A
Questio I

Scdi libri sententiarū. Questio prima.

Irca secūdū

sentētiarū querit. Utrum creatio actio qua de⁹ dicitur formaliter creās differat ex natura rei a creato⁊ rc. ¶ Q sic: q2 cōtradictoria nō verificant de eo q̄ sine distictōe ex natura rei: s de⁹ est nō creās: ⁊ prius nō fuit: ergo. Sed hec distictio nō ē i creatura: q2 nōdū est. g̃ a deo differt creatio: igit rc. Itē pductio differt realit a pducēte ⁊ pducto si sit realis s creatio ē hmōi: g̃ rc. Itē relatio realis distiguit tā a fūdamēto q̄ a termino s creatio ē hmōi ergo. minor pz: q2 posit extremis .i. deo ⁊ creatura nō ōnt creatio: s posit extremis ōnt relatio: ergo. Itē tria reqsita ad relationē realē saluantur hic: quia hic fundamentū est reale: scz essentia diuia. s diuin essentia ⁊ extrema distingunt realit: q2 deus ⁊ creatura: ⁊ ōnt ex natura rei: q2 posita creatura stati dicit deus creās. Itē oi relationi reali correspōdet termin⁹ realis: s creature ad deū ē relatio realis ergo rc. Itē nihil denoiat aliqd realit nisi sit ipm reale: s de⁹ d2 realit creās: g̃ rc. Ad oppositū argnit sic. Si creatio actio differet realiter a deo: g̃ est creatura: pbatur q2 capit eē a deo post nō esse: ⁊ si sic igit p creationē. De illa creatōe q̄ro vtrū differat a deo vel non. Si sic erit pcessus i infinitū. si non: stat in pmo: ⁊ eadē rōne distinguitur: silr illa creatio nō pōt eē deus certū est: g̃ est alia res.

B
Opinio

Dicit cōiter q̄ creatio actio dicit respectū rōnis: qd pbat. q2 qū aliq̄ distingunt ⁊ referunt ita q̄ vnū depēdet ab alio ⁊ nō ecōtrario: ibi nō depēdēte est tm̄ relatio rōnis. s de⁹ ⁊ creatura distingunt ⁊ referunt: ⁊ creatura depēdet a deo: ⁊ nō ecōtra: g̃ rc. Itē iter q̄ est mutua depēdētia: est mutua relatio realis. exēplū i qualitatibus et quātitatib⁹: ⁊ vbi nō est talis depēdētia nō est talis relatio: s realis in vno extremo ⁊ rationis i alio. sic est i pposito: igit rc.

Cōtra opinionē.

Cōtra istā opinionē. qū aliqd equalit denoiatur ab aliquo siue itellect⁹ sit siue nō: illud denoiās nō dicit formalit respectū rōnis. Istud pz: q2 qd nō h2 esse nisi p aliud nō pōt denoiari nisi aliud sit: igit p oppositū qd denoiat siue sit aliud siue nō: nō pōt esse denoiatū p illud aliud aliquo modo. s de⁹ denoiatur creans siue itellectus sit siue nō sit: loquēdo de quocūq2 intellectu p impossibile: q2 l3 de⁹ non possit pducere aiam rōnalē sine intellectu: tn̄ absolute si p impossibile nō esset itellect⁹ posset eā pducere: igit rc. Itē illa denoiatio q̄ ōnt posit extremis circūscripto oi intellectu nō dicit p operationē intellect⁹: s posito deo ⁊ lapide circūscripto oi itellectu p ipossibile est de⁹ creās: g̃ rc. Si dicas q̄ dicit creās: nō q2 in eo est aliq relatio: sed q2 terminat relationē realē creature. Cōtra. Ex hoc se queret ppositū: q2 si ppt hoc dicit de⁹ creās: q2 termiat relationē realē creature: g̃ relatio nō dicit respectū rōis. Itē āte oēm opationē intellect⁹ deus d2 vere creās: ⁊ ita post: s āte oēm opationē intellect⁹ quā3 tu ponis causare relationē rōis denoiatur deus creās: g̃ ⁊ post. Itē q̄cunq2 possunt eq̄lit cōparari adinuicē possunt equalit hēre relatiōes rōis ⁊ denoiari ab eis: sed intellect⁹ nō pōt cōpare vnā creaturā ad aliā: sed cōparat creaturā ad deū: g̃ creatura pōt dici creās aliā creaturā sicut deus. Si dicis q̄ vna cōpatio est falsa: et alia vera: ⁊ id cōpatio vera denoiabit: nō aūt falsa. Cōtra. Falsitas ⁊ veritas nō ipediūt relationē rōnis causari: q2 sicut causat respect⁹ rōnis quādo cōpat homo ad aial: sicut ad genus: ita causat relatio rōnis quādo cōparat homo ad asinū p ydētitatē. dicēdo hoiem esse asinū: igit rc. Itē cōcedit ppositū q2 ex hoc q̄ vna ppositio est v̄a ⁊ alia falsa: est ponere aliquod precise ex natura rei: quare vna est vera ⁊ alia falsa: q2 i eo q̄ res est vel nō est rc. Itē null⁹ respect⁹ rōnis pōt esse: igit creatio nō dicit respectū rōnis. Aūs pz q2 si sic: aut habet eē subiectiuū aut obiectiuū. nō subiectiuū: q2 tūc esset relatio realis. nō obiectiuū: sicut esse cognitū: q2 hoc maxie veritatē haberet intelligēdo ppositōe3 cōparādo subiectū ad pdicatū ⁊ ibi nō oportet ponere. Probat q2 intellect⁹ itelligēdo p se subiectū pdicatū ⁊ copla3 nullo alio penit⁹ itellecto itelligit totā ppositionē3: g̃ nō est talis respect⁹ causat⁹ subiecti ad pdicatū. Itē si deb3 poni talis relatio realis hoc maxie esset ppt istas intētiones. genus spēs: subiectū pdicatū: s qdlibet istoꝝ est rōis q2 possum itelligere ɔceptū generis: ⁊ speciei q̄ tn̄ habēt esse obiectiue absolute sine aliquo respectu rōnis eodēmō de subiecto ⁊ pdicato

Itē ɔtra rōem positionis sic: q2 sm cū causa nō depēdet ab effectu: ⁊ tn̄ h2 relationē realē ad effectū. Exēplū Sol n̄ d̄pēdet ad vermē: ⁊ tn̄ realit refert ad vermē: sic in pposito. l3 de⁹ nō depēdeat a creatura adhuc pt realit referri ad creaturā. Itē ɔtra hoc qd dicit: q̄ aliqn̄ causa pficit p effectū. Cōtra. Omne recipiēs inq̄tū3 tale est patiēs: ⁊ habet magis ratiōe3 patiētis q̄ agentis: igit si qlib3 causa naturalis recipit respectū magis patit q̄ agat. Itē cōtra h q̄ dic̄ q̄ actio diuia distict a ē a sua s̄ba: et tōnō pōt esse alia media relatio dei ad creatu

ram: q2 aut accipit actionem pro fundamento vel respectu vel aggregato ex vtroq3. si primo mõ: eodẽ mõ est i creatura illud qđ ẽ pncipiũ ⁊ fũdamẽtũ actõis põt eẽ sua sba: p3 de accidẽte ad subiectũ: falte accidẽs ẽ pncipiũ elicitiuũ actõis: ⁊ tũc diceret q̄ sba creature ẽ sua actõ. Si aũt accipiat̃ p respectu reali. Contra ipse met dicit q̄ dicit respectũ tm̃ rõnis: ⁊ tale nõ põt eẽ essentia diuia: nec etiã aliq̄s respectus realis dei ad creaturas. Nec põt accipi tertio mõ: q2 nullũ tale est essentia diuia: ḡ nõ est ponẽdũ ppt idẽtitatẽ actõis diuine ⁊ sue substãtie q̄ creatio nõ differt a deo magis q̄ a creatura.

C Responsio auctoris ad questionem

Ideo dico q̄ creatio actio nõ dicit respectũ rõnis nec respectũ realẽ. q̄ nõ respectũ rõnis p3 ex dictis. q̄ nõ respectũ realẽ pbat̃: q2 relatio realis differt realit̃ a fũdamẽto vel ab illo qđ refert̃: s3 creatio nõ põt dicere talẽ relationẽ i deo. pbat̃ q2 nõ ẽ ibi distinctio nisi essẽtie ⁊ relationũ ⁊ psonarũ relatarũ dico ad itra: s3 relatio creatio actio nõ dicit aliqđ istoꝝ: p3 discurrẽdo. Itẽ si sic: aut est differẽs realiter ab essentia aut formalit̃: si realit̃ ḡ cõponeret cũ ea ⁊ mutaret̃ sba essentie: q2 illa relatio adueniret sibi de nouo. nõ formalit̃, q2 sic denoiaret deũ ab eterno sicut qđcũq3 attributũ: ⁊ p cõñs deus esset creans ab eterno. ⁊ sic creatura eẽt ab eterno.

D

Ad questionem igitur dico de relatione rõnis sicut de relatiõe reali: quia relatio realis nil positiuũ addit reale: p̄cit cũ extrema relata ⁊ nõ aliã bitudinẽ vel rẽ mediã iter correlatiua. Exẽplũ similitudo nõ dicit aliqđ nisi duo alba vel significat vnã albedinẽ cõnotãdo aliã: ⁊ ex h̃ sequit̃ q̄ de9 nõ põt face duo alba nisi sint silia: q2 similitudo est ipa duo alba. Eodẽ mõ relatio rõnis nihil dicit nisi ipsa extrema relata p̄eise ⁊ nihil aliud qđcũq3 mediũ inter extrema relata p̄eise: sicut i q̃stione seq̃nti patebit. Ideo creatio actio nihil dicit vł signi ficat p̄ter essentiã diuinã cõnotando vł dãdo itelligere existentiã creature q̄ nullo mõ põt eẽ nisi posita essentia diuina: ita q̄ si p ipossibile de9 nõ eẽt itelligẽs: creatura nũc pduceretur ab essentia diuina: adhuc illud nomẽ creatio actio vel ɔcept9 significaret diuinã essẽtiã connotãdo creaturã sine oi respectu.

E Queritur Respondetur

Et si q̄ras i quo est creatio actõ: dico sicut supra deũ est ĩ realitate: q̄ qñ est aliqđ nomẽ significãs plura realia nõ est q̄rendũ in quo est illud nomẽ vel ɔcept9 sic significãs: s3 q̄rendũ est quid denoiat̃ ab illo: ⁊ dico q̄ essentia diuina pncipalit̃ ⁊ creatura scđario ⁊ cõnotatiue: ita q̄ h̃ nomẽ duo significat q̃tũ ad suũ significatum totale: l3 vnũ pncipalit̃ ⁊ aliud ɔnotatiue sine oi respectu medio rei vł rõnis: ⁊ ista via vitat multa icõueniẽtia q̄ op3 ponere fm ponẽtes relatões distictas a fũdamẽto. Si eñ diuersitas vel distictio iter aliq̄ eẽt relatio realis pura iter a ⁊ b de ista relatõe est q̄rendũ quomõ distiguit̃ ab alio respectiuo vel absoluto si p seipm eadẽ rõne eẽt stãdũ in p̄mo in absolut̃ q̄ distiguit̃ seipis si distiguit̃ p aliã relatõz: aut distiguit̃ a p̄mo respectu ⁊ ab absolut̃: ⁊ tunc silr̃ q̄rendũ est de illo. ⁊ sic eẽt pcessus i ifinitũ.

f

S3 fm istã opinionẽ d3 dici q̄ a ⁊ b distiguit̃ seipis p̄mo: ita q̄ h̃ nomẽ distictio sigt ipsa duo distĩcta absoluta ⁊ nõ aliquẽ respectũ mediũ: vel sigt vnũ p̄ncipalit̃ ⁊ cõnotatiue aliđ.

Obiectiones Prima

Si dicas q̃tũ ad respectũ rõnis q̄ itellect9 cõpat vnã rẽ ad aliã: q̄ nullo mõ cõparant̃ ex natura rei: ⁊ intellexit talẽ cõparatõez existẽ: q2 fũdamẽtalit̃ i vno ⁊ teriatiue i alio referri: ⁊ sic causat̃ relatio rõnis iter aliq̄ q̄ nõ referunt̃ ex natura rei. Cõtra. itellect9 itelligẽs illa q̄ nõ referunt̃ ex natura rei itelligit falsum: q2 ab eo q̄ res est vł nõ est ⁊c. Exẽplũ: si itelligã deũ esse creaturã: nulla cãbit̃ relatio: s3 solũ false itelligit ibi eẽ relatio q̄ nullo mõ est ibi: ⁊ sic nõ p̄bas itellectũ facere relatõez rõis: s3 solũ pbas q̄ false itelligit aliq̄ cõpari. p3 igit̃ qđ ẽ creatio nõ sive accipiat̃ p voce sive p ɔceptu.

Secunda

Cõtra ista q̄ creatio dicit respectũ pbo: q2 oẽ qđ fm suũ esse est p̄eise ad aliđ dicit respectũ. Creatõ ẽ h̃mõi igit̃ ⁊c. maior p3 i p̄dicamẽt̃ p diffinitõz relatiuoꝝ: minor pbat̃. q2 sicut pater đ: alicui9 patrata creans đ: alicui9 creãs puta creature.

Tertia

Itẽ fm Augl. de9 est i refugiũ nr̃m respectiue ⁊ dñs: ḡ creator.

Quarta

Itẽ fm eũdẽ qđ nõ đ ad se dicit ad aliud creatio est h̃mõi igit̃ ⁊c.

Quinta

Item creatõ est actio vł pductio: s3 ois actio dicit respectũ: q2 nõ ẽ maior rõ de vna q̄ de alia.

Sexta

Itẽ q̄ sit dare respectũ rõnis pbo sic. subiectũ ppositõis põt cognosci q̃tũ ad eẽ absolutũ i co ⁊ illud qđ est p̄dicatũ silr̃: ⁊ tũ vnũ nõ dic̃ magis rõem subiecti q̄ p̄dicati: nec ecõuerso. Exẽplũ possũ itelligere hoiem q̃tũ ad itriseca oia cognitõe simplici ⁊ icõplexa ⁊ aial silr̃: vel eadẽ cognitõe vel alia: ⁊ tñ nõ itelligere hoiem esse subiectũ respectu aialis: ḡ erit respect9 nõ realis s3 rõis. Eodẽ mõ arguo de illo qđ est gen9 ⁊ de illo qđ est spẽs: q2 vtrũq3 põt absolute itelligi: ⁊ tñ vnũ nõ itelligit̃ vt genus: nec aliud vt spẽs.

Septima

Itẽ sicut respect9 realis fũdat̃ i re i esse reali: ita respect9 rõis i re cognita. Itẽ creatio nõ tñ dicit essẽtiã diuinã cõnotãdo existẽtiã creature: s3 dicit essẽtiã creature vt causat̃ a deo: igit̃ nõ tñ dicit illa absoluta.

Octaua

Itẽ creatio est p̄or re creata: ⁊ pductio est p̄or re pducta: igit̃ dicũt respectũ.

Responsio ad obiectiones.

Ad ista dico fm Augl. ⁊ magrm̃ sniarũ q̄ sicut aliqđ põt hic appella

tōē⁊ relatiuā sine relatōe reali: ⁊ h̄ dico appellatōē⁊ realē ita aliq̄s pōt habere appellatiōē⁊ relatiuā rōnis sine oi respectu rōnis: ⁊ iō oia argumēta q̄ ꝓbāt ꝙ ibi ē relatio rōnis ꝙ de⁹ ē gubernator ꝯseruator dn̄s creator ⁊c̄. talia cōcedo ꝙ de⁹ dicit̄ talib⁹ noib⁹ h̄ꝫ appellatōem relatiuā⁊ rōnis: ⁊ ē sic itelligēdū ꝙ de⁹ est denoiabilis ab istis noib⁹ q̄ significāt ꝑncipalit̄ deū ⁊ cōnotāt existētiā creature in effectu vel dāt itelligere: ⁊ iō vocat̄ appellatio relatiua: q̄ qn̄ itelligo creatōē⁊ nō itelligo tm̄ deū: sed aliud puta cōnotatū: ⁊ non opꝫ ponere ꝓpt̄ h̄ aliquē respectū realē vel rōnis: tn̄ talis appellatio n̄ pōt cōpetere sine noie significāte vnū ꝯnotādo aliud.

Ad primum

Ad pmū tūc dico ꝙ nomē vl' ꝯcept⁹ creatōis ē ad aliud: nō ꝙ significet aliquē respectū: s; q̄ ipꝫ nomē n̄ iportat ꝑ se vnū s; cū h̄ qd̄ significat vnū ꝯnotat aliud: ⁊ iter illa significata sine iportata ꝑ illud nomē ē distictio absolutor̄ nō sicut relatiuor̄.

Ad secundum

Ad aliud dico ꝙ de⁹ dicit̄ refugiū: nō ꝓpt̄ relatōē⁊ realē vel rōnis s̄m appellatōē⁊ relatiuā: ⁊ h̄ ē: q̄ ꝯcept⁹ refugij vel vox significat ꝑncipalr̄ deū aliq̄d ꝯnotādo sine oi cōparatōe: ⁊ h̄ nō h̄ꝫ vox ex natura sua: s; ex ipositōe istitutis: cui⁹ rō ē: q̄ tales voces sūt significatiue aialib⁹ disciplinabilib⁹ puta cani symee ⁊ nō alijs: ⁊ tn̄ nō eēt verū si vox significaret ex natura sua.

Ad tertiam

Ad aliud dico ꝙ creator nō dicit̄ ad se: q̄ s̄ꝫ qd̄ h̄ nomē sibi ꝯuēit nō tm̄ significat vnū: s; plura: l; vnū ꝑncipalit̄ ⁊ aliud ꝯnotādo.

Ad quartam

Ad aliud dico ꝙ ꝓductio dei ad extra sigt̄ essētiā diuinā ⁊ ꝯnotat creaturā existere.

Ad quintam

Ad aliud de subiecto ⁊ ꝑdicato gn̄e ⁊ differētia dico vl' ꝙ null⁹ respect⁹ rōis est ponēd⁹ i deo nec i creatura: nisi sit ꝓpt̄ istas itētiōes scd̄as gen⁹ spēs subiectū ⁊ ꝑdicatū: ⁊ iō vel nullibi sūt ponēde vel ponūt̄ ibi solū. igit̄ nec relatōes de gn̄e relatōis distīcte ab extremis sūt ibi ponēde: s; necē ē ponere aliquos respect⁹ extrīsecos q̄ formalit̄ nō ptinent ad aliqd̄ gen⁹ cui⁹ rō est: q̄ ipossibile ē ꝙ aliq̄ extrema ꝯdictiōis successiue verificēt̄ de aliquo nisi ꝓpt̄ mutatōē⁊ alicui⁹ positiui absoluti vel respectiui. h̄ dico i eo de quo ꝯdictoria verificant̄ vel i alio si null⁹ mod⁹ grāmatical' vel logicalis ipediat: s; si de⁹ h̄ēt naturā assūptā ⁊ post dimitteret eā: tūc nō diceret̄ filius dei vnit⁹ nature cū ꝑus eēt vnit⁹: ⁊ filr̄ de natura assūpta: ⁊ tn̄ oē absolutū qd̄ nūc est tā spirituale ꝙ corꝑale facta vniōe adhuc erit natura dimissa: saltē h̄ est possibile ꝑ potentiā diuinā: ḡ opꝫ necīo ꝙ vnio dicat aliquē respectiuꝫ nō acq̄situ de nouo q̄ nō fuit ꝑus āte vniōnē. eodē mō de materia ⁊ forma substātiali de sb̄a ⁊ accidēte: si ꝑmo fuerit sepata ꝑ potētiā diuinā ⁊ postea vniant̄ dicūt̄ iste ꝑtes vniri ⁊ ꝑus nō: ⁊ tn̄ oia absoluta q̄ nūc sunt i cōposito pri⁹ fuerūt qn̄ ꝑtes fuerūt sepate: ⁊ ꝑ ꝯn̄s necīo oꝫ ponere respectū inhesiōis inherētie distictū a fundamēt̄ ⁊ a termis: ⁊ eodē mō de approxiatiōe: q̄ ignis multū distās ab aq̄ nō pōt agere s; approxiat⁹ pōt ⁊ h̄ꝫ oē absolutū qd̄ pri⁹ h̄uit ⁊ nihil plus. igit̄ necīo approxiatio erit respect⁹ realis: ⁊ h̄ mō se h̄nt ꝑtes ad totū sine sint essētiales siue itegrales: nec ista pōt q̄s euadē ꝑ modos grāmaticales ⁊ logicales: q̄ si null⁹ itellect⁹ eēt nec aliq̄s mod⁹ grāmaticalis vel logicalis adhuc possent extrema ꝯdictōis successiue verificari de aliquo: vt pꝫ in exēplis iā posit̄ ⁊ ꝓpter oppm̄ isti⁹ nō opꝫ aliquā relatōnē ponere de gn̄e relatōis distictā a fūdamēt̄ ⁊ termis: q̄ stati posit̄ fūdamētis seq̄t̄ denoiatio relatiua. Exēpluꝫ de duob⁹ albis que non possūt eē ꝑ potētiā dei q̄n sint silia ⁊ habeant̄ istā denoiatōem siue alba sint approximata siue nō: nec est trāsit⁹ de ꝯdictorio in ꝯdictoriū sine acq̄sitōe vel deꝑditiōe alicui⁹ positiui: vl' i eo de quo dicūt̄ ꝯdictoria successiue vel i alio q̄ vnū albū mō nō sile nō pōt fieri sile: nisi generet̄ nouū albū: ⁊ ꝑ ꝯn̄s acq̄rit̄ aliqd̄ absolutū. Et tota rō isti⁹ est: q̄ silitudo sil' significat duo alba imediate sine relatōe media vel vnū ꝑncipalit̄ ⁊ aliud ꝯnotatiue: ⁊ iō non pōt dici de aliquo nisi qn̄ ista alba coexistunt: ita ꝙ vl' silitudo vni⁹ extremi ad aliud vl' significat ipsa extrema eq̄ ꝑmo: vel ꝑncipalit̄ vnū ⁊ cōnotatiue reliquū. vt silitudo albedis ad albedinē sigt̄ duo alba: nigredinis ad nigredinē sigt̄ duo nigra: ⁊ sic de alijs.

Euasio

Et si dicas ꝙ eadem rōne nō opꝫ ponere aliquos respect⁹ extrinsecos: q̄ vnio partiū nō sigt̄ ipas ꝑtes absolute s; vt sunt i toto: eodē mō inherētia accidentis nō sigt̄ ipm̄ accidēs absolute: s; vt est in subiecto: ⁊ iō qn̄ est i subiecto pōt de eo ꝓbari: ⁊ qn̄ nō est nō: ⁊ h̄ sine oī respectu medio

Impugnatur

Contra q̄ro qn̄ dicit̄ inherētia sigt̄ accidēs vt in subiecto: aut inherentia sigt̄ ꝑ se aliqd̄ absolutum aut sigt̄ accidēs absolutū: aut sigt̄ accn̄s ꝯnotādo subiectū: aut sigt̄ tertiū aliquē n̄ ꝑmo mō nec scd̄o: q̄ vt sic qn̄cunq; existeret accidēs absolutū ⁊ subiectū ꝑdicaret̄ inherentia de accidēte sicut est in alijs de silitudine qd̄ est manifeste falsū: sicut si de⁹ separet accidēs a subiecto ⁊ vtrūq; ꝯseruaret. igitur relinquitur tertiū. ⁊ sic h̄etur ꝓpositū. ⁊ eodē modo si significet accidēs absolutū vt i subiecto. q̄d addit accidēs in subiecto sup accidēs absolutū aut nihil: aut aliq̄d: aut absolutū: aut respectiuꝫ. et est argnēdū vt ꝑus. Sic ḡ pꝫ ꝙ nō opꝫ ponere aliquā relatōē⁊ i gn̄e relatōis distinctā a fun-

damēto: nec rōis in deo. ß necc̄ario oportet po-
nere aliquos respect⁹ extrīsecos. Sed redeo

I
Resolutio art̄.

ad ppositū: τ dico q̄ illud qđ est subiectū pōt
absolute itelligi: τ illud qđ est p̄dicatū simpli
cit: τ tñ vnū nō habz rōem subiecti: τ aliud p̄-
dicati: τ h̄ nō est ppt defectū alicui⁹ respect⁹
rōis: ß ppt defectū alicui⁹ ɔcept⁹ absoluti: pu-
ta ɔcept⁹ iportati p copulā. Exemplū hō pōt
itelligi absolute: τ aial similit. τ tñ nō oportet
nec q̄ hō sit subiectū: nec aial p̄dicatū: q̄ defi-
cit ɔcept⁹ q̄dā absolut⁹ importat⁹ p hoc v̄buz
est. Sz habito isto ɔceptu: cū ɔceptu hoīs τ
aialis: siue itelligat̄ vnico actu: siue distinctis
necesse est q̄ hō sit subiectū: τ aial p̄dicatū: si-
ne oī respectu medio.

K
Queritur.

Si q̄ras vtrū ille ɔce-
pt⁹ copule includat ɔceptū absolutū subiecti
τ p̄dicati: vel est ɔcept⁹ distinct⁹ ab vtroq̄z vel
nō. si p̄mo mō tūc ɔcept⁹ copule esset tanq̄ for-
ma toti⁹ ɔplexi distinct⁹ aliquo mō a ptib⁹ ɔiū-
ncti τ diuisim sicut ponit Joh. de forma to-
ti⁹ in re extra qđ intēdis vitare. si scđo mō tūc
videt̄ q̄ p istū ɔceptū nō habem⁹ plus rōem
subiecti τ p̄dicati q̄ sine ipo.

Respondetur.

Dico q̄ dicit ɔ-
ceptū ɔem distinctū a ɔceptib⁹ extremoꝝ: si-
cut vnū ens rōis distinguit̄ ab alio vel ab ēte
reali. Et dico q̄ si tñ habeā ɔceptū copule: τ
nō ɔceptū extremoꝝ: tūc nec habeo subiectū
nec p̄dicatū. ß si habeā ɔceptū totalē: τ cū h̄
ɔceptū extremoꝝ: siue hoc sit p vnū actū siue
p tres: quoꝝ vnus terminat̄ ad id qđ est subie-
ctū: τ ali⁹ ad copulā: τ terti⁹ ad id qđ est p̄dica-
tū necc̄ario habeo subiectū τ p̄dicatū sine omi

L
Queritur.
Respondetur.

respectu rōis. Si q̄rat̄ quō ɔcept⁹ copule est
cōis. dico q̄ nō p p̄dicationē: sicut est ɔcept⁹
extremi: ß est cōis p vnionē: q̄ vnit duo extre-
ma adinuicē.

Instat̄ primo.
Respōdet̄ p̄mo

Si dicas p̄us dictū est q̄ vnio
dicit respectū: igit̄ hoc dicit respectū. Respō-
deo. vnio in re necc̄ario dicit respectuz realē: ß
in rōne nō oportet q̄ dicat respectū realē nec
rōis.

Instatur scđo.
Respōdet̄ scđo.

Si dicas q̄ nunc sunt extrema vnita in
ppositiōe τ pri⁹ nō: ḡ oportet q̄ aliq̄d acq̄rat̄
de nouo absolutū vel respectiuū. R̄ndeo q̄
nō sūt vnita: tūc fit etiā ɔcept⁹ copule q̄ nō fuit
p̄us: τ ppt istud absolutū dicunt̄ modo vnita
τ p̄us nō.

Instatur tertio.

Si dicis q̄ iste ɔcept⁹ nō est rōnis
ita q̄ tñ hēat esse obiectiue in aia: q̄ iste ɔce-
pt⁹ significat inherentiā p̄dicati ad subiectū.
ß ista inherētia est respect⁹ realis p te. Aut sal-
tē sic est vt h̄ sorti inest h̄ albedo. hec eni extre-
ma sunt respect⁹ τ copula silr. q̄ copula est re-
spect⁹ realis inherētie.

Respōdet̄ t̄tio.

Dico q̄ nō tñ significat
cat inherentiā p̄dicati ad subiectū: qñ p̄dica-
tū distinguit̄ realit̄ a subiecto τ sibi inest reali-
ter: ß qñ p̄dica⁹tuz est oīno idē: vel qñ illud pro
quo supponit subiectū est oīno idē cū illo pro
quo supponit predicatū. Exēplū p̄mi iā posi-
tū est. Exēplū scđi. Angelus est sbā: de⁹ est ens
in istis nulla est inherētia a pte rei iter p̄dica-
tū τ subiectū: ß tñ in ɔceptu: τ h̄ non est aliud
nisi p copulā denotat̄ q̄ illud p quo supponit
subiectū est idē cū illo p quo supponit p̄dica-
tū. ex h̄ ptz q̄ ɔcept⁹ iportat⁹ p copulā nō ē re-
spectiu⁹ ß absolut⁹: ß tñ bñ pōt significare re-
spectū inherētie accn̄talis. τ sic dico q̄ in ista
ppositiōe hoī inest albedo p copulā iportatur
ɔcept⁹ absolut⁹ q̄ hz tñ esse obiectiue in aia τ
est cōis p vnionē sicut p̄us dcm̄ est: τ est cōis p
p̄dicatōez respectib⁹ inherētie accidētalis: q̄
ille ɔcept⁹ pōt bene assignare tales respect⁹:
τ p illis pōt supponere: τ de illis pōt p̄dicari
p̄mo mō dicēdi licet ɔceptus entis lz sit abso-
lut⁹ pōt tñ suppone p respectib⁹ τ significare
relatōes τ de eis p̄dicari. p̄mo mō vñ s̄m istaz
viā qñ sic dico. Hoī inest albedo: ɔcept⁹ copu-
le pōt significare istū respectū: ß nō adeq̄te ml-
tos alios: τ iō tñ hz esse obiectiue i intellectu
Et sciēdū est q̄ est aliud i ista ppositōe homo
est alb⁹: τ hoī inest albedo: q̄ i p̄ma subiectū τ
p̄dicatū supponunt p eodē puta p supposito
hoīs: q̄ alis eēt ppositio falsa. τ iō ɔcept⁹ cōis
est ibi tm̄ cōis p vnionē nō p p̄dicatōez qñ sub-
iectū τ p̄dicatū sūt oīno idē: ibi ɔcept⁹ copule
nō sigt inherētiā actualē aliā: τ iō est ibi ɔce-
ptus copule tm̄ cōis p vnionē. Sz i scđa subie-
ctū τ p̄dicatū significat τ supponūt p distinct̄
reb⁹ q̄rū vna est i alia: τ iō ibi ɔcept⁹ copule ñ
est tm̄ cōis p vnionē extremoꝝ: ß p p̄dicatōez
q̄ ibi sigt iherentiā accidētalē p̄dicati ad sub-

M
Aliter dicitur

iectū τ p ea pōt supponere. Pōt tñ aliter di-
ci q̄ ɔcept⁹ quē iportet copula est respectiu⁹ τ
q̄ tm̄ hz esse obiectiue i anima per istū modū
q̄ iste ɔcept⁹ p̄mo abstrahit̄ ab iherētijs suis
accidētalib⁹ τ imediate: τ iō est ɔcept⁹ respe-
ctiu⁹: τ iō est aliq̄ū cōis p vnionē extremoꝝ. v̄-
bi grā. qñcūq̄z illud p quo supponit subiectū
τ p̄dicatū est oīno idē: ɔcept⁹ iportat⁹ p copu-
lā est cōis tm̄ p vnionē extremoꝝ: qñq̄z cū est
cōis p p̄dicatōem τ vnionē. Exēplū qñ aliq̄d
sigt subiectū τ illud p quo supponit p̄dicatuz
sunt distincte res quarū vna iest alteri: τ sic ɔ-
ceptus copule est cōis p vnionē extremoꝝ τ p
p̄dicatōem: q̄ p̄dicat̄ de illa inherētia q̄ est re-
spect⁹ accidētalis i p̄mo mō dicēdi p se: ß ex h̄
nō sequit̄ q̄ copula significet respectū rōnis.
q̄ lz ille respect⁹ rōnis sit tñ ens rōnis q̄ hz
esse tm̄ obiectiuū: nō tñ est respect⁹ rōnis: q̄ il-
le solū causat̄ p itellectū ɔparātē: τ iste ɔcept⁹
pducit̄ p itellectū abstrahentē: ß iste ɔcept⁹
sigt verū respectū realē: lz sit in se tñ ens rōis

Obiectio

Sz ɔ̄. q̄ nunq̄ ɔcept⁹ sincathegoreumatic⁹

pōt supponere p aliquo: nec tūc pōt esse subiectū vel pdicatū sicut nec duo sincathegoreumata: s siue dicat ꝯceptū copule absolutū vel respectiuū solū sincathegoreumaticus est. igit nō obstāte q pōt signare respectū realē nō tamē pt supponere nec pbari de aliquo i pro in s dicē di p se. vñ ꝯ cept9 cathegoreumatice9 ē q p se positū aliqd signat sicut homo aial: et talia q possunt esse subiecta et pdicata i ppositōe. Sincathegoreumata sunt illa q p se posita nihil signat sicut est cē p se in quātū formalr.

Solutio

Et io dico q i ista ppositōe sortes inest a bedo. melius est dicere q copula significet illā inherentiā accidētalē: et tūc totū cōplexū hēbit esse extra aiam: q tam extrema q copula. vel si cōplexū hz tm esse obiectiue q copula hz tm ꝯceptū absolutū cōem p vnione nō p pdicatōez: lz ille ꝯcept9 significet respectū realis inherētie. et sicut dcm est d subiecto et pdicato: ita dicēdū est de gñe et differentia: q gen9 dicit q signat illū ꝯceptū et cōnotat illa plura de qb9 pdicat: et lz possum intelligere illū ꝯceptū absolutū pdicabilē d plurib9 differētib9 spēt: ita q significet illū ꝯceptū et cōnotet illa plura de qb9 pdicat: et lz possiz itelligere illū ꝯceptū absolutū nō tm sub rōne gñis possum intelligere illū ꝯceptū et illa de qbus imediate pdicat: et illa a qb9 imediate abstrahit nisi itelligā rōez gñis siue itelligā ea eodē actu siue distīcto actu: s pter h q itelligo talia plura nullū habeo respectū rōnis: igit etc.

Ad sextum

Ad aliud dico q respect9 realis magis fūdat i re i effectu q respect9 rōnis i re cogita: q primū est necessariū ponere maxime i illis vbi extrema absoluta omo possūt esse eadē nō separata et postea vnita siue aliq mutatōe vel motu ad formā vel sine motu locali. sicut i vnione nature hūane ad suppositū diuinū: forme cum materia: accidētis cū subiecto: q deus posset separare materiā a forma: accidēs a subiecto: et illa i esse ꝯseruare: et eadē in loco totalit et post reunire. opz igit i illis necessario ponere respectū vnionis accidētalē: s nunq vbi manēt eadē absoluta et est mot9 localis: opz ponere iter illa tales respect9: s oia possūt saluari p negatōes. Exēplū. ignis nō pōt agere i aquam nisi approximat9: et qñ approximat pōt agere. hec approximatio nō est respect9 realis: s ista ꝯdictoria posse et nō posse agē verificant de igne successiue pter motū localē pter quē acqritur vna negatio i igne q prius nō fuit: scz q qñ ignis approximat nō sūt tot media iter ignē et aquā sicut qñ nō approximat. vñ p motū localē acqrit igni negatio multoꝝ medioꝝ pter quā pōt mō agere et pri9 nō. sicut corp9 dicitur nūc i loco i quo prius nō fuit pter negationez pdēitatis corporis ꝯtinētis nūc et nō prius: scz q corp9 et superficies corporis nūc ꝯtinētis nō ē superficies corporis prius ꝯtinentis. Et silr dicit aliqd existere i isto tpe et prius nō: q nunc coexistit alicui successiue cui pri9 nō coexistebat: et sic de alijs vbi superflue ponunt multi respect9.

Ad septimū

Ad aliud dico q creatio nō tm dicit existētiā creature s iportat q creatura nō pōt esse nisi diuina essentia existēte: lz non sequat ecōtra: et h sine oi respectu relatōis.

Ad octauam

Ad aliud dico q creatō qtū ad suū totale significatū non est prior creatura: et qñ dicit q pductio est prior re pducta dico q si ponat q actio et pductio sūt respect9 q necessario erūt posteriores ipo effectu pducto: qd pz ex duab9 ppositōib9.

Nota has ppositiones.

pria est q respectus est posterior suo fūdamēto et terio. Scda ē q respect9 mutui sūt silr natura et itellectu. ex pria arguit sic. fundamētū vel termin9 cuiuslibet respect9 q est iter effectū et cām: q est fūdamētū respect9 effect9 ad cām: et est termin9 respect9 effect9 cause ad effcūm: s fūdamētū absolutū siue termin9 est prior respectu fūdato in illo siue teriato ad illud: igit isti respect9. si ponant sunt posteriores effectu et cā silr. Ex scda ppositōe arguit silr. respect9 mutui sunt silr natura et itellectu: g qcqd est prius vno illoꝝ ē prius altero: s effect9 est prior respectu fūdato i eo. g ē prior respectu fūdato i cā: et h est verū. Vñ ē talis ordo q primo est absolutū i cā et primū qd sequit est absolutū in effectu: et tunc si sunt tales respect9 sequunt illi respect9. Ex hoc sequit q bene possūt esse cā et effect9 pducēs et pductū sine oi respectu rōnis: q cā et pductio significāt naturā absolutā cause et conotāt effectus: ecōtra est d effectu et pductōe passiua: q pncipalit signat effectū et ꝯnotāt cām sine oi respectu rōnis.

Ad primum principale.

Ad pmū pncipale pz q ꝯdictoria verificant de deo successiue pter mutatōem alicui9 absoluti: q pter creaturā q nō est et prius nō fuit.

Ad scdm

Ad aliud dico q actio nō differt a pducēte qtū ad suū significatū pncipale tñ qtū ad ꝯnotatū bene differt.

Ad tertium

Ad aliud dico q sic oritur ista denoīatio de9 est creans ex natura rei: q qñ de9 coexistit creature: tūc hz istā denoīatōem sine oi opatōe itellect9 et oi relatōe reali: et qñ nō sic coexistit tūc nō orit.

Ad quartum

Ad aliud dico q vbi nō est relatio realis: illa tria sufficiūt. Hoc nō ē i pposito.

Questio .ij.

Questio II

Trū creatio passio differt a creatura.

Primo arguitur.

Qd sic pbat: q aliter generatū posset dici creatū: q i generatōe nō inenit illud qd est idē creationi.

Scdo

Itē qñcūq aliq sūt eadē realiter vno posito ponit aliud: s iste ignis generat9 pōt cē

ĩdē cũ creatione passiua: q2 pōt creare: igit̃ 7c.

Tertio

Jtē generatio passio 7 generatũ nõ sunt idē ergo nec creatio passio 7 creatura.

Quarto

Jtē creatura manet creatio nõ: igit̃ 7c.

Jn oppositum

Ad oppositũ si differt a creatura: aut igr̃ vt sba: aut accidēs nõ vt sba: q2 nec materia nec forma nec ɔpositũ. nõ vt accidēs: q2 tũc esset posteri⁹ creatura maxie si creatũ sit sba deus pōt separe pri⁹ absolutũ 7 distinctũ realit̃ a posteriori. Jtē si sic tũc creatio crearet̃ 7 esset ꝓcessus in infinitũ

B

Opinio henrici de gandauo.

Hic p̃mo vidēdũ est de relatiõib⁹ i cõi. Et ē h̃ opinio q̃ i quolz p̃dicamẽto est res p̃dicamẽti: 7 mod⁹ p̃dicādi: res p̃dicamẽti ē p̃ma intẽtio. modus aũt est scd̃a intẽtio: 7 p tales mõs distĩgũt̃ p̃dicamēta. Quere gandensem in sũma. dicit igit̃: q̃ relatio q̃tum ad rē est idē cũ fundamẽto suo: s̃ q̃tũ ad modũ relatõis differt et facit distinctũ p̃dicamẽti.

Probat̃ p̃mo.

Pro ista opiniõe arguit̃ multipliciter. Primo sic. Esse ad: est vni⁹ rõis i oĩbus relatiõib⁹ 7 respectib⁹: igr̃ nõ pōt eē distinctio spẽruz relatiõis s̃m diuersos modos relationũ aliũde: nisi penes fundamẽta: et sil̃r nec generũ: q̃a a quo res hz distĩctionē specificā 7 vnitatē ab eodē hz realitatē igit̃: et iõ dicit: q̃ circũscripto fũdamẽto esse ad est eiusdē rõnis ĩ oĩbus q̃ sunt ad: nisi penes fũdamenta. nec est differētia generũ nisi penes modos.

Secundo.

Jtē relatiões eo q̃ sunt in diuersis assimilant̃ 7 distinguũtur. Si aũt essent ĩ vno fundamẽto tũc nõ sic assimilarent̃ 7 distinguerent̃: g̃ distinctio relatõis est penes fundamẽta.

Tertio.

Jtē relatio aduenit fũdamẽto sine mutatiõe. v. physicoꝝ. qd̃ nõ esset verũ si distingueret̃ a fũdamẽto.

Quarto.

Jtē sba et relatio differũt in deo s̃m ꝓprias rõne q2 tm̃ duo p̃dicamẽta transferunt̃ ad diuina: 7 tñ ibi nõ dicũt distĩctas res.

Quinto.

Jtē relatio nõ ɔponit cũ absoluto: qd̃ nõ esset verũ si diceret aliã rē.

Sexto.

Jtē ɔ̃dictio nõ est q̃ sint duo q̃ta: 7 q̃ nõ sint equalia: g̃ eq̃litas nõ differt a q̃titati duo.

Septimo.

Jtē relatio cõsequit̃ oẽ p̃dicatũ: q2 oĩa res alteri ɔpata: vel est eadē vl̃ diuersa: g̃ nõ differt a re cuiuslz p̃dicamẽti.

Octauo.

Jtē si sic tũc albũ sil̃e eēt ɔpositũ q̃ nõ sil̃e.

Nono.

Jtem tunc ista relatio eēt ɔposita ex esse ad 7 esse in: q2 relatio ex quo est accñs inest necc̃ario.

C

Opinio scd̃a.

Alia opinio est q̃ relatio est alia res a fundamẽto: 7 est aliq̃d absolutũ.

Probat̃ p̃mo.

Quod ꝓbatur q2 immutat auditũ: vt p3 in armonia: s̃ nihil habz talē actionē nisi absolutũ.

Secundo.

Jtē causat sonũ: g̃ est absolutũ.

D

Tertia opinio.

Tertia est opinio q̃ est alia res distĩcta a fundamẽto tñ nõ est in eo subiectiue.

Probat̃ p̃mo.

Qd̃ ꝓbat̃ tñ q2 aduenit fundamẽto sine sui mutatiõe q̃nto physicoꝝ qd̃ falsum eēt si eēt in eo subiectiue.

Secundo.

Tũ q2 lapis visus 7 nõ visus distinguũt̃: circũscripta oĩ opatiõe ĩtellect⁹ 7 nõ p absolutũ: igit̃ p respectiuũ: s̃ illud nõ hz esse i lapide viso: q2 nihil causat̃ a visu in re visa. Tũ q2 sortes vt sortes coexistēs a nullo distinguit̃ nisi p respectũ q̃ nõ hz oẽm sorte: q2 ex h̃ q̃ sortes coexistit nõ hz esse in eo aliqua relatio. Tũ q2 scibile inq̃tũ terminat relatõem scie distinguit̃ a se inq̃tũ nõ determinat etiã nulla re noua existente in scibili.

Tertio

Jtē si respect⁹ esset in agēte agēs mutaret̃ 7 pateret̃ anteq̃ ageret.

E

Quarta opinio q̃ est scoti.

Quarta ē opinio q̃ aliq̃ relatões distinguũt̃ realiter aliq̃ nõ q̃ est scoti. primũ ꝓbat̃ multipliciter p separabilitatē relatõis ad fundamẽtũ: q2 aliq̃d pōt esse albũ 7 nõ sil̃e. p vniõnē nature humane ad suppositũ diuinũ. p inherentiã 7 separatõem accidentiũ in eucharistia p cõparatõez partiũ. p ordinē vniuersi p vniõnē forme cum materia p causatõem scd̃arũ causarũ ꝓpt̃ approximatõem. Jtē idē nõ ɔtinet plura diuersarũ rationũ 7 oppositarũ p oĩmodã ydẽtitatē: s̃ vnũ 7 idez est sil̃e vni 7 dissil̃e alteri. Si dicat q̃ differũt solũ p intellectũ. Cõtra. tũc sciẽtie mathematice q̃ sunt de relatiõib⁹ puta musica 7 pspectiua nõ sunt scie reales.

F

Cõtra opinionẽ vltimam

Cõtra istã vltimã opinionē: q2 in nulla re sunt ĩfinite reã in actu: s̃ si relatio differt realiter a fundamento: h̃ sequit̃. ergo 7c. assumptũ ꝓbat̃: q2 diuersitas est relatio realis 7 differt realit̃ a suo fũdamẽto p te: g̃ si ista differt p aliã relatõem diuersitatis: 7 illa realiter differt a suo fundamẽto p aliã relatõem diuersitatis: 7 sic erit ꝓcessus in infinitũ.

Euasio

Si dicis q̃ est standũ in scd̃o: quia q̃i fundamẽtũ relatõis nõ pōt esse sine ɔ̃dictione sine termio relatõis: tunc illa est eadē cuz fundamẽto suo: nũc aũt ɔ̃dictio est q̃ p̃ma relatio diuersitat̃ q̃ vnũ absolutũ differt ab alio sit sine illo absoluto in quo fundat̃: g̃ cuz illud absolutũ terminat illã relatõez diuersitatis q̃ est inter p̃mã relatõez diuersitat̃ 7 suũ fũdamentũ: g̃ ista scd̃a relatio est eadē realiter saltē cũ suo fundamẽto: scz cũ p̃ma relatõe.

Impugnatur

Contra. supposito q̃ ista regula sit vera. Accipio tũc oppositũ eius scz q̃ oĩs relatio ē diuersa a suo fundamẽto: sine q̃ fundamẽtũ nõ pōt existere sine ɔ̃dictõe: nũc aũt lz relatio diuersitatis inter duo absoluta nõ pōt eē sine ɔ̃dictõe sine relatione diuersitatis a fundamẽto suo: q2 nõ potest esse sine illo p̃mo fundamẽto: tñ p̃ma relatio diuersitatis bene pōt eē sine relatõe diuersitatis q̃ est ad q̃libz aliud a suo fundamẽto: 7 a termino sue relatõis. Cuius ꝓbatio est: q̃a q̃libet alia res excepto deo pōt destrui: 7 p ɔ̃sequēs pōt p̃mũ fũdamẽtũ 7 p̃ma diuersitas manere sine oĩ alia diuersitate: 7 q̃n manent alie res i fundamẽto p̃me diuersitat̃ vel in ipa prima diuersitate relatiões diuersitat̃ ad alia

sed quarōe istud argumētuꝫ pmc diuersitatis
pel ipa pma diuersitas relationē diuersitatis i e
alit distinctā respectu vni⁹ bꝫ eadē rōe respe-
ctu cuiuscūqꝫ. igiť talia sunt infinita a q̄b⁹ pūt
relatiōes sic differre. q2 pma relatio diuersita
tis differt realiť a suo fundamēto: q2 fundamē
tū pōt esse sine ea: ⁊ differt ab alia re extrīseca
realiť: q2 pōt esse sine illa. igiť p relationē ter-
tiā. ⁊ sic eēt pcessus in infinitū. exemplū isti⁹
ptꝫ in albedine ⁊ silitudine. Applica ad ppo
sitū. Itē in nullo finito pūt esse ifinite res: q̄-
tuꝫ vna nō sit ps alteri⁹: nec oēs sint ptes alte
rius. qđ dico ppť ɔtinuū: qđ est infinitū in pa
tētia ppť ifinitas ptes: q̄ tñ faciūt vnū totū: ꝫ
h accideret si relatio ⁊c̄. Assūptū ptꝫ. nā an
gel⁹ q̄ est simpliciť simplex bꝫ relationē diuer-
sitatis ad quālibet ptē cōtinui: ꝫ si in cōtinuo
sunt infinite ptes: erūt ifinite relatōes in āge
lo. Si dicas q ptes cōtinui sunt in potentia

Euasio.

Cōtra. nō maior actualitas reqriť i aliquo ad

Oppugnatio.

terminādū diuersas relatōes: q̄ ad h q sit pn
cipiū elicitiuū alicui⁹ opationis: sed vna pars
ɔtinue distinguiť ab alia. etiā in toto pōt esse
principiū elicitiuū alicui⁹ opationis. Probať
q2 accipiēdo vnū magnū ignē: vna pars ipius
pōt calefacere lignū approximatū alia pte di-
stāte nō calefaciēte: sicut videm⁹ ad sensum. ꝫ
multo magis quelꝫ pars videť terminare rela-
tionē diuersitatis fundatā in natura simplici
ergo cū ille sint infinite in actu: ita q non tot
q̄n plures. sequiť q angel⁹ habet infinitos re-
spect⁹ respectu taliū ptiū: q2 habet relationeꝫ
diuersitatis respectu oīm q possunt assignari
in cōtinuo. Itē fm cū oē absolutū pius disti-
ctū realiť a posteriori pōt separari ab eo: ⁊ hoc
est verū de vno fundamēto ⁊ ei⁹ relatiōe. eodē
modo est de duob⁹ respectib⁹ i eis fundatis: ⁊
ex hoc sequiť q duo alba possunt esse sine sili-
tudine q̄ est relatio. ⁊ sic illa q̄ sunt similia cir-
cūscripta omī relatione nō sunt similia p rela
tionē: ꝫ duo alba sunt simōi: q2 cōtradictio est
q sint duo alba nisi sint similia. igiť nō sunt si
mil'a per relationē. Hoc ɔfirmať: q2 causa pt
vere dici causa: ⁊ effectus pōt vere dici effect⁹
sine aliqua relatiōe media. Antecedēs pbať.
q2 absoluta in cā ⁊ effectu sunt pora ipis respe
ctib⁹ fundatis in eis p cū in illo priori fm sinꝫ
modū loquēdi absolutū in causa diciť vere cā
⁊ absolutū in effectu: diciť vere effect⁹. Aliť si
deus cōseruaret absolutū in vtroqꝫ sine respe-
ctu nunq̄ vnū diceret vere cā: ⁊ aliud vere ef-
fect⁹: qđ videť absurdū: cū absolutū in effectu
nō habeat essentiā nisi in efficiētia cause tunc
sic. Aut in illo priori denoiatur denoiatiōib⁹
istis causa ⁊ effectus sine relatione: aut p rela
tiones medias. si primū detur habetur propo-
situ̅. si scđm ergo illa absoluta non sunt priora
illis respectibus qđ negas. Item nullus re-
spectus videtur necessario requiri ad h vt de
nō causa fiat causa ⁊ ad hoc q sequať effectus
nisi respectus approximatōis: ꝫ facta approxi
matōe pōt causa durare p tēpus anteq̄ agat:
q2 deus pōt suspēdere actōem cause sic appro
ximate. igitur si post illud tps agat h erit sine
relatōe media: ⁊ p cōsequens erit aliud causa-
tū sine relatōe pcedente ipm pductū: scꝫ absa
lutū. nā nihil pcedit, nisi approximatio: vt pri
mo ostensum est: ꝫ approximatio pōt saluari si
ne oī respectu: q2 p motū localē acqriť ipi cau-
se negatio mediorꝫ: ita q qū approximať nihil
positiuū bꝫ tūc qđ prius nō hūit: ꝫ tantū nega
tionē: scꝫ q nō sint tot media inter causaꝫ ap
proximatā ⁊ passum quot inter cām nō appro
ximatā ⁊ passū: ⁊ sic relatio nō est respectus p
quē cā denoiatur formaliť cā: nec pductū for-
maliter causatū. Confirmať: q2 si aliquis effe-
ctus in creaturis requirit duas causas partia
les quarū vna sit approximata passo ⁊ alia nō:
nunq̄ approximatio ista causabit effectum nisi
alia cōcurrat: ⁊ alia ɔcurrente sequiť effectus
sine oī relatā e prima alia ab approximatōne.
Itē posita creatura in effectu statim sine oī re
spectu denoiatur agens ⁊ creans sine oī respe
ctu. ⁊ hoc indifferēter siue agat mediāte cau-
sa scđa: siue imediate totaliter pducat effectū
igiť ppter tales denoiatiōes non opꝫ ponere
tales relationes q̄ eque possent fieri sine illis:
sicut cū illis. Itē deus pōt facere oē absolutū
sine alio quocunqꝫ positiuo facto in illo vel in
quocūqꝫ alio: ꝫ non pōt pducere duo alba nisi
sint silia: ꝫ silitudo nō est aliquid positiuū ad-
ditū albedini. Itē nō videť rationabile q cuꝫ
vnū albū fiat rome q in albo existēte h fiat ali
qđ positiuū cū in oī actione naturali requirať
dēbita approximatio. Itē oē positiuū distin-
ctū a quocūqꝫ pōt intelligi nō intellecto alio.
h ptꝫ q2 nō est maior separabilitas rerū in in-
tellectu q̄ in effectu: imo minor: q2 intellect⁹
pōt cōiuncta in re diuidere ⁊ vnū sine alio seor
sum intelligere fm pħm tertio de aīa. ꝫ relatō
est aliqđ positiuū pter fundamentū p te: ⁊ pōt
fundamētū existere sine relatōe. igiť pōt rela-
tio intelligi sine fundamentis ⁊ extremis: qđ
falsum est cū eius diffinitio ⁊ cognitio depen-
deat ex diffinitōe extremorꝫ. igiť nihil est pter
extrema. Preterea aliter sequereť q in motu
digiti mei de nouo replerē totū vniuersum ac
cidētibus: scꝫ celū ⁊ terrā: q2 qū moueo digitū
habet digitus aliū situ̅ q̄ prius respectu cuius-
libet partis celi, igitur si situs esset respectus

essent modo de nouo tot respect⁹ in celo quot sunt partes: et eius sunt infinite partes. igit̃ etc. quia nõ potes ponere tantũ vnũ respectũ respectu totius celi: nisi ponas q respect⁹ sit forma extẽsa ad extẽsionẽ subiecti: et ille respect⁹ haberet infinitas partes: multa sunt alia incõuenientia cõtra istã opinionẽ. Ad rationes Joh. de separatõe nõ valet: quia quando aliqđ nomẽ significat vnũ principaliter et aliud cõnotatiue: destructo illo cõnotato et nullo reali destructo in significato principali illud nomẽ nõ denotabit illud principale: quia non significat illud principale: nisi prout coexistit cõnotato: nõ destructo cõnotato nõ cõuenit sibi illa denoĩatio et posito cõnotato illo qđ coexistit principali significato illud nomẽ vel concept⁹ denotat vtrũque: ita q est ibi transit⁹ de cõtradictorio in cõtradictoriũ propter solã mutatõem cõnotati. et eodẽ modo est si principale significatũ destruatur et maneat cõnotatũ. Exemplũ. similitudo vnius albedinis ad aliã significat primã albedinẽ et cõnotat aliã: et quãdiu simul coexistũt dicuntur et denoĩantur silia sine oĩ alia relatione. et hoc quia hoc nomẽ vel conceptus significat ista duo alba quo ad totale significatũ coexistẽtia et nõ significat vnã nisi coexistat alteri: et ideo destructa vna albedine non dicit̃ vna albedo silis et hoc propter solã destructiõem scđe albedinis cõnotate: et sic dictũ est hic: ita est de dissimilitudine et inequalitate idẽtitate et diuersitate. vbi ponunt̃ relationes reales sine necessitate aliqua et sic est cõcedendũ dictũ phi quinto phisicoꝝ q relatio adest alicui sine mutatione eius: quia ista denoĩatio siue appellatio relatiua aduenit alicui propter solã mutatõez in cõnotato et propter eius generatõez et corruptionẽ. si eñ esset alia res a fundamẽto impossibile esset q alicui adueniret de nouo sine mutatione in eo. Eodẽ modo de creatione passiua: quia significat creaturã principaliter et deũ cõnotatiue. ad hoc est dicendũ sicut i qõne precedenti dictũ est de creatõe actiua. Et alie rõnes vident̃ cõcludere magis et maxime de vnione nature humane ad verbũ: de vnione accident̃ ad subiectũ: de vnione forme ad materiã et generaliter vbi aliqđ transit de cõtradictorio in cõtradictoriũ et oĩa absoluta nũc manẽt q pri⁹. Nec est mutatio alicuius absoluti ad formam nec ad locũ: vt si deus separaret accidẽs a subiecto et cõseruaret vtrũque in esse absoluto in eodẽ loco ibi opz necessarie ponere mutatõez ad aliquẽ respectũ: sed si non põt nec accidẽs a subiecto nec forma a materia separari sine separatione locali: tunc nullũ respectũ opz ibi ponere quia oĩa per motũ localem saluarẽ: q tu saluas per respectũ: quia tũc vnio nõ significat nisi ipa extrema cõnotãdo negatõez medij intercepti: et nõ quãdo illud mediũ est interceptũ nõ est vnio: sed oportet semper ponere necessario vnionẽ nature hũane ad verbũ esse respectũ realẽ. Alij aũt respectus q ponunt̃: scz approximatio vnio partiũ ordo vniuersi: et sic de alijs possunt saluari per negatões. De primo pz q ̃stiõe precedẽte. de scđo põt dici q vnio partiũ in primo significat ipas partes cõnotãdo negatõem medij intercepti et quãdo est ista negatio tũc dicunt̃ iste partes vnite et quãdo nõ: tũc nõ sunt vnite. sed hoc modo de partibus vnitis nõ potest fieri vnio sine motu locali alteri⁹ partis. Siliter ordo vniuersi significat partes vniuersi cũ negatõibus alioꝝ corpoꝝ medioꝝ. sed si tenerez q relatio esset aliqua res: dicerẽ cũ Jo. q eẽt res distĩcta a fũdamẽto et discordando dicerẽ q oĩs relatio differt realit̃ a fundamẽto: et ita creatio passio sicut quecunque alia. Cuius rõ est: quia quecunque creatura alteri cõpara vel est eadẽ sibi realiter vl' differt realiter quia nõ pono distinctiõem formalẽ in creaturis.

Sed cõtra ista arguit̃: quia si differt realiter et est posterior creatura posset creatio separi ab ea: et sic posset esse et nõ depẽdere ad deũ. Itẽ q vniformiter cõuenit oĩbus quibus cõuenit vl' distinguit̃ a quolibet vel a nullo. Exẽplũ. relatio distinctõis cõuenit oĩbus distinctõib⁹ vniformiter et nõ distinguit̃ a quolibet: quia alit̃ eẽt processus in infinitũ: ergo a nullo distinguit̃. eodẽ modo est in proposito. qre Jo. quia depẽdentia ad deũ cõuenit absolutis: et respectus a respectiuis nõ distinguit̃ realiter: ergo nec ab absolut̃.

Ad primũ dico sm istã viã q ex inseparabilitate nõ arguit̃ idẽtitas: quia inequalitas et equalitas sunt relatõẽs distincte a fundamentis et positis duob⁹ quantis nõ põt deus facere quin sint equalia vel inequalia: et per cõsequẽs posito q quãtitas sit prior inequalitate et distinguat̃ realiter ab ea tñ nõ põt separari. Ex hoc nõ sequit̃ q equalitas et quãtitas sint eadẽ realiter sicut in proposito. iste ptes referunt̃ ad totũ realiter sm istã viam per relatõem dupli et dimidij maioris et minoris. nũc aũt est ipossibile q totũ sit et partes nõ sint: et per cõsequens nõ sit relatio dupli etc. Et tamẽ non sequit̃ propter hoc q relationes sint eedẽ fundamẽtis suis cuius ratio est: quia quecunque aliqua opponũt̃ si vna relatio sit realiter distincta fundamẽto et alia sibi opposita est distincta: sed relatio dupli et dimidij est hmõi vel totius ad partes vel partis ad totũ: sed relatio partis ad totũ distinguit̃ realit̃ a parte probo: quia pars põt separari a toto et sic manet quicqđ absolutũ fuerit in parte: silr̃ in toto: et tñ nõ mãet ista relatio: quia post sepatio

Marginalia: B — Solutio rationis Scoti. — Obiectio prima — Scđa — B — Ad primam obiectionem.

ne non est pars vnita toti:ergo differt realiter a parte.igitur relatio toti⁹ ad partē sibi opposita differt realiter:⁊ nō pōt tñ separari a toto ipso manente. Itē ꝙ dicit ꝙ ꝑus natura pōt separari a posteriori aut pōt intelligi ꝑꝰus natura qꝺ pōt sine alio esse ⁊ nō econuerso sicut habet̃ ꝑ diffinitōez prioꝝ .quīto methaphisice. ⁊ sic petit qꝺ debet probare ꝙ creatura sic sit prior natura relatōe qꝺ pōt separari.hoc enī debet ꝓbare. Aut intellexit ꝙ creatura sine oī respectu depēdet ad deū:sicut deus dicit̃ creare sine oī respectu in deo:⁊ tūc habet̃ ꝓpositū.

Ad scđam

Ad aliud dico ꝙ licz res absoluta fundat relatōem distinctā in eo:nō tñ relatio.⁊ iō licz creatio passio sit alia res a creatura:nō tñ creatio passio fundat aliā relatōem ⁊ iō nō cōcludit plus ꝙ creatio passio nō sit aliud realiter a creatura q̄ ꝙ silitudo nō sit alia res:q: si silitudo esset alia res a fundamēto:tūc esset silis similitudini alterius ⁊ sic in infinitū sicut tu arguis.

K
Cōtra opinionē primam

Cōtra primā opinionē in hoc ꝙ inherētia quātitatis vel qualitatis nō dicit rē ꝑme intentōis sed scđe.argui᷑ q: impossibile est ꝙ sit trāsitus de cōtradictorio in cōtradictoriū sine mutatōe alicuius realis ⁊ positiui vbi nullus modus grāmaticalis vł logicalis impedit sed subiectū ⁊ quātitas possunt manere q̄tuz ad oīa absoluta in eis qñ separant̃ sine inherētia actuali cū igit̃ ista prius fuerint vnita ⁊ modo nō.ergo necessario ħ aliq̄d corrumpi᷑ rōne cuius ꝑus denotant̃ vnita:⁊ modo nō:q: nullus ē modus logicalis ipediēs.hmōi nō pōt esse absolutū. Per positū igit̃ falsum.

L

Itē cōtra hoc qꝺ ponit ꝙ modus essendi in ꝯsistit predicamentū accidētis:q: inherētia pōt separari ab accidēte:vt ptz in eucharistia:⁊ tñ illud accidēs est in genere accidētis.

Euasio
Impugnatur

Si dicis ꝙ suffi cit inherētia aptitudinalis. Cōtra inherētia actualis ⁊ aptitudinalis nō distiguit̃ nisi sic potētia ⁊ actus.ergo si vnū nō ꝯstituit predicamentū:ergo nec aliud. Assumptū pꝫ:q: si distinguerent̃:tunc accidens qñ esset in subiecto nō esset in ꝑdicamento:q: illa aptitudo corrūpitur qñ accidēs est in subiecto ꝑ quā accidēs est in ꝑdicamēto.

M
Respōsio ad argumenta ꝑpma opinione.

Ad primū prime opiniōis tenendo opinionē Io.dico ꝙ si relatiōes fundarent̃ in eodē fundamēto adhuc distinguerētur inter se:q: silitudo ⁊ dissimilitudo cuz sint diuersarū specierū possint fundari in eodē fundamēto numero:⁊ tñ distingui specie. Itez in generatōe vniuoca fundāt̃ ꝑm eū relatōes alterius rōnis:puta q: generās pōt esse cā geniti ⁊ pōt esse silē.⁊ sic fundat̃ in eo relatio cause ⁊ silitudinis.Exēplū.si calor generet calorem.

Ad scđm

Per hoc ptz ad aliud ꝙ causa quare due silitudines distinguunt̃ est in se ꝑp iis nō in aliquo extrinseco.

Ad tertium
N

Ad aliud dico ꝙ phs negat mutatiōnē talē in relatione quale cōcedit inter silesq̄litates.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ ille modus loquēdi est improprius ⁊ falsus de virtute sermonis ꝙ duo predicamēta sunt in deo:q: nunq̄ dicū tur esse ꝑdicamenta in aliquibus nisi illa in q̄bus dicunt̃ esse sint ꝓprie in ꝑdicamento.nūc aūt deꝰ in nullo ꝑdicamēto est:bene tñ in deo sunt duo modi ꝑdicandi:q: ad se ⁊ ad aliud:ꝭ illi modi nō sunt ꝓprij alicui ꝑdicamento:sed sunt cōes rebus existentibus:⁊ iō absolutū et respectiuū dicunt duos cōceptus cōes deo et creaturis q̄ nec habēt esse in deo nec in creaturis subiectiue:ꝭ tñ obiectiue. Vñ non plus cōcedo ꝙ in deo manēt duo modi predicandi vel predicabiles q̄ ꝙ deus sit in predicamēto iō tales ꝓpositōes cōiter sunt false de virtute sermonis.

Ad quintum

Ad aliud cōcedo ꝙ relatio cōponitur cū fundamēto tenendo opinionē Io.compositōe accidentali.

Ad sextum

Ad aliud de duobꝰ quātis que non possūt esse nisi sint equalia. Dico si tenerez distinctōem realem relationis a fundamento:tūc negarē illā ꝓpositōem oē prius ⁊c̄.tenendo aūt aliā viā patet q̄d sit dicēdum

O
Ad septimū

Ad aliud dico ꝙ aliq̄d ꝯseq̄ diuersa ꝑdicamēta pōt intelligi dupliciter.vno modo ꝙ sit cōmune diuersis predicamētis.ꝑmo modo dicēdi ꝑ se.⁊ tūc verum est q: illud qꝺ est sic cōe diuersis nō distingui᷑ realiter ab eis. Alio modo pōt aliq̄d esse cōe diuersis.scđo mō dicēdi per se:⁊ ita ꝙ cōueniat vni ꝑmo mō:⁊ alijs secūdo mō.⁊ sic illud cōe pōt esse in diuersis ab eis.Exēplū.idētitas ꝑmo mō ꝓbatur de relatiōe:sed de alijs scđo mō.ideo pōt idētitas dicere relatōem realē distinctā ab eis:sic est de eē ad ⁊ eē in:respectu diuersoꝝ ꝑdicamētoꝝ. Vñ lz idētitas ⁊ inherentia ad ista sint eadē illis de q̄bus predicant̃ ꝑmo mō:nō aūt illis de q̄bus predicant̃ scđo mō.

Ad octauum

Ad aliud dico ꝙ relatio habet ꝓpriā inherentiā:⁊ ꝙ illa differt a relatōe ꝓpter distinctōem terminoꝝ relatōis inherētie:⁊ qñ dicit prius ⁊c̄.nego illā ꝓpositōem in ꝓposito.⁊ hic est status in scđo licet nō eodē modo quo ponit doctor subtilis

P
Rñsio ad argumēti tertie opinionis.

Tertia opinio videtur ponere multa superflua q: ponit multiplicatiōem relationū in infinitum.Ad argumentū istius opinionis dico ꝙ relatio non est causa alicuius absoluti:sed absolutū est causa absoluti:q: licet sonus absolute nō causet delectatōem:tamen sonus ꝓportionatus armonie causat delectatōem. Contra tertiam opinionem.quia sicut corpo ꝙ aliquid est completum in genere:⁊ est in alio informatiue concluditur ꝙ sit accidens in corpo

so q aliq̄d est per se in genere ⁊ non est in alio
in̄formatiue: cōcluditur q sit substantia. si igi
tur relatio nō esset in alio esset substantia. Si
dr. is q non habet illum modū per se essendi
quē3 habet substantia. Contra. vnū accidens
alio modo est in q̄ ad: nihilominus tn̄ vtrumq3
est accidens. Itē si pōt fieri relatio sine funda
mēto: q3 cū nō sit informatiue in subiecto: non
debet dependere ab eo: nisi sicut a cā efficiēte
sōm causalitatē efficacie pōt deus supplere

Ad scōm

Ad aliud dico q licet potētia visiua nō possit
causare aliqd absolutū in re visa tn̄. bene pōt
causare in eo relatōem realē. nec est mag' incō
uenies q̄ q vnū albū rome causet sine siliudi
nē in flandria. Si dicis q scibile visibile oīa
illa referunt sola relatōe rōnis: nego q3 phūs
nō negat ibi relatōem rōnis: imo dicit q illa
referūt ad alia sicut alia ad ipa.

Q

Ad tertium

Ad aliud di
co q agēs naturale vere mutat ad relatiōe3: s
nō op3 q mutet ātē effectū pductū: q3 relatio
est posterior extremis i fundamētis vt dictū ē
supra tenēdo aliā viā q̄ pbabilior videt: sc3 q
relatio nihil positiuū simplicit absolutū signi
ficat possunt oīa saluari p denoīatōem diuer
sam ⁊ cōnotatōem sicut satis dcm̄ est supra.
Sciendū tn̄ q ista differētia quā ponit Jo. in
ter relatōes q̄ causant ab intrīseco ⁊ ab extri
seco dz sic itelligi q positis extremis ⁊ funda
mētis duarū relationū ⁊ ipa relatōe sil' posita
semp stātib' illis extremis semp stabit eade3
relatio: s sic nō ē de respectib' q oriūt ab extri
seco: q3 si materia separat a forma ⁊ vtrūq3 in
esse cōseruet nō stat vnio: s posito patre ⁊ filio
⁊ q pater generet filiū semp pōit paternitas
⁊ filiatio. ⁊ sic non intelligit q positis ipis ex
tremis stati oriat ipa relatio: q3 deus pōt eun
dē hoiem quē petrus generauit creare ⁊ tn̄ il
le homo sic creatus nō esset filius petri: q3 nū
q̄ eū genuit: s posito q eū genuerit: tūc sequit
q semp stabit ipa relatio: tn̄ bn̄ pōt dici q po
sitis extremis naturalit necessario orit relatio
⁊ p hoc excludit predicta obiectio de creatiōe

R

Intelligendū q ppositio illa de separabili
tate aliquoꝝ q̄ pbat distinctōe3 inter aliq̄ d3
sic intelligi q qn̄ de aliquo termino vel aliqb'
terminis supponētibus psonaliter verificant
extrema ɔdictionis: sc3 esse ⁊ nō esse necesse ē
q inter illa p q̄bus termini supponūt sit disti
ctio realis. ⁊ p hoc pt3 ad illā obiectōem qn̄ q̄
ritur. Aut itelligis p separabilia aliq̄ realiter
distincta aut nō. si sic tūc petis: si nō tūc falsū
assumis. pt3 eñ q nō acceperis q qn̄ distincte
res sunt separabiles: s predicto mō qn̄ de ali
quo toto ⁊c. ⁊ p illū modū pbat distinctio rea
lis. Ad argumēta pncipalia pt3 ex dict. D. iij.

v

Trū ex hoc q ali

A
Questio III

quis moueat vt finis sequat ip3 ha
bere aliqd reale esse extra aiam. Q

Primo arguitur.

sic. q3 qn̄ res h3 actionē magis ppriā: tūc ma
xime h3 esse sibi reale: s res qn̄ mouet vt finis
ppriā actionē h3 vt determinatā tali nature.
igit ⁊c. minor pt3 q3 hoc est ppriū finis q sit cā
causalitatis aliarū causarū sm auicēnā. vi. me
thaphisice caplo penultio.

Scōo

Preterea qd mo
uet vt finis realit refert ad causata sua: ⁊ ecō
tra aliud ad ip3. igit h3 aliqd eē reale. nō ens
eñ nō depēdet realiter ad ens nec econuerso.

Tertio

Preterea sequeret q potētia dei nō eēt finita.

In oppositum

ta. Cōtra finis qn̄ nō est nunc mouet vt finis
sm auicēnā. vi. metaphisice.

Circa questionē duo facit.

Primo vidēdū
est de terminis. scōo uidendū est ad q̄stionem

B
Primum

Pro primo videndū est de ratōe finis. scōo de
motione finis. Circa primū sciendū q finis
qn̄q3 accipit p cā finali q̄ est vna de quattuor
causis. ⁊ de tali intēdebat opponens sicut pt3
p argumēta sua. Alio mō capit finis p quoli
bet vltimo in re vel opatōe sicut dcm̄ est q pū
ctus est finis linee: ⁊ de isto nihil ad ppositū.

Prima opinio

Ideo videndū est de ratōe finis primo mō. s.
de rōne cause finalis: ⁊ dicit q cā finalis opa
tionis vel motus est forma intēta ab agente ⁊
acq̄sita p ipam opatōem vel motū. vel qn̄ ipa
opatio elicita ab agēte.

Probatur primo

qd pbat p phm̄ pmo
ethicoꝝ: q̄ dicit ibi q differētia q̄dā videt esse
finiū: q3 q̄dā i fines sunt opatōes: vbi nō est ali
qd opatū extra. finis tn̄ est ipa operatio vbi p
pter fines est opus operatū. Alij sunt fines q̄
sunt opatōes: vbi est alqd opatū extra. ⁊ pōit
exēplū. finis artis medicinalis est sanitas. fi
nis nauicularie nauigiū.

Secundo

Preterea illud est
cā finalis alicuius rei p qd rn̄detur ad interro
gatōem factā p ppter q̄d de illa re: hmōi ē for
ma acq̄sita p motū. igit forma ē cā finalis mo
t'. maior ⁊ minor paret p phz. ij. phisicoꝝ: vbi
describit cām finalē. hoc idē pt3 tam i formis
substantialibus q̄ accidentalib': pt3 de graui
⁊ q̄ete eius deorsum.

Tertio

Itē habito fine cessat
motus: sicut pt3 primo de gn̄atione: s motus
cessat ad formā. igit.

Quarto

Preterea illud est causa
finalis qd est vltimū in executōe: ⁊ primū i in
tentōne. hmōi est forma acq̄sita per motū. igi
tur ⁊c.

Quinto

Itē hec videtur esse intentio Auicē
ne. vi. methaphisice caplo penultimo. vbi di
uidit fines in finē q̄ est forma in patiēte: ⁊ in fi
nē q̄ est forma in agente. vterq3 istoꝝ finiū est
operatio vel aliq̄d coꝝ acquisitū per operatō
nē.

C
Cōtra opinionē.

Et licet ista positio videat possibilis: q3
tn̄ non videt esse vera: arguo cōtra eam ⁊ sup
pono vnam propositionem quā dicit auicēna

quito metaphisice caplo vltimo i fine: q si be qualibet qttuor causarū esset sciētia: illa q esset de fine esset nobilissima: sz si opatio agentis aut forma inducta vl acqsita p opatōem agentis poneret gnalr cā finalis sequit q nō esset cā nobilior alijs: nec eq nobilis saltē sicut cā efficiens igit est ipossibile ponē cāz finalē isto mō. Itē opatio alicui agentis vel opus acqsitū p opatōem vel motū est effectus talis agentis: igit hz cām efficientē sicut z finalē necessario: sine sit ab agēte naturali sine a pposito: sz nō a casu vl fortuna. qro igit q est cā finalis talis opatōis. nō ipamet: qz ipossibile est idē esse effcm z cām sui ipius i quocūqz gñe cause: g opz dare aliud. z sic habet ppositū: qz opus vel opatio pducta nō est cā finalis. Itē amor pcupiscentie supponit amorē amicicie: nō eni cōcupisco mihi vl alijs bonū: nisi qz amo me vl al ñ amore amicicie. sz opatio vel forma acqsita p opationē alicui amatū amore pcupiscētie: qz cōcupisco illā inesse mihi. igit talis amor pcupiscētie presupponit amorē quo aliqs pcupiscēs talia amat se vel aliud cui pcupiscit talia inesse. ptz igit q illud ppt qd pmo amatū agēs agit qd nō est ipa opatio agētis: nec aliqd acqsitū p opatōem: sz aliqd aliud ppt qd amatū agēs agit. nō igit forma acqsita p opatōem pōt dici cā finalis. vñ si qs ābulat ppter sanitatē sanitas nā est cā finalis pprie loqndo: sz ipe homo q pmo amatus monet agens se ad ābulādū. Ideo dico q accipiēdo pprie cām finalē finis est illud ppter qd amatū amore amicicie agēs agit: z tale vlr semp ē nobilius agēte vl saltē eq nobile: vñ sanitas nō est pprie cā finalis deābulatōis: sz homo appetēs sanitatē est cā finalis deābulatōis: qz homo pus amatus monet agēs i rōne finis: scz sei pm ad ābulandū: sz qn sunt plures effectus fm eūdē ordinē ab eodē agēte ita q vnū ordinat ad aliū illd qd ē cā finalis vltimi ē cā finalis oīz pcedētiū: sz sanitas ē qdā effectus causatus ab aliquo z deābulatio est alius effectus q sūt ordinati adinuicē: g si cā finalis sanitatis q est qdā effectus sit ipe homo cā finalis ipius deābulatōis est ipe homo pprie loquēdo q amatus mouebit agēs ad agēdū. dico g q oē agēs naturale rōnabilit agit ppt cām finalē amatā eq pfectā vl pfectiorē agēte. Ex quo pz q vltima opatio agētis nō est cā finalis pprie loqndo qnuis pōt dici finis aliquo mō sicut finis dicit vltima pfectio acqsita rei. vñ pista distictōem datā de fine pz ad argumēta facta i ptrariū. Ad pmū dico q lz vltima opatio alicuius posset aliquo mō dici finis: qz est vltimū z aliquo mō optimū inter effectus causatos z ita aliquā rōnem hz finis q est causa finalis. z tñ pprie loquēdo de cā finali: nec est opatio vltima nec etiā optimū qd p illā attingit inqtū tale: sz est pcise illud ppter qd amatum ab efficiēte diligit illud tāq aliqd ordinatum ad amatū: z illud sic amatū est cā finalis facti qñqz aūt ptingit q obiectū vltime opatōis est illud amatū z cā finalis nō qz terminus illius opationis: sz qz amatum ab agēte ppter qd amās agit.

[margin: D — Ad primū in contrarium.]

Ad scdm cū dicit q cā finalis est p quā zc. Rñdeo q qrere ppter qd aliqd fit pōt itelligi dupliciter vel ppter qd oditū vel amatū. illud quod rñdetur ad qstionē factā per ppter qd pmo mō certū est q nō est cā finalis ābulatōis vel abstinentie: sicut si qs qrat ppter qd aliqs ābulat vl abstinet: pōt rñderi ppter infirmitatē amouendā vel destruēdā: z tñ ifirmitas nō est cā finalis deābulatōis vel abstinentie vt manifestuz est. Illud autē qd rñdet ad qstionē factā per ppter qd scdo mō: est illd ppter qd amatū aliqd facit: sz h pōt eē dupliciter: vel qz illud est amatū amore amicicie vl cōcupiscētie. pmo mō amatū non est cā finalis ptz si qrat ppter qd infirmus sic ābulat: pōt respondere: ppter laborē vel caliditatē acqrendā vel ppter expulsionē aliquoz humoz z tñ nulla istarū dicit cā formalis pprie: fm istam opinionē: sz sanitas fm illos qz illa amat amore pcupiscentie ppter sanitatē. eodē mō dico q sanitas amat amore pcupiscentie: qz homo vel vita eius amat amore amicicie: z iō homo vel eius vita est cā finalis illius deambulatōis

[margin: E — Ad scdm]

Per h ad auctoritatē phi dico q illud dicit finis aliquo mō p qd rñdet ad interrogatiōez factā p ppter qd vt amatū: sz si sit pprie causa finalis z silr oportet vt sit illud ppter qd amatum amore amicicie aliqd fit. huiōi nō est sanitas: sz homo vel vita. Ad aliud ptz q quies nā amat nisi ad saluādū graue: silr ptectio a frigore nisi ppter saluatiōem hois: z ideo homo amatus amore amicicie est igit cā finalis pprie loquēdo de causa finali.

[margin: Ad pbm]

Ad aliud cum dicit q habito fine cessat motus: potest dici q hoc nō intelligit de causa finali pprie. sz de fine vltimo sufficiēter acqsito.

[margin: Ad tertium]

Ad aliud pōt dici q finē acquiri p motū z opationē aliquaz pōt intelligi dupliciter. vno mō tanq aliquid pductū in esse p talē motū vel operatiōem: et sic nō est verū generaliter q illud quo habito cessat ē finis vel causa finalis: lz qñqz possit dici causa finalis: sicut qñ illud acquisitū est eq perfectū agente sicut in generatione vniuoca vt homo generat hoiem ppter naturā specificā saluandā q acquirit in generādo. Alio modo potest intelligi finē haberi p operatōem illam qñ p illam operatiōem finis habetur non

[margin: F — Ad quartum]

in se sed in effectu tanq̄ cā finalis: sed non est
opatio vl' forma acq̄sita p opatōez: s aliq̄d ali
ud amatū3 amore amicicie sic q̄n termio h fa
cio ,ppt deū sic ,ppt cām finalē amatū: ⁊ facio
opa piic: s iste finis nō est opatio vl' aliq̄d ,p
ductū i ēē p opatōem. Ad aliud dicit̄ q̄ cā fi
nalis est pma in itētōe ⁊ vltia i executōe: nō q̄

Ad quintum

vltio acq̄rat̄ ēē ei⁹: s ē illud ,ppt qd̄ alia fiunt.
Ad auicennā dicit̄ q̄ nō loquit̄ de fine ,ppio.

Scd̄m articulus.

De scd̄o articulo .s. de motiōe finis notandū
est: q̄ sicut sunt q̄ttuor causarū gn̄a: sic cuilibz
causarū correspōdet ,ppria causatio. Causatio
autē efficiētis nota est satis q̄ est efficere quodlz
vel agere. Sicut aūt nō omis causatio cuiuslz
cause est factio q̄dā: vl' quoddā efficere: sic nec
ois cā est cā effectiua. Sed causatio cause ma
terialis est dare esse materialit̄: sicut esse ma
teriā ȝpositi vel aliq̄d tale. Et causatio cause
formalis est dare esse formalit̄ cōposito vel ali
q̄d huiōi. Sz de causatiōe cause finalis est ma
gis dubiū. Dicit̄ enī3 cōiter q̄ causatio ei⁹ est
mouere efficiēs ad agendū. Istud moueri nō
est realit̄ aliud nisi ipm finē amari ab agēte vl'
salt̄ ē ipm amari vel aliq̄d ,ppt ipm. et h nō est
aliq̄d realit̄ nisi agēs amari ipm finē vl' aliq̄d
fieri vl' aliq̄d velle ,ppt finē amatū. Per istud
aūt q̄ est sic finē amari: vel agēs ip3 finē ama
re: vel aliq̄d aliud ,ppt ipm nihil aliud realit̄
ocq̄rit̄ ei: vl' ceīā est ab eo. Ex quo sequit̄ q̄ mo
tio ista finis nō est real: s motio metaphorica

Instatie

Et si dicas q̄ amor quo agēs amat finē est ab
illo fine vt ab obiecto. ⁊ ille amor ē aliq̄d cau
sale: ḡ finis mouet realit̄: nō tm̄ metaphorice.

Respondetur.

Dico q̄ si amor causat̄ a fine amato: sicut ab
obiecto: h nō est sicut a causa finali: s efficiēte
⁊ vt sic est cā efficiens nō finalis illi⁹. Vn̄ finē
efficere amorē sui in agēte nō est mouere agēs
in rōe cause finalis: s agētio p ip3 amari illud
et ,ppt ipm illud amari est mouere illud agēs
in rōe cause finalis: nec vt sic mouet ad amorē
vt cā finalis: s motio ei⁹ i rōe cause finalis est
motio metaphorica: ⁊ h a quocūq3 amore illi⁹
finis causet̄ effectiue etiā si a solo deo. Ideo di
co q̄ licet finis sit cā effectiua amoris quo ipse
met amat̄: tn̄ vt sic nō hab3 rōe3 cause finalis
nec vt sic mouet ad illū amore3 vt cā finalis: s
motio ei⁹ in rōne cause finalis est motio meta
phorica. Istud cōfirmat̄. cā finalis nō d̄r cā fi
nalis amoris quo agēs amat ipm: s d̄r cā fina
lis effect⁹ causandi ab agēte ,ppt amorē finis
inq̄tu3 amat⁹ mouet agēs ad efficiendū: ⁊ ei⁹
motio nō est nisi metaphorica ⁊ est ipam ama
ri: ⁊ ,ppt ipam amatā aliud amari. Istud pt3 p
Auicēna3. vi. metaphisice capitulo. xvij. Qui
vult q̄ causalitas cause final' est pma: et sm h
hab3 esse i aia: ⁊ ,put est ibi est cā cālitatū alia
rū causarū: s nō pōt esse inq̄tum tm̄ intelligit̄
⁊ sic nō mouet ad agendū aliq̄d: ḡ h est inq̄tū
amatū: ⁊ sic mouet ad agēdū nō effectiue: s fi
nalit̄. Et ex h q̄ sic amat̄: ⁊ agēs agit ,ppt amo
rē ei⁹ nihil reale est ab illa: ḡ sua motio est me
taphorica: ⁊ h pōt ȝcedi: ⁊ est ipam vt amatā

Dubia

mouere: sic agēs ad agēdū finalit̄ nō effectiue
Sz cōtra ista sunt aliq̄ dubia. pmo de h qd̄ di
cit̄ ⁊ ab auicēna habet: q̄ cātio finis est moue
re efficiēs. Arguit̄ cōtra h sic. Nulla cā hab3

Contra ista Arguitur primo.

causationē aliquā: nisi respectu sui causati: cu
ius est cā. h est manifesta q̄: nō est cā nisi respe
ctu sui causati ⁊ respectu illi⁹ respectu cui⁹ est
cā h3 causatōem: s cā finalis nō est cā ipi⁹ cau
se efficiētis s est finalis cā ipius ei⁹ effectus: ḡ
causatio eius finalis nō est mouere efficiēs vl'
causare causalitatē ei⁹: vt dicit auicēna. s cau
sare effectū ei⁹. Itē ȝ h qd̄ dic̄ auicēna q̄ cau

Secundo

satio cause finalis est pma: q: oēs cause neces
sario req̄site ad eūdē effectū sl' causant eūdem
effectū: nec vna causat pus alia: ḡ causatio cāe
finalis nō sic est por alijs: vt amata moueat a
gens: q: illud cēt pus dura'tōe q̄ efficiēs causa
ret maior hui⁹ rōni spt3: q: i pmo istāti in quo
effect⁹ est vel aliq̄d ei⁹: tūc pmo cause causant
q: si pus duratōe causarēt i illo pori erit causa
tio ⁊ nl causatū: qd̄ est ipossibile: s i illo pmo
istāti i quo cause causant. pmo causat cā fina
lis: q: aliter agēs ageret ⁊ nō ,ppter finē: ḡ se
quit̄ q̄ sl' oēs cause causant q̄ sunt maior. Ad

Ad primum

pmū illoz pōt dici q̄ cā efficiēs pōt dupl'r ac
cipi vl' sm suā entitatē vel sm suā causalitatē
pmo mō cā finalis nō h3 causatōe3 respectu
eius: s scd̄o mō h3 sic p3 p auicēnā. v. metaphi
sice caplo vltio. Dicit eīn sic. cā finalis inq̄tū
tū ipa est cā est cā vt cetere cāe sint i effectu. ⁊
sequit̄: ei⁹ aūt causalitas nō est cā cause aliarū

Instantia

Sz ȝ istd̄ arguit̄ sic: q: h nō sufficit. nā respectu
eiusdē effect⁹ reū eu⁹ est dare cām efficiēte3 p
se est dare cām finalē: ⁊ p ȝseq̄ns causatōnem
cause finalis: ḡ causatio cause finalis vt sic nō
respicit cām efficiētē: nec sm ei⁹ entitate3 nec
sm eius causalitatē: s respicit idē causatū qd̄

Respondet aliter ad dubium

respicit cā efficiēs. Dico ḡ aliter ad itelligēdū
dubiū q̄ duplex est causatio cause finalis. vna
est causatio ei⁹ q̄ mouet agēs ad volendū cau
sare effectū: ⁊ ista causatio pōt precedere dura
tiōe causatōem illi⁹ effect⁹: ⁊ sic pōt auicenna
aliquo mō itelligi: ⁊ ista causatio finis est finē
amari ab agēte: sic q̄ ,ppt illud amari amat ef
fectū ,pducēdū. Et l3 ista causatio finis sit pri
or duratōe effectu ex: nō tn̄ ē por amore q̄ agēs
diligit effectū ,pducēdū. In eodē ḡ istāti dura
tōis q̄ finis amat⁹ mouet agēs ad volēdū effectū

extra agens vult ⁊ amat effectū extra pducē-dū: ⁊ hoc pter finē. ⁊ illo instāti causat amor illius effect⁹ tanq̄ effect⁹ prior q̄ sit̄ est duratiōe cū prima motiōe vel causatiōe cause finalis. Alia est causatio finis q̄ actu mouet agens ad agendū: ⁊ h̄ motio finis ē finē amare ppt̄ quē amatū agēs causat effectū extra. ⁊ ista motio est dare amabilē vl' appetētē effectū: inquam finalit̄ nō formalit̄: ⁊ h̄ ē eē amatū ppt̄ quē vt amatū talis effect⁹ cāsatur vt bonū vtile ad finē Exēplū potio amara vel incisio amat̄ ⁊ appe-tit̄ vt bonū ⁊ h̄z rōnez appetiti ⁊ amati ppter salutē vel vitā amatā vel ppter boiem amatū ⁊ ista causatio cause finalis sit̄ est cū causatiōe cause efficiētis ⁊ aliarū causarū respectu illi⁹ effect⁹: sit̄ inq̄ duratōe. Per h̄ g̃ p₃ ad primuz argumentū q̄ causatio cause finalis respectu sui causati si i h̄ q̄ mouet agēs ad agendū cau-sat finalit̄ effectū: sc₃ ppt̄ qd̄ amat̄ effect⁹ cau-sat i h̄ effect⁹ extrīsec⁹ vel itrīsecus: sc₃ amor q̄ est itrīsec⁹ effect⁹. Per h̄ ad scdm̄ pcedo q̄ sit̄

Ad scdm̄

dū cā finalis causat aliq̄d causatū agens cau-sat i idē causatū: tn̄ prius duratōe cā finalis pōt mouere agēs ad vnū actū: vtpote ad volēdū causare aliq̄d extra: ⁊ p pus causare finalit̄ ali-qd̄ velle q̄ agens causet illū effectū ex̄: s₃ respe-ctu eiusdē causati cāt sit̄ finis ⁊ efficiēs. Quā-tū ad vltimū argumētū: sc₃ q̄tū ad h̄ q̄ moue-at sequat̄ ipm eē in effectu h̄re esse reale extra aiam. Dicēs q̄ alit̄ videt̄ eē dicēdū de entitate finis q̄ requirit̄ ad h̄ q̄ moueat s̄m auicēnā: et alit̄ s̄m cōmētatorē. Nā s̄m auicennā videt̄ q̄ finis s̄m eē qd̄ h₃ in aia mouet s̄m motionem cause finalis. Dicit eni vbi prius cā finalis i suo esse in aia pōr est ceteris causis: ⁊ isto mō cā fi-nalis est cā aliarū causarū. qm̄ sicut accidit re-spectu eiusdē causalitat̄ ita ⁊ respectu eiusdē itellect⁹. Et sic dicit q̄ respectu illi⁹ causalita-tis ⁊ respectu eē ei⁹ qd̄ h₃ i itellectu nulla alia cā est pōr cā finali: imo ipa est cā essendi cete-ras cās. ⁊ sequit̄ h̄ s̄m ip₃ q̄ est cā aliarū cau-sarū. p₃ g̃ s̄m eū q̄ ipa est cā ⁊ causat sua causa-tiōe s̄m eē qd̄ h₃ i intellectu seu i aia. Et cōfir-mat̄ q̄ dictū est i pori articlo q̄ cā finalis mo-uet metaphorice: ⁊ ista motio est ipaz amari p-pter quā amatā agēs agit: s₃ ex h̄ qd̄ amat̄ nul-lū esse h₃ nisi i aia. Alia videt̄ esse opinio cō-

Opinio cōmentatoris.

mētatoris. xij. metaphisice cōmento. xxvi. vbi vult q̄ forma balnei s̄m esse qd̄ h₃ i aia ē agēs motū: s₃ s̄m esse extra aiam est finis nō agēs: g̃ videt̄ s̄m eu₃ q̄ cā finalis mouet vt cā finalis s̄m esse qd̄ h₃ extra aiam. Cōfirmat̄ q̄ dcm̄ ē i pori articulo q̄ cā finalis est ppt̄ quā amataz agēs agit: ⁊ ipam amari ppter qd̄ agēs agit est ipam mouere agēs: s₃ agēs nō agit ppt̄ ip-sam amatā s̄m esse in aia: s₃ s̄m esse extra aiam amatū agēs agit: g̃ s̄m entitatē suā extra aiaz mouet agēs: g̃ ad h̄ q̄ moueat agēs reqrit̄ esse extra aiam.

Responsio ad articulum.

Ad q̄tū ad istū articulū rīdeo pcordādo istas auctēs. vbi pmo est aduertēn-dū q̄ aliud est cām finalē s̄m entitatē aliquaz mouere agēs ad agendū: ⁊ aliud s̄m ipaz enti-tatē esse in actu vt moueat. Dico g̃ q̄ cā fina-lis ad h̄ q̄ moueat agēs nō requirit̄ h̄re entita-tē illā in re extra: s₃ sufficit illā h̄re in aia. Pa-mū p₃ ex auctoritate pdicta cōmētatoris ⁊ ōn-do h̄ sic. sicut dem̄ est prius fine₃ mouere agens ad agendū est finē amari ppter quē amatum agēs agit: finis aūt amat̄ ab agente s̄m reali-tatē extra aiam ⁊ ppter amorē eius vt sic agit Nō eni est deābulatio ppter sanitatē vt h₃ eē in aia tm̄ vel q̄ amo salutē aut vitā s̄m eē ei⁹ in aia: s₃ q̄ diligo sanitatē ⁊ vitā s̄m entitatez ei⁹ realē extra aiaz: ⁊ ppter talē entitatē ama-tā ambulo ⁊ abstineo ⁊ h̄mōi facio: g̃ finē ama-ri s̄m aliquā entitatē ppter quā amatā s₃ illā entitatē agens agit est finē mouere agentē: fi-nis aūt s̄m entitatē realē extra aiaz mouet ef-ficiēs: q̄ s̄m illā entitatē amat̄ ab agente ⁊ p-pter illā entitatē amatā agens agit. ⁊ h̄ est in tētio cōmētatoris: ⁊ sic p₃ primū. Probatio scdi videl₃ q̄ ad h̄ q̄ finis moueat s̄m entita-tē realē extra aiam nō op₃ eā₃ illā h̄re extra in actu: q̄ ipam s̄m entitatē realē extra mouere agens motōe cause finalis: est ipaz s̄m entita-tē realē amari ab agēte ppter quā sic amataz agēs agit. Sed certū est q̄ finis vt sanitas vl' aliq̄d aliud q̄uis amet̄ ab agente s₃ entitatē realē extra. Nō tn̄ sequit̄ q̄ habeat illā entita-tē realē in actu extra. q̄ possum diligere aliq̄d ⁊ realē existētiā alicu⁹: l₃ nō existat s̄m illam entitatē. sic intelligere rē s̄m entitatē suā lic₃ nō existat s̄m realitatē illā: s₃ sufficit eā h̄re in aia. ⁊ h̄ vult auicēna. Vel pcordando aucto-ritates posset dici q̄ finis mouet agens s̄m eē suū extra aiam in re ⁊ s̄m esse suū in aia: ita q̄ ly s̄m teneat̄ in primo dicta cathegorematice ⁊ reduplicatiue: in scdo vero specificatiue: q̄a impossibile est q̄ moueat efficiēs vt amatū: ni-si habeat esse in aia: ⁊ cū nihil amat̄ nisi cogni-tū. ideo sic intelligēdo non mouet nisi s̄m esse qd̄ h₃ in aia q̄ sic nō pōt mouere nisi h̄eat talē modū essendi. ⁊ si illud sit verū tunc h̄ mō pos-sunt pcordari cōmentator et auicēna. Dico g̃ pcludēdo q̄ finis s₃ entitatē ei⁹ ex̄ aiaz mouet agēs ad agēdū h̄ est s̄m illā entitatē ab agēte ⁊ tn̄ ad h̄ q̄ sic moueat s₃ illā entitatē: hoc est ad hoc q̄ ametur s̄m illā entitatē realem: non oportet ipm h̄re actu illā entitatē realē. nā nō sequitur h̄ amat̄ ab agente aliquo s̄m entitatez

eiꝰ realẽ extra aiam: ḡ est ꝫm illud eẽ: ꝟ ẽ fallacia ꝫm qd ad simpliciť. sicut nõ sequitur rosa ꝫm entitatẽ eiꝰ extra aiã itelligiť: ḡ ꝫ3 illã entitatẽ nõ est. sicut nõ seqť homerꝰ ẽ i opinione ḡ est: ꝟ est fallacia ꝫm qd ad simplr. dico ḡ sic. Si ad ħ ꝙ finis moueat agẽs: opȝ ipȝ existere ħ nõ ẽ ingtũ finis: ꝟ ꝗ agẽs ⁊c.

Ad primum principale.

Ad pmũ principale qñ diciť qñ res hȝ actiões ⁊c. verũ est si actio illa sit realis a crõ nõ aũt methaphorica eiusmõi ẽ actio finis vt dcm̃ est.

Ad scdm

Ad aliud qñ diciť qñ aliqd moueť realiť referť. dico ꝙ non opȝ illud tũc esse ꝓpť illã motionẽ: ⁊ qñ ꝓbať q: tũc actu causat: verũ ẽ causatõe finis: ħ aũt nõ est motiõ caliq̃ reali vt dcm̃ est: ḡ.

Ad tertium

Ad aliud de satietate potẽtie bti dicedũ est ꝙ satietas duplr accipiť: vno mõ ꝓut excludit oẽm potẽtiã ⁊ appetitũ respectu cuiuscũqȝ alteriꝰ obiecti ab obiecto satiato. ⁊ sic dico ꝙ nihil satiat potẽtiã bti itellectiuã vl volitiuã: nec deꝰ nec creatura nec finitũ nec ifinitũ: q: ꝙtũcunqȝ videať deꝰ clare ⁊ diligať itẽse: adhuc itellectꝰ bti põt videre aliã creaturã ⁊ eã diligere: q: ñ videť ꝙ btũs sit peioris ↄditõis i ħ ꝙ nõ btũs ꝟ non btũs põt ħ facere: ḡ ⁊ btũs. Si dicas capacitas potẽtie bti est finita vel ifinita: si finita põt ꝑ aliqd finitũ satiari: ita ꝙ nullũ actum respectu alteriꝰ obiecti põt hẽe. si infinita põt satiari aliquo ifinito: ita ꝙ nullũ finitũ põt appetere. Rñdeo ꝙ capacitas aie finita ẽ: q: ipa nõ differt ab ipa essentia aie ꝗtũ ad ꝓncipale suũ significatũ ⁊ essẽtia aie finita est. Et vltra dico ꝙ satiať formaliť aliquo finito: q: satiať formaliť actu btifico q est formaliť finitꝰ: nec põt talis actꝰ eẽ ifinitꝰ intẽsiue: ꝟ tũc vltra: nego ↄñam: ḡ nõ põt aliqd obiectũ appetere ifinitũ: q: lȝ satieť formaliť aliquo finito: non tñ obiectiue: q: põt diligere ⁊ appetere ifinitũ aliqd obiectũ: loqndo scȝ de obiecto satiatiuo ꝑdicto mõ: nec satiať finito obiecto: q: põt appetere obiectũ ifinitũ ⁊ illd diligere. Aliť põt accipi obiectũ satiatiuũ ꝓ illo qd excludit oẽȝ tristiciã ⁊ anxietatẽ: ⁊ sic deꝰ satiat ⁊ nulla creatura. q: si ipe diligať btifice tãta erit delectatio i btõ ꝙ excludit oẽȝ tristiciã ꝓueniẽtẽ: ⁊ silr anxietatẽ: ⁊ iõ ꝙtũcũqȝ appeteret aliqd aliud a deo: si ħ eẽt possibile nõ seqť: ꝙ si nõ ↄsequereť illud ꝙ ꝓpter ħ tristareť: ꝟ si diligeret creaturã itẽsiue ⁊ appeteret deũ: ⁊ si nõ diligeret deũ tristareť ⁊ anxiareť vehementissime: ⁊ iõ sic nulla creatura satiat: ꝟ solus deꝰ.

Prima instantia

Si dicas deꝰ satiat rõne finis vltimi: aut ḡ vt ẽ i re aut vt cõprehẽdiť ab itellectu: si pmo mõ ħ videť ↄ auicẽnã. vi. methaphisice q dic ca. xvij. ꝙ finis mouet vt est in aia: ⁊ nõ vt in re: ꝟ deꝰ vt in re extra est causa efficiẽs istiꝰ btitudinis ḡ vt sic mouet vt finis: sed in aia mouet vt efficiẽs. Si scdo mõ dicat ħ est ↄ cõmentatorẽ de balneo vt iã pȝ: q: finis ꝫm ꝙ apprehẽsus mouet effectiue: et vt in re mouet metaphorice.

Scda

Preterea ꝫm beatuȝ Augustinũ tristitia accidit ex hijs q nob nolẽtibꝰ accidũt: ꝟ põt btũs velle multa quoꝝ opposita possint euenire: ⁊ nolle multa q euenirẽt. licȝ ḡ delectatio btitudine habita põt excludere tristitiã causatã ex vno vl duob nolitis. Nõ tñ videť rõnabile ꝙ illa delectatio excluderet oẽm tristitiã: ex quãtiscũqȝ nolitis causabilẽ: q: tot pñt esse nolita cõcurrẽtia ꝙ sufficerẽt ad causandũ ita intẽsam tristitiã vel intẽsiorẽ ꝙ sit delectatio in btitudine: ḡ non videť ꝙ btitudo oẽm istã excludat anxietatẽ.

Ad pmũ

Ad pmũ qñ tangit difficultatẽ de motiõe ⁊ causalitate cause finalis. Dico ꝙ loquẽdo de cã finali ꝑsistẽte a volũtate volẽtis q ꝓprie est cã finalis: ⁊ nõ de fine intẽto ab agẽte supiore dirigẽte ⁊ loquẽdo de effectu ꝓducto ꝑ actũ volũtatis formaliť imparatiuȝ executionis in actu exterior vel interior. Dico ꝙ causalitas finis nõ est finẽ amari absolute loquẽdo: nec prio ⁊ ꝓprie ꝓpť finẽ amatũ aliud amari: ꝟ eiꝰ causalitas est prio finẽ absolute cognosci ⁊ amari vno actu: ⁊ postea illũ finẽ amari illo actu eodẽ: ⁊ aliud ꝓpť finẽ amatũ amari: sic ꝙ agẽs agit effectũ extra vel intra: ita ꝙ scdm velle videať velle imparatiuũ formaliť executiõis. Prime due ptes patẽt ꝑ vnã rõem: q: oẽs cause simul cõcurrũt ad causandũ effectũ: ḡ cã finalis nõ causat in genere suo: nisi qñ efficiẽs causat in genere suo: et per ↄñs nunqȝ est cãlitas cause finalis: nisi qñ effectꝰ ꝓduciť: ꝟ possum amare cãm finalẽ: ⁊ ꝓpť ipam amatã finaliť aliud nõ volẽdo executionẽ: nec causando effectũ suũ ex vel itra: ḡ possunt eẽ illi duo amores absqȝ cãlitate cause finalis actualiť causantẽ respectu tertij effectus. Exemplũ de sanitate ⁊ potiõe amara. possum eni amare sanitatẽ ꝑmo absolute: ⁊ pꝰ ea amare sanitatẽ: ⁊ ꝓpť ipam amatã amare potionẽ amarã: absqȝ ħ ꝙ veli bibere potionẽ mihi oblatã: quã formaliť nolo bibere ꝓpť amaritudinẽ: vel aliqd aliud impediẽs. Et sic illud velle quo sic volo potionẽ amarã nõ est sic imparatiuũ formaliť: ꝟ solũ ipatiuũ equiualenť: puta velle bibere si nõ esset impedimentũ: ꝟ si volo ꝑmo sanitatẽ absolute ꝑ vnũ actũ: ⁊ post per aliũ actũ volo sic sanitatẽ: ꝙ ꝓpť cã amatã volo bibere potionẽ amarã mihi oblatã: quo velle posito stati bibo potionẽ: nec impediť effectus bibendi. Illud scdm amare sine velle est causalitas cause finalis respectu actus bibendi. Et consimili modo est dicendum si impe-

retur aliq̄s actus interior puta act⁹ stud'c̄di: ⁊ tunc effectus ꝓducit⁹ extra: ⁊ actus volūtatis imꝑatus formalit̄ habēt eādē cām finalē puta sanitatē. Qn̄ aūt sunt duo tales amores in volūtate quoꝝ. scđs ꝑsuppōit necc̄rio p̄muꝫ: nō p̄us deō ⁊ scđꝫ velle nō ē ipatiuū executōis formalit̄: s; solū equalent̄ vel formalit̄ nō ordinat̄ ad executōēꝫ: sic̄ si diligā p̄mo deū ꝑ vnū actū absolute: ⁊ post ꝑ aliū actū ꝓpter deū cognitū a me ⁊ dilectū diligo ꝓximū: ita ꝙ si nō diligerē deū non diligere ꝓximū: ⁊ nihil volo extra nec diligo. i isto ꝓcessu illud qđ est obiectū p̄mi amoris est cā finalis scđi amoris: sicut de⁹ i se dilect⁹ est cā finalis illi⁹ dilectiōis q̄ diligo ꝓximū ꝓpt̄ deū: q: de⁹ i se est p̄mus cognit⁹ ⁊ dilect⁹: ⁊ sic accept⁹ volūtati ꝙ ꝓpter eū dilectū diligo ꝓximū q̄ reqͥrunt̄ ad causalitatē cāe finalis ⁊ vident̄ sufficere. Et h̄ꝫ istū casuꝫ causalitas cause finalis est finē amari ⁊ ꝓpt̄ ipm amatū aliud amare qđ nō amaret̄ sine fine amato: nec reqͥrit̄ ꝙ illud agēs agat aliuꝫ effectū ad h̄ ꝙ bēam⁹ causalitate cause finalis q: certū est ꝙ scđs amor quo diligo ꝓximū ꝓpter deū ex quo est effect⁹ q̄dā h̄ꝫ cāꝫ finalē nō aūt solū finē intētū a supiori agente puta deo: q: sic p̄m⁹ amor h̄ꝫ cām finalē sicut p̄us diceðatur. S; ꝓpt̄ finē ꝑstitutū a volūtate creata: q: ꝓpter deū cognitū ⁊ amatū amat ꝓximū. h̄ꝫ g̊ finē ꝑstitutū a volūtate creata ꝙ nihil aliud pōt esse in illo ꝓcessu: nisi illud qđ est obiectū p̄mi amoris: puta de⁹ ⁊c̄. Ex istis sequunt̄ aliqua correlaria. Primū est ꝙ prim⁹ act⁹ amoris est vere cā efficiēs scđi act⁹ quo diligo ex finē ⁊ aliud obiectuꝫ ꝓpt̄ finē: q̄a illud quo posito pōt aliud poni. et ipo amoto nō p̄t aliud poni est vere cā efficiēs ⁊c̄. Sed posito p̄mo amore quo diligit̄ finis absolute: pōt poni ali⁹ amor quo diligit̄ ali⁹ ꝓpt̄ finē dilectū ⁊ cognituꝫ: et ipo nō posito nō pōt poni ille scđs amor: q: ille scđs amor necc̄ario ꝑsupponit p̄muꝫ: g̊ p̄mus amor necessario est causa efficiēs scđi amoris.

P Correlariū I

Q Correlariū II

Scđm est: ꝙ nō omis cā finalis amat̄ amore amicitie: sed aliq̄ amore amicitie ⁊ aliq̄ amore cōcupiscētie. Nā p̄mus finis ꝑstitut⁹ a volūtate: ꝓpt̄ quē oēs fines intmedij intēdunt̄ a volūtate: ille mq̄ finis amat̄ amore amicitie. Fines aūt intmedij solū amant̄ amore ꝯcupiscētie. Exemplū de istis: hō vult sanitatē ꝓpt̄ vitā suā: ita ꝙ nisi esset vita nollet sanitatē. Silr̄ ꝓpt̄ sanitatē vult potionē amarā: quā potionē nullomō vellet nisi esset sanitas: ⁊ sic ꝓcedēdo vsq; ad finē vltimū intentū. Et in isto ꝓcessu vita hoīs est p̄mus finis ꝑstitut⁹ a volūtate hoīs: ponam⁹ saltē ꝙ ita sit. Sanitas aūt est finis subordinat⁹, isto casu posito. Dico tūc ꝙ hō sive vita hoīs diligit̄ amore amicitie: et sanitas diligit̄ solum amore cōcupiscētie: ⁊ tū vtrinq; h̄ꝫ verissime causalitateꝫ cause finalis. Prīa ps isti⁹ correlarij p̄ꝫ: q: sicut p̄us dictū est ⁊ post dicet̄ volūtas nihil ꝑstituit sibi: nec acceptat tanq̄ ꝓpt̄ qđ aliud amat: nisi ille finis p̄us cognoscatur ⁊ amet̄ alio amore quo aliud obiectū amat ꝓpt̄ finem: q: h̄ exigit natura rei: sic̄ docet expientia: accipio tūc amorē quo diligit̄ vita hoīs. Et q̄ro aut est amor amicitie ⁊ habet̄ ꝓpositū: q̄a p̄mus finis intētus amat̄ amore amicitie: aut est amor cōcupiscētie ⁊ hoc nō p̄t dici: q: finis iste est p̄mus finis intēt⁹ ꝑ positū: g̊ nō amat̄ ꝓpt̄ aliquē finē poreꝫ: nec desiderat̄ iste finis alteri: nec aliquid aliud sibi desiderat̄. s; absolute amat̄ ꝓpt̄ se: g̊ amore amicitie. Scđa ps hui⁹ correlarij p̄ꝫ q̄a sanitas non amat̄ nisi duplici amore. Uno quo volūtas amat vitā ꝓpt̄ quā amatā amat sanitatē. Et alio quo amat potionē amarā ꝓpter sanitatē. Et isti duo amores sunt amores ꝯcupiscētie: q: ꝑ vtrūq; cōcupiscit̄ aliq̄d alteri: nec videt̄ aliq̄ necessitas cogēs ponēdi aliū amorē amicitie respectu sanitat̄: q: licet ꝙ ꝑstituat̄ a volūtate tanq̄ finis p̄us cognoscit̄ ⁊ diligit̄ illo amore quo diligit̄ ꝓpt̄ vitā hoīs: ⁊ h̄ sufficit ad causalitatē cause final' ꝙ p̄ri⁹ cognoscat̄ ⁊ diligat̄ amore ꝯcupiscētie ab illo quo ꝑstituit̄ tanq̄ finis: ergo solum diligitur amore concupiscentie.

R Correlariū III

Tertium est ꝙ quilib; finis prestitutus a voluntate creata duplici amore amat̄: nā q̄lib; finis talis est. p̄mus finis intētus vl' medi⁹ vl' vltim⁹: ⁊ si sit p̄m⁹ finis amat̄ amore amicicie ex p̄cedēti ꝯclusiōe ⁊ alio amore q̄ d̄r amor ꝯcupiscentie: quo amore aliq̄d diligit̄ ꝓpter finē illū: q: ille amor h̄ꝫ finē ꝓ obiecto ⁊ aliud qđ ꝓpt̄ finē amat̄: ⁊ si sit finis medius: tūc amat̄ duplici amore ꝯcupiscētie: vno quo finis medi⁹ alteri fini p̄ori ꝯcupiscit̄ ⁊ alio quo aliud obiectū amat̄ ꝓpt̄ finē: qđ nō amaret̄ nisi eēt finis medi⁹: sicut de sanitate q̄ diligit̄ ꝓpt̄ vitā hoīs p̄ci se ꝑ vnū amorē ⁊ eadē sanitas diligit̄ alio amore: quo potio amara diligit̄ ꝓpt̄ sanitatē. Si sit finis vltim⁹ diligitur vno amore ꝓpt̄ sanitatē sine q̄ nō diligeretur. Et alio amore quo diligit̄ herba amara precisse ꝓpter potionē amarā.

S Correlariū IIII

Quartū est ꝙ amor cōcupiscētie quo diligit̄ aliq̄d ꝓpt̄ finē: aliqn̄ causat̄ libere ⁊ ꝯtigent̄: aliqn̄ naturalit̄ ⁊ necessario posito quocūq; actu itellect⁹ sic̄ amor quo diligit̄ potio amara ꝓpt̄ sanitatē: aliquādo causat̄ ꝯtingent̄ ⁊ libere: aliqn̄ causatur naturaliter ⁊ necessario: nec est aliquo modo in potestate voluntatis: nā si amor ille quo amatur sanitas non sit volitio efficax: sed magis

cõditionata ⁊ cõplacẽtie; puta si ĩfirm⁹ vellet sanitatẽ: actu complacẽtie: vel si vellet sanitatẽ nisi eẽt ĩpedimentũ: puta potio amara quã nõ vult bibere stãte tali volitiõe ĩ volũtate et dictamine ĩ itellectu q̃ nullo mõ põt cõseq̃ sanitatẽ nisi bibẽdo potionẽ amarã: nunq̃ ꝓpt hoc necessitetur ad volẽdũ potionẽ amarã: ꝭ ꝯtingẽt adhuc põt velle potionẽ amarã: ⁊ tota cã est: q: volitio sanitatꝭ nõ est efficax: ꝭ si volitio sanitatꝭ sit efficax: sic scꝫ q̃ ĩfirm⁹ oĩno velit sanari: ita q̃ velit amouere oẽ ĩpedimẽtum qḋ est ĩ ptãte sua ꝓpter sanitatẽ habendã: stãte illa volitiõe efficaci ⁊ priori dictamine ĩ itellectu: scꝫ q̃ nõ põt conseq̃ sanitatẽ nisi ꝑ potionẽ amarã: necesse est q̃ velit potionẽ amaram bibere: nec põt nõ velle: ⁊ illud velle nullomõ est ĩn ptãte: ⁊ iõ respectu illi⁹ volitiõis nõ videtur necessitas ponẽdi q̃ volũtas hẽat aliquaꝫ actiuitatẽ ꝭ solũ ẽ passiua. Et sic pꝫ q̃ aliquis actus imediate est ĩ ptãte volũtatis: nullo autẽ alio actu posito q̃tũ mediãtib⁹ aliis duob⁹ actib⁹ ꝓsuppositꝭ existẽtib⁹ ĩ intellectu ⁊ volũtate: nõ est ĩn ptãte voluntatis: sicut volitio q̃ ĩfirm⁹ vult potionẽ amarã cessante volitiõe efficaci sanitatꝭ: vel dictamine intellect⁹ est immediate ĩ ptãte volũtatis: ⁊ libere ⁊ cõtingẽter põt voluntas eã elicere: ꝭ stantib⁹ ꝑdictis actib⁹ ĩn intellectu ⁊ volũtate mõ prius exposito necessario volũtas eliciet eũdẽ actũ respectu potiõis amare: vel ꝯseruabit si prius fuerit elicit⁹. Sic g̃ pꝫ q̃tũ ad istã ꝯclusionẽ q̃ causalitas cause finalis quã hꝫ mediante velle est finẽ amari ĩ se vno actu: ⁊ aliud amari ꝓpter finem alio actu: qḋ nõ amaret̃ nisi ꝓpter finẽ amatũ: ita q̃ agẽs agat aliquẽ effectũ interiorẽ vel exteriorẽ puta volitiõem saltẽ alteri⁹ ꝓpter finẽ: nec plus necessario req̃rit̃ ad causalitatẽ cause finalis ꝑstitute a volũtate ꝑ actũ volẽdi. Secũda cõclusio principalis est videre de cãlitate finis prestituti a volũtate creata mediãte actu nolendi siue odiẽdi q̃n scꝫ volũtas odit aliqḋ ꝑ actũ nolẽdi: ꝓpter qḋ nolitũ hꝫ actũ nolẽdi respectu alteri⁹: respectu cuius nullomõ hẽret actũ nolẽdi: nisi ꝓpt̃ p̃mũ nolitũ. Exẽplũ. San⁹ odit mortẽ ꝓpter quã oditã odit infirmitatẽ: ꝓpt̃ quã infirmitatẽ vult recipere potionẽ amarã: vtpote si cõtingat ĩfirmitas. Et q̃tũ ad istã difficultatẽ dico aliquo mõ ꝯformiter sicut de cãlitate finis mediante actu volẽdi q̃ causalitas finis in isto ꝓcessu exẽplo posito est mortẽ odire ꝑ vnũ actũ nolẽdi: q: volũtas nunq̃ prestituit sibi aliqd tanq̃ finẽ alteri⁹ noliti ꝓpter ipꝫ precise: nisi intellectus prius cognoscat illũ finẽ nolitũ ⁊ ipm nolit ⁊ reprobet saltẽ prius naturalit̃ ꝓpter illuꝫ finẽ reprobatũ ꝑ actũ nolẽdi. Potest volũtas odire infirmitatẽ ꝑ aliũ actũ nolendi: ⁊ ꝓpter mortẽ nolitã: ita q̃ nõ odiret infirmitateꝫ: nisi q: odit mortẽ: ⁊ tũc p̃mo mors est cã finalis p̃me nolitiõis q̃ odit̃ ipa infirmitas ꝓpt̃ morteꝫ. Nõ aũt p̃me nolitiõis q̃ odit̃ mors: eadẽ infirmitas est cã finalis illi⁹ volitiõis q̃ volo bibere potionẽ amarã: q: eñ infirmitas est nolita ⁊ precognita p̃eẽe: volo bibere potionẽ amarã. Ex quo seq̃tur q̃ obiectũ actus nolẽdi siue odiẽdi est cã finalis prestituta a volũtate causata respectu act⁹ quo nolo infirmitateꝫ p̃eẽe ꝓpter mortẽ nolitã: ⁊ q̃ infirmitas sit cã finalis volitiõis q̃ volo potõeꝫ amarã ꝓpt̃ infirmitatẽ nolitã ꝓbat̃ ꝑ eandẽ rõneꝫ ꝑ quã ꝓbabatur prius de volitionib⁹ ordinatꝭ respectu dei ⁊ proximi: q̃re ibi. Sed in h̃ differt cãlitas cause finalis mediãtibus actib⁹ volendi ⁊ nolẽdi q̃ primũ velle nõ hꝫ cãm prestitutã a voluntate creata: sicut post patebit. Primũ aũt nolle hꝫ cãm finalẽ prestitutã a volũtate creata: q: oẽ nolle naturalit̃ loquendo presupponit velle: sicut post patebit: q: nihil odio vel nolo positiue: nisi q: aliq̃d volo cui illud nolitũ nõ ꝯuenit ꝭ magis repugnat vel discordat. sicut nõ odio mortẽ ꝑ actũ nolẽdi: nisi q: volo ⁊ diligo vitaꝫ meã. cui mors repugnat: ita q̃ p̃eẽe odio mortẽ q: diligo vitã: ⁊ iõ qḋ est obiectum volitiõis necessario presupposite p̃me volitiõi illud est cã finalis volitiõis. pꝫ ꝑ illud p̃ncipiũ frequenter acceptũ: q̃ illud est cã finalis ꝑstituta a volũtate creata: qḋ est in se amatũ vel volitũ: et p̃eẽe ꝓpter ipm amatũ vl̃ volitũ: aliud ẽ amatũ vel volitũ: ꝭ vita mea sic est a me cognita ⁊ amata ⁊ ꝓpter ipam amatã p̃eẽe odio mortẽ: g̃ vita mea est finalis respectu p̃me nolitiõis qua nolo ⁊ odio mortẽ. Ex istis sequunt̃ aliq̃. Primũ est q̃ prim⁹ act⁹ volẽdi quo diligo vitã meã in se est vere cã efficiẽs p̃me nolitionis q̃ nolo mortẽ ꝓpter vitã cognitã ⁊ dilectam a me: ⁊ eodẽ modo prima volitio est cã efficiens istius nolitiõis q̃ nolo ĩfirmitatẽ. Et ista scḋa nolitio est cã efficiẽs illius volitiõis q̃ volo potionẽ amarã. Probat̃ ista ꝯclusio q̃tũ ad oẽm partẽ: sicut ĩ p̃ma ꝯclusiõe ꝓbatũ est. Scḋm est q̃ aliq̃s finis volitiõis prestitur⁹ a volũtate creata amat̃ amore amicicie: ⁊ aliq̃s nullo amore amat̃: ꝭ solũ oditur ⁊ est nolit⁹. Primũ pꝫ de fine p̃me volitiõis ꝑm casuꝫ pri⁹ positũ: q: vita hõis ꝓpt̃ quã dilectã precise odit mortẽ amat̃ amore amicicie. Scḋꝫ pꝫ: q: finis scḋe nolitiõis q̃ est mors: solũ odit̃ ⁊ nullomõ amat̃. Tertiũ qḋ seq̃tur est istud: q̃ q̃libet finis volitiõis duplici actu amat̃ vel odit̃. hoc pꝫ q: vita hõis q̃ est finis p̃me volitionis amat̃ vno

t
Secũda conclusio principalis

v
Correlariũ

x
Correlariũ

y
Correlariũ

actu amicitie i se: z alio actu quo odit mors ꝓ-
cise ꝓpt vitā volitā: q̄ act⁹ licet sit simpliciter
act⁹ nolēdi: tm̄ vt terminat ad vitā tanq̄ ad ob-
iectū denoiatur actus volēdi: vt terminat ad
mortē volitā denoiatur act⁹ odiēdi: sicut act⁹
quo aliq̄s odit pctm̄ ꝓpt deū: vt terminat ad
pctm̄ dicit act⁹ nolēdi: vt aūt termiat ad deū
dicit act⁹ volēdi: q: null⁹ meritorie odit deū. il
le vero act⁹ quo odit pctm̄ meritori⁹ est. Et eo-
dē modo pōt dici in ꝓposito de actu nolendi
mortē ꝓpt vitā: q̄ habet diuersos denoiatōes
vt terminat ad diuersum obiectū. Silr mors
q̄ est finis scđe nolitiōis: qua nolo infirmitatē
pcise q: nolo mortē: odit duplici actu nolendi
Uno quo oditur mors ꝓpt vitā dilectā. Alio
actu quo odit ifirmitas ꝓpt mortē oditā. Si-
militer ifirmitas oditur duplici actu. Uno quo
ipa odit ꝓpter mortem oditā. Alio quo amat
potio amara ꝓpt infirmitatē nolitā: q̄ act⁹ li-
cet sit velle formalit: tm̄ vt terminat ad infirmi
tatē denoiatur act⁹ nolēdi: sicut prius dictū est
de actu odiēdi pctm̄ ꝓpt deū.

z Corollariū IIII

Quartū qđ se
quit est: q̄ aliqđ nolle est in ptāte volūtatis: z
aliqđ nō. Nā si volūtas velit vitā hois solū cō
ditionalit: z nō volitiōe efficaci. z itellect⁹ di-
cet q̄ nō pōt cōseruare vitā: nisi odiēdo mor-
tē: pōt adhuc libere z cōtingent nolle mortē:
q: nullomō necessitat adhuc ad nolēdū mortē
Si autē velit vitā volitiōe efficaci: z itellect⁹
dicet: q̄ nullomō pōt ꝯseruare vitā: nisi nolē-
do mortē odibit et nolet mortē: nec est tūc iste
act⁹ nolēdi aliquomō in ptāte volūtat. Et ita
est cōsimilit dicendū h̄ sicut prius dictū est de
actu volēdi. Et isto mō pōt intelligi dictū phi
vij. ethicoꝝ. c. iij. Ubi dicit: q̄ si fuerit opinio
vniuersalis rōis: et alia opinio pticularis ac-
cepta a sensu necōrio conclusū est volūtati: in
ptētum est necesse ptātē opari nō ꝓhibitaz
ve rō dicet: q̄ oē dulce est gustādū: z mediā
te sensu dicet q̄ h̄ est dulce: necesse est q̄ volū
tas velit gustare hoc dulce: nec aliquomō ista
volitio stātibus illis actib⁹ esset in ptāte volū
tatis: h̄ cessante volitōe efficaci volūtatis: vel
dictamine intellect⁹ pōt esse in ptāte volūtat
sicut prius dictū est. Et iō quātūcūq̄ stet dicta
mē in itellectu respectu maioris et minoris: si
nō sit volitio efficax in voluntate nullomō ne
cessitat volūtas ad volendū gustare.

Instantia

Et si di
cas q̄ phs dicit: q̄ si sit opinio vniuersalis rō-
nis. nūc aūt act⁹ opinādi nō est solū act⁹ appre
hendēdi: q̄ dicere q̄ si maior ostendat p appre
hensionē solū zc. nō est dicere h̄m intentionē
phi.

Scđo

Prefea si itellect⁹ primo hēat rōem rectā
q̄ nullū dulce est gustādū: quomō deuenit ad
opinādū: q̄ oē dulce est gustandū: z nō p solū
imperiū volūtatis causat act⁹ opinādi. q: opi-
nio nō est sine rōe z medio saltē ꝓbabili.

Tertia

Et
similit phs dicit ibi q̄ intellect⁹ tūc excecat: du-
biū esset quomō.

Rñsio ad pmā

Ad primū respōdet: q̄ phs
itelligit: q̄ si itellect⁹ nō solū apprehēdat: hoc
cōplexū oē dulce est gustandū: h̄ q̄ assentiat si
bi p actū opinādi: si tūc stet i volūtate volitio
efficax: sicut prius dictū est cū dictamie: z respe
ctu assensus: q̄ h̄ est dulce demōstrato aliquo
tūc ꝯclusū est volūtati: sic dictū est. z iō nihil
differt: siue maior appbēdat: siue opinet.

Ad scđm z tertiā.

Ad
scđm z tertiū dico: q̄ si itellect⁹ primo dicet: q̄
nullū dulce est gustandū: z h̄ rōne recta volū-
tas impat intellectū formare cōplexū appbē-
sum: puta q̄ oē dulce est gustandū. z suspēdit
actū itellect⁹ a cōsideratiōe ist⁹ ꝯplexi: nullū
dulce est gustandū. quo cōplexo formato ipat
volūtas itellectū actū inuestigādi aliqđ me-
diū. Ex quo sequit euident: vel saltē ꝓbabilit
hoc ꝯplexū oē dulce zc. Per actū z habitū er
roris: q̄ pōt dici opinio vniuersalis. Et isto du
plici modo excecat itellect⁹: qđ tāgit scot⁹ in
tertia q̄stione de cōuersione ꝯtutū. s. cōuersione z
cōuersiōe ꝯsideratiōis obiecti veri z ꝓductio
ne habit⁹ z act⁹ erronei.

AA Tertia conclusio principalis.

Tertia cōclusio prin
cipalis: q̄ primus amor: q̄ est amor amicitie non
habet cām finalē p̄stitutā a voluntate creata
q̄ p illud qđ p̄stituit a volūtate creata tanq̄
finis opꝫ prius esse cognitū z amatū: prius natu-
ralit dico: z quō prim⁹ amor z pria cognitio ha
bent cām finalē. quere in fine dubitationis se
quētis. vbi đ: satis bn̄: iō h̄ ptrāsco. Eodē mō
sicut ibi dictū est de fine prime cognitiōis z vo
litionis. et ꝓpt eandē cām dicendū est ꝯformi
ter de fine prime nolitiōis. Nā videt q̄ sit possi
bile dare primā nolitionē: quā nō p̄cessit aliq̄
volitio: sicut post patebit. Et si h̄ verū sit: tūc
erit dicendū cōformit de fine ill⁹ prime nolitio
nis: sicut de fine prime volitiōis. s. q̄ nō hꝫ cām
finalē p̄stitutā a voluntate creata: sed solū ab
agēte supiori. licet prius fuerit dictū oppositū
scꝫ q̄ oē nolle hꝫ finē p̄stitutū a volūtate crea
ta: q: h̄ fuit dictū ex suppositiōe: q̄ oē nolle p̄-
supponit velle necōrio: q: si verū eēt (sicut tm̄
credo q̄ nō sit verū) tunc haberet cām finalē
p̄stitutā a volūtate creata: q̄re de fine prime vo
litiōis: z dic cōformit de fine prime nolitiōis.

BB Conclusio quarta principalis.

Quarta cōclusio pricipalis est: q̄ aliq̄s act⁹
ꝯcupiscētie p̄supponit necōrio actū amicitie
z aliq̄s nō. z similit aliqđ nolle necōrio p̄sup-
ponit velle: z aliqđ nō. Circa qđ sciendū est
q̄ aliq̄s act⁹ voluntatis est p̄cise act⁹ amicitie
et aliq̄s p̄cise actus cōcupiscētie. Et est aliq̄s
idē nūero q̄ est actus amicitie et cōcupiscētie
Actus p̄cise amicitie est ille quo absolute dili

go aliq̄d obiectū nō p̄supponēdo neccario aliquē actū volendi vel nolendi in volente. Exēplū: actus quo absolute diligo deū vel vitā: ⁊ hm̄oi. act⁹ p̄cise concupiscētie est ille quo diligo aliq̄d aliud ꝓpt aliud dilectū: q̄d causat a dilectiōe alterius. nec alit naturalit causaret nec esset dilectio alteri⁹ act⁹ distincti. ita q̄ ad talē actū req̄runt duo. Vnū q̄d causet ab actu amicitie. ita q̄ habeat solū cōcupitū pro obiecto. Exemplū. act⁹ cōcupiscētie: quo diligo p̄ximū causat naturalit ab actu amicitie quo diligo deū. ⁊ hȝ solū pro obiecto ꝓximū: ⁊ nullo modo deū. Et tūc sic debet illa cōis ꝓpositio intelligi. q̄ actus cōcupiscētie est quo diligo vnū obiectū ꝓpt aliud dilectū: q̄ ly ꝓpt denotet causalitatē act⁹ alteri⁹ obiecti q̄d diligit amore amicitie: nō q̄ denotet q̄ vtrūq; sit obiectū amoris amicitie: sed sic diligit ꝓpter q̄d act⁹ amicitie est cā efficiēs act⁹ cōcupiscentie. Actus ille q̄ est act⁹ amicitie ⁊ ꝯcupiscētie: est actus quo diligo vnū obiectū p̄cise ꝓpt aliud ita q̄ illo eodē actu diligo vtrūq; obiectum vnū ꝓpter aliud p̄cise. Exemplū. eodē actu possum diligere deū ⁊ proximū ꝓpter deū. ita q̄ diligerē isto actu eodē p̄ximū: nisi q: diligo deū. ⁊ tūc habȝ diuersā denoiationē. Nā vt habet deū ꝓ obiecto: dicit act⁹ amicitie: vt sic habet proximū pro obiecto: dicit act⁹ ꝯcupiscētie. Et sic idē actus nūero pōt habere diuersā denoiationē. Eodē modo act⁹ aliq̄s est p̄cise actus volēdi: aliq̄s est p̄cise act⁹ nolēdi. Et aliq̄s idē nūero est actus volendi: et actus nolēdi. Exemplū p̄mi. Actus quo p̄cise diligo aliq̄d obiectū: vel plura obiecta: vel vnū ꝓpt aliud. ita q̄ nullū eoꝝ sit a me nolitū p illū actū. Exemplū scd̄i act⁹ quo odio vnū vel plura obiecta: vel vnū nolitū ꝓpter aliud nolitū: ita q̄ nullū eoꝝ sit volitū p illū actū. Exēpluȝ tertij. Actus quo odio pctm̄ ꝓpter deū habet pctm̄ pro obiecto: ⁊ simil'r deū. ⁊ iste act⁹ vt terminat ad deū: dicit actus volēdi: q: nō possum meritorie nolle deū. put āt terminat ad pctm̄: dicit act⁹ nolēdi: q: illo odit pctm̄. Itē suppositis

CC Rñsio ad difficultatem.

Respōdeo ad istā difficultatē: q̄ act⁹ ille q̄ idē eius est act⁹ amicitie ⁊ cōcupiscētie nō neccārio p̄supponit distinctū actū amicitie: s pōt ille act⁹ simplicit esse act⁹ p̄mus volūtat. Hoc pbat. q: oē ostensum ⁊ dictatū a rōne añ oēm actū volūtatis: pōt volūtas velle: s ante oēm actū volūtatis pōt itellect⁹ appr̄hendere ⁊ dictare. q̄ de⁹ sit diligēdus ⁊ p̄ximus ꝓpt deū g̃ actu p̄mo volūtat elicito pōt aliq̄d diligere ꝓpt deū nullū actū volūtatis p̄supponēdo. ⁊ eodē mō pt dici de actu: q̄ est act⁹ volēdi ⁊ nolēdi. Sil'r pōt intellect⁹ appr̄hendere ⁊ dictare ante oēm actū volūtatis q̄ pctm̄ sit detestandū ꝓpter deū: ⁊ volūtas tūc pōt ꝯformit velle illud offēsū. g̃ talis act⁹ nolendi nō neccessaria p̄supponit velle.

DD

Scd̄o dico q̄ actus volūtatis q̄ p̄cise est act⁹ ꝯcupiscētie naturalit loq̄ndo necessario p̄supponit actū amicicie: h ptȝ. Quia talis causat ex actu amicicie sicut patuit p̄us. Nō eñ diligere aliq̄d absolute est p̄cise actus ꝯcupiscētie s amicicie. nec diligere vnū ꝓpt aliud dilectū eodē actu: q: ille est act⁹ ꝯcupiscētie ⁊ amicicie. g̃ act⁹ ꝯcupiscētie p̄cise: est p̄cise diligere vnū ꝓpt aliud dilectū alio actu: q̄ erit cā efficiēs actus ꝯcupiscētie p̄cise: q: alit nō videt posse dari aliq̄s act⁹ q̄ sit precise act⁹ ꝯcupiscētie. Sil'r act⁹ simplr nolēdi p̄supponit necessario de facto actū volēdi. Nullus eñ de facto odit aliq̄d nisi q: nō ꝯuenit vl' repugnat alicui dilecto.

Obiectio

Si dicas q̄ intellectus pōt dictare q̄ aliq̄d absolute sit nolēdū ⁊ pōt volūtas p̄mo actu illud nolle nullū aliū actū p̄supponēdo.

Respōsio

Pōt ꝯcedi conclusio: ⁊ tūc nō est causata necessitas q̄ nolle p̄cise supponat actū amicicie: tñ de facto semp videt causa necessitat.

CC Conclusiō

Ex ista q̃rta ꝯclusione sequit q̄ q̄libet finis p̄stitut⁹ a volūtate nō necessario diligit vel oditur nisi vnico actu amicicie vel ꝯcupiscētie vel alijs actib⁹ eis correspōdentibus in actib⁹ volēdi: q: act⁹ amicicie p̄cise terminat ad vnū obiectū si solū sit act⁹ amicicie. Et act⁹ ꝯcupiscētie: q̄ solū est act⁹ ꝯcupiscētie terminat p̄cise ad obiectū aliud: ⁊ causat ab actu amicicie. ⁊ eodē mō dicēdū est de actu nolēdi q̄ solū est act⁹ nolēdi qñ causat ab actu nolendi vel vn⁹ act⁹ nolēdi causat ab alio: q: habēt totalit distincta obiecta: ⁊ vn⁹ act⁹ est cā alterius. tūc est ibi ꝓprie causalitas cause finalis: tñ pōt esse causalitas sua qñ act⁹ amicicie hȝ p̄cise vnū obiectū ⁊ act⁹ ꝯcupiscētie q̄ pōt dici actus amicicie hȝ obiectū amicicie ꝓ obiecto: ⁊ sil'r aliud obiectū ꝓ obiecto. ⁊ qñ talis actus causat totalit ab actu amicicie: tūc ille actus ꝯcupiscētie hȝ obiectū actus amicicie ꝓ cā finali. ptȝ: q: si q̄s diligat deū vno actu ⁊ p̄ximū ꝓpt deū alio actu q̄ causat a primo actu q: scd̄s hȝ deū q̄ est obiectū p̄mi actus ꝓ obiecto. Ad aūt p̄us in tertia ꝯclusiōe dcm̄ est cōtrariū istius. hoc dcm̄ fuit ibi supponēdo duo. Primū fuit q̄ ois act⁹ ꝯcupiscētie necīo p̄supponit actū distictū amicicie: ⁊ ois act⁹ ꝯcupiscētie nolēdi necīo p̄supponit actū distictū volēdi. Scd̄m fuit q̄ i oi actu ꝯcupiscētie diligitur vnū obiectū ꝓpt aliud: vl' odit vnū ꝓpter aliud: ita q̄ vtrūq; volitū ⁊ nolitū eēt obiectū illi⁹ volitōis vl' nolitōis: ⁊ ista duo supponendo cū alijs suppositis ibidē oporteret sic dicere

sicut dictū est: ꝫ negatio alterū istoꝝ vel vtrū- ꝙ sicut iā determinatū est oꝫ dicere opposito modo.

DD Nota de itellectu practico ꝛ consiliatiuo.

Nota differētiā inter itellectū practi- cū ꝛ ɔsiliatiuū: ꝛ q̄d ꝑncipiū: ꝛ q̄d ɔclusio. Cir- ca praxim scīēdū q̄tenus ɔformaꝫ itellectui s. ɔsiliatiuo ꝛ practico. Ꝙ itellect⁹ ɔsiliatiu⁹ et practic⁹ differāt ꝑ hoc ꝙ practicus est respectu ꝑncipioꝝ practicoꝝ ꝛ ɔclusionū. ꝛ ɔsiliatiuus est tm̄ respectu ɔclusionū. ꝛ dicitꝫ hoc ꝑncipium ɔplexū formatū ꝛ dictatū ab itellectu de fine appetēdo vel respuēdo. ꝛ hoc ɔplexā ɔclusiuū p cōsiliū ꝛ sniam itellect⁹ qd̄ est mediū acq̄rēdi vel respuēdi talē finē.

EE Prima ɔclusio

Exēplū. si homo sit infir- mus ꝛ intellect⁹ dictet ꝙ a tali est sanitas vo- lita ꝛ appetēda tanꝙ finis. hoc ꝑncipiū ɔplexū est ꝑncipiū in acq̄sitōe sanitatis: ꝛ ꝑmū in in- tentōe lꝫ sit vltimū i executōe. ꝛ hoc cōsonat di- cto phi scd̄o phisicoꝝ. Finis in agibilib⁹ sicut ꝑncipiū in speculabilib⁹. q: ponit necessitatē in his q̄ sunt ad finē i agibilib⁹: sicut ꝑncipiū in speculabilib⁹. ꝫ q: sanitas pōt ꝑ multa me- dia acq̄ri: aliq̄n ꝑ potiōes: aliq̄n ꝑ ābulatōem aliq̄n ꝑ studiū ꝛc. Jdeo itellect⁹ post magnā disputatōem ꝛ ɔsiliū ꝑ qd̄ mediā sit ꝓcedēdū in acq̄rendo sanitatē ꝛ finē sententiat ꝙ sani- tas acq̄renda est ꝑ tale ꝑncipiū puta ꝑ potio- nē: tūc format hoc cōplexū sic sentētiatū ꝛ ɔclu- siū ꝑ ɔsiliū sanitas est acq̄renda a tali infirmo ꝑ potionē qd̄ dicitꝫ ɔclusio in isto ꝓcessu. ꝛ q̄a ista cōclusio est distincta ab itellectu sicut ꝑn- cipiū: iō intellect⁹ respectu vtriusꝙ practicus dicitꝫ q̄tenus hꝫ noticiā practicā discursiuā re- spectu ꝑncipij ꝛ cōclusionis. ꝛ q: hoc ꝑncipiū lꝫ sit dictatū ad intellectu nō tn̄ ꝑ cōsiliū: ꝛ ɔclu- sio est dictata ꝑ cōsiliū: iō intellect⁹ hn̄s noti- tiā talis cōclusionis dicitꝫ cōsiliatiu⁹. ꝛ sic ꝑtꝫ differentia iter intellectū practicū ꝛ cōsiliati- uum.

FF Scd̄a ɔclusio

Scd̄a cōclusio est ꝙ opatio tā potētie exterioris: ꝙ iterioris pōt dici praxis: q: elicitꝫ ɔformitꝫ intellectui practico. Exemplū. si enī intellect⁹ dictet ꝙ sit ābulandū et nō cōsilietꝫ de hoc vt volūtas ꝓstituat sibi finē: ꝓpꝫ quē sit ābulandū: ꝫ si volūtas velit ābulare: q: dicta- tū est ab itellectu: ꝛ postea hō ābulet. h tā vo- litio: ꝙ ābulatio est praxis: q: vtrūꝙ ɔformatꝫ itellectui practico dictāti ꝙ sit ābulandū. Oꝫ volūtas vult dictatū ab itellectu: et cōformitꝫ potētia executiua exequitꝫ.

GG Tertia ɔclusio

Tertia conclusio ꝙ obiectū tā potētie iterioris: puta volūtatis ꝛ intellect⁹: ꝙ exterioris cuiuscūꝙ: pōt eē pra- xis: q: pōt cōformari itellectui ɔsiliatiuo. Exē- plū ꝑmi. si eni itellect⁹ ꝑmo dictet ꝙ sanitas ab infirmo est appetēda ꝛ acquirenda: ꝛ volū- tas velit sanitatē acq̄rere. ista ꝑma volitio est praxis tm̄: q: cōformatꝫ itellectui practico. Sꝫ si intellect⁹ cōsilietꝫ post ꝑ qd̄ mediū debꝫ acq̄ri ꝛ sententiet ꝙ ꝑ studium circa geometricalia. Si volūtas velit ꝛ eligat illud mediū: ꝛ post itellectus studeat circa geometricalia: qd̄ est sententiatū ab intellectu cōsiliāte: tūc ista vo- litio scd̄a dicitꝫ praxis: q: cōformatꝫ intellectui cōsiliatiuo: ꝛ iō studet ꝙ est dictatum ꝑ intel- lectū cōsiliantē. Et ita vtraꝙ opatō est praxis q: elicitꝫ cōformitꝫ intellectui cōsiliatiuo. Exē- plū scd̄i. si intellect⁹ dictet ꝙ sanitas ab infir- mo sit acq̄renda ꝛ appetenda ꝛ volūtas velit sanitatē: illa volitio dicitꝫ praxis: q: cōformatꝫ intellectui practico nō aūt ɔsiliatiuo: sed si p⁹ intellect⁹ consilietꝫ ꝑ q̄ media pōt sibi sanitas acq̄ri: ꝛ in fine sentētiet ꝙ ꝑ potionē: si volun- tas tūc eligit bibere: q: sententiatū est ꝑ intel- lectū cōsiliantē ista volitio est electio ꝓpꝫ hoc ꝛ nō ꝑma: ꝛ est praxis ꝓpꝫ hoc ꝛ stricte: q: cōforma- tur itellectui cōsiliatiuo. ꝛ si post potet illa po- tio dicitꝫ praxis: q: cōformatꝫ intellectui ɔsilia- tiuo.

HH Quarta ɔclusio.

Quarta cōclusio est ꝙ eadē opatio nūc ro itellectus sicut potētie iterioris successiue dicitꝫ praxis: ꝛ nō praxis. Exēplū ꝑmi. si itelle- ct⁹ studeat circa geometricalia nō ꝓpꝫ aliquē finem ꝑstitū a voluntate: ꝫ q: voluntas vult i- tellectū studere sic si post stāte codēꝫ actu stu- dendi in itellectu: itellect⁹ cōsilio habito sen- tētiat ꝙ talis act⁹ studij cōtinuād⁹ ē ꝓpꝫ sani- tatē ꝛ volūtas illū actū ɔtinuet ꝓpꝫ sanitatē tūc iste act⁹ studēdi fuit ꝑmo nō praxis: q: nec cōformis itellectui practico nec ɔsiliatiuo: q̄a ponam⁹ ꝙ eēt praxis: q: ɔformis itellectui pra- ctico: nō tn̄ est cōformis itellectui cōsiliatiuo eo ꝙ nō ꝑcessit cōsiliū: ꝛ post habito cōsilio et electōe voluntatꝫ: dico ꝙ iste act⁹ studij est pra- xis: q: cōformatꝫ itellectu cōsiliatiuo.

Instatur. Si di- cis ꝙ nō est idē act⁹ studēdi nūc q̄ ꝑus: q: iste act⁹ hꝫ aliud obiectū q̄n studet ꝓpꝫ sanitatē q: sanitas est obiectū: ꝛ ꝑus n̄ fuit. iō ꝛc.

Respondetur. Rn- deo: ꝙ iste act⁹ studēdi circa geometricalia nō terminatꝫ ad sanitatē.

II Queritur. Si q̄ras vtrū pōt esse in volūtate act⁹ talis: ꝛ nō sit praxis: q̄a elicitꝫ vniformitꝫ intellectui cōsiliatiuo: ꝛ post dꝫ pra- xis.

Respondetur. Rūdeo pōt dici ꝙ sic vniformitꝫ: sicut de intellectu. Nā si volūtas ꝑmo simplicitꝫ velit intellectū studere: nō q: dictatū ab intellectu nec cōsiliatā: ꝛ post hito ɔsilio itellect⁹ dictat ꝙ sit studēdū ꝓpꝫ sanitatē stātē ꝑma volitiōe in volūtate respectu studij: pōt volūtas velle studere ꝓpꝫ sanitatē. Jste scd̄s act⁹ est electio sed ꝑmus licet sit electio. pōt tn̄ dici praxis: q: cōformatꝫ itellectui cōsiliatiuo: licꝫ nō imedia- te: ꝫ mediāte scd̄o actu: q̄ dicitꝫ electio. Tn̄ sic in itellectu est ali⁹ act⁹ studendi terminatus ad geometricalia tm̄: ꝛ ali⁹ termiat⁹ ad actū studē

di propt̃ sanitatē: ⁊ hoc propt̃ diuersitatē obiecti. ita in voluntate est alius actus terminatus ad studiū propt̃ geometricalia: ⁊ alius ad studendū geometricalia propt̃ sanitatē. ⁊ hoc ꝑpter diuersitatē obiecti ⁊ variationē. sicut dictū est in materia de moralib⁹. Exemplū secūdi si volūtas velit aliquē ābulare absolute: nō q: sententiatū est ab intellectu consiliāte: q̄a nō ꝑcedit cōsiliū. ⁊ post intellectus habito consilio suo sentētiat istā ābulationē esse cōtinuādā: propt̃ sanitatē acq̄rendā. ⁊ voluntas eligat ⁊ velit eā ābulare propt̃ sanitatē stāte codē actu ābulādi. tūc ille act⁹ ābulādi ꝑmo fuit nō praxis: ⁊ post praxis: q: cōformat̃ itellectui ꝯsiliatiuo: mediāte tñ electiōe.

Queritur. Si q̄ras vtrū opatio exterior dicat̃ praxis: q: cōformat̃ itellectui cōsiliatiuo vl̃ practico: vl̃ q: conformat̃ praxi.

Respondetur. Rñdeo. aut loq̄ris de praxi large: aut stricte. Si ꝑmo mō sic accidit praxi: tā iteriori q̄ꝫ exteriori ꝯformati itellectui practico: vl̃ cōsiliatiuo. q: sic solū essentialr̃ est opatio ⁊ accidit sic cōformati intellectui vl̃ nō. Sꝫ accipiēdo praxi stricte sic req̄rit cōformari itellectui cōsiliatiuo: ⁊ praxi iteriori. nō tñ cōformat̃ itellectui cōsiliatiuo: nisi mediāte praxi interiori.

ZZ

Quinta cōclusio. Quīta cōclusio. q̄ꝫ finis est pricipiū in agibilib⁹: q̄a est mediū ⁊ cā in sillogismo cōcludēte determiatū mediū req̄ri ad talē finē. Exēpliū si cui finis ꝑstituit⁹ a volūtate infirmi sit q̄ꝫ sanitas sit acq̄renda: et potio sit mediū acq̄rēdi sanitatē: tūc istud mediū debet sic sillogisthce inferri ex tali fine. Quicunq; vult sanari a tali infirmitate debꝫ potare talē potionē. h̄ finis est ꝑncipiū incōplexū: q: mediū inferēs cōclusionē determiatā.

Sexta conclusio. Sexta cōclusio est. q̄ꝫ opatio exterior. aliq̄n pōt eē finis: vl̃ p illā ꝑt imediate finis acq̄ri: vt opatio iterior posset ad illū finē ordinari. Exemplū. q̄n leccator diligit adulterā ꝑpt̃ fornicatiōeꝫ cū ea. ita q̄ꝫ ille act⁹ in pte sensitiua pōt esse finis: q̄re volūtas diligit talē. silr̃ aliq̄s ꝑt aliū diligere vt finis sint vel p opationē potētie iterioris: puta vt p ābulationē: vel potionē possit sanitatē acquirere. Quia societas hoīs: ⁊ amor intēsus alicui⁹ ꝑt esse cā: ⁊ ordinari ad salutē acquirēdā.

Obiectio. Si dicas. q̄ꝫ tūc opatio exterior erit pfectior opatōe iteriori q: opatio exterior: vel est ip̄e finis p te vel saltē ꝑt esse finis praxis iterioris: ⁊ p caꝫ imediate acq̄rit̃ finis. pꝫ de sanitate acq̄sita p potionē. Opatio aūt interior ordinat̃ ad eā: sicut ad finē. Nūc illa opatio est melior: q̄ est finis: vel q̄ est itroductiua finis: q̄ꝫ opatio q̄ est circa ea q̄ sunt ad finē ⁊c̄.

Respōsio. Rñdeo dupliciter Primo: q̄a q̄uis vna opatio sit finis alterius tñ opatio q̄ est ordinata ad finē est nobilior et ī nobiliore subiecto q̄ꝫ finis. iō pōt eē pfectior sic est in ꝑposito de praxi interiori et exteriori Quia interior est subiectiue in volūtate. Exterior in potētia aliqua sensitiua vl̃ executiua

Aliter pt dici: q̄ꝫ duplex est finis. q̄dā amat⁹ amore ꝯcupiscētie: ⁊ q̄dā amatus amore amicitie. Finis autē amatus amore amicitie pfectior est: vel simpliciter: vel in acceptatiōe volūtatis: q̄ꝫ finis amat⁹ amore ꝯcupiscētie. Exēpliū. amo proximū ꝑpter deū. h̄ proximus amat̃ amore cōcupiscētie: ⁊ deus amore amicitie: et deus est pfectior ꝑximo. silr̃ amo sanitateꝫ: q̄a amo meipꝫ ⁊ vitā meā. hic sanitas amat̃ amore cōcupiscentie: ⁊ hō amat̃ amore amicitie: ⁊ homo est pfectior q̄ꝫ sanitas. Exemplū secūdi. si amarē deū ꝑpter meū bonū ꝑcise. hic de⁹ amatur amore cōcupiscentie: et hō amore amicitie licet homo non sit pfectior deo. simplicit̃ tñ in acceptiōe volūtatis mee sum pfectior. q̄a in h̄ casu plus apprecior meip̄m q̄ꝫ deū. silr̃ si tñ: diligā medicū ꝑpter sanitateꝫ meā. s. q̄a pōt me sanare hic medicus amat̃ amore concupiscentie ⁊ sanitas amore amicicie. ⁊ lꝫ medicus sit pfectior sanitate. nō tñ in acceptiōe volūtatis mee. Ad propositū dico q̄ꝫ opatio exterior licꝫ aliq̄n sit finis opatiōis iterioris: tñ est finis amatus amore ꝯcupiscētie vt cōiter. nō eñ homo diligit cōiter opatiōem aliquā partis sensitiue vel aliq̄d acq̄situ ꝑpter illā opatōem ꝑpter se solū: s; vel ꝑpter deū vel ꝑpter seipꝫ vl̃ aliq̄d aliud q̄d amat̃ amore amicicie ⁊ talis nō opꝫ q̄ꝫ sit nobilior eo q̄d est ad finē sicut est de opatione exteriori ⁊ īteriori. Et est h̄ sciendū q̄ꝫ causalitas finis nō est amari ꝑcise: nec ip̄m ⁊ aliud ꝑpter ip̄m amari. Possum eñ sanitatē amare ⁊ ꝑpter illā potionē ⁊c̄. ⁊ tñ sanitas nō est causa finalis sic q̄ꝫ habeat actualit̃ causalitatē cause finalis: cui⁹ cā est. q: oēs cause finales causāt q̄n ꝯcurrūt ad causandū aliqueꝫ effectū. q̄n ḡ agens nō agit effectū non causat cā finalis. q̄ꝫ tūcunq; ḡ amē sanitatē nō est cā finalis nisi q̄n ponit̃ effect⁹: s; q̄n sic finis amatur ⁊ aliud ꝑpter finē: ita q̄ꝫ agēs agat effectū respectu cuius dicit̃ cā finalis: ille est causalitas cause finalis. ⁊ hoc loq̄ndo de causalitate cāe finalis prestitute a volūtate q̄ ꝑprie est cā finalis.

Instatur. Si dicas q̄ꝫ oēs effectus habent causam finalē: s; amor ⁊ cognitio sunt effectus: ḡ habent cām finalem non aliaꝫ q̄ꝫ sanitatem q̄ amat̃ ⁊ cognoscitur. ergo eius causalitas non est aliud q̄ꝫ amari.

NN

Respondetur. Respondeo de fine prime cognitionis ⁊ primi amoris est dicenduꝫ sicut de fine cuiuslibet actionis naturalis puta generationis ignis ⁊c̄. quia finis taliū est illud q̄d intēdit̃ ab agēte superiori qui est ip̄e deus

vel qd̄ intendit a deo & non habet talis amor causam finalem intentā & prestitutā a volūtate nō plus ꝙ qn̄ diligo hoiem absolute nō propter aliud: nec intendo aliud. non videtur esse hic cā finalis nisi deus. Vn̄ oportet generalit̄ ad hoc ꝙ finis habeat causalitatē cause finalis eius precognosci & prius amari. Et qn̄ scd̄o cognoscit̄ scd̄o amat̄: ita ꝙ ꝓpter illud agens agat: tūc idē pōt esse finis illius amoris & effectus alterius predicti. vn̄ oportet ꝙ finis precognoscat̄ & diligat̄ anteq̄ habeat rōnē cause finalis respectu alicuius effectus. & hoc vel ab agente superiori dirigēte: cuiusmodi est deus. Et h̄ mō finis generatōis ignis & aliarū actionū naturaliū cognoscunt̄ & diliguntur non ab igne: sed a deo. Vel diligunt̄ & cognoscunt̄ ab agente aliquo creato intelligibili: quod vtit̄ agente naturali & actōne eius ad aliq̄d: vl̄ qd̄ precognoscit̄ & diligitur ab agente secūdario ꝓducente effectū. Et prima cognitio finis: et primus amor agentis creati: non habent cām finalem ꝑstitutā a deo: s̄ tantū a deo pri⁹ agēte & diligēte.

Obijcitur

Si dicas ꝙ ex hoc sequit̄ ꝙ nō oīns effectus habet causam finalem: quia prima cognitio & primus amor sunt effectus: et non habent causam p̄ te.

Respondetur.

Respōdeo. habent cām finalē intentā a deo: s̄ non ab agente creato prestitutā & tota cā est: q: volūtas nūq̄ p̄stituit aliq̄d: nec acceptat tanq̄ finē nisi ꝑus cognoscat illud & diligat. Et si q̄ras cām hui⁹ nō est alia cā nisi natura rei h̄ exigit siue expit̄ in se.

Instatur.

Si dicas ꝙ ex hoc sequit̄ ꝙ effect⁹ interior puta amor nō h̄z cām finalē mō dicto nec cognitio.

Respondetur.

Rn̄deo. verū est de ꝑma cognitiōe & volitōe cuiuscūq; rei: s̄ scd̄a pōt deue hr̄e cāz finalē ab agēte creato prestitutā. Exēplū. ego diligo deū ꝓpter se: & diligo ꝓpter deū primū ita ꝙ nō diligerē ꝓximū nisi diligerē deū: & dilectio dei est cā dilectōis ꝓximi. & h̄ ꝓximi dilectio h̄z deū ꝓ cā finali ꝑstituta a voluntate mea: q: illa est a me precognita & predilecta: & est illud ꝓpt̄ quod diligo ꝓximū: sil'r homo diligit nutricē vna dilectōe: post puerā alia dilectōe solū ꝓpt̄ nutricez: ita ꝙ ꝑma dilectio est cā scd̄e: cette h̄ cā finalis secūde dilectiōis est nutrix: q: est precognita & p̄amata: ita ꝙ ꝓpt̄ eā alius effect⁹ puta amor secūd⁹ ꝓducit̄: & h̄ sit dictū de q̄stione.

Questio. iiij.

A

Questio IIII Duplex est

Questio prima

Vtrū deus sit prima causa & immediata oim.

Vtrū deus sit prima causa & inmediata oim. Et non: q: ab vno non ꝓcedit nisi vnū. Et nō sit imediata causa. ꝓbatur q: tunc oīs effectus pōt demōstrari p cū tanq̄ p cām imediatam: & sic oia media supfluerent. Item multa non possunt fieri sine subiectis: sicut est de relatione: s̄ creatura fit sine subiecto. g̃ &c. Oppositum. deus continet causalitatem cuiuslibet cause secunde.

Questio. v.

B

Questio scd̄a q̄ est quinta i ordie

Vtrū deus sit agēs naturale: vel liberū.

Vtrū deus sit agēs naturale: vel liberū. Et sit agēs naturale.

Probat̄ pmo.

Probat̄: q: intelligēdo se intelligit oīa ita volendo se vult oīa. s̄ naturalit̄ intelligit se & vult se. igit̄ &c.

Secundo.

Itē idē act⁹ nō pōt esse necessarius & liber. sed respectu sui h̄z actū volūtatis nec̄riū. g̃ nō pōt esse ꝯtingēs respectu creature: cū idē sit oino.

Tertio

Itē quelz pfectio simplicit̄ secū cōpatit̄ aliā pfectionē simplicit̄. s̄ creare est perfectio simplicit̄ eo ꝙ soli deo cōuenit. g̃ creatio nec̄rio ē &c.

In oppositum.

Cōtra de⁹ p̄t multa facere q̄ nō facit. g̃ libere.

C

Responsio prima ad scd̄az q̄stionē.

Dicit̄ ad scd̄am q̄stionē: ꝙ de⁹ est agēs liberū. qd̄ ꝓbat̄ q: totū vniuersale h̄z aliquē finē. g̃ q: qn̄ agēs nō ꝑstituit sibi finē dirigit̄ a supiori agente. sed de⁹ nō dirigit̄. g̃ libere ꝑstituit sibi finē. Itez agens naturale determinat̄ ad vnū. deus aūt p̄t in plura. g̃ &c. Itē effect⁹ p̄existunt in deo intellectualr̄. g̃ agit per intellectū & volūtatē ergo libere. Itē actio dei est imanēs. s̄ actio imanens nō est nisi intellect⁹ & volūtat̄.

Cōtra rn̄sōem

Contra. q̄stio nō q̄rit vtrū deus agat per itellectuz & voluntatē. s̄ vtrū libere. sed h̄ nō est idē q̄rere. Nam per eundē doctorem volūtas diuina et nostra vult naturaliter deū: et sil'r qn̄ aliq̄d iudicat̄ ab intellectu voluntas vult illud necessario. g̃ nō est idez q̄rere vnū & aliud. Itez pbs tenet ꝙ ꝓducit per intellectū & volūtatē & tn̄ nec̄rio & nō libere.

D

Ad rōnes prime opinionis.

Ad rōes. ad primā dico ꝙ in argumēto est fallacia cōsequētis. ꝑstituit sibi finē. g̃ & libere: q: pōt ꝑstituere nec̄rio

Ad scd̄am

Ad scd̄m dico. ꝙ in nobis natura nō magis determinat̄ ad vnū: q̄ voluntas: imo min⁹. q̄a natura per idez principiū oīno indeterminatū ꝓducit plura. volūtas aūt frequent̄ nō agit diuersa: nisi per diuersas volitiōes: per quas determinat̄ matie: cū volitio sit ita bene cā effectus: sicut volūtas.

Ad tertiam

Ad tertiū. est ibi fallacia consequentis. Agit per voluntatem. ergo libere. volūtas est principium. ergo liberum: sicut p̄tz.

Ad quartam

Ad aliud. aut accipit actionē pro ꝑncipio elicitiuo actiōis. aut ꝓ respectu. aut pro effectu ꝓductionis. Si prio. ita bene actio est creature nō intellectualis imanēs: sicut actio dei intellect⁹ aut volūtatis. q: ita bene est ꝑncipiū elicitiuū generatōis ignis in igne: sicut principiū elicitiuū actionis diuine in deo. Si secūdo mō. ita etiā est actio creature nō intellectualis imanens: sicut dei. q: ita terminat̄ ille respectus ad aliud: & est in agente. si ponat̄

talis respect⁹: ⁊ per consequens pōt equaliter
q̄tum ad talē respectū vna actio dici imanēs
vel transiens sicut alia. ptz enī h̄ de sole. Alio
modo scz tertio nō ptz q̄ effectus dei ꝑducit̄
extra sc: sicut creatura nō intellectualis. vnde
nō apparet rō q̄ vna debeat dici immanēs ⁊
alia trāsiens nisi q̄ effectus ab vno agente est
subiectiue in illo: ⁊ effect⁹ ab alio nō est subie
ctiue in agente: ꝫ extra. ⁊ hoc posito actio dei
qua ꝑducit creaturā dicet̄ magis transiēs q̄
imanens.

Probatio scoti

Ideo aliter ꝓbat Jo. istā ꝯclusio⸗
nē: q: cū cā scd̄a agat ꝯtingenter ⁊ nō nisi vir
tute prime cause. sequit̄ q̄ prima causa agit cō
tingenter ⁊ libere.

E

Sed pōt dici q̄ ex cōtin⸗
gētia cause scd̄e nō pōt argui ꝯtingētia in pri
ma: q: aut ponit̄ q̄ cā prima imediate ꝯcurrit
ad producendū effectū cuz causa scd̄a aut me⸗
diate. si primo mō ptz ꝫm eū q̄ nō sequit̄. q: vo
luntas ⁊ obiectū nō cōcurrūt vt cause partia
les ad causandū actū volendi: ⁊ tū obiectum
causat naturaliter ⁊ voluntas ꝯtingent̄: ergo
eodē mō de deo ⁊ volūtate creata. Si scd̄o mo
do adhuc nō sequit̄ si cā scd̄a vel imediata cō⸗
tingēter agit. q̄ ⁊ cā mediata. Exemplū. si sol
esset causa volūtatis mee tūc esset cā mediata
volitiōis ⁊ tū volūtas cāret libere ⁊ sol necces⸗
sario. Ideo q̄ deus sit cā libera respectu oīm
tenendū ē tanq̄ creditū: q: nō pōt demonstra
ri ꝑ aliquā rōnem ad quā nō rn̄deret vnus in⸗
fidelis. psuaderi tū pōt sic. oīs causa nō impe⸗
dibilis equaliter respiciēs oīa siue infinita: si
agat aliq̄d eoꝝ in vno instanti: ⁊ nō aliud est
cā ꝯtingens ⁊ nō libera: q: ex quo nō impedit̄
⁊ equaliter respicit oīa eque primo: non videt̄
ratio q̄re plus ꝑducit vnū q̄ aliud nisi ꝓpter
suā libertatez: ꝫ deus est hmōi causa respectu
oīz productoꝝ ab eo ab eterno. q̄ ⁊c.

E

Ad q̄stionē p̄mā

Ad aliā
questionē sunt duo facienda. p̄mo videndū est
an deus sit causa īmediata oīz imediatōe cāe.
Scd̄o verū deus simpliciter creet oīa q̄ produ
cit.

Difficultas p̄ma

Circa primū est difficultas vna quō de⁹
cū sit vnus numero ꝑducere possit multa. vi⸗
detur enī esse opinio phoꝝ q̄ ab vno pōt tātū
vnū ꝑduci: qd̄ ꝓbat. na. z. viij. phisicoꝝ ⁊. ij. de
generatōe dicit̄ q̄ ab vno ꝓcedit vnū: ⁊ idem
manēs idē ⁊c. Et. xij. methaphisice dicit com⸗
mentator. si agēs sit vnū ⁊ materia vna: effect⁹
erit vn⁹. ⁊ ibidē ab vno motore solū est vn⁹ mo
tus.

Secunda.

Itē scd̄o de aīa ꝓbat phs distinctiōem
potentiarū ꝑ distinctōem opationū q̄ sunt ef⸗
fectus. Cōtra. ista opinio est heretica: q: ꝫz fi⸗
dē deus ꝑducit multa īmediate: nec consona
naturali rōni: q: eadē volūtas oīs indistincta
est p̄cipiū volitōis ⁊ nolitōis amoris ⁊ odij.
Item istud ptz de causa naturali: q: sol pōt na
turalit̄ ꝑducere multos effectus. ⁊ tū solum se
nō distinguit̄. Itē si sit tāta distinctio in cau
sa q̄ta est in effectu accipio duos effect⁹ isti ꝑ
te reducunt̄ ad duas cās: et ille cause ad alias
duas: ⁊ sic esset ꝓcessus in infinitū: vel erit sta
tus ad duas p̄mas causas: quoꝝ vtrūqz est fal
sum: vel esset status ad vnā cām p̄mā oīm ⁊c̄.

Ad primam

Ad primū oppositū dico. q̄ auctoritas phi ⁊
cōmētatoris ⁊ oēs ꝯsimiles intelligunt̄ de na
turalib⁹ causis q̄ semꝑ eodē tpe ꝑducūt eosdē
effect⁹: nisi sit aliquod īpedimentū. Exemplū.
sol semꝑ in autūno ꝑducit eosdē effect⁹. ⁊ sic̄r
alijs tpib⁹ ꝑ approximationē ⁊ remotionē ni⸗
si aliq̄d īpediat. Alia auctoritas. si materia
est vna: ⁊ agēs est vnū: ⁊ silēs: pn̄t intelligi de
effectib⁹ icōpossibilib⁹. s. q̄ vbi est vnū agēs: ⁊
vna materia: effect⁹ est vn⁹. q: īpossibile est in
eadez materia esse duos effect⁹ incōpossibiles
simul licz successiue possint. ⁊ h̄ habet itelligi
ꝫm cōmentatorē in artificialib⁹: q̄a īpossibile
est ꝫz eū: q̄ artifex in eodē ligno inducat simul̄
formā aree ⁊ lecti: licet successiue possit.

G

Ad scd̄am

Ad
aliud. potētia dupliciter accipit̄. Vno mō ꝑ eo
qd̄ se tenet a pte aīe. ⁊ sic ex diuersitate opera
tionū nō argui̅t̄ diuersitas potētiarū. Nā sic i
tellect⁹ est vna potētia: ⁊ habz diuersas opati
ones spē distinctas: sicut act⁹ simplicis itelli⸗
gētie actū cōponēdi: diuidēdi: ⁊ discurrēdi. et
eadē voluntas hz volitionē ⁊ nolitionē tanq̄
opatiōes spē distinctas. Alio mō accipit̄ po⸗
tētia ꝓ illo qd̄ necrio exigit̄ ad h̄ q̄ potētia p̄⸗
mo mō eliciat opationē: ⁊ sic est aliqd̄ organū
corꝑale. ⁊ sic ex diuersitate operationū argui̅t̄
diuersitas potētiarū. Exemplū de auditu ⁊ vi
su ⁊ auditiōe ⁊ visiōe. Si enī aliq̄s hēat orga⸗
nū audit⁹: ⁊ nō organū visus. tūc sic habet po
tentiā vnā: ⁊ nō aliā. et ꝑ h̄ ptz: q̄ pōt hr̄e vnā
opationē ⁊ nō aliā. Sed si aliq̄ potētia posset
hr̄e plures opatōes spē distinctas nō coexistē
te tali organo sicut volūtas talē volitiōez. tūc
ex plalitate operationū nō pōt argui plalitas
seu diuersitas potentiarū.

H

Dubium p̄mum

Sz h̄ sunt dubia.
Primū quomō malū est: ⁊ non a deo. Quia vi
det̄ q̄ sit eadē cā. reducere mala ad primū ma
lū: sicut bona ad primuz bonū. Et sic erūt due
cause p̄me. vna bona. alia mala: sicut dixerūt
manichei.

Solutio primi dubij

Sed istud dubiuz bene ꝓcederet
si malū esset res factibilis: qd̄ falsum est: q: ma
lū nihil aliud est q̄ facere aliq̄d ad cui⁹ oppo⸗
sitū faciendū aliq̄s obligat̄. q̄ obligatio nō ca
dit in deū: q: ille ad nihil faciēdū obligat̄. nec
presupponit̄ malicia in cā: q̄ sit cā malicie effe
ctus. sed malicia effectus est causa malicie in
causa.

J

Aliud dubium

Sed adhuc est dubiū quomō deus pt
aliquid de nouo creare sine mutatione: q: q̄

agens prius nõ ꝑducit: ⁊ modo ꝑducit: nõ vi
detur esse nisi qꝛ expectat opportunitatẽ tpis
ad agendũ: vel qꝛ erat prius impeditũ sicut di
cit comentator octauo phisicoꝝ. ꝙ aliqs p an
tiquã volũtatẽ nõ põt aliqd ꝺ nouo causare: ꝭ
illud nihil valet: qꝛ volũtas põt sine noua mu
tatõe ex pte sui aliqd causare: potest em̃ aliqd
nũc velle vel cras vl' ista hora ꝑducere aliquẽ
effectũ ⁊ semꝑ in tali volũtate ꝑseuerare: ⁊ tũc
põt talẽ effectũ ꝑducere ꝑ velle istud ↄtinua-
tũ ꝑ diẽ. istud aũt velle est cã partialis illiꝰ ef-
fectus extra ꝑducti. ⁊ ptꝫ: qꝛ qñ iste effectꝰ ꝑ-
ducit̃ volũtas de nouo nõ mutat̃: qꝛ eodẽ mõ
ꝑ oĩa ꝓ h' ꝫ in ꝑductõe alliꝰ effectus sicut prius
sicut ptꝫ ꝑ casum positũ. Tamẽ qñ volũtas de
nõ volẽte fit volẽs mutat̃ i receptõe volit õis
ergo volũtas diuina ꝑ velle eternũ põt aliqd
de nouo ꝑducere sine aliq̃ mutatõe ex pte sui.

Instatur.
Resistitur

Si dicas ꝙ ibi est mutatio tpis. Cõtra. si so
la volũtas mea esset ⁊ deus ⁊ nihil aliud peni
tus adhuc posset volũtas mea velle ⁊ nõ velle
⁊ ꝑ vnũ velle diu ↄtinuatũ posset ꝑducere par
tialit̃ aliquẽ effectũ sicut ꝑus dcm̃ est: si tps sit
ergo tps nihil facit ad mutatõeꝫ: ꝭ ipamet vo
lũtas. tñ bene dico ꝙ volũtas nr̃a ⁊ voluntas
diuina reqrunt necessario tps in actu vel i po
tẽtia ad h' ꝙ aliqd faciãt qꝺ ꝑus nõ fecerunt:
qꝛ ipossibile est ꝙ deꝰ creet vnũ angelũ: ⁊ post
illũ ãnihilet: ⁊ iterũ reparet sine tpe in actu vl'
in potẽtia.

R
Ratio autoris ad scdm articulũ

Dico ꝙ quãtũ ad scdm articulũ ꝙ
deus est ꝑma cã immediate oĩm q̃ ꝑducunt̃ a
causis scdis. Qꝛ aũt sit imediata cã ptꝫ: qꝛ illa
cã dicit̃ imediata q̃ posita põt poni effectus ⁊
q̃ nõ posita nõ põt poni effectꝰ: ꝭ deꝰ est huiõi
respectu cuiuslibet creature. ꝭ ⁊c̃. vñ ꝓprie lo
quẽdo q̃libet cã ꝓprie dicta ad cuiꝰ p̃ntiã põt
poni effectꝰ: ⁊ ipa nõ posita non põt poni. põt
dici cã imediata. Ex h' sequit̃ ꝙ cã remota nõ
est cã: qꝛ ad eius p̃ntiã nõ seqtur effectꝰ: aliter
adã posset dici cã mei: qꝺ nõ est verũ: qꝛ nõ ens
nõ põt dici cã entis. ⁊ silr cã ⁊ effectꝰ ꝓprie lo-

Confirmatur

quẽdo sil' sunt: ⁊ nõ sunt si etiã ↄcurrãt ad pro
ducendũ aliquẽ effectũ multe cause partiales
q̃libet est imediata. Et si deus ↄcurrat cũ cau
sa scda vtraqꝫ est imediata. Quod ꝑbat̃ ꝑ il-
lud Johis. i. Oia ꝑ ipm facta sunt.

Euasio
Oppugnatio.

Si dicas
verũ est mediate. Cõtra. fm oẽs sctõs deꝰ ali-
ter est causa bonoꝝ ⁊ maloꝝ: ꝭ deus est causa
mediata maloꝝ: qꝛ ꝑducit ⁊ conseruat creatu
rã q̃ est causa imediata mali. Ex quo ergo alit̃
ↄcurrit respectu boni videt̃ ꝙ sit causa imme-
diata. Itẽ magis depẽdet effectus q̃libet a cã
ꝑma ⁊ vniuersali simplicit̃ illimitata ꝙ a cã
limitata vniuersali: ⁊ ad sensuꝫ videmus ꝙ ef
fectus dependet a causa vniuersali limitata:
sic. s. ꝙ nisi causa vniuersalis sit p̃ns ⁊ imedia-
te causans nõ ꝑducit̃ effectus. Istud ꝑbat̃. qꝛ
ꝑxima approximat̃ alicui passo: hic inferiꝰ et
si illa causa cõseruet̃ a sole: nisi sol etiã sit in de
bita approximatõe illi passo: nunq̃ illa causa
q̃ dicit̃ ꝑxima ꝑducet talẽ effectũ. patet illud
de effectibꝰ ꝑductis quãdo sol accedit ad nos
in estate. ꝭ sequit̃ ꝙ sol sit cã imediata cuiusꝫ
effectus ꝑducti a sole. ꝭ multo magis deꝰ cau-
sa imediata.

Euasio

Si dicas ꝙ bene reqrit̃ p̃ntia
solis ⁊ ꝑme cause ad ꝑducenduꝫ effectũ: nõ tñ

Impugnatio

ꝓpt̃ hoc est vnũ vel aliud causa. Cõtra. illud
tollit oẽm viã ad ꝑbandũ aliqꝺ esse cãm alte
rius. Si em̃ dicas ꝙ calor in igne est causa ca-
loris in ligno. dico ꝙ non: qꝛ bene requirit̃ p̃e
sentia ignis. ꝭ ex h' nõ sequit̃ causalitas. Vnꝺ
nõ plus ꝑbas ꝙ calor in igne sit causa caloris
in aqua: ꝙ ꝙ albedo in pariete sit causa albe-
dinis in me: nisi qꝛ ad p̃sentiã caloris i igne se-
quit̃ p̃sentia caloris in aqua. ꝭ ⁊c̃. Et ad p̃sen-
tiã albedinis nõ sequit̃ alia albedo. Itẽ suspẽ
sio actionis ignis in camino nõ videt̃ aliud ꝙ
deũ nõ coagere imediate ad ꝑducendũ calo-
rem. Fuit enĩ substãtia ignis ibi conseruata. ꝭ
qꝛ deꝰ nõ cõcurrebat imediate cũ igne ad cau
sandũ effectũ ignis: iõ ignis non potuit agere
de hoc q̃re alibi. Sic igit̃ pꝫ. ꝙ deus est causa
imediata cuiuslibꝫ effectus. est em̃ causa ꝑma
ꝑmitate ꝑfectionis. ꝭ nõ p̃ritate duratiõis
qꝛ eodẽ instanti quo agit: agit ⁊ causa scda. qꝛ
nõ est maior rõ: ꝙ deus suspẽdet actionẽ cause
scde in ꝑmo instãti: ꝙ in secũdo: vel in aliquo
alio. Et ex hoc sequit̃: ꝙ est causa partialis cu-
iuslibet effectus: queꝫ ꝑducit scda causa. h' di-
co de facto. Quia põt esse causa totalis oĩꝫ: li-
cet simplicit̃ sit causa ꝑncipalis. ⁊ ex hoc seq-
tur ꝙ est causa libera respectu talis effectꝰ. si
em̃ esset causa naturalis: cũ sit infinitus neces
sario ꝑduceret totũ effectũ suũ ⁊ totalit̃. tñ de
potentia absoluta bene põt esse causa totalis
respectu oĩꝫ absolutoꝝ effectuũ quicq̃d sit de
relationibus p̃oritate durationis. Quod ꝑ-
batur: qꝛ cuiuslibꝫ põt esse causa totalis respe
ctu cuius est causa p̃tialis. Quod ptꝫ qꝛ ipse ꝓ
hibere põt oẽꝫ causalitatẽ secũde cause. ⁊ per
consequẽs põt eius actionẽ supplere. ⁊ per cõ
sequẽs sine alia causa potest effectuꝫ ꝑducere
totaliter.

Z
Queritur.

Si queras qñ deus ↄcurrit cũ cau-
sa secũda ad ꝑducendũ aliquẽ effectũ indiui-
sibilẽ. ponamus tunc ꝙ vtraqꝫ producat totũ
effectũ. ꝭ vtraqꝫ est causa totalis. Quia hoc est
esse causaꝫ totalẽ producere totũ effectũ.

Respondetur.

Re
spõdeo. ꝙ causa totalis est illa qua posita omĩ
alio circũscripto ponit̃ effectꝰ: si sit totalis cã
de facto, vel potest poni si sit causa totalis de

possibili. Nũc autē qñ deus cōcurrit cũ causa
secũda: licet possit producere effectũ sine cau⸗
sa secũda. ⁊ per consequēs pōt esse causa tota⸗
lis. tñ de facto ꝓducit cũ causa secũda. ⁊ p cō⸗
sequēs non est de facto causa totalis. nec illud
est verũ quod dicit Joh. ꝙ causa totalis est il⸗
la: qua posita ponit̃ effectus: ⁊ qua non posita
nō potest poni effectus: q̃ sicut alias dictũ est
idē effectus pōt habere duas causas totales.
⁊ si vna destruat̃: nihilominꝰ potest causari p
aliã. Sed sicut dictũ est causa totalis est illa
qua posita omi alio circũscripto pōt poni effe
ctus. Ulterius dico nihil asserēdo ꝙ possibile
est: ꝙ deus producat aliquã rē: ⁊ ꝙ creatura ꝓ
ducat eandē rē. Cuiꝰ ꝓbatio est. q̃ creatia
passio nihil aliud est: ꝙ creaturã imediate fie⸗
ri a deo: ⁊ depēdere imediate a deo: ⁊ referri i⸗
mediate ad deũ. Sꝫ creatura a deo ꝓducta per
creationē pōt dependere a causa secũda. Sed
ĩpossibile est: ꝙ aliq̃d depēdeat ab aliquo alio
nisi aliud habeat causalitatē respectu sui. nul
lã autē causalitatē potest causa secũda habe
re respectu dicti effectus: nisi ꝓductiuã. g̃ ⁊c.
Assumptũ pꝫ. q̃ si deus ꝓduceret ignē mediã
te sole. tũc ignis diceret̃ ꝓduci a sole codē mo
do: si deus produceret ꝑmo ignē: ⁊ cōseruaret
⁊ nō solē: ⁊ post produceret solē. tunc ignis cã
seruat̃ a sole: sicut si fuisset productꝰ a sole. Et
eodē modo depēderet ad solē essẽtialit̃. Quia
licet deus produceret solē post ignẽ. tñ daret
sibi actionē debitã quo ad oēs effectus possi⸗
biles ꝓduci ab eo g̃ eodē modo dependeret a
sole. ac si ꝑmo fuisset ꝓductus a sole. g̃ nũc ꝓ⸗
ducit̃ a sole. q̃ creatio ⁊ conseruatio per nihil
positiuũ differũt. q̃ creatio significat rē cōno
tando negationē imediate ꝓcedentē rē: ⁊ con
seruatio significat eãdē rem ꝯnotãdo ꝯtinua
tionē. ⁊ hoc nihil aliud est: ꝙ ꝯnotare negatio
nē interruptiōis. vel destructiōis essentie eiꝰ
Unde nō est aliquod incōueniens hic in re. tñ
in voce apparet incōueniens. nec est hic diffi
cultas nisi int̃ ista noīa creatio: ⁊ cōseruatio: ⁊
sua significata. Si eñ deus ꝑmo ꝓduceret ta
talit̃ effectũ: ⁊ post ꝯseruaret partialit̃ cũ sole
tũc sol esset causa ꝑtialis cũ deo illius ꝯserua⸗
tionis. ⁊ per cōsequēs illius effectus. Sic igit̃
pꝫ. ꝙ deus sit causa ꝑma ⁊ imediata oim̃ effe
ctuũ ꝓductoꝝ a causa secũda imediatiōe cãe
⁊ hoc sine aliqua mutatiōe ex parte sui: sicut si
causa naturalis: puta sol eodē modo sēp se ha⸗
beret ad ista inferiora: ⁊ semp produceret sine
aliqua mutatiōe noua a parte sui. Qtum ad
secundũ dico. ꝙ deus est causa oim in rōe effe⸗
ctus. quod probat̃. q̃a nō magis depēdet effe⸗
ctus aliq̃s ab agēte creato: ꝙ accidens a sub⸗

Ad scdm̃ ꝓsito

stantia: sꝫ deus pōt facere accidēs sine substã⸗
tia media in rōne effectꝰ: g̃ pōt facere q̃dcũqꝫ
accidēs sine alio in rōne effectꝰ. ⁊ sic de alijs.

Quantũ ad tertiũ dico breuit̃ ꝙ ois forma q̃
pōt ꝓduci ꝑ potētiã dei sine subiecto simplici
ter creat̃ a deo de facto: sꝫ ille sũt tñ forme ab⸗
solute: sꝫ si sunt alie forme puta respectꝰ q̃ non
possunt a deo creari sine subiecto vel fũdamē
to tales nō creant̃. Istud scdm̃ dico sine asser⸗
tione ꝓbat̃ primũ sic. q̃ illud simpl̃r creat̃ q̃d
fit de puro nihilo: ita ꝙ nil eius ꝓcessit i mate⸗
ria: nec necessario requirit materiã ad sui ꝓdu
ctōem. Istud pꝫ: q̃ creare est aliq̃d de nihilo
facere ꝑm q̃d ly de dicit circumstantiã ordinis
g̃ ista duo sufficiũt ad creatōem ꝙ fiat de nihi
lo ⁊ ꝙ nō necessario ꝓsupponat materiã in sui
factōe: sꝫ oẽs forme absolute sunt hmōi: q̃ ca⸗
piũt illo mō esse post nō esse: g̃ simpl̃r creãtur.
maior pꝫ: sꝫ minor iprobat̃: q̃ forma naturalis
q̃cunqꝫ est in potētia materie ⁊ ꝑ ꝯsequēs ē pu⸗
re nihil g̃ assumptũ est falsum. Cōtra. si forma
q̃ est in potentia materie ꝓducet̃ a deo sine oi
materia cōcausante crearet̃ forma: q̃ nihil eiꝰ
precessit in subiecto aliquo de quo ꝓducit̃: q̃a
ꝓducit̃ sine oi subiecto: g̃ eē ĩ potētia materie
nō tollit ab aliquo q̃n sit purũ nihil ⁊ simpl̃r cre
etur. Itē si esset ꝑfectꝰ in potētia nō tollit ab
aliquo quin sit purũ nihil ⁊ simpl̃r creet̃. nec
esse imꝑfectiꝰ in potētia tollit: sꝫ esse i potētia
agent̃ puta dei creant̃ est ꝑfectiꝰ esse in poten
tia ꝙ esse in potētia materie. pꝫ istud de se: sꝫ
esse in potentia agent̃ nō tollit q̃n forma ãte
sui ꝓductōem dicat̃ purũ nihil ⁊ simpl̃r creet̃:
q̃ aliter nihil simpl̃r crearet̃ cũ oĩa sint in po⸗
tentia dei creatiua: g̃ nec esse in potētia mate⸗
rie. q̃ sicut ꝓpter potentiã agent̃ res nō dicit̃
hr̃e aliq̃d esse reale ante sui ꝓductōeꝫ: ita nec
ꝑ esse in materia. Si dicas ꝙ in materia ē re
spectus ad formã: ⁊ ideo dicit̃ forma nō eē ni⸗
hil ante sui ꝓductōeꝫ: sic nō est in agēte. Cõ
tra. ille respectus nō potest esse realis cuiꝰ ter
minꝰ nō est ens reale: sꝫ in potentia. Si etiam
poneret̃ respectus realis: nihilominꝰ ꝓpter il
lũ respectũ nō diceret̃ forma non esse nihil an
te sui ꝓductōem. Ergo nō magis ꝓpter illũ re⸗
spectũ dicit̃ forma esse aliq̃d ante sui ꝓducti⸗
onem: q̃ ille respectus nihil est forme. Item
aĩa intellectiua vere creat̃ ⁊ tñ sic est in potē⸗
tia materie: quia materia potest eam recipere

Si dicas ꝙ non est in potentia naturali ma
terie. Contra. quero q̃ est illa potentia natura
lis materie: quia aut est receptibilitas ipsius
forme in materia: aut est aptitudo in materia:
qua materia est apta nata recipere formã: aut
qua habet respectũ ⁊ ordinē ad agens natu⸗

Quãtũ ad tertiũ

Instatur

Resistitur

tale qđ potest aliquã formam inducere. si pri⸗mo modo tunc quelibet materia esset in potē⸗tia naturali ad formã: quia quelibet posset for⸗mã recipere qđ est falsum. Si scđo modo: tūc sequuntur duo. primū est ꝙ ois forma recepta in potentia materie violenter recipiente crea⸗retur. quia nulla talis est in potentia naturali materie. secundū est ꝙ tunc haberetur propo⸗situm quia aīa intellectiua est .i. e. in potentia naturali. quia corpus inclinatur ad recipien⸗dū eam sicut ꝑfectionē suam: τ tunc agens naturale posset creare animã intellectiua. Si tertio modo tunc graue est in potentia natu⸗rali vt moueatur sursum: quia agens naturale potest īducere formã ī materia grauis ad sim⸗pliciter mouere sursuʒ. Et ſm hoc habetur ꝓ⸗positū ꝙ quelibet forma creatur: quia cuʒ nul⸗la forma sit in potentia naturali ad actionem dei: τ deus producit quãlibet formam imme⸗diate vt causa partialis: sequit̃ ꝙ quelibʒ for⸗ma creat̃.

Q Alia opinio

Aliter dicit̃ ꝙ forma nō creat̃ sed ꝓducitur a deo in materia: q: sīl hʒ esse τ infor⸗mat materiã: ſʒ aīa intellectiua prius hʒ esse ꝙ̃ informet materiã. Cōtra. ois forma substātia⸗lis pōt esse sine materia. ğ prius est eius ī se ꝙ̃ īformet materiã. Probat̃ ꝯña: q: hoc est de ra⸗tione ꝑoris: ꝙ pōt esse sine posteriori sine ꝯdi⸗ctiōe. Si dicas ꝙ deus nō pōt creare formam in materia existentē: nec pōt aliã formam sine subiecto creare. Cōtra. q̃cquid pōt mediante cã secūda in gñe cause efficient̃ pōt ꝑ se imedi⸗ate. Cū ğ deus pōt creare formã existenteʒ in materia mediāte cã secūda. sequit̃ τc.

P Scđo rñſio auctoris.

Secū⸗do dico q̃tū ad istū articulū ꝙ si sit aliq̃ forma q̃ nō possit fieri ꝑ potētiã diuinã sine subiecta ꝙ illa nō creat̃ a deo. Probat̃. q: illud creatur qđ fit de nihilo: τ nullo alio ꝑsupposito ista for⸗ma necessario req̃rit subiectū ꝑpositum ğ τc.

Contra dicta Arguitur primo.

Cōtra ista videt̃ ꝙ deus nō sit cã libera. Q: quicq̃d deus scit necessario producēdū neces⸗sario ꝓducit: sed omne futurū deus scit neces⸗sario ꝓducendū. ğ τc.

Secundo

Itē ꝙ deus nō sit cau⸗sa imediata: probat̃. quia agit mediantibꝰ cau⸗sis secundis.

Tertio.

Itē si sic: tunc deus imediate a⸗geret in productiōe creature: τ tunc aut eadeʒ actione qua agit creatura: aut alia. Non eadē quia creatura potest habere ꝓpriam actiōem supposita influentia generali. similiter nō est eadē actio duoꝝ agentiū: nisi sit eadē virtꝰ in vtroq: sed sic non est in ꝓposito. Nec alia acti⸗one: quia tunc aut deus prius attingit totū ef⸗fectū: τ sic causa scđa nihil causabit. aut simul attingit totū effectū cum causa scđa: τ sic alia superfluit.

Confirmatio.

Confirmatur. quia actio est eadē vel diuersa ex termino: sed hic est idem termi⸗nus. ergo τ eadem actio.

Quarto

Item ordo agentiū correspondet ordini finiū: ſʒ idē effectus nō potest habere duos fines imediatos: ergo nec duo agētia.

Quinto

Item si sic: aut ergo totaliter ꝓ⸗ducitur effectus ab vtroq: aut partim ab vno τ partim ab alio. Non primo modo: q: idē non habet simul duas causas totales. Nec secūdo mō: q: tūc q̃libet effectꝰ esset diuisibilis.

Sexto

Itē cuiꝰ est dare totū actū ꝑmū: eiꝰ est dare τ scđʒ ꝯñs ipʒ: ſʒ forma dat totū actū ꝑmū. ğ τc.

Septimo

Itē contra hoc qđ dicitur ꝙ deus nō potest ee cu⸗iuslibet causa prioritate duratiōis. Omnis cau⸗sa prima plus influit τ prius ꝙ̃ causa scđa. ğ.

Octavo

Itē cōtra hoc qđ dicitur ꝙ effectus ꝓductus a deo pōt iterū causari a scđa cã: q: ois causa est prior causato: ergo nō pōt esse posterior du⸗ratiōe sicut tu ponis: q: tunc idē bis ꝓducere⸗tur.

Nono

Itē ꝯ hoc qđ ponit̃ ꝙ q̃libet forma q̃ pōt ꝓduci sine subiecto ꝑ potentiam diuinã creat̃ q: tunc agens naturale nihil ꝓduceret.

Decimo

Itē cōtra hʒ qđ ponit̃ ꝙ forma q̃ necessario req̃rit subiectū puta respectꝰ nō creat̃: q: oē qđ est vl̃ est creatū vel increatū. nihil aūt est increatuʒ nisi solus deꝰ.

Ad primum

Ad primū istoꝝ dico ꝙ deꝰ nō scit necessario aliqđ futurū esse ꝓducendū: q: nō oē futurū est necessario ꝓducendū nec deꝰ scit omne futurū necessario producendū: quia ꝑmū est cōtingēs: q: omnis productio ad ex⸗tra pōt cessare.

Q Ad scđm

Ad aliud dico ꝙ lʒ deus agat mediantibus causis scđis vel ꝓpinquius euʒ eis nō tñ dicitur deus mediate agere: nec cãe scđe frustra: cū sit agens voluntariū nō neces⸗sariū: τ si esset agens necessariū adhuc ageret imediate. Exēplū rude ad hoc ponitur. ꝙ vnꝰ homo fortissimus posset portare decem ꝑ se τ nullus alius posset portare sine eo: tunc si ali⸗quis debilis portaret illa decem cum illo for⸗ti: nihilominus ille fortis dicitur portare im⸗mediate sicut debilis: nec propter hoc super⸗fluit ille debilis si fortis non velit per se porta⸗re illa decem. Et sīliter est in proposito. deus enim est tale agēs ꝙ potest esse causa totalis effectus sine quocunq alio: quia tamen deus sic res administrat vt eas motus proprios ha⸗bere sinat ſm Augustinū ideo nō vult totum solus producere: sed coagit cū causis secūdis tanq̃ causa partialis licet sit principalior: ita ꝙ ipse est causa imediata oīm quando agit cū causis secūdis: sicut quādo agit sine illis: nec propter hoc superfluunt cause secunde: quia deus non agit in qualiber actione ſm totam potentiam suam.

R

Et ex hoc sequitur ꝙ non potest demonstrari ꝙ aliquis effectus produ⸗citur a causa scđa: q: lʒ semꝑ ad approximatio⸗nem ignis ad cōbustibile sequat̃ cōbustio: cū

hoc tñ põt stare ꝙ ignis nõ sit eiꝰ cã: qꝛ deꝰ po/ tuit ordinasse ꝙ sꝑ ad ꝑñtiã ignis passo appro ximato ipẽ solus causaret cõbustionẽ sicut or/ dinauit cũ eccl'ia ꝙ ad ꝓlatõem certoꝝ verbo rũ causeť gratia in aĩa. vnde ꝑ nullũ effectum potest ꝓbari ꝙ aliquis sit homo maxime per nullũ effectũ q̃ apparet in nobis: qꝛ oĩa q̃ vide mus in hoĩe potest angelus in corpus facere: sicut comedere bibere ⁊c̃. Patet de ãgelo tho bie. Jdeo nõ est mirabile si nõ põt demõstra/ ri ꝙ aliquid sit causa. Dico tunc ꝙ diciť agere mediantibus causis scd'is: qꝛ coagit cũ illis vl' ꝓducit illud qđ ꝓducãt cause scd'e: ⁊ ita ime/ diate sicut ⁊ cause scd'e.

S Queritur.

Si queras quõ põt saluari ordo essentialis inť cãz primã ⁊ scd'az cũ neutra sit supioꝛ: ꝗ vtraqꝫ est imediata.

Respondetur.

Di co ꝙ vna est supioꝛ in ꝑfectiõe puta ꝑma ⁊ scd'a depẽdet a ꝑma nõ tñ ꝙ accipiat esse a ꝑma: ꝗ qꝛ ꝯseruať ab ea: ⁊ qꝛ nõ põt scd'a ꝓducere nisi ꝑma ꝓducat. Sicut dcm̃ est de deo ita dicẽdũ est de oĩ cã essentialiť ordinata ad ꝓductõem alicuius effectꝰ ꝙ vel ꝓducit effectũ imediate vel nihil ꝓducit. Exẽplũ de sole.

T Ad tertium

Ad aliud di co ꝙ aut accipiť actio ꝓ respectu ponendo ta les respectꝰ: aut ꝓ obiecto cõnotãte: aut ꝓ ef/ fectu. si ꝑmo mõ tũc sunt diuerse actiões sicut diuersa fundamẽta. si scd'o mõ sic significat a/ gẽs ꝯnotãdo. sic sicut sunt diuersa agentia: sic sunt diuerse actões. si tertio mõ sic põt esse ea dẽ actio sicut idẽ effectꝰ: ⁊ qñ diciť. Aut deus ꝑus attigit effectũ aut sil'. dico ꝙ sil' duratõe: ꝗ ꝑus prioritate ꝑfectõis ⁊ illimitatiõis. Et qñ diciť ꝙ tũc alia supfluit: dico ꝙ nõ sicut ptꝫ de forti ⁊ debili portantibꝰ idẽ põdus: tñ fortꝫ pri us portat prioritate ꝑfectõis.

Ad cõfirmatõez

Ad aliud dico ꝙ accipiẽdo actõem ꝓ agente qđ ꝑncipaliter significať ꝑ nomẽ vl' ꝯceptũ actõis sunt diuer se actões sicut diuersa agẽtia.

V Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ nõ est incõueniens ꝙ eiusdẽ sunt duo fines imediati: ⁊ hoc accipiendo finẽ ꝓ causa finali nõ ꝓ fine q̃ est finis ꝫm rectã rõnem: sicut di/ ctũ est in ꝓlogo ꝙ si sint duo agentia eiudeꝫ effectũ si intendãt diuersos fines: illi fines sic intenti sunt fines imediati eiusdẽ effectus: qꝛ illud est causa finalis eiusdem effectus qđ in/ tendiť ⁊ quod mouet agens ad efficiẽdũ ⁊ ta/ lia sunt diuersa. ergo ⁊c̃. Duo tamen agentia possunt intendere eundem finẽ: ⁊ ille vel põt esse finis ꝫm rectã rõneꝫ q̃ amatur amoꝛe ami cicie: vt si deus causet aliq̃d ꝓpter se sicut fa/ cit causa secũda ꝓpter deũ: vel potest esse ali/ us finis p̄stitutus.

Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ vtraqꝫ causa producit totũ effectũ: siue sit diuisibilis siue indiuisibilis: vt patet in forma substãna/ li ⁊ tractu nauis a multis: sed neutra est de fa cto causa totalis. de hoc quere supra.

X Ad sextum

Ad ali/ ud dico ꝙ forma nõ dat actũ primũ: ꝗ est actꝰ primus: ⁊ ad illa denotať aliud habere actum primũ ⁊c̃.

Ad septimum

Ad aliud dico ꝙ illa prioritas suffi cit in causa ꝙ causa nõ existente nõ est effectꝰ sicut cũ causa secũda causaret cũ deo nõ existẽ te causa secũda nõ est effectus: sic si causa secũ da cõseruaret effectũ cũ deo ipa non existente nõ existeret effectus: ⁊ nõ licet effectus ꝓduca tur a cã prima si post cõseruať a cã secũda po/ test dici cã illius effectus sicut prima.

Obijcitur

Si di/ cas ꝙ cõseruare ⁊ creare differũt.

Respondetur.

Dico ꝙ quã/ tũ ad nomen positiuũ nõ differũt: sed quãtum ad negatões cõnotatas: qꝛ creare cõnotat ne gatõem imediate precedentẽ esse: conseruare cõnotat negatõem interruptõis esse: sicut pri us dcm̃ est: ⁊ ideo accipiendo cãz prout notat esse post nõ esse imediate precedens: sic causa precedit effectũ. Sed accipiendo ꝓ illo quod cõtinuat effectũ sine interruptõe: sic potest cẽ posterioꝛ.

Ad octauum

Ad aliud dico ꝙ nõ est incõueniẽs idem bis ꝓduci accipiendo ꝓductõem diuer simode. hinc inde ꝓ creatione ⁊ cõseruatione tñ ꝙ aliq̃d bis producatur productiõe qua ac/ cipit aliq̃d esse post nõ esse est ipossibile.

Y Ad nonum

Ad aliud dico ꝙ illud agens diciť soluꝫ creare qđ nõ requirit aliquã aliã cãm secũ concurrẽtem nec materiã ⁊c̃. Et tale agens non ꝓducit for/ mã de potentia materie: qꝛ producere sic nihil aliud est nisi producere formã ĩ materia ita ꝙ necessario in productione requirit materiã cõ causantem ad hoc ꝙ producat: ⁊ illud agens dicitur generare quod ꝓducit formã in mate/ ria: ita ꝙ necessario ꝓducendo requirit mate riã ꝯcurrentem: qꝛ ergo deus inquantũ creãs formã nõ ꝓducit necessario in materia nec ne cessario requirit materiã ꝯcurrentem qꝛ quã/ libet formã absolutã potest ꝓducere sine ma/ teria nec ꝓducit in materia nisi: qꝛ vult agere partialiter cuꝫ cã secũda q̃ necessario requirit materiã: ideo simpliciter oẽm talem formã ab solutã creat nõ generat. ⁊ sili modo qꝛ cã secũ da in actione sua necessario requirit materiaꝫ ꝯcurrentẽ: nec aliter põt effectũ causare: ideo cã secũda dicitur simpliciter generare nõ creare

Z

Dico tũc ad argumẽtũ ꝙ nõ ẽ incõueniẽs eũ dem effectũ simplr' generari ⁊ creari. Cuiꝰ ra/ tio est. qꝛ illud simplr' creať qđ ꝓduciť ab agẽ te quod nõ requirit materiã ꝯcausantẽ ⁊ illud generať quod ꝓduciť ab agente quod nccrio requirit materiã ꝯcausantẽ: cũ ꝗ idẽ effectus põt sil' ⁊ semel ꝓduci a duobꝰ agẽtibus quoꝝ vnũ nõ req̃rit materiã aliud nccrio req̃rit. puta a deo ⁊ a cã scd'a. ꝗ ⁊c̃. nec est ꝗ magis incõue niẽs ꝗ ꝙ idẽ effectꝰ ꝓducať a duobꝰ agẽtibꝰ

quoꝝ vnū agit necessario ⁊ aliud libere: sicut ponit̃ de actu q̃ ꝓducit̃ a volūtate ⁊ subiecto. Ex hoc pꝫ ꝙ nō tm̄ forma naturalis educit̃ de potētia materie: ſ forma violēter educta. quia educi de potētia materie nō est aliud nisi ꝓduci a tali agente qḋ necessario requirit materiā recipientē suū actū: q: causalitas materie non est nisi recipere formā: ⁊ ꝑ ꝯñs cū agēs violentū necessario requrit materiā ꝯcausantē necessario ꝓducit forma de potentia materie. Ex ħ seq̇tur ꝙ forma violent̃ inducta gñat̃ sicut pꝫ ꝑ ꝑdicta: ſ nō gñatōe naturali ſ violēta.

AA Instatur

Si dicas ꝙ ꝯ̄dictio est ꝙ sil̃ ⁊ sel̃ fiat de aliquo et de nihilo: ſ qḋ creat̃ fit ḋ nihilo: qḋ gñat̃ fit ḋ aliquo. g̃ ꝯ̄dictio est qḋ idē sil̃ creet̃ ⁊ generet̃.

Respondetur

R̃ndeo. mioꝛ est falsa: q: ita bene illud qḋ generat̃ fit de nihilo sicut illḋ qḋ creat̃: ita ꝙ terminꝰ a quo in gñatiōe vere sit nihil ⁊ pura negatio sicut ī creatōe: cuius rō est. q: aut terminus a quo generatōis est pura negatio illius forme generādę: aut aliq̄ pars illiꝰ forme: aut materia: aut forma ꝯ̄ria expellēda. nō pars illius forme: q: nulla ꝑexistit si sit vera generatō nec materia: q: illa manet sub vtroq̄ termino ſ terminꝰ a quo nō manet cū termino ad quē nec forma ꝯ̄ria: q: alicubi est terminꝰ a quo vbi nō est talis forma. pꝫ in illuminatōe mediȷ ⁊ in gñatōe scie in aīa: q: aīa mutat̃ de ignorātia ī sciam: g̃ accidit termino a quo ꝙ ꝯiungat̃ cū forma aliq̄ positiua. relinq̇t̃ g̃ ꝑ̄mꝰ modus ⁊ ꝑ ꝯñs cū illa negatio nihil sit terminꝰ a quo gñatōis est purū nihil. pꝫ g̃ ꝙ minoꝛ est falsa: ſ illud creat̃ qḋ fit ab agente: qḋ nō req̇rit materiā ꝯcausantē in actōe sua: ⁊ illud gñat̃ qḋ fit ab agente qḋ necessario req̇rit materiā ꝯcausantē: ⁊ ꝙ idē fiat a talibꝰ duobꝰ agentibꝰ non est ꝯ̄dictio.

BB Ad decimum.

Ad aliud dico ꝙ causare vno mō accipit̃ ꝓ creare: ⁊ sic est diuisio sufficiēs oīnens ⁊c̃. alio mō accipit̃ ꝓ eo qḋ nō req̇rit materiā ꝯcausantē: ⁊ sic nō est sufficiens: q: oēs ille forme respectiue q̄ nō possunt fieri sine subiecto ꝑ potentiā dei nō sunt create nec increate: isto mō accipiēdo creatōem.

CC Ad ꝑ̄ncipalia pri me questionis

Ad argumēta ꝑ̄me q̄stionis ad illud de demōstratōe ⁊ passione: dico ꝙ passio nō pōt demōstrari de subiecto ꝑ cām extrīsecā demōstratōe vlī: vniuersalitate tp̄is ⁊ suppositoꝝ puta ꝙ oīs luna sēꝑ sit eclipsabilis: ſ ꝯclusio q̄ demōstrat̃ ꝑ cām efficientē aliq̄n est nobis nota ꝑ experientiā aliq̄n ꝑ demōstratōem: ſ illa demonstratio est particularis saltē particularitate tp̄is puta ꝙ luna modo eclipsat̃ ⁊ illud pōt demonstrari ꝑ causam efficientē si sit naturalis: ſ si sit libera tunc nō potest. sic est in ꝓposito: q: deus est cā libera respectu cuiuslibet effectus: ideo nō potest esse mediū ad demōstrādū aliquē effectū.

Ad scḋm principale.

Ad aliud dico ꝙ sicut deus intelligēdo se intellexit oīa: ita volēdo se vult oīa volūtate cōplacētie nō efficaci.

Questio. vi.

A Questio VI

Utrū deus sit causa oīm ſm intentōem ꝑhoꝝ:

⁊ videtur ꝙ nō.

Arguitur primo.

Tum q: cū agit ꝑ intellectum ⁊ voluntatē deus intelligeret alia a se. ⁊ sic ab eis dependeret ⁊ vilesceret intellectus eius.

Secundo

Tū q: mouet vt amatū ⁊ desideratū. ergo nō vt efficiens. Sed cōtra. cōmentatoꝛ primo phisicoꝝ cōmento vltimo ꝑ motum ꝓbat deū esse ⁊ ꝑ eternitatē motus: ꝓbat eternitatem mouētis: qḋ non esset nisi motus esset effectus dei.

Ad primū in cōtrariū dicatur.

Ad primū in cōtrariū dico ꝙ ꝑhs intendit ꝙ nō intellexit alia a se recipiēdo cognitōem ab alijs: ita ꝙ alie essent cause efficientes respectu sue cognitōis: sicut sunt respectu nostre: tūc eñ vilesceret itellectus suus tamē intellectio sua vnica terminat̃ ad essentiā suā ⁊ oīa alia ⁊ hoc est maxime ꝑfectionis ⁊ nobilitatis.

Ad scḋm

Ad aliud dico ꝙ si deus comparetur ad intelligentias: tūc est causa efficiens earū si aūt comparet̃ ad alia q̄ deus producit sicut causa partialis cū intelligētijs: sic licet sit causa efficiens respectu illoꝝ productoꝝ ab intelligentijs īmediate concurrens: sicut prius dictū est: tamen mouet intelligentias ad producēdū illos effectus partialiter cū eo sicut amatū ⁊ desideratū. quia intelligētie causant alia propter deū tanꝙ̄ propter finē cuius causalitas est amari ꝓprie ⁊ desiderari. ⁊ sic dicitur mouere alia agentia secūda sicut amatū: quia oīa ordinantur ad ip̄m tanꝙ̄ ad finē: ⁊ sic patet ꝙ deus respectu eiusdem effectus est causa efficiens partialis: ⁊ causa finalis. sed potius dicitur deus amari ab intelligentijs: ⁊ nō desiderari: quia desideriū est respectu non habiti: sed ip̄e semper habent deū ⁊ eum semper amant.

B Scḋa opinio.

Alia est opinio ꝙ ꝑhus intelligit ꝙ deus est causa efficiens respectu generabiliū ⁊ corruptibiliū ⁊ non respectu substantiarū separatarū.

Probat̃ ꝑ̄mo.

Qḋ probat̃: quia qḋ est ab alio effectiue habꝫ in se potentiā ad nonesse. sed qḋ est necessariū nullo modo habet potētiā ex se ad nōesse. Cū igit̃ substātie separate sint cāe necessarie seq̇t̃ ⁊c̃.

Secundo

Itē cōmentatoꝛ scḋo metaphisice. nihil est necessariū effectiue ab alio nisi motus. ergo ⁊c̃.

Tertio.

Itē cōmentatoꝛ. xij. metaphisice cōmento. xliij. nihil fit nisi qḋ extrahit̃ de potētia ad actū: ſ nullū necessariū ē hmōi. g̃ ⁊c̃. Item ꝓducens est prius ꝓducto natura: igit̃ pōt eē sine eo: ⁊ sic illḋ ꝓductū n̄ ē necc̃riū.

Quarto

Item cui nō cōuenit diffinitio nec diffinitū

sed deo non ꝯuenit diffinitio cause efficientis qꝛ q̇nto phisicoꝝ ꝛ alibi freq̄nter dicit phs ꝙ causa efficiēs est vn̄ pncipiū motus: ſ iſta nō ꝓducunꝭ ꝑ motū. g̊ ꝛc̄. Itē pmo phiſicoꝝ: ex nihilo nihil fit: g̊ intelligentie nō fuit ex nihilo. Itē ex tpe nō pōt fieri aliq̇d ex nihilo ſꝫ phm: ergo nec ab eterno. Cōtra. ſm cū licet intelligentie nō cauſanꝭ a deo effectiue: tamē dependēt ab eo ſm phm. Quero de iſta depēdentia: aut dependent in genere cauſe efficiētis: aut finalis. ſi pmo modo habeꝭ ꝓpoſitū. ſi ſcd̄o modo adhuc habeꝭ ꝓpoſitum. qꝛ reſpectu cuiuſcunq; cauſe finalis eſt aliqua cā efficiens: ergo ſi dependēt a deo tanq̄ a cā finali oportet ꝙ ab aliquo ſint effectiue: qꝛ cauſalitas cauſe finalis nō eſt niſi mouere efficiēs ad cauſandū: ſ non poſſunt effici ab alio q̄ a deo: patet g̊ ꝛc̄.

Quinto — *Sexto* — *In oppositum*

Responsio autoris

Dico ergo ſm intentōnem phi ꝙ deus eſt cauſa oīm: ꝛ hoc pōt probari p ratōeꝫ precedentē: ſ nō potest ꝓbari ꝙ ſit cā oīm de nouo. Quia tūc poſſet ꝓbari ꝙ eſſet cauſa cōtingens de nouo ꝯtingenter creās: cuius oppoſitū eſt dcm̄. Quia q̄n aliqd̄ agens nō impedibile in ſua actione equaliter reſpicit plura. ſi ꝓducat vnū ꝛ nō aliud: hoc eſſet libere ꝛ cōtingenter. quare ꝛc̄. Sed iſta rō nō eſt demonſtratiua vni infideli: qꝛ diceret ꝙ deus nō īmediate ꝛ equaliter reſpicit oīa ꝓducibilia: ſ ꝓduceret pmā intelligentiā neceſſario: ꝛ mediāte ea ꝓducit alias. vel ꝙ ipa prima intelligentia ꝓducit alias. ꝛ ſic ꝯſequenter. Si ergo poſſet ꝓbari p ratiōnē naturaleꝫ ꝙ deus ꝓducit de nouo cū ꝓducit vnū ꝛ nō aliud: ſequeretur ꝙ pōt probari ꝯtingentia in deo.

Ad primū in oppositum.

Ad primaꝫ rationē in oppoſitū dico ꝙ aliq̇d eſſe in potentia ad nō eſſe: pōt intelligi dupliciter. vno modo poſitiue: quō cōpoſituꝫ ex materia ꝛ forma eſt in potentia ad nō eſſe ꝓpter materiā ꝛ priuatiōem. Et qd̄ ſic eſt in potētia ad nō eſſe nō pōt eſſe neceſſario: ſic nō eſt in ꝓpoſito. Alio modo intelligitur negatiue: ſic ſcꝫ ꝙ circūſcriptio oī alio: cuius tamē circūſcriptio eſt impoſſibilis: habet nō eſſe. Et qd̄ ſic eſt in potentia ad nō eſſe pōt eſſe neceſſariū ex ſe. Exemplū. filius dei ſic eſt in potentia ſm eos ad non eſſe: qꝛ circūſcripto patre ꝑ impoſſibile nō eſſet: ꝛ tn̄ eſt neceſſariū ex ſe. Sic eſt in ꝓpoſito de ſubſtātia ſeparata: ꝛ de deo vn̄ eſt neceſſaria ex ſe qꝛ nō hꝫ cām extrinſecā ſue corruptiōis: qualeꝫ habēt generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ eſt in potētia ad nō eſſe: qꝛ circūſcripto deo ꝑ impoſſibile hꝫ nō eſſe.

Ad scd̄m

Ad aliud de motu dico ꝙ aliꝭ eſt de motu ꝛ de ſubſtātijs ſeparatis: qꝛ motꝰ ſic eſt in potētia ad nō eſſe ꝙ aduenīēte parte formeq̄ eſt de eſſentia motus alia corrūpiꝭ. Et hoc eſt verū de motu deꝑditiuo: ſ ſi ſit tn̄ motus acq̇ſitiuꝰ ſaltē ſic corrūpunꝭ negatōnes q̄ etiā ſunt de eſſentia motꝰ: ꝛ tn̄ motꝰ ſm ſuum totū eē pōt ꝯtinuari ab aliquo neceſſario mouēte. Sic nō eſt de ſubſtantia ſeparata: vt ptꝫ de ſe.

Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ nullū ꝑpetuū eſt corruptibile poſitiue ꝑ cām extrinſecaꝫ: ſ negatiue bene pōt eſſe corruptibile ſicut prius dcm̄ eſt.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ phs aliq̄n accipit cām ꝓ eo qd̄ extrahit formā de potentia ſubiectiua. ꝛ ſic nihil cauſaꝭ niſi qd̄ extrahiꝭ. Aliq̄n autē accipit cām ꝓ illo ad cuiꝰ eſſe ſequiꝭ aliud eſſe: et ſic pōt aliq̇d cauſari: lꝫ nō extrahaꝭ. ꝛ ſic eſt in ꝓpoſito.

Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ ly ex q̄n dicꝭ ꝙ eſt neceſſariū ex ſe: dicit negatōeꝫ cauſe formalis qꝛ nō hn̄t aliquā cām ꝑ quā ſint neceſſaria: ſed ſolū ipam eſſentiā. io nec dicit circūſtātiā cauſe naturalis formalis nec materialis nec efficiētis: ſ tn̄ negatōem cauſe formalis. Quō dicimꝰ ꝙ homo nō eſt albus ex ſe: ſ ꝑ albedinem inherentē: nō diciꝭ neceſſariū ſic ꝙ ſit ſibi ſufficiēs vt ſit. qꝛ ſi ſic: tūc poſſet eſſe deo non exiſtente. Intētio g̊ phi eſt. ꝙ deus vt cā īmediata ꝛ totalis oīꝫ ſubſtātiarū ſeparatarū: ſ gn̄abiliū ꝛ corruptibiliū (ſm eū) nō eſt cā īmediata nec totalis nec partialis: ſ tn̄ modo mediata. Qꝛ ſcꝫ cāt intelligētias ꝛ corpora celeſtia ꝛ icorruptibilia: ꝛ ꝯſeruat ea: ꝛ illa cauſant iſta inferiora gn̄abilia: ꝛ ſic nō eſt alio mō ſꝫ phm cā iſtoꝝ inferioꝝ q̄ reſpectu mali: qꝛ cām mali cauſaꝭ ꝛ ꝯſeruat: ꝛ ſic nō eſt ꝓprie cā: qꝛ remota. Qꝛ ſi intelligētie ꝛ corpora celeſtia poſſent ꝯſeruari ſine deo: adhuc cauſarent ſm eū ſicut nūc faciūt. Scd̄m tn̄ veritatē eſt cā imediata cuiuſlibꝫ rei factibilis totalis vꝉ partialis: ita īmediate ꝯcurrens ſicut aliq̄ cauſa ſcd̄a: ſicut ſupra dictū eſt. Cauſa aūt q̄re phs dicit ꝙ non eſt cā imediata generabiliū ꝛ corruptibiliū ē: qꝛ tūc poſſet ꝓbari naturaliꝭ ꝙ eēt cā de nouo oīm inferioꝝ. Et ſic poſſꝫ ꝓbari in eo ꝯtigētia: ꝛ ꝙ ꝯtigenꝭ res ad eē ꝓduceret. Queſtio. vij.

Questio VII

Utrū cōueniat creature hic potētiā creandi.

Et ſic ꝓbaꝭ: qꝛ creatura pōt ānihilare: ergo ꝛ creare. ꝯn̄a ptꝫ. an̄s ꝓbaꝭ: qꝛ calor maximus pōt ānihilare frigꝰ minimū. g̊ ꝛc̄.

Probatur ꝙ sic — *Probaꝭ ꝙ non*

Ad oppoſitū. creatura n̄ pōt ſup diſtātiā īfinitā: ſ a nihilo ad aliq̇d eſt diſtātia īfinita. g̊ ꝛc̄.

Opinio prima q̄ est scoti. — *Cōtra opinionē scoti.*

Opinio Ioh. eſt ꝙ nō: ꝓpꝭ rōnes q̄s ponit i q̇rto q̄ſtione pn̄a. q̄re ibi. Contra iſta arguiꝭ. Prio ꝯ h̄ ꝙ angelus nō pōt aliq̇d creare niſi volēdo ꝛ intelligēdo: qꝛ vnꝰ pōt aliū intuitiue videre ꝛ intelligere. g̊ angelus viſus pōt eſſe cā partialis cognitiōis intuitiue ꝛ volitionis alterꝰ: ſicut

obiectū est causa partialis sine aliqua intellectiōe ⁊ volitōe puta. Itē agere extra se (cū sit ꝑfectōis) pōt cōpetere āgelo sine accidēte medio.

B Itē illō qd̄ dic̄ ꝙ abstractius a materia est ꝑfecti⁹: videt̄ falsuz. Qr celū ꝓm eū est magis abstractū a materia ꝙ̄ aīa itellectiua: ⁊ tn̄ nō est ꝑfecti⁹. qr nō viuū nō est ꝑfecti⁹ viuo ꝓz eū.

C Itē ꝙ dic̄ accidēs nō esse ꝑncipiū substātie qr ē ipfecti⁹: nō videt̄ verū. qr ꝓm eū cā partialis pōt esse ipfectioꝛ effectu. ptz de obiecto qd̄ est ipfecti⁹ actu intelligendi puta albedo. Et in gn̄atōe vermis ꝑ putrefactiōem: vbi cause multe cōcurrentes sunt nō aīate: ⁊ ꝓductū est aīatū. Cū igit̄ cā impfecta pōt ꝯcurrere cū cā ꝑfecta ad ꝓducendū effectū ꝑfectiorē: seqt̄ ꝙ creatura pōt cū deo cōcurrere ad ꝓducēdū aliā cāz. Et sic nō ꝓbat ꝙ̄n ipfecti⁹ pōt creare ꝑfectius partialit̄: lʒ nō totalit̄. Et hoc patet in gn̄atōne vniuoca: qr multi parui ignes pn̄t gn̄are ꝑfectiorē ignē aliquo illoꝝ. Itē qualitates p̄ime vident̄ esse ꝑncipiū ꝓducendi substantiā: qr videm⁹ ꝑ experientiā ꝙ ſba cū aliq̄bus accidentib⁹ ꝓducit substātiaz. Patet de igne generāte ignē. et cū accidēs ꝓducat substantiaz: accidētia sunt cause ꝑtiales respectu substātie. Cōfirmat̄: qr effect⁹ depēdet sufficiēter a suis causis essentialib⁹. cū ḡ ignis nō potest naturalit̄ generare ignē sine q̄litatib⁹: igitur q̄litates sunt cause partiales respectu substātie. Si dicas ꝙ agūt in virtute substātie: h̄ nihil est: qr ita imediate pn̄t cōcurrere ad causandū substātiā sicut ſba: ⁊ ecōuerso. Itē ꝯtra hoc qd̄ dicit ꝙ terminus formalis nō pōt esse absolutioꝛ ꝑncipio: qr tā materia ꝙ̄ forma materialis substātialis ⁊ accidentalis pōt esse cā partialis respectu cognitōis intuitiue angeli vel alterius: ⁊ illa cognitio est absolutioꝛ ⁊ abstractioꝛ a materia ꝙ̄ aliqd̄ alioꝝ. ḡ ⁊c̄. Et sic illud est falsum ꝙ ꝑncipiū nō est absoluti⁹ tā ī ꝓducendo ꝙ̄ in essendo. Itē ꝯ hoc ꝙ ponit ꝙ creatura nō pōt causare ⁊ ꝯseruare formā sine materia ad quam inclinat̄: qr creatura ꝯcurrit ad ꝯseruandū accidēs in eucharistia sine subiecto. ḡ videt̄ ꝙ nō sit aliq̄ rō quare non ꝯcurrat cū deo ad causandū illud de nouo sine subiecto. ḡ eodē mō pōt esse de forma substantiali. Nec inclinatio opposita ad materiā aliq̄d facit: qr agens naturale pōt ꝯseruare graue sursum ꝯ suā inclinatiōem. Itē nō ꝓbat ꝙ forma sit necessario posterioꝛ materia. Quia lʒ sit ita de facto: tn̄ deus pōt facere formā ꝑ se sine materia. Et hoc priusꝙ̄ informet materiā: ḡ ꝯcurrente causa naturali partialiter cū deo potest fieri forma per se.

D Visio auctoris. Ideo dico ꝙ ista conclusio nō potest demōstrari: tamen ꝑsuadeo eam licz non possit demōstrari contra ꝓhm. Primo ꝓbo ꝙ creatura nō potest esse causa totalis naturalis creature sic. Quia p̄incipiū totale naturale equaliter se habens ad plura eiusdē rationis vel ꝓducit oīa vel nihil: sed si creatura potest creare aliqd̄ indiuiduū eiusdē rationis qua ratione vnū ⁊ infinita. qr ex quo est agēs naturale equaliter respicit oīa. ergo creaz de facto infinita indiuidua: hoc falsum est. ḡ ⁊c̄.

E Scd̄o ꝓbo ꝙ nō potest esse causa naturalis partialis creature: qr tunc ꝑ eandem ratiōem q̄ prius possʒ esse causa naturalis partialis respectu infinitoꝝ: qd̄ est incōueniens. Nō ptz qr non est verisile ꝙ creatio crature semper suspendat̄ ab actione sua. ḡ si non suspendatur: potest saltē partialiter producere infinita: qd̄ falsum est. Tertio ꝓbo ꝙ nō potest esse causa libere creans: qr nō potest esse libera nisi ꝑ velle: sed volūtas potest velle infinita: ḡ si esset libera posset ꝓducere infinita: qd̄ falsum est sicut prius. Si dicas ꝙ nō potest velle infinita singularia: saltē potest velle aliqd̄ vniuersale qd̄ respicit infinita vel nullū. Sit̄ lʒ ꝑ vnā volitionē nō possit velle infinita: tamen ꝑ infinitas volitiones pōt velle infinita successiue: ḡ potest infinita totaliter vel partialiter creare qd̄ est incōueniens.

Contra ista Arguitur primo. Sed cōtra ista arguit̄ quia creatura potest ꝓducere calorē sine subiecto: ⁊ si deus produceret calorē sine subiecto etiā posset ꝯseruare calorē sine subiecto. quia equaliter differunt a subiecto: ergo iste calor causatur per calefactionē: qr vtrunqʒ producitur a creatura sine subiecto.

Evasio. Si dicat ꝙ calefactio dicit respectū ad subiectū ⁊ passum: et ille respectus nō potest esse nec denoiare nisi sit in subiecto sicut calor.

Reprehensio. Cōtra. deus potest calorē facere cū respectu ad causam ꝓductiuā sine respectu ad subiectū vel passum: ⁊ ille respectus sufficit ad hoc ꝙ sit calefactio.

Instantia. Si dicas ꝙ respectus nō tantū dependet a fundamento ⁊ termino: sed etiā a subiecto.

Resistentia. Cōtra si scd̄m potest esse sine p̄imo: ⁊ tertiū potest. ſꝫ fundamentū respectus potest esse sine subiecto. ergo ⁊ respectus potest esse.

Secundo. Item respectus dependet ad subiectū mediante fundamento: ergo remanente fundamento ⁊ termino remanebit respectus.

Tertio. Itē quādo aliquid habet duas dependentias quarū vna est prioꝛ alia: vna potest esse sine alia: et tunc forma potest esse cū prima dependētia sine secūda: sed calor dependet ad agens ⁊ ad subiectū: et dependentia ad agens est prioꝛ ꝙ dependentia ad subiectū: ergo pōt fieri cū depēdētia ad agēs sine depēdētia ad subiectū: qr p̄us pt̄ fieri sine posterioꝛi.

Quarto. Itē qd̄ potest ꝯseruare aliqd̄ sine

subiecto pōt creare illud sine subiecto: sic p3. Quia minus est creare q̄ ꝯseruare: ſ agēs naturale est huiōi. p3: q2 si de⁹ ꝯstrueret subiectū luminis in medio: posset illud lumē ꝯseruare: sicut q̄n erat in subiecto. Exēplū de accidēte i eucharistia q̄ꝺ ꝯseruaꝛ a cā naturali sine subiecto sicut i subiecto.

Quinto. Itē q̄litas i hostia pōt augeri: ḡ ⁊ creari. ꝯn̄a p3: q2 i augmētatōe aliq̄d acq̄riꝛ quātitati p̄existenti: ⁊ illud ꝑduciꝛ sine materia. ḡ illud creaꝛ. aīs p3 de se. Si dicas q̄ illa ps educiꝛ de potētia alteri⁹ q̄titatis p̄existēt: ⁊ sic nō creaꝛ. Cōtra q̄ sūt eiusdē rōis vnū nō educiꝛ de potētia alteri⁹ magis q̄ econuerso: sicut i ꝓposito ē. ḡ ⁊c̄. Itē q̄n aliq̄d educiꝛ de potētia alteri⁹ illa sunt i eodē loco. S3 quātitas acq̄sita ⁊ p̄existēs nō sunt in eodē loco. ḡ ⁊c̄. Si dicas q̄ ista q̄titas acq̄sita p augmētatōem educiꝛ de potētia q̄titatis iternunate. Cōtra. tūc ille due q̄titates essent i eodem loco q̄ꝺ falsu3 est.

Sexto. Itē octauo metaphisice. accidētia hn̄t materiā in q̄ nō ex q̄.

Septimo. Itē agēs naturale pōt de spēbus pūis ⁊ viui generare formā substātialē vermis ⁊ illa nō educiꝛ de potētia materie: q2 nulla est ibi. igiꝛ creaꝛ.

Octauo. Ite3 illud q̄ꝺ est p̄mo purū nihil: ⁊ post creaꝛ ē creatura: ſ ꝑducta forma a creatura est huiōi sicut p̄us patuit. ḡ ⁊c̄. Itē creatura pōt ānihilare ḡ creare. ꝯn̄a p3: ⁊ aīs ꝓbaꝛ: q2 q̄n corrūpiꝛ forma est purū nihil: sicut si ānihilareꝛ a deo. Si dicas q̄ in potētiā materie reduciꝛ: iō nō ānihilaꝛ. Cōtra: oē q̄ꝺ est i potētia materie pōt reduci ad actum: ḡ illa forma corrupta i potētia materia pōt reduci ad actū: aut ḡ ab agēte creato aut icreato. si creato: tūc agēs creatū posset naturalr idē numero reparare q̄ꝺ null⁹ ꝯcedit. si icreato: tūc de⁹ nō posset ānihilare vna3 formā materialē nisi ānihilaret materiā: q2 remanēte materia remanet forma i ei⁹ potētia. ⁊ p ꝯn̄s nō ānihilaꝛ: ⁊ silr nō pōt ānihilare vna3 formā materialē nisi ānihilaret oīa indiuidua materialia: q2 q̄tūcū3 vnū indiuiduū ānihilareꝛ adhuc forma remaneret i potētia materie alteri⁹ iduidui: ⁊ sic nō ānihilareꝛ.

Cōtra rōnem positionis. Itē ꝯ rōnē positōis. agēs naturale nō ipeditū eq̄liter ⁊c̄. ſ agēs naturale eq̄lit r̄spicit oē3 formā existentē i potētia materie ⁊ passū: q2 nec hēt ordinē ad agēs nec ad passū. ḡ q̄ꝺlib3 agēs vl̄ ꝑduceret oēs formas i materia vl̄ nullā vtrūq3 est falsū. ḡ ⁊c̄. Cōfirmaꝛ: q2 augmentatio est p ptes diuisibiles eiusdē rōnis ⁊ agēs augmentās eq̄liꝛ se h3 ad oēs illas ptes. ḡ creabit oēs vel nullā vtrūq3 est falsum. ḡ causabit.

Rn̄sio ad p̄mū. Ad p̄mū istoꝝ r̄ndeo duplr vno mō tenendo q̄ relatio nō dicit aliud q̄ ꝯtrema coexistentia: ⁊ sic calefactio dicit duo ꝯtrema: sc3 calefaciens ⁊ subiectū calefactū. Nūc aūt ipossibile est q̄ ꝯsit calefacio denoiāns aliq̄d tanq̄ calefaciens sine subiecto calefacto. q2 h̄ nomē vel ꝯceptus ꝯnotat subiectū calefactu3. ⁊ p ꝯn̄s ipossibile est q̄ sit calefctō sine subiecto. ⁊ tūc est ibi fallacia figure dictōis agēs pōt creare calorē sine subiecto. ḡ calefactōe3: q2 arguiꝛ a dictōne nō ꝯnotāte subiectū ab dictōem ꝯnotantē. sicut h̄. oēm actū quem pōt de⁹ facere volūtate mediāte pōt facere p se. ḡ pōt facere actū meritoriū p se sine volūtate i rōne cause. nō sequitur: ſ est ꝯsilis defect⁹: q2 act⁹ absolut⁹ nō ꝯnotat volūtatē: ſ act⁹ meritori⁹ ꝯnotat actiuitatē volūtatis. Tenēdo tn̄ illā opinionē q̄ relatio dicat aliā rem ab extremis: tūc l3 vt sic posset fieri sine posteriori: nō tn̄ ecōtra. ⁊ iō cū respectus sit posterior subiecto: l3 possit fieri sine respectu: nō tn̄ ecōtra.

Ad scōm. Ad aliꝺ dico q̄ aliq̄n tertiū plus dependet ad p̄mū q̄ ad scōꝺ. sic est in ꝓposito: q2 tertiū eq̄liter dependet a primo sicut a scōꝺ: ⁊ iō sicut nō pōt esse sine scōꝺ ita nec sine p̄mo. Et q̄n arguiꝛ si sint due albedines sine subiectis essent due relationes sine subiectis: ergo sic est in proposito. Dico l3 h̄ verū ē i relatōib⁹ p̄mi modi nō tn̄ scōꝺi.

Ad tertium. Ad aliud dico q̄ absolutu3 posset esse sine dependentia ad subiectū: nō tn̄ relatio plus dependet q̄ aliq̄ꝺ absolutū: ⁊ silr assumptū negatur q2 respect⁹ forme ad agens nō est p̄or respectu forme ad passum: ſ magis ecōuerso. ⁊ iō nō seq̄ꝛ Si de⁹ pt facere effectū sine respectu ad agēs ḡ sine respectu ad passum.

Ad quartum. Ad aliud dico q̄ tā lumē posito p̄ori casu q̄ accidentia i eucharistia cōseruanꝛ a solo deo ⁊ nō a creatura. ⁊ h̄ dicit Anselm⁹. Aliꝛ diciꝛ q̄ nō est silr de creatiōe ⁊ cōseruatōe: q2 aliꝛ respicit agens i actu ꝑductū ⁊ aliꝛ nō ꝑductū: q2 si creatura posset in aliquo instāti. ⁊ sic eq̄liꝛ respicerēt oīa creabilia eiusdē rōnis. ⁊ sic i illo instān ꝑducere3 oīa vel nullū tn̄ post creatōem aliꝛ se h3 agēs creatum ad effectū iā positū in actu q̄ ad alia eiusdem ratōis q̄ non sunt in actu: ⁊ non se habet equaliter ad illa: ideo pōt cōseruare: l3 nō creare.

Ad quintum. Eodem mō negare3 augmentatōes illaru3 specierū fieri a creatura.

Ad sextum. Ad aliud de verme dico q̄ deus ibi creat materiā de q̄ educiꝛ forma vermis.

Ad septimū. Ad aliud dico q̄ creare nō tātum dicit producere aliquid post purum nihil sed etiam dicit q̄ nulla materia requiratur: sic non est in proposito: quia creatura in actione sua necessario requirit materiā in qua recipiꝛ forma: deus autem nō.

Ad octauum. Ad aliud dico q̄ accipiendo annihilare pro mutatione qua destruitur aliqua forma: sic q̄ nil eius remanet. sic forma per corruptionem verissime annihi-

latur. sicut eñ ante ꝓductõem sui fuit purũ nihil sicut post erit purũ nihil: ⁊ iõ verissime anihilatur: ſ tñ accipiẽdo ãnihilare vt cõiter homines accipiũt opponitur creatiõi. ⁊ sic creatura nõ põt annihilare: q2 sicut solũ illud dicitur creare qḋ ꝓducit aliqḋ ex nihilo nullã materiã ꝓsupponẽdo. ⁊ q2 creatura in oĩ actõne sua necessario ꝓsupponit materiã: ideo nõ põt annihilare aut creare.

Ad argumentus in oppositum. Ad argumẽtũ i oppositũ de distãtia. dico ꝙ nihil ꝯcludit nisi vnũ falsũ scꝫ ꝙ creatura nihil põt agere: q2 tanta est distantia inter terminũ a quo ⁊ ad quẽ qñ forma ꝓducitur ab agẽte naturali: sicut si ꝓduceretur ⁊ crearetur imediate a deo: q2 vtrobiqꝫ terminꝰ a quo est purũ nihil: q2 terminꝰ a quo non põt esse materia nec forma opposita forme itroducende: nec aliq̃ pars forme generande: ſ solũmodo negatio illius forme q̃ purũ nihil est sicut ꝑus dictũ est. ergo ⁊c̃. Si dicas ꝙ terminus a quo est aliqḋ cãpositũ ex materia ⁊ nõ esse illius forme. Contra distantia est accipienda penes illã rõnem quoꝝ est oppositio. hoc aũt nõ est rõne materie: ſ solum rõne negationis forme. ergo ⁊c̃. Questio. viij.

A Questio VIII

D dubitationem

de eternitate mũdi verũ potuit fuisse ab etno ꝑ potentiã diuinã. dico ꝙ vtraqꝫ ꝑs põt teneri ⁊ neutra põt sufficiẽter reprobari: q2 eñ nõ videtur includere manifestã ꝯdictõez mũdũ fuisse ab eterno: lꝫ gaufredus dicat oppositũ. ideo ꝑmo pono rõnes ꝓbãtes ꝙ non potuit fuisse ab eterno q̃ magis int illas videntur ꝯcludere.

B Prima ratio Prima est ꝙ infinita essent actu ptransita: q2 infinite essent reuolutiones actu ꝑ trãsite: q2 q̃cunqꝫ data fuit alia prior: cũ ergo oẽs tales reuolutões sunt actualiter ꝑterite: sequitur ꝙ infinita sunt actu ꝑterita.

Secunda ratio Secũda q2 tũc infinita essent actu: q2 si essent infinite reuolutiones ptrãsite posito ꝙ in q̃libet reuolutione deus creasset vnũ hoiem: q2 non ẽ dare primũ hoiem ſm cõmẽtatorẽ ⁊ ꝑhm. vl̕ creasset q̃libet die vnã aĩam itellectiuã: cũ igitur ad corruptõem hois non sequatur corruptio aĩe sequitur ꝙ ifinite eẽnt aĩe actu existẽtes ⁊ sic aliq̃d esset actualiter infinitũ in ꝑfectõe: q2 vniuersitas aĩarũ qḋ videtur icõueniẽs.

Tertia ratio Tertia est q2 infinita essent excessa actualiter: q2 ſm te infinite reuolutões sunt ꝑterite: ſ plures sunt reualutões actualiter lune ꝙ solis: g̃ sequitur ꝙ plures erũt reuolutões in ifinitũ actualiter lune q̃ solis: ſ qḋ excedit nõ est infinitũ ex quo est excessum.

Quarta ratio Itẽ capio reuolutõez hodiernã ⁊ q̃ro an aliq̃ reuolutio distet a reuolutione hodierna i ifinitũ aut nulla ꝑ ꝯdictõem. Si nulla igitur reuolutões aggregate nõ erũt ifinite. q2 sicut i ꝯtinuis ꝑmanentibꝰ finitũ additũ finito nõ facit nisi finitũ: ⁊ nullo mõ infinitũ. sic i successiuis ꝯtinuis reuolutio finita addita reuolutõi finite nõ facit nisi finitũ ⁊ nũq̃ infinitꝫ ſ si aliq̃ reualutio distat a reuolutõe hodierna in ifinitũ. Quero. tũc de reuolutõne imediate seq̃nte illã reuolutõez sic distãtẽ in ifinitũ: aut illa distat a reuolutõe hodierna i infinitũ aut nõ. si nõ: g̃ nec ꝑcedẽs distabit i ifinitũ a reuolutõe hodierna. Ex quo inter illas reuolutões nõ est nisi distãtia finita. si distet i infinitũ a reuolutõe hodierna eadẽ rõne alia imediate sequẽs illã: distabit in infinitũ: ⁊ alia post illã. ⁊ sic ꝓcedẽda vsqꝫ ad reuolutõem hesternã. ⁊ ꝑ ꝯñs reuolutio hesterna distaret i infinitũ a reuolutõe hodierna qḋ est manifeste falsũ: q2 ita est ponere ordinem i accidẽtaliter ordinatis: sicut in essentialiter ordinatis.

Quinta Preterea si sic sequeretur ꝙ pars itegralis esset maior toto: ꝓbo. sit A tatũ tꝑs ꝑteritũ terminatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei. ⁊ B totũ futurũ terminatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei. ⁊ C totũ ꝑteritũ terminatũ ad finẽ huiꝰ diei. ⁊ D totũ tꝑs futurũ terminatã ad finẽ huiꝰ diei. Tũc arguo sic. A ⁊ B sunt eq̃lia: q2 totũ tꝑs ꝑteritũ teriatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei ⁊ ad finẽ: ⁊ totũ tꝑs futurũ teriatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei sunt eq̃lia. g̃ A est maius C. añs est verũ ꝑ positũ: q2 tam A q̃ B est tꝑs infinitũ. ꝯñam ꝓba: q2 ẽ eq̃le B ꝑ ypothesim: ⁊ B est maiꝰ D q2 totũ tꝑs futurũ terminatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei est maiꝰ q̃ totũ tꝑs futurũ teriatũ ad finẽ huiꝰ diei. g̃ qḋ est eq̃le B est maiꝰ D: q2 si vnũ eq̃le sit maiꝰ alio: reliquũ erit maiꝰ eodẽ. vltra D est eq̃le C q2 totũ tꝑs ꝑteritũ teriatũ ad finẽ huiꝰ diei: ⁊ totũ tꝑs futurũ teriatũ ad finẽ huiꝰ diei sunt eq̃lia: q2 ambo sunt infinita. ⁊ si A est maiꝰ D vt ꝓbatũ ẽ: sequitur etiã ꝙ A est maiꝰ C q2 maiꝰ suo equali: ſ A est pars C q2 totũ tꝑs ꝑteritũ teriatũ ad ꝑncipiũ huiꝰ diei est pars totiꝰ tꝑis ꝑteriti terminati ad finẽ huiꝰ diei. g̃ sequitur ꝙ ꝑs itegralis est maiar suo toto: qḋ videtur inconueniens.

Sexta Itẽ sint tot reuolutões post reuolutõz hodiernã quot añ: maxime ſm intẽtõem ꝑhi: ſ ipossibile est oẽs reuolutiões futuras esse ptrãsitas ⁊ ſ totũ est q2 sunt infinite: g̃ eo ipso ꝙ sunt oẽs actualiter ptransire sunt actualiter ifinite.

C Rões gaufredi. Preterea ꝙ includit ꝯdictõez mũdũ fuisse ab eterno: ꝓbatur. Quia illud qḋ nõ est ex se ex natura sua est non ens: ita q nec ens formaliter nec effectiue. nõ solũ ꝓducitur ab alio q̃tũ ad suũ factũ eẽ: sicut radiꝰ hꝫ eẽ a sole si sol eẽt eternꝰ: ſ ꝓducitur ab alio q̃tum ad suũ fieri: q2 sic nullus transitus a ꝯdictorio in ꝯdictoriũ potest fieri

sine mutatõe: quare opꝫ ibi esse mutatõem de nõ esse ad esse. ꝫ mūdus inq̄tū creatura est hu iusmodi maxie loq̄ndo de creatõne vt fideles loquunt: q̄ est q̄ñ creatura sic ꝓducit a deo ꝙ nõesse eius precessit esse nõ solū in itellectu si cut posuerūt ph̄i: ꝫ ꝙ p̄cedat in re q̄ꝛ aliter nõ fieret realit de nihilo: cui⁹ ꝯriū ꝫ tenet fides: ğ creatura ꝓducit a deo nõ solū q̄tū ad suū esse sicut filius ꝓcedit a patre in diuinis: sed quan tū ad fieri. Nunc aūt actus creatiõis est indi uisibilis q̄tū ad duratõem carēs oi successiõe ꝛ duratõe a parte ante ꝛ a pte post: q̄ꝛ est subi ta ꝛ simplex mutatio: ğ creatio nõ pōt esse ab eterno: q̄ꝛ sic careret duratiõe a pte āte: q̄ꝛ nõ ē successiua a pte ante. sic ğ apparet ꝯdictio: q̄a si creatura fuisset ab eterno nõ hr̄et eē post nõ esse acq̄situ: ꝫ semp hr̄et solū factū esse. ꝛ p hoc ꝙ est creatura ponit ꝙ hꝫ esse acq̄situ post nā esse: qđ nõ est ꝯdictio. Cōfirmatur q̄ꝛ q̄ñ aliq̄d

Scd̄a ratio

ꝯuenit alicui ex natura sua īpossibile est ꝙ ei⁹ oppositū ꝯueniat sibi sil' duratõe: q̄ꝛ aliter ꝯdi ctoria essent sil' vera. ꝫ creatura ꝫm oēs ph̄os ꝛ fctōs de se est nõens: ğ ꝓ eadē mēsura nõ pōt hr̄e esse ꝛ nõesse: ğ ꝓ alia. Si dicat ꝙ de rõne creature nõ est qđ hēat esse post nõesse: ita ꝙ nõesse p̄cedat esse duratõe: ꝫ dicit hr̄e eē post nõesse: q̄ꝛ deus pōt nõ fecisse creaturā ab eter no sicut potuit eam facere ab eterno: ita ꝙ nõ esse creature nõ p̄cedit necessar o suū esse: nisi ꝫm intellectū vel naturā ꝛ nõ duratõe. Con

Tertia ratio

tra ꝫm ph̄m oē qđ est q̄ñ est necesse est esse ita ꝙ ꝓ tpe ꝓ quo ē nõ est in potētia: vt nõ sit nec ex pte sui nec ex pte efficiētis: q̄ꝛ aliter duo ꝯ dictoria possent sil' esse vera: ꝛ eodē mõ est de eo qđ fuit ꝓ tpe quo fuit: q̄ꝛ necessariū est fuis se. sil'r de eo qđ erit ꝓ tpe ꝓ quo erit necessariū est fore: ita ꝙ in nullo istoꝝ est potētia ad ꝯriū ꝓ eodē tpe quo ponunt act⁹. Sed si sit poten tia ad ꝯriū: ꝫ esset ꝓ alia mensura priori in q̄ il le actus pōt ipediri: ꝛ hinc est ꝙ illud qđ est ꝛ qđ nõ pōt impediri absolute necessario est: ꝫ si mūdus hūisset esse ab eterno nunq̄ fuissꝫ po tētia p̄cedēs p quā act⁹ essendi ei⁹ poterat im pediri ꝓ aliquo instāti. ğ si fuissꝫ ab eterno ab solute necessario fuisset ab eterno: ꝛ nullo mõ

Quarta ratio

cōtingenter. Preterea si nõesse p̄cedat eē ꝫm naturā solū creature aut i illo priori creatu ra fuit realiter nõens aut ens. si primū habet ꝓpositū ꝙ nõesse p̄cedat esse in re. si scd̄m er

Confirmatio

go creatura fuit anteq̄ fuit. Sil'r qđ ꝯuenit alicui naturalit sibi ꝯuenit realiter. ptꝫ indu ctiue. si ğ nõ eē cōuenit creature ex natura sua ꝯuenit sibi realiter. Iste sunt meliores rõ es vt credo ad ꝓbandū ꝙ repugnat creature fuisse ab eterno. Sed istis rōnibus nõ obstantibus

videt ꝙ nulla sit manifesta ꝯdictio creaturaꝫ fuisse ab eterno: nec repugnat: nec ex pte dei: nec ex pte creature. Si dicas ꝙ loq̄ndo de cre atione vt xp̄iani loquunt sic est repugnātia: q̄ꝛ sic nõesse creature realiter p̄cedit esse: et si fuisset ab eterno nõ realiter p̄cederet. Dico ꝙ loq̄ndo de creatõe sic nulla est rō. q̄re an illud qđ necessario ꝓducit post nõesse posset ꝓdu ci sine duratõe p̄cedente nullū est dubium: q̄ꝛ ꝯdictio est. Sed ꝫ querit in q̄stione vtrū illud qđ ꝓducit sic ꝙ eius nõesse realiter p̄cessit eē vt ponit fide vel etiā p fidem posset sine repu gnātia sic ꝓduci ꝙ eius nõesse nõ p̄cedat suū esse duratõe. ꝛ ꝫ dico nõ videt esse aliq̄ mani festa ꝯdictio: nec ex pte dei nec creature: ꝫ rō nes in ꝯriū possunt faciliter solui: ita ꝙ satisfa cerēt audiētib⁹. Et ita dico ꝙ si deus pōt face re q̄cq̄d nõ includit ꝯdictõem: potuit mundū fecisse ab eterno. Ad rōnes in ꝯriū. Ad p̄mā

Responsio ad p̄mā rationē.

r̄ndeo ꝙ ꝫm istā viā opꝫ concedere ꝙ infinite reuolutões sint actualiter pt̄ransite sicut dic ratio ꝫ nõ dꝫ vitari tanq̄ incōueniēs: ꝫ dꝫ cō cedi tanq̄ ꝯseq̄ns. Ad scd̄am ꝯcedo ꝙ infini

Ad scd̄am

te possent esse anime in actu: ꝛ infinite passio nes anime in actu: sed ex hoc non sequitur ꝙ aliq̄d aliud a deo sit īfinite pfectōis: q̄ꝛ ille aie nõ possunt facere aliqđ vnum. Si dicas ꝙ ad minus opꝫ ꝯcedere ꝙ aliq̄ extra deū habēt tot pfectões quot ꝛ deus. R̄ndeo ꝙ non hn̄t plu res pfectões q̄ deus: q̄ꝛ deus nullā hꝫ formali ter nisi vnā: imo est tm̄ vna pfectio q̄ est sua es sentia: nisi vocet hr̄e virtualiter. sic hꝫ plures pfectiones: q̄ꝛ pōt creare oēm effectū. ꝛ sic de aliis. Ad tertiā ꝯcedo ꝙ infinita essent exces

Ad tertia

sa sicut ꝓbat ratio: ꝛ qđ vnū infinitū esset ma ius alio sicut reuolutiones lune excedūt reuo lutiones solis. Ad aliud dico ꝙ nulla reuolu

Ad quartam.

tio distat in infinitū a reuolutione hodierna: q̄ꝛ ꝫ est vl'is cuius q̄libet singularium est vera q̄ꝛ nec illa nec ista. ꝛ sic in infinitū. Et q̄ñ dica tur vltra. ğ oēs sil' sumpte sunt infinite: ꝯña nõ valet. Instātia est de ptibus ꝯtinui vbi nulla pars distat in infinitū a q̄cunq; pte ꝯtinui as signata loq̄ndo de distātia q̄ est iter ptes eius dē q̄ātitatis: ꝛ tn̄ nõ sequit. ğ oēs ptes conti nui sunt infinite. ꝛ rō est: q̄ꝛ illa ꝯña nūq̄ valꝫ nisi vbi est dare certū ordinē partiuꝫ: ita ꝙ sit ibi dare primū ꝛ scd̄m ꝛ tertiū: quoꝝ nullū est pars alteri⁹: ꝫ sic nõ est de ꝯtinuo nec ī reuolu tionibus. Et ad ꝯfirmationē dico ꝙ sicut i cō tinuo p̄manēti q̄libet ps finita ꝛ distincta ad dita alteri facit finitū: ꝛ tn̄ in isto ꝯtinuo sunt infinite partes actu extra c̄ām suā. Ita q̄libet reuolutio addita alteri sit finita: ꝛ tn̄ oēs reuo lutões ꝯiuncti sumpte sunt infinite. Si dicas

q̄cunq₃ revolutõe accepta ab ea distat alia in infinitū: ⁊ hec est v̄lis cu⁹ q̄lber singularis est vera: ḡ a revolutõe hodierna distat alia in īfinitū: ḡ aliq̄ revolutio distat in infinitū a revolutiõe hodierna ⁊ facio argumētū sicut prius de revolutõe imediate sequēte. R̄ndeo idē argumētū ē de partib⁹ ɔtinui. vn̄ oi pte ɔtinui ē alia pars minor. h̄ est v̄lis cu⁹ q̄lber singularis est vera. N̄ā ista pte ɔtinui est alia ps minor ⁊ alia: ⁊ sic de singulis. ḡ est alia pars minor q̄liber pte ɔtinui De illa q̄ro vtrum sit minima vtrū vero alia sit minor. si sit minima: ḡ ipa est indivisib. lis. si sit alia minor: ḡ ista ps data nō est minor q̄cunq₃ pte ɔtinui: io dico q̄ ī vtroq₃ argumēto est fallacia figure dictionis: q̄ mutat̄ modus supponēdi: sc₃ termin⁹ cōfuse supponēs tm̄ sub quo nō ɔtingit descēdere in terminū supponētē determiate sub quo cōtingit descēdere. ⁊ sil'r mutat̄ termin⁹ supponēs ɔfuse ⁊ distributive i terminū supponentē cōfuse tm̄. nā in ista ꝓpositōe a q̄cūq₃ revolutõe accepta distat alia in īfinitū. hic ly alia revolutio a pte p̄dicati stat ɔfuse tm̄: s₃ in ɔsequēte q̄n infert: ḡ aliq̄ revolutio distat in infinitū a q̄cūq₃ revolutõe accepta. h̄ revolutõ supponit determinate ꝓ ista vel ꝓ ista: ⁊ iō sub illa sic supponēte ɔtingit descēdere: sic dicendo. ḡ h̄ revolutio distat in infinitū a q̄cunq₃ revolutiõe accepta hec vel illa. ⁊ sic est fallacia figure dictionis ꝑpter diversum modū supponēdi eiusdē termini a pte p̄dicati in p̄ma ꝓpositõe ⁊ a pte subiecti in alia. eadē mō in p̄ma ꝓpositõne ly revolutio accepta a pte subiecti q̄n sic dicit̄ a q̄cūq₃ revolutõe accepta distat alia i infinitū supponit ɔfuse ⁊ distributive ꝑpter signū v̄le sibi additū a pte subiecti: ⁊ iō sub ea ɔtigit descēdere. s₃ in ɔsequēte stat ɔfuse tm̄ q̄n sic dicit̄ ḡ aliq̄ revolutio distat in infinitū a q̄cūq₃ revolutõe accepta: ⁊ iō sub eo nō ɔtingit descēdere. ⁊ iō in oibus talib⁹ est fallacia figure dictionis penes quartū modū. Et si q̄ras verū iste ꝓpositões debēt ɔcedi aliq̄ revolutio distat ī infinitū a revolutõe hodierna. A revolutione hodierna distat alia in infinitū. dico q̄ p̄ma ē simpliciter negāda: q̄ ly revolutio a pte subiecti supponit determiate ꝓ ista revolutiõe vel ꝓ illa. ⁊ iō est simpliciter falsa: q̄ nec ista nec ista distat in infinitū a revolutiõe hodierna: s₃ scda est simpliciter ɔcedēda: q̄ ly revolutio a parte p̄dicati supponit ɔfuse tm̄: ⁊ nō determiate ꝓ illa revolutõne vel illa. Et si dicas q̄ h̄ sit vera a revolutõne hodierna distat alia in īnfinitū accipio illā ⁊ facio argumentū primū. Dico q̄ nō potes accipe eā: q̄ sub ly aliq̄ posita a pte p̄dicati nō ɔvenit descendere. Eodē mō solvēda sunt argumēta cōsilia de ptibus ɔtinui.

Alit̄ pōt dici et melius q̄ nūq̄ termin⁹ cōis a pte p̄dicati positus supponit ɔfuse: nisi q̄n ponit̄ signū vniversale a pte subiecti. vel aliquis termin⁹ rōe cu⁹ subiectū supponit cōfuse ⁊ distributive. ⁊ iō forte vtraq₃ istarū est falsa aliq̄ revolutio distat i infinitū a revolutiõe hodierna: ⁊ a revolutiõe hodierna distat alia in infinitū. q̄ i istis t. ā a pte p̄dicati q̄ a pte subiecti supponit revolutio determiate pro ista v'l pro illa revolutiõe. nō sic aūt est in istis aliqua revolutio distat in infinitū a revolutõe q̄lib₃. A qualib₃ revolutiõe distat aliq̄ in infinitū. Et si dicat̄ iuxta p̄dicta in quolib₃ cōtinuo sunt infinite ptes in actu: quarū q̄lber includit pfectione ꝓpriā. ḡ q̄dlibet cōtinuū est infinite pfectiõis intēsive. Pōt dici q̄ si in ɔtinuo eēnt infinite ptes in actu: quarū nulla esset ps alterius. ita q̄ eēt dare p̄mā. scdaz. ⁊ tertiā. actualiter distinctas: tūc cōcluderet argumētū. s₃ in cōtinuo nō est sic: q̄ semp ibi ptes duoꝝ divisoꝝ sunt ptes p̄moꝝ divisoꝝ: ⁊ sic semp. ⁊ non est dare primā pte in cōtinuo: q̄n sit alia prior. q̄ q̄cunq₃ ps det̄ adhuc est divisibilis in p̄orē pte. iō nō cōcludit argumentū. S₃ adhuc videt̄ stare argumentū. q̄ cōtinuū pōt dividi in duas medietates: ⁊ vna medietas in alias scdas medietates. ⁊ sic in infinitū ⁊ medietates int̄ se divise distiguūtur realit̄ ⁊ totaliter. ita q̄ nulla est ps alteri⁹. Cū ergo tales medietates infinite actu sint in cōtinuo p te. ergo i cōtinuo sunt infinite ptes: quarū nulla est ps alteri⁹. ⁊ sic erūt infinite. Ideo dico. lic₃ i quolibet cōtinuo sint actualit̄ infinite ptes: ⁊ infinite pfectiões: quarū nulla est alia mō p̄dicto. q̄ tū oēs iste pfectiões sunt nate facere vnā pfectionē finitā. iō nō sequit̄ q̄ cōtinuū sit pfectiõis infinite: nō plus q̄ sequit̄ cōtinuū h₃ ptes q̄ntitativas infinitas. ḡ est infinite q̄titatis. Et si q̄ras quō p̄t itelligi q̄ infinite ptes ⁊ pfectiões sunt in aliqua. ⁊ tū q̄ illud cāpositū nō sit infinite pfectiõis. R̄ndeo q̄ i quocūq₃ sunt infinite ptes eiusdē q̄titatis. ita q̄ sit ibi dare p̄mā ptē: q̄ nō p̄t esse scda nec tertia. ⁊ eadē modo sit dare scdaz ⁊ tertiā: ibi ex infinitate taliū ptiū pōt cōpositū argui infinite perfectiõis. s₃ vbi solū sunt infinite, s'm ꝓportionē sive eiusdē ꝓportõnis q̄titatis. quarū scda sp est ps p̄me. nec est ibi dare aliquā ptē q̄ ex natura sua sit magis p̄ma q̄ scda: nec e converso. ibi ex infinitate taliū ptiū nō ɔvenit arguere cōpositū ex illis: esse infinitū. nec ē alia causa q̄renda: nisi quia natura rei talis est bsīnde.

Et si dicas q̄ s'm ph'm ptes in cōtinuo sunt i potētia nō in actu. Preterea si mūdus fuisset

Instantia prima
Secunda.

E

ab eterno ⁊ infinite revolutiões fuissent actua liter ptrãsite: ⁊ de⁹ in quolibet fecisset vnã di uisionẽ ɔtinui fuissent ifinite ptes actualiter diuise a ɔtinuo ⁊ staret vna diuisio ꝑtenta ad infinita: ⁊ adhuc essꝫ diuisio infinita futura q̃ nũq̃ posset esse sine infinitate ꝑfectõis.

Tertia

Preterea fm p̃hm est dare minimũ naturale i quo libet sicut minimã carnẽ. etiã illa caro hꝫ infi nitas ptes.

F

Ad p̃mã istãtiã.

Ad primũ r̃ndeo ꝙ iõ dicit p̃hus ꝙ sunt in potẽtia: q: nõ sunt in actu separato. nõ aũt itelligit ꝙ illo mõ sint i potẽtia q̃ aia antixp̃i est nũc in potẽtia q̃n nihil est: q: si sic nũq̃ possent cõponere res in ɔtinuo: g̃ intel ligit ꝙ sunt aliq̃d extra cãm suã. ꝟ sunt in potẽ tia: q: q̃libet ps in ɔtinuo nõ est quoddã totũ separatũ ꝑ se existẽs.

Ad scd̃am

Ad aliud dico, ɔcedẽdo ꝙ ptes infinite actu fuissent diuise a ɔtinuo po sita ypothesi: ⁊ ꝙ staret diuisio ad infinitas p tes actu: ⁊ ꝙ ille ptes essent adhuc diuisibiles ꝟ ex hoc nõ seq̇t ꝙ totũ cõpositũ ɔtinuũ extrĩs ꝑ nb⁹ sit infinite ꝑfectõnis ꝓpt̃ cãs dictas pus.

G

Ad tertiam

Ad aliud dico ꝙ nõ est dare minimũ na turale q̃n semꝑ posset diuidi in ptes minores in ifinitũ retẽta eadẽ forma naturali. sicut pꝫ de carne ꝙ nõ est dare minimã carnẽ q̃ nõ pos set diuidi in minorẽ in ifinitũ saltẽ ꝑ potẽtiam diuinã. Et ad p̃hm dico. ꝙ intelligit ꝙ est da re minimũ naturale ⁊ minimã carnẽ q̃ nõ põt existere ꝑ se ⁊ resistere agenti extrinseco corrũ penti puta frigido ⁊ calido ⁊c̃. ita ꝙ si essꝫ mi nor caro nõ possꝫ naturalr̃ resistere agentib⁹ exterioribus: ꝟ stati ꝓpter defectũ potẽtie resi stendi cederet incõtinuis sic ꝙ corrũperet̃ for ma carnis ⁊ iduceret̃ forma noua alicui⁹ alte rius: ꝟ posset de⁹ suspendere actiões agentiũ extrinsecoꝝ ⁊ ɔseruare a corruptiõe ⁊ semꝑ di uideret̃ in ptes minores ⁊ minores in ifinitũ ita ꝙ tũc nũq̃ stabit diuisio ad minimã ptẽ carnis. Nec q̃cunq̃ ps diuisa vel diuidẽda ce deret incõtinuis ꝓpter suspẽsionẽ agentiũ ex trinsecoꝝ ⁊ cõseruatõem carnis a corruptiõe.

H

Ad quintã rõnẽ principalem.

Ad aliud argumẽtũ p̃ncipale dico ꝙ illud ar gumẽtũ fundat̃ sup falsũ: scꝫ ꝙ oĩa infinita sũt equalia q̃d falsum est posito ypothesi. Patet em̃ p̃us ꝙ revolutiões solis ptrãsite sunt ifini te si mũdus fuisset ab eterno: ⁊ silr̃ infinite re uolutiões lune q̃ sunt plures q̃ reuolutiões so lis: ⁊ iõ posita ypothesi dꝫ cõcedi ꝙ infinitum est mai⁹ infinito ⁊ excedit̃ ab infinito. ⁊ ꝑ ɔñs infinitũ nõ est eq̃le infinito. ⁊ hoc siue cõparet̃ i finitũ ad ifinitũ ptrãsitũ: siue ad ifinitũ ptrãs eũdũ. pꝫ em̃ manifeste si mũdus fuisset ab et̃ no ꝙ totũ tp̃s ꝑteritũ copulatũ ad p̃ncipium hui⁹ diei eẽt infinitũ actualr̃: ⁊ silr̃ totũ tp̃s ꝑ teritũ copulatũ ad finẽ hui⁹ diei esset infinitũ actualr̃. ⁊ tñ eẽt maius q̃ totũ tẽpus ꝑteritũ copulatũ ad p̃ncipiũ huius diei ad minus per vnũ diẽ esset maius. Eodẽ modo dico: ꝙ totũ tp̃s preteritũ copulatũ ad p̃ncipiũ hui⁹ diei: ⁊ totũ tẽpus futurũ copulatũ ad p̃ncipiũ hui⁹ diei nõ sunt equalia: ꝟ vnũ est maius alio. ꝟ q̃d est maius ⁊ q̃d mi⁹ difficile est nos iudicare. Eũ g̃ illa tota deductio fũdet̃ sup istã totã ꝓ positionẽ oĩa infinita sunt eq̃lia: q̃ falsa est: vt ꝓbatũ est. manifeste pꝫ: ꝙ nõ seq̇t̃ ꝙ ps sit maior toto.

Ad sextum

Ad aliũ dico: ꝙ nõ sunt ꝑeise tot reuolutiões future quot ꝑterite data ypothesi simpliciter: ꝟ sunt plures vel pauciores: sicut pꝫ ex dictis. Sed posito ꝙ ꝑeise sint tot. tũc dico ꝙ oẽs reuolutiões future nõ possent ptransiri q: sunt infinite. q: illud est generalr̃ verũ: ꝙ i finitũ q̃d est aliq̃n ptrãseũdũ nũq̃ põt actua liter ptrãsiri: nec vnq̃ pt dari vltimũ hui⁹ infi niti. ⁊ hoc ꝓpt̃ multitudinẽ suã sꝑ accipiendã in infinitũ: q̃d in nullo instãti fuit ptrãseũdũ ꝟ semꝑ fuit ptrãsitũ. ꝟ q̃d nũq̃ fuit ptranseũ duꝫ nõ oportet ipm esse finitũ: ꝟ põt esse infini tũ. nuc ãtẽ si mũdus fuisset ab et̃no oẽs reuo lutiões ꝑterite nũq̃ fuissent ptrãseũde: q: in nullo instãti durationis hec esset vera oẽs iste reuolutiões demõstratio oibus ꝑteritis sunt ptrãseũde. g̃ nõ seq̇t̃ ɔclusio.

I

R̃nsio ad rõnẽ gaufredi.

Ad primã ra tionẽ gaufredi dico: ꝙ deficit dupliciter. Prio q̃n accipit ꝙ creatura est nõens fm suã natu rã. ita ꝙ necesse est fm ipm ꝙ nõ esse creature a pte rei ꝑcedat suũ esse. Patet eni ꝙ hoc est fal sa. creatura est nõens fm naturã suã. q: si sic ꝑ nullã potentiã posset fieri ens. ⁊ si aliq̃ aucto res dicũt ꝙ creatura est nõẽs de se. Dico ꝙ ꝑ tales affirmatiuas intelligunt negatiuas. s. ꝙ creatura fm naturã suã nõ est ens: nec hꝫ esse ⁊c̃. q: a se nõ habet creatura: ꝟ ab alio. sicut pꝫ in reportatõe nr̃a vbi tractat̃ de esse cognito esse ab eterno ⁊ in ordine simpliciter. Tũ q: nõ seq̇t̃ creatura nõ est ens a se. ergo sibi repu gnat fuisse ab et̃no ab alio.

K

Si dicas sic ibi videor dicere: ꝙ opposita q̃ ordine nature cõ ueniũt: eidẽ nõ p̃nt simul duratiõe sibi cõueni re ꝓpt̃ oppositionẽ. ꝟ esse ⁊ nõ esse ordine na ture ɔueniũt creature. q: pri⁹ naturalr̃ est crea tura nõens q̃ ens. R̃ndeo ꝙ sic dicit scot⁹: ꝙ bene ista rõ concludit: ꝙ materia nõ pt simul duratiõe ꝓduci sub forma. q̃a ꝑuatio ⁊ forma ordine nature ɔueniũt materie: ⁊ p̃us natura est materia sub priuatiõe q̃ sub forma. iõ dico sicut dicit scot⁹: ꝙ ꝓpositio accepta est v̇a de positiue opposit̃: ita ꝙ vtrũq̃ sit positiuũ: q: si sint aliqua opposita positiua q̃ ɔueniũt alicui ordine nature: tũc opꝫ ꝙ vtrũq̃ illoꝝ sibi rea liter ɔueniat. ⁊ ꝑ ɔñs nõ p̃nt simul eidẽ ɔuenire

duratõe ꝓpter repugnantiã formalẽ.ꝗ conue niũt talia opposita ꝑuo duratõne:ꝫ si sint op/ posita quoꝝ vnũ est negatiuũ aliud positiuũ ⁊ cõueniãt alicui ordine nature nõ oportet ꝙ negatiuũ sibi realiter cõueniat:ꝫ cõuenirer si/ bi realiter si pueniret per agens extrinsecũ ꝓducens alterũ extremũ positiuũ:⁊ sic nõ esse cõuenit naturaliter creature:q2 ex ipa non est effectiue ens:ꝫ per deũ.⁊ iõ nõ opꝫ ꝙ talia op/ posita cõueniãt in re ordine duratõia:sic con/ ueniũt opposita positiua:nec esset simul dura tio ⁊ tota cã est q2 nõ opꝫ ꝙ negatiuũ extremũ cõueniat realit illi rei:⁊ iõ nec ꝯuenit sibi ꝑu? duratõe:nec sil duratõe cũ opposito positiuo In alio etiaꝫ deficit qđ ponit:q2 necesse est ꝙ creatio ⁊ ꝯseruatio distinguant circa quãlibꝫ creatõem:q2 ꝗ poneret mundũ fuisse ab e/no diceret ꝙ mũd? nũꝗ fuisꝫ creat?:sic xpiani lo quũt ꝯ creatõe:q2 ꝯnotat ad negatõeꝫ imedia te ꝑcedẽtẽ esse rei q̃lis ꝑcessio negatõis a par te rei nõ fuisset nec suũ fieri aliquo mõ distin/ gueret a suo facto esse:ꝫ suũ creari esset suũ cõ seruari:⁊ suũ fieri esset suũ factũ esse:⁊ semp a deo habuisset suũ factũ esse ⁊ cõseruatũ ⁊ nun ꝗ fieri vel creari distinctũ a cõseruatõe. Si dicas ꝙ si mundus fuit ab eterno:tñ fuit ꝓdu ctus a deo aut ꝑ ꝑ creatõem ⁊ habet ꝓpositũ ⁊ tũc illa creatio esset i mẽsura idiuisibili aut ꝑ absolutã mutatõem qđ nõ est dicẽdũ. Pre terea adhuc mũdus trãsisset de ꝯdictorio i cõ tradictoriũ:q2 de nõ esse in esse qđ nõ põt fieri sine mutatõe q̃ nõ põt eẽ sine mẽsura. Rñdeo ad pmũ ꝙ equocatio est de creatõe.si eñ ac/ cipiat ꝑ ꝓductõe totali alicui? de aliquo eẽ e/no sic mũdus fuisset creat? etiã si fuisset ab eterno.⁊ sic tu es modo creatus a deo:⁊ talis creatio nõ hꝫ aliquã mẽsurã diuisibilẽ vl' indi uisibilẽ.⁊ sic creatio nõ differt a ꝯseruatõe:q2 semp dicit res creari:sic ꝙ diu ꝯseruat.⁊ p ꝯse quẽs si mũdus fuisset ab eterno:ab e/no fuisꝫ sic creat? ⁊ ꝯseruat?. Alio mõ accipit creatio vt significat rẽ ꝓductã ꝯnotãdo negatõem il lius rei ꝑcedere realit.⁊ sic xpiani loquuntur de creatõe.⁊ sic distinguit a ꝯseruatõe:vt ptꝫ Et creatio sic accepta hꝫ mẽsurã diuisibilẽ vl' indiuisibilẽ:⁊ põt vtrũqꝫ hr̃e actualit vel po/ tẽtialit ꝫm qđ res põt creari in istãti vl' in tpe ⁊ sic loq̃ndo distinguit fieri creature a suo fa/ cto esse sicut creatio a ꝯseruatõne:ꝫ si mũdus fuisset ab eter no nõ fuisset sic creat? tali crea/ tiõe.iõ argumẽtũ nõ ꝓcedit. Ad aliud ꝙ si mũdus fuisset ab eterno nõ fuisset totalit ter/ min? trãsit? de ꝯdictorio in ꝯdictoriũ:q2 nũꝗ fuisset sub nõ esse realit:ꝫ semp fuisset sub esse q2 semp fuisset ens ⁊ nunꝗ nõ ens:⁊ iõ ibi nõ

Instantia pma.

Secunda.

Ad primum

Ad scđam

fuisset aliq̃ mutatio mẽsurata q̃cunqꝫ mẽsura diuisibili vel idiuisibili:quia talis mutatio nũ ꝗ est nisi qñ aliq̃d ꝑmo nõ est ⁊ postea est:⁊ sic nõ est in ꝓposito posita ypothesi. Ad aliud ptꝫ ex ꝑdictis quõ nõ esse ꝯuenit creature ꝫm naturã suã:q2 ꝑ tales affirmatiuas creatura ẽ nõ ens intelligit negatiuas:scꝫ ꝙ creatura nõ est ens ꝫm se.⁊ iõ si mundus fuisset ab eterno: tũc nũꝗ fuisset nõ ens.⁊ iõ ista ꝯdictoria esse ⁊ nõ esse sibi nõ ꝯuenirẽt realit i eodẽ instãti: nec alio:ꝫ vnũ semp sibi ꝯuenirer:scꝫ esse:⁊ a/ liud nunꝗ scꝫ nõ esse. Ad aliud dico ꝙ illa ꝓ positio. oẽ qđ est qñ est necesse est esse:male al legat:q2 nõ est dcm̃ phi ꝑmo pyarmenias: sed phs dicit ꝙ ista ꝓpositio est necessaria oẽ qđ est qñ est necessario est esse:q2 h̃ nõ põt esse fal sa.⁊ silr hec ꝓpositio est necessaria.oẽ qđ fuit fuit qñ fuit:⁊ silr oẽ qđ erit erit qñ erit. Unde ista ꝓpositio sic intellecta sicut cõiter intelli/ git est falsa:q2 q̃libet singularis est falsa exce/ pto deo.h2c eñi est falsa sortẽ qñ est necesse est esse:q2 ad h̃ ꝙ tpalio sit vera vel necessaria re/ quirit ꝙ vtraqꝫ sit vera vel necessaria ꝓ eodẽ tpe. Ubi sciẽdũ est ꝙ differẽtia est iter ꝓpo/ sitõem ꝯditionalẽ tpalẽ ⁊ causalẽ. nã ad veri/ tatẽ ꝯditionalis requirit ꝙ antecedẽs nõ pos sit esse:nec sit verũ sine ꝯsequẽte:ꝫ nõ requirit ꝙ añs vel ꝯñs sit verũ de facto:⁊ iõ h̃ ꝯditio/ nalis est vera si sortes est sortes est siue sit siue nõ:q2 nõ denotat nisi habitudo iter añs ⁊ ꝯñs Ad veritatẽ aũt causalis nõ solũ requirit ta/ lis habitudo ꝙ añs nõ posset esse verũ sine cõ seq̃nte:ꝫ ꝙ vtraqꝫ ps sit vera de facto ⁊ ꝙ añs sit cã ꝯseq̃ntis.ꝫ ad veritatẽ tpalis requiritur veritas vtriusqꝫ ptis de facto ꝓ eodẽ tpe pro quo tpalio dicit vera ⁊ aliter nõ est vera.⁊ iõ si altera ps sit falsa tpalis est falsa ꝓpter falsã implicatõem. Ad ꝓpositũ h̃ tpalio. sorteꝫ qñ est vel dũ est necesse est esse hꝫ alterã ptẽ falsã scꝫ hãc necesse est sortẽ esse siue sit siue nõ.⁊ iõ h̃ tpalio est falsa sorteꝫ qñ est ⁊c̃.ꝫ de deo ẽ tẽ/ poralis vera necessario sic dicẽdo deũ qñ ẽ ne cesse est esse:q2 h̃ est vera de? est ⁊ silr ꝓ eodeꝫ tpe necesse est deũ esse. Si dicas ꝙ h̃ est vera oẽ qđ est qñ est necesse est esse. Rñdeo ꝙ illud nõ est logice dcm̃ q2 nõ est plus ꝓpositõ neces saria necessitate ꝯditionata ꝗ necessitate ca/ thegorica:q2 oĩs ꝓpositio est necessaria q̃ ẽ ne cessaria absolute. Sꝫ recte itelligẽtes intelli/ gũt sic ꝙ illa ꝓpositio est necessaria q̃ est ꝯdi/ tionalis vel tpalis:alia est nc̃cia q̃ ẽ simplr ca thegorica:⁊ nõ ꝯditionalis nec tpalis. Exem/ plũ ꝑmi h̃ ꝓpositio ꝯditionalis est necessaria si sortes est sortes est:si sortes currit sortes mo uet. Exẽplũ scđi h̃ cathegorica est necessaria.

Ad scđam gotfredi.

Ad tertiam

Notandum

deus est bonus ꝛ sapiēs. ꝛ sic de alijs ītelligēt illi si bene ītelligāt ꝙ olíqñ aliq̄ ꝯditiōalis vl' ꝯpalis est necessario ꝛ nō oltera pte: tūc est necessaria necessitate ꝯditionata sicut h̄ ꝯditionalis ē necessaria. si sortes currit sortes mouet ꝛ nō h̄ sortes currit nec hec sortes mouet. iō ro ta di necessaria necessitate ꝯditionata: ꝗ magis ꝓpe deberet dici necessitas ꝯditionalis ꝙ̄ cōditionata: qꝛ h̄ cōditio est absolute necessaria: qꝛ nūꝙ̄ pōt esse falsa. Si dicas ꝙ sortes sit in a instāti: tūc nō pōt nō esse in a istāti: ꝗ ꝯña est necessaria si sortes sit in a necessario est ī a ꝛ nō absolute: ꝗ cōditionalit̄. ꝗ pōt nō fuisse in a: aut igit̄ in ab ꝫ potentiā ad nō essendū in a: aut p̄us d̄nt. nō p̄mo mō: ꝓpter ꝯdictōnem: ꝗ scđo mō. ꝛ sic stobit argumentū. R̄ndeo sic p̄ꝰ ꝙ intelligēdo ꝙ h̄ cōditionalis est necessaria si sortes est in a sortes est in a. cōcedo sic. Et dica ꝙ iste ꝯditionales sunt absolute necessarie nō cōditionalit̄. ꝛ tñ ābe ptes ꝯditionalis sūt cōtingētes. Et qñ querit̄ aut ꝗ in a potuit nō fuisse in a aut añ a: dico ꝙ ante a. potentiā dici ꝙ verū est posita ypothesi ꝙ si mūdus fuisset ab eterno ꝙ tūc h̄ ꝓpositio non est necessaria mūdus fuit ab eterno: qꝛ h̄ nūc esset vera ꝛ nūꝙ̄ pōt esse falsa: tñ potuit esse falsa: sicut q̄libꝫ ꝓpositio vera de p̄terito est necessaria ꝛ potuit fuisse falsa. Pōt etiā dici ꝙ si mūdus fuisset ab eterno ꝙ necessario deus ꝓduxisset mūdū sic dicūt phi. ꝛ nō cōtingēter: qꝛ h̄ posito nil est ante nec ī eterno ꝓpter ꝯdictōem: ꝗ necessario ꝓduxit. Si dicas ꝙ deꝰ nihil agat necessario: verū est necc̄rio de facto: licet cū h̄ stet ꝙ potuit egisse aliq̄d extra se necessario. ꝛ h̄ fecisse posita ypothesi: ꝛ tūc ꝑ māstā viā ista ꝓpositio mūdus fuit ab eterno posita ypothesi est absolute necessaria: qꝛ nūc ē falsa: nec poterit esse falsa. R̄ndeo. si ꝑ a demōstres aliqđ istās tpis: tūc dico ꝙ añ a potuit nō fuisse in a. si ꝑ a demōstres eternitatē: tūc dico ꝙ nec ī a potuit mūdꝰ nō fuisse in a ꝓpt̄ ꝯdictōem: nec āte a qꝛ nihil est añ a realit̄. ꝗ si teneamꝰ ꝙ ista stāt sil' ꝙ mūdus sit cōtingent̄ ꝓducꝰ a deo et ab eterno: tūc opꝫ dicere vt videt̄ ꝙ ꝓpter h̄ potuit mūdus nō fuisse in a: qꝛ p̄us natura vel ꝫ intellectū potuit deꝰ nō ꝓduxisse mūdū ī a: qꝛ in volūtate sua fuit ꝓducere in a vel nō ꝓducere. Ad aliud dico ꝙ si cōcedat̄ ꝙ creatura prius natura h̄uit nō esse ꝙ̄ esse ꝑm bonū intellectū sc ꝫ ꝙ q̄rtū ex natura suo fuit p̄us non ens h̄ est p̄us nō fuit ꝙ̄ fuit ī effectu. dico tūc vltra ꝙ ille modus arguēdi de illo p̄ori nō vꝫ admitti in ꝓposito nec vnꝙ̄ nisi qñ p̄ori ꝛ posteriori correspōdēt dicte mēsure sicut pꝫ in reportationibꝰ nostris. Aliter pōt dici ꝙ inter nō esse ꝛ

Ad quartam

esse creature nō est prioritas nature loquēdo sicut phs ꝛ cōmētator loquūt̄ q̄nto metaphisice: qꝛ illud sic dicit̄ p̄us qđ pōt separari a posteriori ꝛ nō ecōuerso. Nūc aūt sicut nō esse potest separari ab esse: ita ecōuerso. imo necc̄rio ē sicut ponit opinio: ꝛ iō talis p̄oritas nō est ꝓpͣe nisi iter positiua disperata. nō oīt iter positiua repugnātia: qꝛ positiuo opposito possūt mutuo separi sicut opposita quoꝝ vnū est positiuū aliud priuatiuū: imo sic separant̄. Ad cōfirmatōem dico qđ ꝯueniūt aliem naturalit̄ cōueniūt sibi realit̄. nō sic est de p̄uatiuo ꝛ negatiuo: ꝗ cōueniret sibi realit̄ nisi agēs extrīsecū impediret. sic est in ꝓposito vt satꝫ pꝫ ex dictꝫ.

Ad cōfirmatōn

Scđa opinio.

Qui oīt voluerit tenere oppositū scꝫ ꝙ repugnat mūdo fuisse ab eterno pōt faciliē r̄ndere ad rōnes adductas ad oppositū h̄ excepto ꝙ nō pōt assignare aliquā manifestā ꝯdicatōem ꝛ iō q̄ teneret hāc opinionē mag̃ deberet eam tenere ꝓpter rōnes factas ex sensibilibꝰ vt dicit scotus. Sed ꝯ hāc viā sunt aliq̄ rōes qua rū p̄ma est ꝙ deus ab eterno fuit deus ꝑm ambrosiū de trinitate: qꝛ deus est h̄ nomē nature ꝛ non p̄tis ꝗ aliq̄d aliud. Itē multa fuerunt vera cōplexa ab eterno: qꝛ h̄ sunt vera ab eterno duo ꝛ q̄ttuor sunt sex ꝑm Augustinū de immortalitate aīe ꝛ sic de mltꝫ alijs cōplexis q̄ nō fuerūt deꝰ: ꝗ aliq̄d aliō a deo ꝛc̄. Preterea posita cā efficiēte ꝛ nō impedibili pōt poni effectus: ꝗ deꝰ respectu mūdi ab eterno fuit h̄mōi igit̄ ꝛc̄. Itē nullū agēs sine successiōe necessario p̄cedit suū effectū duratōe pꝫ ī sole q̄ stati vt est lucet ꝛ de angelo q̄ stati vt est pōt itelligere: ꝗ deus ꝓduxit mundū sine successiōe vel saltē pōt ꝓducere ꝛc̄. Preterea in instāti ꝓductōis agēs pōt esse sil' cū suo effectu: qꝛ agens subito producēs pōt esse cum initio sue actionis: qꝛ in quocūꝗ instanti ponit̄ ces pōt poni initiū sue actōis: ꝗ in actōe subita sil' est principiū ꝛ terminꝰ fieri ꝛ factū esse pꝫ ꝗ ꝓposito preassumpta: ꝗ deꝰ ꝓduxit mūdū subito. ꝗ ꝛc̄. Preterea sit a primū instās esse mūdi ꝛ duret solū ꝑ instās. ꝛ sit b vltimū instans sui non esse tūc q̄ro aut a ꝛ b sunt vnū istōs aut duo. si vnū ꝗ ꝯdictoria sunt vera in eodē instāti: qꝛ ī eodē instāti mūdus est ꝛ nō est. si sunt duo instātia ꝛ inter q̄libet talia cadit tp̄s mediū ꝛ illō tp̄s est diuisibile in infinitas p̄oritates: ꝗ mūdus fuit ī ifinitis p̄oritatibꝰ ante primū istās sui esse. ꝛ ꝑ ꝯñs fuit ab eterno. Preterea illud qđ potuit fieri ante oē instans acceptū potuit fieri ab eterno: qꝛ ante primū instans acceptum ꝛ oē qđ pōt cogitari accipi non est nisi eternitas ꝛ duratio infinita: ꝗ deus potuit sic fecisse mūdū ꝗ. Ponit̄ exemplum de igne calore ꝛ

Cōtra scđaꝫ opinionē.

candore de sole ⁊ splẽdore obiecto soli ⁊ de pe
de stãte ab eterno in puluere ⁊ vestigio eius.
Preterea deus põt facere q̃cquid nõ icludit
cõtradictõem: sed mundũ fuisse ab eterno nõ
includit ꝯdictõem. ergo ⁊c̃. Questio .ix.

A
Questio IX

Utrũ motus sit ve

ra res extra aiam differẽs realiter
a mobili ⁊ a termino. Et sic ꝓbat̃

Probatur ꝙ sic
Primo

q꞉ mot⁹ est q̃d successiuũ. termin⁹ motus ẽ q̃d
ꝑmanẽs. ſ successiuũ distinguit̃ a ꝑmanẽte. er
go ⁊c̃.

Secundo

Itẽ qñ aliq̃ sic se habẽt ꝙ vnũ maneat
alio non manẽte: si sunt res distinguũtur realit̃
ſ mobile ⁊ termin⁹ manẽt destructo motu. er
go ⁊c̃.

In oppositum

Ad oppositũ q̃nto phisicoꝝ mot⁹ est i
eodẽ gñe cũ termio mot⁹ nõ vt distinctũ reali
ter ꝗ vt idẽ. ꝗ ⁊c̃.

B
Opinio prima.

Hic est vna opinio cõis oĩ
bus ꝙ motus addit aliq̃d distinctũ ex natura
rei sup mobile ⁊ terminũ: ⁊ illud ſm aliquos ẽ
absolutũ ſm aliquos ẽ respectiuũ.

Probat̃ pmo

Et aũt ali
q̃d addat ꝓbat̃ multipliciter. pmo sic. qñ duo
sic se habẽt ꝙ vnũ est ꝑmanẽs habẽs oẽs par
tes sil'. ⁊ aliud nec est ꝑmanẽs nec hꝫ oẽa par
tes suas sil': illa differũt realit̃ mot⁹ mobile ter
min⁹ sic se habẽt. ꝗ ⁊c̃.

Confirmatio.

Itẽ q̃nto phisicoꝝ di
cit phs ꝙ nõ est tãta vnitas in motu sicut i for
ma q̃escente. ꝗ ⁊c̃.

Secundo

Itẽ auicẽna scd̃o phisico
rũ caplo pmo. dispositões mot⁹ nõ sunt stabi
les. Et post. Abhorreo dicere ꝙ nigrescere ẽ
nigredo. ꝗ ⁊c̃.

Tertio

Itẽ nono metaphisice opatio
trãsiens ⁊ termin⁹ distingunt̃ realiter lꝫ nõ sic
sit de opatõe imanẽte. mot⁹ aũt ẽ opatio trãsi
ens. ꝗ ⁊c̃.

Quarto

Itẽ qñ duo sunt agentia q̃ nõ pos
sunt agere in idẽ passum eadẽ actõe: ille actio
nes realiter distingunt̃. ſ duo calida non pos
sunt calefacere idẽ subiectũ calefactõe eadeꝫ
ꝗ distingunt̃. Tũc sic. si actões distingunt̃ rea
liter ⁊ passiones sibi correspondẽtes: ſ passio
fundat̃ in motu. ꝗ hec distingunt̃: ſ mot⁹ ⁊ ter
minus nõ sunt idẽ. ergo mot⁹ distinguit̃ a ter
mino.

Quinto

Itẽ q̃nto phisicoꝝ cõmẽto q̃rto. Mo
tus est via ad ꝑfectõem. ꝗ est aliud a ꝑfectiõe.

Sexto

Itẽ q̃nto phisicoꝝ mot⁹ hꝫ triplicẽ ꝯsidera
tõem: q̃re ibi.

Septimo

Itẽ mot⁹ est in eodẽ gñe cũ ter
mino ad quẽ: aut ergo ꝑ se aut ꝑ reductõem. si
ꝑ se tũc est indiuiduũ ꝑ se in gñe ⁊ non põt eẽ
terminꝰ: q꞉ termin⁹ semꝑ manet vel põt mane
re: ꝗ motus si esset idẽ cũ termino semꝑ mane
ret. h̃ falsum est. ꝗ ⁊c̃. si ꝑ reductõem tũc distin
guit̃ realiter ab illo q̃d est ꝑ se in genere. exem
plũ de materia forma ⁊ cõposito.

Octauo

Itẽ respe
ctu eiusdẽ termini possunt esse duo mot⁹ incõ
possibiles puta respectu eiusdẽ vbi põt eẽ mo
tus circularis ⁊ motus rect⁹ ⁊ motus sursum
⁊ motus deorsuꝫ: ſ isti motus nõ sunt idẽ iter
se. ꝗ nec cũ termino. Similit̃ eadẽ albedo põt
acq̃ri ꝑ alterationẽ factã a magis intẽso albo
ad minus intẽsuꝫ. puta si sit aliq̃ albedo int̃ al
bũ intẽsum ⁊ remissum. Similit̃ eadeꝫ q̃titas
põt esse termin⁹ augmẽtatiõis ⁊ diminutiõis

Nono

Itẽ motus est passio mobilis. Et sic hꝫ subie
ctũ reale ⁊ passionẽ realẽ: cũ scia naturalis q̃
ꝯsiderat de mobili tanq̃ de subiecto: ⁊ de mo
tu tanq̃ de passione sit realis sequit̃ ꝙ distin
guũtur. Quia passio distinguit̃ realit̃ a subie
cto.

Decimo

Itẽ ſm phm scd̃o phisicoꝝ. mot⁹ localis
est ꝑfectissimus mot⁹ int̃ oẽs motus. ſ si nõ di
stinguat̃ a termino est ĩꝑfectissim⁹. q꞉ eius ter
minus est vn⁹ respect⁹ de genere vbi q̃ est imꝑ
fectior quolibꝫ absoluto.

C
Prima ꝯclusio

Cõtra istã opinionẽ
arguo ponẽdo .vi. cõclusiones. quarũ pma est
ꝙ motus alteratõis nõ dicit aliq̃d positiuũ vl
tra res absolutas ꝑmanẽtes et respectiuas. si
ponãtur respect⁹: q̃d ꝓbat̃ sic. q꞉ si distinguit̃
a termio alteratiõis. aut ꝗ est in genere q̃tita
tis aut q̃litatis: non qualitatis. q꞉ in nulla spẽ
eius ꝑꝫ discurrẽdo ꝑ oẽs eius spẽs. Sil'r de⁹
de potẽtia sua absoluta põt facere vnã q̃litatẽ
sine oĩ alia successiue ꝑtẽ post ꝑtẽ. ⁊ hoc nõ pt
facere sine motu. q꞉ vere illd̃ subiectũ recipiẽs
illã qualitatẽ esset alteratũ: ⁊ tñ nihil absolu
tũ recipit qualitatẽ ꝑtialit̃ inductã a deo. ꝗ ⁊c̃.
Nec est in genere q̃titatis. ꝑꝫ discurrẽdo per
oẽs spẽs ei⁹. q꞉ nec est ꝯtinua nec discreta. nõ
cõtinua. q꞉ nec linea nec supficies nec corpus
nec tẽpus nec locus. nec discreta q꞉ nec nume
tus nec orõ.

Itẽ habit⁹ itellectuales pñt au
gmẽtari. ſ coꝝ augmẽtatio est alteratio. et tñ
in eis nõ est q̃titas de genere q̃titatis: cũ sint
in aia.

D
Scd̃a ꝯclusio

Scd̃a cõclusio est. ꝙ motus augmẽta
tionis nõ distinguit̃ a reb⁹ ꝑmanẽtibus realit̃
q꞉ si sic: aut ille mot⁹ est i genere q̃titatis: aut
qualitatis: nõ qualitat̃. q꞉ põt acq̃rere q̃tita
tẽ sine oĩ qualitate: saltẽ ꝑ potẽtiaꝫ diuinã. si
in genere q̃titat̃. ergo est idẽ cũ q̃titate q̃ ter
minat motũ. q̃a si eẽt q̃titas distĩcta nõ possꝫ
de⁹ facere vnũ indiuiduũ q̃titatis sine alio q̃d
est falsum.

E
Tertia ꝯclusio

Tertia cõclusio est ꝙ mot⁹ localis
nõ distinguit̃ a reb⁹ ꝑmanẽtib⁹. q꞉ mot⁹ nõ est
ꝑfectior termio mot⁹. ꝗ cũ termin⁹ mot⁹ local'
sit vbi: mot⁹ local' nõ dicit aliq̃d absolutũ sup
ꝑmanẽs ⁊ res ꝑmanẽtes.

F
Quarta cõclusio

Quarta cõclusio est.
ꝙ mot⁹ nõ est aliq̃d absolutũ ex̃ns in genere ꝑ
reductionẽ ⁊ ꝓbat̃ sic. omẽ absolutũ positiuũ
ex̃ns in genere ꝑ reductionẽ est intrinsecũ ali
cui existẽti in genere ꝑ se: sine quo aliud in ge
nere esse nõ pt. Pꝫ illud vl'r de materia ⁊ for
ma: nec spẽs sine differẽtia: nec nuer⁹ sine vni
tate: nec linea sine pũcto. ſ accipio minoreꝫ. s. ꝙ
mot⁹ nõ est ꝑs cẽntialis nec aliq̃d intrinsecuꝫ

existēti alicui ꝑ se in gñe: q: nō pōt esse intrīsecū alicui nisi vel t'io vel mobili: ꝛ ptz ꝙ vtrūqȝ pōt esse sine motu: ḡ mot⁹ nō est in gñe ꝑ reductōem. Itē ꝙ illud qđ est in gñe productionē est alicui existēti ꝑ se in gñe intrīsecū ꝓbaꝛ q: alā nō posset assignari rō q̄re vnū magis est ī gñe ꝙ aliud. Maiōr nō pōt dari alia rō ptz: q̄a imꝑfectio nō impedit: ptz q: lz nigredo sit imꝑfectior albedine: tñ ita est nigredo ꝑ se ī gñe sicut albedo: ḡ nō ē alia rō nisi q: ē essentiale ꝛ intrinsecū alicui existēti ꝑ se in gñe. Si dicas ꝙ mot⁹ est in gñe ꝑ reductōem: q: est via. Cōtra. generatio est via ad substantiā: ꝛ tñ est in gñe q̄litatis ꝑ se. ḡ eodē modo in ꝓposito. ꝛ hō dico ꝓm opinionē eoꝝ q̄ ponūt ꝙ mutatio distinguit' sicut res absoluta a termino: vel si est respect⁹ in gñe respectiuo ꝓm alios.

G Quinta cōclusio

Quinta cōclusio est. ꝙ mot⁹ g̃naliter nō dicit aliq̄d absolutū sup oīa res ꝑmanētes. ꝓbaꝛ q: oē absolutū ꝑus duratōe alio absoluto ꝑ potentiā diuinā ɔseruari pōt ī esse ꝑpetuo sine oī alio absoluto: q: nō plus includit ɔ̄dictōem ɔseruari in esse ꝑpetuo sine alio absoluto ꝙ creari: sed motus est ꝑor duratōe termio. ḡ si dicat aliq̄d absolutū sup terminū ꝛ alias res ꝑmanentes posset ꝑtrahi mot⁹ in īfinitū ꝛ nunq̄ deueniret ad terminū. Et si dicas ꝙ lz mot⁹ posset cōtinuari sine t'io vltimo: nō tñ sine termio medio. Contra. si termin⁹ mot⁹ localis sit paries modicū distās: sequit' ꝙ mot⁹ in īfinitū duraret: ꝛ tñ nūq̄ mobile ꝑueniret ad parietē sine aliquo reditu. Si dicas ꝙ nō est aliqđ incōueniēs. posito ꝙ mobile moueaꝛ sup ꝑtes spaciȝ eiusdē ꝓportōis: sicut si aliqđ corp⁹ magnū diuidaꝛ in īfinitū ꝛ semꝑ qđ aufert' apponaꝛ alteri parti vel paruo corpi: semꝑ esset diuisio ex vna ꝑte ꝛ additio ex altera: ꝛ tñ corp⁹ paruū nunq̄ attingeret corp⁹ mai⁹ sic est ī ꝓposito. pōt semꝑ moueri ꝛ nūq̄ attigere terminū. Cōtra. ꝓm ꝓbm tertio phisicoꝝ oē finitū ꝑ ablationē finiti tandē cōsumit': cū ḡ illud spaciū sit finitū. ꝛ mobile moueꝛ ꝓm ꝑtes eiusdē quantitatis: nō ꝓportōis sicut tu accipis: ḡ mobile necēio attiget terminū nisi redeat citra terminū. Si dicas ꝙ maior rōis ꝑncipalis est vera in ꝑmanētib⁹ nō aūt in successiuis. Et sic pōt dici ꝙ successiuū est ī gñe ꝑ reductōez: ꝛ tñ nō est intrīsecū alicui existēti ꝑ se in gñe: ꝛ iō dcm̄ illud de eo qđ est ī gñe ꝑ reductōem hz veritatē ī ꝑmanētib⁹. Cōtra. sic istare nō est nisi istare ī ꝓposito qđ nihil est. Itē nulli⁹ rei absolute existētie repugn̄t coexistētia alteri⁹ rei absolute ī rerū natura: lz sibi repugnet ī eodē subiecto. Exēplū. lz albedini c'tū ti ī isto subiecto repugnet nigredo ī eodez subiecto: nō tñ sibi repugnat: vt secū coexistat in rerū natura ī alio subiecto. ḡ existētie vni⁹ ꝑtis mot⁹ repugnat coexistētia alteri⁹ ꝑtis: nō tñ ī eodē subiecto: ḡ etiā in rerū natura: q: alit' nō esset vna pa ꝑor alia duratōe. ḡ in ꝑte ꝑori nō est aliq̄d absolutū distinctū ab illo qđ est in ꝑte posteriori. q̄a si ita esset posset manere cū ꝑte posteriori. ḡ vltra t'minū ꝛ alias res ꝑmanētes: nihil positiuū dicit mot⁹. Si dicas ꝙ maior nō est vera in successiuis. Cōtra. q̄n aliq̄ multa sunt eiusdē rōis si nō est ɔ̄dictio: ꝙ aliq̄ sint simul in rerū natura. nec est ɔ̄dictio ꝙ oīa simul sint in rerū natura. q: eadē rō est de oībus ꝛ de aliq̄bus. Sz accipiant' due distincte dealbatiōes in diuersis subiectis. ille due dealbatiōes sunt eiusdē rōis ꝓz totū ꝛ ꝑtes. sz due ꝑtes istarū scđarū dealbationū pñt simul existere pz de se. ꝛ hō q: ꝑs vni⁹ dealbatiōis distinguit' realit' ꝛ absolute a ꝑte alteri⁹. ḡ eodē mō possint due ꝑtes vni⁹ dealbatiōis simul existere: supposito ꝙ dealbatio dicat rem absolutā distinctā ab oīb⁹ ꝑmanētibus. ꝛ sic oēs ꝑtes mot⁹ possent simul esse. Itē mot⁹ est idē cū t'mino suo: sic mutatio cū suo. sz mutatio nihil absolutū dic' distinctū a t'mino suo. ḡ nec mot⁹. assūptū primū pz. q: q̄n mediū illuminaꝛ nullū absolutū sibi aduenit nisi lumē qđ t'miat mutationē. ꝛ tñ mediū vere mutaꝛ. silr materia q̄n recipit ꝑ gñatōez formā substātialē nō recipit aliq̄d absolutū ꝑ gñatiōez nisi tm̄ formā substātialē q̄ termiat gñatiōez: ꝛ tm̄ vere mutaꝛ materia. ḡ mutatō nō est aliq̄d absolutū vltra suū terminū. ḡ nec mot⁹. Si dicas ꝙ licz mutatio subita q̄ nō est termin⁹ motus nō dicat aliq̄d absolutū aliud a t'mino. tñ mutatio q̄ est t'min⁹ mot⁹ bene dicit aliq̄d absolutū. Cōtra. nō videt' maior rō de vna mutatiōe q̄re dicat aliq̄d absolutū ꝙ de alia. q̄a q̄n aliq̄d dealbaꝛ nō aduenit ei aliq̄d distinctū ab albedine: sic nec q̄n mediū illuminaꝛ aduenit ei aliq̄d distinctū a lumie. ꝛ maxie cū illud absolutū si poneret' nō possz poni in alio genere a genere in quo ponit' t'min⁹ ad quez ponit': sic ptz discurrēdo.

D Sexta conclusio

Sexta ɔclusio est. ꝙ mot⁹ nō dicit aliq̄d respectiuū vltra res ꝑmanētes. ꝓbaꝛ. q: q̄ro in quo ille respect⁹ fundaꝛ nō ī motore. q: tūc oē mouēs moueret'. q: oē fūdamētū in creaturis dēnoiatur a respectu fundato in illo: sic albū a silitudine. nec fundaꝛ in t'mio a quo: nec in t'mino ad quē: nec in tpe. q: nullū istoꝝ moueꝛ nec fundaꝛ ī re mota. q: ille respectus si sit realis credo ꝙ habz aliquē terminū nō terminū a quo: q: non semꝑ est t'min⁹ a quo q̄n motus est. nec terminū ad quē habet. q̄a ille oliq̄n est purū: nihil ꝛ pura negatio. ptz hoc in motu deꝑditiuo: puta diminutione. similit'

respectus subiecti receptiui ad formā receptā
pōt manere etiā si nullꝰ motus sit. vt ptꝫ de re
spectu vnionis. g̃ nō est aliq̄s talis respectꝰ ꝙ̄
sit de rōe motus vltra res pmanētes ⁊ absolu
ta pmanētia. q2 oīs respectꝰ subiecti pōt mane
re n̄ exn̄te motu: siue subiecti ad formā: siue ad
agēs. g̃ ⁊c̄. Itē deus pōt successiue calefacer
re lignū sicut ignis: ⁊ ita p verū motū. ⁊ tn̄ po
sito h̄ nullꝰ esset respectꝰ nec subiecti ad deū
nec caloris si oēs eius ptes simul maneāt. qm̄
p̄t diu manere. Ad p̄dicta dicit̄ aliꝫ ꝙ respe
ctus vniꝰ ptis forme: puta p̄oris nō pōt mane
re cū respectu posterioris: q2 sunt incōpossibi
les. Cōtra si manet vna ps forme cū alia: tūc
necessario manebūt respectus istaꝫ ad suas
cās. q2 alit̄ vna albedo nō maneret cū alia: ni
si respectꝰ manerēt. Ideo dico alit̄ ꝙ s̄m intē
tionē phī vt firmit̄ credo. p̄mo de mutatiōe. se
cūdo de motu. De p̄mo dico. ꝙ mutatio nullā
rē absolutā dicit aliā a pmanētibus rebꝰ. pu
ta a termio ⁊ subiecto sicut p̄us patuit. nec re
spectiuā vltra res pmanētes. h̄ ptꝫ: q2 ad mu
tationē verā nō requirūtur plures respectus.
Igit̄ respectꝰ inherētie forme ad subiectū: si sit
forma accidētalis: vl̄ vniōis si sit forme s̄balis
⁊ respectꝰ forme ad agens: ⁊ respectꝰ forme ad
nōesse p̄cedēs ec̄. Et isti reqrunt̄ ex pte forme
Ex pte materie si est receptiuū requirit̄ respe
ctus materie ad formā: ⁊ materie ad efficiēs. ⁊
istis positis siue fiat forma a deo: siue ab agen
te naturali s̄ve ponit̄ mutatio. s̄ oēs isti respe
ctus p̄nt manere ꝙ̄ diu manet forma in mate
ria. ptꝫ discurrēdo excepto respectu forme ad
nōeē p̄cedēs. q2 ille nō ē realis eo ꝙ suus tmi
nus nō est realis. g̃ mutatio nō dicit aliquē re
spectū realē: pter respectꝰ qui p̄nt pmanere. et
istud est verū ponēdo respectꝰ: s̄ nō ponēdo re
spectꝰ. tūc mutatio siue accipiat̄ nomē siue cō
ceptꝰ significat pricipalit̄ ipam formā cōnotā
do nōesse p̄cedēs ⁊ subiectū ⁊ agēs: ita ꝙ oīa
ista sunt de eiꝰ significato totali. et qn̄ ista po
nūtur est mutatio: ⁊ qn̄ nō: nō. Sꝫ s̄m ista viā
mutatio ꝯponit̄ ex positiuo ⁊ negatiuo. q2 dic̄
ipaꝫ formā ⁊ negationē eiꝰ imediate p̄cedētē
⁊ n̄ tm̄ ista: q2 alr̄ forma creata sine oi subiecto
mutaret̄. qđ falsuꝫ ē ꝓpe loquēdo de mutatōe
s̄ cuꝫ hoc subiectū: ⁊ sic mutatio a pte rei nihil
aliđ est ꝙ̄ forma recepta i s̄biecto post eiꝰ nōeē
ita ꝙ ista tria sunt de significato mutatiōis. s.
s̄biectū forma ⁊ negatō p̄cedēs. ⁊ h̄ dico nega
tio respectꝰ. Eodē mō dico de motu: ꝙ nō dic̄
aliq̄d positiuū absolutuꝫ vel respectiuū vltra
res pmanētes: s̄ tm̄ dicit negatiōes vltra res
pmanētes. Primū pꝫ. q2 motꝰ nihil aliud ē ni
si receptio ꝯtinua ⁊ successiua ptis post partē
aliciuius forme diuisibilis in ifinitū. ⁊ iste par
tes ꝯtinue ⁊ successiue recepte possunt sil̄ ma
nere in oi motu: ita ꝙ nō est repugnātia quin
sil̄ maneāt. Patet istud discurrēdo p oēs mo
tus. nā in motu augmētatōis ⁊ alteratōis ma
nifestū est ꝙ ptes p̄ores manent cū posteriori
bus: q2 augmētatio fit p additiōem vniꝰ ptis
ad partē: sicut qn̄ vna pars aq̄ addit̄ alteri: et
h̄ indifferent̄ sicut fit augmētatio q̄litatis vel
quātitatis. silr̄ in motu locali lꝫ de facto vnus
locus vel vbi ꝯtinue deꝑdat̄ sicut aliꝰ ꝯtinue
acq̄rit̄: tn̄ de potētia dei possunt oīa acq̄sita si
mul manere: q2 deꝰ pōt facere ꝙ corpꝰ moueca
tur localit̄: ⁊ ꝙ semꝑ qn̄ acquirit nouū locū re
tineat primū locū ⁊ s̄cđm. ⁊ sic de ceteris: q2 deꝰ
pōt facere vt idē corpꝰ sit in diuersis locis. et
tūc h̄ posito tm̄ esset motꝰ localis acquisitiuꝰ
nō deꝑditiuꝰ. ptꝫ g̃ ꝙ oēs forme acq̄site p mo
tū possunt sil̄ manere ⁊ manēt de facto qn̄ est
motus ad formā acquisitiuꝰ. possunt etiā oēs
respectꝰ manere: q2 nulla est pars p̄or: quia nō
pōt dari ps p̄ma forme acq̄site p motū: q2 ē di
uisibilis in infinitū. Aliter eīn̄ ipossibile esset
saluare ꝯtinuā successionē i motu si tūc ps pri
or h̄eat respectū siue ad agēs siue ad paciens.
In aduentu eīn̄ partꝭ posterioris non corrūpit̄
aliq̄s respectꝰ ptis p̄oris: s̄ simplr̄ manet oīs
talis respectꝰ. ⁊ eodē mō de respectu ptis po
sterioris. ⁊ sic in ifinitū: ita ꝙ q̄cquid positiuū
est in motu siue absolutuꝫ siue respectiuū pōt
simplr̄ manere p totū motū. ⁊ etiā post motuꝫ
in infinitū p potētiā diuinā. Qm̄ aūt ista abso
luta ⁊ respectiua positiua si ponant̄ respectꝰ
sufficiunt ad motū cū negatōibꝰ ptꝫ: q2 oibus
istis positis ⁊ oibꝰ alijs circūscriptis pōt poni
motꝰ. nā posito ꝙ forma acquirat̄ successiue i
aliquo circūscripto oī alio positiuo a ptibꝰ for
me successiue acquisite ⁊ respectibꝰ partiū for
me ad subiectū: ⁊ ad agens si ponant̄ respectꝰ
adhuc necessario habebit̄ motꝰ. ⁊ sine istis im
possibile est h̄ie motū. g̃ ista positiua sufficiūt
ad motū. ⁊ p ꝯn̄s ꝙ motꝰ nihil positiuū abso
lutū vel respectiuū dicit vltra res pmanentes
Qm̄ aūt ad motū requirit̄ negatio: ptꝫ. q2 motꝰ
necessario includit successionē. In oi autē suc
cessione: pti priori coexistit negatio ptis poste
rioris cuiuscūq3: ⁊ cū tales partes sint infinite
(q2 forma acquisita p motū est diuisibilis i in
finitū) sequit̄ ꝙ cū q̄cunq3 parte forme acq̄si
te p motū coexistūt negatiōes infinite. ⁊ p ta
les negatōes ⁊ affirmatōes saluat̄ successio i
motu: q2 illud dicit̄ ꝓprie succedere qđ primo
nō est ⁊ post est: ⁊ iđ dicit̄ imediate succedere.
Exēplū. dico ꝙ filiꝰ succedit patri: q2 pater est
⁊ filiꝰ nō est ⁊ post est filius. iđ sibi succedit: ⁊

ista est intẽtio phi tertio phisicoꝝ. vbi dicit ꝙ
motꝰ est actꝰ entis in potẽtia ſm qꝺ est in po
tẽtia. ꝑ h̃ ꝙ dicit ꝙ est actꝰ innuit h̃ qꝺ est posi-
tiuũ in motu qꝺ acquirit ipi mobili. Et ꝑ h̃ qꝺ
dicit ꝙ est in potẽtia ⁊c. innuit negatõez par-
tis ſequentis sine tñ corruptõe parti pñie vl̃ dep-
ditõe aliq̃: sicut qñ aer illuminat recipit lumẽ
sine dep̃ditõe alicuiꝰ positiui. Itẽ cõmẽtator
tertio phisicoꝝ q̃rto cõmẽto. motꝰ est genera-
tio partis post partẽ pfectiõis ad quã vadit.
Itẽ quito phisicoꝝ cõmẽto. xl viij. motꝰ nõ est
aliud nisi acquirere partẽ post partẽ ex illo ad
qꝺ motꝰ est donec acquisiuerit illud ad qꝺ tẽ-
dit: ⁊ tũc cessat motꝰ ⁊ dicit cõmẽto. liiij. ꝙ p̃-
mo est vna pars quiet̃ ⁊ post alia. ⁊ sic motus
est de gñe quiet̃. ⁊ sic quies nõ ꝯtrariat motui. h̃
dico de quiete i termio ad quẽ: qꝛ quies illa ẽ ipꝫ
positiuũ in motu. ⁊ nõ illa quies nõ est ꝑpe pri-
uatio motꝰ: ſꝫ eiꝰ pfectio ſm cõmẽtatorẽ i mul-
tis locis. tñ põt quies dici priuatio motus q̃tũ
ad negatões q̃s motꝰ includit: qꝛ quies in ter-
mino ad quẽ dicit tñ illud positiuũ siue affir-
matiuũ qꝺ est in motu sine negatõe alia iclu-
sa. motꝰ aũt dicit vtrũqꝫ: ⁊ q̃tũ ad h̃ opponit
Itẽ cõmẽtator q̃rto metaphisice ꝯmẽto. xxvi.
ꝙ motꝰ cõponit ex ente ⁊ nõ ente: affirmatiõe
⁊ negatõe. ⁊ dr̃ ẽs ꝑpt formã quã hꝫ: ⁊ nõ ens
ꝑpter formã qua caret. Ex oibꝰ istis pꝫ qꝛ mo-
tus cõponit ex affirmatõibꝰ puta ex ptibꝰ acq-
sitis ꝑ motũ ⁊ negatõibꝰ aliarũ partiũ seq̃n-
tiũ q̃ infinite sunt: ita ꝙ h̃ nomẽ motꝰ vel ꝯce-
ptus eius signt formã ꝯtinue ⁊ successiue acqui-
sitã in aliquo subiecto ⁊ respectꝰ eiꝰ forme ad
passum ⁊ ad agẽs: ⁊ negatiões oim partiũ se-
quẽtiũ q̃ infinite sunt: ita ꝙ oia ista sunt de to-
tali significato motꝰ ponẽdo respectꝰ: vel mo-
tus significat formã partibiliter acquisitã cõ-
notãdo negatões partiũ seq̃ntiũ seiuicẽ. ⁊ h̃
nõ ponẽdo respectꝰ. ⁊ nõ tñ cõnotat negatio-
nes q̃ sunt de essentia motꝰ: ſꝫ etiã multas ꝯdi-
ctões affirmatões ⁊ negatões. Cõtra ista. P̃-

Contra dicta
Arguitur primo.

mo cõtra h̃ qꝺ ponit ꝙ motꝰ includit essentia-
liter tanq̃ significatũ totale multas ꝯdictio-
nes puta negatões ⁊ affirmatões: qꝛ nullũ po-
sitiuũ cõponit ex positiuo ⁊ negatiuo: ſꝫ motꝰ
est cõtinuꝰ q̃nto phisicoꝝ. g̃.

Secundo

Itẽ motꝰ ẽ sim-
plicit vnꝰ: ſꝫ ex affirmatõe ⁊ negatõe nõ fit sim-
plicit vnũ. g̃ ⁊c.

Tertio

Itẽ scõo de aia motꝰ est sen-
sibile cõe. g̃ est vera res: nec etiã distiguit a ter-
mino. Cõfirmat: qꝛ motꝰ nõ ẽ sensibile cõe rõ-
ne termini: qꝛ tmĩꝰ motꝰ põt eẽ sẽsibile ꝑpriũ
vt pꝫ de motu de albatõis vbi tmĩꝰ ẽ sensibi-
le ꝑpriũ. nec rõne negationis: quia negatio
nõ plus est sensibile cõe q̃ propriũ. ergo est
sensibile cõe respectu alicuius alterꝰ positiui.

Quarto

Itẽ. v. metaphisice. motꝰ est i gñe q̃titat̃ nõ
rõe tmĩni: qñ aliqñ terminꝰ est q̃litas: vt pꝫ in
alteratiõe: nec rõe negatõis. qꝛ ſꝫ Augustinũ
vij. de trinitate. negatio est i eodẽ gñe cũ suo
positiuo. g̃ est in gñe q̃titatis respectu alicuiꝰ
alteriꝰ.

Quinto

Itẽ ꝯmentator. vij. phisicoꝝ cõmẽto
xxxv. motꝰ diuidit i tarditatẽ: ⁊ velocitatẽ: sic
in passiões. ſꝫ nõ sunt passiões motꝰ rõe tminoꝝ
nec negationũ. g̃ h̃ est rõe alicuiꝰ positiui.

Sexto

Itẽ
motꝰ est passio real' corpis mobil' i scĩa reali: qꝛ
naturali. g̃ in essentia sua nõ icludit negatõez
aliquã.

Septimo

Itẽ motꝰ est fluxus forme ſm ꝯmẽta-
torem. iij. phisicoꝝ. ſꝫ fluxus forme differt a for-
ma fluente. igitur cum forma fluens includit
affirmationẽ ⁊ negatiõez fluxus: icludit ẽt ali
q̃d aliud.

Octauo

Itẽ esse in potẽtia ⁊ imediatiũ ꝯpe
tũt motui: ſꝫ ista nõ ꝯpetũt termio motus: nec
negatiõibꝰ. g̃ ⁊c.

Nono

Itẽ forma q̃ ab agẽte natu-
rali inducit ꝑ motũ: pt ꝑ potentiã diuinã idu-
ci in instãti: ⁊ tũc esset realr motꝰ ⁊ nulla nega-
tio. g̃ negatio nõ est de essentia motꝰ. vl̃ si sunt
ibi negatiões: tũc esset motꝰ in instãti: qꝺ est i-
possibile.

Decimo

Itez auctoritates adducte nõ sunt
ad ꝑpositũ. Prio nõ. Quia qñ dr̃ ꝙ motꝰ ꝯpo
nit ex ente ⁊ nõ ente imediate. dicit ꝙ motꝰ est
mediũ int̃ ens ⁊ nõ ens. g̃ icludit aliq̃d p̃ter ẽs
⁊ nõ ens.

Undecimo

Itẽ motꝰ est via ad terminũ. igit̃ in
cludit aliquã entitatẽ: ⁊ nõ solum negationẽ.

Duodecimo

Itez actio ⁊ passio fundant̃ in motu: ſꝫ tantã
entitatẽ includit fundamẽtũ: sicut illud qꝺ fun-
dat̃. cũ g̃ actio ⁊ passio nõ includãt negatiõez
g̃ nec motus includit.

Decimotertio

Itẽ ꝯ hoc qꝺ ponit̃ ꝙ
mutatio nõ dic̃ aliq̃d vltra res ꝑmanẽtes. Or
ex h̃ sequit̃ ꝙ sp manẽte re manebit mutatio.
g̃ in q̃ete includit̃ mutatõ: qꝺ fl̃m est.

Decimoquarto

Itẽ ter
tio phisicoꝝ diffinit̃ motꝰ vt est cõia mutatiõi
qñ dr̃ ꝙ est actꝰ entis in potẽtia ⁊c. ſꝫ nulla res
ꝑmanẽs est actꝰ ⁊c. g̃ mutatio dic̃ aliq̃d vltra
res ꝑmanẽtes.

Decimoquinto

Itẽ ꝯ h̃ qꝺ dr̃: ꝙ est aliq̃s mo-
tus ꝑ quẽ nihil deꝑdit̃. qꝛ ſm phꝫ gñatio vniꝰ
est corruptio alteriꝰ. g̃ in oi motu aliq̃d acq̃rit̃
⁊ aliq̃d deꝑdit̃.

Decimosexto

Itẽ. v. phisicoꝝ. Ois motus
est de ꝯtrario in contrariũ. Patet qꝛ albuz nõ fit
ex quolibet nõ albo. i. phisicoꝝ: sed ex nigro. g̃
termini motꝰ sunt incõpossibiles. ergo si vnus
terminꝰ motus acquirit̃ alius deperdit̃.

Decimoseptimo

Itẽ
cõtra hoc qꝺ ponit̃ ꝙ motus nõ est in genere
per reductõem: quia non est intrinsecũ alicui
existenti ꝑ se in genere: quia negatio est in eo-
dẽ genere cũ sua affirmatõe ſm augustinũ: et
tamẽ nõ est aliquid intrinsecũ alicui existenti
per se in genere. ergo ⁊c.

Decimooctauo

Itẽ albũ est in gñe
qualitatis per reductõem: ⁊ tamẽ nõ est intri
secũ alicui existẽti ꝑ se in genere. Probat̃: qꝛ si
hoc esset hoc nõ esset nisi albedini: sed hoc est

falsuz. ꝓbatur: q2 potest albedo ꝑ potentiā di uinā existere sine subiecto: ꝛ tūc non est albuz qḋ nō esset verū si albū esset intrinsecū albedi ni: q2 nihil existit sine eo qḋ est sibi intrinsecū.

Decimonono

Itē tertio phisicoꝝ motus est ī tribus generibus ꝛ in eodē genere cū suo termino ad quē licet nō ꝑ se ſm te: q2 īcludit negatōem q̄ nō pōt esse ꝓprie in aliquo genere. ergo per reductōez. ꝛ sic habeť propositū.

Vicesimo

Itē genus ꝛ differentia ex quibus cōponitur diffinitio sunt ī genere: ita ꝙ genus est ꝑ se in genere ꝛ differētia ꝑ reductōem: ꝛ tñ neutrū est intrinsecū diffinito: q2 ens rationis non est intrinsecū enti reali.

Vicesimoprimo.

Itē contra rationes videť ꝙ non probant: prima non. quia eodē modo arguo ꝯtra te. Omne absolutū prius ſm duratōnem alio absoluto potest continuari ꝛ cōseruari in infinitū sine omi alio absoluto: sed motus per te est prior duratōe termino: ꝛ dicit aliquid absolutū saltē q̄tū ad positiuū i eo: ergo aliq̄d pōt moueri motu recto in infinitū ꝛ nunq̄ attingere terminū. Similiter scḋa rō concludit ꝯtra te. Quia sicut tu arguis de affirmationibꝰ arguo de negationibus: q2 si due negatōes possunt simul existere: ꝛ omēs: sed negatio in vno motu potest coexistere alteri in alio motu: ergo due negatōes eiusdē motus possunt simul existere ꝛ iñ due. sequitur ꝙ omſ. ꝛ sic omſ partes motus possunt esse simul: quo ad affirmationes ꝛ negationes qḋ tamē negas.

3 Rño ad pmū.

Ad primū istoꝝ dico ꝙ aliqua est cōtinuatio q̄ est aliquoꝝ faciētiū ꝑ se vnū quomodo partes linee cōtinuanť adinuicē: ꝛ talis nō est ī motu nec in aliquo successiuo. Alia est continuatio qua vnū succedit alteri sine medio: ꝛ talis cōtinuatio requiriť necessario in motu ꝛ non alia. talia aūt successiua sunt in duplici genere: q2 aliquādo successiua nō possunt simul manere naturaliter: lz per potentiā diuinā possint. sicut in motu locali aliquando successiua possunt simul manere sicut patet in alteratōe ꝛ augmētatione. loquendo de primis successiuis: tunc est motus cōtinuus quando nullū eoꝝ potest coexistere duobus cōtradictorijs sibijnuicem succedentibus. ꝛ hoc nō tantū loq̄ndo de contradictorijs intrinsecis motui q̄ sunt de rōne motus: sed etiā de extrinsecis. Exemplū ad h̄ ꝙ aliquis moueať localiter cōtinue nō tantū req̄riť ꝙ vbi nō tñ coexistat sil' cū affirmatōe ꝛ negatōe alterius vbi naturaliter: q2 ꝯdictio est q̄ vbi iā acq̄situ existat sil' cū affirmatōe et negatōe alterius vbi: ſ3 requiritur ꝙ illud vbi nō coexistat naturaliter cū alijs ꝯdictorijs sibi cōtinue succedentibus puta cū istis rex sedet rex nō sedet: vl' cū istis sortes est sortes nō est. si enī vtrūq3 istoꝝ pōt verificari manēte eodē vbi naturaliter nō est motus localis eius: sed necessario est quies itercepta. Sed si vnū predictoꝝ ꝯtradictorioꝝ verificeť de vno vbi ꝛ aliud cū alio vbi: ꝛ ꝯtradictoria sibi ꝯtinue succedant: ita ꝙ vnū stati succedit alteri ꝛ sic est motus cōtinuus: secus est si ista ꝯtradictoria nō cōtinue sibi succedant. Quia si vnū cōtradictorioꝝ maēat ꝑ tēpus puta ꝙ rex sedet pōt tunc mobile habere vnū vbi ꝛ post quiescere: ꝛ tunc tertio acq̄rere aliud vbi: ꝛ tūc aliud vbi ꝯtradictoriū potest succedere puta rex non sedet. tūc iste motus nō est ꝯtinuus: quia quiete intercipitur: ideo ad hoc ꝙ cōtinuatio predicto modo saluetur: oportet vt contradictoria sibi continue succedant: et tunc potest predicto modo saluari naturaliter cōtinuatio quia tūc est ibi nō tantū motus acquisitiuus: sed etiā deperditiuus: ꝛ est idē motus localis quia motus localis cōponitur ex omibus vbi acq̄sitis (ponēdo tales respectus) ꝛ negatōnibus eoꝝ. Nunc aūt naturaliter sicut acquiritur vnū vbi ita deperditur aliud quoꝝ vtrū ꝙ est aliquid positiuū illius motus. ꝛ sicut acquiritur vnū vbi ita deperditur sua negatio: ita cū deperditur primū vbi acquiritur sua negatio: que negationes sunt etiam de ratione motus: ita ꝙ motus ille ex vtraq3 parte est acquisitiuus ꝛ deꝑditiuus. nā acquirendo scḋm vbi acquirit positiuū: ꝛ deperdit negatiuum: et perdendo primū vbi perdit positiuum ꝛ acquirit negatiuum. Sed supernaturaliter loquendo potest deus facere idem corpus ī multis locis: ꝛ tunc mobile habens primū vbi posset acquirere scḋm ꝛ tertiū: ꝛ sic deinceps: et non perdere primū: ꝛ tunc esset iste motus tantum acquisitiuus ꝛ non deperditiuus respectu affirmationū: sed respectu negationum esset deperditiuus: quia licet vbi vel loca successiue acquisita maneant: attamen negationes non manent sed potius suo motu corrumpuntur. ꝛ si sic ponatur per potentiā diuinā tunc est continuitas in motu locali accipienda sicut in augmentatione ꝛ alteratione. si loquamur de successiuis que possunt simul manere naturaliter: tunc est motus continuus naturaliter. Quando sunt duo contradictoria extrinseca sibi cōtinue succedentia coexistentia motui puta, rex sedet rex nō sedet. et scḋm nō verificeť nec coexistit: nisi coexistat pluribus partibus forme acq̄site ꝑ motū tūc nō est motus ꝯtinuꝰ: ſ3 nccīo q̄ete intercipiť. Exēplū. si enī ista contradictoria rex sedet rex non sedet continue sibi succedant ꝛ aliquis habeat aliquam partem albedinis: q̄n ista verificeť rex

sedet ⁊ aliud cõtradictoriũ rex nõ sedet conti-
nue sibi succedens nõ verificat nisi coexistat
pluribus partibꝫ albedinis ꝙ primũ cõtradi-
ctoriũ: tũc nõ est alteratio ꝯtinua. ẞ est q̃etc in-
tercepta. Cuiꝫ rõ est: q2 iste motꝫ est tm̃ acq̃siti-
uus quo ad positiua: ẞ extrema ꝯdictõis cõti-
nua succedẽtia nõ possunt verificari i eodẽ in-
stãti: ẞ ꝑ diuersis. si g̃ in scḋo instãti qñ verifi-
catꝫ scḋm ꝯdictoriũ nõ esset plus de albedine
ꝙ in ꝑmo: tũc in scḋo nõ essꝫ alteratio: q2 nihil
plus tũc acq̃rit ꝙ ꝑus: ⁊ ꝑ ꝯñs tũc est quies: ẞ
q̃uis iste motꝫ sit acq̃sitiuus tm̃ respectu affir-
mationũ: tm̃ respectu negationũ est dep̃ditiuꝫ
q2 sicut affirmatões cõtinue acq̃runt ⁊ manẽt
sẞ sic negatões affirmationũ ꝯtinue ꝺepdunt

Queritur. Et si q̃ras q̃d est de rõne motꝫ ꝑcise. Respondetur. R̃ndeo
aut q̃ris de q̃d nois aut de quid rei, i scḋo mõ
tũc dico ꝙ motꝫ ꝑcise includit partẽ forme ac-
quisite ꝑ motũ. ⁊ ẞ q̃rũ ad affirmatões ꝯnotã-
do respectꝫ partiũ acq̃sitarũ ⁊ negatões iter-
ceptõis q̃eti. Nã oia ista sũt de ĩtranceitate mo-
tus. ⁊ ipis positis ponit motus ⁊ destructis de-
struit motꝫ. Ex ẞ ptꝫ ad istã obiectiõem si deꝫ
crearet vnã partẽ albedinis vna hora ⁊ aliam
in alia ⁊ tertiã in tertia: ita ꝙ esset quies inter-
cepta semꝑ iter duas partes: tũc sunt affirma-
tões q̃ requirunt ad motũ: q2 ptes albedinis ⁊
negatões: q2 semꝑ cũ parte ꝑori coexistit nega-
tio ptis posterioris. ⁊ sic ibi sunt ꝯdictões af-
firmatões ⁊ negatões q̃ requirunt ad motũ. ⁊
sic ptꝫ ꝙ deficit negatio intercepte q̃etis. ⁊ si
illa ponat tũc ncc̃rio esset motꝫ: q2 si deꝫ creet
successiue ⁊ ꝯtinue ptes albedis in aliquo sub-
iecto sine q̃ete intercepta ita bene illud subie-
ctũ moueret motu alteratõis sicut si agẽs cre-
atũ crearet partes tali mõ in aliquo subiecto

R

q2 vtrobiq3 essent oĩa req̃sita tã affirmatiua ꝙ
negatiua ad essentiã motus. Si q̃ras de q̃d
nois vel ꝯceptus dico ꝙ ẞ nomẽ motꝫ vel cõ-
ceptus eiꝫ nõ tm̃ significat ꝑdicta q̃ sunt de es-
sentia motꝫ: ẞ cũ ẞ ꝯnotat negatõem coexistẽ-
di cũ duobꝫ ꝯdictorijs extrinsecis q̃cunq3 sint
illa dũmodo sint ꝯtinue succedẽtia: ⁊ ẞ diuer-
simode in motu locali ⁊ alijs motibꝫ ad formã
vt supra dcm̃ est. ⁊ sic motꝫ nõ tm̃ ꝯnotat vnã
negatõem extrinsecã motui: ẞ infinitas quasi
affirmatões ⁊ negatões extrinsecas motui: q2
ꝯnotat vnã negatõnem coexistendi istis ꝯdi-
ctorijs extrinsecis rex sedet rex non sedet. ⁊ sic
de oibꝫ alijs q̃ infinite sunt. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯnotat ip-
sa extrema ꝯdictõis cuiuscũq3 extrinsece. cuiꝫ
vnũ extremũ põt alteri ꝯtinue succedere. sic g̃
patet quõ motus est cõtinuus ⁊ quõ nõ.

Z Ad scḋm Ad scḋm dico ꝙ motus est vnus: q2 predicto mo-
do cõtinuus, ⁊ ideo est vnꝫ q2 habet vnum ter-
minũ predicto modo acq̃situ: ẞ iste terminus
facit vnũ numero cũ alijs oibus partibꝫ prece-
dentibꝫ. ptꝫ in alteratõe ⁊ augmentatiõe vbi
partes priores ⁊ posteriores manẽt ⁊ faciunt
simplr̃ vnũ. ⁊ ideo talis motus põt dici simpli-
citer vnꝫ numero: q2 habet vnũ terminũ nũe-
ro predicto modo acquisitũ. aliq̃n etiã termi-
nus vltimꝫ ẞm illũ modũ loquẽdi ꝙ nõ est da-
re partẽ vltimã in motu sicut nec primã. Nec
facit vnũ cũ alijs precedẽtibꝫ: vt ptꝫ in motu
locali de facto lꝫ aliter posset fieri ꝑ potentiã
diuinã: ⁊ tũc motus est vnus quia habet vnũ
terminũ ꝑ equiualentiã. q2 tm̃ facit vbi sic cõ-
tinue acquisitum ⁊ deꝑditum quo ad vnitatẽ
motꝫ: q̃ntũ facerẽt oia vbi acquisita ꝑ motũ si
manerẽt: q2 sicut si oia manerent motus esset
vnus ⁊ cõtinuꝫ: q2 vnũ vbi cõtinue succedẽt
alteri sine interpellatõe q̃etis: ita eodẽ modo
est iste motꝫ vnus ⁊ cõtinuus qñ priꝫ vbi sem-
per deꝑdit in aduẽtu posterioris: q2 posterius
semꝑ ⁊ ꝯtinue succedit priori sine interpella-
tione quietis. ⁊ sic ptꝫ ad illud.

M Ad tertium Ad aliud di-
co ꝙ motꝫ nõ dicit sensibile cõe: q2 dicat rẽ di-
stinctã a sensibꝫ ꝓprijs q̃ põt a quolibet sensu
particulari sentiri vel a sensu cõi: nec dicit sen-
sibile cõe ratõe vniꝫ termini: q2 ille est sensibi-
le ꝓprium. ptꝫ de albedine: sed dicit sensibile
cõe: q2 est via ad sensibilia diuersoꝝ sensuum.
⁊ includit illa plura: q2 vnus motꝫ est ad sensi-
bile visus puta albedinẽ. ⁊ sic est cõe cũ sensi-
bili illius sensus quo ad positiuũ in eo. Alius
motus est quo ad sensibile tactꝫ puta calorẽ. ⁊
ille nõ distiguit positiue a sensibili tactꝫ. Ter-
tiꝫ est ad sensibile auditꝫ puta ad sonũ. Quar-
tus est ad sensibile gustus: puta ad saporẽ. Et
quintꝫ ad sensibile olfactꝫ: puta ad odorem: ⁊
ideo dicit sensibile cõe: q2 est via vel idem cum
sensibilibus diuersoꝝ sensuũ ⁊ aliter nõ. ẞ pa-
tet ꝑ exempla pħi ibidẽ de q̃ete ⁊ numero que
etiã ponunt sensibilia cõia ⁊ tm̃ quies nõ dicit
rem aliã a quiescẽte. Non ꝑmanentẽ: q2 tantũ
est priuatio motꝫ: nec successiuã q2 tunc qñ ali-
q̃d quiesceret moueret: q̃ falsum est. Sed di-
citur sensibile cõe q2 quies reperit in tot gene-
ribus sensibiliũ in quot motꝫ: q2 sicut sensibi-
le cuiuslibet sensus põt esse motꝫ: ita in quoli-
bet sensibili põt esse q̃es: q2 q̃es est ꝑuatio mo-
tus. Eodẽ mõ numerꝫ nõ dicit rẽ distictã a nu-
meratis: nec absolutã nec respectiuã vt supra
ꝓbatũ est. ⁊ tm̃ ponit sensibile cõe: ⁊ nõ est ꝓ-
pter aliũ nisi q2 ĩcludit sensibilia ꝓꝑa diuersa-
rũ sensuũ: q2 põt eẽ nũerꝫ albedis sapoꝝ sono-
rũ q̃litatũ ꝑmarũ ⁊ odoꝝ q̃ sunt obiecta q̃nq3
sensuũ: ⁊ tm̃ i nullo istoꝝ dic̃ nũerꝫ aliq̃d distictũ
a rebꝫ nũeratis: sic ẽ in ꝓposito. ⁊ satis ꝑꝫ ex ꝑdictis

n
Ad quartum

Ad aliud dico q̄ phs accipit q̄titatē large p oī eo qđ est diuisibile in plures partes eiusdē rationis: ꝫ illud sic diuisibile dicit dupliciter: aut q: illud diuisibile diuidit in ptes eiusdem rōnis distinctas loco ꝛ situ: ꝛ sic q̄tū nō cōpetit tm̄ quātitati: ꝫ oī existenti sub quātitate extē siue sit forma siue materia. Et sic materia dicit quātitas: ꝛ forma tā substātialis q̄ accidētalis extēsa in materia. Qz alia pars forme substātialis ꝛ accidētalis ꝛ materie extensa p quātitatē existit simplr sub alia pte materie ꝛ quātitatis. Ptz exēplū de igne ꝛ gnaliter de oī forma ꝛ materia extēsa p quātitatē: q: ad sensum ptz: q: vna ps forme ꝛ materie ꝛ quātitatis pōt ānihilari alia pte manēte. ꝫ sequit q̄ tam forma substātialis q̄ accidētalis extēsa in materia q̄ etiā materia extēso p quātitatē hz partes eiusdē rōnis distictas loco. ꝛ situ etiā si de separaret quātitatē a tali cōposito. nihilominus materia ꝛ forma tā sbalis q̄ accidentalis hēet ptes eiusdē rōnis: ꝛ esset diuisibilis i eos tāq̄ in ptes distictas loco ꝛ situ ita bene sine quātitate sicut sub quātitate. ꝛ ex h̄ sequit q̄ materia separata a quātitate hz ptē extra ptē ꝛ non tm̄ partē sub pte sicut cōiter dī q̄ si ille ptes sint disticte loco ꝛ situ vno est extra aliā: ꝛ eodē mō est de forma tā substātiali q̄ accidētali extēsa i materia. Si dicas q̄ tūc materia circūscripta q̄titate hz extēsionē: q: hz partē ex partē. Dico alio mō pōt esse aliq̄d diuisibile: q: pōt diuidi in ptes eiusdē rōnis indistinctas loco ꝛ situ. ꝛ sic habitus existentes subiectiue i itellectu ꝛ volūtate possunt dici quāti: q: possunt diuidi i ptes eiusdē rōnis indistinctas tm̄ loco ꝛ situ ꝛ etiā subiecto. Tūc ad phz dico q̄ accipit q̄tm̄ large p oī eo qđ est diuisibile in ptes eiusdē rōnis siue sint disticte loco ꝛ situ siue nō: siue ptes maneāt siue non: ꝛ isto mō motus dī quātus rōe termini: ꝛ isto mō dī motꝰ localis q̄tus ꝑpter diuersa vbi acq̄sita p illū motū. Si eñ motꝰ localis diceret aliq̄d absolutū distinctū ab vbi acq̄sit p motū: tunc motꝰ esset pfectior termio motꝰ: qđ falsum est.

o
Ad quintum

Ad aliud dico q̄ passio vno mō accipit p accidēte aliquo existēte in gñe accidētis. ꝛ sic velocitas ꝛ tarditas nō sunt passiones vel accidētia motꝰ. Alio mō accipit p eo qđ ꝯtigent ꝛ p accidēs ꝑbat de aliquo. ꝛ sic velocitas et tarditas sunt accidētia motui: q: ꝯtigent p̄dicari de motu: q: aliq̄n p̄dicat de motu aliq̄n nō. Sz ad saluandū velocitatē ꝛ tarditatē in motu aduertēdū est q̄ nō est dare primā partē forme acq̄site p motū nec scđam nec tertiā distincte nec vltimā. Et si aliqua pars forme sit acq̄sita p motū nō est dare primā partē aliam imediate sequentē istā partē iā acq̄sitā ꝑpter duo. ꝑmo q: tūc motus cōponeret ex indiuisibilibus: q: illa pars imediate acq̄sita esset indiuisibilis eadē rōne ꝛ alia. ꝛ sic oēs partes motꝰ essent idiuisibiles: ꝛ tūc motꝰ cōponeret ex indiuisibilibꝰ. Tū q: si esset dare primā partē acq̄rendā post istā acq̄sitā sequeret q̄ illud mobile cui acq̄rerēt ista forma nō moueret. ꝑbat ꝯña in motu locali vbi est magis manifestum: q: q̄n vnū corpꝰ existit i eodē vbi de facto non ponendo miraculū p potentiā diuina dū duo cōtradictoria extrinseca succedāt sibi ꝯtinue: ita q̄ vnū vbi coexistit duobꝰ ꝯdictorijs succedētibꝰ tūc corpꝰ existens i tali vbi nō mouet sed q̄escit sicut ptz p p̄dicta: ꝫ si esset dare primū vbi acq̄rendū post vbi iā acq̄situ hoc sequeretur ꝛc. Assumptū ꝑbatur: q: dū a mobile acq̄rit primū vbi post primū iā acquisitū posito q̄ b mobile moueatur velocius: tunc mobile qđ velocius mouet in equali tpe acq̄rit plus de spacio ꝛ p ꝯñs plura vbi q̄ mobile qđ tardius mouet: ergo in tpe quo a mobile tardius existit sub negatiōe vbi imediate acquirēdi post vbi iā acquisitū. b mobile existit sub negatiōe vbi ꝛ sub affirmatōe eiusdē vbi acquirendi. et silr in illo tpe in quo a existit sub primo vbi acquirendo b existit ꝛ acquirit negatōem ꝛ affirmatōem alterius vbi. istud patet: q: si in tempore quo a mobile existit sub affirmatiōe ꝛ negatōe primi vbi acquirendi: b mobile velociꝰ acquirit plura vbi: quia acquirit plus de spacio: ergo in tēpore in quo a acquirit vnū vbi b acquirit duo vbi ad minus: quia pauciora nō potest acquirere si in illo tēpore acquirit plura q̄ a qđ acq̄rit tm̄ vnū: sed si sint duo vbi sūt due affirmationes habentes duas negatiōes ergo nil oportet ponere pro illo tēpore quo a mobile existit sub vbi acq̄rendo transit b mobile per duas affirmationes ꝛ negatōes: puta p negatōes duorū vbi ꝛ ipa vbi: ꝛ sic illud vbi in quo existit a coexistit multis cōtradictorijs succedentibus continue: vel oportet q̄ in illo tpe quo a existit sub negatiōe illius primi vbi acquirendi b existit sub negatōe ꝛ affirmatōe alterius vbi acquisiti in illo tpe p motū suum velociorem. ꝛ si sic intelligit semp sequit q̄ a nō moueбit data ypothesi: q: semp vnū vbi in quo existit a coexistit duobꝰ ꝯdictorijs sibi succedētibꝰ: q: negatōi ꝛ affirmatōi illius vbi qđ acq̄rit b p motū suū. q: sicut arguit in motu locali: ita est in motu alteratōis ꝛ augmentationis: ergo ipossibile est in aliquo motu dare primā partē forme acq̄rende post formā iā acq̄sitam: imo q̄cunq ps acq̄rit p motū est diuisibilis in infinitū: ita q̄ ante istā ptez datam fuit

Obiectio

alia prior: ⁊ sic i infinitū. Si dicas. ꝑ te supra ꝙ cū vbi iam acq̄sito coexistūt negatōes oīm vbi sequentiū: ꝫ inter affirmatōem ⁊ negatio nē nō est mediū: sicut nec inter ꝯdictoria. ꝗ il lud vbi qđ imediate sequit̄ negatōez coexistē tē vbi iā acq̄sito: est illud qđ imediate sequit̄ vbi iā acquisitū: ꝗ est dare aliqđ tale: ⁊ eodem mō arguit̄ de motu alteratōis ⁊ augmētatio nis.

Responsio

Rn̄dēdo. cōcedo ꝙ iter affirmatōez ⁊ ne gatōnem: q̄ sunt ꝯdictoria. nō est mediū: ⁊ iō inter qđlibet vbi acq̄situ ⁊ suā negatiōem nō est mediū. Sꝫ dico sicut nō est dare aliqđ vbi primū post illud acq̄situ: ita nō est dare primā negatōem respectu cuiuscūqꝫ vbi acq̄rendi: q̄ cū vbi acq̄sito coexistūt infinite negatōes re spectu vbi sequētiū: ⁊ iō nō est dare primā ne gatōem coexistētē vbi iā acq̄sito: q̄ si esset da re primā negatōem respectu vbi acq̄rendi im possibile esset saluare q̄n esset dare primū vbi acq̄rendū post istud vbi iā acq̄situ. vn̄ q̄cunqꝫ negatio coexistens vbi acq̄sito detur respectu vbi acq̄rendi adhuc ante illā coexistūt alie in finite negatōes respectu infinitoꝝ vbi prece dentiū illud vbi iā acquisitū. Et sicut dicit̄ de motu locali ita dr̄ de motu alteratiōis ⁊ aug mentatōis.

Queritur.

Sed quō pōt tunc saluari veloci tas ⁊ tarditas i motu.

Respondetur

Dico ꝙ vno modo pōt saluari cōparando motū velociorē ⁊ tardiorē ad aliquē motū vniformē ⁊ tunc pōt saluari ꝙ q̄n aliqđ mobile coexistēs minori successiōi motus regularis ⁊ vniformis ptransit plures ptes eiusdē quātitatis ꝙ̄ aliud mobile: ⁊ sic ꝑ ꝯn̄s minori tpe vel coexistēs minori successio ni primū mobile ꝑtrāsit vel coexistit pluribus ꝯdictorijs intrīsecis motui: q̄ q̄cunqꝫ ps eius dē vel equalis quātitat̄ hꝫ suā negatōem sibi ꝯdictorie ꝑpositam: tūc illud mobile qđ sic i minori tpe vel in minori successiōe vniformi plures ptes ꝑtrāsit velocius mouet̄ ꝙ̄ aliđ qđ in eodē tpe pauciores ꝑtrāsit vel paucioribus ꝯdictorijs coexistit sicut ad sensū apparet cō sideranti i motu locali. ¶ Aūt ista velocitas habeat attēdi penes partes eiusdē quantitat̄ ⁊ nō ꝓportiōis ptꝫ q̄ sicut i motu veloci q̄libꝫ pars determiate quātitat̄ acq̄sita ꝑ motū est diuisibilis i ifinitū i ptes eiusdē ꝓportōis q̄rū vna sꝑ ante aliā acq̄rit̄: ita eodē modo q̄libet pars determinate quātitatis acq̄sita ꝑ motū tardū est diuisibilis in infinitū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s vtrū qꝫ mobile quōcunqꝫ motū ꝑ spaciū modicū ac quirit infinitas negatōes ⁊ affirmatiōes ⁊ il lis coexistit. ergo sic intelligēdo neutrū coexi stit pluribꝰ ꝯdictorijs intrinsecis in equali tē pore ꝙ̄ aliud: ergo penes partes tales non po test attendi velocitas nec tarditas in motu: ꝫ solū penes partes eiusdē quātitat̄. Eodē mo do potest accipi velocitas ⁊ tarditas ꝑ hoc ꝙ vnus motus in minori tēpore coexistit pluri bus contradictorijs intrinsecis ꝙ̄ alius. ⁊ hoc semꝑ accipiendo ꝯtradictoria inter ptes eius dē quātitatis ⁊ nō ꝓportionis. Quoniā si sint duo mobilia quoꝝ vnū in minori tpe coexistit pluribꝰ ꝯtradictorijs motꝰ vniformis ꝙ̄ aliud illud qđ pluribus coexistit velociꝰ mouere ꝙ̄ aliud ⁊ qđ paucioribus tardius. Et ex istis pa tet ꝙ idē motus numero pōt eē velocior ⁊ tar dior: ꝫ nō simul ⁊ respectu eiusdē: ꝫ respectu di uersoꝝ quo ad oīa essentialia motus. nā omēs affirmatōes ⁊ negatōes q̄ acquirunt̄ ꝑ motūꝫ velocē acquirūt̄ ꝑ motū tardū: sed solū est dif ferentia: q̄ ꝑ velocē motū iste affirmatiōes et negatiōes acquirunt̄ in minori tpe vel in mi nori successione vniformi. Ex hoc sequit̄ vltra ꝙ velocitas ⁊ tarditas non dicunt aliqua ac cidētia absoluta vel respectiua super illis que sunt de essentia motus: sed dicunt easdē affir matōnes ⁊ negationes quas intrinsece dicit motus et cōnotant tempus ⁊ successionē vni formē maiorem vel minorē hincinde vel coexi stentiā minoris temporis vel successionis vni formis cū pluribus cōtradictorijs in motu ve loci: ⁊ cum paucioribus i motu tardo. vnde il lud quod dicitur ꝙ motus dicitur velox: quia coexistit pluribus contradictorijs intrinsecis vnius motus q̄ sunt inter ptes eiusdē quanti tatis. ⁊ tardus: quia paucioribus coexistit in equali vel i minori tēpore vel successione vni formi: debꝫ sic intelligi ꝙ q̄n̄do aliqua succes sio vniformis coexistit pluribus ꝯtradictorijs intrinsecis vnius motus que sunt iter partes eiusdē quantitatis eadēꝫ successio vniformis coexistit paucioribus cōtradictorijs intrinse cis alterius motus q̄ etiā sunt iter partes quā titatis eiusdem nō proportōnis: tunc primus motus est velocior ⁊ scđs tardior. ⁊ sic patet il lud de velocitate ⁊ tarditate.

Ad sextum

Ad aliud dico ꝙ passio talis que cōponitur ex affirmatiōe et negatione potest demonstrari de subiecto rea li ⁊ talis potest demōstrari demōstratōe affir matiua ⁊ negatiua: ⁊ tunc erunt due demon strationes. Et potest demonstrari vna demō stratione ꝫm vocē affirmatiuā: illa tamē equi ualebit demonstrationi affirmatiue ⁊ negati ue realiter: tunc demōstratio esset ypothecā: quia cōcludit cōclusionē copulatiuā virtuali ter puta ꝙ sīc corpus pōt recipere vnā partē forme ⁊ carere alia pte: ⁊ post imediate habe re eā: ⁊ post illā aliā. ⁊ sic in infinitū vt videt̄. ꝗ demōstratio essꝫ ypothcca.

Ad septimum

Ad aliud dico ꝙ fluxus forme dicit vltra formam fluentem

tantū negatōes partiū forme q̄ non sunt idē cū forma: ꝛ istud totū scʒ formā cum negationibus includit motus. Ad aliud dico q̄ successio potentia imediatio nō dicūt aliq̄d absolutū positiuū vel respectiuū vltra partes forme: ſʒ ꝯnotāt affirmatōes ꝛ negatōes: q: potētia significat posse hr̄e formā: ꝛ ꝯnotat carentiā ei⁹. successio ꝛ imediatio dicūt aliq̄d habere vnā partē ꝯdictōis post aliam vel aliq̄d hr̄e q̄d prius nō habebat. Ad aliud dico q̄ motus q̄tū ad suū significatū totale nō pōt esse in instāti etiā per potētiā diuinā: q: de⁹ non pōt facere q̄ duo ꝯdictoria sint in eodē instāti vera. nūc aūt mot⁹ formalr̄ includit multas ꝯdictiones tā affirmatōes q̄ positiua q̄ i motu sunt: ꝛ partiale significatū motus pōt esse in instāti: ſʒ tūc nō fiūt per motū ſʒ per mutatōem: nec est incōueniēs q̄ forma diuisibilis fiat per mutatōem in instāti vel in tpe. pōt tn̄ forma diuisibilis fieri p plures mutatōes: ita q̄ vna pars p vnā mutatōem ꝛ alia p aliā. Ad aliud dico q̄ mot⁹ est mediū p abnegatōem inter ens et nonens: sicut totū est mediū inter suas ptes p abnegatōem partiū. ꝛ g̃natio est mediū inter ens ꝛ nonens ꝛ mutatio: q: g̃natio significat ens ꝛ ꝯnotat negatōem ei⁹ ꝛ mutatio eodem modo est mediū inter ens ꝛ nōens: q: cōponit̄ ex affirmatōib⁹ ꝛ negatōib⁹ ꝛ est neutrū precise. ſʒ includit vtrūq̄. Ad aliud dico q̄ via pōt dupliciter accipi. vno mō p aliq̄ re absoluta ꝯ terminū distīcta. ꝛ sic mot⁹ nō est via ad terminū. Alio modo accipit̄ p aliquo p̄mo min⁹ pfecto ad aliud eiusdē rōnis magis pfectū: ꝛ sic motus est via: q: est aliq̄d positiuū p̄uiū ad vltimū terminū mot⁹. Et est illud p q̄d deuenit̄ ad vltimū terminū: sicut p viā deuenit̄ ad terminū vie. Ad aliud dico q̄ actio ꝛ passio si ponant̄ respect⁹ nō fundātur plus in motu q̄ in mutatōe. ꝛ ita bene est actio q̄n aliq̄d mutat̄ ꝛ recipit in instāti aliq̄d ab agēte sicut q̄n recepit aliq̄d p motū: ſʒ actio si ponat̄ fundat̄ i mouēte passio in motu. tn̄ ph̄s ꝛ auctor sex principiorū intendūt q̄ semp sunt cū motu vel mutatōe: ꝛ nō aliter sunt. Ad aliud dico q̄ mutatio nō tm̄ dicit rē pmanentē: ſʒ cōnotat precedentē negatōem essentie illius rei. ꝛ iō mutatio q̄tū ad totū positiuū manet: q̄diu manet eius termin⁹. Sed q̄tum ad denoiationē istā mutari nō manet mutatio nisi in p̄mo instāti in quo pducit̄ res. q: tūc solū est totū suū significatū eodē modo quo significat̄: ſʒ ei⁹ termin⁹ manet. q: mutatio significat rem ꝛ negatiōeʒ imediate an̄ hoc instās in quo res p̄mo est p̄cedentē: ꝛ ista duo nūq̄ pn̄t vere significari per mutatiōem: nisi in p̄mo instāti in quo res est. ꝛ

Z Ad octauum

Y Ad nonum

X Ad decimum.

Y Ad xi.

Z Ad xij.

AA Ad xiij.

iō si materia diu maneat sub forma: tn̄ nūq̄ dr̄ mutari nisi in p̄mo instanti in quo res recipit formā. q: nūq̄ mutatio significat formā: nisi q̄n negatio eius imediate precedit formaʒ: q̄a vtrūq̄ significat. ꝛ hoc nūq̄ est nisi in p̄mo instāti in quo forma est. sicut silitudo nūq̄ significat ꝛ denomiat vnā albedinē: nisi coexistat alia albedo. Ad aliud dico. q̄ illa descriptio motus est act⁹ entis in potētia cōpetit motui ꝛ mutatiōi. ꝛ iō mutatio dicit̄ act⁹ entis in potētia: q: est actus illius q̄d pri⁹ fuit in potētia ad illū actū: ꝛ q̄d est in potētia ad p̄mū actū. ꝛ q̄d est in potētia ad aliū actū: licʒ nō ꝯtinue q: post istā mutationē est q̄es. Ad aliud dico q̄ corruptio vni⁹ est generatio alteri⁹ ꝛ ecōtra ſʒ hoc tm̄ habʒ veritatē in ꝯrijs ad inuicē trāsmutabilib⁹ vbi sunt forme incōpossibiles. vt q̄n ex igne generat̄ aqua: ex calido frigiduʒ: ex albo nigrum. Sed q̄n sunt aliq̄ forme subordinate vel ꝯpossibiles in eodē in talib⁹ nō habʒ veritatē. Exemplū. ſm opinionē quaʒ reputo verā i hoīe sunt plures forme substātiales: saltē forma corpeitatis ꝛ aīa itellectiua: ꝛ q̄n totū corrūpit̄ cōpositū p separationē aīe intellectiue nō oportet aliq̄d aliud generari. ſʒ pt eadē forma corporeitat̄ nūero q̄ māsit in viuo manere in mortuo. ergo ad corruptioneʒ vni⁹ nō sequit̄ generatio alterius. Silr̄ anteq̄ corp⁹ recipiat aīam intellectiuā p̄cedit forma corporeitatis. ꝛ illa nō corrūpit̄ in aduētu aīe itellectiue. q̄a forma corporeitatis p̄cedit aīam intellectiuaʒ duratiōe: ꝛ manet in corpe cū aīa intellectiua ergo est ibi generatio sine corruptiōe. Silr̄ q̄n aer illumiat̄ aliq̄d generat̄: ꝛ tn̄ nihil positiuū q̄d p̄us fuit in aere corrūpit̄. Eodeʒ mō est de sciā generata in aīa post ignorantiā. ſʒ in alijs est verū: vt p̄dicit̄. Si q̄ras quō corrūpit̄ forma p̄cedēs ꝛ generat̄ forma sequēs q̄n nō sunt forme incōpossibiles. Dico q̄ p̄mo corrūpit̄ tota forma corrūpenda q̄tuʒ ad oēs eius ptes: ꝛ post generat̄ forma inducēda: nō q̄ p̄mo vna pars vni⁹ forme: ꝛ alia ps forme opposite corrūpatur. sed p̄mo corrūpit̄ tota forma p̄cedēs puta tota frigiditas. corrupta frigiditate q̄tū ad oēs suas ptes. tūc inducitur pbilit̄ caliditas. cui⁹ rō est: q: tāta est oppositio int̄ calidū ꝛ frigidū in vno gradu q̄ta in sūmo. ergo sicut caliditas ꝛ frigiditas in summo nō se cōpatiuntur ppter formalem repugnantiā: ita nec caliditas et frigiditas in infimo. Sʒ si dicas q̄ omne q̄d mouet̄ partiʒ est in termino a quo et partim est in termino ad queʒ. ergo si mobile moueatur a frigore ad caliditatem partim est sub frigore ꝛ partim sub calore. Respondeo ꝛ dico q̄ hic sunt duo mot⁹ ꝛ q̄ vnū expellitur

BB Ad xiiij.

EE Ad xv.

DD Queritur.

Respondetur.

Obiectio

Solutio

frigus: ⁊ per aliuz inducit calor in pmo motu
est pma pars frigiditatis terminus a quo: et eius
negatio terminus ad quē. Et postea alia ps ter-
minus a quo. ⁊ eius negatio terminus ad quez. ⁊
sic quot sunt ptes tot sunt negatōes opposite
illis ptibus. ⁊ tūc illud mobile est parti in ter-
mino a quo: ⁊ partiz in termio ad quez. hoc est
parti est sub affirmatiōe: ⁊ ptim sub negatiōe
⁊ semp ptiuue: ⁊ successiue est sub affirmatiōe
forme ⁊ eius negatiōe. In scdo motu est nega
tio caloris terminus a quo: ⁊ eius affirmatio ter
minus ad quē. ⁊ in pmo vna negatio ptis ca-
loris est terminus a quo. ⁊ eius affirmatio termi
nus ad ad quē. Et postea alia negatio ⁊ coniz
affirmatiōes termini ad quos. ⁊ sic deinceps.
⁊ tūc illud qd mouet tali motu ptim est in ter-
mino a quo ⁊c. ⁊ ptim est sub negatiōe forme: ⁊ p
tim sub affirmatiōe. ⁊ sic intelligitur ⁊c. Ad

EE Ad.xvi.

aliud dico q differētia est inter motū ⁊ mutatio
nē. qꝛ motus est de affirmato in affirmatū. mu
tatio vero a negato in affirmatū: vel ecōuerso
Naz aliqd affirmatū corrūpit in aduētu alte-
rius affirmatiōis in motu augmētationis. q̄a
ibi oēs affirmatiōes simul manent. sꝫ qꝛ forma
est indiuisibilis: qꝛ acquirit p motū. Et primo
vna ps acquirit: cū qua coexistit negatio alte
rius ptis: ⁊ post acqrit alia pars. ⁊ sic deinceps
s q prior pars corrūpatur. hoc accidit totalit
motui tū necesse est q negatio coexistēs priori
parti expellat in aduētu ptis posterioris. s in
mutatōe p quā acquirit forma indiuisibilis pt
esse negatio: q est terminus a quo vel ad quez: q̄
nō coexistat alicui forme positiue. patet de illu
minatiōe medij: ⁊ multis alijs. iō pōt esse a ne
gato ad affirmatū. ⁊ qn̄ dicis q ois motus est
de ꝯtrario in ꝯtrariū. Dico q ꝯtrariū accipit ibi
large pro medio: ⁊ mediū ꝯtriat extremis. sicut
minus pfectū magis pfecto. s ppt h nō est aliq
oppositio int ptes forme acqsite: qꝛ sunt eiusd
speciei. s bene est oppositio int negatiōes co-
existētes priori pti et suas affirmatiōes. ⁊ q̄tuz
ad illa pt esse motus ab opposito in oppositū
Qꝫ hoc sit verū. ptz per phm. v. phisicoꝝ. ⁊ cō-
mētator: q̄ dicit q motus ab egritudine in sani-
tatē est vnus motus fm numerū ⁊ subiectū. ⁊
eodē modo motus ad albedine in nigredinez ⁊
motus corruptiōis ipius albedinis sunt vnus mo
tus. ⁊ tū motus quo albedo acquirit: ⁊ motus quo
corrūpit sunt oppositi: sicut motus acqsitiuus ⁊
depditiuus eiusdez forme sunt vnus motus. Qꝫ
aūt hoc sit verū. pz p pdicta qꝛ motus nihil in
cludit intrinsece: nisi affirmatiōes ⁊ negatio-
nes alicuius forme acqrende p motū. vbicūq ḡ
eedē sunt affirmatiōes nūero ⁊ negatōes ibi
est idē motus nūero, s in motu acqsitiuo ⁊ depdi-
tiuo eiusdē sunt eedē affirmatōes ⁊ negatōes
ḡ ⁊c. Assumptū pz de albedine ⁊ nigredine il
le eedē negatiōes q̄ sunt termini a quibus in mo-
tu acqsitiuo albedinis sunt termini ad quos
i motu depditiuo eiusdē. ⁊ ille eedē affirmati-
ones q̄ sunt termini ad quos i motu acqsitiuo
albedinis sunt termini a quibus in motu depditi
uo eiusdē. ḡ motus acqsitiuus albedinis ⁊ depdi
tiuus eiusdē sunt vnus motus numero. etiā si al-
bedo prius acqsita maneat p magnū tps anteq̄
depdat. Qꝫ aūt isti motus sint oppositi ptz: qꝛ
motus specificat a termino ad quē: s terminus
ad quē vnius motus scz acqsitiui ē affirmatio: ter

FF

minus aūt ad quē motus depditiui est negatio: s
ista opponunt. ḡ ⁊c. Vn̄ negatio q̄ in motu ac
qsitiuo fuit primus terminus a quo est vltimus ter-
minus ad quē i motu depditiuo. ⁊ iō q̄tuz ad h
distinguunt isti motus: ⁊ etiā q̄tū ad tps: qꝛ sunt
in diuersis tpibus. ⁊ si iste due ꝯditiōes reqrant
ad vnitatē numeralē motus: tūc forte isti motus
nō sunt vnus numero: s gn̄aliter motus acqsitiuus
vnius forme ⁊ depditiuus alterius sunt distincti rea
liter p cām oppositā causis iā dicte. Ad aliud

GG Ad.xvii.

dico q oē illud qd est i gn̄e predicatōez est esse
tiale alicui qd est p se i gn̄e pz de aia itellecti-
ua de pūcto i linea de vnitate i numero q̄ sūt
essentialia linee ⁊ nūero. s negatōes qꝛ no sūt
essentiales alicui existēti p se i gn̄e: qꝛ nulli po
sitiuo. iō nō sunt i gn̄e p reductiōez: ⁊ p ꝯns mo
tus q̄tū ad tales negatōes nō sunt i gn̄e pre-
dicatōem: s p tāto dicunt esse i genere p redu
ctionē: qꝛ sunt negatōes aliquoꝝ q̄ sunt p se in
gn̄e. Ad aliud dico q ly albū pōt hic suppo-

HH Ad.xviii.

sitiōem psonalē: ⁊ tūc est p se in gn̄e substātie si
cut suū subiectū p quo supponit aut supposi-
tiōem materialē: ⁊ tūc supponit p voce: ⁊ est i
eodē gn̄e in quo est vox. ⁊ sic est p se i gn̄e q̄lita
tis sicut suū significatuz. aut simplicē: ⁊ sic est
tm̄ ens rōnis ⁊ nō hꝫ esse in gn̄e nec p se nec p
reductiōem. ⁊ sic est q̄dam ꝯceptus significās
vnū qd est p se in gn̄e substātie puta subiectū
albedinis. Ad aliud dico q accipiēdo motū

II Ad.xix.

q̄tū ad totale significatū sic nec est i vno gn̄e
nec i pluribus: qꝛ vt sic cōponit ex affirmatōe ⁊
negatōe q̄ nō faciūt aliqd vnū qd est p se i ge
nere: s accipiēdo motū p illo qd est positiuuz
sic est in tribus generibus: qꝛ sic nō differt a termio
ad quē: nūc aūt termini ad quos est motus sunt
in tribus generibus fm cōem opinionem. ḡ ⁊c.
pōt tn̄ negatio i motu dici esse in genere p re-
ductiōem: qꝛ est negatio illius qd est p se in gn̄e.
Ad aliud dico q nec genus nec differētia sūt i

KK Ad.xx.

gn̄e pprie p se nec p reductiōem: qꝛ sunt tm̄ ꝯce
ptus: s ideo dr genus eē per se i gn̄e: qꝛ significat
totū illud qd significat species q̄ ponitur sub

genere nō est cū differētia inter gen⁹ ꝛ speciē
ꝙtū ad significare totū: q̄ꝛ tā gen⁹ ꝙ species si-
gnificāt totū ꝛ illud idē qḋ significat spēs si-
gnificat gen⁹: ꝫ gen⁹ sigt̄ plura tota ꝙ spēs: et
in ħ solū est differētia īter gen⁹ ꝛ spēm ꝙtā ad
significata: ꝛ iō vtrūqꝫ p̄dicat̄ī qd̄ de illis q̄ ꝑ
se sunt ī gn̄e: ꝛ dicit̄ eē ī linea p̄dicamētali. dif-
ferētia aūt sigt̄ ptē ꝛ nō totū: q̄ꝛ est pars in gn̄e
ꝑ reductiōem: ꝛ iō differētia q̄ sigt̄ ptēꝫ dī eē ī
gn̄e ꝑ reductiōem: ꝛ ꝓpt̄ cāde꙽ cam nō p̄dicat̄
in q̄d differētia de īdiuiduo: ꝫ ī quale ꝛ denoīa-
tiue sicut al's dcm̄ sunt. vñ accipiēdo gen⁹ ꝛ dif-
ferentiā vt sunt cōcept⁹: sic nō sunt ī gn̄e nec ꝑ
se nec ꝑ reductiōem. Si dicas si gen⁹ sigt̄ to-
tū ꝛ differentia ptē: ḡ in oī diffinitiōe esset nu-
gatio. Rn̄deo ꝙ nō. Tū q̄ꝛ diffinitio cōponit̄
ex cōceptib⁹ ꝛ nō ex reb⁹: lꝫ illi cōcept⁹ aliquo
mō significēt res. Nūc aūt est ali⁹ cōcept⁹ ge-
neris ali⁹ differētie: ḡ nō est repetitio vni⁹ ꝛ ta-
lē nugatio. Tū q̄ꝛ gen⁹ nō plus sigt̄ illud totū
qḋ l' ḡt spēs determinata ꝙ alia spēs: nec pl⁹ sigt̄
illud qḋ sigt̄ vna differentia ꝙ alia: ꝛ indifferen-
ter siue accipit̄ in diffinitiōne siue ex̄: q̄ꝛ ex quo
cōcept⁹ gn̄is nō est ꝯnotatiu⁹ ꝫ absolut⁹ ꝛ vna
īpositiōe sigt̄ oīa q̄ sigt̄. nunꝙ̄ amittit suū signi-
ficatū ex ħ ꝙ ponit̄ in diffinitiōe vel ex̄. Secus
esset si esset cōcept⁹ cōnotatiu⁹: ꝛ iō q̄n genus
ponit̄ in diffinitiōe eq̄liter sigt̄ sua significata
differētia aūt q̄ꝛ tm̄ sigt̄ illā partē q̄ cōuertibi-
lis est cū spē: iō differētia ꝯbit gen⁹ ad signifi-
catū spēi: ꝛ iō nulla ex ħ ponit̄ nugatio: ꝫ si pre-
cise significaret illud qḋ sigt̄ spēs ꝛ nō aliḋ to-
tū: tūc eēt difficile vitare nugatiōem in diffini-
tiōe. vñ illud cōe dcm̄ ꝙ gen⁹ in p̄dicādo ꝛ dif-
finiēdo est pa si intelligit̄ ꝙ gen⁹ sigt̄ partē in
diffinitiōe. ħ est falsum simplr̄ sic ptꝫ ꝑ p̄dicta.
si aūt intelligit̄ ꝙ ī diffinitiōe est pa ꝙ tota dif-
finitio cōponit̄ ex cōceptu gn̄is ꝛ differētie et
respectu diffinitiōis totalis cōcept⁹ gn̄is ē ps
ħ est verū: ꝫ nō alit̄. Si dicas ꝙ ptib⁹ diffiniti-
onis fm̄ phm̄. vij. metaphisice correspōdēt p-
tes rei: ḡ sicut gen⁹ sigt̄ vnā rē: ita differentia
sigt̄ aliā rē. Ad aliḋ dico ꝙ q̄cq̄d ē absolutū
in motu ante vltimū terminū duratiōe posset
cōseruari a deo sine vlteriori terio q̄ pōt acq̄ri
ꝑ motū: q̄ꝛ oēs ptes positiuas p̄cedentes dura-
tiōe alias ptes pōt cōseruare sine alijs ptibus
posterioꝛib⁹: ꝫ q̄tū ad totale significatū mot⁹
nō pōt sic cōseruari: q̄ꝛ ꝯdictio est ꝙ cōseruent̄
oēs affirmatōes ꝛ negatōes q̄ sunt de essentia
mot⁹ in ꝑpetuū sine acq̄sitiōe vltimi termini.
Ad aliud dico ꝙ oēs negatōes siue affirmati-
onēs cōpatiunt̄ se absolute loq̄ndo: q̄ꝛ sic oēs
ptes forme acq̄site ꝑ motū cōpatiunt̄ q̄n oēs
sunt posite ī actu: ita in subiecto āteꙙ̄ aliq̄ ps
forme acq̄rat̄ coexistūt ꝛ cōpatiunt̄ se negatō-
nes oīm partiū forme post acq̄rendarū: ꝫ q̄n ē
ita ꝙ aliq̄ pars forme ꝓducit̄ per motū: lꝫ cū
illa parte coexistat negatio alteri⁹ part̄ acq̄rē-
de nō tn̄ negatio eiusdē part̄: scꝫ supp̄i⁹. q̄ꝛ con-
tradictoria nō possunt sil' verificari de eodem
Et eadē rōne q̄n a mō partes sil' existūt nō pōt
negatio alicui⁹ part̄ in eodē subiecto cū nega-
tōe alteri⁹ part̄ existere ꝓpter ꝯdictiōem seq̄n-
tē. Et sic ptꝫ ꝙ nō valet instātia ista ī ꝓposito.
Ad primū alteri⁹ opinionis dico ꝙ motus ꝛ
termin⁹ nō sunt idē realit̄: nec differūt: sicut ꝛ
ī alijs q̄busdā. Exemplū. sortes ꝛ nō sortes nō
sunt idē realit̄: nec distiguūt̄ realit̄. Q̄ꝛ ad hoc
ꝙ aliq̄ distinguant̄ realiter requirit̄ ꝙ termini
distinctiōis sint reales: ꝫ sic nō est de motu re-
spectu termini: q̄ꝛ vltra terminum tm̄ dicit ne-
gatiōeꝫ nō ponēdo respectus. Bene tn̄ differt
a termino sicut totū differt a partib⁹: q̄ꝛ termi-
nus est pars mot⁹. Ad cōfirmatōem dico ꝙ
nō est tanta identitas in motu sicut in forma
q̄escente: q̄ꝛ forma quiescēs includit positiuū
tantu: sed motus īcludit positiuū ꝛ negatiuū.
Et cōcedo ꝙ motus nō est termin⁹ motus: et
oēs tales ꝓpositiōnes. Sed si ex his inferas.
Ergo distinguit̄ realiter: est fallacia cōsequē-
tis. Sicut ħ. Sortes nō est nō sortes. igit̄ disti-
guit̄ realiter a nō sorte. Ad secūdā dico ꝙ di-
spositiōnes motus sunt ptes mot⁹: ꝛ ille nō sūt
sil' cū forma permanēte. Sicut negatio nō po-
test esse idē cū sua affirmatōe: tn̄ qḋlibet posi-
tiuū in motu pōt esse cū permanēte. Ad aliḋ
dico ꝙ nigrescere dicit affirmatōes cū negati-
onibus. nigredo aūt tm̄ dicit affirmatōes. ne-
gatio aūt nō est idē cū affirmatōe. Sed si ex ħ
inferas distinctiōem realē cōmittis fallaciam
cōsequentis vt prius dcm̄ est. Ad aliud dico
fm̄ intentiōem phi. Actio immanens dicit̄ per
quā aliq̄d ꝓducitur in agente. Transiens per
quā aliquid producit̄ extra agens: ꝛ ideo q̄tū
ad hoc eodē modo differt motus per queꝫ ali-
q̄d ꝓducit̄ in agente a termino sicut motus ꝑ
quē aliq̄d ꝓducitur extra: nec oportet ꝓpter il-
lam auctoritatē aliquid ponere. Et quando
dicis de duobus agentibus dico ꝙ accipiēdo
actionem pro respectu de genere actionis: sic
diuersoꝝ agentiū sunt diuerse actiones: quia
diuersi respectus: ꝛ similiter erunt duo respe-
ctus ex parte passi: ꝛ ideo accipiendo motum
vt includit affirmationem ꝛ negationem: et
respectum passi ad aliquod agens: sic possunt
dici diuersi motus nō ratione absolutoꝝ: sed
respectiuoꝝ: quia ex vna parte accipitur for-
ma absoluta partialiter producta cum respe-
ctu ad vnum agens ꝛ totum illud esset vnus

Obiectio

Responsio.

Ad .xxi.

ZZ
Ad .xxij.

Ad Ad
Rn̄siones ad ar-
gumēta opiniōis
burlei posite ī pri-
cipio post ꝯrium.
Ad primum

Ad cōfirmatōeꝫ

Ad secūdm

Ad tertium

Ad quartum

Ad quintum

motus:⁊ ex alia parte accipit idē absolutū cū respectu ad aliud agens:⁊ illud eēt alius motus. ⁊ h̄ nō est ꝯ̄pdicta:q₂ p̄us bn̄ est ꝙ mot⁹ nō dicit aliq̄d absolutū vltra terminū:nec etiā respectiuū vltra res p̄manētes. Tamē ponendo respect⁹ pōt dicere vnū respectū vltra terminū. ⁊ sic ptꝫ ꝙ sunt diuerse actōes diuersoꝝ agentiū si ponātur respect⁹ ⁊ diuersi mot⁹ mō p̄dicto. Si aūt nō ponant̄ respect⁹ tunc h̄ nomē actio vel ꝯcept⁹ actōis significat agēs ⁊ ꝯnotat effectū ꝓductū puta formaꝫ ptibilit̄ acq̄sitā. ⁊ sic adhuc sunt diuerse actōnes sicut diuersa agētia: ꝫ tūc pōt esse idē agēs sicut idē patiēs:ꝫ passio sic significat effectū ꝓductuꝫ vel subiectū patiēs ꝯnotādo agēs:⁊ sicut idē pōt esse effect⁹ ꝓduct⁹ p diuersa agētia:⁊ ideꝫ silr̄ pōt esse subiectū patiēs:ita eadēꝫ pōt esse actio ⁊ diuerse actōnes:⁊ idē motus ⁊ diuerse actōes:q₂ motus pōt esse in se effect⁹ ptibilit̄ p talia agētia ꝓduct⁹ in subiecto:q₂ motus lꝫ significet p̄ncipalit̄ formaꝫ acq̄sitā ptibilit̄ tñ ꝯnotat subiectū:q₂ si de⁹ crearet successiue aliquā formā sine subiecto nō eēt motus q₂ nihil tūc moueret̄:⁊ tñ h̄ essent oēs affirmatōnes ⁊ negatōes intrinsece mot⁹:⁊ tñ nō dicit̄ vl' denotat̄ mot⁹:q₂ mot⁹ quantū ad q̄d nominis accept⁹ req̄rit subiectū:q̄d ꝯnotat:q₂ alit̄ denominare nō pōt sicut alā sunt deū de relatiōib⁹.

Ad sextum

Ad aliud dico ꝙ accipiēdo motū ꝓ acq̄sitōe ptis post partē ill⁹ pfectiōis ad quā vadit:sic nō differt a termino mot⁹ p aliq̄d positiuū ꝫ solū p negatōeꝫ:ꝫ accipiēdo motū ꝓ oi eo q̄d datur intelligi p motū siue sit absolutū siue respectiuū sic icludit respectū ad passum:⁊ ad agēs ⁊ sic differt a termino mot⁹:⁊ quātū ad illū respectū pōt poni in gn̄e passiōis sicut dicit cōmentator q̄nto phisicoꝝ.

Ad septimum

Ad aliud dico ꝙ ipse termin⁹ ad quē in motu est q̄si materia ꝫm illū modū loq̄ndi ⁊ respect⁹ forme ad subiectuꝫ vel ad agēs est q̄si forma. quātū ad p̄mū mot⁹ est in gn̄e eū termio ad quē. quātū ad scd̄m est in gn̄e passionis.

Nn
Ad octauum

Ad aliud dico ꝙ ad h̄ ꝙ motus ⁊ termin⁹ sint idē nō tñ requirit̄ ꝙ terminus vltim⁹ sit idē:ꝫ etiā ꝙ intermedij. Nunc aūt lꝫ sit idē vltimū vbi respectu mot⁹ sursum ⁊ mot⁹ deorsum:vbi tñ intermedia sunt diuersa. vñ q̄n termin⁹ totalis mot⁹ q̄ cōponit̄ ex oibus acq̄sit̄ p motū nō est idē cū termio totali alteri⁹ mot⁹:tūc nō sunt ijdē mot⁹. Si dicas ꝙ in motu augmētatōis ⁊ diminutiōis sunt oēs affirmatōes eedē ⁊ negatōes silr̄:⁊ tñ sunt motus ꝯ̄ij. Rñdeo ꝙ lꝫ oia essentialia in vno motu sint de essentia alteri⁹:q₂ tñ affirmatōes ⁊ negatōes:tñ diuersa est successio in vno motu ⁊ altero:q₂ i p̄mo affirmatōes succedūt negationibus in scd̄o negatōes succedūt affirmationibus. Exēplū. q̄n aliq̄s mouet̄ de nig⁹ albo ad nigȓ albū:⁊ ecōuerso.

Ad nonum

Ad aliō dico ꝙ passio realis quo ad aliq̄d est affirmatia:⁊ quo ad aliq̄d negatiua:⁊ talis passio pōt bene ꝯcludi in demōstratōe.

M
Ad decimum.

Ad aliud dico ꝙ circūscribēdo mobile ⁊ mouentē in oi motu:tūc mot⁹ localis est simplicit̄ impfectissim⁹:q₂ p motū localē tm̄ acquirit̄ vn⁹ respect⁹ de genere vbi:⁊ p oēm aliū motū vel mutatiōem acquirit̄ aliq̄ forma absoluta:⁊ sicut respect⁹ q̄cunqꝫ est impfectior absoluto quocūqꝫ ita mot⁹ local' ceteris ad respectiuū:imo q̄ est ip̄ius respect⁹ est impfectior oi alio motu:⁊ sic est impfectissim⁹ tñ nō circūscribēdo mouētē vel mobile:sic potest esse perfectior oi alio motu:q₂ motor in aliquo motu locali est pfectior oi motore in oib⁹ alijs mouētib⁹. tñ p̄supponit mobile pfectius quo ad aliquā ꝯditōeꝫ:scꝫ quo ad icorruptibilitatē ⁊ quo ad ens in actu q₂ generatio nō p̄supponit ens in actu. Silr̄ alteratio ⁊ augmētatio lꝫ p̄supponāt ens in actu:nō tñ incorruptibile sicut motus localis facit eo ꝙ cōuenit corpib⁹ celestib⁹:⁊ sic itelligit p̄hs octauo phisicoꝝ.

Ad primū principale.

Ad p̄ncipale dico ꝙ nō est successio in motu nisi rōne ꝯdictōis:nec est distinctio iter successiuū ⁊ p̄manēs nisi rōne ꝯdictōis:q₂ oia posita in motu possunt p̄manere sicut prius dcm̄ est.

Ad scd̄m

Ad aliud dico ꝙ termin⁹ pōt manere sine motu:q₂ mot⁹ icludit vltra terminū negatōes:q̄s termin⁹ nō icludit ⁊c̄. Questio. x.

A
Questio X

Trū duratio angeli differat ab essentia vel existētia angeli.

Qz sic primo

M₂ sic. q₂ existentia āgeli est tota silr̄:⁊ duratio nō:q₂ aliter nō plus durasset in fine mūdi q̄ in p̄ncipio:h̄ falsum est. g̃ ⁊c̄.

Secundo

Itē ad duratōem angeli necessario req̄rit̄ ꝯseruatio ad existentiā nō. igit̄. M₂ non ad existentiā ꝓbat̄:q₂ si sic h̄ nō esset nisi ꝓpt̄ dependentiā ip̄ius existētie ad deū:ꝫ h̄ nō obstat. ꝓbat̄:q₂ ignis in p̄mo instāti quo generat̄ dependet ab igne generāte:⁊ tñ nō depēdet ab igne generātē:q₂ aliter nō posset manere nisi ad p̄nam ignis generāt̄ q̄d est ꝯ̄sensum. g̃ ⁊c̄.

Tertio

Itē mēsura ⁊ mensuratū distingunt̄ realiter ꝫ duratio est mēsura angeli. g̃ ⁊c̄.

In oppositum

Ad opposi tū si sint distincta tūc deus posset ꝯseruare angelū sine sua duratōe.

B
Opinio prima

Hic est vna opinio ꝙ duratio angeli differt ab angelo:⁊ ꝙ dicit successionē sine mutatōe.

Probat̄ p̄mo.

M̄ō ꝓbat̄ sic. Duratō angeli est infinita:g̃ si duratio angeli est eadē angelo:⁊ ꝯ̄ns est tota silr̄:sequit̄ ꝙ āgelus est infinitus in actu.

Secundo.

Itē si sic:de⁹ non posset destruere vnū angelū nec eius duratōem, q₂ si

duratio angeli sit eadē angelo ⁊ p ꝯñs est tota sil: ꝙ idē est fuisse angeli esse ⁊ fore: sed deus nō pōt facere ꝙ angelus nō fuisset: ğ non pōt destruere esse vel fore angeli. ⁊ p ꝯñs nec āgelū.

Tertio.

Itē si sic: tūc duratio vniꝰ angeli nō esset maior duratōe alteriꝰ angeli: ⁊ tūc nō magis durasset angelus pⁱmiꝰ ꝙ angelus de nouo creatus.

Quarto

Itē actio dei est ꝯtinua: ſ ꝯtinuatio dicit partē ꝯtinuari parti: ⁊ partē succedere parti ğ ⁊c.

Quinto

Itē angelus fuit creatꝰ ante tp̄s ⁊ ante oēm successionē fuit innocēs ⁊ peccauit. ğ ⁊c.

C
Cōtra opinionē primam

Cōtra istā opinionē instat sic. Si duratio dicat aliq̄d distinctū a durante formalit᷑ sibi ịherēs: aut ğ est substātia aut accidens. nō substātia: qꝛ tūc esset materia vł forma vel cōpositū. Non forma: qꝛ vel tūc esset in gñe substantie p se vel p reductōem. Nō p reductōem: qꝛ tūc esset intrinsecū alicui existēti p se in gñe. Nec p se: qꝛ tūc esset natura intellectualis: qꝛ alia natura i gñe substātie poni nō pōt: ⁊ tūc vna natura intellectualis duraret p aliā. Nec materia: qꝛ tūc vel esset in gñe substātie p se vel per reductōem. nō p se vt manifestū est. nec p reductōez. qꝛ tūc esset pars essentialis cōponēs āgelo. Nec est accidēs: qꝛ nō est absolutū nec respectiuū. nō absolutū: qꝛ nec q̄titas nec q̄litas. Nō q̄titas: quia nec successiua nec pmanēs. nō successiua: qꝛ successio dicit aliq̄d positū a rebus pmanētibꝰ: ſ successio āgeli nō pōt pmanere. Nec est q̄titas pmanēs cūꝫ habeat vnā partē pmanētē ⁊ aliā nō: rōne successiōis. Nec est q̄litas: qꝛ si sic: tunc posset deus ꝯseruare angelū sine illa. Nec est respectꝰ alius a respectu fundato in essentia angeli ad deuꝫ p quē dependet: qꝛ ipossibile est ꝙ in eodē fūdamēto fundent᷑ diuersi respectꝰ etiā eiusdē rōnis: nisi ꝑpter variatōem fundamēti vel termini: ſ in ꝑposito nulla est variatio a pte dei: nec angeli. ğ nō est alius respectus a respectu fundato in essentia āgeli ad deū. Et p ꝯñs potest deꝰ in ppetuū ꝯseruare angelū sine successione cū alijs rebꝰ pmanentibꝰ. Ūn videt᷑ ꝙ opinio illa nō valet.

D
Opinio auctoris

Ideo dico ꝙ duratō angeli nullā rem dicit vltra res pmanentes: nec vltra essentiā angeli. qđ pbatur: qꝛ sicut deus pōt angelū in pⁱmo instāti creare sine alio positiuo creato absoluto vel respectiuo. excepto respectu angeli ad deū si ponat᷑ q̄d pmanens ita posset eundē angelū ipperpetuum ꝯseruare nō causando aliquā rē de nouo. cū ğ nō potest cōseruari sine duratōe sequitur ꝙ duratio nō sit aliq̄d positiuū sup essentiā angeli.

E
Scđo dicit

Scđo dico ꝙ duratio angeli cōnotat aliud ab essentia angeli: qꝛ successionē cui pōt angelꝰ coexistere. ⁊ hoc q̄tū ad suū totale significatū: licet significet essentiā āgel q̄tū ad suū pⁱcipale significatū: qđ pbat᷑: qꝛ ipossibile est ꝙ extrema ꝯdictionis verificent᷑ de eodē sine distinctiōe. ſ de āgelo verificātur successiue ista ꝯdictoria āgelus cōseruat᷑: āgelus nō ꝯseruat᷑. pbat᷑: qꝛ in illo instāti in quo āgelus creat᷑ nō cōseruat᷑ ꝑprie: qꝛ pōt stari post illud instās anihilari. ⁊ tūc nunꝗ fuisset cōseruatꝰ. ğ in pⁱmo instāti nō dicit᷑ ꝯseruari: ſ post illud dicit᷑ cōseruari. ergo opꝫ dare aliqđ distinctū ab āgelo: rōne cuiꝰ verificātur ista ꝯdictoria. ⁊ hoc nihil aliud est ꝗ successio aliq̄ q̄ nō est in angelo ſ alibi: cui āgelus coexistēs dicit᷑ durare plus vel minꝰ ſm ꝙ ista successio est maior vel minor. Sed dicit᷑ vnus āgelus plus durare ꝗ aliꝰ: qꝛ coexistit maiori successiōi ꝗ alius. puta qꝛ vnꝰ durat p tres ānos. alius p q̄ttuor. qꝛ vnꝰ coexistit motui triū annoꝝ. alius aūt motui q̄ttuor ānoꝝ. nec requirit᷑ necc̄rio ad durationeꝫ āgeli successio aliqua in actu: qꝛ si nulla essꝫ in actu adhuc āgelus duraret. sed requirit᷑ necc̄rio successio i actu: vel in potētia. Ūn si nulla successio esset. tñ diceret᷑ vnꝰ angelus plus durare ꝗ alius: qꝛ vnus coexistit maiori successiōi in potētia ꝗ alius. et coexisteret si successio esset in actu. ⁊ iđ successio āgeli requirit aliquā successionē in actu vel in potētia: et illud sufficit ad durationē āgeli.

Dubia
Dubium primum
Arguit primo.

Contra ista sunt aliq̄ dubia. Primo de coexistētia āgeli successiōi: qꝛ ſm hoc nō videt᷑ ꝙ sit alia distictio int᷑ durationē āgeli ⁊ eternitatē. qꝛ sic āgelus pōt coexistere maiori vel minori successioni vel infinite: ita deus ⁊ sic deꝰ dicit᷑ eternꝰ: qꝛ coexistit īfinite successiōi.

Secundo

Itē si sic sequeret᷑ ꝙ nō plꝰ differrent eē fuisse ⁊ fore in āgelo ꝗ in deo. qꝛ duratio āgeli q̄ dꝫ esse fuisse vel fore nō differt ab āgelo: nisi qꝛ cōnotat āgeluꝫ coexistere successiōi p̄senti p̄teriti ⁊ future. eodē mō est de deo.

Tertio

Itē ꝯseruatio ⁊ creatio dñt realr̄. ğ duratio angeli ⁊ existētia eiꝰ. Añs pbat᷑. qꝛ nō plꝰ sunt idē creatio siue pductio ⁊ ꝯseruatio respectu dei ꝗ respectu creature. sed respectu creature dñt. pbat᷑ qꝛ idē pt pduci ab vna cā: et cōseruari ab alia ⁊ nō a cā pducēte. pꝫ de hoīe. q̄ pducit᷑ ab hoīe ⁊ ꝯseruat᷑ a sole: ⁊ nō ab illo hoīe a quo generat᷑ ğ eodē mō est respectu dei. Cōseqñtia pbat᷑. qꝛ existētie āgeli correspōdet creatio ⁊ ꝯseruatōni duratio ğ ⁊c.

F
Respōdetur ad primum.

Ad pⁱmū istoꝝ dico. ꝙ inter durationē angeli ⁊ eternitatē est talis dr̄a. qꝛ āgelꝰ nō posset durare nisi essꝫ aliqua successio in actu vel in potētia. ſ successio bene pōt esse sine duratōe ⁊ coexistētia āgeli. qꝛ successio pt esse etiā si angelus nō sit. sed si nulla successio esset nec in actu nec in potētia: adhuc pōt esse deus vel eius eternitas. ſ nulla alia successio

E
Ad scdm

est nec esse pōt nisi deus vel eius eternitas sibi coexistat. ꝛ in hoc est differētia int' duratione ꝛ eternitatē: nō ꝙ eternitas sit aliqd inherēs deo: vel duratio āgeli aliqd formale inherēs āgelo. qꝛ hoc est īpossibile. Ad aliud dico ꝙ esse fuisse ꝛ fore differūt ali' in āgelo ꝙ i deo qꝛ āgelus pōt hic esse: licet nō habeat fore vel futurū esse. qꝛ pōt esse ꝛ statiꝫ ānihilari. Silit' pōt hic esse: ꝛ nunꝗ fuisse. qꝛ si nunc crearet' ꝛ stati ānihilaret': tūc hiet esse ꝛ nunꝗ fuisse. Silit' posset hic fore ꝛ nō esse vl' fuisse. qꝛ deus pōt creare āgelū in aliquo instāti ꝗ nō est nec vnꝗ fuit: ꝫ deus ita coexistit vni differētie tēporis sicut alteri: eo ꝙ necētio eius dꝫ coexistit nec pōt sine ꝯdictiōe coexistere esse: nisi coexistat fuisse ꝛ fore. ꝛ sic de alijs. Ad aliud dico ꝙ ꝓducere sine creare respectu dei ꝛ ꝯseruare nō differūt. qa nihil pōt ab eo ꝓduci ꝗn ab eo ꝯseruet'. Et qn dicit. ꝙ deus respectu creature ꝛc. ꝗ ꝛc. nego ꝯñam. qꝛ in creaturis si sit idē ꝓducēs agēs ꝛ ꝯseruās. tūc ꝓductio ꝛ ꝯseruatio illi' creature nō differūt. qꝛ creatio ꝛ ꝯseruatio significāt idē: ꝛ dr̄nt solū penes cōnotata. Et hoc siue ponātur respectus siue nō. ꝛ iō vbicūqꝫ est idē ꝓducēs ꝛ ꝯseruāa est eadē ꝓductio ꝛ ꝯseruatio. ꝫ qn sunt diuersa agentia creata. quorū vnū ꝓducit ꝛ nō ꝯseruat: sic est in exēplo iā posito. ꝛ aliud agēs ꝛ ꝯseruās sine ꝓducat effectū siue nō in talib' necētio dr̄nt ꝓductio ꝛ ꝯseruatio. qꝛ ꝓductio ꝛ ꝯseruatio significant principalit' ꝓducēs ꝛ ꝯseruās: nō ponēdo respect' ꝫ ꝓducēs ꝛ ꝯseruāo sunt diuersa in ꝓposito. Si em̄ significēt respect' adhuc erūt diuersi respect': sic diuersa fundamēta. ꝫ in deo vbi est ideꝫ ꝓducēs ꝛ ꝯseruās: nō dr̄nt sic ꝑꝫ: igit'.

F
Risio ad rōnes pme opinionis.
Ad primum

Ad rōes opinionis. Ad primā dico. ꝙ duratio āgeli nō est tota simul. qa duratio āgeli cōnotat successioneꝫ cuius ptes nō sunt simul. qa tūc tota successio esset simul qꝺ īcludit ꝯdictionē.

Obijcitur

Cōtra. data ista respōsiōe sequit' ꝙ duratio dei ꝗ est eternitas nō esset tota simul: qꝛ cōnotat successionē: cui' nō oēs

Respondetur.

ptes sunt simul ꝛ dat eaꝫ intelligere. Dico ꝙ accipiēdo durationē dei: siue eternitatē vt cōnotat: vel dat itelligere aliquā successionē cui de' coexistit. sic duratio dei nō est tota siml' sic nec illa successio. sic nec duratio angeli. ꝫ accipiēda duratiōeꝫ quā aliqs pōt hre ꝛ nō hre. qꝛ pōt coexistere successiōi quo ad aliquā pteꝫ. ꝛ nō coexistere successiōi quo ad aliā ptē. sic duratio āgeli nō est tota simul: qꝛ āgel' sic durat ꝙ pt nō durare. ꝛ sic coexistit vni pti successionis: ꝙ pōt nō coexistere alteri. ꝛ ꝓpter hꝫ nō est sua duratio tota siml'. sed duratio dei est tota simul: qꝛ deus sic durat ꝙ nō pōt nō durare ꝛ sic coexistit vni parti successionis: ꝙ nō pōt nō coexistere alteri parti: ꝛ ideo ꝙtū ad hꝫ pōt dici sua duratio simul. Et si ꝗras cām huius. dico ꝙ nō est alia causa nisi qꝛ angelus est corruptibilis: ꝛ deus incorruptibilis: ꝛ iō si angelus esset incorruptibilis sicut de': ita esset sua duratio tota sil' ꝙtū ad ꝯditōem predictaꝫ sicut duratio dei.

K
Ad scdm

Ad aliud dico ꝙ deus pōt destruere angelū ꝛ eius durationem vnū sine alio. Quia in diffinitōe exprimēte ꝗd nois durationis angeli ponit' aliqd distinctū ab angelo: ꝛ iō pōt vtrūqꝫ vel vnū sine alio destruere. Et qn dicis de fuisse esse ꝛ fore. dico ꝙ distiguūt' in angelo penes cōnotata. qꝛ esse angeli cōnotat aliquā ptē successionis nūc existentē fuisse cōnotat successionē pteritā: fore cōnotat successionē futurā. ꝛ iste partes distiguūt' ꝛ de' pōt facere ꝙ āgelus coexistat vni pti successiōis ꝛ nō alteri ꝛ sic pōt destruē vnū sn̄ alio sicut pūo dcm̄ est.

Instatur.
Respondetur.

Si dicas ꝙ fm̄ hiero. solus deus nō nouit esse fuisse ꝛ fore. Rn̄deo verū est ꝙ solus deus nullū cor. nouit cū negatione alteri'. Non em̄ nouit esse cū negatōe fuisse ꝛ fore. nō em̄ sic potuit esse aliqn quādo non fuit: vel aliqn nō esse: ꝫ qlibet creatura potuit nō fuisse ꝛ pōt nō esse.

L
Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ duratio vni' pōt esse maior duratōe alteri': quia vnus coexistit lōgiori successioni ali' breuiori.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ actio dei est ꝯtinua non sic ꝙ sint due partes quarū vna cōtinuat' alteri: qn vna pars manet alia cessat: ꝫ dicit' ꝯtinua qꝛ creatio dei ita coexistit vltime parti successionis: sicut pme vel medie.

Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ si angelus pūo fuit innocens ꝛ post peccauit anꝗ esset tps: adhuc esset ibi successio: qꝛ non esse peti pcessit: ꝛ ei' esse successit. ꝛ sic est successio ꝯdictoꝝ.

M
Ad primum principale.

Ad primū pncipale dico ꝙ duratio angeli tota est sil' ꝙtū ad oīe quod formalit' inheret angelo: tn̄ rōne ꝯnotati non est tota sil': qꝛ cōnotat successionē cui' ptes nō erūt simul.

N
Ad scdm.

Ad aliud dico ꝙ ꝯseruatio angeli vno mō accipit' ꝓ dependētia angeli ad deuꝫ ꝛ sic tā duratio angeli ꝙ essentia ꝯseruat'. alio modo accipit' ꝯseruatio vt dicit dependētiaꝫ angeli ad deū cū coexistētia successiōis: ꝛ isto mō reqrit' ꝯseruatio ad duratōem angeli: ꝛ nō ad coexistētiā: qꝛ duratio āgeli ꝯnotat successionē sicut ꝯseruatio sic accepta.

Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ duratio rei nō est mensura existentie rei: sicut post dicetur.

Questio. xi.

A
Questio XI

Trū mensura sit

v semp notior ꝛ nobilior mensurato.

Qꝛ non primo

Qꝛ nō. pꝫ: qꝛ enū eternitas tps sunt magꝭ ignota deo ꝛ āgelo ꝛ re tpali ꝗ mensurat'

Secundo

Tertio.

p ista. ergo etc. Item in quarto metaphisice primum in genere substantie quod est mensura omnium aliorum est deus: sed deus est maxime ignotus. ergo etc. Item quod non sit nobilior probatur: quia tempus est mensura motus et est innobilius motu saltem quo ad formam: quia secundum commentatorem quarto phisicorum tempus est passio primi motus: et est innobilior omni motu ad formam sicut respectivum est inobilius absoluto. ergo eius passio est innobilior. ergo etc.

In oppositum

Ad oppositum quarto metaphisice in omni genere est primum: quod est mensura omnium illius generis et illud est nobilius et notius mensurato. ergo etc.

B Circa responsionem

Ad questionem primo videndum est quid est mensura ubi sciendum est quod secundum philosophum quarto metaphisice mensura est illud per quod cognoscitur res vel quantitas rei: nunc autem res potest multipliciter cognosci per mensuram. uno modo potest vocari mensura illud quod est causa efficiens cognitionis rei: et hoc modo principium apprehensionis et sic intellectus dicitur mensura rerum quas intelligit et species rei si ponatur vel ipsamet res existens in effectu. et iste sunt cause efficientes principales respectu cognitionis rei. et sic potest intelligi dictum philosophi quod obiectum est mensura cognitionis. Alio modo capitur mensura pro re que ducit in rememorationem alicuius prius noti: et istud sic ducens in cognitionem alterius est improprie et solum representativum rei: quia nihil potest representari per aliud nisi representatum fuerit prius notum. Hoc modo dicimus quod ymago petri representet petrum prius cognitum: quia visa ymagine pertinenti occurrit rememoratio de petro. et isto sic representans potest dici mensura cognitionis representati quatenus ducat in eius cognitionem: et isti duo modi mensure sunt duo generales modi accipiendi mensuram. tertio modo accipitur mensura magis proprie pro illo cuius cognitio ducit in cognitionem quantitatis mensurati: ut scilicet quando res est primo nota secundum essentiam suam et ignota secundum quantitatem: tunc illud per cuius cognitionem intellectus certificatur de quantitate rei prius note secundum essentiam proprie dicitur mensura illius. et isto modo mensura presupponit unam cognitionem et certificat de alia. Isto modo mensuratum potest esse prius cognitum quam mensura secundum substantiam: licet non secundum quantitatem. mensura autem sic accepta aliquando est tantum in anima obiective: et aliquando in re extra subiective. Exemplum primi. quando aliquis geometer perfecte per quantitatem vel numerum ymaginatum mensurat aliam quantitatem per numeros reales. Exemplum secundi. quando mensura est aliquod signabile in re: et tunc mensurat per replicationem. quando scilicet est minor mensurato. patet de ulna et panno vel per adequationem: quando scilicet mensura est equalis mensurato.

C Secundo dicit

Secundo dico quod rationem mensure convenit primo uni quod est principium numeri: et illud unum non tantum reperitur in quantitate: sed in omni genere.

Obijcitur

Si dicas quod philosophus quarto metaphisice dicit quod unitas que est principium numeri et que est mensura competit soli quantitati.

Respondetur.

Respondeo quod accipit quantitatem pro eo quod includit plura seorsum acceptabilia. et sic unitas et numerus possunt ita bene inveniri in angelis sicut in quantitatibus. quia numerus decem angelorum potest dividi in plura seorsum acceptabilia: et quod sic accipiat quantitatem patet. quia secundum eum motus est respectu termini. sed terminus potest esse qualitas patet in alteratione. ergo accipit quantitatem pro qualitate. et ideo unitas que est principium numeri ita bene reperitur in aliis. et similiter numerus sicut in quantitate. quia omnes proprietates et passiones que possunt demonstrari in numera de quantitatibus possunt demonstrari in angelis. puta quod in angelis unus numerus est par. alius impar. unus duplus ad alium etc. Et ideo non est plus ponendus numerus in quantitatibus quam in angelis. Sed illud unum quod est mensura non est aliquod unum in re extra determinatum in certo. et hoc in mensura multitudinis sicut in mensura extensionis. quia sicut in mensura extensionis mensura habet aliquando esse tantum in anima obiective. aliquando in re extra subiective: sicut predictum est. ita illud unum quod est mensura multitudinis. aliquando est in anima tantum obiective. aliquando in re extra subiective. Exemplum primi quando aliquis per conceptum quem habet in anima mensurat decem angelos per replicationem unius in anima ad singulum eorum illud unum est proprie mensura multitudinis. Exemplum secundi si accipiatur unus angelus et applicetur ille angelus singularis ad quemlibet alium: tunc ille esset mensura illius multitudinis. sed hoc est improprie: quia qua ratione unus angelus est sic mensura et alius. et ideo unum quod est mensura multitudinis et numerus similiter habent tantum esse obiective in anima. Et hoc probatur de uno: quia de ratione mensure est quod sit simplex et indivisibilis. nunc autem unum in conceptu est magis simplex et indivisibile per carentiam partium intrinsecarum quam unum in re generaliter. patet de uno in quantitate in equis etc. ergo illud unum magis habet rationem mensure quam unum singulare.

D Tertio dicit

Tertio dico quod mensura et mensuratum distinguntur realiter si utrumque sit res: vel sunt non eadem realiter si unum sit res et aliud non. quod probatur. quia impossibile est quod duo contradictoria verificentur de eodem ceteris paribus. et hoc sive in re sive in ratione. sed mensura est notior mensurato ut prius dictum est. et per consequens mensuratum non est notius mensura. Si ergo mensura et mensuratum essent idem realiter. idem esset notius et non notius quod est contradictio. et eodem modo si eternitas sit mensura dei non esset realiter idem cum deo: quod falsum est.

E Quarto dicit

Quarto dico. quod mensura aliquando immo ut sepius est imperfectior mensurato. hoc probatur: quia aut mensura habet esse obiective in anima aut extra. Si primo modo. tunc est imperfectior: quia sic est tantum ens rationis quod est imperfectius ente reali. Si secundo modo. sic quantitas minor est mensura quantitatis maioris. patet de ulna respectu panni. et tunc adhuc est imperfectior quia quanto aliquid plus habet de quantitate: tanto habet plus de perfectione. hoc etiam patet quia mensura et mensuratum secundum philosophum sunt unigenea: itaque sunt unius speciei specia

lissime tanq̄ individua distincta sub illa speciei: sicut patet in exemplis phi q̄ dicit ꝙ lōgitudo est mensura lōgitudīs gravitas gravitatum vocis latitudo latitudinis. Et cōmentator dicit ibidē ꝙ mēsura nūeri nō est unitas ſ; numerus. et rō est q2 mēsura et mensuratū sunt unigenia: ſ; illud qd̄ est sic mensura ſm phm est minimū ſm pfectōem: aliqñ ſm naturā aliqñ ſ; institutōem. ḡ mensura est imperfectior. et hoc est verū de mensura extensionis duratōis et multitudinis: ſ; nō pfectiōis sicut postea dicetur.

F Obiectio prima. Si dicas ꝙ mēsura et mensuratū nō sunt unigenia: q2 ulna est mēsura pāni: et tn̄ nō est eiusdē speciei. Silr̄ inter mensurā et mensuratū est ordo: ſ; inter individua eiusdē speciei nō est ordo essentialis tertio metaphisice. ḡ.

Secunda.

Rn̄sio ad primā. Ad primū dico ꝙ q̄titas ulne est pma mensura et q̄titas pāni est primū mensuratū. silr̄ etiā in ulna vel in pāno nō sunt mensura vel mensuratum nisi de paccidēs quatenus extendit in q̄titatē et iō mensuratio ista ex utraq; parte debet attendi penes q̄titatē nō penes substantiā cuius ratio est: q2 si pānus cōgelet̄ est substantia eadē q̄ prius et tn̄ variat̄ q̄titas: et p ꝯn̄s mēsura. ḡ mensura habet attendi penes q̄ntitatem nō penes substātiā.

G Ad secūdā. Ad aliud dico ꝙ duplex est ordo essentialis. unus qñ illa q̄ ordinant̄ habent diffinitōes alterius rōnis et distinctas. alius qñ individuū unū est essentialiter pfectius alio. primus ordo est inter causas partiales alicuius effectus essentialit̄ ordinatas: et talis nō est in ppositio: q2 oīa individua eiusdē spēi habent eandē diffinitōem. Scd̄s ordo pōt esse inter individua eiusdē spēi: quoꝝ unū pōt esse pfectius alio: et hoc est gn̄aliter verū in oī spē: cuius individua suscipiūt magis et minus: et tūc illud qd̄ est minimū in pfectōe sub tali spē est mensura oīū aliorꝝ q̄ sūt maioris pfectōis puta minima linea ſm naturā et institutōem est mēsura oīm linearū pfectarā. minima supficies supficierū minimū corpus corporꝝ. minimus gradus albedinis oīm albedinū.

H Obiectio. Si dicas ꝙ phs dicit ꝙ in oī genere est unū pfectissimū qd̄ est mensura oīm aliorꝝ.

Responsio. Dico ꝙ hec nō est propositio phi: ſ; in uno loco dicit ꝙ in oī genere est unū primū: et illud est verū: ſ; illud nō oportet esse pfectissimū: sicut in genere q̄titatis. primū est punctus vel aliqd̄ tale. in genere substātie aliqua forma vel materia pma: et illud primū est mensura aliorꝝ quorꝝ pōt esse mensura: et aliter non. Et alibi dicit ꝙ in omī genere est pfectissimū: ſ; illud nō est mensura: nec est tn̄ unū tale: ſ; possunt esse multa talia: q2 pōt inveniri aliqua spēs cuius oīa individua sunt pfectiora individuis aliarū specierū: ſ; illa individua pfectiora nō sunt mēsure aliorꝝ. nec ecōtra. unde in genere qualitat̄ et q̄titatis est reperire unū qd̄ est mēsura aliorꝝ eiusdē generis sicut minima q̄titas ſm naturā vel institutōem vel minima qualitas. qd̄ nō sic intelligo ꝙ sit aliqua una q̄titas nūero q̄ sit mensura oīm aliarum q̄titatū: et sic de q̄litate. sed ꝙ in qualibet spē q̄titatis et qualitatis est reperire unū minimū qd̄ est mēsura oīm q̄titatū et qualitatū eiusdē speciei q̄ sunt pfectiores illo minimo. et sic possunt sub eodē gn̄e esse multa talia minima certū est: q2 tot sub albedie quot sunt albedines. sub illo gradu sub quo est minima albedo. et si substantie susciperent magis et minus generalit̄: sicut aliq̄ue q̄ extendunt̄ in materia et habent diversas partes sub diversis partibus q̄titat̄ in materia: tūc generaliter pōt esse in gn̄e substantie mēsura sicut in alijs generibus. unde ita bene pōt forma substantialis extensa in materia mensurari p minimū in sua specie sicut q̄titas vel albedo: nec video rōnem quare non. et sitra esset de aīa intellectiva et substātijs separatis eodē mō esset dicendū. sic ḡ patet ꝙ illud qd̄ est minimū in oī genere non est mensura: ſ; tm̄ in habentib9 mensurā q̄ recipiūt magis et minus: et in illis mensura est semp imperfectior mensurato: q2 est minimū ſm phm. si tn̄ velimus verificare dictā ppositōem q̄ imponitur pho: pōt dici ꝙ in oīm genere est primū qd̄ est mensura multitudinis illius generis sicut alias patebit. unde de rōne mensure est ꝙ sit notior et certior mēsurato: ut q̄titas minor vel albedo minor est notior et certior quo ad nos q̄ maior ergo sequit̄ ꝙ mensura est imperfectior mensurato.

I Ex istis sequit̄ ꝙ deus nō est mensura oīū aliorꝝ quo ad nos. qd̄ pbat̄: q2 de rōne mensure est ꝙ sit certior et notior mensurato: et hoc respectu illius q̄ mensurat̄ p mensurā. ḡ cū deus sit nobis notior oī creatura nō pōt nobis saltem in via esse mensura oīm.

K Ex hoc sequit̄ ꝙ idē pōt esse mensura et mensuratū respectu diversorꝝ quorꝝ unū notius alio: et ecōverso. Exēplū de motu et tpe q̄ sunt sibi invicē mensure q̄rto phisicorꝝ ſm cōmētatorē: q2 cui est notior motus q̄ tps pōt p motū mensurare tps. Et cui tps est notius motu pōt p tps mensurare motū. sicut patet ad sensum. unde lz deus nō ponatur mensura aliorꝝ quo ad nos p statu isto: tn̄ aliquo mō pōt poni mēsura pfectōis sicut postea dicet̄: et tūc dicet̄ mensura p essentiā suā: q2 p illam distinguit̄ realiter ab oībus alijs: et non p alias res ymaginatas respectu bovis et asini sicut alij ponunt.

Obijcitur primo. Cōtra ista. primo nō videtur ꝙ mensuratū sit prius cognitū q̄ mensura: q2 quarto metaphisice cōmentator dicit ꝙ

scibile est mẽsura sciẽtie: ⁊ tñ opꝫ prius cognoscere scientiã ꝙ̃ scibile ⁊ obiectũ ad extra mẽsurat actũ assentiendi. ergo ⁊c̃. Itẽ si sic q̃titas rei differret ab essentia: q2 idẽ realiter nõ põt esse notũ ⁊ ignotũ: ſꝫ essentia mẽsurati est ꝑus nota ꝙ̃ mensura ⁊ q̃titas nõ. ergo. Itẽ est notior ergo nobilior. añã ptꝫ ꝑ phm: q2 sicut vnũquodq3 se hꝫ ad cognitõem: ita ad entitatẽ. Añã ptꝫ ꝑ cõmentatorẽ ꝑmo phisicoꝝ q̃rto aliq̃ sunt notiora nature sunt ꝑfectiora. lꝫ non ita sit de nobis notis: verũtamẽ mẽsura notior est mẽsurato quo ad naturã. igit̃ ⁊c̃. Cõfirmat̃ ꝑ cõmentatorẽ q̃rto metaphisice q̃ dicit ꝙ mensura est prius in esse ⁊ cognitõe. ergo est notior. Item ꝙ mẽsura ⁊ mẽsuratũ nõ sunt eiusdẽ spẽi. ꝓbat̃: q2 mensuratũ dependet a mẽsura nõ tñ ꝯgnitõe ſꝫ etiã in essentia. ꝓbat̃: q2 eadẽ sunt ꝑncipia essendi ⁊ cognoscẽdi: ſꝫ inter media eiusdẽ spẽi nõ est talis dependẽtia. ergo.

Secundo · *Tertio.* · *Confirmatur* · *Quarto*

Z Respõdetur ad primum.

Ad primũ dico ꝙ possibile est ꝙ sit eadẽ cognitio q̃ cognoscit̃ essentia rei: ⁊ q̃ certificat̃ intellect⁹ de q̃titate rei: nõ tñ repugnat ꝙ sint diuerse cognitiones quarũ vna cognoscit̃ essentia rei: ⁊ alia cognoscit̃ q̃titas rei. ⁊ si sic esset: tũc cognitio qua cognoscit̃ essentia rei ꝑcederet cognitionẽ qua cognoscit̃ q̃titas. saltẽ vna est prior alia naturaliter.

M Tũc ad phm ⁊ cõmentatorẽ dico ꝙ res extra nõ est mẽsura act⁹ intelligendi: ſꝫ veritas in intellectu mẽsurat̃ veritate q̃ẽ in re: q2 in eo ꝙ res est vl' nõ est ⁊c̃. ⁊ nõ est res mensura actus assentiendi ſm substantiã suã ſꝫ solũ ſm qd̃ denoiat̃ a veritate cui assentit: ⁊ veritas in re distinguit̃ a veritate in itellectu sicut res a rõne. ⁊ veritas silr̃ in intellectu (dico cõplexa) distinguit̃ ab actu intelligẽdi. et põt dici mẽsura act⁹ assentiẽdi veritas in re: q̃tenꝰ certificat de veritate act⁹ intelligendi: q2 ex h̃ ꝙ cognosco sic esse in re: ex h̃ cognosco ꝙ act⁹ ꝑ quẽ rei assentim⁹ est verus. vñ scibile est mensura scientie: vl' q2 scibile est cã ꝑtialis scie: vl' q2 veritas in scibili est cã veritatis i sciẽntia. ⁊ aliter nõ est mẽsura. q2 ꝑ veritatẽ in re hñ corũ cognitõem veritatis in sciã. ⁊ nõ habet̃ a pho ꝙ scibile sit ꝓprie mẽsura scie.

N Si dicas ꝙ phs ⁊ cõmẽtator q̃nto metaphisice capitulo de relatõe dicũt. ꝙ sciã refert̃ ad scibile sicut mẽsuratũ ad mẽsurã. dico ꝙ nõ habet̃ h̃ a pho ⁊ cõmẽtatore: ſꝫ tñ intendit ibi dicere quot sunt q̃ referunt̃ ꝑ tertiũ modũ relatõis. ⁊ ponit ibi tria exẽpla tertij modi quoꝝ primũ est de mẽsura ⁊ mẽsurato. aliud de intellectu ⁊ intelligibili. ⁊ tertiũ de sensu ⁊ sensibili. ⁊ intẽdit tũc dicere ꝙ aliq̃d refert̃ ꝑ tertiũ modũ relatõis: q2 aliud refert̃ ad ipm. nõ q2 ipmmet refert̃. ⁊ ponit exẽplũ de ꝑdictis trib⁹: scꝫ ꝙ mẽsura refert̃ ad mẽsuratũ: q2 mensura refert̃ ad ipm ⁊ nõ ꝑ relatõem in mẽsura. ⁊ silr̃ sensatũ refert̃ ad actũ sentiẽdi: q2 act⁹ sentiẽdi refert̃ ad sensatũ: ⁊ silr̃ scibile refert̃ ad scientiã pre relatõez in scibili: ſꝫ q2 scia refert̃ ad ipm. vñ ista sunt tria exẽpla eiusdez mõi: nõ ꝙ in oib⁹ istis exẽplis sit relatio ꝑ modũ mẽsure q2 h̃ nullo mõ hꝫ ꝑ cõmẽtatorẽ vl' phꝫ: ſꝫ i oib⁹ istis vnũ refert̃ ad aliud: q2 aliud refert̃ ad ipꝫ. si tñ oĩno ibi velim⁹ ponẽ rõem mẽsure poterim⁹ saluare mõ ꝑdicto.

O Ad scdm.

Ad aliud dico ꝙ lꝫ de eadẽ re simplici oĩno indistincta nõ possunt formari distincti cõcept⁹. tñ de re habẽte ꝑtes eiusdez rõnis tõne partiũ bene pñt formari diuersi ꝯcept⁹. Tũ dico ꝙ oẽz ꝯceptũ icõplexũ quẽ habeo de mẽsurato post mẽsuratõem habeo añ mẽsuratõem. q2 ante mẽsuratõem dicit̃ tã mẽsura ꝙ̃ mensuratũ cognosci mẽsuratũ ſm essentiã ⁊ nõ ſm q̃titatẽ. Mensura aũt vtroq3 modo. Et sic ꝑ q̃titatẽ mensure cognoscit̃ q̃titas mensurati. Nõ ꝙ in re q̃ta sit aliq̃d cognitũ ⁊ aliq̃d ignotũ qd̃ ꝑ mensurã cognoscit̃: q2 possum cognoscere totã magnitudinẽ ⁊ oẽs ꝑtes ei⁹ intuitiue. ⁊ tñ ignorare cuius q̃titatis est. ⁊ silr̃ possũ cognoscere vnũquẽq3 bouẽ in decẽ: ⁊ tũ nescire numerũ: vt ptꝫ ad sensum. ⁊ ex hoc videt̃ ꝙ oẽz cognitõez incõplexã quã hẽo post mẽsuratõem habeo ante: ſꝫ ꝑ mensurã habeo cognitõnẽ cõplexã de mẽsurato. puta ꝙ tot sunt ꝑtes huius magnitudinis ⁊ tot sunt boues. vñ per mensurã ducor in cognitõem vni⁹ ꝯcept⁹ abstrahibilis ab istis decẽ vl' ab illis partib⁹ magnitudinis: puta in ꝯceptũ numeri denarij: et in cõceptũ tot partiũ magnitudis: puta q̃nq3 vel sex. ⁊ ille ꝯcept⁹ supponit ꝓ reb⁹: ⁊ ꝑdicãdo ꝯceptũ illũ de magnitudine vel de bobus habeo quãdã cognitõem cõplexã: puta ꝑdicãdo numerũ senariũ de ꝑtib⁹ magnitudinis habeo istã cognitõem ꝑ mensurã: q2 hec magnitudo hꝫ sex ꝑtes tante q̃titatĩ. In ꝑdicãdo numerũ denariũ de bob⁹ cognosco ꝙ sunt decez boues: ⁊ ista cognitio cõplexa fuit mihi prius ignota: ſꝫ ꝑ mẽsurã est mihi nota.

P Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ mensura põt esse innobilior mensurato ⁊ tñ notior. ⁊ ad phm dico ꝙ sicut entitas rei ẽ ꝑfectior: ita hꝫ ꝑfectiorẽ cognitõem ceteris paribus: ſꝫ mensura ꝓprie loq̃ndo nõ hꝫ ꝑfectiorẽ nec nobiliorẽ cognitõem ꝙ̃ mensuratũ. Et qñ dicis de notis nature. dico ꝙ cõmẽtator ꝑmo phisicoꝝ dicit ꝙ si nos facerem⁹ naturalia cõposita sicut facim⁹ artificiata: tunc essent eadem nobis ⁊ nature nota. q2 tũc materia ⁊ forma essent nobis notiores ꝙ̃ compositũ naturale. sicut ꝑtes rerũ artificialiũ sũt nobis magis note ꝙ̃ res artificiales. ergo intẽdit cõmeta-

to: q materia ꝛ forma sūt nature notiora q̄ cōpositū. ꝛ tñ ꝯpositū est pfectius materia ꝛ forma. ḡ ex hoc q aliq̄d est nature notius si natura cognosceret nō seq̄tur q sit pfectius. ḡ ex h̄ q mēsura est notior nature ipo mēsurato: nō sequit̄ q mēsura sit pfectior mēsurato. q2 esse notius nature nō est nisi q intellect⁹ p illud pōt acq̄rere notitiā alteri⁹: ꝛ nō ecōuerso. ꝛ sic itelligūt cōmentator ꝛ phs de notis nature.

B Ad quartum

Ad aliud dico. q in q̄titatib⁹ cōtinuis ꝛ in aliq̄b⁹ discretis mēsura ꝛ mēsuratū sūt eiusdē speciei ꝛ qñ dicis q mensuratū depēdet a mēsura ꝛc̄. Dico q aliq̄d dicit̄ mēsura alteri⁹. vel q2 eius notitia presupponit̄ notitie rei cognoscende q̄titatē ad q̄titatē. ꝛ illa est mēsura cognoscēdi solū in cognitionib⁹. sicut p3 de q̄titatibus. Aliq̄d aūt dicitur mensura. nō q2 ei⁹ cognitio tñ p̄supponit̄ notitie rei cognoscēde. sed cū h̄ est principiū cognoscēdi respectu mēsurati. ꝛ sic materia ꝛ forma pñt dici mensura cōpositi q2 earū cognitio p̄supponit̄ cognitiōi ꝯpositi ꝛ sunt ptes eēntiales cōpositi loquēdo de mēsura primo modo si loq̄mur ꝓprie de mensura. sic mēsuratū nō depēdet a mēsura in esse: s3 in cognitiōe solū. S3 loquēdo scd̄o mō sic mēsuratū depēdet a mēsura in esse ꝛ in cognitōe. ꝛ sic loq̄ est iproprie loq̄ de mēsura. Et isto scd̄o modo intelligēdo sunt eadē principia essendi ꝛ cognoscēdi. s3 generalit̄ loquēdo nō est veru3 sicut p3 in p̄mo exemplo. vbi videt̄ q mēsura est principiū cognoscēdi ꝛ nō essendi. Ad principalia p3 ex dictis: et postea latius patebit. Et hec de hac questione. Questio. xij.

A Questio XII

Utrum tempus habeat esse reale extra aiam a motu. ꝛ a qualib3 re pmanēte realr̄ distictū

Q sic. ꝓbat̄ p̄mo

Q sic. ꝓbat̄ primo sic. Quia illa quoꝝ ptes nō sunt nō faciūt vnū p se in gñe neq3 distingunt̄ realr̄. s3 mot⁹ ꝛ tp̄s sunt hmōi. ḡ ꝛc̄.

Secundo.

Itē instās realr̄ differt a tpe. ꝓbat̄: q2 instās est: tp̄s vero nō. ḡ ꝛc̄.

Confirmatio.

Cōfirmat̄. q2 instās corrūpit.

Tertio

Ite3 tp̄s h3 esse solū in aia. mot⁹ vero in re ex̄ aiam. ḡ ꝛc̄.

Opinio prima.

Hic est opinio gādensis. q tā motus q̄ tp̄s pñt ꝯsiderari tripl'r. Uno mō vt ptes ꝯtinuātur adinuicē sine distinctiōe. vtrūq3 tñ h3 esse in re ex̄. Alio mō vt ptes distinguūtur int̄ se. ꝛ sic tm̄ hñt eē in aia. Tertio mō vt ptes cōtinuātur ꝛ distingunt̄. ꝛ sic sunt pti in re extra ꝛ pti3 in aia. s̄m gandensem.

B Cōtra opinionē

Cōtra. mot⁹ est fluxus: s3 nō est ꝯtinuus fluxus in motu nisi sit a p̄ori in posteri⁹. cū ergo ipossibile sit h̄re fluxū ꝯtinuū nisi sit cōtinue a p̄ori i posteri⁹ ipossibile est h̄re motū sine p̄ori ꝛ posteriori. s3 vbicunq3 est p̄us ꝛ posteri⁹: ibi est distinctio. ergo impossibile est h̄re motū cōtinuū sine distictōne. ḡ dicere motū cōtinuū esse sine distinctōne est dicere ꝯdictōem. Itē impossibile est pcipere motū sine fluxu: q2 fluxus est de essentia successiuoꝝ: ꝛ impossibile est pcipere fluxū sine priori ꝛ posteriori. ḡ ꝛc̄. Si dicas q fluxus distinguit̄ a motu. cōtra: ex h̄ sequeret̄ q motus sit q̄d pmanens: q2 si circūscribat̄ fluxus ꝛ p̄us ꝛ posteri⁹ a motu: q̄cquid remanebit erit pmanens. ḡ ꝛc̄. Item ꝯ h̄ q ponit q motus et tp̄s tertio mō ꝯsiderata parti sunt in aia ꝛ partim in re extra. q2 q̄tū ad formale sunt in aia ꝛ q̄tu3 ad materiale sunt in re extra. q2 aut sunt q̄tū ad illud q̄d sunt i aia tm̄ obiectiue vl' subiectiue. si p̄mo mō ḡ tm̄ figmenta vel respect⁹ rōnis. nō scd̄o modo p3 discurrendo p singula q̄ sunt subiectiue in aia. ḡ op3 q sint in re extra subiectiue: ꝛ obiectiue i aia. si ḡ in re sit prius ꝛ posteri⁹ q̄ sunt formale in istis successiuis sequit̄ q successiua sunt in re quo ad materiale ꝛ formale. Item s̄m illā opinione3 tp̄s non est plus parti in aia ꝛ parti in re extra q̄ linea vel supficies ꝛ corp⁹. q2 possum ꝯsiderare in linea ꝯtinuatōem partiū ꝛ discretōem ꝛ vnā ptem p̄orem ꝛ aliā posteriorē sicut in potius de motu ꝛ tpe. ḡ linea equalit̄ h3 eē in aia parti ꝛ parti in re extra: sicut tp̄s vel mot⁹.

C Circa questionē

Ad q̄stionem igit̄ p̄mo ꝓbo q tp̄s nō est aliq̄d absolutū distinctū realit̄ a reb⁹ pmanentib⁹ ꝛ a motu. q2 si de⁹ faceret aliud celū nobili⁹ isto iā facto: cui⁹ motus esset velocior: tūc tp̄s nō esset isti⁹ celi iā facti: s3 poti⁹ illi⁹ celi noui️ creati ꝛ istud celū iā factū nō pderet aliq̄d absolutū p h̄ q aliud celū crearet̄ q2 eūde3 motū quē p̄us habuit mō haberet ꝛ oīa absoluta: vt p3. Itē oē absolutū hñs distictas ptes a re pmanēte si sit accidens est in aliquo subiectiue si ḡ tēpus sit hmōi q̄ro in quo h3 esse subiectiue non in mobili: ꝓbat̄. q2 si sic aut vna pars tpis est in vna pte mobilis: ꝛ alia i alia pte aut plures ptes tpis in vna pte mobilis ꝛ alia i alia. nō p̄mo mō. Tū q2 nō est maior rō q̄re vna ps eēt in vna pte ꝛ alia i alia pte q̄ ecōuerso: vt p3. tū q2 tp̄s esset totū sil': q2 oēs partes tpis essent sil' in oib⁹ partib⁹ mobilis. Nec scd̄o mō. tū quia duo accidentia essent in eode3 subiecto. tū q2 tūc tp̄s esset res pmanens: q2 h̄ret plures partes actu existentes.

Euasio

Si dicas q ptes tpis l3 nō sint sil': tñ hñt esse i quodā fieri ꝛ ordine q̄ ten⁹ copulant̄ ad aliq̄d instās.

Impugnatio.

Cōtra. si vna pars toti⁹ nō est totū nō est. ḡ m'tomagis si nulla pars toti⁹ est totū non est: s3 nulla pars tpis est. ḡ ꝛc̄. nec valet si dicat̄ q aia facit tp̄s esse quoddā totū: q2 aia p suā ꝯsideratōem nō posset alicui dare esse reale extra animā. nec pōt

poni tp̄s esse quoddā totū distinctū a reb⁹ per
manēti⁹ ꝓpter ordinē partiū tp̄s: nec ꝓpter
cōtinuatōem ad instās. nō ꝓpter primū: q2 il
lud qđ nō est nō pōt hr̄e ordinē positiuū. ptes
aūt tp̄is p̄ter res pmanētes nō sunt. nec scđm
ꝓpter candē rōnem: q2 cū partes tp̄is sint pu
rū nihil nō possunt positiue ꝯtinuari ad aliqđ
ens positiuum: q2 nihil nō pōt ꝯtinuari alicui
enti: nec facere aliqđ totū nec vnū. Itē instās
nō dicit aliqđ absolutū distinctū realit a reb⁹
pmanētib⁹. g nec tp̄s. ꝯn̄a ptz: q2 si indiuisibi
le nō dicit aliqđ absolutū positiuū a reb⁹ pma
nentib⁹: nec diuisibile. aīs ꝓbaṫ: q2 in gn̄e ab
soluto nō pōt poni. ptz discurrēdo: q2 nec i ge
nere q̄titatis nec q̄litatis: nec substātie nec p
se nec p reductōnem. Itē si sic. in quolibet tp̄e
etiā minimo si posset dari essent infinita abso
luta instātia destructa. ⁊ sic deus nō posz cre
are vnā partē tp̄is nisi destrueret infinita ab
soluta: q2 infinita instātia q̄ sunt in quolibz tē
pore. nec posset deus de potētia sua absoluta
cōseruare vnū ens absolutū p aliqđ tp̄s sicut
nec aliqđ instās. nec duo absoluta sil̄ q̄ oīa sūt
absurda. Itē duo absoluta sine ꝯdictōne pos
sunt sil̄ manere saltē i rerū natura: lz nō i eodē
subiecto: s̄ duo instantia nō. g ⁊c. Ideo dica

D
Opinio auctoris

q̄tū ad istū articulum φ nec tp̄s nec aliqđ suc
cessiuū dicit aliquā rē absolutā vel respectiuā
distīctā a reb⁹ pmanētib⁹. ⁊ h̄ est intentio phi
q̄rto phisicoꝝ caplo de tp̄e. vbi ꝓbat φ tā tp̄s
φ instās nō sunt. ⁊ ꝯcludūt rōnes sue verū φ
tū ꝓbāt: scz φ nō dicunt aliq̄d positiuū distin
ctū a reb⁹ pmanētib⁹: q2 h̄z cū cui⁹ ptes nō sūt
ipm totū nō est: s̄ tp̄s est hmōi: q2 partes tp̄is
vltra res pmanētes nō sunt aliq̄d positiuū: s̄
pure negatōes ⁊ nihil. silr̄ de instanti dicit φ
oē ens positiuū pōt durare p tp̄s: s̄ instans vt
differt a re pmanente nō pōt. g ⁊c. Scđo vi

E

dendū est q̄d est tp̄s vbi sciendum φ s̄m phm
q̄rto phisicoꝝ tp̄s est numer⁹ mot⁹ s̄m prius ⁊
posteri⁹. iō ad sciendū q̄d est tp̄s ⁊ quō est mē
sura: opz scire quō numer⁹ mensuraṫ p vnitatē

F

Circa qđ notandū est φ vnitas accipiṫ tri
pliciṫ. vno mō ꝓ oi eo qđ denoiaṫ vnū ab vni
tate. Alio mō accipiṫ ꝓ oi illo qđ denoiat ali
q̄d esse vnū modo quo dicim⁹ φ equ⁹ est vnus
⁊ φ canis est vn⁹. primo mō accipiṫ ꝓ vnitate
reali q̄ est pars nūeri numerati. ⁊ sic nulla vni
tas vna mensurat numerū: q2 nō est maior rō
quare vna vnitas talis mēsuret nūerū φ alia:
⁊ ad mensurandū numerū q̄ttuor equoꝝ suffi
cit accipe vnū equū post aliū. ⁊ sic vltra quous
q3 deueniṫ ad vltimū equū. ⁊ tūc ex oīb⁹ vnita
tib⁹ habeṫ nūerus q̄ternari⁹. ⁊ sic mēsuraṫ nu
mer⁹ p vnitatē q̄ est pars numeri ⁊ denoiatur
ab vnitate nō determiata: puta p accipe vnū
equū ⁊ applicare alteri: ⁊ post eūdē applicare
tertio ⁊ q̄rto. ⁊ sic deiceps: q2 h̄ nō ē necesse: s̄
posset sic fieri. Scđo mō accipiṫ vnitas ꝓ illo
qđ denoiat aliq̄d esse vnū modo p̄dicto. ⁊ ista
vnitas est tm̄ q̄dā ꝯceptus ināia habēs tm̄ eē
obiectiue ⁊ nullo mō subiectiue. ⁊ ista vnitas
pōt mēsurare oēs numeros p h̄ φ pōt de quo
libet vno p̄dicari ⁊ qđlibet vnū denoiare. ⁊ si
cut diciṫ de vnitate ita dicendū est de nūero:
q2 q̄dam numer⁹ est denoiat⁹ a numero ⁊ dr̄ a
pho q̄rto phisicoꝝ numer⁹ nūeratus. alius est
numer⁹ denoians numerū numeratū. ⁊ dr̄ ab
eodē numer⁹ quo numeram⁹. p̄mus numerus
est in re extra: q2 est ipe res numerate. scđs est
tantū obiectiue in aīa: sicut q̄dā ꝯceptus ab
stract⁹ a rebus nūeratis. Ex istis sequiṫ vna

G
Conclusio

ꝯclusio φ alio modo est aliq̄d mēsura multitu
dinis ⁊ magnitudinis. nā illud qđ est mensu
ra multitudinis nō opz φ sit aliq̄d distictū ab
oībus ptibus multitudinis: q2 vnūqđq3 mēsu
rans multitudinē est vnū qđ est pars multi
tudinis: ⁊ nō vnū determinatū. s̄ accipienda
vnū post aliđ quousq3 deueniṫ ad totā aggre
gatōem numeri vel multitudīs: s̄ magnitudo
aliq̄n mensuraṫ p vnū distinctū realiter a tota
magnitudine ⁊ ab oīb⁹ eius partib⁹. Exēpluz
q̄n p vlnā mensuraṫ pānus quo ad q̄titatē. a
liq̄n aūt mēsuraṫ tota magnitudo p magnitu
dinē siue p vnā partē determinatā magnitu
dinis. ⁊ sic distinguiṫ a tota magnitudine. sic
pars integralis a toto. ⁊ h̄ q̄n q̄titas partis
est notior q̄titate toti⁹. Ulteri⁹ notādū est

H

s̄m cōmentatorē q̄rto phisicoꝝ cōmento. l. φ
tp̄s: mot⁹ ⁊ oē ꝯtinuū tā pmanēs φ successi
uū pōt dici cōtinuū ⁊ discretū nō φ in re cōti
nuatio ⁊ discretio aliquoꝝ siue sint pmanen
tia siue successiua: sit aliq̄d absolutū vel respe
ctiuū a partib⁹ cōtinuatis ⁊ discretis distinctū
s̄ φ ꝯtinuatio ⁊ discretio sint cōcept⁹ vel vo
ces significātes partes ꝯtinuatas ⁊ discretas
cōnotando diuersas negatōes. Nā continua
tio significat ipas partes ꝯtinuatas cōnotan
do negatōes medij inter partes continuatas
q2 ille partes sunt cōtinuate inter quas nō est

I

aliqđ mediū interceptū. Sed discretio signi
ficat easdē partes cū negatōe vni⁹ ad alia: pu
ta φ partes discrete sic se habent φ vna non
est alia. ⁊ h̄ est verū tā in successiuis φ in pma

K

nētib⁹. Sz differētia ē iter ꝯtinuatōez succes
siuoꝝ ⁊ pmanentiū: q2 in pmanētib⁹ ptes ꝯti
nuate rōe q̄rū est ꝯtinuatio faciūt p se vnū sed
in successiuis nō faciūt p se vnū positiuū: q2 in
illis est ꝯtinuatio rōe affirmatōis ⁊ negatōis
q̄ nō faciūt p se vnū p h̄ scz φ duo ꝯdictoria cx

trin seca sic se habēt. maxime ad motū acq̄siti-uū: q: hʒ ꝯdictorū ꝯtinue succedēs ꝑmo coexistit oībꝰ ꝑtibꝰ cū q̄bꝰ coexistebat ꝑmū ꝯdictoriū ⁊ cū h̄ pluribꝰ sicut dcm̄ est supra de motu. Ita ꝙ tūc est motꝰ ꝯtinuꝰ q̄n q̄libet affirmatō q̄ est de essentia motꝰ succedit sue negatōi sine interceptōe medij. Alia dr̄a est: q: in ꝑmanētibus pōt itelligi ꝯtinuatā sine discretōe: ⁊ ecōuerso. Lʒ in re ꝯtinuatio nō pōt esse sine discretōe: ꝟ in successiuis nō pōt itelligi fluxus sine discretōe: q: nō pōt intelligi fluxus sine ꝑori ⁊ posteriori q̄ necīo includūt discretōem: ꝟ ecōtra discreto pōt bene itelligi i successiuis sine ꝯtinuatiōe. Tūc dico ꝙ tp̄s pōt accipi tribꝰ modis vt rōem hʒ mēsure. ⁊ duobꝰ vt nō hʒ rōnē mensure. ita ꝙ in vniuerso pōt accipi q̄nqʒ modis. Primo accipit̄ ꝓprijssime ⁊ strictissime ꝓ motu velocissimo maxīe noto: siue sit motꝰ octaue sphere: siue none: siue solis: siue lune: q̄ sit nobis maxīe notus. ⁊ h̄ ꝙ tali motu mensuramꝰ alios motꝰ inferiores. sic ꝑ motū solis mēsuramꝰ motꝰ inferiores. ⁊ per motū lune siḿr. q: sic mēsurari nō est aliud q̄ certificari per vnū motū de alio motu. Alio mō accipit̄ tempꝰ large ꝓ motu aliquo inferiori: ꝑ cuiꝰ notitiā possumꝰ deuenire i notitiā alicuiꝰ motꝰ superioris ⁊ sic q̄libʒ motꝰ iferior pōt dici tempꝰ. q: q̄libʒ pōt dici mēsura alicuiꝰ alteriꝰ motꝰ. sic enim ꝑ motꝰ nr̄os ꝓprios ⁊ opa nr̄a mēsuramꝰ motus superiores: puta motū solis: sicut pʒ ꝑ experientiā ⁊ ꝑ ꝯn̄s talis motꝰ pōt dici tp̄s. Tertio modo pōt dici tp̄s motꝰ ymaginatꝰ: siue ꝯceptꝰ q̄ tm̄ hʒ esse obiectiue in aīa ⁊ nullo mō subiectiue. ⁊ ꝑ istū matū mēsuramꝰ alios motꝰ in re ex q: viso motu i re certificamur stati ꝑ motuʒ in aīa de q̄titate eiꝰ ad motū quo artifex exptꝰ ꝑ q̄titatē ymaginatā ꝯgnoscit stati q̄titatē rei ex. sicut dicit. Jo. Exēplū huiꝰ. q̄n aliq̄s nō vidēs solē. ꝑꝑ̄ ꝯ: q: est sub nube: vidēs tn̄ aliū manū scit stati vtrū sit lōgior vel breuior ꝑ motuʒ in aīa: ⁊ etiā cecꝰ ꝑ motū ymaginatū in aīa mēsurat motū solis vł alicuiꝰ alteriꝰ. ⁊ de isto tp̄e dr̄ q̄rto phisicoꝝ a cōmētatore ꝙ ipossibile est tp̄s ꝑcipi nisi ꝯgnoscamꝰ nos eē in aliquo esse trāsmutabili ꝑcipiēdo aūt nos eē i aliquo esse trāsmutabili ꝑcipimꝰ motū: ⁊ ꝑcipiēdo motū ꝑcipimꝰ tp̄s ⁊ istis tribꝰ modis accipiēdo tp̄s motꝰ est motus tp̄s: q: sic est mēsura. Sʒ q̄rto mō accipit̄ tp̄s vt est nūerꝰ. ⁊ h̄ pōt eē dupliciter: vel q: est nūerꝰ nūeratꝰ. ⁊ sic ꝑus ⁊ posteriꝰ i motu ex respectū nō hn̄t rōem mēsure. vn̄ prius ⁊ posteriꝰ i motu siue ꝑs ꝑor ⁊ posterior possunt ꝯsiderari vel vt habēt rōem mēsure respectu alteriꝰ motꝰ: q: ducūt in cognitōeʒ alteriꝰ motꝰ vel p̄cise: vt sunt ꝑtes distīcte vniꝰ motꝰ

Tēpus accipitur quinqʒ modis. L

ꝑimo mō nō distigunt̄ a tp̄e: ⁊ scd̄o mō distingunt̄ saltē penes ꝯnotata. Alio mō accipit̄ tēpus ꝓ nūero quo nūeramꝰ ꝓ ꝑori ⁊ posteriori in motu ymaginato in aīa. ⁊ h̄ pōt esse dupliciter sicut ꝑcedēti mō dcm̄ est vel vt sunt mensura vel vt tm̄ sunt ꝑtes distīcte i tali motu. ꝑmo mō nō distigunt̄ a tp̄e tertio mō accepto. scd̄o mō differt penes ꝯnotata: q: ꝑmo mō cōnotat aliq̄d in aīa: scd̄o mō nō. ⁊ sic ꝑʒ ꝙ isti duo mōi nō distigunt̄ realr̄ a tribꝰ modis primis: ꝟ tm̄ penes ꝯnotata. Et ex istis pʒ ꝙ accipiēdo tp̄s vt hʒ rōʒ mēsure applicati ad aliq̄d mēsurabile ꝑ cuiꝰ noticiā deueniūt̄ i notitiā alteriꝰ: sic nō differt a motu. ⁊ h̄ siue accipiat̄ ꝑmo mō siue scd̄o mō siue tertio mō supradictorū differt tp̄s a motu: sic vlna ꝯ̄ga differt ab vlna: q: vlna ⁊ ꝯ̄ga q̄tū ad q̄d rei nullo mō differūt: ꝟ solū q̄tū ad q̄d noīs: q: i diffinitōne indicāte q̄d noīs vlne dʒ poni pāñꝰ ⁊ certificatio de q̄titate pāni: q: vlna ꝯnotat pāñū ⁊ certificatiōeʒ q̄titatꝭ eiꝰ: ⁊ eodē mō est ꝺ tp̄e q̄d nō differt a motu ꝟm q̄d rei: ꝟ solū ꝟm q̄d noīs: q: tp̄s est nūerꝰ ⁊ mēsura vt ꝑus dcm̄ est. Modo tā mēsura q̄ nūerꝰ siue sit nūerus nūeratꝰ siue nūerꝰ quo nūeramꝰ nō p̄nt eē sine actu aīe mēsurantꝭ vel nūerantꝭ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯnotāt actū aīe. ⁊ iō lʒ in diffinitōe exprīmēte q̄d rei tp̄is nō opʒ ponere actū aīe: tn̄ in diffinitōe exprīmēte q̄d noīs opʒ ponere actū aīe: cuiꝰ rō est: q: i diffinitōe exprīmente q̄d noīs dʒ poni q̄cq̄d ꝯnotat̄ ꝑ nomē. ⁊ dat̄ itelligi ꝑ illud nomē sic dat̄ itelligi ꝑ pʒ scd̄o posterioꝝ. mūc aūt h̄ nomē tp̄s vel ꝯceptꝰ tp̄is ꝯnotat actū aīe nūerantꝭ ⁊ replicantꝭ ꝑ mēsurā. Lʒ em̄ aliq̄n mēsura sit in re: ⁊ realis tn̄ replicatio mēsure respectu mēsurati est solū ꝑ aīaʒ: ⁊ iō i diffinitōe exprīmēte q̄d noīs tp̄is dʒ poni aliq̄d existens in aīa: ⁊ h̄ diuersimode: q: aliq̄n dʒ poni aliq̄d existēs tm̄ i aīa subiectiue: puta actꝰ aīe. aliq̄n aliq̄d exūs i aīo obiectiue ⁊ subiectiue. Exēplū ꝑmi si diffinit̄ tp̄s vt cōpetit motu ꝑmo mō ⁊ scd̄o supradcō sic i eius diffinitōe exprīmēte q̄d noīs dʒ poni motꝰ realis ⁊ actꝰ aīe mēsurantꝭ ⁊ nūerantꝭ ꝑ replicatōeʒ mēsure sup mēsuratū. Exemplū scd̄i. in diffinitōe exprīmēte q̄d noīs tp̄is vt ꝑdicat̄ de motu tertio mō supradcō dʒ poni eiꝰ motꝰ ymaginatꝰ q̄ tm̄ hʒ esse in aīa obiectiue ⁊ actꝰ aīe q̄ est in aīa subiectiue. In istis semꝑ poīt̄ actꝰ aīe tanq̄ aliq̄d cōnotatū per nomē nō tanq̄ ꝑncipale significatū. Et sic ponit̄ motꝰ in eiꝰ diffinitōe: ⁊ h̄ vel realis vel tm̄ ymaginatus. M: aūt plures particule ponantur in diffinitōe significante q̄d noīs q̄ q̄d rei patet ꝑ pħm scd̄o posterioꝝ. ⁊ septimo metaphisice. ⁊ ꝑʒ in exēplis. Si em̄ albū diffinit̄

m

n

ſm q̄d rei nihil dz poni in ei⁹ diffinitōe niſi tā
tū albedo codē mō in diffinitōe exprimēte q̄d
rei creatōis actionis nō dz poni niſi deus: ſed
in diffinitōe exprimēte q̄d nois vtriuſq₃ dz pl⁹
poni:q: i diffinitōe albi dz poni ſubiectum qd
cōnotat̄ p albū. ⁊ in tali diffinitōe creatōis a-
ctionis dz poni creatura q̄ cōnotat̄ p illud no
mē. ⁊ iſtud eſt generaliter veꝝ in oib⁹ cōnota
tiuis q̄ ꝑncipaliter ſignificāt vnū: ⁊ cōnotant
aliud qd plus dz poni in diffinitōe q̄d nois eo
rū ꝙ q̄d rei: q: in diffinitōe exprimēte q̄d rei ta
liū: tm̄ dz poni principale ſignificatū eoꝝ: ſed
in diffinitōe exprimēte q̄d nois dz poni q̄cq̄d
cōnotat̄ p nomē: ſ₃ in diffinitōe taliū nominū
q̄ nō ſunt cōnotatiua: ſ₃ ꝑciſe ſignificāt vnum
nihil cōnotando: nihil plus dz poni in diffini-
tiōe exprimēte q̄d nois ꝙ q̄d rei. Ex iſtis pz
ad q̄ſtionē vtrū tp̄s habeat eſſe extra aīam: q:
aut q̄rit̄ de tp̄e ꝙtū ad ſuū ꝑncipale ſignifica-
tū: aut ꝙtū ad ſuū ſignificatū totale. Si ꝑmo
mō pz ex ſupradictis: q: tp̄s ꝑmo mō ſcđo mō ⁊
q̄rto eſt tm̄ i re extra: ⁊ haberet eſſe ſi nulla aīa
eſſet q: illis modis tm̄ ſignificat mot⁹ reales
⁊ partes eoꝝ puta affirmatōes ⁊ negatōes q̄
oīa ſunt ex natura rei ⁊ in re: tn̄ bene hz eſſe in
aīa q̄n aliq̄d mēſurat̄ p tales mot⁹ ſicut cogni
tū in cognoſcēte: ſ₃ nullū eſſe hz p aīam qd eſſe
nō haberet ſi aīa nō eſſet. ſi aūt accipiat̄ tertio et
quīto modis: ſic tp̄s tātū eſt in aīa: q: ſic tantū
eſt mot⁹ ymaginat⁹: partes ei⁹ q̄ tantū habēt
eſſe in aīa obiectiue: ⁊ nullo modo ſubiectiue.

P Queritur.

Si aūt q̄ras de ſignificato totali ſiue de to-
to: qd cōnotat̄ p nomen ſic eſt partim in aīa ⁊
partim in re extra nō ꝙ cōponat̄ ex ente i aīa
⁊ ente in re extra. ſicut nec creatio actio cōpo-
nit̄ ex deo ⁊ creatura: nec albū ex albedine et
ſubiecto: ſ₃ q: in diffinitōe exprimēte q̄d nois
ponit̄ aliq̄d in re puta motus realis tanꝙ ꝑn-
cipale ſignificatū ⁊ actus aīe tanꝙ cōnotatū
⁊ ſic eſt partim in aīa ⁊ partim in re ex: ſed h̄ē
verū de tp̄e vt cōpetit motui primo modo ⁊ ſe
cūdo mō dictis. vt autē cōpetit tertio mō hcō
ſic eſt quo ad ſignificatū ꝑncipale i aīa: q: ſic
ſigt motum ymaginatū ⁊ ꝯnotat actū aīe mē
ſurantis. ⁊ ſilr cōnotat actū realē extra mēſu-
ratū. ⁊ ſic aliq̄d cōnotatū p tp̄s ſic acceptū eſt
in aīa ⁊ aliq̄d in re extra. Qm̄ mot⁹ circumſcri-
pto oī accidēte realiter ⁊ formaliter ſibi inhe-
rente ſit tp̄s ꝓprie dcm̄. ꝓbatur: q: ſm ph̄m il
lud eſt tp̄s p qd menſuramus motū: ſ₃ p primū
motū nobis maxime manifeſtū menſuramus
alios motus pz iſtud ad ſenſum. ⁊ ſilr ſm phi
loſophū quarto metaphiſice. in omi genere il-
lud p qd certificat̄ quis de ꝙtitate oīm alioꝝ
in illo genere illud eſt menſura alioꝝ. Nūc au

tem ꝙtitates motuum alioꝝ inferioꝝ ſunt no
bis ignote de q̄bus certificamur p primū mo-
tū nobis maxime notū. ergo ille motus ſuffi-
cit ad rationē tēporis abſq₃ omi alio accidēte
quia in genere ſucceſſiuoꝝ nō poteſt dari ali-
quid primū qd poſſit eſſe menſura oīm ſucceſ-
ſiuoꝝ: niſi primus motus nobis maxime mani
feſtus. ⁊ ſi aliquid ſit mobile cuius motus ſit
nobis ignotus: ille motus nō habet rōnem tē
poris: q: nō menſure. ſi em̄ deus crearet aliqd
mobile velocius ⁊ vniformi⁹ motum ꝙ aliqd
mobile nūc factū mouet̄ ſi ille motus eſſet no
bis manifeſtus ille motus diceret̄ ꝓpriſſime
tēpus ſine oī alio accidente addito. vñ mirū
eſt de illis q̄ ponūt ꝙ tēpus eſt quoddā acci-
dens inherens motui primi mobilis qd ꝑmo
menſurat motū primi mobilis: ⁊ ſcđario oēs
alios motus. q: illud accidens ex quo eſt ſuc-
ceſſiuū opz neceſſario ꝙ habeat menſurā ſicut
habent duratōem q̄ non pōt eſſe menſura ſu-
ipius: q: menſura ⁊ menſuratū diſtingunt̄ rea
liter ſicut ſupradcm̄ eſt. ergo hz aliud tp̄s pro
mēſura: ⁊ erit ꝓceſſus in infinitū: vl' ſtabit ad
aliquē motū q̄ poterit eſſe menſura alioꝝ ſine
oī accidente ſibi inherēte. Itē fruſtra fit p
plura qd pōt fieri p pauciora: nūc aūt p primū
motū nobis maxime manifeſtū ſine oī alio ad
dito poſſum⁹ alios motus mēſurare. ergo fru-
ſtra ponitur aliqd tale accidens. Itē nō plus
repugnat ꝑmo motui mēſurare alios mot⁹ ꝙ
ꝙtitati ꝯtinue alias ꝙtitates: eā ergo ꝙtitas
ꝑmanēs ſit menſura alteri⁹ ꝙtitatis p ſeipam
nō p aliā ꝙtitatē vel qualitatē ſibi inherentē
q: qualitas maior pōt eſſe in minori ꝙtitate: ⁊
minor in maiori: vt patz de albedine. ergo pri-
mus motus pōt menſurare alios motus ſine
aliquo accidente ſibi inherente. Itē nullum
accidens mēſurat ſuū ſubiectū: q: ſubiectū po
teſt eſſe idē ⁊ accidēs variari ſm magis ⁊ mi-
nus: vt pz in cōdenſatōe ⁊ rarefactōe. vbi ea
dē eſt ſubſtantia numero in raro ⁊ denſo: ⁊ tn̄
ꝙtitas variat̄. ⁊ ſic eſt ſemp equalis ſubſtātia
⁊ inequalis ꝙtitas: ⁊ p ꝯñs ꝙtitas nō menſu-
rat ſubſtantiā: g̃ ſi tp̄s ſit accidēs motus ſicut
ipi ymaginant̄ nō menſurat primū motū. Itē
quarto phiſicoꝝ dicit ph̄s ꝙ mot⁹ primus eſt
mēſura oīm motuū. Qm̄ aūt tp̄s cōueniat mo-
tui inferiori reſpectu alteri⁹ ſiue ſit prim⁹ mo-
tus ſiue alius pz. q: cuicūq₃ cōpetit diffinitio
⁊ diffinitū: ſed motui inferiori ⁊ etiam motui
ymaginato cōpetit diffinitio tp̄is. Patet q̄a
diffinitio tēporis eſt menſurare motū vel eſt
illud per cuius noticiā deuenit̄ in cognitōem
ꝙtitatis mot⁹. nūc aūt p vnū motū inferiorē
⁊ etiā ymaginatū deuenim⁹ in cognitiōez ꝙti

tatis alteri⁹ motus. ꝑ talis motus iferior siue realis siue ymaginatus est tēpus. ⁊ pōt vnus mot⁹ esse mēsura ⁊ mēsuratus respectu eiusdē motus: vt si vnus mot⁹ sit vni bñ notior: alis motu: pt ille p cognitionē pmi mot⁹ deuenire in cognitione scđi motus. ⁊ tūc illi est pm⁹ motus tps. ꝟ si alteri sit pmus mot⁹ ignotus: ⁊ secūdus notus: pōt ille p cognitōez scđi motus deuenire i cognitionē pmi mot⁹. ⁊ tūc illi erit scđs motus tps: ⁊ nō pmus. ⁊ sic idē mot⁹ pōt esse mēsura ⁊ mensuratū respectu eiusdē. sic ꝑ ex pdictis p3 q̄d est tps.

Dubiū quod est tempus.

Sed dubiū est quorū est tps. Rñdeo tps est pmo mensura mot⁹ qđ pbat. qꝛ mēsura ⁊ mensuratū sunt vnigēia q̄rto metaphisice. Nūc aūt tps est idē cū pmo motu q̄ est mensura alioꝝ motuū. ergo tps est pmo mēsura oīm motuū. Scđo est mēsura durarōis cuiuscūq3 rei pmanētia. qđ pbat. qꝛ duratio includit successionē. qꝛ duratio rei significat ipam rē durantē ꝯnotādo successionē coexistentē actu vel potētia. oē aūt successiuū est realit motus. ergo duratio cuiuslibet rei includit motū q̄ pmo mensurat p tps. ꝑ oīa duratio rōne cōnotati mensurat. ⁊ hoc scđario. Itē qñ cūq3 aliq̄ sic se hñt: q vnū dicit breui⁹. ⁊ aliud lōgius. illa mensurantur tpe. qꝛ illa sunt passiones tpis. sed duratio vni⁹ rei dicit breuior vel lōgior duratiōe alteri⁹ rei. ergo ⁊c. q̄a duratio nō dicit breuior vel lōgior: nisi qꝛ coexistit breuiori vel lōgiori. Tertio q̄es mensurat tpe. pbat sic de duratiōe. dicit eñ aliq̄d q̄escere. qa existit sub forma acq̄sita sine motu maiori vel minori tpe. ⁊ hoc est coexistere maiori vel minori successiōi in motu. Quarto dico. q sba rei pmanētis circūscribēdo duratiōem nō mensuratur tpe. qđ pbat. qꝛ qñ aliq̄d mensurat aliqua mēsura: ipm manēs idē sp h3 eandē mensuraz realr vel p equalentiā. Exemplū q̄titas aliq̄ mēsurata p vlnā. sic q nec augeat nec minuat. si pmo mensuret p vlnā sp mensurabit p vlnā vel p eandē realr vel p equalentiā. qꝛ tñ valet vna vlna ad mēsurādū illā q̄titatē sic alia vlna. ideo sufficit vna p equalentiā. Sed sba rei pmanētis si mensuret tpe pōt manere eadē diuersis tpibus. qꝛ pt coexistere maiori tpi ⁊ minori. ⁊ sic mensuraret tpe magno ⁊ pūo. ⁊ per ꝯñs tps pūū esset idē tpi magno p equalentiā vel realr vtrūq3 est incōueniēs. ꝑ sba rei pmanētis nullo mō mensurat tpe. ꝟ tñ ei⁹ duratio

Dubia
Primum

S3 3 ista sunt multa dubia. Primo videt q tps sit distinctū a reb⁹ pmanētib⁹. qꝛ vna spēs distinguit realr ab alia: ꝟ tps est vna spēs q̄titatis p pħm in pdicamētis dicentē āplius pter hec loc⁹ ⁊ tps. ergo est spēs distincta a rebus pmanētib⁹.

Secundū

Itez. v. metaphisice. tps est p se q̄tū nō p accñs sic albū musicū. ꝟ nō q̄tū pmanēs. ꝑ successiuū.

Tertiū

Itez in eodē q̄nto. pūū ⁊ magnū: breue ⁊ longū sunt passiōes q̄titatꝭ ⁊ distinguūt tpi. ergo est q̄titas. ꝟ nō pmanēs ergo successiua.

Quartū

Itē tps est mēsura motus ꝑ est noti⁹ motu. sed nō rōe negationū in motu qꝛ ille sunt ignote ⁊ nō sūt cāe notitie affirmationū: ꝟ magis ecōtra. nec rōe affirmationū. qꝛ ille mensurant tpe. ꝑ ꝟ est rōne alicui⁹ positiui qđ tps includit pter illa.

Quintū

Itez. v. phisicoꝝ ꝟ3 cōmentatorē aliq̄ attribuuntur motui sic ptes. aliq̄ sic accñtia. ⁊ eodē mō tpi attribuūtur aliqua vt accña: puta successiue eē tale cui⁹ vna ps pcedit: alia sequit: sed talia nō attribuunt tpi vt pmanēs est. ꝑ vt successiuū.

Sextū

Itē videt q instās dicat aliq̄d absolutū distinctū a reb⁹ pmanētib⁹. qꝛ instās raptī trāsit ⁊ nō manet idē in toto tpe. Alit eñ posset motus esse i eodē instāti. ꝟ res pmanēs pmanet tota eadē in toto tpe. ꝑ instās est aliđ a reb⁹ pmanētib⁹. ex quo est res aliq̄. qꝛ alias esset fatua q̄stio de instāti.

Septimū

Itez instās est cōtinuatiuū q̄titatis ꝟ3 pħm: nō pmanentiū. p3 discurrendo p singulas spēs q̄titatis. ꝑ successiuū ⁊ nō pmanēs. ꝑ est aliud a pmanētib⁹.

Octauū

Itē ꝟm pħ3. iiij. phisicoꝝ nihil est in actu de tpe nisi instās qđ est aliud a tpe. qꝛ nec temp⁹ nec ps tpis ꝟm pħm. ꝟ tps ⁊ ps tpis p te nō dr̄nt a reb⁹ pmanētib⁹. ꝑ cū instans sit aliud a tpe distinguit realr a reb⁹ permanētib⁹.

Nonū

Itez mutatio subita mensurat instāti: sicut motus tpe. ꝑ dr̄nt realr p te a mutatōe: sic mensura a mensurato. sed mutatio etiā p te nō differt a re pmanēte. ꝑ instās realr dr̄t a re pmanēte. qꝛ differt a mutatiōe.

Decimū

Itez nulla res pmanens distinguit int pteritū ⁊ futurū. ꝟ instās distiguit ꝟm pħm. ergo nō est res pmanēs.

Undecimū

Itez q mot⁹ distinguit realr a tpe ⁊ ecōuerso. pbat. qꝛ vna q̄titas nō ē eadez alteri nisi ptes earū sint eq̄les ꝟm q̄titatē ⁊ pportionē vt si a est idē b partes a sunt eiusdē q̄titatis ⁊ pportionis cū partibus b. ꝑ si tps ⁊ mot⁹ sint idē ptes motus ⁊ tpis sunt eedē ⁊ eq̄les modo pdicto. ꝟ est falsum. pbat: qꝛ si mot⁹ celi esset velocior: intantū q mot⁹ q̄ nūc est i duab⁹ horis fieret in vna hora: tūc oēs ptes mot⁹ essent eedē sicut nūc: ⁊ tñ nō essēt eq̄les ptibus tpis: qꝛ ptes mot⁹ nūc p positū fuit in duab⁹ horis: tūc aūt si velocior esset mot⁹ ꝟm casum fierent i vna hora: ⁊ p ꝯñs i medietate tpis. ꝑ si tps et mot⁹ sint idē: sequit q mot⁹ q̄ nūc est eq̄lis et idē duab⁹ horis: esset tūc eq̄lis ⁊ idē vni hore. ⁊ sic pars esset equalis ⁊ eadem toti suo: qꝛ tēpus qđ est nunc equale ⁊ idē toti motui esset equale ⁊ idem parti. qꝛ idem est motus tunc ⁊ nunc. Itē q̄rto phisicoꝝ ad idē tempus nō est

motus ſ͛ ꝯñs motuū: ⁊ eſt idē apud oēs motus. nō aūt tp̄s: ꝗ nō ſunt idē.

Duodecimū

Itē tp̄s ⁊ mot⁹ habēt ꝓꝑetates diſtīctas: ꝗ diſtiguunt̄. aſſumptū ꝓbat̄: qꝛ mot⁹ dicit̄ velox ⁊ tard⁹ tp̄s aūt non ꝗ ⁊c̄.

Decimūtertiū

Itē q̄rto phiſicoꝝ ſ͛ʒ cōmentatorē tp̄s eſt accidēs mot⁹: ⁊ ſequit̄ naturalit̄ motū: ſ͛ nihil ꝑcedit ſeipm̄ naturaliter: nec eſt accidens ſuipſius.

Decimūquartū

Itē cōmentatoꝛ q̄rto phiſicoꝝ ſicut mot⁹ ſequit̄ ſpaciū ita tp̄s motū. motus aūt ⁊ ſpaciū nō ſunt eadē realiter: ꝗ nec tp̄s ⁊ mot⁹. Itē cōmētatoꝛ in eodē ſicut ſpaciū eſt cā non eſſe mot⁹: ita motus eſt cā nō eſſe tp̄is: ſ͛ nihil eſt cā nō eſſe ſuipſius. ꝗ. Itē cōmētatoꝛ ibidē tp̄s nō eſt mot⁹: ſ͛ numer⁹ motus.

Decimūquintū

Itē ꝙ tp̄s nō ſit p̄mus motus ꝓbat̄: qꝛ tūc ſi eſſent plures celi: eſſent tūc plura tpa. qđ hʒ p̄hs ꝓ inconueniēti.

Decimūſextū

Itē ſi ſic: tūc non poſſet eſſe tp̄s niſi eſſet p̄mus mot⁹. ꝯñs eſt falſum: qꝛ ſi oīa corpa celeſtia ſtarēt ⁊ ceſſarēt a motu: adhuc poſſet eſſe mot⁹ inferioꝛ. puta in rota figuli. ⁊ ꝑ ꝯñs eſſet tp̄s qđ apparet verū in tp̄e ioſue qn̄ non fuit mot⁹ celi: ⁊ tunc fuit tp̄s: qꝛ mot⁹ inferioꝛ: qꝛ tūc pugnabat popul⁹ iſrael ⁊ vīcebat.

Decimūſeptimū

Itē ſ͛m p̄hm q̄rto phiſicoꝝ. tp̄s eſt paſſio mot⁹: ſ͛ paſſio nō eſt idē realiter cū eo cui⁹ eſt paſſio. ꝗ ⁊c̄.

Decimūoctauū

Itē ꝯ͛ ſ͛ ponit̄: qꝛ tp̄s hʒ eſſe aliquo modo totaliter ī aīa: ſcʒ accipiēdo tp̄s ꝓ motu ymaginato: qꝛ ſimultas p̄tium repugnat tpi. ergo vbi ſunt oēs partes tp̄is ſiſ̄. ibi nō eſt tp̄s ſ͛ tēpus in aīa hʒ oēs partes ſiſ̄. ꝗ ⁊c̄. Maior autē ſiſ̄tas partiū repugnat tpi: pꝫ. qꝛ tp̄s neceſſario hʒ prioꝛē ⁊ poſterioꝛē.

Decimūnonū

Itē inſtans qđ eſt cōtinuatiuū tp̄is p̄teriti cū futuro eſt extra animā ꝗ tp̄s eſt extra aīam.

Uiceſimū

Itē tp̄s eſt paſſio entis realis: qꝛ eſt paſſio motus celeſtis extra aīam. ꝗ nō hʒ tm̄ eſſe in aīa obiectiue.

Uiceſimūprimū

Itē ꝙ tp̄s in aīa nō ſit menſura: ꝓbat̄. qꝛ nihil idem ꝯuenit ēti reali ⁊ rōnis: ſ͛ menſurare ꝯpetit motui p̄mo q̄ eſt extra aīam reſpectu alioꝝ motuū. ergo hoc nō cōpetit exiſtenti in aīa.

Uiceſimūſcđm

Itē ꝙ tp̄s nō ſit numer⁹ nūeratus in motu: ꝓbat̄. qꝛ tūc quot ſunt nūeri nūerati in motu tot eſſet motus. ⁊ ꝑ ꝯñs tot tpa.

Uiceſimūtertiū

Itē q̄rto phiſicoꝝ cōmētatoꝛ eſſentiale eſt tpi mēſurare ⁊ accidentale menſurari: ſ͛ nūerus nūeratus menſurat̄: ⁊ nō mēſurat. cū ꝗ in diffinitōne rei ponat̄ illud tm̄ qđ eſt ei eſſentiale ⁊ nō accidentale: ſequit̄ ꝙ in diffinitōe tp̄is non dʒ poni nūer⁹ nūeratus

Uiceſimūq̄rtū

Itē ſi ſic: tūc equaliter linea ⁊ ſupficies eſſēt tp̄s ſicut mot⁹: qꝛ ita ꝯueniūt nūerore partes ſi nec ſicut mot⁹. h̄ aūt falſū eſt. ꝗ ⁊c̄.

Uiceſimūquītuʒ

Itē ꝙ motus inferioꝛ nō ſit tp̄s. ꝓbat̄. qꝛ tp̄s eſt idē vbiꝙ ⁊ apud oēs: mot⁹ aūt inferioꝛ nō. ꝗ ⁊c̄.

Uiceſimūſextuʒ.

Itē ꝙ res ꝑmanētes q̄tū ad ſubſtantiā mēſurant̄ tp̄e: ꝓbat̄. qꝛ qđlibet aliud a deo hʒ mēſurari. ergo ſubſtātia rei ꝑmanētꝭ hʒ mēſurari: ſ͛ nō aliā ꝙ tp̄s. ꝗ ⁊c̄. ꝓpter qđ cōmētatoꝛ dicit q̄rto phiſicoꝝ ꝙ tp̄s eſt mēſura ꝑ accidēs ꝑmanētium.

R
Rñſio ad primū

Ad p̄mū iſtoꝝ dico ꝙ itētio p̄hi eſt ꝙ tp̄s nō ſit alia res a reb⁹ ꝑmanētib⁹. ⁊ h̄ ꝓbāt rōnes q̄s facit ad ꝓbādū tp̄s nō eſſe. ꝯcludunt enī ꝙ tp̄s nō ſit alia res a reb⁹ ꝑmanētib⁹. ⁊ iō illas rōes nō ſoluit.

Euaſio

Si dicas ꝙ oēs ille ſoluūt̄ ꝑ h̄ ꝙ ptes ſucceſſiuoꝝ hūt eē ī quodā ordīe ⁊ fieri ⁊ finiri ꝑ h̄ ꝙ vna ps ſuccedit alteri: ⁊ ābe ꝯtinuant̄ ad inſtās.

S
Improbatio

Cōtra. inſtās nō pōt dare eē pti p̄terite ⁊ future: ⁊ de p̄nti nihil eſt: niſi inſtās. ꝗ nullo mō pōt dare eſſe. ꝙ nō pti p̄terite pꝫ: tū qꝛ illđ qđ nō eſt ens nō ſit ens: qꝛ ſibi ſuccedit ens. Alr̄ ei negatio cui ſuccedit affirmatio eēt ēs: tū qꝛ īdiuiſibile ſuccedēs cuicūqꝫ n̄ dat ſibi maioꝛē ētitatē ꝙ ſi nō ſuccederet: qꝛ i nullo gn̄e cauſe: qꝛ nec finalis nec formal' nec efficiēt. cū ꝗ accipiat̄ tp̄s p̄teritū cui nihil ſuccedit eēt noens. ꝗ eodē mō qn̄ indiuiſibile ſuccedit eſt nōens. tū tertio: qꝛ ſi inſtās ſuccedēs tpi p̄terito imediate poſſʒ ſibi dare ētitatē q̄re iſtās ſibi ſuccedēs mediate puta ꝑ vnū ānū nō pōt dare entitatē tpi p̄terito mediate: puta iſtās qđ eſt nūc nō pōt dare entitatē tpi p̄terito qđ fuit ante ānū. ꝗ nō eſt rōnabilit̄ dcm̄ ꝙ totū tp̄s p̄teritū hʒ eſſe ꝑ iſtās p̄ñs.

Euaſio

Si dicas ꝙ q̄libʒ ps tp̄is p̄teriti hʒ eſſe ꝑ iſtās p̄ñs īmediate ſeq̄ns illā partē.

T
Impugnatio

Cōtra q̄ rōe iſtās īmediate ſeq̄ns daret ſibi entitatē eadeʒ rōne inſtās nō ſuccedens imediate: ſ͛ nihil ꝑcedēs vel ſequens mediate daret ſibi nō entitateʒ ⁊ ꝑ ꝯñs p̄teritū tp̄s eſſet cōpoſitū ex ente ⁊ non ente. dc pte tp̄is futura videt̄ manifeſtū ꝙ inſtans nō dat ſibi entitatē aliquā cū inſtās preſens trāſeat anteꝙ ſit pars futura: ꝗ ptes p̄terite ⁊ future rōne inſtantis p̄ñtis nō cōponūt nec faciūt aliqđ vnū ꝑ ſe.

U

His viſis r̄ndeo ad p̄hm in p̄dicamētis: ꝙ nō dicit tanꝙ veruʒ de opinione ſua: ſ͛ tanꝙ famoſum ⁊ de opinione alioꝝ. ⁊ iō dicit āplius p̄ter hec locus ⁊ tp̄s. ⁊ q̄to phiſicoꝝ. vbi ex q̄ſite determīat đ tp̄e ſ͛ʒ opinionem ſuā ꝓbat ꝙ tp̄s nō eſt aliq̄d aliud a rebus ꝑmanentibus: ⁊ illas rationes nō ſoluit: qꝛ ſunt pro eius opiniōe. Aliter poteſt dici ꝙ nō accipit ibi q̄titatem ſtricte ꝓ illis q̄ tantū ſunt in genere q̄titatis: ſ͛ large. Unde videt̄ ibi diſtinguere inter illa q̄ ſunt in genere q̄titatis ꝑ ſe: ⁊ inter illa q̄ ſunt in genere q̄titatiſ ꝑ accidens. large loquendo accipit ibi q̄titatē ꝓ oī eo qđ hʒ ptes diſtīctas. ⁊ ſic ēt tp̄s pt eē q̄titas. ſic etiā ſ͛m eū ibidē nūerus pōt eſſe q̄titas: vt nūerus decē angeloꝝ: qꝛ ille nūer⁹ hʒ ptes diſtīctas ꝑ q̄s vn⁹ nūer⁹ dī maioꝛ vel minoꝛ alio. ⁊ ſic q̄titas pt trāſferri ad ſubſtātiā

X
Ad scd̄m

Ad aliud dico ꝙ tēpus dicit̄ q̄tū: sicut motus dicit̄ q̄tus: q2 icludit ptes distinctas: ⁊ includit multas affirmatiões ⁊ negatiões: ⁊ eodē modo tēpus. Sꝫ quomō dr̄ tēpus magis q̄tū

Queritur.
Respondetur.

ꝙ mutatū eē. Rñdeo ꝙ tēpus ⁊ mot⁹ necīo includūt multas ptes lïne quib⁹ nō pñt intelligi. sed mutatū nō icludit necīo talē multitudinē ptiū.

Y
Ad tertium

Ad aliud dico. ꝙ ꝑhs. iiij. v. ⁊ vi. metaphisice. distinguit int̄ passiones ⁊ accn̄ia iō dicit̄ ꝙ magnū ⁊ puū nō sunt passiōes q̄ti q2 includūt distinctionē ptiū sic facit q̄ntitū. sed sunt passiones tpis et motus: q2 p̄dicātur de eis scd̄o modo dicēdi p se ⁊ nō p̄mo. ⁊ ideo passio in ꝓposito accipit̄ pro illo qd̄ p̄dicat̄ de alio scd̄o modo dicēdi p se ⁊ nō p̄mo. ⁊ nō accipit̄ motus pro aliquo accn̄te formalit̄ inherēte alicui. ⁊ sic p̄dicatur magnū ⁊ puū de p̄mo motu: q2 cōnotāt aliud ꝙ motus: ⁊ nō sunt accidētia formalr̄ inherētia motui.

Z
Ad quartum

Ad aliud dico. ꝙ tēpus est notius motu sicut mēsura mēsurato: nō tm̄ rōe negationū: neq3 p̄cise rōe affirmationū: sꝫ rōe vtrorūq3. q2 p̄mus mot⁹ q̄ est tēpus vno mō acceptū est notior q̄tū ad eius affirmatiōes ⁊ negatiōes ꝙ aliq̄s motus inferior q̄tū ad affirmatōes ⁊ negatiōes. Et hec est distinctio realis int̄ mensurā ⁊ mensuratū q2 affirmatiōes ⁊ negatōes mēsure distigunt̄ ab affirmationib⁹ ⁊ negatōib⁹ mēsurati.

AA
Ad quintum

Ad aliud dico. ꝙ cōmētator accipit accn̄ia equoce nā vno mō accipit̄ accn̄s ꝓ aliquo accn̄te formalit̄ inherēte alicui. Alio mō pro aliquo p̄dicabili de aliquo scd̄o mō dicēdi p se. Primo mō tēpus nō habet accn̄s: sed tm̄ scd̄o mō p̄dicto Probat̄ istud p exēplū suū de nūeris. q2 si nūerus nihil aliud sit a rebus nūeratis. tūc nō habet accn̄a alia sibi realit̄ inherētia. vt distiguitur a reb⁹ nūerat̄. tm̄ sibi cōpetūt aliq̄ua p̄dicabilia scd̄o mō dicēdi p se. et h̄ vt ē nūerus ꝓ he q̄ nō ꝯueniūt alicui pti eius.

BB
Obijcitur

Si dicas ꝙ subiectū habēs passiones est p se in genere. ⁊ silr̄ passiōes sunt p se in genere.

Respondetur.

Dico ꝙ h̄ est v̄m tā de subiecto q̄ de passiōe sic accepta. Et dico vlterius ꝙ idē p̄t esse subiectū vni⁹ passiōis ⁊ passio alteri⁹ subiecti: sic est de tpe ⁊ q̄titate ꝯtinua ⁊ multis alijs.

CC
Ad sextum

Ad aliud de instāti dico. ꝙ instās nō dicit aliqd̄ absolutū distinctū a reb⁹ ꝑmanētib⁹. q2 si sic de⁹ nō posset ꝯseruare aliquē effectū p aliqd̄ tps nō corrūpendo infinita absoluta qd̄ videt̄ incōueniēs. Dico tūc ꝙ instās q̄tū ad q̄d rei nō significat aliud nisi ptes forme successiue acq̄sitas p motū quarū vna āte aliā acq̄rit̄ i infinitū sic p̄us dictū est de motu. Vn̄ si sit aliq̄ ps forme acq̄sita p motū. tūc q̄lib3 ps acq̄rēda post istā ptē3 ē instās ita ꝙ instās nihil aliud est realr̄ nisi q̄libet ps forme cū sua negatiōe. ⁊ sicut post istā formā acq̄sitā nō est dare p̄mā ptē nec p̄mā negatōem expellendā: ita nec est dare p̄mū3 istās post instās modo p̄sens. ⁊ sicut nō est dare aliquā partē imediate sequentē istā partē immediate acq̄sitā: ita nō est dare aliqd̄ instās imediate seq̄ns instās op̄us. q2 q̄cunq3 ps det̄ adhuc ante illā fuit alia ⁊ alia pars in infinitum

DD

Quantū ḡ ad q̄d rei nō siḡt instans nisi affirmatōes ⁊ negatōes itriñsecas motui: ita ꝙ vnū instās siḡt vnā affirmatōem ⁊ aliud ei⁹ negatōem sibi oppositā: ⁊ sic deinceps. ⁊ sic in quolibet motu sunt infinite affirmatōes ⁊ negationes. ⁊ in quolibet tpe qd̄ est idē cū illo motu sunt infinita instātia. Sed q̄tū ad q̄d nois significat ⁊ cōnotat affirmatōes ⁊ negatōes extrinsecas motui: sc3 extrema ꝯdictōis extrinsece. Instās ḡ q̄tū ad q̄d nois significat affirmatōes ⁊ negatōes i motu ⁊ cōnotat coexistentias illarū partiū cū vna pte ꝯdictiōis extrinsece: ita ꝙ nō cū3 alia. puta si sint aliq̄ ꝯdictoria extrīseca sibi successiua. verbi gr̄a: a sedet a nō sedet. ⁊ ꝙ sit ps forme aliq̄ acq̄sita p motū: tūc pars illa acq̄renda post illā partē acq̄sitā cū3 sua negatōe d3 coexistere vni parti illi⁹ ꝯdictionis a sedet ⁊c. ita ꝙ nō alteri. nō sic ꝙ tā affirmatio illi⁹ part̄ acq̄rende ꝙ sua negatio coexistant vni pti ꝯdictōis extrinsece: q2 hoc est impossibile q2 tunc ꝯdictoria essent sil' in eodē instanti: sꝫ ꝙ negatio illius partis coexistat cum p̄ma parte illi⁹ ꝯdictōis extrinsece: ita ꝙ non pōt coexistere scd̄e parti: ⁊ affirmatio istius ptis acq̄rende ita coexistit scd̄e parti cōtradictiōis extrīsece a nō sedet ꝙ nō pōt coexistere pti p̄me. ⁊ iō tā affirmatio ꝙ negatio ita coexistūt vni pti ꝯdictōis ꝙ nō alteri. ⁊ si affirmatō vel negatio isti⁹ ptis acq̄rēde coexisteret vtriq3 parti ꝯdictōis extrīsece: tūc nō esset motus idē sicut p̄us patuit in q̄stione de motu. ⁊ si nō sit mot⁹ tūc non esset tps qd̄ est idē cū illo motu. ⁊ p ꝯñs nec instās.

EE

Nec pōt dici ꝙ instās tm̄ affirmatōem in motu significet ⁊ nō negatōem sibi oppositā q̄tum ad quid rei. q2 tūc sequeret̄ ꝙ oīa instantia alicui⁹ tpis q̄tū ad totū q̄d rei simul manerēt ⁊ essent idē instās. nūc sꝫm quid rei qd̄ fuit in principio mundi hoc est falsum. ḡ ⁊c. ꝯñā ꝓbatur. q2 q̄libet pars positiua in motu acq̄sitiuo vbi partes sil' manent nō manet cū illa parte ꝯdictionis extrinsece: cū qua manet sua negatio ꝓpter ꝯdictōe3 inclusam. tm̄ pōt post esse sum acq̄situ manere cū infinitis extremis cōtradictōnū succedentiū sibi ꝯtinue: ⁊ sicut pōt vna affirmatio manere ita alia. ⁊ per ꝯsequēs instātia in quocūq3 motu acq̄sitiuo possunt sil' manere. ergo ad hoc ꝙ

saluemus q instās nō maneat sed raptim trāſeat: oportet q dicat q̄tum ad quid rei tam affirmatiões motus q̄ negatiões. Dico ergo ad primū. q instās nihil aliud positiuū dicit a rebus pmanētibus q̄tuȝ ad q̄d rei. sed bene dic negatiões vltro res pmanētes. sed q̄tū ad q̄d nois cōnotat affirmatiões ⁊ negatiões extrinsecas motui vel tpi. ⁊ cōnotat coexistētiā ptis forme ita cū vna pte ꝯdictiōis q nō cū alia mō pdcto. ⁊ ꝓpt talē cōnotationē pñt multa verificari de instāti: q̄ nō pñt verificari de re per manēte. Et illud est gñaliter verū qñ q̄d nois alicui⁹ exprimit multa: q̄ nō exp̄mit q̄d rei. mō qñ q̄d nois alicui⁹ exprimit mlta q̄ nō exp̄mit q̄d rei mlta pñt v̄ificari de tali re rōe q̄d nois q̄ nō pñt verificari rōe q̄d rei. sic est i ꝓposito. ⁊c. Alio mō dici pōt q instās significat ptē forme acq̄site p motū: et nihil plus q̄tū ad q̄d rei. ⁊ cōnotat coexistentiā eius cū vna pte cōtradictiōis sic q nō cū altera. ⁊ h̄ loquēdo generalit̄ de quacūq ꝯdictiōe siue intrīseca motui siue extrinseca. Et si istud gñaliter intelligat: tūc nec tps nec instās est in motu augmētatiōis nec alterationis. nec vbicūq sunt tm̄ motus acq̄sitiui. q̄a i illis ps acq̄sita manet. ⁊ pōt manere cū quibuscūq ꝯdictorijs tā intrinsecis motui q̄ extrinsecis. excepto suo solo cōtradictorio. q cū suo ꝯdictorio nō pt manere sed tūc tm̄ motus localis pōt dici tps. q in eo solo pōt esse instās: siue ponat̄ vbi acquisitū p motū localē: siue tm̄ loc⁹ sp mobile q̄d mouet̄ localit̄ manet sub illo positiuo acquisito cū coexistētia vnius ptis cōtradictiōis tm̄: siue sint ꝯdictoria intrinseca motui: siue extrinseca. dū modo sibi cōtinue succedāt. Si em̄ mobile q̄d mouet̄ localit̄ maneat sub aliquo vbi determinato vel aliquo loco. ita q coexistat vtriq pti cōtradictiōis sub illo vbi vel loco: tūc nō mouet̄ sed q̄escit. ita q s̄m istā viā instās nihil est nisi illud positiuū q̄d acquirit̄ p motū localē siue sit vbi siue ps spacij: q̄d tñ sic coexistit vni pti ꝯtradictiōis q nō alteri. ⁊ alit̄ nō dicit̄ instās: q hoc nomē instās vel cōceptus cōnotat alteram ptē cuiuscūq cōtradictiōis cū negatiōe alteri⁹ ptis. q cōnotat coexistētiā cū vna pte sic q nō cū alia. Et hoc est verū si ponat̄ mot⁹ localis simul acq̄sitiuus ⁊ depditiu⁹ sic. s. q vnū vbi vel vnus locus acq̄ritur. alius deperditur. Si aūt ponat̄ motus localis tm̄ acq̄sitiuus p potentiā diuinā. s. si deus faceret corpus retinere primū vbi qñ acq̄rit scd̄m: ⁊ sic deinceps tūc instās significat ptē forme p motū acq̄site cū coexistētia vnius ptis ꝯdictōis. ita q cū alia siue plurib⁹ ptibus. ⁊ sic est in motu augmētationis ⁊ alteratiōis vbi sunt tm̄ motus acquisitiui. ⁊ tūc pñt s̄m istā viaȝ poni tres sp̄es. scȝ motus augmētationis ⁊ alteratiōis ⁊ instās in illis motibus. sicut ⁊ in alijs. Sed alia via apparet melior ponendo q nō est instans nisi vbi est motus acq̄sitiuus ⁊ depditiuus: ita q semp sic vnū acquirit̄ aliud depditur: q s̄m illā viā meli⁹ saluat̄ q instans rapti trāsit q tā tū coexistit vni parti cōtradictōis: ita q non alij. Ad septimū dicit̄ q instans est cōtinuatiuū: vt iā dtm̄ est: s̄ p hoc nō ꝯcludit̄ q realit̄ differat a pmanentib⁹. Ad aliud dico q instans dicit̄ indiuisibile: q tm̄ coexistit vni parti ꝯtradictōis ⁊ nō alteri: s̄ quando alteri tūc nō est instās: s̄ illud q̄d est instans est diuisibile in infinitū ex quo acquirit̄ p motū: ⁊ si esset idiuisibile ⁊ cōtinuatiū duarū ptiū tpis. ex h̄ nō sequit̄ q differt a partib⁹ ꝯtinuatiuis. Etē plū ex hoc q punctus continuat duas partes lineeː nō sequit̄ q pūctus differt a linea: q tūc posset ꝓbari q linea cōponeret̄ ex pūctis: ⁊ eodē modo in ꝓposito si instans dicot aliud a ptib⁹ motus ⁊ tpis posset ꝓbari q tp̄s cōponeretur ex instātib⁹. Dico tñ q instās nō ꝯtinuat ꝓprie partes tpis: q illa q̄ nihil sunt nō possunt p aliq̄d ens cōtinuari. dicit̄ tñ a pho cōtinuare partes tpis: q illud q̄d imediate precedit instās pñs coexistebat multis extremis ꝯdictōis: s̄ instans pñs tm̄ coexistit vni pti cōtradictōis: ita q nō alij ⁊ nō est alia continuatio ibi. Ad aliud dico q mutatio subita non mensurat̄ instanti: ⁊ si differret a partibus motus ⁊ tpis: q mutatio subita est indiuisibilis: ⁊ nullū tale mensurat̄: q mēsura certificat de q̄titate mēsurati: ⁊ iō si mensuratū nō sit quātū nō mēsuratur: tñ bene pōt aliq̄s certificari de pfectōe alicui⁹ indiuisibilis p accessum ⁊ recessū ad aliq̄d indiuisibile. ⁊ si tūc ex cognitōe vni⁹ indiuisibilis ⁊ aliorum duorum quorum vtrūq accedit ad illō̄ idiuisibile pōt cognosci q vnū indiuisibile accedēs sit pfecti⁹ alio: ⁊ tunc illō̄ indiuisibile p cui⁹ cognitōem p̄ncipaliter scit̄ hoc pōt dici mēsura pfectōnis respectu aliorum. Et iō si ex cognitōe instātis ⁊ aliarū duarum mutationū pōt sciri q vna mutatio est perfectior alia: tunc primū instans dicit̄ mensura pfectionis respectu illarū mutationū ⁊ alit̄ nō. ⁊ eodē modo de deo si ex cognitōe dei intuitiua ⁊ cognitione aliarū rerū: nō ex sola cognitione dei: q mensura ⁊ mensuratū necessario prius cognoscunt̄ s̄m suas essentias q̄ s̄m q̄d sunt mensure. Nec sufficit ad cognoscendum quantitatem mensurati solū cognoscere mensuram. Si inquā ex tali cognitōe potest cognosci q vna creatura est perfectior alia: tunc deus est mensura creature. mensura inquam

Ad septimum

GG

Ad octauum

HH

II

Ad nonum

KK

pfectionis ꝛ aliter nullo mō debet cōcedi mē
sura creaturarū: nisi p eius cognitōez itutiuā
ꝛ aliarū creaturarū posset cognosci vna crea
tura eē pfectior: q2 vna plꝰ accedit ad pfectōez
dei ꝙ alia. ꝛ isto mō dicūt verū q̄ dicūt ꝙ albe
do in gñe colorꝝ est mensura aliorꝝ mensura i
quā pfectōis: q2 cognita albedine rubedine et
nigredine pōt aliq̄s scire ꝙ rubedo est pfecti
or color nigredine. aut ecōuerso: q2 plus acce
dit ad pfectōem albedinis q̄ nigredo. ꝛ eodē
mō est de instāti ꝛ mutatōe ꝗ p cognitōem in
stātis ꝛ duarū mutationū posset q̄s cognosce
re ꝙ vna mutatō est pfectior alia: q2 plus acce
dit ad pfectōez istātis: tūc instās pōt dici mē
sura pfectōis respectu aliarū mutationū ꝛ ali
ter nō. Tū aliter pōt dici ꝙ istans est mēsura
mutatōis: nō q2 dicit aliquā rē absolutā super
ipam ꝛ res pmanētes: ꝗ q2 mutatio ꝓprie dcā
vt figitrem ꝯnotādo negatōem imediate pces
dēte coexistit vni parti ꝯdictōis: ita ꝙ nō aliꝫ
nec duabꝰ sꝫ. Ad aliud dico ꝙ instās dī disti
guere inter pteritū ꝛ futurū. nō q2 distinguita
rebꝰ pmanentibꝰ ꝛ impmanētibꝰ: puta vbi pū
ctus distiguit iter vnā ptē ꝛ aliā nō est pūctꝰ
alius a ptibꝰ linee: ꝗ ꝓpter ꝗ dicit distiguere
ꝛ copulare: q2 medio mō se hꝫ inter pteritū et
futurū. ꝛ ꝗ q2 illud est pteritū qđ coexistebat
multis extremis ꝯdictionū: ꝛ nūc nō coexistit
futurū aūt est qđ coexistet aliq̄bꝰ ꝯdictōnis ꝛ
mō non coexistit: ꝗ instās pūs sic nō coexistit
vni pti ꝯdictōis ꝛ pus nō coexistebat illi nec
alicui alteri. ꝛ ideo dī distinguere ꝛ copulare.
Ad aliud dico ꝙ partes tpis ꝛ motꝰ: vt motꝰ
est tps sunt eedē siue sit motꝰ velox siue tardꝰ:
q2 eedē affirmatōes ꝛ negatōes sunt de essen
tia motꝰ siue sit tardior siue velocior: ꝗ ille mo
tus nō hꝫ rōnem tpis respectu sui: sicut nec ali
quis motꝰ respectu alterīꝰ. ꝛ aliꝰ motꝰ vel rea
lis vel ymaginatiuꝰ hꝫ rōnem tpis respectu il
lius motꝰ: respectu cuius est velocitas vel tar
ditas. ꝛ tūc dico ꝙ si sit motꝰ tardior primo: et
postea fiat velocior in duplo: tūc velocior fit i
duplo minori tpe q̄ tardus: q2 motus alius di
stinctꝰ ab isto motu veloci ꝛ tardo modo pre
dicto qui regularis est ꝛ vniformis est tēpus ꝛ
mēsura respectu pmi motus. ꝛ q2 motꝰ iste en
ius vna medietas est tardior ꝛ alia velocior in
duplo quo ad partē motus tardiorez coexistit
maiori successioni in duplo motꝰ vniformis. ꝛ
quo ad partē motus velociorē coexistit mino
ri successioni in duplo motus vniformis. ideo
pars velocior motus fit in duplo minori tēpo
re q̄ tardior. Et ex ꝗ nō seqꝛ ꝙ pars sit equa
lis toti: quia pars illa motus vniformis q̄ mē
surat tanꝙ tēpus partē motus velociorez est

minor q̄ ipa tota successio: etiā q̄ alia pars
successionis eiusdē mensurantis partē motus
tardiorē. ꝛ p ꝯsequens nec pars tpis mensurā
tis predictū motū est eadē toti nec equalis to
ti. Si dicas ꝙ si motꝰ pmꝰ mensuret aliquē
motū vniformē inferiorē puta motū solis per
vnū diē vel p vnā reuolutōem si fiat alia reuo
lutio vel motus in duplo velocior: nō mensura
bit nisi medietatē alterius motus vniformis.
ex q̄ est velocior prima reuolutōne in duplo: ꝛ
tamē affirmatōes ꝛ negatōnes q̄ sunt in scđa
reuolutōe fuerūt in prima ꝛ tamē pma reuolu
tio fuit tps duplū respectu scđe reuolutōis: et
p ꝯsequens idē est duplū ad se respectu suiꝑ
sius. Ad illud dico ꝙ tēpus accipit dupliciꝫ
ter vel ꝓ motu ymaginato q̄ tantū habet eē
obiectiue in aīa vel pro motu reali. primo mō
accipiendo sic est tps idē apud oīs p equiua
lentiā: q2 eodē modo mēsurarē ego alios motꝰ
p conceptū tuū. si esset in me sicut mensuro p
conceptū meū: ꝛ tu ecōuerso p meū sicut p tuū
si accipit scđo modo aut igit pro motu primo
velocissimo ꝛ regulatissimo aut pro motu infe
riori. pmo modo est idē tēpus apud oīs: quia
oēs possunt p illū motū mensurare alios mo
tus inferiores tanꝙ p mensurā. scđo modo ac
cipiendo motū sic nō est idē apud oēs realiter
licet forte sit idē equiualenter. Contra. com
mentator q̄ito phisicorꝝ dicit ꝙ nō possumus
peipere tēpus nisi pcipiendo motū primū. er
go nō possumus mensurare p aliū motū. Rñ
deo ꝗm pħm ꝛ cōmentatorē quarto phisicorū
motus primus est velocissimꝰ ꝛ regulatissimꝰ
ita ꝙ ꝗm eū impossibile est dare motū velocio
rem ꝛ regulatiorē. ꝛ ideo ymaginando aliquē
vniformē ꝛ velocissimū habeo quendā conce
ptū motus q̄ soli primo motui cōuenit. ꝛ ideo
ꝗm istā viā ille motus ymaginatus solū est cō
munis pmo motui: ꝛ ideo q̄cunq3 fingit sic cō
ceptꝰ motus: percipit motum primū: quia ille
cōceptꝰ in nullo alio saluatur. Et ideo ymagi
nando illū conceptū percipit primus motus
in cōi. Unde theologi habent dicere ꝙ deꝰ po
test facere aliū motū ita regularē ꝛ vniformē
sicut est primus motus iā factus ꝛ forte motū
velociorē licet non forte magis vniformē. ꝛ si
sic esset in mensurando motus realis per mo
tū in aīa non plus percipit primꝰ motus iā fa
ctus q̄ alius factus a deo de nouo: quia motꝰ
ymaginatus equaliter saluaretur in vtroq3. iō
dico ꝙ tēpus vt est motus in anima est idē a
pud oēs per equiualentiā modo supradicto.
ꝛ hoc sufficit ad intentiōem philosophi. Ad
aliud dico ꝙ accipiendo tempus ꝗm quid no
minis inqnātū dicit mensurā: sic tēpus nō est

ZZ

MM
Ad decimum.

nn
Ad xi.

Instantie

OO
Respondeo

Replicatur

Respondetur

PP
Ad xii.

velox vel tardū:q: mēsura abstrahit a veloci ⁊ tardo. ⁊ h̄ loq̄ndo de tpe in aia vel in re extra: quia mot⁹ i aia q̄rtū est tps regularis est ⁊ vniformis. vñ q: velocitas ⁊ tarditas impediunt ratōem mēsurandi: q: de rōne mēsure duratiōis ē ꝙ sit vniformis ⁊ regularis:iō velocitas ⁊ tarditas nō ꝯueniūt motui vt h₃ rōem tpis q: vt sic h₃ rōem mensure. tñ accipiēdo tps ꝑ q̄d re:sic est oīno idē₃ cū motu. ⁊ sic bene pōt ꝯcedi ꝙ tps sit velox ⁊ tardū sicut motus: q̄a ista cōpetūt sibi inq̄ātū h₃ partes sibiīuicē succedentes. Ad aliā auctoritatē ⁊ ꝯsimiles q̄ dicūt tps esse passionē ⁊ accidēs mot⁹. dicēdū ꝙ accipiūt passionē ⁊ accidēs nō ꝓ aliquo accidēte de gñe accidentis formaliter inherēte motui vel mobili:ꝫ ꝓ aliquo predicato vel cōceptu p̄dicabili de motu in scđo mō dicēdi ꝑ se nō in p̄mo mō. ⁊ h̄ est generaliter verū q̄n p̄dicatū ꝯnotat aliq̄d qđ nō ꝯnotat subiectū. ⁊ sic tps est passio ⁊ accidēs mot⁹:q: tps vltra motū cōnotat aliq̄d qđ nō est de essentia motus. Et iō rōne cōnotati p̄dicat̄ de motu scđo mō dicēdi ꝑ se:nō primo modo. Hoc mō creatiuū dicit̄ passio dei:nō ꝙ sit aliqđ accidēs formaliter inherēs deo:ꝫ q: cōnotat aliq̄d qđ nō est de essentia dei. Et ita in talibus dicit̄ subiectū ꝑcedere p̄dicatū sicut pars totū:q: p̄dicatū significat totū qđ subiectū ⁊ plus: ⁊ ideo nō pōt intelligi sine subiecto. Et sic dicunt̄ accidere ⁊ sequi ad talia. Ad aliud dico ꝙ motus nō sequit̄ q̄ntitatē spacij:ita ꝙ sit aliqđ accidēs iherēs q̄ntitati spacij:sed q: ē ip₃ vbi qđ successiue acquirit̄ supra q̄ntitatē spacij cū negatōib⁹ illoꝝ vbi: ⁊ h̄ ponendo talē respectū: ꝫ nō ponendo respectū vbi:q: tunc est ipa met q̄ntitas spacij cū negatōnib⁹ partiū spacij: ⁊ h̄ q̄ntū ad suū significatū totale: sicut p̄us dictū est. ita nec tps sequit̄ motū sicut aliq̄d sibi inherens:ꝫ sicut aliq̄d qđ vltra motū connotat rōem mensure q̄ntū ad suū significatu₃ totale. Et iō sequit̄ sicut aliq̄d p̄dicat̄ de eo scđo mō dicendi ꝑ se ⁊ non p̄mo mō. sicut motus supposito ꝙ significet parte₃ spacij cū negatiōibus

QQ Ad.xiij. RR Ad.xiiij.

Ad aliud dico ꝙ siue accipiat̄ tps pro motu in aia siue ꝓ re extra:semꝑ est vnū ⁊ idem per equiualentiā:licet sint plura realiter ⁊ formaliter:q: tantū valet vnū quantū oīa: ⁊ si essent plures celi adhuc idem tps esset ꝑ equiualentiā: ⁊ ita posse₃ mensurare ꝑ vnū illoꝝ si essent nobis noti sicut ꝑ oēs:ꝫ tunc essent plura tpa realiter ⁊ formaliter. ⁊ sic intelligit p̄hs. Ad aliud dico ꝙ si nullus p̄mus motus esset non esset tps qđ idem esset cū motu reali mēsurās alios motus inferiores. ⁊ sic intelligūt doctores tps non esse post iudiciū: ꝫ tñ bene potest

Ad.xv. SS Ad.xvi.

esse motus in aia mensurās alios motus vl' existentes actu vel possibiles esse. ⁊ sic fuisset tēpus iosue si oīa corpora celestia stetissent sicut stetit sol adhuc ꝑ motū ymaginatū posset q̄s mensurare motus inferiores. ⁊ hoc modo beati mensurabūt post iudiciū penas dānatoꝝ ꝫ magis ⁊ minus ꝑ motū ymaginatū. Ad aliud quō tps est passio motus patuit p̄us. Dico tñ ꝙ aliter hec est vera tps est motus realiter vel idē cū motu: ⁊ aliter hec tps est passio motus: sicut hec aliter est vera albū est fortes ⁊ aliter hec. albū est passio fortis. nā primo modo tam tēpus ꝙ albū habet suppositōem personalem quia tēpus tūc supponit ꝓ motu ⁊ albū ꝓ forte sicut hic. albū potest esse nigrū tā subiectu₃ ꝙ predicatū supponūt ꝑsonaliter puta ꝓ subiecto qđ potest vtrūq₃ recipere. ⁊ sic subiectu₃ ⁊ predicatū in oībus significāt idē oīo hinc inde. nec distiguunt̄ realiter nec formaliter: q̄a aliter nunq̄ essent ille ꝓpositōes vere: ⁊ ideo in talibus semꝑ predicat̄ idē de se:sed q̄n dica tēpus est passio motus. albū ē passio fortis ibi vtrūq₃ vel habet suppositōem simplicē vl' materialē. primo modo supponit ꝓ cōceptu. scđa modo ꝓ voce q̄ vox ⁊ cōcept⁹ significāt vnu₃ principaliter ⁊ cōnotāt aliud. Et ratione connotati possunt predicari scđo mō per se. ⁊ forte quādo dico albū est passio fortis:ly albū potest habere suppositōe₃ significatiuā. ⁊ sic est vera. ⁊ tunc supponit ꝓ albedine q̄ est passio fortis:sed ꝫm istā suppositōe₃ hec est falsa. fortes est albus sicut hec fortes est albedo. Et est notandū ꝙ in accidentibus termin⁹ cōcept⁹ potest habere quadruplicē suppositōem: scil₃ ꝑsonalē simplicē materialē ⁊ significatiuam. Exemplū de albo. primo mō supponit ꝓ subiecto. scđo modo ꝓ cōceptu. tertio mō ꝓ voce ⁊ quarto mō ꝓ suo significato:sed in terminis substātialibus suppositio ꝑsonalis ⁊ significatiua sunt eedē:q: idē est in illis significatū qđ etiā est suppositū exemplū de hoīe. Ad aliud dico q: repugnat tēpori habere partes simul in respectu extra:sed q̄ntū ad partes simul itellectas ⁊ app̄hēsas h̄ nō repugnat:imo est necessariū ad h̄ ꝙ aliquis mēsuret ꝑ partes tēporis. q: mēsura est notior mēsurato:aliť nō duceret in ei⁹ cognitōem. ⁊ iō tps h₃ tm̄ partes sil' obiectiue i aia ⁊ nō subiectiue i re extra. Ad aliud dico ꝙ instans eodē modo habet esse in aia vel in re extra sicut tps ⁊ motus. Ad aliud dico ꝙ passio realis pōt accipi dupliciť. vno mō ꝓ accidēte formaliť iherēte alicui. alio mō ꝓ p̄dicabili qđ suppōit ꝓ re. p̄io mō tps i aia nō ē passio realis. scđo mō ē passio realis vt p₃ ꝑ p̄dcā. Et sic p₃ ēt ꝙ aliq̄d pōt dici vniuoce

TT Ad.xvij. VV XX Ad.xviij. Ad.xix. YY Ad.xx. Ad.xxi.

de ente in aĩa ⁊ extra. Quia ita possum⁹ p quãtitatẽ in aĩa mẽsurare sicut p quatitatẽ extra. ⁊ sĩlr̃ p motũ. ⁊ lʒ aliq̇d dicat̃ vniuoce de ente in aĩa ⁊ extra: nõ tñ p̃mo mõ dicẽdi p se: s᷒ scd̃o modo sicut risibile. ita p̃dicat̃ vniuoce de oib⁹ hoibus sicut homo. nõ tñ p̃mo modo dicẽdi p se: s᷒ scd̃o mõ. sic est in ꝓposito de motu in aĩa ⁊ extra: q: mẽsurare sic vtriq̧ ꝯuenit vniuoce. tñ in scd̃o mõ dicẽdi p se. ⁊ h̄ ꝓpter cõnotatũ p mẽsurã sicut ptʒ ex dictis. s᷒ vniuocũ sic accep tũ accipit̃ large ꝓ aliquo p̃dicato q̇d nõ variat̃ in plurib⁹: lʒ ille nõ sit de rõne formali eorũ de q̇b⁹ predicat̃.

XX Ad xxij.

Ad aliud dico ꝙ accipiẽdo tp̃s ꝓ numero numerato in quocũq̧ motu locali: sic sunt tot tp̃a quot mot⁹: tñ accipiẽdo tp̃s sicut accipit ph̃s ꝓ numero quo nũeram⁹ ⁊ mẽsuram⁹ oẽs alios mot⁹ h̄ põt esse duplicit̃ vel ꝓ p̃mo motu velocissimo celi: ⁊ isto modo est vnũ tp̃s numero oĩm: q: oẽs possunt p illũ motũ mẽsurare oẽs alios mot⁹. Alio mõ põt accipi ꝓ motu in aĩa. ⁊ sic est vnũ tp̃s p equaleñtiã mõ p̃dicto.

Ad xxiij.

Ad aliud dico ꝙ lʒ numerus nũerat⁹ mẽsuret̃ p partes suas siue p suas vnitates: sicut ptʒ ex dictis: tñ põt esse mensura alioꝝ motuũ.

Ad xxiiij.

Ad aliud dico ꝙ lʒ in q̄titate ꝯtinua sit numer⁹ numerat⁹: tñ alio mo q̄ in motu ⁊ tp̃e: q: in q̄titate ꝯtinua sic est numer⁹ numerat⁹ ꝙ ptes numerate faciũt vnũ p se: s᷒ partes mot⁹ ⁊ tp̃is nõ. q: cõponunt̃ ex affirmatiõib⁹ ⁊ negatõib⁹ q̇ nõ faciũt p se vnũ.

Ad xxv.

AAA Ad xxvi.

Ad aliud negat̃ mior. Ad aliud dico ꝙ nõ q̇libet res mẽsurat̃ tp̃e vel instãti: s᷒ solũ q̇ hʒ durationẽ: ⁊ adhuc res pmanẽs nõ mẽsurat̃ nisi q̄tũ ad suã duratõem. verbi grã: substãtia ãgeli vel lapidis nõ mẽsurat̃: s᷒ tñ duratio angeli vel lapidis. ⁊ iõ q: mutatio nõ hʒ ꝓpriã duratiõem: iõ nõ mensurat̃.

BBB Ad argumenta principalia.

Ad primũ p̃ncipale dicit̃ ꝙ illud tp̃s cui⁹ ptes nõ sunt sĩl nõ est aliq̇d vnũ p se in gñe: ⁊ iõ nec mot⁹ nec tp̃s sunt p se i aliquo gñe: q: vtrũq̧ q̄tũ ad q̇d rei includit affirmatões ⁊ negatões: q: nõ sunt sĩl nec esse possunt ꝓpter ꝯdictõem nec faciũt p se vnum. tñ q̄tũ ad illud q̇d positiuũ est i tp̃e possunt partes eius esse sĩl ⁊ facere p se vnũ in gñe.

CCC Ad scd̃m

Ad aliud dico ꝙ instãs põt manere q̄tñ ad q̇d rei ⁊ multa imo infinita sĩl: q: si de⁹ faceret solum motũ alteratõis q̇ esset solũ acq̇sitiu⁹: tũc illi⁹ forme oẽs ptes manerẽt: s᷒ instãtia in illo motu ponẽdo ibi instãtia nõ sunt realiter nisi partes forme: lʒ cõnotarẽt aliud sicut p̃us dcm̃ est ⁊ iõ lʒ nõ posset manere q̄tũ ad suũ significatũ totale: q: affirmatio ⁊ negatio q̇ sunt ei⁹ partes nõ possunt sĩl manere: tñ q̄tñ ad illud q̇d ẽ positiuũ in suo significato põt manere: tñ instans in motu locali nihil manet de facto nec quãtũ ad q̇d nois: nec quãtũ ad q̇d rei. q: sicut mobile semp acq̇rit vnũ vbi ita deꝑdit aliud. tñ de potẽtia dei absoluta posset manere i motu locali sicut in alio motu. De istis quere supra.

Ad cõfirmatõem

Ad cõfirmatõem dico ꝙ instans nec corrũpit̃ in se nec in alio: q: nihil ꝓprie corrũpit̃ nisi q̇d hʒ duratõem. instans nõ hʒ duratõem. ergo ⁊c̃. s᷒ ꝓprie desinit esse: q: nũc est ⁊ post nõ erit.

DDD Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ esse tp̃is q̄tũ ad q̇d nominis cõplet̃ p aĩam: q: in diffinitiõe ei⁹ indicante q̇d nois ponit̃ actus aĩe vel accipit ibi tp̃s ꝓ motu in aĩa.

Questio. xiij.

A Questio XIII Respõsio prĩa

Utrũ tẽpus sit mẽsura angeloꝝ.

Dico ꝙ quadruplex est mẽsura: extensionis: multitudĩs duratõis ⁊ pfectõis. Extẽsionis in ꝯtinuis sicut vlna pãni. multitudinis sicut vnitas nũeri. duratõis: sicut tp̃s mẽsurat motũ. pfectõis: sicut de⁹ respectu creaturarũ: ⁊ albedo respectu coloꝝ. ⁊ h̄ si p ꝯgnitõez dei intuitiuã ⁊ creaturarũ põt cognosci que creatura est pfectior ⁊ q̇ imꝑfectior p h̄ ꝙ vna magis ad deũ accedit q̄ alia. ⁊ alio mõ nõ põt dici mẽsura sicut deũ est p̃mus. ⁊ eodẽ mõ est de albedine respectu alioꝝ colorũ. ⁊ dr̃ mẽsura pfectõis si p ei⁹ cognitõnẽ intuitiuã: p cognitiõez alioꝝ coloꝝ pot q̇s cognoscere ꝙ vnus color sit pfectior alio: puta rubedo nigredine p hoc ꝙ vnus plus accedit ad pfectõem albedinis q̄ alius.

B Dictũ scd̃m

Scd̃o dico ꝙ eũũ nõ põt poni in ãgelo mẽsurãs duratõez angeli: q: sic aut esset in genere substãtie aut accidẽtis. nõ in gñe substãtie: q: tũc vel esset angelus vł ps angeli. nõ angelus: q: nihil est mẽsura suipsius. nec pars: q: tunc angelus cõponeret̃ ex duab⁹ substãtijs: nec in gñe accidẽtis: q: nec est absolutũ nec respectiuũ. nõ absolutũ: q: ãgel⁹ põt creari ⁊ ꝯseruari sine oi alio absoluto. ḡ põt sic durare. ⁊ per ꝯñs tale accidẽs nõ ẽ mẽsura duratõis ei⁹. Cõfirmat̃: q: de rõne mẽsure est ꝙ sit notior mẽsurato: s᷒ nullũ accidẽs absolutũ mẽsurans angelũ est notius substãtia angeli. ḡ ⁊c̃. Et p istud ptʒ ꝙ nullus respect⁹ põt dici eũũ mẽsurãs duratõez angeli: q: est innotior angelo.

C

Itẽ nec deus nec ãgelus põt dici mẽsura duratõis alteri⁹ angeli q: illud p q̇d nõ põt cognosci q̇ duratio angeli est maior vel minor illud nõ est mẽsura alicuius: s᷒ p deũ vel angelũ nõ põt cognosci q̇ duratio angeli est longior vel breuior sicut ptʒ de se ḡ ⁊c̃. Itẽ p nihil q̇d equaliter respicit maiorez duratõem ⁊ minorẽ põt cognosci maior vł minor duratio alicuius: s᷒ deus ⁊ angelus q̇cũq̧ sunt hm̃õi: q: eq̄liter respiciũt angelũ plus durantẽ ⁊ minus. ḡ ⁊c̃.

D Rñsio ad q̄stionem.

His visis dico ad q̄stio-

nē ꝙ tp̄s est mēsura duratiōis āgeloꝝ sicut est mensura motꝰ. ꝓbaꝝ: q2 illud qđ nō hȝ duratōnē maiorē vel minorē: nisi q2 coexistit maiori vł minori successioni i actu vel i potētia: illđ mēsuraꝝ tpe: ſ duratio āgeli est hmōi. g̃ ⁊c. Maior pꝫ: ⁊ minor ꝓbaꝝ: q2 āgelus dr̄ magꝭ vel minꝰ durare: q2 coexistit maiori vel minori tpi vł ex natura sui vel pfectōe. si deꝝ p̄mū habeꝝ ꝓpositū. si scđm tūc sequiꝝ ꝙ q̃to angelus esset pfectior tāto deberet illi duratio maior. ⁊ p ꝯñs si deꝰ mō crearet vnū angelū pfectiorē oī alio āgelo iā creato ꝙ plus durasset q̄ vnꝰ alius in ꝑncipio mūdi creatꝰ: qđ est manifeste falsum. Itē oē cui cōpetit breue vel lōgū mensuratur tpe: q2 ille sunt passiones tpis: ſ duratio angeli est hmōi: q2 alia ē breuior alia est diuturnior. Iteꝫ duratio substātie corruptibilis mēsuraꝝ tpe: q2 coexistit maiori vł minori tpi actu vł potētia. g̃ eodē mō duratio angeli mēsuraꝝ tpe ꝓpter eandē rōnem. ꝯña pꝫ: q2 non est maior ratio de vno q̄ de alio.

Euasio Si dicas ꝙ substātia generabilis ⁊ corruptibilis depēdet a tpe: quia causaꝝ a motu celi: ſ substātia celi nō.

E Impugnatio. Cōtra si celū staret ⁊ oīa corpa celestia i directo aspectu ⁊ debita approximatione ad ista inferiora adhuc virtute celi nō moti ꝓduceret oīs substātia corruptibilis q̄ nō ꝓduciꝝ mediāte motu. h̄ pꝫ: q2 motꝰ nihil facit nisi ꝙ approximat agēs passo. vñ ꝓpter maiorē approximatōem solis in estate q̄ in hyeme aliq̄ ꝓducunꝝ i estate ⁊ nō in hyeme. ⁊ iō q̄cquid ꝓduciꝝ a corpe celesti: scꝫ a celo mediāte motu ꝓduceretꝝ sine motu si celū esset debito mō istis inferioribus approximatū.

Replicatur Reprobatur Si dicas ꝙ duratio substātie corruptibilis mēsuraꝝ instāti ⁊ nō tpe. Contra. maioritas ⁊ minoritas nō sunt in mēsurato nisi q2 sunt in mēsura: ſ vna substātia corruptibilis diciꝝ magꝭ durare ⁊ alia minus. g̃ ista reperiunꝝ in mēsura substātie: ſ ista non cōpetūt instāti ſ tpi. g̃ ⁊c. Itē mensura est pfectior mēsurato: ſ instās nō est pfectiꝰ substātia corruptibili. g̃ ⁊c.

F Sic ergo dico ꝙ in āgelis nō est mensura extēsionis: q2 in eis nō est q̄titas molis q̄ tali mēsura mensuraꝝ nec perfectōis: ita ꝙ āgelus vnꝰ sit mēsura pfectōis alioꝝ angeloꝝ: ſ sic pōt dici deꝰ mēsura pfectōnis oim angeloꝝ si ꝑ cognitōem dei ⁊ creaturarū pōt cognosci ꝙ vna sit pfectior: q2 plus accedit ad pfectōem dei q̄ alia: ⁊ aliter nō sicut sepe dcm̄ est. ⁊ iō si esset aliq̄s āgelus q̄ sic se haberet ad alios angelos ille posset dici mēsura pfectōis angeloꝝ: ſ loq̄ndo de mensura multitudinis: illa pōt poni in āgelo ⁊ h̄ ꝑ vnitatē vel in ꝯceptu vel in re: lꝫ nō ꝑ aliqđ determiate sicut supra dcm̄ est i alijs q̄stionibꝰ.

G Contra egidium Sed loq̄ndo de mensura duratiōis sic. dico ꝙ angeli mensurātur ꝑ tempꝰ ⁊ nō ꝑ euū. q2 euū nihil est. nec est illud verū de virtute sermonis. deus mēsuraꝝ eternitate. q2 deus est oīno imensus. q2 nō mēsuraꝝ ꝑ creaturā aliquā vt certū est. nec ꝑ eēntiā suā. q2 mēsura ⁊ mēsuratuꝫ debēt distingui realꝛ vt supra dictū est. vñ qñ dicis ꝙ deus mēsuraꝝ et̃nitate: nihil aliud intelligiꝝ nisi ꝙ durationē dei mēsuramus toto tpe in actu ⁊ potētia. q2 scilꝫ cuilibet pti tpis coexistit necc̃io. Ex istis pꝫ ꝙ angelꝰ ꝓprie nō hadꝫ nisi duas mēsuras. quarū vtraq3 est simpliciꝝ vna. q2 licet in āgelis sit mēsura multitudinis. tñ h̄ nō est ꝑ vnū āgelū determiate. sed hȝ simplr̄ vnā mensurā pfectōis q̄ est deus. ⁊ hoc suppositis ꝑus dictis de mensura pfectiōis. ⁊ habet aliā mensurā duratiōis. ⁊ illa est tēpus ⁊ nō euuꝫ.

H Et ex hoc pꝫ. ꝙ āgelus nō hȝ nisi duas q̄titates. s. duratiōis ⁊ pfectiōis. Ex istis etiā pꝫ. ꝙ mēsura āgeli nō est eadē realꝛ cū āgelo. Quia nec deus q̄ est mēsura pfectiōis. nec tēpus qđ est mēsura duratiōis est idē realꝛ cū āgelo. ⁊ h̄ est etiā verū in mēsura extēsionis ⁊ multitudinis.

I Egidius. Sꝫ cōtra ista q̄dā doctor arguit ꝓbādo ꝙ āgeli mēsuranꝝ euo tanq̄ mēsura media inter eternitateꝫ ⁊ tēpus.

Argumētū p̄mū Primo sic. sicut est triplex esse in gñali: ita triplex est mēsura: ſ iuenimus triplex esse. s. esse ꝑmanēs ex se. et hoc cōuenit deo. ⁊ iō illud esse mēsuraꝝ et̃nitate. Scđm eē est ꝑmanēs: ſ hoc est v̄tute alterꝰ. ⁊ hoc eē cōuenit āgelis. ⁊ iō videnꝝ ꝑticipare quasdā ꝯditiōes eternitatꝭ. s. hr̄e totū esse simul: ⁊ hr̄e esse ꝑpetuū q̄tum ex se est. quia tñ nō cōuenit eis eternitas simplr̄. iō nō p̄nt mēsurari et̃nitate. iō mensurātur euo qđ est q̄dā ꝑticipatio et̃nitatis. Tertiū esse est successiuū qđ cōuenit oībus corpibus. ⁊ iō oia corpa mensurātur tpe.

Scđm argumētū Scđo s̄m Anselmū aliq̄ mēsuranꝝ et̃nitate. ⁊ aliq̄ tpe. ⁊ aliqua euo q̄ sunt media. g̃.

Tertiū argumentum. Tertio s̄m eundē anselmū ꝓslogiō ca. xx. vbi dicꝫ ꝙ deus regnat in eternū ⁊ vltra oia: ꝓpꝫ tria. Primo q2 est causa oim ⁊ nō ecōuerso. Scđo q2 oia p̄nt itelligi nō esse. deus aūt nō sic. Tertio q2 deus hȝ equaliꝝ oēm differentiā tpis. āgelꝰ aūt nō. q2 licet āgelus sic se habeat ad ꝑteritū ꝙ nō possit auferri. tñ nō sic se habet ad p̄sens q̄n possit auferri. Et pōit ibi triplex esse. Unū qđ deficit sicut gñabile ⁊ corruptibile. Aliud qđ nō deficit: pt tñ deficere vt esse āgeli. Tertiū qđ nō desinit nec pōt desinere eē: vt eē dei ⁊ s̄m h̄ triplex est mēsura modo ꝑdicto.

Quartum argumentum. Tertia est s̄m diuersas ꝯprensiōes rerū ⁊ variationes debent rerum esse diuerse mēsure. Nunc aūt triplex est esse rerū. scꝫ esse ꝯprensum ⁊ variatū: sicut esse generabiliū ⁊ corruptibiliuꝫ. esse

E

ꝯtensum: ß nõ variatũ vt esse angeli. esse nec
ꝯtensum nec variatũ sicut esse dei. ⁊ ßm h̃ po
Quintum argumentum.
nit̃ triplex mẽsura mõ ꝑdicto. Scd̃o ꝓbat ꝙ
tot sunt eui quot sunt euiterna: q: si esset tãtũ
vnũ euũ oim̃ euiternoꝝ sicut est tm̃ vnum tp̃s
aim̃ tpaliũ. tũc sicut illud qd̃ est subiectũ tp̃is
excedit oĩa tp̃alia: ita ille angelus i quo esset
euũ esset pfectior oibus alijs: ⁊ tũc esset de⁹. ⁊
silr̃ si tp̃s poneret̃ i vna re tp̃ali subiectiue pa⸗
reret̃ in oib⁹ eadẽ rõne. ẽ eodẽ mõ euũ si pona
Sextũ argumẽtũ.
tur in vno angeloꝝ in oib⁹. Itẽ si poneret̃ tm̃
in vno angelo: ille angelus esset simplicitatis
infinite sicut mot⁹ celi in quo ponit̃ tp̃s est ĩfi
Septimũ argu.
nite regularitat̃. Itẽ tũc de⁹ nõ possꝫ facere
Octauũ argu.
vnũ angelũ simpliciorẽ angelo iã fctõ: qd̃ fal⸗
sum est. Itẽ q̃to mẽsurata sunt nobiliora tã⸗
to habẽt mẽsuras mag̃ distictas. ptꝫ: q: mẽsu
ra de gñe q̃litat̃ est p se in gñe q̃titat̃ ⁊ mensu
ratũ preductõem vt pũctus ⁊ vnitas: ß in gñe
substãtie mẽsura: nec p se nec preductõem est
in gñe ßm cõmentatorẽ q̃rto metaphisice q̃ di
cit ꝙ mẽsura in gñe substãtie est de⁹. si ẽ vnus
angelus cẽt euũ ⁊ mẽsura oim̃ angeloꝝ: ille an
gelus nõ esset in gñe substãtie: nec p se nec per
Nonũ argumẽtũ
reductãem. ⁊ p ꝯñs esset deus. Itẽ mensura⸗
tũ depẽdet simplr̃ a mẽsura. si igit̃ vn⁹ angel⁹
esset mẽsura oim̃ angeloꝝ: oĩa angeli depẽde⸗
rent ab eo. ⁊ p ꝯñs crearent̃ ab eo: qd̃ est falsũ.
Decimũ argu.
Itẽ vnũqd̃qꝫ sicut se hꝫ ad cognoscibilitatẽ
ita ad entitatẽ: cũ ẽ mẽsura sit cã cognoscibili
tatis mẽsurati est cã entitat̃ ei⁹. ⁊ p ꝯñs si vn⁹
angelus esset mẽsura alioꝝ angeloꝝ: ip̃e esset
Undecimũ arg.
cã alioꝝ. Itẽ qñ aliq̃ distigunt̃ ⁊ vnũ facit ad
cognitõem alteri⁹: vnũ est habit⁹: aliud ꝯuatia
Propter ista argumẽta ponit euũ esse mensu⸗
rã distinctam a tp̃e ⁊ eternitate. ⁊ tot esse eua
quot angeli. vñ dicit ꝙ euũ nõ dicit vltra eui⸗
ternitatẽ nisi habitudinẽ quãdã ⁊ modũ essen
R
Cõtra ꝑdicta arguitur.
di: ⁊ silr̃ tẽ sine successione. Sed ꝯ ista ꝑmo
arguã. scd̃o soluã rõnes eius. Circa pmũ cõ⸗
tra illud qd̃ ponit euũ esse habitudinẽ quãdã
vltra angelũ. q̃ro quõ differt illa habitudo ab
essentia angeli: aut rãe. ⁊ h̃ est ꝯ eũ: q: dicit ꝙ
nõ differt p opatõez itellect⁹. aut differt a pte
rei: ⁊ tũc distinguit̃ realiter: q: ip̃e nõ ponit di
stinctõem aliquã mediã inter distinctõez rea⸗
Euasio.
Oppugnatio
lẽ ⁊ rõnis. ⁊ sic distiguit̃ realiter. ⁊ h̃ est ꝯ eum
q: ponit ꝙ sit idẽ cũ angelo. Si dicas ꝙ nan
est res ß modus rei. Contra hoc arguitur sic.
Qualitas ⁊ quantitas sunt modi substantie
quia nõ sunt pet te entia nisi q: entis: ⁊ tñ di⸗
stingunt̃ realiter a substantia. ergo nõ obstan
te ꝙ sint modi rei: tñ possũt dici realiter tales
habitudines (ab illis quoꝝ sunt) distincte es
se ⁊ differentes. Itẽ circũscripta ai operatiõe

intellectus. q̃ro an est tãta idẽtitas int̃ euũ ⁊
euiternuꝫ q̃ta est iter euiternũ ⁊ euiternũ aut
nã. si sic tũc nã plus est euũ mẽsura euiterni ꝙ
ecõuerso. Quia qñ aliqua sũt oĩno eadẽ: q̃cq̃d
ꝑdicat̃ de vna ⁊ de reliquo. si modus grãma⸗
tical̃ nõ ipediat. si nõ. ẽ euũ est alia res ab eui⸗
terno. q: nõ ponit distinctionẽ mediã. ⁊ h̃ est
cõtra eũ. igit̃. Itẽ aut euũ dicit tm̃ esse euiter
ni: aut habitudinẽ tm̃: aut ꝯpositũ ex vtroqꝫ.
Si det̃ primũ tũc sequitur duo incõueniẽtia.
Unũ est ꝙ idẽ sit mẽsura sui: qd̃ fl̃m est. q: mẽ
sura distinguit̃ realr̃ a mẽsurato. Aliud ꝙ idẽ
sit notius se. q: mẽsura est notior mẽsurato. Et
si det̃ scd̃m. Cõtra. cognitio habitudinis de⸗
pẽdet ex cognitõe fundamẽti sui ⁊ termini cũ
ergo illa bitudo fundat̃ in ãgelo nõ est notior
ãgelo. ⁊ p ꝯñs nõ est mẽsura ãngeli. Si tertiũ
det̃ cõtra. istud ꝯpositũ nõ est notius altera p
te. silr̃ de rõne ptis magis est mensurare totuꝫ
ꝙ ecõuersa. Itẽ euũ ßm eũ dicit vnitatẽ ⁊ si⸗
multatẽ ptiũ. ß ista non sunt bitudines ß carẽ
tie habitudinũ. q̃ q̃ sunt vnũ ⁊ sunt̃ nõ habẽt
ꝓprie habitudinẽ. q: habitudo est int̃ distincta
Itẽ sic̃ s̃ba ãgeli ⁊ esse eius sunt tota simul. ⁊
iõ mensurãtur euo: ita esse s̃be corporalis ẽ to⸗
Euasio
tũ simul̃. ⁊ p ꝯñs mẽsurat̃ euo. Si dicas ꝙ s̃ba
corporalia subiacet motui. ⁊ iõ mensurat̃ tp̃e.
Oppugnatio
Ita dica. ꝙ s̃ba angeli subiacet diuersis affir
matiõib⁹ ⁊ negatiõibus. ⁊ p ꝯñs mẽsurat̃ tp̃e.
Si dicas ꝙ ãgelus q̃tum ad cognitiões mẽ
surat̃ tp̃e: ß q̃tum ad s̃bam euo. sic dicã de s̃ba
corporali p oĩa: si s̃ba corruptibilis sine cõtra⸗
dictiõe pot manere sine oĩ motu. ⁊ tũc nõ mẽ⸗
surat̃ tp̃e p te. ẽ euo. Si dicas ꝙ angeli ex se
semp manẽt: sed corporales s̃be nõ. q: corrũpũ
tur p causas intrisecas. Cõtra. illud est ꝯtra
fidẽ. q: ꝙ esse alicui⁹ effect⁹ desinat. hoc est per
substractionẽ alicui⁹ cause ꝯseruãtis. Nũc aũt
tã angeli ꝙ s̃be corporales depẽdent a deo si
cut a cã ꝯseruãte. ẽ p substractionẽ diuine cõ
seruatiõis ab angelo corrũpit̃ sic s̃ba corpalis
corrũpit̃ p substractionẽ sue cãe ꝯseruãtis: sic
lux corrũpit̃ p substractionẽ solis. ẽ nã pl⁹ det̃
minat ãgelus sibi ex se cẽ ppetuũ ꝙ s̃ba corpa⸗
lis. q: ita bene de⁹ posset ꝯseruare in ppetuũ
vnũ asinũ si sibi placeret sicut vnũ ãgelũ. Sꝫ
dñã est in hoc: q: ãgeli pñt creari ⁊ ãnihilari si
ne corrũpi a solo deo ⁊ nõ ab agentibus creat̃
Sed s̃be generabiles pñt causari ⁊ corrũpi ab
agẽte creato: saltẽ ptialit̃. Ex hijs tunc sic ar⸗
guo. s̃ba generabilis nõ mẽsuratur euo. q̃a est
generabilis ⁊ corruptibilis. ẽ nec s̃ba angeli.
quia est creabilis ⁊ ãnihilabilis. Itẽ euũ po
nit̃ ꝓpter cognitionẽ duratõis ãgeloꝝ. sed ni
hil est in ãgelo quacũqꝫ qd̃ determiet sibi cer⸗

istā durationem maiorem vł minorē: nec qđ du
cat nos ad cognitionem q̄ vnus angelus plꝰ du
rauit vel durabit ⁊ aliꝰ minus: q̄r h̄ solū bꝫ ex
beneplacito diuino ⁊ totū est in dei ptāte ⁊ vo
lūtate. ergo erit totalit̄ supflūit. Itē q̄ eui nō di
cit habitudinē. pbat̄: q̄r ois habitudo realis
requirit fundamentū ⁊ terminū realem distin
ctū a fundamento: s̄ ista habitudo est realis ⁊
fundat̄ i essentia angeli: ⁊ nō bꝫ aliū terminū
nisi īpmmet angelū. ergo non est talis habitudo.
Item ꝯ h̄ qđ dicit q̄ euū est in gn̄e substātie p
reductionem nō p se: q̄r euū est habitudo ⁊ rela-
tio. Nūc aūt absolutū ⁊ respectꝰ nō sunt in eo
dē gn̄e: nec p se nec p reductionem. Itē q̄n aliq̄
s̄m se tota differūt ⁊ vnū nō est pars alterius
nec essentiale alteri: nec alicuiꝰ existētis p se i
gn̄e. si vnū est p se in gn̄e ⁊ aliud: s̄ ista habitu
do ⁊ substātia angeli sunt h̄mōi: q̄r respectus
nō est materia nec forma alicuiꝰ absoluti. ergo si
angelus est p se in gn̄e substātie s̄m te. ergo euū
erit p se in gn̄e accident̄. Itē qđ est in gn̄e per
reductionem est intrinsecū illi qđ est p se in gn̄e
qđ ptꝫ ex p̄dictis: s̄ nullus respectꝰ est intrinse-
cus substātie angeli. ergo ⁊c̄. Itē habitudo fūda-
ta in q̄ntitate est in alio gn̄e a q̄ntitate. ergo eodē
mō fundata in substātia ⁊c̄. ꝯña ptꝫ: q̄r eodē
mō. ⁊ tm̄ differt vna habitudo a suo fūdamen
to sicut alia. añs ptꝫ: q̄r sunt in gn̄e relationis.
Cōfirmat̄: q̄r q̄ rōne habitudo fundata in sub
stātia est in gn̄e p reductionem eadē rōne habi-
tudo fūdata i accidēte absoluto. ⁊ sic nō erūt
nisi tria p̄dicamēta. Itē habitudo fundata in
substātia est accidēs verū. ergo distinguit̄ realit̄
a substātia. añs pbat̄: q̄r pōt aduenire substā-
tie ⁊ recedere ipa eadē manēte: ptꝫ in vnione
forme cū materia: q̄n p̄mo sunt vnita ⁊ post se
parata p potentiā diuinā. ⁊ p ꝯñs nō est i gn̄e
substātie. h̄ idē ptꝫ de inherētia accidētis ad
subiectū. Si dicas q̄ ista habitudo fundat̄ i-
mediate in substātia: iō nō differt. Contra eo-
dē mō arguā ego de q̄ntitate q̄ imediate est in
substātia: ergo nō differt a substātia. Ad rōnes

R

Respōdetur ad primum.

eius r̄ndeo. Ad primā dico q̄ aliq̄ sunt ppriē-
tates ⁊ cōceptus q̄ cōiter predicant̄ de deo ⁊
angelis sicut aliq̄ sunt q̄ p̄dicant̄ de deo ⁊ de
substātijs corruptibilibꝰ: ⁊ iō pōt dici angelꝰ
mensurari eternitate suo mō: sic deꝰ: s̄ alio mō
dicit̄ eternꝰ: q̄r angelus nō plus determinat si
bi eternitatē ex natura sua q̄ equꝰ: q̄r q̄ ange-
lus sit eternꝰ vł ppetuꝰ: h̄ bꝫ a ꝯseruatiōe diui-
na. ⁊ eodē mō posset equꝰ h̄re si placeret deo: ⁊
ideo rōne istiꝰ eternitat̄ nō opꝫ dare aliquam
mēsurā nisi cām dantē esse eternū vel ppetuū
angelis ⁊ nō alijs q̄bus tm̄ possꝫ dare esse eter
nū si vellet. Et q̄n dicit. est triplex esse: ergo tri
plex mēsura. nego ꝯñam: cū tm̄ multa argumē
ta fiāt sup h̄. q̄ si sint centū esse vna mēsura suf
ficit p oībꝰ: ⁊ iō nō sunt plures mēsure durati
onis alicuiꝰ q̄ eternitas ⁊ tp̄s: nec eternitas p-
prie loq̄ndo est plus mēsura dei q̄ imortalitas
Qn̄ aūt sci dicūt q̄ deꝰ mēsuratur eternitate
nō intelligūt q̄ mensuret̄: q̄r ipe est imensus: s̄
intelligūt q̄ sicut p tp̄s ⁊ p partes tp̄is mensu
ramꝰ oia tp̄a: sic durationem diuinā mensuramꝰ
toto tp̄e in actu ⁊ in potētia: q̄r deus coexistit
oi tp̄i in actu ⁊ in potētia. Et q̄n dicit q̄ corru
ptibilia habēt esse successiuū angeli aūt non:
aut intelligit q̄ habēt aliqđ esse successiuū di-
stinctū a rebꝰ pmanentibꝰ. ⁊ h̄ est falsum vt p
batū est in q̄stione de motu. aut itelligit p suc-
cessiuū illud qđ bꝫ esse coexistens tp̄i. ⁊ sic āge
lus bꝫ esse successiuū: q̄r eiꝰ esse coexistit succes
sioni eiꝰ: videlꝫ tp̄is. Ad aliud qđ accipitur

Ad scōm

ab Anselmo. dico q̄ male allegat̄: q̄r nō loqui
tur de eo ad l̄ram s̄ tm̄ de eternitate ⁊ tp̄e. di
cit eīn q̄ aliq̄d mēsurat̄ eternitate vt deus: ali
q̄d tp̄e vt inferiora: aliq̄d pticipat vtrumq̄: q̄r
incipit in tp̄e ⁊ durat ineternū vt angelus: et
ille mēsurat̄ tp̄e vt dem̄ est. Et q̄n dicit de me-
dio qđ est inuariabile ⁊ variabile. dico q̄ non
opꝫ ponere triplicē variationem tolē in mēsura
sicut in mēsurato: tm̄ posito q̄ sic. dico tūc q̄ ā-
gelus bꝫ duas mēsuras: q̄r eīn est variabilis: iō
mēsurat̄ tp̄e mō p̄dicto: ⁊ q̄r īuariabilis: iō bꝫ
aliā mensurā pfectioris: ⁊ illa est deus mō pre-
dicto. Ad aliud dico q̄ anselmꝰ q̄n dicit q̄ deꝰ

Ad tertium

regnat in eternū ⁊ vltra oia: intelligit q̄ regēt
vltra oēs creaturas: q̄r nec bꝫ finē nec h̄re pōt
oēs aūt alie creature: lꝫ nō habent finē: tn̄ h̄re
possunt ⁊ q̄n dicit q̄ aliq̄ creatura bꝫ esse ne-
cessario: dico q̄ nulla creatura magis necessa
rio bꝫ esse q̄ alia: nisi forte. q̄r vna pōt corrūpi
a plurībꝰ causis: ⁊ alia a paucioribꝰ: q̄r vna po
test corrūpi ab agēte ereato ⁊ increato: ⁊ alia
ab increato solū. ⁊ illud nō ponit maiorem vł
minorē necessitatē essendi h̄re. Ad aliud di-

Ad quartum

co q̄ non magꝰ ꝯtendit̄ esse angeli q̄ essentia:
nec pprie dr̄ ꝯtendi: nisi q̄r coexistit alicui mo
tui vel actioni: ⁊ sic essentia angeli ꝯtenditur
nec plus ex diuersitate esse arguit̄ diuersitas
mensure q̄ ex diuersitate essentie. Nec etiā ex
triplici esse pōt argui triplex mēsura: sicut pri
us patuit. Ad oia argumēta q̄ pbant q̄ oīꝫ

Ad quintum

angelorū non sit vnū euū: pōt r̄nderi concedē-
do cōclusionē supposito tn̄ q̄ euū sit mensura
angelorū. rationes nō pbant q̄ nō sit tm̄ vnū
euū: q̄r si euū ponat̄ in primo angelo nō ponit̄
in eo sicut mensura in mensurato: s̄ sicut acci-
dens in subiecto. sicut tp̄s est ī p̄mo motu: nō
sicut mensura: s̄ sicut accidēs ī subiecto. ⁊ tūc

N Ad sextum

non opz ſi euũ eſt in vno ꝙ ſit in quolibet vel in nullo ſicut nec de tpe: ꝙ ſi tps ē i pmo mobili: ergo in quolibet vel in nullo. Ad aliud dico ꝙ deus poſſet facere angelũ pfectiorē oi angelo facto: ⁊ ille nō eſſet de⁹. Et ↄcedo ſm pbm ꝙ in eodē gñe poſſunt eſſe due menſure. vna pfectior alia. Et vltra. pōt ↄcedi ꝙ deus pōt facere angelũ ita ſimplicē ꝙ nō pōt facere ſimpliciorē: ſicut forte deus nō pōt facere motũ primo motu magis regularē.

O Ad ſeptimum

Ad aliud dico ꝙ accipit falſum. ſ. ꝙ ꝗtitas ſit perfectior ꝗlitate. linea eñ nō eſt pfectior beatitudine nr̃a. Et ſi forte aliqua ꝗtitas ſit pfectior ꝗlitate aliq̃: non tñ ꝗtitas ſimplr̃ ē pfectior ꝗlitate ſimplr̃. Quia qñ aliqua in gñali cōparant̃ adinuicē ſm pfectiōem. tūc pfectiſſimũ vni⁹ gñis dʒ cōparari ad pfectiſſimũ alteri⁹. ⁊ ſi pfectiſſimũ vni⁹ ſit pfecti⁹ pfectiſſimo alteri⁹: tunc vnũ eſt ſimpliciter pfecti⁹ alio. ⁊ aliter nō: ſicut habet̃ tertio thopicoꝝ. nūc aūt beatitudo q̃ eſt i gñe ꝗlitatis eſt pfectior oi ꝗtitate. ergo ⁊c.

P Ad octauum

Ad aliud dico ꝙ nō opʒ ꝙ mēſura ſit in gñe p reductiōem cū mēſurato. pʒ: q2 aliqñ ſunt eiuſdē ſpēi: pʒ in ↄtinuis. aliqñ ſunt eiuſdē gñis ſ; diuerſarū ſpērum: ſicut pʒ in colorib⁹. De nūeris eſt dubiū vtrū ſint p ſe in gñe ꝗtitatis. ⁊ de vnitate vtrū p reductiōeʒ.

Q Ad nonum

Ad aliud dico ꝙ nō opʒ ꝙ illud qḋ eſt mēſura rei ſit eius cā: q2 lʒ celuʒ ſit cā iſtoꝝ inferioꝝ: nō tñ rōne mot⁹ p quē eſt mēſura. motus eñ nihil facit ad cauſatiōem niſi q2 approximat agēs paſſo: quo facto celū agit ſine motu ſicut dcm̃ eſt ſupra. ⁊ iō lʒ motus nō faciat ad eſſe rei: tñ facit ad ꝗtitatē duratiōis rei.

Ad decimum

Ad aliud dico ꝙ p habitū pōt cognoſci habit⁹ mō qua dcm̃ eſt. ⁊ p motum celi pōt cognoſci duratio cuiuſlibet rei.

Ad vndecimū.

Ad aliud dica ꝙ illa q̃ ſunt diſtincta gñe poſſunt hēre eādem menſurā: ſicut ſubſtātie ⁊ accidētia dūmodo cōnotent eandē ſucceſſionē. Queſtio. xiiij.

A Queſtio XIIII continet duas Prima eſt.

Trũ angelus itel

v ligat alia a ſe p eſſentiā ſuā vel per opatōnes. Q p eſſentiā ꝓbat̃: q2 ſi nō hoc nō pōt eſſe niſi ꝗdrupliciter: aut q2 vna res nō pōt eſſe rō cognoſcēdi aliā: aut q2 rō cognoſcēdi dʒ eſſe pfectior cognito: aut q2 vna cognitio nō pōt eſſe niſi vnius rei: aut q2 vna ratio nō pōt eſſe infinitoꝝ. Nō ꝓpter primum tñ q2 ſubiectū eſt rō cognoſcendi paſſionē. tū q2 ſpēs rei eſt rō cognoſcēdi rē abſolutā: nec ꝓpter ſcḋm q2 in abſentia obiecti pfectoꝝ itellectus pōt illud intelligere qḋ eſt impfectius puta p ſpēm. nec ꝓpter tertiū: q2 ſicut nō repugnat vni cauſe effect⁹ ne plura ꝓducere: ita (vt videt̃) nō repugnat vni rōni plura repreſentare ⁊ eſſe ratio cognoſcendi plura. Nec ꝓpt̃ quartū: q2 nō magis pōt ↄcludi infinitas in rōe cognoſcendi ex h̄ ꝙ eſt rō cognoſcēdi infinita ꝗ̄ pōt ↄcludi ifinitas i cā ex ifinitate effectuū ꝓducibiliū ab ea: q2 ratio ↄgnoſcēdi nō ē maior pfectio vl̄ magis pfecta ꝗ̄ rō ꝓducendi. ſed ex infinitate effectuū nō arguit̃ infinitas i cā q2 intellectus pōt cauſare infinitas intellectiones ⁊ volūtas infinitas volitōes. nā ſm Auguſtinū tertio de trinitate caplo. xiij. in actib⁹ reflexis eſt ꝓceſſus in infinitū. ergo ⁊c. Si dicas ꝙ intellect⁹ eſt cā partialis reſpectu actus ſui ⁊ volūtas ſilr̃. ⁊ iō nō ſequit̃ infinitas. Cōtra. cōformiter dico de rōne cognoſcendi ꝙ eſt cā ⁊ rō partialis repñtandi infinita. ergo ⁊c. Cōfirmatur. nō magis repugnat deo cōcurrere cū illa rōne ad repñtandū infinita ꝗ̄ cū eā ſcḋa ad ꝓducendū infinita: ſ; primū pōt. ergo ⁊ ſcḋm. Ad oppoſitū poſita potētia ſufficiēte ⁊ rōe repñtandi pōt potentia exire in actū niſi voluntas ipediat. ergo poſito intellectu āgelico cū ſua eſſentia ſolū ſine omi alio ſi nō ipediat ipe ꝑ̄ iuʒ voluntatis pōt omia intelligere quod falſum eſt. ergo ⁊c. Item queritur.

B Queſtio XV q̄ eſt ſcḋa

Truʒ angelus ſu

v perior itelligat per pauciores ſpēs ꝗ̄ inferior. Q ſic ꝓbat̃. q2 ſm pbm in de celo ⁊ mūdo ꝗ̄to natura eſt pfectior tāto paucioub⁹ indiget ad operādū. ergo ⁊c.

In oppoſitum

Ad oppoſitū diſtincta cognita reꝗrunt diſtictas rōes cognoſcēdi in quocūqʒ. ergo tot rōnibus cognoſcēdi indiget ſuperior quot iferior. Hic pmo ſuppono ꝙ ſpēs ſit illud qḋ ē pmuʒ actui intelligēdi. ⁊ pōt manere āte intellectionē et poſt rē abſentē. ⁊ per ↄñs diſtinguit̃ ab habitu. q2 habit⁹ intellectus ſequit̃ actū intelligēdi. ſed ſpēs p̄cedit tā actū ꝗ̄ habitū.

C Opinio prima

Hoc ſuppoſito ⁊ extēdēdo primā ꝗſtionē ad itellectuʒ angelicū ⁊ noſtrū eſt vna opinio q̄ ponit ꝙ neceſſariū eſt ponere ſpēm impreſſaʒ intellectui ad h̄ ꝙ intelligat qḋ probat̃ multipliciter.

Primum

Primo ſic. intellect⁹ ad hoc ꝙ intelligat opʒ ꝙ fiat in actu. hoc aūt fit p ſpēm q̄ eſt forma eius. ergo ⁊c.

Secūdū.

Itē potētia angeli eſt limitata ergo ad h̄ ꝙ poſſit oia intelligere opʒ ꝙ extendat̃ ⁊ ꝙ fiat illimitata. hoc aūt fit p ſpēs oim. ergo ⁊c.

Tertiū

Item ois cognitio fit p aſſimilationē. intellect⁹ aūt ſm ſe nō aſſimilat̃ rei ſed ſolū p ſpēm. ergo ⁊c.

Quartū

Itē ſm cōmentatorē q̄ cauſant̃ ab eodē aſſimilant̃. ſed angel⁹ ⁊ obiectū nō ſimilant̃ niſi p ſpēm. ergo ⁊c.

Quintū

Itē ꝙ angelus inferior nō intelligat ſuperiorē p eēntiā ſuā. probat̃: q2 illud quo intellect⁹ intelligit eſt pfectius intellecto. ſi ergo āgelus inferior intelligeret ſuperiorē p eēntiā

Sextum.

inferioris:tūc essentia inferioris esset nobilior q̄ superioris:qḋ est fl̄m.ḡ ⁊c. Itez si sic.tunc angelus intelligēs esset infra intellectū angeli videtis ⁊ intelligentꝭ:ꝫ h̄ nō pōt esse p cōtactū ptz de se:nec p illapsum. q2 sic solus deus est i quolibet. Itē cōmētator.xij. metaphisice cōmēto.xliiij.dicit q̄ illud qḋ intelligit vnus motor de motore p̄mo est aliud q̄ illud qḋ itelligit ali⁹ motor.

Septimū

Itē auctor de causis dicit q̄ inferior itelligētia intelligit p modū substātie sue nō p modū substātie superioris.

Octauum

Itē vn⁹ angelus nō assimilaꝫ alteri p essentiā:ꝫ p spēm.ḡ ⁊c.

D

Circa questionē scdam.

Quātū ad scdam q̄stionē ꝓbaꝫ q̄ āgelus supior itelligit p pauciores spēs q̄ inferior: q̄a deus q̄ est infinite intelligentie itelligit oīa p vnū pūta p essentiā suā ⁊ oīs natura itellectualis pter deū intelligit diuersa p diuersaꝫ q̄to natura est deo ꝓpinq̄or in pfectōe:tanto p pauciora intelligit.natura aūt āgeli supioris magi appropinquat deo q̄ natura inferioris.ḡ ⁊c.Et ponit exēplū de audiētib⁹ quoꝝ aliqui sunt q̄ nō pūt itelligere nisi p magnā explicatōem:aliq̄ p modicā ꝫm q̄ magi vel minus vigent i naturalib⁹.Cōfirmaꝫ:q2 architectonica idiget paucioṛb⁹ ad operādū q̄ ars iferior ppter sui pfectōem.sic est in ꝓposito.ḡ. Istaz opinionē q̄tuz ad primā q̄stionē tenet doctor subtilis ⁊ ꝓbat p aliq̄s rōnes q̄re eas in iobe. ꝫ scdam ꝯclusionē nō tenet. Ista opinio q̄tuz ad primā ptē nō pōt euidēter ꝓbari p rōeo naturales.tn̄ videꝫ mihi q̄ ps opposita est ꝓbabilior.⁊ h̄:q2 nō est ponēda pluralitas sine necessitate:ꝫ oia pūt saluari sine spē q̄ saluanꝫ p spēm.ḡ nō est necessitas ponēdi eā.

E

Iō circa istas q̄stiones.p̄mo p̄mitto q̄sdā distictōnes. vna est q̄ q̄dā est cognitio intuitiua ⁊ q̄dā abstractiua. Intuitiua est illa mediāte q̄ cognosciꝫ res esse qn̄ est ⁊ nō esse qn̄ nō est.q2 qn̄ pfecte apphendo aliq̄ extrema ituitiue:stati possum formare cōplexū:q2 ipsa extrema vniūtur aut nō vniunꝫ ⁊ assentire vl' dissentire:puta si videā intuitiue corp⁹ ⁊ albedinē stati intellectus pōt formare h̄ cōplexū.corpus est albū ē vel corp⁹ est albū ⁊ formatꝭ istis cōplexis itellect⁹ stati assentit:et h̄ virtute cognitōis ituitiue quā h̄z de extremis:sic itellect⁹ apphēsis terminis alicui⁹ p̄ncipij:puta hui⁹ oē totū ⁊c. ⁊ formato cōplexo p itellectū apphensiuū statim itellect⁹ assentit virtute apphensiōis terminoꝝ.Sciēdū tn̄ q̄ lꝫ stāte cognitōe ituitiua tā sensiua q̄ itellect⁹ respectu aliquoꝝ incōplexoꝝ possit itellect⁹ cōplexū ex illis incōplexis intuitiue cognitꝭ formare mō p̄dicto ⁊ tali cōplexo assentire:tn̄ nec formatio cōplexi nec actus assentiēdi cōplexo est cognitio intuitiua quia vtraq3 cognitio est cōplexa.⁊ cognitio ituitiua ē incōplexa.⁊ tūc si ista duo abstractiuū ⁊ intuitiuū diuidāt oēm cognitionē tā cōplexā q̄ incōplexā. tūc iste cognitiōes dicerētur cognitiōes abstractie:⁊ oīs cognitio cōplexa diceret abstractiua: siue sit i p̄sentia rei stāte cognitiōe intuitiua extremoꝝ: siue in absentia rei ⁊ nō stāte cognitiōe intuitiua. ⁊ tūc ꝫm istā viā pōt cōcedi q̄ cognitio intuitiua tā itellect⁹ q̄ sensus est cā ptialis cognitiōis abstractiue q̄ p̄dicto mō habeꝫ. ⁊ h̄ q2 oīo effect⁹ sufficient dependet ex suis causis essentialib⁹ q̄bus positis posset effect⁹ poni: ⁊ ipis nō positꝭ pōt nō poni naturaliꝫ ⁊ a nullo alio dependet sic frequēter dictū est:ꝫ cognitio q̄ euidenꝫ assentio huic cōplexo. hoc corp⁹ est albū cui⁹ extrema cognosco ituitiue nō pōt esse naturaliꝫ nisi stāte vtraq3 cognitiōe.q̄a si res absens sit ⁊ cognitio ituitiua corrūpaꝫ itellect⁹ nō assentit euidenꝫ.q2 illud corp⁹ qḋ p̄us vidit sit albū q2 ignorat vtrū sit vel nō. sed respectu cognitiōis apphēsiue p quā formo cōplexuꝫ nō est cognitio ituitiua nec sensitiua nec itellectiua cā ptialis. q2 sine ipis pōt formari oē cōplexū qḋ pōt formari cū ipis.q2 ita in absentia sicut in p̄ntia.sic ḡ ptz.q̄ p cognitionē ituitiuā iudicamus rē esse qn̄ est. ⁊ h̄ gn̄aliꝫ:siue cognitio ituitiua naturaliꝫ causeꝫ: siue supnaturaliꝫ a solo deo.nā si naturalr causeꝫ tūc nō p̄t esse nisi obiectū existat p̄sens in debita approximatiōe. q̄a tāta pōt esse distātia inꝫ obiectū ⁊ potētiā. q̄ naturalr nō pōt potētia tale obiectū itueri.et qn̄ obiectū est sic p̄ns isto mō approximatū:pt itellect⁹ p actū assentiēdi iudicare rē esse modo p̄dcto.si aūt sit supnaturalr.puta si de⁹ causaret in me cognitionē ituitiuā de aliquo obiecto exūte rome stati hita cognitōe isti⁹ ituitiua possuꝫ iudicare q̄ illḋ qḋ ituor ⁊ video est ita bene:sic si illa cognitō habereꝫ naturalr.

Euasio

Si dicas q̄ obiectuꝫ nō sic est p̄ns nec debito mō approximatū.

Responsio

R̄ndeo.q̄ lꝫ cognitio ituitiua nō possit naturaliꝫ causari: nisi qn̄ obiectū est p̄ns in debita distātia.tn̄ supnaturaliꝫ posset. Et rō dr̄aruꝫ quas dat i obies inꝫ cognitionē ituitiuā ⁊ abstractiuā.q2 cognitio intuitiua est p̄ntis ⁊ exn̄tis. vt p̄ns ⁊ exn̄s est:⁊ itelligiꝫ de cognitōe ituitiua q̄ naturalr causaꝫ:nō aūt qn̄ supnaturaliꝫ. Tn̄ absolute loquēdo nō reqriꝫ necrio ad cognitōeꝫ ituitiuā alia p̄ntia nisi q̄ possit terminare actū ituitiuū.⁊ cū h̄ stat q̄ obiectū sit nihil.vel q̄ sit distās p maximā distātiā. ⁊ q̄tūcūq3 distet obiectū cognitū ituitiue stati v̄tute ei⁹ possuꝫ iudicare illud esse:si sit p̄dicto mō. ꝫ tn̄ q2 cognitio intuitiua naturaliꝫ nō causaꝫ nec ꝯseruaꝫ nisi obiectuꝫ sit debito

modo approximatus in certa distantia ex hoc n̄o nō possum iudicare illud qd̄ cognoscit̄ natura liter intuitiue nisi obiectū sit pn̄s. Eodē mō p cognitōem intuitiuā possum iudicare rē nō eē qn̄ nō est: ꝫ ista cognitio nō pt esse naturalis: qz talis cognitio nūq̄ est nec ꝯseruat̄ naturaliter nisi obiecto pn̄te ꝛ existēte: ꝛ iō ista cognitio intuitiua corrūpit̄ p absentiā obiecti ꝛ posito q̄ maneat post corruptiōez obiecti: opꝫ q̄ tūc est supnaturalis q̄tū ad ꝯseruatōem: lꝫ nō q̄tū ad causatōnem. ꝑ ꝛc. Jō si cognitio intuitiua q̄ cognosco rē nō esse qn̄ nō est sit supnaturalis q̄tū ad causatōem vl' ꝯseruatōez vl' q̄tū ad vtrūq̄ puta si de⁹ causet in me cognitiōem intuitiuā de aliquo obiecto nō existēte ꝛ cōseruet illā cognitōem in me possum ego mediante illa cognitōe iudicare rē nō esse: ꝛ vidēdo illā rē intuitiue ꝛ formato ħ cōplexo: ħ obiectū nō est stati intellect⁹ virtute cognitōis intuitiue assentit huic cōplexo ꝛ dissentit suo opposito: ito q̄ illa cognitio intuitiua est cā ꝑtialis illius assensus: sicut ꝑus dcm̄ est de intuitione naturali. ꝛ sic p ꝯn̄s intellect⁹ assentit huic: qz illud qd̄ ego intuor est purū nihil: qd̄ tn̄ est q̄tū ad ꝯseruatōez supnaturalē ꝛ nō q̄tū ad causatōem. Exēplū est. si primo de aliquo obiecto causet̄ cognitio intuitiua naturalit̄: ꝛ post ipso obiecto destructo de⁹ ꝯseruet cognitōem intuitiuā ꝑus causatā: tunc est cognitio naturalis q̄tū ad causatōem ꝛ supnaturalis q̄tū ad conseruatōem. Tūc est idē dicendū p oīa sicut si illa cognitio esset supnaturalit̄ causata: qz p istaꝫ possum iudicare rē esse qn̄ est q̄tūcunq̄ distet obiectū cognitū ꝛ nō eē qn̄ nō est posito q̄ obiectū corrūpat̄. ꝛ sic pt aliquo mō ꝯcedi q̄ p cognitōem naturalē intuitiuā iudico rē esse qn̄ ē ꝛ nō esse qn̄ nō est: qz p cognitiōez naturaliter causatā; lꝫ supnaturaliter cōseruatā. sic igit̄ pꝫ q̄ cognitio intuitiua est illa p quā cognosco rē esse qn̄ est ꝛ rē nō esse qn̄ nō est. Sed cognitio abstractiua est illa p quā nō iudicam⁹ rē eē qn̄ est ꝛ qn̄ nō est non esse. ꝛ ħ siue sit naturalis siue supnaturalis. Sed intuitiua subdiuidit̄: qz q̄dā ē pfecta q̄dā impfecta. Perfecta cognitio intuitiua est illa de q̄ dcm̄ est q̄ est cognitō experimētalis q̄ cognoscit̄ rē esse ꝛc. ꝛ ista cognitio est cā ꝓpositōis vlis q̄ est ꝑncipiū artis ꝛ scie ꝑmo metaphisice ꝛ scdo posterioꝝ. id est est cā q̄ assentim⁹ ꝓpositōi vli formate stante cognitōe intuitiua pfecta. Cognitio aūt intuitiua impfecta est illa p quā iudicam⁹ rē aliqn̄ fuisse vel nō fuisse. ꝛ ħ dr̄ cognitio recordatiua vt qn̄ video aliquā rē intuitiue gn̄at̄ habitus inclinās ad cognitōez abstractiuā mediante qua iudico ꝛ assentio q̄ talis res aliqn̄ fuit: qz

B

aliqn̄ vidi cā. Notādum est hic. q̄ stāte cognitione ītuitiua impfecta alicui⁹ rei habeo simul ꝛ semel cognitionē abstractiuā eiusdē rei. ꝛ illa cognitio abstractiua est cā ꝑtialis ꝯcurrēs cū itellectu ad generādū habitū inclinātē ad cognitionē ītuitiuā impfectā p quā iudico reꝫ aliqn̄ nō fuisse. Cui⁹ rō est. qz habit⁹ semp gn̄antur ex actib⁹ inclinātibus ad actus cōsimiles eiusdē spēi. sed huiōi nō est cognitio intuitiua pfecta. qz intuitiua pfecta ꝛ impfecta sunt cognitiōes alteri⁹ rōis. qz cognitio ītuitiua impfecta est simplicit̄ abstractiua. cognitio vō pfecta ītuitiua nō. ꝑ pfecta ꝛ abstractiua sunt alteri⁹ rōis. ergo ꝛc. Si ergo ex cognitiōe pfecta ītuitiua generat̄ aliq̄s habit⁹. ille solū ieli habit ad cognitionē ītuitiuā pfectā nō impfectā. qz sunt alteri⁹ rōis. ꝑ habit⁹ inclinās ad cognitionē intuitiuā impfectā. si generet̄ ex aliquo actu cognitiuo illa cognitio erit abstractiua: ꝛ illa erit simul cū cognitōe ītuitiua pfectā qz stati p cognitionē intuitiuā pfectā siue obiectū destruat̄ siue sit absens: pōt ītellect⁹ eādē rē quā ꝑus vidit intuitiue cōsiderare ꝛ formare hoc ꝯplexū. hec res aliqn̄ fuit ꝛ assentire euidēter: sicut q̄libꝫ in se expit̄. ergo opꝫ ponere aliquē habitū inclinātē ad istū actū. q̄a ex quo ītellect⁹ modo pt prōpte elicere istū actū post cognitionē ītuitiuā. ꝛ aliqn̄ nō potuit. sequit̄ q̄ nūc est aliq̄d inclinās ītellectū ad illū actū qd̄ ꝑus nō fuit. Jllud aūt vocam⁹ habitū sed iste habit⁹ sic inclinās ītellectū nō pōt causari a cognitiōe ītuitiua pfecta: sicut oīsuꝫ est nec ab aliqua cognitione abstractiua sequēte illā cognitionē intuitiuā. qz ista est ꝑma p propositū q̄ habet̄ post cognitionē ītuitiuā. ergo opꝫ ponere necīio aliquā cognitioneꝫ abstractiuā simul cū cognitiōe ītuitiua pfecta extāte q̄ est cā ꝑtialis cū intellectu ad generādū istū habitū sic intellectū inclinātē. Si dicas q̄ ex cognitiōe ītuitiua pfecta frequēter elicita: pt generari habit⁹ sicut ex cognitiōe abstractiua frequēter elicita. ꝑ nō opꝫ ponere cognitionē abstractiuā cū intuitiua. Rn̄deo. q̄ ex nullo cognitōe ītuitiua: sensitiua: vel ītellectiua: pt generari habitus. qz si sic. aut ille habit⁹ inclinat ad cognitionē abstractiuā aut ītuitiuā nō abstractiuā: ꝓpter cāuꝫ iā dictā. qz sunt alterius spēi. nec intuitiuā. qz nullus experit̄ q̄ magis inclinet̄ ad cognitionē intuitiuā post talē cognitionē frequēter habitā q̄ an̄ oēm cognitioneꝫ ītuitiuā. qz sicut ꝑma cognitio ītuitiua nō possꝫ naturalit̄ causari sine existētia obiecti ꝛ pn̄tia. ita nec queciūq̄ alia. nec pl⁹ inclinat̄ ex tali cognitiōe frequēti q̄ in pricipio. Sed de cognitiōe abstractiua aliud est. q̄a post primā

Obiectio

D
Responsio

I

cognitōem intuitiuā habit.i experit͛ q̄s ꝙ mag͛ inclinat͛ ad intelligendū illā rē quā pl͛us vidit q̄ ante oēm cognitōem intuitiuā:ḡ hͦ non pōt esse ꝑ habitū generatū ex cognitiōe intuitiua vt pbatū est:ḡ generat͛ ex cognitōe abstracti ua simul existēte cū intuitiua cognitōe ⁊ respe ctu illius cognitionis est cognitio intuitiua cā partialis:lʒ non rōne habit⁹ generati ꝑ ta lē cognitōem abstractiuā. Tenēdo cognitōez intuitiuā hr̄e secū semꝑ necessario abstractiuaʒ incōplexā:tūc cognitio intuitiua erit cā parti alis illius cognitōis abstractiue:⁊ illa abstra ctiua est cā partialis respectu habit⁹ inclinā tis ad aliā cognitōem abstractiuā cōsimilē il li cognitioni ex q̄ generat͛ habit⁹sic inclinās ⁊ tunc intellect⁹ formato hͦ cōplexo hͦ res cu ius est hͦ cognitio abstractiua incōplexa fuit: pōt virtute illius cognitōis intuitiue incōple xe euidēter assentire ꝙ hͦ res fuit.⁊ sic dʒ intel ligere.

K Obiectio.

Si dicas ꝙ apprehensio terminis pri mi pncipij ⁊ formato cōplexo: stati intellect⁹ assentit nec plus inclinat͛ intellect⁹ ad assen tiendū post multos assensus q̄ ante oēm assē sum:ḡ ex illis actib⁹ assentiēdi gn̄atur ille ha bitus in intellectu.ḡ eodem mō pōt esse de co gnitōe intuitiua.

Responsio.

Rn̄deo.lʒ iste non ponatur ꝓpter inclinatōem nec ꝓpter experientiā: tū ponit͛ ꝓpter rōnem euidēter inducentē ad hͦ. cognitōe intuitiua nō inducit experimētuʒ necro eius ad ponendū ibi habituʒ.ḡ ⁊c̄. Uel pōt dici ꝙ opʒ poni habitū generatuʒ ex illis actibus ꝓpter experientiā:scʒ q: q̄libet expe ritur ꝙ mag͛ firmiꝰ inclinat͛ ad assentiendum post habitū q̄ ante.ḡ ⁊c̄. Uel pōt dici aliter ꝙ habitus generat͛ ex cognitiōe intuitiua sic̄ ex cā partiali ⁊ ex illa cognitōe abstractiua q̄ sit͛ ponit͛ cū intuitiua.tū q: nullus experitur ꝙ sit͛ ⁊ semel cognoscat eandē rem intuitiue ⁊ abstra ctiue:⁊ hoc loq̄ndo de cognitōne abstractiua rei ut sic:immo poti⁹ experit͛ homo oppositū ma xime cū ipe cognitōes habeant aliq̄s ꝯditio nes oppositas.tū q: ois cognitio abstractiua pōt manere destructa intuitiua:ista aūt q̄ po nitur nō pōt manere.q: tūc ꝑ eā iudicaret itel lect⁹ ꝙ illa res ein⁹ ē cognitio fuit aliq̄n.⁊ sic ipa esset cognitio intuitiua imꝑfecta ad quaʒ ponit͛ habit⁹ generat⁹ ex ꝯgnitōe abstractiua mouēte cū intuitiua ꝑfecta. Igit͛ vt videt͛ cū cognitōe intuitiua ꝑfecta nō manet cognitio abstractiua eiusdē rei:ḡ cognitōe intuitiua fre quētata gn̄at͛ habitus inclinās ad cognitōeʒ ab stractiuā siue intuitiuā īꝑfectā.

Obiectio

Si dicas ꝙ habitus ƀm pħm scd̄o ethi coꝝ iclinat ad act⁹ cōsimiles ex q̄bus gn̄atur ⁊ nō ad act⁹ alteri⁹ rōnis.sil͛r est in ꝓposito de cognitōe intuitiua ⁊ abstractiua.

L Responsio.

Rn̄deo.verū ē generalit͛ ꝙ ha bitus nō generat͛ ex cognitōe intuitiua tanq̄ ex cā ꝑtiali:sicut est in ꝓposito.⁊ tūc nō est ve ruʒ. M in⁹ eīn incōuenīēs apparet.ꝙ bitus iclināis ad cognitionē abstractiuā generet͛ ex cognitiōe intuitiua tanq̄ cā ꝑtiali.q̄ ꝙ cū in tuitiua maneat semꝑ cognitio abstractiua ge neratiua bitus.cū tū experientia nō sit ad hͦ: sed potius ad oppositū. Ex dictis apparet dr̄a i ter cognitionē intuitiuā ꝑfectā ⁊ imꝑfectā.q: pᷓma nō est nec esse pōt naturalr̄ nisi obiectuʒ existat. Scd̄a pōt esse.etsi obiectū destruatur

M

Si dicas.ꝙ cognitio intuitiua imꝑfecta est simplicit͛ abstractiua.q: abstrahit ab existētia rei.ergo nō est ituitiua. Rn̄deo.ꝙ ꝑ tāto dr̄ ituitiua q: mediāte ea pōt itellectus assentire alicui cōplexo qͦd cōcernit dr̄am tpᷓa. puta ꝙ hoc fuit sicut ꝑ intuitiuā ꝑfectā pōt iudicare ꝙ hoc est.nā aliquā cognitionē est dare in itelle ctu.ꝑ quā vel mediāte qua itellectus nō assen tit ꝙ illud obiectū ē vel fuit:imo vtrūqʒ igno rat.puta si deus causaret in me cognitiōeʒ ab stractiuā alicui⁹ rei singularis quā nunq̄ vidi mediāte illa.nec iudicareʒ ꝙ illa res est nec ꝙ fuit. Sil͛r qn̄ itelligo aliqͦd singulare qͦd nūq̄ vidi in cōceptu sibi ⁊ alijs cōi.tūc habeo de il lo singulari cognitionē abstractiuā.licet nō i se:sed in alio cōceptu cōi ⁊ tū ꝑ illā.nec iudica ꝙ p̄dictū singulare ē vel fuit:nec hoꝝ opposi ta. Sil͛r forte cognitio illa abstractiua q̄ poni tur simul cuʒ ituitiua est talis. ꝙ nec mediāte illa iudico rē esse vel fuisse nec hoꝝ opposita. Iō licʒ illo cognitio ꝑ quā iudico rē aliq̄n fuis se sit simpl͛r abstractiua. q: tū mediāte ea assen tio ⁊ iudico rē aliq̄n fuisse:et nō mediātib⁹ alijs duab⁹ cognitiōib⁹.iō respectu car nō pōt dici co gnitio ituitiua iꝑfecta. Scd̄a tū distictio ē rō ne itelligēdi.

N

q: vno mō capit͛ ꝓ oi eo qͦd ē pre uiuʒ actui itelligēdi.⁊ sic q̄libet cā ꝑtialis itel lectiōis tā itellectiua q̄ obiectū q̄ etiā de⁹ di cit͛ rō itelligēdi. Alio mō capit͛ vt distinguit͛ cōtra itellectū possibilē.ita tū ꝙ est cā efficiēs itellectiōis.⁊ sic notitia pricipij est cā cogno scēdi ꝯclusionē. Tertio capit͛ vt distinguit͛ ꝯ͂ itellectū agentē ⁊ possibilē qͦd tū nō est neccrio reqͦsitū ad itellectionē tanq̄ pncipiuʒ. His visis ꝓbo aliq̄s cōclusiōes.

O Prima cōclu

Prima ē.ꝙ ad co gnitionē ituitiuā habendā nō opʒ aliq̄d ponē pter itellectū ⁊ rē cognitā ⁊ nullā penit⁹ spēʒ hͦ ꝓbat͛.q: frustra fit ꝑ plura qͦd pōt fieri ꝑ pau ciora:ḡ ꝑ intellectū ⁊ rē cognitā sine oi spē pōt fieri cognitio ituitiua.ḡ ⁊c̄. Assumptū ꝓbat͛. posito actiuo sufficiēte:⁊ passiuo.⁊ ipis appro ximatis pōt poni effect⁹sine oi alio.itellectus autē agēs cū obiecto sunt sufficiētia respectu

illius cognitiõis intellect⁹ possibilis est pati-
cum sufficiẽs. ꝗ ⁊c. Itẽ nihil ponẽdũ est neces-
sario reqri naturalr̃ ad aliquẽ effectũ nisi ad
illud inducat rõ certa ꝓcedẽs ex ꝑ se notis vel
experiẽtia certa: ſ neutrũ istoꝝ inducit ad po-
nendũ spẽm. ꝗ ⁊c. assumptũ ꝓbaꝛ: qꝛ experiẽ-
tia nõ inducit ad h̄ ꝙ illa icludat notitiã itui-
tiuã: sicut si qs experiꝛ aliqd esse albũ vel albe
dinẽ sibi inesse: ſ nullus videt spẽm intuitiue.
ꝗ experiẽtia nõ inducit ad h̄. Si dicas ꝙ in

Obiectio

alijs potẽtijs sensitiuis a visu tã interiorib⁹ q̃
exteriorib⁹ est cognitio experimẽtalis nõ tñ i-
tuitiua. Rñdeo ꝙ in quolibet sensu q̃ aliquã

Responsio

cognitõez hꝫ ĩtuitiuã p̃t cognoscẽ rẽ eẽ qñ ẽ
⁊ rẽ nõ eẽ qñ nõ ẽ: ẽ ꝯgnitõ ĩtuitiua expimẽtal
qꝛ illa est cognitio ĩtuitiua ꝑ quã scio rẽ esse vl
nõ eẽ. ⁊ nõ ꝯcedo ꝙ ĩ oĩ sẽsu tã iterioꝛi q̃ exteri-
oꝛi ẽ cognitio intuitiua: h̄ ẽ talis cognitio ĩtui
tiua cui⁹ p̃t ꝑdicto mõ cognoscere rẽ eẽ vl nõ eẽ
lꝫ nõ sit cognitio intuitiua oculoꝝ. ⁊ in h̄ deci
piunꝛ multi: credũt eñ ꝙ nulla sit cognitio in
tuitiua nisi oculoꝝ: qd̄ falsum est: nec etiã rõ ꝓ
cedẽs ex ꝑ se notis iducit ad hoc. Cũ nulla rõ
põt ꝓbare ꝙ requiraꝛ aliud nisi ꝙ habeat effi
cientiã: qꝛ oĩs effect⁹ sufficiẽꝛ depẽdet ex cau
sis suis essentialib⁹ s̄m Ioh. ſ ꝙ aliqd creaturꝫ
sit determinate cã efficiẽs: nõ põt demõstrari
nec ꝓbari: ſ solũ ꝑ experiẽtiã ꝑ h̄ scꝫ ꝙ ad eius
p̃ntiã sequiꝛ effect⁹: ⁊ ad ei⁹ absentiã nõ. Nũc
aũt sine oĩ spẽ ad p̃ntiã obiecti cũ itellectu se-
quiꝛ actus intelligendi ita bñ sicut cũ illa spẽ
ꝗ ⁊c. Itẽ si spẽs ponaꝛ necessario reqri ad co
gnitõem intuitiuã sicut cã efficiẽs: tũc cũ il-
la spẽs possit cõseruari in absentia obiecti pos
set causare naturalr̃ cognitõez intuitiuã ĩ ab-
sentia rei: qd̄ est falsum: ⁊ ꝯ experiẽtiã. Scd̄a

Secunda conclusio

cõclusio est ꝙ ad habẽdũ notitiã abstractiuã
opꝫ necessario ponere aliqd p̃mũ p̃ter obie
ctũ ⁊ intellectũ. ⁊ h̄ ꝓbatur: qñ oĩs potẽtia q̃
nũc põt in aliquẽ actũ ĩ quẽ p̃us nõ potuit ma
nẽte obiecto: ⁊ potẽtia equaliter nũc vt p̃us
hꝫ nũc aliqd qd̄ p̃us nõ hñit: ſ itellect⁹ habẽs
notitiã intuitiuã põt in cognitõem abstracti-
uã ⁊ nõ hñs eã nõ põt manẽte obiecto equa
liter in se post notitiã ĩtuitiuã ⁊ ante. ergo ha
bita cognitõe intuitiua aliqd relinquiꝛ in in-
tellectu rõne cuius põt in cognitiõem abstra-
ctiuã ⁊ p̃us nõ potuit. ergo p̃ter obiectum ⁊
potentiã necessario est ponere aliqd aliud ad
habendũ cognitõem abstractiuã. Itẽ hꝫ ꝑ ph̄m
scd̄o de aĩa qñ aliqd est in potẽtia essentiali ⁊
accidentali aliqd hꝫ qd̄ nõ habuit qñ fuit in potentia essentia
li. Hoc eñ est verũ etiã in potentia sensitiua.
Nã fãtasia post cognitõez ĩtuitiuã sensus p̃ti-
cularis põt in illd̄ sensatũ ĩ absñtia rei sẽsibilis
in quo nõ potuit ante notitiã sensitiuã sensus
particularis. ⁊ ꝑ ꝯñs aliqd in virtute fantasti
ca relinquiꝛ mediante cognitõe intuitiua sen
sus particularis: qd̄ p̃us nõ fuit: qꝛ aliter in ab
sentia rei sensibilis nõ possꝫ fantasia hr̃e actũ
circa illud. ꝗ eodẽ modo est de intellectu qꝛ an
te cognitõem intuitiuã est in potẽtia essentia
li ad cognitõem abstractiuã. Sed ip̃a habita
est in potẽtia accidẽtali: ita ꝙ põt in cognitio
nẽ abstractiuam ⁊ p̃ius nõ potuit. ꝗ ⁊c. Hoc
etiã pꝫ de aĩa separata q̃ post cognitõem in-
tuitiuã põt in aliquã cognitõem abstractiuaꝫ
in quã p̃ius nõ potuit. ⁊ h̄ ꝓpter aliqd derelictũ. ꝗ eodẽ modo est de itellectu nr̃o. Tertia

Tertia conclusio

cõclusio est ꝙ illud derelictũ nõ est spẽs. ſ ha-
bitus. h̄ ꝓbatur: qꝛ illud qd̄ derelinquiꝛ ex acti
bus sequiꝛ actus: spẽs aũt nõ sequiꝛ ſ p̃cedit.
ergo ⁊c. Itẽ qñ aliqd est in potẽtia accidenta
li respectu cognitõis non opꝫ ponere aliud q̃
illud ꝑ qd̄ est in potentia accidentali ad elici-
endũ actũ: ſ posito habitu in intellectu incli-
nante ad aliquã cognitõem est intellect⁹ ĩ po-
tentia accidentali. ꝗ p̃ter habitũ nõ opꝫ aliud
ponere in intellectu. Assumptũ pꝫ ꝑ ph̄m ter
tio de aĩa vbi dicit ꝙ aliter est intellect⁹ in po
tentia ante addiscere vl̄ inuenire q̃ post: quia
ante est in potẽtia essentiali: ⁊ post qñ ꝑ actũ
aliquẽ derelinquiꝛ aliqs habitus. tũc est in po
tentia accidẽtali ad aliũ cõsimilẽ. ꝗ intellect⁹
ꝑ habitũ generatũ ex actu est in potẽtia acci-
dẽtali. vñ nunq̃ experiꝛ aliqs se esse in poten-
tia accidentali respectu cognitõis nisi post in
tellectõez. si eñ ponãtur mille spẽs p̃ine actui
intellect⁹ si nullũ actũ habeat intellectus non
plus est nec experiꝛ q̃ si nulla sit ibi spẽs. si nõ
ponaꝛ alia spẽs. ⁊ rñ si actus intelligẽdi pona
tur stati intellectus intelligit ⁊ experiꝛ se esse
in potẽtia accidẽtali respectu alterius cogni-
tõis: ⁊ h̄ nõ põt esse nisi ꝑ habitũ derelictũ in
intellectu ex p̃mo actu. Itẽ oĩa illa q̃ possunt
saluari ꝑ spẽm possunt saluari ꝑ habitũ: ꝗ ha-
bitus requiriꝛ ⁊ spẽs sup̃fluit. Maiũ habit⁹
necessario requiraꝛ ad intelligendũ aliqd ob-
iectũ. pꝫ: qꝛ si non requiraꝛ ſ sufficiat tm̃ spẽs
ꝗ si spẽs corrũpaꝛ post centũ mille intellectõ
nes nõ aliter posset intelligere illud obiectũ
cuius est spẽs q̃ ante oẽm intellectõem: qꝛ ha
bitus nõ poniꝛ ⁊ spẽs corrũpiꝛ. h̄ cõclusio vi-
deꝛ absurda. Si dicas ꝙ ꝑ multas cognitões
augeꝛ spẽs. Cõtra. tũc ꝑ augmentatiõez spẽi
semp inclinaꝛ intellect⁹ plus ad intelligẽdũ
⁊ ꝑ ꝯñs sup̃flueret totaliter habit⁹ q̃ ab oĩbus
poniꝛ. Et sic vel spẽs sup̃flue poniꝛ vel habit⁹
ſ habitus ab oĩbus poniꝛ ⁊ nõ spẽs. ꝗ videtur

ꝙ spẽs supfluat. Jtẽ spẽs nõ ponit̃ nisi ꝓpter
assimilatõem vel ꝓpter causatõem intellecti
onis: vel ꝓpter repñtatõem obiecti: vl' ꝓpter
determinatõem potẽtie: vel ꝓpter vnionẽ mo
uentis ꝛ moti. ꝓpter ista maxime ponit̃ spẽs:
ꝫ ꝓpter nullũ istoꝝ opꝫ ponere. ğ nõ est ponẽ-
da. nõ ꝓpter assimilatiõem: q: illa assimilatio
aut est in essentia ꝛ natura intellectuali ꝑ quã
assimilat̃ obiecto cognito: aut est assimilatio
effect⁹ ad cãm nõ ꝑmo mõ: q: si intellect⁹ itel-
ligat substantiã: tũc magis assimilat̃ in natura
sua ꝓpria obiecto: qḋ est substantia ꝙ ꝑ spẽm
q̃ est accidẽs: q: min⁹ assimilat̃ accidẽs substã
tie ꝙ substãtia substantie. Nec scḋo mõ: q: illa
assimilatio passi ad agens est ꝑ hꝯ ꝙ recipit ali
quẽ effectũ causatũ ab agente: ꝫ isto mõ assimi
latur intellectus sufficient̃ ꝑ intellectõez cau-
satã ab obiecto ꝛ receptã in intellectu: ğ nõ re
quirit̃ spẽs.

Euasio

Si dicas ꝙ requirit̃ pꝛima spẽs
ad assimilandũ ipm obiectũ agẽs itellectiõez
ipi passo ad hꝯ ꝙ ipam intellectiõem recipiat.

Impugnatio.

Cõtra. eodẽ mõ dicã ecõuerso ꝙ illa spẽs rece
pta requirit aliã spẽm pꝛeuiã ad assimilanduꝫ
intellectõem agenti ad hꝯ ꝙ recipiat istã spẽꝫ
quã tu ponis: ꝛ illa spẽs adhuc requirit aliã. ꝛ
sic in infinitũ. Jtẽ tanta assimilatio requirit̃ i
notitia intuitiua q̃ta in abstractiua: ꝫ in itui-
tiua nõ requirit̃ aliq̃d pꝛeuiũ cognitõi assimi-
lans. ğ nec in abstractiua. Jtẽ i sensu tact⁹ nõ
oportet ponere aliquã spẽm pꝛeuiã ipi sensati
oni caloris ꝓpter assimilatõem. ğ nec in intel
lectu. ꝯña ptꝫ ꝑ illud dcm̃ tertio de aĩa. sic aĩa
ꝑ sensum est oĩa sensibilia: ita aĩa ꝑ intellectũ
est oĩa intelligibilia. Si dicas ꝙ in visu ponit̃
spẽs. dico ꝙ nõ: sic postea patebit: nec dꝫ spẽs
poni ꝓpter repñtatõem: q: in notitia ĩtuitiua
nõ requirit̃ aliqḋ repñtatiuũ vel repñtans ali
ud ab obiecto ꝛ actu vt supꝛa patuit. ğ nec i ab
stractiua q̃ imediate semꝑ sequit̃ intuitiuã: re
quirit̃ aliud p̃ter obiectũ ꝛ actũ. ꝯña ptꝫ: q: si
cut obiectũ sufficiẽter repñtat se in vna cogni
tiõe: ita i alia q̃ imediate sequit̃ intuitiuã. Jtẽ
repñtatũ dꝫ esse pꝛius cognitũ aliter repñtãs
nunq̃ duceret in cognitiõem repñtati tanq̃ i
simile. statua eñi herculis nunq̃ duceret me
in cognitõem herculis nisi pꝛius vidissem her
culẽ. nec etiã scire possum vtrũ statua sit sibi
similis aut nõ. Scḋm aũt ponentes spẽm: spe
cies est aliq̃d pꝛeuiũ oĩ actui intelligẽdi obie-
ctũ: ergo nõ põt poni ꝓpter repñtatõem obie
ct̃. Jtẽ si ponit̃ ꝓpter repñtatiõem obiecti: hꝯ
nõ est nisi q: distans nõ potest agere in distãs
hoc autẽ est falsum sicut postea patebit. Nam
si obiectũ distans nõ possit agere in intellectũ
causando intellectõez nisi pꝛius causaret spe-
ciem: q: opoꝛtet obiectũ esse pꝛesens passo in
se vel in alio. ergo eodẽ modo obiectũ distans
nõ põt causare spẽm in intellectu nisi causan-
do aliq̃d pꝛeuiũ spẽi: ꝑ qḋ obiectũ est pꝛesens
intellectui ad causandũ illã spẽꝫ. Et similiter
ante illã spẽm oportet ponere aliã. ꝛ sic in in-
finitũ. ergo obiectũ distans: si põt causare spe
ciẽ in intellectu sine aliquo pꝛeuio ꝑ qḋ sit pꝛe
sens ğ eodẽ modo põt causare ĩmediate intel
lectõem sine aliqua spẽ ꝑuia repñtante. Nec
dꝫ poni spẽs ꝓpter causatõem intellectõis: q:
ꝫm eos coꝛpoꝛale ꝛ materiale nõ possunt age-
re in spũale. ꝛ iõ oportet ponere taleꝫ spẽm in
intellectu. Sed cõtra. sicut coꝛpoꝛale ꝛ mate-
riale nõ põt esse cã partialis immediata respe
ctu intellectõ ꝫ q̃ recipit̃ in spũali: q: in intel-
lectu possibili q̃ est spũalis q̃litas: ita nec ma-
teriale põt esse cã partialis in intellectu agẽ-
te ꝯcurrens ad ꝓducendũ spẽm q̃ est spũalis
in intellectu possibili q̃ etiã est spũalis. ꝛ sicut
tu ponis ꝙ coꝛpoꝛale põt esse cã partialis ad
causandũ spẽm i spũali: ita ego pono ꝙ coꝛpo
rale est causa partialis ad causandũ intellecti
onẽ in spũali. Si dicas ꝙ natura intellectua-
lis requirit materiale ad pꝛoducẽdũ spẽm: ita
dicã ego de intellectõe. Nec debet poni spe-
cies ꝓpter determinatõem potentie: q: oĩs
potẽtia passiua sufficiẽter determinat̃ ꝑ agẽs
sufficiens maxime qñ ipa met potẽtia est acti-
ua: sed agens sufficiẽs est obiectũ ꝛ intellect⁹
vt pꝛobatũ est. ğ ꝛc. Nec debet poni ꝓpter
vnionẽ obiecti cũ potẽtia tanq̃ mouẽtis ꝛ mo
ti: q: tũc eodẽ modo arguerẽ ꝙ ante illã spẽm
oporteret ponere aliaꝫ: q: ad hoc ꝙ obiectum
possit causare pꝛimã spẽm in intellectu requi-
ritur ꝙ vniatur sibi sicut requirit̃ vnio ad hoc
ꝙ causet intellectõem. ꝛ hoc erit ꝑ aliam spe-
ciem. ꝛ sic in infinitũ. Sic ergo patet ꝙ habi-
tus sit ponendus ꝓpter experientiã ꝛ nõ spe-
cies.

Rñsio ad pꝛimã questionem.

His visis dico ad pꝛimã questionem lo
quendo de cognitiõe intuitiua naturali ꝙ an-
gelus ꝛ intellectus noster intelligũt alia a se
nõ per species eoꝝ: nec per essentiã pꝛopꝛiam
sed ꝑ essentiã rerũ intellectarũ. ꝛ hoc pꝛout ly
per dicit circũstantiaꝫ cause efficientis. ita ꝙ
ratio intelligendi vt distinguitur a potentia
est ipa essentia rei cognite. qḋ ꝓbatur: q: illud
quo posito põt aliud poni circumscripto quo-
cũq; alio ꝛ quo nõ posito nõ potest aliud poni
naturaliter est causa illius: sed posita ipa rep
sente ꝛ ipo intellectu angelico siue nr̃o sine' oĩ
alio pꝛeuio siue habitu siue spẽ põt intellect⁹
illã rẽ ĩtuitiue cognoscere: ğ talis res est cã il-
lius cognitõis: ꝫ nõ pt̃ eẽ nisi cã efficiẽs. ğ ꝛc.

Loquendo vero de notitia abstractiua: tunc

aut loq̄mur de illa q̄ semp̄ consequit̄ intuitiuā
aut de illa q̄ habet̄ post corruptōem intuitiue
si p̄mo mō: sic ad illā requirit̄ obiectū ⁊ intelle
ctus ⁊ cognitio intuitiua tanq̄ cāe partiales
q̄d ꝓbat̄ sicut prius: q2 illud quo posito ⁊c̄. Si
scd'o mō loq̄mur. sic ad illā requirit̄ intellect⁹
⁊ habitus generat⁹ ex cognitōne abstractiua
elicita sil' cū intuitiua. ⁊ nō requirit̄ obiectū
in ista scd'a cognitōe abstractiua tanq̄ cā par
tialis: q2 illa pōt haberi. etiā si obiectū annihi
let̄ ⁊ est vtraq3 istarū notitiarū abstractiuarū
incōplexa: ⁊ ista scd'a est cā p̄tialis notitie cō-
plexe q̄ iudico ꝙ res aliq̄n fuit: ſ ꝙ talis habi
tus sit in angelo nō pōt rōne naturali ꝓbari: ſ
p hoc ꝙ talē habitū experimur in nobis ⁊ āge
lus in suis naturalib⁹ pōt hēre duplicē cogniti
onē intuitiuā ⁊ abstractiuā. ideo verisilē est ꝙ cō
similis pōt poni in angelis: ⁊ h̄ siue ponat̄ ha-
bitus infusus siue acq̄sit⁹. Ad scd'am q̄stionē
dico ꝙ si intelligat de spēbus ꝓprie dictis: sic
angelus supior nō intelligit p plures nec per
pauciores: q2 p nullas intelligit. si tn̄ itelligat
p spēs rōnes cognoscendi sic nō itelligit p spe
cies vniuersales puta p ꝯceptus terū: ſ intel-
ligit p diuersas rōn: s hoc est diuersa cognita
⁊ h̄ loq̄ndo de cognitōe intuitiua naturaliter
acq̄sita: q2 sic rō cognoscendi distinguēdo eā3
cōtra potentiā est obiectū. hoc ꝓbat: q2 q̄n ali
qua duo sic se habent ꝙ vnū pōt cognosci itui
tiue alio nō cognito intuitiue: illa cognoscun-
tur distinctis rōnib⁹: ſ angelus potest cogno
scere vnā rē intuitiue ⁊ nō aliā. q2 de⁹ pōt vnā
destruere ⁊ aliā ꝯseruare. ⁊ p ꝯn̄s pōt angelus
vnā videre intuitiue ⁊ aliā nō. cū ḡ in cogniti
one ītuitiua rō cognoscēdi sit res cognita na-
turaliter loq̄ndo: sequit̄ ꝙ tanta sit distinctio
inter rōnem cognoscēdi q̄ta est īter res cogni
tas. Si aūt loq̄mur de rōne cognoscēdi in co-
gnitōe abstractiua incōplexa ⁊ accipiendo rō
nem cognoscendi: vt distinguit̄ cōtra poten-
tiā: sic possunt esse plures rōnes cognoscendi
respectu plurī ⁊ vna respectu plurī. Primū
pt3: q2 rō cognoscēdi sic accepta tā in nobis q̄
in āgelo est habitus nō obiectū nec spēs. Tūc
sic q̄n aliqua sic se habent ꝙ vnū frequter pos
set cognosci alio nō cognito pōt haberi habi-
tus inclinās ad cognitōem vni⁹ ⁊ nō alterius
q2 habitus ḡnatur ex actib⁹. ⁊ si aliud post co-
gnoscat̄ tūc pōt respectu eius generari alius
habitus: ⁊ vt sic quotiens possunt diuisim fre-
q̄nter cognosci tot hitus cognoscēdi respectu
eoꝝ possunt ḡnari. ḡ ⁊c̄. Scd'3 ꝓbat̄: q2 respe
ctu quoꝝ est vel esse pōt idē actus respectu eo
rūdē est vel esse pōt idē habit⁹. Hoc pt3 q2 ha
bitus generat̄ ex actibus: ita ꝙ tanta est disti

ctio in habitibus q̄ta est in actib⁹: ſ respectu
multoꝝ pōt esse idē3 actus: puta q̄n intelligo
ꝓpositōem habentē extrema disticta itelligo
subiectū ⁊ p̄dicatū sil': ⁊ h̄ vno actu. ⁊ p ꝯn̄s in
ta. ḡ ⁊c̄. Sic cū vno actu intelligo totū discur
sum ⁊ oēs ꝓpositōes illi⁹. ḡ ⁊c̄. Si dicas ꝙ in
telligo plura vt vnū: q2 plures terminos inq̄-
tū conueniūt in vna ꝓpositōe. Cōtra. q̄n intel-
ligo istā ꝓpositōem sortes nō est plato: aut o q̄d
terminat actū intelligēdi aut absolutū aut re
spectiuū. si absolutū cū hec sint duo ⁊ nō ē ma
ior rō quare vnū plus itelligit̄ q̄ aliō puta for
tes q̄ plato vel vtrūq3 vt distinguit̄ ab alio in
telligit̄ vel neutrū. Si respectiuū terminet cū
respect⁹ nō intelligat̄ sine extremis. ḡ intelli-
gendo illū respectū intelligo illa extrema di-
sticta. ⁊ sic habet̄ ꝓpositū. Ideo dico ꝙ sicut
in prima apphensione siue formatōne cōplexi
hēo vnū actū respectu subiecti aliū3 respectu
p̄dicati: ⁊ tertiū respectu copule: ita post p̄mā
formatōem mediāte habitu inclināte p vnū3
actū nūero possū3 ista tria ītelligere: ita ꝙ ista
tria siue isti tres ꝯcept⁹ absoluti termināt illā
intellectōe3 ⁊ nō aliq̄s respect⁹ rōnis nec rea
lis. ⁊ ex illo actu freq̄nter elicito pōt ḡnari ha
bitus vn⁹ nūero. Si dicas ꝙ in p̄ma apprehē
sione p te sūt tres actus respectu cōplexi. ⁊ ex
illis ḡnant̄ tres hitus inclināces ad tres act⁹
forte alteri⁹ rōnis: q2 actus respectu subiecti ⁊
p̄dicati pūt esse alteri⁹ rōnis. Ergo medianti
bus istis trib⁹ habitib⁹ nō posset elici aliquis
habitus vnus numerus respectu cōplexi: ſ ne
cessario erūt tres. Rn̄deo posito ꝙ sint tres a-
ctus modo p̄dicto: tn̄ actus terminatus ad co
pulam vel cōceptū copule nō terminat̄ ibi ab
solute: sed simul cū hoc ad subiectū ⁊ p̄dicatu3
⁊ ideo actus q̄ solū terminant̄ ad subiectum ⁊
predicatū sunt incōplexi: ſ actus terminatus
ad copulā est cōplexus q̄tū terminat̄ imedia-
te ad totū cōplexū: ⁊ iste dicitur cōpositio vel
diuisio. ⁊ ex actu isto vno generat̄ habitus in-
clinās ad act⁹ cōsimiles respectu totius com
plexi. Unde si isti tres actus solū terminarent̄
tur ad cōceptū copule: tūc rō supius facta ha-
beret euidentiā. Si queras vtrū in prima for-
matione cōplexi sint necessario tres actus: di
co ꝙ nō: q2 si formet̄ cōplexū mediāte cogniti-
one intuitiua siue abstractiua incōplexa: ⁊ hoc
siue extrema cōplexi distinguant̄ siue non. nā
requirunt̄ duo actus: vnus quo itelligo extre-
ma solū: ⁊ alius quo intelligo copula cū extre-
mis. Quia si intelligā aliqua extrema distin-
cta specie intuitiue vno actu: puta si simul
videam vnam albedinem ⁊ nigredinem vno
actu intelligendi: et tunc formem hoc comple

x Rn̄sio ad scd'a3 q̄stionem.

y

rum. Albū nō est nigrū mediante ista cogniti
one intuitiua. hic tū habeo duplicē actū intu
itiuū terminatū ad albedinē ⁊ nigredinē: ⁊ ali
um cōplexū quo negat albedo a nigredine q̄
terminat ad copulā ⁊ extrema negatiue: ⁊ tā
tū habeo istos duos actus. Similiter si stāte
illa cognitiōe intuitiua intelligo abstractiue
eadem extrema cognitōe icōplexa: tunc ha
beo vnū actū incōplexū terminatū ad ipa ex
trema q̄ cognosco intuitiue: ⁊ si tūc mediante
actu isto formē hoc cōplexū pdicto modo. Al
bū nō est nigrū: habeo aliū actū terminatū ad
cōceptū copule negatiue. Et cū hoc ad extre
ma. Et sicut isti duo act⁹ sufficiūt qñ extrema
cōplexi distinguunt realiter: multomagis quan
do sunt ijdem realiter sufficiūt duo act⁹. Cō
tra ista sunt multa dubia. Primo videt q̄ itel
lectus nō pōt habere notitiā intuitiuā respe
ctu singularis: q: intellect⁹ abstrahit a condi
tionibus materialib⁹ puta ab esse hic ⁊ nunc:
sed nec cognitio ituitiua nec singulare abstra
hunt a predictis cōditionib⁹. g̃ ⁊c. Itē illud
qđ ponit intellectū in errore nō dz poni in in
tellectu: s₃ notitia intuitiua est hmoi. ptz: quia
si destruat res ⁊ maneat cognitio ituitiua: tūc
p illā iudico rē esse qñ nō est. g̃ ⁊c. Itē q̄ sin
gulare nec intuitiue nec abstractiue intelliga
tur multipliciť pbat: q: qñ aliq̄ sunt simillima
q̄cquid est silitudo vnius est etiā silitudo alte
rius. Exemplū. Accipiant multe albedines i
codez gradu q̄cquid est sile vni: ē sile ⁊ alteri.
sed intellectio est silitudo obiecti: q: p qđ itel
lectus intelligit p illud assimilat obiecto: hoc
añ est p intellectōem nō p spēm ḿm predicta.
Si g̃ accipiant multa idiuidua simillima pu
ta multi angeli in eadē spē: vł aïe intellectiue
qua rōne intellectio p quā intelligo vnū est si
militudo alteri⁹ eadē rōne ⁊ oim simillimorū
alioꝝ ex quo sunt simillima: g̃ p talē intellecti
onē intelligo qđlibet singulare: vel nullū (lo
quēdo de simillimis semp) S₃ nō qđlibet. pz
de se. g̃ nullū intelligit nec ituitiue: nec abstra
ctiue. Itē ɔ hoc q̄ dr̄ de cognitōe intuitiua p
fecta ⁊ impfecta: q: ḿm illud videt q̄ nulla sit
cognitio abstractiua simplr̄ in itellectu: quia
nulla est q̄n possim p eam intelligere q̄ res a
liqñ fuit. Itē ɔ hoc q̄ nō ponit spēs in intel
lectu: s₃ habit⁹: q: ps sensitiua lz habeat cogni
tōem intuitiuā: tū si prius recipit spēm: sequit
q̄ cōsimilit intellect⁹. ɔña ptz: q: sicut sensus
ad sensibilia: ita intellectua ad intelligibilia.
Itē tertio de aïa dr̄ in multis locis q̄ ps itel
lectiua est receptiua spērum ⁊ aïa est locus: et
q̄ lapis nō est in aïa: s₃ spēs lapidis ⁊ itellect⁹
est oia itelligibilia: sicut sensus oia sensibilia

Dubium primum seu argumentum

Secūdū.

Tertiū

Quartū

Quintū

Sextū.

Itē intellect⁹ nō tm̄ est in potētia essentiali
ad ɔgnitō₃ cōplexoꝝ: s₃ et icōplexoꝝ: s₃ illđ qđ
reducit itellectū d potētia eentiali ad accūta
lē nō pōt eē habit⁹ cū psupponat actū: ⁊ p ɔñs
psupponit intellectū reductū de potētia essē
tiali: tū₃ q: hitus nō est nisi respectu cōplexoꝝ
⁊ p ɔñs si hitus posset reducere intellectū de
potētia essentiali ad accūtalē respectu cogni
tōis cōplexe: nō tm̄ respectu cognitōia icōple
xe. Tū q: psupponit actū: ⁊ p ɔñs psupponit i
tellectū reductū de potētia essentiali. Itē p
eandē rōem p quā tu pbas hitū eē i itellectu
⁊ nō spēm pōt pbari q̄ sit i fātasia: q: noa nō
expimur q̄ sum⁹ i potētia ad fantasiandū nisi
prius sum⁹ fantasiati: g̃ ex illo actu fantasiandi
derelinquit hitus inclinās ad act⁹ ɔsimiles qđ
est ɔ phm in de sōno ⁊ vigilia q̄ dicit q̄ i absē
tia rerū manēt ymagines rerū. Itē si sic: tūc i
tellect⁹ intelligēdo nō indigeret fantasmate
q: qñ aliq̄d est i potētia accidētali nō indiget
motore extriseco ad h̄ q̄ exeat i actū. g̃ si talis
habitua sit in intellectu ⁊ non speciea Cum
fantasma sit motor extrisec⁹ sequit. g̃ ⁊c. Ad
primū istoꝝ dico q̄ intellect⁹ pmo itelligit sin
gulare intuitiue: tū q: itellect⁹ intelligit id qđ
est in re ituitiue: s₃ nihil ē tale nisi singulare: tū
q: h̄ cōuenit potētie impfectiori puta sensui ⁊
est pfectōis. g̃ ⁊c. Itē illud qđ cognoscit aliq̄d
vt est h̄: ⁊ in h̄ situ: ⁊ in h̄ nūc: ⁊ sic d alijs cir
cūstātijs pfecti⁹ cognoscit: ⁊ est pfectionis na
ture q̄ illud qđ sic nō cognoscit. si g̃ sensus sic
cognoscat ⁊ itellect⁹ nō: intellect⁹ est pfectior
sensu: iō dico q̄ itellect⁹ cognoscit ituitiue sin
gulare: vt h̄ ⁊ nūc ⁊ ḿm oēs ɔditōes ḿm quas
cognoscit sensus. ⁊ etiā ḿm plures: vñ āgelus
⁊ homo sentit pfecti⁹ vbi ⁊ qñ hoc corp⁹ moue
tur: ⁊ sic de alijs ɔditionib⁹ materialib⁹: q̄ ali
qua potētia sensitiua. Si dicas q̄ sensus req̄
rit debitū sitū obiecti ḿm lineā rectā ⁊ deter
minatā approximatōem ⁊ intellect⁹ nō. Con
tra sensus pōt p eū intuitiue cognoscere rē ab
sentē ⁊ nō existentē. g̃ sine ɔdictōe pōt res vi
deri sine situatōe saltē p potētiā diuinā: ⁊ ita
pōt intellect⁹. ⁊ sicut sensus nō pōt naturalit
videre obiectū nisi deteriate approximatū et
situatū ḿm lineā rectā. ita nec intellectus pōt
naturalit intueri rē apprehensam mediāte vi
su nisi sit debito mō: ⁊ eo mō quo sensui appro
ximata: q: naturaliter nihil intuit intellectus
nisi mediante sensu existente in actu suo: s₃ su
pernaturalit pōt: ⁊ ita sensua. Et iō dico q̄ ha
bere cognitōem materialē dupliciter pōt itel
ligi. vno mō q̄ aliq̄d habeat cognitōem q̄ per
ficiat materiā extensiue sicut forma materia
lis, ⁊ sic sensus h₃ cognitōnem materialem et

Septimum

Octauum.

AA
Ad primum

BB

CC

cognitõem q̃ est hic ⁊ nunc: q᷑ visio corporalis extendit᷑ in toto organo siue cõposito ex materia ⁊ forma. ⁊ sic hz esse h̾ ⁊ nũc. ⁊ isto mõ intellect⁹ abstrahit a conditionib⁹ materialib⁹ q᷑ intellectio est subiectiue in itellectu nõ existẽs in aliquo cõposito sicut organo corporali. ⁊ põt sic intelligi dcm̃ cõe de abstractõne a cõditionibus materialib⁹: q᷑ sic intellect⁹ abstrahit ⁊c. Alio mõ põt aliq̃s habere cognitionẽ materialẽ: q᷑ cognoscit materiaz siue obiectũ materiale. ⁊ sic intellect⁹ diuin⁹ angelic⁹ ⁊ human⁹ habẽt cognitõem materialẽ: q᷑ intelligũt nõ solũ rem imaterialẽ: s̷ etiã materialem. s̷ sensus nõ põt cognoscere materiã. mirabile eẽt esset ex quo materia est res aliq̃ positiua si nõ posset apphendi ab aliq̃ potẽtia. ⁊ qñ dicit. cõmẽtator ꝑmo phisicoꝝ ⁊ tertio de aĩa dicit ꝙ materia nõ est itelligibilis. Dico ꝙ materia ipedit illã intellectõem q̃ aliq̃d est intellectũ ⁊ intelligẽs: q᷑ nihil põt intelligere nisi abstractũ a materia: sic ꝙ nõ indiget organo corporali ad intelligendũ.

DD Ad scdm

Ad aliud dicit᷑ ꝙ cognitõ intuitiua naturalit᷑ habita iprimitur ab obiecto ⁊ ꝯseruat᷑ sicut lumẽ a sole: ꝯ nõ facit intellectũ errare: lz cognitio intuitiua sup̾naturalit᷑ causata ponat intellectuz in errore. Cõtra: ipẽ dicit ꝙ noticia intuitiua põt eẽ naturaliter respectu nõ existentia. dico sensitiua q̃ nõ est ꝯ naturã noticie intuitiue ꝙ ip̾mat᷑ ⁊ cõseruet᷑ a nõ ente: ⁊ si sensitiua põt sic esse. g̃ intuitiua itellectiua. ꝯña pbat᷑ ꝑ eũ: q᷑ noticia intuitiua itellectiua ⁊ sensitiua qñ habent᷑ naturalit᷑ s̾mp ꝯiungunt᷑: Jõ dico ꝙ cognitõ intuitiua est illa q̃ existẽte iudico rẽ esse qñ est ⁊ nõ esse qñ nõ est mõ supradcõ. ⁊ h̾ siue causetur naturalit᷑ siue supnaturaliter h̾ mõ: q᷑ hita notitia ituitiua q̃litercũq3 stati possum formare h̾ cõplexũ. h̾ res est vel nõ est ⁊ virtute ꝯgnitõis intuitiue assentire cõplexo si res sit: vl' dissentire si non sit sicut supra dcm̃ est. ⁊ sic nulla mõ ponit itellectũ i errore.

EE Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ illud ꝯcludit eq̃liter ꝯ ponẽte a spẽm siue i intellectu siue in fantasia sic ꝯ me. maxime si poneret᷑ cãri a deo: q᷑ ꝑ illã nõ mag' assimulat᷑ intellect⁹ vni singulari q̃ alteri simillio. Ex quo g̃ est ꝑncipiũ intelligẽdi si causaret᷑ naturalit᷑ vel est ꝑncipiũ itelligẽdi q̃ dlibz singulare vel nullũ: q᷑ nõ deteriat sibi aliq̃d singulare eo ꝙ a nullo ꝓducit᷑. Dico t ic ꝙ intellect⁹ est silitudo obiecti sicut spẽs si poneret᷑ ⁊ nõ plus est similitudo vni⁹ q̃ alteri⁹: ⁊ iõ dissilitudo nõ est cã ꝑcisa: q̃re itelligit vnũ ⁊ nõ aliud. Qđ põt patere i exẽplo. nã sic est de cognitõe ⁊ causatõe vniuoca. nã cã vniuoca causat ꝑ assimilatõem: ⁊ iõ est cã vniuoca: q᷑ effect⁹ sibi assilat᷑ ⁊ tñ nõ ꝓducit᷑ determinate ab vna cã vniuoca ⁊ nõ ab alia ꝓpter assimulatiõem. Nã si ponant᷑ duo calores eq̃ intensi ⁊ vn⁹ ꝓducat tertiũ calorẽ. iste terti⁹ tñ vni assimulat᷑ sicut alteri: ⁊ equalit᷑ vtriq3. ⁊ tñ nõ ꝓducit᷑ nisi ab vno g̃ assimulatio nõ est cã q̃re vna causat ⁊ nõ altera: ⁊ eodẽ mõ est in ꝓposito. Nã lz intellect⁹ assimilet᷑ oib⁹ indiuiduis equalit᷑ ꝑ casum possitũ põt tñ vnũ cognoscere determiate ⁊ nõ aliud s̷ h̾ nõ est ꝓpter assimulatõnem. s̷ cã est: q᷑ ois effect⁹ naturalit᷑ ꝓducibilis ex natura sua determinat sibi ꝙ ꝓducat᷑ ab vna cã efficiẽte et nõ ab alia: sicut determinat sibi ꝙ ꝓducatur in vna materia ⁊ nõ in alia. Quia si nõ. sequit᷑ ꝙ idẽ effect⁹ a diuersis agentib⁹ sil' ⁊ semel ꝓduceret᷑ in duab⁹ materijs qđ est impossibile. Assũptũ p᷑z: ꝙ si sint duo agẽtia puta duo calores eq̃ intẽsi ⁊ due materie eiusdẽ rõnis ⁊ eq̃liter disposite ⁊ approximate vni calori sicut alteri ꝑ oia: ⁊ h̾ in eodẽ instãti. h̾ est bene possibile. ⁊ sic calor ꝓducẽdus. ex quo per te neutrũ istoꝝ agentiũ determinat sibi a quo ꝓducat᷑: vel sil' ⁊ sel' ꝓducet᷑ in duab⁹ materijs ab vtroq3 vel neutrũ ꝓducet calorẽ cũ vtrũq3 sit agẽs naturale approximatũ passo: ⁊ in nullo impeditũ: q᷑ ex quo effectus nõ plus determinat sibi vnũ q̃ aliud ⁊ vtraq3 materia vtriq3 equaliter approximat᷑: vel idẽ effect⁹ ab vtroq3 agente in vtraq3 materia ꝓducet᷑ vl' in nulla. vtrunq3 est icõueniẽs. g̃ op3 ꝙ effect⁹ determinet sibi vnũ agẽs eiusdẽ rõnis ⁊ nõ aliud. ita ꝙ ab illo põt ꝓduci ⁊ nõ ab alio. g̃ eodẽ mõ est in ꝓposito ꝙ lz intellectio vl' spẽs si poneret᷑ eq̃liter assimilaret᷑ multis indiuiduis: tñ ex natura sua determinat sibi ꝙ ducat intellectũ in cognitionẽ illi⁹ obiecti a quo partialiter causat᷑: q᷑ ita determinat sibi causari ab illo obiecto ꝙ non põt causari ab aliquo alio. ⁊ ideo sic in eius cognitõem ducit ꝙ non in cognitõem alterius. Si dicas ꝙ illa intellectõ põt imediate a deo tota causari: ⁊ tũc ꝑ illã intellectõez nõ plus i telligeret intellect⁹ vnũ singulare simillimuz q̃ aliud: q᷑ tñ assimulat᷑ vni sicut alteri: nec causitas facit ad intellectõem vni⁹ ⁊ nõ alterius q᷑ a nullo illoꝝ vt sic causat᷑: s̷ a solo deo imediate. Rñdeo ꝙ q̃libet itellectio creature causata a deo põt a creatura causari partialiter: lz non causetur de facto: ⁊ ideo ꝑ illam intellectiõem cognoscit᷑ illud singulare a quo causaret᷑ determinate si causaret᷑ a creatura: huiõi autẽ creatura est vnum singulare ⁊ non aliud g̃ ⁊c. Si dicas ꝙ in primo ⁊ in isto scđo frequenter dcm̃ est ꝙ idem effect⁹ numero põt ꝓduci a duabus causis totalib⁹. ⁊ ꝑ ꝯña neutrum sibi determinat. cui⁹ ꝯtrariũ dr̃ hic. Rñsionẽ q̃re.

Si dicas q̄ in ad exemplū positū de duob⁹ caloribus q calor ꝓductus licet nō determinet certā agens eiusdē rōnis: tn̄ determinat sibi certā materiā in qua ꝓduci pōt: ita q nō i alia et ita nō sequit q idē calor numero ꝓducatur a duobus agentibus et in duab⁹ materijs: sed q vnus calor ꝓducit a duob⁹ agentib⁹ in vna materia quā sibi determinat et alius ab eisdē in alia materia quā sibi etiā determinat. Rñdeo q ex quo materie sunt eiusdē rōnis: nō videtur rō quare effectus plus determinat sibi vnā materiā q̄ aliā: q materia eque est illimitata et indeterminata ad vnā formā et ad aliā. Nec pōt alia rō assignari quare effectus sibi determinat materiā q̄n eque ꝯcludat q determinat sibi certū agens. et iō illud est acceptū in rōne tanq̄ manifestū.

Ad quartum

Ad aliud dico q in intellectu pōt esse aliqua cognitio abstractiua p quā nec iudico rē esse nec nō esse: nec fuisse sicut supra declaratū est. iō mō transeo.

Ad quintum

Ad aliud de parte sensitiua alias patebit.

Ad sextum

Ad oēs auctoritates phi dico q accipit spēm ꝓ actu vl' habitu h̄ ptz: q cōmentator nunq̄ noiat spēm: s semp vbi phs dicit spēm ipe noiat formā: et accipit formā ꝓ intellectiōe vel habitu. ¶¶ Et q̄n dicit q est locus spērū, verū est: q subiectū itellectionū et habituū. Si dicas q phs dicit q est locus specierū nō tota: s itellectiua. nūc sūt sensus est subiectū suoꝶ actuū sicut intellectus. s aliter est intellectus loc⁹ specierū q̄ pdicto mō. Rñdeo. verū est q aliter est locus siue subiectū q sensus: q recipit intellectiōes nō solū coꝶ q̄ sentiunt vno sensu: s etiā q̄ sentiunt quolibet sensu. q pōt intelligere sensibilia oim sensuū. nō sic sensus. Si dicas q sensibilia cōia sentiunt a boi sensu. Ad hoc rñsum est supra q̄stione de motu. Silr aliter est intellectus subiectū intellectionū et sensus sensationū: q sensatiōes extēdunt i sensib⁹: nō aūt intellectiōes in intellellectu.

55 Ad septimum

Ad aliud dico q eodē modo est habit⁹ ponēdus respectu incōplexi: sicut respectu cōplexi: et ꝓpter eādē cāz: s q̄n h̄ est et q̄n nō est opz recurrere ad experiētiā: q q̄n aliq̄s est magis inclinatus ad itelligēdū siue cōplexū siue incōplexū: post actū freqnter elicitū circa tale q̄ ante: tūc est ponendus respectu illi⁹. et q̄n nō: nō est ponēdus. Un̄ sic nō ois noticia incōplexa est generatiua habitus incōplexi: ita nō ois noticia cōplexa est gñatiua habit⁹ cōplexi. Verbi grā. cognitio intuitiua ponēdo illā viā superi⁹ dictā de cognitōne intuitiua et abstractiua. q sil' fuit: nō est generatiua habit⁹ incōplexi cū tū sit noticia incōplexa: et h̄ q nullus experit se magis inclinatuz ad cognoscendū aliq̄d intuitiue post intuitionē frequenter habitā q̄ ante: et eodē mō est de cognitōe cōplexa q̄ iudico rē esse mediāte cognitōne intuitiua tanq̄ cā partiali: q illa cognitio lz sit abstractiua sicut supra ostēsum est et cōplexa noticia: tn̄ nō est generatiua. et h̄ q nullus experit se magis inclinatū ad iudicādū rem esse vel nō esse mediāte illa cognitōe intuitiua: post iudiciū frequter elicitū q̄ ante oē iudiciū: q nūq̄ pōt sic intelligere rē esse vl' non esse: nisi presente et existente cognitōe intuitiua et habita illa et formato cōplexo mō dcō statim intellectus pōt iudicare et assentire et semp eque faciliter. vn̄ i talib⁹ habitibus ad vidēdū vtrū debeant poni: et q̄n sic et q̄n non: recurrendū est ad experiētiā mō dicto.

Ad octauum

Ad aliud vtrū sit ponēdus habit⁹ in sensibilib⁹ vel species alias patebit.

Ad nonum

Ad aliud dico q ita ꝯcludit cōtra ponētes spēs sicut ꝯ me. Un̄ sicut ipsi dicūt q ꝓpter spēm nō requirit motor extrīsecus ad actū intelligēdi: ita dico ego q ꝓpter habitū nō requirit ali⁹ motor extrinsecus tanq̄ cā partialis r- specti actu⁹ intelligēdi nec fantasma: nec aliq̄d in sensu. et hoc i cognitōe abstractiua lz forte sit oppositū in cognitōe ituitiua. et ideo nulla talis ꝯuersio ad fantasma requiritur tanq̄ cā partialis. In cognitōe tn̄ ad hoc q aliq̄s sit in potētia accidētali ad intelligendū requirit debita cōplexio et dispositio corporis et oim virtutum. et p ꝯñs fantasie. et si nō habeat talē dispositōem nō pōt intelligere: vt patet in pueris et in furiosis. et iō sic ad itellectōem requirit fantasma et aliter nō. et forte aliqua cōplexio corporalis pōt esse cā partialis actus intelligendi q̄ necessario requiritur.

Ad rōnes prime opinionis.

Ad rōnes opinionis prime. Ad primam dico q primo dicit q illud p qđ intellectus intelligit est forma inherens: et post dicit oppositū: q dicit q non refert ad hoc q aliquid sit principiū actionis: vtrū sit inherens vel subsistens. Similiter per eū essentia diuina intelligitur p seipam non p spēm: et tū essentia diuina non est forma inherēs intellectui. Ideo dico q argumentū nō valet: q illud quo intelligit intellectus tanq̄ cā partiali pōt esse subsistens: puta in intellectōe substātie intuitiua. et potest esse inherens alteri: non tamen intellectui: vt patet in cognitione intuitiua albedinis: et potest esse inherens intellectui: et tamē nō species sed habitus: ideo ratio nihil valet.

Ad secūm

Ad aliud dico q ad cognitōem intuitiuam angeli sufficit obiectum et ad abstractiuā sufficit habitus: et per illam potest omnia intelligere sine aliqua specie.

Ad

Ad aliud dico q non requirit ante actū intelligendi aliqua assimilatio preuia q̄ sit p spēm: sed sufficit assimilatō

q̄ sit p actū intelligendi q̄ est similitudo rei co
gnite: q2 ɓm augustinū q̄rto de trinitate qñ a
liq̄d intelligit vt est in se: tūc intellectō ē silis
rei: ⁊ nō requirit̄ p̄ter itellectōēz aliq̄ silitudo

Ad quartū argumentum.

Ad aliud dico. q̄ ɓm cū illa q̄ causant̄ ab co
dez agente assimilant̄. Nūc aūt eēntia āgeli ⁊
res quā intelligit causant̄ ab eode agēte. q̄a s
deo. ergo assimilant̄. ergo āgelus p eēntiā suā
alijs assimilat̄. Si dicas. q̄ p idē nō pt aliq̄d
assimilari diuersis ɓm est. q2 deus p eēntiā suā
simplicissimā assimilat̄ oibus q̄ itelligit ex se.

Ad quintum

Ad aliud dico. q̄ si bn̄ pcederet cōcluderet
q̄ spēs si poneret̄ esset nobilior angelo supiori
si angel⁹ inferior intelligat supiorē: ⁊ āgelo in
telligēte: quoꝝ vtrūq3 ɓm est. q2 spēs esset pfe
ctio accidētalis si eēt. Et eodē mō est de bitu.
q2 est pfectio accidētalis. ⁊ est principiū ptia
le respectu actus itelligēdi eēntiaz.

II
Ad sextum

Ad aliō
dico. q̄ nulla forma ē intra itellectū q̄ sit pn
cipiū quo intellect⁹ intelligat: sed bene est ali
qua forma in eo. puta habitus qui est p̄ncipiū
ptiale quo intellect⁹ intelligit.

Ad q̄uētato
rē dico. q̄ nō intelligit q̄ in motore intellecto
sit aliq̄ distinctio: ⁊ q̄ aliud intelligat̄ ab vno
motore: ⁊ aliud ab alio. ɓ q̄ aliud p̄ueniat a mo
tore primo in vno motore: ⁊ aliud in alio.

KK
Ad septimum

Ad
aliud dico. q̄ eēntia āgeli nō sufficit ad cogno
scendū alia a se. q2 in cognitiōe intuitiua ɔcur
rūt opposita: sicut cāe ptiales ⁊ rōes distīcte
cognoscēdi. tñ bene intelligit p eēntiā suaz sic
p cāz ptialē oīa alia p itellectū suū q̄ nullo mō
distinguit̄ ab eēntia.

Ad octauum

Ad aliud pz q̄d sit dicē
duz p solutionē ad tertiū.

LL
Ad argumēta q̄stionis scōe
Ad primum

Ad argumēta scōe
q̄stionis. Dico ad primū q̄ maior ppinquitas
vel minor ad deū nō arguit q̄ paucioꝛib⁹ indi
geat in cognoscēdo nec in cognitōe intuitiua
nec abstractiua. ɓ arguit q̄ natura ppinquior
deo in entitate respectu vni⁹ ⁊ eiusdē obiecti
hab3 pfectiorē cognitionē q̄ natura remotior
q̄ habet pfectiorē intellectū que non est prin
cipalis cā ɓ partialis respectu act⁹ itelligēdi
Et qñ dicit q̄ puer nō pōt intelligere sine ma
gna explicatiōe illud qd̄ ali⁹ stati cōcipit. hoc
nō arguit q̄ puer plurib⁹ indigeat in acquirē
do scia3 q̄ alius. sed vel arguit q̄ multi bitus
acquirunt̄ seni qui puero non acquirūtur. vel
arguit bonitatē cōplexionis in isto plus q̄ in
alio. ⁊ iō ex vno p̄ncipio habito pōt vnus plu
res cōclusiōes inuestigare q̄ ali⁹. ⁊ q̄ pfectior
natura nō arguit paucitatē rōnū cognoscēdi.
pz in exēplo manifesto. Naz homo est q̄d pfe
ctius igne. ⁊ tñ plurib⁹ indiget ad agēdu3 q̄
ignis. Et qñ dicit̄ de architectonica ⁊c. Dico
q̄ paucioꝛib⁹ indiget q̄ scia inferior. q̄a nō re
spicit illa q̄ respicit scia inferior: nec cōsiderat
de illis.

Ad rōes ioh. p̄ma multipli d̄ficit. Pri
mo cū illud qd̄ assumit est dubiu3. s. q̄ vl̄e ⁊c.
Quia quero quid intelligit per vl̄e: aut speciē
aut aliquid extra aīam: aut aliquid in aīa: aut
aliquid cōpositū ex hijs nō p̄mo modo. Tū q2
tunc peteret qd̄ intēdit pbare q̄ spēs sit p̄ns
intellectui per hoc q̄ vl̄e est p̄ns intellectui. si
tūc per vniuersale intelligat spēm. ergo pbet
q̄ spēs est p̄sens: ⁊ ɓ supponit. Tū3 q̄a tūc di
ceret q̄ vl̄e eēt p̄sens per vl̄e. Nec scd̄o modo
q̄a sicut ipossibile est q̄ aliquid oīno indistin
ctū representet aliq̄d sub distinctis ⁊ opposit̄
rōnib⁹. ita ipossibile est q̄ aliq̄d existat sub op
positis rōnibus. sed p eū rep̄sentare vl̄e sub rō
ne vlis ⁊ rep̄sentare sub rōne pticularis non
conueniūt vni speciei. q2 opponūtur. ergo esse
reale vl̄e ⁊ pticulare nō p̄nt cōuenire eidē rea
liter. q2 nō mi⁹ opponūtur in essendo q̄ in re
presentādo. q2 singulare a pte rei est determīa
tu3 ad vnū: vl̄e non est determinatū ad vnū: ɓ
est indifferēs ad multa. cū ergo ɓ3 oēs in re ex
tra est singl̄are. ipossibile est q̄ in re sit vl̄e idē
singulari. Nec tertio modo. q̄a illud qd̄ est sic
in aīa sequitur actu3 intelligēdi per eum. sed
vniuersale precedit. ergo. Nec quarto modo
q2 tūc q̄tū ad illud qd̄ est cōpositum ex aliquo
existente in aīa: sequit̄ actū intelligēdi qd̄ est
cōtra eū. ⁊ q̄tū ad aliud nō possunt sibi cōpe
tere distincte rōes ⁊ opposite. Itē sua ɔña nō
valet intellect⁹ pōt hr̄e obiectū p̄ns: g̃ h3 spē3
intelligibilē. pbat̄: q2 aut intelligit p obiectū
p̄ns aliq̄d fictū ⁊ ens rōnis: aut ens reale. si p̄
mo mō: tūc nō op3 ppter tale obiectū ponere
aliquā spēm preuiā cognitōe representantem
q2 illud ens reale causat̄ p actū intelligendi. si
scd̄o mō: tūc sine oī spē p se ipm pōt esse p̄ns
in rōne obiecti intellectui: sicut est p̄ns sensui
sine oī spē: sicut supra dcm̄ est. Confirmatur
nā ɓm cū motū ⁊ mobile cā ⁊ effectus possunt
distingui loco ⁊ situ. vniuersale aūt est mouēs
intellect⁹ vero est mobile. ergo nō obstante q̄
intellect⁹ existens extra aīam distet ab intelle
ctu. nihilomin⁹ pōt causare intellectōem par
tialiter sine oī spē media.

Ad primā pbati
onē cōsequentie q̄ro quō intelligit q̄ spēs sen
sibilis siue fantastica rep̄sentat singulare sub
rōne singularis: aut intelligit q̄ rep̄ntat diffe
rentiā indiuidualē aut q̄dditatē aut cōpositū
ex his: q2 plura nō ponunt̄ in singulari. Nō p̄
mo mō. Tū q2 illud qd̄ rep̄ntatur p spēm est rō
agendi ɓm eū. Tū q2 illud qd̄ primo rep̄ntat̄ p
spēm est illd̄ qd̄ primo cognoscit̄ ⁊ terminat actū
cognoscēdi. differētia aūt indiuisibilis nō co
gnoscit̄ a sensu nec terminat actū vidēdi sēsitiuū
etiā ɓm eū: nec scd̄o mō: q2 tūc spēs sensibilis

⁊ intelligibilis eodē modo ⁊ sub eisdem rōni-
bus repn̄tant: q̄z vtraq̄z repn̄tat quidditatem
vt distinguit̄ a singularitate. ⁊ sic nō oporterz
ponere aliquā spēm in intellectu: ſ; sufficeret

QQ

species in fantasia. Si dicas q̄ spēs in fanta
sia repn̄tat q̄dditatē: vt cōiunctā singularita
ti spēs intelligibilis repn̄tat sine ꝯiuncti sine
nō. Cōtra spēs pōt remanere in fantasia re de
structa: ⁊ tūc q̄dditas nō est cōiūcta cū singu-
laritate. g̃ ⁊c̄. Si dicas q̄ spēs sensibilis repn̄
tat sub ꝯditiōib⁹ materialib⁹ h̄ ⁊ nūc: spēs au
tē itelligibilis nō: ſ; abstrabit. Cōtra. ista spe-
cies sensibilis abstrabit a cōditionib⁹ materi
alib⁹: sicut intelligibilis. p; eīm q̄ spēs in fan
tasia siponat̄ ita repn̄tat rē q̄n nō est sicut q̄n
est. g̃ ita abstrabit ymaginatiua a cōditōibus
materialib⁹ sicut intellect⁹. Si dicas q̄ spēs
in fantasia repn̄tat sub rōne q̄dditatis singu-
laris: ⁊ in intellectu sub rōne q̄dditat; vniuer-
salis. Contra. aut spēs in fantasia repn̄tat sin
gularitatē: aut tm̄ q̄dditatē aut cōpositum ex
vtroq̄z. si ꝑmo mō: tunc ita apprebendā a sen-
su singularitatē sicut q̄dditatē: qd̄ est ꝯ̄cum. si
scd̄o mō: tūc nō erit differentia inter repn̄tati
onē spēi intelligibilis ⁊ sensibilis: q̄z vtrobiq̄z
repn̄tat̄ idē. nec tertio mō vt accipit̄ ꝓ cōpo-
sito ex vtrisq̄z: q̄z tūc nō plus repn̄tatur vna ꝑ
q̄ alia. ⁊ sic nō plus itelligit̄ q̄dditas q̄ singu
laritas: qd̄ est cōtra eū. q̄z dicit q̄ differētia in
diuidualis nō pōt apprebendi ꝓ statu isto ma
xime a sensu. Tū q̄z sicut repugnat rōne diffe-
rentie indiuidualis termiare vel agere ad co-
gnitōem: ita sibi repugnat repn̄tari. Tū q̄z h̄z
eū natura ꝑmo videt̄. ⁊ ꝑ ꝯn̄s repn̄tatur. ⁊ ex
boc sequit̄ q̄ idē repn̄tat̄ ꝑ spēm intelligibilē

PP
Rñsio ad rōnes.

⁊ sensibilē. ⁊ sic nō op; ponere distinctōez spe
cierū. Ad rōnem. g̃ rñdeo q̄ sola spēs in fan-
tasia nō sufficit ad cognitōem alicui⁹ rei: ſ; si-
cut ad cognitōem intuitiuā corporalē requiri
tur potētia ⁊ obiectū sine oī spē: ita ad specie;
intelligibilem sufficit obiectū cū intellectu: ⁊
ad noticiā primā abstractiuā q̄ stat cū intuiti
ua sufficit noticia intuitiua cū intellectu: ſ; ad
scd̄am abstractiuā requirit̄ habit⁹: sicut supra
dictū est. nec fantasia simplr̄ facit aliq̄d neces
sario ad cognitōem intuitiuā vel abstractiuā
sed tm̄ ꝑ accidens ꝓ statu isto. Nā aīa separa-
ta pōt intuitiue videre res sibi presentes sine
oīni fantasmate: ſ; ꝑh̄s nō vidit res ⁊ ꝯcursus
earū: nisi ꝓ statu isto. Ideo q̄rtū est ꝓ statu ista

QQ

bene dicit q̄ requirit̄ fantasma. Ad aliud di
co q̄ nō sunt due rōnes representabiles in re:
quarū vna representat̄ fantasie ⁊ alia intelle-
ctu: q̄z nō sunt talia duo in rerū natura: sc; cō
tracta ⁊ ꝓprietas cōtrabēs: q̄z q̄cquid est in re

RR

est singulare. sicut pat; ꝑ predicta alibi. Ad
aliud dico q̄ intellectus agens causat aliq̄d i
intellectu possibili: q̄z intellectiōem q̄ est pri⁹
termin⁹ eius. Et q̄n dicit q̄ actio intellectus
agentis terminat̄ ad vniuersale in actu aut in
telligit q̄ terminat̄ ad vniuersale in actu: scil;
ad illud vniuersale qd̄ ꝑmo intelligit̄ ꝑm eum
aut q̄z actio sua termiat ad p̄mum repn̄tatiuū
vlis qd̄ est in re. nō ꝑmo mō: q̄z terminat̄ ꝑ cū
actio intellect⁹ ad spēm: spēs aūt nō ꝑmo itel
ligit̄. Nec scd̄o mō: q̄z tūc nō magis actio intel-
lect⁹ agent; terminat̄ ad vl̄e q̄ ad ꝑticulare: q̄z
sicut ꝓducere pōt spēm repn̄tante vl̄e: ita pot
ꝓducere spē; repn̄tantē singulare maxime cū
spēs illa si ponat̄ sit singularis ⁊ babeat esse h̄
⁊ nūc: ita eīm h; esse in isto intellectu q̄ non in
alio. ⁊ ita nūc q̄n ꝑmo causat̄: q̄ nō ꝑ̄us. aliter
eīm nisi spēs repn̄taret singulare nunq̄ posset
singulare intelligi. Si dicas q̄ itellect⁹ agēs
facit vl̄e: q̄z facit spēm indifferent̄ repn̄tante;
multa. Cōtra. tūc eodē mō dicā q̄ sensus facit
vl̄e: q̄z facit spē; indifferent̄ repn̄tante multa
Assumptū p;: q̄z q̄n sunt aliq̄ sillima null pōt
esse silitudo: vel repn̄tatiuū vni⁹ nisi sit silitu-
do vl̄ repn̄tatiuū alteri⁹. Exēplū. si sortes exi-
stens h̄ ⁊ alius rome sint sillimi: nō posset esse
aliq̄ ymago ad silitudine sortis h̄: q̄ esset repn̄
tatius ei⁹: q̄n eodē mō ꝑ oia esset silis sorti exi-
stēti rome. g̃ eodē mō si sint albedines sillime
nulla spēs in sensu posset esse silitudo vl̄ repn̄-
tatiua vni⁹ q̄n equalit̄ sit silitudo ⁊ repn̄tati-
ua alterius: ⁊ ꝑ ꝯn̄s spēs sensibilis poss; ꝑ plu
ra rep̄sentare sicut intelligibilis. ⁊ sic actio sē-
sus terminaret̄ ad vl̄e sicut actio intellectus.

SS

Ideo dico q̄ actio intellect⁹ est realis: q̄z ter
minat̄ ad cognitōem realē ītuitiuā vel abstra
ctiuā mō ꝑdicto. ⁊ q̄n dicit q̄ itellect⁹ agēs fa
cit vl̄e in actu. verū est qd̄ facit quodda esse fi
ctū ⁊ ꝓducit quendā conceptū in esse obiecti
uo q̄ terminat eius actū q̄ tm̄ h; esse obiectiue
⁊ nullo mō subiectiue. ⁊ sic fit vl̄e sicut al̄s di-

TT

ctū fuit. Et q̄n dicit̄ q̄ intellectus agens fa-
cit de intelligibili in potentia intelligibile in
actu. Dico q̄ hec ꝓpositio non inuenit̄ a pħa
nec cōmētatore ſ; ista. q̄ intellect⁹ agēs facit
de intellecto in potentia itellectū in actu: ⁊ h̄
est verū: q̄z facit intellectiōem ꝑ quā aliq̄d est
actu intellectū qd̄ prius erat in potentia itel-
ligendū. boc p; ꝑ cōmentatorez tertio de aīa
cōmento. xviij. vbi dicit q̄ opatō itellect⁹ agē
tis est facere itellectū itelligere i actu: ⁊ q̄ in-
tellect⁹ agēs ⁊ possibilis se h̄nt ad itellectōe;
sicut agens ad patiens. vn̄ dicit q̄ cū in parte
aīe necesse sit iuenire tres differētias necesse
est vt in ea sit pars q̄ dī intellect⁹ ꝑm quā facit

intellecta vel intellectū in potētia intellectū in actu. et hoc est causando itellectionē mō pdicto. et io actio intellect⁹ agētis est facere intellectōem et possibilis recipe. Unde dicit q intellect⁹ agēs semp est in actu: possibilis aliqñ in potētia aliqñ in actu. Et qñ dr q bz cōmenta corē intellect⁹ agēs trāsfert res de ordie ad aliud ordinē. verū est q: facit rē intelligi q pus nō intelligebat. Dicit eñi q abstrahere nihil aliud est q facere itellectōes ymaginatas in actu itellectas: pasto q erāt in potētia intellecte. Intelligere aūt nihil aliud est q recipe has intellectiōes. Cū eñi dicit ibi inuenim⁹ idē i sua cē trāsferri de ordine ad aliud ordinē scz intellectōnes ymaginatas dicim⁹ q necesse est q hoc sit a cā agēte et recipiēte et multa ibi de hoc.

Instatur

Si dicas q cōmentator vult q actio intellect⁹ agentis sit pōr actū intellect⁹ passibilis. Dicit eñi q intellect⁹ cui⁹ est abstrahere intellectū et causare cū necesse ē vt pcedat in nobis intellectū cui⁹ est recipe.

VV Respondetur.

Rñdeo q sm eū intellect⁹ agēs et passibilis sunt due substantie separate quaꝝ vna est actiua et alia passiua. nūc aūt actiuū est prius in pfectōe passiuo: q: pfecti⁹. nō tñ apparet q intellectio sit pus ab vno q recipiat ab reliqua. Et qñ dicit cōmentator q si quiditates reꝝ essent abstracte a materia sicut posuit plato: tūc nō indigerem⁹ intellectu agēte g intellect⁹ agēs abstrahit.

XX

Rñdeo q duplex est abstractio intellect⁹ agentis: vna est causare intellectōem intuitiuā vel abstractiuā partialiter cū obiecta vel habitu pdicto mō: q intellectio est vere abstracta a materia q: imaterialis est in se et bz esse subiectiue in immateriali. Alia est abstractio p quā pducit vle siue pceptū rei vniuersalē in esse obiectiuo sicut als dictū est. Quantū ad primā abstractiōem si quiditates reꝝ essent abstracte a materia sic posuit plato adhuc indigerem⁹ intellectu agēte si deberēt intelligi: q: nō passent intuitiue intelligi nec abstractiue sine intellectu causante intellectōem: hmōi aūt est intellect⁹ agens. Sed qtū ad scdam abstractōem nō indigeremus intellectu agente. hoc opinio platonis essz vera: q: si vniuersalia essent in re separata a singularibus sicut pasuit plato: tūc intellect⁹ nō pduceret ea in esse obiectiuo tm: q: tūc haberēt esse obiectiuū in re tm: tñ bene passet ea intelligere. Uel pōt dici supponēda. s. q impossibile est cagnoscere vniuersalia nisi abstractiue: q: illud solū cognoscit intuitiue: qd bz esse subiectiuū in re: q̄le esse nā habēt vniuersalia vt supra ostēsum est etiā sm opinionē phi et cōmētatoris. Certū est aūt q cagnoscim⁹ vniuersalia aliq cognitōe causata ab intellectu agēte q nō est intuitiua. Pasita igit opiniōe platonia possent vniuersalia cognosci intuitiue: q̄a essent subiectiue in re: iō nō oparet ponere intellectū aliud ad cagnitōem vniuersaliū q est abstractiua: q: vna cagnitōe sufficiēter cognoscunt. Uñ ex dictis cōmentatoris ibi pz q nō est spēs in itellectu: q: ibi enumerat itellectū qtū ad oēs dispositōes q̄s recipit. Uñ enumerat itellectū agentē materialē siue possibilē. itellectū speculatiuū q speculat. intellectuz in habitu qtū ad habitū. intellectū adeptū qui quidā est in fine pfectōis. Intellectū passibile nō aūt naiat intellectuz q est spēs. Ex hoc pz falsitas illi⁹ opinionis q ponit q intellect⁹ agēs bz actōem circa fantasmata et intellectū passibilē p modū depuratōis illustratōis irradiationis remotōis abstractōis et seqstratōis: q: talis remotia vel seqstratia aut est sm esse subiectiuū aut abiectiuū. nō pmo mō: q: tūc intellectua agens causanda spēm amoueret aliqd a fantasmate vel aliqd pasitiuū causaret in fantasmate quoꝝ vtrūq est falsum sm eos. nec ēt scdo mō: q: esse abiectiuū causat p intellectuz possibilē sm eos.

YY

Ad aliud dico q ad pñtiaz obiecti sufficit pñtia suppius vel in noticia intuitiua vel abstractiua q sunt pfecte silitudines obiecti vel habitus. Ad aliud dico q cōcludit cō opinionē q ponit. q obiectum nā pōt esse pñs intellectui nisi p spēm et patētias insertares qd nō est verū: q: ipm abiectū in se debito mā approximatū est sufficiēter pñs. nec impedit distātia dūmoda nō excedat virtutē causatiuā patētie et obiecti: q: si abiectum distās pōt esse cā imediata spēi in sensu et in intellectu saltē in sensu sm eos codē mō pōt esse causa imediata actu sentiēdi et intelligēdi sine oi spē: nec ē maior rō de vno q de alio.

ZZ

Ad aliud dica q aia est quadāmada oia p cognitōez. nā p cognitōem intuitiuā est aia intelligibilia p cognitōem sensitiuā est oia sensibilia et vtraq cagnitia est ita pfecta silitudo abiecti et pfectior q spēs: hoc differētia est in hoc q sensus nā ē oia sensibilia nisi p cognitōem actualē: hoc intellectus est aia intelligibilia tā p actualē q per habitualē. Uñ habitus ita perfecte est silitudo rei sic spēs vl' act⁹. Ad aliud de cōgnoscēte et cognito et c. dica q verū ē. Et qñ dic q obiectū nō est pñs in se. dico q in cognitōe intuitiua ē presens in se: in abstractiua est pñs in habitu.

AAA Ad argumētū in principio questionis prime.

Ad pncipale pme qstianis dica q angel⁹ nō pōt intelligere alia a se p essentiā suā ita q essentia sua sit tota cā in rōne obiecti nō cōcurrente alia re: nec i se nec in habitu: q: vna res nō pōt intelligi p aliā. et qñ pbat p subiectū et passionē. Dica q subiectū nā inducit in cōgni-

tionē incōplexā passionis sicut dictū est in p(ro)logo. tū vna res extra aiam pōt cognosci p(rese)nte in aia. puta p habitū sic q(uod) pt esse cā ptialis respectu illius cognitiōis. Ad alia p(atet) p(er) predicta et hec de questione. Questio .xvi.

A Questio XVI

Trum angelus accipiat cognitionē a rebus spiritualibus an a corporalibꝰ. Et nō a corporalibꝰ

p(ro)baf. q(uia) corpus nō agit in spiritū. vt dicit Augustinꝰ sup genesim ad l(itte)ram. Ad oppositū. ab illo accipit q(ui)s cognitionē sine quo nō pōt cognitionē hr̃e: sed sine corpalibus nō pōt āgelus cognitionē hr̃e. g(o) 7c. Hic dicif q(uod) āgelus nullā cognitionē accipit a rebus. q(ui)a intelligit oīa a se p spēs cōcreatos 7 sibi insitas a deo. 7 iō nec cognitio nec spēs accipif a rebus. q(uo)d p(ro)baf multipliciter.

B Primū p(ri)ncipale opinionis dictum

Argumētū p(ri)mū

Prio sic. Qualis est ordo corporū celestiū ad corpa inferiora: talis est sub(stan)tiarū sepatarū ad inferiora sc(ilicet) s(ed) corpora supiora nō accipiūt aliquā pfectionē ab inferioribus: q(ui)a celū nō pōt recipe aliā formā ab illa quā habz p(ro)pter suā pfectionē. ergo āgelus nō pōt recipe aliquā formā ab inferioribus. 7 hoc p(ro)pter suā pfectionē.

Secūdū.

Ité aīe sunt forme corpoꝝ. 7 iō recipiūt cognitiōez a corporibus 7 mediātibus corporibus. sed āgelus est sine corpe. g(o) tm̄ intelligit p spēs infusas a deo

Tertium

Ité impossibile est q(uod) aliq(ui)d trāseat de extremo in extremū sine medio. sed ymaginatio est media inf(ra) mere spirituale et corpale. ergo impossibile est q(uod) aliq(ui)d trāseat de corpali sine materiali ymaginatiōe ad angelū. cū ergo in āgelis nō sit ymaginatio: ipossibile est eos accipere cognitionē a corporibꝰ. q(uod) aūt ymaginatio sit mediū. p(ro)baf. q(ui)a ymaginatio licet non sit sine materia. tn̄ est sine cōditiōibus materialibus sensus aūt corpalis nō. g(o) 7c.

Quartū

Ité intellectus noster est agēs 7 patiēs respectu rerū cognitarū a nobis. est eīm agēs p intellectū agentē irradiantē fantasmata. 7 est patiēs: q(ui)a recipit intellectionē causatā a re p(ro)pter suā depurationez 7 oīa ista fiūt mediātibus potētijs sensitiuis. sed intellectꝰ āgeli nō est sic agens 7 patiēs respectu i(n)ferioris. q(ui)a nō habet sensuz.

Quintū

Ité agēs 7 patiēs sunt eiusdē generis. q(ui)a actus 7 potētia sunt eiusdē generis. sed res materialis 7 immaterialis nō. q(ui)a nō possunt fieri ex se mutuo.

Dicitū sc(un)dm Platonem Sextū argumētū p(ri)ncipale p(ri)me.

Scdo dicitur q(uod) āgelus nō discurrit de noto ad ignotū. q(uo)d probaf: q(ui)a intellectꝰ āgeli in prima sui creatiōe est pfectus respectu oīs cognitiōis naturalis. 7 p (con)s(e)q(ue)ns naturalr̃ nō pt discurrere de noto ad ignotū.

Septimum

Ité eūdez locū tenēt āgeli inf(ra) spiritualia: quē tenent corpa celestia inf(ra) corpalia. s(ed) corpa celestia nō pūt naturalit(er) perfici. g(o) 7c.

Cōtra p(ri)mū dictū p(ri)me op(inio)nis

Cōtra ista. Primo cōtra primuz q(uia) oīs res absoluta q(ue) nō pōt naturalit(er) existere sine alia re absoluta dependet ab ea in aliquo genere cāe naturali. q(ui)a effectꝰ sufficiēter depēdet 7c. sed cognitio intuitiua āgeli nō pōt naturalit(er) esse sine exn̄tia rei cuiꝰ est. g(o) depēdet a re sicut effectꝰ a cā. 7 p (con)s(e)q(ue)ns āgelus accipit cognitionē intuitiuā a rebꝰ.

Euasio.

Si dicas q(uod) cū oīs cognitio sit p assimilationē. ad hoc q(uod) āgelus cognoscat rē existentē. sufficit q(uod) assimilef sibi absq(ue) hoc q(uod) accipiat sibi cognitionē a rebus.

C

Nūc autē dupliciter aliq(ui)d assimilaf alteri: vel p motū p(ro)priū: vel p motū alterꝰ. Exemplū p(ri)mi qn̄ aliq(ui)d mouef ad formā quaz p(ri)us nō habuit. Exemplū scd̄i qn̄ aliq(ui)s mouef ad formā quā p(ri)us habuit. Scd̄o mō assimilaf āgelꝰ rei exn̄ti virtute speciei qn̄ puenit ad formā quaz āgelus habet.

Oppugnatio

Cōtra. oīs effectꝰ sufficienf depēdet ex causis suis essentialibꝰ 7 approximatiōe 7 dispositiōe carū. q(ui)a alit(er) destituerēf omis vis ad p(ro)bādū aliq(ui)d eē cām alterꝰ. sed cognitio āgeli intuitiua naturalit(er) dependet a re cognita. q(ui)a nō pōt naturaliter intuitiue itelligere rem nisi res p(ri)us cognita sit. et res cognita nō est dispositio itellectus āgelici. nec species respectu itellectōis. nec approximatio respectu causarū. ergo est causa. s(ed) nō materialis formalis vel finalis. ergo efficiēs.

D

Ité licet aliq(ui)d denoiatio noua cōueniat alicui p motū alterius absq(ue) hoc q(uod) res mota sit cā alicuiꝰ existētis in re quā denoiat. Exemplū p mutationē creature dicif deꝰ de nouo creator. 7 tn̄ res noua non pōt aduenire alicui de nouo p motū alterꝰ nisi illud motū sit cā illius rei. sed āgelus per mutationē rei a nō esse ad esse pōt nō rem intelligere: 7 p(ri)us nō potuit: 7 āgelus recipit in se nouā rem. s(cilicet) intellectionez. ergo illa res q(ue) mutaf est causa istius itellectiōis.

Ité qn̄ aliq(ui)d pōt cognosci siue aliud existat siue nō: 7 aliud non pt cognoscere nisi ipo p(ri)mo exn̄te. 7 ipo exn̄te pōt illud s(ecundu)m illā rem cognoscere. p(ri)mū habz rōem cāe respectu cognitiōis scd̄i. sed āgelus pōt ipaz rem cognoscere ipa re exn̄te: 7 nō pt cā cognoscere ipa nō exn̄te. res aūt pōt cognosci āgelo exn̄te vel nō exn̄te. g(o) res hz rōem cāe respectu cognitiōis āgeli cc.

Ité āgelus assimilaf rei sufficienf siue existat siue nō. g(o) mutatio rei a non esse ad esse 7 exn̄tia nihil facit ad assimilationē. cū g(o) exn̄te re possit hr̄i cognitio de ea in itellectu āgeli et nō exn̄te nō possit. g(o) et natura rei res est cā itellectiōis āgeli.

E Contra scd̄m

Cōtra scd̄m. q(ui)a oīs intellectꝰ potēs p(ri)ncipia app(re)hendere 7 nō (con)clusiōes 7 nō e cōuerso pōt discurrere pt3. q(ui)a oīs talis intellectus pōt virtute principioꝝ cognoscere cōclusiones. et h(oc) est

discurrere scire aliqs ꝯclusiões ꝑus sibi igno-tas virtute ꝑncipioꝝ:ꝰ angelus est hmõi.pro-baꝛ:q2 si nõ:tũc nõ posset cognoscere vnã pre-missam nisi cognosceret oĩa ꝯclusiones sequi-tes ex tali ꝑncipio.qδ falsum est ꝗ.q2 ex vna ꝑ-missa pñt seq̄ infinite ꝯclusiõ:s.Et maxie vi-deꝛ falsum:q2 ãgelus põt aliq̄ mõ ignorare et postea scire:q2 nõ hꝫ sciaꝫ oĩm. Ïõ dico q̄ no-titia est duplex:q̄dã est incõplexa: q̄dã cõple-xa: ꝗdã est intuitiua:q̄dã abstractiua:q̄daꝫ est intuitiua in ꝑticulari:q̄dã in vniuersali. Tũc dico q̄ angelus põt naturalr̃ accipe notitiaꝫ intuitiuã a re materiali vl' imateriali tanq̄ ab obiectis q̄ sunt cause ꝑtiales respectu illiꝰ co-gnitõis.qδ ꝓbaꝛ:q2 illud quo posito põt aliδ poni ⁊ quo nõ posito nõ põ: aliud poni:hꝫ rõ-nem cause respectu illiꝰ:ꝰ posito vno ãgelo põt aliꝰ intuitiue eũ videre.⁊ posita vna re materi-ali põt etiã intuitiue ãgelus videre ipaꝫ.ꝗ res vtraq3 est cognitõis ãgelice cã. Scδo dico q̄ põt accipe notitiã incõplexã abstractiuã a rebꝰ mediãte intuitiua sicut in ꝑori q̄stione di-ctũ est.⁊ hꝰ loq̄ndo de abstractiua exñte cũ in-tuitiua:q2 illa nõ existit nisi existente intuitiua ⁊ respectu illiꝰ ꝑus est cã res extra q̄ cognitio intuitiua cã ꝑtialis cũ intellectu cognitiõem se abstractiuã manentẽ post intuitiuã accipit a re mediãte habitu:nõ q̄dẽ q̄ res sit cã ꝑtia-lis respectu illiꝰ cognitõis.q2 põt re nõ existen-te:ꝰq2 habitꝰ q̄ est partialis cã illiꝰ cognitõis gñatur ex actibꝰ q̄ imediate accipiunꝛ a re:sicͅ a cã ꝑtiali:q2 a cognitõe abstractiua manẽte tñ intuitiua.hꝰ ꝓbaꝛ:q2 nõ minoris ꝑfectõnis est intellectꝰ angelicꝰ q̄ hũanus:ꝰ intellectꝰ hõis põt istas cognitões accipe a rebꝰ sicͅ dcm̃ est in ꝑcedenti q̄stione.ꝗ ⁊ ãgelus põt hꝰ face-re in puris naturalibꝰ existẽs. Tertio dico q̄ põt accipe a rebus notitiã vniuersaliũ:q2 põt abstrahere vlia a singularibꝰ.qδ ꝓbaꝛ:q2 q̄c-q̄d est ꝑfectõis in itellectu nr̃o hꝰ attribuendũ est intellectui ãgelico:ꝰ hmõi cõceptꝰ facere ⁊ vlia abstrahere:est ꝑfectõis intellectu nr̃o:q2 cõpetit sibi.ꝗ angelus põt hꝰ facere.⁊ hꝰ põt me-diãte cognitõe intuitiua singulariũ vl' abstra-ctiua incõplexa sicut põt intellectus nec ap-paret aliq̄ rõ quare non. Quarto dico q̄ põt naturaliter accipe a rebus notitiã cõplexã ꝓ-positionũ ꝯtingentiũ.qδ ꝓbaꝛ:q2 q̄ cognoscit extrema alicuiꝰ cõplexi cõtingentis intuitiue stati põt mediãte cognitõe intuitiua ⁊ abstra-ctiua eorundẽ q̄ sil' est cũ intuitiua formare cõ-plexũ:⁊ virtute illius cognitõis assentire vel dissentire. Ïstud ꝑtꝫ:q2 nõ est maioris ꝑfecti-onis formare cõplexũ:⁊ sic assentire q̄ cogno-scere intuitiue vel abstractiue:ꝰ angelus põt

E
Prima cõclusio auctoris

D
Scda conclusio

F
Tertia ꝯclusio

K
Quarta cõclusio

cognoscere extrema alicuiꝰ cõplexi cõtigẽtis intuitiue.puta istius paries est albꝰ.ꝗ ⁊c̃. Et sciendũ est hic.q̄ nunq̄ põt ãgelus vel intelle-ctus noster habere notitiã euidẽtẽ: vel euidẽ-ter assentire alicui cõplexo cõtingẽti: nisi exi-stẽtibus extremis illiꝰ cõplexi ⁊ cognitõe eoꝝ intuitiua.q2 ex ista cognitiõe abstractiua ⁊ cõ-plexa nõ põt generari habitꝰ.q2 nullus expiꝛ se magis inclinatũ ad assentiẽdũ tali post noti-tiã intuitiuã re nõ existẽte: vel notitia intuiti-ua nõ existẽte extremoꝝ:q̄ añ oĩꝫ notitiã itui-tiuã.Si eñ ãgelus simul intuitiue videat pa-rietẽ et albedinẽ in eo euidenꝛ assentit isti cõ-plexo paries est albꝰ.ꝰ destructa albedine vel pariete:⁊ existẽte cognitõe itutiua ꝑus hita naturalr̃ modo ꝑ potẽtiã diuinã ꝯseruatã sta-tim dissentit isti ꝯplexo paries est albus.q̄a hꝰ ꝯplexũ tũc est falsuꝫ. Si res existit ⁊ cognitio itutiua nõ maneat sed corrũpaꝛ:licet hoc cõ-plexuꝫ sit uõ tñ itellectus illi euidenꝛ assentit ꝓbaꝛ:q2 post cognitionẽ ituitiuã nõ habꝫ nisi cognitionẽ abstractiuã. Per illã autẽ nõ iudi-caꝛ rẽ esse:sed q̄ aliq̄n fuit. ergo ad hoc q̄ itel-lectus ãgelicus hẽat cognitionẽ euidentẽ de aliquo ꝯtingẽti cõplexo affirmatiuo qua iudi-caꝛ hoc esse requiriꝛ necc̃rio exñtia extremoꝝ ⁊ notitia ituitiua eoꝝ.⁊ hoc dico naturalr̃ nõ loq̄ndo de potẽtia diuina.sed ad habẽdũ no-titiã euidentẽ de aliquo cõplexo cõtingẽti ne-gatiuo quo negaꝛ hoc esse.ad hoc vere sufficit notitia ituitiua extremoꝝ:⁊ illa necc̃rio req̄riꝛ naturalr̃ dico.⁊ nõ exñtia rei:q2 ipa exñte iaꝫ intellectꝰ euidenꝛ dissentiret ꝑdicto cõplexo negatiuo. Quĩto dico.q̄ ãgelus põt accipe notitiã a rebus ꝓpositionũ necc̃riaꝫ.q̄a põt terminos taliũ ꝓpositionũ ituitiue apphẽde-re.⁊ ipis apphẽsis põt euidẽter assentire il-lis veritatibꝰ.tñ vtrũ de facto accipiat a rebꝰ notitiã incõplexã vel ꝯplexã q̄rũcũq3 ꝯtingẽ-tẽ vel necessariã nescimus. Cuius rõ est.q2 q̄ñ aliq̄d depẽdet ex sola volũtate diuina ꝯtingẽ-ter ⁊ libere causante q̄cq̄d causat extra se.illδ nõ põt certitudinalr̃ a viatore cognosci ꝑ rõeꝫ nec ꝑ expientiã. Sꝫ q̄ ãgelus habeat vnã co-gnitionẽ vel aliã q̄cunq3 a deo.hoc solũ depẽ-det ex volũtate diuina.ꝗ ⁊c̃. Et iõ tales ꝓpo-sitiões sunt nobis neutre.q2 nec habemꝰ rõem nec certã expientiã ad vnã ptẽ vel ad aliã.Si autẽ sint auctoritates sctõꝝ q̄ magis sonãt in vnã ptẽ q̄ in aliã. illa ꝓpt rõnabilr̃ teneri.ꝰ ꝑus dicta oĩa de cognitione ãgeloꝝ loquũtur de possibili:si ãgelus esset relictus in puris na-turalibꝰ. Sexto dico.q̄ ãgelus põt discurre-re ⁊ ꝑ discursuꝫ acq̄rere notitiã ꝓpositionũ cõ-tingẽtiũ.ꝓbaꝛ:q̄a ãgelus in puris naturalibꝰ

Z

M
Quinta cõclu

N
Sexta conclu

ex vna ꝓpositōe ꝯtingēte nota pt̄ ꝑ discursuȝ acq̄rere credulitatēȝ firmā de alia ꝓpositione ignota. ergo ꝑ discursuȝ pt̄ acq̄rere sibi credulitatē verā. pꝫ ꝯña. ꝓbaṫ añs. q꞉ ꝟm cōeȝ sententiā doctoꝝ. āgelus malus nō pt̄ cognoscere occulta cordiū nisi ꝑ signa exteriora. puta si videat hoīem ridere arguit gaudiū in corde. ꝛ talia signa exteriora pñt esse sine actu interioris correspōdente. q꞉ nō est ꝯdictio: ꝙ ita sit. g̊ per talia signa pt̄ decipi credēdo ꝙ tales sint actus interiores. q꞉ talia sunt signa. ꝛ per ꝯñs pt̄ decipi ꝑ discursuȝ. ergo si sint actꝰ interiores correspōdētes signis: tūc ꝑ signa pt̄ acq̄rere credulitatē verā ꝛ totū facit per discursuȝ.

Itē aīs intellectus apprehēdēs ꝓpositionē sibi neutrā vel ignotā pt̄ sibi assentire si voluntas velit. sed āgelus pt̄ apprehēdere ꝓpositionēȝ sibi ignotā. pꝫ: q꞉ multi angeli ignorabāt incarnationē verbi vt dicūt scti. ꝛ vtrū beata virgo fuit virgo. ꝛ talibus ꝓpositiōibus apprehēsis pt̄ angelꝰ ex libertate sua assentire. ergo eodē modo si āgelus apphendat pmissas: ex q̄bus dicta ꝯclusio sequiṫ. posset postea illā cōclusionē ex illis elicere. ergo pt̄ discurrere. Et hoc est de intētione augustini et alioꝝ scōꝝ. q̄ dicūt ꝙ demōes ꝑ longitudinē tpīo ꝛ ꝑ experiētiā sciūt multa q̄ pꝰus ignorabāt: ꝛ ꝙ in scīa pñt ꝓficere. Mirabile eñ esset si diabolus aīa sciret ꝛ nihil ignoraret. Idē dico de ꝓpositionibus necc̄rijs. s. ꝙ posset earūdē notitiā acq̄rere ꝑ discursuȝ. q꞉ posset scire vnā pmissaȝ: ꝛ ignorare infinitas cōclusiones ex illa sequētes. ꝛ ꝑ illā pmissaȝ pt̄ pmo acq̄rere notitiā alicuiꝰ cōclusionis ignote: ꝛ post alterius. ꝛ sic deinceps.

Contra dicta
Dubium pmum

Cōtra ista sunt multa dubia. Pmo eñ videtur ꝙ āgelus n̄ pt̄ accipe notitiā ītuitiuā a rebus. q꞉ in oī actiōe naturali agēs ꝛ patiēs sūt simul ꝛ tangūt se. sed āgelus nō pt̄ aliquā aliā rem tāgere. q꞉ aut cōtactu situali aut essentiali. Nō situali. q̄ aī āgelis nō est situs nec locus nec essentiali. q꞉ ille ꝯtactus est ꝑ illapsuȝ. sed nullus āgelus illabiṫ. ꝟ solus deus. g̊ ꝛc̄.

Secundo.

Itē si sic. tūc āgelus discurreret qd̄ fl̄m est. ꝯña pꝫ. q꞉ nulla sb̄a creata agit nisi mediāte accidēte igiṫ si āgelus videret sb̄aꝫ: nō videret nisi mediante accn̄te: qd̄ pmo videṫ. ꝛ ab eius cognitione discurreret ad cognitioneȝ sb̄e. ergo ꝛc̄.

Tertium

Itē si sic. tūc illa intuitio nō esset in potestate āgeli. ꝯña pꝫ. q꞉ nō est in potestate patiētis pati vel nō. si eñ intellectus angeli pateret a re nō esset in eius ptāte. ergo ꝛc̄.

Quartū

Itē sensibilia ꝛ materialia nō agūt in intellectū nostruȝ nisi mediāte virtute sensitiua. puta fantasia q̄ nō est in angelo. ergo ꝛc̄.

Quintū

Itē ꝟm Augustinū sup gen̄. corpus nō agit in spiritū.

Sextū.

Itē tertio de aīa agens est nobilius passo: ꝟ res materialis non est nobilior angelo. g̊ ꝛc̄.

Septimum

Itē in libro de generatiōe agēs ꝛ patiens cōicant in materia: ꝛ sunt adinuicē trāsmutabilia: ꝟ res materialis ꝛ angelus nō sunt hmōi. g̊ ꝛc̄.

Octauum.

Item septimo phisicoꝝ in parte intellectiua nō est alteratio nec ad formas de prima specie: ꝟ intellectio angeli est qualitas de prima specie. g̊ ꝛc̄.

Nonū.

Itē effectus eiusdē rōnis hab̄ēt causas eiusdē rōnis ꝛ nō necessario alterius rōīa: sed prima abstractiua q̄ stat cum intuitiua ꝛ scd̄a sunt eiusdē rōnis. g̊ sicut scd̄a causaṫ ab habitu ita ꝛ prima: ꝛ sicut scd̄a nō causaṫ ab obiecto: nec a notitia intuitiua: ita nec pma. g̊ ꝛc̄.

Decimū.

Item si angelus posset discurrere: tūc intellectus eiꝰ eēt imꝑfectꝰ: qd̄ videṫ falsum.

Undecimū.

Itē cōtra hoc qd̄ dicit ꝙ respectu distictoꝝ cognitoꝝ intuitiue nō pōt esse vna rō cognoscendi q꞉ respectu distinctoꝝ cognitoꝝ abstractiue pōt esse vna rō cognoscendi. g̊ respectu cognitoꝝ intuitiue.

Duodecimū

Itē contra h̄ qd̄ dicit ꝙ respectu distinctoꝝ pōt esse vna rō cognoscendi: q꞉ rō cognoscendi habet obiectū adequatū cōtinens oīa q̄ intelligunṫ sub illa ratione: ꝟ multe sunt q̄dditates q̄ in nullo obiecto adequato cōtinenṫ: g̊ nō possunt habere vnā rōem cognoscendi.

Decimūtertiū

Itē multiplicato priori ꝛ posterius multiplicaṫ: lꝫ nō ecōtra. sed obiectum est prius rōne cognoscendi. g̊ quot sunt obiecta tot sunt rōnes cognoscēdi. Itē si pōt esse vna ratio cognoscendi multa: g̊ ꝛ infinita: q꞉ nō est maior ratio de vno q̄ de alio. g̊ ꝛc̄.

Ad primum

Ad primū istoꝝ dico ꝙ si intelligas rem esse pñtem ꝑ illapsum q̄ñ nō distat ab eo: sic nō est inconueniens ꝙ res cognita ab āgelo sit sibi pñs per illapsum. ꝟ tamē nō oportet: q꞉ res distās loca pōt partialiter causare intellectōem in angelo: ꝛ sic vnus angelus in alio distante. Si aūt intelligas ꝑ illapsum pñtiam sine indistantiā ꝛ cū hoc cōseruatōem ꝛ dependentiā sic angelus nō est pñs rei cognite ꝑ illapsum. Et q̄ñ dicis ꝙ ibi erit cōtactus situalis vel essentialis dico ꝙ ibi pōt esse contactus situalis ꝛ virtualis. Exemplū primi posito ꝙ angelus non sit in loco ꝑ operatōem ꝓpter articulū: sed ꝑ substantiā suā pōt angelus esse in loco ꝓxima rei cognite sine loco rei cognite: ita ꝙ sit cōtactꝰ situalis inter illa loca. Exemplū scd̄i pōt āgelus modicū distare a re cognita ꝛ eā cognoscere intuitiue: q꞉ tunc est contactꝰ virtualis: q̄a tea tm̄ distat vel approximaṫ alteri ꝙ pōt sentī vel in eo agere: ꝛ si āgelus distet tm̄ a re cognita ꝙ possit agere cū ea ad cognitōeȝ intuitiuā tūc est ibi ꝯtactus virtualis. Si aūt tm̄ distet ꝙ nō possit cognoscere rē intuitiue tūc nō est

P
Ad scdm

contactus talis. Ad aliud cócedo pñs licet nõ sequat̃ et ꝓbatõe sua:q2 cũ dicit substãtia creata nõ agit nisi mediãtib⁹ accidẽtib⁹. dico ꝙ phi posuerũt tm̃ h̃ in istis corporib⁹ in q̃bus experti fuerũt alteratõem p̃cedere gñatõnem: ꝫ in multis alijs in q̃bus h̃ nõ habet ꝑ experientiã põt oppositũ ondi. ⁊ sic est in ꝓposito. naz essentia vni⁹ angeli põt agere in aliũ angeluz sine oi accidente: ꝫ in intellectũ ꝓpriũ. Aña ptz. pña ꝓbat̃ ꝑ rõnem Joh. qñ aliqua actiua sunt eiusdẽ rõis q̃cquid põt esse passiuũ respectu vni⁹ põt esse passiuũ respectu alteri⁹: sed si plures angeli essent in eadez spẽ sicut reputo verũ: tũc essentie illoꝝ ãgeloꝝ essent eiusdẽ rationis ⁊ intellect⁹ siꝉr: ⁊ essentia vni⁹ põt agere in itellectũ alteri⁹: ꝫ eodẽ mõ in intellectuz ꝓpriũ.

Q
Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ illud qd̃ est mere passiuũ nõ h̃z actõem suã in ptãte sua: nec est i potestate ei⁹ pati ab obiecto vel nõ pati: ꝫm ꝓposito intellect⁹ angeli est cã ꝑtialis respectu intellectõis sue ⁊ illã ipedire ⁊ suspẽdere voluntas sua põt: ⁊ illa nõ agẽte nõ agit obiectũ: et iõ tota actio est in sua ptãte. tñ h̃ rõ equaliter est ꝯ oẽm opinionẽ: q2 siue ponat̃ spẽs in intellectu angeli siue habit⁹ ex quo differũt ab eentia angeli: sequit̃ cũ efficiũt intellectõem ꝙ intellectio nõ sit in ptãte angeli.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ h̃ est verũ ꝓ statu isto: ꝫ nõ ꝓ statu cõpetenti aĩe intellectiue post separatiõem. Quia aĩa separata q̃ nõ h̃z fantasiã põt cognoscere rẽ intuitiue ⁊ respectu illi⁹ cognitõis est res materialis ⁊ corpalis cã ꝑtialis sine fantasia. ꝫ eodẽ mõ põt agere in intellectũ angelicũ: lꝫ nõ habeat fantasiã.

R

Aliter põt dici ꝙ res materialis ⁊ corporalis ꝓ statu isto põt agere ꝑtialiter ad causandã cognitõem intuitiuã in intellectu nr̃o: lꝫ nõ causet aliquã cognitõem intuitiuã in fãtasia: nec forte aliquã abstractiuã ⁊ h̃ est verũ si fantasia nõ sit capax vni⁹ cognitiõis vel alteri⁹. q2 ꝫm Joh. vn⁹ angelus põt agere ⁊ loq̃ alio multũ distãcto: lꝫ non causet intellectõem: nec aliq̃d aliud in mediũ: q2 mediũ nõ est capax alicui⁹ effect⁹ talis. ⁊ si ita sit in ꝓposito: tunc ꝯsimiliꝉr põt dici de vno ⁊ de alio. si aũt fantasia sit capax cognitõis intuitiue rei cognite tũc nõ possꝫ agẽ i itellectũ nr̃z ꝓ statu isto nisi agat in fantasiã cognitõem ituitiuã.

S
Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ corpus nõ põt agere i spũm vt agens primariũ ⁊ principale. tamen vt agens scdariũ. vꝉ aliter ꝙ nõ põt agere i spiritũ corrũpendo ⁊ destruendo eius naturã quẽadmodũ ignis agit in aquã: põt tñ agere i spiritũ ꝑtialiter aliquẽ effectũ accidentalez q̃ nõ est corruptiu⁹ substantie spũs. sic est in ꝓposito. certũ est enĩ ꝙ ignis infernalis vel purgatorius sic agit ⁊ affligit spũm.

T
Ad sextum

Ad aliud dico ꝙ de virtute sermonis ꝓpõ generaliter accepta est falsa: q2 ignis põt agere in aĩam separataz ⁊ in hoĩem et in multa q̃ sunt simpliciter nobiliora igne. siꝉr aer posset agere in ignem: cũ tñ ignis sit nobilius elemẽtũ q̃ aer: iõ si itelligat̃ generaliter de oi agente partialiter falsa est. Si autẽ intelligat̃ de cã totali vera est gñaliꝉr: q2 in oi actõe creata deus concurrit imediate vt agẽs partiale: ꝫ phs intelligit ꝙ rõ agẽtis vꝉr nobilior est q̃ rõ patientis. ⁊ h̃ est verũ: q2 rõ agentis põt cõperere alicui agenti: qd̃ est nobili⁹ oi passo puta deo.

V
Ad septimum

Ad aliud dico ⁊ ad alia siꝉia ꝙ phs intelligit ꝙ agens ⁊ patiens cõicant in materia qñ agẽs ꝑ actõem suã põt passum corrũpere alterando ꝑ q̃litates sensibiles ⁊ nõ aliter. sic est in ꝓposito.

X
Ad octauum

Ad aliud patebit alias. Ad aliud dico ꝙ nõ est gñaliter verũ q̃n idẽ effectus ꝓductus a cã scd̃a: ꝓducat̃ necessario a causis diuerse rõnis. puta calor ꝓductus ab igne sole ⁊ deo: ⁊ alius eiusdẽ rõnis põt causari a solo deo: ⁊ si sol ꝓduceret ignẽ ⁊ calorẽ: ille ignis posset ꝓducere alium ignẽ ⁊ calorẽ. Eodẽ mõ in ꝓposito notitia abstractiua p̃ma si ꝓducat̃ ab intuitiua ꝑtialiꝉr vt prius dcm̃ est: tũc necessario ꝓducit̃ a cã alterius rõnis q̃ scd̃a abstractiua. q2 p̃ma causat̃ ab obiecto ⁊ a cognitõe intuitiua ⁊ ab intellectu: ⁊ h̃ si cognitio ituitiua naturaliꝉr causet̃. si aũt a solo deo: tunc nõ causat̃ ab obiecto ꝫ a notitia intuitiua: q2 illa notitia causata a deo nõ necessario reqrit obiectũ existere sicut p̃ma intuitiua naturaliter causata. Notitia aũt abstractiua scd̃a causat̃ ab habitu ⁊ intellectu: ⁊ iõ si naturaliꝉr causent̃ requirũt causas alterius rõnis: nõ obstantẽ ꝙ sint effectus eiusdẽ rõis. Si aũt vtraq3 notitia abstractiua causet̃ supnaliꝉr a solo deo: tũc seq̃t̃ ꝙ hñt cãm eiusdẽ rõis.

Y
Ad decimum

Ad aliud dico ꝙ ãgelus põt discurrere: ⁊ ꝙ in p̃ma sui creatõe est imꝑfect⁹: q2 caret accidentib⁹ multis q̃ postea põt acq̃rere ⁊ acquirit ⁊ nõ aute: vt supra dcm̃ est. Tñ perfectus est etiã in p̃ma sui creatõe q̃tũ ad omnez substãtialẽ ꝑfectõem.

Ad nonum dicetur solutio

Ad rõem superi⁹ dictã de effectib⁹ eiusdẽ rõnis põt dici ꝙ sicut p̃ma abstractiua necessario ⁊ naturaliꝉr p̃supponit intuitiuã tanq̃ cãz eius partialẽ. ita scd̃a: tertia: q̃rta: quinta: ⁊ sic deinceps posito casu necessario p̃supponit intuitiuã. Nã si habit⁹ derelicti a p̃ma abstractiua: scd̃a: tertia: ⁊ q̃rta corrũpunt̃ ꝑ obliuionẽ (sicut est possibile) tñ ad h̃ ꝙ q̃nta abstractiua eliciat̃ naturaliꝉr necessario p̃supponit intuitiuã tanq̃ cãm ei⁹ partialẽ. q2 oẽ derelictũ ab abstractiuis prioribus ꝑ positũ est corruptũ. ⁊ sic nõ necessario requi

rant cauſas alterius rōnis prima abſtractiua ⁊ ſcd̾a: q: ambe poſſunt fieri a cauſa eiuſdē rationis. tū prima abſtractiua neceſſario requirit aliā, cām alteri⁹ rationis. qd̾ ſi naturalit̾ cauſetur nō neceſſario requirit ſcd̾a: q: prima neceſſario requirit intuitiuā naturaliter loquendo. ſcd̾a nō neceſſario: q: lʒ in priori caſu requirat neceſſario ītuitiuā nō tū abſtractiua ſcd̾a q: pōt fieri mediāte habitu derelicta a prima abſtractiua poſito ꝙ maneat.

Ad vndecimū.

Ad aliud dica ꝙ nō eſt ſimile de cognitōe intuitiua ⁊ abſtractiua: q: naturaliter exp̾imur ꝙ deſtructo obiecto intuitiue cognito nō inclinat̾ intellect⁹ ad vnū vel multa p̾us cognita cognitōe intuitiua: ſed naturalit̾ experimur ꝙ corrupta cognitōe intuitiua inclinat̾ intellect⁹ ad intelligendū plura abſtractiue: iō nō eſt ſil̾e de vno ⁊ de alio.

Z
Ad duodecimū

Ad aliud dico ꝙ vna rō cognoſcendi nō hʒ neceſſario vnū obiectū adequatū: q̇a vn⁹ habitus nūero pōt inclinari ad intelligēdū plura obiecta vt plura nō accipiēdo ly vt reduplicatiue: ſꝫ ſpecificatiue ſic: ſcilʒ ꝙ plura poſſunt cognoſci mediāte vno habitu: tū ſi eſſet aliq̇s habit⁹ inclināſ ad cōcludendū aliuʒ multis actib⁹: tūc ille poſſet habere vnū obiectū adequatū oībus inferiorib⁹.

AA
Ad decimūtertiū

Ad aliud dico ꝙ nō opʒ ad multiplicatōem prioris multiplicari poſteri⁹ maxime qn̄ prius eſt cā partialis reſpectu poſterioris ſicut eſt in ꝑpoſito de obiecto reſpectu cognitōis qn̄ eſt vnus habitus reſpectu pluriū.

BB
Ad argumenta prime opinionis
Ad primum

Ad argumēta prime opinionis. Ad primū dico ꝙ deficit multipliciť. tuʒ q: accipit falſum ibi ꝙ dicit ꝙ corpora celeſtia nō acquirūt pfectōeʒ aliquā aut cū intelligit de pfectōe ſubſtantiali. ⁊ ſic verū dicit ⁊ ē bona ſilitudo: q: angelus nō pōt accipe totā formā ſubſtātialē a reb⁹: ſꝫ ſic nō eſt ad ꝑpoſituʒ: aut de pfectōe accidētali: ⁊ ſic falſum dicit: q: luna recipit illuminatōem a ſole: ꝗ eodem mō pōt vn⁹ angelus recipe illuminatōem ab alio Silr̄ ſilitudo deficit: q: ſi teneret vniformiter tunc ſicut corp⁹ celeſte cauſat aliquid in iſtis inferiorib⁹: ita angelus in aīab⁹ noſtris: ⁊ cauſaret aīas nr̄as ſicut corp⁹ celeſte iſta inferiora. ⁊ p̾ ꝯn̄s aīe noſtre dependerent ab angelis

CC
Ad ſcdm

Ad aliud dico ꝙ nō eſt incōueniēs ꝙ corpus agat in ſpūm: cauſando intellectōem ſui partialiter: ſicut pōt cauſare in aīa cōiuncta corpori. ⁊ dico ꝙ nō eſt cā preciſa quare corpus pōt agere in aīam nr̄am: q: eſt cōiuncta corpori: ſꝫ cā eſt preciſe: q: aīa nō pōt ſe habere omnē pfectionē ad quā eſt in potētia mediāte corpore quā pōt habere a corpore. ⁊ hec eadem eſt cā q̄re agit in angelum: q: ipſe pōt hr̄e aliquā pfectōem poſito corpore quā nō pōt hr̄e deſtructo corpe.

DD
Ad tertium

Ad aliud dico. ꝙ nō oportet ſemp trāſire per mediū: niſi qn̄ medium eſt in motu locali. ſed in medijs pfectionū nō opʒ. et ꝗ nō opʒ ſi aliq̇d cauſet aliq̇d in extremo ꝙ p̾u⁹ cauſet in medio. Silr̄ qn̄ dicit. ꝙ fantaſia eſt mediū ⁊c. falſuʒ eſt. ſed ſi ponat̾ aliqd̾ mediū inter mere corporale ⁊ ſpūale erit aīa itellectiua. nā virtus fantaſtica eſt extēſa in materia cū materialib⁹ cōditionib⁹. ⁊ eſt pure materialis et corporalis.

EE
Ad quartum

Ad aliud dica ſicut dictū eſt p̾ua ꝙ intellect⁹ agēs nō depurat illuſtrat ⁊c. niſi q: eſt cā ptialis ad cauſandū intellectioneʒ. et ꝑpter hoc nā dicit̾ depurare. ſicut nec ſol dicit̾ depurare. q: ꝯcurrit ſicut cā ptialis ad cauſandū aliq̇d inferi⁹. ⁊ iō debet poni intellect⁹ agēs eodē mō in āgelo ⁊ brō ſicut ī nobis. Et cū dicit cōmētator tertio de aīa ꝙ intellectus agēs eſt lumē. Intelligendū eſt. ꝙ ſicut lumē eſt cā ptialis cū colore ad cauſandū actū vidēdi ⁊ nō eſt in potētia receptiua colorꝫ. ita itellectus agens eſt cā ptialis reſpectu itellectionis ⁊ nō eſt in potētia receptiua. et iō pōt dici lumē. Et ſimilit̾ dato ꝙ p̄dicta rō cōcluderet de corpore ꝙ nō pōt agere in āgelū. nō tū ꝯcludit qn̄ vnus āgelus poſſit cauſare cognitionē in alio.

FF
Ad quintum

Ad aliud dico. ꝙ ſunt in eodē genere remoto nō ꝑpinquo. ⁊ ſic angelus ⁊ ſbā materialis ſunt in eodē genere. quēadmodū corpa celeſtia ⁊ iſta inferiora. ⁊ hoc ſufficit ad hoc ꝙ vnū ſit agēs ⁊ aliud patiēs. Et qn̄ dicit ꝙ potētia ⁊ actus ſunt in eodē gn̄e. verū eſt de potētia obiectiua. nō aūt de ſubiectiua vel receptiua. q: potētia receptiua eſt ſbā: ſꝫ actus receptiu⁹ pōt eſſe accn̄a. aliť cū ſi ſemp eēnt in eodem gn̄e eſſʒ ꝑceſſus in infinitū.

Ad ſextum

Ad aliud dico. ꝙ auctor de cauſis itelligit. ꝙ intelligētia eſt plena formis. quia itelligit plures formas. Si dicas ꝙ intellectus angeli ſe habet ad oīa intelligibilia. ſicut intellectus noſter ad p̄ma principia. falſuʒ eſt. q: intellectus noſter intelligit omia p̄ma principia ſine diſcurſu. non ſic aūt intelligit āgelus oīa vt p̾dictū eſt.

Ad ſeptimum

Ad aliud dico. ꝙ eundē locū tenēt ꝗtum ad aliq̇d ⁊ ꝗtum ad aliq̇d nō.

GG
Notandum

Circa notitiā p̄mā abſtractiuā ꝗ ſimul ſtat cū intuitiua eſt aduertēduʒ. ꝙ illa notitia cauſat̾ ab itutiua notitia ⁊ in intellectu ⁊ corpore qd̾cūq; ſit illud tāq̄ a cauſis partialibus ⁊ nō ab obiecto. licet cōtrariū p̾us dicat̾. Cuius rō eſt. q: ſtante cognitiōe intuitiua ⁊ obiecto toto corrupto adhuc ſtat illa abſtractiua. ergo nō requirit̾ obiectū neceſſario ad eius cauſationē.

Obiectio

Si dicas ꝙ licet cognitio ītuitiua poſſet exiſtere per potentiā diuinaʒ nō exiſtente obiecto: nō tū naturalit̾. ꝗ ad hoc ꝙ cauſet̾ cognitio abſtractiua p̄dicta

naturaliter: adhuc reqrit exñtia obiecti. ⁊ tūc vltra oīa illud qđ necessario reqrit ad aliquē effectū causandū naturaliter h₃ aliquā causalitatē respectu illi⁹ effect⁹ ꝑ ꝓpositōem frequenter acceptā: q₂ effect⁹ sufficiēter dependet ⁊c.

DD. Responsio.

Rñdeo. verū est φ intuitiua nō pōt ꝯseruari destructo obiecto: nisi ꝑ potentiā diuinā: tñ si naturaliter posset ꝯseruari sine exñtia obiecti causaret abstractiuā ꝓmā sufficientē cū alijs causis. Et qñ d₂ φ q̃cq̃d necērio reqrit. dico φ vł illud qđ necessario requirit est cā imediata illi⁹ effect⁹: vł ē cā cāe illi⁹ effect⁹: sic ē i ꝓposito nā h₃ obiectū nō sit cā imediata respectu ꝓme abstractiue: tñ est cā cognitōis intuitiue q̃ est causa cognitōnis abstractiue. Et codē mō ad aliud dico φ effect⁹ sufficienť depēdet ex suis causis essentialib⁹ approximatis ⁊ dispositis ⁊ cōseruatis: ita φ nihil aliud requirit necessario ad talē effectū absolute loq̄ndo tñ aliud aliqñ requirit necessario ad ꝯseruatiōem cause naturaliter loq̄ndo qđ nō est cā illi⁹ effect⁹: sic est i ꝓposito ⁊ poni pōt exēplū de alijs.

JJ

Aliđ hic sciendū est φ cognitio ꝓma abstractiua ē illa mediāte qua intellect⁹ nō iudicat rē eē vł nō esse: nec fuisse vel nō fuisse: nec videť de aliqua dr̃a tpis. qđ ꝓbať: tū q₂ si mediāte illa cā tanq̃ cā partiali intellect⁹ iudicaret rē ꝭm aliquā differentiā tpis: tūc non esset abstractiua ꝭ intuitiua pfecta vel impfecta ꝯ̃ius ₃ vtriusq₃ prius dcm̃ est. Nā si mediāte illa sicut cā partiali intellect⁹ iudicaret rē fuisse vel fore: tunc esset intuitiua pfecta sicut ꝑus dcm̃ est. Similiter cognitio dr̃ abstractiua: q₂ abstrahit ab exñtia ⁊ nō exñtia. Et nō sic intelligiť φ obiectū cui⁹ est notitia abstractiua: nec sit: nec nō sit: q₂ h̄ est impossibile: ꝭ sic intelligiť φ mediante abstractiua tanq̃ cā partiali intellectus nō iudicat rem existere: nec nō existere; nec ēt ꝭm aliquā differentiā tpis. Cū ergo ista sit abstractiua simplr̃ sequiť ⁊c. Si dicas φ pōt dari vna alia abstractiua simplr̃ in itellectu q̃ pt stare cū intuitiua ⁊ manere post intuitiuā illa sc₃ ꝑ quā cognosco aliq̃d intuitiue cognitiū puta albedinē₃ in se ⁊ absolute ꝓmo. ⁊ est ista cognitio intuitiua incōplexa: ⁊ post mediāte ista tanq̃ cā partiali pōt intellect⁹ assentire alicui cōplexo necessario qđ nō cōcernit differentiā aliquā tpis: ⁊ illa est notitia abstractiua simplr̃ cōplexa. Exemplū. si primo videam albedinē intuitiue ⁊ post cognosco eandē albedinē abstractiue: si tūc intellect⁹ mediante ista cognitōe formet h̄ cōplexū albedo est qualitas in h̄ est cognitio abstractiua cōplexa simpliciť q̃ nō ꝯcernit aliquā differētiā tpis: ğ ꝑter ꝓdictā abstractiuā ꝓmā ē dare aliā abstractiuā que nō est principiū iudicādi ꝭm aliquā differentiā₃ tpis. Contra. licet ista cognitio actualis vel hītualis nō sit pñcipiū₃ iudicādi respectu ꝓdicati qđ nō ꝯcernit aliquā differētiā tpis cuiusmodi est hoc ꝓdicatū₃ qđ cōuenit subiecto necērio. sicut est in exēplo iā posito albedo ē qualitas cū eadē cognitio nūero sit distincta a ꝓma abstractiua pōt esse pñcipiū iudicādi respectu ꝓdicati: qđ cōcernit dr̃a₃ tpis cuiusmōi est istud ꝓdicatū qđ ꝯuenit subiecto ꝯtingēt. Exemplu₃. licet eñi ista cognitio abstractiua per quā cognosco albedinē absolute nō sit principiū iudicādi ꝭm dr̃am tpis respectu huius ꝓdicati albedo fuit vel est in corpe vł fuit in corpore subiectiue tñ ista cognitio ē pñcipiū ptiale. ⁊ ista nō est ad ꝓpositū. Si dicas φ illa cognitio nō est ꝓncipiū iudicij ꝭ₃ aliquā dr̃am tpis respectu cuiuscunq₃ ꝓdicati sicut pt₃ ꝑ rōes supradictas. Ex isto sequiť. φ abstractiua quā tu ponis nō distinguiť a ꝓma abstractiua: q₂ prima sufficit. ğ q̃libet alia superfluit. iō op₃ φ nō sit aliqua alia abstractiua simpliciť a ꝓma. q₂ nō est iudicij pñcipiū ꝭm aliquā dr̃am tpis. Sed tūc est dubiū a quo generet hītus inclināš ad scđam abstractiua₃ q̃ diciť intuitiua impfecta. q₂ mediāte re pōt intellectus iudicare φ res aliqñ fuit nō eñi pōt gñari ab intuitiua vt dictū est ⁊ ꝓbatū. nec a ꝓma abstractiua. q₂ habit⁹ sp inclinat ad act⁹ cōsimiles illis a q̃bus gñatur. sed ꝓma abstractiua nō est pñcipiū iudicij ꝭm aliquā dr̃a₃ tēporis vt ꝓus ꝓbatū est. ergo hītus generatus ex ꝓma abstractiua inclinabit ad aliquē actū abstractiuū q̃ sit ꝓncipiū iudicij. q₂ tūc nō iclinaret ad act⁹ ꝯsimiles ⁊c. ⁊ ꝑ ꝯñs habitus generat⁹ ex ꝓma abstractiua nō iclinat ad scđa₃ abstractiuā q̃ est intuitiua impfecta. ğ op₃ dare aliū hītū inclināte ad aliū actū. s. a quo gñatur ille habit⁹. Respōsio hui⁹ pt₃ ꝑ supradictā.

A
Questio XV

Utrum in potētia

sensitiua vł in organo causeť aliq̃d seu aliqua spēs preter actū sentiēdi prctiū naturaliť ipi actui sentiēdi. φ sic ꝓbať scđo de aīa. sensus est susceptiuus spērum sine materia ⁊ distinguiť ab actu ⁊ est pñcipiū. ğ.

Ad oppositū Augustin⁹ de trinitate ca. ij. ponit in sensu exteriori trinitatē. s. ꝓmo ipam re₃ quā videm⁹. scđo visionē. ⁊ tertio animi intētionē q̃ docet sensum in ea re. ꝭ si esset ibi spēs esse₃ ibi q̃tuitas. ğ ⁊c.

B
Opinio prima

Hic d₂ cōiter φ necesse est quāda₃ spēm ponere tā in sensu interiori q̃ exteriori. pretiā naturalr̃ actui sentiēdi de sensu exteriori. Probať ꝑ ꝯmētatorē. ij. de aīa cōmento. xxi. vbi assignat cām quare planete nō

Argumēti p[…]

sentiũt. dicit em̃ ea est nõ hñ mouẽte neq; pn̄cipiũ potẽtiale recipiẽdi spẽs sensibiliũ: sꝫ paciũ materia. Igit̃ sm̄ eũ quare nõ sentiũt eã est: q2 nõ sunt receptiue spẽrũ sine materia. g̃ i sensu recipit̃ spẽs sine materia. Itẽ phs scd̃o de aĩa. Quo aũt sentim⁹ pͥmũ est hͦ in quo est hmõi potẽtia: est q̃dẽ idẽ rõe: sꝫ esse alterũ est: magnitudo cui aliq̃ erit: ⁊ qd̃ sentit̃ nõ tñ sensui esse neq; sensus magnitudo: sꝫ rõ q̃dã ⁊ potẽtia illi⁹. Ex hͦ pbat q̃ sensitiuũ ẽ i potẽtia. i. sm̄ q̃ aliqd̃ receptũ i sensitiuo est idẽ cũ obiecto sensibili rõe: sꝫ alterũ sm̄ esse. sꝫ act⁹ sentiẽdi differt a sensibili ⁊ sm̄ rõem ⁊ sm̄ esse. Itẽ comẽtator scd̃o de aĩa. comẽto. xviij. receptio formarũ sensibiliũ ab vtroq; receptiuo sensibili absoluta est a materia ⁊ pͥma itentio coloris est alia a colore sm̄ q̃ est i hac dispositõe ⁊ intentõe. Itẽ aristoteles ⁊ comentator ibidẽ comẽto. xx. Excellẽtie sensibiliũ corrũpũt sensuũ istrumẽta. s. nõ causãdo actũ sentiẽdi. Tũ q2 instrumẽta sensuũ nõ recipiũt actũ sentiendi. Tũ q2 act⁹ sentiendi salus ⁊ pfectio organi: ille⁹ g̃ pter organũ est aliq̃d i re corruptiuũ hͦ nõ est nisi spẽs. g̃ ⁊c. Itẽ comẽtator comẽto. xxi. cã em̃ in hͦ q̃ vegetabilia nõ sentiũt nil aliud est nisi q̃ vegetabilia nõ hñt mediũ: sciꝫ carnẽ: nec tale pͥncipiũ ꝓpter qd̃ alia pñt recipere formas sensibiliũ: sꝫ caro in aĩalib⁹ nõ recipit actũ sentiẽdi. g̃ spẽs. Itẽ comentator. iij. de aĩa comẽto. vij. post apphensionẽ forꝫ sensibilis nõ ẽ apphendere debile: g̃ pter actũ aliq̃d ibi ĩprimit̃ qd̃ remanet. aliter posset eq̃liter apphendere oẽ sensibile post actũ sic̃ ante cui⁹ oppositũ experimur. Itẽ phs quo em̃ sensitiuũ susceptiuũ ẽ sensus sine materia ibi comẽtator comẽto. xxxv. q2 sensus recipiũt sensibilia sine materia: iõ qñ illa sensibilia fuerit abstracta a materia efficit̃ i sensib⁹ sensus ⁊ ymaginatõẽs: g̃ videt̃ q̃ post receptõẽꝫ sensibiliũ efficiũt act⁹ sentiẽdi. Itẽ tertio de aĩa itellect⁹ est loco spẽrũ sicut sensus sensibiliũ. Itẽꝫ in principio pspectiue pbat̃ q̃ lux ⁊ colores illũinati aliquã opatõẽꝫ hñt i visum: q2 visus qñ ispexerit luces valde fortes debilitat̃ ab eis ⁊ hꝫ nocumentũ. Itẽ aug. lib. xi. de trinitate cap. ij. Sensus oculoꝝ nõ iõ nõ hꝫ ymagineꝫ corporis qd̃ videt̃ q̃diu videt̃: q2 eo detracto nõ remanet. Itẽ post. Pleriq; cũ diuscule luminaria q̃q; inspexerim⁹: ⁊ deide oculos clauserim⁹ q̃si versant̃ in cõspectu nr̃o q̃daꝫ lucidi colores sese cõmutãtes ⁊ min⁹ minusq; fulgẽtes donec desistãt oĩno. q̃s intelligendũ est reliq̃as esse illi⁹ forme q̃ facta erat i sensu cũ corpus lucidũ videret̃. paulatiq; ⁊ quodãmõ gradatĩ deficiendo variari. Itẽꝫ post. Nisi fieret i sensu nostro q̃dã ymago simillima rei eius quã cernimus. nõ pꝫ oculoꝝ numerũ flãme species geminaret. Ex hijs videt̃ q̃ eũ q̃s diligẽter ispexerit lucidũ valde aliq̃ radij vident̃ remanere post clausionẽꝫ oculoꝝ. Scd̃o pbat̃ q̃ spẽs sit in sensu interiori. q2 nulla potẽtia põt habere actũ circa aliqd̃ obiectũ: nisi sit pñs in se vel in silitudine repñtãte. sed sensus interior põt habere circa sensibile actũ ipo destructo vel absente. ergo in illo erit aliqua spẽs representãs. Itẽꝫ tertio de aĩa. dũ speculamur necesse est simul fantasmata speculari. fantasmata em̃ sic̃ sensibilia sunt: pꝫ. q2 sunt sine materia. vt dicit ꝯmẽtator comẽto. xxxix. ymagines em̃ sunt aliqua sensibilia itellectui. et sunt ei loco sensibiliũ apud absentiã sensibiliũ. sed sunt sensibilia nõ materialia. Itẽ scd̃o ð aĩa. quo sentim⁹ susceptiuũ est sensibilis sine materia vnũquodq;. Vñ absentibus sensibilib⁹ insũt sensus ⁊ fantasmata q̃b⁹ sentiũt. Itẽ de somno ⁊ vigilia. sensibilia em̃ sm̄ singuliũ organũꝫ nobis afficiũt sensuꝫ. ⁊ q̃ fit ab illis passio nõ solũ est in organis sentiẽdi dũ sensus agũt sed etiã dũ abeũt. Itẽ recedẽte sensibili extrinsecus manẽt simulacra q̃ sensibilia sunt. Item declarat ibidẽ phs. q̃ manifestũ est i deceptione q̃ accidit existẽtibus in passionib⁹ sicut trepidus in timore vel q̃ amat in amore. ita q̃ videat̃ amora silitudine hic q̃dẽ hostẽ fugere. ille vero dilectari. Et causam assignat. q2 nõ sm̄ candẽ potentiã indicat q̃ principale est ⁊ q̃ fantasma fuerit. Huius vero signũ est q̃ videt̃ sol pedalis. ꝯtradicit aũt aliq̃d aliud sepe ad fantasiã. alia duo exẽpla ponit de sensu tactus qñ indicat̃ vnũꝫ esse duo. ⁊ visus indicat esse vnũ duo: ⁊ de illis quib⁹ videt̃ terra moueri. Itẽ post ex hijs quidẽ manifestũ. qñ nõ solũ in vigilãdo motus a simulacris fiũt. sed qñ passio fit q̃ vocat̃ somn⁹. ⁊ iudicat ibi de fantasmatibus ⁊ simulacris. Itẽ alacen lib. ij. c. ij. vult q̃ visus qñ apprehẽdit rẽ aliquã visaꝫ et fuerit certificata forma illius rei vise remanet in aĩa ⁊ figurat̃ in ymaginatõe. Itẽ ꝯmẽtator de sensu ⁊ sensato. dicam⁹ ergo q̃ aer mediãte luce recipit pͥus formas rerũ. deinde reddit rethi extrinseco. ⁊ rethe extrinsecũ reddit rethib⁹ quousq; puenĩat ad vltimũ rethe post qd̃ est sensus cõis. Itẽ Augustin⁹. x. de trini. ca. v. illas ptes q̃ corporũ sensibus informant̃ etiã cũ bestijs nos cõco habere sentim⁹. Itẽ ca. vi. viget quippe in ea aĩa mediũ ad discernendũ corporeo: qd̃ foris relinquit̃ ab ymagine quã de re secũ gerit: nisi eñ ita exꝓmitur eedẽ ymagines tanq̃ foris sentiãtur nõ intus cogitẽtur: sicut dormiẽtib⁹ aut furiosis: aut in aliq̃

Secundũ. Tertium. Quartũ. Quintũ. Sextũ. Septimum. Octauum. Nonũ.

Nota duo

alia ex tali accipere solet. Sūt ergo duo arti
culi. Primus est ꝙ i sensu exteriori est species.
Scd̄s est ꝙ in sensu interiori est spēs. pro p̄ma
sunt aliqua motiua. Primū est. ꝙ instrumē-
tuʒ ⁊ potentia visiua corrūpunt̄ p excellētias
sensibiliuʒ. Scd̄m est. ꝙ aliq̄d remanet post
actū vidēdi. Tertiū. ꝙ p̄us opʒ aliq̄d fieri in
medio. Pro scd̄o sunt aliq̄ motiua. Primū ē.
ꝙ in absentia sensibiliū pōt habere actū suuʒ.
Scd̄m. q: in actu derelinquit̄ aliq̄d quo ca-
gnoscit se habuisse talē actū. Tertiū. q: aliq̄s
recordat̄ se somniasse. ⁊ pōt hoc videre scire
etiā p intellectū. Circa istā questionē ostēda
aliquas ꝯclusiones. ex quib⁹ patebit eius solu
tio. Prima est ꝙ in sensu exteriori accipiēdo
sensuʒ pro cōposito ex organo ⁊ potētia est ali
q̄d absolutū impssum p̄ter actū sentiēdi. H̄ ꝓ-
bat̄ per experientiā ph̄i in multiplicē lib. de som-
no ⁊ vigilia. Prima est. si aliquis solē vel ali
quod splēdidū inspiciat: ⁊ post trāsferat se ad
minus lucidū: vel nō videbit: vel debilius vi-
debit. tūc sic q̄ncūq̄ʒ sensus in aliquo t̄pe pōt
in aliquā actionē nūc in quā nō pōt postea: oʒ
aliquā trāsmutationeʒ fieri vel in sensu vel in
medio vł in obiecto. sed sensus post inspectio
nem excellētis sensibilis puta solis nō pōt in
spicere sensibile debilius: ꝗ ante potuit. ḡ est
ibi mutatio nō in medio nec in obiecto. cōstat
ergo in sensu. ergo est aliq̄d nūc impressum q̄d
p̄us nō fuit. vel aliq̄d p̄us habitū est deꝑditū.
sed nulla deꝑditio est ibi facta. ergo ⁊c. Secū
da est si aliq̄s inspiciat colorē albū lōgo t̄pe: si
post ꝯuertat se ad aliud alterius coloris: illud
videbit̄ esse eiusdē coloris. Tertia est si aliq̄s
inspexerit solē vel aliud splendidū ⁊ past clau
dat oculos. p̄mo apparebit color splēdidus.
deinde alij colores vsq̄ʒ ad nigrū. ⁊ tūc euane-
scit. Quarta est. si aliq̄s inspexerit rē velocit̄
motā: si post inspiciat reʒ q̄escentē. illa res ap
parebit sibi moueri. ⁊ p̄us nō. sed hoc est ꝓpt̄
aliq̄d impssum. igit̄. Ex hijs pʒ. ꝙ p̄ter actū vi
dendi est aliq̄s impressuʒ in sensu exteriori. q̄a
alit̄ post actū vidēdi remaneret eq̄ dispositus
ad actū respectu cuiuslibet obiecti: sicut p̄us

Scd̄a conclusio

Scd̄a cōclusio. ꝙ in visu derelinquit̄ aliquid
q̄d nō ē visibile: nec ē obiectū visiuus: nec p̄n
cipiuʒ: nec actus: nec spēs. q̄d ꝓbat̄. q: postq̄
aliq̄s cessauerit ab omi visiōe remanet visus
alit̄ dispositus q̄ an̄. ⁊ post aliquos colores de
bilitat̄. ⁊ post aliquos ꝯfortat̄. ⁊ tn̄ nihil sen
titur past actū. ḡ est aliq̄d derelictū: q̄d est de-
bilitatiuū vel cōfortatiuū visus. ꝙ aūt ista al-
teratio fiat a colore. pʒ: q: oībus alijs a colore
medio illuminata ⁊ visu nō existentibus sequit̄ cō
fortatio vel debilitatio. Si dicas ꝙ nihil po
sitiuū imprimit̄ vel derelinquitur in visu: sed
aliq̄d prius habitū annihilatur. Contra visus
ex aliquibus coloribus cōfortatur: ⁊ ex aliqui-
bus debilitat̄: sed in altero necessario aliq̄d re
cipit: ⁊ nō est maior ratio de vno q̄ de alio: er-
go in vtroq̄ʒ aliquid imprimit̄ ⁊ maxime quan
do visus cōfortatur. Si dicas ꝙ ista debilita-
tio ⁊ confortatio nō est ex sensibili p se: sed tan
tū p accidens: sicut sonus videt̄ scidere lignū
eodē modo color nō agit in visum: sed aliquid
cōueniēs vel discōueniēs oculo. Contra solo
colore agente debilitat̄ ⁊ cōfortatur visus oī-
bus alijs nō positis: ⁊ ipo nō agente ⁊ alijs po
sitis nō confortat̄ nec debilitat̄: ergo solus co
lor hoc facit ⁊ nō aliud. Ex istis sequit̄ ꝙ aliq̄d
imprimit̄ in visu ꝙ non est actus: q: illud ma-
net actu nō manēte: nec est species. tū q: spēs
nō parit̄ nisi q̄n principiū actus est: q: ꝓpter
hoc ponit̄ solū: sed illud impressum manet q̄n
sensus nō potest in actū: patet de ecco facto p
aliquā talē q̄litatem debilitātē organū visus.
tū q: nec in visu nec in medio manet naturali
ter spēs: dico nisi ad presentiā sensibilis ⁊ lu-
cis: sed illud impressum manet: ⁊ q̄n nō est lux
nec sensibile: ergo est ibi aliq̄d impressum q̄d
nec est sensibile nec spēs nec actus: nec est sen
sibile a se nec ab alio: sed est q̄dam q̄litas im-
pressa in organo visus q̄ aliq̄n est confortatiua
aliq̄n debilitatiua ⁊ imprimit̄ effectiue a colo
re: ⁊ simul cū actu vidēdi: nec est preuia actui.
nec etiā principiū eius: nec generatur ab actu
sed a colore simul cū actu vidēdi in organo vi-
sus imprimit̄ ⁊ manet illa qualitas aliq̄n vsq̄ʒ
ad finē vite: aliq̄n p maius spaciū: aliq̄n p mi-
nus.

Tertia ꝯclusio

Tertia cōclusio est ꝙ in visu imprimitur
aliq̄d q̄d potest videri ⁊ esse principiū visiōis
hoc ꝓbatur p experimēta ph̄i de somno ⁊ vi-
gilia supra posita. Et p experimentū aliud vbi
supra dicit̄ ꝙ sic inuenim⁹ q̄n inspexerit corp⁹
albū mundū super q̄d oritur lux diei: ⁊ fuerit il
la lux fortis q̄uis nō sit lux solis ⁊ maretur diu
in aspectu: deinde transferat visum suū ad lo-
cū obscurū nō inueniet formā illius lucis: sed
figurā eius. deinde si clauserit visum ⁊ respe-
xerit p horā in oculo suo formā illius lucis in-
ueniret. deinde auferet̄ hoc ⁊ reuerteretur visus
in suā dispositāem. Illud patet de colore: q: si
aliquis in luce solis inspiciat viridariū multe
spissitudinis herbarū ⁊ transferat se ad locum
obscurū: inueniet formā illius lucis coloratā
a viriore illarū herbarū. deinde si aspexerit visi
bilia alba in vmbra ⁊ debili luce inueniet co-
lores illos admixtos cū viroře: ⁊ si clauserit o-
culū suū ⁊ fuerit intuens eos inueniet in ocu-
lo suo formam lucis ⁊ formam viroris. Ex istis

apparet q̃ est in oculo aliquis actus sensitiu⁹
qui non habet aliud obiectũ nisi aliquid dere
lictũ ⁊ impressum qḋ est obiectũ illius actus:
quia si ille actus apparitiõis est verus actus:
habet aliqḋ verũ obiectũ. Si dicas q̃ nihil de
relictũ in visu est obiectũ illius visus: sed sen-
sibile ipm̃ qḋ potest nõ existere: qñ est illa ap-
paritio saltẽ per potentiã diuinã: ⁊ hoc ponũt
qui dicunt q̃ cognitio intuitiua põt esse nõ ex
istentis naturaliter: quia ista apparitio est co-
gnitio intuitiua: quia visus nullã cognitiõem
habet nisi intuitiuã: ⁊ ista apparitio habet ꝓ
obiecto sensibile extra qḋ potest non existere
existente ista apparitõe. Sed contra. q̃cunq̃
aliqua equaliter se habent ad aliq̃d: si vnũ il-
lorũ potest mouere illud ⁊ quodlibet. si ergo
nihil impressum terminat istum actum: sed a-
liquid non existẽs tunc quodlibet non existẽs
terminaret illum actum ⁊ eadem ratiane vnũ
aliud ex quo nihil imprimitur ratiõne cuius vnũ
plus terminat q̃ aliud. Itẽ mediante cogniti
one intuitiua põt iudicare rem esse vel nõ esse
ſ mediante apparitiõe nõ iudicat intellectus
verũ res extra sit vel nõ sit: ſ tantũ iudicat q̃
aliqua q̃litas impressa est: g̃ illud impressum ẽ
obiectũ illius apparitiõis ⁊ nõ res extra. ideo
dica q̃ in visu aliq̃d imprimitur a sensibili: scz a-
liqua q̃litas q̃ non est actus videndi: nec sp̃es
nec generatur ex actu videndi: ⁊ causatur ab obie
cto sicut act⁹ videndi: ſ est q̃d ĩ q̃litas imp̃ssa
visui sil'r cũ actu videndi ⁊ est obiectũ cã tota-
lis illius qualitatis: sicut aliq̃d creatũ p̃t esse
cã totalis: ſ respectu actus videndi est obie-
ctũ cã partialis. vñ illa q̃litas ip̃mitur in visu a
sensibili sil'r cũ actu p̃mo videndi: ⁊ nõ est obie
ctũ illi⁹ p̃mi act⁹: ſ post p̃mũ actũ termina
tũ ad aliqḋ sensibile excellens: q: visus aliquẽ
actũ ip̃fectiorẽ q̃ vocatur apparitio ⁊ est cogni
tio intuitiua tñ ⁊ respectu illius act⁹ est illa q̃
litas obiectũ ⁊ cã partialis. qḋ ꝓbatur: q: ille a-
ctus est verus act⁹ videndi. g̃ est aliq̃d termi-
nãs illũ actũ ſ nõ ens: nõ põt aliquẽ actũ ter-
minare naturaliter. g̃ ⁊c̃. Non est maius incõ
ueniẽs q̃ in visu recipiatur aliqḋ sensibile obie-
ctũ: q̃ in alio corpe diaphano. puta medio ⁊c̃.
sed ibi põt recipi igitur. Et aũt in visu sit aliq̃
q̃litas impressa q̃ nõ sit obiectũ alicuius act⁹
necesse põt. ꝓbatur adhuc p̃ cõmentatorẽ in de
sensu ⁊ sensato q̃ dicit. illud instrumentũ non
agit nisi qñ est in sua cõplexione naturali nul
lo adueniẽte turbat ip̃m. Et iõ iracũdus i ho-
ra vehemẽs habẽs calorẽ ascendentẽ reperit
inde corruptiõem sui visus. Itẽ post: q: istud i-
strumentũ qḋ est oculus nõ agit nisi qñ est i tẽ
peramẽto cõplexionis iõ accidit q̃ qñ in frigi-
datur a rebus extrinsecis ⁊ in frigiditate intẽ
sa visus debilitatur: ⁊ iõ obscuratur visus in mult̃
lacis in q̃bus est multa lux ⁊ mista aqua ⁊ sub
dit: cũ g̃ calor oculi aut frigus oculi fuerit pl⁹
q̃ ſm naturã: statim visus debilitatur. Ex istis pz
q̃ aliq̃d imprimitur visui ab obiecto p̃ qḋ debili
tatur.

G
Quarta cõclusio

Quarta ꝯclusio est q̃ illud impressum in
visu siue sit visibile mõ p̃dicto siue nõ recipitur
in organo ⁊ nõ in potẽtia: vt distinguitur cõtra
organũ: ſ in toto cõposito ex materia ⁊ forma
⁊ alijs dispositõibus accidentalib⁹. h̃ ꝓbatur p̃
cõmentatorẽ. p̃mo de aĩa cõmento. lviij. vbi
arguit ꝯtra ponẽtes aĩam mouere se dicẽs sic
Maxime corrũpitur ab ea q̃ est in senio debili-
tate: nõ aũt in sensibilib⁹. h̃ accidit si enĩ acci-
piat senior oculos iuuenis videbit vtiq̃ sic' vt
iuuenis quare seniũ nõ est i suscipiẽdo aĩam: ſ
in quo est sicut in infirmitatib⁹ ⁊ ebrietatib⁹:
tunc sic illud qḋ debilitat aliq̃d vel confortat
est subiectiue in illo qḋ debilitatur vel conforta
tur hmõi est organũ ⁊ potentia distincta ꝯ or-
ganũ. ergo ⁊c̃. Itẽ organũ magis assimulatur
corpori i quo est: q: vnũ compositũ ex materia
⁊ forma magis assimulatur alteri cõposita q̃ for
ma substantialis: ſ illud receptum in visu est
eiusdẽ ratõis cũ q̃litate in obiecto sensibili ex
obiectũ maxime illud ip̃ssum qḋ est visibile
mõ p̃dicto: g̃ magis recipitur i organo q̃ i potẽtia
distincta ꝯ organũ.

M
Sc̃ds articulus
Prima cõclusio

Sc̃ds articulus est de sen
su interiori puta de fãtasia: ⁊ est h̃ p̃ma cõclu-
sio q̃ aliq̃d ibi remanet post actũ sentiendi: q:
p̃ma potẽtia aliter ẽ reducibilis ad actũ post
p̃mũ actũ q̃ ãte. q: ante nõ reducitur ad actũ ni
si in p̃ñtia sensibilis realiter: ⁊ post p̃mũ actũ
põt reduci ad actũ in absentia: g̃ necẽio aliq̃d
requiritur inclinãs ad actũ post p̃mũ actũ: qḋ
p̃us ante p̃mũ actũ ibi nõ fuit.

J
Sc̃da cõclusio

Sc̃da ꝯclu-
sio est q̃ in ista potẽtia ip̃mitur aliq̃d vt i orga
no ⁊ in potẽtia distincta ꝯ organũ. p̃mũ pro-
batur. sicut de sensu exteriori p̃us ꝓbatũ est: q:
ista potẽtia cõseruatur ⁊ cõfortatur corpore sicut
organũ visus: g̃ ꝓpter eandẽ rõez dz aliq̃d 'po
ni h̃ in organo cõseruãs vel corrũpẽs vel debi
litãs sicut ibi.

K
Tertia cõclusio

Tertia cõclusio est q̃ aliq̃d im
primitur i illa potẽtia vt distincta ꝯ organũ: q̃a
aliq̃d ibi ponitur vt eliciat actũ ⁊ nõ vt termiet
g̃ illud se tenet ex parte elicientis nõ terminantis
assumptũ ꝓbatur: q: idẽ est obiectũ sensus ite
rioris qḋ fuit p̃mũ obiectũ sensus exterioris: ſ
illud sic ip̃ssum nũq̃ fuit obiectũ sensus exte
rioris. Itẽ si habeat rõez obiecti terminantis
sicut silitudo rei aut est eiusdẽ rõis cũ obiecto
exteriori aut alteri⁹. si eiusdẽ: tũc qḋ i aĩa reli-
quitur est verus sonus verus color. h̃ autẽ est
absurdũ. ꝓbatur: q: oẽ actiuũ eiusdẽ rõis põt

effectū aliquē augmētabilē prius causatū ab agente eiusdē rōnis augmētare. g si in poten tia interiori causet verus calor vel verū frig9 p vnū calidū extrinsecū pōt aliud calidū eiusdē calorē causatū augmētare. ⁊ sic illa potentia esset multū calida ⁊ frigida ⁊ alba ⁊ nigra ex sola aspectōe istoꝝ. qd vere falsum est: nec ē ibi aliqd terminās actū alteri9 rōnis ab obiecto exteriori: q2 ois potētia potens discernere inter min9 dissimilia pōt discernere iter magis dissimilia: s hec virtus pōt discernere indiuidua eiusdē spēi: g pōt discernere iter illud delectū qd hz rōem obiecti terminantis p se ⁊ obiectū extra: cui9 ē ymago qd est falsū ⁊ ɔ experientiā. Itē nullū obiectū potētie sensitiue pōt augmētari p actū eiusdē potentie: q2 obiectū psupponit actui: s illud impressum p actū ymaginādi ⁊ fantasiādi augmentat: g non hz rōez obiecti terminātis. Idō dico q illud derelictū hz magis rōem inclinanti ⁊ elicientis partialiter actū ymaginādi q terminātis: h pbatur: q2 nō videt magis incōueniēs ponere aliqd inclinatū in potentia interiori q exteriori: s i organo exteriori pōt poni talis q̄litas iclinās sicut pz in scriptorib9 in cantoribus ⁊ oibus opantibus manualit: ⁊ tamē nō oēs ille q̄litates inclinant tm̄ ad aliqd eiusdē rōnis s ad idē indiuiduū nūero pz in aliquo iclinato ad trāseundū p certū ostiū ⁊ locū ⁊ in certa parte te dom9: ⁊ post mutet ostiū: adhuc freq̄nter redit ad locū vbi prius fuit ostiū: q̄uis p multos act9 generet q̄litas inclinās ad transeundū p scdm ostiū. Et ita qualitas inclinās ad trāseundū p primū ostiū inclinat ad idē indiuiduum numero nō tm̄ spē: g eodē modo pōt poni q sit aliqua q̄litas in virtute fantastica inclinans potentiā ad act9 cōsimiles. Itē nullus experitur se hr̄e aliqd pter actū fantasiandi nisi post actū: s tale magis hz rōem habitus inclinantis q ymaginis representātis. g ⁊c. Quantū ergo ad potentias exteriores recapitulando. dico q in visu imprimit q̄daz qualitas cōfortās vel debilitās organū: ⁊ illa est subiectiue i organo: q2 organū debilitat ⁊ nō potentia: sicut pz p phm primo de aia de oculo senis ⁊ est q̄litas alteri9 rōnis ab obiecto extrīseco: ⁊ illa nec est qualitas nec passibilis qualitas: s est q̄dam qualitas q̄ nō est in aliqua spē qualitatū enumerata ab aristotele: q2 ois passio ⁊ passibilis qualitas ab aliquo sensu pōt sentiri: s ista a nullo pōt sentiri: q2 manere pōt i organo: etiā nullū actū pōt elicere sicut pz in ceco aliquo ⁊ ita ille species q̄s aristoteles enumerat sunt insufficientes. Exemplū. venenū p aliquā qualitatē inficit hoiē ⁊ illa nec est passio nec passibilis qualitas: q2 a nullo sensu potest sentiri. Si dicas q illa qualitas sit subiectiue i organo vt distinguit ɔtra potentiā sensitiuā si ponatur q in hoie nō sint nisi due forme substantiales aia itellectiua ⁊ aia sensitiua: g illd organū nō icludit nisi tm̄ materiā primā ⁊ accidentia puta q̄ritatē. g ⁊c. Ergo nō erit subiectū imediatū accidentis. Rñsio. Dico q generalr subiectū cuiuscūq accidentis est ita simplex sicut suū accidēs. qd pbat: q2 illud accñs aut est simplex ita q nō hz partes: aut hz partes. Si pmo modo ⁊ subiectū suū primū sit cōplexū cōpositū ex materia ⁊ forma: g illud accidens totū erit in materia ⁊ totū in forma: hz nō primo. ⁊ p ɔñs idē accidens erit simul in diuersis subiectis. Silr ad corruptōem respect9 non sequit corruptio alicuius absoluti. ergo si de9 destrueret vniōnē materie ⁊ forme adhuc posset idē accidens absolutū manere. Et nunc quero an in vtroq aut in vno tantū. si primo modo tunc sicut prius idē accidens esset simul ⁊ semel in diuersis locis vl subiectis. Si i vno tantū: tunc subiectū suū est ita simplex sicut suū accidens: subiectū dico primū si aūt accidens habeat partes: tunc aut totū est in toto cōposito ⁊ totū in qualibet parte: aut totū in toto ita q pars sit in parte. Si primo mō: tūc idē esset in diuersis subiectis simul maxime si deus destrueret vniōnē partiū conseruādo illud accidens in subiecto quo prius. Si scdo modo tūc pars q̄ est subiectiue in materia habet subiectum primū simplex: ⁊ silr pars q̄ est in forma: idō dico q qdlibet accidens hz subiectū ita simplex sicut ipm est. Ad ppositū dico q priori casu posito q qualitas est subiectiue in q̄ritate tanq̄ in pmo subiecto ⁊ q̄ritas in materia. Preter istā q̄litatē ē ponere vnā aliā q̄ est passio vel passibilis q̄litas q̄ pōt sentiri a visu: ⁊ ista est eiusdē rōnis cū obiecto extra: et imprimit silr cū pmo actu videndi aliqd sensibile excellens: ⁊ nō generat ex illo actu: nec ē pncipiū illius actus sicut nec q̄litas alia debilitans: s vtraq istarū silr iprimit in organo visus distinguendo cōtra potentiā: ita q iste q̄litates ⁊ actus videndi vident esse q̄dam effectus ordinati respectu subiecti vel eque pmo pducti sicut prius dictū est: ⁊ vtraq est subiectiue in organo visus: put distinguit ɔ potentiā. ⁊ ista q̄litas scda est subiectū illius visionis secunde q̄ vocat apparitio q̄ est in absentia sensibilis extra: etiā ipso nō existente: ⁊ pter istas qualitates est in visu actus videndi q̄ est subiectiue in potentia vt distinguit ɔ organum.

Sz q̄tū ad sensum iteriorē puta fantasiā est ibi duplex q̄litas vna impssa ab obiecto ɔfor

catiua vel debilitatiua organi:⁊ illa est alteri
us rōnis ab obiecto extra sicut illa in visu:⁊ ē
alia generata per actū generandi q̄ nō est sub
iectiue in organo: vt distinguit̄ cōtra potētiā
precedens qualitatē: sed est subiectiue in po-
tentia: vt distinguit̄ cōtra organū sicut ipe a-
ctus fantasiandi: ⁊ illa qualitas scd̄a non est
alicuius actus: sed est habitus generat⁹ p actū
fantasiādi inclinās sicut cā partialis ad act⁹
cōsimiles i absentia rei sensibilis: sicut posui
in intellectu: ita q̄ post primū actū si ip-
sum sensibile destruat̄ pōt potentia fātastica
cū illo habitu generato ex primo actu elicere
actū fantasiandi terminatū ad idē sensibile
numero qd̄ prius vidi. sicut cognitio abstracti
ua intellectus terminat̄ ad idē singulare nu-
mero qd̄ vidi intuitiue in intellectu: ⁊ nō ter-
minat̄ ad aliquā similitudinē vel ymaginē qd̄
nō sicut ymaginant̄ aliq̄ ⁊ false. qꝛ oīa illa que
a p̄betis sctis ⁊ doctorib⁹ vocant̄ fantasma
ta simulacra ydola sunt ipamet sensibilia pri⁹
sensata ⁊ post fantasiata: ⁊ nō spēs sensibiliū.
eundē em̄ hoīem quē prius vidi nūc ymagior
⁊ nō spēs hoīs. ⁊ iō de istis dicendū est sicut
dictū est in primo de ydeis: sed q̄ sicut ydea ip
sa est ipamet res singulariter cognita ⁊ nō ali
qua spēs eius: sed ipamet res singularis q̄ nunc
est in effectu ⁊ ab eterno terminauit cognitio
nē diuinā. q̄re in primo. Eodē mō est in ꝓposi-
to: qꝛ ipamet res singularis q̄ primo terminat
actū videndi corporalē ipa oīno indistincta: ⁊
terminat actū fantasiandi ⁊ intelligendi ab-
stractiue: ⁊ nulla spēs terminat. ⁊ sicut hoc no
men ydea vel ꝯceptus aliq̄n significat princi
paliter ipam rē singularē creatā ⁊ cōnotat a-
ctū intelligendi diuinū. sic hoc nomen fantas-
ma vel ꝯceptus eius significat principalit̄ ip
sam rē ymaginatā cōnotando actū fantasian
di. Et pm̄ istud pꝫ q̄ quot sunt indiuidua fāta
stica siue sint eiusdē spēi siue alteri⁹ tot habet
fantasmata. ⁊ sic cōe dcm̄ est falsum q̄ species
habet tm̄ vnū fantasma: qꝛ tot sunt fantasma
ta quot indiuidua. Si dicas ex quo ponis ha-
bitū gn̄ari ex p̄io actu fātasiādi a quo causat̄
primus act⁹ fātasiādi nō ab obiecto sensibili: qꝛ
sic fātasia eēt i actu suo: qn̄ sēsus eēt i actu
⁊ tūc potētia fantastica haberet cognitōnem
intuitiuā: qꝛ cognitōem in p̄ntia rei sicut potē
tia visiua. qd̄ videtur falsum: nec ab illa quali
tate debilitatiua vel cōseruatiua: qꝛ illa per te
nō est obiectū alicui⁹ actus. cū qꝛ illa simul im
primit̄ cū actu fantasiandi: nec in absentia sē-
sibilis remanet aliq̄d in sensu exteriori: parti-
culari: vel cōi qd̄ possit cū potentia fantastica
primū actū fantasiandi causare: qꝛ ille potētie
nō sunt receptiue qualitatū acceptarū sic ab
extrinseco: sed tm̄ illius qualitatis corruptiue vl'
cōseruatiue: a quo ḡ conseruat̄ primus actus
fantasiandi. Rūdeo vna cā partialis est visio
corporalis: ⁊ alia est potentia fantastica. Iste
due sufficienter causant cū deo primum actū
fantasiādi ⁊ obiectū sensibile extra non est cā
illius act⁹: sed tm̄ est cā causē. qꝛ si de⁹ destrueret
sensibile extra: ⁊ cōseruaret in oculo cognitio-
nē eius intuitiuā: adhuc possꝫ virtus fantasti
ca in actū fantasiādi sensibilis: sed si cognitio i-
tuitiua destruat̄ siue maneat sensibile siue nō
impossibile est primū actū fantasiādi hr̄i natu
raliter. nūc aūt p ꝓpositiōez freq̄nter acceptā
qn̄ aliq̄d sic se hꝫ q̄ illo posito pōt aliud poni
naturalit̄: ⁊ illo nō posito nō pt aliud poni na
turalit̄ illud est cā illi⁹: sed sic est de cognitōe in
tuitiua sensus. ⁊ p̄mo actu fantasiandi ⁊ non
de obiecto sensibili in actu fātasiādi: ḡ cogni-
tio ītuitiua sensus est cā partialis respectu pri
mi actus fantasiandi ⁊ nō sensibile extra. Ex
istis sequit̄ q̄ p̄mus actus fantasiādi tūc ē qn̄
sensus exterior est in actu elicito circa sensibi-
le: qꝛ p̄mus nō pōt hr̄i nō existente cognitōne
intuitiua sensus: qꝛ tunc deficit vna cā partia
lis necessario req̄sita: nec remanet aliq̄d i po-
tentia exteriori post actū q̄ eius vicē suppleat

Sed tūc est dubiū vtrū illa p̄ma cognitō fā
tasie sit ītuitiua vel abstractiua videt̄ q̄ ītui-
tiua. tū qꝛ mediāte illa pōt potētia iudicatiua
iudicare rē esse qn̄ est: ⁊ nō esse qn̄ nō est stāte
cognitōe sensitiua: ⁊ tūc cognitio mediante q̄
sic iudicat̄ est intuitiua p te. tū qꝛ oīs cognitio
abstractiua rei p̄supponit in eadē potētia co-
gnitōem intuitiuā eiusdē rei: sed potētia fātasti
ca cognoscit rē abstractiue destructa cogniti
one sensitiua: qꝛ mediāte habitu gn̄ato ex prio
actu. ḡ prius cognoscit eādē rē ītuitiue. Rūdeo
pluralitas nō ē ponēda sine nc̄cītē: sed nō appa-
ret necessitas ponēdi talē cognitōez ītuitiuā
in fātasia. Iō dico q̄ p̄ma ei⁹ cognitio est ab-
stractiua: qꝛ i vna forma q̄ ē p̄ncipiū multarū
cognitionū sufficit vna cognitio intuitiua re
spectu vni⁹ obiecti vni⁹ potentie illi⁹ forme: sed
tota forma sensitiua i hoīe est vna forma: lꝫ ha
beat ptes diuersas extēsas sub diuersis ptib⁹
q̄titatis: iō respectu vnius obiecti sufficit co-
gnitio ītuitiua vni⁹ potētie illi⁹ forme ⁊ respe
ctu alteri⁹ suffic̄ ꝯgnitio ītuitia alteri⁹ potētie
eiusdē forme nō solū eiusdē potētie: sic pꝫ d̄ sē-
sibilib⁹ q̄nqꝫ sēsuū exterioꝝ: ⁊ iō cognitōes po
tētiarū itellectiuarū eiusdē forme sūt abstracti
ue. ⁊ pp rōez eādē qꝛ aīa itellectiua distīguit̄ in
hoīe realit̄ a sēsitiua: iō reqrit ipaꝫ cognitōem
intuitiuā vel sensitiuā ⁊ sic intelligit̄ illud qd̄

¶ Queritur.
¶ Respondetur.

P

Q

f ꝓlogo dicit̃ ꝙ cognitio abstractiua p̃suppo
nit tñ in eadē potētia cognitōem intuitiuā eiuſ
dē rōnis ⁊ in eadē forma: q꞉ potētia est forma
ſ nō oportet in eadē potētia eſſe ⁊ in eadē par
te forme q̄ habet cognitiōem abstractiuā: ſed
alia pars eiuſdem forme elicit intuitiuam et
illa vna intuitiua in vna forma circa vnū ob
iectum est illa mediante qua iudicatur res eſ
ſe vel non eſſe non mediante abstractiua cu
iuſmodi est oīs actus fantaſie ſenſus ⁊ oīū ſen
ſuū interiorꝝ. ſic ꝑ ptꝫ de ſenſib⁹ interioribus ⁊
exterioribꝰ q̄d eſt ponendum in eis ⁊ q̄d non.

R
Ad primum

Ad rōnem p̃me opinionis. Ad auctoritatē
dico ꝙ magna eſt equiuocatio de ſpē: q꞉ aliqñ
phs accipit ſpēm ꝓ actu aliqñ ꝓ habitu aliqñ
ꝓ indiuiduo eiuſdē rōnis qꝺ pōt dici forma vl
ſpēs: ⁊ iō cōiter vel ſemꝑ vbi phs ponit ſpēm
cōmentator ponit formā. Ad qū dicit ꝙ plan
ta nō ſentit: q꞉ nō recipit ſpēm: nec hꝫ organū
ad hoc. hoc eſt cōtra opinātes p̃riium: q꞉ corpo
ra inanimata .i. corpora dyaphana recipiunt
ſpēm: ⁊ tñ nō ſentiunt. dico ꝙ aristoteles acci
pit ibi ſpēm ꝑ actu. ⁊ iō q꞉ plāta nō hꝫ recepti
uū actua ſentiēdi: nō eſt potentia ſenſitiua ſic̄
prius patuit. ⁊ iō q꞉ planta nō hꝫ potētiā ſen
ſitiuā: iō nō pōt ſentire. Ad ſcōm ꝑ idē. ⁊ ꝙ ſ

Ad ſcōm

verū ē ptꝫ: q꞉ aliter nō poſſet dari cā q̄re dya
phana vt aer aqua ⁊c̄. nō ſentiūt cū recipiunt
ſpēs. Et ad ꝓbatōem dico ꝙ receptiuū i orga
no: ⁊ ſenſatū nō ſunt eiuſdem rōnis ⁊ ſubiecti
vl̄t. aliqñ tñ ſūt ſicu t prius dcm̄ eſt. Ad alias

Ad tertiū.
Ad quartū.

duas ptꝫ ꝑ idem. Ad aliud dico ꝙ excellētie
ſenſibiliū corrūpunt ſenſum: nō tñ dico actum
ſentiēdi nec ſpēm: ſ aliquā qualitatē q̄a nul
lo ſenſu ꝑcipit̃: nec ꝑcipi pōt ſic̄ dcm̄ eſt. Ad

Ad quintum.

cōmentatorē dico ꝙ plāte nō ſentiūt: q꞉ nō ha
bēt carnē .i. debitā diſpoſitiōem q̄ requirit̃ ad
actū ſentiēdi: nec habēt p̃ncipiū qꝺ poſſit re

Ad ſextum

cipere formas ſenſibiliū .i. actus. Ad idē ter
tio de aīa. dico ꝙ aliq̄d imprimit̃ poſt appre
henſionē forme ſenſibilis ſ nō ſpēs: ſ alia q̄li

Ad ſeptimum

tas vna viſibilis ⁊ alia inuiſibilis. Ad aliū di
co ꝙ iſte q̄litates nō efficiunt̃ poſt actū in ſen
ſibus exterioribꝰ: ſ ſimul hꝫ forte in ſenſibus i
terioribꝰ efficiunt̃ poſt. Ad aliud de alicē di

Ad octauum

co ꝙ ſenſibilia aliq̄d operant̃ in ſenſu nō ex
poſito. Ad auctoritates auguſtini dico ꝙ ꝑ ſi

Ad auctoritates auguſtini

militudinē ⁊ ymaginem intelligit viſionem
ſicut ptꝫ ꝑ eundē ibidē. Ad aliud dico ꝙ ꝑ il
las regulas intelligit aliq̄d eiuſdem rationis
⁊ nō ymaginē. Ad primū ꝓ ſcōo articulo. di

C
Ad primū ꝓ ſcōo articulo ⁊ ad oēs auctoritates ariſtotelis

co ꝙ in fantaſia aliq̄d manet: ſ illud nō eſt ob
iectū actus: ſed habitus q̄dam inclināo ad fā
taſiādū obiectū prius ſenſatū. Et dico ꝙ phs
per ſimulacra fantaſmata ydola ymagies nō
intelligit aliqua realiter diſtincta a rebus ex
tra ſicut in p̃mo dcm̄ eſt de ydea q̄ nō dicit ali
quid niſi creaturā cognitā: ita in ꝓpoſito iſta
dicūt rem ipſam ſm ꝙ terminat ipm actū ſen
ſus interioris in abſentia rei ſenſibilis. hoc pꝫ
in ſilr̃: q꞉ dicimus ꝙ aliq̄s videt ymaginē ipſi⁹
in ſpeculo: ⁊ tñ nulla ymago videtur: ſ ipa res
extra videtur. Unde dico ꝙ remanent ſimula
cra: quia remanet ibi aliqua qualitas q̄ incli
nat potentiā fantaſticā ad apprehenſionē il
lorꝝ prius ſenſatorꝝ. Ad auctoritates alias di
co ꝙ ſicut in aqua apparet ydolū nō ꝙ aliq̄d
ibi appareat preter rē extra exiſtētē: ſ ipamet
res ita eſt interius: quia ipamet res prius ſen
ſata apparet: hoc eſt terminat actū fantaſian
di: tamē bene poteſt diſcerni vtrū ibi ſit vl̄ nō
Hec de queſtione. Queſtio. xviij.

A
Queſtio XVII

Trū ſenſibile im

v

primat ſpēm ſuā in medio. diſtin
ctā ab eo realiter. ꝙ ſic prob atur
ꝑ cōmentatorē ſcōo de aīa cōmento. lxvij. vbi
dicit ꝙ viſibile ſcꝫ color eſt mouens dyapha
nū in actu. hoc autē non eſt niſi imprimendo
ſpēm ſuā. ergo ⁊c̄. Ad oppoſitū. iſta ſpecies ſi
eſſet: eſſet in aliquo predicamēto: ⁊ nō niſi in
predicamēto qualitatis: ſed hoc eſt falſum: q꞉
nō eſt in p̃ria ſpē: q꞉ nec habitus: nec diſpoſitō
nec in ſcōa: q꞉ nec eſt potentia nec impotētia
nec in tertia: q꞉ tunc eſſet paſſio vel paſſibilis
qualitas: qꝺ eſt manifeſte falſum. ꝑ ⁊c̄. Hic

B
Opinio prima

dicitur cōiter ꝙ ſpecies ſunt ponende in me
dio. ⁊ hoc ꝓbatur per rōnem ꝑ experientiam
⁊ per auctoritatē. Per rationē primo ſic. Ni

Argumētū primum

hil agit in diſtans niſi prius agat in medium:
ſed ſenſibile diſtans a ſenſu agit in ſenſum. er
go prius agit in mediū: illud autē qꝺ cauſat in
medio eſt ſpecies. ergo ⁊c̄. Minor patet per
Ariſtotelē ⁊ Auguſtinū q̄ dicunt ꝙ ſenſibile
agit in ſenſum: ⁊ hoc cōcedo: quia agit in ſen
ſum ſicut in intellectū. maior patet per cōmē
tatorē ſeptimo phiſicorꝝ cōmēto nono. vbi di
cit illud: ꝙ mouens ⁊ motū ſunt ſimul ⁊ idem
intendit cōmentator declarare in tertio libro
ꝙ medium eſt inter motorem propinquū et il
lud quod mouetur ab eo: neqꝫ plenū neqꝫ va
cuū. illud probat inductiue in cōmentis mul
tis. Idem dicit commentator ſcōo de aīa cō
mento. lxxiiij. ꝙ viſio nullo modo poteſt fieri
per vacuū: ſed hoc nō eſt niſi quia mediū pati
tur ab obiecto. ergo ⁊c̄. Itē color exiſtit ī ob

Secundū.

iecto viſibili pure materialiter. ī oculo aūt exi
ſtit imaterialiter ⁊ ſpūaliť: tunc ſic natura ꝓ
cedit ꝑ media determiata. Et purū materiale

Tertium

non agit in imateriale. ergo obiectū ſenſibile.

materiale nõ imediate agit i sensũ: ƀ spẽs i me dio: ⁊ potẽtia visiua cognoscit imaterialiť. et ꝑ ↄ̃ns nihil materiale ꝑt eã imediate immutare

Quartum

Jtez cõmentator scḋo de aĩa ↄmẽto. cx. dicit ꝙ sicut color habet duplex esse. s. esse i corpore colorato. ⁊ ƀ est esse corporale ⁊ esse in dyaphano. ⁊ ƀ est esse spũale. ita ⁊ odor ⁊c̃. Scḋo ꝓbať ista ↄclusio ꝑ tres experiẽtias.

Experientie tres prima

Pria est. si radius solaris trãseat ꝑ vitrũ rubeũ tũc i pariete opposito illi vitro apparet spẽs coloris rubei ⁊ nõ vera rubedo. q̃a illa rubedo nõ essꝫ in medio: eo ꝙ mediũ nõ est susceptiuũ eiꝰ: nec in pariete. q: color parietis non ꝑ variať ad variationẽ radij solaris. Et similiť si vitrũ sit albũ ⁊ paries sit niger: tunc nõ põt ille color apparere esse in pariete. q: tũc in eadẽ pte essent simul forme ↄtrarie.

Secũda

Scḋa experiẽtia e spe culũ repꝛesentãs aliqḋ visibile sibi oppositum aliq̃d recipit ab opposito. s[illegible] non recipit ipm obiectũ. pꝫ. ergo eius spe[illegible] ⁊c̃.

Tertia

Tertia experiẽtia est ꝙ mulier menstruosa inficit speculũ. ergo aliq̃d causat in speculo: nihil aũt nisi spẽm ergo ⁊c̃. Per auctoritates arguiť. ꝑ ↄmẽtatorẽ scḋo de aĩa ↄmẽto. cxxij. Ubi dicit aliq̃d patiť a colore sono ⁊ odore: qḋ nõ est natũ sentire ea, sed nihil est hmõi nisi mediũ. g̃ ⁊c̃. Jtẽ tertio de aĩa ↄmẽto. lxv. dic̃ ꝙ sensibile est mouẽs nõ motũ. mediũ est mouẽs motũ. ⁊ sensus est motũ nõ mouẽs. ergo mediũ aliq̃d recipit aliud a sensibili rõe cuiꝰ est motũ. Jtẽ de somno ⁊ vigilia diciť. ꝙ mediũ aliq̃n inficiť ꝑ insẽsibilia. puta ꝑ odores. g̃ recipit aliq̃d. Jtez in de sensu ⁊ sensato diciť. incõgruũ ẽ ꝑterire q̃n faciamꝰ obiectionẽ q̃re solꝰ oculus videt. mill[illegible] aũt alioꝝ in quibꝰ apparẽt ydola. Propter ista ⁊ alia poniť ꝙ sensibile imprimit spẽm i medio. aliq̃ tñ dicũt ꝙ est eiusdẽ rõnis cũ obiecto a quo causať. aliq̃ dicũt ꝙ alterius rõis.

Cõtra opiniones Arguitur

Contra istã opinionẽ. ⁊ pmo cõtra ↄclusionẽ. scḋo ↄtra rõez. q: nõ ↄcludit. Quero eñ an illa species est eiusdẽ rõis cũ obiecto a quo causať: an alterius. Si eiusdẽ rõis sit: tũc nulla indiuidua formaliť ↄ̃ria ⁊ repugnãtia pñt se ↄpati in eodez subiecto. sed respectu eiusdẽ ptis medij ꝑt albedo ⁊ nigredo equaliť approximari. ⁊ ꝑ ↄ̃ns in nulla pte recipiť equaliť spẽs vniꝰ ⁊ alteriꝰ ergo ille spẽs si sint eiusdez spẽi cũ albedine et nigredine: ille due spẽs formaliť repugnabũt. sicut albedo ⁊ nigredo. ⁊ ꝑ ↄ̃ns si eẽnt in eadẽ pte medij sequereť ꝙ forme cõtrarie ⁊ sibi repugnãtes essent in eodẽ subiecto. Jtez si sic. tũc spẽs coloris nõ esset plus rõ videndi q̃ color cũ sint eiusdẽ rõnis ⁊ eiusdẽ speciei ꝑ te. ergo nõ est ponẽda species ꝑm istã viã ꝓpter rationẽ videndi. Jtez q̃n sunt aliqua eiusdẽ rõis illud qḋ imediatius causat visionẽ: imediatiꝰ videť. ergo si species albedinis sit eiusdẽ rõis cũ albedine: et imediatius causat actũ vidẽdi per te: ergo spẽs imediatiꝰ videť qḋ est manifeste falsum. Si sit alteriꝰ rationis: tunc esset in genere qualitatis: ⁊ pꝫ inductiue ꝙ in nulla eius spẽ sicut prius dcm̃ est.

D

Contra pmaz rõnem ꝓbo ꝙ nõ semꝑ mouẽs imediatum est siť cũ moto: ƀ ꝙ põt distare ꝓbo: q: sol causat lumẽ hic inferiꝰ iuxta terrã: ⁊ nõ mediũ illuminatũ qḋ est inter solẽ ⁊ lunã causantẽ lumẽ ƀ inferiꝰ ꝓpe terrã: ergo sol põt agẽ ꝑ mediũ distans imediate ex parte solis. ⁊ ꝑ ↄ̃ns eodem modo põt agere in diuersis medijs imediate. Assũptũ pꝫ: q: oẽ actiuũ naturale eq̃liť approximatũ multis passiuis ⁊ dispositis eq̃lem effectũ causat in illis passiuis: ƀ illud lumẽ in medio illuminato qḋ magis appropinquat soli ẽ agens naturale ⁊ equaliť approximať vni medio magis remoto ⁊ alteri. ⁊ vniũ mediũ equaliter est receptiuũ luminis: sicut aliud: ⁊ nõ est obstaculũ. g̃ illud lumẽ equaliť causabit aliud in vno medio ⁊ aliud in alio. hoc falsum est et cõtra experientiã. nã si sit obstaculũ inter solẽ ⁊ vnã partẽ medij: ⁊ nõ inter solẽ ⁊ aliã partẽ medij. ⁊ loquor de medio remoto a sole qḋ est ꝓpe terraz: q: ibi magis apparet licet verum sit: ita de medio ꝓpinquo sicut de remoto: ⁊ hoc siue illud obstaculũ sit ꝓpe solẽ siue multũ distans. Exemplũ primi si vna pars solis operiatur nube ⁊ alia non. Exemplũ scḋi q̃n radius solis vel aliud lumen transit ꝑ fenestram apertam: tũc paries fenestre est obstaculũ inter solem ⁊ etiã inter vnã partẽ: ⁊ medij in domo ⁊ non inter aliã. Jstis positis pꝫ assumptuꝫ: q̃a vnũ mediũ intense illuminať ⁊ aliud nõ: sicut apparet in mõtibus: quãdo vna pars solis tegitur nube alia nõ ꝙ in vna parte montis siue medij iuxta vnã partẽ montis causatur lumẽ intensum: q: ibi reflectuntur radij solares ⁊ in alia parte est vmbra: ⁊ eodem modo est de radio transeunte ꝑ fenestrã q: in vna parte medij iuxta parietẽ oppositũ causať lumẽ intensum in alia parte non: ergo istud lumen intensum non imediate causatur ab alio medio illuminato. ergo immediate causatur a sole: ⁊ per consequẽs potest sol imediate agere in distãs Si dicas ꝙ mediũ illuminatũ potest causare lumen in alio medio qḋ distat ꝑm lineã rectã ⁊ non si distet ꝑm lineã lateralem. Contra. si lumen in medio causet ꝑm lineam rectam: tũc ab illo medio ad omnem partem potest trahi linea recta. ergo equaliter causabit in oĩ parte medij ab ea distante: quod est contra sensum. Si autẽ dicas ꝙ lumen in medio causat

aliud lumē in virtute solis: ⁊ ideo nō pōt causare lumē in aliquo: nisi in illo qđ distat a sole ꝫm lineā rectā: hoc modo accidens agit in virtute substātie: q: est cā partialis cōcurrēs cuꝫ natura ad agendū. Cōtra. q̄ro q̄d est causare i virtute solis: aut q: sol cōcurrit cū eo ad causādū effectū imediate puta lumē: aut q: sol imediate causat lumē in illo medio ⁊ conseruat illud si p̄mo modo habeẽ ꝓpositū: q: sol imediate agit in distās lꝫ partialiter. si scđo mō tūc sol tm̄ est cā medij luminis: q: est cā alteri⁹ luminis. ⁊ ꝯñs sequiẽ sicut prius φ ois pars medij distāa a p̄mo medio ꝫm lineā rectā ⁊ equaliter equale lumē recipiet qđ est cōtra sensum ꝗ opꝫ necessario φ lumē intensum causatū in vna parte medij inter aquā ⁊ solē vbi nō ē obstaculū causeẽ imediate a sole. Scđa experiētia. si due candele distincte ꝫm sitū ponanẽ respectu eiusdē foraminis causabūt distictos radios ꝫm sitū in pariete opposito: sicut ad sensum ptꝫ. ꝟ isti radij nō causanẽ a lumie in foramine: q: illud lumē equaliter respicit oēm partē parietꝭ etiā ꝫm lineā rectā: ⁊ q̄libet pars medij iuxta parietē est equaliẽ receptiua lumis. ꝗ vel equaliẽ causabit in q̄libet parte vel i nulla. ꝗ isti radij distincti causantur imediate ab istio. Et si q̄ras ex quo non tm̄ causaẽ lumē in vna parte medij inter quā ⁊ corpua luminosū nō est obstaculū: ꝟ etiā in illa parte iter quā ⁊ corp⁹ luminosum est obstaculū sicut ad sensuꝫ apparet: lꝫ nō ita intēsum lumē causeẽ in vna parte sicut in alia: q: illud. nō pōt causari a sole imediate ꝓpter obstaculuꝫ. R̄ndeo. lumen causatū sic lateraliter ꝫm casum positū. causatur ab alio medio illuminato qđ equaliẽ distat a parte medij recipiēte lumē intēsum ⁊ remissum. Et si dicas quare ergo nō pōt illud lumē intēsum causare aliud lumē iuxta parietē. R̄ndeo φ illud lumē nō pōt causare ita pfectū effectū: ꝟ impfectiorē pōt etiā si suspēderet de⁹ actū simul respectu medij distantis nihilominus posset lumē in medio iuxta parietē causare: ⁊ p ꝯsēq̄ns ista duo lumia sunt effect⁹ subordinati respectu eiusdē cause quoꝝ neutrum est causa alterius. Et si dicas φ subordinatio effectuū iprobaẽ in p̄mo libro. Quia q̄n aliq̄s effectus p̄supponit aliq̄d necessario illud presuppositū hꝫ causalitatē respectu illi⁹ effect⁹.

R̄ndeo φ q̄n necessario presupponit sic φ effectus nō pōt aliquo mō causari naturaliẽ nisi illo p̄supposito: tūc verū ē φ sic iprobaẽ subordinatio effectuū: ꝟ in ꝓposito posito φ solvẽ candela nō causet lumē in medio ꝓpinquo p quācunqꝫ potentiā ꝟ ponaẽ nihilomin⁹ causabit lumē in medio remoto. Tertia experiētia ē de magnete q̄ ꝫm cōmētatorē. vij. phi. trahit ferrū distāo ab eo localiter trahit dico imediate ⁊ nō virtute aliq̄ existēte in medio vel ferro ergo lapis ille imediate agit in distās nō agēdo in mediū. ꝯña ptꝫ ad sensum: q: si virt⁹ aliq̄ causata in ferro a magnete moueret ferrū effectiue: tūc sic vbi agēs est vnū ⁊ idē est passum semp sequiẽ idē effect⁹ ceteris parib⁹. si ꝗ virtus in ferro moueat ferrū ⁊ nō magnes: ꝗ destructo magnete p potētiā diuinā adhuc ferrū ibi moueret p potētiā sibi ipressam. ⁊ tunc q̄ro ad quā partē mūdi aut superi⁹ aut ꝫ lineā rectā ⁊c. nec sic nec sic. ꝓbaẽ: q: illa v̄t⁹ nō mouet sursum nisi lapis sit versus sursum. ⁊ sic de alijs differētijs loci: ꝟ annihilato lapide p potentiā dei ⁊ cōseruata virtute in ferro: tunc lapis nō est sursum ⁊c. ꝗ virtus existens in ferro nō est p̄ncipiū mouēs ferrū: ꝟ ipse lapis ⁊ eodē modo ꝓbaẽ φ nulls virtus lapidis moueret ferrū: q: si de⁹ destrueret lapidē ⁊ conseruaret virtutē in medio non moueret ad aliquā differentiā loci: q: nō pōt moueri ad aliquē locū nisi ibi sit lapis. Si dicas φ ista rō ꝯcludit φ nec virt⁹ in medio nec in ferro mouet ferrū vt causa totalis: ꝟ q̄n moueat vt cā partialis nō probat. R̄ndeo φ p̄t mouere vt cā partialis si ponatur ⁊ lapis sili̇̃ vt cā partialis p̄ncipalis immediate mouet: ⁊ ꝟ ē ꝓpositū φ lapis p̄t imediate i distās: ⁊ eodē mō p̄t ꝯcedi φ lumi i vno medio p̄t esse cā ptialis cōcurrens cū corpe luminoso puta sole vł cādela ad causandū lumē intēsum i alio medio iuxta parieteꝫ: ꝟ nō p̄t eē cā totalis. ⁊ tūc esset dicēdū ꝯñter φ si de⁹ suspēderet actiōem solis respectu illi⁹ medij qđ est cā partialis illi⁹ lūis intēsi: tūc sol nō causaret lumē ita intēsum sicut p̄us: lꝫ posset causare lumē multū intēsuꝫ. Si dicas φ virt⁹ in ferro est cā totalis mouēs ferrū: ꝟ nō agit illa virtus: nisi virtute lapidis illi⁹. tūc queriẽ sic pri⁹ q̄d est agere virtute respectu alteri⁹. Itē agēs pōt agere i distāo nō agendo in mediū q̄n est mediū susceptiuū effectuū eiusdem rationis. igiẽ eodē modo q̄n mediū nō ē susceptiuū effectuū eiusdē rōnis. assumptū ptꝫ q: sol causat calorē in terts ⁊ ꝓpe terrā imediate: ⁊ tm̄ non causat calorē in media regione aeris: q: ibi est maximū frigus: ⁊ tamen aer est susceptiu⁹ caloris cum sit naturaliter calidus. Si dicas φ mediū illuminatū appropinquans soli causat immediate lumen ⁊ calorem in aere prope terram: ⁊ non sol. Contra. si deus suspenderet actionem suam respectu illius luminis medij: adhuc causaret lumen: et calorem in medio iuxta et non in medio sibi propinquiori: ergo calor nō causatur ab illo medio illuminato

Si dicas ꝙ si de⁹ causaret lumen in medio iux terrã: ⁊ non in medio sibi ꝓpinquiori de⁹ dico coagens cũ sole: adhuc sol nõ causaret calorẽ imediate: ſ causat ab illo lumine existẽte i aere iuxta terrã imediate. ⁊ si de⁹ suspenderet actionẽ solis respectu luminis: tũc nõ posset sol causare calorẽ: q: nõ põt illũ causare nisi mediante lumine. Itẽ lapis mouet ferrũ ⁊ non mouet seipm̃. nec mediũ: q: lȝ ponat virt⁹ in medio: tñ illa virt⁹ nõ mouet mediũ: ǵ nõ causat effectũ eiusdẽ rõnis in medio ⁊ in distãs. Itẽ vn⁹ angelus causat aliq̃d in alto distante multũ nihil causando in medio etiã ꝫm Iob. Itẽ obiectũ distãs ab angelo ⁊ a me põt intuitiue videri ab angelo ⁊ a me etiã si ꝑ potentiã diuinã obiectũ nihil causet in me: nec spẽm: nec cognitõem. Itẽ ꝯ hoc qd̃ ponit ꝙ nihil materiale põt agere in imateriale: ptȝ falsum de obiecto materiali sicut ꝓbatũ est. Itẽ agens nõ põt agere in distãs nõ agendo in mediũ. ꝓbatur. si mediũ sit in summo g̃du. Itẽ ꝯ primã experientiã ꝓbat ꝙ nõ causat ibi spẽs coloris qñ radius transit ꝑ vitrũ rubeũ: ſ causat ver⁹ color: q: oĩe qd̃ videt ab oculo corporali ꝑ se est lux vel verus color: ꝫm phm̃. ſ illud sic causatũ in pariete opposito vero videt: ⁊ vere terminat actũ videndi. ǵ cũ nõ sit lux necessario erit ver⁹ color. Si dicas ꝙ oĩe qd̃ videt ꝑ se hȝ esse reale est lux vel color: ſ si habeat esse intẽtionale nõ oportet: sic est in ꝓposito. ǵ ⁊c̃. Cõtra. h̃ spẽs est in gñe qualitatis. aut ǵ ꝑ se: aut ꝑ reductionẽ. nõ ꝑ reductiõem: q: nõ est pars essentialis alicui⁹ qd̃ sit ꝑ se in gñe: ǵ est ꝑ se in gñe ⁊ i tertia spẽ. ⁊ ꝑ ꝯñs est passio vel passibilis q̃litas, ǵ habet verũ esse reale: mirũ est quõ illud qd̃ est vera qualitas materialis ⁊ corporalis: ⁊ vere extensum in materia hȝ esse spũale siue intẽtionale. Itẽ sensus bene dispositus ⁊ debito modo approximatus si mediũ disponat nõ decipit circa ꝓpriũ obiectũ scd̃o de aĩa ſ sensus bene disposit⁹ iudicat causatũ habere verũ colorem. ǵ ⁊c̃. Item aliq̃s lapis generat colores ꝑ̃uidis: ſ illud generatũ nõ est spẽs coloris: sed verus color. Itẽ in sensu tactus non videt aliq̃d necessario ponendũ nisi ver⁹ calor vel alia qualitas: ergo nec in sensu visus nisi verus color. Item lux causata a luce est eiusdẽ speciei cũ ea: ergo nõ est intentio lucis. Assumptũ pȝ quia aliter non posset ꝓbari ꝙ lux esset forma accidentalis. Itẽ contra scd̃am experientiã de speculo nõ est ibi species aliqua: ſ totũ obiectũ videtur ibi ꝑ lineã reflexã ꝙ aũt ibi non sit species. probat: quia quãdo idẽ est obiectũ vel speculũ inuariatũ oĩno: ⁊ idẽ inspiciẽs inuariatũ oĩno tunc oĩa imprimunt huic speculo subiectiue sunt inuariata: sed oppositũ videmus si speculũ quiescat oĩno: ⁊ ego etiã quiescã oĩno: ⁊ illa res visa in speculo moueatur: tunc videt nunc in vna parte nunc in alia qd̃ nõ esset verũ si ymago rei imprimeret in speculo sicut accidens in subiecto: q: cũ accidens nõ possit transire de subiecto in subiectũ: illa ymago impressa ⁊ extensa in speculo non trãsiret de vna parte speculi ad aliam. Si dicas ꝙ sicut res visa in speculo mouet: ita generat noua ymago in speculo: ⁊ corrumpitur precedẽs: ⁊ non est est aliqua vna q̃ sic transeat de vna parte ad aliã. Contra. quando aliqd̃ accidens extensum informat aliqd̃ subiectũ si subiectũ diuidat potest vna pars accidentis conseruari in vna parte subiecti: ⁊ alia pars i alia parte. patet de albedine ⁊ alijs formis extensis: sed in speculo quãdo est integrũ nõ apparet nisi vna ymago vnius rei. si aũt frangatur nõ apparet vna pars istius ymaginis in vna parte fracta: ⁊ alia pars i alia parte sed apparent distincte ymagines ⁊ tot ymagines quot sunt partes speculi fracte. ergo non est aliqua ymago talis in speculo. Itẽ illud de muliere menstruosa nõ est ad ꝓpositũ. q: in illo speculo causatur vera qualitas ⁊ vera res manens i absentia mulieris. Ideo potest dici ad q̃stionem ꝙ maior difficultas videt de visibili ꝙ in alijs obiectis sensuũ. q: ab obiecto visibili nõ causat aliquid in medio alterius rõis ab ipso. Scd̃o ꝙ frequenter causatur in medio aliq̃d eiusdẽ rõis cũ visibili. Tertio quando ⁊ vbi. Quarto mouebunt dubia ⁊ soluẽt. Primũ ꝓbat: scȝ ꝙ a visibili puta corpore nõ causatur aliquid alterius rationis: ſ eiusdẽ puta color causatur in medio a colore in obiecto licet imꝑfectior: quia pluralitas nõ est ponẽda sine necessitate: sed nõ apparet necessitas ponendi tales species productas in medio alterius rõnis ab obiectis a quibus causantur: q: a oĩs iste species non possunt sentiri ab aliquo sensu: sed cũ iste species non possint sentiri ab aliquo sẽsu nõ dñt poni nisi ꝓpt rõeȝ deductã ex principijs per se notis vel experiẽtia: sed si eẽt aliqua ratio ad hoc videret esse hec ꝙ mouens ⁊ motũ sunt simul ꝫm contactũ: q: h̃ est ratio vbiq; cõmentatoris ad ꝓbandũ speciez esse: sed probatum est supra ꝙ aliq̃d põt agere in extremum distans nihil agendo in medio. Item illa species non habet esse intentionale ⁊ spũale: q: hoc dicere includit contradictõnẽ: q: oĩe ens extra aĩam est vera res ⁊ verũ reale habet esse: ⁊ vere ꝓducit de potẽtia medij: lȝ nõ ita ꝑfectũ sit sicut vnũ castrũ vł dom⁹ ⁊ ꝑ ꝯñs est vere substantia vł accidens. ⁊ si sic

accidens vere iformat subiectū. ergo dicere φ
est res extra aiam. ⁊ cū h̄ φ tm̄ h̄z esse spūale ⁊
intentōale est dicere opposita: nisi p esse spūa
le intelligaꝛ esse impfectū respectu alteri⁹ pfe
ctioris. ꝫ h̄ est metaphorice loq̄. si ḡ ē vero res
est in aliquo p̄dicamento: ⁊ nō pōt poni in ali
quo nisi in q̄litate ⁊ in nullo spē q̄litatis pōt
poni nisi in tertia. ptz discurrendo p singulas
spēs: ꝫ in illa non ponuntꝛ nisi passibiles q̄lita
tes ⁊ passiones. si aūt sint passibiles q̄litates
⁊ sensibiles q̄litates: tūc nō sunt alterius rōis
ab obiectis a q̄bus causanꝛ. necessario em̄ oīs
q̄litas visibilis corꝑaliter est color vł lux: ergo
tales vel sunt color vel lux. Nec sunt passiōes
qꝛ iste vere sunt q̄litates sensibiles. ptz de ru
bore ⁊ calore q̄ causanꝛ ex passione: ⁊ ita vere
sunt colores: lꝫ nō ita diu pmanētes. Item re-
spectu sensus tact⁹ qū obiectū distat nō poni
tur aliq̄ talis spēs in medio distincta ab obie
cto fm̄ spēm: ḡ nec in alijs sensib⁹. Scđo di-
co φ aliq̄d eiusdē rōnis cū obiecto causatur i
medio. qđ pbaꝛ p experimēta de radio trans-
eunte p vitrū rubeū vel viride ⁊c̄. sicut p̄us pa
tuit: qꝛ radius trāsiens p vitrū causat verū co
lorē in pariete opposito mediāte colore i vitra
tanq̄ mediāte cā ptiali. ⁊ ille color est eiusdeꝫ
spēi cū colore rubeo in vitro. qđ pbaꝛ: tū qꝛ ali
ter inter illū colorē ⁊ colorē in vitro nō esset tā
ta cōueniētia sicut est. tū qꝛ sensus magꝭ discer
nit īdiuidua alteri⁹ spēi abinuicem q̄ indiui
dua eiusdē spēi ppter cōuenientiā maiorē iter
hec q̄ inter illa: ꝫ inter duo indiuidua eiusdeꝫ
speciei pōt discernere puta inter albū magꝭ in
tensum ⁊ min⁹ intensum. ḡ multo magꝭ ibi: sed
ꝯñs est falsum: qꝛ deus pōt destruere illū colo
rem causatū p radiū transeūtem p vitrū ⁊ cau
sare aliū colorē in pariete cōsilem sibi p oīa. et
h̄ subito: ⁊ tūc sensus nō discerneret inter co-
lorē destructū ⁊ creatū a deo de nouo. ⁊ p ꝯñs
illi colores sunt eiusdeꝫ spēi: qꝛ si essent alteri⁹
spēi posset tūc sensus discernere inter illos qđ
est manifeste falsum: cuꝫ ḡ color causat⁹ a deo
in pariete vel in aere cōdensato sit eiusdē spēi
cū rubeo in vitro: qꝛ vterq̄ꝫ color est rube⁹: licꝫ
forte nō est eque intensus. ḡ eodem mō ali⁹ co
lor causat⁹ in pariete p transitū radij p vitrum
rubeū esset eiusdem speciei cū rubeo in vitro.
Eodē mō pōt argui ponendo φ deus ꝯseruet
illā spēm causatā in pariete p trāsitū radij: de-
struendo radiū vel nō destruendo: ⁊ causaret
in alia parte parietis aliā rubedinem p oīa si-
milem illi speciei: ⁊ tūc sensus nō indicaret a-
liquā dissimilitudineꝫ inter illos. ⁊ tū si essent
alteri⁹ speciei cito indicaret. ḡ sunt eiusdē spe
ciei ⁊ nō alteri⁹. Si dicas φ aer nō pōt recipe

G Scđm dictum

verū colorem. Cōtra q̄ncūq̄ꝫ aliq̄d est receptī-
uū q̄litatis augmentabilis i gradu itenso q̄n
est cōdensatū illud ideꝫ rarefactuꝫ pōt recipe
illā q̄litatem h̄ꝫ gradū remissum: ꝫ aer sic pōt
cōdensari: qꝛ pōt verū colorē recipe ⁊ intensuꝫ
ḡ rarus saltem pōt recipe remissuꝫ ppter hoc
dicit phs φ parietes et terra coloranꝛ colore
herbarū ⁊ plātarū p transituꝫ nubiū: ⁊ eodem
mō dicit de aere φ est colorat⁹. ⁊ si aer nō colo
raꝛ p colorē illarū plantarū nō coloranꝛ parie
tes ⁊ terra. h̄ etiā ptz p cōmentatoreꝫ scđo de
aīa cōmento. lxviij. vbi sic dicit. dyaphanū est
illud qđ nō est visibile p se ⁊ p colorē naturalē
existentē in eo: ꝫ illud qđ est visibile p accidēs
id est p colorem extraneū. ⁊ post. ⁊ iō natuꝫ est
recipe colores cū nullū ppriū habeat i se. Iteꝫ
cōmento. lxxi. oīe qđ videtur in luce est color
Iteꝫ cōmento. lxxvi. receptiuum colorꝫ nō est
aer fm̄ φ aer: nec aqua fm̄ φ aqua: ꝫ fm̄ natu-
rā cōem eis: ⁊ illa natura nata est recipe co-
lores extraneos ⁊ h̄ est: qꝛ nō h̄ꝫ colorem in se
oīno: quēadmodū dyaphanū est natura q̄ reci
pit colores extraneos fm̄ φ h̄ꝫ colorem ppriū

Ex istis ptz φ aer pōt recipere verū colorem
eiusdem rōnis cū colore a quo causaꝛ. Terciū ad
tertiū scꝫ qn̄ causaꝛ color in medio: ⁊ qn̄ nō di-
co φ forme cōtrarie fm̄ quemlibet gradū sunt
incōpossibiles: ⁊ iō q̄n vna forma h̄ns ꝯtrariū cau
saꝛ in medio alia forma sibi ꝯtraria in eadem pte
medij nō pōt causari ppter formalē repugnā
tiā inter illa: puta si albedo causeꝛ in medio i
tense vel remisse nō pōt nigredo in eadem pte
causari nisi causans nigredineꝫ in medio pos-
set vincere ⁊ repellere albedinem iā causatā: ⁊
iō ḡnaliter media iā illuminata causanꝛ colo-
res in medio qn̄ nō p̄existūt colores ꝯtrarij: ꝫ quā
do p̄existūt: tūc nō causanꝛ ppter repugnan-
tiā: ꝫ hmōi color causat⁹ in medio aliq̄n causa-
tur in gradu intenso: ⁊ tūc pōt videri: ⁊ iō dicit
cōmentator scđo de aīa. φ sunt aliq̄ sensibilia
q̄ ppter sui debilitatē a sensu nō possunt com
prehendi. Ad motiua alteri⁹ opinionis. Ad
primū dico φ nō est vniuersaliꝛ verū φ mouēs
⁊ motū sint siꝛ fm̄ contactū mathematicū: qꝛ
obiectū sensibile extra mouet imediate sensū
⁊ intellectū ad actū ītuitiuū: ita φ pmū cau-
satū in intellectu ab obiecto est act⁹ intuitiu⁹
ita φ iste est ordo naturaliter pcedendo φ pri
mo sensibile q̄uis aliter posset fieri p potētiā
diuinā causat actū sentiendi intuitiuū. Scđo
illud idem obiectū causat ⁊ terminat actū ītui
tiuū intellect⁹: ⁊ post intellect⁹ sine causatiōe
imediata rei pōt hr̄e cognitōem abstractiuaꝫ
eiusdem rei stante cognitiōe ītuitiua respectu
sui. ⁊ tādem pōt abstrahere intellectōes vles

H Tertiū dictum

I Ad primum prime opinionis

z cōponere eos ita q respectu cōpleti est prio act⁹ apphensiu⁹ z post sequit act⁹ iudicatiu⁹ z in isto pcessu nō est mouēs z motū sil' ptactu aliquo: q2 pōt dici q nō est verū nisi qn̄ mediū est receptiuū effect⁹ eiusdē rōnis ab eodē agē te: vel requirit simil'tas virtualis: ita q mouēs sit i debita approximatōe ad h q moueat pas sum z q nō sit aliqd mediū impediēs actiōem mouētis qn̄ illud possit agere z illud pati. vn̄ de motu piectōis videt dubiū quō mouens z motū sunt sil' z piciens nō est semp sil' cū pie cto: q2 piciens pōt annihilari qn̄ mot⁹ est nec pōt dici q aer mouet sagittā. primo vna pars z post alia pars: q2 aliqs pōt ecōuerso sagitta re: ita q ista corpa piecta possunt sibi mutuo obuiare: z tunc si aer mot⁹ moueret sagittam idē aer sil' z semel moueret motib⁹ ɔ̄rijs: qd est falsum nō videt q mouēs pōt distare a moto loco z situ. Et tūc ad phm z cōmentatorē. di co q intelligūt q sint sil' simultate virtuali vl' naturali mō pus exposito.

Ad scōm. Ad aliud dico q color nō existit in potētia imaterialit: q2 si ibi reciperet ita reciperet in materia z extēderet sicut in obiecto. z eodē mō est de colore in me dio: q2 ibi existit pure materialit sicut in obie cto z nō intētionalit nec spūalit. Vn̄ pōt dici q in potētia existit imaterialit: vl' q2 forma re cepto i potētia est alteri⁹ rōnis a forma existē te in obiecto: puta si albedo videat: tūc in visu recipit forma alteri⁹ rōnis: q2 visio ab albedi ne vel etiā aliq alia forma alteri⁹ rōnis impri mit in organo sil' cū actu videndi. sicut post di cet. vel q2 subiecta imediate recipientia tales formas sunt alteri⁹ rōnis: puta potētia visiua a subiecto albedinis: vel etiā q2 illud qd causa tur a corpe in medio: vel potētia nō h3 ita pfe ctū esse sz debilius q forma in obiecto. Et ppt istā rōem pōt dici q color vt recipit in poten tia h3 esse materiale: z silr in medio ppter se cūdā z tertiā rōem: l3 nō ppter primā. q2 sem p illud qd recipit in medio est eiusdē rōnis cū obiecto: z aliter nō pōt dici vere q est in potē tia imaterialit: q2 ita vere extendit illa forma recepta in organo potētie z in medio ad extē sionē materie z qntitatis: z vere informat sub stantiā materialē sicut in obiecto.

Ad terciū. Ad aliud dico q materiale pōt imediate agere in imma teriale: sicut pt3 in angelo: sic est in proposito. Nec valet: q2 forma tā in medio q in potētia h3 esse materiale z extensum sicut in obiecto: ideo nō valet.

Ad quartum. Ad aliud di q ex h nō habetur q color in dyaphano habeat esse spūale vt pa tebit infra.

Ad experientias. Ad primam. Ad aliud dico q radius trāsiens per vitrū mediante colore in vitro causat verū colorē rubeū in pariete opposito: licz forte nō ita intensum sicut in vitro: sicut prius dem̄ est

Ad scōam. Ad aliud dico q in speculo vel aqua: z gene raliter in quocūqz tali corpore pspicuo nō ap paret nec est spēs aliqua: sz ipsamet res videt p lineā reflexā.

Ad terciam. Ad aliud dico q mulier infi cit speculū causando qualitatē in eo manētē in eius absentia.

Primū dubiū. Cōtra ista sūt aliqua dubia Primo videt q aliqd recipit generaliter i me dio a colore. Qz cōmētator scōo de aīa cōmen to. lxx. dicit q lux est necessaria in videndo sm qd colores existūt in obscuro in potētia: z sm qd dyaphanū indiget in recipiēdo colores vt dyaphanū sit in actu. Itē post. Et cum fuerit possibile q dyaphanū in actu moueat a colo re. necesse est vt h sit essentialit vel accidētali ter: sc3 aut sm qd est dyaphanū actu: aut sm qd est dyaphanū in potentia: sz sibi ɔtingit q nō moueat a colorib⁹ nisi essendo dyaphanū in actu. Itē post. Necesse est vt lux nō sic itra co lores mouētes dyaphanū: nisi sm qd dyapha no formā q recipit motū a colore: sc3 illumina tōem. Itē post. Lux nō est necessaria i causan do colorē mouēdo actu nisi h3 qd dat subiecto sibi pprio receptōem motus a se. Itē post. Co lor sm qd est visibilis mouet dyaphanū i actu z ista est natura eius ppter h q est visibilis p se. Itē cōmēto. lxxi. Color est mouēs dyapha nū: q2 recipiēs colorē d3 carere colore. z qd ca ret colore est dyaphanū. Item cōmento. lxxij. Lux introt visionem sm qd largit dyaphano preparatōem vt moueat a colorib⁹: non q2 lar git colorib⁹ habitū. Itē post. Necesse est vt vi sio coloris non cōpleat nisi color moueat dya phanū sm qd est mediū inter ipm̄ z videns z mediū moueat p suā ɔtinuatōem cū visibili tate. vt aer qn̄ copulat cū visibilitate moueat a colore qn̄ illuminat. deinde ipe mouet visū. Itē cōmēto. lxxiij. Ignis videt in obscuro et luce: q2 oggregatū est in eo vtrūqz: sc3 q2 facit mediū dyaphanū in actu sm qd est lucidū: et mouet ipm sm qd est color in corpore. Itē cō mento. lxxvij. Dīo pcussio h3 spherā determi natā. sic est de odore z colore h3 qd mouēt aerē ex oībus ptib⁹ sm istā formā sphericā.

Correlariū. Ex oī bus istis apparet q postq est mediū illumina tū in actu mouet a colore: z prius nō mouebat. Et ita aliqd recipit a colore pter lucē. Vn̄ qn̄ dicit q lux est necessaria in medio z c. aut itel ligit q lux aliqd cōfert colori vt moueat visū in actu: aut q lux informās mediū disponit ad recipiēdū illd qd causat a colore. Nō primo mō q2 phs z cōmētator expsse dicunt oppositū: q2 color est p se scōo mō dicēdi p se visibilis z mo tiu⁹ lucidi. g itelligit scōo mō: sc3 q lux dispo nit mediū ad recipiendū naturalit effectū co

Scdm dubium

loris. Scdm dubiũ est: q: videt φ causatu3 sensibili in medio nõ sit eiusdẽ rõnis cũ sensibili: nam p cõmentatorẽ scdo de aia cõmento lxxvi. sicut color h3 duplex esse quo4 vnũ est in corpore terminato: ⁊ illud est naturale ⁊ aliud in dyaphono nõ terminato: ⁊ est illud in quo est extraneo mõ. sic silr sapor h3 duo eẽ: sc3 esse in humido saporali: ⁊ est esse naturale ⁊ esse in humido nõ saporali: ⁊ est esse extraneũ. Itẽ cõmẽto. cxvi. sicut color h3 duplex esse sc3 in corpore colorato: ⁊ hoc est esse corporale ⁊ esse in dyaphano ⁊ h esse ẽ spũale. ita odor h3 duplex esse in corpore odorabili: ⁊ esse in medio. illud aũt corporale: istud aũt spũale. illud naturale ⁊ h extraneũ. Itẽ ibide3. ipossibile est φ odor sit in aere sic in corpore cõposito: simplicia eñ nõ recipiũt odores remanẽt ergo vt sit in ipso sicut color in dyaphano. Ex istis arguit corporale ⁊ incorporale differũt spẽ: s color in corpore terminato habet esse corporale: in medio eẽ spũale. g ⁊c̃.

Secundũ argu.

Itẽ si essent eiusdẽ spẽi: tunc nõ diceret φ color h3 duplex esse in corpore ⁊ medio: sicut nec dicit φ albedo habeat duplex esse: q: habet esse in ligno ⁊ lapide.

Tertium

Itẽ cõmento. c. gustus nõ indiget medio extraneo: nõ cu3 fuerim⁹ in aqua in quã mitrit aliqd dulce nobis admiscendo cũ aqua ad h: q: aqua nõ recipit saporẽ abstractũ a materia: ⁊ reddit eũ isti sensui sicut est de medijs extraneis q̃ reddunt sensibilia sensib⁹: illa eñ nõ recipiunt sensibilia cũ corporibus in qb⁹ existũt: s abstractu3 a materia. Itẽ post. color nõ videt ita φ aliquid ex eo admisceat cũ aqua aut aere: nec φ aliqd ab eo curat in aquã aut aerẽ: s tm̃ recipiũt ab eo intentõem coloris abstractã a materia. Ex istis arguit abstractũ a materia ⁊ non abstractũ a materia differunt spẽ: s color in obiecto nõ est abstract⁹ a materia: in medio vero ẽ abstract⁹ a materia. g ⁊c̃.

Quartũ

Itẽ pbatur rõne primo sic. qcunq3 sunt eiusdẽ rõnis habẽt effect⁹ eiusdẽ rõnis: s color in obiecto ⁊ in medio nõ sunt hmõi. g ⁊c̃. maior p3: minor pbat. tum q: color in corpore ⁊ lux in corpore luminoso suppositi visui ipediunt visionẽ: s color in medio ⁊ lumẽ. silr qñ supponunt visui vt qñ tangunt pupillã oculi impediũt visum: q: color in medio causat visionẽ ⁊ nõ in corpore colorato. Et silr est de luce ⁊ lumine qd tñ nõ oportet eẽ verũ si essent eiusdẽ rõnis: ⁊ qñ aliqua sunt eiusdẽ rõnis ⁊ differũt solũ fm magis pfectũ ⁊ minus pfectũ. si ipfectũ approximatũ passo potest causare aliquẽ effectũ: multomagis perfectius si approximet passo põt causare illũ effectu3. si ergo color in corpore ⁊ in medio essent eiusdẽ rationis ⁊ color in medio siue spẽs coloris in medio tangẽs passum causat visionem: multomagis color in corpore suppositus visui causaret visionẽ: qd est ɔ sensum.

Quintũ

Itẽ qñ aliqua forma augmẽtabilis causat ab aliqua cã eiusdẽ rõis p eandẽ rõnem cã põt augeri si approximet p3 de colore q̃ põt augeri p aliũ colorẽ siue generari. si g albedo in medio sit eiusdẽ rõnis cũ albedine in corpore albo: ergo albedo in medio causata ab albedine in corpore albo põt augeri p eandẽ vel p simile3. ⁊ per ɔñs posset tm̃ augeri φ esset tã albus aer sicut nix.

Sextũ.

Itẽ q̃ sunt eiusdẽ rõnis causant ⁊ corrũpuntur saltẽ possunt a causis eiusdẽ rõnis: sed illud qd causat in medio corrũpitur p absentiam lucis: nec manet in eius absentia color nõ corrũpitur in absentia lucis s in absentia manet sicut in p̃sentia.

Septimum

Itẽ si sic: tunc albedo esset causa efficiens vniuoca: q: qñcunq3 est aliqua res absoluta necessario requisita ad existentiã alterius rei naturaliter. dico sine qua res nõ põt esse: ⁊ ipo posita põt alia res esse: illa res vl' est cã illius effectus vel cã cause vl' dispositio necessario reqsita: sed albedo i medio nõ põt naturaliter causari nisi existente ⁊ presente albedine in corpore q̃tũcunq3 lux sit presens in medio: ⁊ ipa posita cũ luce põt causari albedo in medio p te: ⁊ non est cã cause: q: nec lucis nec alterius nec dispositio cause: q: non approximatio alicuius cause ⁊c̃. g est vere causa efficiens respectu illius causati in medio eẽ cã dico vniuoca.

Octauum.

Itẽ si duo alba videant per idẽ mediũ sicut est possibile: tũc in eadẽ parte medij vel essent due albedines causate a duabus albedinib⁹ in obiectis visis: vel si faciant albedinẽ vnã faciunt albedinẽ intentiore3 q̃ prius: qd videt falsum ⁊ cõtra sensum.

Tertiũ dubiũ

Tertiũ dubiũ est de hoc qd videt φ eadẽ pars non potest sil' a diuersis coloribus cõtrarijs informari siue illi effectus causati i medio sint eiusdem rõis cũ coloribus a qbus causant siue nõ. Contra aliqd est natũ agere in distans ⁊ i mediũ: ⁊ oĩe mediũ qd nõ est receptiuũ actõnis agentis impedit ipm agens agere in distans. Istud p3: q: si vnus angelus agat in aliũ distantẽ ⁊ nõ in mediũ: tunc mediũ qdcunq3 fuerit siue corpus rarũ siue corpus densu3: sine sit pportio inter vnũ agentẽ ⁊ aliũ non impedit actõem vnius angeli in aliũ: l3 nõ agat in mediũ: q: mediũ nõ est natũ recipere effectus illius agentis: g ex opposito si agẽs sit natũ agere in terminũ distantẽ ⁊ in mediũ. si mediũ nõ recipiat effectũ agentis impedit: s si albũ ⁊ nigrũ equaliter approximent visui p idẽ mediũ si in eodẽ medio nõ põt esse effect⁹ albedinis ⁊ nigredinis ppter repugnantiã. g si in eode3.

medio recipit̃ effect⁹ albedinis impediret visionẽ nigredinis: qđ est falsum ⁊ cõtra sensum ergo videt̃ ꝙ mediũ impedit visionẽ tã corporalẽ ꝗ̃ intellectualẽ ꝑ statu isto: lꝫ nõ sit natũ pati ab agente tali. Exemplũ. si lapis vel murus ponat̃ inter me ⁊ corpus coloratũ simpliciter impedit visionẽ mediũ: ⁊ tamẽ nõ est natũ pati a tali corpore colorato.

Quartum dubiũ

Quartũ dubium. q: videt̃ ꝙ mediũ agat in visum non i obiectũ. cõmentator: scđo de aia. cõmento. cxiiij. opinãdũ est ꝙ actio medij in hoc sensu scilꝫ in sensu tactus nõ sit sicut actio medij in alijs: ꝫ tangibilia differũt a colorib⁹ ⁊ sonis in hoc ꝙ indigent medio: sed sensibilia in illis trib⁹ primo agunt in mediũ ꝗ̃ in nos. tangibilia autẽ insimul agunt in nos ⁊ in mediũ: ⁊ sic debet intelligere hoc ꝑ sil' nõ q: in eodẽ tpe patiuntur mediũ ⁊ sensus a tangibilibus ⁊ in illis duobus tẽporib⁹. estimatur enĩ ꝙ visus ⁊ aer alterantur a corpore in eodẽ instãti: sed intelligit hoc ꝑ prioritatẽ ⁊ posterioritatẽ in illis ꝓpter prioritatẽ ꝫm causam: scꝫ ꝙ sensibile est causa remota in motione sensus ⁊ mediũ est causa ꝓpinqua. Ex istis patet ꝙ prius natura patitur mediũ ab obiecto ꝗ̃ sensus: licet non prius tẽpore ⁊ ꝙ mediũ in sensum agat.

Quintũ dubium

Quintũ dubiũ est. q: videt̃ ꝙ in medio non possit causari verus color: q: quero in quo est subiectiue: nã in pariete: q: ille aliunde est coloratus: scꝫ colore cõtrario colori apparenti iuxta parietem: sed cõtraria nõ possunt simul esse. nec in aere: q: aer nõ est receptiuus coloris. ergo ⁊c̃.

Sextum dubium

Sextũ dubiũ est: q: videt̃ ꝙ speculũ recipiat speciem ⁊ nihil videt̃ nisi ꝑ lineã rectã ⁊ breuissimã: nũc aũt aliqua res videtur ꝑ breuiorẽ lineam. q: cadẽ res visa in speculo puto si res ponatur iuxta speculũ ⁊ citra: ita ꝙ posset videri in se ⁊ in speculo: tunc res visa in se videtur per lineã breuiorẽ ꝗ̃ in speculo. ergo res nõ videtur in speculo: sed species rei. Itẽ si denari⁹ vel lapis ponat̃ in bisco vacuo si post repleat̃ aqua post repletõem aque videtur ⁊ ante non sed hoc nõ esset nisi species denarij videretur. Itẽ si res in speculo videtur aut intuitiue aut abstractiue nõ primo. q: ꝑ cognitõem intuitiuã potest intellectus iudicare de situ ⁊ distantia rei: sed per visionẽ in speculo nõ q: illud qđ est multũ citra speculũ apparet multum vltra speculũ. ergo ⁊c̃. Nec scđo modo: q: per cognitõem abstractiuã nõ potest intellectus iudicare rem esse vel non esse: sed per speciẽ cognoscere potest. ergo ⁊c̃. Item idẽ visus respectu eiusdẽ obiecti nõ potest simul habere duas visiones: q: duo accidentia eiusdẽ speciei nõ possunt esse simul i eodẽ subiecto. si res supponat̃ speculo põt res simul videri in se et in speculo ergo ⁊c̃.

Ad primũ dubium

Ad primũ istoꝝ dico. ꝙ nõ est vl'r verũ ꝙ mediũ recipiat aliq̃d a sensibili. nã ꝫm cõmẽtatorẽ. ij. de aio cõmẽto. lxxviij. mediũ nihil recipit a colore nisi qñ est actu illuminatũ. Vñ sic dicit. cõuenit ei vt nõ moueat̃ a colorib⁹ nisi esset dyaphanũ actu. ⁊ post necesse est vt lux nõ sit necessaria: nisi in essendo colores mouẽtes dyaphanũ. nisi ꝫm ꝙ in dyaphano est forma quã recipit mediũ a corpore: scꝫ illuminationem. Ex istis pꝫ ꝙ mediũ nihil recipit a corpore. nisi sit actu lucidũ sed qñq3 mediũ ꝓpinquũ visui non est actu lucidũ. ⁊ tñ sensibile est existens in luce videt̃ ab illo visu. pꝫ istud: q: aliq̃s existẽs in loco obscuro: põt distincte videre colorẽ existentẽ i lumie. ⁊ sil'r aĩalia vidẽt sensibilia clare de nocte. et tũc in neutro casu sunt oẽs ptes medij illuminate int̃ videntẽ et rem visam. Si dicas ꝙ oẽs ptes medij sunt illuminate sed debilit̃. q: recipiũt tñ lumẽ debile: qđ est impceptibile. illud tñ sufficit ad recipiendũ spẽꝫ o sensibili. Cõtra. respõsio ista nõ ꝯsonat opinioni. q: opinio ponit ꝙ sensibile ꝓmo agit in medium: ⁊ post mediũ agit in visum. tũc sic. qñcunq3 sunt due cause alicuius effectus augmẽtabilis eque approxiate passiuo disposito. quaꝝ vna est imꝑfectior alia: cã ꝑfectior effectũ ꝑfectiorẽ causabit i passiuo potẽte recipere effectũ potentiorẽ. Istud pꝫ de duobus calorib⁹. quoꝝ vnus est ꝑfectior alio eque approxiatis duob⁹ calefactibilib⁹. Calidũ ꝑfectius ꝑfectiorẽ calorẽ causabit in calefactibili. ꝫ mediũ totalit̃ illuminatuꝫ causabit i perfectiorẽ visionẽ ꝗ̃ mediũ debilit̃ illuminatũ. qđ est fl'm ⁊ cõtra experientiã. q: aliq̃s existẽs i loco obscuro ⁊ nõ illuminato in pte iuxta oculũ ita clare ⁊ distincte videt rem sicut existẽs in medio totalit̃ illuminato. Itẽ qñ sunt cause ordinate ad causandũ aliquẽ effectuꝫ illud qđ magis approxiq̃t passo disposito magis causat effectuꝫ. sed spẽs in medio iuxta organũ visus siue sit totalit̃ illuminatũ siue debiliter ⁊ ꝓpriũ obiectũ sũt cause ordinate respectu visionis causande. sed mediũ plus approxpinquat visui ꝗ̃ obiectũ. ergo causat actuꝫ videndi spẽs in medio nõ illuminato siue debiliter illuminato ꝫm te in oculo existẽte in tenebris ꝗ̃ ipsa res visa: qđ apparet esse absurduꝫ. Simil't aliquo aĩalia meli⁹ vidẽt de nocte ꝗ̃ de die.

Instantia

Si dicas ꝙ illa aĩalia habẽt lumẽ cã naturale in oculo vel si non. ꝫ sit circa obiectũ tũc minus lumen sufficit talibus aĩalibus ad videndũ magis ꝗ̃ alijs.

Cõtra primũ

Cõtra primũ. q: ad hoc ꝙ aliquid videat̃ requirit̃ necessario ꝙ obiectũ illuminet̃ ⁊ nõ organũ visus. sicut patet

Contra scdm

per experientiã: ergo lum᷑ cõnaturale in oculo nõ sufficit. Cõtra scdʒ: qꝛ nõ videt᷑ ꝙ visus hoĩs sit ĩpfectioꝛ visu alioꝝ aĩaliũ. ergo homo videbit de nocte sicut aliud qᵭ cũqꝫ aĩal. Itẽ aliqᵭ aliud videt per mediũ opacũ sicut patet de lince que videt per murũ: ⁊ illud mediũ nõ recipit speciem a materia. ergo ⁊c̃. Itẽ ſm cõmentatorẽ scᵭo de aĩa cõmento. lxvij. illud qᵭ mouet᷑ a colore de necessitate debet esse nõ coloratũ: sed visio potest esse per media colorata sicut est aqua corni: vitrũ rubeũ: ⁊ stella: sicut patet in speculis q̃ oĩa sunt colorata. Et talia ſm cõmentatorẽ nihil recipiunt a corpore: ergo nõ est vniuersaliter verũ ꝙ mediũ p qᵭ fit visio aliquid recipit a corpore: sed tamẽ aliqñ aliquid recipit᷑ a corpore in medio sicut prius dictũ est. Sed quãdo est ⁊ qñ non est difficile est dare experientiã ad hoc in visu: sicut potest dari in alijs sensibus: puta olfactus ⁊ gustus: quia obiecta illoꝝ sic se habent ꝙ amoto obiecto principali remanet sensatio ꝯsimilis sicut p̃nte ⁊ existente obiecto principali. Patet eñ qꝛ si aliquis calefaciat aerẽ vel aquã: ⁊ post destruatur potest calor sentiri sicut prius. similit᷑ si aliqᵭ odorabile causet fetorẽ in aere ⁊ post annihiletur: nihilominꝰ potest odor sentiri sicut prius: ⁊ ideo in talibus docet experientia ꝙ talia causant effectũ realẽ in medio: ⁊ qñ ⁊ qñ nõ: sed nõ est sic ĩ visu: qꝛ amoto obiecto principali visus nõ remanet aliquid in medio qᵭ possit sensũ mouere licet in oculo clausis palpebris post visionẽ excellenter luminosi appareat aliquid qᵭ videtur q̃tñcũqꝫ obiectũ principale destruatur.

Rñsio ad primã auctoritatem

Dico ergo ad primã auctoritatẽ ⁊ aliã ꝙ color vniuersaliter mouet dyaphanũ non ꝙ calor aliquid realiter imprimat sibi vniuersaliter. sed qꝛ color sine medio illuminato nõ potest agere: ⁊ mediante medio illuminato potest agere in visum. ꝓbatur p cõmentatorẽ scᵭo de aĩa cõmento. lxxiiij. Cũ declaratũ est ꝙ visus necessario indiget medio declarata est p hoc causa ꝓpter quã color non videtur nisi in luce: ⁊ est quia non videtur nisi per mediũ. Unde dico ꝙ lux ⁊ color sunt due cause partiales ad causandũ visionẽ terminatã ⁊ vna sine altera nõ sufficit ad causandũ effectũ illũ. Et mediũ illuminatũ nihil recipit a corpore nec color a luce: sed sũt due cause partiales ad causandũ vnũ effectum ⁊ color forte est principalis. Eodẽ modo respõdeo ad illud dictũ cõe ꝙ color in medio nõ habet esse reale sed spũale ⁊ intentionale. Dico ꝙ oĩe positiuũ receptiuũ in medio tanq̃ in subiecto habʒ esse materiale ⁊ reale ⁊ est existens in re de absolutis loquoꝛ ita vere sicut albedo in sup̃ficie corporis colorati. licet nõ habeat esse intẽsum ⁊ perfectũ sicut in corpore colorato: ⁊ nõ plus habet vnũ esse spirituale q̃ aliud sed pro tãto dicitur: sic quia luce existente in medio põt color ꝯcurrere cũ luce ad causandũ actũ vidẽdi quẽ prius nõ potuit causare. Si dicas ꝙ per eandẽ rationẽ videt᷑ ꝙ color mouet᷑ a medio sicut ecõuerso. quia mediũ cũ colore põt causare visionẽ ⁊ nõ sine ⁊c̃. Respondeo ꝙ nõ. Tũ quia color est causa p̃ma respectu actus vidẽdi: sed mediũ illuminatũ causa scᵭa. Tũ qꝛ color videtur aliqñdo sine luce. qꝛ actor perspectiue dicit ꝙ virtus visiua est in paruo foramine: ⁊ ꝙ nihil põt videri ab illa virtute nisi sit ĩ luce sibi adequatũ. licet si aliqᵭ corpꝰ magnũ esset super visum nõ posset totũ corpus videri tamẽ nõ negat q̃n aliquid illius corporis posset videri. ⁊ si hoc sit verũ tũc color põt videri sine medio illuminato. ⁊ tũ illud mediũ nõ est visibile sine corpe extraneo cõiter. licet aliquãdo quãdo est radius solaris in medio illud lumen potest videri sine corpore extraneo. Uel potest dici ꝙ quãdo mediũ est perfecte illuminatũ ⁊ color est presens: tũc mouet mediũ causando ibi verũ colorẽ. Quãdo aũt preexistit in medio color oppositus: ille color est aliquãdo ita debilis in esse ⁊ in gradu ita remisso: ꝙ nõ põt percipi a visu sicut ipsi dicunt. aliqñ vero est multũ intẽsus: ⁊ tũc põt percipi a visu. Et sic patet ꝙ mediũ mouet᷑ aliter a colore q̃ ecõuerso. ⁊ qñqꝫ causat᷑ color in medio ſm actũ remissum: ita ꝙ nõ percipit᷑ sed color in obiecto ⁊ lux in medio. qñ autẽ est in medio ſm gradũ intensũ tũc color est causa partialis actus videndi ⁊ lux in medio. Quod autẽ mediũ põt videri per extraneũ colorẽ. ꝓbatur: quia qñcũqꝫ aliqua potẽtia põt iudicare maiorẽ distantiã vel minorẽ inter aliqua obiecta colorata distincta iudicat de lõgitudine ⁊ breuitate illiꝰ medij: sicut pꝫ ad sensũ. ergo illud mediũ videt᷑ p extraneũ colorẽ: cui aũt attribuẽdũ sit istud videre sensui vel itellectui difficile est videre. credo eñ ꝙ omia iudicia que attribuũtur sensui respectu aliquoꝝ obiectoꝝ sunt actus itellectus qꝛ statĩ qñ sensus hʒ operationẽ circa sensibile habet intellectus cognitionẽ intuitiuã respectu eiusdẽ qua habita põt intellectꝰ cõplexa formare ⁊ de eis iudicare p actũ assentiendi vel dissentiẽdi. ⁊ quia iste operationes sunt ita cõnexe. ideo nõ percipit᷑ vtrũ iudiciũ tale sit actus sensus vel intellectus. mirabile eñ est quomõ sensꝰ põt iudicare: cũ iudicare sit actus ꝯplexus terminatiue ⁊ presupponat apprehensionẽ sicut formationẽ ꝯplexi: quod non potest fieri per potentiã sensitiuã. Unde

ponendo iudicium in sensu oportet ponere ꝙ sensus habeat cognitiōem completā formaliter vel equiualēter: puta ꝙ habeat multas cognitiōes incōpletas ꝑ illas potest tantū facere q̄tū intellectus per cognitiōem cōpletā formaliter: sed difficile est videre hoc. ⁊ sic potest responderi ad oēs auctoritates ꝓ prima dubitatione.

Q
Ad scđs dubiũ

Ad scđm dubium dico ꝙ illud qđ causatur in medio a colore est eiusdem ratōis cū eo a quo causatur: ⁊ quādo ꝓbatur ꝙ non: quia in medio habet esse spūale ⁊c. Dico ꝙ id dicitur color habere esse spūale: quia mediū illuminatū ꝯcurrit cū colore partialiter ad causandū actū videndi: ita ꝙ virtute coloris posset mediū agere in visum: ⁊ aliter nō posset agere: nō q: color habeat esse aliquod spūale in medio: q: qđcunq; esse haberet in medio esset materiale ⁊ extensum ita vere sicut in obiecto licet nō habeat esse ita perfectū. hoc modo dicimus ꝙ effectus vnū esse habet in effectu extra causam suā: ⁊ illud est esse corporale ⁊ aliđ esse in cā in qua virtualiter cōtinet: ⁊ illud dicitur esse spūale. ⁊ non ꝙ sint tria esse vnū cause actiue cōtinentis aliud ipsius effectus extra causam ⁊ tertiū ipsius effectꝰ in causa: ita ꝙ esse effectus in causa ⁊ extra sint duo esse: ⁊ vnū sit corporale ⁊ aliud spūale. q: illa ymaginatā est falsissima: q: illud idē esse i numero qđ nūc est in effectu prius fuit in causa contincte: sed dicitur habere esse virtuale ⁊ spūale in causa: q: causa pōt ꝓducere effectū partialiter saltē ⁊ hoc est habere esse virtuale in causa actiua posse ꝓduci a causa actiua ⁊ nihil aliud est habere esse virtuale. ita dico in ꝓposito de esse spūali.

R
Ad tertiũ

Aliter potest dici ꝙ aliquis color habet esse i medio corporale ⁊ aliquis spiritualc. primus est ille q̄ potest videri scʒ color causatus in medio a radio transeunte per vitrū qui potest clare videri. Scđs est q̄ consequenter causatꝰ in medio illuminata a corpore cui non est aliqđ contrariū: ⁊ ille non videtur nec videri potest: ⁊ ideo dicitur habere esse spūale: ⁊ alius qui potest videri habere esse corporale nec est incōueniens ꝙ in medio sint duo colores eiusdem rationis: quoꝶ vnus potest videri ⁊ alius nō: sicut nō est incōueniens sm̄ aduersarios ꝙ in medio sint alique species q̄ possunt videri: ⁊ alique que nō possunt videri. patet per eos. Aliter potest dici ꝙ habet in medio esse spūale: q: illud esse qđ color habet in medio nō remanet in absentia coloris: sed solū in presentia: sed opposito modo de obiecto tactus gustus ⁊ olfactus: q̄ causant aliquid i medio qđ manet ipsis obiectis destructis formaliter.

S
Ad scđs argumẽ tũ scđi dubij

Ad aliud dico ꝙ color nō dicitur habere duplex esse in ligno ⁊ lapide sicut in obiecta ⁊ in medio. quia in illis habet esse stabiliꝶ ⁊ ꝑmanēter sed in medio nō: nisi solū ad p̄sentiā cause sc̄de. puta colorū in obiecto. sed i lapide pōt color habere esse oi causa sc̄da circūscripta existēte solo deo. ⁊ idea in illis dicit habere duplex eē ⁊ ibi nō.

T
Ad tertiũ argumentum

Ad aliud dico ꝙ abstractū ab oi materia: et nō abstractū differūt specie. Si illa que sunt in diversis materijs non oportet differre specie. licet ipsa subiecta differāt specie. Exemplū. albedo in boue ⁊ in asino nō differūt specie. licet subiecta coꝶ differant specie.

V

Sed ad ꝯmētatorē de dulci respōdeo ꝙ aliter dulce est in medio aliquo ⁊ aliter color. Dulce eīz sic est in medio. puta i aqua ꝙ est aliqđ corpus dulce mixtū cū aqua. Sed nō est sic color in medio. quia corpus coloratū nō est sic admixtū medio sicut est dulce ⁊ nihil aliud intelligit ꝯmētator. nisi ꝙ mediū in visu nō recipit colorē cū corporibus coloratis: sicut est in alijs sensibus. sed tm̄ recipit colorē causatū a colore in corpore. hoc patet ꝑ litteraz sequētem. quia dicit ꝙ nō admiscet corpus coloratū cū medio: nec est aliqđ absolutū: sicut est ille color in media abstractus a materia reali i qua est prius color.

X
Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ variationea effectuū aliqñ sunt ꝓpter variationē effectibiliū. aliqñ sunt ꝓpter variationē agentiū. aliqñ ꝓpter variā approximationē. Ideo dica. ꝙ sunt aliqua agētia q̄ necesse distinguitur a passiuis. puta agens equiuocū. sicut celū causanda caliditatē necessaria distinguit ab eo in quo causat caliditatē.

Y

Aliud est agens qđ non necessario distinguit a passiuo: sed est idē oīno cū passiuo: sicut est volūtas volēs se. ita est aliqđ agēs qđ ad hoc ꝙ agat oportet ꝙ tangat passum. puta obiectū gustus aliud qđ nō potest agere nisi distet a passo ⁊ causa istiꝰ diuersitatis nō potest aliūde demōstrari. nisi quia talis est natura actiui ⁊ passiui. ⁊ tales ꝓpositiones sciūtur euidenter per experientiā. Eodez modo est in visu. quia ad hoc ꝙ videat verū colorez necessario requirit distātia inter visum ⁊ illuz colorē. sed nō necessario requirit distantia inter colorē imperfectū qui est eiusdem rationis cū colore perfecto ad hoc ꝙ videatur: sed huius nō est alia causa: nisi quia talis est natura illius coloris ⁊ istius. ⁊ similiter ille color perfectus in obiecto: si poneretur super visum impediret visionē: saltez sui ipsius. si nō semp impediret visionē alterius. sicut pānus albus tenuis. per cuius mediū potest aliquid videri: si poneret super visum impediret visionē sui ipsius sed nō alterius. sed color imperfectus in medio non impedit visionē sui ipsius.

Ad quintum.

nec alterius. Ad aliud dica q potest cōcedi q albedo ī media intaurū potest extēdi q patest videri ⁊ q aer patest fieri albus sicut nix. hoc panēda q colar in obiecto ⁊ in medio sūt eiusdē rationis. Vel aliter potest dici q qd libet passiuū naturale determiat sibi certū gradū forme vltra quē nā patest recipere naturaliter formā in gradu intensiori ⁊ ideo aer determinat sibi certū gradū albedinis vltra quē pcām naturalē nā potest recipere: s tantū vsq ad illū gradū.

Ad sextum

Ad aliud dica q illa que sunt eiusdē rationis corrūpuntur qn recipiuntur i subiectis eiusdē ratānis: sed subiectū perfecti coloris ⁊ imperfecti non sunt eiusdē rationis: puta lignū ⁊ aer: idea colar i medio potest corrūpi p absentiā lucis. Sed nō sic corrūpitur verus colar ⁊ perfectus.

Z

Unde aliqua eiusdē rationis possunt esse subiectiue in aliquibus subiectis alterius ratianis sicut aliqua eiusdem spēi possunt esse in aīa ⁊ in angelo q non sunt eiusdē ratianis siue spēi ⁊c.

AA
Ad septimum

Ad aliud dico q albedo est causa vniuoca saltē partialis: nec alia ratio plus probat q caliditas sit causa efficiēs q albeda vel nigreda: quia sicut ad presentiā caliditatis cū alijs dispositionibus requisitis: sequit caliditas in aliquo passino: ita ad presentiā albedinis vel rubedinis cum alijs causis ⁊ dispositionibus requisitis: sequitur albedo vel nigredo vel rubedo: ⁊ similiter ad istud habent de opposita opinione respondere q ipi ponunt spēm causari in mediū a colore. ergo si ponant q illa species sit eiusdē rationis siue alterius semp habent ponere q colōr est causa vniuoca vel equiuota.

Ad octauum

Ad aliud potest dici q ille due albedines faciunt vnam albedinē intensiorē.

BB
Aliter dicitur

Vel aliter. q sicut passum determinat sibi certū gradū vltra quē nō potest aliquid recipere: sic etiā respectu agentis eiusdē rationis determinat sibi certū gradū. Etiam albedo causata in medio nō potest intendi ab aliquo agēte eiusdē ratianis: ⁊ ita per scdaz albedinē nihil causatur in medio vl eadez albedo causatur ab vtraq ymagine sil. Si dicas q ex quo scda albedo nihil causat in media: ergo nō pōt videri. Respondeo q consequentia nō valet: quia illud causatū qd ponitur a colore in medio nō ponitur pter visionē: puta q color primo inmutet mediū ⁊ medium post imutet visum sicut dicūt illi de opinione opposita: sed pono illud causatuz a colore in medio propter experientiā. quoniā aliquādo video q color causat aliquē effectū bz gradū intensum qui potest clare ⁊ distincte videri: ⁊ ideo vbicunq mediū est perfecte illuminatū ⁊ color est presens medio causat aliquez effectum in medio nisi prius vel simul causet per agēs fortius in eadē parte medij alius effectus cōtrarius. licet illud causatū nō percipiatur a visu. q hac est pter debilitatē sue nature. quia causatū causat in gradu remisso. ⁊ idea non obstante q illa albedo nihil causet in medio. vel quia in media preexistit effectus ɔtrarius vel effectus eiusdē rōis ita pfectus: sicut pōt illud patiēs recipere ab agēte eiusdē rōis licet forte a deo posset recipere pfectiorē eiusdem rōnis. nihilaminꝰ pōt albedo scda videri sine pma. quia ipa distans multū pōt esse causa ptialis imediata: concurrēs cū potētia visiua ad causandū actū vidēdi: sicut etiā pma albedo ɔcurrit imediate: vt causa ptialis nō obstāte q aliquid esset i medio.

CC
Ad tertiū du[bium]

Ad aliud p tertia dubio dica. q sicut distātia maxima ipedit actionē aliquaꝝ nā abstāte q mediū nihil recipiat ita vnū mediuz impedit ⁊ aliud nō. Et q vnū mediū interpositū impedit ⁊ aliud nō. nō est alia causa: nisi quia talis est natura illiꝰ medij ⁊ istius. quia receptio nihil facit.

DD
Ad q̄rtū dubi[um]

Ad quartū dubiū dico. q mediū informatū luce ⁊ calare est prior causa sine qua nā. q̄a illud causatū in medio ⁊ actus sunt effectus subordinati respectu coloris in obiecto. ita q illud i medio est priꝰ q̄ actus vidēdi. ⁊ idō ille color causatus in medio est causa sine qua nō causatur actus videndi: nō vera causa. quia si per casuz possibilē poneretur illud nō causari in medio nihilominus color causaret actū vidēdi ptialiter: sicut predictū est.

EE
Ad q̄ntū du[bium]

Ad quintū dubiū dico. q quādo radius trāsit per vitrū rubeū causatur in aere propinquo parieti opposito vera rubedo ⁊ verus color ⁊ nō in pariete sicut alij dicūt. q species que apparet in speculo nō est subiectiue in speculo: s in aere ppinquo et nō in speculo pter suā densitatez. Et quādo dicis nan est receptiuus veri coloris sicut aliud corpus. dico q est receptiuus coloris veri sicut aliud corpus. licet non sit forte receptiuus naturaliter. ita perfecti coloris.

FF
Ad sextū du[bium]

Ad sextum dubium dico. q quādo aliquid videt directe sm vnuz mediū videtur sm lineā breuissimā. non autē quādo videtur sm lineā reflexā. Unde alacē libro. iiij. in phemio ⁊ lrā dicit. q visus tribus modis apprehendit visibilia sm rectitudinē sm conuersionē ⁊ sm reflexionē. puta qn aliquid videtur per corpora dyaphona q differūt a dyaphaneitate aeris. ⁊ ne solum primo modo videtur res sm lineā breuissimam. ideo dico q denarius proiectus in aquaz pter diuersam dyaphaneitatē aque ⁊ aeris potest videri per lineam reflexam. Eodem modo dico q corpus visibile positū citra speculū ⁊ iuxta

ꝓprie videtur ⁊ in se ⁊ in speculo. in se videt̃
ẜm lineā rectā ⁊ breuissimā. ⁊ in speculo ẜm li
neā cōuersam ⁊ reflexam: ⁊ nō videtur aliqua
species in speculo. nā mediante vitro vel lapi
de videtur littera minuta ⁊ nō species littere
q: species littere est minus visibilis ꝙ ipa lit-
tera. sed ipa littera videt̃ ꝑ diuersa media ⁊ di
uersas dyaphaneitates ⁊ alterius rationis: ⁊
ideo videtur ẜm diuersas reflexiones. ⁊ eodē
modo in speculo videtur ipa res ⁊ non forma
aliqua ibi impressa. Hoc ꝓbat alacē libro. iiij.
perspectiue. caplo. iiij. primo sic. Si quis se vi
derit in aliqua parte speculi motū in partem
aliā non videbit se in prima parte: sed in scda
qḋ non accideret si in parte prima esset infixa
eius forma. Pari modo si ad tertiā mutet̃ par
tem mutabitur locus apparentie forme: nec
apparebit in prima vel in scda parte. scda ra-
tio est. Amplius viso corpore aliquo: ⁊ viden-
te a beo ẜm sitū remoto poterit accidere ꝙ nō
videat corpus illud in speculo illo: licet vide-
at speculi superficiē qḋ non esset si imprimere
tur forma in speculo cū videatur speculū ⁊ nō
mutet locū ⁊ corpus. similiter sit ibi motuz et
forma eius perficiat speculū sicut prius. Un-
de post cōcludit. palā ergo ꝙ nō accipitur ap-
prehensio ex materia fixa in speculo cū nō ap-
prehenditur res visa in speculo nisi fuerit vi-
sus in situ reflexionis. palā ergo ꝙ distortio fa-
ciei apparentis non est ex forma rei: sed ex dis
positione speculi. Et post adducit aliaz ratio-
nē dicens. Amplius viso corpore in speculo et
post elongato apprehendit̃ minus corpus in-
ter speculū ꝙ prius qḋ non esset si forma cor-
poris sit vel esset in superficie: ⁊ ita cōprehen
ditur. Comprehēsionē eñ forme in speculo ef-
ficit reflexio. ⁊ per ista argumenta potest pro-
bari ꝙ forma in speculo non efficit visionē: qa
tunc efficeret ẜm lineā rectaz ⁊ ẜm lineā sphe
ricā; sed ipamet res cū speculo: sicut cum cau-
sa partiali efficit visionē ẜm lineā rectā. Ad

BB

aliud dico ꝙ res videtur in speculo ẜm lineaz
reflexam: quia mediante illa visione potest in
tellectus noster cognoscere certitudinaliter
aliquas propositiones contingentes de pñte
presenti: puta ꝙ talis res est ⁊ ꝙ distat ⁊ ꝙ ha
bet talem colorem: sed virtute istius non po-
test cognoscere oēs propositiones contingē-
tes possibiles cognosci de tali re: quia aliquā
do ad cognoscendū multas propositiones cō
tingentes requiruntur plures sensus: aliquā-
do potest intellectus per vnū solū certificari.
Ad aliud dicit̃ ꝙ respectu eiusdē obiecti pos-
sunt esse due cognitiones intuitiue ẜm lineas
diuersas: quarū vna est ẜm lineā rectā: alia ẜz
reflexaz. ⁊ sic est in proposito. Questio. xix.

A
Questio XIX
Opinio scoti

Truz āgelus ma

v

lus semper sit i actu malo. Dicit io-
hānes. ꝙ āgelus mal⁹ potest in actū
bonū exire: sed nō in actuz meritoriū: sed bene
potest in actū bonū moralē. qḋ ꝓbatur. q: ẜm
dyonisiuz naturalia in angelo dānato manēt
integra. ⁊ per cōsequēs ita inclināt naturalia
ad actū bonū post peccatū sicut ante. ergo eq̄
potest in talē actū post sicut ante. Itē habet

Probatio prime opinionis

remorsum conscientie ⁊ displicentiā de pecca
to quē nō necessario est mala per circūstantiā
aggrauantē. ergo ex illo actu potest generari
habitus bonus. Itē posset esse sine omi actu
quia nihil est tā in potestate volūtatis ꝙ ipsa
volūtas. qḋ intelligit̃ ꝙtum ad actū. ergo po
test se facere sub actu bono. Hec opinio licet

B
Cōtra opiniones

sit ꝓbabilis. tñ hoc ꝙ dicit. ꝙ volūtas pōt ha
bere se sine omi actu nō videtur verū. quia ẜz
Augustinū ⁊ ipsummet voluntas dānati nō po
test esse sine pena. tū e sic: pena nō est sine actu
volūtatis. ergo si angelus posset se facere sine
omi actu: posset se facere sine oi pena. Assum-
ptum patet ẜm phm. quia pena volūtatis est
tristitia. sed tristitia est aliquid in actu nolēdi
ergo nō potest se priuare omi actu. Si dicas
ꝙ in eo est dolor: nō tristitia. Cōtra. dolor est
in ꝑte sensitiua que nō est in āgelo. Ideo di-
co sine assertione tenēdo aliquas ꝯclusiones.

C
Prima cōclusio

Prima est. ꝙ āgelus dānatus necessario est
in aliquo actu voluntatis. nō dico de potētia
dei: qm deus possit eū priuare omi actu sed de
potētia creature. quia nulla creatura pōt euz
priuare omi actu. qḋ ꝓbatur: quia impossibile
est ꝙ creatura aliqua faciat dānatū sine pena
⁊ tristitia. quia sunt in pena eterna. Tristitia
aūt ⁊ pena nō possunt esse sine actu nolēdi pe-

D
Scda conclusio

nā. ergo ⁊c. Secūda cōclusio. ꝙ aliquis act⁹
est in āgelo dānato qui nō est in eius potesta-
te. quod ꝓbatur. quia licet volūtas dānati nā
possit se facere sine oi actu. tamē potest se sus-
pendere ab omi actu qui est in potestate sua
⁊ elicere aliū. ⁊ per cōsequens: si actus nolēdi
penā esset in eius potestate. posset suspendere
se ab illo actu ⁊ facere se sub actu diligendi se
sine omi alio. ⁊ per cōsequens posset se facere

E
Tertia ꝯclusio

sine omni pena. quod est falsum. Tertia ꝯclu
sio est. ꝙ deus totaliter ⁊ imediate causat ali-
quem actum in volūtate mali angeli. quod ꝓ
batur. quia omnē actuz causatū in voluntate
a volitione libera potest volūtas impedire et
actum a solo deo nā potest volūtas impedire
cum ergo in voluntate angeli damnati sit ali
quis actus qui per voluntatē nō potest impe-

diti. nec voluntas potest suspendere se ab omni illo actu: ergo est aliquis actus in voluntate angeli q̄ causatur a solo deo. Itē si nō causetur a solo deo aut igitur a voluntate dānati aut ab habitu nō a voluntate: q2 tunc volūtas posset illū actū īpedire: nec ab habitu cū habitus sit einsdē rationis in via ꝛ in patria: ꝛ in via non necessitat voluntatē: igitur nec ī patria patet de caritate. Similiter si causetur ab habitu cū deo dūmodo nō causetur a voluntate: sed voluntas sit pure passiua respectu illius: sufficit mihi q2 tunc ille actus pōt dici necessarius. Itē actus quo beatus amat deū clare visum causatur a solo deo sic q̄ nō libere causatur a voluntate creata. ergo est aliquis actus q̄ nō est in potestate voluntatis. Ex istis pōt assignari ratio confirmatōis bonoꝝ ꝛ obstinationis maloꝝ. Nā in beatis causatur tā actus videndi deū q̄ diligendi eū a solo deo tanq̄ a causa totali ꝛ nullo modo ab intellectu ꝛ volūtate sicut a causis partialibus. ꝛ iste actus dilectōis formaliter opponitur omni actui pctī. Et quia sunt formaliter oppositi nullo modo cōpatiūtur se in eodē. Ideo q̄diu iste actus cōseruatur totaliter a solo deo sicut ab eo causatur tā diu est cōfirmatus: ita q̄ nullo modo etiā de potētia absoluta voluntatis create pōt in actū peccati: q2 non potest in actū pctī nisi posset impedire actū dilectōis ꝓpter repugnantiā formalem inter illos actus: sed ex hoc nō dicitur cogi voluntas: q2 voluntas formaliter vult et diligit illo actu: licet non causetur ab ea. Et eodē mō potest assignari ratio obstinationis malorum per hoc q̄ deus causat tanq̄ causa totalis q̄equid absolutū est in actu nolendi ꝛ odiēdi deum: ꝛ ille actus nō cōpatitur secū actum diligendi deū nec aliquē actū bonū propter repugnantiā formalē inter illos ꝛ stante isto actu ꝛ cōseruato a deo totaliter nō potest volūtas creata in oppositū de potentia sua absoluta: ꝛ ideo q̄diu stat iste actus est voluntas obstinata sic q̄ nō potest oppositū velle: ꝛ q̄ pōt deus causare actū odiendi deū q̄tū ad esse absolutū in actu in voluntate creata: ꝓbatur. q2 de⁹ pōt omne absolutū causare sine omni alio qd nō est idē cū illo absoluto: sed actus odiēdi deum q̄tū ad esse absolutū in eo nō est idē cū difformitate ꝛ malicia in actu. ergo deus pōt causare q̄equid absolutū est in actu odiendi deū vel nolendi nō causando aliquā difformitatē vel maliciā in actu. g̃ ꝛc̄. Itē non minus posset separari difformitas ab odio dei q̄ bonitas moralis a dilectione dei: sed dilectio dei in angelo beato pōt separari a bonitate morali ꝛ meritoria: ergo odiū dei in angelo malo potest separi a difformitate ꝛ tūc omne qd̄ n̄ includit cōtradictōem: nec malū culpe pōt fieri a deo solo. g̃ odiū dei ꝛc̄. Item respectu cuiuscunq̄ est deus cā partialis respectu eiusdē est vel pōt esse cā totalis: q2 ipse supplere pōt oēm cālitatē cause scd̄e in genere cause efficientis: sed respectu eiusdē positiui maxīe absoluti ꝓducti a creatura est deus cā partialis vt ostensum ē g̃ pōt esse cā totalis respectu cuiuslibet absoluti: ꝛ p̄ ꝯn̄s respectu actus odiēdi deū. Item odiū nō est formaliter pctm̄: g̃ pōt causari a solo deo. ꝯn̄a ptz: añs ꝓbatur. q2 si sic q̄eq̄d esset cā odij peccaret: ꝛ p̄ ꝯn̄s cū habitus generat⁹ ex actu odiendi deū sit cā alterius actus cōsilis. sequitur q̄ habitus peccaret. Aliter pōt dici ꝛ reddi cā obstinatōis maloꝝ: ꝛ hoc supposito q̄ deus cōcurrat ad oēm actiōem creature ad minus sicut cā partialis: tūc pōt dici q̄ de⁹ cōcurrit cū volūtate creata ad causandū actum odij ꝛ nō vult cōcurrere cum angelo ma.o ad causandū actū bonū puta dilectōem dei: ꝛ q̄a sic ꝯcurrit ad vnū ꝛ nō ad aliud: iō pōt dici obstinatus: q2 nō pōt elicere aliquē actū bonum. Si dicas q̄ tūc deus peccat ꝛ est malus q2 nō vult ꝯcurrere ad actū bonū. Rn̄deo nunq̄ peccat homo nisi q2 tenetur facere qd̄ non facit vel q2 facit qd̄ nō d3 facere: p̄ ista fit homo debitor. de⁹ aūt nulli tenetur nec obligatur tanq̄ debitor: ꝛ iō non pōt facere qd̄ nō d3 facere: nec p̄t n̄ facere qd̄ d3 facere. Si dicas q̄ data p̄dicta r̄nsione videtur q̄ angelus malus pōt cessare ab oī actu ex quo angelus h3 in ptāte sua q̄: tenus est cā p̄tialis respectu illoꝝ. Rn̄deo lic3 eā cedij h'm nō sit totaliter a deo: s3 p̄tialiter solū tn̄ aliq̄ alij actus q̄ sunt in dānato sunt totaliter a deo puta actus nolendi penā quā patitur ꝛ volēdi beatitudinē actus nolēdi sine odiēdi pctm̄ actus nolendi esse in tali loco q̄ nō sunt pctā: s3 pena pctī. magna eīm pena est velle beatitudinem ꝛ tn̄ semp carere ea q̄ nō mala nec pctā sunt: ꝛ tn̄ talib⁹ non pōt se priuare: ꝛ iō l3 posset forte cessare ab actu odiēdi deū: non tn̄ ab alijs q̄ totaliter causantur a deo: in q̄bus ꝯsistit pena magna. Et iō nec pōt cessare ab omni actu: nec p̄uare se pena nec elicere bonū actū: l3 posset cessare ab actu odij: q2 nō cōcurrit ad eliciendū actū bonū. Ex istis ptz q̄ b̄tis ꝛ dānatis est libertas: q2 respectu illoꝝ actuū que causantur a solo deo siue in bonis siue in malis: vel respectu actuū oppositoꝝ illis actib⁹ non est in illis libertas: q2 nec ab ipis actib⁹ q̄ totaliter causantur a deo possūt cessare: nec scd̄os possunt elicere ꝓpter repugnātiā formalē intˀ illos ꝛ p̄mos actus causatos a solo deo: ꝛ ideo q2 de⁹ totaliter causat actū beatificū in volū-

Causa confirmationis bonorum

G

H

I

tate boni angeli: iō angelus bonus nec hʒ libertateʒ respectu actꝰ beatifici: nec respectu eiꝰ oppositi puta odiēdi. Silr est de angelo malo sed respectu alioꝝ q̄ nec sequunt̄ necessario ex p̄mis actibꝰ nec repugnāt. s sunt indifferētes hēt libertatē ⁊ indifferētiā hmōi aūt est tētare hoiem in malo angelo ⁊ custodire in bono. q2 isti actꝰ nec necessario sequunt̄ ex actibus p̄mis bonis causatis a solo deo: nec repugnant ei: s sunt indifferētes.

Dubitatur Sʒ dubiū est vtrū sint detrusi in aliquo loco ꝯueniēti eis vel discōuenienti.

Respondetur. Rñdeo q̄ nō est aliq̄s locus ꝯueniēs vel discōueniēs nature sue: nec potiꝰ vnus q̄ alius: q2 q̄tū est ex natura sua angelus eq̄liter oēm locū respicit. Tn̄ locus aliq̄s est ꝯueniēs vel discōueniēs actui volūtatis sue: q2 i aliquo loco vellet esse ⁊ in aliquo loco nollet esse: ⁊ ille locus in quo vellet esse est sibi ꝯueniēs: ⁊ locus in quo nollet esse est sibi discōueniēs: ⁊ sic dico q̄ ad penā eoꝝ sunt detrusi i aliquo loco in quo nollēt esse: imo summe odiūt illū locū: ⁊ ille actus causat̄ a solo deo: ⁊ iō nō possunt cessare ab illo actu ⁊ ꝓpter h̄ summe tristantur.

Dubitatur Sed dubiū est vtrū angeli boni sunt impeccabiles.

Respondetur Rñdeo q̄ sic: q2 deus causat in volūtate eoꝝ actū beatificū totaliter ⁊ cōseruat et nō cōcurrit ad causandā malū in eis. ⁊ iō ex sola volūtate dei sic agente ⁊ ꝯseruante est āgelus bonus impeccabilis: nō aūt ex natura sua. Primū ꝓbat̄: q2 subiecto existēte sub vno cōtrarioꝝ nō pōt recipe aliud: s angelus bonus semp existit sub actu beatifico nec pōt ab illo cessare sicut ptʒ p p̄dicta: ḡ nō pōt peccare de potētia sua absoluta: q2 actꝰ pcti formaliter repugnat actui beatifico. Itē qū agēs cōseruās effectū est fortiꝰ in cōseruādo q̄ agēs effectum cōtrariū in causando nō pōt scd̄m agēs causare effectū ꝯ̄riū effectui ꝯseruato a p̄mo agente sed deus est agēs fortissimū ꝯseruās actū beatificū: ergo q̄diu agēs ꝯseruat istū actū nō pōt volūtas creata elicere actū ꝯtrariū. ⁊ sic ptʒ q̄ bonus angelus est impeccabilis ex sola volūtate dei causante actū beatificū ⁊ cōseruāte: ⁊ non ex natura sua.

Primū dubium Sed ꝯ̄ ista sunt multa dubia. Primo ꝯ̄ h̄ qd̄ ponit̄ q̄ aliq̄s actus in volūtate est q̄ nō est in ptāte volūtatis: q2 lʒ causis approximatis ꝯcurrētibꝰ ad aliquē effectū ꝓducendū pōt actio eoꝝ impediri ita q̄ nō ꝓducatur effectꝰ saltē p potētiā diuinā: q2 deꝰ est causa partialis: ⁊ si nō cōcurrat cū alijs causis q̄tūcunq̄ approximat̄ nunq̄ ꝓduceret̄ effectus q2 destructa vna cā partiali necessario req̄sita ad actōem q̄ tn̄ oēs alie sint approximate q̄ effectus ꝓducat̄ ab illis causis videt̄ ipossibile. Exēplū. volūtas ⁊ obiectū sunt cause ptiales respectu actꝰ volēdi: ⁊ nō obstāte oī approximatōe eoꝝ si nō agat volūtas q̄ ē cā ptialis necc̄rio req̄sita ad talē actū nō pōt actꝰ cāri: et sic nō obstāte approximatōe causarū pōt eoꝝ actio ipediri: s q̄ voluntas ⁊ obiectū approximent̄: ⁊ actꝰ volēdi ꝓducat̄ ab obiecto ⁊ nō a volūtate: h̄ videt̄ ipossibile: s deꝰ ⁊ volūtas sūt cāe approximate ad cāndū volitōeʒ i volūtate ḡ nō obstāte q̄ actio volūtatis pt ipediri si effectꝰ nō ponat̄ ⁊ q̄ volitio ponat̄ i volūtate ⁊ actio volūtatis suspēdat̄ est ipossibile. ḡ ipossibile ē q̄ sit aliq̄s actꝰ i volūtate q̄ nō sit i eiꝰ ptāte.

Secundum Itē volūtas est potētia libera respectu cūctisibʒ actꝰ exn̄tis i ea ⁊ nō pt cogi: s respectu nulliꝰ ē libera nisi respectu cuiꝰ ē actiua. ḡ ⁊c̄.

Tertium Itē ꝯ̄ h̄ q̄ ponit̄ odiū totalit̄ posse a deo cāri q2 h̄ʒ phm. ij. ethic. aliq̄ sūt actꝰ q̄ ſtati noīati hūt maliciā ānexā ⁊ difformitatē ⁊ nullꝰ talis pt fieri a deo: s odiū dei ē hmōi: ſtati eīvt noiatur hʒ maliciā ānexā ⁊ difformitatē. ḡ nō pt a solo deo cāri.

Quartū Itē oē factibile a solo deo sine pctō qd̄ etiā fieri pt a volūtate pt cadere sub p̄cepto diuio: ⁊ p̄t eꝰ p̄cipe volūtati vt faciat illud q2 oē illud qd̄ nō ē pctīn pt cadere sub p̄cepto dei. si ḡ actꝰ odiēdi deū pt fieri a solo deo sine pctō: pt etiā fieri a volūtate creata. ḡ deꝰ pt p̄cipe volūtati vt odiat deū: ⁊ tn̄ cū volūtas creata meret̄ iplēdo p̄ceptū diuinū: ḡ volūtas creata pt mereri odiēdo deū qd̄ videt̄ magnū icōueniēs.

Quintū Itē dilectio dei ē bona ꝓpt̄ debitū finē ⁊ odiū dei malū ꝓpt̄ idebitū finē. ḡ sic nullꝰ pt deū diligere ꝓpt̄ debitū finē q̄n dilectio eiꝰ sit bona ⁊ meritoria: ita nullꝰ pt odire deū ꝓpt̄ idebitā finē q̄n odiū sit malū: s nullū qd̄ nō pt separi a pctō pt fieri a solo deo. ḡ ⁊c̄.

Sextū. Silr ꝯ̄ h̄ q̄ ponit̄ āgelū nō hr̄e libertatem respectu actꝰ cāti a solo deo: q2 h̄ʒ sctōs āgeli boni sūt maioris libertatis post ꝯfirmatōeʒ q̄ āte s āte hāerūt libertatē respectu cuiuscūq̄ actꝰ volūtatis. ḡ ⁊ post.

Septimum Itē ꝯ̄ h̄ q̄ angelꝰ ponit̄ hr̄e aliquos actꝰ i ptāte sua respectu quoꝝ hʒ libtatē puta tētare hoies: q2 oīs volūtas potens hr̄e actū desiderij si post ꝯsequat̄ desideratum delectat̄ ⁊ gaudet hito desiderato. si ḡ āgelus malꝰ pōt velle ⁊ desiderare tētare hoies seq̄tur q̄ i tētādo delectat̄ ⁊ gaudet: s oē gaudiū repugnat dānato sic oīs tristicia repugn̄t btō.

Octauum. Item contra hoc qd̄ ponitur angelū nō habere locū conuenientē nature sue vel discōuenientē: q2 prius dictū est q̄ angelus potest pati a rebus corporalibus: tunc sic. ille locus est cōueniens nature sue in quo est corpus aliqd̄ naturaliter a quo angelus patit̄ passione delectabili: ⁊ ille locus est disconueniens in quo est corpus a quo patitur passione afflictiua: cū

Nonū.

ergo multa sint talia: sequit ꝓpositū. Itē cō-
tra hoc qḋ ponitur locū esse cōuenientē vł dis-
cōuenientē angelo in penā peccati: q꞉ ꝗcquid
positiuū pōt deus facere cū peccato pōt face-
re sine pctō. si ergo pōt facere locū conuenien-
tē vel discōuenientē ꝓpter penā peccati: pōt
facere sine peccato. ⁊ sic locus esset cōueniēs
vel discōueniēs angelo ratione nature sue: nō
ratione peccati vel pene peccati.

M
Ad primum

Ad pri-
mū dico ꝙ deus potest esse causa totalis act᷒
in voluntate puta respectu dilectōis ⁊ odij si-
cut pōt esse causa totalis respectu hōis vel la-
pidis: q꞉ cuiuscūq꞉ pōt esse causa partialis po-
test esse causa totalis. Et quādo dicis de cau-
sis approximatis. Dico ꝙ si cause sint approxi-
mate debito modo ⁊ effectus ponatur nō req-
ritur necessario actō oīm causarum: q꞉ vna est
partialis ꝗ pōt esse totalis respectu cuiuscūq꞉
ꝓducibilis ab alia causa partiali: ⁊ quando il-
la est causa totalis de facto: tunc non requirit
actio alterius cause sic est de volūtate nostra
⁊ deo. Licet enī voluntas nostra ⁊ angeli vt
est actiua ⁊ passiua sit debito mō approxima-
ta ⁊ etiā deus: nō ꝓpter hoc sequitur ꝙ volun-
tas habeat actōem in volitione causata in vo-
luntate: q꞉ illa potest causari totaliter a deo.
Et si sic de facto causetur: tunc voluntas crea-
ta nullā actōem habet respectu illius volitio-
nis. Et ad exemplū de voluntate creata ⁊ ob-
iecto. dico ꝙ nō est simile: q꞉ neutrū potest esse
causa totalis respectu alicuius volitōnis: sed
vtrūq꞉ qn̄ est causa necessario est causa partia-
lis: ⁊ ideo nō agente volūtate obiectū nō agit
sed si obiectū posset esse causa totalis volitōis
sicut est in ꝓposito: tūc nō agente voluntate
nihilominus causaretur volitio.

N
Ad scḋm

Ad aliud di-
co ꝙ voluntas nō cogitur in recipiendo illū
actū causatū a solo deo: tamē bene necessitat
primū ꝓbatur: q꞉ tunc aliquid ꝓprie cogitur
qn̄ facit aut patitur aliquid cōtra naturalē in-
clinatōem suā. Exemplū de graui si moueatur
sursum: modo voluntas nō recipit illū actū cō-
tra naturalē inclinatiōem suā: q꞉ posset natu-
raliter illū causare saltē partialiter: ⁊ tūc cau-
saret naturaliter: ideo modo naturaliter reci-
pit. Similiter tūc aliqḋ recipit aliud natura-
liter qn̄ nō inclinatur ad obiectū illius natu-
raliter: nūc aūt voluntas nō inclinatur ad op-
positū illius actus. ergo ⁊c̄. Scḋm ꝓbat: ꝗa
tunc agens vel patiens necessitat: qn̄ non est
in potestate sua agere vel nō agere pati vł nō
pati recipere vel nō recipere: sed non est in po-
testate volūtatis illū actū causatū a solo deo
recipere vel nō recipere: ergo necessitat: patet
ergo ꝙ nō cogitur voluntas in recipiendo illū
actū: sed necessitat.

O
Ad terciū.

Ad aliud dico ꝙ lz odiū
dei furari adulterari habeant malā circūstan-
tiā annexā ⁊ silia de cōi lege quatenus fiūt ab
aliquo ꝗ ex precepto diuino obligatur ad con-
trariū: sed ꝗtū ad esse absolutū in illis actib᷒
possunt fieri a deo sine oīm circūstantia mala
annexa: ⁊ etiā meritorie possunt fieri a viato-
re si caderēt sub precepto diuino sicut nūc de
facto coꝝ opposita cadunt sub precepto diui-
no. Et stāte precepto diuino ad opposita coꝝ
nō pōt aliquis tales actus meritorie nec bene
exercere: q꞉ non fiunt meritorie nisi caderent
sub precepto diuino. ⁊ si fierent a viatore me-
ritorie: tūc nō dicerent nec noiarentur furtuz
adulteriū odiū ⁊c̄. q꞉ ista noīa significāt tales
actus nō absolute: sed cōnotando vel dādo in-
telligere ꝙ faciēs tales actus ꝑ preceptū diui-
nū obligatur ad oppositū: ⁊ ideo ꝗtū ad totū
significatū ꝗd noīs taliū noīm significant cir-
cūstantias malas: ⁊ ꝗtū ad hoc intelligūt sā-
cti ⁊ phi ꝙ ista statī noiata cōuoluta sunt cū
malicia. si aūt caderēt sub ꝓcepto diuino: tūc
faciens tales actus nō obligaret ad oppositū
⁊ ꝑ cōsequens tunc nō noiarentur furtū adulte-
riū ⁊c̄.

P
Ad quartū.

Ad aliud dico ꝙ aliquis actus ab vna
causa potest fieri bene: ⁊ si fiat ab alia nō po-
test fieri nisi male. ⁊ tota ratio est: q꞉ vna cau-
sa obligatur ad actū oppositū ⁊ alia nō. sic est
in ꝓposito. voluntas creata obligatur ex pre-
cepto diuino ad diligenduz deū: ⁊ ideo stante
illo precepto non potest bene odire deum nec
causare actū odiendi: sed necessario male cau-
sat malitia moris. ⁊ hoc quia obligat ex prece-
pto diuino ad actū oppositū: nec stāte primo
precepto potest sibi deus oppositū precipere:
sed deus ad nullū actū causandū obligatur: iō
quēlibet actū absolutū pōt sine oīm malo cul-
pe causare: ⁊ eius oppositū. ⁊ iō sicut pōt cau-
sare totaliter actū diligendi sine bonitate vel
malicia morali: q꞉ bonitas moralis ⁊ malicia
cōnotant ꝙ agens obligatur ad illū actuz vel
eius oppositū: ita pōt totaliter causare actuz
odiendi deū sine oīm malicia morali ꝓpter eā-
dē causam: q꞉ ad nullū actū causandū obligat.

Q
Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ si odiū dei causet a solo deo
semp esset hoc ꝓpter bonū finē: quia deus ex
odio creature in nullo damnificatur: sed odire
deū propter indebitū finē est malū. ⁊ sic est a-
ctus creature ⁊ nō a solo deo. Illud etiam qḋ
assumit est falsuz ꝙ dilectio dei sit semp bona
ꝓpter debitū finē: q꞉ aliquādo potest eē mala
⁊ ꝓpter indebitū finē: puta quādo amo deum
amore cōcupiscentie.

R
Ad sextum

Ad aliud dico ꝙ liber-
tas accipitur quinq꞉ modis. vno modo vt op-
ponitur seruituti culpe. scḋo vt opponit serui-

tuti miserie. tertio vt opponit̄ seruituti pene. quarto vt opponit̄ coactioni. quinto modo vt opponitur imutabilitati. Quantū ad primā scd̄am ⁊ tertiā libertates nō est libertas in angelo malo: q2 nō est liber respectu peccati nec respectu miserie: nec respectu pene. q2 āgelus malus nō potest velle esse in loco cruciatiuo: quia actus nolendi esse in illo loco: necessario sibi inest a deo vt dictum est ⁊ actus oppositi nō possunt simul inesse eidē: tamē in eis est libertas q̄ opponitur imutabilitati ⁊ coactōni q̄tū ad aliquos actus indifferentes: q̄ nec repugnant illi actui qui a deo totaliter causat̄: nec sequuntur ipm̄ necessario ⁊ respectu taliū possunt indifferēter elicere vnū actū vel aliuz ⁊ ad neutrū oppositoꝝ cogimtur: sed in angelis bonis est libertas q̄tū ad tres primos modos: quia sunt liberi a peccato pena ⁊ miseria sunt etiā liberi quarto modo: q2 nō cogunt̄ ad volendū aliquid contra inclinatōem voluntatis eoꝝ. ⁊ sic etiā est in eis maior libertas q̄ in viatore vel dānato: quia licet viator nō posset cogi q̄tū ad actus interiores puta velle ⁊ cōsimiles. tñ q̄tū ad exteriores potest: sed angelus bonus quo ad nullos actus pōt cogi ꝯtra inclinatōem suā. Sed libertas quinto mō accepta nō est in angelis bonis q̄tū ad oēs actus voluntatis: quia q̄tū ad illos actus q̄ totaliter causant̄ a deo nō habent libertatē oppositā imutabilitati: sed q̄tū ad illos act⁹ sūt imutabiles: q2 sicut ꝑ illos volunt vnū oppositū ꝙ non possunt velle reliquū: ſ3 q̄tū ad act⁹ indifferentes: q2 nec repugnāt illis actib⁹ formaliter causatis a deo: nec sequuntur necessario. habent libertatē oppositā imutabilitati: q2 respectu illoꝝ possunt velle vnū oppositoꝝ vel reliquū. ⁊ isto quinto modo nō est maior libertas in viatore q̄ in beato: q2 viator hab3 libertatē oppositā imutabilitati q̄tum ad oēs actus ⁊ angelus similiter ante confirmatōez: sed post non habet libertatē respectu oīm: q̄a sc3 ante confirmatiōem potuit peccare ⁊ non peccare: ⁊ post nō potest peccare: sed q̄tū3 ad tales actus sunt imutabiles: sed hoc nō ponit aliquā imperfectiōem in eis: sed magis perfectionē. Ad aliud dico ꝙ lic3 desideriū sequatur delectatio vel tristitia: q2 tamē est res distincta ab oī actu voluntatis: sicut absolutū distingui̇t ab absoluto: ideo deus potest facere primā rem puta actū volendi vel nolendi sine scd̄a: puta sine delectatōe ⁊ tristitia. Et sic forte deus ordinauit in penā dānati ꝙ possit habere intensum actū volendi respectu suipsius vel alterius: ⁊ tamē non delectari. Aliter potest dici ꝙ in volūtate dānati est vehemēs

S
Ad septimum

tristicia cōsequēs actū nolendi: ⁊ illa nō cōpatitur secū quācūq3 delectatiōem ꝓpter formalem repugnantiā: ⁊ ideo lic3 dānatus summe velit ⁊ diligat se non tamē delectat̄ ꝓpter causam dictā. ⁊ sic cause aliquoꝝ sunt possibiles: licet effectus sint incōpossibiles puta nolitio vel volitio que sunt cause tristitie ⁊ delectationis.

T
Ad octauum

Ad aliud dico ꝙ corpus nō agit in spm̄ corrūpendo aliquid de eius substantia: ſ3 agit sicut causa partialis ad cognitōem intuitiuā ⁊ illa re posita posset angelus habere cognitionē intuitiuā: ⁊ illa nō posita nō potest habere. ⁊ in hoc nō derogat̄ angelo nisi ꝙ de⁹ non coagit illi in quo nulla res causat cognitiōem nūc aūt cognitio non est sibi penosa: q2 cognitio nō est in potestate angeli: in volūtate autē angeli nihil pōt res extra facere: nec sicut causa partialis nec sicut cā totalis: q2 posita cognitione rei sine intuitiua siue abstractiua et obiecto annihilato: nihilomin⁹ pōt voluntas illā rem diligere: ita ꝙ respectu dilectiōis dei nō requirunt̄ plures cause q̄ intellectus ⁊ volūtas. bene tamē in cognitōe intuitiua est obiectū causa cognitōis q̄ est causa partialis volitionis: q2 ergo volitio est in potestate angeli nō est penosa illa: sed illa que precise causat̄ a deo.

V
Ad nonum

Ad aliud dico ꝙ deus de potentia sua absoluta potest alicui infligere penā sine culpa precedente: sed illa pena tunc nō potest dici punitio: q2 istud nomē cōnotat peccatū precedēs: sicut eñ in brutis est pena sine pctō ꝓuio. tñ de facto de potentia sua ordinata deus nō infligit penā sine culpa precedente vel in punito: vt est in nobis vl' in alio: vt in xp̄o cui pena fuit inflicta propter peccata nr̄a.

X
Ad pbatōez prime opinionis

Ad pbatōem prime opinionis. dico ꝙ de facto dānatus ex quo desperat de beatitudine semper elicit aliquē actū maliū: l3 ex libertate sua posset nō elicere: q2 pōt desistere ab actu malo: malitia culpe l3 nō pene: q2 ille necessario causat̄ a deo sicut dictū est ⁊c. Questio. xx.

A
Questio. XX

Trū angelus po

V testillabi cuicunq3 creature rationali? Et videtur ꝙ sic. q2 potest eā videre: cū obiectum eius sit ens: ⁊ potest in ea aliquid causare: aliter nō poss3 illuminare qd̄ est contra dyonisiū. In oppositū est magister in littera. Hic primo videndū est vtrū angelus possit videre aliquē actū creature rationalis: actū dico interiorē.

B
Opinio prima.

Et dicit̄ cōiter ꝙ nō potest intuitiue videre aliquē actū interiorē3 sed tantū cognoscit ꝑ signa extriseca: sicut medicus per signa exteriora iudicat de infirmo. Et mirū est de istis quare negant discursū ab

angelo cū cognitio rei per signa: est cognitio rei per effectus. cuiusmodi cognitio nō potest haberi sine discursu: q2 per notū acquirit notitiā ignoti: ⁊ negant angelū errare: cū tñ deus posset talia signa facere sine signato: puta sine actu interiori: ⁊ tunc si angelus credat sic esse in aīa sicut signū exterius ostendit: tūc errat. sed quomodo tūc possunt itelligere cognitiones alioꝝ. dicitur ꝙ vnus angelus videt in intellectu alterius angeli spēm ꝑ quā intelligit plura. ⁊ sic potest intelligere obiectū itellectū ab alio in vniuersali: licet nō in particulari. ⁊ eodē modo videt conceptū alterius: sed ꝑ illū nō potest aliqđ obiectū videre in particulari: sed solū in vniuersali: ⁊ iō videt affectiones ⁊ cogitatōes per obiecta illarū. Non in particulari: sed i vniuersali. puta videt hoc ꝙ intelligo aīal: sed non hoc aīal. Contra ista. qñ aliqua potentia videt aliqđ itutiue videt illud in particulari vt est hoc ⁊ nō illud: g̃ videt hoc vt terminatur ad vnū ⁊ non ad aliud cū ergo per te vnus angelus videt cognitōez ⁊ affectōem alterius intuitiue: videt eas i particulari: ⁊ vt terminať ita ad vnū obiectum ꝙ nō ad aliud. ergo nō tantū videt obiectū i vniuersali. Si dicas ꝙ vna potest esse intellectio respectu diuersoꝝ: q2 per illā possum pmo intelligere vnū ⁊ post aliud. ⁊ eodē modo possuz affici successiue ad aliquid ⁊ ad suū oppositūz ⁊ ideo licet videat intellectōem ⁊ affectiōnem non tñ videt ad qđ terminatur. Contra ipossibile est transire de cōtradictorio in ꝯtradictoriū sine mutatōe: ⁊ accipio mutatōem sicut accipit ipsam augustin⁹ ꝓ ꝓductiōe vel destructione alicuius positiui: sed volūtas modo afficitur ad vnā rē ⁊ nō ad eius oppositū cōtradictorie ⁊ post afficiť ad eius contradictoriuz ⁊ nō ad istā rem. ergo necesse est ponere ꝙ aliquid ꝓducitur in voluntate ꝑ qđ afficitur voluntas alicui cui prius nō afficiebať. hoc autē nō potest esse nisi noua sit affectio: g̃ nō afficitur vtroqꝫ oppositoꝝ ꝑ vnā affectōem. Cōfirmatur. q2 licet idē actus posset terminari ad obiectū primariū ⁊ secūdariū loquendo de affectione: nō tñ potest terminari ad aliqđ ⁊ suū oppositū.

D

Opinio scđa.

Alia est opinio q̃ ponit ꝙ vnus angelus nō pōt videre cognitōes ⁊ affectōes alterius angeli: q2 oēs intellectōes sunt eiusdē speciei inter se ⁊ affectiones inter se: ⁊ ideo nō potest cognoscere vtrū habeat cognitōem affirmatiuā vel negatiuā: q2 si sic: aut ergo habet ex pte intellectus aut ex parte cognitiōis. nō primo modo: q2 intellectus eodez modo se habet ad vtrūqꝫ: nec scđo mō: q2 cū sint eiusdem speciei nō est differentia inter cogitatōes nisi ꝫm intensum ⁊ remissum. ⁊ idē dicitur de affectionib⁹ q2 sequunť actū itellectus cōponentis ⁊ diuidentis: q̃ actus nō pōt cognosci vt dictum est ergo ⁊c.

E

Cōtra opinionem scđam

Cōtra ista. ⁊ primo ꝓbatur ꝙ intellectōes oēs non sunt eiusdem speciei: q2 si sic tunc habitus generati ex actib⁹ sunt eiusdem speciei. q2 habitus nō inclinēt ad act⁹ eiusdez speciei: nisi sint eiusdem spēi habitus: sed ꝯñs est falsum ꝫm eos: q2 duo accidētia ꝫꝫoa eiusdem spēi nō possunt esse simul in eodem subiecto ꝫm eos: sed duo habitus possunt esse simuľ in eodē intellectu sicut methaphisicalis ⁊ naturalis. ergo ⁊c. Item qñ aliqua sunt eiusdem rationis q̃cquid repugnat vni ⁊ alteri. si g̃ oēs habitus sunt eiusdez rationis: tunc sicut error metaphisicalis repugnat scientie methaphisicali: ita repugnaret scientie naturali: ⁊ tunc vnus non posset scire vnā ꝯclusionē nisi sciret oēs nec errare circa vnā: nisi erraret circa oēs qđ est absurdū. Et eodē mō arguo de actibus si oēs sint eiusdē rationis: q2 nullus pōt scire vnā ꝯclusionē ⁊ errare circa aliam: q2 si cognitōes oim rationū sint eiusdē spēi: tunc sicut error alicuius ꝯclusionis in actu scđo repugnat scientie eiusdē cōclusionis in actu scđo: ita repugnaret actui sciendi quālibet aliā cōclusionē: q2 oēs sunt eiusdē speciei. ergo ⁊c. Itē oēs cognitiones sunt eiusdē speciei: ergo tunc intuitiua ⁊ abstractiua essent eiusdē speciei. ꝯsequentia patet: ꝫ falsitas ꝯsequētis ꝓbatur sicut in ꝓlogo: q2 qñ aliqua sunt eiusdē spēi: si vnuz nō sit tante virtutis sicut aliud in tantū pōt intendi ꝙ attigat eūdē effectū ad quē aliud attigit sicut puus calor pōt ita intēdi ꝙ pōt in ita ꝑfectū effectū sicut magn⁹: ꝫ q̃ntūcūqꝫ cognitio abstractiua augmēteť in ifinitū nūq̃ attiget ad effectū ad quē cognitio itutiua attigit: q2 ꝑ eā pōt intellect⁹ euidēter scire notitiā euidē rē ꝯtingentē de p̄nti. ꝑ abstractiuā aūt nō: nec de aliq̃ differētia si sit pure abstractiua: ꝫ ꝑ notitiā intuitiuā pōt: q2 ꝑ eā possum euidēter cognoscere rē esse vel nō esse. ⁊ ꝑ idē argumentū pōt ꝓbari ꝙ itutiua ꝑfecta ⁊ imꝑfecta nō sūt eiusdē spēi: q2 ꝑ intuitiuā ꝑfectā possuz cognoscere veritatē ꝯtingētē de p̄nti: ꝫ ꝑ imꝑfectaz nō ꝯuenit: q̃ntūcūqꝫ augmēteť: ꝫ tm̄ cognosciť ꝟitas consequētis de p̄terito vľ de futuro. Itē cōtra hoc qđ ponit ꝙ actus voluntatis necessario sequiť actū intellectus cōponētis ⁊ diuidentis: q2 nō minoris virtutis est volūtas in eliciēdo actū suū q̃ appetitus sensitiu⁹ in eliciendo suū: ꝫ appetitus sensitiu⁹ nō potest elicere suū circa obiectū nude ostensum ⁊ apprehensum a sensu sine oīm compositōe ⁊ diuisione intellectus vel sensus precedente. ergo mľ

tomagis hoc potest voluntas. cōsequētia patet: quia illud est perfectionis in parte sensitiua ergo nō est negandū ab appetitu intellectiuo Ideo ab alijs dicitur q̄ vnus angelus potest videre omē absolutū i cogitatōe nostra ⁊ affectione: quia cogitatio duo importat: scz actū absolutū ⁊ directōem in finez. q̄tū ad primū pōt angelus cognoscere affectiōes nostras: sed q̄tū ad scōm non: quia illa directio est q̄dam respectus ad finē q̄ nō potest cognosci nisi cognito fundamento ⁊ termino: sed finis nō potest cognosci. ergo ⁊c̄. Contra. impossibile est transire de cōtradictorio in cōtradictoriū sine corruptione vel ꝓductione alicuius positiui: sed p̄mo potest homo intelligere ⁊ non dirigere actū in finē ⁊ post potest tendere ⁊ dirigere in finē. ergo necessario in intellectu ꝓducit aliquid de nouo ex quo trāsit de ꝯtradictorio in cōtradictoriū: sed non causat de nouo aliquis scōs. Tū quia ad relatōem nō est per se mutatio Tū quia per cū non differt a fundamento. ergo causatur in eo aliquis actus absolutus. ⁊ per cōsequens dirigere est actus absolutus. Itez velle aliquid absolute ⁊ velle illud ꝓpter finē sunt distincti actus absoluti sicut intelligere conclusionē in se ⁊ per principiū sunt distincti actus. ergo ⁊c̄. Item meritū nostrū vel demeritū non cōsistit in vno respectu: sed in aliquo absoluto: sed per hoc q̄ actus voluntatis dirigitur in finē debitū vel nō dirigit: meremur vel demeremur. ergo ⁊c̄. Ideo dico sine assertione q̄ angelus nature sue derelictus potest videre intuitiue cogitationes ⁊ affectiōnes in angelo alio ⁊ in nobis similit̄. qd̄ patet: quia sicut visibile ad visum: sic intelligibile ad intellectū: sed omē visibile potest videri a potentia visiua perfecta si debito modo approximetur. ergo omē intelligibile tam absolutū q̄ respectiuū si distiguat ab absoluto potest videri ab intellectu angelico q̄ est potētia intellectiua perfecta. Itē omē actiuū totale vel partiale respectu alicuius passiui pōt esse causa totalis vel partialis respectu cuiuslibet eiusdē rōnis: sed vna intellectiō angeli pōt esse causa partialis respectu alterius intellectionis eiusdē angeli sicut actus respectus p quē intelligo aliqd̄ obiectuz est cā partialis respectu actus reflexi p quē intelligo me intelligere ⁊ experior: quia lz s̄z augustinū de actibus exterioribus possiz dubitare: nō tñ de actibus interiorib⁹: ergo illa intellectio pōt esse cā partialis respectu intellectōis alterius angeli: si debito mō approximetur. Et eodē mō est de intellectione nostra et affectōe silr: s̄z de facto aliud est: quia angelus nō pōt aliq̄d intelligere nisi cōcurrente deo sicut

cā partiali: ⁊ quia de facto forte deus nō coagit intellectui angelico ad intelligēdū cogitationes nr̄as vel alterius angeli: ideo de facto forte nō itelligit illas. Sed dubiū est supposito q̄ videat cogitationes ⁊ affectōnes nr̄as intuitiue vtrū videat obiectū intuitiue terminans

Dubitatur

Pōt dici q̄ de facto nō videt obiectū terminās actū nisi i vli ⁊ cōceptu cōi sibi et alijs: qa posito q̄ diligā fortē pōt angelus videre intuitiue dilectōez meā si sit approximata sibi: ⁊ videt q̄ diligo hoiem ⁊ nō videt q̄ diligo fortez. Eodē mō est in ꝓposito si itelligo fortē pōt videre intuitiue intellectōem meā: ⁊ pōt videre q̄ intelligo hoiem: s̄z nō q̄ intelligo istū vel illū ⁊ tota cā est: quia obiectū actus nō pōt cognosci a potentia cognoscēte actū nisi p discursum ⁊ argumētatiue. Aliter enī si vidēs actū intuitiue semp videret obiectū illius actus intuitiue cū angelus ⁊ intellect⁹ nr̄ ꝓ statu isto possent cognoscere cogitatōem abstractiuā simpliciter intuitiue: sequit̄ q̄ tunc videret obiectū illius actus intuitiue: qd̄ falsum est. quia possuz intelligere abstractiue obiectū: qd̄ nihil est i effectu. g̃ tm̄ cognosco obiectū actus argumētatiue ⁊ discursiue: s̄z p discursum nō cognosco aliqd̄ singulare determinatū illius actus: s̄z tm̄ in cōceptu cōi. quia illa cognitio equaliter assimilat̄ oībus indiuiduis eiusdē rōnis: maxime si illa indiuidua sint silia. ⁊ p ꝯñs p talē nō potest argui cognitio determinate vnius magis q̄ alterius. ergo p illā cognitāuem tm̄ cognoscitur aliquid in conceptu cōi. Exemplū. vidēdo fumū cognosco p discursū q̄ hic fuit ignis quia cognosco q̄ fum⁹ nō pōt esse nisi ab igne: s̄z nō cognosco q̄ ille fuit hic. ergo ⁊c̄. Scd̄o videndū est q̄d vnus angelus potest facere circa aliū angeluz. ⁊ hoc ꝓpter verba dyonisij q̄ ponit tres actus hierarchicos illuminare purgare ⁊ pficere. Et dicitur q̄ illuminare nō est nisi manifestatōem veritatis alteri tradere: s̄z ad illud faciendū cōcurrunt duo: scz confortatio intellectus angelici ⁊ silitudo rei cognite: ⁊ iō vnus angelus aliū illuminat cōfortando potentiā eius intellectiuā: sicut vnus confortat aliū p eius pñtiā ad agendū: illuminat etiam p silitudinē: quia angelus superior illud qd̄ intelligit in vniuersali explicat particulari ⁊ in particulari inferiori: sicut doctor explicat discipulis suis i spāli qd̄ intelligit in vli. Cōtra ista q̄ro q̄d intelligit p ꝯfortatōem aut intelligit ꝯseruatōem itellect⁹ āgelici aut augmētatōez alicui⁹ i itellectu puta luminis. Nō p̄mo mō: quia sicut itellect⁹ a solo deo cāturita a solo deo ꝯseruat̄: quia eiusdē eē est ꝓducē idiuisibile ⁊ cōseruare. Nec scd̄o mō: tū quia illud lumē per

Respondetur.

F.

Auctor

D

De scd̄o opinio

cũ est indiuisibile. ⁊ ꝑ ꝯñs non augmentabile. Tum qꝛ ab eodẽ agente causat̃ forma ⁊ augmentat̃: sed illud lumẽ a solo deo causat̃: ergo a solo deo augef̃. ergo a nullo angelo. Itẽ quã do est confortatio aliquoꝝ illa est mutua: patz in igne paruo ⁊ magno: qꝛ sicut magnꝰ ignis confortat paruũ vt diu maneat ⁊ agat ita ecõtra paruꝰ confortat magnũ: qꝛ si paulatim tollas paruũ ignẽ cõtingit tandẽ tollere totũ. s in ꝓposito nõ ponit̃ talis cõfortatio. ergo ⁊c. Itẽ si sic: tũc beatitudo vniꝰ angeli dependeret ab alio angelo confortante: qꝛ in tali actu consistit confortatio. Itẽ illud qꝺ dicit de doctore est cõtra eũ: qꝛ doctor per aliqꝺ notũ sibi explicat discipulo aliqꝺ ignotũ qꝺ non fit sine discursu qꝺ non põt fieri in angelis. Dico igitur ꝙ angelus potest cõparari ad aliũ angelũ vel ad intellectũ humanũ. primo mõ non agit vnus in aliũ nisi ꝑ modũ obiecti: qꝛ sꝫ potest esse obiectũ intellectionis intuitiue ⁊ abstractiue ⁊ volitionis. ⁊ sic agere ita conuenit angelo superiori respectu inferioris sicut ecõuerso. Ideo vt mihi videt̃ nullo modo agit superior i inferiorẽ qñ eodẽ modo agat inferior in superiorẽ: nec est istud ꝯtra scõs nec cõtra sacrã scripturã. qꝺ ꝓbatur: qꝛ in angelo nõ ponuntur plura causata ꝑ actũ cognoscendi nisi actus ⁊ habitus ⁊ ista equaliter requirunt̃ in superiori sicut in inferiori: ⁊ ad ista causanda sufficiũt potentia ⁊ obiectũ: ⁊ si isto requiruntur: ergo nihil agit in intellectũ angeli ꝑ modũ obiecti. Si loquamur scõo mõ: sic dico ꝙ angelus nihil agit in intellectu nr̃o: qꝛ intellectus noster nihil agit nisi aliquo premo in sensu: qꝛ nõ intelligimus de facto nisi sensibilia ⁊ actus nr̃os interiores ⁊ ꝯceptus ⁊ oĩa ista possunt sufficienter intelligi sine actione angeli.

3

K Dubitatur. Respondetur.

Sed dubiũ est qꝺ angelus facit in parte sensitiua. Dico ꝙ tm̃ potest approximare actiuũ passiuo: põt eñi approximare obiectũ exterius ⁊ interius: sicut angelus malus põt ponere rẽ in tali situ ⁊ in tali distãtia. ⁊ sic facere videri illã rẽ ꝑ lineã rectã vel reflexã. ⁊ sic fiunt illusiones a demonibus in q̃bus aliqꝺ reale videt̃. tñ homo decipit̃ circa tales illusiones: qꝛ ex illis visis infert ꝓpositõeꝫ non sequentẽ formaliter. Et eodẽ modo ãgelus bonꝰ approximat actiuũ passiuo: similiter põt approximare obiectũ interius potẽtie. qꝛ ponit ponere humores ⁊ spũs in debita ꝓportione vel nõ debita ꝓportione. ⁊ isto modo potest agere in intellectũ nostrũ indirecte non tamen directe eliciendo actũ partialiter sicut facit in intellectu angelico.

Z Obiectio.

Si dicas. si vnꝰ agat in aliũ tantũ ꝑ modũ obiecti: ergo vnus angelus nõ potest aliqꝺ ab alio occultare: ⁊ ꝑ ꝯñs q̃cquid superior intelligit potest inferior intelligere. qꝺ falsuꝫ est.

Responsio.

Rñdeo. nõ est in potestate angeli aliquid occultare ⁊ aliqꝺ ostẽdere cũ tm̃ agat ꝑ modũ obiecti: nõ tm̃ q̃tum ad suã essentiã: s q̃tũ ad oẽm actũ tam intellectus ꝙ volũtatis: s dicit̃ vnũ occultare ⁊ aliud non: qñ deus coagit secũ ad vnũ actũ ⁊ nõ ad aliũ. puta deus vult coagere ⁊ coagit in itellectu vnius angeli ad videndũ actũ vnius angeli ⁊ nõ alterius angeli: ⁊ aliter nõ põt occultare.

Dubitatur. Respondetur.

Sed tunc est dubiũ qꝺ angelus bonus facit custodiendo: ⁊ malus exercendo. Rñdeo. angelus bonus instigat hoĩes ad bonũ offerendo ⁊ approximãdo sensibilia interiora ad exteriora mouẽdo eũ ad bonũ ⁊ retrahendo a malo. ⁊ sic ĩpedit dyabolũ ne sibi noceat. ⁊ angelus malus ꝑ oppositũ offert ⁊ approximat sensibilia vt sint mouentia ad malũ. ⁊ hoc tã sensibilia interiora q̃ exteriora.

M Tertiũ pricipale.

Tertio videndũ est quomodo vnꝰ angelus loquit̃ alteri. ⁊ hic est opinio Ioh. ꝙ vnus angelus põt causare in alio cõceptũ suũ vel spẽm vel actum. ⁊ ꝓbat per multas rationes. quere in Ioh. Sed cõtra dicta sua. ꝑmo cõtra primã rõnem ꝙ nõ videtur cõcludere: qꝛ accipio maiorẽ suã ⁊ arguo sic. qñ aliquid sufficienter est in actu primo põt causare sufficiẽter actũ scõm ceteris paribus: sed volũtas angeli superioris volens causare volitõem in voluntate angeli inferioris est sufficiẽter in actu primo respectu illius volitionis ⁊ volũtas angeli iferioris est sufficiẽs receptiuũ ⁊ approximatũ. ergo põt causare volitõem in voluntate angeli inferioris. qꝺ est falsum: ergo ⁊c.

Hec argumenta qre in scoto libro scõo. disti. ix. q. ar. iij. in deali questionis

Si dicas ꝙ volũtas est libera: ⁊ ideo in sua potestate est ꝙ in ea causetur velle vel non. saltem a quocunqꝫ agente creato: sed sic nõ est de intellectu. Contra. angelus inferior non potest impedire volitõem superioris quin ãgelus superior velit causare volitionem in alio: qꝛ virtus minor non impedit maiorẽ ab actione sua naturali vel libera: ergo siliter angelus superior potest causare talem in oĩ passiuo receptiuo sed huiusmodi est voluntas angeli inferioris. Itẽ si sic: sequit̃ ꝙ voluntas posset amare incognitum: qꝛ volitio angeli superioris sufficit ad causandũ volitiõem in inferiori: quia illud quod est in actu primo ⁊c. Cum igitur intellectus ⁊ voluntas angeli superioris possint sufficienter causare volitionem in angelo inferiori: ⁊ per consequens possunt eã sufficiẽter facere in actu primo absqꝫ hoc ꝙ angelus inferior cognoscat superiorẽ vel aliqꝺ i eo. ⁊ talis voluntas angeli superioris põt cãre volitõeꝫ ĩ volũtate angeli ĩferioris q̃ forte ẽ respectu ãgeli

superioris ignoto:tūc sequit̄ φ āgelus īferior
amat incognitū: quia amat vel vult angelum
superiorē quē nō cognoscit. Itez tūc agelus
in quo causat̄ intellectio posset tūc intellige-
re sine spē. ex quo itellectio superiora est suffi
ciēs ad ꝓducendū intellectionē in āgelo infe
riori. q2 ꝑ cā est āgelus supior sufficiēter ī actu
pmo ꝑm eū. ⁊ ꝑ ꝯñs pōt sufficiēter causare in-
tellectionē in angelo inferiori. absq3 hoc φ in
āgelo inferiori ꝑcedat spēs: qḋ est cōtra eū. q2
cognitio saltē abstractiua est ꝑ speciē. Si di
cat φ spēs ⁊ actus itelligēdi sunt effect⁹ ordi-
nati. ita φ pmo causat̄ spēs in itellectu ⁊ post
actus itelligēdi. Cōtra. spēs si ponat̄ est cau
sa cognitiōis. ergo actus intelligēdi nō est cā
speciei. alit̄ esset ꝓcessus in infinitū. q2 vna co
gnitio causaret vnā speciē: et illa spēs aliā co-
gnitionē. ⁊ sic in infinitū. Itē si āgelus possz
sic causare itellectionē in āgelo ⁊c̄. tūc sequit̄
φ aliq̄s qui pōt discurrere: pōt cognoscere cō
clusionē ignotā sine expiētia vel discursu qui
pcedit ex pricipiis ꝑ se notis. ꝯñs est falsuz. g̃
⁊ añs. ꝯña ptz. q2 āgelus loquēs pōt cognosce
re totū discursuz ꝑ quē deducit̄ ꝯclusio. Et pōt
facere stati āgelū audientē in eodē actu ī quo
ipse erat in fine discursus causando in āgelo f-
ectiou cognitionē ꝯclusionis. quā habet in fi-
ne discursus: nō causando cognitionez princi-
pioꝝ. q̄a ꝑ cognitionē respectu ꝯclusionis est
sufficiēter in actu pmo ꝑ eū. g̃ ⁊c̄. Sic g̃ videt̄
φ ratio pma nō ꝓbat. saltē φ angelus totalit̄
ꝓducat intellectionē talē in alio āgelo. Itē
cōtra hoc φ ponit āgelū audientē nihil agere
in intellectiōe sibi impressa ab alio. q2 intelle-
ctus est causa actiua vel esse pōt respectu co-
gnitiōis alterius āgeli. ergo eodē modo respe
ctu intellectiōis suꝑius. Itez qñ aliq̄d pōt
ē causa ptialis ⁊ totalis respectu alicui⁹ effe-
ctus si in eius ptāte nō est qñ est causa ptialis
nisi alia causa ptialis secū cōcurrat nō erit in
eius ptāte qñ est causa totalis. nec pōt īpedi-
re aliā causaz secū causare. Exempluz. ignis ⁊
sol sunt cause ptiales caloris: ⁊ nō est in ptāte
ignis φ sol causet vel nō: qñ est cā ptialis colo
ris. ⁊ si esset cā totalis caloris adhuc nō essz in
ptāte sua solē īpedire a cōcausatōe si essent eq̄
approximata. sed āgelus bonus loquēs alteri
pōt esse cā ptialis respectu intellectōis ī alio
āgelo. q̄a pōt esse obiectū itellectus alterius
āgeli cōcurrētis ad causandū intellectionē. ⁊
pōt esse cā totalis ꝑ te. sed qñ est causa ptialis
in rōe obiecti nō est in eius ptāte φ alius āge
lus secū causet vel nō: nec pōt īpedire. g̃ eodē
modo qñ est cā totalis in actu locutōis nō est
in eius ptāte φ alt⁹ āgelus secū locutionē cau
set. ⁊ per ꝯñs āgelus cui loquitur nō tm̄ audit
passiue ꝫ etiā actiue. Iō dico. φ vnus āgel⁹
nihil pōt causare in alio nisi ꝑ modū obiecti.
⁊ isto modo pōt vn⁹ angelus cui aliqua sunt
nota illa alteri manifestare. Sed hic distin-
guēdū est de cognitis. q2 aut cognita sunt sin
gularia aut vlia. si singularia: tūc nisi distātia
impediat vel absentia pt sibi talia singularia
manifestare: ꝫ tn̄ hoc erit solū ꝑ modū obiecti
ꝫ ex hoc nō sequit̄ φ angelus cui fit manifesta
tio singulariū videat illa intuitiue: q2 cū noti-
tia angeli superioris de singularibus equalit̄
respiciat oīs singularia eiusdē rōnis: angelus
cui fit manifestatio vel videret qōlibz vel nul
lū. ⁊ ideo vnus angelus pōt videre intuitiue
cognitōez alterius angeli de re singulari ⁊ af
fectōe non videndo illud singulare intuitiue
sicut supra dcm̄ est. angelus tn̄ loquens pōt si
bi exprimendo manifestare φ h̄ sit notitia vni
us singularis ⁊ nō alterius: puta formare ali-
qḋ cōplexū ⁊ ei assentire a quo denotat̄ aliqḋ
predicatū cōuenire vni singulari qḋ nō cōue-
nit alteri: ⁊ illū actū apprehensiuū ⁊ iudicati-
uum pōt alius videre ⁊ ꝑ tales multos actus
pōt deuenire vnus angelus in cognitōem sin
gularis sibi ignoti: sed omnes illi actus in an
gelo loquente cognoscūt̄ ꝑ modū obiecti. Si
aūt loquimur de vniuersalib⁹ sicut vn⁹ ange-
lus pōt alteri manifestare cōceptus vlēs ꝑ ex
plicatiōez sicut pōt singularia manifestare: q2
vlia nō habēt esse nisi obiectiue in aīa. ⁊ iō q̄-
cumq3 videt intuitiue cognitōem terminataz
ad vle: videt vle intuitiue. nec requirit̄ vlteri
or manifestatio vel explicatio. Si q̄ras vtrū
angelus possit aliq̄ pmo sibi ignota postea ve
ro nota: alteri manifestare. Dico φ sic: q2 pōt
talia intelligere siue sint cōplexa siue incōple
xa: ⁊ tūc alteri ꝑ modū obiecti ondēr. Ex istis
ptz φ āgelus bon⁹ ⁊ malus si de⁹ secū coagat
pōt intuitiue videre cogitatōes ⁊ affectōnes
nr̄as ⁊ oēs actus īteriores ⁊ exteriores. Quia
nō minus sunt interiores ꝓportionati vel nō
ꝓportionati intellectui angelico φ exteriores
Confirmatur: quia quando potentie aliq̄ sunt
eiusdē rationis quicquid est obiectū naturale
vnius potentie est vel potest esse obiectū na-
turale alterius sed potentie intellectiue ange
loꝝ inter se ⁊ intellectiua nostra q̄tum ad mo
dū cognoscendi est eiusdē rationis cū intelle-
ctiua angeloꝝ: cū ergo vnus angelus possit vi
dere cogitatōnes ⁊ affectōes in seipo itutiue
⁊ sibi etiā intellect⁹ noster ⁊ ꝑ statu isto sicut
alibi dcm̄ est. g̃ intellectus vni⁹ angeli pōt vi-
dere intuitiue cogitationes ⁊ affectiones al-
terius. et etiam cogitationes et affectiones

Queritur.

Respondetur.

nostras. Cõfirmat̃ adhuc. qꝛ si hoc nõ põt hoc erit ppter obstaculũ. puta qꝛ corpus int̃ponit̃ ãgelo ꝛ talibus cogitationibꝰ. aut ppter pfe-ctionẽ. aut ppt̃ impfectionẽ: plures modi nõ sunt dãdi. nõ pmo mõ. qꝛ obstaculũ nõ plꝰ im-pedit ãgelũ ad videndũ cogitatiões nostras ꝛ affectiões: ꝙ̃ ipedit eũ ad videndũ essentiã aie ꝛ potentiã. sed hic non ipedit aliqđ obsta-culũ scđm eos. g̃ ꝛc. Nec scđm ipedit. qꝛ ãgelꝰ intelligit essentiã suã q̃ est pfectior cogitatõe nostra. Nec tertiũ ipedit. qꝛ videt aliquã q̃ti-tatẽ vel albedinẽ: quoꝝ vtrũqꝫ est impfectius cogitatiõe nostra. ergo nihil ipedit angelũ in-telligere cogitatões ꝛ affectiões nostras. No-tandũ est hic. ꝙ rõ supius dicta ad pbandũ di-stinctionẽ specificã int̃ cognitionẽ intuitiuã et abstractiuã. pbat equalit̃ distinctionẽ spe-cificã int̃ intuitiuã pfectã ꝛ impfectã. qꝛ q̃tũ-cunqꝫ augmẽtatur itutiua impfecta nũꝙ̃ pos-set causare ptaliter illũ effectũ quẽ põt itui-tiua pfecta. qꝛ mediãte intuitiua impfecta tm̃ põt iudicare ꝙ res aliq̃n fuit. ꝛ hoc reputo ve-rũ. Sciendũ ꝙ vidẽs cogitationẽ singularẽ ituitiue nõ videt illud singulare ituitiue q̃tũ ad illud terminat̃ cognitio. qꝛ etsi angelus vi-deat cogitationẽ alicuiꝰ singularis intuitiue ꝛ illud singulare etiã ituitiue ponat̃: nõ tñ vi-det ꝙ ista est huiꝰ singularis. q̃a si sint duo sin-gularia eque approximata intellectui. quoꝝ vtrũqꝫ ãgelus videt nõ plus scit ꝙ ista cogita-tio est ab isto obiecto ꝙ̃ ab illo maxime si sint plura similia. ꝛ etiã si tm̃ eẽt vnũ singulare ap-proximatũ intellectui. adhuc nõ posset euidẽ-ter scire ꝙ ista cogitatõ est huius singularis: ꝛ ab eo pticularit̃ ꝛ effectiue. qꝛ ista cognitio põt esse a solo deo. Exemplũ si sint duo ignes ꝛ ap-pareat fumus causatus nõ plus scio ꝙ iste fu-mus cãtur ab isto igne ꝙ̃ ab alio. qꝛ ab vtroqꝫ põt indifferent̃ causari. etiã si sit tm̃ vnꝰ ignis ꝛ videat̃ fumus nõ põt euidẽter sciri vtrũ cau-satur ab isto igne. q̃a põt causari a solo deo sic est in pposito. Vñ ad hoc ꝙ euidẽter sciã ꝙ co-gitatio hec quã video intuitiue sit ab hoc sin-gulari. opꝫ ꝙ sciam ꝙ nullũ aliud simile sit ita approximatũ ãgelo in quo est illa cognitio in-tuitiua. Nec sit a deo sicut a causa totali. et si alterũ istoꝝ deficiat tũc non scio euidẽter ꝙ h̃ cognitio intuitiua causatur ab hoc singulari. Ista aũt nõ possũ scire nisi per multos discur-sus. vel saltẽ per vnũ discursũ. Ergo licet co-gnoscã ituitiue cogitationẽ alicuius singula-ris. nõ tñ cognosco vel nõ cognoscit̃ p discur-sum. Sciendũ est aũt. ꝙ tres actus ierarchi-ci significãt eandẽ rem. puta solũ itellectiõez q̃tũ ad pncipale significatũ. ꝛ ꝯnotãt diuersa

ꝛ distincta. Nã illuminare significat intelle-ctõem cõnotãdo eiꝰ visionẽ intuitiuã: nõ signi-ficat cognitõem (vt videt̃) intuitiue ab alio. Purgare significat eandẽ intellectõem cõno-tãdo expulsionẽ ignorãtie ãgeli vidẽtis. Per-ficere sigt̃ eandẽ intellectõem cõnotãdo obie-ctũ qđ informat̃ ꝛ pficit̃ p cognitiõez causatã ab ista pma intellectõe. Vñ vnus angelus dr̃ ab alio illuminari: qꝛ videt intellectõem alte-rius intuitiue. Dicit̃ purgari: qꝛ mediante isto actu illud qđ pus ignorabat nũc scit: ꝛ sic pur-gat̃ ab ignorãtia. Dicit̃ pfici: qꝛ mediãte istã in-tellectõe sicut cã partiali elicit ꝛ recipit aliã intellectõem p quã pficit̃ sicut subiectũ ab ac-cidente ppꝛio. Et hec ista actꝰ solũ esse in ãge-lis ꝛ nõ in nobis: qꝛ in nobis p statu isto nihil põt angelus causare: nec obiectiue nec effecti-ue p imperiũ volũtatis. Sciendũ est pterea ꝙ locutio est auditio ꝛ nõ ecõtro: qꝛ auditio p-prie nõ est nisi itellectio viꝰ angeli termina-ta ad cognitõem alteriꝰ angeli: s̃ locutio põt ẽe intellectio alicuiꝰ obiecti extrinseci puto hois vel asini. Vlterius sciendũ ꝙ illud qđ superi-us dcm̃ est ꝙ vnꝰ angelus mãifestat alteri co-gnitõez singularis ꝛ nõ vniuersalis: intellige-dũ est tm̃ ꝙ nõ manifestat sibi cognitõem vni-uersalis s̃ singularis: puta qñ p multas intel-lectões quarũ vna terminat̃ ad tantã lõgitu-dinẽ: alia ad talẽ figurã ꝛc. q̃ sunt ppter vnꝰ singularis notitiã tm̃: ꝛ nõ alterius ꝛc.

Quantũ ad dubiũ de

solutõe Ioh. q̃tũ ad locutõez angeloꝝ suppo-sito ꝙ vnus angelus nõ possit causare notitiã actualez in alio angelo de aliquo obiecto sibi habitualit̃ noto nisi pus causet notitiã actua-lez eiusdẽ obiecti in seipo qđ sufficienter pba-tur in scđo: ꝛ h̃ videt̃ rõnabile: qꝛ angelus vnꝰ nihil põt causare in alio angelo nisi p modum obiecti. si g̃ vnꝰ angelus causaret notitiã actu-alẽ de aliquo obiecto cõplexo vl̃ in cõplexo nõ curo q̃liter in intellectu alteriꝰ angeli vel al-q̃d in vno angelo causaret: si causaret in alio sicut cã totalis. sicut ponit Ioh. aut illud cau-sans effectiue esset sola essentia angeli: vel es-sentia sine itellectꝰ vniꝰ angeli cũ habitu ifor-mãte: vel obiectũ aliud habitualiter notũ vnꝰ ꝛ nõ alteri causaret cognitõem actualẽ in an-gelo nõ habente talẽ notitiã habitualẽ. Pri-mũ nec scđm põt dari: qꝛ siue essentia vnꝰ an-geli pfecte causet cognitõem in alio angelo si-ue essentia ꝯcurrẽs cũ habitu cũ vtrũqꝫ solus causet effectũ suũ in alio angelo p modũ obie-cti. nunꝙ̃ põt causare in alio nisi notitiã illiꝰ rei q̃ est obiectũ ꝛ non alterius rei que non est

obiectū alteri⁹ cognitōis: ⁊ iō tā itellect⁹ vni⁹
angeli ꝙ habit⁹ informās eū pōt causare noti
ciā actualē intuitiuā suij p̄ius i alio āgelo abs
ꝗ h̄ ꝙ causet aliquā noticiā actualē in seipso
intuitiuā vel abstractiuā vl̄ āmbilatiuā: sicut
pōt esse obiectū cognitōis alteri⁹ āgeli absꝗ
h̄ ꝙ sit obiectū cognitōis sue: ꝫ p h̄ nūꝗ causa
bit cognitōez actualē i alio de aliquo obiecto
sibi habitualit̄ noto. Si ponat̄ tertiū ꝙ obie-
ctū habitualiter notum vni ⁊ nō alteri causet
actualē cognitōem i āgelo illo cui nō est habi
tualit̄ notū nō causando noticiā i illo cui ē ha
bitualit̄ notū h̄ ē hn̄ possibile: ꝫ tūc āgel⁹ vn⁹
nō cāt illā noticiā i alio: imo nihilomin⁹ caret̄
si destrueret̄ ali⁹ āgelus: q̄re rōem ⁊ ꝓ ista con
clusiōe vt p̄us. Ad rōem Jo. de locutōe ange
loꝝ qn̄ dicit ꝙ agēs sufficient̄ approximatum
passo ⁊c̄. Dico ꝙ h̄ deficit vna cā pcialis reqsi
ta ad h̄ ꝙ vn⁹ causet noticiā actualē de aliquo
obiecto sic bitualit̄ noto in itellectu alteri⁹ ā-
geli. ⁊ h̄ est noticis actualis q̄ necc̄rio req̄ritur
naturalit̄ loq̄ndo in āgelo loquēte de obiecto
sibi bitualit̄ noto: siue illd̄ obiectū sit quoddā
cōplexū siue incōplexū sed h̄ ꝙ causet noticiaz
actualē i alio āgelo d̄ eodē obiecto bitualr̄ co
gnito: q2 nec eē p̄mi āgeli p se ad h̄ sufficit: nec
essentia cū bitu āgelū iformāte: q2 ista ex quo
sunt incōplexa intuitiue cognita nūꝗ p̄nt du
cere in cognitōem saltē incōplexā alteri⁹ rei: ꝫ
posito ꝙ āgelus bitualit̄ cognoscēs aliqd̄ ob-
iectū cōsideret illud obiectū ꝫm iclinatōez bi
tus posita tali itellectōe q̄ cōsiderat obiectuz
illud bitualit̄ cognitū pōt āgelus approxima
tus videre illā itellectōem: siue illa itellectio
q̄ est obiectū sit ituitiua vel abstractiua nō cu
ro. ⁊ postꝗ āgelus videt illā itellectiōem pōt
aliquo mō deuenire in cognitiōez obiecti illi⁹
itellectiōis qd̄ obiectū ē mō actualit̄ cognitū
⁊ p̄us bitualit̄. ⁊ sic pꝫ ꝙ qn̄ vn⁹ āgel⁹ cog̃scit
aliqd̄ obiectū solū bitualit̄ nō p̄t cāre cogni
tōem illi⁹ obiecti i seip̄o: q2 cognitio illi⁹ obie
cti q̄ est in seip̄o est cā pcialis mediata vl̄ ime-
diata agnitōis i alio de eodē obiecto. Sꝫ tūc
est dubiū quō cognitio illa actualis i āgelo de
aliquo obiecto p̄us bitualit̄ cognito: p̄t i alio
āgelo cāre cognitōez actualē de eodē obiecto
qd̄ est obiectū p̄me itellectiōis: q2 sicut dcm̄ ē
nihil i vno āgelo cāt aliq̄d in alio āgelo nisi p
modū obiecti. ⁊ p ꝯn̄s illa cognitio i p̄mo āge
lo nō cāt nisi cognitōez ituitiuā suij p̄ius sicut
obiectū. Preterea si cognitio actualis p̄t cā
re cognitōem actualē i scd̄o āgelo de obiecto
p̄me cognitōis q̄re nō p̄t eodē mō cognitio bi
tualis eiusdē obiecti cāre cognitōem actualē
in alio āgelo vl̄ bitualē de eodē obiecto nulla
videt̄ ratio. Preterea si bit⁹ informās primū
āgelū posset cāre cognitōez i itellectu p̄mi an
geli de obiecto illi⁹ bitus absꝗ h̄ ꝙ causet co-
gnitōem i quocūꝗ alio. ḡ eodēz mō posset ille
bitus imediate cognitōez illi⁹ obiecti cāre in
alio āgelo absꝗ h̄ ꝙ causet cognitōez i p̄mo ā-
gelo ex quo ille bit⁹ est agēs naturale ⁊ ali⁹ an
gel⁹ approximat⁹. Ad p̄mū istoꝝ dico ꝙ act⁹
ille in p̄mo āgelo p̄t cāre noticiā i alio angelo
de obiecto p̄me cognitōis p modū recordatio
nis ⁊ rememoratōis: q2 videt ali⁹ āgelus ꝙ ali
qn̄ vidit illud obiectū i natura ꝓpa: ⁊ p ꝯn̄s vi
det ꝙ ad p̄n̄tiā illi⁹ obiecti itellectiui cāt̄ co-
gnitio illi⁹ obiecti i itellectu suo quā cognitio
nē videt ituitiue: ⁊ iō vidēdo cognitōem cōsi-
milē i itellectu alteri⁹ āgeli post cognitōez bi
tā i seip̄o recordat̄ se vidisse obiectū illi⁹ ꝯgni
tōis. ⁊ h̄ q2 act⁹ illi⁹ obiecti i vtroꝗ āgelo sunt
silēs: ⁊ p ꝯn̄s ꝯcludit itellect⁹ ꝙ sunt respectu
eiusdē obiecti: vl̄ saltē respectu obiectoꝝ silli-
moꝝ. ⁊ sic act⁹ ille visus i alio est cā pcialis re-
spectu eiusdē act⁹ recordādi. ⁊ bit⁹ in scd̄o an
gelo est alia cā pcialis respectu act⁹ recordādi
Et eodē mō est dicēdū si videat in p̄mo āgelo
cognitōez abstractiuā illi⁹ obiecti bitualit̄ no
ti. illa cognitō abstractiua est cā pcialis respe
ctu act⁹ rememorādi siue recordādi ⁊ bitus in
scd̄o āgelo ḡnatus mediāte cognitōe ituitiua
p̄us bita d̄ illo obiecto erit alia cā pcialis illi⁹
act⁹ recordādi. Exēplū. aliq̄s vidēs fumū deue
nit in cognitōez ignis: q2 aliq̄s vidit ꝙ ad p̄n̄-
tiā ignis cābat̄ fum⁹ mediāte q̄ cognitōe ḡna
tur i eo bitus. ⁊ iō si videat al's solū fumū ⁊ nō
ignē: puta si ignis destruat̄ tūc visio illi⁹ fumi
⁊ bit⁹ ḡnatus p̄us i p̄n̄tia ignis causant actuz
recordandi de igne ⁊ de talib⁹ cōplexis ignis
fuit ibi: vl̄ fum⁹ ille cābat̄ ab igne. Et sic in ꝓ
posito. Si q̄ras si āgel⁹ nūꝗ vidisset illud ob
iectū i natura ꝓpa: ꝫ solū vidisset in p̄mo āge
lo cognitōem illi⁹ āgeli ituitiuā nūꝗ ex h̄ cāre
tur in scd̄o āgelo aliq̄ cognitio illi⁹ obiecti co-
gnitōis vise. Rn̄deo ꝙ nō. q2 cognitio recor-
datiua alicui⁹ obiecti sp̄ naturalit̄ loq̄ndo ne-
cessario p̄supponit aliquā noticiā i eodē itelle
ctu respectu illi⁹ obiecti: sic pꝫ i q̄rto ctbi coꝝ
⁊ in scoto. ⁊ h̄ ituitiuā si sit respectu cōplexi. ⁊
iō si scd̄s āgelus nūꝗ cognouerit illd̄ obiectū
i se: ꝫ solū viderit cognitōez illi⁹ obiecti i p̄mo
āgelo nūꝗ p h̄ hēbit quācūꝗ noticiā d̄ illo ob
iecto. ⁊ h̄ dico p h̄ solū. sic aliq̄s videns solū fu
mū si nūꝗ vidisset fumū cātū ad p̄n̄tiā ignis
nūꝗ p solā visionē fumi deueniret i cognitōez
ignis. ⁊ tota cā est: q2 ad noticiā recordatiuam
sp̄ req̄rit̄ cognitio i recordāte p̄uia respectu il-
li⁹ obiecti de quo recordat̄. Pōt tn̄ scd̄s ange

Marginal notes: x Ratio ad rones scoti · Primū dubium · Secundū · Tertiū · y Ad primū dubiū · Queritur. · x Respondetur.

lus ꝑ multas cognitiões ꝑmi angeli deuenire in cognitōem obiecti ꝑmo āgelo bitualit noticia: etiā si nūq̄ hūisset actū ꝑmū respectu illius obiecti: q2 pōt ꝑmꝰ āgelus ꝑmo itelligere illđ obiectū: ⁊ postea formare ħ cōplexū. ħ cognitio est respectu .a. obiecti ⁊ ei assētire: ⁊ ꝯsiles ꝓpōes. ⁊ scđs āgelꝰ pt ei credere volūtatie forte vl' ncērio si reputat eū veracē in oibꝰ: ꝑ illū actū credēdi nūq̄ deueniꝛ i cognitōem .a. ħ solū i cognitōez illiꝰ ꝓpōis. ħ cognitio est respectu .a. obiecti. sic si nūq̄ vidisset albedinē. ⁊ aliq̄s ꝓferret hāc vocē albedo ⁊ postea formaret hāc ꝓpōem. ħ vox albedo sigt talē albedinē posset forte credere q̄ verū dicit lʒ forte nullā cognitiōez hēbit de albedie. Sʒ dices forte ħ nō est verū de ꝓpōe formata i ꝑmo āgelo q2 ex ħ q̄ nūc video cognitōez ꝓpōis nō cogſco ꝓpōem: nisi ꝑus cogͥuissem illā ꝓpōem in se ⁊ eiꝰ extrema: ⁊ iō si solū cognoscā vnū extremū illiꝰ ꝓpōis puta ꝑmā itellectōem ⁊ nō aliđ extremū puta nō cognoscā illā ꝓpōem. ħ cognitio ē respectu .a. obiecti ꝓpt istas duas cognitōes i ꝑmo āgelo q̄rū vna teriat ad .a. obiectū ⁊ alia ad totā ꝓpōez ꝑdicto mō. Uerū ad istud pōt dici q̄ possū credere illā ꝓpōem esse verā quā primꝰ āgelꝰ format ħ cognitio ē rctū .a. obiectū: ꝫ ex ħ nō seqꝛ q̄ nullā cognitōem i ꝑticulari hēbo de .a. in natura sua: ꝫ hēbo aliquā cognitōem icōpletā de .a. i ꝯceptu cōi ⁊ sibi ⁊ alijs: puta q̄ est ens vl' q̄litas vl' color: quos ꝯceptꝰ aliꝰ āgelus abstrahit a rebꝰ q̄s videt. ⁊ nullā aliā cognitōem hēbit de .a.

AA

Uerū ad aliud pōt dici q̄ āgelus scđs vidēdo cognitōez ꝑmi angeli teriatā ad aliquā ꝓpōem cuiꝰ extrema sunt res: ex ħ solo cogſcit illā ꝓpōem ⁊ nullaʒ cognitiōem hʒ de extremis illiꝰ ꝓpōis. si nūq̄ vidisset extrema ⁊ cognitio terior ncērio presupponiꝛ oi cognitōi cōplexe. Si aūt extrema sint ꝯceptꝰ ⁊ ꝯceptꝰ ponaꝛ actꝰ itelligēdi: tūc vidēdo cognitōem illiꝰ ꝓpōis i ꝑmo āgelo pt etiā cogſcere illā ꝓpōem. etiaʒ si nūq̄ vidisset ꝑus vl' cognouisset eā: q2 pt cognoscere actꝰ itelligēdi subiectiue exn̄tes in ꝑ°o āgelo q̄ sūt extrema talis ꝓpōis ꝫm istā viā: nec est in ptāte ꝑmi angeli tales actꝰ occultare scđo āgelo sic alibi ptʒ. Si aūt ꝯceptꝰ sit ens distictū adhuc pōt cogſcere talē ꝓpōem si talia ꝯceptꝰ pt abstrahi ab alijs rebꝰ q̄s ꝑus vidit. si non pt tūc nō pt cogſcere talē ꝓpōez q̄lis est ista. albedo est color: supposito q̄ nūq̄ vidisset albedinem aliquā ⁊ ꝯceptꝰ albedinis nō pōt abstrahi ad alijs rebꝰ ab albedine: ꝫ solū abstrahiꝛ ab albedine tali ⁊ tali relinquiꝛ etiā inestigationi intuētis.

BB
Ad scđm

Ad aliđ dico q̄ hitus i ꝑmo āgelo nō pt cāre i alio āgelo cognitōem nisi ꝑ modū obiecti. ⁊ ꝑ ꝯñs nō pōt causare nisi cognitiōez intuitiuā vel abstractiuā sup̄ius. ⁊ mediāte illa cognitiōe generabiꝛ alius inclināns ad cognoscendū illū habitū in p°io āgelo. licet ex hoc solo causabiꝛ in scđo āgelo actus vel habitꝰ iclināns ad cognoscēdū illū habituʒ in ꝑmo āgelo licet nunq̄ ex solo deo causabiꝛ in scđo āgelo actus vel habitꝰ inclināns ad actū respectu obiecti ꝑmi habitus. Et si q̄ras verū si scđs āgelus vidisset ituitiue obiectuʒ ꝑmi habitꝰ āgeli mediāte qua visione generareꝛ hitus illiꝰ obiecti. puta sit obiectū albedo ⁊ postea videret in ꝑmo āgelo habitū illuʒ respectu albedinis Utrū scđs āgelus habēs vnū habitū in ꝑmo angelo respectu eiusdē albedinis sine oi actu elicito in ꝑmo āgelo pt recordari de albedine q̄ est obiectū ꝑmi habitꝰ sicut dictū est ꝑus de actu. si sic tūc videꝛ opinio vera q̄ āgelus vnꝰ pōt cāre notitiā in alio āgelo: nō causando notitiā actualeʒ in seipo. ⁊ sic male reprobaꝛ. Si nō tūc rō ꝑmus assignata de actu recordatiuo nō valet. q2 sic scđs āgelus videns illud obiectū in se. ⁊ q̄ ad eiꝰ ee sequiꝛ talis cognitio in eo. ⁊ postea vidēs cognitionē eiusdē obiecti i ꝑmo āgelo recordaꝛ de illo obiecto sic ꝑus dictū est. ita scđs āgelus vidēs illud obiectū videt habitū in seipo generatū inclinantē ad cognoscendū illud obiectū. ⁊ postea vidēs cōsimilē habitū ꝑ oia in p°io āgelo recordabiꝛ de illo obiecto. Pōt dici q̄ scđs āgelꝰ habēs habitū respectu albedinis: ⁊ vidēs aliū hitū in ꝑmo āgelo respectu eiusdē albedinis ꝫm cosumpositū recordabiꝛ de illa albedine. ⁊ si āgelus supior nullū actū eliciat respectu illiꝰ albedinis ꝑ habitū suū. ⁊ ħ ꝓpt rōem factā de actu: sicut ptʒ de deductiōe ꝑcedēti. Sed ex ħ nō sequiꝛ q̄ Jo. male iprobeꝛ. q2 ipe ponit q̄ āgelꝰ primꝰ ꝑ hitū suū pōt cāre cognitionē actualē in āgelo scđo de obiecto illiꝰ hitus non causando cognitionē illiꝰ obiecti in se: etiā si nec āgelus ꝑmus nec hitus suꝰ videaꝛ a scđo āgelo nec sit eiꝰ obiectū. ⁊ ad ħ vadit rō sua de actio ⁊ passiuo approxiatis. ⁊ ħ est iposſibile tā de āgelo ꝑmo q̄ de hitu q̄ etiā de actu elicito ab hitu. q2 nihil in vno āgelo pōt aliq̄d cāre in alio nisi ꝑ modū obiecti. nec etiā ipe āgelus pōt alr causare sicut alibi ptʒ. tñ ꝑ modū obiecti pōt āgelus ⁊ hitus i eo ⁊ oia alia realia causare cognitionē actualē in alio: nō causando cognitiōez in seipo. ⁊ sic scđs āgelus videns hitū in ꝑmo āgelo respectu albedinis: ⁊ habēs ꝯsilem i intellectu suo ꝑ illā visionē qua videt hitū i p°io āgelo: ⁊ ꝑ habitū i ipomet tanq̄ ꝑ causaʒ ꝑtialē causabiꝛ in eo actꝰ recordādi respectu albedinis: ⁊ nullꝰ actꝰ positiuꝰ cābiꝛ in p°io āgelo.

CC Ad tertiū.

Ad tertiū pcedo añs scz q angelus pm⁹ pōt cāre noticiā actualē in se de obiecta sibi bitualit noto nō cāuda in alia. ꝛ rō est: q: sic deū ē nihil pt cāre in alio nisi videat p modū obiecti: ꝛ iō si tu ponas q nō videat bit⁹ sit⁹ i alio angelo ipossibile est q causet aliqd in eo. tñ āgelus in seipo pōt cāre noticiā actualē de obiecto sibi bitualit noto: etiā si nec videat seipz nec suū bitū: ꝛ qn probat ꝯña per hoc q babitus est agēs naturale ꝛ āgelus scōs est passiuū sufficient approximatū. Rñdeo q si bitus sit agēs naturale: tñ ex pmū angelū non agit nisi p modū obiecti: iō si nō videatur a scōo āgelo: tūc nihil agit i eo. In pmo aūt āgelo pōt agere siue sit obiectū siue nō: sic deū est prius. Et qn dī q scōs āgelus est sufficient approximatus.

DD

Dico q ad sufficientē approximatōez iter actiuū ꝛ passiuū: aliqn reqrit identitas realis actiui ad passiuū: aliqn idētitas obiecti: aliqn sufficit distictio iter actiuū ꝛ passiuū. Exēp'ū pmi volūtas nō pōt cāre actuz amoris nisi i seipa: nec etiā intellect⁹ pōt cāre noticiā actualē de obiecto sibi actualit noto nisi in seipo: et h est p' cuidēdo cālitatē suā p modū obiecti sicut Jo. loquit. Exēplū scōi. bit⁹ amoris q est in volūtate in q est ille bit⁹ subiectiue nec bitus itellectualis nō visus: nec extrās obiectū alicuius nō pōt cāre noticiā actualē nisi i itellectu in quo est. Exēplū tertij. ad cāndū aliqd p modū obiecti sufficit passiuū distictū ab actiuo: ꝛ tale actiuū p moduz obiecti pt agere ex se. Ad ppositū dico q ad h q angelus pmus ꝛ bitus in eo nō visi nec extātia obiecta causet noticiā actualē de obiecto sibi bitualit noto: reqritur idētitas pma vel scōa. ꝛ p ꝯñs nullus ali⁹ āgelus est passiuū sufficiēter approximatū: q: reqrit appraximatio idētitat: s ad h q causet aliqd p modū obiecti post scōs sufficiēter sibi approximati. Et si qras cām istius dico q cā est. q: āgelus vl' bitus in eo nō pōt aliqd ex se agere in alio nisi p modū abiecti. In se pōt aliter agere q p modū obiecti. Si qras cām. non est alia nisi q: natura rei talis est ꝛc. Questio. xxi.

A Questio XXI Opinio prima.

Trū actus rect⁹ ꝛ

v Primi argu.

reflex⁹ sint ijdē realit an diuersi. Et h dicūt qdā q sunt ijdē. Qd̄ pbatur multipliciter. Prio sic. ipossibile est duos actus sil' esse in eadē potētia: q: si duo possint sil' esse in eadē potētia eadē rōe i finiti: q: fm pbz. iiij. phisicoꝝ. si duo corpa pnt esse in eodē loco eadē rōe infinita: ꝛ fm eūdē modū arguit i proposito: q: actus rect⁹ ꝛ reflexus sunt simul: qa sil' cogscit aliqs obiectuz ꝛ cogscit se cogscere obiectū g.

Secundū

Itē eadē actu quo btūs videt vbū videt visionē suā in verbo. q: eadē actu videt vei biū ꝛ creaturā in verbo. s ille actus quo videt verbū est rect⁹. ꝛ ille quo videt visionē suā in verbo est reflexus. g ꝛc. Itē Augustin⁹. ix. de trinitate. c. vij. Amor amat seipo. ꝛ ille act⁹ amoris quo amor amat est reflexus. g ꝛc.

Tertium

Quartū

Itē si dñt. aut spē aut nūero. nō spē. qa tūc seqret q respectu eiusdez obiecti pnt esse infiniti act⁹ differētes fm spēm. q: cōuenit pcedere in infinitū in actibus reflexis. ꝛ p oēs illos actus cagnoscit obiectū pmū. nec dñt solo nūero. q: duo accidētia eiusdē spēi nō pnt esse in eodez subiecto simul ꝛ semel.

Quintū

Itē cognitio rei in cōi ꝛ i singlari sūt vna res. sicr vle ꝛ singlare sunt vna res sicut albedo: ꝛ hec albedo ꝛ p eandez cognitionē singlatez possiz cognoscere aliqd in vli ꝛ in pticlari. ꝛ vna cognitio est actus reflexus. q: illa p quaz cognasco aliqd in cōi est actus reflexus. ꝛ illa qua cognosco singlare ē actus rect⁹. g act⁹ rectus ꝛ reflexus sunt vna res. g nō dñt.

Sextū.

Itē si essent diuersi act⁹ sequeret q qlibet itellect⁹ creatus posset habere infinitos actus intelligēdi simul. q: nō pōt habere tot simul qn pōt hre plures. q: qlibet act⁹ reflexus pōt cognosci p aliū actū reflexuz ꝛ simul qn noscit actus reflexus ꝛ eius obiectū. g pnt esse simul infiniti actus itelligēdi in eodē itellectu creato.

Septimum

Itē si differrēt hoc esset rōe obiectoꝝ. q: rōe subiecti nō dñt. q: sunt i eodē subiecto. s ꝯña est fl'm. q: tūc differrēt spē. cū obiecta differāt spē. s nō dñt spē: vt probat. q: qn vn⁹ actus tēdit in aliū actū fm rōem formalē illi⁹ alterius actus est eiusdē spēi cū illo actu i quē tendit. Verbi grā. si ego habeo opinionē de aliqua ꝛ ego cognoscā illā opinionē apmatiue. illa cognitio per quā cognosco opinionē est opinio. s vidēs deū ituitiue videt se videre deū ituitiue. g vn⁹ act⁹ in ppasito tēdit in aliū actū sub rōe act⁹. ꝛ p ꝯñs eiusdē spēi.

Octauum.

Itez in eodē instāti i quo potētia ē i aptia dispositiōe respectu obiecti peipit se cognascere illud obiectuz actualissime alr nunq posset peipere se eē in optia dispositiōe. s illud peipere est act⁹ reflexus. Si g sit ali⁹ actus simul erit in duobus actib⁹: qd nō est verū. ꝛ h i actu scōo. si idē habet ppositū. Vel alr sic. potētia nō peipit se esse i optia dispasitiōe nisi qn est i aptia dispasitiōe. s qn est i actu recto respectu aptium subiecti. tūc est in optia dispositiōe. g tūc peipiet vl' nunq. g ipossibile est ipaz eē in actu recto nisi sit in actu reflexo. et sic act⁹ rect⁹ ꝛ reflexus sunt ijdē.

B Cōtra opi. pmaz

Cōtra istā opinionē pbo. q act⁹ rectus ꝛ reflexus sūt diuersi act⁹ realr. qa si eēnt idē act⁹ seqret q eadē cognitio essz ituitiua et abstractiua. s ꝯñs est fl'm: vt dī cōtra. pbatio

cōseq̄ntie: q2 itellect⁹ pōt cogſcere abſtracti ue aliq̄d ſic̄ antichriſtū vł aliqđ aliud obiectū qđ nō eſt p̄ns itellectui ſʒ actualē exñtiā: ⁊ p̄t cogſcere illū actū itutiue cū ſit i itellectu ſm ſuā actualē exñtiā. ſi ḡ idē ſit actus rectus ⁊ re flex⁹ eadē dʒ eē cognitio itutiua ⁊ abſtractia. Itē ſi ſic: tūc idē act⁹ erit confuſus ⁊ determinat⁹ q2 cognito hoīe cognitiōe cōfuſa determiate p̄t homo cogſcere illā cognitōeʒ cōfuſā: ⁊ illa co gnitio determiata eſt cognitio reflexa ⁊ alia co gnitio recta. ḡ eadē cognitio eſſet cōfuſa ⁊ de terminata. Itē ſi ſic ſeq̄ret̄ ꝙ opinio ⁊ ſcia eſſēt idē: q2 qn̄ hō hʒ opinionē de aliquo p̄t certitu dinalit̄ ſe ſcire opinari: ſʒ ſcire ſe opinari ē act⁹ reflex⁹ ⁊ opinari act⁹ rect⁹. ergo idē eēt ſe ſcire opinari ⁊ opinari data ypotheſi. Itē p eūdem actū numero, nō tendit itellect⁹ diuerſimode in idē obiectū: ⁊ hʒ ſil̄: ſed p rectuʒ imediate tēdit i obiectū ⁊ p reflexū mediate: q2 mediāte actu recto. Itē ſi ſic: tūc idē eēt dubitare ⁊ certitu dialit̄ ſcire: q2 ſi q̄s dubitet regē ſedere p̄t cer titudinalit̄ ſcire vł cogſcere ſe dubitare. ⁊ iſta certa cognitio ē act⁹ reflexus ⁊ alius actus re ctus. ḡ idē eēt act⁹ certitudinalit̄ cogſcendi ⁊ dubitādi. Itē null⁹ act⁹ eſt obiectū ſuipi⁹: q2 obiectū act⁹ eſt mēſura act⁹: ⁊ idē nō eſt mēſu ra ſuipi⁹: ſʒ act⁹ rect⁹ eſt obiectū act⁹ reflexi. ḡ. Itē illa differūt realit̄ quoꝝ vnū p̄t eē ſine alio. ſic eſt i ꝓpoſito: q2 p̄us cogſcit̄ obiectū ꝙ̄ act⁹ p quē cogſcit̄ obiectū. ḡ act⁹ rectus ē p̄or actu reflexo. Itēʒ idē act⁹ numero nō pōt ſil̄ eē itēſus ⁊ remiſſus: ſʒ aliq̄s p̄t itēſe diligere aliqđ obie ctū ⁊ min⁹ itēſe diligere actōem ⁊ dilectōeʒ q̄ diligit obiectū: q2 poſſibile ē ꝙ obiectū ſit mł tū excedēs i bonitate illā dilectōeʒ q̄ diligit̄ ⁊ qđ eſt mag̃ bonū p̄t magis diligi. ḡ ſi idē eſſet act⁹ rect⁹ ⁊ reflex⁹ idē eēt act⁹ intēſus ⁊ remiſ ſus. Iđ dico ꝙ act⁹ rect⁹ ⁊ reflex⁹ diſtigunt̄ ſic diſtincti act⁹.

Argumētū primū

Sed ꝯ̄ iſtud argr̄ ſuppoſito ꝙ aliq̄s hēat tm̄ vnū actū cogſcēdi obiectū om̄i alio actu cogſcēdi circūſcripto: aut ille itelli git ſe itelligere illud obiectū aut nō: ſi ſic hʒ ꝓ poſitū: q2 nō hʒ niſi vnū actū itelligēdi p ypo theſim ⁊ itelligit obiectū. ⁊ itelligit ſe itellige re idē obiectū: ḡ ſunt idē act⁹. Si nō pcipit ſe itelligere illđ obiectū: ſeq̄ret̄ ꝙ ſi q̄reret̄ ab eo vtrū itelligeret illud obiectū: rn̄deret ꝙ nō: cu ius oppoſitū expimur.

Secundum

Itē qn̄ aliq̄s itelligit aliqđ obiectū delectabile delectat̄ itelligēdo ⁊ pl⁹ appetit itelligere. ḡ volūtas hʒ iſtū actū p̄o obiecto: ſed volūtas fertur i cognitum. er go p̄o tunc ille actus eſt cognitus. ḡ qn̄ hʒ tm̄ vnū actū itelligit adhuc illū actū: ḡ act⁹ rect⁹ ⁊ reflex⁹ ſunt idē.

Tertiū

Itē ſi illi act⁹ diſtiguāt̄ i in tellectu. ḡ eodē mō diſtiguūt̄ i volūtate: q2 ſilis videt̄ rō: ſʒ ꝯ̄ns eſt falſum: q2 tūc quot erūt vir tutes morales cauſate in volūtate ex actib⁹ re ctis tot erūt cauſate ex actib⁹ reflexis: ſʒ act⁹ re flexi p̄nt variari i infinitū ſm ſpēm. ḡ p̄nt cau ſari i ſinite v̄tutes morales dr̄ntes ſʒ ſpēm. q2 ſic ex actib⁹ rectis multiplicatis pōt cāri hīt⁹ moralis ſic ex actib⁹ reflexis mł̄tiplicatꝭ.

Quartū

Itēʒ qn̄ aliq̄s eſt i actu recto. aut percipit ſe eſſe in actu recto qn̄ eſt in actu recto. aut qn̄ nō eſt in actu recto. ſʒ qn̄ eſt in actu reflexo. Si qn̄ eſt in actu recto: tūc ſi act⁹ reflexus eſt alius a recto nō ſimul vltiate eſt in vtroq3. ḡ cū eſt i actu re flexo non pcipit ſe eſſe vltiate in actu recto re ſpectu obiecti. Si pcipit ſe eſſe in actu recto qn̄ eſt in actu reflexo: tūc pcipit ſe vltiate eſſe in aliquo actu qn̄ nō eſt vltiate in illo actu qđ eſt i poſſibile.

Quinto.

Itēʒ ſi ſic. Aut act⁹ reflexus eſt act⁹ fruēdi aut vtēdi: nō primū. q2 imediate tē dit in creaturā. q2 in actū rectū: nō ſcđm. q̄a p illū actū tēdit in deū ⁊ in actū rectū ꝑnt tēdit in deū: vt ſic nō eſt act⁹ vtēdi. ḡ ſunt idē actus.

D

Ad primum p̄me opinionis

Ad primū iſtoꝝ qn̄ accipit ꝙ ſuppoſito ꝙ ali q̄s habeat tm̄ vnū actū cognoſcēdi obiectū oī alio actu itelligēdi eius circūſcripto ⁊c̄. Dico ꝙ nō. ⁊ vlterius dico ꝙ ſi eſtʒ pro eodē inſtāti quo q̄rit̄ ab eo vtrū itelligeret ſe intelligere il lud obiectū. Dico ꝙ nō opʒ hoc ꝓcedere. q̄a p illo inſtāti nō pcipit ſe cognoſcere illud obie ctū. ſi tm̄ ꝓponit̄ poſt bene p̄t hoc ꝓcedere. q̄a tūc habebit vnū actū cognoſcēdi reſpectu cō plexi de nouo ꝓpoſiti. q2 tūc itelligit cōplexū ꝓpoſitū. et hoc erit vno actu differēti a priori actu.

E

Ad ſcđm

Ad aliud dico. ꝙ ſi volūtas delectet̄ in actu itelligēdi reſpectu alicui⁹ obiecti: opʒ ꝙ apprehēdat̄ p intellectū eſſe delectabile. ⁊ ſic opʒ ꝙ p̄us cognoſcat̄. ⁊ iđ nō pōt delectari in actu niſi ille act⁹ cognoſcat̄ p itellectuʒ. ſʒ hoc erit p itellectū reflexū q̄ eſt ali⁹ ꝙ̄ act⁹ rectus.

F

Ad tertium

Ad aliud dico. ꝙ maior eſt negāda. q2 ex mul titudine actuū reflexoꝝ nō cauſat̄ hītus mora lis. ſʒ ſolū ex multitudie actuū rectoꝝ. Uel alit̄ pōt dici. ꝙ virt⁹ moralis nō ſolū generat̄ in vo lūtate ſʒ i appetitu ſenſitiuo. q2 hītus moralis eſt cōmoderatiuus paſſionū ⁊ ſolū in appeti tu ſenſitiuo ꝯ̄ſiſtūt paſſiones.

G

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ ſi ponat̄ ꝙ tm̄ ſit in actu recto. tūc nō pcipit ſe eſſe in actu recto. ſʒ bene poſſibile eſt ꝙ pci piat ſe eſſe in actu recto qn̄ eſt in actu recto. q2 actus rect⁹ ⁊ reflexus ſunt ſimul vel p̄nt eſſe ſi mul. ⁊ qn̄ dicit̄ qđ eſt vltiate i vno actu nō p̄t eſſe in alio actu. Dico ꝙ ſi intelligat̄ p vltiate eſſe pfecte eſſe in actu ſic dico ꝙ ſimul pōt eſſe ſub duob⁹ vltiate. q2 vterq3 actus termiat po tēnā in ſuo ordine. licʒ diuerſimode ſi itelliga tur p vltiate pficere finalit̄ pficere in rōe ſim

Ad quintum

plicit̃ vltimi sic non pficit vsq3 vltiate. q2 vni9 act9 est finis alteri9. Ad aliud dico q sunt diuersi act9 fruēdi. Ad pbatōem dico q act9 reflex9 l3 termiet̃ i rectū: q2 tñ ibi nō sistit finalit̃ ꝫ tēdit i obiectū fruibile. iō ē act9 fruēdi.

D
Ad primum alterius opinionis

Ad rōes alteri9 opinionis. ad pmā dico q ꝯña nō valet: q2 maioris pfectōis potētie ē hr̃e plures act9 siḻ q pauciores: ꝫ nō est magis incōueniēs infinita corpa eē siḻ q duo. iō si duo corpa pñt eē siḻ 7 ifinita 7 tāta est repugnātia int̃ dimēsiones duoꝝ corpoꝝ esse siḻ sic int̃ dimēsiones triū. sic non est de actib9: q2 q̃to plures act9 recipit potētia tāto maioris est v̈tut̃: 7 iō si hr̃et ifinitos act9 siḻ eēt ifinite v̈tut̃.

J
Ad scd̄m

Ad aliud dico q videre visionē suā i v̈bo pt itelligi dupliciter vl' vt sua visio tm̄ ꝯtinet̃ virtualit̃ i v̈bo: vl' vt visio ei9 accipit̃ formalit̃ ꝫ3 q h3 eē i gñe ꝓpo. pmo mō videt̃ eodē actu recto quo videt̃ verbū. scd̄o mō si videatur h̃ erit actu reflexo.

K
Ad tertiū.

Ad aliud dico q verū est q amor amat̃ seipo ꝫm spēm: ꝫ nō ꝫm numerū. vl' alit̃ q amor in hiru est pncipiū amādi seipm i actu: sic scia in hitu est pncipiū cog̃scēdi sciam i actu.

L
Ad quartū.

Ad aliud dico q siue differāt spē siue nūero facilit̃ pt rñderi: q2 si differāt spē dico q nō est incōueniēs q ifiniti act9 differētes spē possint eē rctū eiusdē obiecti remoti: dū tm̄ obiecta ꝓpinq̃ differāt spē: ꝫ nūq̃ erūt illi actus actualiter ifiniti: ita q ifiniti sint siḻ i actu. Si aūt differāt solū nūero: tūc nō est incōueniēs q tales duo act9 sint siḻ i eodē: q2 sunt act9 respectiui 7 vterq3 iportat illū ad obiectū ad q̄d terīot̃: 7 actus respectiui differētes solo nūero pñt eē siḻ i eodē.

M
Ad quintum.

Ad aliud dico q cognitio i cōi pōt intelligi dupliciter. vno mō ꝫm q dr̃ cōe cōitate vlitatis 7 sic dr̃ cōis p p̄dicatōez: 7 p̄dicat̃ de oī cognitōe. Alio mō pt accipi q aliqd̄ obiectū cog̃scitur i cōi ꝫm aliquā cōem rōem ei9: sic si cog̃scatur hō inquātū est aial vl' substātia: illa eet cognitio hoīs i cōi: 7 talis cognitio hoīs i cōi nō est cognitio hoīs p p̄dicatōez: q2 est vna cognitio singl'aris accipiēdo cognitōem. pmo mō si q̃s cog̃scat cognitōem illo mō: illa cognitō p quā cog̃scit est act9 rect9 7 nō reflex9 sic ē act9 rect9 qn̄ cog̃scit̃ substātia vl' accñs: ꝫ loq̄ndo d̄ cognitiōe scd̄o mō sic illa cognitio p quā cog̃scit̃ ealis cognitio ē act9 reflex9 realit̃ differēs ab illa cognitōe ꝯgnita: sic si ego cog̃scerē me cog̃scere hoīez sub rōe aialis vl' substātie.

N
Ad sextum

Ad aliud dico q itellect9 nō pt hr̃e ifinitas actus siḻ: 7 iō dico q pt hr̃e tot siḻ ita q plures nō pt hr̃e siḻ. Et qn̄ dr̃ q q̃libet act9 reflex9 pt cog̃sci p actū reflexū. dico q verū est q sic ꝯuenit pcedere in ifinitū successiue: ꝫ nūq̃ erūt infiniti act9 siḻ.

Ad septimum

Ad aliud q̃dā doctor ꝯcedit q differunt. Et qn̄ dicit̃ vnus actus tēdit in aliū ꝫm rōez formalē illius act9 alteri9. 7 tūc rō alteri9 act9 erit eiusdē rōis siue spēi cū scd̄o. Sic si ponat̃ exemplū. si aliq̃s cognoscat opinionē suā opinatiue. vtraq3 cognitio 7 opinio erit eiusd̄ spēi. 7 eadē rōne. si per actū reflexū cognoscit̃ actus intuitiu9 ituitiue sequitur q sunt eiusdē spēi. Dicit̃ negādo assumptū. q2 si aliq̃s supficialit̃ cognosceret supficiē vel cognosceret extēsionē extēsiue nō sequit̃ q cognitio sua 7 supficies essent eiusdē spēi. 7 tñ hmōi act9 tēderet in illa obiecta ꝫm rōem formalē istoꝝ obiectoꝝ. Dico tñ q nō dr̃nt spē sed solū nūero.

O

Et qn̄ dicit̃ q obiecta dr̃nt spē g̃ et actus. Dico q vbi obiecta sunt ordiata: 7 vnū obiectū est obiectū alteri9: ibi nō op3 act9 distingui specifice ex tali distinctiōe obiectoꝝ. sic est in ꝓposito q si obiecta essent sic distincta q neutruz reduceret̃ ad alterū: ꝫ vtrūq3 haberet rōez formalē distictā specifice sub rōe obiecti. tūc bene posset ꝯcedi q act9 essent distincti specifice sic nō est in ꝓposito.

Ad octauum

Ad aliud dico. q maior nō est vera. q2 p actū rectū p quē vnit̃ potētia obiecto pfectissimo est in optio dispositiōe intuitia. 7 tñ possibile est q nullū actū aliū hēat

A
Questio XXII

Utrum in celo sit

Opinio primo.

Primū argu.

materia eiusdē rōnis cū materia istoꝝ inferioꝝ. Et dr̃ cōiter q nō qd̄ ꝓbat̃ mltiplicit̃. Pmo sic. Omateria istoꝝ iferioꝝ est i potētia formal' ad aliā formā quā nō hab3 7 ꝓuat̃ ea 7 habet appetitū ad eā. 7 iō vnūq̄dq3 tale est generabile 7 corruptibile. si g̃ sit materia in celo eiusdē rōnis: tūc illa materia haberet oēs istas ꝓprietates. 7 p ꝯñs materia celi posset recipe aliā formā. 7 sic esset corruptibilis.

Secundū

Itē omni potētie passiue corespōdet potētia actia natural'. si g̃ sit materia eiusdē 7c. Lu3 oīs potētia materie ad formā in istis iferioꝝ h9 pōt reduci ad actuz p agēs naturale creatū. g̃ posset corrūpere celū: qd̄ est fl̄m.

Tertium

Itē i cui9 natura est intrinsecū qd̄ est cā trāsmutatiōis 7 corruptiōis: illud nō h3 cām sufficiētē itra se intrāsmutabilitoris: ꝫ si materia celi sit eiusdē rōis cū materia istoꝝ inferioꝝ (cū illa sit cā trāsmutatiōis 7 corruptiōis) sequit̃ q ibi erit silr̃. 7 sic celū nō esset itrāsmutabile: qd̄ videt̃ fl̄m. saltē ꝫm sbam. l3 forte sit trāsmutabile ꝫ3 locū.

Quartū

Itē. vij. metaphisice dicē phs. q matia ē q̄ res pt esse vel nō esse. Si g̃ materia celi sit eiusdē rōis cū materia istoꝝ iferioꝝ: sequit̃ q celū pōt nō eē.

Quintū

Itē scd̄o de gñatiōe. Que hñt eādez materiā sunt ad inuicē trāsmutabilia: corpo celestia 7 ista iferiora nō sunt ad inuicē trāsmutabilia. g̃ 7c.

Sextum.

q: de corpe celesti nõ pt fieri aliqd corp⁹ corruptibile. Ꝙ autẽ celũ hẽat materiã pbatur q: celũ est ens i actu. ⁊ ꝑ ꝯñs vl est act⁹ vl hñs actũ. nõ aũt est act⁹: q: tũc essz natura itelligibilis. qd falsũ est: q: est cõpositũ ⁊ diuisibile: ⁊ talis natura nõ est itellectualis: ḡ est hñs actũ ⁊ potẽtiã. ⁊ sic cõponit materia ⁊ forma. Tũ qa celũ est sensibile: ⁊ ꝑ ꝯñs materiale. Tũ q: phs primo de celo dicit ꝙ celũ est cõpositũ ex tota materia sua: ⁊ iõ ẽ icorruptibile. Cõtra ista ꝓbo ꝙ in corpib⁹ celestib⁹ nõ oz ponere materiã alteri⁹ rõis ab istis iferiorib⁹. q: accipio duas stellas. Quero aut distigũt spẽ aut nõ. si nõ ḡ sũt eiusdẽ spẽi: ḡ materia in eis ẽ eiusdẽ rõis. ḡ materia vni⁹ stelle ẽ i potẽtia ad formã alteri⁹ stelle ⁊ appetit⁹ naturalis eẽt frustratio: sicut tu arguis d materia i istis iferiorib⁹. ⁊ ꝑ ꝯñs pt materia vni⁹ stelle formã alteri⁹ recipere: q ẽ i potẽtia naturali ad illã. ⁊ ꝑ ꝯñs vna stella eẽt corruptibilis ab alia: sic tu arguis i istis inferiorib⁹. Si aũt stelle nõ sint eiusdẽ spẽi: tũc aut materia i eis ẽ eiusdẽ rõis aut diuerse. si eiusd: tũc sic ꝑus. Si autẽ sit materia alteri⁹ rõis i eis. ḡ quot sũt stelle tot sũt materie alteri⁹ rõis: ⁊ sic erũt q̃si ifinite materie alteri⁹ rõis: qd vr̃ incõueniẽs. Si dicas ꝙ lz i stellis sit materia eiusdẽ rõis tñ nullũ agẽs naturale creatũ pt destruẽ vl spoliare stellã forma sua. iõ nõ seqr ꝙ stella vl aliqd corp⁹ celeste sit corruptibile: lz i eis sit materia eiusdẽ rõis. Cõtra eodẽ mõ dicã ego si ponatr materia eiusdẽ rõis i celestib⁹ ⁊ i istis iferiorib⁹ ꝙ nullũ agẽs naturale pt spoliare aliqd corp⁹ celeste forma sua i isto casu plusq̃ in alio: ⁊ iõ ꝓpter corruptibilitatẽ vl icorruptibilitatẽ nõ dz ponere materiã alteri⁹ rõis h ⁊ ibi. ḡ ⁊c. Itẽ siue orbes differãt s̃z spẽm siue nõ: celũ tñ ẽ diuisibile i ptes eiusdẽ rõis saltẽ ꝑ potẽtiã diuinã pt diuidi: ⁊ tũc i istis ptib⁹ diuisis est materia eiusdẽ rõis. ḡ materia vni⁹ ptis ẽ i potẽtia naturali: ⁊ hz appetitũ naturalẽ ⁊ frustratõẽ ad formã alteri⁹ ptis. ⁊ ꝑ ꝯñs pt illã formã recipe. ḡ cũ idẽtitate rõis stat incorruptibilitas sic cũ diuersitate. Si dicas ꝙ lz celũ sit diuisibile: tñ vna ps nõ põt actu separi ab alia. ⁊ iõ nõ pñt ibi eẽ nec sũt multa idiuidua eiusdẽ spẽi. Cõtra. null⁹ xp̄ian⁹ dz negare qn de⁹ possit diuidere celũ i duas medietates: ex quo ẽ q̃ntũ et diuisibile sic agẽs creatũ pt diuidẽ lapidẽ vl lignũ. ⁊ ꝑ ꝯñs vna medietas pt separi ab alia ⁊ sic duo ert idiuidua eiusd spẽi. Tñ ponẽ ꝙ de⁹ nõ pt facere duo idiuidua i eadez spẽ i corpib⁹ celestib⁹ vl i ãgelis ẽ posit⁹ dcm̃ pagani q̃ xp̄iani. Si dicas ꝙ lz possint de facto esse ꝑ diuinã potẽtiã duo idiuidua eiusdẽ spẽi: q: tñ forma celi nõ pt cãri a creatura: s a solo dõ. nõ pt vna ps nec alia corrũpi, etiã facta diuisione celi dicto mõ. Cõtra. eodẽ mõ dicã ego ponẽdo materiã eiusdẽ rõis vtrobiq̃. q: lz materia sit eiusd rõis: q: tñ nõ ẽ i ptãte creature creare nouã formã celi. s h põt fieri a solo deo. iõ nõ est in ptãte agẽtis creati corrũpere aliquã ptez celi vel formã. qi cui⁹ est corrũpere vnã formã naturalitr eius est creare aliã formã. Ad q̃stionẽ ḡ respõdeo ꝑmo ꝙ in celo est materia. ⁊ h pono ꝓpter dicta scõꝝ ⁊ doctoꝝ q dicũt ꝙ de⁹ creauit in pricipio materiã ex q̃ formabãtur corpa celestia ⁊ alia. tñ s̃m intẽtionẽ phi ⁊ ꝯmẽtatoris in celo nõ est materia distincta a forma. q: ãbo dicũt frequẽter ꝙ celũ nõ hz materiã oĩno: ⁊ ꝙ nõ hz materiã ignobilẽ ⁊ corruptibilez sitũ tñ localẽ: q: tñ habz potẽtiã ad vbi: ⁊ illa materia q est subiectũ accidẽtiũ existẽtiũ in celo est forma substãtialis. Vñ s̃z intẽtionẽ phi vel opz ponere q̃ntitatez celi ⁊ alia acñtia ei⁹ subiectiue i forma celi sbali vel ꝙ sint sine subiecto. Scđa dico. ꝙ in celestib⁹ ⁊ in istis inferiorib⁹ est materia eiusdẽ rõis oĩno. lz h ps nõ possit demõstrari sic: nec alia tñ põt ꝑsuaderi. Pⁱo sic. q: si nõ sunt eiusdẽ rõis. aut h est ꝓpter nobilitatẽ forme celi. aut ꝓpter incorruptibilitatẽ: nõ ꝓpter ꝑmũ. q: s̃m illos de opiniõe cõtraria forma celestis est ignobilior aĩa intellectiua. sic s̃m eos q̃ntũ aĩatũ est ignobilius aĩato. et tñ h nõ obstãte materia iformata aĩa itellectiua est eiusdẽ rõis cũ materia informata alijs formis corpalibus. ḡ nobilitas forme nõ ipedit: nec ꝓpter scđm. q: nõ est repugnãtia nec icõueniẽs ꝙ ex duob⁹ corruptibilib⁹ fiat vnũ ꝯpositũ corruptibile. Exẽplũ. materia ꝑma est icorruptibilis ⁊ aĩa itellectiua. silr ⁊ cũ ista duo faciũt vnũ ꝯpositũ corruptibile: ergo eodẽ mõ nõ obstãte ꝙ materia celi sit incorruptibilis ⁊ forma silr: adhuc tñ pñt facere vnũ ꝯpositũ corruptibile. ḡ icorruptibilitas forme nõ ipedit qn sit materia eiusdẽ rõis h ⁊ ibi ⁊c.

Itẽ icorruptibilitas celi nõ est icorruptibilitas simplr et absolute s s̃m qd. põt cñ de⁹ destruere celũ ⁊ corrũpere simplr. igr est tñ icorruptibile. q: nõ põt corrũpi ab agẽte creato. q: sup formã nõ pt agẽs creatũ nec destruere nec ꝯstruere: s eq̃lr est celũ icorruptibile ab agẽte creato si in celo ponatr materia eiusdez rõis cũ istis iferiorib⁹. sic si ponatr materia alteri⁹ rõis. q: q̃ntũcũq̃ materia sit eiusdẽ rõis h ⁊ ibi dũmõ agẽs nõ hẽat v̄tutẽ ꝓductiuã vel corruptiuã respectu corpis celestis: vel v̄tute separatiuã sic hz respectu ꝯpositi ex materia ⁊ aĩa itellectiua nũq̃ diceretr celũ icorruptibile. iõ tota cã est q̃re celũ nõ ẽ corruptibile ab agẽte creato s a solo deo. q: sol⁹ de⁹ ⁊ nullũ agẽs creatũ hz v̄tutez corruptiuã vl ꝓductiuã tetũ forme corpis celestis vl v̄tutem sepatiuã sic tota rõ

Septimum
Octauum.

B
Instatur.
Contra dicta

C
Rñsio aut.

D
Scđm dicti

quare ignis est corruptibilis ab agēte creato est: q: nō solum de⁹: ß agēs creatū h3 virtutē ꝓductiuā ꝛ corruptiuā rerū forme ignis: l3 materia ei⁹ sit icorruptibilis ab agēte creato: ḡ ꝙ materia sit eiusdem rōis vl' alteri⁹ nihil facit ad corruptibilitatē vl' icorruptibilitatē. Itē non magis necessario correspondet potētie passiue naturali potentia actiua naturalis rerū corruptiōis ꝙ̃ ꝓductiōis: q: s'm fidē est dare aliquā potētiā passiuā naturalē quā nō pt agēs creatū reducere ad actū: nec pt ꝓducere formā ad quā ordinat' talis potentia naturalis. ḡ ē etiā dare aliquā potētiā passiuā naturalē ad corruptōꝫ quā nō pt agēs creatū iducere ad actū: nec pt ꝓducere formā ad quā ordinat' talis potentia naturalis. igit' ē dare aliquā potentiā passiuā naturalē ad corruptōem quā nō pt agēs creatū reducere ad actū: nec pt corrūpere formā respecu cui⁹ corruptōis ē illa potētia. maior pꝫ minor pbat': q: ista materia pma est i potētia naturali passiua rerū aīe itellectiue sicut rerū forme ignis: ꝛ tn̄ q̄libꝫ xp̄iano⁹ hꝫ dicere ꝙ ista potētia passiua nō pt reduci ad actū p agēs creatū: ß potētiā diuinā tm̄: ḡ l3 in celo materia sit i potētia possiua ad recipiēdā aliā formā. ꝛ sic est i potētia passiua ad corruptōem forme quā hꝫ. nō ḡ oꝫ ꝙ illi potētie passiue correspōdeat potētio actiua naturalis ꝛ creata pl⁹ rerū corruptōis ꝙ̃ ꝓductōis: ꝛ iō si ogēs creati posset ꝓducere vnā formā corpis celestis posset corrūpe aliā: ꝛ alit' nō. cū ḡ nō neget' materia eiusdē rōis h ꝛ ibi: nisi q: tūc materia celi eēt i potētia passiua od ḡnatōem vni⁹ forme ꝛ corruptōnē alteri⁹. ꝛ h nō ipedit sicut est ꝓbatū: ḡ ibi ponēda ē materia eiusdē rōis. Jō dico ꝙ i corporib⁹ celestib⁹ ꝛ i istis iferiorib⁹ est materia totaliter eiusdē rōis: q: sic materia h est i potentia naturali ad aliā formā ꝛ appetit eā ꝛ ꝓuat' ea ꝛ ꝙ̃tū ad oēs tales ꝯditōes: ita ē materia ibi cū istis ꝯditōib⁹ simpl'r ꝛ absolute rerū dei: l3 nō rerū agētis creati: ꝛ i h est dr̄a int' materiā h ꝛ ibi: q: materia h est i potentia ad alias formas q̄ pñt ꝓduci p agēs naturale creatā ꝛ ad aliq̄s q nō pñt creari nisi a solo deo: puta forme itellectiue. ß materia celi est in potētia ad formas multas: quarū nulla p agēs naturale produci pōt in illa materia ß solū a deo pñt ista fieri: ꝛ h dico de cōi lege. q: posito certo casu possibili posset materia celi recipe aliquā formaꝫ ab agēte creato sic icreato. nā cū materia celi est eiusdē rōis: cuꝫ materio h est in potētia nō tm̄ ad illas formas q̄ solū pñt cāri a solo deo: ß etiam ab agēte creato. vt puta a forma ignis ꝛc. posito ḡ ꝙ deus in materia celi induceret formā ignis sic est possibile. q: nō icluderet ꝯtradictionē si aq̄ tunc esset approxiata ꝛ esset maioris ꝯ̄tutis in agēdo ꝙ̃ ignis corrūperet formā ignis ꝛ iduceret formā aq̄ i materia q̄ prio erat sub forma celi. ꝛ iō materia celi simplicit' est in potētia ad multas formas q̄s pōt agēs creatū inducere: ß nullā tolū pōt iducere in materia celi nisi pri⁹ iducat' a deo aliq̄ talis forma q̄ pt p agēs creatū ꝓduci. sic ḡ videtur mihi ꝙ in celo sit materia eiusdeꝫ rōnis cū istis inferiorib⁹. ꝛ h q: pluralitas nūq̄ est ponēda sine nccītate sic sepe dictū est. nunc aūt nō apparet nccītas ponēdi materiā alteri⁹ rōnis hic ꝛ ibi. q: oīa q̄ pñt saluari p diuersitatē materie s'm rōem pñt eq̄ bene vel meli⁹ saluari s'm vnitatē rōis.

Dubitatur

Sed dubiū est vtruꝫ materia celi informet' aīa itellectiua. Dico s'm phꝫ ꝙ illa materia nō est informata aīa itellectiua q: ipse ponit ꝙ intelligētie sunt in corpib⁹ celestib⁹ sic motores tm̄ ꝛ nō sic forme vel pfectiones. tn̄ nō pōt ꝓbari rōe naturali: q̄n materia celi sit iformata aīo itellectiua. q: nō plus repugnat nature itellectuali informare illā materiā ꝙ̃ materiā nostrā ꝛ posset de⁹ facere naturā intellectualē pfectiorē nr̄a: ꝛ illa posset iformare materiaꝫ celi sine aliq̄ repugnātia. ꝛ ita posset teneri cōtra phm ꝙ celū esset aīatū. q̄a tn̄ sctī dicūt ꝯ̄riū: iō teneo cū eis ꝙ celū ē inaīatū: ꝛ similr ꝙ pluralitas nō est ponēda sine nccītate: nūc aūt nō apporet nccēs ponēdi celū aīatū

Primū argu.

Cōtra ista sunt aliq̄ dubia pmo ꝙ in celo materia est cā itriseca icorruptibilitat': ß in istis iferioub⁹ nō: ß est cā corruptibilitat'. ḡ ꝛc.

Secundū

Itē corp⁹ celeste est incorruptibile ex pte forme et materie: ita ꝙ vtraq3 est cā intrinseca incorruptibilitatis ei⁹. ß si esset materia eiusdē rōis h et ibi esset corruptibile rōe materie q̄ appeteret aliā formā sicut est aliq̄d corp⁹ h inferius.

Tertium

Itē ꝯtra h q̄d ponit' celū esse incorruptibile q: virt⁹ creata nō pt sup materiā nec formā ei⁹ ꝯstructiue vel destructiue. q: p istā rōem pt ꝓbari ꝙ hō sit icorruptibilis. q: sup formā hoīs nō pōt agens naturale nec sup ei⁹ materiā. q̄a tā materia ꝙ̃ forma ei⁹ est icorruptibilis.

Quartū

Iteꝫ ꝯtra h q̄d ponit' s'm phm celū esse inanimatū q: ꝯ̄tio beāis rephēdit. dicētes celū nō eē aīatuꝫ. ꝛ. viij. metha. cōmēto vltimo. dicit cōmētator ꝙ itelligētie abstractiue attribuūtur celo sic aīa corpi.

Quintū

Iteꝫ cōtra h q̄d ponit' hoiem posse hic aīam intellectiuā. q: in materia extēsa opꝫ ponere formā ſbalē extensaꝫ. ß oīa itellectiua nō pōt extēdi. ḡ ꝛc.

Ad primum

Ad primū istoꝝ de materia dico. ꝙ i corpe celesti nō est cā intriseca icorruptibilitatis. ß est i eo cā intriseca corruptiōis. ꝛ illa est materia eiusdeꝫ rōis h ꝛ ibi q̄ ꝛ pōt recipe formā quā nō hꝫ. Vn̄ est in potētia ꝯdictiōis respectu cuiuslibꝫ forme, sed illa potētia nō pōt reduci ad actū p agens creatū

sed solũ ꝑ agẽs increatũ qḋ totũ pt destruere ꝛ sic pt dici hr̃e cãm intrĩsecã icorruptibilitatꝭ qꝛ nõ põt corrũpi ab agẽte creato.

G
Ad scḋm

Ad aliud dico ꝙ nec corruptibilitas nec incorruptibilitas ꝯueniũt ꝓcise alicui ꝑ materiã vel formã ꝛ illud cõe dcm̃ pħi ꝙ materia est cã corruptiõis est falsũ de vtute ꝟmõis: qꝛ maťia nõ dr̃ cã corruptiõis: nisi qꝛ vna pt hr̃e diuersas formas successiue: sic vna forma pt ĩformare diuersas materias successiue: ġ eodẽ mõ forma est cã itrĩseca corruptõis sic̃ ꝛ materia: ꝛ ita icorruptibilitas celi ex pte materie ꝛ ex pte forme. ex parte maťie: qꝛ ꝗdiu ẽ sub ista forma celi nõ pe pati ab aliquo ꝑ agẽte creato. ex pte forme: qꝛ a nullo agẽte creato pt corrũpi vel ꝓduci forma celestis. Et ista icorruptibilitas est tm̃ ꝟm qḋ: qꝛ ꝑ potẽtiã diuinã pt ista materia pati ab alia forma ĩducẽda. ꝛ hr̃ forma pt corrũpi simplr̃.

H
Ad tertiũ

Ad aliud dico ꝙ in hoĩe pter aĩam itellectiuaꝫ est ponere aliã formã scꝫ sẽsitiuã sup quã pt agẽs naturale corrũpẽdo ꝛ ꝓducẽdo: ꝛ iõ nõ seqtur ꝙ hõ eẽt icorruptibilis sic̃ celũ: ꝟ si aĩa intellectiua ĩmediate ĩformaret materiaꝫ pmã si illa materia nõ possꝫ recipe ab agẽte creato aliq̃d repugnãs ipi itellectiue: tũc illud cõpositũ nõ possꝫ corrũpi ab agẽte creato: ꝛ tũc eẽt ĩcorruptibile sic̃ mõ est celũ: tm̃ stat cũ hr̃ ꝙ põt corrũpi ab agenti ĩcreato puta a deo.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ pħs ꝛ cõmẽtator ĩtelligũt ꝙ itelligentia cõiũgit celo sic̃ motor nõ sic̃ forma: nec sic̃ forma ĩformãs. ꝛ sic pt dici ad oĩs auctes.

I
Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ ĩ hoĩe aĩa ĩtellectiua nõ extendit ꝟ est vna alia forma extẽsa ĩ hoĩe: ꝛ si nõ eẽt aliq̃ alia forma extẽsa posset tm̃ aĩa ĩtellectiua informare extẽsiue materiã extensam ꝑ q̃titatẽ nec est ĩcõueniẽs ꝙ materia pma sit ĩmediatũ subiectũ extẽsiõis sic̃ nec ẽ ĩcõueniẽs ꝙ forma sit subiectũ q̃titatis.

K
Ad primum prime opinionis

Ad pmã opinionẽ dico ꝙ materia celi est ĩ potentia ꝯdictõis ad oẽm formã quã nõ hꝫ ꝛ caret ꝛ ꝑuat oĩ forma ꝛ appetit oẽm formã: ꝛ tm̃ ex oĩbꝰ istis nõ sequit ꝙ possit corrũpi ꝑ agẽs creatũ: ꝟ tm̃ ꝑ deũ cuiꝰ cã dicta est ꝑus.

L
Ad scḋm

Ad aliud dico ꝙ simplr̃ loquẽdo falsũ est: qꝛ materia hoĩs est ĩ pura potẽtia passiua respectu forme itellectiue: ꝛ tm̃ isti potẽtie passiue nõ corrñdet potẽtia actiua naturalis ita ꝙ aĩa possit ꝓduci ꝑ aliquã potẽtiã naturalẽ: ꝟ de hr̃ alias.

Ad tertium

Ad aliud ptꝫ quõ materia est cã intrãsmutabilitatꝭ ꝛ icorruptibilitatꝭ. ꝛ respectu cuiꝰ agentꝭ ꝛ respectu cuiꝰ nõ.

Ad quartum

Ad aliud dico ꝙ ꝟꝫ pħm ĩ celo nõ ẽ materia: ꝛ iõ ꝟm eũ illa q̃ cõueniũt ĩ materia sũt adĩuicẽ trãsmutabilia: tm̃ ꝟꝫ catholicos ĩbi est materia. Et tũc supposito ꝑdicta si ĩtelligit de trãsmutatõe possibili q̃ pt reduci ad actũ ꝑ potẽtiã creatã: sic est falsa: si ꝑ potentiã increatã: sic est vera qꝛ deus pt facere asinũ de corpe celesti si vellet ꝛc̃.

M
Ad quintũ

Ad aliud dico ꝙ opinio pħi fuit ꝙ ĩ celo nõ est materia distĩcta a forma substãtiali ꝛ q̃titate: iõ ꝟꝫ opinionẽ suã ꝓpositio accepta fuit vera: ꝟ catholici q̃ pouũt ibi materiã ꝛ potẽtiã passiuã q̃ nõ pt reduci ad actũ ꝑ agẽs creatũ deberẽt illã ꝓpoẽm gñaliter sumptã negare ꝛ pꝫ slr̃.

Ad sextum

Ad aliud dico ꝟꝫ pħm ꝙ celũ est actus: qꝛ cõcludit formã substãtialẽ ꝛ q̃titatẽ.

Ad septimum

Ad aliud dico ꝟm pħm ꝙ celũ est sensibile ꝛ nõ hꝫ materiã.

Ad octauum

Ad aliud qñ dicit ꝙ celũ cõponit ex tota materia sua dico ꝙ pħs aliqñ accipit materiã ꝓ ptibꝰ ĩtegralibꝰ vt semicirculus est ps circuli ꝛ manꝰ est ps hoĩs: ꝛ sic celũ hꝫ materiã ꝛ est cõpositũ ex tota materia sua ꝛ ex oĩbꝰ ptibus integralibꝰ ꝛ nõ accipit materiã ꝓ altera pte cõpositi.

Questio. xxiij.

A
Questio XXIII

Trũ creatura aliqua sit cã ꝓductiõis aĩaliũ.

Hic sũt tres difficultates prima est de ꝓpagatõe siue ꝓductis ꝑ ꝓpagatõem. scḋa ꝑ putrefactõem. tertia de ꝓductis vtroqꝫ modo de pmo est difficultas gñalis.

B
Pria difficultas

Utrũ aĩalia siue substãtia aliq̃ pt ꝓduci a forma substãtiali vel necẽrio ꝓducat a forma accidẽtali ꝛ nõ substãtiali.

Opinio

Et dr̃ vr̃ ꝙ forma substãtialis nõ pt eẽ pncipiũ ĩmediatũ alicuiꝰ opatõis: ꝟ tm̃ forma accñtalis est hmõi pncipiũ.

Argumentum pmi

Mõ ꝓbat sic. q̃s oĩs forma corruptiua alicuiꝰ forme directe ꝛ ĩmediate est ꝓductiua alterius forme incõpossibilis forme corrupte. Exemplũ de igne respectu aq̃: ꝟ forma accñtalis est corruptiua forme substãtialis. ġ ista est ꝓductiua forme substãtialis illi forme corrupte incõpossibilis. minor ꝓbat qꝛ forma q̃ est ꝓductiua forme accñtalis incõpossibilis alicui forme substãtiali est corruptiua illiꝰ forme substãtialis: ꝟ caliditas ignis pt ꝓducere calorẽ incõpossibilẽ aq̃. sicut pꝫ. ġ pt corrũpere aquã. ꝛ si sic: ġ formã ꝓducere.

Confirmatio

Cõfirmat: qꝛ qñ aliq̃ sunt eiusdẽ rõis q̃cq̃d ꝯtinetur sub caliditate vnius ꝛ alteriꝰ: ꝟ calor ꝯiunctus ꝛ separatꝰ sunt eiusdẽ rõis: ꝛ calor separatus pt ꝓducere in aquã aliquẽ gradũ caliditatis incõpossibilẽ sibi. ꝛ ꝑ ꝯñs pt corrũpere formã aq̃: ġ eodẽ mõ pt calor ĩ corpe puta in igne

Secundum

Itẽ si forma substãtialis sit actiua in ꝓductõne alteriꝰ forme sbalis: tũc q̃ro in pncipio alteratõis aut ꝓducit totã formã sbalẽ aut ptem eius. nõ pmo mõ: qꝛ oppositũ videmꝰ ad sensũ si scḋo mõ: ġ forma sbalis suscipit magꝭ ꝛ minꝰ qḋ nullꝰ ꝯcedit.

Tertiũ

Itẽ si sic: tũc forma sbalis est corruptiua alteriꝰ forme sbalis: ꝟ qñ vna forma est corruptiua alteriꝰ oꝫ ꝙ inter illas sit ꝯtre-

tas. ⁊ sic vna forma sbalis esset ɔ̃ria alteri. qḋ est ɔ̃ pħm ⁊ in fo phisicoꝝ q̄ pbat ꝙ ad sbaȝ nō est mot⁹: q꞉ nihil est sbe ɔ̃riū. Itē ɔ̃ria nata sūt fieri circa vnū ⁊ idē subiectū. si ḡ inter formas sbales sit ɔ̃rietas oporteret idē subiectum hr̃e successiue diuersas formas sbales qḋ apparet ɔ̃ sensū. Itē ȝ int̄ oīa ɔ̃ria est mediū: ꝯ int̄ oēs formas sbales nō est mediū. ḡ ⁊c̃. Itē comen tator. v. metaphisice cōmēto. vij. dic̄ ꝙ elemen ta nō agūt nisi p q̄litates cuiusmōi nō sunt for me sbales. Silr̄ scḋo de aīa dicit ꝙ aīa agit ⁊ nutrit rōne qualitatꝭ ⁊ mediante qualitate.

Quartū

Quintum

E

Cōtra opi. p̄mos

Cōtra istā opinionē. si imediate agere nō cō petit forme sbali: aut ħ est rōe pfectōis aut ip fectōis. nō rōe pfectōis: q꞉ p̄t competere nobi liorib⁹ puta deo ⁊ āgelis. nec rōe ipfectōis: q̄a p̄t cōpetere ipfectiorib⁹ puta aceñti. Itē ȝ ꝭm pħm. vij. metaphisice oē silē pducit a silī: tūc sic. qñ est pductio p modū silis: tūc pductū as silatur pducēti: ꝯ pductō forme sbalis in gñā rōe vniuoca est p modū silis: ḡ forma sbalis p ducta assilatur forme pducēti: ꝯ nō assilat̄ ni si forme sbali ⁊ nō acentali. ḡ ⁊c̃. Itē qñ aliq̄s effect⁹ sic se hȝ ad aliquā rē ꝙ posita illa re p̄t poni effect⁹ naturalit̄ ⁊ illa nō posita nō p̄t po ni effect⁹. illa res hȝ rōem cāe retū illi⁹ effect⁹ imediate vel mediate. ħ est satis euidēs: q꞉ ef fect⁹ sufficiēter depēdet ex cā ⁊c̃. ꝯ posita for ma ignis cū calore p̄t aliq̄s alius ignis gñari ⁊ nō posita forma ignis. ⁊ si calor nō ponatur nō p̄t gñari ignis vt pȝ ad sensū si calor i igne separet̄ ⁊ agat in aquā nūq̄ gñabit ignē: ꝯ tm̄ calorē. ḡ ⁊c̃. Cōfirmat̄ p aīam vegetatiuā: q꞉ il la posita cū calore p̄t aliq̄d nutriri: ⁊ posito ca lore sine aīa vegetatiua non pōt nutriri. ḡ ⁊c̃. Itē oē necc̃rio req̄situ naturalit̄ ad aliquē effe ctū vł est cā illi⁹ effectus imediata vł mediata ḡ cū aīa vegetatiua necc̃rio requirot̄ ad nutri rōem vel est cā nutritōis mediata vł imediata si mediata: tūc est tm̄ cā ɔ̃seruās cāȝ imediatā in esse: ꝯ si illa cā imediata cōseruet̄ ab alio pu ta a deo destructa alia cā ɔ̃seruāte nihilomin⁹ p̄t seq̄ effect⁹. ⁊ p ɔ̃ñs destructa vegetatiua ad huc posset fieri nutritio alicui⁹ naturalis p so lā formā accñtalē. qḋ falsum est. ḡ hȝ rōeȝ cau se imediate. Itē pluralitas nō ē ponenda sine necessitate: ꝯ positꝭ q̄litatib⁹ q̄buscūq꞉ sine for mis substātialib⁹ nō p̄t gñari substantia. ḡ ad gñatōeȝ substātie necessario ē ponere formas sbales in gñabilib⁹: ꝯ ad causādū effectū vltra cens essentiales non oportet necessario aliq̄d ponere. ḡ ⁊c̃. Itē dicit̄ cōiter ꝙ herba est vir tualiter calida cū tamē sit formaliter frigida ⁊ vinū virtualiter calidū: ꝯ ħ nō est: q꞉ aliqua qualitas in istis pōt efficere: q꞉ nec frigiditas nec humiditas. ergo ipsa substātia coꝝ est cau sa imediata frigiditatis ⁊ caliditatis. Et sic habet̄ ꝙ substātio est freq̄nter p̄ncipiū imedi atū effectuū actōis ⁊ etiā accidēs aliquando sed quando est ⁊ quando nō: recurrēduȝ est vt credo ad experiētiam quia si per experientiaȝ possum⁹ cogscere ꝙ sola substātia posita in ef fectu ⁊ ɔ̃seruata p̄t effectū ɔ̃seruare ⁊ cāre si ne oī accñte a p̄te p̄ncipij elicitiui ibi sola sba est cā imediata effect⁹ ɔ̃currēs tñ cū deo. si au tē expiamur ꝙ effect⁹ p̄t cāri a solo accñte sine sba tūc est cā imediata nō sba si aūt nō p̄t cau sari sine vtroq꞉: tūc vtrūq꞉ est cā ptialis retū il lius effect⁹. ⁊ ħ est gñaliter verū in omi actōe naturali. Tenēdo igit̄ istā ɔ̃clusionē p̄t r̄ndē ri ad rōes alterius opinionis. Ad primā dico ꝙ maior videt̄ falsa ⁊ dubia ⁊ minor silr̄. Ma ior: q꞉ nō esse corruptiuū vni⁹ forme est pducti uū forme sibi incōpossibilis: tū q꞉ deus p̄t coa gere forme in corrūpēdo nō coagēdo sibi in p ducēdo: tū q꞉ caritas ⁊ odiū dei formaliter re pugnāt ⁊ volūtas p̄t corrūpere odiuȝ dei ⁊ tm̄ nō pōt pducere caritatē: q꞉ a solo deo infundi tur: tū q꞉ volūtas p̄t auertere intellectū ab oi actu intelligendi prima principia: ⁊ sic corrū pere habitū primoꝝ p̄ncipioꝝ nō tm̄ pōt pdu cere habitū erroris circa p̄ma p̄ncipia: tū q꞉ si cōcedit̄ maior particulārit̄ sumpta nō habet̄ ppositū: q꞉ nō sequit̄. p̄t pducere incōpossibi lem formā forme corrupte: ḡ oēm formā: ḡ for mā substātialē: ꝯ est fallacia ɔ̃ñtis: q꞉ si forma accidētalis sit pductiua forme nō est pducti ua nisi tm̄ forme accñtalis q̄ est incōpossibilis forme corrupte saltē ꝭm certū gradum. minor etiā est dubia: tū q꞉ accipit ꝙ forme substātiales formalit̄ repugnāt. qḋ videt̄ falsum: q꞉ illa sūt formaliter repugnātia q̄ nata sunt fieri circa idē subiectū. pȝ de caliditate ⁊c̃. sic nō est de formis substātialibus: q꞉ p corruptōem vnius corrūpitur vnū subiectū p inductiōem alteri⁹ gñat̄ aliḋ subiectū. pȝ de formis elemētarib⁹ tū q꞉ qñ aliq̄ forma pductiua eq̄lit̄ respicit mł ta nō est maior rō quare pducit vnū q̄ aliud: ꝯ frigiditas equaliter respicit terrā ⁊ aquam: ca liditas aerem ⁊ ignē. si ergo frigiditas sit for ma productiua substantie non est maior ratio quare producit formam terre q̄ aque. ⁊ econ uerso. sed illa causabit vtranq꞉ vel neutram. Iḋo dico ꝙ licet forma accidentalis sit produ ctiua: non tamen forme substantialis: sed so lum accidentalis incompossibilis forme sub stantiali corrūpende ꝭm determinatum gra dum: licet non sit formalis repugnantia inter formā substātialē ⁊ accñtalē quācūq꞉. ⁊ dato ꝙ forma accidētalis esse pductiua sbe adhuc

D

E

Ad primā alteri us opinionis

nō habet q̄n forma sbalis etiā sit ꝓductia sbe q: forma accntalis nō esset nisi cā ꝑtialis forme sbalis ꝛ forma sbalis alia cā ꝑtialis.

¶ Ad cōfirmatōes

Ad ꝯfirmatōez dico ꝙ aliq̄ eē cōpossibilia vł icōpossibilia ꝯtigit dupłr vel i se ꝛ absolute vł p respectū ad agēs creatū ꝑmo sūt oēs forme substāciales cōpossibiles saltez elementares: q: non est maior repugnātia simpłr inter formā ignis ꝛ terre q̄ iter ignē ꝛ aiam vegetatiuā. Sꝫ nō obstātib⁹ istis dico ꝙ due forme specifice ꝛ vltimate siue sint elemētares siue sint mixte nō pn̄t esse i eodē idiuiduo: ꝛ tota rō est: q: vtraq̄ forma est vltimate ꝯstituēs spēm suā. ꝛ loquor de sbalib⁹ formis ꝗ idē indiuiduū nūero nō ꝑt existere p se i diuersis spēb⁹ sic idē idiuiduum nō ꝑt eē hō ꝛ asin⁹: nec ignis nec aq̄ ꝛc̄. nec ēt est repugnātia formalis int̄ formā elemētarē ꝛ accn̄talē ꝛ nō est aliq̄ forma elementaris q̄n si cōpatiat̄ secū vnū ꝯ̄uum cōpatit̄ etiā reliquū matie cū ꝯ̄ria nata sint fieri circa idē scd̄o mō sunt forme sbales incōpossibiles int̄ se, ꝛ etiaz forme sbales ꝛ accn̄tales ꝯ̄rie: q: p virtutē creatā nō pn̄t tales forme elementares sil̄ induci in eādē materiā: nec sil̄ esse: ꝗ eo ipo ꝙ agēs creatū iducit vnā puta formā ignis expellit aliaz formā aq̄: ꝛ silr̄ agēs creatū nō pōt iducere in ignē frigiditatē i sūmo gradu nisi expellat formā ignis: tn̄ agēs icreatū posset sil̄ iducere duas formas sbales i eandē materiā ꝛ cōseruare eas ꝛ etiā quācūq̄ formā sbalē elementarē cū q̄cūq̄ q̄litate elemētari diuisim lꝫ nō ꝯiunctiz q: nō ꝑt facere ꝯ̄ria sil̄. Ꝭ mō dicim⁹ ꝙ duo corpora sūt icōpossibilia eē i eodē loco: q: p virtutē creatā nō ꝑt fieri: tn̄ p ꝟtutē icreatā bn̄ pōt fieri.

G Ad scōm

Ad aliud dico ꝙ in ꝑncipio nō agit forma sbalis: ꝗ in fine alteratōis. Sꝫ ista alteratio pōt dupliciť itelligi fieri. vno mō ꝙ q̄litas ꝑticulariť expellit formā ꝯ̄riā ꝛ iducit formaz silr̄ quo ad certū g̅dū q̄ hito forma sbalis corrūpit vnā formā ꝛ iducit siue ꝓduc̄ aliā: ꝛ scd̄z istā viā: oꝫ dicē ꝙ ꝯ̄ria cōpatiunt̄ se i g̅dib⁹ remissis: lꝫ nō ꝗm grad⁹ excellētes: q: ignis recipiēs aliquos g̅dus frigiditat̄ aq̄ adhuc retiet verā caliditatē suā lꝫ nō totā. oꝫ etiā dicere ꝙ q̄n aliq̄ sūt eiusdꝫ rōis ꝙ aliq̄d ē cōpossibile vni qd̄ nō ē cōpossibile alteri p respectū ad agens creatū: q: frigiditas ꝗm g̅dus remissos stat cū forma ignis. ꝗ nō ꝗm gradū itēsuz: nō tn̄ absolute p respectū ad agens icreatū: q̄n aliq̄ sunt eiusdem rōis q̄cq̄d est cōpossibile vni ꝛ alteri. Alio mō ꝑt fieri ista alteratio ꝛ meli⁹: q: tanta videt̄ eē repugnātia int̄ grad⁹ remissos formarū ꝯ̄riarū q̄ta int̄ g̅dus excellētes. ꝛ ꝑt dici ꝙ ꝑmo tota caliditas ignis expellit̄ ꝑtibilit̄ tn̄: q: ꝑmo vna ps post aliā: ꝛ scd̄o frigiditas ꝑtibilit̄ inducit̄ vsq̄ ad certū g̅dū: ꝛ tūc forma aq̄ inducit formā aq̄ in materia ignis: ꝛ ꝗm istam viā opꝫ dicere ꝙ forma ignis manet p totū illud tps quo inducit̄ frigiditas p alteratōez sine caliditate: iō dico ꝙ forma caliditat̄ successiue expellit̄: ꝛ tūc q̄n vltimus g̅dus corrūpit̄: tūc corrūpit̄ forma ignis, ꝛ iducit̄ forma aq̄ cū tota frigiditate sil̄ in istātī: ꝛ nō ꝑtibilit̄ sicut ymaginat̄: q: ꝯcluderet rō ꝙ ignis posset esse sine caliditate: qd̄ est icōueniēs. tn̄ q: forma ꝯ̄ria tota corrūpit̄ anteq̄ ista iducat̄: qd̄ reputo verū.

H Ad terciū.

Ad aliud dico ꝙ ꝯ̄ria accipiunt̄ large ꝛ stricte. large sūt illa q̄ nō pn̄t p virtutē creatā sil̄ eē i eodē subiecto: sic eīn due aie sensitiue sūt ꝯ̄rie: q: pn̄t sibi succedere i eadē materia: ꝛ non pn̄t sil̄ in ea p agēs creatū ꝓduci. ꝛ sic sbe aliq̄d est ꝯ̄riū. Sꝫ stricte ꝯ̄ria sūt int̄ q̄ est mot⁹ ita ꝙ vnū est termin⁹ a quo mot⁹: ꝛ aliud terminus ad quē illa formalit̄ repugnāt nec pn̄t fieri in eodē p agēs creatū nec icreatū. ꝛ sic itelligit phs ꝙ sbe nihil ē ꝯ̄riū: ꝛ p Ꝭ pꝫ ad alia duo de ꝯ̄rijs ꝛ medio q: verū accipiūt de ꝯ̄rijs sumptis stricte nō large.

I Ad quartū.

Ad aliud dico ꝙ phs ꝛ cōmētator loquunt̄ ꝗm itentōez antiquoꝝ. et nō ꝗm itentōem ꝓpriā. si tn̄ loquāt̄ ꝗm itentionē ꝓpriā dūt itelligi de actōe q̄ est alteratio ꝛ nō de g̅n̄atōe q̄ est ꝓductio forme sbalis: q: dicūt ꝙ elemēta nō agūt nec patiunt̄ nisi mediantib⁹ q̄litatib⁹: ꝛ tūc si illud dcm̄ esset ꝗm intētōem ph̄i: tūc ꝗm eū materia ꝑma nō reciperet imediate formā sbalē: ꝗ mediātib⁹ q̄litatibus ꝑmis: qd̄ falsū est.

Ad quintum.

Ad aliud de nutritiōe dico ꝙ aliq̄n est nutritio vbi nō est calor formalit̄ sic i plātis: ꝛ tūc dꝫ itelligi ꝙ illud est cā nutritōis qd̄ est virtualit̄ calidū siue sit sba siue alia q̄litas cāta a sole: alteri⁹ tn̄ rōnis a calore: tn̄ in aialib⁹ pōt calor esse ꝑncipiū ꝑtiale retū nutritōis: ꝛ silr̄ in g̅n̄atis p putrefactōem ꝗm cōmētatorē. xij. metaphisice cātur a sole q̄daz q̄litas actiua q̄ nec est calida nec frigida nec humida nec sicca: nisi tn̄ virtualit̄: ꝛ illa est cā ꝑtialis cū sole ꝛ deo ad g̅n̄andū istud aial genitū p putrefactōem.

K De generatiōe p putrefactiōem

Sed q̄tū ad g̅n̄ata p putrefactōem dubiū est vtrū corp⁹ celeste sit ꝑncipiū taliū g̅n̄atoꝝ. ꝛ dicit Ioh. ꝙ nō: q: ꝑncipiū ꝓductiuū dꝫ esse nobilius ꝓducto: ꝗ nō viuū nō est nobili⁹ viuo. g̅ ꝛc̄. Si dicas ꝙ agit i ꝟtute sui motoris q̄ est q̄d viuū ꝛ nobili⁹ talib⁹ ꝓductis. Cōtra nihil agit i virtute alteri⁹ nisi aliud cui⁹ virtute agit: agat effectiue aliter ei ignis virtute hois posset generare ignē: q: hō pōt ponere ignē i debita approximatōe ꝛ tūc ignis generabit ignē. Et eodē modo si motor celi nihil agat in ista inferiora nisi tantum approximet actiua passiuis non dicitur propter hoc celum agere in virtute eius. Item nihil agit in virtute mouentis quo non moto

nihilominꝰ seqͭ actio: ꝫ nõ moto celo sicͭ fuit i tpe iosue nihilominꝰ fuit calefactio ꝛ putrefactio h̄ inferiꝰ.ꝫ nec celũ ꝑ motũ suũ: nec ꝟtute ꝓpa nec ꝟtute motoris sui cãt aliquẽ effectũ i istis iferiorib' nisi approximãdo actiua passiuis: ꝛ h̄ ñ ē cãre. Un̄ si sol sp̄ staret ꝛ cẽt i eadẽ dispõe ꝛ approximatiõe ad ista iferiora sp̄ cãret eũdẽ effectũ: ꝛ iõ motꝰ solis nihil facit nisi approximare solẽ vt possit agere i illis iferiorib'. Ideo dico ꝙ gñata ꝑ putrefactõem ꝓducunt a corpe celesti saltẽ ptialit: tñ deo ꝯcurrẽte: qr nõ ē ipedimentũ sic ꝓbatũ ē nisi qr celũ videt ignobiliꝰ aĩali gñato ꝑ putrefactoez: qr nõ viũ ꝛc. ꝫ nõ vr̄ icõueniẽs qñ celũ sit nobiliꝰ tali aĩali vl' saltẽ p̄t esse qḋ ꝓbat: qr qñ sunt aliq̄ duo quoꝝ vnũ excedit aliud i pfectõe p̄t excessũ augmẽtari intm̄ qḋ erit eiusdẽ pfectõis vel maioris cũ alio. Exẽplũ de duab' q̄titatib' q̄rũ vna ē maior alia: ꝫ vna ps corpis celestis p deteriatã distãtiã distat a pfectoe talis aĩalis sic gñati: qr nõ distat i ifinitũ: ꝫ ꝑ additõez ptiũ ad ptẽ ipfectiorẽ p̄t adeq̄ri illi aĩali in pfectõe ꝛ excedere: ꝫ est pfectiꝰ vl' p̄ot cẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs p̄t eẽ p̄ncipiũ ꝓductiuũ. Si dicat ꝙ int' idiuidua vniꝰ spẽi nõ ē ordo pfectõis ita ꝙ vnũ sit pfectiꝰ alio. Cõtra illud ē icc̄rio falsũ in idiuiduis cõpositꝭ ex multꝭ ptib' itegralib' eiusdeꝫ rõis. ꝓbat ꝑ p̄mũ p̄ncipiũ. oẽ totũ est maiꝰ sua pte. cũ igit oẽ idiuiduũ hñs ptẽ est totũ in pfectõe seqͭ icc̄rio ꝙ ē maiꝰ in pfectõe sua pte. ꝫ duo idiuidua eiusdẽ rõis quoꝝ vnũ est totũ et aliud ps: sic se hñt ꝙ vnũ ē pfectiꝰ alio. Alit' p̄t dici ꝫm dicta p̄us ꝙ in actõe creature ꝯcurrit deꝰ sicͭ cã p̄ncipalis ꝛ ptialis: ꝛ iõ lꝫ corpꝰ celeste sit cã gñatoꝝ ꝑ putrefactõꝫ: tñ ē cã ptialis ꝛ cã ptialis p̄t esse ignobilior suo effectu. lꝫ cã totalis sp̄ sit nobilior: ꝛ sic itelligit p̄hs ꝛ silr̄ sctī. Quãtũ ad gñata ꝑ putrefactõez ꝛ ꝓpagatiõem vr̄ esse itẽtio cõmẽtatoris ꝙ nõ p̄nt eẽ duo idiuidua quoꝝ vnũ gñat ꝑ putrefactõnẽ ꝛ aliud ꝑ ꝓpagatõem eiusdẽ spẽi. ꝛ h̄ dicit viij. phisicoꝝ cõmẽto. lxvi. ꝛ ꝓbat ꝑ duas rõnes q̄re i Jo. ꝫ lꝫ eiꝰ opinio sit erronea ꝛ ꝯ fidẽ sicͭ ptꝫ de p̄mo hoĩe ꝛ aliis hoĩb' q̄ sunt vniuoce hoĩes: p̄t tñ dici ꝙ itelligit i rõib' suis ꝑ materiam. materiã ꝓximã formis ꝛ tũc disticta materia ꝓpria req̄rit distictas formas: ꝛ tũc ē aliq̄d eẽntiale vni materie qḋ non ē eẽntiale: imo incõpossibile alteri. Exẽplũ de semie bouis et asini ꝛc.

Questio. xxiiij.

Trũ memoria in

tellectꝰ ꝛ volũtas sint potẽtie distincte realit'. ꝓbat ꝙ sic. qr operatões distincte realit' ꝓcedũt a potẽtiis distictꝭ realit': ꝫ opatões mẽorie itellectꝰ ꝛ volũtatꝭ sunt realit' distincte. ꝫ ꝛc. Maior ꝓbat. tũ qr p̄hs. xij. metaphisice ꝑ pluralitatẽ motuũ ꝓbat m̄ltitudinẽ itelligẽtiaꝝ: qḋ nõ oporteret nisi ad pluralitatẽ opationũ seq̄ret pluralitas potẽtiarũ. tũ qr ij. de aĩa dicͭ p̄hs ꝙ potẽtie distiguũt ꝑ actꝰ. Ju oppositũ ē Aug'. dicẽs ꝙ mẽoria itellectꝰ ꝛ volũtas nõ sũt tres sb̄e: ꝫ vna sb̄a: nec tres mẽtes ꝫ vna mẽs. Hic ē opio ꝙ potẽtie aĩe sũt accñtia absoluta supaddita essentie aĩe. Qḋ ꝓbat multiplr̄. P̄rio sic. Sicͭ se hꝫ esse ad eẽntiã: ita opari ad potẽtiã. ꝫ ꝑmutati sicͭ se hꝫ eẽ ad opari: sic esse ad potẽtiã: ꝫ i solo deo sũt eẽ ꝛ opari idẽ. ꝫ ꝛc. Itẽ potẽtia ꝛ actꝰ sũt i codeꝫ gñe: ꝫ potẽtia ē i gñe accñtꝭ. ꝫ. Itẽ qḋ ē p̄ncipiũ opatõis ꝑ eẽntiã sp̄ ē i actu: ꝫ aĩa nõ est sp̄ i actu qr ē actꝰ entis i potẽtia. ꝫ ꝛc. Itẽ aliq̄ opatõnes ita diuersificãt ꝙ nullo mõ p̄nt eẽ ab vno p̄ncipio ꝛ potẽtia: sicͭ opatõ q̄ nõ p̄t exerceri sine organo corpali diuersificat ab opatõe q̄ ē sine orgão. ꝫ eẽt ꝯsilis diuersitas int' potẽtias q̄rũ vna ē organica ꝛ alia nõ: ꝫ h̄ nõ est i eẽntia aĩe: ꝫ ꝛc. Itẽ potẽtia naturalis est i scḋa spẽ q̄litatꝭ: ꝫ potẽtie aĩe sũt naturales. ꝫ ꝛc. Iteꝫ idẽ. ꝑ idẽ p̄ncipiũ ñ est rõ nec receptiuũ diuersarũ ꝛ ꝯ̄rarũ formarũ: ꝛ ꝑ ꝯñs oꝫ ꝙ deteriet ꝑ aliq̄ absoluta. alit' qḋlibꝫ possꝫ gñari ex quolibꝫ. Cũ ꝫ aĩa sit receptia diuersarũ opationũ seqͭ ꝙ ꝛc. Preterea. ꝫꝫ cõmẽtatorẽ accñs sp̄ attribuit sb̄e: ꝫ hmõi sunt opatões: ꝛ ꝑ ꝯñs accñtia. ꝫ ꝛc. Itẽ accñtia q̄ sũt i fluxu recipiũt in sb̄a mediãte accñte ꝑmanẽte: ꝫ itelligere ꝛ velle sũt hmõi: ꝛ recipiũt mediãtib' potẽtiis. ꝫ ꝛc.

Sꝫ iste rõnes nõ ꝯcludũt ꝓpositũ: ꝛ iõ ad eas rñdeo. Ad p̄mã dico ꝙ falsũ accipit: qr aut itelligit ꝑ opatõeꝫ ipꝫ ꝓductũ a potẽtia ꝓducẽte aut p̄ncipiũ ꝓducẽdi: aut rectũ ꝯnotãtẽ ꝓducens: qr plurib' mõis nõ p̄t itelligere. Si p̄mo mõ sic sñi assumit. Nã sicͭ eẽ dei ꝛ opatio dei dñt sicͭ deꝰ ꝛ ipꝫ ꝓductiuũ siue sit int' siue ad ex. si scḋo mõ sic. p̄ncipiũ opatõis ꝛ opatio sũt idẽ i creata sicͭ i deo: qr sic accipit opatio ꝑ p̄ncipio opatiuo ꝫꝫ eũ. si tertio mõ: tũc ꝫꝫ eũ si ille rectũs sit rectũs rõis siue i deo siue in creata nõ ē idẽ cũ deo nec cũ creatura: ꝛ iõ dico ad argumẽtũ ꝙ opatio. i. ipꝫ ꝓductũ vl' i oib' distiguit ab eẽ vl' eẽntia ꝓducẽtꝭ. Ad aliḋ dico ꝙ potẽtia accipit multiplr̄. vno mõ vt est passio vl' dña entꝭ sicͭ ē potẽtia obiectiua. ꝛ sicͭ ē i codẽ gñe cũ actu: imo ē idẽ cũ actu: qr fit actꝰ. qr idẽ hõ ē p̄mo i potẽtia ꝛ post i actu: ꝛ silr̄ eadẽ intellectio est p̄mo i potẽtia ꝛ post i actu. Alio mõ accipit vt est ps entis: ꝛ tũc vel est potentia actiua vel passiua. si actiua sic falsũꝫ est absumptũ ptꝫ de se. si passiua sic etiã falsũ est ꝫm eũ: qr necesse ē ꝙ sb̄a aliq̄ sit imediate receptiua alicuiꝰ accidentꝭ vel alit' esset ꝓcessus i ifinitũ

Margin notes:
B
Opinio prima
Probat primo
Secundo
Tertio
Quarto
Quinto.
Sexto.
Septimo
Octauo
Auctor iprobando rõnes rñdet
Ad p̄mã
C
Ad scḋm
B
art. XXIIII

Et supposito q̄ ꝯcludat act⁹ realit̄ i aīa medi ante alio accīte: tn̄ nō opȝ ponere tot accn̄tis receptiua quot act⁹. Ħ pȝ: q2 nō min⁹ cōpatiūt̄ se i eodē subiecto imediato itelligere ⁊ velle q̄ due q̄litates sensibiles distīcte spē puta albedo ⁊ dulcedo i lacte: q̄rū neutra recipit̄ in alia q2 pn̄t separi. Nā aliq̄d pt̄ eē albū ⁊ nō dulce ⁊ ecōuerso. Igit̄ itelligere ⁊ velle pn̄t recipi in aīa mediāte vno accīte si ponat̄. ⁊ p ꝯn̄s non opȝ ponere tot potētias quot act⁹.

Ad tertiū

Ad aliud dico q̄ fl̄'ma assumit̄: q2 nō itelligit̄ q̄ eēn̄tia sit sibi rō sufficiēs sine oī alio ad agēdū: ⁊ Ħ est in solo deo.

Ad quartum

Ad aliud ꝯcedo q̄ distinctio ē int̄ potētias organicas ⁊ nō organicas sic al's patebit: ħ questio ista q̄rit de itellectu ⁊ volūtate.

D

Ad quintū

Ad aliud dico q̄ ꝓpt̄ diuersitatē actuū non opȝ ponere distīctōem i potētijs ⁊ tot potētias quot act⁹: alit̄ eēn̄t tot eēn̄t potētie itellectiue quot act⁹ itelligēdi. Si dicas q̄ vna potētia extēdit se ad oēs act⁹ eiusdē gn̄is ⁊ n̄ diuersi gn̄is. Cōtra act⁹ oīm potētiarū sūt i gn̄e q̄litatis. g̃ nō est distīctio potētiarū. Si dicas q̄ act⁹ q̄ sūt eiusdē gn̄is ꝓximi pn̄t hr̄e eādēȝ potētiā: ħ nō act⁹ q̄ sunt eiusdeȝ gn̄is remoti. Cōtra accipio aliq̄d cōe ad oēs act⁹ vitales illud cōe hȝ sub se diuersas spēs q̄rū vna est vni⁹ potētie ⁊ alia alteri⁹. g̃ ⁊c̄.

E

Ad sextum

Ad aliud dico q̄ materia p̄ma ē p̄ncipiū imediatū mlt̄oꝝ formarū sbaliū ⁊ itellectiua ē p̄ncipiū diuersarū itellectōnū. Et qn̄ dicit̄ q̄ tūc q̄libȝ gn̄at̄ ex quolibȝ ⁊c̄. Dico q̄ qn̄ aliq̄d gn̄at̄ ex multis nō req̄rit̄ deteriatio p diuersa absoluta: nūc aūt eadē forma pōt gn̄ari ex igne ⁊ aq̄: g̃ materia pt̄ formas recipe sine aliq̄b⁹ absolutis.

Ad septimum

Ad aliud dico q̄ itētio cōmētatoris est q̄ act⁹ sp attribuit̄ sub stātie sicut subiecto: nō aūt sic efficienti vl' fini: lȝ aliqn̄ possit sic esse.

F

Ad octauum

Ad aliud dico q̄ accn̄s fluxibile pt̄ recipi imediate i substātia: pȝ. nā substātia āgeli pt̄ moueri de loco ad locū. motus aūt p cū est accn̄s fluxibile ⁊ imediate recipit̄ i substātia āgeli. silr̄ q̄titas est accn̄s fluxibile: q2 si separet̄ a substātia posset ꝯdensari ⁊ rarefieri: ⁊ tn̄ q̄titas recipit̄ imediate i substātia. Silr̄ qđ assumit̄ ē falsū. nā itelligere ⁊ velle nō plus ḃm suā materiā hn̄t eē i fluxu ⁊ ē fieri q̄ lapis ⁊ āgel⁹. nisi q2 min⁹ forte durāt. ⁊ ita posset vn⁹ āgel⁹ min⁹ durare q̄ alius. nā sic lapis et āgel⁹ nō hn̄t esse nisi p ꝓductōem cause sue ⁊ ꝯseruatōeȝ eiusdē ita velle ⁊ itelligē hn̄t eē p ꝓductiōem sue cāe: ⁊ q̄diu ꝯseruat̄ tādiu hn̄t eē ita q̄ vna intellectio q̄tū est ex natura sua pt̄ p magnū tp̄s durare. ⁊ volitio silr̄. ⁊ silr̄ sic āgelus vel lapis tot⁹ sil' ⁊ semel ꝓducit̄: et nō pars post ptē: ita itellectio ⁊ volitio p oia: Et iō dico q̄ nō plus hȝ eē itellectio i fluxu ⁊ fieri q̄ āgelus vel lux i medio: si sol semp staret in eodē situ: vel āgelus vl' albedo: ⁊ ita est vnū accn̄s fixū sic aliud. Aliter etiā ōficit argumētū: q2 posito q̄ isti act⁹ nō haberēt esse nisi i fluxu ⁊ fieri: ⁊ q̄ accn̄s fluxibile nō habeat eē nisi mediāte accidēte fixo: adhuc nō opȝ ꝓpt̄ pluralitatē accidētiū fluxibiliū receptoꝝ ponere pluralitatē accidētiū recipiētiū: q2 oīa illa possunt recipi mediāte vno accidēte. ⁊ sic mediāte vna potētia vt p̄dictū est. Si dicas q̄ itelligere est act⁹ scđs ⁊ velle silr̄. g̃ alit̄ hȝ esse q̄ act⁹ p̄mus: ⁊ p ꝯn̄s hȝ esse aliquo mō in fluxu. Dico q̄ est act⁹ scđs: q2 p̄supponit aliquē actū priorē i illo a quo est puta potētiā ⁊ habitū vel saltē alterū: ħ act⁹ p̄mus nō sic. silr̄ pt̄ dici act⁹ scđs q2 terīatur ad aliud: ħ actus p̄mus non. ⁊ nullo mō dr̄ act⁹ scđs: q2 plus hȝ eē i fieri vl' fluxu q̄ potentia vel h̄itus q̄ sunt act⁹ p̄mi ⁊ hn̄e totū suū esse sil': lȝ de facto nō maneāt p tantū tp̄s p q̄tū actus p̄mus.

G

Opinio scđa

Alia est opinio q̄ potētie nihil addūt sup essentiā aīe nisi tm̄ respectus ad diuersa obiecta. qđ ꝓbat̄: q2 qn̄ aliq̄d indifferēter respicit mlt̄a nō plus exit i actū circa vnū q̄ circa aliud nisi plus determinet̄ ad vnū q̄ ad aliud. ħ aīa respectu diuersoꝝ obiectoꝝ est hmōi. ⁊ ista determinatio nō pōt esse p absoluta: g̃ p respectus: iō ponit̄ q̄ in essentia aīe fundant̄ diuersi respect⁹ ad diuersa obiecta: ⁊ ḃm diuersitatē respectuū ponit̄ diuersitas potētiarū. Et ponit exēplū de materia p̄ma i q̄ sūt diuerse potētie ad diuersas formas: q̄ q̄dē diuersitas ē solū p respect⁹ nō p aliq̄ absoluta.

H

Sȝ ꝯ⁊ si i aīa est talis rct̄us aut ē rct̄us realis aut rōis. nō rōis: q2 ille est p actū itellect⁹ cōparātis: ħ āte oēm actū itellect⁹ sūt potentie in eēn̄tia aīe pfecte: nec est respect⁹ realis: q2 nunq̄ est rct̄us realis sine terīo realit̄ exn̄te ḃm eū. etiā si potētie aīe pn̄t eē pfecte ⁊ nullū obiectū: obiectū i actu: q2 de⁹ pt̄ facere aīaȝ intellectiuā: nō faciēdo aliqđ obiectū i mundo: tūc erūt potētie aīe pfecte: ⁊ tn̄ null⁹ terīu⁹ ī actu: q2 nulliū obiectū. g̃ ⁊c̄. cōtra exēplū đ materia ē idē argumētū. Itē in materia nō ponit̄ talis rct̄us nisi q2 materia ē in potētia ad formā: ħ illđ non cogit: q2 mat̄ia āmbilata adhuc est i potētia ad formā ⁊ diuersas formas: ⁊ nulla materia exn̄te. Ħ est q̄ vna materia pt̄ recipe formā: ⁊ tūc n̄ hȝ rct̄us. igit̄ ꝓpt̄ Ħ q̄ mat̄ia dr̄ eē i potētia ad formaȝ: n̄ dȝ pōi talis rct̄us. Sȝ ad cōmētatorē dico q̄ itelligit p respectū denoīatōem extrīsecā receptiuā: sic scȝ q̄ sit aliqđ nomē vl' ꝯcept⁹ q̄ significet p̄ncipalit̄ materiā ⁊ ꝯnotet formā deteriatā puta formā asini quā pt̄ mat̄ia naturalit̄ p agēs naturale recipe ⁊ materia sic sig̃ta pt̄ dici potentia ad formaȝ asini

⁊ aliud nomē sigt eādē materiā pncipalr. ⁊ cō notat aliā formā puta bouiā: ⁊ mātia sic sigta tali voce vl' ɔceptu dr̄ potētia ad formā illā. ⁊ sic p diuersas denoiatōes extrīsecas respectiuas pūt dici diuersi respect⁹ i materia: ⁊ aliter nō sic al's diceē.

I
Tertia opinio.

Alia ē opinio ꝙ potētie sunt eedē int̄ se ⁊ ad eēntiā aie realit: ſ differūt formalit̄ nō sic rctūs: ſ sic absoluta. ⁊ istud nō ponit ꝑpt̄ aliquā rōcuī: ſ tm̄ ꝑpt̄ auctea. ⁊ dic ꝙ potētie ɔtinēt̄ v̄tualit̄ i aīa: ſ distiguit de ɔtinētia v̄tuali. vno mō qn̄ ɔtētū ē de eēntia cōtinēt̄ sic supiora ɔtinēt̄ v̄tualit̄ i iferiorib⁹. Alio mō qn̄ ɔtētū nō est de eēntia ɔtinēt̄: ⁊ sic subiectū ɔtinet v̄tualit̄ passionē. ⁊ sic aīa ɔtinet potētias. gre Jo. Sz ꝯ modū suū ponēdi ē dupli ci ɔtinētia: q: illa q̄ sūt idē realit̄ vl' sūt p se vnū ī gn̄e: vl' sūt p alicui⁹ exn̄tis p se i gn̄e: ſ subiectū ⁊ passio aie ⁊ potētia sūt idē realit̄ p eūz lz distiguāt̄ formalit̄: g̃ vl' sūt vnū exn̄s p se i gn̄e vl' sūt p alicui⁹ exn̄t̄ p se i gn̄e: ⁊ siue sic siue sic sp sūt de eēntia illi⁹ qd̄ ē p se i gn̄e: sic ptes cōstituētes p se aliqd̄ totū exn̄a p se i gn̄e sūt de eēntia illi⁹ toti⁹. ⁊ iō vt sic nō pt potētia plus poni passio aie ꝙ dr̄a rctū gn̄is. pbat̄: q: vbicūꝙ ē distictō formalis ibi sūt aliq̄ quoꝝ neutrū ɔtinet̄ i alio: ſ gen⁹ ⁊ dr̄a ꝑ eū distigunt̄ formalit̄: ſ vbi vnū nō ɔtinet̄ i alio ibi vnū nō ē passio alteri⁹ ꝑ eū g̃ ⁊c̄. Si dicas ꝙ gen⁹ ⁊ dr̄a cōtinēt̄ i tertio ita dicā ꝙ potētie aie ɔtinent̄ in tertio.

K
Opinio auctoris

Jō dico tenēdo pmā ptē opinōis Jo. lz eā nō teneat ꝙ potētie aie de q̄b⁹ loq̄mur in ꝓposito scz intellect⁹ ⁊ volūtas nō loq̄ndo de potētijs sēsitiuis: nūc (q: al'a fiet s̄mo ɔ eis) sunt idē realit̄ int̄ se ⁊ cū eēntia aie: ſ distiguo de potētia. nā potētia pmo mō accipit̄ ꝑ tota descriptōe exp̄mēte q̄d nois potētie. Alio mō ꝑ illo qd̄ denoiat̄ ab illo noie vl' cōceptu. Primo mō loq̄ndo d̄ itellectu ⁊ volūtate. Dico ꝙ distigunt̄. nā diffinitio exp̄mēs q̄d nois itellect⁹ ē ista ꝙ itellect⁹ ē substātia aie potēs itelligere. ſ descriptio volūtat̄ est ꝙ ē substātia aie potēs velle. Nūc aūt iste descriptōes pn̄t accipi ꝑ vocib⁹ vl' ꝑ ɔceptib⁹ vl' ꝑ reb⁹. pmo mō distigunt̄ realit̄ sic voces distigūt̄ realit̄. scd̄o mō distigunt̄ realit̄ sic ɔcept⁹. tertio mō distigūt̄ realit̄ saltē ꝑtialit̄: q: lz eadē sit substātia nūero q̄ pt itelligere ⁊ velle: tn̄ itelligere ⁊ velle sūt act⁹ distīcti realit̄. ⁊ isto mō pt intelligi opinio gandēsis ꝙ potētie distinguūt̄ p respectua itelligēdo p potētiā totū q̄d nois: qd̄ nō tm̄ est eēntia aie: ſ itelligere ⁊ velle. ⁊ si sic itelligat: tūc teneo cū eo aliter nō. ſ loq̄ndo de intellectu ⁊ volūtate scd̄o mō sic itellect⁹ nō pl⁹ distiguit̄ a volūtate ꝙ ab itellectu: vl' ꝙ de⁹ a deo: vl' sortes a sorte. q: nec distiguit̄ a volūtate rōne: nec rōne: ſ sic est vna substātia aie potēs hr̄e distictos act⁹ rōne rctū quoꝝ pt hr̄e diuersas denoiatōes: q: vt elicit vl' elicere pt actuz itelligēdi dr̄ itellect⁹ vt actū volēdi dr̄ voluntas. Illud pz i diuinis. nā de⁹ hz potētiā gubnatiuā repatiuā p̄destinatiuā ⁊ reprobatiuā q̄ nullā distictōez ponūt i deo: ſ q: ali⁹ effect⁹ sequit̄ potētiā dei creatiuā gubnatiuā ⁊ p̄destinatiuā: ⁊ ꝑpt̄ diuersos effect⁹ denoiat̄ de⁹ diuersis dnoiatōib⁹: ⁊ h̄ denoiatōe extrīseca: sic est i m̄ltis sic sepe dcm̄ ē ⁊ sic est i ꝓposito. Nō aūt itellect⁹ ⁊ volūtas accipiēdo ꝑ illo qd̄ denoiat̄ ab istis ɔceptib⁹ vl' noib⁹ sit penit⁹ idistictū. pbat̄: tū q: frustra fit p plura qd̄ pt fieri p pauciora. tū q: si distinguit̄ aut h̄ ent rōne aut ex natura rei. Nō pmo mō: q: tūc distictō causat̄ p actū itellect⁹: ſ iste potētie p̄cedunt oēm actū itellect⁹. Nec scd̄o mō: q: si sic aut illa distictio eēt ponēda ꝑpt̄ diuersitatē actuū aut ꝑpt̄ diuersū modū ꝓducēdi obiectū. nō ꝑpter pmū: q: tot essēt potētie itellectiue distīcte quot essent act⁹ itelligēdi distīcti: ſ m̄lti sūt act⁹ itelligēdi spē distīcti vl' s̄m gen⁹ subalternū. Exēplū pmi intellectio hois ⁊ intellectio asini. Exēplū scd̄i. intellectio hois ⁊ intellectio lapidis: lz nō sp sit distictio tāta īter actus q̄ta est int̄ obiecta: q: obiecta pn̄t distigui gn̄e gn̄alissimo: ⁊ tn̄ oēs act⁹ cogscēdi sūt in gn̄e q̄litat̄. g̃ ꝑpter distinctōem actuū non oportet ponere distinctōez potētiarū. Nec ꝑpter scd̄m: q: pncipia rōna libere ⁊ nēcrie respectu diuersoꝝ nō opponunt̄: pz de volūtate diuīa rctū spūssancti ⁊ creature. Nā rctū spūssancti est pncipiū ncēriū: ⁊ rctū creature est pncipiū liberū ⁊ cōtingēs. In creatur| etiā pz: q: volūtas etiā h̄z cū est pncipiū ꝓducēs i se libere actū volēdi ⁊ cōtigent: ⁊ rctū volitōis in alio q̄ten⁹ obiectū est pncipiū ncēriū alit̄ cū si esset pncipiū liberū ⁊ cōtingēs rctū volitōis in alia volūtate posset tūc īpedire aliā volūtatē ne eā diligeret: qd̄ falsū est ⁊ ꝯ expientiam.

L
Ad auctoritates tertie opinionis

Ad illas g̃ auctēs q̄ dicūt ꝙ aīa ebullit potētias ⁊ potentie erūpūt ab eēntia aie ⁊ fluūt: ⁊ sunt passiōes aie ꝑpter q̄s Jo. ponit distinctiōem formalē absolutā inter potentias aie. Dico ꝙ potentia pōt accipi ꝑ oi eo qd̄ ponit̄ in descriptōe q̄d nois potentie vl' ꝑ illo qd̄ denotat̄. pmo vero sunt auctoritates ille: q: potentia intellectiua sic accepta non tm̄ significat essentiā aie: ſ cōnotat actū intelligendi: ⁊ eodem modo volūtas. Nunc autē aīa ebullit actuz ⁊ actua fluit ab anima. ⁊ erumpit: sicut effectus a sua causa partiali et principali. Et sic intelliguntur omnes auctoritates ille. Exemplum hoc in euangelio dicit̄. virtus de illo

exibat ⁊ sanabat oẽs: ⁊ tñ nihil exibat nisi sanitas q̃ fuit q̃dã effectus. Et codẽ mõ põt metaphorice cã ẽ dulire effectũ: ⁊ et ũpit effect⁹ a sua cã ptiali ⁊ pncipali. ⁊ sic itelligunᷓ ille auctoritates oẽs: ꝫ accipiẽdo potẽtiam scdo mõ nõ est verũ: nec sic itelligunᷓ auctẽs i illis locutõib⁹ metaphoricis. Eodẽ mõ passio pt accipi vl' p aliquo accidẽte inherẽte subiecto vl' p aliquo ꝯceptu ꝯnotatiuo. pmo mõ potẽtia nõ est passio: q̃tũ ad totale suũ sig̃tũ: ⁊ h̃ siue accipiaᷓ pmo mõ siue scdo mõ: q: essẽtia aie ẽ de sig̃to totali potẽtie. Sꝫ accipiẽdo potẽtiaꝫ scdo mõ sic est passio: q: h̃ nomẽ potẽtia vl' cõcept⁹ ꝯnotat aliq̃d qd est vere passio ⁊ accñs inherẽs puta actũ elicitũ ab aĩa: q̃ actus pt dici vere passio ⁊ pdicari: scdo mõ dicẽdi p se de aĩa: i ꝑpositiõe de possibili formaliᷓ vl' equalẽter sic alibi dcm̃ ẽ. Vñ dic cõmẽtator. vij. metaphisice q non est aliqd accñs q̃n sit passio alicui⁹ subiecti. qd ꝑbat p h̃: q: nõ ẽ aliqd accñs q̃n in eius diffinitiõe ponitᷓ subiectũ aliqd. ⁊ p ꝯñs rctũ ei⁹ dicitᷓ passio. Si dicas q tũc voluntas ita dñ vult p itellectũ sic p volũtatẽ. Rñdeo. si ly p' dicat circũstãtiã cãe efficiẽtis: sic scꝫ q sit aliq̃ natura idisticta oĩno q̃ sit pncipium vtriusq3 opatõis: sic volũtas vult p itellectuꝫ sicᷓ p volũtatẽ: q: illud ideꝫ qd denotaᷓ itellect⁹ est cã efficiẽs volitõis. Si dicat circũstãtiam cãe efficiẽtis ⁊ modũ p̃scitatis sic volũtas vult p volũtatẽ. pmo mõ dicẽdi p se ⁊ nõ p intellectũ. vel ly p põt dicere circũstãtiã pncipij eliciriui cũ p̃scitate pmi mõi vel scdi. pmo mõ h̃ est vera volũtas est volitiua volũtas est potẽs velle. itellect⁹ est itellectiu⁹. Intellect⁹ est potẽs itelligere. ⁊ silr volũtas vult p volũtatẽ et nõ p itellectũ. itellect⁹ itelligit p itellectũ nõ p volũtatẽ: q: p volũtatẽ ꝯnotaᷓ act⁹ volẽdi q̃ nõ ꝯnotaᷓ p itellectũ. ⁊ ecõtrario. Et iõ volũtas nõ vult p itellectũ pmo mõ dicẽdi p se: nec scdo mõ. h̃ est ꝑpõ manifeste falsa scꝫ voluntas vult p itellectũ itellect⁹ itelligit p volũtatem q: aliq̃d denotaᷓ p pdicatũ qd nõ p subiectuꝫ qd est ꝯ pmũ modũ dicendi p se: q: pmo mõ lꝫ subiectũ plus icludat q̃ pdicatũ: nõ tñ ecõtra Exẽplũ hui⁹. hõ ẽ aĩal. Silr scdo mõ pdicatuꝫ est passio subiecti: ꝫ volũtas nõ ẽ passio itellect⁹ accipiendo vtrũq3 q̃tũ ad suũ sig̃tũ totale q: lꝫ itellectio ⁊ volitio q̃ ꝯnotãtur p ista noĩa sint passiões aĩe: tñ h̃ totũ aĩa cũ volitiõe nõ ẽ passio hui⁹ toti⁹ aĩa cũ itellectõe. Scdo mõ h̃ est vũa. aĩa est itellectiua aĩa est volitiua: q: iste passiões pdicãᷓ de aĩa scdo mõ p se. Exẽplum istr⁹ ẽ i diuis. quõ h̃ ẽ p se pmo mõ de⁹ creat potẽtia ꝑductia ⁊ nõ gubnatiua. Et de istis dcm̃ est i pmo libro q̃re ibi. Ad auctea oẽs q̃ dicũt istas potẽtias esse ptes aĩe. Rñdeo sic rñdet Aug̃l. ⁊ etiã isti de ꝯ̃ria opinione de portõe supiori ⁊ iferiori. nã s'ꝫ eos portio supior ⁊ iferior nõ distiguntᷓ realiᷓ: nec ex natura rei aliq̃ mõ ꝫ solũ p ꝯnotata officia: q: aĩa vt respicit sp̃ũalia dr̃ portio supior: vt respicit tpalia dr̃ portio iferior. Et silr ad pbm. vi. ethicoꝝ vbi dic q respectu disticoꝝ sunt distincte pticule aĩe: ita dico ego q distĩcta officia ⁊ act⁹ dñr eẽ ptes ⁊ nõ ꝑpᷓ aliquã distõeꝫ ex natura rei. Ad aliud dico q accipiẽdo volũtatẽ p illo qd denoĩaᷓ a tali noĩe vl' ꝯceptu qd est pncipiũ elicitiuũ act⁹ volẽdi ⁊ itellectõis: silr vt sic volũtas nõ est itellectu nobilior nõ plus q̃ itellect⁹ est nobilior volũtate: q: sunt oĩno idẽ: ꝫ accipiendo vtrũq3 q̃tũ ad sig̃tũ q̃d noĩs eoꝝ sic pt cõcedi q volũtas est nobilior itellectu: q: act⁹ diligẽdi q̃ ꝯnotaᷓ p volũtatẽ est nobilior actu itelligẽdi q̃ cõnotaᷓ p itellectũ isto etiã scdo mõ pt ꝯcedi q itellect⁹ ẽ prior volũtate: q: act⁹ itelligẽdi q̃ ꝯnotaᷓ p itellectũ est prior actu volẽdi q̃ cõnotaᷓ p volũtatẽ: q: act⁹ itelligẽdi ẽ cã efficiẽs ꝑtialis rctũ act⁹ volẽdi: ⁊ pt eẽ naturaliᷓ sine actu volẽdi lꝫ nõ ecõtra: ꝫ ista prioritas nõ infert pfectõem in illo qd est prius nec ipfectõeꝫ i posteriori. Ad augustinũ ⁊ ad illos q̃ dicũt q est aliq̃d in oĩa destructo corpe qd excellit: ⁊ illud est volũtas pt dici vno mõ q accipit aĩam in hoĩe vt icludit intellectũ ⁊ volũtatẽ distiguẽdo ꝯ formã sensitiuã: ⁊ tũc dico q aĩa itellectiua est nobilior in hoĩe q̃ sensitiua: q: pono q i hoĩe distingunᷓ realiᷓ intellectiua ⁊ sensitiua Aliter pt dici s'm pdicta q accipiendo voluntatẽ cũ actu amoris ⁊ habitu: ⁊ intellectũ cuꝫ actu intelligẽdi ⁊ habitu sic volũtas adhuc est nobilior intellectu: ꝫ ista nobilitas debꝫ solũ attendi penes actus ⁊ habit⁹. Sed dubiũ est tunc quõ distingunᷓ intellect⁹ agẽs ⁊ possibilis. dico q intẽtio cõmẽtatoris est tertio d' aĩa q sunt due itelligẽtie disticte realiᷓ q̃ non sunt in hoĩe sicut pfectões in pfectibili: ꝫ solũ sicut motores corpis ⁊ ponit intelligẽtiã mouentẽ celũ cõiungi cũ celo sicut motorẽ cũ mobili. Et ipe in hoc negãdus est a xp̃ianis: ideo dico q nõ est ponẽda pluralitas sine necessitate: q: intellectus agẽs ⁊ possibilis sunt oĩno idẽ re ⁊ rõne: tñ ista noĩa vel cõceptus bene cõnotant diuersa: q: intellect⁹ agens sig̃t aĩam cõnotando intellectiõem ꝑcedentẽ ab aĩa actiue. possibilis aũt significat eandẽ aĩam cõnotando intellectõem receptã in aĩa: sed ideꝫ oĩno est efficiens ⁊ recipiens intellectionem.

Sed tunc est dubiũ vtrum intellectus agẽs habeat aliquã actionem in patria. Respondeo q actus itellectus agentis est tñ causare

M N O P Q R Dubitatur Respondetur

intellectiōem ⁊ h̄ intuitiuā vel abstractiuā: ⁊ abstractiua est tā rei singularꝭ ꝙ vlis: sic̄ supra dcm̄ est ⁊ nullā aliā actōem h̄z circa fātasmata sic̄ alij ymaginanł: q2 nec depuratōez nec illuminatōez ⁊c̄. sic̄ dcm̄ est supra. cū ḡ rctū actus beatifici puta tā visionis diuie ꝙ fruitōis: deuo sit cā totalis: ⁊ itellect⁹ ⁊ volūtas se hēant pure passiue rctū illoꝝ actuū: sic̄ supra dcm̄ est de obstinatōe āgeloꝝ sequit̄ ꝙ rctū illi⁹ visionis itellect⁹ agēs nō h̄z aliquā actiuitatē ⁊ h̄ ē ꝓpter nobilitatē act⁹. nō q2 idē nō pt ēē actiuū ⁊ passiuū rctū eiusdē: s̄ rctū aliquoꝝ obiectoꝝ quoꝝ cognitio necncc̄rio sequit̄ ad visionē beatā nec repugn̄: tn̄ pt itellect⁹ ēē cā pcialis in via: sic̄ supra dcm̄ est. Ad aliud motiuū Jo. de passionib⁹ cueis puta vn o bono ⁊c̄. patz rn̄sio in cognitōez i q̄stiōe de attributis. Ad primū pncipale dico ꝙ aliqn̄ opatōes disticte reqrūt disticta principia aliqn̄ nō: sic̄ cognitio itellectiua ⁊ sensitiua arguūt distictōem iter sensitiuū ⁊ intellectiuū: s̄ qn̄ istud est ponendū: ⁊ qn̄ non recurrēdū est ad cxpientiā vl' ad euidētē rōem q2 i ꝓposito neutrū est: iō ex pluralitate opationū nō ē ponēda pluralitas pncipioꝝ. Ad aliud dico ꝙ phs ibi male ⁊ false allegat̄: q2 nō dicit ꝙ potētie distinguāt̄ ꝑ act⁹: sed est expō male expōnētis ph̄z. vn̄ ph̄s nō dic̄ nisi ꝙ act⁹ sunt p̄mi rctū obiectoꝝ. i. notiores: ⁊ iō dicit ꝙ ab illis est ꝓcedēdū ad noticiā potētiarū: ⁊ illud satis est ꝓ me: q2 aliqñ ex distinctōe opationū pōt iferri distinctio potētiarū ⁊ aliqn̄ nō. Jō ad sciēdū qn̄ ex distictōe opationū pt iferri distictio potētiarū: ⁊ qn̄ nō. sciēdū ꝙ vl' qn̄ oia extriseca cogscenti sūt vniforma. puta qn̄ obiectū ē eq̄liter pn̄s vl' plura obiecta mediū eq̄liter dispositū ⁊ oia extriseca eq̄liter se hn̄t respectu cogscētis si tūc cogscēs ⁊ appetens hn̄s potētiā possit h̄re actū vnū circa vnū obiectū ⁊ nō aliū actū circa idē si nat⁹ sit h̄ri circa illud obiectū circa qd̄ nat⁹ est h̄ri ita ꝙ nullo mō pōt h̄re aliū actū siue vterq3 act⁹ sit cognitiu⁹ siue appetitiu⁹ siue sensitiu⁹ siue itellectiu⁹. Tūc ex distictōe taliū actuū necc̄rio seq̄t̄ distinctio potētiarū: s̄ qn̄ cogscēs ⁊ appetens hn̄s potētiā amoto oī ipedimēto ex̄ cogscens h̄z vnū actū circa aliud obiectū ⁊ eoipō sponte natura sua h̄re pōt aliū actū circa idē obiectū vl' aliud. Jbi ex distinctiōe actuū nūq̄ seq̄tur distictio potētiarū. imo sequitur necc̄rio idētitas ⁊ vnitas potētie respectu illoꝝ actuū. Exēplū p̄mi. q2 cū p̄ntib⁹ eq̄liter oib⁹ obiectis sensuū pticulariū extrinsecoꝝ ipi sentiēti: ⁊ oibus extrisecis equalit̄ dispositꝭ pōt cogscēs sic disponi ꝙ pōt h̄re vnū actū circa vnū obiectum sensus puta circa colorē: ⁊ nullo mō pōt h̄re aliū actū puta auditōem circa colorē nec circa sonū cū tn̄ vterq3 ꝑ positū eq̄lit̄ est pn̄s puta cognoscēs hēat claros oculos ⁊ bn̄ dispositos ⁊ cū h̄ sit surdus. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō hēat organū auditus bn̄ dispositū: tūc pōt h̄re actū vidēdi circa colores ⁊ n̄ actū audiēdi: nec respectu colorū nec rctū soni: iō necc̄rio seq̄t̄ ꝙ sensus visus accipiēdo ꝓ eo i eo qd̄ elicit actū vidēdi distiguit̄ a sensu audit⁹. Eodē mō pōt ꝓbari distinctio oim̄ sensuū ⁊ etiā distictio sensus ⁊ intellect⁹ ⁊ volūtatis. pōt eñ cogscēs sic disponi ꝙ pōt h̄re oēs act⁹ sensitiuos: ⁊ tn̄ nulliū actū intellectus nec volūtatꝭ puta si sit furiosus: iō necc̄rio sequit̄ ex istis actib⁹ ꝙ potētie sensitiue distiguūt̄ realit̄ ad intellectu ⁊ volūtate. Exēplum scd̄i. q2 nō est possibile naturalit̄ nisi de⁹ suspendat actū appetit⁹ ꝙ potētia aliq̄ cognitiua siue sensitiua siue itellectiua hēat actū circa qd̄cūq3 obiectū q̄n appetit⁹ seq̄ns cognitōem appetitiuā hēat talē actū circa illud obiectū: q̄lē nat⁹ est h̄re sic̄ q̄libet experit̄ in se: ꝙ apph̄eso quocūq3 obiecto siue ꝑ sensum siue ꝑ itellectū stati pt h̄re actū appetit⁹ circa idē obiectū eoipo ꝙ apph̄enditur: non dico ꝙ necc̄rio semp h̄z de facto: s̄ ꝙ ex eoipso statim pōt h̄re: iō cognitiua sensitiua ⁊ appetit⁹ sensitiuus: nullo mō distinguit̄ ex natura rei: nec intellect⁹ ⁊ volūtas: ⁊ h̄ loquendo de q̄d rei istarū potētiarū nō de q̄d nois: sic̄ prius dcm̄ est. Et si dicas ꝙ potētia cognitiua pōt cognoscere malū: ⁊ appetit⁹ nō pōt appetere malū: nec volūtas velle malū: ḡ sequit̄ distinctio inter potentiā cognitiuā ⁊ appetitiuā etiā f̄m doctrinā tuam.

Rn̄deo. assumptū est falsum: tn̄ supponēdo ꝙ sit verū: dico ꝙ nullū obiectū nec bonū nec malū pōt cognosci ab aliquo cognitōe sensitiua vel intellectiua q̄n appetit⁹ seq̄ns talem potentiā possit h̄re actū circa idem obiectū si bonū apph̄endit̄ pōt h̄re actū volēdi respectu illius obiecti si malū: tūc pōt h̄re actū nolendi vel fugiendi: vel detestādi. Jō dixi supra ꝙ appetitus pōt h̄re actū talez qualē natus est habere respectu talis obiecti ⁊ nō dixi ꝙ pōt habere actū appetēdi ⁊ nolendi semp. Ex istis sequunt̄ duo. Primū est ꝙ tot sunt appetitus quot sunt potentie cognitiue distincte: q̄a ex quo cognitiua potentia ⁊ appetitiua sua sunt oino idē ⁊ cognitiue distinguūt̄ abinuicē: ergo ⁊ appetitiue. ⁊ ꝑ ꝯn̄s appetitus seq̄ns potentiā visiuā distinguit̄ ab appetitu sequente auditū ⁊c̄. Scd̄m est ꝙ qn̄ ex distictōe actuū nō infert̄ distinctio potētiarū: s̄ vnitas tūc illi eliciunt̄ necessario circa idē obiectū ptz: q̄a idē obiectū est obiectū cognitiue ⁊ sue appetitiue h̄ ꝯ̄ isto. ⁊ sic̄ ē finis q̄stiōis. Questio. xxv.

Ad primū principale

Ad probatiōem minoris

Z

Nota.

u

x

y

A
Questio XXV

Jrca actiuitatē

c

⁊ passibilitatē intellect⁹ q̄ñ querit̄ Utrū oporteat ponere intellectū actiuū. Sciendū est ꝙ circūscripto oīm sctōꝝ auctoritate ⁊ phoꝝ ꝓpter nullā rōem necessario ꝯcludentē oportet ponere intellectū actiuū ꝫ solū passiuū ⁊ equalit̄ p̄nt rōes solui ponēdo vnū possiuū sicut actiuū. qđ p̄z discurrēdo p oēs rōes q̄ adducūtur ab aliis. ⁊ maxime a iohe pro actiuitate intellect⁹. Quarū p̄ma est. ꝙ effectus nō excedit suā cām in pfectiōe. ⁊ hoc maxime verū est de causa equocolicui⁹ effectus. sed itellectus albedinis nobilior est ipa albedine sicut qualitas spūalis ⁊ v̄tualis nobilior est corporali ceteris parib⁹. alit̄ beatitudo quā expectam⁹ p nostris meritis nō eēt nobilior q̄ vna q̄litas corporalis. qđ videt̄ absurdū. si ergo albedo vel aliq̄d supplēs vicē albedinis: sicut spēs vel aliq̄d tale sit tota cā intellectiōis albedinis: tūc effect⁹ excedet. g̊ ⁊c.

Argumētū p̄mū qđ est scoti.

Secundū. Preterea. opatio vitalis necērio causat̄ a forma vitali: ꝫ itellectō est opatio vitalis. g̊ ⁊c. Maior p̄z. q: hec est bēa mt̄ formā vitalē ⁊ nō vitalem.

Tertiū. Preterea. q̄to forma est pfectior tanto est actiuior. ⁊ p hoc argnit̄ maior vel minor perfectio in vno elemēto q̄ in alio. q: plus pōt agere. sed itellectus est pfectior q̄ forma elementaris sbalis vel accidētalis. g̊ ⁊c.

Quartū. Preterea. effectus sufficiēter depēdet ex suis causis: sed itellectō necēio depēdet ab itellectu. g̊ itellectus est agēs.

Quintum. Preterea. cōmētator scđo de aia. Intelligere videre ⁊c. sunt vere passiones. g̊ ⁊c.

Sextum. Preterea. ꝫm beatū Augustinū a cognoscēte et cognito pitur cognoscibilitas. g̊ vtrūq; est causa.

Septimū. Preterea. si sic: tūc āgel⁹ nullaz haberet cognitōez de nouo. q: si res sit equalr̄ p̄ns nūc ⁊ alias si angelus nō causat cognitionē quare g̊ plus cābitur cognitio in eo vno tpe q̄ i alio nō videt̄ rō.

Octauum. Preterea. ꝯpositio vero ⁊ falsa respectu ꝓpositiōis vere ⁊ fl'e: ⁊ silr̄ diuisio sunt actus intelligēdi q̄ro a quo causant̄ nō ab obiecto. tū q: nō plus inclinat ad causandū ꝯpositionē verā q̄ falsam. ⁊ p ꝯñs causaret vtrāq; vel neutrā. sed vtrāq; simul nō pōt causare ꝓpter ꝯdictionē. tū q: obiectū vel apprehensio simplex obiecti vel obiectoꝝ: si causaret naturalit̄ solū causaret cōpositionē verā. Un̄ ergo causabit̄ ꝯpositio fl'a repugnās nature extremoꝝ: ⁊ silr̄ diuisio fl'a: nō videt̄ a quo nisi ab intellectu.

Nonū. Preterea. actus assentiēdi ꝓpositiōi vere vel fl'e nō causat̄ ex apprehēsione termioruz vt totius ꝓpōis. q̄a hoc solū est verū de p̄mo pricipio. ꝙ ei⁹ notitia euidēs siue assensus causat̄ ex notitia termioꝝ ⁊ nō de aliis ꝓpositionibus ⁊ dato ꝙ esset verū de oi ꝓpositione vera. tñ nō pōt sic esse de ꝓpositiōe fl'a. ⁊ de ꝓpositiōe p̄mo neutra alicui ⁊ postea vera sibi vel fl'o respectu quarū assensus nō pōt causari ex notitia terminoꝝ. q: in ꝓpositōe neutra eq̄liter termi p⁹ cognoscūtur sicut post. g̊ eq̄lit̄ p⁹ causaret̄ sicut nūc causat̄ assensus. ꝫ termi ꝓpōis fl'e si causarēt aliquē actū ille esset act⁹ dissentiēdi. a quo g̊ cābit̄ act⁹ assentiēdi ꝓpōi fl'e nisi ab intellectu.

Decimū. Preterea. si sic nō oporteret ponere habitū in itellectu. q: intellect⁹ est summe dispositus ad recipiendū. ita ꝙ ꝓpt̄ receptionē nō oportet ponere aliquē hitū nec ꝓpter actionē p te: q: n̄ agit. g̊ ⁊c.

Undecimū. Preterea. act⁹ discurrēdi sillogisandi: ꝯsequētias faciēdi nō p̄nt ab aliquo cāri nisi ab itellectu: vt p̄z discurrēdo. g̊ ⁊c.

Duodecimū. Preterea. vl'ia intētiones scđe ⁊ logice nō causant̄ a notitia q̄cunq; terminorū ergo a nullo vel ab intellectu.

Decimūtertiū. Preterea. respectus rōis causat̄ pactū ꝯpatiuuz: talis nō pōt cōpetere nisi itellectui cōplexe vel incōplexe. q: si illa relatio causaret̄ posita q̄cunq; intellectiōe vel multis itellectiōib⁹ iā esset nō rōnis q: illa est realis que orit̄ ex genere extremorū.

Decimūquartū. Preterea. actus reflexus causat̄ ab actu recto vel obiecto act⁹ recti. ꝙ si sic cū sint cāe naturales pari rōe cābūt reflexū actū sup illū actū ⁊ sic in infinitū. ⁊ sic nō posset cāri vn⁹ act⁹ reflexus nisi causarent̄ infiniti: qđ fl'm est. g̊ causaret̄ ab itellectu.

Decimūquintū. Preterea. si act⁹ reflexus causat̄ ab actu recto. nullo mō erit in ptāte potentie reflectētis nō reflectere se sup actū suū: qđ fl'm est. ergo causat̄ ab itellectu.

Decimūsextū. Preterea. si sic tūc itelligere nō esset pfectio ipius intellect⁹. q: nulla potētio eēntialr̄ ordinat̄ ad illā opatione: ad quā se h̄z tm̄ confatiue ꝫm potētiā ꝯdictionis sicut ad accñs aliqđ p accñs. Exēpluz calefactio nō est ꝓprio opatio ligni. q̄o tm̄ est passiuū respectu illi⁹. ergo data ypothesi intellectio nō est ꝓpria opatio ⁊ pfectio itellectus

Decimūseptimū. Preterea. tā actus itellectus q̄ sensus intēdit̄ vel remittit̄ ꝫm maiorē ⁊ minorē attētionē vl' conatū potētie. Jsta attētio maior vel minor ⁊ conatuo ⁊ intēsio actus ⁊ remissio nūq̄ p̄nt saluari sine actiuitate itellectus.

Decimūoctauū. Preterea. in attento remanēt spēs rerū post visionē rerū q̄ nō remanēt in nō attēto: qđ nō p̄t attribui apprehēsiōi illorū. q: ille res equalr̄ causant species suas in vtroq;. ergo necesse est ꝙ attētio sit actus ab itellectu.

Decimūnonū. Preterea. tūc nō posset saluari ymago trinitatis in mēte. q: nō eēt ibi porēs.

Uicesimū. Preterea. fides acq̄sito nō pōt causari ex notitio cōplexa terminoꝝ ⁊ apprehēsiōe. q: tūc obiectū fidei esset euidēs ex terminis. ⁊ sic nō esset fides. ergo causatur ab intellectu.

Successiuū primū

Preterea. intellectus in absentia obiecti potest intelligere vnū obiectū habitualiter alio nan intellecto. Un̄ ergo causabit̄ ista intellectio nō ab obiecto. quia ponamus ꝙ nō sit adhuc pōt esse itellectio nec ab habitu. q₂ ita habitualiter aliud obiectū est natū sicut istud. ḡ est ab intellectu. Ad primū istoꝝ respondeo sicut rn̄det Johes frequent̄ in p̄mo de actiuitate intellectus. ⁊ in scd̄o ad illā auctoritatē Aristotelis. Agēs est prestātius passo. ꝙ veritas istius depēdet ex veritate aliarū duarū ꝓpositionū. quarū prima est. ꝙ effectus est imperfectior sua causa. Scd̄a est ꝙ effect⁹ est notior subiecto imediate sic recipiēte. ⁊ q̄n iste ꝓpositiones due sunt vere. Prima ꝓpositio est vera ⁊ nō aliter. nūc aūt p̄ma istarū duarū ꝓpositionū non est vera s̄m eū nisi de causa totali nō de causa partiali. quia licet effectus sit vl̄r ignobilior sua causa totali. nō t̄n oportet ꝙ sit imꝑfectior sua causa partiali: siue sit causa equiuoca siue vniuoca. Exem pluz primi s̄m eū. qd̄libet aiatū est perfectius inaiato. ⁊ per consequēs celo: qd̄ est causa ꝑtialis equiuoca. Exēpluz scd̄i de igne generante ignē ita perfectū sicut ipse est. Ad ꝓpositū dico ꝙ effectus nō excedit suā causaz totalē siue vniuocā siue equiuocā in ꝑfectione. posset t̄n excedere partialē siue vniuocā siue equiuocā in ꝑfectione. Nūc aūt s̄m veritatē deus est causa ꝑtialis imediate cōcurrēs cū omī causa ad producendū quēcūq₃ effectū. ⁊ hoc est fatē s₃ generalē influētiā. ⁊ ideo q̄tūcūq₃ beatitudo nostra quā expectamus sit nobilior albedine ⁊ quacūq₃ q̄litate corporali. t̄n ex hoc nā sequit̄ ꝙ illa intellectio nō causet̄ ab albedine i itellectu: qd̄ debet ꝓbari. sed bene sequit̄ ꝙ non causat̄ ab albedine sicut a causa totali. sed aliq̄d aliud necessario cōcurrit cū albedine sicut causa ꝑtialis ad causandū istā cognitiōez. ⁊ illud est de⁹ qui cū albedine facit vnā causam totalē respectu illius cognitionis. ⁊ illa cognitio q̄uis sit nobilior albedine. nā t̄n dico ꝙ est altera causa ꝑtialis. s̄ forte predicta ratia necessario cōcludit cōtra ponētes obiectū esse causaz totalez cognitionis ⁊ deuz imediate nō cōcurrere. qd̄ nā pono.

C
Ad secūdū

Ad aliud dico. ꝙ operatio dicit̄ vitalis. q̄a recipit̄ in anima que est vita: et nō quia causat̄ a vita. aliter sequeret̄ ꝙ eadē propositio esset vitalis ⁊ non vitalis. quia s̄m ponētes intellectū causare intellectionē portiaiter: obiectū etiā est causa partialis: obiectuz autē totale patet esse nō vitale. quia inaiatū sicut albedo. ergo qua rōe operatio denominatur vitalis. quia causat̄ ab intellectu q̄ est vita: eadē rōne eadē operatio diceret̄ nō vitalis quia causat̄ a nō vitali: puta obiecto nō vitali Ideo dico ꝙ operatio dicit̄ vitalis: quia recipitur in vita ⁊ nan est nata in aliquo alio recipi. ⁊ ideo siue causet̄ a solo deo: siue a quocūq₃ alio vitali vl̄ nō vitali nihil refert.

D
Ad tertiū

Ad aliud dico. ꝙ illa ꝓpositio q̄to forma est perfectior tanto est actiuior vniuersaliter accepta est falsa. quia angelus est perfectior quacūq₃ forma corporea. ⁊ t̄n angelus non est actiuior forma corporali. nō e᷑n potest āgelus causare formaz substātialē quācūq₃ sicut potest natura corporea. sed solū sic est actiuus: quia potest causare accidētia. ⁊ ratio est: quia tales actiones non cōueniūt nature sue. et eodez modo est in proposito. licet intellectus sit ꝑfectior forma quacunq₃ forma elemētari: nō tamē actiuior. quia nā conuenit nature sue maxime ad causandū tales operatiōes in seipso de aliјs obiectis. in alio tamē potest causare per modū obiecti q̄tenus potest esse obiectū alterius intellectus puta angelici vel alicuius talis. Si dicas intellectus angelicus potest se videre intuitiue a quo ergo causabitur ista visio: nō nisi ab ipso intellectu ⁊ deo. ergo ⁊c̄. Respondeo ꝙ ista visio causatur ab intellectu: sed nā vt intellectus distinguitur ab obiecto: sed quia intellectus est hic obiectū. ideo causat istū actū si nō causat aliquē actuz: vt est in patētia distincta. nec tamē est intētionis questionis. Utrum intellectus necessario concurrat cū obiecta aliquo distincto ab intellectu ad causandū actū intelligēdi respectu talis obiecti distincti: nō aūt tertū s̄m ꝑi⁹ i rōe obiecti. q₂ ꝑ modū obiecti q̄cūq₃ natura creata q̄tūcūq₃ imꝑfecta ē actiua respectu sue cognitionis sicut natura prima ⁊ respectus realis. propositio ergo prima allegata si habeat veritatē itelligitur de formis vel naturis illis quibus nate sunt cōpetere actiones. puta generare sibi simile vel cōsimile. q̄a in illis verū est ꝙ q̄to natura est perfectior tāto ⁊c̄. Et ideo de illis quibus nate sunt tales actiones competere verū est.

E
Ad quartū.

Ad aliud dico ꝙ verū est ꝙ effectus sufficiēter depēdet ⁊c̄. Et ideo dico ꝙ intellect⁹ est causa intellectionis. ⁊ si nō causetur ab intellectu. quia est causa materialis. quatenus illa itellectio recipit̄ in eo. Unde propositio allegata. ꝙ effect⁹ sufficiēter dependet ex causis essentialibus efficiētibus: tunc esset falsa. quia tunc ita essentialit̄ dependet ab aliјs causis quando habet alias causas sicut a causa efficiēte.

F
Ad quintum.

Ad alid dico. ꝙ cōmentator scd̄o de aīa dicit ꝙ intelligere videre ⁊ huiusmodi sunt vere passiones: tamē significāt ⁊ denaminat per modū actionū. q̄a q̄uis intellectus solū patiatur respectu taliū.

quia ista sunt verba actiui generis: ideo signi ficant ⁊ denominant subiectū per modū acti onis: sicut videre licet non sit a potētia visiua effectiue. tamen ꝓpter ratōem predictā deno minat illā potentiā per modū actionis. ita in proposito: quia non vult ꝙ intelligere sit ope ratio manens in agente: quin sit effectiue in il lo in quo recipitur. Quia sic denoīat tanꝙ a gens: ⁊ est verbū actiuū. Aliter potest dici ꝙ ratio fundatur super auctoritate: ⁊ ideo circū scribendo auctoritatē non cōcederetur de vir tute sermonis: ꝙ talis operatio maneret in a gente. Aliter potest dici ꝙ per actionē ima nētē intelligit actionē qua nullus effectus ex tra aīam producitur sicut domus vel aliq̄d ta le: vnde talis actio causetur. vel per actionem transeuntē intelligit illam per quā aliquid ex tra aīam producitur sicut scribere ⁊ aliq̄d hu iusmodi.

G Ad sextum

Ad aliud concedo ꝙ a cognoscente ⁊ cognito paritur notitia: sed diuersimode: q̄a a cognoscente sicut a materia propria recipiē te ⁊ a cognito sicut a causa efficiente: ⁊ iō vtrū ꝙ est causa: quia vnū efficiens: ⁊ aliud materi ale. Aliter potest dici ꝙ illa fundatur sup au ctoritate: ⁊ ideo nihil ad propositū.

H Ad septimum

Ad aliō dico ꝙ si res sit equaliter presens angelo vno tēpore ⁊ alio: causa quare plus causat nūc co gnitio ꝙ aliās est volitio: quia scʒ vno tempore vult intelligere hoc ⁊ alio nō: ⁊ ꝙ hoc sit verū patet: q2 q̄tūcunq3 ponatur ꝙ intellectus cō currat cū obiecto ad causandū adhuc vno tē pore intelligit illud obiectū ⁊ alio tēpore non etiā posita semꝑ equali approximatione: sicut patet per experientiā in nobis: sed hmōi cau sa non potest esse actiuitas intellectus: que si agat naturaliter agit. Et ita quecūq3 q̄tuʒ est ex se. ergo huiuscemodi causa est actus volun tatis libere volentis tunc cognoscere illud ob iectū ⁊ alias non.

I Instantia Concordie

Si dicas ꝙ tunc volitio es set vere causa respectu cognitionis. cōcedo cō sequentiā: quia cognitio illa que nō potest na turaliter causari sine volitione sicut a partia li causa per propositionē frequenter acceptā. Effectus sufficiēter ⁊c. Si dicas ponamus ꝙ quilibet actus voluntatis suspēdatur: adhuc potest angelus priori casu posito cognoscere illud obiectū vno tēpore ⁊ non alio. Respon deo ꝙ falsum est: cessante omī impedimento. tamen si impediatur bene potest: puta si vno tempore intelligat aliud obiectū dispositū cu ius cognitio impedit cognitionem alterius: tunc sic posset ab omī alia cognitione cessare sine omī actu voluntatis quō forte non est pos sibile in angelo quicquid sit in nobis: tūc pos set intelligere aliud obiectum eq̄liter presens sibi nūc ⁊ prius sine omī actu volūtatis. ⁊ hoc ꝓpter amotionē impedimenti. ꝟ in alio nō vi detur aliqua ratio si intelligat aliq̄d obiectuʒ approximatū: ⁊ ceteris ꝯditiōibus requisitis positis. ꝙ plus vno tēpore cesset ab illo actu ⁊ intelligat aliud obiectū nisi per actū volunta tis. ⁊ ratio est. q̄a agēs naturale habēs passuʒ sibi approximatū ⁊ non impeditū necessario agit. ⁊ ita obiectū ꝑmo intellectuʒ ab angelo necessario cōtinuat primū actū nisi impediat per actū volūtatis stātibus alijs cōditionib9 requisitis.

Ad octauum

Ad aliud dico. ꝙ illa ratio equali ter cōcludit: siue ponat ꝙ intellect9 sit actiu9 siue ponat ꝙ nō sit actiuus. quia si sit actiuus naturalit agit. et ita indifferēs est ad causan duʒ ꝓpositionē verā sicut falsam et īpossibilē solū. ⁊ si causaret, naturaliter ꝓpositionē ve rā nō posset causare propositionē falsaʒ.

K

Ideo dico sicut alibi dictū est ꝙ ad causandū actuʒ quo apprehēditur complexū qui dicit compo sitio: cōcurrit actus volūtatis. siue intellect9 sit siue nō. quia notitie incōplexe terminoꝝ ⁊ intellectus: si sit actiu9 sunt naturaliter agen tia ⁊ nō plus inclinat ad formādū propositio neʒ verā ꝙ falsam affirmatiuā ꝙ negatiuā. et ideo vel formaret neutrā vel simul vtrāq3. quō est ꝯtra experientiā. quia homo nō experitur ꝙ simul formet vtrāq3 partē cōtradictionis. licʒ formaliter nō sit ꝯdictio simul formare vtrāq3 quia nō est repugnātia vel ꝯtradictio simul ap prehēdere contradictoria. tamē simul ⁊ semel assentire cōtradictorijs est ꝯtradictio: ꝓpter repugnātiā inter illos assensus. ideo dico ꝙ cau sa quare plus format propositio vera vel falsa affirmatiua vel negatiua est volūtas. q2 volū tas vult formare vnā ⁊ nō aliā. ⁊ ideo act9 qui apprehēditur post cōplexuʒ format a notitijs incōplexis terminoꝝ illius ꝓpositionis: ⁊ ab actu illius volūtatis. ⁊ hoc generaliter. q̄a po sito actu volūtatis quo vult tale cōplexū for mari. et positis notitijs incōplexis terminorū illius cōplexi necessario sequit actus apprehē dēdi siue formādi illud ꝯplexuʒ: sicut effectus sequit necessario ad suā causam.

Ad nonum

Ad aliud di co ꝙ equaliter ꝯcludit si ponatur intellectus actiuus sicut si nō. quia certū est ꝙ si ponat in tellectus actiuus ad assentiendū ꝓpositioni. que nec est per se nota nec nota ex notitia in tuitiua termioꝝ. sed ex neutra ꝑmo vel dubia. ⁊ postea euidēter vera vel falsa. req̄rit necessa rio aliquid aliud p̄ter notitiā incōplexā termi noꝝ ⁊ intellectuʒ quicq̄d sit illud. quia aliter nō plus euidēter assentiret tali ꝓpositiōi vno tēpore ꝙ alio ex quo equaliter apprehēdit ter minos ⁊ est actiuus si sic ponat vno tēpore ex

alio. ⁊ ideo ista ratio est cōmunis aduersario ⁊ mihi. Ideo dico ꝙ propositio cui intellectus assentit vel est per se nota ⁊ necessaria vel contingens vl' est neutra. si primo modo assensus causatur sufficienter ex noticijs incomplexis terminoꝝ ⁊ noticia apprehensiua cōplexa: et a deo tanꝗ̄ a causa partiali sine omī actiuitate intellectus: quia positis istis necessario sequitur assensus respectu talis propositionis. Si scđo modo: tunc illa propositio vel est prima contingens: vel sequitur ex prima euidēter si primo modo tūc ille assensus causatur ex noticia incōplexa intuitiua terminoꝝ ⁊ ex apprehensione cōplexi sufficienter sine omī alio excepto deo qui in omī actione concurrit sicut patet alibi diffuse. si scđo modo: tunc assensus respectu scđe contingētis causatur ex noticia incompleta terminoꝝ suoꝝ ⁊ apprehensione illius complexi ⁊ assensu: respectu prime contingētis: qꝛ ille assensus necessario requiritur ad causandū assensum scđm. Si sit neutra vel dubia: tunc aut habetur aliqua propositio prior ⁊ euidētior ex qua tanꝗ̄ ex medio potest necessaria inferri vel probabiliter vel sophistice vel non. Si primo modo: tunc ad assentiendū ꝓpositioni neutre requirit noticia illius ꝓpositionis: ex qua potest dictis modis inferri. et tunc assensus respectu illius ꝓpositionis vel multarū si multe sint vt visio cū noticia incōplexa terminoꝝ ꝓpositōis neutre ⁊ apprehēsio illius propositionis sunt cause sufficientes ad causandū assensum respectu illius ꝓpositionis neutre vt patet de noticiis premissarū necessariarū vel ꝓbabiliū respectu conclusiōis sequentis. vnde assensus euidens ⁊ certus respectu premissarū causat cū alijs predictis noticijs assensum necessariū ⁊ euidentē respectu conclusionis sequentis: assensus probabilis ꝗ est cū dubitatione sui oppositi respectu ꝑmissarū potest causare dissensum respectu conclusionis. Ex hoc patet quomodo aliquis assentit aliquādo ꝓpositioni false ⁊ dissentit vere: ⁊ aliquando ecōuerso: quia ex quo tali nō assētit nisi virtute alterius ꝓpositionis vel multarū ex quibus infertur: aliquādo assentit ꝑmisse false tanꝗ̄ vere: ⁊ hoc aliquādo ꝓpter defectū alicuius cause necessario requisite ad causandū dissensum respectu illius: ⁊ tunc ille assensus cū alijs noticijs causat sufficiēter assensum respectu conclusionis false: aliquādo premisse sunt vere quibus assentit: ⁊ cōclusio que videtur sequi: que tamē non sequit formaliter est falsa: ⁊ tunc ꝯclusioni assentit: quia credit eā sequi ex talibus premissis: ⁊ tunc decipitur per fallaciā. ⁊ tunc assensus respectu illius cōclusionis causatur ex notitia premissaruz. ⁊ ex illo assensu quo credit conclusionē talez sequi que nō sequitur. Eodē modo est dicendū si dissentiat ꝓpositioni vere. quia hoc est: vel quia dissentit respectu ꝓpositionis vere ex qua infertur. qui dissensus causat ꝓpter defectū alicuius cause partialis necessario requisite ad causandū assensuz respectu illius vel alijs modis diuersis. si assentiat ꝓpositioni vere ⁊ dissentiat ꝓpositioni false ⁊ assensus ⁊ dissensus respectu medij causant illū dissensuz. ⁊ assensus quo credit talē ꝓpositionē sequi ex medio que sequitur ex eo. Si autē propositio neutra nō infertur ex aliquo medio: aut est necessaria aut cōtingens. Si primo modo sic sunt multa principia nota tm̄ per experiētiā sicut ista. calor est calefactiuus: ⁊ simila. ⁊ tūc assensus respectu talis causat ex notitia euidēti vni⁹ contingētis: puta huius calor calefacit. ⁊ alia notitia euidētis ꝓpositionis eiusdā per se note puta huius omes forme eiusdem rōis possunt habere effectus eiusdē rōis. ⁊ sic de alijs. Et si sit cōtingens tūc illi assentit itellectus aliqn̄ ꝓpter auctoritatē: aliquādo ꝓpter voluntatē quia vult credere. Si primo modo assensus respectu auctoritatis causat assensuz respectu illius ꝓpositionis. Si scđo modo tūc volitio cū notitijs incōplexis et apprehēsione complexi causat assensum illuz. ⁊ de similibus simile est iudicium. quia nō pōt certa ratio dari quomō causatur assensus vel dissensus respectu oīum ꝓpositionū. sed ꝓpter tales actus nō oportet ponere intellectū actiuū in aliquo. Ad aliud dico ꝙ habitus ponitur ꝓpter eandē causam ꝓpter quā poneret si intellectus essꝫ actiuus. sed tūc poneretur ꝓpter actionez ⁊ nō ꝓpter receptionē. ergo ⁊ nūc. Vn̄ ex quo effect⁹ sufficiēter depēdet ex causis suis essentialib⁹ ⁊ habitus nullā causalitatē possꝫ habere respectu alicuius nature nisi effectiuā. patꝫ discurrendo p oēs cās. ꝗ ⁊c̄. Ad aliud dico ꝙ eqliṫ cōcludit ꝯ actiuitatē intellect⁹ sic̄ ꝓ actiuitate. qꝛ si sit actiu⁹ est naturaliṫ actiu⁹ nō habēs in potestate sua actionē suā. ꝗ ꝙtuꝫ ex se si causet ꝑdictos act⁹ semꝑ eqliter causaret illos act⁹. et sic nō habeṫ ratio q̄re itellectus magis discurret circa vnū vno tēpore ꝙ alio. Ideo dico ꝙ ꝑdicti act⁹ discurrēdi sillogisandi ⁊c̄. nō sunt act⁹ apprehēsiui. qꝛ facere sillogismū nō est nisi formare ꝓpositiones dispositas i modo ⁊ figura. ⁊ sic est de discursu. Isti inquā act⁹ causanṫ sufficiēter a notitijs incōplexis terminoꝝ ⁊ actu volūtatis: quo volūtas vult talia ꝯplexa formare. ita ꝙ ille notitie incōplexe terminoruz ⁊ volitio integrāt vnā cām totalē cuꝫ deo

M
Ad decimū

n
Ad vndecimū.

respectu taliũ actuũ: quia positis noticijs pre-
dictis ⁊ volitione predicta statim sine oi acti-
uitate itellectus sequitur naturaliter sicut ef-
fectus act⁹ sillogisandi ⁊c̃. Si autẽ loquamur
de predictis actibus vt sunt veridici ⁊ adhe-
siui: patet ex predictis vnde causantur: quia a-
liquando ex noticia quacunq̨ terminoꝝ sicut
in propositione per se nota aliquando ex noti-
tia intuitiua sicut in propositione contingẽti
⁊ sic de alijs supradictis.

O
Ad duodecimum

Ad aliũ dico ꝙ vni-
uersalia ⁊ intentiones scḋe causantur natura-
liter sine oĩ actiuitate intellectus ⁊ volunta-
tis a noticijs incomplexis terminoꝝ per istaꝫ
viam: quia primo cognosco aliqua singularia
in particulari intuitiue vel abstractiue ⁊ hoc
causat̃ ab obiecto vel habitu derelicto ex pri-
mo actu ⁊ habita noticia statim ad eius p̃sen-
tiam si nõ sit impedimentũ sequitur naturali-
ter alius actus distinctus a primo terminat⁹
ad aliqḋ tale esse obiectiuũ: quale prius vidit
in esse subiectiuo. ⁊ ille actus scḋs ꝓducit vni-
uersalia ⁊ intentões scḋas ⁊ non presupponit
eas. Exemplũ. aliquis videns albedinẽ intui-
tiue vel duas albedines: abstrahit ab eis albe-
dinẽ in cõi vt est species: ⁊ non est aliud nisi ꝙ
ille due noticie incomplexe terminãte ad albe-
dinẽ in singulari siue intuitiue siue abstracti-
ue causant naturaliter sicut ignis colorẽ. vnã
tertiã noticiã, distinctã ab illis q̃ producit: ta-
lem albedinẽ in esse obiectiuo. qualis pri⁹ fuit
visa in esse subiectiuo sine oĩ actiuitate intel-
lectus vel voluntatis: quia talia naturaliter
causantur.

P
Ad decimumtertium

Ad aliud dico sicut alibi patet ꝙ
respectus ratiõis nihil sunt: ideo nõ opꝫ que-
re vnde causant̃. Aliter potest dici ꝙ ponẽdo
tales respectus ꝙ equaliter ꝯcludit ꝯtra acti-
uitatẽ intellectus sicut pro. q: ponendo ꝙ sit
actiuus adhuc ad causandũ actũ cõparatiuũ
requirit̃ prius notitio incõplexa cõparatoꝝ. ⁊
si tunc positis noticijs incõplexis in actu com-
paratiuo. vnde cũq̨ causentur sequitur respe-
ctus: ⁊ ille esset realis: quia extrema eius rea-
lia ⁊ non rationis: ⁊ ita sequitur equaliter con-
clusio predicta siue itellectus sit actiuus siue
passiuus. Ideo dico ꝙ iste actus cõparatiuus
causatur sufficienter a notitijs incõplexis ter-
minoꝝ ⁊ actu voluntatis quo vult apprehen-
sa simplici apprehẽsione cõparare diuersimo-
de: quia sine actu voluntatis. nõ potest actus
cõparatiuus causari: q: aliter semper causare-
tur habita simplici noticia terminoꝝ qḋ ẽ ma-
nifeste falsũ. Et quãdo dicitur ꝙ est respect⁹
realis. Dico ꝙ positis intellectionib⁹ sic vide-
licet ꝙ fundaret̃ in aliqua intellectõe ⁊ p̃ eũ
vna intellectio refertur ad aliã tunc esset rea-
lis. nũc autẽ ſm ponẽtes talẽ nõ fundatur in
intellectione sed solũ in obiecto cõparato: vt
tñ habet esse subiectiuũ vel reale esse: nec per
illũ scḋm refertur ad aliũ sed solũ vnũ obiectũ
cõparatiuũ: qḋ tñ habet esse distinctuꝫ refert̃
ad aliud per aliud qḋ cõparatur: ⁊ etiã habet
esse distinctũ: ⁊ ꝓpter istas duas causas nõ di-
citur respectus realis sed tñ rõis.

Q
Ad decimumq̄[...]

Ad aliud
dico. ꝙ equaliter cõcludit cõtra actiuitatẽ in-
tellectus sicut pro: q: ita intellectus est causa
naturalis sicut intellectio vel obiectũ. ⁊ ita se-
quitur ꝙ si intellectus causat actũ reflexũ vel
causabit infinitos vel nullũ. Idḋ dico ꝙ act⁹
reflexus causatur ab actu recto tanq̃ ab obie-
cto ⁊ ab actu volendi quo volũtas vult illum
actũ intelligi. Qꝫ autẽ causatur ab actu recto
patet. quia actus reflexus necessario depẽdet
ex actu recto. quia nõ potest causari nisi existẽ-
te actu recto. ergo i aliquo genere cause depẽ-
det. et ꝓbatur: quia non nisi sicut ab efficiẽte.
Qꝫ autẽ actus volũtatis requirit̃ patꝫ. quia ali-
quis potest aliquid intelligere. et tñ nõ perci-
pere se intelligere sicut potest aliquid videre.
⁊ tñ nõ percipere se videre. Sed si actus refle-
xus causaret̃ precise ab itellectu et actu recto
statim posito ⁊ stante actu recto intellect⁹ sta-
tim necessario perciperet: qḋ est manifeste ꝯtra
experientiaꝫ. ergo requiritur actus volũtatis
quo vult illũ actuꝫ cognosci. ſꝫ posito isto actu
volũtatis cũ actu recto statiꝫ naturaliter sine
oĩ actiuitate intellectus sequitur actus refle-
xus in intellectu. ⁊ sic patet ꝙ nõ oportet po-
nere ꝓcessum in infinituꝫ. quia põt voluntas
velle vnũ actũ intellectus cognosci ab hoc ꝙ
velit aliuꝫ cognosci.

R
Ad decimumq̄[...]

Ex hoc patet ad aliud ꝙ
est in potestate voluntatis reflectere se super
actũ suuꝫ ⁊ actũ intellectus. ⁊ nõ est sic in po-
testate itellectus: q̃ a ẽ pure passiuus. et si esset
actiuus adhuc cũ naturaliter ageret nõ est in
eius potestate plus reflectere se sup vnũ actũ
q̃ super aliũ. Si dicas volũtas nõ potest tñ
p̃dicto modo reflectere se super actuꝫ intelle-
ctus: sed super actuꝫ propriũ ip̃m diligendo ⁊
volẽdo illũ actũ cognosci. A quo ergo causan-
tur isti actus. Respondeo primus actus causa-
tur a cognitione qua ille intellectus cognosci-
tur. quia nihil est amatũ nisi cognitũ a volun-
tate immediate: ⁊ scḋs similiter. ⁊ ita videtur
esse connunctũ in istis actibus. quia actus in-
tellectus est causa efficiens actus voluntatis
⁊ econuerso nõ respectu eiusdem actus sed re-
spectu diuersoꝝ. et ita quãdo quis amat nõ
oportet ꝙ percipiat se amare: sed statim quan-
do voluntas vult actum suum cognosci. Se-
cunda volitio causatur a voluntate ⁊ a prima

volitione ⁊ cognitione qua cognoscitur obie-
ctum amatũ ⁊ istis positis statim sine oi acti-
uitate intellectus sequitur naturaliter vnus
alius actus cognitionis quo cognoscitur pri-
mus actus amandi.

S
Ad decimũ sextũ

Ad aliud dico ꝙ si intel-
lectio angelica ⁊ humana non sint eiusdẽ rati-
onis: tunc intellectio potest dici propria ope-
ratio vtriusqꝫ: quia non potest naturaliter re-
cipi in intellectu humano: nec ecõuerso. sed si
nc sic sine non: dicuntur ꝓprie operatiões: nõ
quia sunt actiue ab intellectu: sed tantũ pos-
sunt naturaliter perficere intellectũ: ⁊ etiam
quia frequenter aliqua opatio causata ab aĩa
intellectiua est causa efficiens respectu taliũ
operationũ puta volitio: vt patet ex predictis
licet ipamet aĩa non sit causa effectiua eius i-
mediate. ⁊ ideo quia multe intellectiões non
possunt causari naturaliter sine volitione cau-
sata imediate ab aĩa itellectiua: ideo propter
illas duas rationes potest dici itellectio ope-
ratio prima intellectus. sic em̃ non est de cale-
factione respectu ligni: quia nec lignũ est pro-
prium receptiuũ: quia potest recipi i aqua ⁊ in
igne ⁊c̃. nec aliquid causatũ alicuius est causa
efficiens calefactionis: ⁊ ideo nõ sequitur cõ-
clusio intenta.

T
Ad decimũ septi mum

Ad aliud dico ꝙ ista attentio
conat⁹ intensio ⁊ remissio in actu non possunt
plus saluari per actiuitatẽ intellectus ꝙ̃ sine
ea: quia intellectus vt precedit oẽm actũ vo-
luntatis ꝙ̃tum ad actũ elicitũ est solũ causa
naturalis si agat: ⁊ ideo ceteris paribus non
est maior ratio quare intellectus plus conat'
intendit vł remittit actũ vno tempore ꝙ̃ alio
tempore: quia posito casu ꝑou semper ageret
ꝭm vltimũ potentie sue: quia causa mere natu-
ralis: ⁊ per consequens equaliter semper co-
naretur ⁊ actũ eque intensum causaret. Ideo
dico ꝙ attentio conatus maior ⁊ perceptio a-
licuius vel minor intensio vel remissio in actu
solum sunt effectiue in actu voluntatis vel pri-
uatiue: quia causata intellectione ab obiecto
vel ab habitu vel cognitione in sensu vult vo-
luntas illum actum continuari: vel vult illud
obiectum perfectius cognosci tantũ ꝙ̃tuꝫ po-
test cognosci ⁊ ista volitio efficax qua vult il-
lud obiectum modis predictis ⁊ alijs cogno-
scere est attentio in actu ⁊ conatus ⁊ intensio
in actu: quia ꝭm ꝙ iste actus volendi fuerit ꝑ-
fectior vel imperfectior diceretur conat⁹ ma-
ior vel minor: ⁊ ista volitio immediate cuꝫ ob-
iecto vel habitu causat cognitionem perfecti-
orem ꝙ̃ causaret obiectum per se sine volitio-
ne: ita ꝙ obiectum sensus vel intellectus ⁊ vo-
litio ista sunt cause partiales imediate respe-
ctu actus intensioris in intellectu vel in sen-
su. ⁊ ille actus intẽsior vel erit actus distinct⁹
a priori causato vel tm̃ ab obiecto: et tũc prior
corrũpitur. quia in eadem potentia respectu
eiusdeꝫ obiecti nõ possunt simul esse actus in-
tensus ⁊ remissus: vel erit idem ⁊ faceret vnũ
cuꝫ actu remisso. Istud scdm̃ est magis ratio-
nabile: quia aliter nullus actus ideꝫ manens
posset intẽdi vel remitti: quod videtur falsuꝫ.
quia videtur ꝙ actus posset vniformiter intẽ-
di sicut habitus. ⁊ nunc dicendũ est ꝙ ille gra-
dus cognitiõis quo actus prior intẽditur cau-
satur tam ab obiecto ꝙ̃ ab actu volendi: ⁊ gra-
dus precedẽs tm̃ causatur ab obiecto. ꝗa non
est ymaginandũ ꝙ actus precedẽs tm̃ causet'
ab obiecto ⁊ gradus intẽsus a volitione. quia
sic nõ essent cause partiales respectu vni⁹ gra-
dus. sed est ymaginandũ ꝙ obiectũ potest ali-
quã cognitionẽ causare per se sine tali volitio-
ne: ⁊ post cuꝫ illa volitione potest causare ali-
quã cognitionẽ facientẽ per se vnũ cũ cogni-
tione ꝑexistente: quã nõ potest causare sine ta-
li volitione. Mꝫ aũt aliqua talis volitio causa-
tur de nouo quãdo actus intẽditur. patet per
hoc ꝙ talis actus transit de cõtradictorio in
cõtradictoriũ. puta de nõ intenso in intensum
quod nõ põt saluari sine noua causatione co-
gnitiõis.

V

Ex istis patet ꝙ volitio potest esse
causa imediata respectu cognitionis tã sensi-
tiue ꝙ̃ itellectiue per ꝓpositionẽ frequẽter ac-
ceptã ꝙ effectus sufficiẽter dependet ⁊c̃: quia
talis gradus intẽsus vel conatus vel attẽtio
nullomodo potest causari sine actu volũtatis
siue potẽtie illarũ actionũ sint actiue siue pas-
siue. Patet etiã ꝙ ꝓpter talia nõ debẽt potẽ-
tie ꝑdicte poni actiue. quia pluralitas nõ est
ponẽda sine necessitate. nũc autẽ nõ apparet
necessitas ponẽdi potẽtias actiuas ꝓpter ꝑ-
dicta. quia ponẽdo eas pure passiuas possunt
oĩa predicta saluari per actũ voluntatis cũ
obiecto vel habitu sicut patet ex ꝑdictis. Pa-
tet etiã ꝙ sit remissio in actu: ꝗa est corruptio
illius gradus intẽsi causati a volitione predi-
cto modo per suspensioneꝫ vel corruptionẽ il-
lius volitionis que requiritur necessario tam
ad causationẽ illius gradus ꝙ̃ ad conseruatio-
nem. ⁊ per cõsequẽs illa corrupta remanet so-
lus gradus causatus ab obiecto: ⁊ tũc dicitur
remissus sicut prius. vel si remissio dicat aliqd
de nouo causatuꝫ: tunc non tm̃ corrũpitur ille
gradus perfectus sed generatur actus ali⁹ im-
perfectus faciens vnũ cũ primo gradu causa-
to ab obiecto sed hoc est tãc per nouã volitio-
nem. quia stante prima volitione nõ potest il-
le primus gradus corrumpi: sed prima via vi-
detur ꝓbabilior, quia vitat pluralitateꝫ. licet

Ad decimūoctauum

vtraq₃ sit possibilis. Ad aliud dico ꝙ siue ponatur habitus siue ponaƭ species siue non ponatur habitus. ratio nõ concludit intellectuȝ esse actiuū: quia si causaret actionē ita causaret illā in pricipio actus sicut post: ex quo causat naturaliter ⁊ nõ impeditur. ideo dico ꝙ attentio causatur per actum voluntatis: ⁊ tunc tam in attento ꝙ in nõ attēto remanēt species si ponantur. saltem tamē habitus siue ponantur species siue non: sed in attento causatur habitus perfectus ⁊ intensus: quia per actū intensum. ⁊ ideo sufficiēter inclinat intellectū in actus consimiles in absentia obiecti ⁊ in non attento generatur habitus imperfectus ⁊ remissus: quia per actū remissum sicut patet ex predictis: ⁊ ideo ille non sufficienter inclinat potentiam in actū consimilē: vel solū inclinat in actū remissum ⁊ quasi imperceptibilem.

Ad decimūnonū

Ad aliud patet alibi quomodo potest saluari ymago trinitatis: quia vere est ibi parens: licet non actiue sicut mulier dicitur parens: licet non agat ad generationē prolis. vnde est similitudo per oīa.

Ad vicesimū

Ad aliud dico ꝙ ita non cõcludit intellectū esse actiuū: quia si sit actiuus ageret naturaliter. ⁊ per consequens non causaret plus actum fidei vno tempore ꝙ alio. Ideo dico ad presens ꝙ aliquando act⁹ fidei acquisite respectu vnius complexi causatur ex actu fidei respectu alterius complexi: ⁊ ex noticia terminoꝝ primi complexi ⁊ apprehensione illius complexi sine oī actiuitate intellectus vel voluntatis. aliquando causaƭ ex noticia terminoꝝ ⁊ apprehensione complexi ⁊ actu volendi: sed non respectu eiusdē complexi. Exemplū primi. vt si aliquis credat aliquē hoīem veracem in dictis ⁊ in factis: ⁊ hoc fide acquisita. si tunc dicat assertiue ⁊ bona fide sibi aliquid esse credendū ⁊ certitudinaliter verū qđ prius non credidit esse verum ille stante primo complexo non potest alteri complexo dissentire: quia si credat ⁊ reputat eum firmiter veracē in dictis ⁊ factis: ⁊ post dissentiat secūdo complexo: reputat tunc illud primū complexū esse falsum. ergo nō reputat dicentem illud complexū vniuersaliter veracem in dictis ⁊ in factis: ⁊ sic sequitur cõtradictio ergo oportet necessario ꝙ vl' nec assentiat nec dissentiat quod potest fieri si volūtas auertat intellectū ab apprehensione illius complexi. Sed si apprehendat illud complexum stante actu fidei primi complexi necessario assentiet scđo complexo: nec erit aliquo modo in potestate voluntatis impedire illum assensum facta apprehēsione illius complexi non plus ꝙ potest impedire assensum respectu propositionis per se note facta prius eius apprehensione: ista ergo fides ⁊ actus credendi scđo complexo causabitur ex noticia termioꝝ illius cõplexi ⁊ apprehensione eius: ⁊ ex actu assentiēdi quo reputat illum hoīem veracem in dictis ⁊ in factis: quia istis positis sine oī actiuitate intellectus vel voluntatis: statim necessario sequitur assensus respectu scđi complexi. ⁊ ipis non positis ꝙtūcunq₃ intellectus ponatur actiuus non sequitur assensus respectu cõplexi. Exemplū scđi. si iste reputat eum veracem in dictis ⁊ in factis: quero tunc a quo causatur iste actus credendi siue actus assentiendi: aut ex noticia terminoꝝ tantum ⁊ apprehensione complexi: aut ex aliqua alia noticia ⁊ euidēti sciētia propter quid vel quia: aut ex noticia intuitiua extremoꝛuȝ: aut ex alio actu credendi quo assentit alicui complexo priori: ex quo illud euidēter scitur aut propositio ista esset sibi neutra ꝙtuȝ ad omnes predictas noticias. ⁊ tunc si assentiat hoc esset per actū volendi. primū nec scđm nec tertium potest dari quia oīs talis noticia est euidens ex obiecto sed diuersimode: quia in primo modo est noticia euidēs ex obiecto: quia obiectum eius est propositio, per se cuius noticia causatur euidēter ex terminis apprehēsis. In scđo modo est noticia euidens ex obiecto: quia eius noticia causatur euidenter ex noticia euidenti premissarum. et sic euidentia illius obiecti non accipitur precise ex terminis sicut in primo modo sed iudiciū ⁊ euidentia premissarum in tertio modo est noticia ex obiecto: quia est euidens ex noticia terminoꝝ non qualicunq₃ sicut est in primo modo: sed solum ex noticia intuitiua terminoꝝ vel alicuius termini: sed actus fidei acquisite vt distiguitur ab alijs habitibus naturaliter acquisitis non est euidēs ex obiecto aliquo dictoꝝ modoꝝ sicut manifeste patet: quia aliter non distingueretur ab alijs habitibus. ergo ⁊c. si detur quartū puta ꝙ iste assentit huic complexo. iste est verax in dictis ⁊c. qꝛ assentit huic cõplexo nullus potest facere talia facta qualia iste facit nisi esset verax. quero tunc a quo causabitur actus credendi huic complexo. Et patet ꝙ non potest causari primo modo scđo vel tertio superius exposito. et si causetur quarto modo querenduȝ est de illo complexo priori sicut de isto: ⁊ erit processus ī infinitū qđ est inconueniens vel saltem deueniet ad aliquod complexum cui aliquis firmiter assentit: ⁊ tamen illud non est euidēter notum ex obiecto aliquo trium modorum dictorum: nec est notum ex aliquo complexo priori a quo infertur. ergo oportet necessario vt vide

tur dicere q aliquod tale complexum est sim pliciter neutrũ credenti q̃tum ad omnes modos predictos. vñ ergo causabitur actus credendi talis complexi? Respondeo q a noticia incomplexa terminoꝝ ꝛ ab apprehensione cõplexa ꝛ actu volendi quo aliquis vult assentire tali complexo quantũcunq nullam euidentiam habeat. ꝛ q̃tum ad tale complexum potest ĩtelligi dictum Augustini: vbi dicit q cetera potest homo etiam nolẽs: credere aũt nõ nisi volẽs. ꝛ sic patet q actiuitas intellectus nihil facit ad causandum primũ assensuꝫ: quia positis predictis noticijs cum actu voluntatis efficaci siue intellectus agat siue non: necessario causabitur assensus respectu illius cõplexi: ꝛ posita actiuitate intellectus sine actu voluntatis nunq̃ causabitur. Sed dubium est quomodo potest aliquis alicui propositioni assentire sine euidentia: quia actus assentiendi ꝛ euidentio in tali actu non distinguũtur vt patet intuenti. Respondeo q assensus nõ distinguitur ab euidentia in actu quãdo sunt respectu eiusdem obiecti euidẽter cogniti: q̃a proprie loquendo de noticia euidenti non est nisi noticia causata aliquo predictoꝝ triũ modorum vel ex terminis quocunq modo cognitis sicut in propositione cõtingenti. vel ex noticia precise premissarum euidenter notorum: vel aliquo alio modo consimili. ꝛ in omnibus istis patet q euidentia in actu assentiendi nõ distinguitur ab ipso actu: sed distinguitur sicut superius ꝛ inferius: quia sequitur. euidenter assentit: ergo assentit. sed nõ sequitur ecõuerso: quia aliquis potest firmiter ꝛ certitudinaliter assentire alicui complexo sine omĩ euidentia. verbi gratia. aliquis scit aliquam conclusionem demonstrare. ꝛ per consequens illi conclusioni firmiter ꝛ certitudinaliter assentit. ponamus q obliuiscatur illius demõstrationis: ita q nesciat eam post demonstrare. iste adhuc ita firmiter assentit huic conclusioni sicut prius: quia certitudinaliter cognoscit qđ sciuit demonstrare: ꝛ scit q nihil est demõstrabile nisi verum. ergo adhuc firmiter reputat istam conclusionem veram: ꝛ sic certitudinaliter illi assentit sine omni euidentia actualiter habita. Si queras mediãte quo habitu sic assentit nõ sciẽtia que est habitus: quia ille est euidens ex obiecto. Nec aliquo predictorum modorum: nec aliquo alio vt videtur ergo ꝛc. Respondeo q quando sciuit eam demonstrare ꝛ demonstrauit: derelinquebatur aliquis habitus tam respectu incomplexorum q̃ respectu complexoruꝫ ꝛ forte aliquis habitus iudicatiuus quo euidenter cognoscit se scisse demõstrare eã qñ demõstrauit: ꝛ q̃tũcunq habitus corrũpat principioꝝ veridici ꝛ cõclusionis illius: tñ possunt manere predicti habitus apprehẽsiui ꝛ alius habitus quo scit demõstrare eã ꝛ isti ducũt in noticiã recordatiuã: videlꝫ q ipse cognoscit se demõstrare sciuisse. ꝛ ex istis cãtur actus assẽtiẽdi certitudinaliter respectu illius conclusionis sine euidentia: nec causabitur ille actus ab habitu scientie. Ad aliud dico q quantũcunq ponatur intellectus actiuus non potest assignari causa quare plus cognoscit vnum obiectum habitualiter notum q̃ aliud: quia solum esset naturaliter actiuus: ꝛ sic equaliter quantũ ex parte sua est: cognoscit omne obiectum habitualiter notum. ideo dico q actus voluntatis est causa immediata quare plus cognoscitur vnum tale obiectum ꝛ non aliud: quia scilicet voluntas vult vnum cognosci ꝛ non aliud. et posita ista volitione cum habitu inclinante sine actiuitate intellectus causabitur intellectio illius obiecti. ꝛ posita actiuitate intellectus sine actu volendi non potest sufficienter reddi causa predicte conclusionis: ꝛ ita est in multis argumentis que probant actiuitatem tam voluntatis q̃ intellectus: quia multa talia sine actu voluntatis non possunt saluari. Per predicta potest haberi occasio respõdendi ad omnia argumenta que ꝓbant actiuitatem intellectus: tamen teneo oppositum propter sanctoꝝ auctoritates ꝛ phoꝝ que nõ possunt saluari sine actiuitate itellectus: sicut patet de intellectu agente tertio de aia. que te in hoc quomõ ponit intellectum agẽtem. et ad hoc etiam sunt rationes ꝓbabiles: licet nõ necessario cõcludant. Questio. xxvi.

Vtrum potentie sensitiue differat realit ab ipa aia sẽsitiua ꝛ iter se. q sic ꝓbat ꝑ phm scđo de aĩ cõmẽto. xxij. rões aũt alteras cẽ manifestũ est ex eo nãq q sensitiuũ ꝛ opinatiuũ alterũ est. siq̃dẽ ꝛ sentire ꝛ opinari ab ipso est Ad oppositũ est cõmẽtator scđo de aĩa. cõmẽto. iiij. necesse est vt aĩa sit sbã ħm q est forma corpis naturalis habẽtis vitã ħm qđ dicit habere illã formã. Item cõmento. xxij. vult q sit perfectio prima: ꝛ actus vite perfectio secunda: qđ nõ esset verum si potentia esset alia perfectio media iter aiam ꝛ actum. Hic dicit q potẽtie sensitiue sũt accñtia ꝛ q distiguũtur realiter ab essentia aie: non tamen sic q sint in aĩa subiectiue: sed sunt in toto composito subiectiue: sed fluũt ab aĩa. qđ probatur: quia potentia est ħm quas dicimur potentes aliquid

Z Dubium.

Respondetur.

Ad vice... mum

Questio XXVI ... ꝛ vl̃ia ...

Op...

agere aut pati cuiusmodi est potentia eius actus: sed alique operationes nõ explentur nisi mediante corpore: ergo ille sunt in corpore subiectiue. alie operationes explẽtur sine corpore: ꝛ harum potentie sunt in aĩa subiectiue.

E
Cõtra opiniones

Sed contra: quia iste potentie sunt subiectiue in coniũcto: aut sunt in coniuncto ex materia substantiali ꝛ forma precise: aut in coniuncto ex his cũ alijs accidẽtibus. Primũ nõ potest dari: q̃a ſm eũ. ideo potentia est in aliquo subiectiue: quia eius operatio exercetur mediante illo: sed operatio visus exercetur mediãte alio organo q̃ operatio auditus: aliter posset cecus videre: sed non exercetur mediãte alio composito ex materia ꝛ forma: quia idẽ cõpositũ exercet oẽs operationes: ꝛ similiter in ceco ꝛ in organo visus: ıtã eadem materia q̃ prius ꝛ eadẽ forma substantialis. Aliter enĩ non eẽt verũ dictum phi. primo de aĩa si senex acciperet oculũ iuuenis: videret sicut iuuenis: quia si illa pars forme sensitiue que perficit organum visus esset corrupta q̃tũcunq; senex acciperet iuuenis oculũ nunq̃ propter hoc videret vt iuuenis: sed oĩno nihil videret. ꝛ ex hoc apparet q̃ in ceco quocunq; in quo sunt oĩa organa sensuũ est potentia sensitiua quelibet accipiendo potentiam pro forma que nata est elicere actum sentiendi: ꝛ deficit aliqua dispositio accidentalis necessario requisita ad actum: ꝛ ideo non potest actus elici. Si dicas q̃ aliqua accidentia requiruntur sicut dispositio subiecti. Contra. eodem modo potest dici q̃ potentia sit in aĩa subiectiue: ꝛ tamen q̃ non possit in operationẽ nisi mediantibus alijs dispositionibus accidentalibus. Item tunc dicentur potentie verius esse subiecti q̃ aĩe si sint subiectiue in tali composito. Si dicas q̃ nõ: quia fluunt ab aĩa. Contra. iste fluũt a deo. ergo debent dici potentie diuine. Item ſm eũ ab eodem est aliquid ꝛ proprietas eius naturalis: ergo cum iste potentie sint proprietates naturales compositi: qđ est a generante. iste potẽtie sunt a generante. ergo sunt potentie generantis. Nec datur scđm membrũ: quia vnum accidens per se tantũ habet vnũ subiectum per se tantũ: ergo potentia non est subiectiue in cõposito ex substantia ꝛ accidentibus. Item cõtra hoc qđ dicit q̃ fluunt ab aĩa: ꝛ alibi dicit q̃ aĩa est causa earum. Contra. si sit causa: ergo in aliquo genere cause: ꝛ non nisi in genere cause efficientis. patet discurrendo per singulas causas: sed hoc est impossibile ſm eũ. tum quia tunc non essent accidentia: quia substantia ſm eũ non potest esse principiũ immediatum alicuius accidẽtis. tũ quia tunc potentie non essent plures: quoniã ab vno agẽte naturali non causatur nisi vnũ. Item scđo de aĩa cõmento q̃nto sensitiui quidem prima mutatio fit a generante ergo potẽtie sensitiue sunt effectiue a generante ꝛ non ab aĩa. Itẽ q̃ non sunt qualitates in coniũcto patet: quia actus ꝛ potentia sunt in eodem subiectiue: sed oĩs cognitio est in aĩa mediate vel imediate: ergo oĩs potentia est in aĩa: quia cognitio est subiectiue in potentia. Itez cõmentator scđo de aĩa cõmento. cxviij. in aĩa sunt intellectiones ꝛ comprehensiones: ꝛ extra aĩam non sunt cõprehensiões nec itellectiões: ſ res naturales nõ compossibiles. Itẽ alibi videtur dicere q̃ virtus visiua corrumpitur in aduentu cecitatis. sed constat q̃ nulla potentia anime corrumpitur sed dispositio corporalis nisi corrumpatur vł auferatur totũ organũ potentie: tunc bene corrumpitur virtus visiua que est in potentia quia tunc illa pars forme sensitiue que perficit oculũ corrumpitur: sed manẽte organo nõ corrumpitur: sed dispositio aliqua corporalis accidentalis: ergo potentia non est talis qualitas corporis. Item nobilius perfectibile ſm eum debet habere nobiliorem perfectiõez: sed aĩa est perfectior corpore ꝛ potentia est perfectior ꝛ nobilior in aĩali: ergo est in aĩa non in corpore. Item scđo de aĩa videtur phs dicere q̃ in aĩali respectu nutritiõis nõ est aliud principium ab aĩa nisi calor: sed calor non est in potentia aĩe. ergo eodez modo respectu visiõis sufficit aĩa pro principio.

D
Rñsio a

Ad questionẽ dicẽ q̃ potentia aĩe potest dupliciter accipi. vno modo pro oĩ necessario requisito ad quẽcunq; actum vitalem tanq̃ causa partialis. Alio modo p̃t sumi pro illo qđ se tenet a parte aĩe elicientis tanq̃ principiũ partiale. primo modo dico q̃ potentie sensitiue distinguntur ab aĩa ꝛ inter se hoc patet: quia virtute aliquarũ dispositionũ accidentaliũ potest haberi actꝰ videndi ꝛ non audiendi. ꝛ econuerso: ergo dispositiones accidentales necessario requisite ad actũ videndi distinguntur realiter a dispositionibus necessario requisitis ad actum audiendi. hoc patet: quia dispositiones vnꝰ possunt corrumpi totaliter in tantum q̃ actus natus elici mediantibus illis dispositionibus non potest elici propter carentiam dispositionum illarum: patet de visu. et dispositiones alterius sensus possunt manere puta auditus ꝛ actus natus elici mediantibus illis dispositionibus. potest elici: ergo ille dispositiões distinguũtur realiter inter se ꝛ ab aĩa sensitiua cõstat: ex quo sunt accidentia absoluta: ꝛ ideo accipiendo potentiã visiuaz pro forma sensitiua

q̄ nata est elicere actū videndi ⁊ ꝑ illis actib⁹ necessario requisitis tanq̄ cause partiales sic potest concedi ꝙ potentia visiua corrūpit saltem q̄tum ad suū significatū partiale puta q̄tum ad dispositōes accidentales. Nõ autem illa accidentia necessario requisita ad actū sentiendi siue sint q̄titates siue q̄litates siue vtreꝙ sint causa partialis respectu actus sentiendi: patet ꝑ propositōem frequenter acceptam quādocunqꝫ aliquid sic se habet ꝙ illo posito ceteris paribus potest poni effectus: ⁊ ipo nō posito positis q̄buscunqꝫ alijs non potest poni effectus naturaliter ipꝫ est causa illius effectus vel causa cause: sed positis talibus dispositionibus cū alijs necessario requisitis ad actū sentiendi potest poni actus sentiēdi: ⁊ ipsis nō positis nō potest poni naturaliter. g̃ ⁊c. ⁊ si sic intelligat de potētijs q̄ sunt accidentis absoluta est ꝓpositio sua vera: ⁊ si sic nō intelligit nō est vera. Scd̄o modo nō distinguūtur realiter sicut res ⁊ essētie distincte: nec inter se nec ab aīa sensitiua. qd̄ ꝓbatur: quia frustra fit per plura ⁊c. sed per vnā aīam sensitiuā q̄ se tenet a parte principij eliciētis indistinctā possunt elici oīs operationes sensitiue: ergo frustra ponuntur plures forme. Intelligendū tamen ꝙ licet in aīali sit tantū vna forma sensitiua que elicit oīs istas operationes: cū tamen forma non est indiuisibilis sed diuisibilis in parte eiusdē rationis: quia forma sensitiua in quolibet aīali sicut pono extēditur ⁊ ad tius extensionē q̄titatis est in materia: ita ꝙ sicut vna pars q̄titatis est in vna parte materie ⁊ alia pars i aliā parte: ita vna pars anime sensitiue perficit vnam partem materie ⁊ alia eiusdem rationis per oīs perficit aliā partem ita ꝙ illa pars forme sensitiue perficiens organū visus est potentia visiua eodēꝫ modo quo nunc loquimur de potentijs ⁊ alia pars eiusdē rationis perficiens organū auditus est potentia auditiua: ⁊ sic deinceps. ⁊ ideo nō obstante ꝙ in vno aīali sit tantū vna forma sensitiua tamen cū hoc stat ꝙ potentie sensitiue aliquo modo distinguuntur abinuicē sicut partes eiusdem forme que sunt partes eiusdē rationis: et ista distinctio est realis: quia potest vna pars forme manere q̄ dicitur vna potētia: ⁊ alia pars totaliter destrui q̄ dicitur alia potentia: sicut si aliquis eruat oculos: tūc illa pars sensitiue q̄ perficiebat pupillam oculi corrūpitur ⁊ adhuc remanet illa pars forme sensitiue q̄ perficit organū auditus. ⁊ ideo inter potentias est distinctio realis talis qualis est inter partes eiusdē forme q̄ faciunt per se vnā formam quo modo partes albedinis in vna parte superficiei distinguūtur a partibus eius albedinis in alia parte eiusdem superficiei. ⁊ hoc modo potest concedi ꝙ sunt in hoīe distincte potentie visiue etiā realiter: quia vna pars perficit vnam pupillā ⁊ alia aliā pupillā. ⁊ sic debet concedi ꝙ est tanta distinctio realis inter vnā potentiam visiuā hoīs ⁊ aliā q̄ta est inter potentiā visiuā ⁊ auditiuā: sed iste potentie non sic distinguntur abinuicē ꝙ vna pars istius forme determinet sibi certā actionē: ita ꝙ nō potest elicere aliam: ⁊ alia pars determinet sibi aliā actionem ita ꝙ non istā: quia ex quo oīs iste partes sunt partes eiusdem rationis ⁊ eiusdē forme non videtur aliquid qd̄ potest vni parti cōpetere qd̄ non possit ⁊ alteri parti. ⁊ ideo dico ꝙ si pars illa forme sensitiue que perficit organū auditus vel gustus vel q̄ est in pede perficeret organū visus: ⁊ pars que perficit organū visus perficit organū auditus: tunc illa pars forme que prius eliciebat actū videndi nūc eliceret actū audiendi vel gustandi. ⁊ econuerso: ⁊ si dispositio illa accidentalis que est in organo visus esset in pede illa pars sensitiue q̄ nūc est in pede ita eliceret actū videndi sicut nunc elicit per oculos: quia materia eiusdem rationis est in oculo ⁊ in pede ⁊ forma similiter. et ideo non deficit nisi dispositio necessario req̄sita ad vnū actum ⁊ non ad aliū. Ex istis patet quid est potentia sensitiua: modo quo nunc loquimur de potentia: quia potētia visiua est illa pars forme que perficit organū visus: ⁊ sic de alijs organis. Potētia tactiua est tota forma sensitiua: quia per quālibet partē informatam forma sensitiua potest homo tangere qualitates primas: ⁊ h̄ nisi deficiat aliqua dispositio accidentalis necessario requisita pro humoribus: pro alimentis ⁊ pro moribus: vbi apparet ꝙ primo vna pars amittit actū tangendi ⁊ postea alia pars in quibus partibus est vere aīa sensitiua q̄ non possunt sentire: quia dispositio accidentalis q̄ necessario ad actū sentiendi requirit deficit in illis ⁊ corrumpitur: non autem illa pars forme sensitiue.

Circa predictā materiam

Circa predictā materiam notandū primo ꝙ color causatus ex transitu radij solaris ꝑ vitrū est subiectiue in aere ꝓpinquo parieti ⁊ non in pariete. Et ad obiectiones aliquas que sunt contra hoc patuit prius.

Sequūtur notabilia hui⁹ scđi aliqui quoqꝫ deseruientia

Item notandū est ꝙ licet commentator ponat septimo phisicorum ꝙ licet magnes causet aliquam virtutem in medio et in ferro ratione cuius mouetur ferrum ad magnetem. tñ sicut ꝓbatū est oportet cū hoc ponere ꝙ lapis imediate hēat actiuitatē respectu illi⁹ motus

quia si destrueretur ad nullā partē moueretur ferrū: ⁊ ideo ponendo illā virtutē oportet ponere eā esse causam partialē cū lapide. ⁊ sic adhuc habetur propositū: quia aīa agens potest īmediate agere in distans. Item illa virtus si ponatur non est passio nec passibilis q̄litas: quia in nullo sensu potest fundari. ⁊ ꝑ consequens ille quattuor species quas ponit p̄hs in qualitate sunt insufficientes. Dico etiā ꝙ oportet ponere aliquā talē virtutē: sed potest poni ꝙ magnes imediate sit causa totalis illius motus eodē modo quo causa scđa vel creatura est cā totalis. Si dicas ꝙ agens non pōt mouere aliud motibus contrarijs: sed lapis si sit sursum trahit ferrū sursū: si sit deorsum trahit deorsum. ⁊ sic de alijs. ergo nō potest eē ꝑncipiū imediatū illius motus. Rndeo. idē argumentū est cōtra te ponendo virtutē: qꝛ virtus illa est naturalis ⁊ agit naturaliter sicut lapis. ideo dico ꝙ hec auctoritas ꝙ agens ꝑ idē nō potest esse principiū motuū oppositorū generaliter sumpta falsa est. sicut ꝑꝫ ꝑ experientiā: sed naturale agens nō pōt naturaliter īmediate mouere ꝑ idē principiū motib⁹ oppositis: aliud tn̄ bene potest. Itē nota ꝙ calor causatus a sole causatur ab eo īmediate: sicut a cā totali vel saltē ꝑtiali. Itē color causari ponitur in medio: nō propter visionem licꝫ ꝙ sit causa partialis respectu actus videndi: ⁊ hoc quando est in gradu remisso sed propter experiētiā: qꝛ ad sensum patet ꝙ q̄diu radius transit per corpus sphericū: qꝛ causatur color in parte opposita: ⁊ ille color potest causare actū videndi partialiter sicut color in corpore denso: sed nō ponitur ille color ad videndū aliū colorem: quia impedit visionem alicuius alterius coloris sicut patet ad sensum: qn̄ autē non apparet sensibiliter talis color: tunc non est necessitas ponendi colorē propter actū videndi: quia nec est causa partialis actus videndi: sed ipsemet color in obiecto distante: nec est ratio representatiua alicuius coloris. Ideo generaliter quando non apparet color in medio tunc non oportet ponere colorē nisi sit aliqua alia experientia preter actū videndi inducens ad hoc. Item notandū ꝙ in motu proiectionis est magna difficultas de principio motiuo ⁊ effectiuo illius motus: quia nō potest esse proijciens: quia potest corrūpi existente motu. Nec aer: quia potest moueri motu contrario: sicut si sagitta obuiaret lapidi: nec virtus in lapide: quia quero a quo causat illa virtus non a proijciente: quia agens naturale equaliter approximatū passiuo equaliter causat semꝑ eē effectum: sed proijciens q̄tum ad oē absolutū ⁊ respectiuū in eo potest equaliter approximari lapidi et non mouere sicut quando mouet. potest eīm man⁹ mea tarde moueri ⁊ approximari alicui corpori: ⁊ tunc non mouebit ip̄m localiter ⁊ potest velociter ⁊ cū impetu moueri: ⁊ tūc approximatur eo modo sicut prius: ⁊ tunc causabit motū ⁊ prius non ergo ista virtus quā tu ponis non potest causari ab aliquo absoluto vel respectiuo in ꝓijciente: nec a motu locali ipsius proijciētis: quia motus localis nihil facit ad effectū nisi approximare actiua passiuis sicut sepe prius dictum est: sed oē positū in proijciente equaliter approximatur proiecto per motū tardū sicut per velocem: ideo dico ꝙ ip̄m mouens in tali motu post separatōem mobilis a primo proijciente est ip̄m motū ꝑm se ⁊ non per aliquā virtutem absolutam in eo respectiuā: ita ꝙ hoc mouens ⁊ motū est penit⁹ indistinctū. Si dicas ꝙ effectus nouus habꝫ aliquā causam: sed motus localis est effectus nouus. Dico ꝙ motus localis non est effectus nouus absolutus nec respectiuus. ⁊ hoc negando vbi: quia non est aliud nisi ꝙ mobile coexistat diuersis partib⁹ spacij: ita ꝙ cū nulla vna coexistat dū duo contradictoria non verificantur. Unde licet quelibet pars spacij quā transit mobile sit noua respectu mobilis transeuntis quatenus mobile nunc transit per illas partes ⁊ prius nō: tamen illa pars non est noua simpliciter. de hoc dictū est. mirabile eīm esset si manus mea causaret aliquā virtutē in lapide per hoc ꝙ motu locali tangit lapidem. Item notandū ꝙ hec est vera scđo modo dicendi per se color est visibilis: non ꝙ visibilitas dicat aliqđ accidēs inherens visibili sicut nec dicit intellectualitas aliqđ accidens inherens intelligibili. nā illud qđ purum nihil est potest intelligi sicut sortes quem aliquādo vidi si annihilaretur nihil minus possum intelligere sortem: ⁊ tamen illud qđ intelligo est purum nihil. eodē modo purū nihil possum videre oculo corporali si viderem aliqđ obiectū intuitiue: ⁊ tamen deus destrueret illud obiectū ⁊ conseruaret visionē meam: tunc viderem purum nihil. ⁊ per consequens nec intellectualitas nec visibilitas dicunt aliqđ accidens absolutum vel respectiuum inherens intelligibili nec visibili: ideo tā intelligibile ꝙ visibile dicit conceptum connotatum: ita ꝙ visibile prout predicatur de re visa. scđo modo est conceptus quidam connotatiuus significans principaliter rē visam: et cōnotat actū videndi ⁊ intelligibile silr: ⁊ sic potest ex intentione p̄hi ꝙ cōcept⁹ cōnotatiu⁹ ꝑt aliqn̄ dici passio: ⁊ ꝑdicat scđo mō de re illa

Eodem modo est de vero. bono & vno que ponit phs passiones entis. iiij. metaphisice. quia verum significat omnia entia mundi sicut facit ens: & connotat actum intelligendi. Si dicas. si connotatū sit secundariū significatum non primariā cum actus intelligendi sit vnū ens: ergo verū quātū ad principale significatū significat actū intelligendi: ergo non connotat. Responsio. dico quidem potest esse significatū principale alicuius conceptus voluntatis & cōnotatū: sed diuersimode: quia est significatū pricipale indeterminate: & est determinate connotatū. sic est in proposito verū significat omnia indistincte & indeterminate: quia nō plus vnū quā aliud. & per cōsequens indeterminate significat principaliter vnū actū intelligendi: sed connotat determinate eundē actū.

B

Unde ad sciendū quid est connotatū alicuius conceptus vel nominis accipiamus diffinitionē quid nominis exprimentē: & tunc aliquid ponitur ibi in recto aliquid in obliquo. Illud qd ponitur in recto est significatū principale nominis vel conceptus. & qd ponitur in obliquo est connotatū. Exemplū. accipiamus diffinitionē exprimentē quid nominis veri que est ista. Verū est illud reale quicquid sit qd potest intelligi ab intellectu. Et bonū est illud qd potest concupisci a voluntate. hic res aliqua que potest intelligi ponitur in recto: et est significatū principale & intellectus & volūtas in obliquo que sunt cōnotata. Unde illud dicitur connotatū qd est totaliter extrinsecū alicui significato principali conceptus vel vocis.

[illegible] sit signi[illegible] principale [illegible] connotatum

D

Item notandū quod speculū est causa partialis visionis que causatur mediante speculo. & eodē modo pupilla quando aliquid videtur in ea per reflexionē. Itē nota quod auctor pspectiue dicit quod corpus magnā coloratū si ponatur super visum bene impedit ne totū corpus videatur: sed non impedit quin pars videatur. Exemplū ad hoc de pāno tenui mediāte quo ad aliqd corpus coloratū potest videri. Si dicas quod ibi sunt foramina. Contra idē potest fieri mediante corpore denso si sit perspicuū. puta si lapis ponātur super oculū lapis dico speculi: adhuc posset videre mediante eo: & tamē ibi nullū est foramē. & hoc est verū si palpebra sit aperta & omnio alia bene disposita. & eodem mō est si color in gradu remisso sit in aere contingente principale: tūc ille aer est coloratus & ibi corpus coloratū ponitur sup visum: & tamen nō impedit visionē aliorū: licet forte supp sius.

R

Item notandū est quod videns non posset discernere distantiā inter duo corpora colorata nisi mediū videretur: & esset causa partialis respectu actus videndi. Item quod in sensu & in intellectu est ita vera alteratio sicut in corpore extra: quia sicut in corpore per alterationē acquiritur vna qualitas & deperditur altera: ita in intellectu quādo aliquis mouetur de habitu erroris in habitū scientie: & sicut ibi sunt due alterationes ordinate quarū prima est deperditiua & alia acquisitiua: ita in intellectu alteratio per quā corrumpitur habitus erroris est depditiua & alia acquisitiua & est vere motus sicut alius in corpore. Cuius ratio est: quia quādo aliquis diu stat in cōsideratōne alicuius rei siue etiā in consideratōe alterius magis inclinatur ad intelligendū primā rem quā secūdā: sed hoc nō posset esse nisi quia habitus intensior generatur ex primo actu quā ex scdo: sed qua ratione partes istius habitus p quas est intensior alio generatur in vna parte tēporis & non in alia cū sit idē actus oīno numero in toto illo tēpore: quia per vnū illum actū multe partes illius habitus generant successiue: & p cōsequens est ibi vere motus alteratōnis. Et quid dicemus ad phm: qui negat ibi alteratōnē? Respondet comentator scdo de aia: quod ibi non est alteratio que est corruptio patientis: sicut est in elementis. Et ideo dicit phs quod est ibi aliud genus alterationis ab illa alteratōe.

E

Item notandū quod representatiuū sicut in primo ponebatur non est negandū: sed sicut nūc ponitur. Nam phi ponebant talē representationē: quia videbant quod in istis corporibus perspicuis: puta oculis vel alijs apparet res obiecta sm lineā reflexam: & sensui representatur: & tale representatiuū non est negandū. imo speculum vere representat: & similiter alia corpora perspicua: sed non per aliquā spēm impressam eis: sed qa materia corporis perspicui talis est in se: quia representat sibi opposita: sed representatia sicut modo ponitur est negāda.

U

Item ad questionē de peccato originali. Dico hic quod aliud est loqui de peccato originali de facto: aliud de possibili. Nam de facto est sola carētia iusticie originalis cū debita habendi eā. Et sm hoc videtur quod iusticia originalis dicat aliquid absolutū superadditū puris naturalibus. Sed de possibili dico quod potest fieri a deo quod peccatū originale non diceret carentiā nec doni naturalis: nec doni supernaturalis: nec debitū aliquid habendi: sed quod aliquis propter aliquod demeritū precedēs in aliquo sit indignus vita eterna: siue acceptatōe diuina. Hoc ptz: quia aliqs existens in puris naturalibus pt acceptari a deo. Et deus pt statuere quod ipso faciente contra diuinū preceptū sit indignus acceptatione diuina: tam ipse quā oēs descēdentes ab eo.

⁊ tamen descendens ab eo propter nullius carentiā est indignus: quia non habet illā iusticiam quā habuit pater suus quādo fuit acceptus. nec tenetur aliaʒ habere: quia pater nullam habuit: nec tenebatur habere: ergo nec ipse ⁊ per consequens peccatū originale nihil diceret nisi non acceptationē diuinam propter aliquod demeritū precedens in alio. Hoc etiā pʒ: q: aliq̄s potest esse in peccato actuali sine omi carentia cuiuscunq; quod debet habere pro tunc: pater de dormiente. Et hoc ponerem de peccato originali de facto: nisi essent auctoritates sanctorū que videntur dicere ꝙ originale pctm̄ est carētia iusticie debite iesse

Dubitatur

Sed dubium est vtrū deus posset acceptare primo aliquē existētē in puris naturalibus tanq̄ dignū vita eterna: ⁊ post eundē sine omni demerito sui reprobare? Respōdeo ꝙ sic quia non includit contradictionē ꝙ sic fiat.

Respondetur.

Instantia.

Si dicas ꝙ tunc erit transitus de contradictorio in contradictoriū sine aliqua mutatione. Respondeo ꝙ hoc est possibile aliquando: quoniā illa regula habet instantiā sicut sepe dictū est: ⁊ est ista. Si enim nec motus nec mutatio nec tēpus esset: sed solus deus: ⁊ crearet vnū angelum: tunc in principio quando angelus creatur verū est dicere: Angelus creatur: ⁊ post non est verū dicere angelus creatur: quia creatio dicit causam creantem ⁊ effectū creatū: ⁊ connotat negationē immediate precedentē: Et ideo quādo angelus primū creatur: est verū dicere ꝙ creatur: quia tunc negatio connotata per creatōem immediate precedit: sed post non est hoc verū dicere: quia tunc negatio non imediate precessit. ⁊ hic est transitus de contradictorio in contradictoriū: quia creari aliquem ⁊ eundem non creari contradicunt. ⁊ tunc nulla est hic nec in angelo nec in aliquo alio actualis mutatio. Et ista instātia vera est. Et codeʒ modo est in ꝓposito: si deus primo istum angelum sic creatū acceptaret: ⁊ post eundem sine omi demerito sui vel alterius reprobaret: iste esset acceptus ⁊ non acceptus sine omi mutatione actuali: sed non sine omi mutatione potentiali saltem in alio: quia si fuisset aliqua successio in angelo vel in alio: tunc extrema vnius contradictionis vel alterius: non possent vni parti illius successionis coexistere: sed necessario vnum extremū coexisteret vni parti successionis: ⁊ aliud extremuʒ alteri parti. ⁊ tunc fuisset vere mutatus in se vel in alio. Et in hoc clauduntur questiones super scdm̄ sententiarum.

Responsio.

Tertij libri. Questio prima.

A Questio I tertij

Circa tertium librū p̄mo queritur. Utrū solus filius vniat sibi naturā humanā in vnitatem suppositi. Et nō: q2 quā aliq̄ que sunt eadē numero ex natura rei vnito vno ⁊ reliquū. sed homo ⁊ humanitas sunt hmōi. igit̄ ⁊c̄. Sed homo nō vnitur. ꝓbat̄: q2 tūc q̄to aut ly hō suppōit ꝓ natura aut ꝓ supposito. nō p̄mo mō: q2 tūc hec essz vera. deus est substātia humana: sicut h̄. deus est hō. qd̄ falsum est. Nec scd̄o mō: q2 aut supponit ꝓ supposito creato aut increato. nō primo mō: q2 hoc dicere est hereticū. nec scd̄o mō q2 nullū suppositū increatū ⁊ infinitū fuit vnitū filio dei. Itē si sic: tūc humana natura vnita verbo careret aliqua dignitate q̄ conuenit alijs naturis: q2 careret ꝓpria ꝑsonalitate que habet̄ ab alijs ⁊ importat dignitatē. Itē tunc natura vnita semꝑ violētaret̄: q2 semꝑ hz inclinatōem ad ꝓpriū suppositū ⁊ semꝑ careret eo igit̄ ⁊c̄. Itē ꝙ nō vnit̄ in vnitate ꝑsone. ꝓbat̄ q2 tūc esset ꝑsonata ꝑsona: aut ḡ diuina aut humana: s̄ vtrūq3 falsū est. igit̄ ⁊c̄. Itē ꝙ nō solus fili⁹ vnit̄. ꝓbat̄: q2 qñ aliq̄d cōuenit vni qd̄ nō repugnat alteri. si illa sint vna res: tunc tū c illud qd̄ cōuenit vni ꝯuenit alteri: s̄ pater ⁊ filius sunt vna res ⁊ nō repugnat pr̄i incarnari. igit̄. Ad oppositū. Uerbū caro factum est. Hic videndū est primo q̄d sit ꝑsona: lz i primo libro dc̄m̄ sit. ⁊ dico ꝙ ꝑsona est natura itellectualis cōpleta: q̄ nec sustētat̄ ab alio nec est nata facere ꝑ se vnū cū alio: sicut pars. Per intellectuale excludunt̄ accidētia insensibilia ⁊ irrationabilia: ⁊ oē qd̄ nō est intellectuale. ꝑ cōpletū excludit̄ aīa itellectiua q̄ nō est natura cōpleta in genere substātie: q2 nata est esse pars alicui⁹ entis ꝑ se in gn̄e substantie. ꝑ nō sustētari ab alio excludit̄ natura hūana in xp̄o q̄ nō est ꝑsona: q2 sustentat̄ a supposito diuino. ꝑ nō facere ꝑ se vnū cū alio excludit̄ essentia diuina ⁊ relatio: q̄ faciūt vnū ꝑ se. ⁊ sic est in diffinitōe exprimente q̄d nois ꝑsone ponitur aliq̄d positiuū ⁊ aliq̄d negatiuū. Scd̄o dico ꝙ ꝑ naturā intelligo rē absolutā positiuā natā esse extra aīam. Tertio dico ꝙ vnio addit aliq̄d vltra extrema vnita. qd̄ ꝓbat̄: q2 impossibile est transire de ꝯdictorio in ꝯdictoriū sine destructione vl̄ acq̄sitōe alicuius transitiui absoluti: sed natura nunc vnita pōt esse nō vnita sine destructione vel acquisitione alicuius absoluti. igit̄ vnio dicit aliq̄d vltra absoluta. Quia h̄ nō pōt euadi ꝑ negatōes ⁊ cōnotatōes sicut potest in alijs relatōibus. Itē qñ cunq3 est aliqua denoiatio q̄ nihil dicit vltra denoiabilia nisi essentiā extremoꝝ. si ꝯueniat alicui respectu vni⁹ indiuidui ꝯuenit etiā sibi respectu oīm indiuiduoꝝ eiusdē rōnis: nisi aliq̄d cōueniat vni idiuiduo ꝓpter qd̄ cōpetit sibi illa denoīatio respectu vni⁹ ⁊ non respectu alteri⁹. Exemplū p̄mi. si creatio nihil dicat vl̄t deū ⁊ creaturā ⁊ rē creatā: si de⁹ dicit̄ creator respectu vni⁹ rei: etiā dicet̄ creator respectu oīm eiusdē rōis. silr̄ si silitudo nihil sit vl̄t duo alba q̄ rōne duo alba sunt silia ⁊ oia alba. Exēplū scd̄i. q2 paternitas in creaturis nihil dicit vltra extrema denoīata istis denoīatōibus pr̄ ⁊ fili⁹: ⁊ tñ si aliq̄s est pater respectu vni⁹ hois nō tñ respectu cuiuscūq3. ⁊ h̄ est: q2 aliq̄d cōuenit pr̄i respectu vni⁹ indiuidui qd̄ nō respectu alteri⁹. ⁊ illud est sibi ꝓpriū puta actio conuenit sibi respectu sortis q̄ nō pt̄ sibi cōpetere respectu iobis: salt̄ē de facto nō sibi cōuenit: ⁊ ꝓpter illud ꝓpriū dicit̄ homo pr̄ sort̄ ⁊ nō iobis ptz ḡ maior. s̄ si vnio i ꝓposito sit q̄dā denoiatio nihil dicēs vl̄t extrema vnita ⁊ nulla actō vl̄ aliquod ꝓpriū ꝯuenit verbo respectu vni⁹ creature ⁊ nō alteri⁹: ḡ eq̄liter est vna natura sibi vnita sicut ⁊ alia. h̄ aūt falsum est ⁊ ꝯ fidē. Si dicit̄ ꝙ habuit aliquā actōem ꝓuiā retū nature assūpte quā non habuit retū alteri⁹: q2 mediāte sp̄uscō euenit ꝙ nasceret̄ de virgine ⁊ formauit corp⁹ sine seie. R̄ndeo. oēm actōez p̄uiam quā hz respectu nature assumpte pōt habere respectu nature non assumpte. pōt em̄ facere ꝙ ali⁹ nascat̄ de virgine ⁊ tñ ꝙ nō vniatur sibi in vnitate ꝑsone. Itē qñ denoīans nō dicit aliq̄d vltra denoīabilia si nō sit aliq̄ mutatio ad formā in altero: nec mutatio localis: s̄ ipis extremis posit̄ nō mutat̄ nec s̄m formā nec s̄z locū si semel denoiat semꝑ denoiat. Exemplū de silitudine respectu duoꝝ alboꝝ: sed natura cōsumpta a verbo pōt dimitti sine aliqua mutatōe facta in natura humana s̄m formā ⁊ locū. ḡ natura dimissa adhuc diceret̄ vnita: qd̄ falsum est. ḡ vnio nature ad verbū dicit aliq̄d vltra extrema vnita. Quarto dico ꝙ vnio nō addit vltra extrema aliqd̄ absolutum qd̄ ꝓbat̄ sic. q2 aut illud absolutū esset in gn̄e substātie aut accidētis. nō substātie: q2 tūc in xp̄o esset aliqd̄ substātiale creatū qd̄ nō essz in alio hoīe qd̄ falsū est: q2 nec in eo est materia nec forma nec cōpositū qd̄ nō est in alio hoīe. tū q2 si sic xp̄s nō esset nobis silis q̄ntū ad naturā. nec in gn̄e accidētis: q2 nec in gn̄e q̄titatis vt ptz discurrendo per singulas eius sp̄es. nec in gn̄e qualitatis: q2 hoc non pōt esse nisi i prima specie puta habitus caritatis gratie vel

Arguitur primo

C

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

B Dicit primo quid persona

C Dicit scd̄o q̄d nā

D Tertio q̄d vnio

E Dicit quarto

luminis ꝛ nihil tale cōpetit aīe xpi vnite q̄n pōt cāpetere ꝑ potentiā dei absolutam alteri aīe nō vnite. Itē substātia cōpleta in gñe substantie ꝑ se h₃ ꝙ sit subsistens: ꝗ nō potest sibi auferri subsistentia ꝑ aliqđ accidens absolutū ita ꝙ ꝑ illud fiat nō subsisten₃ ꝑ se: sed dependens ad aliud suppositū. Cū igitur natura humana sine oīm accidente sit hmōi nullo modo potest dependere ad verbū per accidens absolutū. Itē deus potest deponere naturā assūptā non corrūpendo aliqđ absolutū in natura: q₂ hoc nō includit aliquā contradictiōem: sed nō pōt dimittere naturā humanā nō destruēdo vnionē: ergo vnio nō est aliquid absolutū.

Ideo dico ꝙ vnio illa est respect⁹ realis realiter differens ab extremis. Et fundať in natura humana ꝛ nō diuina: q₂ sola natura humana est imperfecta ꝛ capax illius ꝛ non diuina. Nec est ymaginandū ꝙ illa vnio sit quoddā₃ vinculū ligans naturā humanā cu₃ diuina et ecōuerso: sed est illud quo extrema formaliter ꝛ benoiatiue dicūtur vnita: sicut aliqđ denominať albū ab albedine: ita aliqđ diciť alteri vnitū vnione. Quinto dico ꝙ naturā humanā assumi in vnitate ꝑsone diuine potest itelligi dupliciter. vno modo ꝙ natura humana fiat vna persona cū persona xpi ꝛ fiat persona xpi. ꝛ sic iste intellectus est falsus: q₂ sibi plus repugnat ꝙ fiat persona xpi q̄ ꝙ fiat asinus. Alio modo potest intelligi ꝙ natura humana sustenificatur a persona diuina. ꝛ sic iste intellectus verus est: q₂ natura illa non subsistit in proprio supposito: sed sustentificatur a verbo modo quo accidens sustētificatur a suo subiecto. His visis circa istā questionē sunt tria facienda primo videndū est. Utrū sit possibile illam naturā vniri. Scđo vtrā potest vniri filio. Tertio vtrū naturā vnitā potest alia persona sibi vnire. Circa primū sciendū ꝙ licet vnio nō potest demonstrari: sed solū fide teneatur, tamē ad intelligendū istam vnionē possumus manuduci ꝑ aliā vnionem puta materie ꝛ forme substantie ꝛ accidentis. nā in vnione materie cū forma. materia ꝛ forma remanent distincta ſm suas entitates sicut prius patuit ꝛ hoc non obstante ꝓpter vnionem vnius ad alterū materia denoiatur a proprietatib⁹ forme: ꝛ ecōuerso. ꝛ ita ī proposito natura humana ꝛ diuina remanēt distincta post vnionem sicut ante: nec faciūt per se vnū sicut materia ꝛ forma: sed potius quasi vnū per accidens sicut substātia ꝛ accidēs: l₃ nō ita vere: q₂ nō dicūt res diuersoꝝ generū ꝛ nō obstāte tali distīctiōe inter naturas nihilominꝰ cōicāt sibi mutuo ꝓprietates suas ꝑ pđicatiōem in cōcreto: sicut hec filius dei est incarnatus: mortuus: ꝛ passus. ꝛ siliť hō creauit stellas ꝛc. ꝗ vnio materie ꝛ forme sbstātie ꝛ accidētis est possibilis ita ista vnio in ꝓposita. Circa scđm est vna opinio q̄ ponit tria. Prīo ad hoc ꝙ vniať natura hūana verbo ꝑexigiť vnio nature ad cētiā diuinā. Scđo o₃ ꝙ natura vniať ad aliqđ ꝓpriū₃ supposito diuino. Tertio ōndit ex hoc quō pōt esse vnio ad vnā ꝑsonā ꝛ nō ad aliā.

Primū ꝓbať sic. illud est rō formalis terminādi aliquā depēdētiā: qđ est rō formalis subsistēdi. q₂ nihil ꝑmo determiat dependētiā alicui⁹ nisi qđ est independēs cuiusmōi est rō formalis subsistēdi: ꝟ ꝑsona diuina subsistit rōne essentie. ita ꝙ eētia est rō formalis subsistēdi supposito diuino. ꝗ essentia diuina est ꝑmo rō terminādi istā vnionē. Scđm ꝓbať. tū quia ista vnio est aliqđ icōicabiliť existēs intrā c incōicabilitatis. Hmōi aūt est ꝓprietas ꝑsone nō eētie. tū q₂ qđ cōpetit ꝑsone diuine rōne eētie simul cōpetit eqliť oībus ꝑsonis. ꝛ per ꝯñs nisi ista vnio termiceť ad aliqđ ꝓpriū supposito cuilib₃ persone esset eqliter ista natura vnita: qđ fīm est. Tertiū ōndit q₂ vnionē nature ad vnā ꝑsonā ꝛ nō ad alia₃ nō ipedit nisi habitudo ꝑsonarū adinuicē vl' vnitas eētie in trib⁹. sed primū nō ipedit cū ꝑsone nō obstāte habitudine sint distincte realiť. nec scđ₃: q₂ sicut nō op₃ ꝙ quecūq₃ ꝑsona in q̄ est eētia filij ꝙ fili⁹ sit. ita nō op₃ ꝙ q̄cunq₃ natura vniatur eētie in filio. si hec vniať ꝓprietati ꝑsonali filij ꝙ vniať alteri ꝑsone nisi ess₃ vnio nature ꝑcise ad eētiā ꝛ nō ad aliā ꝓprietatē. Cōtra istā opinionē. Prīo ꝯtra h̄ ꝙ ponit vnā vnionē nature ad eētiā diuinā. q₂ quicqđ ꝑmo cōuenit eētie diuine ꝛ nō repugnat alicui ꝑsone cōuenit oīb⁹ ꝑsonis. sed termiare vnionē ꝑdictā nō repugnat alicui ꝑsone ꝛ cōuenit prio eētie ꝑ te. ꝗ qlibet ꝑsona est vnita: qđ est hereticū. Itē qn sunt due vniones distīcte realiter. vna pōt esse sine alia ꝛ econuerso. ꝟ vnio nature ad essentiā ꝛ ad ꝓprietatē filij sunt distincte realiť. tū qa vna est prior altera. ꝗ vna pōt esse sine alia ꝛ ecōuerso. sed posita scđa sine ꝑmaria diceť tūc fili⁹ incarnat⁹ ꝛ oīa q̄ dicūtur hic de natura hūana in xpo sic diceren̄ nō ponēdo illas duas vniones. ꝗ vna supfluit q₂ ꝑma sola sufficit. Itē ipe ōndit ꝙ vnio nature pt esse ad eētiā nō ad ꝑsonā. qa vnio ad ꝑus pt esse sine vnione ad posteri⁹. ꝟ vnio nature ad eētiā est vnio ad ꝑus. et vnio nature ad ꝓprietatē est ad posteri⁹ natura. q₂ eētia diuina ſm eū est prior ꝑsona. ꝗ pōt eē vnio nature ad eētiā et nō ad ꝑsonā. ꝟ hoc supposito tūc oēs ꝯnoiatiōes q̄ n̄ ꝯueniūt filio ꝯuenirēt

Tenet n, ochon (?) cem unioem esse respectum reale sicut S. Thomas.

B
Dic sequinto

Tres sunt circa q̄stione articuli

D
Primus articul⁹

Opinio scđi... culi ponens

I
Primū ꝓbať

K
Scđm ꝓbať

L
Tertiū ꝓbať

M
Cōtra opinionem

tribus ꝑsonis: q2 tūc diceret pater mori ⁊ icarnari sicut mō filius: sicut igit̃ ad verificandū illa q̄ dicunt̃ mō de filio ⁊ de oībus ꝑsonis sufficit sola vnio nature ad essētiā diuinā: ita ad verificandū istas denoīatōes de filio ⁊ nō de alijs ꝑsonis sufficit sola vnio ad ꝑsonā ⁊ nō ad essentiā: ⁊ silr nō minꝰ ꝯueniūt tales denoīatōnes prī ⁊ spūi sancto q̄ cōueniūt eis ꝑ vnionē nature ad essentiā ꝓpter vnionē eiusdē nature ad ꝓprietatē filij: s3 si sola eēt vnio nature ad essentiā diuinā ⁊ nō ad ꝓprietatē filij: tunc tales denoīatōes ꝯuenirēt oībꝰ ꝑsonis sic prius dcm̄ est. g̃ nūc cōueniūt eis tales denoīatiōes puta ꝙ pr̄ est incarnatꝰ mortuꝰ ⁊c̃. qđ est hereticū. Cōfirmat̃: q2 ita essentiale ⁊ intrinsecū ē prī essentia diuina sicut q̄cunq3 ꝓprietas ꝑsonalis. g̃ qua rōne pater vel filiꝰ dr̄ vnitus ꝓpter vnionē nature ad ꝓprietatē: eadē rōne dr̄ pat vnitꝰ ꝓpter vnionē nature ad essentiā diuinā.

Ad primum: Ratōes etiā nō ꝯcludūt qđ eīm p̄mo occipit qđ est p̄ma rō subsistendi est p̄ma rō terminandi: falsum est. q2 si sic tūc sola vnio ad essentiā sufficeret ad verificandū oēs denoīatiōes de oībus ꝑsonis q̄ nō cōueniūt filio. ⁊ ꝑ ꝯñs non posset vna denoīari illa vnione ⁊ alia nō. hoc ptz: q2 creare gubernare ꝯseruare ꝯueniūt oībꝰ ꝑsonis: q2 pūo ꝯueniūt eēntie: ⁊ ex h̃ solo dr̄ ꝙ pr̄ filius ⁊ spūssanctus creant ⁊c̃. ita q̄ i creaturo nō est aliqua dependētia creatōis ꝯseruatōis ⁊ gubernatōis ad vnā ꝑsonā q̄ non ad aliā: ⁊ hoc q̄a solū est dependētia creature ad essentiā diuinā. g̃ eodē mō in ꝓposito ad verificandū p̄dicatōes ⁊ denoīatones mō p̄dicto sufficit sola vnio ad essentiā.

Ad scđm: Alia etiā rō nō ꝯcludit: q2 si sola esset vnio nature humane ad essentiā: tūc q̄libet ꝑsona esset realiter vnita ⁊ incarnata. ⁊ si post vnioē natura ad filiū: tunc in filio essent due vniones quarū vtraq3 sufficit ad verificādū tales ꝓpositōes ⁊ denoīatōnes mō predicto: s3 ꝑ h̃ ꝙ vnit̃ filio nō tollit̃ aliqua denoīatio ꝯueniēs prī ⁊ spūi scō: q2 nihil auferit̃ vni ꝑsone in diuinis ꝑ h̃ ꝙ alteri vnit̃. igit̃ nūc dicet̃ pr̄ icarnatꝰ vnitꝰ ⁊c̃. ⁊ silr spūssanctus.

Ad tertium: Tertio rō nō ꝯcludit q2 verū est ex quo ꝑsone diuine distinguūtur realiter ꝙ aliq̄d pōt cōpetere vni qđ nō alteri. ⁊ h̃ siue illud cōueniat p̄mo ꝓprietati vniꝰ ꝑsone ⁊ non alteri: siue p̄mo cōueniat toti ꝑsone cōstitute ex essentia ⁊ ꝓprietate ad modū quo videmꝰ ꝙ aliq̄d cōuenit toti ⁊ non parti: sic ēt ecōtrario: q2 aliq̄d cōuenit ꝑti vl̃ quasi parti: ⁊ nō toti sicut patet in exēplo suo: sc3 ꝙ essentia diuia est quasi partialiter in oībꝰ ꝑsonis in h̃ ꝙ est alterū principiū itrinsecū ꝯstitutiuū cuiuslibet ꝑsone: ⁊ vt sub vna ꝑsona nō est in alia quasi partialit̃: q2 hoc repugnat: s3 tamen i ꝓposito licet natura vniat̃ ad filiū duplici vnione et nō repugnat alicui alteri ꝑsone vniri nec hic illā denoīatio ne3 q̄ sibi cōuenit rōe essentie ad quā est p̄ma vnio q̄libet ꝑsona diceret̃ vnita ⁊ icarnata. licet nō tot vnionibꝰ quot filiꝰ dicit̃ vniri.

Rñsio ad articulum scđm: Et iō dico q̄tu3 ad istū articulū. ꝙ illud qđ naturat istā vnionē est tota ꝑsona filij. s3 rō terminādi est ipa ꝓprietas cōstitutiua filij. et ꝑ hoc p̄t saluari vnio ad vnā ꝑsonā ⁊ nō ad aliā. Et rōabiliter poni pōt ꝙ rō terminādi sit tota ꝑsona filij. ita ꝙ nec eēntia nec ꝓprietas ꝑsone filij: s3 totū ꝯstitutū sicut tota ꝑsona filij est terminꝰ formalis gn̄ationis sic in p̄mo dictū est. Et ista via est magis rōabilis. q2 sicut vna ꝓprietas est in vna ꝑsona ⁊ nō in alia. ita si illa ꝓprietas terminet vnionē: ꝑsona illa cuiꝰ est illa ꝓprietas dicit̃ vnita ⁊ nō alia. Qđ aūt ꝓprietas sit rō terminādi istā vnionē ⁊ nō essentia. probat̃. q2 q̄cunq3 in aliquo supposito pfecto ⁊ independēti est aliq̄ rō terminādi vnionē q̄ est ad illud suppositū ⁊ nō ad alterum: si illud suppositū sit vnitū ⁊ non alterū illo rō necessario termiabit illā vnionē. sic eīm rō agēdi nō p̄t eē in supposito agēte actione sibi ꝓpria nisi suppositū agat ꝑ illā rōem agēdi: ita rō terminādi vnionē aliquā nō p̄t esse in supposito termināte. ita ꝙ nō aliud nisi ꝑ illā rōem suppositū terminet: s3 in filio q̄ est suppositū pfectū ⁊ independēs est rō terminādi istā vnionē q̄ sic terminat̃ ad filiū ꝙ nō ad aliā ꝑsonā. g̃ si filiꝰ terminet istā vnione3 ⁊ nō alia ꝑsona illa rō in filio necessario termiabit. s3 eēntia nō pōt termiare simul. q2 eq̄liter q̄libet ꝑsona esset vnita sic p̄us dictū est. g̃ ꝓprietas simul termiabit. Si dicas ꝙ vtraq3 termiat. Cōtra: pluralitas nō est ponēda sine necitate: s3 oīa p̄nt eq̄liter saluari ꝑ solā vnionē ad ꝓprietatē sine illa vnioē eēntie sic cū illa. g̃ sup̄fluū est ponere illā.

P Questio tertij articuli: Circa aliū articulū q̄rit̃. Utrū tres ꝑsone possint assumere vna3 naturā ⁊ sibi vnire. dicit̃ ꝙ vnionē termiari ad tres ꝑsonas pōt itelligi dupl̃r. Uno mō ꝙ eēntia simplex in tribꝰ sit parꝰ terminꝰ vnionis. Alio mō ꝙ relatio ꝑsone sit primus terminꝰ vniōis.

Responsio. P̄rio mō p̄nt tres ꝑsone assumere eandē naturā. Scđo mō nō. probat̃ q2 in oī dependētia eēntiali vnū nō depēdet nisi ad vnū qđ totalit̃ termiat eiꝰ depēdētiā. ptz in depēdētia cause efficiēt̃ ad causatū. q2 vnū causatū nō depēdet a duabꝰ causis totalibꝰ in eodē genere cāe. q2 si sic aliq̄d depēderet ab illo vt a causa: quo nō existēte nihilominꝰ possz eē effectꝰ. s3 i proposito vna ꝑsona sufficiēter ⁊ totalit̃ terminat eius depēdētiā sicut ꝓpria personalitas in ꝓpa specie terminaret. g̃ nulla

alia psona pōt cē prim⁹ termin⁹ hui⁹ depēdētie Si dicas q nō est icōueniēs idē fundamētū fundare duos respect⁹ eiusdē rōnis. dicit q lz hoc verū sit aliqñ tñ q idē fundet duos respectus essentialis depēdētie ꝛ eiusdē rōis: h est icōueniēs. Sʒ ɔ̄ illa q̄ dicis de duab⁹ causis totalib⁹: q2 nō videt icōueniēs q idē hʒ duas causas totales mō pdicto. pbat: q2 fm eñ depēdētia effect⁹ ad cām sc̄dam est alia res a fūdamēto. Tūc sic. q̄cūq accidētia sunt nata recipi in eodē subiecto ꝛ nō hñt repugnātiā ad inuicē possunt recipi i eodē subiecto: s̄ due depēdētie ad duas cās totales sunt eiusdē rōnis ꝛ spēi. ꝛ p ɔ̄ns nō repugnāt sibi formalit̄ ꝛ possunt recipi i aliquo subiecto: g̃ possunt recipi i eodē subiecto p potētiā diuinā fm q̄s siue sint accñtia absoluta siue respectiua: g̃ nō est repugnātia aliq̄ qn idē effect⁹ pōt pduci a duab⁹ causis totalib⁹. Cōfirmat: q2 ipe ponit q ideʒ hō nūero pōt pduci ab alio q̄ ab illo a quo mō de facto pducit. ponit eñ q illi q̄ sunt mō dānati: si adā stetisset in statu inocētie fuissēt saluati: s̄ tūc habuissent alios pēs q̄ mō de fctō habuerūt. Iuxta h arguitur sic. possibile est q sint due cause actiue alicui passiuo approximate ꝛ sūme disposito: quarū vtraq sit nata cāre effectū in sūmo gradu. Exēplū. si ponant duo soles quoꝝ vterq sit sufficiēs cāre tm̄ lumē in aere q̄tū aer pōt recipe: silr si duo ignes ponātur eq̄les in virtute actiua ꝛ eq̄lit̄ approximētur eidē materie disposite: isto posito (sic possibile est) tunc certū est q idē effect⁹ cābit ab vtroq. idē dico effect⁹ nūero: q2 ex quo vtraq cā est sufficiēs ad pducendū vtrūq effectū: ceōia alia sunt paria: opʒ q̄ rōe vna cābit effectū ꝛ alia. h pʒ p eū: q2 illud est cā totalis alicuius effect⁹ qd pt cāre effectū circūscripto quocūq alio: sic est in pposito. Itē idē effect⁹ pōt depēdere a duab⁹ cāis finalib⁹ totalib⁹: g̃ eodē mō a duab⁹ causis efficiētib⁹ totalib⁹. ɔ̄na pʒ de se: q2 vnū nō ē magi icōueniēs q̄ aliud. aīs pbat: q2 aliq̄s pōt eq̄liter appetere duos fines ꝛ aliud pp̄ter illos fines propter quoꝝ quelibʒ seorsuʒ sufficiēter moueret ad aliquid faciendū. ita q vterq finis p se idē faceret qd modo facit vn⁹ cū alio. cū ergo causalitas cāe finalis nō est aliud nisi mouere efficiēs: p hoc q efficiens appetit finē ꝛ pōt efficiēs tales fines appetere. g̃ hz duas causas finales totales. de hoc dictū est q̄stione de praxi. Itē pñt esse due cause totales respectu alicui⁹ quietis ergo pñt esse due cause totales respectu mot⁹ ɔ̄na pʒ. q2 sicut est v̄tus actiua in illo qd facit aliq̄d q̄escere: ita in illo qd fac̄ aliq̄d mouere. aīs pʒ: q2 graue pōt detineri sursuʒ ꝛ leue deorsum a duob⁹ detinētibus. quoꝝ vtrūq pōt sufficiēter detinere sine alio. ꝛ per ɔ̄ns vtrūq pōt esse causa efficiēs q̄etis. g̃. Ideo vr̄ mihi q eadeʒ natura pōt vniri trib⁹ psonis. ita q a q̄libʒ totalit̄ depēdere eo mō quo nūc depēdet ad suppositū. nec hoc includit aliquā cōtradictionē. Sed dubiū est. vtruʒ sit tm̄ vna vnio nature hūane assumpte ad suppositū diuinuʒ si a plurib⁹ assumat̄.

Dubitatur

Respōdeo. q quot sunt psone vnite ad verbū tot sunt vniones ꝛ t̄mini imediati ꝛ p̄rimi siue p̄mi. q2 res variāt̄ fm variationē fundamētoꝝ ꝛ termioꝝ. quot sunt igr̄ fundamēta v̄bo diuino vnita tot sūt vniones imediate. lō ponēdo q i hoie sunt tres res ptinētes ad eius essentiā sicut opʒ ncc̄rio ppt̄ articulū. puta materia p̄ma. forma sensitiua ꝛ itellectiua: euʒ imediate iste sunt vnite verbo sicut i triduo mortis christi qñ materia fuit sibi vnita et forma sensitiua etiā itellectiua. q̄a qd semel assumpsit nūq̄ dimisit. tūc in illa materia admin⁹ opʒ ponere tres vniōes. vnā fundatā in materia. aliā in forma sensitiua. tertiā in aia itellectiua. sed licet iste tres vniones distinguerētur realit̄ propt̄ distinctionē fundamētoꝝ. tñ habēt vnū ꝛ eundē terminū formalē siue vnā rōem terminādi. puta personā filij dei ꝛ nō essentiā nec pprietatē. nec est hoc mirabile. q̄a sicut multa p̄dicata cōueniūt pti et nō toti. ita multa p̄dicata cōueniūt toti et nō pti. ꝛ illud p̄dicatū est vnū de eis.

Respondetur

Sed ɔ̄tra ista sunt aliq̄ dubia. Primo ɔ̄tra hoc qd dicit̄ q psona vltra naturā itellectualē cōpletā addit solū negationē depēdētie ꝛ sustētificationis ad aliud ꝛ nihil aliud.

Dubiū

Arguit̄ p̄mo. q2 psona est substātia p̄ma in genere sbe ꝛ nō sc̄da sed tale nō icludit aliq̄d negatiuū sed tm̄ positiuū. dicēdū est q si psona accipiat̄ q̄tū ad q̄d nois psone: illud q̄d nois est aggregatū ex positiuo ꝛ negatiuo. ꝛ sic psona nō est p se in gñe q2 nullū cōpositū est p se in gñe: cui⁹ vna ps pt hre alterā ꝛ suū oppositū. nihilomin⁹ pōt esse p se in gñe. s̄ eadē natura nō pōt esse nunc psona. ꝛ p⁹ ñ cē psona. puta si depēdeat ad suppositū alteri⁹ rei ꝛ nihilomin⁹ manere in gñe p se g̃ cōpositū ex positiuo ꝛ negatiuo nō est p se in gñe. si aūt psona accipiat̄ q̄tū ad q̄d rei psone tūc est p se in gñe: q2 natura illa denoiat̄ a negatōe duplicis depēdētie. de q̄ predicat̄ h nomē psona: nō p se p̄mo mō: q2 ɔ̄notat negationē q nō est de esse illi⁹ nature: illa aūt q̄ est q̄d rei psone ꝛ est p se i gñe ꝛ p̄ma substātia.

Argumētū p

Sʒ ɔ̄: q2 tūc hūanitas nō est vnita aut suppositū aut psona. ɔ̄ns est falsū: q2 h est vera. hō est hō hūanitate: sic h. de⁹ ē de⁹ deitate. etiā h est v̄a albedo nō est alba albedine: q2 i p̄ma denotat̄

Secundum

distinctia inter hoiem ⁊ hūanitatē: ⁊ i scđa nō ꝗ hō ⁊ hūanitas distiguntᷣ realiter. ⁊ ꝑ ꝯn̄s hō addit aliquā rē vltra hūanitatē ⁊ non solū ne-

Tertiū. gatōes: cuiꝰ oppositū dicit p̄dicta rñsio. Itē negatio nō pōt teriare depēdentiā alicuiꝰ: ꝫ ꝑ-

Quartū. sona teriat dependentiā nature ad suppositū ꝗ ꝑsona dicit aliq̇d p̄ter negatōes. Itē natu-

Quintū. ra subsistit i supposito nihil aūt subsistit i seip so: nec etiā i cōposito ex se ⁊ nūc esse ꝗ i negati ane. Itē suppositū agit nō natura: ꝫ natura est illud qua agit suppositūꝫ nulla negatā a-

Sextū. git nec aliq̇d cōpositū ex positiuo ⁊ negatiua agit rōe negatōis. ꝗ ⁊c̄. Itē ꝯ h̄ qđ dicit ꝙ ꝑ sona nō est ꝑ se nec est nata facē vnū cū aliquo: q̄ oia q̄ sunt i diuis faciūt vnū aut ꝗ ꝑ accn̄s

Septimū. aut ꝑ se. non ꝑ accn̄s certū est: ꝗ ꝑ se. ꝗ tres ꝑso ne faciūt vnū ꝑ se. Itē tres ꝑsone ꝯstituūt tri nitatē: ꝗ q̄libet ꝯcurrit ad faciēdū trinitatē. ꝗ

Octauū. bata via tua nata illarum est ꝑsona: ꝫ illud tm̄ qđ ꝯstituitᷣ ex oībus. Itē ꝫm te paternitas et eēntia cū spiratōe actiua cōstituūt ꝑsonā ⁊ fa-

Nonū. ciūt ꝑ se vnū: ꝫ paternitas ⁊ eēntia sunt ꝑsona. Itē ꝯ h̄ qđ di ꝙ naturā vniri ad ꝑsonā non ē nisi sustentari a ꝑsona verbi ⁊ ꝑsonari nō ē ni si sustētari ab aliq̄ ꝑsona: q̄ tunc q̄libet natu ra irrationalis tā aīata q̄ inaīata posset assu mi ad vnitatē ꝑsone diuine ⁊ ꝑsonari a ꝑsona diuina: q̄ q̄libet natura creata p̄t sustētari ab ea. sed h̄ est falsū: q̄ cui repugnat ꝙ sit ꝑsona: sibi repugnat ꝑsonari: ꝫ cuilibet nature irrati anali repugnat ꝙ sit ꝑsona: ꝗ ipi repugnat ꝑ-

Decimū. sanari: ꝫ nā repugnat ipi sustētari. ꝗ ꝑsanari nō est sustētari. Itē ꝯ h̄ qđ ponitᷣ ꝙ vnio dic̄ aliq̇d vltra extrema vnita: q̄ deꝰ pōt facere ex trema vnita sine vnione: ꝗ p̄t facere ꝑsonā xp̄i

Undecimū. sine vnione: ex quo vnio differe realitᷣ ab extre mis. Item ꝯ h̄ qđ ponitᷣ vnio eē retn̄s: q̄ ista vnio sit ad h̄ vt ꝑꝑetates nature assūpte p̄nt

Duodecimū. cōicari ꝑsone diue: ꝫ illđ p̄t facere mag̃ aliqđ absolutū cū sit maioris ꝑfectōis q̄ aliqđ respe

Decimūtertiū. ctiuū. Itē retūs nō p̄t teriare aliquā mutatō nē: ꝫ q̄n de nō vnita fit vnitū fit mutatia q̄ so lū teriatur ad vnionē. ꝗ vnia nō ē retūs. Itē ꝓbatᷣ ꝙ natura nō p̄t vniri: q̄ q̄libet natura i clinatᷣ ad ꝓpriū suppositū. ⁊ si vniatᷣ alteri sup posito: tūc violēter ibi maneret: q̄ alitᷣ nā icli natᷣ ad ꝓpriū suppositū. h̄ aūt ꝙ natura violē ter maneret extra suppositū ꝓpriū semꝑ videtᷣ

Decimūquartū. incōueniēs. Itē ꝯ h̄ qđ ponitᷣ ꝑsonā teriare. p̄mo q̄ illud est p̄ma rō terminādi dependen tiā qđ est sūme independēs: ꝗ hmōi est eēntia

Decimūquintū. ꝗ ⁊c̄. Itē illud qđ p̄mo terminat istā vnionē est infinitū p̄mo: ꝫ essentia est p̄mo infinita et nihil aliud. ꝗ ⁊c̄. Maior pꝫ: q̄ si infinitas non sit rō terminādi istā vnionē. ꝗ h̄ pōt cāpetere finito. ⁊ ꝑ ꝯn̄s aliqđ finitū pōt sustētare illud

Decimūsextū. finitū. qđ est falsū. Itē ꝙ sint due vniōes ad esseutiā modo p̄dicto. ꝓbatᷣ. q̄ respectus est alius ⁊ alius si fundamētū sit aliud ⁊ aliud vl' terminꝰ. nūc aūt terminꝰ est aliꝰ ⁊ alius. q̄ eēn

Decimūseptimū. tia est nō eadē ꝑsone. ꝗ ⁊c̄. Itē ꝯ hoc ꝙ dicit vnā creaturā posse sustētari in tribꝰ supposit̄. q̄ oīs natura q̄ pōt subsistere in tribꝰ supposi tis est illimitata. q̄ ꝓpter hoc dicitᷣ natura di uina illimitata. q̄ subsistit in tribꝰ suppositis. ergo si hec natura hūana subsisteret in tribus suppositis esset nec̄rio illimitata. qđ falsū est

Decimūoctauū. ergo ⁊c̄. Itē si sic. aut illa natura assumeretᷣ ad vnionē nature assumētis aut assumpte aut ad vnionē ꝑsone: nō nature. q̄ tūc natura hūa na fieret natura diuia. qđ est fl̄m. nec ꝑsone. q̄

Decimūnonū. tūc tres ꝑsone diuine fierēt vna ꝑsona hūana. Itē ꝙ eēntia nō pōt termiare aliquomō istā vnionē. ꝓbatᷣ. q̄ q̄cquid nā habꝫ ꝑ se ꝑsona litatē nō pōt dare alteri ꝑsonalitatē. sed essen

Uicesimū. tia nō est ꝑsona. ꝗ ⁊c̄. Itē ꝯtra hoc qđ ponitᷣ naturā posse depēdere ad vnā ꝑsonā: ita ꝙ nō ad aliā. q̄ oīs dependētia reducitᷣ ad aliqđ ge nus cāe. si ergo natura depēdet ad vnā ꝑsonā ita ꝙ nā ad aliā: vna ꝑsona haberet aliquā cā litatē respectu illius nature quā nō habꝫ alia. hoc falsum est. q̄ opa trinitatis sunt indiuisa. Itē cōtra hoc de causis totalibꝰ est illud qđ p̄mo dicebatᷣ. q̄ ꝑ te q̄libet effectꝰ determinat sibi certā cām a qua pōt ꝓduci: ita ꝙ a nulla alio. ergo nō habet duas causas totales. ⁊ per ꝯn̄s ista dicta cōtradicūt.

Ad primum. Ad p̄mū istaꝝ di citᷣ ꝙ ꝑsona pōt accipi q̄tuꝫ ad q̇d nois vl' q̇d rei. p̄mo mō est aggregatū ex positiuo ⁊ nega tiuo. ⁊ sic ꝑsona nō est per se i genere. q̄ a nullū cōpositū est ꝑ se in genere: cuiꝰ vna ps pōt hr̄e alterā ⁊ suū oppositū. ⁊ nihilominꝰ esse ꝑ se in genere. sed eadeꝫ natura pōt nūc esse ꝑsona et post nō esse ꝑsona. puta si dependeat ad aliud suppositū alteriꝰ rōnis ⁊ nihilominꝰ manere ꝑ se in gn̄e. ꝗ illud ꝯpositū ex positiuo ⁊ negatio nō est ꝑ se in genere. Scđo mō ꝑsona est ꝑ se i gn̄e. q̄ natura illa denaīata a negatiōe dupli cis depēdētie de qua etiā p̄dicatᷣ hoc nomē ꝑ sona scđo mā ꝑ se. q̄ ꝯnotat negatōeꝫ q̄n̄ ē de eēntia illiꝰ nature. illa inq̄ natura est q̇d rei ꝑ se in gn̄e ⁊ est p̄ma sb̄a ⁊c̄.

Ad secūm. Ad aliud dico. ꝙ i telligēdo ꝑ ista hō ⁊ hūanitas aliq̇d qđ ē aliđ qđ ⁊ aliud quo ⁊ ꝙ sit distinctio in natura rei iter qđ ⁊ quo sic aliꝗ intelligūt: si hec nō est vl' vera hō ē hō hūanitate tanq̄ aliquo distincta realitᷣ ab illo ꝓ quo subiectū supponit. ꝫ sic hꝫ tm̄ vnā singularē verā. puta i ꝑsona xp̄i. q̄ ibi ly hō supponit ꝓ supposito filij dei sustētātis naturā hūanā ⁊ hūanitas ꝓ natura humana

sustẽtificata: ⁊ ista distigunt̃ realiť in xp̃o tãq̃
qđ ⁊ tãq̃ quo: ⁊ iđ p̃t ꝯcedi ꝙ ille hõ q̃ est xp̃s
est hõ hũanitate tãq̃ aliquo distīcto realiť ab
eo ꝑ quo subiectũ supponit: ⁊ sub isto sensu h̃
est vł̃ vera. albã est albũ albedine: ita ꝙ ly al
bũ sit qđ ⁊ albedo quo. Et ista distigunt̃ realiť
q: ly albũ qñ h3 suppositõez ꝑsonalem sẽp sup
ponit ꝑ subiecto sustẽtificãte albedinẽ qđ est
suppositũ in gñe. ⁊ albedo supponit ꝑ ipa for
ma albedinis inherẽte tali subiecto. ⁊ illa vł̃
distingunt̃ realiť tãq̃ qđ ⁊ quo. In alijs aũt a
xp̃o nõ est h̃ vera. hõ est hõ hũanitate intelligẽ
do distictõez p̃dicto mõ int̃ qđ ⁊ quo q: i alijs
ly hõ supponit ꝑ sorte vel platone quoꝝ nullꝰ
distigunt̃ realiť ab hũanitate i eo q: suppositum
creatũ vł̃ ꝑsona tm̃ addit negatõez vltra natu
rã existentẽ i tali supposito h̃ aũt est vera hũa
nitas est hõ ⁊ hõ ẽ hũanitas: sicut dicit cõmẽ
tator. vij. metaphisice q: illđ ĩ creaturis ꝑ quo
supponit hõ ⁊ hũanitas idẽ sunt. iđ tales ꝓpo
sitões hũanitas ẽ hõ hũanitas ẽ ꝑsona de v̇tu
te sermonis sunt vere. Si dicas ꝙ i creaturis ly
hõ supponit ꝑ supposito vel ꝑsona q̃ cõponit̃
ex positiuo ⁊ negatiuo: s; hũanitas nõ illud cõ
positũ ex affirmatiuo ⁊ negatiuo. g̃ ⁊c̃. Rũdeo
ꝙ ex natura sermonis ly hõ suppõit ꝑ illa na
tura q̃ denoiatur ab illa duplici negatõe ⁊ nõ
ꝑ cõposito ex affirmatõe ⁊ negatõe. S3 si sup
poneret ex vi sermonis ꝑ illo cõposito tũc nõ
esset h̃ ꝯcedẽda hũanitas est hõ hũanitas est
ꝑsona ⁊ hũanitas est suppositũ: nec h̃ hõ est hũa
nitas: s; essent tales sił̃r false: sic h̃ hũanitas est
cõposita ex affirmatõe ⁊ negatiõe: q: tñ nõ sic
supponit ex natura sermõis: s; tm̃ ꝑ illo positi
uo sustẽtato denoiatõe duplici negationis ta
les ꝓpositões sunt vere ⁊ ꝯcedẽde. Dico tm̃ ꝙ
l3 h̃ sit vera i creaturis hũanitas est hõ: tm̃ nõ
est nc̃ria s; ꝯtigẽs: q: hũanitas q̃ nũc sustẽtifi
cat̃ in ꝑsona ꝓpria põt sustẽtificari a ꝑsona di
uina: ⁊ tũc h̃ esset falsa hũanitas est hõ: sicut h̃
hũanitas ẽ ꝑsona diuina. ⁊ iđ l3 de facto sit ꝓpõ
vera qñ sustẽtificat̃ in ꝑsona creata tm̃ põt eẽ
falsa. iđ est cõtingẽs. Ad aliud dico ꝙ qñ na

Ad tertiũ

tura nõ sustẽtificat̃ a supposito alieno: tũc na
tura nõ depẽdet ad suppositũ: q: tãc est eadez
realiť cũ illo supposito: salťẽ q̃tũ ad omẽ posi
tiuũ in eo: nec differt ab eo qñ tm̃ sustentificat̃
a supposito sicut est in ꝓposito qñ natura hũa
na sustentificat̃ a verbo: tũc natura depẽdet a
supposito sicut nãc natura hũana a verbo de
pẽdet. Ad aliud dico ꝙ solã vna natura sub

Ad quartũ.

sistit i supposito: sc3 natura assumpta a verbo
q: illa ꝓprie sustentificat̃ a supposito: q: illud
qđ sustẽtificat̃ sustẽtificat̃ in aliquo supposito
⁊ distigunt̃ ꝓprie ab eo in quo subsistit ⁊ sustẽ
tificat̃: ⁊ hoc solũ verũ est in xp̃o. Ideo ibi solũ
subsistit: nã ⁊ sustẽtificat̃ i supposito. In alijs
aũt nõ distingunt̃ realiter qđ subsistit ⁊ in quo
subsistit sicut prius dictũ est. iđ in alijs nõ de
bet cõcedi ꝙ natura subsistit in supposito. tñ
bene põt ꝯcedi in alijs ꝙ natura subsistit sup
positõe: sicut ꝙ homo est albꝰ albedine. q: sup
positio nõ est aliud a subsistẽtia. et illa ꝯuenit
nature qñ ipa nõ dependet ab aliquo alio sup
posito sustẽtificato. Ad aliud dico. ꝙ in ꝓpo

T Ad quintum

sito solũ est verũ qđ supponit Augustinus. q̃a
xp̃s qđ est tale suppositũ p̃dicante resurrexit
⁊ mortuus est ⁊c̃. ⁊ nõ natura solũ sed supposi
tã diuinũ habẽs naturã. et iste ꝑpositiões in ꝓ
posito cõueniũt ꝑsone ⁊ nõ nature. q: in ꝓpo
sito natura ⁊ suppositũ distinguũtur realiter ⁊
natura subsistit in supposito cui conueniunt
tales actiões: sed in alijs vbi suppositũ vel ꝑ
sona ⁊ natura nõ distigunt̃ realiť nisi q: vnũ
includit negationẽ in suo q̃d nois ⁊ aliud nõ.
non est hoc verũ qđ suppositũ agit ꝑsona agit
q: illud ꝯpositũ ex affirmatiõe ⁊ negatiõe nõ
agit. iđ oẽs tales ꝓpositiões sunt false. sed in
illis est verũ. q: sola natura agit et nõ supposi
tũ. Ad aliud dico ꝙ tres persone nõ ꝯcurrũt

Ad sextum

ad ꝯstruẽdũ aliqđ vnũ: puta vnã ꝑsonã disti
ctã a tribus. licet faciũt vnũ. q: sunt vna ẽẽn
tia. essentia aũt ꝯcurrit ad cõstitutionẽ oim ꝑ
sonarũ. Ad aliud dico. ꝙ tres ꝑsone nõ cõsti

Ad septimum

tuãt trinitatẽ tanq̃ aliq̃d distinctã a tribus.
puta aliquã ꝑsonã distinctã a tribus. q: trini
tas est nomẽ vel cõceptus: ⁊ nihil reale addit
supra tres ꝑsonas sicut dictũ est supra. exẽplũ
licet enĩ tres ãgeli faciãt trinitatẽ. q̃a faciunt
ternariũ: tñ nõ ꝯcurrũt ad faciendũ trinitatẽ
tanq̃ aliq̃d distinctũ: puto ꝑsonã vel aliq̃d di
stinctũ a tribꝰ ãgelis. sed trinitas est ꝯceptus
vel nomẽ significãs tres ãgelos cõnotãdo for
maliť aliquas negatiões: sic dictũ est in p̃mo
libro de nũero. Ad aliđ dico ꝙ spiratio actia

Ad octauum

si nõ esset nata facere vnã ꝑsonã cũ paternita
te ⁊ ẽẽntia s; esset aduẽtitia. tunc nõ video qñ
cõstitueret aliquã ꝑsonã distinctã a tribꝰ sicut
dictũ est in p̃mo. ⁊ iđ sicut dictũ est ꝓpť istã ra
tionẽ: nõ tm̃ ẽẽntia et paťnitas cõstituũt ꝑso
nã patris: s; etiã spiratio actiua. ⁊ iđ si essentia
⁊ paťnitas ꝯstituerẽt vnã ꝑsonã: tũc bene ꝓ
cederet rõ: ⁊ spiratio actiua cũ ẽẽntia ꝯstitue
ret ꝑsonã distinctã a tribꝰ. Ad aliud dico. ꝙ

V Ad nonum

nõ videt̃ mihi incõueniẽs plus cõcedere ꝙ la
pis sit ꝑsonalis a ꝑsona diuina q̃ hõ. q: ꝑsona
ri a ꝑsona diuina nihil aliud est q̃ sustẽtificari
a ꝑsona diuina. nũc aũt põt indifferẽter sustẽ
tificari natura irrõalis sic rõalis a ꝑsona diui
na. ⁊ iđ p̃t ita lapis vel asinꝰ sic ꝑsonari sic hõ.

Et qñ dicis q sibi repugnat esse psona creata vl' icreata: dico q ita repugt nature hũane eē psona icreata sicut lapis vl' asin⁹: q2 sic h est i-possibilia lapis ē psona dĩna etiā si eēt assumpta a psona dĩna: ita h ē ipossibilis natura humana assũpta de facto est psona dĩna. h solũ h est vera natura hũana sustẽtificat a psona diuina: q2 subsistit i psona dĩna: 7 eodez mõ pt h eē vera lapis sustẽtificat a psona diuina si eēt assumpt⁹ sicut nũc est natura hũana. 7 in h est dĩa q2 natura hũana est psonalis psonalitate creata q si dimitteret stati eēt psona creata psonalitate ppa mõ pdicto: h sic nõ est de natura irrõali qcunqz q2 si lapis assumeret a psona 7 post dimitteret nõ eēt psonat⁹ psonalitate creata: h est nõ eēt psona creata. bñ tñ esset suppositũ creatũ. 7 qtũ ad h est dĩa inter vnũ 7 aliud.

Ad decimũ: Ad aliud dico q qcqd fundat vnionē iter verbũ 7 naturā hũanā pt dimitti 7 ipa vnio etiā pt corrũpi 7 deponi manẽte fũdamẽto ei⁹ qcqd sit illd: h tũc natura nõ ē vnita: q2 sicut ipossibile est 7 9dictio q maneat vnio nature ad verbũ 7 q natura nõ vniat verbo: ita ipossibile est q natura vniat verbo: 7 tñ q nã maneat vnio.

z Ad vndecimũ. Ad aliud dico q g nil absolutũ põt cõicari ppetas vni⁹ nature alteri nature nisi sequat vnio illap adiuicē. sicut eñ videm⁹ q qtũcũqz fiat approximatio aliquop adinuicē puta aie ad corp⁹: nisi aia sit vnita corpi nõ ppt h ppetates aie 9ueniũt corpi 7 nõ dr corpus itelligere sentire 7c. posito etiā q dua corpora aiata essent i eodez loco: nõ tñ ppetates vni⁹ aie q est i vno corpe 9uenirēt alteri corpi nisi sibi vniat: lz illa aia qtũ ad ppinqtatez 7 distantiā eqliter respiciat vnũ corp⁹ 7 aliud. h excepto q aia t vnũ corp⁹ 7 sibi vnit 7 nõ alteri ita i pposito qdcũqz absolutũ de⁹ cāret in natura hũana siue ĩ corpe siue in aia nisi sit vnio nature ad suppositũ nũqz pñt ppetates suppasiti dĩni sibi cõicari nec ppetates nature supposito.

Ad duodecimũ: Ad aliud dico q qñ retũs distiguit realit a fũdamẽto: tũc pt teriare mutatõem. pt3 de vbi fm alios qd terminat motũ localē 7 nil absolutũ nouũ. p3 etiā de materia 7 forma. sba 7 accñte: si essent pmo sepata 7 post vnita p potẽtiā diuinā: q2 tũc hñt solũ retũ vniõis quē prius nõ hñbāt. q2 oia absoluta manẽt eqliter nũc sic prius. 7 p 9ñs illa mutatõ teriat solũ ad

y Ad decimũtertiũ: respectũ vnionis sic est i pposito. Ad aliđ dico q lz eẽntia sit pmo sũme indepẽdēs: tñ nõ ē pma rõ teriandi q2 indepẽdentia nõ ē pma rõ teriandi istā vnionē: q2 credo q illud qd ē simplicit depẽdēs pt teriare depẽdẽtiā alteri⁹ nature siue vnione: q2 credo q deus pt facere q vna natura creata depẽdeat ad aliā tāqz ad naturā sustẽtãtē siue sustẽtificãtē. puta q aia põt terminare vnionē corporis vel lapis: q2 nõ est aliq 9dictio. 7 tñ ois creatura simplr depẽdet sic vnũ corpus ab alio. etiā licz essentia sit pri⁹ indepẽdēs alia prioritate: puta originis a deo: ita in pposito. põt eñ ppetas vel tota psona pmo terminare istā depẽdẽtiā: 7 lz vtrũqz depẽdet sicut correlatiuũ suo relatiuo: licz sit pri⁹ indepẽdēs: puta prioritate originis.

Ad decimũquartũ: Ad aliud dico q nõ est incõueniēs q aliqd finitũ termiet vnionē 7 depẽdẽtiā sic dictũ est in pcedẽti solutiõe.

z Ad decimũquintũ: Ad aliud dico. q qñ est aliqs respect⁹ q ppie terminat ad aliquē terminuz ita q illud qd termiat sit ppie ei⁹ termin⁹. tũc ad multiplicationē termiop sequit multiplicatio respectuũ. Sed qñ aliqd dicit termiare q2 est idē realit cũ illo qd pmo 7 ppie tminat et sic scdario denoĩatur a respectu termināte tũc ad multiplicationē taliũ termiop nõ sequit multiplicatio respectuũ sic in pposito. q2 vnio nature hũane pmo terminatur ad totā psonā filij vel ad ei⁹ ppietatē. 7 iõ prio 7 ppie denoĩatur psona filij terminans istā vnionē: h eadē vnio numero 7 nõ alia: sic ponit alia opinio priua iprobata terminari põt ad eẽntiā diuinā 7 põt 9cedi q natura vnit eẽntie diuine q2 est idē realit cũ psona. 7 ppt istā idẽtitatez põt denoĩari terminãs istā vnionē. licet iproprie sic distictio realis pñs et filij suffici t ad h. q pr nõ denoĩetur terminãs istā vnionē. iõ nõ seqt 9clusio.

Ad decimũsextũ: Ad aliđ dico. q natura assũpta nõ manet ibi violẽter: q2 nõ inclinat ad oppositũ: qd tñ requirit ad hoc q violẽtaret. Et qñ dicit q inclinat ad ppriā psonalitatē. dico q oēs tales: natura creata iclinat ad suppositũ ppriũ: subsistit in ppria psonalitate: 7 sustẽtificat sunt false de vtute fmonis. q2 nũqz natura positiua iclinat ad aliqd ppie nisi sit positiuum nec subsistit nisi in positiuo nce sustẽtificat nisi ĩ positiuo. Personalitas aũt vltra naturā addit sol. i negationē depẽdẽtie. iõ natura nõ plus inclinat ad ppriā psonalitatē q affirmatio inclinat ad negationē.

aa Ad decimũseptimum: Ad aliud dico q illimitatio nõ facit plus q i vna natura nũero pñt esse tres psone q limitatio. q2 sic põt sustineri q i natura diuina illimitata pñt esse tres psone. ita bene põt sustineri q in natura hũana vna nũero limitata sunt tres psone: nec põt repiri aliq rõ plus pbans vnā ptẽ q aliā. q2 tñ vnũ teneret et fide et aliud nõ. iõ pp ter fidē nõ ppt aliā rõem teneo primũ nõ scđm.

Ad decimũoctauum: Ad aliud dico q natura hũana sic assumit ad vnitatē psone diuine q nõ fit psona diuina. 7 sic põt sustẽtificari ab vna psona diuina: ita a trib⁹: nõ q tres psone fiāt vna natura

Ad decimūnonū

sed ꝙ tres ꝑsone sustētificēt vnā naturā. Ad aliud dico ꝙ si possibile esset ꝙ tota eēntia diuina ⁊ nulla ꝑsona teriaret vnionē nature: tūc ista natura assumpta nō eēt ꝑsonata ꝓpria ꝑsonalitate nec alia. Primū ptz de se. scđm ꝑz de eēntia si sola teriet istā vnionē non ꝑt teriare eā tanq̄ ꝑsona: q: nō est ꝑsona. ⁊ ꝑ ꝯñs nec ꝑt dare nature ꝑsonalitatē: nec eā sustētare tanq̄ ꝑsona. q: tñ īpossibile est ꝙ eēntia assumat naturā nisi oēs ꝑsone assumāt eā. ⁊ ꝑ ꝯñs lz essentia ꝑmo teriet vnionē istā: tñ oēs ꝑsone teriabunt scđario. iō ipossibile est naturā vnitā nisi

Ad vicesimū

sustētificet ꝑ aliquā ꝑsonā. Ad aliud dico ꝙ accipiēdo dependentiā ꝓprie prout iportat cāsalitatez: sic natura assūpta nō plus depēdet ad filiū q̄ ad patrē, iō ista natura magis dicit vniri filio q̄ depēdere ad filiū. vñ si natura deponatur adhuc depēdet ꝓprie ad filiū: sic qn̄ est as-

BB
Ad primū principale

sumpta. Ad ꝑmū principale: dico ꝙ loq̄ndo de hoīe nō assūpto hō ⁊ hūanitas nō distinguūtur q̄tū ad ꝑncipale significatū. si tñ vtrūq₃ hēat suppositōnez ꝑsonalē q: tūc tā hō q̄ hūanitas supponit ꝓ natura diuina nō depēdēte q̄ cadē ē sicut supposito ꝙ hō sit albus tūc hō et albuz nō distiguūt si vtrūq₃ hēat suppositiōez ꝑsonalē: q: vtrūq₃ supponit ꝓ natura subiecta albedini. ſ loq̄ndo de hūanitate assumpta tūc hō ⁊ illa hūanitas ꝓut vtrūq₃ hz suppositōez ꝑsonalē distiguūt: q: supponit ly hō ꝓ supposito diuino ⁊ ly hūanitas ꝓ natura humana. Tūc dicēdo ꝙ loq̄ndo de hūanitate nō assūpta ⁊ hoīe ꝙ h̄ est vera. iste hō ꝑt esse assumpt⁹: ⁊ tñ h̄ est ipossibilis iste hō est assūpt⁹: ſ h̄ hūanitas ꝑt ēē assumpta est vera: ⁊ h̄ silr hūanitas est assūpta ⁊ tota cā istoꝝ est: q: aliq̄d connotat ⁊ iplicat ꝑ vnā ꝓpositōem q̄d nō ꝑ aliā. nā qn̄ dicim⁹ hō ꝑt esse assumpt⁹: ly hō vt hz distributōem ꝑsonalē supponit ꝓ natura hūana nō depēdente ab aliquo supposito ⁊ virtute ist⁹ ꝓpōis hō ꝑt esse assumpt⁹ itelligit ꝙ natura humana q̄ nō depēdet ab aliquo ꝑt initi ⁊ depēdere ad suppositū diuinū: ⁊ h̄ veruz est. ſ qn̄ dicim⁹ hō est assumpt⁹ ly hō vt ꝑus h₃ ꝙ hz suppositōez ꝑsonalē supponit ꝓ natura hūana nō depēdente actualit ⁊ ꝑ ꝯñs a pte subiecti iplicat ꝙ hō nō depēdet nec initit alteri. ex pte ꝑdicati iplicatur ꝙ hō depēdet ad aliq̄d suppositūz. ⁊ ꝑ ꝯñs ad istā ꝓpositōem hō est assumpt⁹ iplicat ꝯdictio: ⁊ iō est ipossibilis ꝓpter ꝯdictōem implicatā. Exēplū. hec est vera: albū pōt esse nigruz ꝓut subiectū ⁊ ꝑdicatū habēt suppositōem ꝑsonalē: q: tūc supponit ꝓ subiecto albedinis ⁊ h̄ est vera subiectū albedinis ꝑt esse subiectū nigredinis: q: pōt recipere nigredinez: ſ hec ē impossibilis albū est nigrū retēta cadē suppositione ꝑsonali q̄ prius. q: hec est impossibilis subiectū albedinis est subiectuz nigredinis q̄ tñ denotant ⁊ implicant ꝑ istā ꝓpositionem albū est nigrū: ⁊ cā istius variatōis ē q: hō nō tm̄ significat naturā humanā ſ ꝯnotat negatōem depēdentie. ⁊ h̄ loq̄ndo de hoīe non assūpto, iō qn̄ supponit ꝑsonalit supponit soluz ꝓ natura nō depēdente. loq̄ndo aūt de hoīe assūpto tūc ly hō significat naturā humanā ⁊ ꝯnotat suppositū ad q̄d depēdet hūanitas: iō qn̄ supponit ꝑsonalit supponit soluz ꝓ supposito ad q̄d natura dependet. humanitas aūt absolute significat naturā humanam nō ꝯnotādo negatiōem depēdentie nec nō depēdētie: nec aliq̄d suppositū ad q̄d depēdet vel dependere pōt q: nil pcuit⁹ ꝯnotat: ⁊ iō sic h̄ est vera hūanitas ꝑt esse vnita verbo: ita h̄ est vera hūanitas est vnita verbo.

Ad scđm

Ad aliud dico ꝙ natura vnita nō caret aliquo iportāte dignitatē: īmmo q̄cq̄d haberet positiuū si nō esset vnita hz mō ⁊ plus q: respectū vnionis: q: ꝑsonalitas ꝓpria nō est nisi q̄dam negatio.

Ad tertiū

Ad aliud dico ꝙ natura assumpta nō est aliq̄ ꝑsona: q: nec diuina nec hūana: tñ dicit ꝑsonata a ꝑsona dei: q: sustētificat ab ea. nō q: est ꝑsona diuina: īmmo h̄ est ita ipossibilis sicut h̄ homo est asin⁹ q: sustentificat ab ea. non q: ꝑsona diua.

Ad quartū

Ad aliud dico ꝙ lz ꝑsone diuine sint vna res quia vna essentia: tñ inter se sunt distincte res: ideo pōt aliquid cōpetere vni q̄d non alteri: lz alteri nō repugnet.

Questio. ij.

A
Questio duo discutit

Trū in beata vir-

v

gine fuerit fomes pctī. Hic duo sūt faciēda: q: ꝑmo videndū est q̄d sit fomes quō remāsit in btā virgine ⁊ quō nō. scđo quō btā virgo fuit ipeccabilis.

B
Primus arti[culus]

Circa primū dico ꝙ fomes pctī est aliq̄ q̄litas corporalis inclināns appetitū sensitiuū delectabiliter vl tristabiliter ad actū intēsiorē q̄ sit ſm rectā rōez eliciendus. Ex h̄ ptz ꝙ iste fomes nō est appetitus sensitiu⁹. tū q: fomes nō manet i xp̄o ante resurrectiōem nec post. appetit⁹ aūt sensitiuus manet. tū q: iste fomes non erit in beatis post resurrectōem: nec erat in ꝑmis parētib⁹: ſ infligebat in ꝑmis parentib⁹ ꝓpter eoꝝ peccatū. ⁊ ꝑ h̄ ꝯsequit in alijs. Appetitus aūt sensitiu⁹ fuit in eis ante pctm̄ sicut post. Qꝛ autē fomes sit q̄dam q̄litas. ptz: q: recipit magis ⁊ minus: q: vnus hō plus inclinat ad actū appetitus sensitiui q̄ alius: ⁊ idē hō plus iclinatur vno tpe q̄ alio ad illū actū sicut q̄libet experitur in se. Qꝛ aūt inclinet delectabiliter. pt₃: q: ideo vocatur a sanctis ⁊ doctorib⁹ libido cupido voluptas cōcupiscentia. Qꝛ aūt inclinet

tristabiliter. ptȝ: q2 sicut cōcupiscere est cū de-
lectatiōe: sic irasci est cū dolore. Jdeo dicit au-
gustin⁹ de baptismo paruuloꝝ languor iste ty-
rānus ꝙ mouet ad mala desideria. Ex ista au-
ctoritate. ptȝ ꝙ mouet appetitū cōtra iudiciū
rōnis. Sed est dubiū vtrū iste fomes fuit abla-
tus a btā virgine vł nō. Rūdeo ꝙ fomes pctī
fuit totaliter ablat⁹: q2 fomes pctī cōnotat a-
ctū pctī qualē nō potuit hre. Sed fomitē sim-
pliciter auferri pōt intelligi tripliciť. vno mō ꝙ
nō possit inclinare volūtatē ꝯ iudiciū rationis
ad aliquē actū. ⁊ sic fomes pctī fuit ablat⁹: q2
ꝙtūcumq3 potuit inclinare ad aliquē actū: q2
illa q̄litas remāsit in pte sensitiua: tn̄ aliqs ha-
bitus fuit in volūtate rōe cui⁹ illa q̄litas nō po-
tuit cā inclinare ꝯ iudiciū rōnis ꝙnimo actus
ille ad quē illa q̄litas iclinabat moderabať ꝑ
aliqd in volūtate. Jsta aūt ablatio pōt dupli-
ciť intelligi: vł in scđa sui sctificatōe: vel i pri-
ma. Jn pma fuit iste fomes ablat⁹ puta ī eius
ꝯceptōe qn̄ infūdebať ei⁹ aīa ne inclinaret ei⁹
volūtatē ad pctm̄ mortale: ꞩ non qn potuit in-
clinare ad pctm̄ veniale. Jn scđa sctificatiōe:
sc3 in ꝯceptōe saluatoris fuit totaliter libera-
ta a fomite nō qn remāsit illa qualitas: ꞩ sic ꝙ
nō potuit inclinare volūtatē ad aliquē actum
pctī mortalis vel venialis. Ex isto seq̄tur ꝙ an̄
ꝯceptōem saluatoris potuit peccare venialiť:
ꞩ nō mortaliť: ꞩ post nō. Alio mō pōt intelligi
simplr̄ auferri ita ꝙ nō inclinat ad aliquē actū
quē nō pt volūtas seq̄ns rectā rōem suspēdere
⁊ impedire simplr̄ ne talis actus ꝯ rectā rōem
oīo eliceret. ⁊ isto mō fuit ablatus i scđa sctifi-
catōne. Tertio mō pōt intelligi simplr̄ auferri
sic ꝙ nō pōt inclinare ad aliquē actū sine oīni
inobedientia ad rōem ⁊ voluntatē: ⁊ sine oīni
rebellione: ⁊ sic nō fuit oīo ablatus: nec in pri-
ma sctificatōe nec in scđa: q2 talis qualitas in-
clinať ad sitim: famē: somnū ⁊ alia silia: ⁊ talia
nō fuerūt in sua ptāte: q2 nō fuit in sua ptāte si-
tire vel esurire: ꞩ tn̄ ipa cohibuit tales motus
ꝙtum potuit: ⁊ si nō potuit nec fuit negligen-
tia voluntať in nullo peccauit: q2 tales motus
ꝙcunq3 vt precedūt actū voluntatis nullo mō
habēt rōnem pctī: isto mō pōt ꝯcedi ꝙ fomes
fuit i xpo ꝙdiu fuit viator: q2 illa qualitas fuit
in eo: sed nō inclinabat ad aliquē actū pctī ve-
nalis vel mortalis: sed tn̄ ad aliquos act⁹ in-
clinabit naturales. quibus conueniebat cum
alijs hoibus: sed post resurrectiōem nō fuit in
eo cū corpus glificatū assumpsit. Circa secū

Scđs articulus habet duas difficultates

apparent due difficultates. vna quō beata vir-
go fuit ipeccabilis cū nullus actus vel habit⁹
excludat omne pctm̄ nisi beatificus. Alia quō
potuit mereri si fuit ipeccabilis. ⁊ non potuit
flecti ad malū. Quantū ad primū dico ꝙ nul-

C De prima

lū actū vel habitū habuit ꝙ potuit excludere
omē peccatū tam omissionis ꝙ cōmissionis: ⁊
si nō potuit cōmittere actum malū: tamen po-
tuit cessare ab actu bono. ⁊ sic peccare pecca-
to omissionis ꝙtum fuit in se. Jdeo dico ꝙ ha-
buit aliquē habitū ad actū bonū inclinantē
⁊ retrahentem a malo. ⁊ deus sic ordinauit ꝙ
coexisteret sibi coagēdo immediate sicut cau-
sa partialis: sicut facit in oīni actione sicut di-
ctum est in scđo coagendo ad oēm actum bo-
nū ⁊ non coegit ad actū malū: ⁊ quia nullus
actus potest elici a causa scđa nisi concurren-
te causa prima imediate. ideo potuit bene age-
re ⁊ non male: nec peccare peccato ꝯmissionis
q2 deus cōcurrit vt causa partialis in actu bo-
no ⁊ virtuoso: ⁊ non in malo ⁊ vitioso. Sed

D De secunda

tunc quero quomodo potuit mereri. dico ꝙ li-
cet ex parte habitus habuit pronitatē ad bo-
nū ⁊ nō ad malū: ⁊ deus cooperabať sibi ad bo-
nū ⁊ nō ad malū: tn̄ in oibus actibus bonis di-
misit eā ꝓprie libertati vt libere ⁊ ꝯtingenter
posset oēs actus bonos elicere ⁊ sic meritorie
ita ꝙ potuit actū bonū elicere ⁊ non elicere. lȝ
nō malū. ⁊ per ꝯns eliciendo bonū actū mere-
batur. Sed est dubiū vtrum fuit peccabilis
peccato omissionis. videtur ꝙ sic: quia potuit
cessare ab oīni actu bono in quo potuit mere-
ri: ⁊ tenebatur tunc illū actū elicere. ergo ⁊c.
Respondeo. potuit cessare ab oīni actu meri-
torio qn̄ tenebať illum actū elicere aliter ille
actus non esset in potestate sua: sed si aliquan-
do cessaret deus stati cōcurreret vt cā totalis
ad causandū illū actum ne ipsa peccaret pctō
omissionis. Si queras vtrū ꝑ illū actū causa-
tū a deo totaliter meruit. dico ꝙ non: q2 ille a-
ctus nō fuit totaliter in sua ptāte eo ꝙ totaliť
causať a deo qđ tn̄ requiriť ad h ꝙ act⁹ sit me-
ritori⁹. Uel pōt dici ꝙ meruit ꝑ illum actū: q2
licet non potuit illū actum elicere: tamen po-
tuit ab isto actu cessare ⁊ alium actū bonum
circa idē obiectum elicere: ⁊ tunc deus subtra-
heret manutenentiā suā ab isto actu respectu
cuius fuit causa totalis ⁊ cōcurreret ad causā-
dum aliā actum circa idem obiectū vt cā par-
tialis: ⁊ tunc si sufficit ad actū meritoriū ꝙ vo-
luntas possit cessare ab actu; licet non possit
elicere actū: tunc potest dici ꝙ iste actus ē me-
ritorius: si autē requiriť ad actū meritoriū ꝙ
eliciatur a voluntate creata totaliter vel ptia-
liter. Tunc est dubiū quō potest saluari a pec-

E Dubitatur

cato omissionis: quia licet habeat bonum a-
ctū a deo creatū totaliter: tamē ille nō est me-
ritorius: quia non est a voluntate creata ꞩm
istam viam: ⁊ tenebatur ꝓ tūc elicere aliquē

bonū actū voluntatis: ꝛ ꝑ ꝯñs meritoriū: ꝛ nō fecit: ģ omisit facere qđ tenebaᷣ habere. ergo peccauit pctō omissionis: nec vt videᷣ potuit excusari ꝑ illū actū totaliᷣ creatū a deo. Si dicas ꝙ de⁹ nō creauit aliquē actū talē totaliᷣ ꝫ nō ꝑmisit eā cessare ab actu bono ꝑus elicito a volūtate eius. ꝛ si cessaret aliquādo q̄tū i ea fuit: tūc de⁹ imediate ꝛ totaliᷣ ꝯseruaret actū ꝑcedentē. ꝛ sic nō careret actu debito. Cōtra. Ꝭ ē eadē difficultas q̄ ꝑus: q: si de⁹ aliquo tpe quo tenebaᷣ illū actū elicere ꝛ ꝯseruare illū actū eliceret totaliᷣ ꝛ cōseruaret ꝛ volūtas sua nō. ergo ꝑ tūc nō fuit act⁹ meritori⁹: q: ad actū meritoriū nō tm̄ reqrıᷣ ꝙ eliciaᷣ a volūtate: ꝫ ꝙ ꝯseruetᷣ ab ea. pt dici ꝙ de⁹ sic ordiauit ꝙ nō esset restricta ad aliquē actū meritoriū eliciendū ꝑ quocūq; tpe sic ꝙ si nō eliceret nō peccaret quocūq; pctō. ꝛ si Ꝭ sit verū tūc ista difficultas soluta ē.

Obiectio
ꝛ Responsio

Si dicas ꝙ tūc btā ꝟgo meruit in tota vita sua. Rñdeo. de⁹ forte ordiauit ꝙ qñ e liceret bonū actū mereretᷣ: qñ aūt nō tunc ordinauit ꝙ nō teneretᷣ aliquē actū elicere meritoriē. ꝛ sic pꝫ ꝙ potuit mereri. Aliᷣ pt dici ꝙ nō est in ptāte cuiuscūq; suspēdere actū voluntatis simpliᷣ: qñ si ꝑñtenᷣ volūtati multa obiecta: lꝫ volūtas pt suspēdere actū suū circa vnū obiectū vľ aliud nō tn̄ retū cuiuscūq;. ꝛ tūc de⁹ ordinauit ꝙ ista obiecta mĺta circa q̄ teneret actū bonū elicere si obijcerenᷣ qñ teneretᷣ ꝛ obiecta forte mala. ꝛ tūc coopabaᷣ ad actuꝫ bonū ꝛ nō malū. ꝛ ꝑ illū actū meruit: q: libere eliciebat actū circa illud obiectū q: potuit elicere indifferenᷣ circa aliud: sic pt in ea saluari rō meriti ꝛ ꝑ multas alias vias.

Primū dubiū

Sed contra ista sunt aliq̄ dubia. ꝑmo videᷣ ꝙ fomes nō sit q̄litas sic inclinās ad actū: q: oē inclinans ad actū vľ est obiectū vľ potētia vľ hitus infusus vel acq̄sit⁹: ꝫ ista q̄litas nō est obiectū neq; potētia certū est nec hitus ifusus: q: de⁹ nō infundit hitū inclinātē ad actū malū: ꝫ tm̄ ad bonū nec est hitus acq̄sit⁹: q: ille gñatur ex actibus: fomes aūt i nobis ꝑcedit oēm actū: lꝫ nō i primis parētib⁹.

Secundū

Scđꝫ dubiū ē. vtrū illa q̄litas sit in carne vel i appetitu sensitiuo distincto ꝯ carnē.

Tertium

Tertiū est. q: nō vꝫ ꝙ sit aliq̄s hitus iclinās ad actū tristabiliᷣ: q: de rōe hitus ē delectabiliᷣ inclinare. Itē volūtas fugit tristicias: ģ nullus hitus in volūtate iclinat tristabiliter.

Quartū
ꝫ

Quortū ꝑ q̄d pt auferri fomes vt nō inclinet volūtatē ꝯ rectā rōem.

Ad primum

Ad ꝑmū istoꝝ dico ꝙ nō est gñaliᷣ verū ꝙ oē iclinās ad actū est potētia obiectū vľ hitus: nā cognitio actualis i itellectu quodāmō inclinat volūtatē vt cā ꝑtialis retū sui act⁹. act⁹ appetit⁹ sensitiui inclinat quodāmō volūtatē sic cā ꝑtialis. siliᷣ in operāte virtuose virtutes: scꝫ in appetitu sēsitiuo hñt act⁹ positiuos cuiusmōi sunt tēperātia fortitudo ꝛc. ꝛ nō negotōis cuiusmōi sunt hūilitas castitas ꝛc. ꝛ in talib⁹ q̄tū ad ptē sensitiuā est duplex inclinās vnū causatā ex actibus virtuosis vel viciosis q̄ten⁹ tēperanᷣ a volūtate. ꝛ illud sic causatū pt dici hitus. ꝛ ē aliđ iclinās nō causatū ex actib⁹: ꝛ illud est q̄litas aliq̄ naturalis ꝯñs cōplexiōem hoīs quō dicim⁹ ꝙ vn⁹ mag̃ disponiᷣ ad tēperantiā: ali⁹ ad castitatē: terti⁹ ad fortitudinē. ꝛ sic pꝫ ad ꝑmū

Ad scđm

Ad scđꝫ pt dici ꝙ iclinās illud sit i ipa carne vt distiguiᷣ ꝯ appetitū sensitiuū. Ꝭ pꝫ q: illud aliqñ pt esse calor. pꝫ etiā q: ex diuersa dispositōe q̄litatū corporaliū gñanᷣ act⁹ q̄ vocātur passiones i appetitu sensitiuo: ꝫ ꝯstat ꝙ tales q̄litates sunt in carne.

Ꝭ
Ad tercium

Ad aliud dico ꝙ assūptū est falsū: q: de rōe hitus nō est plus iclinare delectabiliᷣ ꝙ tristabiliᷣ. qđ pꝫ: q: sic in volūtate est act⁹ volēdi vel nolēdi: ita idi etiā sūt hitus gñati ex istis actib⁹: ꝫ hitus gñatus ex actib⁹ volēdi inclinat delectabiliᷣ: ꝛ hit⁹ gñat⁹ ex actib⁹ odiēdi īuidēdi detestādi inclinat tristabiliᷣ ad oēm actū ad quē inclinat. null⁹ cm̄ pt aliquē odire delectabiliᷣ. Et qñ dicis ꝙ volūtas fugit tristiciā verū est: q: fugere volūtatꝫ nō est aliud nisi nolle illud qđ fugit: ꝛ ex ista fuga sequiᷣ tristicia sic ex ꝯsecutiōe delectatio.

J
Ad quartū

An aliud qñ q̄riᷣ ꝑ q̄d pt auferri fomes: dico ꝙ ꝑ aliquē hitū informātē voluntatē pt sic auferri vt nullo mō inclinet volūtatē ꝑ potētiaꝫ siue actū elicitū retū cui⁹ fomes diciᷣ ꝑncipiū ꝯ iudiciū rōis: ꝛ si sic auferaᷣ tn̄ manet illa q̄litas in se. vñ si essent aliq̄ i quo essent illi act⁹ in appetitu sensitiuo intēsi multū ꝛ ꝑfecti i tātū ꝙ volūtas nullo mō pt tales passiōes cohibere illi mot⁹: nec essent pctā mortalia nec venialia. Sꝫ dubiū est vtrū ille hitus in volūtate ꝑ quē auferᷣ fomes mō ꝑdicto sit infusus vľ naturaliᷣ acq̄sit⁹. Et dicit Ꝭ Job. ꝙ volūtas non videᷣ seipam retrahere posse sine difficultate qñ cōdelectet appetitui sensitiuo: ꝛ iō ad delectabiliᷣ retrahendūꝫ se opꝫ aliq̄d delectabili⁹ causari in eo ꝙ sit delectatio appetit⁹ sensitiui quo finis sit sibi delectabilior: illud aūt non pt fieri ꝑ aliq̄d naturale: q: illa delectatio i appetitu excedit oēm delectatōeꝫ naturalē. igiᷣ ꝑ aliquid supnaturale. Contra. ista delectatio hita mediante hitu supnaturali nō habeᷣ nisi mediante actu: sed actus elicitus circa deum mediāte tali habitu est eiusdē rōis cū actu elicito sine eo ex puris naturalibus. ģ eodem mō delectatio cōsequitur actū mediante habitu naturaliter acquisito sicut infuso. Itē sicut aliquis nutritus inter xpianos credit articulos

fidei ita põt oẽs alios act⁹ elicere ptinẽtes ad
fidẽ. ⁊ p ꝯñs põt naturalr̃ deũ diligere. Itẽ de-
lectatio q̃ est i speculatõe est maxia ƀm phm: ƀ
ill' habet̃ naturalr̃. g̃ ⁊c̃. Itẽ aliq̃s põt medi-
ante hitu ⁊ actu acq̃sito naturaliter absorbere
tristiciã: g̃ eodẽ mõ põt mediãte hitu natura-
li diligere deũ sup oĩa: ⁊ sic hr̃e ðlectatõez. Jõ
dico q̃ illud põt fieri p habitũ naturalẽ sic per
supnaturalẽ. Si dicas q̃ tũc ex puris natura-
lib⁹ aliq̃s posset vitare oẽ pctm̃. Dico q̃ nõ: qr
de⁹ nõ acceptat illã moderatõem p habitũ na
turalẽ sic p supnaturalẽ: tñ possz sic acceptare
si sibi placeret. Ad aliud dico q̃ rebellio nõ põt
auferri ⁊ pfecta trãq̃llitas fieri nisi p aliq̃d su-
pnaturale infusũ non p aliq̃d naturale ex cãis
naturalib⁹ causatũ: ƀ p supnaturale puta p do
tẽ impassibilitat̃. Itẽ ꝯ ƀ q̃ ponit q̃ electio in
volũtate nõ põt esse nisi p̃cedat iudiciũ rõnis
qr nõ maior ostẽsio obiecti req̃rit̃ a pte volũtat̃
q̃ a pte appetit⁹ sensitiui ƀ ad ƀ q̃ appetitus
sensitiu⁹ hẽat actũ suũ nõ requirit̃ nisi sola ap
prehẽsio obiecti sine oi iudicio sic q̃libet expit̃
igit̃ ad ƀ q̃ volũtas hẽat actũ suũ solũ requiri
tur ostensio obiecti p̃cedens sine oi iudicio ra
tionis. Hec de q̃stione. Questio. iiij.

Questio III quattuor discutit — B

Trũ beata virgo

debeat dici parẽs xp̃i ƀm naturam
hũanã. Hic sunt q̃ttuor faciẽda. pri
mo vidẽdũ vtrũ btã virgo actiue opabat̃ i cõ-
ceptõe xp̃i. Scḋo p quẽ modũ opabat̃. Tertio
vtrũ p̃cise ppt̃ illã opatõem dz dici mater xp̃i
Quarto vtrũ ipa sola dẽat dici mat̃ xp̃i vl̃ nõ.

B — Prime opi. arti: cul: primi Probatio prima

Quãtũ ad primũ est opinio cõis q̃ mr̃ hz tm̃
rõem receptiui ãministratio materiã ⁊ semen
viri hz rõem actiui: illud est de intẽtõe phi i li
bro de aĩalib⁹. ƀ ꝯclusio pbat̃ sic. sicut pr̃ se hz

Secunda

ad actiuitatẽ: sic mr̃ ad passibilitatẽ: ƀ pater ẽ
solũ p̃ncipiũ actiuũ: igit̃ mater ẽ solũ p̃ncipiũ
passiuũ. Itẽ de beata virgine arguit̃ spãliter

Tertia

qr virt⁹ finita agit i tpe ⁊ nõ i instãti: ⁊ p ꝯñs
nõ põt coagere virtuti ĩfinite cui⁹ est agere in
instãti: ƀ corp⁹ xp̃i fuit formatũ i vtero ṽginis
in istãti. g̃ ⁊c̃. Itẽ si sic: tũc xp̃s descẽdisset de

Quarta

adã ƀm rõem seminalẽ. pbat̃: qr creatura non
iducit formã substãtialẽ nisi p virtutẽ semialẽ
Si g̃ btã virgo egisset in iductõne forme sub-
stãtialis egisset ƀm rõem seialẽ. Cõtra ista ari
stoteles ⁊ oẽs phi vident̃ dicere oppositũ. naz
potẽtie vegetatiue sunt actiue ƀz oẽs. pz scḋo
de aĩa vbi ondit q̃ pret̃ calorẽ naturalẽ in au-
gmẽto est alia potẽtia actiua scz potẽtia vege
tatiua: ƀ in btã ṽgine fuit potẽtia vegetatiua
g̃ ⁊c̃. Jõ dico aliter q̃ mr̃ aliquo mõ se hz acti-
ue respectu ꝓlis: qr qñ est gñatio vniuoca veri

sile est q̃ forma substãtialis inducẽs formã et
forma inducta sint eiusdẽ rõis: nũc aũt gñatõ
hoĩs ẽ vniuoca ⁊ forma substãtialis viri ⁊ mu
lieris sunt eiusdẽ rõis: igit̃ cũ in gñatõne ꝓlis
nõ sit alia forma substãtialis eiusdẽ rõis cũ for
ma gñata nisi forma mr̃is: g̃ gñatio forme sub-
stãtialis ⁊ eius iductio est attribuẽda mr̃i. ⁊ p
ꝯñs mater se hz actiue in gñatõe ꝓlis. Si di-
cas q̃ pr̃ in gñatõe ꝓlis solũ se hz actiue. Con
tra. pater nõ plus facit q̃ vn⁹ ignis gñatus in
tertio gñato: puta si vn⁹ ignis generet aliũ et
scḋs tertiũ: sic pr̃ non plus facit nisi q̃ decidit
semẽ: ⁊ semẽ post est cã actiua: iõ q̃tũ ad indu-
ctionem forme substãtialis mater est cã p̃nci-
palior q̃ pater. Si dicas q̃ istud argumẽtũ eq̃
liter ꝯcludit. Cõtra te. qr oẽs forme actiue eius-
dẽ rõis pñt hr̃e effect⁹ eiusdẽ rõis: ƀ i pr̃e ⁊ ma
tre sunt forme eiusdẽ rõis: ƀ illa q̃ est in matre
est inductiua forme i materia ꝓlis sine pr̃e. igi
tur eodẽ mõ forma substãtialis pr̃is põt ƀ face-
re sine mr̃e. Rñdeo ad inductõez forme substã
tialis ƀm cõem cursum q̃ mõ est ꝯcurrũt accñ-
tia tanq̃ dispões necẽrio req̃site puta calor na
turalis ⁊ q̃litates nobis ignote. et si oẽs dispo
sitões ⁊ oĩa accñtia essent eq̃lia in pr̃e q̃ sunt i
matre posset pr̃ agere q̃d agit mater: ⁊ qr nõ ẽ
sic: iõ nõ põt pr̃ sic agere. Ad primũ p illa o-

Ad primum

pinione dico q̃ phs intelligit q̃ semẽ hz rõem
actiui q̃tũ ad aliq̃s trãsmutatões: ƀ nõ q̃tum
ad vltimatã inductiõem forme: ƀ q̃tũ ad mul-
tas alteratões p̃cedetes. Ad aliud dico q̃ si

Ad secundum

oĩa accidẽtia essent in pr̃e q̃ sunt in mr̃e argu-
mentũ ꝯcluderet verũ: qr pr̃ hr̃et actiuitatẽ re
spectu forme substãtialis ꝓlis: sed nõ est sic. ƀ
in matre ẽ aliq̃d accidẽtale ⁊ color naturalis
matris ⁊ sperma eius ꝯcurrens cũ eius forma
eius rõe pt dici hr̃e rõem actiui: sed in pr̃e nõ
est aliq̃d sic. Ad aliud dico q̃ virtus finita põt

Ad tertium

coagere infinite: qr qñ effect⁹ pducit̃ põt pdu-
ci in instãti sicut in tpe: tunc virtus finita põt
agere in instãti sicut in tpe. Circa aliud argu

C — Solutio q̃rte p-bationis tria facit. Primum

mentũ sunt tria facienda. Primo videndũ est
quid est semen ⁊ ratio seminalis. Scḋo que ẽ
necessitas ponendi rationẽ seminalez. Tertio
quomodo se habet respectu formatõis corpo-
ris xp̃i. Quantũ ad primũ dicit Johes q̃ ra-

Responsio scoti.

tio seminalis nõ ponit̃ propter creatõez vitã-
dam: nec vt saluetur naturalitas generatiõis
Non ponitur propter ista: quia aut pars for-
me generande precedit aut non. Non propter
primũ: qr quero de illã parte acquisita ð nouo
quere Job. ⁊ concludit q̃ generatõ sit natura
lis ex sola inclinatione principij passiui: sicut
grauitas in quantũ principiuz passiuum facit
motum naturalẽ: ⁊ non in quantũ principium

Primū dubiū contra scotū

actiuū q̄re Joh.i scđo.di.viij.in materia de rō nib⁹ seminalib⁹. Cōtra istud sunt multa dubia. pmo ꝯ h̄ qđ dicit ꝙ naturalitas gn̄atōis saluat̄ p solā inclinatōez passiuā ita ꝙ potētia dr̄ pncipij naturalis violēta vl̄ neutra p cōparatōem ad actū quē recipit: qꝛ ipossibile ē idez retū oppositoꝝ h̄re iclinatōem naturalē: ꝸ potētia passiua eq̄lit̄ inclinat̄ ad opposita ⁊ non plus ad vnū ꝙ̄ ad aliud: igit̄ nō h̄z talē iclinatōem. pbat̄: qꝛ de celo ⁊ mūdo dicit ph̄s ꝙ q̄cq̄d naturalit̄ est ī vno loco violēter recedit ab illo. ⁊ h̄ est verū: qꝛ h̄z iclinatōez actiuā ad vnū oppositoꝝ ⁊ nō ad aliud: qꝛ iclinatio semp arguit potētiā actiuā i illo i quo est. Si dicas ꝙ nō h̄z iclinatōem retū forme deteriate: ꝸ retū forme ideteriate ⁊ i cōi. Cōtra q̄ro q̄d est ista inclinatio aut est aliq̄d absolutū aut aliq̄d respectiuū: aut nihil. Si nihil addit sup ipaz materiā: ğ materia est ī potētia neutra rctū cuiusciūq3 forme: ⁊ h̄ est: qꝛ h̄z inclinatōez actiuā ad vnū oppositoꝝ ⁊ nō ad aliud: qꝛ inclinatio sēp arguit potētiā passiuā in illo i quo est. Si aūt addit aliq̄d absolutū sup essentiā materie: tūc sequit̄ ꝙ materia semp h̄z iclinatōez naturalē vel nūq̄: qꝛ q̄ñcūq3 materia existit sub vna forma semp iclinat̄ ad aliā: ğ si h̄z tm̄ vnā iclinatōem naturalē ideteriate illa semp maneret: ꝸ h̄ est falsū: qꝛ qñ inducit̄ vna forma tūc nō manet iclinatio ad illā: qꝛ inclinatio sic̄ desideriū est semp retū nō h̄iti. Si dicas ꝙ h̄z diuersas iclinatōes ad diuersas formas deteriate. h̄ ē ꝯ te: qꝛ tu ponis ꝙ ad nullā formā iclinat̄ determinate: qꝛ alit̄ violēter q̄esceret sub vna forma p te. ⁊ h̄ ponis differētiā int̄ q̄etē violētā ⁊ q̄etā materie sub forma in pmo tuo. Si iclinatio addat respectū aut ğ addit vnū respectū aut plures. Si tm̄ vnū respectū ad formā i cōi. Cōtra. iste retūs si sit realis h̄z t̄minū realē ⁊ vnū nūero sic̄ respect⁹ est vnū nūero: ꝸ forma i cōi est tm̄ ens rōis: ğ nō pōt esse tm̄ vn⁹ retūs realis nec rōis sic̄ p̄z alibi: ꝸ si sunt plures respect⁹ ꝸm pluralitatē formarū. Cōtra h̄ est ꝯ te: qꝛ m dicis ꝙ materia nō h̄z iclinatōez ad aliquā formaz deteriate: ꝸ si ponant̄ tot retūs deteriati quot sunt deteriate inducēde. seq̄t̄ ğ ⁊c̄. Silr̄ q̄rendū est de illo retū aut erit realis aut rōis. nō pmo mō: qꝛ termin⁹ non est realis. nec scđo mō qꝛ nō causat̄ p actū intellect⁹. Si dicas ꝙ materia nō inclinat̄ ꝸm se: ꝸ p aliquā dispositiōnē additā. Quero: aut illa dispositio est actiua aut passiua. si actiua habet̄ ppositū ꝙ nūq̄ aliq̄d passiuū inclinat̄ ad aliud nisi q̄ñ idez est actiuū ⁊ passiuū: qꝛ semp iclinatio sonat actiuitatē. Cōtra: essentialior ē iclinatōez ⁊ ordinē h̄z receptiuū retū act⁹ sui: ⁊ silr̄ actiuū ꝙ̄ illud qđ nec est actiuū nec passiuū. Scđz dubiū est de rōe illi⁹ opinionis: qꝛ extrinsecū agēs nō prius natura agit ꝙ intrisecū. si ponat̄ puta rō seminalis h̄ p̄z: qꝛ cā nobilior sive sit eiusdē rōis sive alteri⁹ nō pus agit ꝙ̄ ignobilior: qꝛ omēs cause sil̄ agūt. Tertiū est: qꝛ videt̄ ꝙ in elemētis sit ponēda rō seminalis: qꝛ Aug. ponit rōes seminales vt qđlibet nō fiat ex quolibet. ꝸ determinatū ex determinato. si ğ elemētū req̄rit determinatū pncipiū a quo h̄z esse. deteriatuz elemētū a quo pōt gn̄ari: ita ꝙ non pōt ex alio gn̄ari: tūc in elemētis cēt rō seminalis sic̄ i alijs.

Secundū

Tertium

Quartū

Quartū dubiū est de descriptōe seis quā dedit: qꝛ videt̄ ꝙ vnū semē nō semp intēdat̄ ppt̄ alterū: qꝛ semē tritici est triticū: ita ꝙ verū triticū gn̄atur ex vero tritico sic̄ ex semine ꝸm augustinū. ⁊ tm̄ triticū nō intēdit̄ ppt̄ aliđ. Quintū dubiū est de h̄ qđ dicit ꝙ semen nō est pncipiū actiuū gn̄atōis: qꝛ est impfecti⁹ h̄ est ꝯ euz dicit eñ in tertio ꝙ pr̄ h̄z rōem actiui ⁊ mater silr̄: ⁊ pater h̄z rōem actiui pncipalio: ⁊ h̄ non est nisi rōne seminis: qꝛ nihil aliud facit pater nisi decidit semē: ğ nō est ꝯ rōem agent̄ pncipalis esse impfecti⁹ ipo pducto. Ideo mihi videt̄ ꝙ semē stricte sūptū sicut loq̄tur augustin⁹ in diuersis locis de semine est corp⁹ determinate spēi ex quo p causas naturales ꝸz cōez cursum nature natū est corpus consilis spēi pduci: ita ꝙ nō ab alio corpore alterius spēi. Mā aūt sit corpus determinate spēi p̄z: qꝛ non ex quolibet fit qđlibet ꝸ determinatū ex deteriato. tm̄ qꝛ ꝸz augustinū triticū fit ex tritico ⁊ nō ex alio grano ꝙ aūt ex semine p causas naturales natū est aliq̄d gn̄ari p̄z: qꝛ iō xp̄s dicit̄ descendisse de adā nō ꝸm rōnes seminales qꝛ nō ꝸm cōem cursum nature: nec habuit xp̄s de facto rōnem seminis in eius pductione. Mā aūt corpus gn̄atum ex semine sit cōsimile ⁊ pductiuū cōsimilis p̄z inductiue: qꝛ triticū est semē respectu tritici: ⁊ nō dicit̄ nisi sicut pater ⁊ filius. ꝙ aūt aliqñ sit pars generandi p̄z de semine in pomo: ꝸ nō est semen respectu pomi ꝸ respectu arboris: ⁊ iō nō est de rōe seminis qđ sit imperfectius pducto ex semine: neq3 ꝙ intendat̄ ppter aliud: nec est de rōne seminis ꝙ sit pximū ex quo pducitur vltimo generatum nec est mediū: sed est primū. Unde si sunt multa agentia ordinata ⁊ multe actiones od productōem alicuius compositi determinate speciei sicut in generatione tritici: qꝛ ibi sunt multe actiones solū illud qđ est primū habet rōez seminis respectu vltimi generati ⁊ nō scđz respectu alicuius medij ⁊ ideo q̄uis in gn̄atōne tritici sunt multe generationes et corruptiones mediorꝝ: tamē triticū non est semen corū

Quintū

D Sententia

gñatoꝝ medioꝝ q̄ differunt forte ſm ſpēm: qꝛ ſemē nō imediate reſpicit inſtra diuerſarū ſpe-rū ſꝫ illa q̄ ſunt eiuſdē ſpēi. nō triticū qḋ eſt pri-mū agēs creatū in toto iſto creſſu eſt ſemē tri-tici vltimo geniti ⁊ non ſemē alicui⁹ intmedij. Sciēdū ꝙ ſemē eſt ꝓncipiū ꝓductiuū alicui⁹ īdiuidui determiate ſpēi ita vni⁹ indiuidui ꝙ nō alteri⁹ ſic triticū eſt ſemē tritici: qꝛ ſic eſt ſemē tritici ꝙ nō ſemē alteri⁹. ⁊ ſemē hoīs ita eſt ꝓ-ductiuū hoīs ⁊ nō aſini: ⁊ aliqñ ſemē ⁊ illḋ cu-ius eſt ſemē ſunt eiuſdē ſpēi ſicut triticū cum tritico: ⁊ aliqñ alteri⁹ ſicut hō ⁊ ſemen homis.

E Scds articulus [illegible] quar[illegible] reſolutio

Quātū ad ſcḋm articulū dico ꝙ neceſſitas ponēdi rōem ſeminalē ſm intētōeꝫ auguſtini nō eſt vt vitet̄ creatio: qꝛ creatio nō dꝫ vitari: ſꝫ ꝯcedit̄ in ꝓncipio ſcḋi: nec ponit̄ ꝓpter gña-litatē gñatōis: qꝛ ſi materia eēt ſepata ab oī forma ſubſtātiali ⁊ accidētali ⁊ ſtaret nuda eſ-ſet in potētia ad formā ſubſtātialē: ⁊ tūc eſſet vera gñatio: ⁊ tñ certū eſt ꝙ ibi eſſet ſola ma-teria: g̃ pōt ſaluari gñatio ſine rōne ſeminali. Itē ſi ex quolibꝫ pt̄ fieri qḋlibꝫ: tūc nō eſſet rō ſeminalis ponēda ſm auguſtinū ſup gen. ⁊ tñ gñatio eēt naturalis ſicut nūc eſt. vn̄ qꝛ augu-ſtin⁹ vidit vnū corp⁹ ex iſto ⁊ nō ex alio ſic tri-ticū ex tritico ⁊ nō ex ordeo: iō ponit diſtincta ſeīa ⁊ diſtictas rōes ſeīales vt corp⁹ determiate

Dubitatio

ſpēi gñetur ex corꝑe determiate ſpēi. Sꝫ dubiū eſt tūc quō ſaluabit̄ naturalitas gñatōis. vbi ſciēdū ꝙ naturale accipit̄ multꝪ modis. vno mō vt diſtiguit̄ ꝯ artē de quo ſcḋo phiſicoꝝ dicit̄ ꝙ ꝓncipiū actiuū diuidit̄ in agēs a natura ⁊ a volūtate: ⁊ ſic oē agēs nō liberū dicit̄ natura-le: ⁊ hō mō agēs violētū dicit̄ naturale: qꝛ non ē liberꝝ puta mot⁹ grauia ſurſū dicit̄ naturalis: qꝛ eſt a natura vt diſtiguit̄ ꝯ ꝓpoſitū. Exēplū: qñ vnū graue eleuat aliud min⁹ graue ſicut pꝫ in li-bra librāte duo grauia vbi magis graue deſcēdit ⁊ min⁹ graue aſcēdit: ibi cū eſt mot⁹ violētus qꝛ min⁹ grauis ſurſū ⁊ eſt mot⁹ naturalis: qꝛ ē a cā naturalit̄ agēte: qꝛ ab alio graui naturali-ter deſcēdēte. ſcḋo mō accipit̄ natura vt diſti-guit̄ ꝯ ꝯſuetudinē vel doctrinā: ⁊ ſic habitus gñati nō dicūt̄ eſſe a natura qꝛ ſunt acq̄ſiti ex actib⁹ ꝯſuetudinis: vt pꝫ ſcḋo ethicoꝝ. Ter-tio accipit̄ ꝓut diſtinguit̄ ꝯ violētū. ⁊ ſic dici-tur aliq̄d eſſe in potētia tripliciter: ſcꝫ naturali

B

violēta ⁊ neutra. Eſſe in potētia naturali ē ha-bere inclinatōem naturalē ad illud ad qḋ eſt i potētia ſicut graue eſt in potētia naturali ad eē deorſum qñ eſt ſurſum: qꝛ hꝫ inclinatōem natu-ralē ad eſſe deorſum: ⁊ eſt ꝓncipiū actiuū ſuffi-ciens illius motus remoto impedimēto. Eſſe aūt in potētia violēta eſt habere inclinatōem naturalē in cōtrariū ſicut graue qñ eſt deorſum eſt in potētia violēta ad eſſe ſurſum: qꝛ hꝫ incli-natōem naturalē ad deorſum. Eſſe in potētia neutra eſt qñ aliq̄d nec iclinat̄ ad hō nec ad ei⁹ oppoſitū ſicut ſupficies eſt i potētia neutra re-ſpectu albedinis: qꝛ nō plus q̄rū eſt de ſe incli-nat̄ ad eſſe albedinis q̄ nō eſſe eius: ſꝫ ſolū eſt i potētia receptiua ſine aliqua actiuitate: nō eſt in potētia neutra. Loq̄ndo aūt de potētia na-turali q̄ diſtiguit̄ ꝯ violentū: ſic dico ꝙ nūq̄ eſt aliq̄d in potētia naturali niſi qñ idē ē acti-uū ⁊ paſſiuū reſpectu illius cuius ē in poten-tia naturali: qꝛ ex hō ꝙ eſt in potentia ad aliq̄d qḋ pōt recipe eſt paſſiuū: ⁊ ex hoc ꝙ eſt in po-tētia naturali eſt actiuū: qꝛ ex hoc ꝙ eſt in po-tentia naturali ad aliq̄d hꝫ inclinatōem natu-ralē. ad illud. inclinatio aūt naturalis nō eſt ni-ſi q̄dā motus q̄ non eſt ſine actiuitate. Preterea potētia pure paſſiua nō plus inclinat̄ ad vnā formā q̄ ad ſuū ꝯtrariū: ſꝫ potētia naturalis vt di-ſtinguit̄ cōtra violentū inclinat̄ determinate ad vnū ita ꝙ nō ad eius cōtrariū: qꝛ inclinari ad ei⁹ ꝯtrariū nō pt̄ niſi violenter: qꝛ illud eſt vio-lentū qḋ hꝫ cōtrariā inclinatōem vel natura-lē inclinatōem ad cōtrariū ſicut graue naturali-ter inclinat̄ deorſum violēter ſurſum. Preterea nil eſt violentū niſi qñ cōtra naturalē inclina-tionē aliquid fit in eo qḋ violentat̄: ⁊ iō qꝛ vo-lūtas nō habet inclinatōeꝫ naturalē ad aliq̄d qḋ fit in ea plus q̄ ad eius oppoſitū: nō volun-tas nō pōt violentari: qꝛ violenter mouet̄ ali-q̄d qḋ mouet̄ cōtra inclinatōem naturalē i to igit̄ qḋ eſt in potentia naturali ꝓut diſtingui-tur cōtra violentū hꝫ inclinatōem naturalem determinate ad vnū cōtrariū: ita ꝙ nō ad aliḋ qꝛ ad aliud nō mouet̄ niſi violēter: g̃ non natu-ralit̄ mouet̄ ad aliud. Quarto mō dicit̄ natu-rale vt diſtingui̇t̄ cōtra ſupnaturale. ⁊ ſic mo-tus grauis ſurſū dicit̄ ſupnalis: qꝛ pōt fieri ꝑ agens ſupnaturale. Quito mō dicit̄ naturale vt diſtinguit̄ cōtra ꝓncipiū motus ꝑ accidēs. de quo habet̄ ſcḋo phiſicoꝝ ꝙ medic⁹ eſt cā ſa-nitatis ꝑ accidēs rētū ſuppina. ⁊ ſic dī natura de oī qḋ eſt ꝑ ſe: ⁊ ꝓmo ꝓncipiū mot⁹ alicui⁹ to-tius mō illiua cui⁹ eſt pars ſiue ſit ꝓncipiū a-ctiuū ſiue paſſiuū. Ad ꝓpoſitū dico ꝙ gñatio eſt naturalis. primo mō vt natura diſtiguit̄ cō-tra artē ⁊ volūtatē ꝓpt̄ naturalitatē agētis qꝛ agēs nō agit ꝑ artē ſiue libert. Scḋo mō ē dī gñatio naturalis: qꝛ nō eſt ex actib⁹ ꝯſuetu-dinis. Tertio mō accipiēdo naturā ꝓut diſti-guit̄ ꝯ violētū ⁊ ꝓut potētia diuidit̄ i potētiā naturalē ⁊ violētā ⁊ neutrā ⁊ vocādo potētiā naturalē q̄ ꝓpꝛie diſtinguit̄ ꝯ violentū ſic nō dicit̄ generatio naturalis qḋ pꝫ: qꝛ aliq̄d di-cit̄ eē i potētia naturali: qḋ ē actiuū ⁊ paſſiuū

respectu eiusdē:nūc autē materia est ī potētia passiua solū respectu forme ⁊ nō actiua. igitur materia nō est ī potētia naturali distīcta ꝯtra violentū. Cāfirmat:q: qn̄ aliq̄d est in potētia naturali vt distinguit ꝯ violētū ad vnā formā illud est violēter sub alia forma aliter nō acciperet pōtētia naturalis vt distiguit ꝯ violētū q: qn̄ aliq̄d est sic naturalit̄ sub aliqua forma ē violēter sub opposito illi⁹ forme:ſ qn̄ aliq̄d est violēter sub vna forma est naturalit̄ ꝓut distiguit ꝯ violentū sub ei⁹ opposito:ſ qn̄ aliq̄d existit sub aliq̄ forma naturali:⁊ postea sub alia ita ꝙ ꝑma corrūpat̄:tūc sub opposito ꝑme forme existit:igit̄ violēter existit sub scd̄a. Ista patēt de gn̄i:ſ materia nō plus hꝫ iclinatōez ad vnā formā q̄ ad aliā:nec plus violenter existit sub vna forma q̄ sub alia:ſ precise respectu cuiuslibet forme ⁊ sm̄ nō esse est in potētia neut̄. Et iō accipiēdo potētiam naturalē ꝓ oī potētia distīcta ꝯ violentū siue sit naturalis ꝓprie siue nō ꝓprie:ſ neutra pāt cōcedi ꝙ materia ē in potētia naturali ad formā ꝟ est in potentia neutra:q: pure passiua ⁊ recepta nec est in potētia violēta naturali ꝓprie opposita violēto quō supficies est in potētia neutra ad albedinē ⁊ ei⁹ oppositū:nec est materia alit̄ in potentia ad formaz. Loq̄ndo de materia q̄rto nō sic dicit̄ gn̄atio naturalis ⁊ supnaturalis:ſ dī supnaturalis vt forma genita est ab agente supnaturali puta a deo:ſ forma pt̄ eē a deo dupliciter vel ſm cōez cursum nature quō effect⁹ ꝓduct⁹ a cā scd̄a dī imediate a deo tanq̄ a cā ꝑtiali:⁊ sic est ī ꝓposito. Alio mō est a deo ꝯ cōmunē cursum nature:⁊ tūc est a deo sic a cā totali:⁊ sic nā est ī ꝓposito:ſ gn̄atō dī naturalis q: forma cātur ab agēte creata naturali. Quita mō dī natural' siue forma ꝓducat̄ totalit̄ a deo siue ꝑtialiter a deo ⁊ ꝑtialit̄ ab agēte creato:q: ꝓducit̄ ab aliquo ꝑncipio intrīseco:q̄ꝺ facit vnū cū eo lꝫ sit ꝑncipiū passiuū ⁊ nō actiuū puta materia. Ex istis pꝫ necessitas ponendi rōes seminales:q: nō q̄ꝺlibꝫ gn̄atur ex qualibet:ſ deteriatū ex deteriato:⁊ qn̄ aliq̄d eiusdē rōnis fit ex alio eiusdē rōis:ita ꝙ ſm cōem cursuꝫ nature nō pt̄ fieri ab aliquo alteri⁹ rōis sic triticū fit ex tritico:si t̄n̄ fiat mediante alia alteri⁹ rōis:⁊ ꝟ ſm cōez cursū nat̄e sic semē fit ex arbore ⁊ arbor fit ex seie ⁊ iterū semē ex illa arbore:tūc illꝺ q̄ꝺ est semē ē semē rctū illi⁹ q̄ꝺ est alteri⁹ rōis a seie:⁊ rctū illi⁹ q̄ꝺ est eiusdeꝫ rōis cū seie sic semē arboris ē semē arboris cāte ad eo:q: arbor est alteri⁹ rōis a seie ⁊ ē semē alteri⁹ seis ꝓduci ab arbore ꝓducta a ꝑmo semie:⁊ illud scd̄ꝫ semē est eiusdē rōis cū ꝑmo:ſ ꝟ nūq̄ est nisi mediāte alio alteri⁹ rōis sic ē in ꝓposito arbor media int̄ duo seia. Ex istis pōt patere in q̄b⁹ ⁊ rctū quoꝝ est ponenda rō seialis q: est ponēda in illis ⁊ rctū illoꝝ rerū quarū vnū induiduū est natū cāri ab alio ſꝫ cōez cursum nature:⁊ ita gn̄ari ex illo ꝙ nō ex alio alteri⁹ rōnis:iō ponēda est ī aīalib⁹ ⁊ plātis ⁊ hmōi viuētibus q̄ ꝓducūt alia silia sibi in spē q: illa ꝓducta nō pn̄t ſm cōem cursum nature ꝓduci ab aliquo alteri⁹ spēi:⁊ iō ī elemētis nō est ponēda:q: nā t̄m̄ vnū elemētū pōt gn̄ari ab vna ſꝫ a multis sicut ignis pōt gn̄ari ex aq̄ aere ⁊ terra:⁊ ꝓpter illud nā t̄m̄ seialis rō est ponēda ī illis in q̄b⁹ cessante actōe ꝑncipalis agentis ꝓducit̄ aliq̄d mediāte seie:vt ī aīalib⁹ silibus ſ etiā ī alijs gn̄atis in q̄b⁹ deteriatū idiuiduū pōt t̄m̄ gn̄ari ex deteriato vni⁹ alicui⁹ spēi ita ꝙ nō alteri⁹. Quātū ad tertiū articulum quō se hꝫ semē rctū formatōis corpis xp̄i pt̄ dici ꝙ xp̄s aliquo mō fuit ꝓduct⁹ ex rōe seniali q: ibi fuerūt rōes seiales ad formandū corpus ex q̄b⁹ corp⁹ eius potuit naturaliter fuisse formatū sicut est aliud corp⁹:q: t̄m̄ iste rōnes seminales nō cācurrebāt ad agendū ſm cōem ⁊ vsitatū cursum nature ꝓpter ꝟ defecerūt ab ista denoiatōe rāes seminales:vn̄ formalit̄ fuit ibi vel potuit fuisse semē eiusdē dispositōis ꝓ aīa sicut est semē hoīs ⁊ fuit semē beate virgīs:q: t̄m̄ illud corp⁹ nō fuit formatū ſm cōem ⁊ vsitatū cursum nature:iō dicūt sctī ꝙ xp̄s nō fuit ꝓduct⁹ ſm rōnem seminalē. Alia est dissilitudo q: ad ꝓductōem alioꝝ hoīm cōcurrūt semē decisum ab hoīe ⁊ alia multa accidentia: q: non fuerūt necesse potuerūt hic:ſ si ibi fuerit semē silis dispositōis cū semine hoīs fuit imediate causatū a deo nō ab hoīe. Ex istis patere pt̄ ꝙ btā virgo opabat̄ in formatōe corporis xp̄i. nam in eius formatione fuit administratō materie:⁊ ad istam beata virgo operabatur per virtutem nutritiuā conuertendo alimentū in sanguineꝫ ⁊ alia huiusmodi ex quibus formabatur corpus xp̄i. fuit etiam ibi delatio materie ad locū conuenientē generationi:⁊ illa fuit miraculosa.⁊ illa solū fuit a spiritusancto.⁊ ideo q̄tum ad illam delatōem ⁊ multas alias transmutationes que ibi fuerunt beata virgo nihil fecit. Tertio fuit ibi inductio forme substātialis naturalis:⁊ respectu istius operabatur virgo cum spiritu sancto tanq̄ vna causa totalis:quia illa educitur de potentia materie:⁊ idea respectu vnius potuit beata virgo habere actiuitatem sicut respectu inductionis alterius forme habet alia mater. Quarto fuit inductio anime intellectiue ⁊ q̄tum ad illam nihil fecit beata virgo:quia illa non educitur de potentia materie:⁊ ideo respectu illi⁹

Tertius articulus incidentalis

Scd̄s articulus principalis

Z
Tertius articul⁹ principalis

nulla forma creata h3 activitatē. Sed tunc est dubiū vtrū beata virgo vere est mater dei posito q nihil operaret in formatōe corpora xpi sed tm̄ administraret materiā. dico q sic: q̄a tūc mater diceret totū istud: sc3 substātiā vni‑tāvita sensitiua ministrās materiā alteri indi uiduo eiusdē rōis ḃm cōem ꝛ vsitatū cursu3 na ture talē materiā trāsferēdo de loco discōueni ente ad locū cōuenientē gn̄ationi: ꝛ ħ sine actō ne sꝫ cū passione. Et q sic debeat dici mater o3 q habeat rōem aialis: ꝛ q locus gn̄ationis sit determinat⁹. ꝛ ideo terra non pōt dici mater: nō obstante q ministrat materiā generatiōi.

Quartus articu‑lus principalis

Sed debet ne sola virgo dici parens xpi: Di co q sic: q2 non est aliquid aliud dandū qd de‑beat dici parens xpi nisi spūssanctus: sed spūs sanctus non potest dici parens xpi. g̃ ꝛc. Assū ptū patet: q2 ad rōnem paternitatis requirit q ab aliquo aiali viuente procedat per motu3 sed spūssanctus nō est aial nec potest cōcurre re in formatōe isti⁹ corpis nisi libere: nec ḃ3 cō munē ꝛ vsitatū cursum nature concurrebat. g̃ spūssanctus non pōt dici parens. ꝛ p ꝯñs sola virgo debet dici parēs. Cōtra ista sunt mul‑ta dubia.

Primū dubiū

Primo eñ videt q beata v̄go nihil actiue operabat: q2 inducēs formā est nobili⁹ q̄ preparās. g̃ cū inductio forme naturalis in corpore xpi deputet beate virgini ꝛ prepara‑tio tm̄ spūi sancto. sequit q beata virgo erit no‑bilior spūi sancto. qd nullus posuit.

Secundum

Scd̄3 du biū est de semine ꝛ rōne seminali: vtrū sit acti ua vel passiua: ꝛ vtrū sit substātia vel accidēs q sit rō actiua videt: q2 vbicunq; phs loquitur de semine cōputat ipm inter causas mouētes ꝛ agentes.

Tertiū
Primo

Tertiū dubiū est: q2 videt q ratio seminalis est ponenda vt vitet creatio. si eni3 forma creetur: sequit q forma est per se termi‑nus pductōis. qd pbatur: q2 oē qd p se crea tur est p se termin⁹ pductōis forma p se creat p te. g̃ ꝛc. ꝛ p ꝯñs totū nō fit p se: qd est contra phm. vij. metaphisice. q̄ ponit q totū compo‑situ generatur p se.

Secundo

Preterea ḃm cōmentato rē. xij. metaphisice. numerus potentiarū i ma‑teria est ḃm numerū formarū. g̃ necesse est esse in materia aliq̄d qd h3 rōem entis anteq̄ for‑ma gn̄etur: ħ nihil tale pōt poni nisi i materia g̃ ꝛc.

Tertio
Quarto

Preterea tūc etiā essent datores formarū qd est ꝯ phm ibidē. Preterea. viij. metaphisice extrahēs formā nō largit multitudinē: ħ pfectō nē igit aliq̄d forme gn̄ande p̄cedit.

Quartū dubiū.
Primo

Quartū dubiū est q nō videt q gn̄atio dēat dici natu ralis ppter solā passiuā potētiā. Prio sic: q̄a alit nō differrēt naturalia ab artificialib⁹: q2 i illis est p̄ncipiū passiuū nō violētū. igit forma artificialis d3 dici naturalis sicut alia forma.

Preterea. ij. phisicoꝝ. si ars nauifactiua eēt i li gno sic est ad arte: eodē mō staret nauis a na‑tura sic mō ab arte: ħ si eēt i ligno: tūc eēt p̄nci‑piū actiuū i ligno sic mō qn̄ fit ab arte.

Secundo

Pret ea violētū est illud cui⁹ p̄ncipiū est ab ex̄ nō cō ferēte vim passiuo: ħ si materia sit solū passiua tūc nō ꝯfert vim: g̃ violēter retinet oē3 formā quā recipit.

Quintū dubium

Quītū dubiū est: q2 videt q i ma teria sit alia iclinatio ad formā q̄ pt hri sine a‑ctiuitate. qd pbat: q2 p̄mo phisicoꝝ matia ap petit formā qn̄ caret ea: ħ nil ipfectū h3 actiui tatē rerū sue pfectōnis. Itē p̄mo metaphisice oēs hoies natura scire desiderāt: ꝛ tm̄ nō oīs hoies agūt sp ad sciēdū. igit.

AD
Ad primum

Ad primū istoꝝ dico q spūssct̄us plus egit q̄ btā v̄go: q2 si spūs sctūs ppauit materiā ꝛ idurit formā cū btā v̄‑gine sic cā ptialis ꝛ sictr nō est vlr verū q indu ces formā sit nobili⁹ q̄ ppans: q2 idē pt eē pre parās ꝛ iducēs. Nec est pfecti⁹ q̄ effect⁹ maxi me cā ptialis. p3 de sole l3 sit verū de cā totali sic al's dcm̄ est.

B
Ad scdm

Ad aliud dico q rō seminalis alia est actiua ꝛ alia passiua: q aūt sit actiua ē de itētōe augustini sup geñ. In illo inqt gno ex quo ei inqt gn̄ūt ex quo pt gn̄ari arborē gra humoꝝ ex quo pt ꝯuerti i ramos. ꝛ p ꝯñs pōt hre rōem actiui. Et vere hēat rōem receptiui ꝯ3 etia: q2 quodd̄ ē est semē maris ꝛ quoddā se mē fēīe. fēīe aūt semē pt hre rōnem passiui. p3 etiā: q2 semē q̄rtū ad aliq̄d sui corrūpit: qd aūt corrūpit sc h3 i rōem passiui. g̃ h3 rōe3 actiui ꝛ passiui. Sz est ne sbā an accñs: dico q pt pōi forma sbalis scis vl' accñtalis: ꝛ q corrūpit in inductōe forme p̄ncipalis.

C
Ad tertiū dicitur pro primo

Ad tertiū dico de terio pductiōis q q̄rtū ad oīa talia est negan dus phs q2 ipē errauit. dic eñ q forma sbalis nō est pducibilis a deo: ħ a causis scdis p edu ctōem de potētia materie. Et nullo mō a deo xpianis̄ bñt dicere ꝯuū. iō ḃm phm cōpositū p se est termin⁹ pductōis: q2 ḃm eū nō pt pdu ci nisi cōpositū. xpiani aūt q̄ dicūt q forma pt fieri a deo p se sine matia ꝛ i matia: ꝛ q de fctō sit ab agente nō reqrente necĉrio materiā i sua actōe cuiusmōi est de⁹: ꝛ ab agēte reqrēte necĉ rio materiā in sua actiōe: cuiusmōi est cā crea‑ta: hñt dicere q forma est p se termin⁹ pductō nis vt est a deo: sic ab agēte nō reqrente ma teriā: ꝛ cōpositū est p se termin⁹ pductiōis vt forma sit ab agēte necĉrio requirēte materiā.

D
Pro scdo

Ad aliud dico q potentia materie non est a‑lia res media inter materiam puram ꝛ formā substantialem: quia potest deus facere mate‑riam sine oīn alia re differente ab ea: ꝛ tm̄ non potest eam facere sine potentia sua: sed phs ꝛ sctī sic loquentes dicunt illud q̄rtum ad illam denoiatōem extrīsecā: sic sc3 q quot sūt forme

inducēde in materia tot denoīationes extrinsecas habere pōt materia. puta q̄a in materia pōt induci forma asini bouis ⁊c̄. iō materia diuersa denoīatione extrinseca dicit̄ eē in potētia ad formā bouis ⁊ asini. ⁊ si esset vnū nomē ꝯpositū ⁊ ꝯcept⁹ ad significādū materiā vt pōt recipere formā asini et aliud nomē vel ꝯceptus vt pōt recipe formā bouis. tūc illi ꝯceptus vel voces dicerent̄ potētie materie ⁊ distincte potētie s̄m distinctionē formarū. Exēpluz in alijs sol habet potentiā ꝓducendi plātam ⁊ vermē: ⁊ iste potētie a pte solis nō distiguūtur sed sunt diuersi ꝯceptus vel voces denomināres diuersimode solē sine oī distictiōe a pte sui. puta vermificatiua. ⁊ h̄ nomē: vel ꝯceptus significat solē ⁊ ꝯnotat vermē ꝓducibilē a sole. ⁊ hoc nomē vel ꝯceptus plātificatiua significat eundē solē ꝯnotādo plantā ꝓducibilē a sole. ⁊ hec potētia vermificatiua et plātificatiua solū distinguūtur nō ꝓpt aliquā distinctionē in sole s̄ tm̄ sic distincti ꝯcept⁹ ꝯnotatiui vel voces. Eodēmodo est de potētia materie si essent distincta noīa vel ꝯcept⁹ impositi ad significanduz materiā vt est receptibilis diuersarū formarū dicerent̄ distincte potētie in materia nō ꝓpter aliquā distinctionē in materia sed q̄ sunt diuersi ꝯceptus vel voces significātes materiā p̄ncipalit̄ ꝯnotādo diuersas formas. ⁊ isto modo pōt saluari numerus potentiarū in materia respectu numeri formarū. ⁊ ꝓpter ignorantiā istius multi decipiuntur in istis ⁊ in alijs.

Pro tertio

Ad aliud dico q̄ phs nō ponit datores formarū. tū q̄ nō ponit deū agere aliq̄d imediate in istis inferioribus. tū q̄ nō ponit deū posse ꝓducere aliquid sine materia sicut nec agēs creatū. ideo ipi nō habēt ponere datores formarū. nos aūt xp̄iani ponimus q̄ est vnus dator formaruz ꝓpter causas oppositas. tū q̄ deus agit imediate in oī actione creature. tūz q̄a pōt ꝓducere aliq̄d sine materia. Vn̄ agēs naturale ꝓducit formā tanq̄ terminū p se. quia nō pōt ꝓducere p se sine materia: s̄ necessario p̄supponit formaz in materia. ⁊ si posset p se ꝓducere sicut deus tūc forma per se terminaret eius ꝓductionez.

Pro quarto

Ad aliud dico q̄ verū est q̄ extrahens de potentia ad actū nō largit̄ multitudinē de obiectiua potētia s̄ subiectiua quia idem homo q̄ prius fuit in potētia nūc est in actu: sed forma que nūc est in materia est alia res a materia q̄ p̄fuit. ideo loquēdo de subiectiua potentia sic largit̄ multitudinē. q̄a forma nunc inducta in materia ⁊ post nō: largit̄ ei multitudinē.

R Ad quartū. Pro primo

Ad aliud dico. q̄ de rōe nature est q̄ possit eē principiū per se motus illius in quo est actiuū vel passiuū: ⁊ nō de rōe nature est q̄ recipiat̄ in aliquo sed q̄ causet motū ei⁹ in quo est actiue vel passiue: sed ars nō est principiū eius in quo est per se. patet de medicina. ij. phisicoꝝ. vnde differētia est in hoc q̄ natura est p̄ncipiū actiuū vel passiuuz motus ⁊ quietis sed forma artificialis non. q̄ nullius est principiū. Vn̄ agens naturale ꝓducit totū compositū ⁊ non formā tanq̄ terminū per se. q̄ nō pōt ꝓducere per se sine materia: s̄ necessario ꝓducit formā in materia.

Pro scđo

Ad aliud dico q̄ illud est violentuz q̄n passum nō ꝯfert vim: sed ꝯfert ad ꝯtrariuz q̄ habet actiuā inclinationē ad ꝯtrariū. ptz de graui q̄d sursum quiescit violēter. sed materia non habet inclinationē ad vnam formam nec ad oppositam.

R Ad quintum

Ad aliud dico. q̄ appetitus. Vno modo accipitur vt distinguitur ꝯtra purā potentiā neutrā ⁊ violentā. Alio mō vt distinguit̄ ꝯtra potentiā naturalē ⁊ violētam. Primo mō materia nō appetit formā vt distinguit̄ ꝯtra purā potentiā neutrā ⁊ violētā: sic materia nō diligit formā nec habz inclinationē actiuā ad formā. Vn̄ sicut in materia nō est vera delectatio sic nec verus appetit⁹. Scđo modo accipiēdo sic est potētia neutra receptiua forme qua caret: per quā nata est pfici. ⁊ sic intelligit ꝯmētator. vel sub alijs verbis pōt dici q̄ appetitus nō distinguit̄ ꝯtra potentiā neutrā violētā et naturalē. Alio mō vt est potētia neutra modo predicto. applica ad ꝓpositū. Ad aliud dico. q̄ oēs hoīes natura scire desiderāt nō actu elicito sed q̄ oēs homines habent intellectū qui est in potētia ad actū sciēdi sic̄ ad suā pfectionē. Questio. iij.

Utruz habitus sit

Questio VII. Primū principale

qlitas absoluta effectiua actus. Q nō sit qualitas absoluta probat̄ sic. oēs habitus sunt in eodē predicamēto absoluto vel respectiuo: sed aliquis est habitus q̄ nō est qualitas absoluta. igit̄ ⁊c̄. Assumptū ptz. q̄a in pfectionib⁹ semp vltima pfectio est pfectior q̄ precedēs. sed actus est vltima pfectio habitus et actus generatiuus habitus nō est aliqua res absolute distincta a pmanētibus. ergo respectiua: sicut habit⁹ generatus ex motu locali nō est res absoluta. q̄a si actus nō sit nec erit habitus generatus ex actib⁹. Assumptū pz de scribētibus ābulātibus ⁊ oībus manualit̄ operātibus q̄ in eis ex motu locali generat̄ habitus rōne cui⁹ magis inclināntur ad actus ꝯsimiles.

Secundū

Itē. vij. phisicoꝝ. ad illa de p̄ma spē nō est motus. q̄ sunt ad aliq̄d habitus est de p̄ma specie. g̃ ⁊c̄.

Tertium

Q aūt habit⁹ nō sit causa effectiua actus. ꝓbat̄: quia si sic. aut

esset causa pricipalis aut scdaria nõ principa-lis. q: qñ causa pricipalis est naturalis: totus effectus est naturalis. si ergo habitus volũta tis sit causa pricipalis rc. sequit̃ q̃ actus volũ tatis erit naturalis. et p ɔ̃ñs non erit in ptãte volũtatis. qd̃ videt̃ icõueniẽs. nec est scdaria q: Augustin⁹ dicit q̃ grã se habet ad volũtatẽ sicut sessor ad equũ. ergo grã est causa pricipa lis. r p ɔ̃ñs alius habitus eodẽ modo de alijs. q: eadẽ rõ est de vno r de alio. Itẽ si sic. tunc habit⁹ est potẽtia. q: principiũ diuidit̃ ẽm pħz q̃nto metha. in potentiã actiuã r passiuã. hoc aũt falsum est. ergo rc. Ad oppositũ. oẽ in-clinãs effectiue ad actũ est absolutũ r est acti uuz. q̃ nõ sit passiuũ pz. q: potẽtia passiua ni-hil agẽs nõ est iclinatiua. Mr tale inclinatiuũ sit absolutũ pz. q: v. phisicoꝝ dicit̃ q̃ ad aliq̃d nõ est principiũ actionis nec terminus. Hic sunt duo articuli. Prim⁹ est vtrũ habitus sit qualitas absoluta. r dicit̃ hic q̃ habitus est q̃-dã respectus solũ. qd̃ ꝓbat̃ multipliciť. Ari-stoteles in predicamẽtis dicit q̃ scia est in ge nere relatiõis: scia est habitus. ergo rc. Itez vij. phisicoꝝ. scia r habit⁹ sunt ad aliq̃d. g̃ rc.

Itez. x. metha. habitus nõ est pfectio: actiõe sed actio est respectus. ergo habitus. Itẽ oẽ absolutuz põt intelligi nullo alio absoluto in-tellecto. ꝓbat̃: q̃a maior ẽ dependẽtia accidẽ-tis ad formã q̃ absoluti ad absolutũ. sed occi-dẽs põt intelligi nõ intellecta sbã. probat̃: q̃a põt videri corp̃aliter nõ visa sbã. q: q̃cquid pt potẽtia inferior r supior. sed scia nõ põt intel-ligi sine scibili: q: nõ est scia nisi aliq̃d est scitũ q: qd̃ sit scia i aliquo r q̃ nihil sciat̃ est iposſi-bile. Itẽ oĩe absolutũ põt fieri sine alio ab-soluto real̃r distincto: sed scia nõ põt fieri sine scibili: q: nõ est scia nisi aliq̃d est scitũ. Item ad mutationẽ rei extra aiam nõ sequit̃ nc̃rio destructio alicui⁹ absoluti in aĩa. q: licet de fa cto ad mutationez rei ex̃ sequit̃ destructio ali-cuius absoluti in aĩa. puta si obiectũ ex̃ corrũ-pat̃ notitia intuitiua intellectus de tali obie-cto corrũpitur natural̃r saltẽ. p potentiã tñ di uinã põt res absoluta extra aĩam destrui r oẽ absolutũ in aĩa cõseruari. s ad mutationez rei extra sequit̃ nc̃rio destructio scie. ita q̃ deus nõ põt facere q̃ scia maneat re extra aiam mu tata. igit̃ rc. Assumptũ pz. q: hec ꝓpositio sor tes sedet: licet nõ posset sciri ꝓp̃e: q: est ɔti-gẽs. tñ cõiter loquẽdo de scia p̃t sciri ẽm linco niensez. i. poste. vbi distinguit de quadruplici modo sciẽdi. tũc hec ꝓpositio sorte sedẽte me-diãte cognitõe intuitiua extremoꝝ scit̃ euidẽ-ter et sorte surgẽte nc̃rio destruit̃ ista scia. ita q̃ de⁹ non põt facere q̃ ita sciat̃ euidẽter sicut prius. q: hec nũc est fsa. r ẽm nõ põt sciri. ergo scia nõ est res absoluta: s solũ respectus. Se-cũdus articulus est. vtrũ habit⁹ sit causa effe-ctiua actus. r dicit̃ q̃ nõ. qd̃ probat̃. q: actiui-tas nõ attribuit̃ habitui nisi ꝓpt̃ quattuor cõ-ditiões cõueniẽtes habẽti habitũ. Quarũ pri mo est vt delectabilit̃ operemur. Scd̃a vt fa-ciliter operemur. Tertia vt prõpte operemur Quarta vt ad operanduz magis inclinemur. Sed primũ nõ cogit. q: delectatio ɔsurgit ex obiecto r ɔueniẽtia recipiẽt̃. s habit⁹ põt face re ɔueniẽtiã potẽtie ad obiectũ sine actiuita-te nihil agendo. g̃ rc. Nec scd̃m cogit. q: diffi-cultas potẽtie ad operandũ cõsurgit tñ ex in dispositiõe potẽtie ad recipiendũ actũ sine oĩ actiuitate. ergo rc. Nec tertiũ cogit. q: prõpti tudo potẽtie ꝓuenit ex eius dispositiõe. habi-tus autẽ põt disponere sine oĩ actiuitate. igit̃ rc. Nec quartũ cogit: q: habitus inclinat po-tentiã disponẽdo eã ad recipiendũ actũ. g̃ rc.

Cõtra. ista p ordinẽ ꝓbo q̃ habitus sit quali tas absoluta. q: oẽs habitus sunt in eodẽ p̃di-camẽto absoluto vel respectiuo. g̃ si vn⁹ sit ab solutus r oẽs. sed aliq̃s est absolutus. probat̃. q: si actus est absolutus q̃ est generatiu⁹ habi tus. ergo r habitus erit. Mr aũt actus sit abso lutus probat̃. q: p fidẽ nostra vltia opatio aie itellectualis est absoluta. q: est nostra pfectio vltima r si actus ille. igit̃ habitus generatus ex tali actu. Cõfirmat̃. q: btitudo nostra r pre miuz qd̃ nos pro laborib⁹ nostris recepturi fu turus est q̃d absolutũ r ponit̃ in aĩa subiectiue aut. igit̃ sicut habit⁹ aut passio cõsequẽs actũ puta delectatio. qd̃cumq̃ ipoꝝ ponat̃ btitudo nr̃a habet̃ ꝓpositũ. q: nõ est maior rõ q̃re vnũ sit absolutũ q̃ reliquũ. si eñ sit actus absolut⁹ sicut ponit̃ cõiter q̃ est tũc ille actus est gene ratiu⁹ hitus absoluti: si sit passio absoluta. tũc actus vel hitus quẽ ɔsequit̃ erit absolut⁹. Si dicis q̃ btitudo est q̃dã ɔiũctio aĩe cuz eẽntia diuiã q̃ ɔiũctio nõ est aliq̃d absolutũ. Cõtra iposſibile est trãsire de ɔ̃dictorio in ɔ̃dictoriũ vbi ñ est mot⁹ localis: nec ɔsurgit successio ex sola trãsitione tp̃is: qd̃ dico ꝓpter duas instã tias p̃us factas sine mutatiõe illi⁹ qd̃ trãsit: r extendẽdo mutationẽ ad oẽz acq̃sitionẽ r de-structionẽ. sed aĩa p̃us est nõ btã r postea btã sine oĩ motu locali: saltẽ p potentiã diuinã. et iste trãsitus nõ cõsurgit ex trãsitiõe tp̃is. igit̃ in aĩa nõ btã est aliq̃ p̃ma mutatio. puta acq̃si-tio vel dep̃ditio: r nõ est acq̃sitio alicuius nisi btitudinis q̃ non est respect⁹. igĩ est ibi aliq̃d absolutũ. ponere eñ q̃ btitudo nr̃a r premiũz nr̃m nobis in celo ɔferendũ est tñ respect⁹ est multũ vilificare btitudinẽ nr̃az. cũ igit̃ btitu-

B
Primus articul⁹

Argumẽtũ primũ

Secundũ

Tertium

Quartũ

C
Scd̃s articulus

D
Contra dicta

do nõ sit nisi octus vel habitus sequit̃ ꝓpositũ
Jtẽ q̃libet experit̃ in se q̃n delectat̃ vel tristat̃
q̃d nõ est in potẽtia tm̃ q̃dã retũs ⁊ isti multi
experiũt̃ h̃ q̃ dicũt oppositũ. igit̃ cũ3 in aĩa q̃n
delectat̃ nõ est nisi octꝰ vel bitus vel passio. ⁊ isti
sunt retũs: q2 est ꝯ experiẽtiã. igit̃ ⁊c̃. Dico igi
tur q̃tũ ad istũ articulũ ꝙ bitus est q̃litas ab=
soluta exñs in aĩa subiectiue.

E
Contra dicta in scdo articulo

Cõtra dicta in
scd̃o articulo: q2 q̃libet actꝰ inclinat potẽtiã: s̃
iclinatio nõ est sine actiuitate. g̃ ⁊c̃. Si dicas
ꝙ tripl'r pt̃ itelligi aliq̃d esse inclinatiuũ: sc3 ꝑ
modũ pncipij actiui passiui ⁊ neutri. Exẽpliz
pmi sic obiectũ iclinat potentiã. Exẽplũ scd̃i
sicut materia inclinat̃ ad formã. Exẽplũ tertij
sicut actꝰ pmꝰ iclinat dispõe3 ad actũ posteri=
orẽ. Exẽplũ. l3 g̃uitas nõ sit pncipiũ mouendi
deorsũ3: est tñ forma pōr disponẽs ⁊ iclinãs ad
actũ posteriorẽ puta ad motũ deorsũ. Aliud ex=
emplũ, si sint h̃ tria ligna vnũ humidũ aliud sic
cũ aliud neutrũ: tũc lignũ siccũ disponit̃ ad re
cipiẽdũ calorẽ mag' q̃ humidum vel neutrũ. tñ
siccitas non h3 aliquã actiuitatẽ rẽtũ caloris.
Eodẽ mõ in ꝓposito bitus est iclinãs potẽtiã
sicut dispositio siue octꝰ pōr disponẽs od actũ
posteriorẽ. Cõtra illud q̃d ex rõe sua mag' h3 i=
clinare potentiã q̃ pncipiũ aliq̃d ptiale. illud
mag' h3 rõem pncipij ptialis q̃ aliud: s̃ habitꝰ
est h'mõi mag' eñ inclinat q̃ obiectũ. g̃ ⁊c̃. ma
ior pt3: q2 nihil ita pfecte iclinat od octũ sicut
cã eẽtialis actꝰ: ⁊ iã cã sine q̃ non inclinat ad
actũ sicut cã essentialis. minor ꝓbat̃: q2 aliq̃n
posita cã ptiali puta obiecto pñte potentie ⁊
deficiẽte bitu nõ iclinat̃ potẽtia ad actũ: q2 pt
exire i actũ ⁊ nõ exire sine aliq̃ difficultate. Et
ita facilit̃ exiret in actũ in absentia obiecti sic
in pñtia loq̃ndo maxie de actu q̃ est i ptãte vo
lũtatis: s̃ exñte bitu i potẽtia cũ alijs req̃sitis
vix pt̃ hõ resistere sine magna difficultate q̃n
exeat in actũ s̃m iclinatõem bitus q̃ cũ q̃si im
pellit ad h̃ sicut cũ3 experimur in nobis maxi=
mã repugnãtiã ⁊ difficultatẽ resistẽdo iclina=
tioni bitus. igit̃ h3 actiuitatẽ. Jte3 sicut nulli
d3 attribui causalitas nisi euidẽt̃ appareat ꝙ
sibi d3 attribui: ita nõ d3 ab aliquo auferri ni=
si appareat in eo ipfectio cãlitatis. s̃ bitus est
h'mõi: q2 nõ appet aliq̃ ipfectio in eo q̃re nõ pt
sibi cõpetere rõ cãlitatis. ꝓbat̃ s̃m ph'3 q̃nto
metaphisice. cã est ad cuiꝰ esse sequit̃ aliud esse
⁊ loquitur de cã efficiẽte nõ materiali. igit̃ ⁊c̃.
Tunc sic. q̃n aliq̃d sic se h3 ad aliud ꝙ ipso posi
to pt̃ aliud poni in esse simpl'r vel in esse pfecto
⁊ ipso subtracto nõ pt̃ poni in eẽ simpl'r vel in eẽ
ita pfecto sicut cũ isto: illud est cã huius: s̃ posi
to habitu in potẽtia põt poni actus simpl'r tã
in esse ptĩculari q̃ in esse simpl'r: ⁊ ipso substra=
cto nõ pt̃ poni simpl'r: tã i eẽ ptĩculari q̃ in esse
simpl'r nec in esse pfecto. g̃ bitus h3 rõem cau=
se respectu actus. nõ autẽ habet rõem cãe nisi
efficiẽtis. igit̃ ⁊c̃. Jtẽ si nõ. hoc non esset nisi
q2 actus nõ põt esse pncipiu3 effectiuũ alicuiꝰ
in subiecto in quo est: vel q2 idẽ non põt agere
in se: vel q2 cãm oportet esse pfectiorẽ effectu.
oĩa ista suppono nũc esse f'ka ex dictis ⁊ postea
dicẽdis.

F
Sententia auctoris

Teneo igit̃ q̃tum ad istũ articulũ ꝙ
habitus est cã effectiua actus. ⁊ ꝙ grauitas est
pncipiũ actiuũ respectu motus localis et ꝙ
nã põt esse inclinatio ꝓptẽ sine actiuitate. si=
cut prius dictũ est in q̃stione pcedẽti. Cõtra
ista sunt aliq̃ dubia.

Primũ dubiũ

Primo eñ videt̃ ꝙ ha=
bitus nõ sit res sed modus rei. q2 sicut se hab3
res ad rẽ: ita se h3 modus rei ad modu3 rei. sed
bitus nõ requirit̃ nisi ꝑ modũ actus sc3 ꝓpter
facilitatẽ ⁊ h'mõi.

Secundum

Cõfirmat̃. q2 sanitas est q̃=
dã bitus: et sanitas nõ est nisi q̃dã modus. est
eñ cõmensuratio humorũ3 in corpore hũano.

Tertium

Jtẽ ꝙ nõ sit actiuꝰ. probat̃. q2 q̃litas actiua
est in tertia spẽ q̃litatis. habitus aũt est in pri=
ma spẽ.

Quartũ
Probatio
Quintũ

Jtẽ actus est cã effectiua bitus. igit̃
nõ ecõtra. q2 alit̃ in causis efficiẽtibus per se
esset circulatio: q̃d tenet̃ ꝓ incõueniẽte. Jtẽ
de inclinatiõe bitus q̃d est. est magna difficul
tas. q2 bitus eq̃ pfectꝰ aliq̃n sicut in dormiẽte
⁊ vigilãte nõ semꝑ vniformit̃ inclinat. Sil'r si
aliq̃s ex multis actibus generaret habitũ icli
nãtẽ ad pctñ mortale. ⁊ postea peniteat ⁊ in=
fundat̃ sibi grã in instãti. tñ ãte istã infusionẽ
grẽ inclinat iste bitus ad actu3 pcti mortalis
⁊ post nõ. ⁊ tñ habitꝰ inclinãs ad octũ peccã=
di semꝑ manet eq̃ pfectꝰ sicut q̃lib3 expitur in
se. ⁊ a ꝯdictorio in ꝯdictoriũ nõ est trãsitꝰ sine
mutatiõe. Et q̃d est nouũ in istis habitibꝰ q̃d
pus nõ fuit est magna difficultas.

G
Ad primum

Ad primũ
istoꝝ dico. ꝙ nõ intelligo istã distinctionẽ int̃
rẽ ⁊ modũ rei loquẽdo g̃naliter. q̃n eñ est aliq̃
res ptinẽs plures ptes eiusdẽ rõis distinctas
ibi põt illa distinctio saluari. Exemplu3. si deꝰ
faceret formã s'bale3 q̃ extẽdit̃ in aliq̃ materia
si faceret ea3 sine oĩ materia: ibi põt distingui
int̃ re3 ⁊ modũ rei. q2 iste ptes alio mõ h̃nt esse
q̃n extẽdunt̃: q̃ q̃n nõ extẽdunt̃. s̃ si sit aliq̃ res
simplex nõ h̃ns plures ptes: ibi ñ ẽ res ⁊ modꝰ
s̃ q̃cq̃d distinguit̃ distinguit̃ a tali real'r. intel
lectus aũt est forma simplex ⁊ bitus distingui
tur ab eo. igit̃ res disticta ab eo. Vñ tu potes
vocare q̃litatẽ ⁊ q̃titatẽ modũ rei. ideo dico ꝙ
bitus est res q̃dã. lic3 nõ ꝑ se stãs: sicut hõ ⁊ la
pis.

H
Ad scdm

Ad aliud dico. ꝙ duplex est bitus corpo
ris. Unus generatꝰ ex actibꝰ elicitis. et ille nõ
est sanitas nec relatio s̃ q̃da3 q̃litas absoluta.
Aliꝰ aũt q̃ generat̃ ex augmẽtatiõe q̃litatũ et

diminutiōe. ⁊ ille est cōmensuratio ⁊ ꝓportio humoꝝ ⁊ nō dicit qualitatē absolutā distinctā a qualitatib⁹ primis augmētatis ⁊ diminutis sed aliq̄n ad habēdū istā ꝓportōez requiritur augmentatio alicuius q̄litatis prime aliq̄n diminutio aliq̄n generatio puta si de ifirmo fiat sanus. oportet aliquando calorē augmentari: aliquando diminui: aliquādo generari: sed sanitas nō dicit aliquā qualitatē distinctā ab illis ꝓportionatis: ꝟ est q̄dam concept⁹ vel vox cōnotatiua significās ipas qualitates sic proportionatas vel significat vnā qualitatē i determinato gradu principaliter ꝯnotando aliam.

Alterum 3 Argumentum

Ad aliud dico ꝙ nō solū q̄litas de tertia specie est actiua: ꝟ etiā de p̄ma. ideo assumptū est falsum. Ad aliud dico p idē argumētū pa test ꝓbari ꝙ obiectū est potentia: q: est causa partialis respectu act⁹. iō dico ꝙ potētia vno mō accipit̄ p forma elicitiua multoꝝ actuū indifferēter. ⁊ sic intellect⁹ est potētia vel voluntas. Alio mō p aliquo elicitiuo vni⁹ actus determinate. ⁊ sic habitus pōt dici potētia ⁊ obiectū silr̄. Unde potentia ꝓprie est illimitata ad multos actus: ꝟ habitus ꝟo obiectū nō. Similiter potētia recipit actū ⁊ obiectuz habit⁹ vero non.

R Ad ꝓbationē

Ad ꝓbatōez dico ꝙ in cāis p se bn̄ pt̄ esse circulatio inter cās maxime si sint partiales: sic ē in ꝓposito. ꝟ in causis p se essentialiter ordinatis nō ē circulatio. vn̄ habitus ē cā actus: ꝟ nō eiusdē nūero a quo causabat̄: sed ē causa alteri⁹ actus. silr̄ actus ē cā habitus: sed nō illius a quo causabat̄: ꝟ vel alteri⁹ gradus i habitu. ⁊ nota ꝙ actus ⁊ habitus differūt. qd̄ ꝓbatur: q: pōt aliquid stare cū habitu qd̄ non cū actu. sicut clara visio essentie diuine: sez cū habitu fidei: sicut post patebit. ⁊ tn̄ nō stat cū actu fidei qd̄ nō essz verū si actus ⁊ habitus essent vna res. Sciendū etiā ꝙ habitus ē causa efficiens respectu actus. ex qua actus est efficiens p̄tialis respectu habitus. qd̄ patet per illā ꝓpositōez frequēter acceptā illud quo pa sito ponit̄ aliud ⁊c̄.

Z

Ad aliud dico ꝙ habitus p̄t dici causa p̄ncipalis ⁊ sc̄dʒria. ⁊ siue sic siue sic semꝑ actus elicitus a volūtate siue sit causa p̄ncipalis siue nō actus erit liber denoiatāne extrinseca. Un̄ q̄ncūqz ad aliquē actū eliciēdū ꝯcurrit causa libera siue sit causa principalis siue nō actus erit liber. Et q̄n dicit̄ ꝙ act⁹ volūtatis est in potestate volūtatis: si intelligit̄ sic ꝙ non pōt ipediri. hoc nullus xp̄ianus bz cōcedere: lz ph̄s habeat eā cōcedere q̄ non pōit hen̄ imediate aliq̄d cāre i istis iferiorib⁹: ꝟ xp̄ian⁹ q̄ hz ponere ꝙ he⁹ cōcurrit in oī actōne imediate hz ponere ꝙ deo nō coagente cū volūtate voluntas nullū actū elicit: q: deficit causa partialis necessario requisita: sed tamē actus volūtatis sic est in potestate volūtatis ꝙ per nullū creatū pōt actus suus simplr̄ ipediri.

AD Ad quintū

Ad aliud de inclinatiōe pōt dici. ꝙ est inclinatio sine ꝓductiōe alicui⁹ de nouo inclinā te. Exemplū. graue exist̄ēs supra trabē sp inclinat̄ ad motū deorsum. hoc pt̄z. q: sic inclinat̄ ꝙ tandē frāgit trabē. ⁊ tn̄ q̄n frāgit nō plus inclinat̄ ꝙ p̄us. causa aūt q̄re nūc frāgit trabē ⁊ nō p̄us est debilitatio trabis. ꝟ nō est sic in volūtate: q: nihil ibi debilitat̄ nec corrūpit̄. Un̄ inclinatio grauis nō est tm̄ ipa grauitas. ꝟ est aliq̄s actus: nō q̄dē acq̄situ⁹. q: nihil vel passiuū acquirit̄ in graui nec in trabe p istā inclinatione. sed eius actio est dep̄ditiua. q̄a p istā inclinationē virtus trabis resistēdi debilitat̄ paulatim quousqz deficiat in resistēdo. ⁊ tunc trabs frāgit̄. ⁊ tūc graue mouet̄ localit̄. ⁊ tūc inclinatio grauis est actio acq̄sitiua: saltē noui. vbi vel loci. Un̄ p̄ma actio nō est aliud nisi ꝙ ad p̄sentiā grauis sequit̄ diminutio ṽtut̄ trabis sicut ad p̄ntiā calōris ad frigidū est diminutio frigoris sine ꝓductione caloris quousqz frigus totalit̄ corrūpatur. et respectu vtriusqz istarū actionū est ḡuitas totalis causa. Qr aūt inclinatio grauis dicit talē inclinationē p̄ma pt̄z. Tū q: si trabs vel corp⁹ detinēs sit ita potēs ad resistēdū ꝙ nūꝙ pōt frāgi p graue. tūc nō dicit̄ graue ꝓprie inclinare. q: tūc nō habz aliquā actionē debilitātē respectu resistētis. Tū q: q̄n graue est in suo loco naturali: tūc nō inclinat̄. q: non hz aliquē actū dep̄ditiuū vel acq̄sitiuū. q: inclinatio ē respectu nō habiti. ꝟ graue solū inclinat̄ ad locū ꝓpriū in quo iam est. ⁊ p ꝯn̄s nō ꝓprie inclinat̄. Et codez modo est dicendū de habitu in appetitu sensitiuo et intellectu. Nā habitus appetitus sensitiui dicit̄ inclinare appetitū q: appetitus q̄tum est de se pōt in plures act⁹. ꝟ hitus inclinat tm̄ in vnū. puta habit⁹ generatus i p̄te sensitiua ex actibus luxuriosis inclinatiuū ad actus cōsimiles. licet ip̄e appetitus pōt in actū castitat̄ q̄tum est de se. ⁊ ista inclinatio addit aliq̄d supra habitū. pt̄z: q: si aliq̄s p̄mo sit occupat⁹ circa aliqd̄ speculabile. ita ꝙ nō apprehēdat aliqd̄ abiectū cōcupiscibile. ⁊ post apphēdat aliqd̄ tale obiectū sensibilit̄ vel intellectualiter vel vtroqz vel solū sensibiliter ponat̄ hoc. tūc experit̄ ꝙ habet aliquā inclinationē ad illud abiectū quā prius nō habuit: sed oēm habitū quez nūc habet in appetitu prius habuit. igit̄ aliq̄d nouuz est in appetitu iam inclinato qd̄ prius nō fuit. licet hmōi nō pōt esse nisi actus igit̄ inclinatio illius habitus est actus elicit⁹ ⁊ respectu huius pōt poni habit⁹ totalis cause.

sa. sicut prius positū fuit de grauitate vel pria
lis causa cū apprehēsiōe ⁊ appetitu qđ magis
videtur verū ꝙ nunꝙ sic inclinat habitus nisi
facta apprehensione que necessario precedit
oēm actū appetitus. Si dicas ꝙ s̄m istud po/
test concedi ꝙ obiectū inclinat potentiā ap/
prehensiuā: quia est causa partialis ꝯcurrens
cū potentia ad eliciendū actū: ⁊ hoc est incli/
nare in appetitu sensitiuo. Respōdeo. potest
concedi conclusio. tamen habitus ꝓprie incli
nat potentiā: quia est forma perficiens poten
tiā: ⁊ cum hoc est causa partialis inclinans ad
actū. ⁊ pōt poni satis bene ꝙ est causa totalis
respectu illius actus. et tunc oportet s̄m illud
ponere appetitū sēsitiuū passiuū. et iō alia via
forte est melior. ⁊ eodē modo est de habitu ⁊ i/
tellectu: q꞉ hoīe vigilante experitur aliquā in
clinatiōem in intellectu ad aliqđ obiectū de/
structū facilius intelligendū quā prius nō sen
tit dormiendo. ⁊ tamen eundē habitū h꞉ vtro
q꞉ tēpore: ⁊ tamē experitur ꝙ tunc aliqđ nouū
est in intellectu qđ prius non fuit. ⁊ hoc non
fuit nisi act⁹ elicitus ab habitu. ⁊ per ꝯn̄s in/
clinatio non est nisi elicere actū. ⁊ ideo dormi
ens non inclinatur: q꞉ tunc nō elicit aliquem
actū. Sed de voluntate est maior difficultas:
posito ꝙ aliquis primo habeat habitū vicio/
sum acquisitū ex actib⁹ viciosis. ⁊ tū sibi post
subito infundit̄ gratia. tūc est dubiū vtrū stan
te gratia in voluntate pōt aliquis actus elici
s̄m inclinatōem habitus viciosi. videtur ꝙ nō
q꞉ nullus pōt peccare mortaliter dū est in gra
tia: sed habitus ille inclinat ad actū peccati
mortalis. igit̄ ⁊c̄. Sed oppositū experitur qui
libet in se ꝙtūcunq꞉ sic presentet̄ sibi obiectū
illius habitus viciosi puta aliqđ cōcupiscibi/
le hic expetitur ꝙ non tantū habet actū in ap
petitu sensitiuo: sed in voluntate. ⁊ maiorē in/
clinatōem habet in voluntate ꝙ habuit ante
apprehensionē intellectualē illius obiecti: q̄a
aliquādo habet tantā inclinatōem in volūta/
te ꝙ vix pōt resistere ⁊ elicere actū oppositum
ad quē inclinat gratia ⁊c̄. Hmōi autē inclina/
tio non potest esse nisi actus elicitus ab habi/
tu. qđ credo esse verū. Sed tunc est dubiū quo
modo talis act⁹ pōt poni in volūtate sine pec
cato mortali cū habitus ille nō īclinet nisi ad
actū viciosum. Potest dici vno mō ꝙ ille act⁹
elicitur totaliter ab habitu nōs volūtate mo/
do predicto de inclinatione grauis. ⁊ tunc ex/
cusatur peccatū: q꞉ in nullo actu existit pecca/
tū nisi existat in actu voluntatis: sicut nec me/
ritū qđ nō potest esse nisi eliciatur a volunta/
te saltē partialiter: sed q꞉ apparet inꝯueniēs
ꝙ aliquis actus totaliter causetur in volūtate
a causa creata alia a volūtate: ꝓpter libertā/
tē volūtatis que nō pōt cogi saltē per causam
creatā. licet talis actus possit causari a deo to/
taliter. Ideo potest dici ꝙ ille actus causatur
ꝑtialiter ab habitu ⁊ ꝑtialit̄ a volūtate. Sꝫ
tūc stat difficultas quō in illo actu nō cōsistit
peccatū cū elicitur a volūtate. Potest dici ꝙ
licet volūtas sit libera respectu quorūlibꝫ act⁹
ab eo eliciti absolute cōsiderati. tū ꝯsiderādo
aliquē actū volūtatis inq̄ntum ille actus ante
cedit in volūtate: nō est volūtas libera respe/
ctu illius actus. Exemplū ponam⁹ ꝙ obiectū
caritatis sit totū istud deus ⁊ oē qđ vult deus
diligi ⁊ ꝙ diligā deum caritatiue actu elicito.
ita ꝙ aliquo vno actu diligā deū: ⁊ oē qđ vult
deus diligi a me: qđ est possibile. si tūc cogno/
scā per intellectū ꝙ deus vult Johēm diligi a
me per reuelationē vel per quācunq꞉ aliā viā
stante p̄ma dilectiōe in volūtate cū cognitio/
ne p̄dicta necessario habeo diligere iohannē
actu caritatiuo. et ille est alius a primo. q꞉ ꝑnt
separari: ⁊ vnus p̄cedit aliū. ⁊ vn⁹ scꝫ secūdus
est p̄cise respectu vnius incōpleti puta iohis.
alius puta primus nō. Quia ista arguūt distin/
ctionē inter illos actus. ⁊ tū volūtas nō est li/
bera respectu secūdi actus stāte p̄mo actu cū
apprehēsione p̄dicta. q꞉ est impossibile ꝙ ego
vno actu diligā deū: ⁊ oē qđ vult deus dili/
gi a me in generali. ⁊ ꝙ sciā ꝙ deus vult iohēm
diligi a me nisi diligā iohannē in speciali. q̄a
cōtradictio est dicere oppositum ⁊ tunc. licet
in primo actu volūtatis cōsistat meritū. q꞉ est
in potestate volūtatis: nō tū in actu secūdo q̄
nō est in potestate volūtatis. Eodē modo pōt
dici in ꝓposito ꝙ apprehēso aliquo cōcupisci
bili et stante inclinatione. habitus in volūta/
te: inclinatione dico actuali: sicut homo plus
experitur in vno tēpore ꝙ in alio. Tūc dico. ꝙ
nō est in potestate volūtatis: q̄n elicit cū ha
bitu inclināte aliquē actū circa illđ. ⁊ ille act⁹
pōt dici primus motus qui excusatur a pecca
to s̄m doctores. Et hoc etiā videtur Augusti/
nus dicere ꝙ nō est in potestate nostra. quib⁹
visis p intellectū tāgamur in volūtate. et s̄m
istā viā tūc excusatur volūtas a peccato ꝙtū
ad illū actū. q̄a nō est in potestate volūtatis
ideo nec in eo consistit meritū nec demeritū. ⁊
s̄m hoc oportet dicere ꝙ volūtas nō sit libera
respectu cuiuslibꝫ actus ab ea eliciti sed respe
ctu alicuius sic ⁊ alicuius nō. Sed tūc est du/
biū quomō volūtas secundū inclinatiōē gra
tie elicit oppositū actū intēse stante tali incli
natiōe: potest dici ꝙ habitus gratie in tali est
intēsior ꝙ alius habitus inclinans ad viciū. ⁊
volūtas cū maiori conatu elicit actū s̄m gratie

inclinatōem: ꝛ sic auertit intellectū a ꝯside
ratione primi obiecti. ꝛ cessat prim⁹ actus: sed
multi experiunē ꝙ stante tali inclinatione in
voluntate volūtas elicit valde remissum actū
ḟm gratie inclinatōem. Ad primū prime opi
nionis dico ꝙ sciētia ḟz nomē suū est ad aliq̄d
q: hoc nomē sciētia vel cōceptus significat q̄
litatē absolutā cōnotando obiectū suū. ideo ē
ad aliquid: q: significat vnū ꝛ cōnotat aliud.

Ad p̄bm. vij. phisicoꝝ. dico ꝙ cōmentator. ij.
de aīa distinguit de passione. Uñ passio acci
pitur tripliciter. vno modo ꝑ sola receptione
ꝛ inductione vnius forme absolute. ꝛ sic repe
ritur i sensu: vbi recipitur actus vidēdi. ꝛ alio
modo accipitur pro inductōe vnius forme cū
expulsione forme cōtrarie. ꝛ sic reperitur in in
tellectu qñ mouetur ab habitu erroris ad ha
bitū sciētie: vel ecōuerso. Alio modo accipiē
ꝑ alteratione vel ꝑceptione forme ad quā
sequitur corruptio patientis. sicut est in elemē
tis in quibus forme substantiales corrūpūtur
ad corruptiōem vel inductōnem determinati
gradus. ꝛ isto modo negat p̄hs alteratōem e
se in sensu ꝛ in intellectu ꝛ nō duobus primis
modis: q: illis modis concedit alterationem
q̄ est salua ꝛ perfectio patientis. Ad aliud di
co cōcedendo ꝙ aliquis potest cognoscere sci
entiā non cognoscendo scibile: imo intuitiue
videre actū suū intelligendi volendi sentien
di ḟm augustinū: ꝛ tamē non obiectū: quia ḟm
augustinū fidē actualem qua credo video: sed
deū nō video: ideo cōcedo assumptū. Si dicas
ꝙ scientia dicat formaliter respectū. nego: q̄a
tantū dicit respectū ḟz nomē sicut creator gu
bernator: sicut dictū est frequenter. Ad aliō
dico ꝙ hoc nomē scientia vel cōceptus signi
ficat: nō tñ ipsam q̄litatē in aia sed etiā coexi
stentiā obiecti et cōformitatē obiecti ad sciaꝫ
obiecti in ꝯtum cōplexi nō incōplexi. ita ꝙ ad
hoc ꝙ illa qualitas sit in aia siue sit act⁹ assen
tiēdi siue sit habitus ex actibus assentiēdi nō
denotaē sciētia nisi qñ illud cōplexū respectu
cuius est habꝫ esse eo modo quo intellectus si
bi assentit. et quādo intellectus nō habet esse
illud complexuꝫ. tūc pōt bene illa qualitas in
aia manere. sed tūc perdit denoīationeꝫ illaꝫ
sicut in ꝓposito sorte sedēte: scio hāc euidēter
sortes sedet. sed ipo surgēte nō est cōformitas
inter scientiā ꝛ cōplexū illud. q̄a nomē sciētie
vel cōceptus cōnotat semꝑ obiectū verū ꝛ nō
denomīat scientiā nisi qñ illud complexū ꝯno
tatū est verū. ꝛ iō si per mutationē rei sit ꝯple
xum falsuꝫ. tūc bene pōt illa qualitas manere
sed tūc nō dicit sciētia ꝓpter causaꝫ dictā. sic
est in ꝓposito. Et est sciendū ꝙ aliqñ vox vel
ꝯceptus significat aliquid principaliter. ꝛ cō
notat aliud. ita ꝙ principale significatū illius
noīs vel cōceptus capit denoīationē illius cō
ceptus significātis. siue cōnotatū existat siue
nō: aliquādo nō denominaē nisi cōnotatū exi
stat. Exemplū primi deus est bonus: bonitas
significat deū connotādo actū volēdi. ꝛ dicit
deus bonus siue sit actus volēdi siue nō. imo
si nullus actus volēdi posset esse. Exemplū se
cundi. paternitas negādo relationeꝫ significat
patrē cōnotādo filiū. sed ꝛ homo nō denomia
tur pater realiter nisi qñ actu existit fili⁹. ꝛ sic
est generaliter in istis cōceptibus vbi ab alijs
ponūtur relationes sicut simile ꝛc̄. Cuius ra
tio est. q: aliquis cōceptus significat vnū pri
cipaliter ꝛ cōnotat aliud qualitercūqꝫ se hēat
siue existat siue nō. sicut bonū significat deum
vel aliā rem possibilē amari: ꝛ verū significat
deū possibile intelligi. hic nō ꝯnotaē existētia
volitionis siue intellectionis. sed intellectio
siue volitio siue existat siue nō. aliqñ aūt cōce
ptus significat vnū principaliter ꝛ connotat
existentiā siue coexistentiā alterius vel aliorū
sicut paternitas significat hominē patrē ꝛ cō
notat coexistentiā filij. In primo casu pōt p̄n
cipale significatū denoīari a tali cōceptu siue
cōnotatū sit siue nō. In secundo casu nō deno
minaē principale significatū a tali nisi cōno
tatū sit in effectu. Ad aliud dico. ꝙ nō poniē
habitus ꝓpter delectationē plus q̄ ꝓpter tri
stitiā. Nullus eñ diceret ꝙ habitus inclinās
ad odiū alicuius inclinat delectabiliter. ḟ tri
stabiliter. Uñ dico ꝙ quidā inclinat ad actuꝫ
cū delectatione cōsequēte sicut habitus gene
ratus ex actibus diligendi. quidā inclinat ad
actū cū tristitia sicut habitus generat⁹ ex acti
bus odiendi q̄dā inclinat ad actū neutrum vt
actus cognitiu⁹. nullus eñ dubitabit qui ha
bit⁹ specificandi aliquid naturale ꝛ naturali
ter inclinat ad actū sine oī delectatiōe ꝛ tri
sticia in intellectu: licet tamē post sequaē dele
ctatio vel tristicia in appetitu mediante actu
diligendi ꝛ odiendi. Ad aliud dico ꝙ non re
quiritur propter facilitatē vel promptitudinē
tāq̄ principiū actiuū tantū: sed propter incli
natōem dicit proprie principiū actiuū. ꝛ pro
pter hoc sequitur facilitatio ꝛ prōptitudo: q̄a
magis inclinaē nunc q̄ prius. ꝛ ita principali
ter poniē propter inclinatōem scd'ario autē ꝓ
pter alia duo. Quādo dicit de triplici incli
natione: dico ꝙ nō est inclinatiuus ꝑ modum
principij passiui sed tantum per modum prīci
pij actiui. ꝛ in hoc differt a potentia naturali:
vt distinguiē cōtra violentū q: illa potentia ē
principiū passiuū. patet de graui. et ponamus

Margin notes: O Ad primū prime opinionis primi · P Aliud · Q Alterum · R Ad quartū · S Sciendum · T Ad argumēta articuli scdi · V · X

ꝙ inclinaret ꝑ modū principij actiui ⁊ passiui non tm̄ ꝑ modū neutrius. Ad aliud de ligno humido sicco ⁊ neutro dico ꝙ humiditas ꝓhibet actionē caliditatis ⁊ siccitas est remouens prohibens ⁊ est dispositio. ⁊ ideo ibi et in talibus vbi aliquid est indispositum. concedo ꝙ ibi req̄ritur necessario aliqua dispositio remouens prohibens. ⁊ sic nō est in intellectu qꝛ ibi non est dispositio ꝓhibens actionē ideo non est sic.

y

Ad primū principale

Ad principale dico ꝙ habitus ē causa scd̄a.

Ad scd̄m

Ad aliud de motu locali dico ꝙ ille habitus generatus in corpore per motū localē est absolutus ⁊ motus localis ſm̄ pri⁹ dicta nō dicit aliquid vltra res permanentes: nisi tantū negationes ⁊ res ꝑmanentes causantes istū motū etiā possunt poni substantie et ideo ponitur minor perfectio in actu ꝙ̄ in habitu. Si queras o quo causatur ille habitus. Respōdeo eadē questio est a quo causatur calor genitus ꝑ motū localē: qꝛ ab eodem principio generatur vnū ⁊ aliud ⁊c̄.

z

Ad tertium

Ad aliud scilꝫ de sessore ⁊ gratia: dico ꝙ illud est verū quo ad acceptatōem diuinā. Unde gratia ⁊ caritas idē sunt oīno vt nunc suppono. Et impossibile est ꝙ aliquis actus meritorius eliceretur a quocunqꝫ virtute naturali vel supernaturali nisi concurrēte caritate sicut causa partiali secunda actus meritorij: ꝙ̄tū ad substantiam illius actus.

Questio. v.

a

Questio V

Trum preter spiritū sanctū ⁊ simpliciter dotum sit necesse ponere caritatē informātē animā ad h̄ ꝙ aīa sit cara ⁊ accepta deo.

Opinio prima

Una noua opinio dicit ꝙ preter spm̄ sanctū necesse est ponere caritatē creatā informātem animā ad hoc ꝙ aīa sit grata ⁊ cara deo: ita ꝙ sine illo deus nō potest acceptare aīam rationalem. Pro confirmatōe istius opinionis ponit ipse trea ꝓpositiones ⁊ ipas ꝓbat. Quarū ꝑma est ꝙ est aliqua forma creata super quā necessario cadit cōplacentia diuina tanqꝫ super obiectū diuine cōplacentie ſm̄ quā habens illā necessario est carus deo.

Prima ꝓpositio

Secunda

Scd̄a est ista ꝙ hec cōplacentia non cadit super aīam rationalem immediate ex illa acceptatione: sed illo forma ē obiectū diuine cōplacētie. ⁊ hec est ratio quare talis aīa habens tale obiectū acceptatur a deo.

Tertia

Tertia est ꝙ illa forma est amor habitualis possibilis infundi a solo deo ita ꝙ per nihil aliud potest causari in aīa.

Argumentū pmū pme ꝓpositiōis

Prima ꝓpositio ꝓbatur quinqꝫ rationibus. Quarū prima nullus actus immutabilis trāsit super aliqꝺ obiectū de nouo nisi ei⁹ obiectū sit eternū ⁊ immutabile: ⁊ de nouo ꝑcipiatur ab illo obiecto super qꝺ trāsit. Exemplū. si visio mea sit eterna ⁊ immutabilis nō pōt trāsire sup lignū vel lapidē nisi color qui est obiectū ꝑcipiatur a ligno vel lapide. Cuius rō est. qꝛ de actu nō trāsiente nō pōt fieri actus trāsiens sine mutatiōe in actu vel obiecto: sed in actu eterno nullo est mutatio. planū est. requirit̄ ergo ꝙ sit mutatio i obiecto sup qꝺ actus trāsit. ptꝫ igit̄ maior. ſꝫ act⁹ diuie acceptatiōis trāsit sup aliqꝺ obiectū super qꝺ prius nō trāsiuit. ⁊ nūc sup vnū nō sup aliud. ptꝫ istud. qꝛ xp̄s ita specialit̄ non dilexit Johem prius sicut post. igit̄ nūc ꝑcipit̄ ab aīa iohis forma illa q̄ est obiectū diuie acceptatiōis ⁊ cōplacētie. obiectū inqꝫ eternū ⁊ prius nō ꝑcipiebatur. huiōi est caritas. igit̄ ⁊c̄. Si dicis ꝙ dato isto esset ꝓcessus in infinitū. qꝛ si deus nō vult creare caritatē in aīs ⁊ pri⁹ nō voluit ⁊ per ꝯñs modo vult acceptare ⁊ prius noluit. igit̄ hoc erit ꝓpter aliqꝺ premiū qꝺ est obiectū eternū diuine volitiōis. Et de illo est querēdū sicut de ꝑmo. qꝛ deus vult modo creare illud premiū ⁊ prius nō. nūc igit̄ supponit̄ aliqꝺ premiū isti qꝺ est diuine volitiōis. ⁊ sic erit ꝓcessus in infinitū. si nō standū est in ꝑmo. Respondeo ꝙ premiū qꝺ volūtas diuia creat in aīa est caritas. cui⁹ causa est sola volūtas diuina et sua ꝯplacētia q̄ nō supponit aliqꝺ premiū caritati a parte creature rōnalis. ⁊ sic nō est ꝓcedere i infinitū. nec standū est in ꝑmo. sic qꝛ deus pōt acceptare rationē naturalē sine caritate. qꝛ caritas est obiectū ꝑmū acceptatiōis diuie.

Secundū

Itē scd̄o sic. sic se habet esse oditum ad detestationē diuinā sicut esse carū ad acceptationē. sed actus detestādi diuin⁹ nō trāsit nisi sup aliqꝺ obiectū detestabilē. puta iniquitatē. igitur et actus acceptādi diuine ꝯplacētie trāsibit sup aliquid tale obiectū. per qꝺ tale obiectū sit carū. igit̄ ⁊c̄.

Confirma

Confirmat̄. qꝛ cause formales opposite habēt effect⁹ formales oppositos. Exemplū. sicut albedo dicit esse albū ⁊ nigredo nigrū. ſꝫ iniquitas ⁊ alia forma. puta caritas ex natura rei sunt cause formalit̄ opposite. ergo hñt effectus oppositos. sicut igit̄ ꝓpter iniquitatē aīa est deo odibilis ⁊ detestabilis. ita ꝓpter caritatē erit deo cara ⁊ amabilis.

Tertium

Itē deus est rōnabilior dilector q̄ cogitari pōt. ⁊ ꝑ ꝯñs diligētē se diligit. ꝯña ptꝫ. qꝛ si virtuosus virtuose diligat nō pōt virtuosū nō diligere licet potest nō diligere viciosū. ergo si aliqꝭ diligat deū caritatiue diligit̄ a deo. ⁊ q̄ nō diligit deū nō diligitur a deo.

Quartū

Itē q̄rto. oīs diligēs virtutes diligit necērio ꝑticipātē illas virtutes. sed de⁹ diligit caritatiue. ergo ⁊c̄.

Quintū

Itē q̄nto. q̄cqꝺ est pulcherrimū ⁊ delectabile est obiectū diuine dilectiōis. sed caritas ⁊ alie virtutes sunt huiōi

B
Scda ppo

igitur ꝛc. Sua scða propositio est vera ꝙ di-uina acceptatio nõ cadit imediate sup animã rationalem sine caritate media. pbaṫ sic. Cui participatio est rõ formalis quare participãs diligitur acceptatur: ꝛ maxime causa imedia-ta ꝛ precisa sine qua illud participans nõ im-mediate acceptatur nisi tali participatõe: sed caritas est talis forma ex natura ꝙ per eius p̄-ticipationem oĩa a deo acceptatur ꝛ fit cara. ꝛ sine illa nõ. igitur acceptatio diuina ꝛ dilectõ non cadit imediate super aĩam rationalem si-ne caritate tali. Item arguo argumēto prius facto nullus actus imutabilis ꝛ eternus ꝛc. sed acceptatio diuina transit modo super ani-mã rationalē super quã prius non transiuit. er-go hoc erit necessario propter participatõem obiecti eterni diuine acceptatõis. Si dicas ꝙ dilectio generalis est ratio sufficiēs deo ac-ceptãdi aiam rationalē. Contra. si generalis dilectio sufficeret cũ deus necessario respectu cuiuscũqȝ nature rationalis habeat genera-liter dilectõnem ꝛ cõplacentiã sicut respectu cuiuscũqȝ creature. igitur deus necessario ac-ceptaret q̃cunqȝ naturã rationalē. qð falsum est. igitur ad acceptatõem diuinã specialem q̃ aĩa rationalis est digna vita eterna requiritur dilectio specialis: puta caritatiua tã a pte dei q̃ a parte aĩe rationalis. Tertia ppositio sua

C
Tertia ppositio

scȝ ꝙ forma illa est amor habitualis possibilis infundi a solo deo ꝛ a nullo alio probatur. Et primo ꝙ sit amor habitualis ꝛ nõ actualis: q̃a illa forma que est cõplementũ amicitie dei ꝛ promerens eã est habitualis amor ꝛ nõ actua-lis. sed forma predicta qua aĩa fit cara deo est huĩõi. igiṫ ꝛc. Maior pbaṫ. qꝛ si non: tunc nõ existēte actu amoris elicito nõ essent aliq̃ ami-ci. ergo oportet ꝙ sit amor habitualis. ergo a-mici diligunt se amore amicitie. minor proba-tur: qꝛ sicut est in nobis respectu proximi: ita ē in nobis respectu dei. sed in nobis respectu p̄-ximi est duplex. amor vnus est cõplacentie seu beniuolētie. alius est amor amicitie. Et isti a-mores distinguuntur: qꝛ amor amicitie ſm pħz viij. phisicoꝝ. nõ est sine readamatõne. q̃ read-amatio est cõplementũ amoris amicitie. Sed amor cõplacentie ꝛ beniuolentie potest bene esse sine readamatõe: qꝛ possum alicui esse be-niuolus et potest mihi cõplacere absqȝ hoc ꝙ diligat me. ergo eodē modo est in nobis: quia deus respectu nature rationalis potest habe-re amorē beniuolentie et cõplacētie absqȝ hoc ꝙ natura ratiõalis diligit deũ ſm amorē ami-citie cũ ignis caritatĩ informãs aiam sit reada-matio. sequiṫ ꝙ est cõplementũ amicitie dei p̄-merens eam. ergo ꝛc. Item oppositi effectus

reducuntur ad oppositas causas. ſʒ esse odibile deo est effect⁹ reduct⁹ in pctm̃ tanq̃ in causaȝ igiṫ esse amabile est effectus reductus in amo-rē tanq̃ in causaȝ: nõ tñ in actualē. qꝛ act⁹ non manet semp qñ aliq̃s amaṫ. igiṫ reduciṫ ad ha-bitualē. Itē illud quo posito alliciṫ deus ad diligendũ creaturã rõnalē. ꝛ quo nõ posito nõ alliciṫ etiã est forma illa qua aĩa necessario est accepta deo. ſʒ caritas habitualis est huĩõi si-c actu. igiṫ ꝛc. Scðm pbatur ꝙ iste habitus põt a solo deo causari nõ a creatura. q̃a qñ ad actũ elicitũ mediãte aliquo habitu cõcurrũt multe circũstãtie ignote oĩ creature habēti ta-lē habitũ. talis habitus nõ põt causari ab aliq̃ creatura sed a solo deo. qꝛ si talis posset causa-ri a creatura hñte talē hitũ. tũc ille circũstãtie essent note tali habēti illũ habitũ. sed ad actũ caritatiuũ cõcurrũt multe circũstãtie ignote oĩ habēti caritatē. qꝛ nemo scit vtruȝ odio vel amore dignus sit. igṫ habitus caritatis nõ põt causari ab aliq̃ creatura. igiṫ ꝛc. Ijs habitꝭ

D

põt colligi talis diffinitio caritatis ſm eũ ꝙ caritas est dilectio dei hitualis infusa a dõ. sub per quã imutabiliṫ ꝛ a deo trãsit diuina acce-ptatio faciens aiam esse deo carã. ptĩcule post-te in ista diffinitiõe patēt ex supradictis. Et addit ꝙ merito appellaṫ hec forma caritas. qꝛ qñ aliq̃s diligit aliquē amore amicitie q̃lis po-niṫ ista forma. tũc respectu dilecti habȝ dupli-cē actũ. vnũ quo placet dilecto. aliũ quo sibi ꝓcurat bona q̃ põt. cũ igiṫ de⁹ diligēte se dili-git. ꝑmo diligit eũ actu ꝯplacētie. scðo dispo-nit ei dare vitã eternã. iõ merito vocatur cari-tas. Cõtra ista. ꝑmo ꝙ nõ oportet ponere ta-les habitũ informantē aiam ad hoc ꝙ aliq̃s sit acceptus a deo tanq̃ dignus vita eterna. ꝛ ſʒ

E
Contra primam opinionem

dico qñ deus de potētia absoluta posset quē-cũqȝ acceptare sine tali habitu: licet nõ de po-tētia ordinata. Et isto modo ponit iste cõtra rũȝ. qꝛ aliṫ nõ argueret cõtra iohem: cõtra quē intēdit arguere. Arguiṫ ꝑmo sic. Quecũqȝ põt deus ordinare ad vitã eternã: ꝛ põt illã vi-tã sibi dare sine oĩ habitu tali: põt sine tali ha-bitu acceptare. ita ꝙ sit carus deo. sed puetuȝ modo natũ põt ordinare ad vitã eternã: ꝛ põt illã vitã sibi dare sine omĩ habitu tali. igiṫ ꝛc. Maior ptȝ p dicta sua. q̃a cũ act⁹ imutabilis ꝛ eternus nõ trãsit sub aliquo de nouo: nisi ꝓ-pter pticipationē primi obiecti illius act⁹: qð est caritas ſm eũ. qꝛ si mõ sit aliq̃s accept⁹ deo ꝛ post nõ. ꝛ p ꝯñs act⁹ acceptatiõis sup aliqð obiectũ trãsit de nouo. sequiṫ ꝙ ille erit carus deo. Minor pbaṫ. qꝛ deus de potētia sua ab-soluta põt facere puerũ aliquē nasci sine pctõ actuali ꝛ originali. sicut si adã stetisset in statu

innocentie. patet etiam si deus crearet vnum
hoiem ⁊ maneret sine peccato: posset genera-
re filiũ sine oĩ pctõ tali: ⁊ ꝑ cõsequẽs cũ talis
nihil habeat repugnans diuine acceptationi
potest deus talẽ puerũ ordinare ad vitã eter-
nã: ⁊ sibi dare vitã absq; hoc ꝙ det sibi talem
habitũ. ergo talis esset deo carus ⁊c. ⁊ qua ra-
tione in primo instanti quo nascit̃ potest sibi
dare vitã eadẽ ratione post peccatũ mortale:
statim potest sibi illud peccatũ remictere sine
oĩ habitu ei collato ⁊ ordinare ad vitã eter-
nam. Si dicas ꝙ talis nullo modo sine habi-
tu est carus deo. Contra. si deus disponat da-
re vitã eternã alicui viatori: non est necesse ta-
lẽ esse in gratia ⁊ carũ deo. ⁊ hoc põt sine oĩ
habitu. igit̃ ⁊c. Itẽ arguo sicut ipse arguit. Op
positi effectus reducunt̃ ad oppositas causas
lꝫ ille modus loq̃ndi sit improprius i ꝓposito: ꝗ
posito ꝙ sint duo hoies quoꝝ vnus sit amicus
deo ⁊ alius inimicus. isti sunt effectus opposi-
ti ⁊ reducunt̃ ad amicitiã ⁊ inimicitiã tanq̃ ad
causas oppositas: sed iste potest sine oĩ actu
⁊ habitu esse inimicus. ergo iste alius potest
esse amicus sine oĩ habitu. Assumptũ patet
q: posito ꝙ ipse peccet mortaliter i vnico actu
post istũ actũ nil remanet in aia quo sit inimi-
cus deo: q: nõ actus q: iam trãsit. nec habitus
quia possibile ẽ ꝙ talis actus sit ita remissus
q' non possit generare habitũ. tũ quia potest
deus de potẽtia sua illũ habitũ destruere ma-
nente aia ⁊ non remittere peccatũ. tũ quia ꝑ
potentiã naturalẽ potest destrui ille habitus:
q: posito ꝙ cesset ab oĩ actu tam peccãdi q̃
merendi, tũc potest iste habitus destrui ꝑ obli
uionẽ si sit in intellectu: ⁊ ꝑ aliã viã si sit in vo
luntate. igitur est inimicus sine oĩ tali habi
tu. igitur de inimico potest fieri amicus. Exẽ-
plũ Iobis ad hoc: quia si aliquis sit inimicus
regio propter offensam aliquã: offensaꝫ põt si-
bi rex remictere ⁊ eũ recipere i gratiã suã sine
oĩ habitu causato in illo q̃ est inimicus sicut
patet euidenter. ergo multomagis de' potest.
Itẽ possibile est ꝙ puer natus i originali pec-
cato nec habeat habitũ naturalẽ nec superna-
turalẽ: q: peccatũ originale nõ est habitus in-
fusus nec naturalis: ⁊ tamẽ ille sic natus sit ii
nimicus deo sine oĩ peccato. igitur potest sibi
deus originale dimictere ⁊ acceptare ad vitaꝫ
eternã sine oĩ habitu. Itẽ tantũ potest act'
bonus respectu amici: q̃tũ malus respectu ini
mici. sed vnus actus malus sine habitu gene-
rato pãt facere hoiem inimicũ. ergo act' bon'
ex genere q̃ ẽ naturalis quẽ deus põt accepta
re põt facere amicũ deo. Itẽ contra hꝫ qđ dici-
tur ꝙ est aliqua forma ex natura rei puta cari-

tas q̃ est obiectũ diuine cõplacentie ꝑ quã aia
sit cara deo: q: hec ꝓpositio põt habere dupli
cẽ intellectũ. vn' est ꝙ ꝑ talẽ formã aia sit ca-
ra deo: ⁊ illa existẽte in aia necẽrio sit cara deo
sed iste scðs intellectus falsus est: q: põt talis
forma existere in aia: ⁊ tñ nõ oportet deũ acce-
ptare eã informatã tali. ergo nõ necessario ad
talẽ formã sequitur acceptatio diuina. Assum
ptũ ꝓbatur: q: q̃ñ a deo ꝓducantur duo effect' or-
dinati quoꝝ vn' est prior ⁊ alius posterior. po-
test deus conferre alicui effectũ priorẽ nõ con-
ferendo sibi posteriorẽ. sed gratia ⁊ gloria sunt
duo effectus ꝓducti a deo. gratia est prior: q̃a
est in viatore. ⁊ gloria est posterior: q: est in cõ
summatorẽ. igitur potest de' cõferre alicui gra
tiã ⁊ caritatẽ: ⁊ nõ conferre sibi gloriã. Et ꝑ cõ
sequẽs põt disponere non cõferre sibi gloriaꝫ:
nõ obstante ꝙ cõferat sibi grãꝫ Item cuicũq;
põt deus conferre gratiã ⁊ eũ statim annihila
te eidẽ statim põt conferre gratiã ⁊ eũ non ac
ceptare tanq̃ dignũ vita eterna: ꝗ viatori cui
cunq; põt deus conferre gratiã ⁊ caritatem ⁊
statim post potest eũ annihilare. ⁊ ꝑ ꝯñs potest
sibi conferre gratiã ⁊ dispositionem ⁊ eũ annihi
lare. ⁊ si disponit eũ annihilare p' gratiã datã
nõ acceptat eũ. igitur eidẽ põt de' dare grãm ⁊
conseruare in gratia in infinitũ ⁊ nunq̃ dispo
nere ei dare gloriã: ⁊ potest disponere non sibi
dare gloriã: sed semꝑ potest eũ cõseruare i gra
tia. Itẽ ꝗm eũ deus respectu existentis in gra-
tia habet duplicẽ actũ amoris: scꝫ actũ cõpla
centie ⁊ actũ amicitie ⁊ per eũ primus actus
potest esse sine scðo. ⁊ est prim' actus per eum
quo placet sibi in dilecto ⁊ vult sibi bonũ. Se
cundus actus quo disponit sibi dare vitã eter
nã: sed si daret sibi hodie gratiã ⁊ cogitaret eũ
cras occidere ⁊ ãnihilare: haberet primũ actũ
⁊ nõ scðm. sed hoc est possibile. Itẽ ipse ponit
ꝙ cõplacentia generalis cadit super q̃lĩbet
creaturã: sed specialis sup subiectũ nobile: tũc
sic natura angelica vel aia rationalis est obie
ctũ nobilius q̃ caritas. igitur acceptatio diui
na potius cadit ĩmediate sup naturã rationa
lem q̃ pricipaliter acceptatur ⁊ preparatur ad
vitã eternã. Itẽ posito ꝙ hic sint duo equales
in oĩbus absolutis quoꝝ vnus preparat̃ ad vi
tã eternã alius nõ. vnus est deo carus ⁊ acce-
ptus alius nõ. ergo acceptatio est preter aliq̃
absoluta. Si dicas ꝙ si sint equales i oĩbus
absolutis ⁊ de' preparat vni vitã eternã ⁊ alte
ri non: tunc esset acceptator ꝑsonarũ. Contra
nulla est causa predestinatiõis ⁊ acceptatiõis
diuine a parte predestinati. ergo põt vnũ pre-
destinare ⁊ aliũ nõ sine oĩ acceptatiõe perso-
narũ. Iteꝫ posito ꝙ sint duo equales in oĩbus

absolutis quoꝝ vnus peccauit ꝛ alius nō. ad hoc post peccatuȝ sunt equales igiꝛ ꝛ prius. ꝭ est possibile: tū deus pōt vnū acceptare puta illū q̄ nō peccauit ꝛ aliū non. Confirmatꝛ ꝑ illud. Jacob dilexi esau odio habui. Jtē possibile est ꝙ de⁹ prius acceptet aliquē tanꝙ dignū vita eterna ꝛ post in duratōe alia impendat sibi grāȝ. ꝗ infusio gratie non necessario p̄cedit acceptatōem. Jtē contra ꝭ qd̄ ponit ꝙ ille amor est habitualis nō actualis: qꝛ illud est vltimū cōplementū amicitie quo perficiꝛ amicitia alterius. sed amor actualis nō habitualis ē hmōi. ptȝ in nobis. igiꝛ ꝛc̄. Jtē si sint ꝭ duo amici q̄ se amant amore actuali ꝛ habituali ifirmetur vnus ꝛ ꝑdat per infirmitatē oēm amicitiā habitualē ꝛ actualē: iste sanus diligit infirmū in infirmitate ꝛ post sicut prius. qꝛ placet sibi in ea ꝛ ꝓcurat sibi bona ꝓ posse. ꝗ ali⁹ post infirmitatē habet aliqueȝ actū amoris amicitie: qꝛ aliter alius non diligeret cū amore amicitie: ꝛ tamē ois amor habitualis in eo cessauit. ergo p̄t esse amor amicitie actualis sine amore habituali. Jtē contra ꝭ qd̄ diciꝛ ꝙ ille infunditur aie a solo deo: qꝛ nō maior supnaturalitas requiriꝛ in actu ꝙ̄ in habitu. qꝛ q̄libet plus diligit actu ꝙ̄ habitu. Scd̄o oēs actus dilectōis respectu dei possunt esse naturales igitur habitus: qꝛ deus potest ita acceptare actū naturalis dilectōnis sicut quēcunqꝫ aliū actū elicitū mediante caritate. Si dicas ꝙ requiriꝛ habitus supnaturalis ꝓpꝛ circūstantias ignotas. Contra. nō videtur rō quare deus nō possit acceptare actū cū ignorantia circūstantiarū sicut cū sciētia circūstantiarū. Jtē lȝ ille circūstantie sint ignote naturaliter: tū possibile est ꝙ deus creet notitiā obiectiuaȝ illarū circūstantiarū absqꝫ hoc ꝙ causet caritatē in voluntate: ꝛ tunc posset actū naturalis dilectiōis acceptare. ꝛ ꝑ ꝯn̄s talis esset carus deo. Jtem cōtra hoc ꝙ dicit ꝙ in oīn̄i dilectione consistit delectatio: qꝛ dānatus habet intēsiuū amoreȝ sui ipius: ꝛ tamē non delectatur in amore suo.

Ad q̄stionē igitur tria declaro. p̄mo ꝙ spūs sanctus ꝛ caritas siue aliud donū distincꝫ donationib⁹ donanꝛ ratōnali creature. Scd̄o ꝙ de potentia dei absoluta pōt spūssanctus dari sine missione alicu⁹ alterius doni creati. et hoc creature ratōali ita ꝙ talis natura cui donaꝛ acceptaꝛ ꝛ efficiꝛ digna vita eterna. Tertio de potentia dei ordinata nō pōt spūssctūs dari sine caritate ꝛ alijs donis.

P̄mū ꝓbaꝛ sic. q̄cunqꝫ distinctis habitionibus habenꝛ distinctis donatōib⁹ donanꝛ creature rōnali: ꝭ spūssanct⁹ ꝛ caritas distinctis habitionibus habenꝛ a creatura rōnali. igiꝛ ꝛc̄. Maior ptȝ. minor ꝓbaꝛ: qꝛ caritas habeꝛ a creatura rōnali vt forma existēs subiectiue in aīa. spūssanct⁹ habeꝛ a creaꝛa rōnali vt cā ꝑtialis ꝑȝ illū modū loq̄ndi ꝯcurrēs ad causandū actū distictū iste aūt sunt distiete habitiones. igiꝛ ꝛc̄.

Circa scd̄ȝ articuliī ꝑōndo q̄ttuor ꝯclusiones. Prima ē ꝙ nulla ē forma ex natura rei q̄ iformātē necessario sit informatū acceptari q̄ ꝓbaꝛ sic q̄cūqꝫ forma absoluta p̄t stare aliquo tp̄e deterīato cū carētia alteri⁹ forme absolute i codē subiecto p̄t stare i ꝑpetuū cū illo subiecto cum carētia illi⁹ forme. Exēplū. si albedo p̄t stare i lacte cū carētia dulcedis ꝑ vnū diē eadē rōne ī ꝑpetuū ꝑ ꝯseruatōem diuinā: qꝛ eadē est ratō vtrobiqꝫ: ꝭ caritas quā ipē ponit p̄t stare i tp̄e deteriato cū carētia glīe. ptȝ de multis viatorib⁹. igiꝛ ꝛc̄. Ex quo sequiꝛ ꝙ aliq̄s p̄t esse i caritate cui de⁹ nunq̄ disponit dare gloriā: qꝛ p̄t ī ꝑpetuū cū ꝯseruare i caritate sine glīa. Tunc sic. ille cui deus nō disponit ꝓ aliquo tp̄e dare gloriā nō est acceptus nec carus deo: qꝛ hoc ē acceptari a deo: qꝛ deus sibi disponit dare gloriā. ergo ꝛ cui disponit ī ꝑpetuū nō dare gloriā nunq̄ ille erit acceptus a deo. ꝛ tū ille pōt habere caritatē imꝑpetuū vt ꝓbatū est. igiꝛ ꝛc̄. Jtē nō minus est acceptatū deo illud qd̄ est i actu meritorio ꝙ̄ qd̄cunqꝫ acceptatū in habitu caritatis. ꝭ in actu meritorio nihil est acceptatū q̄n possit esse: ꝛ tū nō acceptari a deo. ꝗ nec in habitu caritatis. assumptū ꝓbatur: q̄a nihil est absolutū in actu meritorio q̄n possit imediate fieri a deo nulla creatura coagēte. ꝛ ꝑ ꝯn̄s etiā nō volūtate coagente. ꝛ sic ille actus nō esset meritorius: qꝛ nihil est meritoriū qd̄ nō est in p̄tāte voluntatis. ꝛ ꝑ ꝯn̄s talis actus nō esset actus a deo igiꝛ codē mō de hitu. Jtē dilectio dei ꝛ odiū sunt opposita ꝑ eīn: sed odiū dei nō est ex natura rei dignū pena eīna ꝗ nec dilectio dei ex natura rei est digna vita eterna. assūptū ꝓbaꝛ: qꝛ de⁹ p̄t remittere oē pctīn quo ad culpā sine oi grā ꝛ caritate ifusa ꝛ ꝑ ꝯn̄s tale odiū nō est dignuȝ pena etna. Si dicas ꝙ sine caritate est dignū pena ctna. Cōtra. stati post remissionē pcti ꝛ stati etiā post pctīn sine remissione cū āmbulare p̄t. ꝗ nō ē necesse ꝙ ꝓpter odiū illud sibi cōferaꝛ eterna pena: nec ꝓpter grām gloria. Cōfirmaꝛ. ꝙ codē mō q̄n infundebaꝛ grā aie bti Jo bis baptiste potuit cū āmbulasse: ꝛ tūc habuisset caritatē. ꝛ tū nō fuisset acceptus ad vitā eternā. Jtē sicut se habet pena ad peccatū: ita ꝭm eum gratia ad gloriā: sed deus potest punire eternaliter sine aliquo peccato actuali precedente vel cōcomitante. patet de pueris non baptisatis dānatis q̄ puniunꝛ pena dāni. Jgiꝛ codē mō

potest conferre vitã eternam sine aliqua gratia vel caritate actuali vel habituali. Item premiũ correspõdet merito: ergo vbi nõ est premiũ nõ est meritũ: sed in paruulis nõ est meritũ loquendo de merito qḋ acquiritur p actus meritorios. igitur non obstante q in paruulis sit talis habitus non oportet q deus conferat eis vitã eternã. Adeo dico q̃tũ ad istã cõclusiõem q caritas nec quecunq; alius habitus necessitet deũ ad dandũ alicui vitã eternã imo de potentia absoluta potest alicui conferre caritatẽ ⁊ eũ post annihilare. ⁊ silr in perpetuũ in caritate custodire ⁊ nunq̃ disponere dare vitã eternã.

M
Resolutio auct.

Scḋa conclusio est q deus p̃t de potentia sua absoluta aliquẽ acceptare sine oĩ tali forma informante. que pbatur sic. qñ aliqua plura sunt in potestate diuina quorũ vnũ dependet ab alio. deus potest conferre vnũ nõ conferendo reliquũ. sꝫ sic se habẽt gratia ⁊ gloria accipiendo gloriã pro actu beatifico. igitur ⁊c. Et si disponat dare gloriã sine caritate ille cui disponit dare gloriã ẽ carus deo ⁊ hec est caritas que diuidit inter filios dei et perditionis nõ aliqḋ accidens infusum a deo. Item quicunq; potest habere actũ meritoriũ simpliciter põt cũ tali actu acceptari sine oĩ habitu: sed viator potest habere actum meritoriũ sine oĩ caritate. igitur ⁊c. maior ptꝫ: q̃a ẽdeo dicitur actus meritorius: q: acceptatur a deo. minor probatur: q: quãdo sunt duo actus boni ex genere quorũ neuter ex se est meritori⁹: nec dignus vita eterna si vnus potest acceptari a deo ⁊ alius. patet de se: q: vterq; est indifferens ex se ad acceptatõem diuinã: sed act⁹ naturalis dilectionis ⁊ actus elicitus a voluntate sunt hmõi. patet de se. igitur potest deus acceptare actũ naturalem sine oĩ caritate ⁊c. Item quoscũq; actus eiusdẽ rationis habentes circunstantias diuersas q̃ sunt in potestate mentis potest deus acceptare vnũ actũ cũ circunstantijs paucioribus ⁊ pluribus vl' nullis: sed actus naturalis dilectõis quo diligit deũ viator super oĩa ⁊ elicitus actus mediãte caritate sunt eiusdẽ rationis quo ad substantiã actus licet plures circũstantie sint in vno actu q̃ in alio. igitur sicut potest acceptare elicitũ actũ a tali caritate ppter circunstantias ita naturalẽ cũ paucioribus circũstantijs: vel cũ nullis ⁊ hoc loquendo de potẽtia absoluta. Itẽ ex actibus meritorijs generat habitus inclinãs ad consilẽs actus. igitur sicut põt acceptare scḋꝫ actũ elicitũ mediãte habitu: ita primũ ⁊ per 9ñs potest acceptare actũ sine habitu naturalem sine actu infuso.

I
Scḋa pclusio.

Tertia conclusio. q spũssanctus põt dari creature rationali sine caritate vel quocũq; alio dono creato: q̃a ad hoc q detur spũssanctus non plus requirit nisi ad hoc q creatura rationalis acceptatur tanq̃ digna vita eterna ⁊ q possit meritorie agere: sed oĩa ista possunt cõpetere creature rationali per solam coexistentiã spũssancti sine oĩ alio dono: vt ptꝫ ex supradictis. igitur ⁊c.

K
Tertia cõclusio

Ex hoc sequit quarta conclusio q spũssanct⁹ sufficit: ⁊ nõ oportet ponere aliud donũ ad acceptandũ aĩam rationalẽ. ⁊ hoc dico pnecessario. Si dicas q hec opinio appropinquat multũ errori pelagij: q: pelagius põit q homo potuit mereri vitã eternã ex puris naturalibus. Rñdeo. hec opinio iprobata plus inclinat ad errorẽ pelagij. non dico q est error pelagij: sꝫ q plus appropinquat q̃ opinio ioh̃is: q: hec ponit q est aliqua forma causata in aĩa que ex natura rei incitat deũ ad acceptandũ actũ talẽ ⁊ naturã in qua est. ⁊ tunc lꝫ caritas sit creata tamẽ est principiũ naturaliter eliciendi omnẽ actõem quã põt causare. sicut aĩa intellectiua licet creetur tamẽ est principiũ naturale respectu alicuius actus eliciti. igitur hec opinio ponit sicut opinio pelagij q homo potest naturaliter elicere actũ q̃ necessitat deũ ad acceptandũ naturã cuius est. ⁊ p cõsequens ponit q ex puris naturalibus potest homo mereri vitam eternã: nec videtur alia differẽtia inter opinionẽ pelagij: nisi q pelagius ponit q cause naturales quas habemus ex nobis ipis sufficiũt ad eliciendũ actũ necessitantẽ deũ ad dandũ vitã eternã. Sed hec opinio ponit q ad eliciendũ talẽ 9currit necessario aliqua forma creata a deo: sed posita illa forma necessario causat illã actõnem necessitantẽ sicut aĩa intellectiua. Sed opinio Ioh̃is ponit q virtute nullius creati siue illud habeam⁹ ex nobis ipsis: siue imediate a deo necessitet deus ad acceptandũ actũ elicitũ quẽcunq;: qui ipe posset de potentia absoluta nõ acceptare. q: si sint duo eq̃les i oĩbus naturalibus ⁊ habitib⁹ oĩb⁹ supnaturalibus ⁊ actib⁹ põt primũ acceptare ⁊ aliũ reprobare lꝫ nõ de potẽtia ordinata, sicut ptꝫ de iacob ⁊ esau q̃ in oĩbus naturalibus fuerũt eq̃les sm oẽs doctores. ⁊ tñ iacob dilexit: esau aũt odio habuit. vnde non video quin deus caritatẽ alicui possit infundere: ⁊ tamẽ ordinare eũ ad penã eternã. ⁊ etiam q aliquis actualiter in caritate possit esse in inferno de potentia dei absoluta. ⁊ etiam potest vnũ aliũ non habentem caritatem acceptare ad vitam eternam. nec ex hoc esset acceptator personarum: quia ipse nullius debitor est. ideo quicquid facit ex libertate sua habet: reprobando vnum et alium acceptando totum iuste

L
Quarta c

Dubitatur

facit. Sed dubium est vtrū donum sit pro-
prium spiritussancti: et nulli alteri conueniat

Respōdetur

Rnsio. dupliciter dicit aliqd donū. vno mo-
do aliquid ꝓductū liberaliter ⁊ ꝑ modū liber-
tatis ⁊ voluntatis. Alio modo est aliqd colla-
tū vt sit existens cū aliquo ⁊ coagēs vt sit in li-
bertate ⁊ in possessione sua. Primo est ꝓpriū
spūssancti: qꝛ producit ꝑ modū doni ⁊ liberta-
tis: ⁊ nō per modū silitudinis. ⁊ hoc adducit
declaratio supradicta ꝙ filius dei ꝓducit per
modū silitudinis: ⁊ spūssanctus nō. Exemplū
de intellectu ⁊ volūtate in nobis: ⁊ de obiecto
noto in intellectu nostro qd vocatur obiectū
declaratū ⁊ verbū ab aliqbus: qꝛ ibi diffuse po-
nitur: ideo dimittitur. qre ibi. Scdo modo nō
est donū ꝓpriū spūssancti: qꝛ sic cōpetit trib⁹ ꝑ-
sonis ⁊ donis gratuitis: qꝛ sic omnes persone
dantur nature rationali: qꝛ sic dari non est ni-
si coagere creature rationali ad eliciendū oēz
actū quē vult recte elicere sd modū quo vnus
datur alteri: quia vult quicqd ipe vult. ⁊ ꝑus
forte non fuit datus: sed tres persone. ⁊ etiam
dons gratuita coexistunt ⁊ coagunt in actio-
ne creature recte elicita. ergo ⁊c. ⁊ sic spūssan-
ctus ab eterno fuit donū. nā quia fuit datum
actu: sed quia fuit dabile ꝺm magistrū senten-
tiarū.

Tertius articulus

Quantū ad tertiū articulū dico ꝙ nō
potest dari creature rationali de potentia dei
ordinata sic ꝙ acceptet tanꝙ digna vita eter-
na sine habitu caritatis. qd probat sic: qꝛ spi-
ritussanctus non sic datur creature rationali
quin ipa acceptatur a deo modo predicto: sed
de potentia dei ordinata nō est creatura ratio-
nalis sic accepta a deo sine caritate. maior pa-
tet: ⁊ minor probat. quia sicut voluntati que ē
perfectibilis naturaliter non negatur pfectio
sua naturalis ꝙtum ad actū primū: nec ꝙtum
ad actū scdm. ⁊ per cōsequēs nō negatur sibi
habitus naturalis nec actus elicitus median-
te habitu: ita nec eidē voluntati que est perfe-
ctibilis supernaturalit negatur perfectio su-
pernaturalis. ⁊ ꝑ cōsequens vt sic habebit ha-
bitū supernaturalē ⁊ actū. tū igitur voluntas
sit sic accepto a deo: sequitur ꝙ vt sic habebit
talem habitū. Item si negetur talis habitus
aut igitur est ꝓpter perfectōem actus dilecti-
onis aut propter assistentiā spiritussancti nō
propter primū: quia non repugnat huic actui
dilectionis dei nec eius perfectiōi elici ab ha-
bitu naturali: nec propter scdm: quia eadē ra-
tio sufficit respectu fidei. vnde tamē requiri-
tur habitus. ergo ⁊c. Item non debet magis
negari habitus respectu vnius virtutis theo-
logice ꝙ respectu alterius. igitur cū respectu
actus credendi ponitur fides infusa ⁊ acqui-
sita. ergo eodē modo respectu actus diligen-
di deū debz poni amor habitualis acquisitus
⁊ infusus.

Ad primū alterius opinionis

Ad primū alterius opinionis ne-
gatur assumptū: scz maior: qꝛ ipe ponit dupli-
cem cōplacentiā: scz generalē ⁊ specialez. aut
igitur intendit ꝙ caritas sit tantū obiectum
complacentie specialis aut generalis. non ge-
neralis: quia obiectū est habitus complacen-
tie generalis ⁊ quelibet creatura naturalis ꝑ
eū. nec specialis: quia diuina summa cōplacē-
tia specialis est respectu creature nobilis val-
de vel nobilissime. nunc autez natura angeli-
ca ⁊ natura humana est nobilior quacunqꝫ ta-
li forma. ⁊ per cōsequens vtraqꝫ est obiectum
diuine cōplacentie specialis. sicut illud quod
perficitur per formā talē ⁊ forma talis est ob-
iectū sicut illud qd pficit ⁊ est imediatius na-
tura humana obiectum diuine complacētie
ꝙ caritas: quia ꝓpter illā est caritas obiectū
⁊ non econuerso. quādo igitur dicitur nullus
actus ⁊c. dicitur ꝙ illud est verū quādo vtrū-
qꝫ obiectū super qd trāsit est obiectū illius a-
ctus vnū tamē formale aliud materiale. sicut
patet in exemplo suo. color est obiectū forma-
le visionis etiā lignū materiale. ⁊ lignū nō est
obiectū visionis nisi mediante colore. et ideo
est obiectū mediatū visionis: sed in proposito
obiectū imediatū acceptatōis diuine vel cō-
placentie est natura humana vel rationalis.
nec est caritas obiectū formale ⁊ aīa obiectuz
materiale: sed vtrunqꝫ est imediate obiectum
diuine cōplacentie ⁊ formaliter natura ratio-
nalis est obiectū imediatius. ⁊ sic patet ad ex-
emplū eius ꝙ quando dicit de actu non trans-
eunte: etiā dico de actu non transeunte nā po-
test fieri actus transiens sine mutatiōe: tamē
potest fieri mutatio vel in obiecto vel in ali-
quo alio vel in tempore. Exemplū primi. deus
nunc acceptat cū quez non acceptauit prius.
qꝛ nunc est bonus ⁊ prius nō. Exēplū scdi. de⁹
acceptat nos propter merita xpi ad modum
quo aliquis ad preces vnius remittit alteri of-
fensam. Exemplū de existentibus in purgato-
rio qui liberantur ad preces aliorū. Exēplum
tertij. potest deus statuere ꝙ illeqꝫ inuenitur a-
liquo die nō bonus sit dign⁹ vita eterna cuz i-
uenit alio die bon⁹. sicut si papa statueret ꝙ
qui inueniretur tali die in ecclesia haberet ꝓ-
motionem: ⁊ qui alio die inueniretur nihil ha-
beret. igitur propter mutatōem ⁊ successionē
tēporis potest de actu intranseūte fieri transi-
ens.

Ad scdm

Ad aliud dico ꝙ potest aliquez odire si-
ne omi iniquitate i odito: quia nullus debitor
est ⁊ potest eum existentem in iniquitate non
odire ad penam eternam. ⁊ sic est i proposito.

D
Ad cõfirmatões

Ad aliud de causis formalibus oppositis et effectibus dico ꝙ improprie dicitur causa formalis habet effectũ formalez: nec plus potest hoc dici ꝙ̃ ꝙ causa finalis habet effectũ finalem vel materia effectuz materialẽ. ideo tales locutiões sunt metaphorice ⁊ false de virtute sermonis. ⁊ ideo cõpositũ ex materia et forma est effectus oim causarũ puta esse albũ vel aliquid tale. Cũ igitur dicitur ꝙ iniquitas facit aliquẽ inimicũ dei formaliter: dico ꝙ falsum ẽ vt ipse intelligit: qꝛ ipse intelligit ꝙ iniquitas necessitet deũ ad detestandũ ⁊ spernẽdum ad penã eternã. ⁊ caritas opposito modo se habz qᵒ totũ falsũ est de potentia dei absoluta. Si dicas ꝙ cõtradictionẽ includit ꝙ aliquis habeat caritatẽ nisi sit carus: sicut ꝙ aliquis habeat albedinẽ nisi sit albꝰ. dico ꝙ bene denominatur talis habens caritatẽ carus: sicut habens albedinez albus: ⁊ sic est vere carus: sed nõ necessorio sic carus ꝙ sit dignus vita eterna: ⁊ tamen carus est deo: quia deus dedit sibi caritatẽ. ⁊ cũ hoc potest reprobari a deo de potentia sua absoluta.

Ad tertiũ

Ad aliud dico de readamatione naturali ꝙ nullius est debitor: ideo non tenetur readamare.

Ad quartũ.

Ad aliud de virtutibus dico ꝙ concluditur ꝙ diligit virtutes propter caritatẽ aliqua dilectione. non tamẽ concludit ꝙ teneatur acceptare.

Ad quintũ

Ad aliud dico de delectabili ⁊ pulcherrimo ꝙ non cõcludit ꝙ oia argumenta sequentia ꝯcludunt ꝙ illa terminat actũ diligendi non tamẽ necessitat ad acceptandũ hoc tamen debet concludere si ꝓbabit intentum. Questio. vi.

A
Questio VI

Vtrũ anima christi habuit sũmã gratiã possibilez haberi in via.

Hic primo videnduz est de modo augmentationis forme. Scd̃o de statu vtrũ sit vel non.

B
Opiniões quattuor

Hic sunt quattuor opiniones concordantes in vna cõclusione ꝙ forma non augetur per additõnem noue partis. Prima ponit formã in se esse perfectiorẽ vel imperfectiorẽ: sed non recipere magis vel minus nisi per comparatiõem ad subiectũ. Scd̃a ponit latitudinem graduũ in forma: sed ponit ꝙ non distinguitur in forma realiter: sed tantũ virtualiter siue ꝰm rationẽ. Tertia ponit ꝙ suscipit magis ⁊ minus ꝰm ꝙ magis ⁊ minus miscetur cũ suo contrario. Quarta que istarũ est ratiõabilior. ⁊ si tenerez aliquã istarũ quattuor tenerez quartã: ponit ꝙ vtraqꝫ forma est eque simplex tam aucta ꝙ̃ augmentans. ⁊ est eque simplex post augmentatõem sicut ante. ⁊ ponit ꝙ in aduẽtu forme perfectioris forma precedẽs totaliter corrũpitur: ⁊ alia totaliter generatur. Et pro ista opinione sunt ratiões que patebunt respondendo ad eas.

C
Contra opiniones

Sed cõtra istas tres opiniones arguitur multipliciter. Primo sic. ois actio realis habet terminũ realem. ⁊ sic actio noua habet terminũ nouũ: sed quãdo aliquid mouet̃ de minus calido ad magis calidũ: ibi sensibiliter experitur actionem realem nouã. igitur ibi erit aliqᵈ nouũ productum qᵒ prius non fuit: ⁊ nihil precedens corrumpitur ꝰm istas tres opiniones. tunc illud aut est eiusdẽ rationis cũ forma precedente et habetur propositũ qᵒ est augmentatio per additionẽ noue partis distincte realiter informãtis idẽ cũ priori aut alterius rationis. ⁊ hoc non quia tunc essz compositio in forma accidentali ex potentiali ⁊ actuali alterius ratiõis sicut est cõpositio in genere substantie ex materia ⁊ forma. Itẽ ois actio vel est acq̃sitiua aut deperditiua: sed quãdo aliquid mouet̃ de minus calido ad magis calidũ: ibi nõ est actio deperditiua: qꝛ tunc non esset augmentatio forme: igitur est acq̃sitiua. igitur per illã aliq̃d noui acq̃ritur qᵒ prius nõ fuit. ⁊ illud tunc sicut prius aut est eiusdem rõis cũ forma preexistente aut alterius si eiusdẽ ⁊ nihil precedens corrũpitur ⁊ sic habetur propositũ si alterius. tũc aut est alterius speciei simpliciť qᵒ nullus potest ponere aut est alterius rationis sic ꝙ est essentiale speciei caloris: ⁊ tũc sicut prius est materia vel forma. ⁊ sic erit vera cõpositio sicut in genere substantie qᵒ suppono esse falsum ad presens. Itẽ impossibile est esse transitũ de cõtradictorio in cõtradictorium sine omni mutatione extendendo mutatõem. sed quãdo de minꝰ albo fit magis albũ est talis trãsitus: quia tũc est albus in tanto gradu ⁊ prius nõ. igitur aliquid est nouũ ꝓductuz. Item quãdo forma nõ variatur ⁊ subiectũ siliter non variatur. ibi est semp equalis denoĩatõ: sed quando de minus albo fit minus albũ subiectũ manet idẽ. ⁊ per cõsequẽs nõ variatur substantialiter: quia forma per te non variatur: sed est oĩo eadem igitur ita perfecte denoiatur albũ quãdo est magis albũ: sicut qñ est minus albũ. Si dicas ꝙ forma post augmentatiõem magis radicatur in subiecto ꝙ̃ prius. ⁊ ideo subiectũ magis denominatur albũ ꝙ̃ prius. Contra ista radicatio nõ consurgit nisi ex forma ⁊ subiecto: sed subiectum est idem ⁊ per te forma est eadem. igitur radicatio erit eadẽ ⁊ equalis ⁊ participatio similiť. ⁊ p ꝯñs si sit maior radicatio erit maior forma. Si dicas ꝙ radicatio forme ẽ ex hoc ꝙ agens plus appropinquatur passo ꝙ̃ prius. Contra agens non respicit passum nisi mediante forma. igitur si in forma nulla sit variatio

non alio modo agens respicit passum ꝙ prius Item quero vtrum inter primū gradū ⁊ scōm sit distinctio vel non. si nō: tūc nō magis denoīat post augmentatōem ꝙ ante. si sic aut ex natura rei aut per intellectū. nō ꝑm intellectum: qꝛ ꝑm eos qñ extrema cōtradictionis verificant de aliquibus: illa nō distinguitur ꝑm ratioñe sed realiter. Et de istis gradibus videtur esse ⁊ nō esse: quia primus est quādo scōs non est. igitur est ibi distinctio ex natura rei nō formalis vt suppono ex dictis igitur realis ⁊ prim⁹ non corrūpitur. igitur in illa forma sunt plura eiusdem rationis realiter distincta et habet̄ ppositū. Itē zoē agens approximatū passo qꝺ pōt in aliquā operatōnem in quā prius nō potuit ceteris paribus ꝓ supponit nunc aliquid positū in agente qꝺ prius non fuit: sed calor in gradu intenso approximatus ligno pōt in actū intensum in que prius non potuit quādo fuit in gradu remisso igitur aliquid est nunc in calore qꝺ prius nō fuit. ⁊ est eiusdē rationis: qꝛ nō est ibi aliqꝺ additū alterius ratiōis sicut post parebit. ergo. Itē habito termino mot⁹ cessat motus. igitur si per motū nihil acquiritur ipsi forme sed totū prefuit in principio quādo incipit motus terminatur motus. qꝺ est falsum ⁊ contra sensum. ⁊ ideo dicit phs ⁊ cōmentator ꝙ motus est acquisitō partis post partē illius forme ad quā vadit: ⁊ ꝙ motus est actus entis in potentia ad maiorē formā ⁊ ꝑfectiōem. Si dicas. ꝙ forma est eadē ante augmentationez ⁊ post ꝑm essentiā non ꝑm esse. Contra. quero vtrū illud esse distinguit̄ ab essentia aut nō. si nō tunc dicere ꝙ est variatio in esse ⁊ non i essentia est cōtradictio: qꝛ oia idez sunt: sed si sic tunc habetur propositū: quia tunc ꝑ augmētatōem aliquid nouū acquirit̄ ⁊ pars preexistēs non corrūpitur. ⁊ per ꝯñs paro additur parti. Contra quartā opinionē. qꝛ non potest saluare augmentatōem: sed tantū generatōez ⁊ corruptōem. Item quādo aliqua augmentabilia sunt eiusdē rationis ⁊ vnū est perfectius ⁊ aliud imꝑfectius. illud qꝺ est iperfectius includit plures ptes ꝙ perfectius. ⁊ dico ꝙ quāda sunt augmentabilia propter aīam xpi et aīas alioꝝ: quia aīa xpi est nobilior i puris naturalibus ꝙ oīa alicuius alterius. ⁊ tamē non ē augmentabilis per tales gradus: vt videtur. sed si in augmentatione tota forma prior corrūpitur qñ posterior inducitur forma scōa non includeret plures partes ꝙ prima: sed erūt equales semꝑ. ⁊ per ꝯñs non est alia augmentatio. igit̄ ⁊ē. Ideo dico aliter ꝙ suscipere magis ⁊ minus est passio quedā que imediate inest cuicunqꝫ materie, ideo nō pōt demonstrari ꝑ aliquā causam: sed talis passio solū experimento potest ostēdi in esse suo subiecto. hoc ptꝫ quia si posset denegari in esse alicui: aut igitur propter imperfectōem forme aut perfectōem. nō primo modo: qꝛ forme imperfectiores ꝙ albedo suscipiunt magis ⁊ minus. nec scōo modo: qꝛ forma perfectior suscipit magis ⁊ minus puta caliditas. ⁊ ideo nō est aliqua causa querenda quare vna forma magis ⁊ minus ⁊ alia nō nisi quia illa natura est hec: illa ē illa. ⁊ hoc arguitur solo experimento. Sed ꝗtum ad modū augmentatōis. dico ꝙ forma augmentabilis cōtinet in se plures gradus eiusdē ratōnis ⁊ quando forma primo generat̄ in vno gradu est minor perfectio i forma. ⁊ qñdo fit augmētatio est noua pars eiusdem ratiōis addita realiter distincta a prima parte faciens cū ꝑma vnā formā numero sicut due partes aque faciunt vnā aquā. ⁊ sic deinceps ⁊ ꝙ talis modus sit possibilis. ꝓbatur: qꝛ si non sic aut hoc ē ꝗa repugnat illis partibus facere per se vnū: aut quia forma non potest recipere magis ⁊ min⁹ sine extensione: aut quia repugnat plurib⁹ formis accidentalibus informare idem subiectū si sint eiusdem speciei nō apparet plura impedientia istū modū ponendi: sed primū non impedit: quia partes eiusdē rationis possunt facere vnā qualitatē, ptꝫ de albedine. alit̄ lignū habens superficiē non posset esse albū vna albedie. cuius oppositū dicit̄: similiter due partes aque distincte faciunt vnā aquā. Nec secūdū impedit: quia nō repugnat plus qualitati suscipere magis ⁊ minus nec habere plures ꝑtes sine extensiōe ꝙ forme substātiali sine materie: sed deus potest conseruare materiā ⁊ formā sine ꝗtitate et oīm extensione. ⁊ tamē tūc habent partes realiter distinctas licet nō extensas. igitur eodē modo potest qualitas habere plures partes sine oi extensione. Nec tertiū impedit: quia non repugnat formis accidentalibus non facientibus per se vnū informare idem subiectū que sint eiusdem rationis igitur nec repugnat formis accidentalib⁹ eiusdem rationis facientibus per se vnū informare idē subiectū. ꝯsequētia ptꝫ de se. āteceđens ꝓbatur: qꝛ accipio aliquē hoīem diligentē duos homies duobus actibus diligendi. ex istis duobus actibus generant̄ duo habitus inclinantes ad dilectōem vtriusqꝫ. ⁊ ꝙ sint duo patet sic: qꝛ pōt perdere inclinationem ad diligendum vnum stante inclinatione ad diligenduz alium ⁊ intense diligere vnū ⁊ odire aliū. igit̄ habitus īclināns ad vnā dilectōez ⁊ aliā ē ali⁹ ⁊ aliud qꝛ possunt separari sit̄ in itellectu possunt esse duo bitus iñclināntes ad intelligēdū

D
ctrina auct.

E

duos hoies. ⁊ probatur sicut prius per separatōnē: sed isti duo habitus in intellectu sunt eiusdem rationis: ⁊ illi duo simr in voluntate: quia potētia est eiusdē rationis respectu vtriusq; ⁊ obiecta simr. igitur de facto sunt ⁊ possunt esse duo accidentia absoluta perficientia idē subiectū igitur ⁊c. Itez aliter non pōt saluari modus augmentatiōis nec cōtinuitas in motu sine tali additione: q: si sit augmētatio ⁊ pars prior nō corrūpatur: oportet necessario q̄ p illā augmētatōem aliq̄d adueniat de nouo faciens vnuz cū priori: aut igitur illud adueniēs est eiusdez rationis cū priori: aut alterius si sit eiusdē rationis ⁊ in eadē specie cū priori aut p se aut p accidēs. si p se sicut pars aque est eadez in specie cū tota aqua habetur ppositū. si per reductiōez tunc est essentiale speciei ⁊ tūc est actus vel potentia qd̄ nullus ponit. si sit alterius rōnis: ⁊ in alia specie p se. tūc per illud nō est augmētatō q: indiuiduū speciei vnius nō augetur p indiuiduū alterius speciei sicut patet. igitur ⁊c. Ad ratōes aliarū opinionū.

E Ad primā rationū q̄ hic solūmō tanguntur

Ad primā de autore sex pncipiorū. dico q̄ intelligenda est q̄ forma coexistit in essentia inuariabili: q: cū carentia partiū alterius rationis sicut est cōpositū i genere substātie: nō tamē carentia partiū eiusdē rōnis: q: hoc est cōtra sensum. patz de albedine in diuersis partibus.

Ad scdam

Ad aliud de. viij. metaphisice q̄ forme sunt sicut nūeri. dico q̄ sic intelligit qn̄ aliquid subtrahitur aut additur qd̄ non est oio simile sed dissimile: tūc p variatiōem siue appositōem est variatio specifica. Aliter dico q̄ phs loquitur de illis q̄ ingrediūtur diffinitōnes sicut cōmētator ponit exēplū de nūeris ⁊ differētijs additis in diffinitōe. ⁊ qn̄ est additio vel subtractio taliū tūc variatur diffinitio: sed illud nō est ad ppositū: q: loq̄mur de formis significātibus, verbi grā: si vna pars additur alteri nō ei qn̄ vna pars aq̄ additur alteri variatur spēs aque Et qn̄ dicit porphirius dicit q̄ differētie nō suscipiunt magis ⁊ minus ⁊c. dico q̄ differētie substantiales nō suscipiunt magis ⁊ minus: sed hoc est spāle q̄litatibus q̄ p additōez possint suscipe magis ⁊ minus ⁊ q̄titati: sed nō conuenit dīe substātiali.

Ad tertiam

Ad aliud qn̄ dicitur differētia formarū est formalis: ⁊ differētia formalis est specifica dico q̄ quedā differētia formalis est specifica ⁊ q̄dā nō. qn̄ enim differētia vnius est dissilia differētie alterius: tūc in illis differētia formalis est specifica. sicut pz de boue ⁊ asino. sed qn̄ est silis ⁊ nō dissilis: tūc differētia formalis nō est specifica. sic est i pposito. igitur ⁊c.

G Ad quartā

Ad aliud qn̄ arguitur q̄ diffinitio spēi equaliter se hz ad oia indiuidua: q: exprimit totā essentiā cuiuslibz indiuidui. qd̄ nō est verū si esset talis maioritas perfectōis. Dico q̄ diffinitio spēi nō est vna res ex aiam: sed est vnū cōpositū ex diuersis cōceptibus ⁊ illud equaliter respicit oia indiuidua: q: a quolibet simpliciter siue sit pfectius siue ipfectius pōt diffinitio equaliter abstrahi. vnde argumētū si pcludit: pbat q̄ vna pars aque nō pōt addi alteri nec ignis igni q̄ oia sunt falsa.

D Ad quintū

Ad aliud qn̄ arguitur q̄ tunc ille gradus additus erit accidētalis q: est extra spēm: dico q̄ gradus est vnius idiuidui ⁊ respicit illā spēm sicut sortes hoiez vel sicut cōceptum spēi ⁊ sicut cōceptus hois pōt esse sine sorte sic cōceptus albedinis pōt esse sine illo gradu. vnde nec albedo a parte rei: nec ingredo est de essentia rei. Ad aliud qn̄ dicitur q̄ quāto forma est simplicior tāto est pfectior. igitur p oppositū q̄to cōpositior tanto imperfectior. dico q̄ assumptū est falsum: q: aliter sequitur q̄ medietas albedinis est pfectior tota albedine: q: pauciores partes hz. qd̄ est falsuz q: oē totū est maius ⁊ perfectius sua parte. simr aliter materia esset perfectior cōposito ex materia ⁊ forma: ideo assumptū est falsum.

I Ad sextum

Ad aliud qn̄ arguitur aut distinguitur sm spēm aut sm numeruz. non sm spēm: q: sic essent due caritates distincte in aia specie. nec sm numeruz. q: talis nō est nisi penes distinctionē subiectorū. Dico q̄ distinguntur numero nō sicut duo tota distincta loco ⁊ situ: sed sicut due partes facientes per se vnū. Et qn̄ dr̄ q̄ non possunt eē plures caritates in eadē aia: falsum est de caritatibus facientibus per se vnū: ⁊ etiā de nō facientibus per se vnū sicut post patebit. Si dicis q̄ accidens nō indiuiduatur nisi per subiectū. dico q̄ hoc falsum est: nec est hec ppositō phi: sed intelligit q̄ qn̄ sunt aliqua alia accidētia nata facere p se vnū. tunc si sint in vno subiecto faciūt per se vnū naturaliter loquendo: sed per potētiā diuinā aliter pōt fieri: sed duo accidentia tota nō nata facere per se vnū non possunt naturaliter existere in eodez subiecto.

K Ad septimū

Ad aliud quando dicitur q̄ ex duobus in actu non potest fieri vnum. verū est de duobus alterius rationis quorū vnū non est in potentia respectu alterius: sed ex duobus i actu que sunt eiusdem rationis bene potest fieri vnum

Primū dubiū

Contra predicta sunt aliqua dubia. primum est de hoc qd̄ dicitur q̄ non potest fieri variatio in denoīatione forme nec radicatione nisi sit variatio in subiecto vel in forma. Contra sola forma magis radicatur in subiecto ex lōga pmanentia in subiecto ⁊ difficilius amouetur. ⁊ tamē nō est variatio in subiecto nec in forma. igitur ⁊c.

Scdm dubiū

Scdm ē de hoc: q: augmentatio nō est sine nouo aduemēte: quia cōmentator quarto phisicorum capitulo de vacuo cōmento. lxxxv.

dicit ꝙ idem arcus potest habere maiorē cur-
uationē ⁊ minorē sine aliquo aduenie̅te qd
prius non fuerat. igitur eodē modo augmen-
tatio. ⁊ hoc ibi dicit plane cōmentator. Item
s̄m illam viam augmentatio non distingui-
tur a generatione: quia in vtraq̄ est productio
forme de nouo qd est ꝯ phm̄. *Tertiū dubiū* Tertiū est. q2 vi-
det ꝙ fiat additio ꝑ formā eiusdē rōis: q2 quā-
to forma est purior ⁊ actualior tāto est simpli-
cior: igit̄ si oēs ptes sint eiusdē rōis tūc erit for-
ma simplex. Itē dato ista forma intēsa nō h3
vnitatē nisi aceruí ⁊ essent plures grē i aīa sic
rami i stipite. *2 alia opinio* Propter ista ⁊ aīa alia est alia
opinio opposita opinioni quā teneo tm̄ i voce
s̄ eādē tenet in re. ⁊ dicit predicta opinio ꝙ in
augmētatiōe nō est additio forme ad formā: s̄
est additio eiusdē realitatis ad formā q̄ nō est
integra vl̄ ꝑcisibilis a realitate ꝑcedente nec
est ꝑ se factibilis ꝑ potentiā diuinā nec intelli-
gibilis ꝑ se nec ꝑticipat denotatōem forme ni-
si ꝑ reductōem sicut nō est intelligibilis ꝑ se: s̄
cointelligibilis eū ꝑcedēte: nec est existibilis ꝑ
se s̄ coexistēs. nec est entitas s̄ coentitas. ⁊ di-
cit ꝙ intellect⁹ angelicus nō pōt distinguere
inter illā realitatē aduenientē ⁊ ꝑexistentem.
Probatio prima Pro ista opinione argui⁊ ꝑmo sic. ex cōditio-
nibus formarū nobis notarū deuenimus i co-
gnitōem formarū nobis ignotarū sicut ex au-
gmētatōe q̄titatis deuenim⁹ in augmētatio-
nē q̄litatis. nūc aūt sicut p3 de linea min⁹ cur-
ua fit maḡ curua. ⁊ nō adueniet aliq̄d nisi que-
dā realitas et coexistētialitas distīcta a priori
curuitate. sic̄ est de aere min⁹ raro ⁊ post maḡ
raro. igit̄ eodē mō est in augmētatōe forme cu-
iuslibet. *Secundo* Itē si pars adueniēs sit eiusdē rōis
cū pte precedēte: aut igit̄ iste forme se totis sūt
eedē aut sunt vnū cōmunitate aut vnitate ali-
cui. nō ꝑmo mō: q2 tunc in augmētatōne scd̄a
corrāpit̄: q2 nihil trāsit in idētitatē alteri⁹ ma-
nēte ꝓpria idētitate. ⁊ si s̄ tunc nō est vna for-
ma cōposita ex istis realitatibus. nec scd̄o mō
q2 tūc ille partes essent cōtinue ⁊ facerēt vnū
s̄m eoꝝ vltima. ⁊ sic caritas esset q̄ta habens
partē cōtinuatā pti: ⁊ ꝑ ꝯn̄s extēsa. *Tertio* Hoc p3
q2 omogenia nō faciūt ꝑ se vnū nisi vt sunt cō-
tinua. igit̄ ⁊c̄. *Quarto* Itē dato isto in q̄libet albedie
essent infinite albedines: quarū q̄libet ess3 di-
stincta realiter ab alia: q2 ꝑ motū acquirūt̄ in-
finite ptes. *Quinto* Itē si sic. aut ille ptes faciūt vnū
vnitate cōpositōis aut cōtinuitat̄ aut omoge-
neitatis: aut simplicitatis: aut aggregatiōis.
nō ꝑmo mō: q2 talis h3 ptes quarū vna est po-
tētia ⁊ alia actus: sic nō est i ꝓposito. nec scd̄a
modo: q2 tunc gratia eēt q̄ta ⁊ extensa. nec ter-
tio mō: q2 tunc ille ptes cōtinuarent̄ sicut par-
tes omogenei. nec quarto mō: q2 tunc nō disti-
guerent̄. nec q̄nto: q2 tunc caritas nō esset nisi
aceruus multarū caritatū. *Quartū dubium* Quartū dubium
est de hoc qd dicit̄ ꝙ oīa indiuidua eiusdē ra-
tionis sunt silia. Ex isto sequit̄ ꝙ vnū non ē ꝑ-
fectius alio: nec caritas in gradu posterior est
perfectior caritate in gradu prior: qd falsū est
Secundo Itē s̄m istā viā forma substātialis recipit ma-
gis ⁊ minus: q2 sicut forma accidentalis hab3
plures partes facientes ꝑ se vnū indiuiduum
eiusdē rationis eodē modo forma substātialis
patet de sensitiua ⁊ qualibet forma extensa in
materia. qd est cōtra phm in ꝑdicamētis. *Quintū dubium* Quin-
tū dubiū esse potest de augmētatōe q̄ sit in ra-
refactione ⁊ cōdensatōe. *Secundo* Itē si sic. q̄ augmen-
tatio aiatoꝝ non distingui⁊ ab inaiatoru3 au-
gmētatione: q2 eodē modo per oīa pōt ignis.
⁊ sic alia elementa ⁊ forme accidētales auge-
ri sicut homo ⁊ planta qd est contra ph3 scd̄o
de aīa. *Ad pmū dubiū* Ad pmū dico ꝙ si nō sit variatio in
subiecto nec in forma nō erit maior radicatio
plus nūc ꝙ prius: tamē possibile est q̄n forma
perficit aliqd subiectū ⁊ post diu continetur:
ita ꝙ nō potest ita facilit̄ deleri post sicut an-
te potest saluare illā maiore radicatōem ꝑ mo-
tū localē solū: quia illud qd est imediatū subie-
ctū illius forme intimatur pluribus partibus
illius subiecti ꝙ prius. Exemplū de incausto
posito super pergamenū magis radicat̄ quan-
do diu fuit sup pergamenū ꝙ in principio: q2 a
magis intimat̄ eius partibus. ⁊ sic est ibi mo-
tus localis nouus ⁊ forte ibi generatur alia q̄-
litas insensibilis sicut nullus debet dubitare
quin sint multe qualitates vel q̄titates nō ca-
gnoscibiles a nobis nisi per effectus. ⁊ hoc pa-
sito patet ꝙ aliquid generatur de nouo cōser-
uatiui qd prius nō fuit: ⁊ ideo non potest nūc
amoueri sicut prius. Ad aliud de arcu de com-
mentatore patebit post. *Ad scd̄m* Ad aliud dico ꝙ in
augmentatōe substantie ⁊ qualitatis est ques-
dam generatio s̄m phm: tamen non simplici-
ter. quia non generatio substantie ⁊ similit̄ in
augmentatione forme substantialis est gene-
ratio non tamen simpliciter: quia tunc est sim-
pliciter in substantiis quādo generatur de no-
uo aliqd indiuiduū per se existens non faciēs
vnū cum alio. oppositū est in augmentatione
forme substantialis. *Ad tertium* Ad aliud dico ꝙ est fal-
sum ꝙ q̄to forma est purior ⁊ perfectior tanto
est simplicior. ideo assumptum est falsum. Ad
aliud de vnitate aceruí dico ꝙ idem argumē-
tum est per omnia de vna parte aque addita
alteri ⁊ similiter de igne vbi est vna materia
post vnionē partiū aque ⁊ vna forma nume-
ro et vna qualitas. et propter hoc dico ꝙ non

plus cōpetit partibus illis facere vnū sine extensione ꝙ cū extēsione. Et ideo predicta opinio tm̄ discordat ab opiniōe quā teneo scʒ opinio Iob tm̄ in voce ⁊ ꝯdicit sibiipsi: quia qn̄ dicit ꝙ nō est integra realitas aut intelligit ꝙ nō est vnū indiuiduū aliqd̄ siue totū nō faciens vnū cū forma priori: ꝗ est ꝑ se distinctū. ⁊ sic non discordat ab alia opinione: quia alia opinio nō pōt hoc: aut intelligit ꝙ nō est eiusdeʒ rōis cū forma priori faciēs vnū cū ea: ⁊ tūc ꝯdicit sibiipsi. ꝓbatur: quia oē cōpositū ex ptib⁹ realiter distinctis siue realib⁹ distictis aut cōponit̄ ex ptib⁹ eiusdē rōis aut alterius: ꝗ illud est vnū tale cōpositū post augmētatiōem. igit̄ ⁊c. si ille partes sint alterius rōis: tūc vna erit potentia ⁊ alia erit actus: ⁊ erit vna cōpositio sicut in genere substātie. qd̄ ipse negat. si eiusdē rōis igit̄ non discordat a priori opinione: quia qn̄ aliqd̄ cōponitur ex ptibus eiusdē rōis qlibet pars recipit ꝑdicatōem illius spēi sicut totū: sicut qlibʒ ps aq̄ est aqua ⁊ qlibet pars aq̄ est vnū idiuiduū existēs ꝑ se in gn̄e sicut tota. ⁊ ita est ꝑ se i gn̄e qn̄ est pars sicut qn̄ est ꝑ se. vn̄ dicere ꝙ est i genere ꝑ se qn̄ est ꝑ se ⁊ preductōeʒ qn̄ ē ps nihil valet: quia idē manens idē si semel sit in gn̄e ꝑ se semp dū manet est ꝑ se in gn̄e siue sit totū siue sit pars: quia esse ꝑ se in gn̄e nō est partē existere nec esse ꝑ se totūʒ quodd. i. ꝗ est esse illud a quo cōceptus gn̄is pōt abstrahi: ⁊ de quo pōt predicari ⁊ hoc pt saluari siue sit totū siue ps: ⁊ eodē mō de albedine. Si dicas ꝙ vnū indiuiduum ꝑ se in gn̄e nō pōt cōponi ex pluribus existētibus ꝑ se i gn̄e. Rn̄deo. verū est ex pluribus totaliter distinctis nō facientib⁹ ꝑ se vnū: ꝗ si faciant ꝑ se vnū ⁊ sint eiusdē rōis tunc est falsuʒ ⁊ ita pōt ꝯceptus gn̄is abstrahi ⁊ ꝑdicari de toto cōposito ex illis pluribus idiuiduis sicut de quolibet ꝑ se. Item ꝯ hoc qd̄ dicit ꝙ illa realitas adueniēs nō pōt fieri ꝑ se a deo: quia qn̄ aliq̄ sunt eiusdē rōis si vnū est factibile ꝑ se ꝑ potētiā diuinā ⁊ aliud: ꝗ iste realitates sunt huiōi: ⁊ ꝓma est factibilis ꝑ se sine alia. tū ꝑ deū ꝗ nō ꝑ naturā. igit̄ deus pōt facere scd̄am sine prima. Itē illa realitas adueniēs pt eē ꝑfectior i duplo ꝙ precedēs: quia pōt augeri in duplo. ⁊ ꝑ ꝯn̄s pōt illud additū hre partē duplicatam respectu forme ꝓcedentis: ⁊ sunt eiusdē rōis cuʒ ꝓcedenti. igit̄ si ꝓma q̄ est impfectior pōt ꝑ se esse sine scd̄a: multomagis scd̄a pōt esse sine prima. Itē qn̄ aliqua factibilia cōueniūt ⁊ differunt equalit̄ inter se si vnū est factibile ꝑ se et aliud: ꝗ sic est de ista realitate respectu ꝓcedētis: quia equaliter ꝯueniūt ⁊ differūt ⁊ prima est factibilis sine scd̄a igit̄ eodē modo ecōuerso. Itē ꝯ hoc qd̄ dicit ꝙ ista realitas non est intelligibilis ꝑ se: ꝗ cointelligibilis: quia qn̄ aliq̄ sunt eiusdē rōis si vnū est intelligibile intuitiue et reliquū: ꝗ realitas adueniēs ⁊ precedens sunt huiōi ⁊ ꝓcedens pōt intelligi intuitiue: quia angelus pōt intelligere caritatē ꝓexistentē intuitiue. ⁊ silr hō pōt intelligere albedinē generatā de nouo intuitiue igit̄ ⁊ eodē mō ⁊ aliā additā. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō est cointelligibilis ꝗ per se intelligibilis. Itē ꝯ hoc qd̄ ponit ꝙ realitas adueniēs est ipcisibilis a precedēte: ⁊ ideo non pōt intelligi ꝗ cointelligi: quia accn̄s pōt intelligi intuitiue sine subiecto: quia pt separari a subiecto ptʒ in eucharistia: ⁊ sicut intelligit̄ intuitiue sine subiecto: eodeʒ mō realitas adueniens pt intelligi sine ꝓcedente. Iteʒ vnūqdq̄ sicut se hʒ ad entitatē: ita ad intellectōem: ꝗ hec realitas est entitas distincta absoluta realiter a ꝓcedenti: ptʒ quia hec realitas nō est illa nūc semꝑ posita cōstantia. seq̄tur hoc non est h. ꝗ hoc distinguit̄ ab hoc. igit̄ pōt sic intelligi. Itē non min⁹ repugnat entitati distincte intelligi ab intellectu ꝙ videri ab oculo corporali: quia quicqd̄ pōt potētia inferior ⁊ superior: ꝗ oculus corporalis pōt videre albedinē nō videndo substantiam nisi ꝑ accidens sicut dyane filius videt̄ ꝑ accn̄s: quia est subiectū illius qd̄ videt̄ ꝑ se. Ūn̄ si albedo esset in q̄titate sine sustātia sicut i eucharistia adhuc pōt videri oculo corporali quare igit̄ nō pōt intelligi sine subiecto. Iteʒ ipcisibilitas nō ipedit q̄n vnū pt itelligi sine alio: aut econuerso. quia si sic hoc nō esset nisi q̄a illa realitas vnū sunt cū precedēte in forma extensa sicut in nō extensa puta in albedine: sed nō obstāte tali vnitate ⁊ idētitate pōt vna ps albedinis in vna pte supficiei intuitiue intelligi ab intellectu nostro nō intellecta alia pte sicut ptʒ ad sensum. igit̄ eodē mō non obstāte illa ipcisibilitate in forma non extēsa puta in caritate pt intellectus angelicus intelligere vnā partē aduenientē nō intelligēdo ꝓcedentē. Ideo teneo opinionē quā ꝓus tenui quaʒ iste tenet lʒ eā improbet ꝙ sunt due realitates eiusdē rōnis facientes ꝑ se vnū quarū vna pōt ꝑ se esse ⁊ intelligi sine altera ⁊c. Si dicas ꝙ ista distictio nō itelligit̄ nisi ꝑ argumētatōeʒ dico ꝙ lʒ de facto non pt ꝑcipi nec discerni distinctio illarū realitatū nisi ꝑ argumētatiōeʒ: tū de⁹ pt facere ꝙ vna realitas intuitiue videatur sine alia. Ad rōem alteri⁹ opinionis ad primā de. iiij. phisicoꝝ. caplo de vacuo dico ꝙ q̄tū ad aliqd̄ est silr de augmētatiōe qualitatꝭ ⁊ q̄titatis: ⁊ q̄tum ad aliud est dissilr̄ dissilr̄ ē in hoc: quia naturaliter ꝑ augmētatōnem pn̄t due partes q̄titatis pficere subiectū oīo idē siue ille partes sint extēse sicut albedo siue nō: sicut

D
Resolutio dñi

P
Ad primā rōnē alteri⁹ opinio

charitas. sed plures ptes q̄titatis nō possunt pficere idē subiectū: oīno naturalr̄ dico: licet per potentiā diuinā possent: ß in hoc est simile ßm intellectū ɔmētatoris. ꝙ sicut in augmētatiōe q̄titatis aīatoꝝ vel inaīatoꝝ nō adueniūt qualitates siue q̄titates extrinsece ꝑmo existentes p se ⁊ post addite alteri q̄titati. sed q̄titas que ꝑus fuit in potētia nūc est in actu faciēs vnū cū pcedente. sic est in augmētatōe qualitatis ꝙ nō aduenit calor extrinsecꝰ ꝑmo existēs per se ⁊ post additus alteri. ß calor qui ꝑus fuit in potētia nūc est in actu et facit vnū cū precedēte. Uñ in augmētatione aīatoꝝ: licet materia ꝑexistens vniatur materie rei augmentande. tñ forma substātialis generaꝛ de nouo ⁊ nō q̄titas. similr̄ ⁊ eodez modo in augmētatione elemētoꝝ. Uñ dicit ɔmētator. q̄rto phisicoꝝ caplo de vacuo ɔmēto. lxxxiij. sic. Sicut dicimꝰ ꝙ materia venit de hac caliditate determīata ad maiorē caliditatē nullis ptibus calidis in actu aduenientibus. sez corporibus calidis. ß trāsferꝛ ad maiorē calorē ex intēsione ipius q̄litatis. Silr̄ materia trāsferꝛ de minori q̄titate in maiorē: nulla q̄titate in actu adueniēte. ⁊ post dicamus ꝙ additio caloris agētis in calorē nō est ßm additionē partis in toto ⁊ vlr̄ ptis materie in materiā. ß ßm additionez agētis in patiēs. s. qñ calor agētis vigorabiꝛ crescet calor patiētis. nō ßz additionē ptiuz aliaꝝ extrinsecatū: cū ad passionē nō trāsferatur aliqua pars a volūtate agēte. Ex istis ptz. ꝙ cōmentator est pro me. Si dicas ꝙ generatio nō largiꝛ multitudinē ⁊c̄. Dico verū est. quia eadē pars qualitatis ⁊ q̄titatis que prius fuit in potētia nūc est in actu. sed cū hoc stat ꝙ facit vnū cū precedēte. Et eodē modo dico ad illud de maiori curuitate in libra vel arcu. ⁊ sic pōt dici ad oēs auctoritates cōmētatoris. Ad aliud dico. ꝙ illud argumētū

Ad secūdum

equalr̄ cōcludit cōtra eū sicut cōtra me: et reducatur ɔtra eū eo modo quo facit argumētū ꝙ nō sunt idē ßm se totū inter se nec vnū sicut materia ⁊ forma. sic dico ꝙ eo mō quo faciunt vnū se totis faciūt vnū: sicut materia ⁊ forma se totis ɔcurrūt ad faciendū vnū ⁊ idem. Uñ nō faciūt vnū cōtinuatiue. qꝛ ɔtinuatio notat distinctionē ßm situ ⁊ locū qualis est in pposito. Si dicas ꝙ caritas est q̄titas ßm te. qꝛ. v. metha. q̄tum est qđ est diuisile in plura eiusdem rōnis: quoꝝ quodlibet est hoc aliq̄d. ⁊ sic est de caritate per te. Dico ꝙ idē argumentū est cōtra te de realitatibꝰ tuis. iō dico ꝙ q̄titas pōt accipi large. et sic oē diuisibile in plura: quoꝝ q̄dlibet est indiuiduū aliq̄d illius speciei est q̄tum. ⁊ sic albedo ⁊ charitas est q̄ta. Alio modo capiꝛ stricte pro omi qđ diuidiꝛ in plura eiusdē rōnis: quoꝝ q̄dlibet est aliq̄d indiuiduū distinctū loco ⁊ situ ßm naturā suā. et sic charitas nec albedo ē q̄titas seu q̄ta. Ad

Ad tertium

aliđ de omogeniis nego assumptū. qꝛ ptes forme substātialis et similr̄ materie sunt eiusdez rōnis ⁊ pñt fieri sine oī extēsione: saltē p potētiā diuinā: ⁊ facere vnū p se sine omni ɔtinuatione. Ad aliud de infinitate vnꝰ albedinis

Ad quartū.

in vna albedine illud est cōtra seipm̄ ⁊ contra oñes. Unde dico ꝙ sunt infinite sic ꝙ nō tot q̄n plures q̄ tñ se totis faciunt vnū. Ad aliud

Ad quintam

qñ queriꝛ de vnitate illius forme idē argumētū p oia est cōtra te. iō dico ꝙ ille ptes faciunt vnuz vnitate omogeneitaꝶ sic due ptes aque qꝛ totū. ⁊ per ɔñs sunt eiusdē rōis ⁊ ptes vniūtur in toto: sicut materia et forma in cōposito. ꝑpter qđ in illis vnuz nō habet rōem potētie et aliud actus sicut in cōposito de genere substātie. Ad aliud dico ꝙ īdiuidua eiusdē rōis

Ad q̄ntū dubiu.

sūt sīllima: tñ aliqua magis ꝑprie q̄ alia. Nā aliqua sunt induidua eiusdē rōis q̄ nō pñt facere vnū indiuiduū: sicut due aie ⁊ duo angeli aliqua sunt idiuidua que bene pñt facere vnū sicut due aque duo alba. Indiuidua primi modi sunt sīllima equalr̄: ⁊ in illis nihil pt̄ esse simile vni: q̄n sit simile alteri. sicut ptz de duabꝰ aīabus intellectiuis ⁊ a talibus sicut priꝰ dixi cōceptus abstractus equalr̄ respicit vnū indiuiduū ⁊ aliud. sed loquēdo de īdiuiduis scḋi modi. tūc pōt vnū indiuiduū eē pfectius alio. ⁊ ita nō sunt sīllima: ita ꝙ sint eque pfecta. sed sic sunt sīllima ꝙ nō pōt aliq̄d accipi i vno cui nō est aliq̄d eiusdē rōis cū illo sīllimuz in altero. Uñ licet vna albedo sit pfectior alia. tñ albedo pfectior pōt diuidi i illa plura: quoꝝ q̄dlibet est sīllimuz albedini impfecte. Et hec silitudo vel ꝑma necessario requiriꝛ ad hoc ꝙ aliqua sint eiusdē rōnis. et iō indiuidua in quibꝰ sunt aliqua sīllima essentialr̄ ⁊ aliqua dissīlia nō sunt eiusdē spēi. puta in homine ⁊ asino est materia eiusdē rōnis. ß forme sunt dissimiles. igiꝛ ⁊c̄. Ad aliud dico. ꝙ substantia nō suscipit magis ⁊ minus sicut qualitas. qꝛ licet habeat multas ptes eiusdē rōnis. tñ naturaliter non habet multas ptes nisi loco ⁊ situ distinctas. qualitas vero pōt recipere magis et minus. quia eius ptes nō distinguūtur loco ⁊ situ

R
Pro scḋo dicitur

quia possunt esse in eadē pte oīno. iō possunt recipere magis ⁊ minꝰ. nō aūt substātia. Ad

S
Pro tertio

aliud dico de raro ⁊ denso qđ potest dici sicut prius dictū est de augmētatione q̄titatis ⁊ q̄litatis. sez ꝙ in rarefactione maneāt oēs ptes substātiales eedē que prius fuerunt. sed ptes q̄titatꝶ adueniunt de nouo remanēte q̄titate

precedente.nõ q̃dẽ ab extrinseco sed ab intrinseco:q2 quãtitates q̃ prius fuerũt in potentia modo facta rarefactõe sunt in actu.eodẽ modo quando de denso fit rarũ.perdunť ⁊ corrũpuntur alique partes quãtitatis q̃ prius fuerũt in raro.sed partes substantiales remanẽt eedeꝫ q̃ prius. Hec r̃nsio est impossibilis: q2 accipio aerẽ vnius pedis ⁊ rarefiat nunc totũ istud corpus suppono tũc duo vnũ est ꝙ due q̃titates nõ possunt pficere naturaliter eadẽ partẽ corporis siue idẽ subiectũ. Aliud ẽ ꝙ q̃libet pars rari est rara:⁊ q̃libet pars densi est densa.ex q̃ sunt corpora omogenia:tũc sic.per te in rarefactione aeris manet materia eadẽ ⁊ forma substantialis eadẽ ⁊ quãtitas q̃ prius fuit manet eadẽ.sed recipit tunc nouos gradus quãtitatis.quero tũc de illa parte quãtitatis aduenientede nouo in quo recipiť subiectiue aut in aere aut in aliquo alio.nõ scdo mõ: q2 tunc nõ fieret rarior aer. Si in aere:tũc materia illa recipiens illã q̃titatẽ de nouo fuit prius informata alia q̃titate p̃existente aut non.si sic ⁊ p te illa q̃titas nõ corrũpitur i aduẽtu noue. igitur illa pars fuit informata sil' duabus q̃titatibus:q2 q̃titate preexistẽte ⁊ aduenıẽte.qð ẽ cõtra vnũ suppositũ ⁊ cõtra veritatẽ. Si scdo modo:tunc sequunť duo incõueniẽtia. primũ ꝙ aliqua materia põt existere naturaliter sub forma sine q̃titate. scdm ꝙ non q̃libet pars rari est rara.⁊ per hoc ꝙ pars existẽs sub q̃titate recipit nouã q̃titatẽ nõ recipit pars alia informata q̃titate p̃existẽte aliq̃d nouũ:nec deꝑdit.igiť illa pars nõ est rarior q̃ prius. Eodẽ modo arguo de denso si fiat de raro.si ꝑ ꝯdẽsatõem nihil aliud fiat nisi ꝙ corrũpitur aliqua ps q̃titatꝭ p̃existẽtis:q̃ro de materia i ista q̃titate formata.aut remanet pꝰ corruptõeꝫ dicte q̃titatis sine q̃titate.aut non.si sic:tunc sicut prius materia naturaliter manet sine q̃titate ⁊ silr alia pars informata q̃titate remanente nõ esset densior q̃ prius.⁊ sic nulla pars densi esset densa. Si scdo modo:tũc q̃titas trãsiret de subiecto in subiectũ:q2 q̃titas noua nõ inducıť ꝑ te:igitur illa pars de nouo remanẽs perficit illã partẽ materie prius informataꝫ ꝑ q̃titatẽ iam corruptã. Ideo aliter p̃t dici vno modo ponendo q̃titatẽ distinctã realiť a substantia ⁊ q̃litate. Alio modo negãdo q̃titateꝫ esse rem distinctã a predictis.primo modo sic. ꝙ quãdo de raro fit densum vel ecõtra tota q̃titas preexistens corrũpitur ⁊ vna noua totaliter generatur:puta quãdo de rara fit densuꝫ q̃titas maior que prefuit in raro corrumpitur ⁊ introducitur q̃titas noua.⁊ tunc illud corpꝰ dicitur dẽsius:quia habet partes forme ⁊ materie existẽtes sub minori q̃titate q̃ prius habuit.⁊ sic ptes densi ꝓpinquius iacẽt q̃ prius quia q̃to existũt sub minori q̃titate: tanto magis appropinquãt et ecõuerso.qñ de denso fit raruꝫ corrũpitur tota q̃titas p̃cedẽs in denso ⁊ induciť in eadeꝫ materia oĩno quãtitas maior.⁊ tũc illud diciť raruꝫ.quia habet ptes materie ⁊ forme existẽtes nũc sub maiori quãtitate q̃ prius.⁊ ideo illud est rarũ cuiꝰ ptes multũ distãt: nõ ꝙ ptes quãtitatis plus vel minꝰ distant in raro q̃ in denso:nec ecõtra. nec ꝙ partes quãtitatis sunt spissiores in denso ⁊ rariores in raro.sed ꝙ ptes substãtiales materie et forme existũt sub minore quãtitate in corpore denso ⁊ sub maiori in corpore raro. Si queris a quo corrũpitur quãtitas:nõ per cõtrariũ.q2 quãtitas rari ⁊ densi nõ ꝯtrariãtur:nec ꝑ subiectũ.quia subiectũ semꝑ est ideꝫ. Respõsio. dico ꝙ corrũpitur ab inducẽte aliã quãtitatẽ q̃equid sit illud siue substãtia siue quãtitas in tali agẽte. et necessitas corruptiõis est ꝓpter incõpossibilitatẽ duarũ quãtitatũ in eadẽ materia naturaliter. licet forte nõ sint incõpossibiles de potẽtia dei. Aliter põt dici negãdo qualitatẽ tanq̃ reꝫ distinctã a substãtia ⁊ qualitate.⁊ põt dici ꝙ materia habet ꝓpriã extẽsioneꝫ nõ differentẽ ab ea aliquo mõ ⁊ forma silr ⁊ tũc ꝙ corpus diciť rarũ:qñ iste due ptes materie ⁊ forme coexistunt maiori loco:⁊ densum qñ eedẽ ptes coexistũt minori loco.ita ꝙ i corpore dẽso qñ fit rarũ nihil positiuũ recipiť.sed est corpus talis nature ꝙ ad p̃sentiã alicuius agẽtis rarefacientis possunt ptes tã materie q̃ forme coexistere maiori loco siue corpori circũstanti.⁊ densum est talis nature.ꝙ ad p̃sentiã alicuiꝰ agẽtis ptes eius nate sunt coexistere minori loco:⁊ possunt post coexistere maiori sine quocũq3 positiuo in eo recepto vel deꝑdito. Sed hec est difficultas cõis omi motui locali. q2 in motu locali corpus motũ nihil absolutũ sibi inherẽs acquirit.⁊ sic est i ꝓposito. q2 qñ ptes coexistunt maiori loco nõ possunt eedẽ coexistere mĩori sine motu locali nec ecõtra.⁊ ideo sicut motꝰ localis põt esse in aliquo sine omi nouo absoluto inherẽte.ita iste motꝰ in ꝓposito. Sed dubiũ est si materia habeat ꝓpriã extensionẽ ⁊ formã. quomõ iste extẽsiones possunt esse simul in eodẽ:⁊ si iste possunt quare nõ queecũq3 alie. puta duo ligna siue extẽsiones duoꝝ hominũ esse simul. R̃ndeo.alique extẽsiones sunt nate facere vnũ ꝑ se:⁊ alique nõ.ille de p̃mo possunt simul existere in eodẽ:cuiusmodi sunt materia ⁊ forma q̃ sunt de scdo mõ nõ p̃nt cuiusmõi sunt ꝯposita pfecta:vt hõ asinꝰ ⁊c̃. Ad aliud dico.ꝙ maior est

T Pro scdo [illegible] dubij

dependētia partiū in augmētatiōe aiatoꝝ ꝙ̄ i aiatoꝝ. nā īaiata sic augmētant̄ ꝙ nulla ps depēdet ab alia i essendo quin si eēt sepata pt manere sic qñ est vnita. Exēplū de igne. ignis enim sic augeť ꝙ ps augmētans si separeť: ita ē ignis sicut qñ est in toto: ⁊ ita diu pōt manere ꝭ in augmētatiōe aiatoꝝ est maior depēdentia: q2 ps sepata a toto iā nō est eiusdē rōnis cū se ipsa qñ fuit vnita: ꝭ est alteri⁹ spēi. Exēplū. manus abscisa nō est eiusdē spēi cū manu in hoīe ⁊ ħ pt esse diā ⁊ multe alie ⁊c̄. Questio. vij.

Questio VII

Trum sit ponere

v statū in formis. Et dicit̄ a multis ꝙ sic: q2 xp̄s habuit summā grāʒ factibilē a deo. Ista cōclusio ꝓbat̄ multipliciter.

Prima ratio primo sic accipiat̄ forma in aliquo gradu: puta in a: aut ḡ ascendēdo est dare grām vltra a in infinitū aut nō. si nō habet̄ ꝓpositum. si sic tūc erit dare aliā grām excedentē a in pfectione in infinitū. ꝓbat̄: q2 oēm pfectiōem pfectibilē a deo ꝙ̄ deus videt vnico actu pōt de⁹ facere in effectu: ꝭ data ypothesi deus videt aliquā grām excedentem in infinitū: q2 videt oē factibile vnico ītuitu. ḡ pōt facere aliā pfectiōē a in infinitum. ꝭ nihil est tale nisi solus ipe igiť ⁊c̄.

Secunda Itē ex isto tenet ratio phi. iij. phisicorū vbi dicit ꝙ ꝙ̄tū cōuenit esse in potētia tantū conuenit dare in actu: q2 itur ad formā. quere Iob.

Tertio Itē ħ est vera. deus tm̄ pōt creare ꝙ̄tuʒ post creare ponit̄ in esse. ⁊ tūc ħ erit vera deus creat ꝙ̄tuʒ pōt creare: ꝭ p te creare pōt infinitū ⁊c̄.

Quarta Itē. viij. phisicoꝝ motus rectus nō est ꝯtinuus in ifinitū: ꝭ tm̄ circularis.

Confirmatio Cuius ratio est: q2 motus rctūs hʒ terminū a quo ⁊ terminū⁹ ad quē inter quos nō pōt esse mot⁹ ifinitus: ꝭ augmētatio forme ē motus rctūs: q̄a nō reddit̄ sup aliquā partē preacceptā sicut i motu circulari. igiť.

Quinta Itē natura nō icipit mouere ad illud ad qδ non pt attingere: ꝭ data ypothesi nō pt attingere terminū mot⁹. igitur ⁊c̄.

Sexta Itē qñ est potentia ad aliqua plura ita ꝙ ad vnū semp mediāte alio ibi nō est status. pʒ in diuisiōe cōtinui vbi mediāte vna diuisiōe ē sp potētia ad aliā diuisionē. silr̄ i nūeris vbi mediāte minori nūero ē sp potētia ad maiorē. Sed qñ est potētia ad aliq̄ plura imediate: ⁊ nō mediātib⁹ alijs ibi est stat⁹. Exēplū. de⁹ pt imediate ꝙ̄titatē vnius pedis creare: vł mille quoꝝ nullū facit mediāte alio. ꝺ ibi est stat⁹. ꝭ in augmētatiōe forme est potētia i subiecto imediate ad quēlibet gradū. igiť ⁊c̄.

Septima Itē ꝓcessus habēs finē ⁊ cōplemētū nō est i ifinitū: ꝭ augmētatio est hmōi. igiť ⁊c̄.

Octava Itē cōmētator. iij. phisicoꝝ. ꝓcessus in ifinitū est ad potentiā nō ad actū. ꝭ iste ꝓcessus est ad actū.

Nona. Itē actus charitatis ne ētio est finitus. igiť ⁊ habit⁹. añs ꝓbatur. q2 ꝓcessus ad delectationeʒ in infinitū est ꝓcessus ad esse deū. ꝭ natura nō ꝓcedit ad esse deū. q2 nō conať ad ipossibile. igr̄ ⁊c̄.

Decima. Itē nullus ꝓcessus est possibilis ad aliquā formaʒ qua adepta esset illa forma extra spēm suā. sed posito illo actu infinito dilectiōis esset ex specie dilectiōis creature. igiť ⁊c̄. ⁊ hoc ptʒ: quia nullus actus pt esse infinitus.

Undecima. Itē nō tm̄ est de⁹ diligibilis a nobis ꝙ̄tum a se. ptʒ. ꝭ a se diligibilis est in infinitū. ergo a nobis tm̄ finite.

Itē oīs actus voluntatis est in ptāte nostra sed si voluntas pōt habere caritatē infinitā ⁊ actū dilectiōis infinitū: cū ille sit in ptāte ei⁹ sequiť ꝙ volūtas eius sit infinita. Scd̄m istā viā ptʒ. ꝙ aīa xp̄i habuit summā gratiā possibilē. ꝓbatur. q2 oē subiectū receptiuū accidētis ꝯtingētis habētis grad⁹: si nō determiat sibi certū gradūʒ pōt illud recipere accidēs ꝭm oēm gradū. sed aīa xp̄i est hmōi. igiť ⁊c̄. Itēʒ si actiuū est eiusdē rōis ⁊ passiuū: silr̄ si actiuū pōt agere in vnū passiuū ⁊ in q̄δlibet. Exēplū de calefactiuo ⁊ calefactibili. igr̄ si caritas aliqua pōt recipi in aīa xp̄i. ⁊ q̄libet maxime cuʒ sit status. Itē aliter xp̄s habuisset actus meritorios ⁊ meruisset charitatis augmētationē nō tm̄ quo ad nos: ꝭ in se. qδ est ꝯtra magistrū sniarum ⁊ oēs doctores scōs. Itē pro ꝑori ꝯclusione arguit̄ adhuc. q2 scd̄o de aīa oīm natura cōstantiū determinata est rō augmēti et magnitudinis. igiť in ꝓposito. Itē oēm pfectionē quā deus pōt facere successiue: pōt facere simul. ergo si pōt facere charitatē infinitā successiue p te: pōt facere simul. Assūptū ptʒ. q2 nō cadit impedimentū ex pte dei. q2 est oīpotens: nec ex pte recipiētis. q2 aīa xp̄i pōt recipe quēcunq3 gradū: nec ex pte charitatis certū est. igiť ⁊c̄. Itē deus cognoscit oēs res factibiles p ydeas. ḡ cognoscit charitatē infinitā factibilē ab eo per ydeas. ⁊ illa charitas sic cognita nō est finita p te. igr̄ de⁹ cognoscit aliq̄d esse finitū. qδ est fłm. Cōtra. ista argumēta ꝯcludūt tā de quātitate molis sicut virtutis. q2 reduco primū argumentū cōtra te eodē mō. ⁊ ꝯcludit̄. ꝙ deus pt facere ꝙ̄titatē ita magnā ꝙ nō pt facere maiorē. et p ꝯñs facere ignē ita magnū ꝙ nō pōt facere maiorē. q̄ oīa sunt absurda. Et suppono hic duo. Primū est ꝙ nō est dare aliqδ idiuiduū i aliq̄ spē: qn de⁹ pōt facere aliud eiusdē spēi. q2 ħ nō repugnat deo nec indiuiduo ꝙ ipo nō destructo ꝭ exñte de⁹ faciat aliud indiuiduū eiusdē spēi. Scd̄m est. ꝙ qñ aliq̄ plura sunt eiusdē rōis idē qδ est vni vnibile ē vnibile alteri eiusdē rōis. Itēʒ

bis suppositū, ꝓbo primā ꝓpositōem ꝙ nō mīo
ris potētie est de⁹ in augēdo ꝙ natura: ꝫ natu
ra pōt ꝓducere vnū īdiuiduū alio eiusdē rō-
nis nō destructo. igit̄ de⁹ pōt. ꝓbat̄ assumptū
posito ꝙ de⁹ ꝯtinuaret mot⁹ celestes in infini
tū: tūc pōt natura quolibet die vnū post aliū.
igit̄ deus ħ pōt. Si dicas ꝙ non pōt ꝓducere
scd̄m nō destructo ꝑmo. Cōtra. ħ nō esset nisi
q꞉ ꝑmū ꝓductū est summū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s ipso exn̄te
nō pt̄ scd̄m ꝓduci: ꝫ istud non ipedit: q꞉ ex isto
sequit̄ ꝙ nullus hꝫ grām nisi aīa xp̄i. tenet: q̄a
hꝫ grām in sūmo ꝑ te. ⁊ ꝑ ꝯn̄s stāte illa nō pōt
q̄cunq꞉ alia ꝓduci. ħ est ꝯ oēs: q꞉ nō obstāte ꝙ
ꝑma forma sit in terio: adhuc pōt alia eiusdem
rōis ꝓduci ipā pmanēte. Sꝫ dicas ꝙ spēs nō
est multiplicabilis. ⁊ iō exn̄te vno īdiuiduo nō
pōt aliud fieri. Cōtra. illud est dcm̄ phi: vt ptꝫ
de corporib⁹ celestib⁹ vbi posuit tm̄ vnū ī vna
spē: ꝫ nō est dcm̄ alicui⁹ theologi: ꝫ hꝫ illō sim-
plicit̄ negare. Scd̄a ꝓpositio est ꝙ si sint duo
īdiuidua eiusdē rōnis si vnū est vnibile alicui
eiusdē rōnis ⁊ alterū esset vnibile eidē: q꞉ qn̄
aliq̄ plura eiusdē rōnis ꝯtinent̄ sub aliqua cor
pore q̄cq̄d cōpetit vni īdiuiduo pōt cōpetere
cōsilr̄ oīm īdiuiduo eiusdē rōnis: ⁊ qō forma-
liter repugnat vni repugnat oī. ptꝫ: si cm̄ cali-
dū nō repugnat vni hoī nec alii. iō si sint plu-
ra īdiuidua eiusdē rōis: ⁊ vnū est vnibile ali-
cui: aliud est vnibile eidē. Ex istis ptꝫ ꝙ deus
nō pōt facere tot īdiuidua eiusdē rōnis nata
facere vnū q̄n pōt facere plura ꝑuis existenti
bus puta q̄titates ignes. formas naturales ⁊
accidētales vel grās ꝫm primā suppositōem ⁊
ꝑ scd̄am q̄cq̄d est vnibile vni ⁊ alteri. igit̄ non
pōt tot aquas vnire q̄n plures. ⁊ ꝑ ꝯn̄s pōt fa
cere aliquā q̄titatē maiorē ai bata ⁊ aquam ⁊
ignē ⁊ oīa talia tā substātialia vnibilia ꝙ acci
dētalia. Itē accipio centū aquas ⁊ accipio ꝙ
illud sit summū qō pōt deus facere in illa spē
⁊ pōt illas aquas vnire. q̄ro tūc an pt̄ vnā aliā
patuā aquā aut nō ꝑ se dico si nō illō apparet
ꝯ fidē ⁊ ē dcm̄ phi: q꞉ phs pōt ꝙ tota materia
prima q̄ pōt creari creata est: iō deus ꝫm illum
nihil pōt plus facere sub materia ꝙ nūc sit fa-
ctū. ⁊ istud plane est ꝯ fidē. si sic: tūc illa pōt al
teri vniri ꝫm scd̄am suppositōeꝫ. ⁊ sicut argui
tur de ista ita arguit̄ de alia in infinitū. Iō di
co ꝙ nō est stat⁹ in augmētatōe forme. Distin
guo tm̄ de augmētatōe: q꞉ q̄dā est ꝫm extēsiōeꝫ
q̄dā ꝫm intēsionē. ꝑmo nō pōt forma tam sub
stantialis ꝙ accidētalis augmētari in īfinitū.
sicut ptꝫ de aqua ⁊ igne ⁊ alijs elemētis. ⁊ est
augmētatio ꝫm extēsionē qn̄ auget̄ forma vna
tm̄ in diuersis ptib⁹ materie. sicut qn̄ ignis au
get̄ sicut est augmētatio ⁊ additō forme ignis

B
Rñsio ad .q.

modo predicto. Ita est ibi noua additia noue
materie. ⁊ talis augmētatio est in aqua qn̄ ad
ditur aque ⁊ vocatur augmētatio ꝫm extensio
nē. Augmētatio intēsiua est qn̄ auget̄ forma ī
eadē pte materie sicut caritas in aīa ⁊ albedo
in eadē parte supficiei. Loq̄ndo de augmenta
tione intensiua pōt forma accidētalis habēs
plures partes eiusdē rōnis q̄tū est ex se auge-
ri in infinitū: licet forte sit impedimētū a par-
te subiecti: ꝫ ꝫm istam viam pōt dici ꝙ xp̄s ha
buit pfectissimā ⁊ summā gratiā de potentia
dei ordinata non absoluta: sicut ptꝫ ex dictis.
Si dicas ꝙ xp̄s nō recepit ad mensurā grām:
⁊ beata virgo fuit plena gratia: ⁊ stephan⁹ fuit
plenus gratia ⁊ fortitudine. Dico ꝙ iste no-
te plena ⁊c. aliqn̄ accipiunt̄ ꝓ sufficientia ali-
quādo ꝓ copia: aliqn̄ ꝓ plenitudine de dei po
tētia ordinata nō tm̄ absoluta. ⁊ sic in xp̄o fuit
plenitudo gratie: q꞉ quāta potuit esse de potē
tia dei ordinata. Cui tm̄ nō placet iste modus
dicēdi ꝓpter reuerentiā xp̄i pōt aliter dicere
ꝙ sicut subiectū determinat sibi certas quali-
tates ⁊ passiones quarū opposita nō possūt re
cipere mediante subiecto. sic q̄libet aīa ⁊ q̄li
bet subiectū determiat sibi certū gradū vltra
quē nō pōt aliū recipere pfectiōem stante na-
tura subiecti. Et tunc formā habere gradum
pōt dupliciṫ itelligi. vno mō in se ita ꝙ sibi re
pugnat habere graduꝫ vlteriorē. ⁊ sic natura
habens partes eiusdē rōnis non habet gradū
summū. Alio modo ꝙ habet summū ī tali sub-
iecto: q꞉ subiectū determinat sibi certū gradū
vltra quē nihil pōt recipere: sic pōt habere sū-
mū ita ꝙ de potētia sua absoluta nō pōt in ta-
li subiecto facere gradū vlteriorē: ꝫ pōt ī alio
subiecto. ⁊ sic pōt cōcedi ꝙ aīa xp̄i habuit tan
tā gratiā quantā deus potuit ei ꝯferre de po-
tentia sua absoluta: q꞉ tantā sibi cōtulit quan
tā recipere potuit. ⁊ sic habuit summā possibi
lem de potentia dei absoluta. ⁊ cū hoc scꝫ ꝙ es
set aliqō subiectū capax maioris grē q̄n deus
pōt sibi maiorē cōferre. ⁊ credo ꝙ nō est aliqō
subiectū sic informatū ꝑ qōcūq꞉ accn̄s augmē
tabile q̄n deus pōt illud accn̄s adhuc augere.

Ad rōnes in oppositū ad primā dico ꝙ ad ħ
ꝙ argumentū valeat opꝫ dare primū medium
⁊ vltimū. nūc aūt nō est dare vltimū gradum
creabilē nec in re nec in intellectu diuino vel
angelico: q꞉ vltra oēm gradū quē deus intelli
git pōt facere aliū: ⁊ aliū in infinitū quoꝝ qō-
libet intelligit. Et si esset dare vltimū graduꝫ
quē intelligit: tunc ꝓcederet rō ⁊ aliter nō. Ex
emplū phi ⁊ cōmētatoris. iij. phisicoꝝ q̄ dicūt
ꝙ diuisio ꝯtinui in infinitū ꝓcedit: ita oppo-
sitio ex alia parte ꝓcedit in infinitū. q꞉ si diui-

Obiectio.
C
Responsio

D

E
Ad primū oppositum.

datur linea i duas ptes medietates: ꝛ illa medietas in duas ꝛ addatur alteri medietati: nō est hic aliqua data in ista ꝓportiōe: qn adhuc est maior danda p diuisionē ex vna pte ꝛ appositionē ex alia. ꝛ tñ nō est aliq̄ ps data vel assignata q̄ distet a q̄libet pte data i infinitū. Aliter si tēpus duraret in infinitū: tūc vltra oēm hic datū esset dare aliū in infinitū. et tñ nō est dare aliquā distinctionē a quocūq3 dato in infinitū: imo nunq̄ p appositionē deueniet ad quantitatē p̄me medietatis cōdiuise. ꝛ multo magis non deueniet ad infinitā q̄titatē. Si dicis q̄cq̄d pōt de⁹ facere successiue simul vnico actu cognoscit. si igr̄ pōt facere caritatē in infinitū: tūc oēs gradus eius simul cognoscit. sed q̄cq̄d simul cognoscit: pōt simul in effectu facere. igit̄ ꝛc. Rn̄deo deus itelligit simul infinitas formas factibiles: s3 nō aliquā formā infinitā: q2 nulla est talis. ꝛ qn̄ dicit̄ q2 oēs formas factibiles q̄s itelligit pōt facere in actu. nego. sed oēm formā quā3 itelligit in actu pōt facere actu. q̄a nō intelligit aliquā nisi finitā. Vn̄ ista ratio tediosa est. tñ nō cōcludit. Ad aliud de t̄tio phisicoꝝ dico. q2 phs in hac materia errauerat. q̄a posuit q2 nō est dare q̄titatē maiorē celo. s3 s̄m fidē nostrā illud est falsū3 q̄a deus extra celū factū pōt aliud facere. ido auctoritates phi ꝛ cōmentatoris in hac materia sunt negāde. Ad aliud dico. q2 est sophisma. q2 p illud pōt ꝓbari. q2 de⁹ fecit tot q2 plura non pōt facere. hec est vera deus pōt tot facere quot pōt facere: ponat̄ ergo in esse. igit̄ h̄ erit vera deus facit tot quot pōt facere. ꝛ pt̄ ꝯn̄s nō pōt plura facere q̄ facit: qđ falsum est ideo dico. q2 si debeat poni in esse. tūc debet tam an̄s q̄ ꝯn̄s poni i esse: ꝛ alias nō debet poni in esse. ꝛ tā est idē dicere tm̄ pōt de⁹ facere q̄tu3 pōt facere: ꝛ tm̄ facit q̄tum facit. ꝛ hoc est verum. q2 an̄s poni in esse nō debet sine ꝯn̄te nec ecōuerso. iō nō cōcludit rō: licet sit apparens. Ad aliud de motu recto concedo. q2 s̄m itellectionē phi augmētatio nō ꝓcedit in infinitū: saltē intēsiua. ꝛ iō est a quolib3 fideli negādus. Vn̄ p potentiā diuinā motus rectus pōt cōtinuari in infinitū. ita q2 nūq̄ deueniret ad terminū. Ad ꝯfirmationē dico. q2 mot⁹ ꝯpletus ꝛ finitus est vt terminās in actu: s3 motus infinitus ꝛ rectus nō habet terminū ad quem in actu nec terminū vltimū. s3 augmētatio est hmōi. q2 durat vel saltē pōt durare in infinitū ꝛ iō nō hab3 vltimū terminū. Ad aliud dico q̄ verū est de motu quē3 natura pōt inchoare ꝛ terminare naturalit̄. nūc aūt licet augmētatio pōt inchoare naturaliter: nō tñ ꝯpleri siue terminari. q2 in q̄lib3 forma naturali est dādū

Ad secundum

Ad tertium

Ad quartum

Ad cōfirmatiōez

Ad quintum

certū gradū: vltra quē agens naturale nō pōt aliquē gradū in eodem susceptiuo inducere ꝛ aliquē vltra: quē deus nō pōt inducere ꝓpter defectū capacitatis subiecti sicut p̄us dictū3 est. sed in diuersis susceptiuis agēs naturale ꝛ supnaturale pn̄t vltra gradū inductū aliū gradū inducere: imo infinitos gradus vt videt̄. si cū essent infinita calefactibilia: et ignis oib⁹ essentialit̄ approximaret̄ causaret calorē in oib⁹: q2 qua rōne in vno ꝛ in quolibet. Ideo dico. q2 qn̄ natura incipit aliquē motū quē nata est terminare: tūc est verū dictū illud: alit̄ nō.

Sed q̄ dr̄a est int̄ augmentationē naturale3 ꝛ supnaturalē ex quo vtraq3 ꝓcedit in infinitū modo p̄dicto. Vn̄ in istis recurrēdū3 est ad illud qn̄ aliqua sunt cōpossibilia in eode3 quo ad agens naturale sunt compossibilia quo ad agēs supnaturale nec repugnāt iter se: sic duo q̄tra esse simul in eodē subiecto p naturā est icōpossibile respectu agentis naturalis: nō tñ supnaturalis. eodē modo due ptes forme sb̄ales nō ꝯpatiūtur se in eadē materia nō ꝓpter repugnantiā aliquā3: s3 q2 agēs naturale h̄ nō pōt facere. ꝛ sic est dr̄a augmentatiōis naturalis ꝛ supnaturalis. Rn̄deo duplex est forma. q2 aliq̄ forma est augmētatiua a deo in infinitū: ꝛ nullo mō ab agēte naturali puta forme ifuse vt caritas. ꝛ hoc in eodē susceptiuo vel diuersis. sed loquēdo de formis naturalib⁹ ꝛ de augmētatione extēsiua: pōt talis forma augeri in infinitū p agēs naturale sicut supnaturale. sicut p3 in exēplis p̄us positis. in hoc tñ est dr̄a q2 de⁹ pōt creare subiecta infinita vl' in infinitū capacia respectu talis forme: puta calefactibilia. s3 agēs naturale nō: sed loquēdo de augmētatione intēsiua ē dr̄a. q2 quodlib3 subiectū deт̄minatū determiat sibi naturalit̄ certū3 gradū formale: vltra quē nō pōt naturalit̄ aliū idē subiectum recipe: s3 nō deт̄minat sibi certū gradū: qn ab agēte supnaturali pōt aliū ꝛ aliū in infinitū recipe. licet p̄us s̄m vnū modū dicēdi ponat̄ oppositū ꝓpter reuerētiā xp̄i ꝛ pōt p idē dari dr̄a int̄ augmentationē aiatorum ꝛ inaiatoꝝ. q2 augmētatio aiatoꝝ nō deт̄minat sibi certū gradū forme: vltra quē nō pt extēsiue nec intēsiue. p3 de augmētatiōe hoīs licet p potentiā diuinā nō deт̄minat sibi certū gradū: vltra quē nō pōt s̄m extensionē. nō video: qn de⁹ pōt augmētare vnū hoīem q2 esset ita magnus sic celū vel maior. s3 naturalit̄ deт̄miat sibi certū gradū s̄3 doctrinā phi scđo de aīa oīm natura cōstantiū ꝛc. qđ intelligendā est si applicet̄ ad augmētationē naturalē aīatoꝝ. quia habēt certā augmentatiōe3 extēsiue ꝛ intensiue. q2 natura potest facere hoīem ita

G

H

magnū q̄ nō maiorē sil̄r non pōt duas partes eiusdē rationis in eadē parte materie facere: puta duas partes forme sensitiue: lʒ deus pōt facere vtrūq̄: sed augmētatio naturalis maiatoꝝ nō determinat sibi certū gradū vltra quē nō pōt ꝯm extensionē: qꝛ ꝯm p̄hm scdo de aīa. ignis est augmentabilis in infinitū ꝛc̄. ⁊ hoc est verū tā de formis substantialibus corporū simpliciū q̄ accidentalibus: sed determinat sibi certū gradū vltra quē non pōt intensiue ⁊ hoc tam in formis substantialibus augmētabilibus q̄ accidentalibus: qꝛ possunt eē tot partes albedinis in aliqua parte materie q̄ p̄ naturā non possunt esse plures in eadē parte: ⁊ sil̄r eadē pars materie determīat sibi naturaliter forme ignis certū gradū: qꝛ naturaliter nō possunt esse due partes forme substātialis i eadē parte materie lʒ forte p̄ potētiā diuinā possent esse. Et per idē potest saluari q̄ forma substātialis nō suscipit magis ⁊ minus: ꝯ forma accidentalis. nō q̄n forma substātialis pōt augeri naturaliter ꝯm diuersas partes forme extensiue vl̄r loquēdo sicut dcm̄ est. ⁊ ptʒ in augmētatione substantiarū naturaliter: ꝯ qꝛ non augeẗ naturaliter intensiue: qꝛ in eadē p̄te materie nō possunt esse naturaliter due p̄tes forme eiusdē rationis. ꝯ in qualitatibꝰ bene p̄nt sicut in eadē p̄te oīo possunt esse due partes albedinis. ⁊ hoc est q̄ probat p̄hs. v. phisicoꝝ q̄ ad formā substantialem nō est motus: qꝛ in motu debet eē idē mobile siue subiectū p̄ vtroq̄ terminoꝝ. nūc aūt q̄n augeẗ forma substantialis extensiue nō est idē subiectum: sed semper est alia ⁊ alia materia sicut est alia ⁊ alia forma. ⁊ q̄ hec sit intētio p̄hi in p̄dicamētis. ptʒ: qꝛ dicit ibi q̄ q̄titas non suscipit magis ⁊ minus ⁊ pōt tn̄ augeri in infinitū extensiue: ꝯ naturaliter nō suscipit magis et intensiue: qꝛ naturale agēs nō pōt facere in eadē p̄te materie q̄ sint due q̄titates. Ista aūt augmētatio forme substantialis intelligiẗ de forma extensa nō de alia cuiusmōi ē aīa sensitiua in hoīe ⁊ aliis aīalibus q̄ poniẗ distincta ab intellectu. ⁊ h̄ maxīe p̄pter repugnātiā duoꝝ appetituū sil̄ ⁊ semel qꝛ idē oīo indistinctū respectu eiusdē nō p̄t sil̄ ⁊ semel habere actus oppositos. Nūc aūt illō idē q̄ appetitus sensitiuꝰ apperit vehemēter ⁊ delectaẗ in appetēdo volūtas refugit nōvolēdo illud ⁊ tristando: ꝯ illi actus oppositi sūt ⁊ passiones ꝯsequentes sil̄r ponūtur forma extensa. Tū qꝛ diciẗ in hoīe nō est nisi vna forma nō extensa: ꝯ sensitiua distinguiẗ ab intellectiua. igiẗ sensitiua erit extēsiua. tū qꝛ aliq̄n vtraq̄ p̄s vi᷑ sentire ⁊ moueri sicut caput post abscisionē ⁊ corpꝰ sil̄r. ptʒ hoc in diuisione anguille vbi vtraq̄ p̄s sentit. Ad aliud dico. q̄ potētia īmediata ordinata ad actuʒ: pōt reduci ad actū. ⁊ tūc est minor falsa. qꝛ ad oēs p̄tes forme augmētabilis nō est aliqua potētia immediata. qꝛ nō p̄nt sibi imediate addi: ꝯ vna post aliā in infinitū. Et q̄n dicis de quātitate triuz pedū. dico q̄ respectu cuiuscūq̄ quātitatis determiate est vna potētia reducibilis ad actū imediate: ꝯ multarū ⁊ infinitarū formaruʒ nō pōt esse vna potētia imediata: sed erūt multe potētie sicut multi termini quarū vna mediāte alia reducitur ad actū sicut tu dicis de cōtinuo. similr̄ ymaginat q̄ in diuisione ꝯtinui ⁊ in appositione: p̄ hoc q̄ vna potentia reduciẗ ad actū q̄ sit ibi potētia noua. sicut ptʒ in exēplo de numero ternario respectu quaternarij q̄ falsum est. qꝛ ita bene nūerus est in imaterialibus sicut in materialibꝰ: ⁊ pōt deus creare vnā intelligentiā post aliā in infinitū. et sp̄ erit nūerus nouus ⁊ alia potentia reducta ad actū. sed p̄pter hoc nulla fit noua potētia. eodē mō est in diuisione linee: nunq̄ p̄ vnā diuisionē causaẗ noua potētia: sed potentia ad q̄ cūq̄ existit in linea in p̄cipio. Ad aliud dico. q̄ finis pōt dupliciẗ intelligi. Uno mō pro fine vltio ⁊ p̄cessus versus illū finē pōt esse infinitus ⁊ nunq̄ terminari. Alio mō pōt accipi pro p̄fectiōe aliqua acquirēda: et ille nō vadit in infinitū actualiẗ. qꝛ oīs p̄fectio q̄ vnq̄ acq̄ritur per augmētationē est finita. Ad aliud dico. q̄ ꝯnētator est negādus. qꝛ ꝯm eū quātitas augeri pōt in infinitū p̄ appositionē et ibi p̄cessus nō est ad potentiā. Ad aliud dico q̄ pōt esse p̄cessus ad dilectionē actualē in infinitū sicut ad hītualē. et q̄n dicit q̄ talis hītus est ad esse deū. verū est ad dilectionē actualeʒ actualiẗ infinitā: ꝯ nō est sic in p̄posito. qꝛ ista augmētatio nec in actu nec in habitu potest vnq̄ terminari. ⁊ p̄ ꝯn̄s nec vnq̄ actu ē finita.

Si dicis q̄ in qualibʒ forma acq̄sita p̄ motū sunt infinite p̄tes et sunt in actu p̄tes sic̄ p̄tes cōtinui. ꝯ infinite p̄fectiōes erūt in vna forma in actu. et p̄ ꝯn̄s illa forma esset infinita in actu ⁊ erit deus in actu. Respōdeo. ꝯcedo q̄ in ꝯtinuo ⁊ in forma acq̄sita p̄ motū sunt infinite partes in actu ⁊ infinite p̄fectiōes in actu: non tn̄ faciūt nisi vnā p̄fectionē finitā: ⁊ generaliter q̄n sunt p̄tes alicuꝰ totius infinite ꝯm p̄portionē solū nunq̄ faciūt nisi p̄fectionē finitā. ⁊ si essent p̄tes eiusdē quātitatis. quaruʒ q̄libet esset p̄ se acceptibilis ⁊ factibilis. iste infinite p̄fectiōes faciūt p̄fectionē infinitā nc̄c̄rio. sed iste p̄tes ꝯtinui infinite nō p̄nt p̄ se accipi nec fieri. iō nō sequiẗ. difficile tn̄ videẗ quō in aliquo sunt infinite p̄fectiōes in actu. et tn̄ illud

Ad sextum

7 Ad septimum

Ad octauum

8 Ad nonum

Ad decimam

nō sit pfecte infinitū. Ad aliud nego assūptū: q2 aliqs ꝓcessus est possibilis q̄ nō potest terminari a potētia diuina sicut posito φ de⁹ vellet ꝯtinuare mūdū in infinitū iste ꝓcessus nunq̄ terminaꝝ: ꝫ forte adepta tali forma poneretur extra spēʒ suā: tū ad illā formā est ꝓcessus possibilis: q2 nunq̄ nec ꝑ dei potentiā nec creature pōt illa forma cōplete adipisci. ⁊ forte si esset adepta non ponereꝝ deus nec extra spēm suā: sicut si linea esset actu infinita fm extensionē ad huc pōt esse in spē linee.

Ad vndecimā.

Ad aliud dico φ deus ꝑ nullā dilectōem nobis possibilem diligiꝝ tantū a nobis q̄tuʒ a se: q2 a nobis diligiꝝ tantū finite a se infinite: sed si iste processus terminareꝝ: tunc diligereꝝ a nobis infinite ⁊ dilectione infinita.

Ad duodecimā;

Ad aliud de continētia virtuali dilectōis illud argumentū est contra oēs. rñsionē quere in primo q̄terno i notulis alterius anni. Ad alia dubia alterius doctoris de auctē illa oim natura ⁊c. de ydeis et alijs ptʒ ꝑ p̄dicta hic ⁊ q̄ de ydeis q̄d est ydea. Ad alia argumēta Joh. q̄ ꝓbant φ aīa xpi habuit summā grām: ptʒ φ diuersimode est dicēdū fm diuersam viam: sed ad vnū argumentū in quo ponit ꝑ vna opinione φ in augmentatione forma precedēs corrūpitur semp: q2 gñatio vnius est corruptio alterius. nego istō generaliter sumptum: sed tū tunc est verū quādo forma ꝓducta repugnat priori: vel forma sequēs nō pōt esse cū priori agente naturali: licʒ inter illas formas nō sit repugnantia: qō dicitur ꝓpter raruʒ ⁊ densum: vbi diciꝝ φ q̄titas precedens corrūpitur: q2 sequens non pōt esse in eadē parte materie cū ea ꝑ potētiā naturalem: ꝫ pōt forte ꝑ potētiā diuinā: q2 iste q̄titates sunt eiusdē speciei ⁊c. Questio. viij.

A Questio VIII Primo

Vtrum sit necesse

ponere i viatore tres virtutes theologicas q̄ possint remanere i patria. ꝓbatur φ nō: q2 fides nō est virtus q2 si bi pōt subesse falsum ⁊ pōt esse respectu falsi: qō est cōtra phm. vij. ethicoꝝ. q̄ dicit φ habitus veridici non possunt esse respectu falsoꝝ. igiꝝ ⁊c.

Secundo

Itē ꝓpter finē cōsequēdū sufficit cognitio ⁊ dilectio: q̄ habitus ex ipsis generari sufficiunt: ꝫ hmōi sunt fpes ⁊ caritas. q̄ ⁊c.

Tertio

Itē φ iste virtutes nō sunt necessarie ptʒ: q2 aut propter actū naturalē aut supnaturalē. non naturalē: q2 respectu cuiuscūqʒ actus sufficit virtus naturaliter acq̄sita. nec supnaturaleʒ: q2 talis nō est nobis possibilis in via vt videꝝ: q2 quēcūqʒ actū pōt aliquis i via supnaturaliter habere: pōt etiā habere naturaliter sicut actum credendi diligendi ⁊c.

Quarto

Itē si sic aut est tantū vna fides ⁊ sic de alijs. aut plures nō tū vna: q2 distincti actus sunt distinctoꝝ habituū generatiui: sed respectu distinctoꝝ credibilium sunt distincti actus specifici. igiꝝ ⁊c. nō plures: q2 tunc nō essent tm̄ tres virtutes theologice. siꝝ aplūs dicit φ est tantuʒ vna fides.

Quinto

Itē φ iste virtutes nō maneāt in patria pʒ primo de fide: q2 tanta est repugnantia fidei ad visionē quāta est eius ad sciam: ꝫ fides ⁊ scientia repugnāt. ꝓbatur: q2 q̄n aliqua sunt ꝯtraria formaliter q̄cq̄d est cōpossibile vni ⁊ alteri sicut q̄cq̄d cōpossibile ē albedini ⁊ nigredini: q2 nihil est cōpossibile albedini nisi subiectū ⁊ dispositiones accidētales: q2 oia cōpossibilia sunt nigredini: ꝫ fides ⁊ heresis cōtrariaꝝ et sciētia nō est compossibilis heresi: sed incompossibilis: igitur nec est compossibilis fidei.

Sexto.

Itē fm phm tm̄ vnum vni opponiꝝ ⁊ istud est verū de oppositōe inꝝ extrema: ꝫ heresis opponiꝝ fidei ⁊ scientie: aut igiꝝ opponiꝝ fidei vt extremo ⁊ sciētie vt medio: aut ecōuerso. si p̄mo mō tunc scientia est spēs media inter fidem ⁊ heresim: ꝫ mediū cōtrariaꝝ vtriqʒ extremoꝝ. q̄ scientia cōtrariaꝝ fidei. si scōo mō: tunc fides erit spēs media ⁊ mediū vt prius cōtrariaꝝ vtriqʒ extremoꝝ. igiꝝ ⁊c. Et vltra si fides nō stabit cū sciētia: ergo nec cū visione.

Septimo

Idē argumentū pōt fieri de spe ⁊ caritate ⁊ tensione in p̄ria ⁊ scia.

Octauo

Itē de caritate arguiꝝ: q2 fm aplm cū venerit qō perfectū est euacuabiꝝ ⁊c. ꝫ caritas vie est īpfecta fm doctrinā xpi de Johe baptista q̄ dicit. Qui minor est i regno celoꝝ maior est isto. igiꝝ ⁊c.

In oppositum.

Ad oppositum ad corithios. Nūc manent fides spes ⁊c. Itē φ maneant in patria. ꝓbaꝝ: q2 si nō: illud esset ꝓpter aliquaʒ repugnantiā ad illū statū: aut igiꝝ ꝓpter act⁹ vel habitus. nō p̄mo mō: q2 habitus non repugnāt: igitur nec actus. nō scōo mō: q2 ista plus nō repugnāt q̄ habitus tēperātie ⁊ actus intēperantie ⁊ habitus: ꝫ isti duo habit⁹ siꝝ stat igiꝝ ⁊c. ꝓbaꝝ assūptū: q2 tēperatus pōt elicere actū intēperantie ⁊ existere tēperatus: igiꝝ cū actus temperantie manet cū habitu intēperātie ⁊ ille actus est generatiu⁹ habitus igitur habitus siꝝ stant. q̄ eodē mō fides ⁊ visio similiter inter habitus supnaturales non apparet repugnātia. igiꝝ possunt stare siꝝ.

In primo articulo ꝓbantur tres conclusiones

Hic p̄mo est videndū de necessitate habituū supnaliū. Et hic teneo tres cōclusiones. Prima ē φ nō pōt ꝓbari rōne naturali φ indigemus habitu supnaturali quocūqʒ ad cōsequendū finē vltimā. Scōa est φ ex hoc qō credo φ beatitudo est mihi cōferenda ꝓpter merita nō pōt cōcludi ꝯseq̄ntia formali φ habit⁹ supnaturales sint nobis necessarij. Tertia ē φ respectu oim

B
Prima cōclusio

habituū quos possumus hēre possum⁹ hēre habitum naturalē naturaliter inclinātē. Prima patet supposito ꝙ nō potest concludi in via ꝙ homo remanebit perpetuo in corpore ꝛ aīa sicut modo est: q2 non potest esse ratio euidens ad ponendū tales habitus nisi ꝓpter eoꝝ operationes: q2 habitus oēs nobis innotescunt ꝑ operationes: sed operatōnes oēs quas experimur mediantibus istis habitibus supnaturalibus possumus experiri mediantibus habitib⁹ naturalib⁹ pꝫ discurrendo ꝑ habituū fidei spei ꝛ caritatis: q2 vnus pagan⁹ nutritus inter xpianos pōt oīs articulos fidei credere ꝛ deū sup oia diligere. ḡ ꝛc.

C
Scda conclusio

Scda cōclusio pꝫ in libro primo de caritate: q2 deus pōt aliquē acceptare in puris naturalibus tanꝙ dignū vita eterna sine oī habitu caritatis: ꝛ etiā reprobare sine oī peccato. ꝛ si hec sit opinio magistri sententiaꝝ: tūc verum dicit scꝫ ꝙ caritas pōt de potentia dei absoluta nō esse aliud ꝙ̄ spiritussanctus coexistens acceptās actū naturalē et impellens voluntatē ꝑ hunc modū sicut causa partialis ad actū illū eliciendū: ꝫ nō opꝫ necessario ꝙ sit aliqḋ accidēs inherēs aīe: et eodē modo potest acceptare actū sperandi ꝛ credēdi naturaliter sine oī habitu supnaturali infuso. Itē non est impossibile ꝙ deus ordinet ꝙ qui viuit ꝫm dictamen recte rationis sic ꝙ nō credat aliqḋ nisi illud sit sibi naturali ratione cōclusum tanꝙ credendū sit dignus vita eterna. hoc pꝫ: q2 ideo phi errabant ꝛ nō fuerunt digni vita eterna: q2 adherebant talibus que nō potuerūt rōne naturali ꝓbari necessario sicut mundū esse eternū. igit̄ si deus sic disponat pōt tunc talis sic acceptari adherendo recte rōnis dictamine. igit̄ ꝛc. Unde sicut paulus habens pctā sine oī merito recepit grāꝫ ita deus pōt sibi cōferre vitā sine oī merito ꝛ habitu supnaturali. Ideo dico ꝙ̄tū ad istā cōclusionē ꝙ habitus supnaturales sunt nobis necessarij de potentia dei ordinata nō absoluta. ꝛ hoc teneo precise ꝓpter dicta scōꝝ.

D
Tertia ꝯclusio

Tertia conclusio ꝓbatur: q2 sicut nihil debet poni nisi qñ habetur experientia vel demonstratio vel auctoritas ad ꝫra nihil debet negari qñ habet̄ certa experientia ad hoc ponendūꝫ: sed ad ponendū fidē acquisitā spem ꝛ caritatē habet̄ certa experientia. nā paganus nutrit⁹ int̄ xpianos ita credit oēs articulos fidei: silr heretic⁹ circa vnū articulū pōt vere credere aliū ꝫ nō ꝫ ꝫ iſtoꝝ habet fidē infusam. pꝫ igit̄ acqsitā. silr de caritate acquisita: q2 vnus infidelis inter paganos instruct⁹ pōt per doctrinaꝫ diligere deū sup oia ex puris naturalibus. pōt etiā laudare deū caritate ꝯorate. igitur ipē hꝫ dilectōem dei nō infusam igit̄ acquisitā. Itēꝫ ois actus voluntatis quē experimur in nobis videtur naturalis igit̄ ꝛ habitus. aīs ꝓbatur q2 aut volūtas hꝫ actōem sup actū elicitū manente caritate aut nō. si nō: tūc ille actus non est meritorius: q2 actus meritorius reqrit actionē volūtatis. si sic sufficit habitus naturalis q2 nullū actū experimur in nobis nisi ad queꝫ inclinat habit⁹ naturalis. igit̄ nō obstāte ꝙ sit in volūtate habit⁹ supnaturalis ꝓpter auctoritatē: adhuc oꝫ ponere habitū naturalē naturalit̄ acqsitū.

E
Circa scdm articulus difficultates
Prima

Articulus scds est quō isti tres habitus distiguunt̄ apparēt tres difficultates Prima est ꝙ videt̄ ꝙ spēs nō distinguit̄ ab alijs tribus sicut ille distiguūt̄ inter se: q2 ad cōseqndū finē sufficit cognitio ꝛ amor: ad cognitionē satis iclinat fides ad amorē caritas. Si dicas ꝙ spes requirit̄ ꝓpter actū desiderij: q2 requirit̄ ꝙ illud qḋ credit̄ ꝛ amat̄ desideret̄. ꝛ hoc fit ꝑ actū spei. Cōtra videt̄ ꝙ non requirit̄ nisi q2 ostendit̄ obiectū diligibile tanꝙ possibile a nobis haberi ꝛ de alijs circūstātijs: ꝛ ꝙ sic amet̄ illud obiectū: ꝫ vt prius ad ista sufficiunt cognitio fidei ꝛ amor.

Secunda

Scda difficultas est qd est obiectū spei: q2 deus ponit̄ obiectuꝫ cuiuscūqꝫ virtutis theologice. Tūc est dubiuꝫ vtrū idē oio sit subiectū fidei spei ꝛ caritatis ꝛ si sic dubiū est quō distinguūt̄ isti habitus maxime cū vnus habitus sufficit respectu intellectus ꝛ alius habitus respectu volūtat̄.

Tertia

Tertia difficultas est in qua potētia est spes: q2 in intellectu nō apparet nisi actus credēdi q est actus fidei in voluntate. aut est triplex actus amādi volendi ꝛ desiderandi. Nunc aūt act⁹ spei nō est actus volēdi certū est nec actus amandi: q2 ad illū inclinat caritas: nec act⁹ desiderandi: q2 actus desiderādi pōt esse i desperante.

F
Ad primam difficultatem

Quantū ad primā dico ꝙ spes est virtus distincta ab alijs. qḋ ꝓbatur: q2 qñ aliqua sunt separabilia inter se distinguūt̄: sed spes ꝛ alie virtutes theologice sunt hmōi. igit̄ ꝛc. Assumptū ꝓbat̄: q2 aliqs pōt credere ꝛ nō sperare pꝫ in desperātibus. silr aliqs pōt amare et nō sperare sicut in patria. silr aliqs pōt sperare hēre beatitudinē ꝛ nō diligere caritatiue sic mali ꝛ pctōres.

G
Ad scdam

Quantū ad scdam dico ꝙ obiecta imediata istoꝝ habituū sunt diuersa cōplexa. nā obiectū proximū fidei est hoc cōplexum oē reuelatū a deo est verū eo modo quo reuelatur a deo. Obiectū spei hoc complexuꝫ futura beatitudo est hoi conferenda propter merita. Obiectū caritatis est hoc complexuꝫ deus ꝛ oē qḋ vult deus diligi a me caritatiue. Sed dubiū est tunc de obiecto spei: quia videtur esse deus saltem partiale obiectū ꝛ non

creatura. potest dici φ hoc complexũ sit subie-
ctũ spei visio τ fruitio diuina est hoĩ conferen-
da propter merita.

M
Ad tertium

Quantũ ad tertiã dico φ
actus spei est volitio τ desideriũ efficax quo a-
liquis ostenso sibi per fidẽ φ fruitio dei est si-
bi conferenda ꝓpter merita statim efficaciter
elicit actũ meritoriũ si potest: τ iste non potest
esse in desperantibus.

N
Duplex desideriũ

Unde est duplex desi-
deriũ. vnũ respectu possibiliũ puta quando a-
liquis efficaciter desiderat aliquid sibi osten-
sum tanq̃ possibile sibi haberi per actũ: τ illud
nõ est in desperãtibus. Aliud est respectu im-
possibiliũ puta quãdo aliquis desiderat aliq̃d
τ credit illud sibi eẽ impossibile. τ illud potest
esse in desperantibus. Sed tunc quamodo po-
test esse spes virtus ab alijs distĩcta infusa vel
acquisita. Respondeo hic sicut in prologo hu-
ius φ respectu actus sciẽdi põt esse duplex ha-
bitus inclinans vnus mediate alius ĩmediate
primus est habitus ꝑncipiorũ. scd̃s est scientia
q̃ est habitus conclusionis. τ quãdo sic sunt hi-
tus inclinantes ad actum. Potest autẽ actus
haberi saltẽ primus sine habitu inclinante ad
actũ scd̃m. vnde intellectus q̃ est habitus pri-
cipiorũ inclinat mediante actu suo elicito ad
actũ sciendi cõclusionẽ actũ dico primũ qua-
tenus ille est causa scd̃i q̃ actus cũ potentia in-
tellectiua est causa ĩmediata partialis respe-
ctu primi actus sciendi conclusionẽ. τ ideo in-
clinat mediate quatenus est causa cause: τ q̃a
actus scd̃a τ intellectus inclinãt sufficienter
ad primũ actũ sciendi aliquã cõclusionẽ: ideo
potest ille motus haberi sine sciẽtia τ habitu:
ꝫ post nõ obstãte habitu principiorũ τ actu eo-
rũ ex primo actu sciẽdi ꝯclusionẽ scd̃o τ tertio
τ sic deinceps generatur habitus alius incli-
nans ad aliũ actũ sciendi eandẽ cõclusionez ĩ-
mediate: q: ĩmediate sic causa partialis cau-
sat actũ sciendi illã cõclusionẽ: τ sicut primus
act⁹ sciendi cõclusionẽ aliquã põt esse sine sci-
entia virtute actus ꝑncipiorũ: ita post habitũ
scientie generatũ põt q̃cunq̃ actus sciendi eã-
dẽ cõclusionẽ esse sine habitu ꝑncipiorũ τ actu
sicut enĩ est ĩ istis habitibus: sic est de habiti-
bus theologicis. habitus enĩ caritatis τ fidei
inclinãt ad actũ primũ spei mediate: q: mediã-
tibus actib⁹ suis puta actu credẽdi τ diligẽdi
q: q̃n credo aliq̃d mihi possibile τ diligo illud
tũc illud diligo efficaciter: ita φ statĩ ex eo in
opatõem meritoriã ꝓdeo. τ tũc põt prim⁹ act⁹
spei hẽri sine spei habitu acq̃sito: ꝫ post ex illis
actibus gñatur habitus ĩmediate ĩclinãs ad
actũ spei: q: habit⁹ est cã ĩmediata actus pro-
prij. τ sic põt poni φ sicut est fides acq̃sita τ ca-
ritas φ silr̃ est spes acquisita. Et pter istos ha-
bitus sunt alij habitus alteri⁹ rõis ab istis scz
fides infusa τ acq̃sita: q: si essent eiusdẽ rõnis
frustra (vt videt̃) poneret̃ infusa ex quo acq̃-
sita eiusdẽ rõnis sufficit. tñ difficile est videre
quõ spes distinguit̃ ab alijs duabus: q: videt̃
includere actũ fidei τ caritatis: puta actũ cre-
dendi τ diligendi.

Tertius articul⁹

Tertius articulus ẽ de vni-
tate istorũ habituũ: vbi sunt due difficultates.

Pria difficultas

Prima ẽ vtrũ tantũ sint tres virtutes acqui-
site sicut tantũ sunt tres infuse: scz vtrũ sit tã-
tũ vna fides acq̃sita τc̃.

Scd̃a difficultas

Scd̃a quõ fides in-
fusa põt esse vna respectu oĩm articulorũ. silr̃ τ
caritas τc̃.

R
Ad primã diffi-
cultatem

Quantũ ad primã sunt due ꝯclu-
siones. prima φ q̃libet articulus hʒ fidem acq̃-
sitã distinctã. scd̃a φ ista fides nõ tantũ distin-
guitur numero sed specie. Prima ꝓbatur per
rõem Joh. in metaphisica de scientie vnitate
q: q̃n aliquis põt habere actũ τ habitũ credẽ-
di circa vnũ articulũ τ nõ circa aliũ: imo põt er-
rare circa aliũ necessario illi actus credendi il-
los articulos τ habitus generati ex illis sunt
distĩcti: sed aliquis põt habere fidẽ acquisitaʒ
circa vnũ articulũ τ nõ circa aliũ: ꝫ circa aliũ
errare. sic hereticꝰ ꝑt hẽre fidẽ acq̃sitã circa istũ
articulũ deus est trinus τ vnus: τ errare circa
incarnatõem xpi. igit̃ τc̃. Si dicas φ cõtraria
se cõpatiunt̃ in gradibus remissis: vel si vnuʒ
sit in summo τ aliud in infimo adhuc compa-
tiũtur sc: sed habitus inclinãs ad intelligẽdũ
vnũ ꝑncipiũ est remissus τ imperfectus: ideo
stat cũ errore circa cõclusionẽ: sed habitus in-
clinãs ad intelligendũ principiũ τ cõclusiõez
silr̃ est perfectus: τ iõ nõ compatitur secũ igno-
rantiã conclusionuʒ: sicut ponitur exemplum
de alijs formis. Contra. pono φ habitus incli-
nans ad cognoscendum principium tantum
sit in summo per naturam: puta quia genere-
tur per centum actus circa illud principium:
habitus inclinans ad cognoscendum conclu-
sionem generetur tantum ex duobus actibus
hoc posito nulli dubiuʒ quin primus habitus
siue gradus primus quicquid vocetur est ꝑfe-
ctior φ scd̃s inclinans ad cognoscendũ cõclu-
sionẽ. τ hoc nõ obstante põt ignorantia dispo-
sitionis respectu cõclusionũ stare cum habitu
principij in summo τ nõ cũ scientia cõclusiõis
in infimis de hoc alibi. Scd̃a conclusio ꝓbat̃
q: q̃n cũ vno contrariorũ stat vnũ τ aliud non
stat: sed sibi repugnat illud qd̃ stat cũ vno cõ-
trariorũ τ aliud qd̃ non stat necessario distin-
guit̃ specie. Istud ptʒ p exemplũ et per rõem
per exempluʒ patet: quia enĩ dulcedo in lacte
stat cum albedine τ nigredo non stat cum al-
bedine. ideo dulcedo τ nigredo necessario di-
stinguuntur specie. per rationeʒ: patet quia q̃n

sunt eiusdem speciei quicquid formaliter stat cum vno et altero: et quicquid repugnat vni et alteri: sicut quicquid stat cū albedine vna stat et cū altera. similiter quicquid repugnat vni albedini et alteri. patet ergo propositio assumpta. Sed fides acquisita circa vnū articulū stat cū errore circa aliū. patet de heretico. Sed acquisita fides et error nō stant circa eundē articulū. ergo fides acquisita circa vnū articulū et aliū sunt distincte speciei. quia si essent eiusdē speciei: tunc sicut error repugnat vni ita repugnat alteri. et sic stat cū vno: et ita cū altero. et per istā viā tenēt rōnes Johānis in questione predicta. quarū prima probat quod sunt distincti circa istas conclusiones. per secundam quod distinguuntur specie. Quantum ad secundā difficultatē quomodo pōt esse vna fides oīm articulorū fidei: pōt dupliciter dici. Uno modo quod fides infusa habz aliquod cōplexū pro obiecto imediato: quod pōt esse premissa et principiū partiale inferens oēm articulū in speciali. et est istud complexū oē reuelatū a deo est verū: sicut reuelatū esse verū. nā istud pōt inferre oēm articulū fidei. pōt enī sic argui respectu cuiuslibet articuli omne reuelatuz a deo est verū: sicut reuelatū est esse verū. sed deū eē trinuz et vnū incarnatū et passuz etc. Uñ sicut istud cōplexū est principiū inferēs oēm articulū in speciali. ita habitus fidei infuse: cuius hoc cōplexū est immediatū obiectum inclinat mediāte ad actū elicitū circa oēz articulū in speciali virtute huius cōplexi. et sic est vna fides oīm articulorū fidei mediate. sed nō imediate. Sz alio mō inclinat fides ad actū credēdi articulos in speciali. et alio mō habitus principij ad actū de quo supra dictū est. quia fides infusa sic iclinat ad actū fidei elicitum circa articulos in speciali. quod nec habitus fidei infuse nec actus pōt cū intellectu eē principiū sufficiēs ad eliciendā actuz credēdi circa articulū aliquē in speciali. patet. Nā puerulus baptisatus nutritus solitarie alicubi vbi nunquam instruitur in articulis fidei ille habet fidē infusaz et vsum rōis. et tn̄ nullū actū credēdi circa quēcūque articulū pōt elicere. igitur ad actū eliciēdū circa articulū specialem necessario requiritur fides acquisita circa illū articulū. puta per auditū. quia fides acquisita sm̄ prophetā ex auditu vel per visum. puta si videat aliquē actū scriptū in libro et ei credat. et hoc est similiter de aliquo qui crederet totā hystoriā scriptā in biblia: et totaz bibliā esse verā. etiā si hoc crederet actu elicito nunquam ex hoc solo pōt sufficiēter habere actū credēdi respectu cuiuslibet hystorie in speciali nisi mediāte fide acquisita de illa hystoria. et hoc erit vel per doctorē cui credit vel per inspectionē in libro. habitus ergo fidei infuse inclinat mediate ad actuz credēdi circa quēlibet articulū in speciali. quia mediāte actu elicito circa obiectū suū imediatuz qui actus cuz fide acquisita circa articulū in speciali est causa partialis imediata respectu actus credendi illū articulū. nō inquā primū simpliciter quia prius circa eundē articuluz ex multis actibus credendi generatur fides acquisita: sed nō est causa imediata scilicet actus credendi theologice et forte meritorie: ita quod fides infusa que est habitus est tantū causa mediata: quia est causa cause. Sed dubiū est verū fides infusa cū intellectu pōt esse sufficiens ad eliciendā actū credēdendi circa suū obiectū primū puta oē reuelatū a deo etc. sine fide acquisita. Respondeo quod nō. patet de puero nutrito sm̄ casum predictū qui habet fidē infusam respectu cuiuslibet cōplexi. et tamē nunquam potest aliquē actum circa aliquā elicere nisi instruatur: quia omne reuelatū a deo sit verū etc. et credat per fidem acquisitā ex actibus credendi instruendo. et ideo ad actū credendi illud complexū ita acquiritur fides acquisita sicut ad quēcūque articulū in speciali. Sed quando dicitur inclinare ad actū credendi elicitū circa illud cōplexū. Respōdeo quod habita fide acquisita circa illud complexū potest tunc imediate concurrere cū intellectu et fide acquisita sicut causa partiali ad eliciēduz actū primū credendi theologicū et meritoriuz circa illud complexū: ita quod habitus est causa imediata illius actus et prius non potuit esse causa imediata: quia deficit causa partialis necessario requisita puta fides acquisita: sed respectu aliorū articulorū non est habitus causa imediata: sed actus illius habitus et habitus infusus est tantū causa cause sicut prius dictum est. Ex istis potest patere quomodo fuit vna fides et eadem in antiquis patribus et modernis. quia alio modo credebant in speciali ipsi quam nos et alia complexa fuerunt ab ipsis credita quam a nobis: quia illud quod credebant de futuro nos credimus de preterito. sicut ipsi credebant xp̄m fore incarnandū et passurū et resurrecturū et ascēsurū: et nos credimus eū fuisse passum incarnatū resurrexisse et ascendisse: sed ista sunt diuersa cōplexa. probatur: quia est impossibile quod vnū et idē cōplexū simul et semel sit verū et falsuz: sed hoc complexū xp̄s morietur ante passionē christi fuit verum. et sic fuit in antiquis patribus: sed tūc hoc complexū christus mortuus est fuit falsum: et nunc est econuerso: quia nunc hec est vera xp̄s mortuus est. et nūc hec est falsa. xp̄s morietur: quia iam nō moritur. sm̄ apostolum. igitur impossibile est quod ista sint idez cōplexū christus morietur christus mortuus est: tamen licet diuersa complexa credita ab eis et a nobis: idem fuit articulus: quia articulus de

Ad secundam

Dubitatur

Respondeo

passione. tamen vocando articulū fidei illud cōplexū creditū ab eis ⁊ a nobis pōt dici ꝙ fuerunt diuersi articuli sicut diuersa complexa. si aūt voceſ articulus materia illa de qua formātur diuerse ꝓpositōnes quarū vna est vno tpe vera ⁊ alia ꝓ alio tpe sic fuit idē articulus tūc et nūc. Vn̄ nō est hic nisi equiuocatio in noīe: sed non obstāte ista diuersitate: tn̄ in antiquis patribus ⁊ nobis fuit vna fides nō numero ſ; specie: q2 idē cōplexū fuit oīno obiectū immediatū fidei eoꝝ ⁊ nr̄e: q2 sicut nos mediāte fide infusa credimus ꝙ xp̄s mortu⁹ est ⁊ nō moretur ita ipi ꝙ xp̄s moreſ ⁊ non mortu⁹ est: ⁊ iō dixi ꝙ obiectū imediatū fidei infuse est hoc oīne reuelatū a deo est verū sicut reuelaſ esse verū ⁊ nō aliter. ⁊ q2 antiq̄s patribus fuerunt aliq̄ cōplexa vera ⁊ alia nobis: ideo mediante alia fide acq̄sita alterius rōis: ⁊ cū actu fidei eiusdē rationis eliciebant ipi actū credendi illos articulos ⁊ nos: q2 habitua inclināns mediate ad actū aliquē nō variaſ ad variatiōem alicuius actus. ideo lȝ actus credendi aliquē articulū puta xp̄s mortuus est xp̄s moreſ. sit alius tamē habitus infusus nō est alius ⁊ alius. Et ex hoc apparet quare aliquis pōt habere demonstratōem circa aliquos articulos fidei. ⁊ tamē nō ꝑdere fidē infusam lȝ ꝑdat fidē acquisitam sicut aliq̄s pōt ꝑdere fidē circa principiū ⁊ noticiā euidentē circa cōclusionē. non tn̄ pōt habere fidē acquisitā respectu alicui⁹ ꝯclusionis ⁊ noticiā euidentē. ⁊ hoc q2 habitus principij inclinat mediate ad actū sciendi. pōt inquam habere fidē circa principiū ⁊ scientiā circa cōclusionē acq̄sitam ꝑ experientiā sicut dcm̄ est in ꝓlogo. silr pōt aliq̄s habere noticiā euidentē circa principiū ⁊ errorē. nō tamen pōt simul habere noticiā euidentē circa cōclusionē ⁊ habitū erroris. ⁊ hoc q2 habitus principij incliat ad actū scientie mediate ⁊ habitus sciētie immediate. ⁊ q2 noticia euidens circa idem obiectū ⁊ error opponunſ: ita pōt aliquis habere fidē infusam circa istud principiū oē reuelatū a deo ⁊c. ⁊ cū hoc habere noticiā scientificā respectu cuiuslibet articuli in speciali. nō tamē pōt habere noticiā euidentē circa illū articulū ⁊ fidē acquisitā vel eadē ratione nō potest aliq̄s habere fidē infusam respectu huius oīne reuelatū ⁊c. ⁊ scientiā: q2 hec est cōtingens: q2 antequā aliquid fuit reuelatum a deo fuit falsa.

Aliter potest dici ꝙ nō est incōueniēs ꝙ multoꝝ effectuū specie distinctoꝝ sit vna causa equiuoca imediate. sicut patet de sole respectu hominis ⁊ asini ⁊c. ideo fides infusa tanq̄ causa equiuoca inclinat imediate ad actus oīm articuloꝝ. quia articuli distinguunſ specie ⁊ eorum actus ⁊ respectu oīm pōt fides infusa esse causa partialis īmediata. sed nō potest esse fides infusa inclinans ad vnū actū respectu oīm articuloꝝ imediate: quia oēs articuli non possūt vno actu credi: quia quot sunt articuli tot sūt fides acquisite quarū quelibet inclinat tantū ad vnū articulū ⁊ nō circa aliū: quia fides infusa non inclinat ad aliquē actū nisi mediante fide acquisita. nā fides infusa non potest inclinare imediate ad vnū actū circa oēs articulos. si tamē fides acquisita inclinaret ad vnū actū circa oēs articulos. tunc potest poni ꝙ fides infusa eodē modo inclinat: sed contrarium dicitur cōiter: eligatur qđ magis placet. Tertio modo potest dici sicut dicebatur de habitu sapientie in prologo generato ex vno actu quo intelligiſ tota demonstratio: ⁊ ille habit⁹ inclinat ad actus cōsimiles. ⁊ potest de⁹ illū habitū causare nō causando habitū principiorū: nec conclusionū: ita potest deus creare in itellectu viatoris habitū fidei quo inclinatur imediate ad credendū oēs articulos fidei supposita fide acq̄sita respectu vniuscuiusq;: nec videtur ratio contra istud nisi ratio cōis quomodo pōt saluari vnitas fidei respectu ꝓpositionū oppositarū sicut hic xp̄s morietur xp̄s nō morietur: maxime q2 videtur ꝙ habitus inclinans ad aliquē actū imediate cū naturaliter inclinat semꝑ dū est inclinat ad illū actum ita ꝙ non ad contrariū. Nunc aūt apli credebant hoc complexū xp̄s morietur ante passionē eius: ⁊ post eius passionē tenebantur credere ꝙ xp̄s mortuus est ⁊ semꝑ habuerūt eandē fide. Respondeo ꝙ fides acquisita est alia respectu huius cōplexi xp̄s morietur ⁊ respectu huius xp̄s nō morietur: sed fides infusa semꝑ fuit eadem. Et potest dici ꝙ aliqua causa ex se sola habet vnū effectū ⁊ concurrēte cū ea alia causa partiali habet aliū effectū contrarium: ita potest dici ꝙ fides infusa cum fide acquisita ⁊ intellectu inclinat aliquando ad istud xp̄s morietur ⁊ post apl's sciuit istum xp̄s moritur per visionem: ⁊ mediante ista visione cū fide infusa ⁊ acquisita scit ꝙ xp̄s mortuus est: ⁊ etiam scit et credit ꝙ non morietur: ita ꝙ fides infusa est semper eadem: sed acquisita variaſ. Eodē modo potest dici de primo obiecto spei ꝙ est aliqđ obiectū cōplexum ei imediatū ⁊ mediante illo inclinat ad oīa obiecta spei scđaria. Eodē modo pōt dici de caritate: quia obiectū eius imediatū est aliqđ cōplexū puta hoc totum complexū: deus ⁊ omne quod vult deus a me diligi ⁊ mediante illo tanq̄ principio partiali inclinat caritas ad diligendum proximum mediate tamen. Unde si diligam

deū ⁊ oīe qđ vult deus a me diligi ⁊ post constet mihi p scripturā q deus vult a diligi a me inclinat tunc caritas infusa mediate: q mediante actu suo cū caritate acq̄sita ⁊ voluntate ad diligendum a. sicut nunc mihi constat per scripturā q deus vult inimicū meum p statu isto diligi a me: tunc p habitū caritatis infuse cū caritate eius acq̄sita inclinor ad diligendū inimicū. ⁊ hoc: q deus vult nunc me diligere inimicū. ⁊ q̄n erit dānatus: tūc non diligā eū: q deus nō vult me eū diligere semp: tamē manet idez habitus caritatis. Quartus articulus est de cōpossibilitate et incōpossibilitate istoꝝ habituū cū alijs habitibus: ⁊ est difficultas specialis de fide quō stet cū sciētia: ⁊ dicitur q sic. qđ pbat: q aliquid pōt alteri cōuenire dupliciter. vno mō intrinsece quocūq alio amoto ⁊ circūscripto. ⁊ illud dicit cōuenire alteri ex se. Alio mō extrinsece ex cōcursu alterius: ⁊ illud dicit sibi cōuenire ex alio: tūc sic cōtraria q̄ sic cōpetunt alicui possunt simul stare. Exemplū. materia bz ex se priuatōēz ⁊ ab agēte bz informatōēm: cōsilr creatura dicit nō ens ex se ⁊ ens ab alio: silr obscuritas cōuenit fidei sed euidētia obiecti cōuenit aīe ex cōcursu scientie. Cōtra. impossibile est cōtraria cōpetere eidē siue a se siue ab alio: sed obscuritas ⁊ euidentia sunt cōtraria. ⁊ per ɔ̄ns formaliter repugnāt. igit ⁊c̄. Si dicas q nō sunt contraria. Contra. frustra ponit totus pcessus ad saluādū quō cōtraria possunt cōpetere eidem. Preterea ille modus loquēdi quo aliq̄d ɔuenit alicui ex se ⁊c̄. nō est pprius nec cōueniēs: q illđ dicit alicui cōuenire ex se qđ ɔuenit sibi circūscripto negatiuo ⁊ positiuo: s nec priuatio cōuenit materie circūscripta oī forma ⁊ oī priuatione: nec nō esse creature circūscripto quocūq esse ⁊ non esse. vñ dico q materia est indifferens ad formā ⁊ priuatōēm: q aliq̄n est sub forma: aliq̄n sub priuatōne. Et q̄n dicis q q̄n aliq̄d cōuenit alicui circūscripto quocūq alio cōuenit sibi ex se. Dico q q̄n aliq̄d positiuū cōuenit alicui quocūq alio positiuo circumscripto tūc illud cōuenit sibi ex se ⁊ nō ab alio. Exemplū. rationale cōuenit hoī circūscripto oī positiuo: iō rationale cōuenit sibi ex se. silr si sit negatiuū ⁊ cōuenit alicui: si cōueniat sibi circūscripto quocūq negatiuo: tūc cōuenit ei ex se sicut negatio cōuenit priuatōi circūscripta oī alia negatōe ab ip̄a priuatōe. iō cōuenit sibi ex se ⁊ nō dz ɔcedi q negatio ɔueniat alicui ex se si cōueniret sibi circūscripto quocūq positiuo ⁊ tūc dico q circūscripta a materia q̄cunq negatōe priuatio nō ɔueniret sibi: q tūc circūscriberet priuatio. nec nō esse creature cōuenit circūscripta q̄cunq negatōe. silr dicit q fides et visio clara nō cōpatiunt se silr: q sunt cōtraria excellentijs ⁊ non in gradibus remissis q̄ possunt silr stare. Contra. assumptū est falsum: q̄a cōtraria cōpatiunt se in gradibus remissis et nō in suis excellentijs: ita q eadē pars numero dicetur silr calida ⁊ frigida: q pti arctas repugnantia oppositio sunt passiones cōuenientes alicui subiecto primo. ⁊ cōpetunt oībus cōtentis sub illo subiecto p illud subiectū. q̄a quero aut iste passiones cōueniunt speciebus primo: aut indiuiduis cōtentis sub specie primo. si primo mō: tunc q̄ñcūq aliqua passio cōuenit alicui coi: ɔuenit oī cōtento sub illo cōi: ptz p se. sed passiones predicte cōueniunt speciei caloris ⁊c̄. igit cōpetunt calori in oī gradu intenso ⁊ remisso. si scđo mō: hoc nullus cōcedit q scilz inter istū calorē ⁊ istud frigus sit primo repugnātia ⁊ oppositio: q tunc non eēt inter aliū calorē ⁊ frigus nisi mediantibus istis qđ nullus dicit. Itē q̄cquid cōpetit vni indiuiduo pōt silr cōpetere oī indiuiduo eiusdē rationis: ita q non repugnat sibi cōuenire oī alteri indiuiduo eiusdē ratōis. Exemplū. si fortes pōt esse pater nō repugnat alicui hoī q̄n pōt eē pater. si calori remisso non repugnat frigus in gradu remisso. igit non repugnat sibi i gradu summo: q frigus in infimo ⁊ in summo ē eiusdē rationis. ⁊ eodē modo frigori in summo nō repugnabit calor in summo. ergo nec in infimo: q calor in infimo ⁊ in summo sunt eiusdez rationis. Itē forma inherēs subiecto denoīat illud subiectum: ita q si sit forma pfecta denominat pfecte: si impfecta impfecte. Si igit calor ⁊ frigus in gradibus remissis sunt simul in eodē: idē est simul calidū ⁊ frigidū non in summo. Itē si sic cōpatiunt se ita q summū vnius cōpatitur scđm remissum alterius sicut calor i summo cōpatitur scđz frigus in infimo: tunc actus diligendi deū super oīa ⁊ actus odiendi deū in gradu remisso possent simul stare. qđ videtur absurdū. Ideo dico q compossibilitas istoꝝ pōt intelligi tripliciter. vno mō q̄tū ad habitū vnius ⁊ actū alterius. alio mō q̄tū ad actū vtriusq. tertio mō q̄tum ad habitus.

Quātū ad primū dico generaliter q nullus actus repugnat habitui: ⁊ ideo actus fidei potest stare cū actu sciētie ⁊ clare visionis: q nō est maior repugnantia inter ista nec talia q̄ ē inter actū errandi ⁊ habitū scientie circa eandē conclusionē. silr inter habitū tēperātie ⁊ actū intemperantie: sed non includit contradictionem q respectu eiusdem sit actus sciētie ⁊ habitus errandi silr habitus tēperantie ⁊ actus intēperantie. igit ⁊c̄. Assumptū ptz: q ponā

Quartus articulus

Resolutio dominus ad articulum

Ad primā particulam

mus ꝙ aliquis habuit demõstratiõem alicuius cõclusionis geometrice. ⁊ tñ de h nõ recordatur iste põt elicere aliquẽ actũ circa istã ꝯclusiõem nõ actũ sciẽdi: qꝛ iste act⁹ nõ põt esse sine ꝓactu ꝓncipiorum ⁊ experiẽtia de qua nõ loquor mõ. ꝗ põt elicere actum aliũ credendi et dubitandi ergo ⁊ eodẽ modo errandi. ⁊ tñ iste hꝫ habituꝫ scie: qꝛ est magis inclinat⁹ ad actuꝫ scie ꝙ fuit ante habitũ. ⁊ eodẽ mõ habẽs habitũ tẽperãtie põt elicere aliquẽ actũ intẽperatũ. ꝗ eodeꝫ modo i ꝓposito habit⁹ ⁊ act⁹ scie ⁊ clare visionis sil' stant. Si dicas ꝙ per exẽpla tua ꝯtria in actib⁹ remissis saltẽ vnũ ꝯtrariũ in actu remisso stet cũ alio in actu pfecto: qꝛ ille actus errãdi quẽ tu ponis cũ habitu scie est generatus habitus saltẽ in actu remisso: ⁊ ille habitus contrariatur habitui scie. Et eodẽ mõ põt argui de actu intẽperantie ꝙ generat habitũ repugnãtẽ tẽperantie. Rñdeo. alibi dcm̃ est ꝙ ꝯtrariũ agens in cõtrariũ primo remittit sui cõtrariũ ⁊ successiue corrũpit: ⁊ post inducit silem formã. Exemplũ de calore ⁊ frigore. sic est in ꝓposito: qꝛ ille actus nõ generat habitũ in aliquo gradu: ꝫ remittit habitũ contrariũ. iõ illud dcm̃ ꝙ actus est generatiuus habitus intelligẽdũ est qñ in subiecto nõ preexistit forma cõtraria. Si dicas ꝙ eliciens talẽ actũ magis inclinatur ad actũ consilem post actũ ꝙ ante. qđ nõ esset verũ nisi ꝓpter habitũ generatũ ex illo actu. Rñdeo ꝙ nõ oportet ꝙ magis inclinet positiue: sed sufficit ꝙ minus inclinatur ad oppositũ. ⁊ ideo si vocentur inclinatio maior ⁊ minor inclinatio ad oppositũ: sic magis inclinatur post ꝙ ante: qꝛ p actũ primũ habitus inclinãs ad oppositũ remittitur: ⁊ tunc illud dictuꝫ ꝙ qñ aliquis magis inclinatur ad actũ post actũ primũ ꝙ ante illũ actũ generatur habitus. intelligitur ꝙ non preexistit habitus inclinãs ad ꝯtrariũ. Quantũ ad scđm vtrũ habitus repugnant inter se ⁊ dicitur ꝙ nõ lꝫ actus repugnãt. qđ probatur: qꝛ nõ plus repugnat habit⁹ fidei habitui clare visionis vel habitui sciẽtie ꝙ actibus eorum: quia ex quo actus generatiui habituũ sunt: non videtur maior repugnãtia ⁊c. habitus fidei non repugnat illis actibus vt prius patuit. igitur ⁊c. Itẽ minus repugnat actus fidei ⁊ scientie ꝙ habitus odij diuini acꝗsitus ⁊ caritas: sed ista stãt sil'. igitur ⁊c. Assumptũ ꝓbatur: qꝛ habens habitũ odiendi deũ acquisitũ potest habere contritionẽ: ⁊ tunc a deo infunditur sibi gratia ⁊ caritas. ⁊ tunc existẽs in caritate habet habituꝫ odiendi. ꝓbatur: quia sentit se magis pronum ad odiendũ deũ ꝙ alius. hoc aũt non est nisi p habitũ odij. igitur ⁊c. Contra. istam viã nõ potest probari incõpossibilitas istorum habituum: nec quorũcunqꝫ: qꝛ incõpossibilitas habituuꝫ nõ ꝓbatur nisi per incõpossibilitatẽ actuũ: qꝛ vniuersaliter si actus aliquorum sunt incõpossibiles ⁊ habitus. Itẽ per hoc ꝓbatur ꝙ habitus temperãtie ⁊ intẽperantie nõ possunt sil' stare: qꝛ actus nõ possunt sil' stare. igitur eodẽ modo in ꝓposito. Si dicas ꝙ verũ est de istis habitibus ⁊ eorum actibus: qꝛ hic vnus actus respicit habitũ vtrũqꝫ corrũpendo vnũ ⁊ augmentando aliũ puta actus intẽperantie augmentat habitũ intẽperantie ⁊ corrũpit habitũ tẽperantie. Cõtra. sic te actus fidei destruit habitũ sciẽtie ⁊ augmẽtat habitũ propriũ. igitur ꝗtuꝫ ad fidẽ ⁊ scientiã est verũ ꝙ si actus sint incõpossibiles vel cõpossibiles ⁊ habitus. ⁊ si nõ: non. Sed dubiũ est vtrũ isti habitus stãt sil'. Dico primo ꝙ cũ actu scientie põt stare aliquis habitus inclinãs ad actuꝫ fidei respectu eiusdẽ cõclusionis. patꝫ de sciente p demõstrationẽ primo vnã cõclusionẽ p principia per se nota: ⁊ post obliuiscẽte eandẽ demõstratõem iste habet habitũ sciẽtie ⁊ nõ põt habere actũ sciẽtie. iste credit cõclusionẽ illã esse tũc veraꝫ nõ nisi virtute alicuius fidei acquisite. igitur ille habitus fidei ⁊ scientie stant sil'. Sed ꝗd est ꝓmũ obiectũ istius fidei dico ꝙ nõ cõclusio scita habitualiter: qꝛ tantũ inclinat ad credẽduꝫ cõclusionẽ illã esse verã mediate: qꝛ nõ credit cõclusionem esse veraꝫ nisi qꝛ credit se sciuisse illã cõclusionẽ p demonstratõem: ita ꝙ ꝓmuꝫ obiectũ huius fidei est actũ sciendi illã cõclusionẽ p demonstratõem infuisse sibi. Scđa cõclusio de possibilitate tã actuũ ꝙ habituũ est mihi neutra: qꝛ potest ꝓbabiliter sustineri vna pars ⁊ alia. tamẽ auctoritates sanctorum videntur mihi magis dicere ꝙ nec actus nec habit⁹ stant simul. Sed de compossibilitate fruitionis ⁊ caritatis vie. dico ꝙ sunt compossibiles de potentia dei ꝙ non videtur repugnantia aliqua de facto. tamen nescio quomodo est.

Tunc ad questionem patet quomodo sunt tres virtutes: ⁊ quomodo fides ⁊ spes nõ manent nec possunt manere. quod tantuꝫ dico ꝓpter auctoritates sanctorum ⁊ non propter aliquã rationem. Contra ista sunt aliqua dubia. primo de hoc ꝙ ponitur fides acquisita respectu cuiuslibet articuli. quia respectu eiusdem non ponuntur duo habitus inclinantes imediate. igitur non est ponere fidem infusam ⁊ acquisitam respectu actus eiusdem articuli. Item sicut habitus ad habitum: ita actus ad actum. sed habitus supernaturalis est perfectior habitu naturali. ergo actus fidei infuse est perfectior actu fidei acquisite. igitur nõ est idem actus. Secundum dubiũ est de ordine

Ad scđam partiulam

Ad tertiam particulam

Rñsio ad q.

Primũ dubiũ

Scđm dubiũ

istarū virtutū. Utrū fides prima spes scd'a caritas tertia. q̄ caritas sit prior spe. ꝓbatur: q̄a actus caritatis est prior actu spei. igit̄ ⁊c̄. maior ptꝫ: q̄: actus caritatis est diligere: ⁊ actus spei est desiderare: sed dilectio precedit desideriuꝫ. Oppositū tñ videt̄ q̄ aliquis potest habere spem sine caritate ⁊ nō e cōuerso. igit̄ ⁊c̄.

Tertiū dubiū

Tertiū dubiū est. vtrū corruptis habitib⁹ infusis possunt virtua naturales remanere. ꝓbatur q̄ nō: q̄: destructa caritate nō p̄t aliq̄s deū diligē sup oia: ğ ⁊c̄. ⁊ codē mō de alijs.

Quartū dubium

Quartū dubiuꝫ est de fide infusa. videt̄ q̄ nō sit vna respectu oīm reuelatorū: q̄a est de illo cōplexo tanq̄ primo obiecto. Oē reuelatū a deo ⁊c̄. q̄a tūc nō p̄t aliq̄s p fidē infusam assentire alicui articulo in sp̄ali puta huic deus est trin⁹ ⁊ vn⁹ nisi primo assentiat huic oē reuelatū ⁊c̄. qd̄ falsum videt̄: q̄: posito q̄ ꝓponat̄ sibi iste articulus deus est trin⁹ ⁊ vnus: ⁊ nō cogitet de hoc cōplexo oē reuelatū ⁊c̄. adhuc p̄ōt p fidē infusam assentire huic articulo deus est trin⁹ ⁊ vn⁹ igit̄ ⁊c̄. Itē tūc fidei infuse subesset falsū: q̄: h̄ est ꝯtingēs oē reuelatū ⁊c̄. q̄: ante reuelatōem fuit falsa. igit̄ ⁊ nūc ē ꝯtingens. ⁊ p ꝯn̄s p̄ōt eē falsa: ⁊ fides infusa p̄ōt manere p potentiā diuinā. igit̄ fidei p̄ōt subesse falsum.

Quintū dubium

Primo

Aliud dubiū est de h̄ qd̄ dicit̄ q̄ ꝯ̄ria nō cōpatiunt̄ se in actibus remissis: q̄: fm p̄bm. vi. phisicoꝝ oīne qd̄ mouet̄ parti est in termino a quo: ⁊ partim in terio ad quē. igit̄ si aliq̄d mouet̄ ab albedine in nigredinē partim est in albedine ⁊ ptim in nigredine.

Secundo

Itē tūc esset dare primā mutatōem mot⁹ infrigidatōis qd̄ est ꝯ̄ p̄bm. vi. phisicoꝝ sicut nec est dare primā mutatōem mot⁹ remissionis.

Tertio

Item agēs naturale nō destruit nec remittit calorē nisi causando aliq̄d icōpossibile calori. igit̄ ⁊c̄.

Quarto

Itē ad sensum pꝫ q̄n aq̄ calefit inducit̄ calor nō expulsa tota frigiditate: q̄: aliquis sil̄ ⁊ semel p̄ōt sentire in aqua caliditatē ⁊ frigiditatē.

Ad p̄mū dubiuꝫ

Ad primū istoꝝ dico q̄ assumptū nō est verū nisi de habitib⁹ naturaliter acq̄sitis tales duo nō ponūtur in eadē potentia rēcū eiusdē act⁹: h̄ si vn⁹ sit acq̄sit⁹ ⁊ ali⁹ īfusus tūc p̄n̄t esse duo respectu eiusdē act⁹ sic est in ꝓposito de fide infusa ⁊ acq̄sita ⁊ spe et caritate.

Ad scd̄m

Ad aliud dico q̄ simil̄ infundunt̄: tñ spes est prior ordine nature ipsa caritate. ⁊ q̄n dicis q̄ actus dilectionis ⁊c̄. Dico q̄ duplex est amor et ita duplex est actus. est em̄ amor amicitie ⁊ amor cōcupiscētie: sed actus amoris amicitie presupponit actū amoris ꝯcupiscentie.

Ad tertium

Ad aliud dico q̄ habitus naturales p̄n̄t remanere destructis habitib⁹ infusis. tñ diuersimode est dicendū de illis: q̄: habitus naturalis correspōdēs caritati p̄ōt manere destructa caritate de potētia dei absoluta. nō tñ de potentia dei ordinata: q̄: deus ordinauit q̄ q̄n aliq̄s diligit eū sup oia q̄ tūc merear habere caritatē ⁊ deus sibi infūdit. h̄ fides acquisita ⁊ spes possunt vere manere sine infusis: q̄a ita intēse p̄ōt vnus infidelis credere sicut vnus xp̄ian⁹ fm fidē acq̄sitā: nō tñ deū diligere sup oia nisi habeat caritatē ⁊ fidē: q̄: sil̄ infundunt̄. ⁊ ideo lꝫ ille infidelis habeat fidē acquisitā nō tamē infusam.

Ad quartū

Ad aliud cōcedo q̄ nō p̄ōt credere aliquē articulū nisi p̄mo credat istū oīne reuelatū ⁊c̄. vel vnā equiualentē virtualiter tali ꝓpositōi: puta nisi credat istam vel illā oia sunt vera q̄ reuelata sunt vel nisi credat oia q̄ credit ecclesia. Ad aliud dico q̄ licꝫ hec ꝓpositio aliq̄n fuit falsa oīne reuelatū ⁊c̄. tamē post reuelatōem nō est possibile assignare aliquē articulū ad quē tunc nō inclinet fides infusa ideo sibi nō potest subesse falsum.

Ad quintū

Pro primo dī

Ad aliud dico q̄ p̄hs loquit̄ de motu locali ⁊ ibi verum est q̄ oīne qd̄ mouet̄ parti est in termino a quo ⁊ in parte spacij: ⁊ parti in termino ad queꝫ hoc est in alia parte spacij.

Pro scd̄o

Ad aliud dico q̄ nō est dare primū gradūꝫ forme inducte nō expulse: ⁊ h̄ est qd̄ cōiter a p̄ho accipit̄ q̄ est dare primum rei p̄manentis in esse ⁊ nō vltimū.

Pro tertio

Ad aliud dico q̄ assumptū est falsum: q̄: sicut agens naturale p̄ōt causare aliquē gradū sine corruptōne alterius: ita p̄ōt corrūpere aliud sine inductione istius: tñ principaliter intendit̄ forma inducenda ⁊ scd̄ario. ⁊ ex cōsequenti intenditur forma destruenda: ⁊ ibi illud qd̄ est primū in intentōe est vltimū in execusione.

Pro quarto

Ad aliud de aqua cōtinet multas distinctas partes sicut aliud corpus. ⁊ ꝓpter distinctōem talium partiū potest vna pars calefieri ⁊ alia frigefieri. tamen calor ⁊ frigus non sunt in eadē parte: sed in diuersis partibus.

Circa dona sp̄ūssancti

Sciendū est q̄ vno modo potest dici q̄ dicuntur dona sancti spiritus: quia nūq̄ possunt acquiri p naturā vel aliqui habit⁹ eiusdē speciei cū eis circa eadē obiecta: sed solū infundūtur a deo sicut fides q̄ est virtus theologica. ⁊ tūc oportet dicere hic de istis habitibus et actib⁹ elicitis mediantibus eis sicut alibi dictuꝫ est de fide infusa ⁊ actibus eius elicitis. ⁊ hoc est quia sicut aliquis nō potest elicere actū credēdi circa aliquē articulū mediante fide infusa: sicut patet diffuse in tertio ethicoꝝ: ita nō est possibile q̄ aliquis habeat predictos habitus q̄ dicunt̄ dona vt eliciat aliquē actū circa obiecta illoꝝ habituꝫ nisi p̄ter illos dictos habit⁹ infusos hēat alios habitus acq̄sitos eiusdē

obiectoꝝ: sicut patet per experientiā. ⁊ similiter ꝑbatur hoc de fide infusa sicut ꝑbatū est nūc de fide acquisita. Quod aūt nūc isti habitus sunt alterius rationis ⁊ speciei. ptꝫ per hoc ꝙ non possunt habere effectus eiusdē speciei sm̄ doctrinā phi. vij. thopicoꝝ q̄tūcunq; talis habitus infusus augmentet̄ etiam si in infinitū ponamus nūq̄ inclinabit intellectū sufficienter ad actū eliciendūꝫ sine acquisito habitu: sicut nec fides infusa sine fide acq̄sita inclinat sufficienter ad actū intellectū circa tale obiectuꝫ sine omī habitu sicut ptꝫ per experientiā. Aliter pōt dici ꝙ predicti habitus q̄ dicunt̄ dona spūssancti intellectus sciētia ⁊c̄. non sunt habitus infusi semp: qꝛ pluralitas nō est ponēda sine necessitate. nunc aūt nō apparet talis necessitas ponēdi predictos habitus infusos: qꝛ non est ad hoc ratio demonstratiua: nec experientia nec auctoritas scripture sacre. ⁊ eodeꝫ modo nō est ponere fidē infusam nisi ꝑpter auctoritatē sacre scripture: ⁊ tunc pōt dici ꝙ predicti habitus sunt acquisiti ⁊ possunt naturaliter acquiri: tū de facto frequēter infundūtur a solo deo. ideo possunt dici dona dei et habitus infusi. Exemplū est ad hoc ꝙ inter alia dona data aplis dabant̄ ipis genera linguarū et habitus sufficienter inclinātes ad intellectuꝫ ad oia genera linguarū. tamen certū est ꝙ habitus inclinantes illos ad oia genera linguarū possunt naturaliter acquiri. proportionabiliter ita dicendū est de alijs ꝙ frequenter infūduntur de facto. ⁊ tamē possunt naturaliter acquiri si nō infunderētur. ⁊ tunc oportet dicere cōsequēter ꝙ illi habitus infusi de facto ⁊ acquisiti sunt eiusdē speciei. ꝑbatis. ideꝫ habit⁹ ꝙ nunc esset infusus pōt esse acquisitus naturaliter: vt si primo nō infunderet̄ donū per potentiā dei. Quod aūt habitus īfusus de facto circa aliqꝺ obiectū ⁊ habit⁹ acquisitus circa idē sunt eiusdē speciei. ptꝫ p hoc: qꝛ possunt habere effectus eiusdē speciei vel ratōis: puta actū eliciū. nā scientia acquisita sufficienter inclinat intellectū ad sciendū aliquā cōclusionē sine omī scientia infusa: ita ꝙ si de facto infūderetur inclinaret sufficiēter intellectū ad sciendū eandē cōclusionē sine omī sciētia acquisita ⁊ hoc dico sm̄ istā vltimā viā lꝫ non sm̄ primā. Exemplū est de hoc sicut prius de generibus linguarū: qꝛ ita sufficiēter inclinabunt isti habitus infusi sicut acquisiti. qꝺ non esset verum nisi illi habitus infusi ⁊ acquisiti essent eiusdē speciei.

℞ primi dubii

Sed dubiū est quare sunt ponēdi isti habitus infusi sm̄ primā viā ex quo nō possūt inclinare sufficienter intellectū ad eliciendūꝫ aliquē actū sine habitib⁹ acquisitis ⁊ habitus acquisiti sufficiēter inclināt sine īfusis. quare igitur debeat poni habitus infusi: qꝛ videret̄ totaliter supfluere. ex quo actus ita perfectus pōt elici sine istis sicut cū istis. ⁊ idē dubiū est quare oportet ponere fidē infusam ꝑpter eandē rōnem.

Scḋm dubiū

Preterea. dubiū est respectu quorū obiectoꝝ sunt scientia intellect⁹ ⁊c̄. sm̄ qꝺ sunt dona ⁊ quō ista dona distinguūtur inter se

℞ Ad primū dubiuꝫ

Ad primū istoꝝ dico ꝙ tales habitus nō sūt ponēdi ꝑpter aliquā rationē euidētē: sꝫ solū ꝑpter auctoritatē sacre scripture. ⁊ si ille auctoritates possent ita bene exponi ⁊ saluari p habitus acq̄sitos sine infusis sicut cū habitibus infusis. sicut dicit scḋa differentia tūc superfluerent tales habitus infusi. ⁊ ꝑpter eandem ratōem est ponere fidē infusaꝫ. Sed tūc est dubiū vtrū sit tm̄ vna fides numero infusa respectu oim̄ articuloꝝ: vel vtruꝫ sint diuerse fides acq̄site. Rn̄deo ꝙ est tantū vna fides nūero infusa inclināns imediate ad assentiendū cuilibꝫ articło tā ad ꝑncipia ꝙ̄ ad ꝯclusiōes. ꝙ cū sit vna nūero ptꝫ p auctēꝫ apl̄i. ꝙ aūt inclinaret imediate ad assentiendū cuilibet articulo apparet magis ratōnale si pōt saluari ꝙ ꝙ immediate inclinaret ad assentiendū vni cōplexo singulari vl̄i ⁊ mediante illo inclinaret ad assensum articuloꝝ sm̄ viā alibi positā pōt igit̄ poni ꝙ sicut sol est causa equiuoca ⁊ nō vniuoca respectu ꝑducēdoꝝ hic inferius. ⁊ sic est cā immediata ad ꝑducendū ptialiter distincta sm̄ spēm. ⁊ cā vl̄is ⁊ alie cause ptiales vniuoce ꝑducētes distinguunt̄ sm̄ spēm. Exemplū de generatōe aeris ignis ⁊ bouis ⁊c̄. ita ꝙ sol ꝯcurrit cū igne sicut cā ptialis imediata equoce et ignis vniuoce ⁊ cū aere ⁊ cū asino ⁊ lꝫ ignis ⁊ aer q̄ ꝑducūt vniuoce effectus suos distinguūt̄ sm̄ spēm ⁊ sm̄ numerum tamē sol q̄ est cā partialis vl̄is ⁊ equiuoca est vnus numero q̄tumcunq; ꝑducta sunt plura ⁊ distincta sm̄ spēm. Eodē modo respectu cuiuslibet articuli neccesse est ponere fidē acq̄sitā distinctā sm̄ spēm ꝑpter rōes alibi factas. ⁊ isti habit⁹ distincti sūt sm̄ spēm inclinātes ad actus assentiēdi distinctos spē respectu diuersoꝝ obiectoꝝ. ⁊ preter istos habitus acq̄sitos necesse est ponere fidē infusā ꝑpt̄ auctēm sacre scripture. ⁊ illa vna nūero existēs sicut vl̄is ⁊ equiuoca inclinat ptialit̄ ⁊ imediate ad act⁹ distinctos spē sicut sol: quia ē cā ptialis imediata ad causandū actū credendi respectu cuiuslibꝫ articuli cum fide acq̄sita variata. ⁊ si aliquis tm̄ habeat fidē acquisitā circa vnuꝫ ⁊ nō circa alios. tūc fides infusa de facto ⁊ actualiter non inclinat nisi ad actum credendi circa illū articulū. ⁊ hoc est: quia deficit cā ptialis necessario req̄sita ad causandū

actū credendi circa aliū articulū. s. fides acq̄si ta. ⁊ nihil deficit ad causandū actū credendi circa primū articulū: ꝗ ipa imediate ⁊ stati inclinat circa aliū articulū sicut circa istū. Sꝫ cōtra. ratio efficacior ad ꝓbandū distinctā fidē acquisitā esse respectu distinctoꝝ articuloꝝ est: q2 aliq̄s pōt hr̄e fidē circa vnū articulū ⁊ errare circa aliū. sicut p3 in heretico. ⁊ non pōt sil' hr̄e fidē ⁊ errorē respectu eiusdē articuli. igitur sunt distincti habitus: ⁊ idē idē argumētū pōt fieri ꝓ oia de fide infusa. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō erit vna nūero tm̄. Rn̄deo ꝙ argumētū h3 euidētiā de fide acq̄sita ⁊ nō de fide īfusa: q2 aliq̄s experit' in se ex actu elicito ꝙ credat vnū articulū ⁊ errat circa aliū: ⁊ nō sic respectu eiusdē articuli experit'. imo oppositū: ⁊ iō ex illis actibus necesse est ponere alios habit⁹ generari: ꝗ nullus experit' se credere aliquē articulū fide infusa: ꝗ tm̄ tenemus hoc auctoritate scripture. ⁊ ideo l3 aliquis habeat fidē acquisitā circa vnū articulū ⁊ errorē circa aliū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō h3 fidē acquisitā respectu illius: tn̄ bene pōt hr̄e fidē infusam respectu vtriusq3 articuli. Si dicas ꝙ tm̄ repugnāt fides īfusa ⁊ error circa eundē articulū sicut error ⁊ fides acq̄sita. Rn̄deo. nego illud: q2 fides infusa ⁊ acq̄sita distinguunt' specie sicut patuit alibi. ⁊ ex hoc ꝙ error opponit' fidei acq̄site: nō sequit' ꝙ opponit' fidei infuse. ⁊ ideo nō est repugnātia formalis inter errorē acquisitū ⁊ fidē infusam. ⁊ ꝑ ꝯn̄s possunt sil' stare. Si dicas ꝙ tunc esset aliquis fidelis ⁊ infidelis siue hereticus respectu eiusdē conclusionis. posset cōcedi ꝙ aliquis sit fidelis fide infusa ⁊ aliquis hereticus errore acquisito. Aliter pōt dici ꝙ q̄n aliq̄s errat circa vnū articulū: corrūpit' tunc fides demeritorie q2 demeret' ꝙ deus nō cōseruet fidē infusā. Si queras vtrū fides corrūpatur demeritorie per pctm̄ mortale. dico ꝙ nō: ꝗ caritas sic corrūpitur. Si dicas ꝙ alibi ex distinctōe specifica actuū ꝓbatur distinctio specifica habituū: sed actus credendi diuersos articulos distinguuntur specie igitur fides. Respondeo. verū est ꝙ ꝑ distinctōem actuū ꝓbatur distinctio habituū acquisitoꝝ non infusoꝝ cuiusmodi sunt fides ⁊ caritas.

Questio. ix.

A Questio IX duo disquirit

Utrū hec sit concedenda. deus factus est homo.

Hic primo videndū est q̄ ꝓpositōes debent ꝯcedi in hac materia ⁊ q̄ non. Et primo de hac ꝓpositōe deus est substantia deus est aial deus est homo vl' corpus. ⁊ sic de alijs.

De primo

Et dico ꝙ ad veritatē ꝓpositiōis affirmatiue q̄n vterq3 termin⁹ ponit' in recto requirit' ꝙ subiectū ⁊ predicatū supponāt ꝓ eodē si nullus modus grāmaticalis impediat. exēplū. hic homo est albus. ly albus supponit ꝓ eodē ꝓ quo supponit homo: ⁊ nullus modus grāmaticalis impedit. ⁊ iō est ꝓpositio vera. sic est in ꝓposito ꝓpter benedictā vnionē supponit ꝓ eodē homo ⁊ deus: sc3 ꝓ filio dei cui vnit' natura hūana. ideo ista vnio maxime assimulat' vnioni accidentis cū substantia. Sed q̄d de ista ꝓpositione deus factus est homo. dico ꝙ hec est cōcedenda de virtute sermonis: q2 q̄n verbū fiendi determinat cōpositōem ⁊ predicatū de nouo supponit ꝓ eodē ꝓ quo supponit subiectū pōt tūc talis ꝓpositio ꝯcedi. Exemplū. sortes factus est albus. ⁊ sic est in ꝓposito. ⁊ tunc pōt cōcedi. ⁊ est sensus. deus modo est homo ⁊ nūꝙ̄ prius fuit homo. sicut hec sortes est modo albus ⁊ prius nō fuit albus. si vero ly factus sit determinatio p̄dicati dicendo sic deus est homo factus. ⁊ tunc est hec ꝓpositio falsa: q2 denotatur ꝙ deus sit factus qd̄ est falsum. silr̄ sortes est albū factū: q2 sortes nō est factus saltē nunc. sed si determinatio factus addat' subiecto: tunc est ꝓpositio vera. Scd̄o videndū est qualis est ꝓpositio. ⁊ h̄ sunt tria videnda.

Circa scd̄m tria sunt

Primo vtrū sit predicatio ꝑ se vel ꝑ accidens. Scd̄o vtrū sit predicatio essentialis vel accidentalis. Tertio vtrū predicatio vniuoca vel equiuoca.

B Primum

Quantū ad primū dico ꝙ hec deus est homo nō est ꝑ se aliquo modo ꝓseitatis ꝓprie loquēdo: q2 s̄m pħm primo posterioꝝ nulla est ꝓpositio ꝑ se primo mō vel scd̄o mō: nisi sit necessaria. hec aūt ꝓpositio est cōtingens: q2 ante incarnatiōem fuit falsa. Sed q̄d de ista deus pōt esse homo. dico ꝙ est necessaria ⁊ per ꝯn̄s ꝑ se. Nā s̄m pħm primo posterioꝝ oīs propositio est necessaria in qua predicat' qd̄ natū est predicari qd̄ dico ꝓ talibus. aial est homo inferioris de superiori q̄ est per se aliquo modo ista est hmōi igit' ⁊c̄. q2 ab eterno potuit deus esse homo. ⁊ est ꝑ se scd̄o mō nō p̄mo mō. Cui⁹ ratio est: q2 q̄n predicatū importat vel cōnotat aliq̄d qd̄ est extra rōem subiecti siue illud inhereat tali subiecto siue non: ꝗ sit ab eo effectiue tunc est ꝓpō ꝑ se scd̄o mō nō primo mō. Exemplū. hic deus est gubernator deus est cōseruator. sic est in ꝓposito. deus pōt esse homo. hic p̄dicatū dicit rē aliā q̄ pōt esse a deo effectiue l3 nō pōt inesse deo sicut accidēs inest subiecto.

C Secundū

Quantū ad scd̄m dico ꝙ accipiendo accidētale ꝓprie ꝓ aliquo accidente: sic est ꝓpositio neutra. nec accidentalis nec essentialis: q2 hō nō est de essentia dei nec est accidēs dei. Accipiendo tn̄ accidētale ꝓ oī eo qd̄ nō est de essentia rei: sic est predicatio accidētalis.

D Tertium

Quātū

ad tertiũ dico ꝺm pħm in predicamẽtis ꝙ triplex est p̄dicatio. scꝫ vniuoca equiuoca et denominatiua. Et denoīatiua distinguit᷑ vlterius. q̄a pōt accipi large stricte et strictissime. Large accipit᷑ qñ p̄dicatũ iportat totalit᷑ rem aliã a subiecto nō inherẽtẽ sibi. sed ꝯnotat sibi aliquid qđ habet eē a subiecto effectiue vel significat principalit᷑: vt hec de⁹ est creatiu⁹. Alio modo accipit᷑ stricte. qñ p̄dicatũ significat partem substãtie materialē vel formalēꝫ que p̄dicatur de toto in cõcreto. ⁊ illa est p̄dicatio denoīatiua de qua dicit phs in p̄dicamentis. Denoīatiua sunt quecunqꝫ solo casu .i. terminatione dn̄t. vt a grãmatica grãmaticus. Hoc modo dicit᷑ homo mortalis rõnalis ⁊ aiat⁹ denoīatiue: ⁊ ꝙ sic p̄dicetur benoīatiue p̄mo modo dicẽdi ꝑ se. ꝓbatur. q᷑ p̄dicatur: qđ natũ est p̄dicari: ⁊ subijcit᷑ qđ natũ est subijci: ⁊ importatũ ꝑ p̄dicatũ nō est extrinsecũ: ſ intrinsecũ illi qđ importat᷑ ꝑ subiectũ. Tertio modo accipit᷑ strictissime. qñ p̄dicatũ iportat aliquid realit᷑ distinctũ a subiecto ⁊ inherẽs subiecto. Exemplũ homo est albus.

Patet igit᷑ p̄ma cõclusio sequens ex istis. ꝙ nō est aliq̄ p̄dicatio analoga: vt distinguit᷑ cõtra p̄dicationē vniuocã equiuocã ⁊ denoīatiuã. qđ ꝓbatur. q᷑ ois p̄dicatio: vel est in voce vel in cõceptu vel in scripto. si in cõceptu nō est aliqua p̄dicatio analoga. q᷑ aut p̄dicatur vnus ꝯceptus de vno: aut plures de vno: aut plures de plurib⁹. si vn⁹ de vno talē ꝓpositionē voco vniuocã. qñ vn⁹ cõceptus p̄dicatur de vno conceptu. si p̄dicẽtur plures de vno: aut vnus est natus determinare reliquũ: aut sunt cõceptus repugnãtes vel impertinẽtes. Exemplũ. vt hec sortes est albus vel est aial rõale. et tũc est hec p̄dicatio mixta ex denoīatiuo ⁊ vniuoco: vel ex vniuoco ⁊ equiuoco. si ponat᷑ dictio equoca. vt hec canis est aial. accipiẽdo ly canis vt est dictio equiuoca si aũt a pte p̄dicati ponãtur ꝯceptus imptinẽtes vel repugnãtes: tunc vel ꝓpositio nō erit intelligibilis: vel erũt plures ꝓpositiones. vt hec ꝓpositio asinus albũ nigrum. ⁊ si sunt plures vere erit p̄dicatio vniuoca i illis. ita ꝙ nō est ponere aliquē ꝯceptũ analogũ: nec est analogia in voce. q̄a vox aut habet vnũ conceptũ correspõdẽtē sibi sicut vox est vna: vel plures. si p̄mo mō: tũc est vox vniuoca. Exemplũ. homo est aial tã subiectũ in voce q̄ p̄dicatũ habet vnũ cõceptũ sibi correspõdentē. ita tã hec vox hō q̄ hec vox aial est vniuoca. q᷑ vtraqꝫ habet vnũ cõceptũ sibi correspõdentē. Si scđo mō: tũc erit vox equoca ⁊ p̄dicatio. Exemplũ. hec canis currit illi est vna vox ⁊ plures ꝯcept⁹ ⁊ plura significata, igit᷑ in voce nō est alia p̄dicatio analoga: nec est p̄dicatio analoga i scripto. q̄a cuilibꝫ dictioni in scripto correspõdet vna vox. ita ꝙ vna vni: ⁊ plures pluribus. cũ ergo in voce non est aliqua p̄dicatio analoga ⁊ ꝑ ꝯñs nec in scripto erit.

Scđa cõclusio est ꝙ equocatio nō est in ꝯceptu: ſ tm̄ in voce vel scripto. hoc ꝓbatur. q̄a ad equiuocationē req̄ritur vnitas signi ⁊ pluralitas significatorũ. aut igit᷑ illa plura significata significãtur mediãte vno ꝯceptu tm̄: aut mediãtibus plurib⁹. Si p̄mo modo illud signũ est vniuocũ. si scđo modo est equiuocũ. sed nihil significat mediãte vno cõceptu vel plurib⁹: nisi vox vel dicto vel in scripto. q᷑ nec cõcept⁹ sic significat: nec pōt sic significare. tũ quia cõceptus nō significat mediãte cõceptu: sed vox vel scriptũ. tũ q᷑ ꝯceptus naturalit᷑ significat quecũqꝫ significat vox ad placitũ situr significat equiuocũ.

Tertia cõclusio est ꝙ vniuocatio est in cõceptu voce vel scripto. in cõceptu: si ꝯceptus sit vnus: in voce si ꝯceptus sit vnus: sicut vox est vna. in scripto si ꝯceptus sit vnus eodē modo sicut in dicto est vna in scripto. Ad ꝓpositũ dico ꝙ hec deus est homo: nō est p̄dicatio vniuoca nec equiuoca: sed denoīatiua. non vniuoca. q᷑ ad p̄dicationeꝫ vniuocã requirit᷑ ꝙ p̄dicatuꝫ significet totũ illud qđ significat᷑ ꝑ subiectuꝫ tanq̄ ptiale significatũ ad min⁹. vt hic homo est aial. aial significat oēs hoīes sicut homo significat: et cũ hoc oia aialia. ⁊ ideo significatũ hoīs est significatũ ptiale aialis: sic nō est in ꝓposito. licet em̄ homo connotet suppositũ diuinũ. tñ principalit᷑ significat naturã illaꝫ assumptã realit᷑ distinctã: nec est equoca q᷑ vox est vna a pte p̄dicati. ita ⁊ ꝯceptus correspõdens est vnus. igit᷑ est denoīatiua ſ largissime sumpta.

Sed quid de istis ꝓpositiōibus. deus est passus: deus est mortuus: de⁹ incipit esse homo. debent tales concedi aut nō.

Respõdeo sicut dicebat᷑ in p̄mo libro ibi. vtrũ deus generat. ꝙ aliqua sunt noīa vel cõcept⁹ q̄ nō pñt p̄dicari de aliquo nisi de illo de quo imediate p̄dicat᷑: sicut generare idē ⁊ diuersuꝫ. aliqua sunt q̄ nō tm̄ p̄dicãtur de illis de quib⁹ p̄dicant᷑ imediate: sed de alijs quib⁹ cõueniũt mediate: sicut pati comedere bibere ⁊c̄. Et iō ista vnio maxime assimilat᷑ vnioni accidentis cũ subiecto. ita ꝙ esset quasi similis ꝑ oia: si accidēs depēderet ad subiectũ absqꝫ informatione: sicut natura dependet ad verbũ sine informatiōe. nũc aũt in vnione accidētis ad subiectũ, sic est ꝙ p̄dicabilia q̄ pñt p̄dicari de accidēte imediate solũ: q᷑ solũ p̄dicat᷑ de illis q̄b⁹ cõueniũt. illa vero negãt᷑ a subiecto. ⁊ iō hec est falsa, sba informat, sba accidit alicui, sba disti

guit a substantia: lȝ albedo suscipiat p̄dicatio
tiē oim taliū ⁊ distinguat a substantia. ⁊ ħ q̄a
talia nō p̄dicant̄ ꝓprie de accidēte in cōcreto
ꝉ in obstracto tm̄ aliq̄ aūt sunt p̄dicabilia que
nō p̄dicant̄ de illis q̄bus cōueniunt imediate
ꝉ mediate sicut calor est hōīo calefactiu⁹ ime-
diate: ⁊ ignis mediate: sed substātia mediate.
Aliud exēplū est de toto ⁊ parte. nā aliq̄ p̄di-
cabilia sic cōpetūt parti q̄ꝺ repugnāt toti im-
mediate: puta ꝙ pars est dimidia respectu to-
tius: ⁊ pars est minor toto. ⁊ alia sunt q̄ sic cō-
ueniūt parti ꝙ denoiant ⁊ predicant̄ de toto.
tā ꝫ pħm. v. ꝓhisicoꝝ. totus homo dicit̄ sana-
ri q̄ꝛ thorax vꝉ pectus sanat̄. Siꝉr totus homo
dicitur crispus: q̄ꝛ hȝ crispū caput. eodē mō est
in ꝓposito aliq̄ sunt p̄dicabilia de natura assū-
pta: q̄ꝛ eo ip̄o ꝙ dicunt̄ de natura assumpta di-
cunt̄ de deo: puta pati mori comedere ⁊ hmōi
Alia sunt q̄ eo ip̄o ꝙ dicunt̄ de natura assum-
pta negant̄ a deo puta esse ens finitū ⁊ limita-
tū ens p participatōem. ⁊ cā istoꝝ est: q̄ꝛ sic ho-
mines vtuntur vocabulis si aūt aliter vterent̄
aliter esset dicendū. vñ de virtute sermonis ħ
est cōcedenda deus incipit esse homo. natura
diuina est incarnata: q̄ꝛ p istā significat̄ ꝙ na-
tura humana vere vnit̄ supposito h uino. et si
vnit̄ supposito vere vnit̄ nature eo ip̄o. Sȝ tūc
est dubiū verū hec est cōcedenda natura diui-
na est homo. sicut ħ verbū diuinū est homo: lȝ
nō hec verbum diuinū est humanitas. Rñdeo
difficultas est tm̄ in voce: q̄ꝛ res est eadē: q̄a a
sacra scriptura accipit̄ ꝙ filius dei sit homo. et
eadē res est natura diuina ⁊ filius dei. tm̄ ꝓpt̄
occasionē errandi nō ꝯcedit̄ ꝙ natura diuina
sit hō. vñ ad fidē sufficit ꝙ est ibi vnio nature
⁊ verbi diuini. Contra ista sunt multa dubia

Primū dubiū
Arguitur primo

Primo eīm videt̄ ꝙ hec sit falsa de⁹ factus est
homo: q̄ꝛ ly homo aut supponit ꝓ aliquo crea-
to aut increato. nō p̄mo mō: q̄ꝛ deus nō est ali-
q̄d creatū ꝉ ipsemet natura diña. nec scd̄o mō
q̄ꝛ deus de nouo nō est aliq̄d increatū.

Secundo

Itē ħ
est vera p̄ et deus factus est hō: q̄ꝛ nō est hō ce
prius nō fuit. eodē mō dicā ꝙ deus fact⁹ ē cre-
ator: q̄ꝛ nō creat ⁊ prius nō creauit.

Tertio

Itē seq̄t̄
deus fact⁹ est homo: ḡ homo factus est deus p
cōuersionē. ꝉ cōuersa est falsa: q̄ꝛ nullus homo
factus est deus. q̄ꝛ si esset verū de aliquo: maxi-
me esset verū de xp̄o. Et tm̄ de illo est falsū: q̄ꝛ
xp̄s nō est modo factus deus.

Quarto

Itē sequit̄ fa-
ctus est homo. igit̄ deus fact⁹ est a ꝯtracto ad
cōtrahens sine diminutōe. ꝯñs est falsū. igit̄.

Scd̄m dubiū
Arguitur p̄mo

Itē scd̄m dubiū est: q̄ꝛ videt̄ ꝙ ħ sit falsa de⁹
est homo: q̄ꝛ p̄dicatū substātiale q̄ꝺ p̄dicat̄ de-
noiatiue nō p̄dicat̄ in abstracto: ꝉ tm̄ in cōcre-
to ⁊ in adiectiuo. exemplū hec est vera. de⁹ est
humanatus. igitur hec est falsa deus est homo

Secundo

Itē si sic: tūc oīa supiora ad hoiem predicant̄
de deo: puta ꝙ deus est aīal substātia aīata sē-
sibilis. deus est cōpositus ex corpore ⁊ aīa. de⁹
est sb̄a. deus est corpus: q̄ oīa sunt falsa. igit̄ et
hec deus est homo.

Tertiū dubiū

Tertiū dubiū ꝙ videt̄ ꝙ
hec deus est homo est per se primo mō: q̄ꝛ p̄di-
catio nature de supposito est formalis. igit̄ est
p se. Itē substātia scd̄a non p̄dicat̄ p accidens
de aliquo: ꝉ hō ē substātia scd̄a. igit̄ ⁊c̄.

Quartū dubium

Quar-
tū dubiū est: q̄ꝛ videt̄ ꝙ hec nō sit p se. scd̄o mō
deus p̄ōt esse hō: q̄ꝛ hō nō est passio alicu⁹ cuȝ
sit substātia.

Quintū dubium

Quintū est. q̄ꝛ videt̄ ꝙ ħ sit p̄di-
catio vniuoca de⁹ est hō: q̄ꝛ spēs p̄dicat̄ in q̄d
de illo de quo p̄dicat̄. homo ē species. igit̄ ⁊c̄.

Sextū dubium
Arguitur primo

Sextū est. q̄ꝛ videt̄ ꝙ sit aliqua p̄dicatio ana-
logica: q̄ꝛ ꝫm pħm si passio sit analoga: mediū
erit analogū. nūc aūt subiectū mediū et passio
se habēt vniformit̄ q̄tū ad analogiā.

Scd̄o

Itē. iiij.
metaphisice. ens nō dicit̄ denoiatiue nec vni-
uoce nec equoce ꝉ medio mō. ponit exēp̄luȝ de
sano q̄ꝺ dicit̄ de aīali de dieta de vrina nō vni-
uoce nec equoce nec denoiatiue: ꝉ medio mō.
⁊ iste modus est analogus.

Tertio

Itē ens dicit̄ de
deo ⁊ creatura analogice. siꝉr de substātia ⁊ ac-
cidēte ⁊ nō vniuoce: q̄ꝛ vox est vna et intentio
diuersa.

Quarto

Itē oīs vniuoca parificant̄ in vniuo-
co. deus ⁊ natura nō parificant̄ in ente. ḡ ⁊c̄.

Quinto

Itē cōceptus vniuoc⁹ addit sup vniuoca: ⁊ ē
simplex. si igit̄ ens sit vniocū deo: erit aliq̄d
simplici⁹ deo. ħ est falsum.

Sexto.

Itē vniuocū est su-
perius ⁊ p̄us vniuocatis: nihil aūt est superi⁹
vel p̄us deo. igit̄ ⁊c̄.

Septimo

Itē q̄ min⁹ differūt non
possunt vniuocari. igit̄ q̄ magis differunt non
possunt vniuocari. ꝯñs est manifesta. añs p̄ba-
tur de vltimis differētijs q̄ min⁹ differūt q̄ de⁹
⁊ creatura: q̄ꝛ due creature pl⁹ ꝯueniūt q̄ de⁹
⁊ creatura.

Octauo

Itē tūc i p̄dicatōibus p se eēt cir-
culatio. pȝ q̄ꝛ ens p̄dicat̄ de bono ⁊ vero. ⁊ ecō-
uerso: bonū ⁊ verū de ente.

Nono.

Item oē vniuocū
ponit̄ in diffinitōe vniuoci: q̄ꝛ alit̄ diffinitō nō
explicaret totā essentiā diffiniti: ꝉ ens non po-
nit̄ i diffinitōe alicuius. igit̄ ⁊c̄.

Decimo.

Itē si sic: tūc
in oī diffinitōe eēt nugatio: q̄ꝛ poneret̄ bis ēs.

Undecimo.

Itē si sic. aut est cōcept⁹ finit⁹ aut infinitus.
Si finit⁹ nō p̄dicat̄ formaliter de infinito. Si
infinit⁹ non p̄dicat̄ formalit̄ de finito. igit̄ ⁊c̄.

Duodecimo

Itē auicēna in logica sua ⁊ doctius sup p̄di-
camēta dicūt ꝙ ens non est vniuocū: ꝉ est vox
vna: ꝉ nō res vna.

Decimotercio

Itē sapiētia creature si dȝ
diffiniri nihil vnū ponit̄ in ei⁹ diffinitōe ⁊ sa-
pientie diuine: q̄ꝛ sapiētia creature est habit⁹
mētalis: nō sic sapiētia diuina.

Decimoquarto

Itē ens vt si-
gnificat deū. si significat ens simpl̄r vt signifi-
cat ens creatū significat ens p participatōes

Decimoquinto

τ ꝑ ꝯñs nō vniuoce ꝭ analogice. Itē augusti nus de libero arbitrio dicit ꝙ eus nō dicit̃ vni uoce nec eq̄uoce ꝭ denoīatiue. certū est igit̃ ꝙ est dare predicatōem analogā.

Sepiimū dubiū

Aliud dubiū est. quia videt̃ ꝙ predicata q̄ dicunt̃ de natura assumpta nō dicunt̃ de deo: q: aliter sequit̃ ꝙ filius dei posset esse filius adoptiu⁹: posset pre destinari ad gl̃iam. posset dici creatura: posset recipe esse: posset peccare. Istud vltimū ꝓbat̃: q: hoc videt̃ magis dubiū ꝙ deus possꝫ as sumere naturā humanā sine actu fruitōis: sed ipa sic accepta potest in oēm actū in quez pōt sine vnione τ pōt mereri ex quo nō est cōp̄rebē sor sed viator. τ sic pōt demereri. ꝭ si natura ta lis pōt demereri pōt peccare. τ ista predicata cōueniūt deo ꝑ te. igit̃ deus pōt dānari quod videt̃ absurdū. Aliud dubiū est vtrū sit aliqd̄ predicatū p̄dicabile de deo: τ in nec pt sibi cō petere ꝭm naturā diuinā τ humanā: q: p̄me ad corinthios p̄mo. xp̄s p̄destinatus est esse fili⁹ dei in virtute illud p̄dicatū: nec cōpetit natu re humane nec diuine nec supposito diuino: q: nō pōt assumi.

Decimum dubiū

Aliud dubiū est vtrū aliqd̄ p̄ dicatū pōt cōpetere nature humane ꝓpter il lā vnionē qd̄ sibi nō cōpetit sine illa vnioē. vi det̃ ꝙ sic: q: ꝓpter illā vnionē sibi cōpetit ado ratio latrie.

F
Ad p̄mū dubiūz

Ad primū istoꝝ dico ꝙ hec est ve ra deus est homo. deus icipit esse homo. deus factus est homo. τ dico ꝙ homo supponit pro īcreato. τ ex hoc nō sequit̃ ꝙ deus sit de nouo aliqd̄ increatū: ꝭ sequit̃ deus est aliqd̄ increa tū: qd̄ de nouo terminat depēdentiā alicuius creati. q: in talibus ꝓpositionib⁹ ꝓ eodē sup ponit subiectū τ predicatū: tñ aliter supponit subiectū qñ determinatio sibi addit̃: et aliter p̄dicatū qñ sibi addit̃. Exemplū ꝭ est cōceden da. albū ꝑ se est aīal supposito ꝙ tunc aīal sit albū: q: tunc ly albū supponit ꝓ aīali: puta ꝓ sorte τc. Silr̃ hoc albū semp fuit homo posito ꝙ sortes semp fuit homo τ albus. τ rō est: q: il lud ꝓ quo supponit predicatū inest illi ꝓ quo supponit subiectū: eo mō quo sibi cū tali deno minatōe a pte subiecti denotat̃ inesse. τ qñ sic est tunc determinatio illa est determinatō cō positōis nō extremi. sic est in ꝓposito. ꝭ deno minatio de nouo τ factus qñ ponit̃ a pte sub iecti determinat cōpositōem: τ tunc denotat ꝙ illud qd̄ denotat̃ ꝑ predicatū est factū vl̃ de nouo ꝯuenit illi ꝓ quo subiectū supponit. τ iō hec est vera deus fact⁹ est homo: vel deus inci pit esse homo.

K
Ad scd̄m argu.

Ad aliud cōcedo cōclusionem de virtute sermonis deus fact⁹ est creator sub eodē sensu sub quo ꝯcedit̃ ꝙ deus fact⁹ est hō q: mō est creator qñ ꝓducit creatura: τ pri⁹ nō fuit ante creatōem. Si quia quā denoīatiōem habuit ante creatōez. dico ꝙ tūc fuit creatiu⁹

L
Pro tertio

Ad aliud de cōuersione dico ꝙ ꝭ est falsa hō factus est deus: sicut ꝭ deus fact⁹ est de⁹: q: ad veritatē istius req̄rit̃ ꝙ p̄dicatū ꝭm suā rectaz formā insit illi ꝓ quo subiectū supponit. nunc aūt supponit ꝓ verbo diuino. iō ad veritatem istius req̄rit̃ veritas istius verbū diuinū factū est deus. qd̄ falsum est. Et si sint aliq̄ auctores q̄ dicūt ꝙ homo fact⁹ est deus: exponēdi sūt sic qd̄ de nouo est factū: q: homo est deus. τ qñ di cas de cōuersione homo fact⁹ est deus: dico ꝙ nō dꝫ sic cōuerti ꝓpositio cū tali determinatō ne simplr̃ sicut ꝓpositōes de mō nō debent cō uerti simplr̃. nā hec est vera videns pōt esse ce cus. τ si cōuertat̃ simplr̃ cōuersa erit falsa cec⁹ pōt esse videns iuxta doctrinā p̄hi: q: a p̄uatō ne ad habitū impossibilis est regressio: ꝭ dꝫ re solui τ cōuerti deus de nouo est hō vel deus fa ctus est hō. igit̃ id qd̄ de nouo est hō est deus.

Pro quarto

Ad aliud dico ꝙ ista regula a simplr̃ ad ꝭm qd̄ est vera qñ determinatio est determinatio extremi: puta subiecti vel p̄dicati τ nō: cōposi tionis. τ tūc est bona ꝯñā a simplr̃ a determina tōem ꝯtrahentē sicut ꝭ sortes est hō albus. igi tur est albus: ꝭ qñ determinatio est determinatio cōpositōis: tūc nō valet ꝯñā a simplr̃ ad deter minatōem ꝭ tūc ē bona ꝯñā ab illo determina bili ad illud cōe simplr̃ acceptū. igit̃ bene seq̄ tur deus factus est hō. igit̃ deus est hō τ ibi dꝫ auferri determinatio τ compositio reseruari.

M
Ad scd̄m dubiūz

Ad aliud cōcedo ꝙ vtraqꝫ dꝫ ꝯcedi deus est hō τ deus ē humanatus. sicut ꝭ debet concedi deus ē incarnatus: sicut ꝭ sortes ē albus τ sor tes ē dealbatus. τ vtraqꝫ ꝓpositio ē denoīati ua. τ ratio ē: q: illud qd̄ importat̃ ꝑ p̄dicatuꝫ ē res distincta ab illo ꝓ quo supponit subiectū: q: natura humana realiter distinguit̃ a suppo sito diuino ꝓ quo subiectū supponit. τ qñ ē ta lis distinctio tunc pō esse predicatio denoīati ua sicut ē in ꝓposito.

N
Pro scd̄o argu.

Ad aliud de predicatis supioribus dico ꝙ qñ predicat̃ aliq̄s termin⁹ q̄ ex vsu loq̄ndi pōt supponere ꝓ alio ꝙ pro illo qd̄ importat̃ siue significat̃ p̄ncipaliter ꝑ illū terminū q̄ ē predicatū pōt supponere ꝓ subie cto: q: cōnotat subiectuꝫ si superiora sunt talia tūc sunt oēs iste ꝓpositōes cōcedende deus ē aīal deus ē substantia aīata sensibilis deus ē corpus: sed oīa ista possūt supponere ꝓ alio ꝙ ꝓ illo. qd̄ p̄ncipaliter importat̃ ꝑ illa puta ꝓ illo ꝓ quo subiectū supponit. si vero ista predi cata nō possunt supponere ꝓ illo qd̄ principa liter importat̃ ꝑ illa: tūc oīa iste ꝓpositiones sunt false τ negande. ideo de virtute sermonis possunt oēs tales ꝓpositōes cōcedi sic ꝙ de⁹ est hō. ꝓpter tñ occasionē errandi vitandam

vtimur. semper vna ꝓpositiōe ⁊ non alia: ⁊ vti mur ac si talia predicata nō possint supponere pro alio ꝙ pro illo quod pncipaliter significatur ⁊ importatur per illa. Ad aliud dico ꝙ hec est predicatio formalis homo ē albus: ⁊ tamen non ē per se. eodē modo qñ predicatur natura de supposito ē predicatio formalis nō tamen per se: q: sequitur ē predicatio per se. ergo necessaria ⁊ ecōtra: ita ꝙ in hoc ē demonstratio circularis. Et quādo dicas ꝙ substantia secunda nō predicatur de aliquo ꝑ accidens falsum ē sic ꝙ ꝓpositio in qua predicatur pōt eē cōtingens. Exemplū. albus ē homo. hic predicatur scđa substantia: ⁊ tamē per accidens: q: hec ꝓpositio ē cōtingens eodē modo in ꝓposito.

O — Ad tertiū dubiū

P — Ad q̄rtū dubiū

Ad aliud dico ꝙ hec ꝓpositio deus pōt esse homo est per se scđo modo: ⁊ vniuersaliter ōis ꝓpositio in qua illud quod importatur ꝑ predicatū non ē intrinsecū illi ꝓ quo subiectū supponit: sed ē extrinsecū ⁊ distinctū ab eo realr. Et quādo dicas ꝙ homo nō ē passio alicuius. dico ꝙ nō: si habeat suppositōez ꝑsonalē sicut nec risibile supponit ꝓ passione vt habet suppositōez ꝑsonalē: sed sic solū supponit pro subiecto: tamē illud quod significatur ꝑ risibile ē passio quācūq3 suppositōez habeat: ⁊ eodē modo ē in proposito: q: quando dicis ꝙ substātia non ē passio: dico ꝙ verū ē: sed conceptus vel nomē vere pōt esse passio prout supponit simpliciter vl' personaliter.

Q — Ad quītū dubiū

Ad aliud dico ꝙ tot modis accipitur quot vniuocū. Ubi sciendū ꝙ vniuocū vno modo accipitur pro conceptu cōi aliquibus habētibus perfectā silitudinez in oībus essentialibus sine oīni dissimilitudine: ita ꝙ hoc sit verū tam in substantialibus ꝙ in accidētalibus: sic ꝙ i forma accidentali non est reperire q̄d dissimile cuilibet forme in alia forma accidentali eiusdē rationis. Exemplū. si albedo in quarto gradu ⁊ in tribus gradibus nō fuit oīno similis: tamē non est reperire aliquid in vna albedine quod est dissimile cuilibet in alia albedine. ⁊ sic accipiendo vniuocū solus cōceptus speciei specialissime soluz ē vniuocus: q: in indiuiduis eiusdē spēi non ē reperire aliquid alterius rationis in vno ⁊ i alio. Alio modo accipitur vniuocū ꝓ conceptu cōi aliquibus: q̄ nec sunt oīno similia nec oīno dissimilia: sed in aliq̄bus similia ⁊ in aliq̄bus dissimilia: vel ꝙtum ad intrinseca vel extrinseca hoc modo homo vel asinus conueniūt in conceptu aīalis: sicut in conceptu vniuoco. ⁊ licet forme specifice eoꝝ sint alterius rationis: tamen materia in eis est eiusdē rationis: ⁊ sic cōueniūt in aliquo essentiali ⁊ in aliquo differūt ⁊ hoc mō etiā homo ⁊ angelus cōueniūt in cōceptu sbe sicut in cōceptu vniuoco. q: licet nō ꝯueniāt in aliquo intrinsece: tū in aliquib' extrinsecis ꝯueniūt. q: hūt accidentia eiusdē rōnis. puta itellectionē et volitionez. hoc modo etiā nigredo ⁊ albedo in ꝯceptu coloris cōueniūt: licet nō cōicant in aliquo intriseco. q: quodlibet vnius est alteri' rōnis a quolibet alteri' tū extrinsece ꝯueniūt. q: habēt aliquod subiectū eiusdē rōis. ⁊ de isto vniuoco dicit pħs. vij. phi. ꝙ in genere latēt multe equocatiōes. q: accipiēdo equocationē ꝓut distinguit ꝯtra silitudinē vel ꝯtra vniuocationē aliquoꝝ habētiū similitudinē pfectā sicut cōceptus generis tā subalterni ꝙ gn̄alissimi nō est vniuocus s3 potius in genere: sic est equocatio. Tertio mō accipit vniuocū pro ꝯceptu cōi multis nō habētibus aliquā silitudinē: nec ꝙtū ad sbalia: nec ꝙtum ad acn̄talia isto mō q̄libet cōceptus cōceptus ꝯueniens deo ⁊ creature est eis vniuocus. q: in deo ⁊ creatura nihil penit' nec intrinsecū nec extrinsecū sunt eiusdē rōis. ꝑmā vnionē ⁊ scđaz negāt scti a deo. primā. q: nihil eēntiale in deo ⁊ creature est eiusdē rōnis. scđam q: nihil accidētale est eiusdē rōis i deo ⁊ creatura. sicut eīn essentia dei est dissimilis eēntie creature: ita sapīa dei ⁊ bonitas sua. Ideo dicit Damascen' ꝙ de' nō est sapiēs: s3 supsapiēs nec bonus: s3 supbonus. tertiā vniuocationez ponūt etiā scti ⁊ tenentes vniuocationē ⁊ negātes eā esse ⁊ etiā phi posuerūt talē in deo. similr accipiēdo vniuocū scđo modo. sic in genere latēt multe equocatiōes. q: illa q̄ solū cōueniūt in cōceptu generis sunt multū dissimilia. q: ꝙtūcunq3 aliqua habēt aliqua similia sicut prius patuit. tn̄ oīa illa sunt multū dissimilia. ⁊ sic itelligit illa auctoritas.

R — Ad sextū dubiū

Ad aliud dico. ꝙ analogia accipit dupl'r. Uno mō pro cōceptu vniuoco tertio mō dicto: q̄ nec est pure equiuocus nec vniuocus. q̄a est vnus cōceptus ⁊ nō plures: nec purus vniuocus vniuocatiōe pfectissima: puta ꝑmo mō dicta: nec etiā scđo mō. ideo dicit esse medius int' puraz vniuocationē ⁊ equiuocationē scđo mō analogia. quādo sunt q̄ttuor ⁊ duo ꝑdicātur de duob' ⁊ sunt impertinētia nisi ꝑ cōformitatē ⁊ ꝓpositionē. et talis analogia nō excludit pfectā vniuocationem. Exemplū. hic est analogia tali mō sicut se habet homo ad aīal. ita se habet albedo ad colorē mō illud quod ꝑdicat in vtraq3 ꝓpositiōe est vniuocū scđo mō dictuz. Silr hic est talis analogia: sicut se habet sortes ad hoīem. ita h̄ albedo ad albedinē: vbi est pfectissima vniuocatio. ⁊ sic pt3 ad ꝓpositū quō ens nō dicit pure vniuoce: nec pure equiuoce: s3 medio modo.

Pro scđo

Ad aliud de sano dico. ꝙ alio mō significat

ens ⁊ dicit᷑ de subiecto ⁊ accidēte sub istis noībus ⁊ cōceptibus. Alio mō de substātia q̄litate q̄titate ⁊c̄. nā sicut sanū significat principaliter sanitatē ī aīali ⁊ significat dietā ⁊ vrinā ita ꝙ semꝑ cōnotat sanitatē aīalis. ita ꝙ cib⁹ dicitur san⁹ denoīatiue: q̄r hoc nomē vel ꝯcept⁹ vt p̄dicat᷑ de dieta ꝯnotat aliq̇d extrinsecum diete puta sanitatē aīalis. silr̄ dicit᷑ de vrina denoīatiue ꝓpter eandē causā. vn̄ dicit᷑ de cibo ꝙ efficit sanitatē de vrina q̄r est signū sanitatis in aīali. tm̄ sanitas dicta de sanitate cuiuslibꝫ aīalis dicit᷑ de eis in q̇d ⁊ vniuoce nō denoīatiue: ita ꝙ forte sanū primo mō dictū est tantū vox vna: sed scd̾o mō est vnus ꝯceptus ⁊ eodē mō est de ēte: q̄r ista vox vno mō accepta significat substantiā principaliter mediāte aliquo cōceptu ꝓprio oībus substantijs ⁊ scd̾ario significat oīa accidentia mediātibus pluribus ꝯceptibus. ⁊ ens sic dcm̄ dicit᷑ in q̇d de oībus substantijs ⁊ mediante vno ꝯceptu ⁊ denoīatiue de quolibet accidēte: q̄r sic nō dicit᷑ de accidente nisi ꝯnotādo substantiā cui attribuit᷑ tanq̄ dispositio eius ⁊ tanq̄ p̄ncipale significatū illius sicut sanū dicit᷑ de sanitate ī oī aīali vniuoce: q̄r significat oēm talē sanitatē mediante vno ꝯceptu: ⁊ significat cibū ⁊ vrinam mediātibus pluribus ꝯceptibus ⁊ scd̾ario. tm̄ semꝑ ꝯnotando sanitatē in aīali: iō dicitur denoīatiue de cibo ⁊ vrina. ⁊ sic intelligit ph̄s q̄rto metaphisice. ⁊ ita forte erat de ente in lingua greca in q̄ loquebat᷑ ph̄s: ꝫ sic nō loq̇mur de ente in ꝓposito: ꝫ de ente q̄d oēm naturam positiuā substantialē ⁊ accidentalē significat eq̄ p̄mo ⁊ nō prius substātiā ꝙ accidēs: nec ecōuerso. Pro vniuocatōe nescio nisi tm̄ vnā rōnem in cuius virtute oēs alie rōnes tenent ⁊ est ista oēs ꝯcedunt ꝙ aliquā noticiā incomplexā habemus de deo ꝓ statu isto: etiā de substātia creata materiali ⁊ imateriali. Tūc q̄ro q̄n intelligo deū intellectōe complexa: aut cognosco eū in se aut in alio nō in se ꝫm omes: q̄r nec intuitiue nec abstractiue. nō intuitiue p₃ nec abstractiue: q̄r illa p̄supponit semꝑ intuitionē saltē in illa forma in qua est abstractiua respectu eiusdē rei sicut alibi p₃. igit᷑ ⁊c̄. Vn̄ deus in se nō plus cognoscit᷑ a me abstractiue ꝓ statu isto q̄ papa quem nunq̄ vidi: ꝫ tm̄ cognoscit᷑ in cōceptu hoīs. deus igit᷑ in se nō intelligitur a me ꝓ statu isto nec aliqua substantia alia. Si in alio: tūc aut in aliquo conceptu cōi sibi ⁊ alijs aut in alio reali. si in aliquo reali aut illud distinguit᷑ a deo ꝫm rōnem tm̄: aut realiter. nō p̄mo mō: q̄r ꝓbatū est ī p̄mo ꝙ res nō p̄t distingui a re rōne: nec distinguit᷑ realiter: q̄r tūc cū intelligo deū aliqua res singularis creata terminat intellectiōem nostrā: ⁊ tūc nō plus cognosco deū q̄ q̄cunq̧ aliā rē de qua nihil cogito. q̄r tūc cognosco tm̄ illā rē singularem q̄ terminat cognitionē nostrā. igit᷑ op₃ necessario ponere ꝙ i itelligēdo deū pro statu isto cognoscā deū in ꝯceptu cōi sibi ⁊ alijs. ita ꝙ illud q̄d terminat actū intelligēdi est aliq̇d vnū sine multitudine: ⁊ illud est cōe ad multa. Itē ex notitia incōplexa vni⁹ rei in se nō p̄t causari notitia incōplexa alicui⁹ rei in se: sicut in ꝓlogo dictū est. Vn̄ q̄tūcūq̧ videas essentiā diuinā clare nunq̄ videbis ꝑ hoc asinū in se: ita ꝙ vna notitia causet᷑ ex alia. igi᷑ si notitia incōplexa creature duceret ī notitiā incōplexā dei hoc erit in cōceptu cōi creature ⁊ deo. ⁊ h̄ modo ꝯcedo ꝙ notitia incōplexa alicui⁹ creature in se ducit in notitiā alteri⁹ rei in ꝯceptu cōi sicut ꝑ notitiā incōplexā albedinis quā vidi ducor ī notitiā alteri⁹ albedinis quā nunq̄ vidi: ꝑ hoc ꝙ a p̄ma albedine abstraho cōceptū albedinis qui indifferēter respicit vnā albedinē ⁊ aliā eodē modo ex aliquo accidēte: q̄d vidi abstraho cōceptū entis q̇ nō plus respicit illud accidēs q̄ sbām: nec plus creaturā q̄ deū. ⁊ iō in illo ꝯceptu non est aliqua p̄oritas qua vna res sit prior alia in se sicut nec in cōceptu hoīs est plato p̄or sorte: licet sortes in se sit prior. In ꝟtute rōnis p̄dicte tenet p̄ma rō Ioh. de ꝯceptu dubio ⁊ certo. alit᷑ nō. Vn̄ ista rn̄sio cōis q̄ dat᷑ sufficit. scꝫ ꝙ itellect⁹ nō est dubius. vtrū sit sba vel accidēs: ꝫ scit h̄ disiunctiū ꝙ est sba vel accidēs. licet dubitet vtrū sit determinate sba: vel vtrū sit determinate accidēs. Vn̄ p̄t dici ꝙ est certus ꝙ est ens in voce. ita ꝙ certitudo entis est in voce: ⁊ dubitat in voce vtrū determinate sit sba vel accidēs. ꝫ in mente non est certus ꝙ sit ens. q̄r in mente nō habet nisi cōceptū sbe vel accidētis. Et iō licet sint tres termini in voce. ens. sba. accidēs. ex quib⁹ p̄nt formari tres ꝓpositiōes in voce. scꝫ de⁹ est ens deus est sba. deus est accidēs. tn̄ in mēte sunt tm̄ duo termini. puta cōceptus sbe ⁊ accidēt᷑. si tn̄ in mēte sunt tres termini ex quib⁹ formāt᷑ tres ꝓpositiones in mēte sicut in voce. ⁊ tunc argumētū est bonū. puta si in mente sint tres ꝓpositiones distincte. de⁹ est ens. de⁹ est sba. de⁹ ē accidēs. ita ꝙ a pte p̄dicati sint tres termini. tūc op₃ ꝙ ens sit vn⁹ in mente distinct⁹ a sba ⁊ accidēte. ⁊ ille nō p̄nt esse ens in singulari: ex quo in illo termino cōueniūt de⁹ ⁊ creatura. igit᷑ ille termin⁹ erit cōis. silr̄ ē de sba. q̄r ī termino sbe vt est in mēte modo p̄dicto cōueniūt eē sbe eodē modo de accidēte. et tūc erūt tres termini cōes siue ꝯceptus cōes. et tunc si sit certus in mēte ꝙ deus est ens. scꝫ ꝙ iste cō-

S

ceptus sibi cõueniat ⁊ dubitet quis hoꝝ duo-rũ conceptuũ sibi conuenit tunc habet conceptũ aliũ entis ab alijs conceptibus. Eodẽ mõ tenet aliud argumentũ Ioh. nullũ adiectũ ducit in naticiã alterius adiecti nisi cõtineat illud virtualiter vel essentialiter q2 noticia accidentis in se cõtinet virtualiter in se noticiam incõplexã dei in cõceptu cõi sibi ⁊ alijs. Eodẽ moda tenet alia ratio de remotõe impfectionis ⁊ sapientia creature ⁊ attribuẽdo sibi q̃d est pfectionis: hoc nõ est nisi abstrahere a sapientia creata conceptũ sapientie: q2 nullam rẽ creatã vel increatã abstrahit: q2 quelibet res creata dicit ipfectiõez. ⁊ ideo abstrahere impfectõem a sapientia creata nõ est nisi abstrahere conceptũ sapientie a creatura impfecta: q̃ nõ plus respicit creaturã q̃ nõ creaturã. ⁊ illud q̃d resultat attribuendũ est deo p predicationẽ. ⁊ illud dicit̃ esse pfectionis quatenꝰ põt predicari de deo ⁊ supponere p eo. nisi enĩ posset talis cõceptus abstrahi a creatura mõ non plus per sapiẽtiã creature deueniret̃ in cognitõem sapientie diuine: puta q̃ deus sit sapiẽs q̃ p cognitõez lapidis deuenit̃ ad cognoscendũ q̃ deus sit lapis: q2 sicut sapientia creature continet̃ virtualiter in deo: ita lapis. Tñ non obstante q̃ tãta sit distictio inter sapientiã dei ⁊ sapientiã creature sicut inter deũ ⁊ lapidez nec plus sunt eiusdẽ rõis ex vna parte q̃ alia.

T

tñ a sapiẽtia creature põt abstrahi conceptus cõis ⁊ a lapide nõ. Isto mõ intelligit̃ q̃ ens ẽ subiectũ metaphisice nõ tñ in voce ꝟ in cõceptu. q2 quero p quo supponit ens q̃n est subiectũ metaphisice nõ p substãtia nec p accidẽte: q2 vtraq3 istarũ est falsa. substãtia est subiectũ metaphisice: accidẽs est subiectuz ⁊c. igit̃ tñ supponit p se: puta p cõceptu entis. ⁊ ille cõceptus est subiectũ metaphisice. sic intelligitur q̃ ens diuidit̃ in creatũ ⁊ in icreatũ. ens supponit tñ p ꝯceptu in mẽte nõ p substãtia nec accidẽte. Ad aliud dico q̃ cõceptus vox ⁊ lr̃a sunt signa ordinata ⁊ significant imediate oĩa sua significata: ꝟ sic ordinata q̃ lr̃a significat q̃cquid vox significat. ⁊ si vox muter suũ significatũ lr̃a mutabit ⁊ nõ ecõtra. ⁊ vox significat q̃cquid significat ꝯceptus et si cõceptus muter suũ significatũ vox mutabit. ꝟ nõ econuerso: q2 ꝯceptus significat naturalit̃ illa de q̃bus dicit̃ vox aũt ⁊ lr̃a significãt ad placitum

V
Pro tertio

Dico tũc ad argumentũ si intelligas p intellectiõem signũ ordinatũ puta cõceptũ. tũc cõcedo: q2 quãdo vox est eadem ⁊ intentio diuersa tũc est eq̃uocatio: q2 tũc est vna vox significãs plures res mediãtibus pluribus cõceptibus ⁊ intẽtiõibus. et sic minor est falsa: q2 sic vox non significat plura intẽtiane diuersa: ꝟ eadẽ intẽtione. si intelligas p intentionẽ aliaz rem tũc maior est falsa. q2 vbi est maxima vniuocatio: ibi ẽ sic intẽtia diuersa. q2 vox vniuoca. puta homo significat diuersa indiuidua illꝰ spẽi ꝟ tñ significat mediãte vno ꝯceptu.

Z
Pro quarto

Ad aliũ dico. q̃ aliqua parificari in aliquo põt intelligi dupli̾. Uno modo. q2 aliquid eẽntiale ⁊ reale sit essentiale in vno ⁊ in alio. ⁊ isto mõ nihil est vniuocũ deo ⁊ creature. sic forte vniuocata in spẽ spãlissima parificãtur in ea. Alio mõ q̃n recipiũt p̄dicationẽ alicuꝰ extriseci: q̃d est extra eẽntiã eoꝝ. et sic deus ⁊ creatura parificatur in cõceptu entis. q̃a cõceptus entis nõ est de eẽntia dei plus q̃ hec vox ens: nec aliq̃d supius est de eẽntia iferioris. Maũt logici dicũt q̃ supius p̄dicatur in q̃d de inferiori: intelligit̃ pro re nõ pro se.

Y
Pro quinto et sexto

Ad aliud dico. q̃ conceptus vniuocus nõ addit aliq̃d sup vniuocatũ ꝟ est tñ cõceptus nõ faciẽs vnũ cũ eo. nec dr̃a addit supra genꝰ: ita q̃ includat genꝰ et aliq̃d plus: sed sunt cõceptus totalit̃ distincti.

X
Pro septimo

Ad aliud de differẽtijs dico. q̃ de omi eo q̃d est aliq̃d reale: siue sit dr̃a vltia: siue queq̃d aliud p̄dicat̃ ens vniuoce. tñ est inuenire aliquẽ cõceptũ de quo nõ p̄dicat̃ vniuoce: ꝟ tñ nõ est inuenire aliquã rem de qua non dicat̃ vniuoce. Et q̃n arguis de ꝓcessu in infinitũ. Dico q̃ est status ad aliqua ex pte rei q̃ sunt simplicit̃ simplicia q̃ seipis ꝯueniũt ⁊ seipis dñt. q2 seipis cõueniũt in cõceptu cõi: ⁊ seipis dñt inter se. sic dictum est in q̃stione de vnitate numeri.

AA
Pro octauo

Ad aliud dico. q̃ in p̄dicationibꝰ p se nõ est circulus. q̃a passiones entis p̄dicãtur de ente scd̃o modo. ⁊ ens nõ p̄dicatur de eis: nec p̄mo modo nec scd̃o mõ. q̃a ad hoc q̃ aliqua ꝓpositio sit vera p̄mo mado vel scd̃o modo. requirit̃ q̃ subiectũ q̃d ponit̃ in tali ꝓpositiõe sub ꝓpria forma sit vnũ ⁊ nõ multa. Nũc autẽ passiones entis. puta verũ bonuz ⁊ hmõi non significãt vnũ ꝟ multa. q2 verũ significat idẽ: q̃d significat ens ꝯnotãdo actũ intelligẽdi. bonũ significat idẽ q̃d significat ens cõnotãdo actũ volũtatis.

Pro nono

Ad aliud de diffinitione dico. q̃ ꝟm phm̃ in thopicis oẽ illud q̃d ponit̃ i diffinitione alicuꝰ ꝯpetit illis q̃ cõueniũt in diffinitõe vel in pte diffinitiõis ⁊ nõ alteri. ens aũt cõuenit cuilibet nature positiue. iõ nõ ponit̃ in diffinitiõe alicuꝰ.

Pro decimo

Ad aliud dicit̃ q̃ nugatio est inutilis repetitio eiusdẽ: ꝟ excusat̃ q̃n vnus terminus est in ꝯcreto ⁊ alꝰ in abstracto. sil̾r q̃n vnꝰ terminꝰ significat totũ ⁊ alius ptez: sicut genꝰ ⁊ dr̃a.

Pro vndecimo

Ad aliud dicit̃. q̃ ꝯceptus sit finitus cũ tñ ꝓprie nec sit finitus nec infinitus: cũ ille sint passiones entis realis nõ rõnis. Et q̃n

dicis φ tūc nō pdicať de ente īfinito verū ē sı predicať pro se nō pro re. tūc aūt predicať p re: qꝛ personalıť. nō p se: qꝛ nō simplicıť suppo nıt. vnde cōceptus ılle vt predicať de deo sup ponıt p deo. Ad auctoritatē ptꝫ ex dictis.

Pro duodecimo
Pro decimotertio

Ad aliud dico φ idē argumētū pōt fieri per oīa de aīalı φ est idē cū hoīe ⁊ asino: qꝛ si aīal qd est idē asino diffinireť nō ponereť in eı⁹ dif finitōe aliud ptinens ad hoīem. sılr si aīal qd est idē hoī diffinireť non ponereť in eius diffi nitione aliq̄d ptinens ad asinū tñ si cōceptus aīalis diffinireť in cōi: illa diffinitio cōpete ret tam hoī φ asino. Eodē modo dico si sapien tia in cōi diffinireť illa diffinitio erit cōis deo ⁊ creature. Ad aliud dico φ pōt ↄcedi φ xps est filius adoptiuus: ſ ppter hereticos negať ne detur occasio errandi. Eodē mō dico. deus pōt peccare si assumeret naturā humanā sine aliq̄bus donis ⁊ natura esset sibi derelicta pt peccare: nec ħ est maius incōueniēs φ φ xps patiť verberať moriť: qꝛ tñ illud abhorret ho mo audire ⁊ male sonat. iō negať. Ad aliud dico φ illud predicatū pōt competere nature humane ppter vnionē qd sibi nō cōpeteret si ne vnione talı: ⁊ illud esset extrinsecū sibi. ⁊ sic est xps adorādus adoratōe latrie. Questio. x.

BB
Blasphemum
Ad octauum

A
Questio X
Arguitur pmo

Trū habitus vir

v tuosus sit subiectiue in parte intel lectiua. pbatur φ nō: qꝛ actus elici ti sunt in parte sensitiua. igiť et habitus. ↄña ptꝫ: qꝛ habitus ⁊ actus sunt subiectiue in eodē aña pbatur: qꝛ actus elicitus ab habitu mode rari habet passiones. ſ passiones sunt in par te sensitiua. ğ ⁊c. Scdo sic. oīs potētia q̄ cir ca suū obiectū pōt bene agere ⁊ male indiget habitu dirigente. appetitiuum sensitiuū ⁊ hu iusmodi. igiť ⁊c. Itē opposita sunt nata fieri circa idē: ſ virtus ⁊ vitiū sunt opposita et vi tiū est in parte sensitiua. igiť ⁊c. Ad oppositū scdo ethicoꝝ. ca. v. in fine. virtus est habitus electiu⁹ determinate ratiōis quo ad nos: ſ ele ctio est ipius volūtatis. qꝛ tertio ethicoꝝ dici tur volūtariū aūt nō ōne, ſ certe precōciliatū. est. Hic est vna opinio q̄ tenet q̄tuor ↄclusi ones. Prima est φ in parte sensitiua sunt vir tutes aliq̄ ponēde. Scda φ ille nō sunt i volū tate nec aliq̄ eis correspondētes. Tertia φ ali que sunt in volūtate. Quarta φ ille nō habēt aliquas virtutes eis correspōdētes in pte sen sitiua. Prim⁹ pbať: qꝛ actus qui progrediť ab vna potentia ſm qd est ab alia mota nō pt esse perfectus nisi vtraqꝫ potentia sit bene dis posita. Exemplū. actus sertandi egrediēs ab artifice mediante instrumento non est perfe ctus nisi tā instrumentū φ artifex sit bene dis positus: ſ act⁹ elicit⁹ in pte sensitiua est pfecte virtuosus. igiť in sensitiua pte est aliq̄ disposi tio. Itē vbi sunt passiōes circa quas cōsistit virtus ibi necessario sunt habit⁹ ſ pars sensiti ua est huiōi. igiť ⁊c. Itē in oī potētia est virt⁹ humana que pōt esse principiū act⁹ hūani ap petitus est huiōi. qꝛ aristoteles. ij. politice dic φ duplex est principatus. Unus aīe respectu corporis: ⁊ est pricipat⁹ despoticus ⁊ est respe ctu illius qd nō pōt resistere. Alius est princi patus aīe respectu appetitus sensitiui: et ille vocať principat⁹ politicus: ⁊ est respectu illi⁹ qd pōt resistere. Unū corpus regiť ab aīa prici patu despotico: qꝛ nō pōt resistere. igř est prici piū act⁹ humani. Scda ↄclusio pbatur. qꝛ re spectu boni pportionati nō indiget volūtas habitu iclināte. ſ volūtas respicit oīa obiecta istarū v̄tutū ptis sensitiue vt bonū ⁊ obiectū pportionatū ⁊c. Tertia cōclusio pbatur. q̄a sunt aliq̄ obiecta iproportionata volūtati: ⁊ respectu taliū necessario requiritur habitus. Quarta cōclusio pbať. qꝛ illi nō est obiectū irascibilis ⁊ cōcupiscibilis. Itē p auctorita tes. qꝛ opꝫ ponere virtutes in pte sensitiua p mo ethicoꝝ. dicit phs φ v̄tutes morales sunt in pte irrōnali que tñ pticipat rōe: ⁊ est obedi bile rōni. igiť ⁊c. Itē. iij. ethicoꝝ. post hoc de tēperātia dicam⁹. videtur enī irrōales hec eē virtutes. Itē. vij. ethicoꝝ. vbi distingnit cō tinentē a tēperato. dicit φ tēperatus est ille qui bene vult nec habet prauas ↄcupiscētias ſ cōtinēs similiť bene vult: ſ tñ habet prauas concupiscētias: ſ nō sequiť eas. tūc si cōtinēs sequiť rectā rōem sicut tēperatus. q̄a nō plus discordat vnus a recta rōne φ alius. igiť q̄tū ad oēm actū volūtatis sunt pares. ſ continēs ppter prauas ↄcupiscētias nō habet actū tē perātie. igř vltra actū volūtatis est ponere ali q̄d in pte sensitiua. Cōtra istā opinionē φ v̄ tutes sunt ponēde in volūtate respectu illorū obiectoꝝ: respectu quoꝝ ponūtur in pte sensi tiua. qꝛ volūtas indeterminate ferť in obiectū suū: ⁊ pōt ferri bene ⁊ male. igitur indiget ali quo habitu inclinante ad hoc φ bene feratur. Itē intellectus nō minus determinate ferť in verū φ volūtas in bonū: ſ intellectus indi get habitu. ğ ⁊ volūtas. Itē volūtas frequē ter pōt elicere actus circa talē materiā: circa quā pōt appetitus sensitiuus elicere. ⁊ hoc dı co pōt volūtas ſm dictamē recte rōis. igř ⁊c. Itē si tales nō sunt ponēde in volūtate: aut hoc est ppter necessariā connexionē inter in tellectū ⁊ voluntatē: aut ppter determinatio nem voluntatis ad bonū: aut ppter libertatē

Secundo
Tertio
Ad oppositum
B
Opinio pma hꝫ q̄tuor cōclusiōes
Prima cōclusio
Probatur primo
Secundo
Tertio
Scda conclusio
Tertia ↄclusio
Quarta cōclusio
Auctoritas pma
Secunda
Tertia
C
Contra primam opinionem

volūtatis. Primū nō impedit. q2 vt videt̃ nō est maior cōnexio inter intellectū ⁊ volūtatē q̄tum ad diligibilia sup̄naturaliter: ꝙ q̄tum ad diligibilia naturalit̃. q2 sicut intellectu dictāte ꝙ oē delectabile est naturalit̃ diligendū nō pōt volūtas discordare a iudicio rōis p̄t c. quin volūtas velit illud indiciū. eodē modo intellectu dictāte: ꝙ deus sit diligēdus sup oīa nō pōt voluntas discordare. ita ꝙ in omnibus dicitur esse equalis connexio q̄tum ad vtraq3 diligibilia. sed nō obstāte scd̄a cōnexione pōt poni in volūtate habitus inclinās ad eliciēdū actus sup̄naturales. sicut patet de caritate infusa ⁊ acquisita. igit̃ ⁊c̄. Item nō est talis cōnexio inter intellectū ⁊ volūtatē: quin volūtas pōt in oppositū iudicati ab intellectu: aliter nō pōt peccare. Nec scd̄m impedit. tu3 q̄a voluntas nō plus determinat̃ respectu obiecti cuiuscunq3 ꝙ alia potētia respectu sui obiecti ꝓportionati: ſ nō obstāte q̄cunq3 ꝓportionabilitate respectu cuiuscūq3 obiecti alterius ad potentiā est habitus ponēdus in tali potētia. p3 de intellectu ⁊ appetitu sensitiuo. igit̃ ⁊c̄. Tū quia nō magis determinat̃ ad bonū: ꝙ si necessario sequeret̃ iudiciu3 rōnis: ſ tūc pōt habere habitū respectu cuiuscūq3 dictati. igit̃ ⁊c̄. Nec tertiū impedit. quia voluntas est ita libera respectu dei sicut respectu cuiuscūq3 alterius. sed respectu dei pōt habere habitū inclinantē ad diligendū deū ⁊ obediendū deo ⁊ odiendū deū. Ideo primo videndū est circa ista que sit necessitas ponēdi habitū diuersis potētijs. Circa qđ sciendū est ꝙ alia est ratio ponēdi habitū in potētia naturali siue actiua siue passiua: ⁊ alia in potētia libera. Et est maior necessitas in potētia naturali. puta in intellectu appetitu sensitiuo ⁊ potētia sensitiua apprehēsiua est ponēdus habitus. quia talia potētia de se est indifferens ad multos actus: in quorū vnū aliq̄n fertur determinate. ita ꝙ nō pōt in oppositū nec in alteriū nisi ꝓpter imperiū voluntatis: que est potentia superior. ⁊ aliquādo nō sic fertur determinate. ergo op3 necessario ꝙ in tali potētia derelinquat̃ aliquid inclinās ex actibus ad actus consimiles: ⁊ nō ad cōtrarios. Exemplū. pōt enī homo in appetitu sensitiuo frequēter elicere actū circa aliquod obiectū cū delectatione. ita ꝙ nisi refrenetur per volūtatē: nō pōt in actū cōtrariu3 plus ꝙ brutū in delectatiōe sua sensibili. sicut furiosus habēs habitū acquisitū prius quādo habuit vsum rationis ⁊ aliqđ oppositu3 delectabile. ⁊ hoc in parte sensitiua: nisi sit aliqua tristitia fortior eū vincēs. oportet enī existentē in furia ⁊ non habentē vsum rōnis necessario ferri in illud in qđ prius nō oportuit eū ꝓpter imperiū volūtatis. igitur est necesse ponere in tali potētia necessitata ad actu3 postq̄ pri⁹ nō fuit necessitata habitū inclinantē q̄ prius non ponebatur. eode3 modo intellectus pōt in tot actus elicere circa aliqđ obiectū qđ nō potest de se aliud obiectū apprehendere sine imperio volūtatis: ⁊ hoc necessario erit per habitū inclinantē. igitur ⁊c̄. In potentia aūt libera nō potest poni habitus ꝓpter istā causam: q2 q̄tūcunq3 inclinat̃ ad aliqđ oppositū pōt tamē de se ꝑ suā libertatē in actū oppositū. ideo potest ibi poni habitus: q2 q̄libet experitur in seipso: ⁊ post multos actus elicitos in volūtate circa aliquid facilius ⁊ intentius inclinatur ad eliciendū actus cōsimiles modo post multos tales actus ꝙ prius licet voluntas pōt elicere actū contrariū illi inclinationi ꝓpter libertatē suā: tamē hoc erit cū tristicia ⁊ cū difficultate. ⁊ sic prius ante tales non eliciebat talea: imo forte cū tanta delectatione potuit elicere vnū actū sicut aliū. Exemplū. posito ꝙ aliq̄s eliciebat multos actus diligendi vnum hoīem talis nō pōt illū hominem odire nisi cū tristicia: ⁊ post talē actū habet remorsum conscientie qui nō est aliud vt videt̃ nisi quedā tristicia derelicta in volūtate ex hoc ꝙ elicit actū aliquem contra inclinatōem acquisitā mediante recto dictamine ratōis: ⁊ ꝓpter istā inclinatōe3 faciliorē in actū intensiorē cū delectatiōe videt̃ ꝙ necessariū sit ponere habitum in volūtate ⁊ nō ꝓpter libertate3 aliquā nec propter aliam causam prius ꝯdatā. His igitur visis circa q̄stionē istā tenebo quattuor cōclusiones. Prima est ꝙ in appetitu sensitiuo est ponendus habitus inclinās ad actū. Scd̄a ꝙ ille habitus nō est ꝓprie virtus. Tertia ꝙ respectu oīm respectu quoꝝ ponitur habitus i parte sensitiua sit ponēdus habitus in voluntate. Quarta ꝙ solus habitus volūtatis est ꝓprie virtus. Prima ꝓbatur sic. potentia oīs q̄ post actus frequētatos pōt in cōsimiles ⁊ non in cōtrarios acquirit habitum inclinātem ad tales actus. appetitus sensitiuus est hmōi nisi sit per imperium voluntatis. Patet. nā aliq̄s pōt tātū habitū fortitudinis acquirere q2 facillime erit i tales actus ⁊ nō in contrariū nisi impediat voluntas. ⁊ per ꝯñs sequitur ꝙ aliquid ex actib⁹ derelinquitur ibi qđ prius non fuit ibi. Secunda probatur: quia habitus non est magis virtuosus ꝙ actus elicitus ab habitu. hoc patet: quia habitus non dicitur virtuosus nisi q̄dam denoīatione extrinseca: quatenus scilicet inclinat ad actū virtuosum qui proprie est virtuosus: sed actus quicunq3 talis non est prope

D

Probantur quattuor cōclusiones

E
Prima cōclusio probatur

F
Scd̄a conclusio

⁊ intrinsece virtus. hoc probatur: quia si hoc sic
sit hoc non esset nisi ꝓpter conformitatē ad re
ctam rationem: sed hoc non valet. tum quia a-
ctus cuiuslibet organi esset proprie virtuosus
quia potest conformiter elici recte rationi. et
per cōsequens in manu scriptoris in ore canto
ris ponerētur virtutes morales subiectiue: q̄a
ex talibus actibus frequēter elicitis potest ge
nerari habitus: ⁊ tamen nullus ponit virtu-
tes in talibus organis. tum quia brutū potest
dirigi in operationibus suis per aliquē habi-
tū rectū sicut appetitus: ⁊ tamē nullus ponit
virtutes i bruto. Si dicas ꝙ habitus ⁊ actus
virtuosus ⁊ recta ratio sunt eiusdem supposi-
ti: certe illud nō sufficit ad hoc ꝙ sit virtus. tū
quia quando aliquid manens oīno inuariatū
recipit oppositas denoīationes neutra deno-
minatio est sibi intrinseca sed extrinseca: sed
actus partis sensitiue est huiusmōi. igitur ⁊c̄.
Assumptū patet: quia aliquis potest ire ad ec
clesiam vt celebret ⁊ oret propter glorā ⁊ lau-
dem dei: iste actus ambulandi tūc dicit̄ actus
virtuosus. ⁊ potest eundē actū oīno īuariatū
continuare ⁊ solū mutare actum voluntatis ⁊
intendere malū finē: puta ꝙ vult ābulare ad
ecclesiam ad celebrandū ⁊ orandū propter va-
nā gloriā: tunc iste actus dicitur vitiosus idē
numero non variatus in se q̄ prius dicitur vir
tuosus: ita ꝙ capit denoīationes oppositas ⁊
non intrinsece. Constat. igitur extrinsece. igit̄
nullus actus vel habitus partis sensitiue di-
citur virtuosus vel vitiosus nisi quadā deno-
minatione extrinseca. si enī aliquis genuflexo
oret vel cantet ⁊ primo velit propter honorē
dei ⁊ stante eodē actu orandi ⁊ cantandi mu-
tet volūtatē ⁊ ꝙ velit illud facere propter va-
nā gloriam ⁊ vult bonus reputari idem actus
numero partis sensitiue qui prius dicebatur
virtuosus nunc dicitur vitiosus. ⁊ hoc solū est
quadā denoīatione extrinseca. Et ex istis seq̄-
tur ꝙ idem habitus numero in parte sensitiuo
potest inclinare indifferēter ad omnes actus
virtuosos ⁊ vitiosos q: est de se totaliter indif
ferens nec oportet ponere habitum inclinan-
tem ad actus virtuosos ⁊ alium inclinantem
ad vitiosos. Exemplum. si enī aliquis sit exer-
citatus in bello acquirit sibi in parte sensiti-
ua ⁊ in membris corporis vnum habitum in-
clinantem ad actus consimiles. ⁊ si eliciat a-
liquem actum sm̄ inclinationem illius habi-
tus propter bonū finē: puta si credat se habe
re iustum bellum ⁊ tunc pugnat pro iusticia vl̄
fide vel dei honore denominatur talis actus
partis sensitiue. similiter ⁊ habitus virtuosus
⁊ si in eodem bello eliciat actum alium vel a-
ctus consimiles alios sm̄ inclinationem eius-
dem habitus propter malum finem: puta pro-
pter vanam gloriā: vel quia vult videri ab ho
minibus vel aliqd̄ tale dicitur tam habitus q̄
actus vitiosus. ⁊ per consequens vna quali-
tas numero in parte sensitiua potest inclina-
re ad actus oppositos: virtuosum scʒ ⁊ vitio-
sum. Si dicas ꝙ ille habitus generatur ex acti
bus male vel bene circunstantionatis. Respō
deo. circūstantie nihil faciūt ad actū vel habi
tū partis sensitiue: sed tantū ad actū volunta-
tis: quia sunt obiecta ad actum voluntatis vt
post patebit. Item talis habitus non dicitur
proprie virtus nisi q: inclinat ad actus confor
mes recte rationi: ſ3 hoc non valet: quia sic po
test inclinare ad actus conformes rationi su-
pernaturali: ⁊ tamen non dr̄ habitus merito-
rius. igitur nec virtus moralis. Assumptū ꝓ-
batur: stante eodē actu ⁊ habitu in nullo vari
ato possunt inclinare ad actū meritoriū ⁊ de-
meritoriū. patet de orante pro salute aīe ⁊ ho-
nore dei ⁊ post orante ⁊ continuante eundem
actū propter vanā gloriam ⁊ p ypocrisim dan
te elemosinā. primo pro amore dei: ⁊ post ꝓ va
nitate seculi: ⁊ patet de comedente tēperate
semper aliquādo tamē propter bonū finē ali-
qn̄ ꝓpter malū. ptʒ de furioso q̄ inclinatur ad
moderate comedendū sicut prius inclinabat̄ i
oībus igit̄ pt esset vna q̄litas i pte sensitiua. i-
differēs de se ad virtutem ⁊ vitiū. Tertia cō-
clusio ꝓbat̄: q: nō p indeterīatōem volūtatis
nec p silitudinē de itellectu: nec p libertatem
Nō p p̄mū: q: qn̄ arguit sic ꝙ volūtas pt elice
re actū malū ⁊ bonū: ita ꝙ ad neutrū determīat̄
igit̄ indiget hītu determināte nō valet: q: sic
volūtas pt elicere p̄mū actū suū ꝓpter liberta
tē suā bene ⁊ male ⁊ ꝓp̄ finē laudabilē ⁊ vitu
perabilē sine oī hītu p̄mo q: ante actū p̄mum
volūtatis nō est hītus i volūtate ita pt elicere
scdm tertiū ⁊ q̄rtū. ⁊ sic deinceps stāte eadē li
bertate ⁊ īdeterminatōe ꝓpter finē laudabilē
vel vituperabilē sine oī hītu. nec est maior rō
de vno q̄ de alio: nec oʒ ponere hītū in volūta
te ꝓpter silitudinē de itellectu: q: oportʒ ponere
habitū in itellectu: q: nō magis inclinat̄ volū
tas ad bonū q̄ intellect⁹ ad verū. Quātū igit̄
ad tertiā cōclusionē dico ꝙ nō pt ꝓbari ꝙ ha
bitus sit ponēdus in itellectu p hoc ꝙ inclina
tur ad verū: ſ3 ꝓpter hoc ꝙ intellect⁹ post ostē
sionē obiecti ipso amoto vel destructo pōt i ali
quos actus in quos nō potuit an̄ presentiā ob
iecti nec requirit̄ sp p̄ntia obiecti qn̄ itellect⁹
itelligit. ⁊ si nō possʒ hr̄e aliquē actū nisi p̄nte
obiecto in se nō videt̄ necessitas aliq̄ ponēdi
habitū in itellectu: ſ3 q: pt hr̄e actū circa illud

Tertia cōclusio

obiectū qḋ fuit primꝰ ab intellectu vel a sensu significatū non existente aliquo sensu particulari i actu. iō est necesse ponere habitū i intellectu iclināte ad actū circa tale obiectū ⁊ eadē ē necessitas ponēdi habitū in potētia fantastica: q2 pōt habere actū fantasiandi nō existēte aliquo sensu extrinseco in actu suo: ⁊ eodē modo est de voluntate si pōt elicere actū suū sine ostensione obiecti post intellectū post primā ostensionē: tunc apparet eadē necessitas ponēdi habitū in intellectu ⁊ voluntate: ꝫ voluntas ita indiget ostensione obiecti in tertio vł in quarto actu. et sic deinceps sicut in primo: q2 nunꝙ pōt actualiter aliqḋ velle vel nolle nisi actualiter cognitū. iō nō apparet eadem necessitas ponēdi habitū in intellectu ⁊ voluntate: nec valet ponere habitū virtuosum in voluntate: q2 voluntas aliqñ difficilius inclinatur ad virtuosum actū ꝙ alias: q2 hoc pōt accidere ꝓpter passiones existētes in parte sensitiua ⁊ habitus existētes ibi. Ideo dico ꝙ virtus est ponēda in voluntate ꝓpter maiorē ꝑfectiōem actus ⁊ maiorē facilitatē ⁊ inclinatōem ad eliciēdū actus ceteris paribus in oībus aiatis. ⁊ tunc pōt sic argui. Omnis potētia ceteris paribꝰ magis inclinat̃ post actū ꝙ ante ⁊ ad intensiorē actū: ⁊ ex illis acquirit habitū: ꝫ voluntas est hmōi: q2 oībus paribus existentibꝰ in parte sensitiua magis inclinat̃ ad actū nūc ꝙ prius: patꝫ de cōtinente ꝗ habet prauas ꝯcupiscentias ⁊ nō sequit̃ eas: ⁊ tamē prius sequebat̃ eas. non est hic aliqua variatio in parte sensitiua: quia ita posteriores cōcupiscentie sunt praue sicut prime. nūc aūt voluntas prona ⁊ inclinata ē ad nō sequendū eas ⁊ prius nō: aliter nō esset cōtinēs. iō ibi videt̃ ꝙ sit aliquis habitus necessario ponēdus. Itē nō magis ē habitus negādus in voluntate respectu vniꝰ obiecti ꝙ respectu alterius: q2 eodem mō respicit oīa obiecta ꝙtum est ex parte sua: ꝫ respectu aliquoꝝ obiectoꝝ ponēdus est habitꝰ in voluntate post multos actus: q2 voluntas respectu actus dilectionis magis inclinat̃ post multos actus ꝙ ante iō nō videt̃ aliqua ratio quare aliqui hitꝰ sint ponēdi i voluntate ⁊ aliq̄ nō. Quarta ꝯclusio ꝓbat̃: q2 hitꝰ ille ꝓprie ē solū ꝟtuosus cuiꝰ actꝰ ē solū ꝟtuosus: ꝫ solꝰ actꝰ voluntat̃ ē virtuosus. ꝓbat̃: q2 solus actus voluntatis est laudabilis vel vituperabilis. igit̃ solus ille ē ꝟtuosus. igr̃ habitus gñatus ex tali actu est virtuosus solū Cōfirmat̃ ꝑ phm̄. iij. ethicoꝝ. vbi dicit ꝙ nullꝰ actus est vituperabilis nisi sit in ꝑtāte nostra nullus eñi culpat cecū natū: q2 est cecus sensu ꝫ si sit cecus ꝑ pctm̄ ꝓpriū: tūc est vituperabilꝭ

m
Quarta cōclusio

Ad rōem prime opi. ꝑ scđa cōclusione

Vis visis ad rōes prime opinionis. Ad primā de obiecto ꝓportionato: equaliter cōcludit ꝙ nō sit virtus ponēda in appetitu sensitiuo: q2 obiectū suū nō est ꝓportionatū. Si dicas ꝙ ꝓportionat̃ ꝯcupiscibili ꝑ habitꝰ: eodē mō dico de voluntate ꝙ pōt respicere aliqḋ obiectū improportionatū ⁊ pōt ꝓportionari ꝑ habitū: nec est maior rō de vno ꝙ de alio. Ideo dico ꝙ qñ potētia ordinat̃ ad aliqḋ obiectū qḋ nō pōt intensius vel remissius ferri in illud obiectū: tūc nō est habitus ponēdus i tali potētia. nūc autē voluntas pōt ferri in obiectū itēsius ⁊ remissius: q2 post multos actus fert̃ in obiectū intēsius ⁊ faciliꝰ ꝙ nūc: iō ē habitꝰ ponēdus. Etiam rō ꝓ prima ꝯclusione equalit̃ cōcludit ꝙ i potētia visiua ⁊ auditiua sit ponēdus habitus sicut in appetitu sensitiuo: q2 actus illarū potētiarū pñt elici mediāte actu voluntatis q2 voluntas pōt īpare actibꝰ exterioribꝰ: sic̄ iterioribꝰ ꝫ ꝓpter hoc nō dicunt̃ illi actus virtuosi nec habitus. si igit̃ ponerent̃ ⁊ posito ꝙ cōcludat ꝙ in appetitu sensitiuo sit habitus ponendus nō tñ cōcludit qn ibi sit ponēdus habitus virtuosus sicut in voluntate. Ad aliud dico ꝙ in quacūꝙ potētia ponit̃ passio q̄ dicit̃ laudabilis vel vituperabilis in eadē dꝫ poni habitus virtuosus: ꝫ in parte sensitiua non ponit̃ talis passio: q2 solū dicit̃ laudabilis vel vituperabilis ꝓpter electōem voluntatis ⁊ ꝓpter finē bonū vel malū. ⁊ ita dr̃ talis denoīatione extrinseca. Ad aliud dico ꝙ aliqñ corpus resistit voluntati. patet in multis motibus ꝯtrarijs corporibus: q2 ira desideriū ⁊ tales dispositiones causant̃ ex dispositionibꝰ corporalibus varijs ⁊ ille nō sunt in potestate. ita ꝙ potest eas cōpescere. ideo regunt̃ principatu politico: quia possunt similiter resistere. ⁊ vbi est talis rebellio ibi possūt poni tales habitus: quia anima dñatur corpori ꝙtum ad exteriores operationes: puta comedere bibere ambulare q̄ totaliter sunt in potestate voluntatis: quia i potestate voluntatis est comedere vel nō comedere. et sic de alijs talibus. Et respectu taliū operationū est corpus sicut seruus aie: q2 ꝙtū ad tales operatiōes corpus est totaliter i potestate aie ⁊ sic intelligit phs de isto duplici ꝑncipatu ciuili ⁊ politico. Ad oēs auctoritates phi dico ꝙ itelligit ꝑ partē irrationabilē voluntatē q̄ nō est rationalis ꝑ essentiā sic intelligēdo ꝙ licet vna essentia oīo indisticta sit itellectꝰ ⁊ voluntas. tñ dr̃ illa essentia rōnalis ꝑ essentiā qñ elicit actū intelligēdi ⁊ irrationalis siue rōnalis ꝑ participatōem qñ elicit actū volēdi ⁊ actꝰ volendi nō est rō actus intelligēdi. Aliter pōt dici ꝙ ponit virtutes in parte sensitiua: q2 ibi sunt habitus inclinātes ad actꝰ ꝑtis sensitiue

Ad primū ꝓ prima cōclusione

Ad scđm

Ad tertium

q̄ dicūtur virtutes quadā̄ denoīatiōe extrinse
ca sicut prius dcm̄ est. Cōtra ista sunt multa

Primū dubiū

dubia. primo qꝛ nō videt̄ ꝙ semꝑ in appetitu se
sitiuo sit talis habitus generat⁹ ex actibus si
cut dcm̄ est. qꝛ habitus semꝑ generatur ex acti
bus: nūc aūt sunt aliq̄ virtutes q̄ nō requirunt
nec possunt hr̄e aliquē actū in parte sensitiuo
sicut virginitas humilitas paupertas ꝛ patiē
tia q̄ nō habēt aliquos actus in parte sensiti
na: igit̄ nec habitus.

Scdm̄ dubiū

Scdm̄ dubiū est de hoc
ꝙ habitus sensitiuus dicitur solū virtus ꝑ de
noiatiōem extrinsecā quotenus elicitur cōfor
miter rationi recte ꝛ imperat̄ a volūtate. Cō
tra. tūc ita ꝓprie ponitur in itellectu sicut i pꝫ
te sensitiua cōtra pħm primo ethicoꝝ et sexto
ponētem virtutes morales in parte sensitiua
Assumptū ꝓbatur: qꝛ sicut actus appetit⁹ sen
sitiui pōt operari a volūtate ꝛ elici conformit̄
rationi recte ita actus intellect⁹. Sicut eīm in
itellectu dictāte ꝙ aliq̄d est gustādū vel come
dēdū ꝛ volūtate volēte vel imperāte appe
titum sensitiuo gustare: actus ille appetit⁹ sen
sitiui denoīatur virtuosus: qꝛ elicitur cōformi
ter dictamini recte ratōis ꝛ imperio volūtatis
eodē mō intellectu dictāte ꝙ sit studēdū circa
quid volūtate volēte ꝛ imperāte intellectui vt
studeat actus ille studendi dicet̄ virtuosus: qꝛ
cōformiter elicit̄ dictamini ratōis ꝛ imperio
volūtatis. igit̄ ꝛc̄.

Tertiū dubiū
Argmur primo

Tertiū dubiū est. qꝛ videt̄
ꝙ actus appetitus sensitiui habeat primo ꝛ ꝓ
prie ratōem virtutis ꝛ malicie. qꝛ actus interi
oꝛ scꝫ volūtatis: ꝛ exterioꝛ scꝫ appetitus sensi
tiui ꝓhibentur distictis preceptis. igitur sunt
distincta pctā. ꝯña ptꝫ: qꝛ aliter nō essent disti
cta precepta. aῄs ꝓbat̄. qꝛ ꝑ illud preceptum.
nō ꝯcupisces ꝛc̄. ꝓhibetur actus interioꝛ. per
illud. nō furaberis prohibetur actus exterioꝛ.

Scdo

Itē aliquis magis punit̄ ꝓpter factū ꝛ volū
tatem quā̄ propter volūtatem solā. igitur ꝛc̄.

Tertio

Itē Augustin⁹ libro. xiij. de trin. ca. v. Mo
la volūtate vel sola q̄libet miser efficitur: ꝟ mi
serioꝛ potestate qua desideriū male volūtatis
impletur ꝛc̄. Et vult dicere ꝙ voluntas est mi
serioꝛ cū actu exteriori q̄ sine. sed si actus exte
rioꝛ esset tm̄ malus denoiatōe extrinseca nō es
set volūtas cū illo actu peioꝛ vel miserioꝛ q̄ si
ne. Eodē modo arguo de volūtate: qꝛ volūtas

Quarto

qn̄ habet bonā volitōem tūc est bona: ꝟ quan
do agit tūc est melioꝛ. Itē bonitas actus mo
ralis est integritas coꝝ q̄ ꝟm rectam ratiōem
operātis debent cōpetere ipi actui. vbi ergo ē
alia ꝛ alia integritas taliū sic cōuenientiū ibi
est alia bonitas: sed est alia itegritas coꝝ que
debēt cōuenire actui interiori ꝛ alia exteriori.
igitur alia ꝛ alia bonitas igitur actus exterioꝛ
nō est tm̄ bonus denoiatōe extrinseca. igit̄ ꝛc̄.

Quartū dubiū.

Quartū est ꝙ rōnes facte nō cōcludunt ꝙ si
cut pōt manere idē actus i parte sensitiua nō
variatus oio q̄ prius fuit bon⁹ denoiatione ex
trīseca qn̄ fit propter bonū finē: ꝛ post malus
quādo fit ꝓpter malū finē: ita in volūtate po
test aliquis diligere deum propter se: ꝛ secun
do propter vtilitatem ꝓpriā ibi actus manet
semꝑ idē. ꝛ ꝑmo est bonus ꝓpter intētōēꝫ bo
nā: ꝛ post malus ꝓpter intētiōem malā: eodeꝫ
modo aliq̄s pōt ire ad ecclīam vt oret: et post
cōtinuādo pōt ire vt peccet. ꝛ est ꝑmus actus
bonus ꝛ ali⁹ malus. Eodē mō si rō dictet ꝙ sit
orandū erit actus volūtatis bon⁹ ꝛ poterit ora
re: qꝛ elicitur cōformiter recte ratōi. ꝛ si non di
ctet sibi ꝙ nō sit orādū: si tūc actus volūtatis
nō velit orare tūc actus volūtatis erit malus
ꝛ elicitur difformiter recte rationi. ꝛ ꝑ ꝯñs po
test idem actus nūero dici nūc bonus nūc ma
lus. ꝛ sic nullus act⁹ volūtatis erit bon⁹ vl' ma
lus nisi q̄dā denoiatōe extrīseca.

Confirmatio

Cōfirmat̄:
qꝛ nullus act⁹ est virtuosus vl' vitiosus nisi: qꝛ
est cōformis vel difformis recte rōni. igit̄ ꝑma
virtuositas actus moralis erit i rōe recta ꝛ nō
in volūtate ptꝫ.

I
Ad ꝑmū dubiū

Ad pↄmū istoꝝ dico ꝙ lꝫ sit
possibile esse peccatū sine oi actu positiuo pu
ta peccatū omissionis. Exēplū. aliquis obliga
tur ad orandum certo tpe posito ꝙ tūc nō oret
nec habeat actū volēdi ad orandū ꝑ tūc icur
rit peccatū omissiōis ꝑ solā carentiā alicuius
debiti. tamē nō est possibile ꝙ sit pctm̄ actua
le sine oi actu positiuo: nec hītuale sine oi hītu.
Ideo dico ꝙ pauptas virginitas sunt virtu
tes q̄ generant̄ ex actibus voluntatis debito
mō circūstātionat̄ puta virginitas ex actu vo
lēdi ꝯtinere ꝓpt̄ deū. pauptas ex actu volēdi
oibus renunciare ꝓpter xp̄m. hūilitas ex actu
volēdi tolerare aduersa: puta nō opponēdo se
nō murmurādo nō resistēdo ꝓpt̄ xp̄m. Iō ipos
sibile est ꝑ aliquā viā ꝓbare ꝙ hūilitas sit vir
tus q̄n ꝑ eandē possit ꝓbari ꝙ pauptas sit vir
tus. ꝛ sic de oibus virtutib⁹ q̄ generant̄ ex bo
nis volitōib⁹ recte circūstātionat̄: ꝟ virtutes
ꝑus nūerate ꝛ multe alie sic sūt virtutes ꝙ nō
requirūt aliquē actū positiuū i parte sensitiua
ad hoc ꝙ generent̄: nec aliquē habitum ꝑ ꝯñs
generatū ex actibus: ꝟ solū requirunt̄ act⁹ vo
lūtatis ex q̄bus generant̄. Dicit eīm btūs Hie
ronim⁹ sup illud euangeliū q̄ reliquerit patrē
vel matrē. ꝙ relinquere oia est pħoꝝ: sed relin
quere ꝓpter xp̄m oia ꝛ sequi xp̄m est perfecto
rum. licꝫ autē iste virtutes non requirant ali
quē actū vel habitū i parte sensitiua requirūt
tamen caritatē ad hoc ꝙ actus elicitus earuꝫ
sit meritorius. Unde dicit aplus. si tradidero

corpus meũ ita vt ardeã ⁊ caritatẽ nõ habeaȝ
nihil sum. Alie aũt virtutes requirũt naturali
ter tã actũ ꝙ̄ habitũ in parte sensitiua ⁊ gene
rãtur ex actibus voluntaris ⁊ requirũt carita
tẽ ad hoc ꝙ causent actũ meritoriũ: ita ꝙ in oī
actu meritorio caritas est cã efficiens partia-
lis: tñ virtus potest esse moralis sufficiens ꝙ̄-
tũ ad moralitatẽ naturalẽ si habeãt circũstan-
tias debitas tali virtuti ſm naturã sic. ꝓbi fue
rũt virtuosi sine oī caritate: sed actũ meritoriũ
nõ possunt habere sine caritate. Ad aliud di
co sicut dcm̃ est super prologũ ꝙ speculatõ pu
rissima: q2 est aliquid operabile a nobis qd̃ est
in potestate nostra: ⁊ ita extẽdendo nomẽ vir-
tutis põt speculatio purissima dici virtus et
virtuosa moraliter sicut põt esse meritoria si-
cut actus q̃cunq3 partis sensitiue. Exemplum
si certũ aliquis põt mereri dando elemosinaȝ
ita põt mereri studẽdo circa geometriã: puta
si hoc faciat per obedientiã illius cui tenetur
obedire: ⁊ ideo ille actus põt esse bonus mora
liter ⁊ virtuosus, ⁊ meritorius sicut actus par-
tis sensitiue: sed hoc erit quadaȝ denoĩatione
extrinseca quatenus talis actus elicitur con-
formiter recte rationi ⁊ ĩperio volũtatis sicut
actus partis sensitiue ⁊ non intrĩsece: q2 sic so
lus actus voluntatis est bon⁹ vel malus mo-
raliter. De distinctis preceptis respectu act⁹
ĩterioris ⁊ exterioris põt dici ꝙ ꝑ vnũ preceptũ
ꝓhibetur actus interior: tñ: ꝑ scd̃m ꝓhibetur
actus interior ⁊ exterior: ⁊ ita sunt distincta p̄
cepta ⁊ distincta peccata aliquo mõ. q2 lȝ non
sit pctm̃ formaliter nisi in actu interiori qñ ta
men ꝓsequit̃ magis cõplacet ⁊ delectat̃: ⁊ ita
maius pctm̃: ⁊ ita duplex pctm̃ nõ sic intelli-
gendo ꝙ aliqua rõ pcti cõsistit in opere exteri
ori: ꝫ qñ est operatio exterior ⁊ operatio interi
or intendit̃ ⁊ fit actus intẽsior ⁊ delectabilior
ꝙ̄ prius: nec ꝓhibetur operatio exterior: q2 ĩ eo
cõsistit ratio pcti: ꝫ ꝓpter causam dictã. Alit̃
põt dici ꝙ actus interior et exterior ꝓhibẽtur
distinctis preceptis: nõ q2 sunt distincta pctã
q2 pctm̃ solũ cõsistit in actu interiori q̃ põt esse
vnus ⁊ idẽ cũ actu exteriori ⁊ sine. sed ne detur
simplicibus occasio errandi. põt eñ aliq̃s cre
dere ꝙ est pctm̃ solũ qñ actus interior est ma-
lus ⁊ actus exterior sil̃r. ⁊ hec ẽ opinio multo-
rũ ꝙ nõ est pctm̃ in sola voluntate: ꝫ tñ ꝙ̄tum
ponit̃ in opere. iõ ad remouẽdũ istã occasionẽ
erroris ⁊ ad insinuandã ꝙ nõ solũ tñ est pctm̃
qñ homo hȝ actũ interiorẽ ⁊ exteriorẽ simul: ꝫ
qñ habet actũ interiorẽ. iõ actus interior ⁊ ex-
terior ꝓhibent̃ distinctis preceptis. Ad aliud
dico de punitiõe maiori. dico ꝙ de facto tã ꝑ le
ges diuinas ꝙ̄ humanas grauiora pctã aliqñ
minus puniunt̃ ꝙ̄ minus grauia. Exẽplũ. fura
ri asinũ vel bouem est minus pctm̃ ꝙ̄ ꝓhibere
malũ testimoniũ vel mẽtiri vel mẽdaciter dif
famare aliquẽ: ⁊ tñ primũ magis punit̃ ꝙ̄tum
ad leges humanas de facto ꝙ̄ scd̃z. nõ q2 sunt
maiora pctã: ꝫ q2 sunt maiores occasiones sub
uersionis ⁊ destructionis rei publice. ⁊ tñ corã
deo ⁊ punitione eternali scd̃m magis punitur
ꝙ̄ primũ. Eodẽ modo est in ꝓposito. si eñ ali-
quis habeat actũ volũtatis ita intẽsum peccã
di sicut cũ actu exteriori: tunc tñ punitur corã
deo ⁊ eternaliter sine actu exteriori sicut cum
actu: ꝫ tamen punitiõe tẽporali ad quã se extẽ-
dunt leges humane ꝓ actu interiori nõ punit̃
sed tantũ ꝓ exteriori. si tamẽ volũtas nõ habe
at actũ ita intẽsum sine actu exteriori sicut cũ
actu exteriori: q2 plus cõplacet qñ cõsequitur
malã voluntatẽ in opere exteriori: tũc nõ tan-
tũ peccat in volũtate sine actu exteriori sicut
cũ actu: q2 cũ elicitur actus exterior: actus in-
terior extenditur: ⁊ ita aggrauat̃ pctm̃ et gra-
uius punitur corã deo cũ actu exteriori ꝙ̄ sine.
nõ tamẽ ꝓ exteriori sed ꝓ interiori magis intẽ
so. Ad hoc sunt exempla. vnũ est ponamus ꝙ
sint duo ⁊ vterq3 eoꝝ habeat voluntatẽ inter
ficiendi aliquẽ: tñ primus habet intensam vo
luntatẽ ⁊ scd̃s remissam si vterq3 precipiat ser
uo suo interficere illũ hoiem: si seruus scd̃i in-
terficiat ⁊ nõ seruus primi certũ est ꝙ primus
magis peccauit: q2 intentius eum odiuit ⁊ ma
gis fuit ad hoc vt interficeret̃ ꝙ̄ scd̃s: tñ scd̃s
plus puniret̃ pena corporali ꝙ̄ primus: cũ ta-
men minus peccauit. Igit̃ aliqñ minus pctm̃
grauius punitur. ⁊ pono vltra ꝙ scd̃s dñs pe-
niteret de mala voluntate ⁊ precepto ⁊ prim⁹
nõ: ⁊ ꝙ seruus scd̃i interficiat illuȝ hoiem hoc
posito primus dñs peccat ⁊ scd̃s nõ in interfe
ctione hoĩs: ⁊ tamen scd̃s punitetur ⁊ primus
non. Ad aliud dico ꝙ potest glosari ꝙ exple-
tione malicie voluntatis in opere intenditur
malus actus voluntatis. ⁊ fit peior. ⁊ similiter
implendo malam voluntatem in opere potest
facere multa peccata que non faceret si nõ im
pleret ⁊ quasi eraheret̃ de peccato in peccatũ
quia per factum suũ scandalizat ꝓximuȝ. ⁊ sic
potest fieri miserior. Unde si vnũ peccatuȝ sit
priuatũ ⁊ aliud publicum de quo homo scan-
dalizatur: tunc plus punit̃ pro publico ꝙ̄ pro
priuato. Ad aliud de integritate dico ꝙ non
oĩs circunstãtie aggrauant peccatũ quia ꝙ
actus exterior fiat: tũc nihil aliter ex hoc pre-
cise non aggrauat peccatũ: sed circũstantie re
spectu actus volũtatis aggrauãt pctm̃. vnde
qñ alicui ex se non competit bonitas moralis
vel malicia: tũc nõ habet bonitatem nisi ex in

Ad scd̃m dubiũ

R
Ad tertiũ dubiũ

Z
Pro scd̃o

Ab
Pro tertio

Pro quarto

tegritate circūstantiarū. Exemplū. actus appetitus sensitiui nō est natus esse bonus moraliter ex se: s denoiatione extrinseca sicut prius dcm̄ est non ē bonus ex integritate circunstantiarū: puta ex hoc q̄ fit in loco determinato tpe determinato ⁊c. s quando actus natus est esse bonus moraliter: tunc ad bonitatem actus requiritur integritas circūstantiarū: ⁊ quādo deficit aliqua circūstantiis: tūc nō ē bonus moraliter: sed necessario reqritur illa circunstātia ad bonitatē actus moralis licet forte non sit viciosus: q: intenditur malus finis.

Ad secundum dubium. Ad aliud dico q̄ actus diligendi deū ꝓpter se tanq̄ ꝓpter finē: ⁊ post ꝓpter aliud sunt actus distincti specie. Qr aūt sint distīcti act⁹ specie p̄z: q: qncūq̄ obiecta primaria aliquorū actuū variant: necessario variāt illi actus: q: impossibile est q̄ vnus actus nunc termine tur ad vnū p̄marium obiectū: ⁊ post termine tur ad aliud obiectū p̄mariū: sed fineo sūt obiecta primaria volūtatis: q: cum volūtas nō diligit aliquid nisi ꝓpter finē magis diligit finē: quia sine illo nō diligeret aliud: ⁊ p̄z quia si essent duo respectu duoꝝ obiectoꝝ quorum vnus actus esset causa alterius: si illa duo obiecta p̄mo diligerentur vno actu: illud obiectū esset p̄mū cui⁹ actus ē causa alterius qn̄ diligunt distinctis actibus: sed si diligeret finē vnico actu ⁊ aliud ꝓpter finē alio actu: act⁹ quo diligo finē esset cā respectu alterius act⁹: q: non diligo illud nisi q: diligo finē: et ita posito actu respectu finis p̄t alius poni: ⁊ nō posito nō p̄t poni per causam. igitur ē causa per ꝓpositōem frequenter acceptaz. igitur si vno actu diligo finē ⁊ alius finis est obiectum p̄mariū. igitur ad variatōem finiū sequitur variatio actuū. ⁊ p ꝯñs sunt distincti actus. Qr autē distinguātur specie p̄z: quia vnus ē act⁹ fruendi deo ⁊ alius actus fruendi creature. et silr actus vnus ē actus amoris amicitie: ⁊ ali⁹ actus amoris cōcupiscentie q̄ distinguunt spē. Si dicas q̄ finis est causa equiuoca actus moralis igit̄ nō obiectū. R̄ndeo. oēs circūstantie actus volūtatis sunt obiecta p̄tialia illi⁹ act⁹: ita q̄ finis in oi actu ē obiectū p̄ncipale sicut p̄us patuit alie circūstātie sunt obiecta scd̄aria p̄tialia respectu illi⁹ act⁹. Exēplū. si cū ad h̄ q̄ actus volūtatis quo aliq̄s vult orare deū sit pfecte virtuosus reqrant̄ de necessitate iste circūstātie: q: velit orare ꝓpter honorē dei s̄m rectū dictamē rōis in tpe statuto puta die dn̄ico i loco deteriato puta in eccl̄ia: tūc iste act⁹ sic virtuosus h̄z honorē dei ꝓ obiecto p̄ncipali actū orandi ꝓ obiecto cōi rectā rōnem. diez dn̄icū ⁊ eccl̄iam ꝓ obiectis scd̄arijs ⁊ p̄tialib⁹ ita q̄ respectu actus volūtatis iste circunstātie sunt obiecta ⁊ cause effectiue p̄tiales respectu illius actus: s respectu actus exterioris nō sunt obiecta p̄tialia q̄ actus dicit̄ obiectū cōe: q: actus orandi vel ambulandi vel aliq̄s exterior actus nō h̄z tp̄s ꝓ obiecto nec locū nec rectā rōnem nec finē sicut alij: puta actus comedendi h̄z cibū: actus ambulandi h̄z viā ꝓ obiecto ⁊ alie circūstantie. q̄tū ad istum actū nihil faciunt nisi stant iuxta. i. circunstant illum actū sine alia causalitate. Si dicas q̄ act⁹ p̄ncipaliter intētus a volūtate dicit̄ ec obiectū p̄mariū illius act⁹: sc3 si veliz ābulare ad eccl̄iam ad orandū ꝓpter laudē dei actus p̄ncipaliter intentus est actus orandi vel ābulandi. g̃ isti actus sunt obiecta p̄maria respectu actus volūtatis. R̄ndeo. illud obiectū est p̄ncipale obiectū actus volūtatis: cui⁹ dilectio p̄ncipaliter intēdit̄ huiōi est finis: s tn̄ vocando illud obiectū p̄ncipale q̄d est obiectū cause ꝓut dicitur cōtra circūstātias reqsitias: tunc actus exterior ē obiectū p̄ncipale: q: obiectū coꝝ cōe est actus exterior: q: p̄t idez manere respectu multoꝝ actuū volūtatis: puta si p̄mo veliz ire ad eccl̄iam ꝓpter honorē dei. hoc primo ābulare ad eccl̄iam est obiectū cōe ⁊ honor circunstantia: s si post velim ire statuto tpe: tunc variatur actus ⁊ obiectū. ⁊ p̄t manere idē act⁹ ambulandi si adhuc velim ire ꝓpter honorem dei ⁊ tpe statuto ⁊ s̄m rectā rōnem ⁊ sum semper in ambulādo: semp iste actus exterior manet idē tñ actus volendi variat̄: ⁊ iō dicit̄ obiectū cōe: q: p̄t esse obiectū multoꝝ actuū volendi: q: p̄t manere cū circūstantia ⁊ sine circunstātia. ⁊ ex hoc p̄z q̄ q̄ñcunq̄ variat̄ circunstantia respectu actus volendi variat̄ tpe actus volūtatis l3 nō exterior.

Dubitatur

Sz adhoc est dubiū. Utrū sit act⁹ aliq̄s indifferēs i volūtate in appetitu sensitiuo q̄ p̄t dici bon⁹ ⁊ mal⁹ denoiatōe extrīseca vel neutra.

Respondetur

R̄ndeo. q̄ idez nūero nō p̄t eē p̄mo idifferēs ⁊ post intrinsece bon⁹ vl̄ mal⁹. Et d̄r ille act⁹ itrīsece bon⁹ vl̄ malus: cui p̄mo ꝯuenit laus vl̄ vituperiū: ⁊ cui p̄mo est ipredicamētabilis: q: act⁹ ille volūtat̄ ē idē̄us q̄ elicit̄ circa obiectū ꝯueniēs tali actui sine tn̄ circūstātijs rq̄sit̄ ad bonitatē vl̄ maliciā actus. puta si diligā aliquē hoiem non ꝓpt̄ aliquē finē bonū vel malū: nec s̄z rectā rōnem nec ꝯ nec loco nec tpe d̄teriato nec nō: ⁊ ita de alijs circūstātijs v̄tuosis ⁊ vitiosis iste act⁹ nō eēt bon⁹ moralit̄ nec malus: s neuter ⁊ indifferēs ad h̄ igit̄ q̄ fiat bon⁹ vl̄ malus oz cū circūstātionari circūstātijs v̄tuosis vl̄ vitiosis puta q̄ voluntas diligat illū hoiem ꝓpt̄ finē talē ⁊ tēpore determiato, ⁊ sic de alijs. s sic diligēdo

habꝫ actū aliū: sicut dictū est ꝑus. ergo et aliū actū volūtat᷒: q̄꞉ cū circūstātie nō sint nisi obiecta ꝑtialia actus virtuosi, ad quoꝝ variatiōēꝫ variatꝫ necessario actus: ⁊ ꝑpter eandē causaꝫ nō pōt aliq̄s actus volūtatis ꝑmo esse virtuosus intrinsece ⁊ post viciosus: idē dico actꝰ numero. q꞉ nō pōt esse mutatio nisi ꝑ mutationē circūstantiarū. puta quia actꝰ nūc est bene circūstātionatꝰ ⁊ post male: ⁊ hoc nō pōt eē sine mutatōē actꝰ. ⁊ hoc semꝑ tenet: q꞉ circūstātie sunt obiecta actꝰ: ad quoꝝ variationeꝫ sequit̄ variatio in actibꝰ: nec ꝑpter eandē rōem pōt esse vnꝰ actꝰ ꝑmo imꝑfecte virtuosus. puta q̄a habet aliquas circūstātias req̄sitas ad actū ꝑfecte virtuosuꝫ: ⁊ postea ꝑfecte v̾tuosus. q꞉ sꝑ ꝑ additionē vel subtractionē alicuiꝰ qḋ est obiectū ⁊ causa ꝑtialis respectu actꝰ variatꝫ actꝰ

Scḋo dico. ꝙ si querat̄ vtrū aliq̄s actꝰ volūtatis pōt eē indifferēs ad bonitatē ⁊ maliciā. ⁊ post fieri bonꝰ vel malus d̄enoīatiōe extrinseca sicut actꝰ ꝑtis sensitiue: tūc distinguendū est. q꞉ aut ponit̄ ꝙ in voluntate pñt esse simul duo actꝰ volēdi naturalr̄ aut nō. Si nō: tūc nō pōt esse aliq̄s actꝰ in volūtate indifferēs ꝑdicto mō. q̄a nō pōt sic esse indifferēs: nisi q̄tenꝰ cōformare pōt se alicui alteri ꝑfecte ⁊ intrinsece v̾tuoso: sicut actꝰ appetitiuo sensitiui nō dicit̄ aliꝰ v̾tuosus: vt pꝫ. Si aūt duo actꝰ volēdi pñt simul esse naturalr̄ in volūtate: qḋ credo esse verū: sicut in ꝑmo ꝓbatū est. tūc in volūtate pōt eē aliq̄s actꝰ indifferēs mō ꝑdicto. Exēpluꝫ. si eīm diligā aliquē hoiem absolute terminādo actū volēdi ad illū hoieꝫ ⁊ nō ad aliquā circūstantiā bonā vel malā: tūc iste actꝰ nō est bonꝰ vel malus moralr̄: ꝫ est neut̄. ꝫ tūc stāte illo actu eligā aliū actū quo volo diligere tm̄ hoiem ꝑpter deū ꝫm rectā rōem: ⁊ ꝫm omnes alias circūstātias req̄sitas. iste scḋs actꝰ est ꝑfecte ⁊ intrinsece v̾tuosus ⁊ q̄ ꝑrꝰ fuit indifferēs: nūc est v̾tuosus denoīatōe extrinseca: q̄tenus elicit̄ ꝯformit̄ actui ꝑfecte v̾tuoso ⁊ recto dictamini: sicut si velim comedere ꝑpt̄ deum ꝫm rectā rōem ⁊ alias circūstātias ⁊ comedā. ista comestio est v̾tuosa denoīatione extrinseca. q꞉ elicit̄ ꝯformit̄ vōi recte et volitiōi ꝑfecte ⁊ intrinsece virtuose. similiter sicut stāte eodē actu comedēdi nūero variato actu volūtatis. puta ꝙ velim comedere ꝑpter maluꝫ finē: puta incōtinētiā ⁊ ꝯtra rectā rōeꝫ dicit̄ idē actꝰ comedēdi q̄ ꝑrꝰ: viciosus ⁊ cōformit̄ elicit̄ volitioni male ⁊ cōtra iudiciū rōnis. iō est viciosus denoīatione extrinseca. ita stāte illo ꝑmo actu in volūtate q̄ indifferēs est de se. ⁊ mutato scḋo actu puta ꝙ velim illū hoiem diligere q꞉ displicet deo vel q꞉ peccator ē: vel ꝑpter aliū malū finē ⁊ cōtra rectā rationē. et tūc actꝰ ille q̄ prius fuit indifferens de se ⁊ post virtuosus denoīatōe extrinseca: nūc ē idē actus nūero vitiosus denoīatōe extrinseca. ⁊ sic pꝫ quomodo pōt aliquis actus volūtatis esse indifferens ⁊ quō non. Ex istis pꝫ quid bonitas vel malicia addit sup substantiaꝫ actus: q꞉ aliter est dicenduꝫ ꝫm istam viam: ⁊ aliter ꝫm viam Joh̄. Nam Joh̄. ponit ꝙ substantia actus virtuosi ⁊ vitiosi pōt esse eadē: ꝫ dicit̄ esse virtuosus ꝑpter cōformitatē ad circūstantias req̄sitas quas non ponit esse obiecta partialia actꝰ virtuosi ⁊ vitiosi. iō ꝑ euꝫ bonitas addit super sb̄am actꝰ respectū cōformitatis ad oēs circūstantias q̄recū. Sed ꝫꝫ istā viā q̄ ponit ꝙ oēs circūstantie requisite ad actū sunt cause immediate partiales necessario requisite ad actum ꝑfecte virtuosum. Actus virtuosus ⁊ vitiosus se habent ad actum in cōi sicut hec albedo ad albedinem in cōmuni: et sicut hec albedo ē de se hec ⁊ nō ꝑ aliqḋ extrinsecū sibi: ita actus virtuosus q̄ ꝑmo ē virtuosus ⁊ de se imputabilis est de se formaliter ⁊ intrinsece virtuosus. q꞉ ꝫ substantia actus est hec bonitas actus. ⁊ similiter de actu vitioso hec substātia actus ē hec malicia actus. ⁊ ab istis duobus pōt abstrahi cōceptus actus in cōi. sicut ab hac albedine ⁊ ista pōt abstrahi cōceptus albedinis. Si q̄ras vñ actus habet bonitatē suā vel maliciaꝫ

Querit̄ Q Respōsio

Dico ꝙ ab eisdē a quibus habet substantiaꝫ actus: q꞉ ab obiecto cōi ⁊ oibus circūstantijs tanq̄ a causis multis partialibus q̄ oēs simul posite faciunt vnam causam totalem. Si autē queras quid addit bonitas actus vel malicia super substantiam actus qui dicitur bonꝰ saltem denominatione quadam extrinseca puta actus partis sensitiue ⁊ similiter actus voluntatis. Dico ꝙ nihil absolutum positiuū vel respectiuū distinctum ab illo actu quod habꝫ esse in illo actu per quācunqꝫ causam: ꝫ tamen est bonitas illa nomen vel conceptus connotatiuus significans principaliter illum actuꝫ sic neutrum cōnotans actum voluntatis perfecte virtuosum ⁊ rectam rationē quibus conformiter elicitur. ideo denominatur virtuosus talis actus denominatione extrinseca. Alio modo pōt dici ꝙ aliquis actus sit indifferens in voluntate si causetur totaliter a deo: quia tunc nec diceretur bonus moraliter nec malus: quia ista nomina connotant actiuitatem voluntatis sicut meritorius actus. Et dico vltra ꝙ tam actus partis sensitiue q̄ intellectus q̄ voluntatis potest dici indifferens modo predicto: et potest denominari bonus vel malus denominatione extrinseca: nec hoc est

plus incōueniēs de actu intellectus ꝙ appe-
titus sensitiui vel volūtatis. puta si intellect⁹
diceret ꝙ tēpore tali est studendū: ⁊ volūtas i-
peret intellectui ꝙ studeat ꝓpter honorē dei
⁊ alias circūstātias: dicit᷑ tūc act⁹ studēdi bo-
nus denoīatione extrinseca. ⁊ sic respōdeo ad
alud. Ad aliud dico. ꝙ ex hoc ꝙ ꝑcise est con-
formis rōni recte nō est virtuosus. qa si de⁹ fa-
ceret in volūtate mea actū cōformē rōni recte
volūtate nō agēte nō eēt ille act⁹ meritorius
nec virtuosus. ⁊ iō requirit᷑ ad bonitatē actus
ꝙ sit in ptāte volūtatis habētis talē actū. Si-
milit᷑ nō plus est ille actus virtuosus ꝓpter re-
ctā rōem ꝓpt᷑ finē vel aliā circūstantiā. qꝛ sic᷑
rō recta est obiectū ꝑtiale act⁹ virtuosi vel vi-
ciosi. ita finis ⁊ tēpus aliqñ. ⁊ tñ nullus ponit
ꝙ bonitas ꝑma actus est a fine vel a tpe. ſ so-
lū actus voluntatis: qui ꝑmo ⁊ īmēdiate meta-
lis est ꝑmo bon⁹ vel malus moralit᷑: et post vo-
lūtas denoīatur bona vel mala mediāte actu
⁊ aliqñ etiā actus denoīatur denoīatiōe extri-
seca. Ad argumentū ꝑncipale dico. ꝙ siue
act⁹ virtuosus sit passio siue distinct⁹ a passiōe
nō est in pte sensitiua ꝓprie: ſ denoīatiōe q̄dā
tm̄ extrinseca. sicut pꝫ ex dictis. Ad aliud di-
co ꝙ omīs potētia circūstātionata opatōe ali-
cui⁹ alteri⁹ potētie q̄ bene pōt agere ⁊ male i-
diget habitu virtuoso dirigēte: ſ appetit⁹ sen-
sitiuus nō est hmōi circūscripta opatiōe volū-
taris. Ad aliud dico ꝙ vicia ꝓprie nō est ni-
si in volūtate. ſ ꝑm Augustinū pctm̄ adeo est
volūtariū ꝙ si nō sit volūtariū nō sit pctm̄ ⁊c̄.

Questio vndecima.

Trūz omnis ha-

bitus virtuosus generet᷑ ex actibus
ꝓbatur ꝙ nō. qꝛ ṽginitas ⁊ māsue-
tudo sunt habit⁹ virtuosi; ⁊ tñ non causant᷑ ex
actibus ⁊c̄. Itē qñ actus est generatiuus ha-
bitus ex alio actu generat᷑ alius habitus. igit᷑
tāta est distinctio int᷑ habit⁹ q̄nta est int᷑ actus
⁊ tot essent ṽtutes morales distincte spē quot
sunt actus distincti spē. et sic nō essent tm̄ q̄t-
tuor. Itē si sic. tunc pōt generari vna virtus
alia nō generata. qđ falsum est. qꝛ nō habetur
vna virtus nisi habeātur oēs. Itē in pte sen-
sitiua non est aliq̄s act⁹ nisi tm̄ passio: ſ passio
nō est generatiua habitus. qꝛ ad hoc sequit᷑ ꝙ
q̄nto aliquis est magis passionatus: tāto esset
virtuosior. illud est falsū. qꝛ q̄nto aliq̄s est ma-
gis passionat⁹ tāto est magis viciosus vel ad
minus tāto est min⁹ ad virtutē disposit⁹. Ad
oppositū. ij. ethi. ca. ij. nō solū generatiōes: au-
gmētationes: ⁊ corruptiōes ab eisdē ex eisdē
fiunt: ſ opatiōes in eisdē erūt. Vñ vult dicere
ꝙ hitus generāt᷑ corrūpāt᷑ ⁊ augmētāt᷑ ex acti-
b⁹ ad quos sunt nati inclinare. Circa istā q̄sti-
onē sunt quattuor facienda. Primo videndū
vtrū virtutes nobis īsint a natura. Scđo vtrū
generant᷑ effectiue ex actibus nostris. Tertio
ex quibus actibus virtutes generant᷑. Quar-
to an distincti actus specie sint distinctoꝝ ha-
bituū specie generatiui. Quantū ad primū
est vna opinio q̄ ponit ꝙ virtutes īsunt nobis
a natura: ſ aliq̄d inesse a natura ꝑm eā pōt in-
telligi dupliciter vel ꝑm totū vel ꝑm partē: qa
partim est a natura ⁊ partim ab exteriori prin-
cipio. Et siīr aliq̄d dicit᷑ siue pōt inesse hoī du-
pliciter. vno modo ꝑm rōnem speciei. alio mō
ꝑm rōnem indiuidui. Dicit igit᷑ ꝙ in potētijs
apprehensiuis pōt esse habitus naturalis ꝑm
inchoatōem ⁊ ꝑm rōnem speciei ⁊ ꝑm rōnem
indiuidui. nā intellectus q̄ est habitus princi-
pioꝝ inest sic ꝑm naturā quo ad inchoatōnem
qꝛ posito hoc principio oē totū ⁊c̄. statim intel-
lectus assentit. igitur est natura ꝑm inchoatō-
nē: sed qꝛ termini nō cognoscuntur nisi ꝑ speci-
es abstractas a fantasmatibus. iō ex consequē-
ti est cognitio principioꝝ partim ab obiecto
tanq̄ a principio extrinseco. In potētijs vero
appetitiuis nō est habitus a natura ꝑꝫ incho-
ationē ex parte aīe: sed tantum ex parte corpo-
ris. qꝛ aliqui ꝑm diuersas cōplexiones sunt di-
uersimode dispositi. Sed ista opinio est con-
tra pħm scđo ethicoꝝ. vbi probat ꝙ virtus nō
est a natura: qꝛ qñ aliq̄s est assuetus ad ꝯrīū il-
lius ad qđ natura inclinat. tūc illud non inest
sibi a natura ſ in multis acquirit᷑ tibus virtu-
tē est sic. igit᷑ ⁊c̄. Si dicas ꝙ pħs nō intelligit
ꝙ virtus est a natura ꝑm suū esse cōpletū. sed
ꝑm esse incōpletū: qꝛ ꝑm inchoatōem vt p̄dic-
tū est. Contra. pħs ꝓbat ꝙ ex eisdē generan-
tur virtutes ⁊ augmentātur. si igitur sint a na-
tura ꝑm esse incōpletū. igitur per cōsimiles a-
ctus possunt augmētari ⁊ esse a natura ꝑm eē
completū vel si non. tunc nō augmentātur ex
eisdem ex quibus generantur. Item de habiti-
bus apprehensiuis falsum est quod dicitur ꝑꝫ
pħm tertio de aīa intellectus est sicut tabula
nuda in qua ⁊c̄. sed si esset habitus principio-
rū ꝑm inchoationem non esset sic: quia a natu-
ra sua haberet habitū: licet ꝑm esse imꝑfectū.
Itē ratio sua est ad oppositū de habitu princi-
pioꝝ: quia destructo omī habitu apprehensiō
terminis istis totū ⁊ pars statim sine omī ha-
bitu intellectus assentit. igit᷑ nō precedit ali-
quis habitus inclinans intellectū ad assenti-
endum. Item in scđo posteriorum in fine pro-
bat pħs ꝙ habitus principiorū acquirit᷑ ex
actibus sicut hitus sciētie: qꝛ hitus ꝑncipiorū

Marginalia (left): ℞ Ad cōfirmatōes · Ad primū principale · Ad scđm · Ad tertiū · ℞ Questio XI · Primū pncipale · Scđm · Tertiū · Quartū

Marginalia (right): Quattuor arti · ℬ Primi arti. opio · ℭ Cōtra opiniones

acquiritur ꝑ multa experimenta. Itē qđ dicit̃ de appetitiuis nō videtur verū: q2 illa dispositio corporalis nō est habitus aliquo mō: ſʒ est qualitas q̄dam corporalis vel multe qualitates precedentes oēm actū: ſicut qualitates ꝓportionate faciunt sanitatē. ſilr ſi talis qualitas eſſet virtus: tunc in quolibet eſſet virtus. Jdeo dico ꝙ aliq̄d est naturale: q2 ex naturalibus cauſat̃ ante oēm actū ſcđm. ⁊ ſic est aliq̄d naturale in hoīe inclinatiuū ad actū virtutis vel vitij. Scđo dico ꝙ illud non est habitus: ſʒ qualitas pure naturalis vel pure qualitates. primū declarat̃: q2 nō est magis incōueniēs aliq̄d tale eſſe a natura ante oēm actū ꝙ aliqđ tale fiat vl' augeat̃ parte ſine oī naturali actu ſed ꝑ medicinā pōt talis q̄litas augeri vel minui. ⁊ pōt aliquis ꝑ naturā ⁊ ꝑ medicinā inclinari ad actū temperantie. aliq̄s aūt ad actum intēperantie ꝓpter diuerſam cōplexionē naturalē. ptʒ de accenſu ſanguinis circa cor q̄ ex alijs cauſis artificialibus cauſat̃ et minuitur. Scđm ꝓbat̃ ꝙ nō ſit qualitas illa habit⁹: q̄a habitus ꝓprie nō dicit̃ niſi q2 vel inclinat ad actus alicuius potentie: vel q2 est inclinatiuū cauſatū ex actib⁹ ⁊ remanēs in abſentia actuū ꝓpter primū nō pōt poni habitus: q2 actus pōt eſſe inclinatiu⁹ in actū eiuſdē potentie vel alterius: q2 actus intelligendi in itellectu inclinat ad actū voluntatis: q2 actus intelligendi est vere cā efficiens reſpectu volitionis ⁊ non obiectū extra. qđ ptʒ: q2 illud quo poſito ⁊c̃. ꝑ principiū freq̄nter acceptū. igit̃ ⁊c̃. ꝓpter talem nō apʒ ponere predictā qualitatē habitū: q2 talis pōt cōpetere actui. Nec ꝓpter ſcđm: q2 nō inclinat ad actus tanꝙ aliq̄d genituʒ ex actibus ⁊ manens in abſentia actuū: q2 illa q̄litas precedit oīs act⁹. Itē habitus vitioſus in nullo est a natura: ⁊ tñ aliquis naturalr̃ diſponitur ad vitia. igit̃ nec virtuoſus. Vñ ſicut aliquis inclinat̃ ad fortitudinē ita ad ſciam ⁊ timiditatē furtū luxuriā: ꝓpter diſpoſitioneʒ corporalē. Itē tales qualitates diuerſificātur ex etatibus: q2 ſm pħm ſi ſenex acciperet oculū iuuenis videret ſicut ipſe. eodē mō ſi ipſe cōciperet inclinatōnes iuuenis inclinaret̃ ad actus virtuoſos vel vitioſos: ſicut ipſe. ⁊ ecōuerſo: ⁊ tñ hoc nō est ꝓpter aliquē habitū generatū ex actibus. igit̃ in hoīe est ponere aliquā q̄litatē q̄ precedit oēm actū q̄ est inclinatiua ad actū vitioſum ⁊ virtuoſuʒ. ⁊ illa pōt eſſe calor in aliq̄bus ⁊ in aliq̄bus frigus: ⁊ illa pōt augeri ⁊ minui. igit̃ ⁊c̃. ſicut ptʒ.

D
Scđs articulus

Quantū ad ſcđʒ articulū dico ꝙ actus est cā efficiens reſpectu habitus. qđ ꝓbat̃: q2 illud ad cuius eſſe ponit̃ aliud: debet eſſe cā eius niſi euidenter appareat ꝙ ſit ab eo negāda cauſalitas: ſʒ poſito actu frequēter elicito ponit̃ habitus ⁊ nō pōt poni naturaliter ſine actu ⁊ nō apparet cā quare actiuitas deberet negari ab actu. ergo est cā effectiua actus. Aſſumptū ptʒ: q2 ſi actiuitas eſſet neganda ab actu: vel hoc eſſet: q2 nō est qualitas abſoluta: ſʒ reſpectus q̄dē q̄ nō pōt eſſe principiū nec termin⁹ alicuius operatōnis: vel q̄a habitus pōt totaliter cauſari a potētia: vel q̄a actus cauſat̃ ab habitu ⁊ nō ecōuerſo ꝓpt̃ certitudinē: ſʒ primū nō impedit: q2 illud ꝓbatuʒ est primo. nec ſcđm: q2 ſi potentia est tota cauſa habitus. igit̃ pōt cauſare habitū ſine omni actu. qđ falſum est: q2 actus ſalteʒ primus pōt cauſare ſine oī habitu. ⁊ nō ecōuerſo. Nec tertiū impedit: q2 in cauſis particularibus pt̃ bene eſſe circulatio. ⁊ ꝑ ꝯñs actus pōt eſſe cā habitus: ⁊ ille habitus pōt eſſe cā alterius actus ⁊ ſic deinceps.

E
Tertiū articulus

Quantū ad tertiū est difficultas magis ex quibus actibus generet̃ habit⁹ in parte ſenſitiua: q2 in appetitu ſenſitiuo non videt̃ eſſe niſi paſſio: ſʒ paſſio nō videtur generari ꝑ habitū cū debeat refrenari ꝑ habitū. iā hic dicit̃ ꝙ ille est ordo in generando illū habitū. Primo eīn est ibi potentia naturalis ſicut fundamentū. ſcđo est ibi habilitas naturalis q̄ dicitur mos: ⁊ de illa dicit̃. vi. ethicoꝝ. ꝙ quedā ſunt virtutes naturales ⁊ q̄dam ſupnaturales. Tertio est ibi paſſio vel paſſibilis qualitas q̄ cōuertit̃ in bonū ⁊ auertit̃ a malo. Quarto est actus elicitus ⁊ frequētatus circa p̄dcā materiā. Quinto ſequitur generatio habitus. Sexto cōſequunt̃ actus illiciti ab habitu pfecte virtuoſo.

F
Contra

Contra iſta. ⁊ primo cōtra p̄mā ꝙ dicit ꝙ ſunt tales habilitates in potētia appetitiua. videt̃ falſum: q2 fruſtra fit ꝑ plura ⁊c̃. ſʒ ꝑ ſolā variatōem corporalē in cōplexiōe cauſant̃ diuerſe habilitates i corpore nō in potentia: ſicut aliquis ex diſpoſitōe corporali est magis habilis ad actū tēperātie ꝙ fortitudinis ⁊ ecōtra. Vñ iſte habilitates variāt̃ ſm etates: q2 alia est habilitas i iuuene: alia in ſene. ⁊ aliq̄n in eodē hoīe est aliq̄n maior ⁊ aliq̄n minor. quo ptʒ ꝙ tales habilitates ſunt ponēde i corpore. ⁊ ꝑ ꝯñs fruſtra ponit̃ in potentia. Aliud dcm̄ ſuū est falſum ⁊ cōtra pħm ſcđo ethicoꝝ. ſcʒ ꝙ paſſio precedit actū. nā pħs dicit ꝙ i aīa ſunt tñ tria: ſcʒ paſſiones potentie ⁊ habitus ſʒ cōſtat ꝙ in aīa est actus. igit̃ ꝑ paſſionē itelligit actū. Si dicas ꝙ ſub potentia cōprehendit ſpēm ſenſibilē ⁊ ſub paſſione actū. Contra hoc dato pħs non haberet intentum: q2 ꝓbat ꝙ virtus est habitus. ꝑ hoc ꝙ nō est potentia nec paſſio: ſʒ ſi paſſio diſtinguit̃ ab actu i nullo cōcludit: q2 pōt dici ꝙ virtus est aliud a po

tētiā ⁊ passione: q̄ actus vel spēs. ⁊ sic ꝓbatō sua nulla esset. Itē ꝙ ꝑ passiones intelligit actū pꝫ ꝑ exēpla sua. actū eñ dico q̄dē ꝯcupiscētiā irā timorē audaciā inuidiā tristiciā gaudiū amicitiā odiū zelū iusticiā desideriū. ⁊ acꝰ iste sunt actus potētie appetitiue. igiṫ ⁊c̄. Ideo dico cū pħo ꝙ in aīa nō sunt tm̄ nisi passiones potētie ⁊ habitꝰ ⁊ ꝙ ipe passiones sunt ipīmet actus ptis sensitiue ⁊ ꝑ passionē pħs itelligit actuꝫ. qꝺ ꝓbaṫ: q̄ oīs passio vel est delectatio vel tristitia vel aliq̄d preuiū alteri eoꝝ: ꝟ nō ē delectatio vel tristitia. nā ꝟm pħm delectatō ⁊ tristitia cōsequuntur passionē. igiṫ nō cōsequiṫ ipa passio. igiṫ est aliq̄d preuiū delectatāni ⁊ tristitie: ꝟ nihil est p̄uiū istis nisi actꝰ igiṫ passio ꝓprie est actus. ⁊ sic intelligit pħs: nec est differētia inter actū ⁊ passionē ꝓprie loq̄ndo. Sciendū tñ ꝙ passio tripliciṫ sumiṫ. vno modo ꝓprie: ⁊ sic accipiṫ pro ipo actu elicito a potentia sensitiua: q̄ actus causaṫ frequenter effectiue ab apprehensione siue cognitōe sensitiua siue intuitiua siue abstractiua sicut a cā partiali vna ⁊ a potentia appetitiua sicut ab alia causa partiali. Et nota hic ꝙ talis habitꝰ pōt generari in appetitu sensitiuo cuiuslibet sensus interioris ⁊ exterioris. ⁊ tūc ipa apprehensio vel cognitio sensitiua siue sit intuitiua siue abstractiua erit cā efficiens ptialis principalis respectu illiꝰ actꝰ eliciti ab appetitu sensitiuo ⁊ nō sensibile extra. ⁊ ille p̄mus actꝰ appetitꝰ vocaṫ passio: ⁊ est ḡnatiuus hitus in tali appetitu p̄dicto mō. Alio mō accipiṫ passio improp̄e ꝓ delectatōe vel tristitia ꝯñte passionē p̄mo mō dictā. ⁊ sic accipe est improp̄e accipere. Primo mō accipiēdo passionē pt adhuc capi large: ⁊ sic accipiṫ ꝓ oi actu appetitꝰ sensitiui. Alio mō accipiṫ stricte: ⁊ sic accipiṫ pro actu intēso ⁊ vehemēte: ⁊ vehementiṫ īpellēte ad actū exteriorē. ⁊ isti duo mōi distīguiṫ tm̄ sicut actus intēsus ⁊ remissus ꝑ pħm. ꝟ pꝫ scḋo ethicoꝝ cap̄. viij. vbi dicit ꝙ virtus ē circa passiones ⁊ opatiōes. In his eñ est supabūdātia defectꝰ ⁊ mediū puta timere audere ꝯcupiscere irasci misereri ⁊ vltra delectari ⁊ tristari. Et ex istis sequiṫ ꝙ passionea nō sūt obiecta nec hitus respiciūt passiones sicut obiecta vel materiā virtutū q̄ sunt i pte sensitiua: ꝟ sunt actꝰ ḡnatiui habituū ⁊ etiā effectiue eliciti ab ipis habitibus siue virtutibus: q̄ illa virtus partꝭ sensitiue nō pōt hēre alios actꝰ elicitos. Quātū ad quartū articulū dico generaliter ꝙ habitus distincti specie generanṫ ex actibus distinctis specie ⁊ vniuersaliṫ tāta est distinctio habituū q̄ta actuū. ⁊ ecōuerso. ꝟ pꝫ: q̄ actus est generatiuus habitus. igitur ⁊c̄. Itē tanta est distinctio inter habitus morales sicut inṫ intellectuales. ꝟ habitus intellectuales distinguūtur spē ad distinctionē actuū. sicut pꝫ in p̄mo libro q̄stione de vnitate scie. vbi probaṫ ꝙ habitus ⁊ actꝰ vniꝰ cōplexi distinguiṫ spē ab habitu ⁊ actu alteriꝰ cōplexi. q̄ notitia actualis vnius ꝯplexi stat cū errore actuali ⁊ hitualiṫ alterius cōplexi. igṫ habitus morales distinguūtur spē ad distinctionē actuū. Item oīs habitus p̄cise inclinat imediate ad actꝰ consimiles ex quibꝰ generaṫ. ꝟ si nō eēnt diuersi habitus spē: sicut sunt diuersi actꝰ spē. tūc hitus multi eiusdē spēi inclinarēt ad habitꝰ diuerse spēi. et ꝑ ꝯñs habitus inclinaret imediate ad actuꝫ dissimilē in spē illi actui ex quo generaṫ qꝺ falsum est. Sciendū est tñ ꝙ vnus habitꝰ pōt inclinare ad actꝰ distinctos spē: ita tñ ꝙ ad vnū actuꝫ inclinet īmediate: ⁊ ad aliū vel multos alios mediate. q̄ habitꝰ p̄cipij inclinat imediate ad actū elicitū circa vnā cōclusionē: ⁊ mediāte illo scḋo pōt habitꝰ primꝰ inclinare ad aliū actū circa eandē cōclusionē. et sic de multis ꝯclusionibꝰ ordinatis. ⁊ tūc p̄mꝰ habitꝰ ad primū actū ordinaṫ: sicut causa imediata ad effectū imediatū: et ad scḋm ⁊ tertiū actū. ⁊ sic deinceps ordinaṫ: sicut causa remota ad effectū remotū: ⁊ est causa cause. Contra p̄dicta sunt multa dubia. Primū est de h̄ qꝺ diciṫ ꝙ virtus non inest nobis a natura. q̄ vi. ethicoꝝ. c. xvi. distinguit pħs inṫ virtutes naturales ⁊ pꝛicipales. vñ videṫ ponere quosdā habitus naturales ⁊ principales. videṫ eñ ponere quosdā habitꝰ naturales: et vocat eos virtutes minꝰ principales. Vñ dicit sic. simile aūt sic ⁊ naturalis virtus ad principaleꝫ. oībꝰ eñ videṫ singulos moruꝫ existere naturaliṫ. ⁊ eñ ⁊ iusti ⁊ tēperati ⁊ fortes: ⁊ alia habemꝰ cōfesti a natiuitate. vide post vbi ꝯmētator. Oñ alia est naturalis virtus. alia pꝛicipalis. Manifestū est ex cōi opinione antiquoꝝ. Vult dicere ꝙ aliqui sūt habitꝰ naturales inclināteѕ ad actū aliqui principales q̄ acquirūtur post actus. Itē rō que adduciṫ non videṫ valere. q̄ nō est incōueniēs eundē effectū habere plures causas extrinsecas. Exemplū. idē calor pt ꝓduci a sole ⁊ ab igne. igiṫ non videṫ incōueniēs habitū p̄mo generari sine actu: ⁊ post augeri p actū. Scḋm dubiū est. q̄ videṫ ꝙ passio ⁊ actus appetitus sensitiui nō sunt idē. q̄a ꝓpter actus laudamur ⁊ vituperamur. ꝟ ꝓpṫ passiones non laudamur nec vituperamur. ij. ethicoꝝ. igiṫ ⁊c̄. Itē ab eadē virtute ꝟm speciē nō eliciūtur actus cōtrarij. quia virtus inclinat modo nature. ꝟ respectu eiusdem virtutis pñt esse passiones cōtrarie: sicut tēperātiꝭ

Marginalia: B · D · Quartus articulus · R · Primū dubiū · Scḋo · Scḋm dubiū · Secundo.

est circa delectatiões et tristitias: ⁊ fortitudo
circa timorē ⁊ audaciā. et generalit᷑ oīs ꝟt⁹ est
circa passiones abundātes ⁊ deficiētes. igit᷑
Tertio
⁊c̄. Itē si sic. tūc ille qui esset magis passiona
tus esset magis virtuosus. illud est falsū. ⁊ cō
Quarto
tra oēs. Itē virtus habet sedare passiones
Quinto
nō excitare. ꝺō passionati vel nō sunt virtuosi
vel min⁹ dispositi ad virtutes. Itē. vij. ethi-
coꝝ. tēperat⁹ nō habet prauas cōcupiscētias
sicut cōtinēs. ⁊ certū est ꝙ habet passiones.
Sexto.
igit᷑ ⁊c̄. Itē si sic. tūc possunt poni passiones
in volūtate sicut in pte sensitiua. q̇a act⁹ boni
⁊ mali moralit᷑ ponunt᷑ in volūtate: ⁊ ille sunt
passiones per te. igit᷑ falsa est cōclusio. ⁊ cōtra
oēs qui ponūt passiones solū in pte sensitiua.
Tertiū dubiū
Tertiū dubiū est. q: videt᷑ ꝙ nō sunt distincti
habitus pꝰter distinctos actus. q̇a ꝭm pℏm
prudētia habet esse vna: licet habeat multos
act⁹ circa diuersas virtutes. q: oim virtutū vi
det᷑ esse eadē prudētia. igit᷑ nō obstāte ꝙ sunt
Quartū dubiū.
multi act⁹. tñ pōt esse vnus habit⁹ respectu il-
loꝝ. Quintū dubiū est de cōnexione virtutū
Ad pimū dubiū
moraliū. Ad primū istoꝝ dico ꝭm pℏm. ij. de
aīa. q: dispositio corporis multū disponit ho-
minē ad sciam. Dicit cū ꝙ molles carne apti
sunt mēte. Vñ aliq̇s p complexionē corporis
disponit᷑ ad ꝟtutes aliq̇s ad vicia. ⁊ ꝭm ꝙ dis-
ponit᷑ ad vnū vel aliud: sic magis inclinat᷑ ad
vnū vel ad aliud. ⁊ tales dispositiões materia
les vocat pℏs ⁊ cōmētator ꝟtutes naturales.
⁊ ꝙ hec sit intētio sua pꝫ. q: dicit ꝙ tales vir
tutes insunt brutis ⁊ pueris: ꝭ i pueris nō sūt
tales habitus generati ex actibus: ꝭ sunt dis-
positiones corporales in bestijs: p quas diuer
sa aīalia diuersimode disponūtur ad diuersa
⁊ eodē modo in hoīe. ⁊ ꝺō sicut in bestijs ⁊ pue
ris nō sunt habit⁹ generati ex actibus: ita nec
in hoīe. accipiēdo tñ habitū pro oī inclinatōe
ad actū. sic pñt dici tales q̄litates habitus tā
in bestijs q̄ꝫ in hoībus. Si dicis. ꝙ ꝯmētator
vi. ethicoꝝ. cōmento. vi. dicit oībus videt᷑ sin-
gulos moꝝ existere naturalit᷑. mores dico ex
natura sequacia aīalib⁹ ydeomata. i. ꝓprieta
tes. nō solū in rōnabilibus: ꝭ etiā in irrōnabi-
libus. ⁊ dicit ꝙ sunt virtutes pficientes aīam
⁊ nō solū virtutes corporales. Respōdeo nō
sunt i aīa formaliter ⁊ subiectiue. ꝭ sic ꝙ talis
qualitas nō pōt in actus ad quos est nata in-
clinare nisi mediāte anima. Exemplū. disposi
tio inclinās leonē ad fortitudinē ⁊ audaciam
non est in appetitu sensitiuo subiectiue. ⁊ hoc
loquēdo de dispositōe precedēte oēm actū eli
citū: sed in corpore. sed talis dispositio nō incli
nat ad actū fortitudinis nisi cōcurrat anima.
Unde dicit cōmentator: quēadmodum leonē
fortem natura ⁊ audacē existentē ⁊ robustū et
territiuū ⁊ cōtēptiuū: vulpē aūt astutā ⁊ dolo-
Proscdo
sam dicimus. Ad scd̄m dico ꝙ non est plura-
litas ponenda sine necessitate: sed non appa-
ret necessitas ponendi diuersas causas respe
ctu generationis habitus ⁊ augmētatōnis: ꝺō
Ad scd̄m dubiū
est supfluū hoc ponere. Ad aliud dico ꝙ ali-
ter est dicendum de actibus partis sensitiue ⁊
de actibus partis rationalis ⁊ habitibus: q̇a
habitus partis sensitiue nō respiciunt passio-
nes sicut obiecta illoꝝ habituū: q: passiones
sunt actus eliciti in appetitu sensitiuo ab ha-
bitu: ⁊ etiā sunt generatiui habituū in eadem
parte sensitiua tā hītus appetitus sensitiui q̄ꝫ
actus q̇ vocatur passio habēt aliqua alia obie
cta puta actus potentie executiue. Exemplū.
quādo appeto comedere actus comedēdi est
obiectū tam actus illius q̄ꝫ habitus in appeti
tu sensitiuo ꝙ aūt iste passiones sunt habitus
actus eliciti. patet per exempla ⁊ rationes. per
exempla. ira eñ ponit᷑ passio ⁊ irasci actus ap
petitus sensitiui: ⁊ nō videtur ꝙ ira ⁊ irasci in
aliquo distinguant᷑. similiter ꝭm pℏm odiū est
passio partis sensitiue: ⁊ tamē ibi nō est pone-
re duplex odiū vnū passionē ⁊ aliud actum. simi
liter est de concupiscentia ꝙ nō est duplex cō
cupiscentia vna actus ⁊ alia passio. similiter
pℏs scd̄o de aīa dicit ꝙ motus potentie appe
titiue est cum fantasia boni vel mali ꝭm passi
ones: ⁊ dicit ꝙ illi motus sunt passiões: sed il-
li motus sunt actus: igit᷑ passiones sunt actus
Item scd̄o ethicoꝝ dicit. potentias dicimus
ꝭm quas passibiles sumus. i. ꝭm quas recepti
ui passionū sumus: sed potentia dicitur respe-
ctu actus eliciti. igitur ⁊c̄. Si queras cui⁹ sen
sus appetitus est generatiuus illoꝝ habituū.
Respondeo. fantasie ⁊ sensus interioris ⁊ nō
exterioris. cuius ratio est: q: in illo appetitu tā
tū ponunt᷑ isti habitus q̇ magis inclināt post
actū elicitū q̄ꝫ ante: sed hmōi est appetitus fā-
tasie siue sequens fantasiā. Nam apprehenso
obiecto p fantasiā ⁊ elicito actu appetendi fre
quēter in appetitu sequente fantasiā siue ob-
iectū existat siue non: siue sit prius siue nō ma-
gis inclinatur talis appetitus ad actum con-
simile q̄ꝫ ante actum per quē in appetitu con-
sequēte fantasiā oportet ponere talē habitū
generatū ex actibus. ⁊ hoc circa obiectum cu-
iuslibet sensus quatenus fantasiat᷑: sed ex hoc
ꝙ aliquis semel appetit aliqđ visibile appre-
hensum a visu nō sentit se magis inclinatum
ad appetendū illud visibile al's apprehensum
q̄ꝫ primo apprehensū: sicut quilibet experitur
in se. ideo in tali appetitu nō generatur quali
tas siue habitus ex actibus. ⁊ sicut nō in vno:

ita nec in alio. Et ex hoc apparet ꝙ actus appetitus sensitiui causatur mediante cognitione sensitiua abstractiua nõ intuitiua: licet forte sic nõ sit in appetitu intellectiuo. Et hoc dico quãdo appetitus actus sensitiui presupponit apprehensionẽ. si aũt nõ necessario presupponat cognitiõem: tũc causaꝛ totaliter a potẽtia appetitiua ⁊ aliquibus qualitatibꝰ corporalibus. Exemplũ. si eñ puer natus maneat sine visu cuiuscunq; sensus exterioris iste vt videꝛ esuriet ⁊ sitiet. ⁊ per cõsequens appetit cibũ ⁊ potũ: tamẽ iste appetitus non presupponit aliã cognitiõem: quia non in sensu exteriori per casum nec in fantasia: quia fantasia nõ habet aliquẽ actũ nisi circa prius sensatũ. sed aliter est de actibus voluntatis generatiuis virtutũ: quia licet actus aliqui habent actus appetitus sensitiui ꝓ obiectis cõibus. tamen sicut prius dictũ est aliqui habent actuꝫ potentie executiue ꝓ obiecto. Exemplũ. possum eñ non tantum velle ẜm circumstantias debitas comedendi: sed possum velle ẜꝫ circũstantias debitas habere appetitũ comedendi. In prima volitione est actus potentie executiue obiectũ cõe in scḋa actus appetitus sensitiui. et ex hoc patet ꝙ iste passiones nõ sunt actus eliciti a volũtate nec ab habitu existente in volũtate: sed tamẽ in parte sensitiua. vnde habitꝰ in volũtate respicit ipas passiones in p̄te sensitiua tanꝙ̄ obiecta cõia ⁊ tanꝙ̄ actus imperatos ⁊ causatos ab ipis habitibus mediante actu volũtatis elicito ⁊ imperato: vel forte ipe actus voluntatis est cã mediata respectu illarũ passionũ: qꝛ est causa cause. est eñ causa immediata partialis opprehensionis precedentis talem actũ ꝗ vocatur passio. aliquãdo autẽ habitus volũtatis respiciunt tanꝙ̄ obiecta operationes potentiarũ executiuarũ quarum iste passiones sunt ꝑncipia efficientia partialia.

n Ad rationem

Per hoc ad ratiõem dico ẜm intentiõem p̄hi ꝙ passiones se habent indifferẽter ad laudẽ vel vituperiũ: nec determinãt sibi laudẽ vꝉ vituperiũ. cuius ratio est: qꝛ ẜm p̄hm ad actuꝫ virtutis laudabilẽ requiritur multe circũstãtie: scꝫ ꝙ in tali actu sit tã cõuenientia loci ꝙ̄ tẽporis: ⁊ ꝙ fiat quãdo oportet: ⁊ vt oportet: ⁊ vbi oportet. ⁊ sic de alijs circũstantijs: quarũ nullã sibi passiones: vt passiones sunt precise determinãt: sed qñ cõformanꝛ rationi recte vꝉ erronee vel volitioni bone vel male ꝗbus primo cõueniũt iste circũstãtie sicut obiecta partialia. ⁊ ideo passiones vt passiones nec sunt laudabiles nec vituperabiles: sed quãdo eliciuntur cũ debitis circũstantijs puta conformiter rationi recte ⁊ volitioni bone: tũc aliquis ꝓpter tales passiones laudaꝛ. qñ aũt eliciunꝛ cũ circũstãtijs indebitis. puta qñ cõformãtur volitioni bone male moralit ⁊ rõi erronee vel ꝯtra iudiciũ recte rõnis ⁊c̃. tũc aliꝗ ꝓpt tales passiones sunt vituperãdi: nõ quidẽ ꝙ laus ⁊ vituperiũ cõueniũt eis itrinsece: ẜ tm̃ denoiatione extriseca. sicut denoiantur bone vel male ꝑ conformitatẽ ad volitionẽ bonã vel malã. Exẽpluꝫ. nullus laudaꝛ vel vitupaꝛ. qꝛ tiet vel qꝛ irasciꝛ: tũ timens oggredi terribilia qñ opꝫ ⁊c̃. vituperaꝛ ꝓpter volitioneꝫ viciosam ꝗ nõ debito modo circũstantionaꝛ ⁊ nõ timẽs. tũc laudaꝛ eodẽ modo est de irasci.

O Ad scḋm scḋi

Ad aliud dico. ꝙ virtus moralis i volũtate: que est ꝓprie virtus non inclinat ad actus cõtrarios tanꝙ̄ principiũ effectiuũ ⁊ elicitiuũ. inclinat tñ ad actũ qui respicit ꝯtraria: sicut obiecta p̄tialia ⁊ cõia. ⁊ ideo actus voluntatis virtuosus põt terminari ad timores et audacias ꝗ sunt actus p̄tis sensitiue ⁊ nõ eliciti a virtute in voluntate. Nã sicut intellectus põt per vnũ actuꝫ formaliter dictare: ꝙ est timẽduꝫ pro loco ⁊ tẽpore ⁊ alijs circumstãtijs: ⁊ ꝙ est audendũ alio tẽpore: ⁊ ẜm determiatas circũstantias. ita põt volũtas ꝑ vnũ actũ velle timere ⁊ audere cuꝫ debitis circũstantijs. ita ꝙ tã actus intellectꝰ ꝙ̄ voluntatis terminãtur ad timores ⁊ audacias tanꝙ̄ ad obiecta cõia istoꝝ actuũ. Unde isti actus sunt eliciti isto modo immediate ab habitu voluntatis: sed sunt imperati mediãtibus actibus elicitis a talibus habitibus. ⁊ sic põt idẽ habitus esse causa effectiua cõtrarioꝝ ⁊ inclinare ad actus ꝯtrarios mediãtibꝰ alijs sed nõ imediate.

P

Quantũ tñ ad modũ loquẽdi p̄hi. dico ꝙ intelligit ꝙ fortitudo inclinat ad aliquẽ actuꝫ volũtatis qui nõ terminaꝛ ad timores ⁊ audacias. sed inclinat ad actuꝫ qui terminat vel imperat actuꝫ appetitꝰ sensitiui a quo iste passiones negãtur. et ideo inclinaꝛ ad negationẽ vtriusq; actus taꝫ timoris ꝙ̄ audacie. quia iste passiones sunt extreme ⁊ cõnotant viciũ in actu: sed inclinat ad actũ partis sensitiue modo p̄dicto. qui actus nõ debet dici timor nec audacia: sed debet habere denominationẽ mediã: sicut actꝰ debet esse medius ⁊ repugnare extremis: sicut mediũ extremis.

Duo querit

Si queras ꝗ̄trum ad viaꝫ precedentẽ. vtrum vnus actꝰ intellectus et volũtatis põt terminari ad timores ⁊ audacias in parte sensitiua tanꝙ̄ ad distinctos actus ⁊ obiecta. Et vtruꝫ ille actus virtuosus in voluntate sit causa efficiens respectu illoꝝ actuuꝫ in parte sensitiua.

Circa primum

Quantũ ad primũ arguitur ꝙ nõ. ꝗa impossibile est ꝙ ꝯtraria sint simul naturaliter: sed timor et audacia naturaliter respectu eiusdeꝫ si

sint diuersi actus cõtrariãtur. igit nõ possunt esse simul in appetitu sensitiuo. ꝛ ꝑ 𝔬ñs actus fortitudinis qui est virtus moralis in volũtate nõ potest simul et semel terminari ad tales actus.

Circa scdm

Quantũ ad scdm arguit ꝙ nõ. quia iste passiões sunt obiecta ptialia vel obiecta cõis actus virtuosi ꝛ volũtatis. igit sunt cause ptiales illius actus. igit ille act⁹ nõ ẽ causa ptialis eoꝝ: saltem respectu eorũdem.

Ad primum

Respõdeo ad primũ ꝙ nõ ꝑpter rõem assignatã. quia cõtraria nõ possunt simul ꝛ semel inesse eidez: ꝫ vn⁹ actus põt terminari ad audacias. Alius autẽ actus fortitudinis vel eiusdẽ virtutis põt terminari ad timorẽ ꝫm circũstantias determinatas. puta si recta ratio dictet ꝙ vno tẽpore sit timendũ: põt voluntas tũ virtuose velle timere. Et si dictet ꝙ alio tẽpore est audendũ: põt tunc velle audere. ꝛ iste volitiones sunt diuersarum fortitudinũ si sint diuersi actus. quoꝝ vnus inclinat virtuose ad timẽdũ ꝛ nõ ad audendũ. aliud ad audendũ ꝛ non ad timendũ ꝛ possunt esse eiusdẽ fortitudinis ꝛ idez inclinet ad velle timere vno tẽpore ꝛ velle audere alio tẽpore.

Ad scdm

Ad scdm dico. ꝙ actus virtutis in volũtate est causa ptialis passionis in appetitu sensitiuo. actus dico imꝑatus q̃rũ ꝑ eius imperiũ: põt talis passio elici. sed actus ille in appetitu sensitiuo: siue passio que est obiectuz virtutis cõe: siue recta ratio siue locus siue tẽpus siue finis siue quecũq; circũstantia est obiectuz ꝑtiale actus virtuosi in volũtate: nõ est causa efficiens illius actus.

Ad tertiũ scdi

Ad aliud dico. ꝙ q̃to aliquis est magis passionatus qũ oportet ꝛ vbi. ꝛ sic de aliis circũstantiis. tũc dicit magis virtuosus ꝛ magis disponit ad virtutẽ. q2 nõ põt esse sic passionatus: nisi qũ plures act⁹ virtuosi ꝫm debitas circũstantias eliciunt in volũtate ex quib⁹ generat virtus ꝑprie dicta ꝛ augmẽtatur. ꝛ q̃to aliquis est magis passionatus qũ non oportet. ꝛ vbi ꝛ sic de aliis circũstantiis indeterminatis est magis viciosus ꝑpter causaz contrariã. tamẽ ꝫm cõem modũ loquẽdi ille dicit passionatus qui habz actus siue motus vehemẽtes cõtra iudiciũ rõnis. et sic loquẽdo quãdo est aliquis magis passionatus nõ magis est virtuosus: imo potius viciosus.

Ad quartũ scdi

Ad aliud dico ꝙ virtutis est excitare passionẽ quãdo oportet ꝛ vbi oportet ꝛc. q2 virt⁹ põt esse causa ptialis respectu passiõis mediãte suo actu elicito. vt dictũ est prius. sed virtutis est sedare ꝛ refrenare passiones viciosas siue supabundantes siue deficiẽtes ꝛ eas reducere ad mediũ ꝫm debitas circũstantias ꝛ tales passiones cõsistẽtes in medio virtus habet excitare. Exemplũ. ille qui nõ habet passiones simpliciter est insensibilis ꝛ viciosus sicut nũq̃ comedens dicit viciosus: ꝛ qui habet passiones supabundantes dicit viciosus sicut semꝑ comedẽs: sed ille q̃ comedit vbi oportet ꝛc. dicit virtuosus: ꝛ sic habet aliquo modo excitare passiones ꝛ aliquo modo sedare ꝛ refrenare.

Ad q̃ntũ

Ad aliud dico ꝙ temperantia ꝛ cõtinentia nõ differunt nisi ꝫm magis ꝛ minus: q2 sũt eiusdẽ speciei ꝛ temperatus habet virtutẽ perfectã ꝛ continẽs imperfectã ꝛ tam tẽperatus q̃ cõtinens habet prauas cõcupiscentias in parte sensitiua ꝛ neuter eas sequit: sed differẽtia est in hoc: q2 tẽperatus nõ habet concupiscentias superabundantes ꝛ vehementes nec quasi inuincibiles: sed remissas. continens autem habet concupiscentias prauas excellentes ꝛ quasi inuincibiles ꝛ nõ sequitur eas sicut nec temperatus. Alia differentia: quia tẽperatus habet cõcupiscentias remissas ꝛ tepidas i appetitu sensitiuo: ideo potest elicere actũ virtuosum ꝫm habitũ virtutis actũ inquã intensuz ꝛ cũ magna delectatione in voluntate q̃ excellit delectatõem cõsequẽtem ꝯcupiscẽtiam in appetitu sensitiuo: ita ꝙ nõ tñ vincet cõcupiscentiam: sed elicit actuz virtuosum intensum cũ vehemẽti delectatõe: sed continens habet concupiscẽtias superabundantes vnde respectu virtutis imperfecte sequit iudiciũ rõnis ꝛ nõ cõcupiscẽtias: imo respuit ita propter eas nõ est culpabilis: quia resistit. ꝛ propter talez resistẽtiam potest mereri quatenus vult soluz sequi iudiciũ rationis dictantis tales cõcupiscẽtias respuendas licet nõ sequit iudiciũ rationis dictantis actũ oppositũ virtuosum eliciendũ: sed vel nõ potest elicere actũ virtuosũ oppositum actui perfecte virtuoso propter vehemẽtiaz passionũ in parte sensitiua quas nõ potest oĩo sedare vel si potest ille actus eliciẽtur cũ modica vel nulla delectatõe: imo quasi cũ tristicia. ꝛ erit actus remissus valde: ꝛ in hꝫ differt continens a tẽperato. Exemplũ huius paulus cũ dicit datus est mihi stimulus carnis mee: ꝛ tamẽ certũ est ꝙ i hoc nõ demeruit sed multũ meruit qꝺ patet per eũ ibidem. naz dicit ꝙ virtus in infirmitate perficitur. vnde forte ipe habuit cõtinentiã nõ temperantiam.

Ad tertiũ dubiũ

Ad aliud de vnitate prudentie dico proportionabiliter de vnitate prudentie sicut de vnitate habitus: vt in prologo dictũ est ꝙ est alia prudẽtia habitualis ꝛ actualis principij ꝛ cõclusionis ꝛ quot sunt complexa distincta circa q̃ potest esse prudẽtia tot sunt habitus distincti ꝛ actus. similit vnus potest esse habit⁹ prudẽtie mediãte quo intelligitur principiũ ꝛ cõclusio sicut ibi dctũ est de sapiẽtia ꝛ eedẽ rões

V Querit

hic ꝛ ibi. Cōsimiliter est hic dicendū per omīa ideo q̄tum ad hoc nūc trāseundū est. Si queras. an q̄libet notitia practica pōt dici prudētia.

Respōdetur

Respondeo ꝙ non. quia notitia practica maxime sciētia est respectu vniuersaliū ꝛ necessarioꝝ. prudētia aūt est magis ꝑticulariū ꝛ operabiliū a nobis. Vñ talis est differētia int̄ prudentiā ꝛ notitiā practicā. qualis est int̄ experientiā ꝛ artē. q̄a ars est circa vlia. experiētia circa ꝑticularia. Vñ omīs prudētia est practica. sed nō ecōuerso. Sed tūc. que est dr̄ia int̄ artē ꝛ prudentiā. Respōdeo. prudētia dictat de aliquo opabili a nobis: ꝫ ars nō. Sed quō est ars practica. Dico ꝙ dirigit in praxiꝫ vel in aliquo opabili a nobis. licꝫ nō dictet de praxi eliciēda. Exēpluꝫ. ars faciēdi domū nō dictat ꝙ sit faciēda domus: ꝫ ꝙ domus debet ꝯponi ex lapidibus sic vel sic dispositis: ꝛ ita dirigit quatenus si domus fiat dirigit facientē: vt sic vel sic faciat.

X Secūdū dubiū

Ad aliud de cōnexione virtutū dico. ꝙ aliter loquendū est de habitib⁹ in ꝑte sensitiua: ꝛ alit̄ in ꝑte rōali. Loquēdo de ꝑmis habitibus. sic dico ꝙ nō cōnectunt̄ ꝫm imperfectū gradū: nec ꝫm gradū ꝑfectū. cui⁹ rō est. q̄a habitus generat̄ ex actibus. nunc aūt pōt aliquis habere actū generatiuū vni⁹ habitus. licet nō habeat actū generatiuū alterius: ꝛ frequēter exercere: sicut aliquis pōt habere actū tēꝑantie: licet nō fortitudinis. Cōfirmat̄. q̄a qn̄ aliquis habitus generatus ex actibus qui nō respiciūt oppositū alterius habitus: pōt ille habitus ꝑfecte acquiri alio non acquisito. ꝫ nec act⁹ fortitudinis nec habitus respiciūt obiectū tēꝑantie in ꝑticulari: licet forte in vli. igit̄ ꝛc. De habitibus in ꝑte rōali est ꝑma difficultas de cōnexione prudētie cū virtutibus moralibus. Et q̄tum ad istā dico ꝙ prudētia pōt esse sine virtutibus moralib⁹ absq₃ aliq̄ repugnātia. qđ ꝓbatur. q: quicūq₃ act⁹ pōt stare cū actu opposito virtuti pōt generare habitū sine virtute. ꝫ act⁹ prudētie est hmōi. ꝓbat̄ q: volūtas pōt nolle oppositū illius qđ dictatū est a rōe. Vñ si intellectus dictet ꝙ oē dulce est gustanduꝫ: volūtas pōt discordare a rōe ꝛ pōt velle oppositū: pōt etiā suspendere oēm actū. sed actus quo volūtas vult oppositū illius qđ dictatū est a rōne est cōtra iudiciū rōnis. ꝛ ꝑ ꝯñs est act⁹ viciosus. igr̄ prudētia pōt stare sine actu illius virtutis. ꝛ simlr̄ sicut argūit̄ de vna virtute: ita est arguendū de alijs.

Scđa difficultas est de connexione virtutū moraliū ad prudentiā. Et q̄tuꝫ ad istā dico ꝙ virt⁹ moralis ꝑfecta nō pōt esse sine prudētia. ꝛ ꝑ ꝯñs est necēria ꝯnexio int̄ ꝟtutes morales ad prudētiā. qđ ꝓbat̄. q: de rōne ꝟtutis ꝛ act⁹ eius ꝑfecte est ꝙ eliciat̄ cōformiter rōni recte q: sic diffinit̄ a pħo scđo ethicoꝝ. Recta autē rō est prudētia in actu vel in habitu. Si dicas ꝙ ostenso aliquo obiecto diligibili sine oī dictamine rōnis pōt volūtas illud diligere: ꝛ iste ē bonus moraliter: q: diligit qđ diligendū ē ꝛc. puta si format̄ hoc cōplexū hoc bonū ē diligibile ꝛ intellectus nō assentiat: tūc ē dubiū vtruꝫ illa dilectio sit bona moralit̄. Rn̄deo. lꝫ actus ille sit bonus ex gn̄e ꝛ nō sit malus moralit̄: tn̄ nō ē virtuosus. q: de rōne actus virtuosi ē ꝙ eliciatur conformiter rōni recte ꝛ respectu obiecti cōuenientis: ꝛ ꝙ habēs talē actū sit sciēs. Vñ dicit pħs scđo ethicoꝝ. primo ꝙ sit sciēs: deinde ꝙ sit eligēs. vñ si modo oēs circūstantie requisite ad actū virtuosum pret̄ rectā rōnem ponātur nō erit ille actus ꝑfecte ꝟtuosus. Et sciendū ꝙ actus dictandi intellect⁹ nō ē formaliter cōplexū: ꝫ ē actus assentiēdi vel dissentiendi cōplexo iā formato ꝛ ex illo actu assentiēdi generat̄ prudētia nō aūt ex formatōe cōplexi. Si q̄ras an volitio simplex q̄ volūtas diligit absolute aliqđ bonū sine oī circūstantia pōt post eadē nūero dirigi vel regulari noticia alia practica vel prudētia. Rn̄deo. hoc pōt intelligi dupliciť. vno mō ꝙ eliciat̄ alia volitio recte circūstātionata quo ad oīa cui ista volitio pōt cōformari vt dicat̄ bona denoīatōe extrīseca. ꝛ sic pōt dirigi ꝑ prudentiā ꝛ aliā volitionē sicut dcm̄ ē. alio mō ꝙ ista eadem inuariata cōformat̄ recte rōni cū alijs circūstātijs sic nō pōt: q: alie circūstantie puta recta rō ꝛ alia sūt obiecta act⁹ virtuosi: nūc aūt impossibile ē ꝙ idē terminet̄ ad idē obiectuꝫ precise ꝛ post ad multa: ꝫ necessario ē alius actus. igit̄ īpossibile ē ꝙ iste actus sic prudētiā habeat sciam vel noticiā practicā. Sed si tunc dicas ꝙ volūtas pōt diligere aliqđ bonū sibi ostēsum a rōne solū ꝛ intellectus pōt dictare post qđ ē diligendū eodē mō quo volūtas diligit: ꝛ pōt dictare ꝙ ille actus sit cōtinuandus. simlr̄ videns nudā essentiā diuinā pōt illā diligere absolute ꝛ intellectus pōt dictare ꝙ illa dilectio sit ꝯtinuāda illo mō quo volūtas diligit. hic nō ē aliqua variatio in actu ꝛ tn̄ iste actus ꝑmo nō cōformatur recte rōni ꝛ post ꝯformat̄. igit̄.

Y

Tertia difficultas ē de cōnexione virtutū moraliū int̄ se ꝛ q̄tū ad istā dico ꝙ ꝫm itētiōeꝫ sctōꝝ ꝛ pħoꝝ ꝙ virtutes cōnectunt̄: sed earū cōnexio pōt dupliciter intelligi. vno mō ꝙ ꝯnectant̄ seipsis formaliter ita ꝙ posita vna virtute ꝫm gradū ꝑfectū vel imꝑfectū ponat̄ alia: ꝫm gradū ꝑfectū vel imꝑfectū. Alio modo pōt intelligi connexio virtutū dispositiue siue inclinatiue vel priuatiue. Primo mō dico ꝙ nō sunt cōnexe in

gradu pfecto vel imperfecto: cuius rō ē. qꝛ sicut
deīn ē virtus gñatur ex actibus determinatis
nūc aūt pōt aliq̄s elicere act⁹ vnius virtutꝫ ni
hil penit⁹ cogitādo de alia virtute. igiť sic pt
vna sine alia gñari ꝛ vsqꝫ ad summū augmēta
ri sine acq̄sitōe alterius virtutꝫ. Scđo mō lo
quēdo de cōnexione dico ꝙ ꝯnectunť dupliciter.
vno mō q̄tum ad pncipia practica gñalia
cōia oī virtuti q̄ pncipia sunt p̄missę pncipa
les inferētes ꝯclusiones practicas q̄b⁹ habitꝫ
pñtiu volūtare elici actus virtutis ꝛ sine illis
nō. Exēplū. hȝ ē vnū tale pncipiū. oē determia
tū a rōne recta ꝓpter determinatū finē. ꝛ sic
de alijs circūstātijs esse faciendū ē faciendum
Aliud: oē bonū dictatū a rōne recta ē eligēdū
ista ꝛ alia multa sunt pncipia cōia oī virtuti si
ne q̄b⁹ nō pōt elici actus virtuosus. ꝛ sicut ista
pncipia sunt cōia ita bitus sunt cōes istoꝝ pn
cipioꝝ q̄ vocanť prudētie. ita ꝙ noticia istius
pncipij cōis ē cā partialis imediata noticie con
clusionis in spāli. ꝛ loquor de noticia actuali
vtrobiqꝫ vt si arguať oē dictatū a recta rōe eē
diligendū ē diligēdū: s patrē vel amicum vł deū
diligendū eē ē dictatū a recta rōe. igiť ꝛc. Na
ticia actualis pncipij pura maioris q̄ ē causa
efficiens partialis respectu noticie actualis isti
us cōclusionis pater est diligendus fm ꝙ di
ctatū ē a recta rōne: ꝛ sicut est cā partialis no
ticie vni⁹ cōclusionis practice in spāli ita re
spectu cuiusl̄ibet. post h̄o noticia actualis isti
us cōclusionis in spāli est cā partialis effecti
ua volitiōis virtuose: ita ꝙ ista noticia cū volū
tate sunt sufficiētes cause efficientes respectu
illius praxis virtuose. Alio mō cōnectunť icli
natiue ꝛ dispositiue sic ꝙ q̄ habet vnā virtutē
pfecte habet inclinatōnem ꝛ principiū partiale
efficiēs respectu oīm virtutū. Exemplū. si cuiꝫ
aliq̄s habeat virginalē castitatē pfecte ꝛ ali
quis minetť sibi mortē vel vulnera vel verbera
nisi fornicetť iste habēs pfecte castitatē virgi
nalē: lꝫ nunq̄ habuit fortitudinē qꝛ nunq̄ eli
ciebat actū fortitudinis antequā nō velit forni
cari eligit suscipere vulnera verbera ꝛ alia tor
mēta. ista volitio vel electio est pmus act⁹ for
titudinis: ꝛ respectu istius actus est actus ca
stitatis virginalis vel habitus ꝛ cā efficiens i
mediata partialis. ꝛ credo magis ꝙ actus ca
stitatis est cā alterius actus imediate ꝛ habi
tus mediate. ꝛ ex illo primo actu diligendi tor
mēta antequā pdat castitatē generať fortitudo
ꝛ isto modo vnus actus volūtatis potest esse
cā efficiens respectu alterius. ꝛ sicut est de for
titudine sic est de oī virtute morali. Ex istis pꝫ
ꝙ nulla virtus moralis repugnat alteri: imo q̄
est pncipiū ꝛ cā efficiens respectu vnius ē etiā

rerū alteri⁹: ꝛ sic de quocūqꝫ. Cui⁹ rō est. qꝛ oīs
pfecta virtus moralis est cōformis rōni recte.
qꝛ aliť nō essꝫ virt⁹ pfecta: sicut dictū est. Nūc
aūt cōtraria ꝛ formaliť repugnātia nō sunt si
mul ꝛ semel ꝯformia recte rōni. igiť iste virtu
tes nō repugnāt. ꝛ iā virginitas ꝛ castitas cō
iugalis nō repugnāt: s vna inclinat ad aliā: si
cut principiū partiale. ita ꝙ actus vni⁹ inclinat
ad actū alterius. s hoc loquēdo de actib⁹ inte
rioribus qui ꝓprie et intrinsece sunt virtuosi.
Si dicas ꝙ act⁹ virginitatis est velle absti
nere a viro ꝓpter deū. ꝛ actus castitatis cōiu
galis est velle habere virū ꝓpť deū. ꝛ iste voli
tiones repugnāt. igiť ꝛc. Respōdeo. dico ꝙ
actus virginitatis est abstinere a viro ꝓpter
deū. hoc est illo mō quo deus vult me abstine
re. ꝛ actus castitatis cōiugalis est velle habe
re virꝫ ꝓpter deū: eo mō quo deus vult nunc
me habere virū: si habeā voluntatē abstinēdi
a viro eo mō quo deus vult me abstinere. ꝛ cō
stet mihi p reuelationē ꝙ deus vult ꝛ pcipit
mihi: vel p scripturā habere virū volēdo tunc
habere ꝙ de⁹ vult hic acquiro castitatē cōiu
galē: ꝛ nihilominus retineo virginitatē. qꝛ semp
habeo bonā voluntatē abstinēdi a viro eo mo
do quo deo placet: eodē mō est de paupertate et
largitate. Mirabile enī est quō isti ꝛ hi po
nerēt ꝯtraria morales cōnexas: sunť illis essꝫ
repugnātia formalis. Si dicas ꝙ ad virgini
tatē requiriť abstinētia de facto ab oīm actu
carnis. s licet ad castitatē cōiugalē nō requiri
tur actus carnis. sicut pꝫ de maria et ioseph.
vbi fuit castitas ꝯiugalis sine actu carnis. tū
act⁹ carnis stat cū illa castitate. Respondeo
ad virginitatē requiriť abstinentia carnis eo
mō quo de⁹ vult talē abstinentiā esse: ꝛ siliter
cū virginitate stat act⁹ carnis eo mō quo de⁹
vult eā esse. Sciendū est ꝙ recta rō requiriť
ad pfectā virtutē ꝛ actualis. ꝛ iō ebriosus ꝛ fu
riosus ꝛ pueri qui nō habēt vsuꝫ rōnis nō pec
cāt corā deo: qꝛ nullꝰ ignorāter peccat fm Au
gustinū. Vñ ebrius nō habēs vsuꝫ rōis cōmit
tēs adulteriū non peccat. qꝛ licet habeat voli
tionē respectu talis act⁹ ꝛ intētionē: nō tū ha
bet rectuꝫ dictamē rationis. iō nō peccat ꝛc.

Questio duodecima.

Trum virtutes

v

sint cōnexe. Circa istā questionē sunt q̄tuor facienda. Primo sunt
pmittēde aliq̄ cōclusiones necērie ad ꝓpositū
Scđo aliq̄ distinctiones. Tertio rñdendū est
ad q̄stionē. Quarto mouēdo sunt aliq̄ dubia
ꝛ soluēda. Rñdeo. ad primū est pma cōclusio
ꝙ q̄nta est distinctio habituū tāta est actuū. ita

A Questio XI[I] Circa quā q[...] fiunt

B Circa primū [...] culum

ꝙ equalis est. ħ ꝓbaꝛ: primo ꝙ oīa indiuidua eque pfecte inclinatiua siue electiua siue receptiua si sint eiusdē rationis possunt in effect⁹ eiusdē rōnis: ꝛ si nō possunt in effectus eiusdē rōnis illa pncipia nō sunt eiusdē rōnis: ħ habitus gñati ex actibus sunt illoꝝ effect⁹ sicut alibi pꝫ. ꝛ nō semꝑ sunt eiusdē spēi: nec esse possunt sicut pꝫ de habitu respectu complexi ꝛ de habitu respectu principij ꝛ cōclusionis. igitur nec actus generatiui istoꝝ. Preterea. si actus distinctoꝝ obiectoꝝ spē nō distinguerenꝛ spē ħ nō esset nisi qꝛ cause distincte spē possunt in eundē effectū spē: ꝛ iō nō obstante ꝙ habitus q̄ sunt causa actuū sunt distincti spē: tñ ipi actus possunt esse eiusdē spēi vel ꝑpter ordinē obiectoꝝ sicut est de pncipio ꝛ de cōclusione: respectu quoꝝ possunt esse act⁹ eiusdē spēi ꝑpter ordinē eoꝝ: ħ primū nō ipedit: qꝛ si sic tūc actus sicut cause habituū: sicut ecōuerso nunꝙ erit via ad ꝓbandū distinctōem specificā inꝛ aliquos habitus: qꝛ ꝑ te cause distincte spē ꝛc̄. igiꝛ ꝙtūcunqꝫ ponīꝛ distinctio specifica i actibus nunꝙ ponīꝛ ꝑpter ħ ꝙ erit in bitibus: qδ falsum est. Nec scδm ipedit: qꝛ bitus pncipiorū nō pñt gñari ex actibus cōclusionū: nec ad tales actus inclinare: ħ si act⁹ pncipioꝝ ꝛ conclusionū essēt eiusdē spēi pñt bitus istoꝝ ad tales act⁹ inclinare. ꝑ ordo obiectoꝝ nō impedit distinctōem specificā actuū. Preterea. ij. ethicoꝝ. bitus ex eisdē gñatur ꝛ augmētaꝛ: ħ act⁹ ꝑ quos bitus distinctarū specierū augmētanꝛ sunt alteri⁹ spēi. igiꝛ ꝛ bitus ex quo gñantur. Preterea. ꝑ illud argumentū ꝑ qδ Joh. ꝓbat in metaphisica distinctōem specificā inter bitū imediati pncipij ꝛ ꝯclusionis. qꝛ scꝫ aliquis pōt bitualiꝛ scire pncipiū ꝛ errare circa ꝯclusionē: ħ idem pncipiū nō pōt bitualiter sciri ꝛ ignorari ignorātia praue dispositōis. Jgiꝛ est distinctio specifica inter tales bitus. Idē argumētū ꝯcludit distinctōeꝫ specificā inter actū cognoscēdi pncipiū ꝛ ꝯclusionē. q̄re in ꝓlogo de vnitate theologie. Si q̄ras vtrū respectu oīm obiectoꝝ distinguūꝛ act⁹ spē: Rñdeo ꝙ nō: ħ vlr respectu illoꝝ obiectoꝝ siue cōplexoꝝ siue incōplexoꝝ respectū quoꝝ sunt bitus distīcti spē respectū illoꝝ sūt act⁹ distīcti spē: ꝛ respectū quoꝝ sunt bitus eiusdē spēi: sunt actus eiusdē spēi. ꝛ iō respectū eiusdē pncipij tā bit⁹ ꝙ act⁹ gñati i diuersis itellectibus sūt eiusdē spēi: ꝛ codē mō est de aliquo obiecto icōplexo. Scδa cōclusio ē ꝙ respectū obiectoꝝ distīctoꝝ spē sūt act⁹ distīcti spē. ħ pꝫ: qꝛ aliꝛ nō pt ꝓbari distinctō specifica actuū: qꝛ si illi essent eiusdē spēi: multo magis act⁹ respectū obiectoꝝ eiusdem spēi essent eiusdē spēi: ꝛ sic oīs actus essent eiusdē spēi.

[margin: ...deur]

[margin: ...onclusio]

Pretea. habit⁹ generat⁹ pcise ex actib⁹ respectu vni⁹ obiecti nunꝙ inclinat ad actū respectu alteri⁹ obiecti alteri⁹ spēi. qꝛ aliꝛ habēs habitū respectu vni⁹ obiecti: pcise pōt statim in actū respectu obiecti alteri⁹ spēi: qδ est manifeste falsum. qꝛ si act⁹ illoꝝ obiectoꝝ eēnt eiusdē spēi: tūc habit⁹ respectu vni⁹ pōt inclinare mō dicto. qꝛ si act⁹ essent eiusdē spēi ꝛ habitus ex pma ꝯclusione. ꝛ ꝑ ꝯñs possent causare effectū eiusdē rōis ex eadē. igiꝛ ꝛc̄. Pretea nō est maior rō ꝙ aliq̄ act⁹ habētes obiecta distīcta spē sunt distincti spē ꝙ alij vt videꝛ: sed aliq̄ distinguūtur spē: sicut pꝫ de cognitōe vni⁹ musce vel albedinis ꝛ dei. igiꝛ ꝛc̄. Itē respectu eiusdeꝫ obiecti nūero pñt esse act⁹ distincti spē sicut pꝫ de cognitōe intuitiua ꝛ abstractiua respectu incōplexi ꝛ de actu sciēdi ꝛ dubitādi respectu cōplexi. igiꝛ multo magis respectu obiectorū distinctoꝝ spē sunt distincti act⁹ spē. Preterea. aliꝛ pōt stāte eodē actu in intellectu aliquid pmo intelligi ꝑ illū actū. ꝛ postea nō itelligi: qδ falsum est. Assumptū pꝫ. qꝛ si ꝑ vnū actuꝫ intelligā obiectū aliqδ pcise: ꝛ ꝑ aliū actū intelligā illud obiectū: ꝛ aliud alteri⁹ spēi: illud obiectū est alteri⁹ spēi. Et qꝛ ħm opinionē Johānis pt intelligi act⁹ habēs duo obiecta terminari ad primū: licet nō ad scδm. igiꝛ ꝑ scδm actū pmo intelligiꝛ scδm obiectū: ꝛ post nō intelligiꝛ stāte scδo actu. igiꝛ ꝛc̄. Et tūc respectu illi⁹ pmi obiecti erūt simul duo act⁹ eiusdē speciei: qδ videꝛ incōueniēs. ħ qꝛ istud argumētū fundaꝛ sup falsū scꝫ ꝙ aliqd pmo pōt intelligi ꝑ vnū actū ꝛ post stāte eodē actu nō itelligiꝛ. sicut pꝫ in organo ocli. iō huic rōni nō innitor.

[margin: Tertia cōclusio]

Tertia ꝯclusio ꝙ aliq̄s act⁹ est necc̄rio ꝛ intrisece virtuosus. hoc ꝓbaꝛ qꝛ īpossibile est ꝙ aliq̄s act⁹ cōtingēꝛ virtuosus sic. s. ꝙ pōt dici indifferenꝛ viciosus ꝛ ꝟtuosus fiat determiate ꝟtuosus ꝑpꝛ nouitatē alicui⁹ act⁹ nō necc̄rio virtuosi. qꝛ ꝑ nullū cōtingenꝛ modo dicto virtuosuꝫ fit ali⁹ act⁹ siue denoīaꝛ virtuosus. q̄a si sic aut ille scδs act⁹ q̄ est ꝯtingenꝛ ꝟtuosus ꝑ aliquē aliū actū est necc̄rio viciosus: aut ꝑ actū cōtingēꝛ virtuosuꝫ. Si pmo modo: tūc eadē rōe erit stādū in pmo. etiā tūc habeꝛ ꝓpositū. scꝫ ꝙ i hoīe est aliq̄s act⁹ q̄ est necc̄rio ꝟtuosus. Si scδo mō erit ꝓcessus in infinitū. vel stabiꝛ ad aliquē actū necc̄rio virtuosuꝫ. ꝛ sic habeꝛ ꝓpositū. ħ nec act⁹ hoīs tā exteriores ꝙ iteriores. puta itelligere ꝛ velle. ħm ꝙ q̄libet est act⁹ indifferēs sunt ꝯtingenꝛ ꝟtuosi. Exēplū. ire ad ecclesiaꝫ ꝑpꝛ finē debitū est act⁹ ꝟtuosus ꝛ stāte eodē ire ad eccliam ꝑpꝛ malū finē est viciosus ꝛ ꝑ ꝯñs est ꝯtingenꝛ virtuosus. Eodē mō est de itelligere et speculari. pmo ꝑpter debitū finē

erit istud intelligere virtuosũ: ⁊ post stãte eo- dẽ actu ⁊ itellectu mutata itẽtiõe. s. ꝙ talis act⁹ cõtinueť ꝑpť indebitũ finẽ: erit illa specu latia viciosa. ⁊ ꝑ ꝯñs erit cõtingenť ꝟtuosa il- la speculatio. io dico ꝙ est dare aliquẽ actũ ne cessaria ꝓmo virtuosũ: q̃ est act⁹ laudabilis ⁊ ꝑfecte circũstãtionat⁹. q: est ita virtuosus ꝙ nõ põt fieri viciosus sicut facere aliq̃d. q: est ꝓ ceptũ diuinũ est act⁹ ita virtuosus ꝙ nã põt fie ri viciosus stãte ꝓcepto diuino: et ex tali actu generať virt⁹ de qua dicũt scti ꝙ ꝟtute nemo põt male vti.

Quarta cõclusio

Quarta cõclusio est ꝙ act⁹ pria ⁊ principaliť ꝟtuosus est act⁹ volũtatis. hꝯ ptz ꝓmo q: ille sol⁹ est laudabilis ꝓmo vel vitupa dilis. Alia aũt nõ nisi scd̃ario ⁊ quadã denoia tione extrinseca. puta ꝑ hꝯ ꝙ elicuntť cõformiť actui volũtatis. Preterea. q̃libet ali⁹ actus ab actu volũtatis põt idẽ manẽs esse viciosus et virtuosus. iste aũt sol⁹ sic est ꝟtuosus ꝙ nõ põt fieri viciosus. sicꝑtz supra in tertia cõclusiõe. Preterea. scd̃m sctõs null⁹ act⁹ est laudabilis vel vitupabilis nisi ꝑꝑ itẽtionẽ bonã vel malã intẽtio aũt est act⁹ volũtatis. igiť ⁊c̃. Itez so la volũtas punitur sicut sola peccat ſm ansel- muz. igiť ⁊c̃.

Quinta ꝯclusio

Quita cõclusio est ꝙ null⁹ act⁹ ali⁹ ab actu volũtatis est intrinsece virtuosus vel viciosus. Tũ q: q̃libet ali⁹ idẽ manẽs põt eẽ indifferenť laudabil⁹ ⁊ vitupabilis. ⁊ ꝓmo lau dabilis qñ ꝯformať recte volitiõi: ⁊ post vitu perabilis qñ ꝯformať volitioni viciose. sic su- pra ꝑz in tertia ꝯclusiõe. Tũ q: null⁹ act⁹ est vi ciosus nisi sit volũtarius ⁊ in ꝑtãte volũtatis q: pctm̃ ẽ adeo volũtariũ ⁊c̃. Sz act⁹ exterior põt esse pria in volũtatis ꝑtãte. puta q: aliq̃s dimittat se in ꝓcipitiũ ⁊ post descẽdo: põt illuz actũ simpľr ⁊ meritorie nolle ꝑpť deũ: sicut post ea patebit in dubitatõibus.

Scd̃a cõclusio

Sexta cõclusio ꝙ nullus alius bitus ab habitu volũtať est in trinsece ⁊ ꝑfecte virtuosus: q: q̃libet alius in- clinat ad actus laudabiles ⁊ vituperabiles.

H
Circa scd̃m arti- culũ pria distictõ

Circa scd̃m articulũ est prima distinctio: q̃a prudentia accipiť quadrupliciť. vno mõ acci- piť ꝑ oĩ noticia directiua respectu cuiuscũqꝫ agibilis mediate vel imediate sicut accipit au gustin⁹ prudẽtiã ꝓmo de libero arbitrio. ⁊ isto mõ tã noticia euidẽs alicui⁹ vlis ꝓpositiõis q̃ euidẽter cognosciť ꝑ doctrinã: q: ꝓcedit ex ꝓ positiõibus ꝑ se notis: q̃ noticia sciẽtifica ꝓꝑe est scia moralis: q̃ etiã noticia euidẽs ꝓpositiõ nis vlis q̃ solũ euidenť cognosciť ꝑ experiẽtiã q̃ experientia est etiã scia moralis est prudentia Exẽplũ ꝓmi. oĩ benefactori est benefaciendũ. Exẽplũ scd̃i. q̃uis iracũdus ꝑ pľchra colloq̃a ẽ mitigãd⁹. Alio mõ accipiť ꝑ noticia euidenti imediate directiua circa aliq̃d agibile ꝑticu- lare: ⁊ hꝯ ꝑ noticia alicui⁹ ꝓpõis ꝑticularis q̃ euidenť sequiť ex vli ꝓpõe ꝑ se nota tãq̃ maio ri ⁊ ꝑ doctrinã. Exẽplũ. isti est sic benefaciẽdũ q̃ sequiť euidenť ex ista oĩ bñfactori ⁊c̃. Tertio mõ accipiť ꝑ non imediate directiua accepta solũ ꝑ expientiã retũ alicui⁹ agibilis. Exẽpluz iste iracũdus est mitigãdus ꝑ pulchra verba ⁊ hꝯ noticia est solũ ꝑ expientiã accepta retũ ali- cuius ꝓpõis ꝑticularis cognite ꝑ expientiã. ⁊ hꝯ videť esse prudentia ꝓꝑie dicta ſm itentio nẽ phi ꝓut distiguiť a scia morali. Quarto ac- cipiť ꝑ aliquo aggregato ex noticia imediate directiua siue habeať ꝑ doctrinã siue ꝑ expiẽtiaz circa oĩa opa hũana req̃sita ad bñ viuere sim- pliciť. ⁊ hꝯ mõ prudẽtia nõ est vna noticia tñ: ſz ꝯcludit tot noticias quot sunt ꝟtutes morales req̃site ad simpľr bñ viuere: q: q̃libꝫ ꝟtus mo- ralis hꝫ ꝓꝑiã prudentiã ⁊ noticiã directiuam q̃d ꝓbať: q: prudẽtia est noticia cõplexa: nunc aũt vbi est aliud ⁊ aliud cõplexũ ibi est alia et alia noticia cũ igiť aliud ⁊ aliud sit cõplexũ cu ius noticia est imediate directiua retũ vnius operatõis ⁊ alteri⁹. igiť erit alia ⁊ alia pruden tia. Preterea. aliq̃s põt euidenť scire vnã ꝯclusio nẽ practicã: cui⁹ noticia imediate dirigit cir- ca materiã vni⁹ virtuť. s. circa opatões ⁊ igno rare ignorãtia dispositõis ꝑ dictũ errorẽ aliaz ꝯclusiõez cui⁹ noticia esset imediate directiua opationũ circa obiectũ alteri⁹ virtuť. sic aliq̃s põt scire istã ꝯclusionẽ hõ dꝫ bñ tẽperate viuc- re. ⁊ errare circa istã ꝯclusiõez ꝑ defẽsiõe hui⁹ articuli. de⁹ est trin⁹ ⁊ vn⁹ moriendũ est volun tarie: q: aliq̃s põt credere hũc articulũ eẽ falsũz igiť noticia directiua retũ vni⁹ ⁊ alteri⁹ ẽ alia ⁊ alia: q: aliť esset ipossibile scire euidenť vnã ꝯclusionẽ practicã ⁊ ignorare aliã. Et isto mõ põt ꝓbari distictio inť istas prudẽtias nõ tm̃ numeralis ſz specifica: q: qñ cũqꝫ aliq̃ sũt eiusd̃ spẽi cũ quo stat vnũ ⁊ reliquũ. ⁊ si cum aliqua vno stat vnũ ⁊ cũ alio nõ põt stare reliquuz illa distiguntť spẽ. Exẽplũ de albedine ⁊ nigredie ⁊ dulcedine i lacte: ſz scia vni⁹ ꝯclusiõis stat cũ errore alteri⁹ ꝯclusiõis practice sic ꝑz ꝓus ⁊ nõ stat cũ errore eiusdẽ ꝯclusiõis sil' practice ꝑpť repugnantiã formalẽ igiť scia vni⁹ ꝯclusiõis ⁊ alteri⁹ distiguiť nõ tm̃ nũero ſz spẽ. si eñ essent eiusdẽ spẽi sic scia stat cũ errore alteri⁹ ꝯclusio nis sic staret cũ errore isti⁹ ꝯclusiõis: q: scia a- lia bñ põt stare cũ errore isti⁹ ꝯclusiõis: sic si al- bedo stat cũ dulcedine ⁊ nõ stat cũ nigredine io albedo ⁊ dulcedo distinguntť spẽ q: si nõ. sic dulcedo stat cũ albedine ita nigredo staret cũ albedine. De ista vnitate q̃re in 3o. ⁊ etiã in ꝓ logo de vnitate scie retũ diuersoꝝ ꝓncipioꝝ ⁊ cõclusionũ speculabiliũ. ⁊ dices vniformiť hꝯ ⁊

sibi: qr eadez est difficultas oino nec maior nec minor. Quō aūt prudentia distīguit̄ a scia morali ꝛ quō nō: ꝛ exēplū de prudētia trit⁹ p̄mis mōis accepta. qre in distinctione de virtutib⁹ moralib⁹. Scōa distictio ē ꝙ bituū moraliū qdā sunt geniti ex actib⁹ ipatiuis executōnis formalit̄: qdā sunt geniti ex actib⁹ retū eorūdē obiectoꝝ q̄ act⁹ nō sunt formalit̄ ipatiui executōis: ꝫ tn̄ equalent̄ ipatiui: qr ad illos act⁹ nō inclinat bitus talis qn̄ est ipedimētū executōnis: ꝫ amoto oī tali ipedimēto: tūc ad tales actus iclinat bitus de necessitate. Exēplū p̄mi aliqs vult patient̄ sustinere morte ꝑ defēsiōe fidei ꝛ intētata sibi morte ipat potius sustinere talē mortē vel penā sine rebellione. istō imperiū nō est nisi velle actualit̄ sine ꝯdictōe sustinere mortē qn̄ mors sibi affert̄. Aliō exēplū est aliqs habēs actualit̄ multas diuitias vult actualit̄ dare illas paup(ib)⁹ ꝑ amore dei ꝛ imperat actu alit̄ amoto ipedimēto potētijs executiuis: vt nūc exequant̄ qō iperiū nō est aliō q̄ velle sic actualit̄ dare amoto oī ipedimēto si cū esset ipedimentū: tunc nō rationabiliter velle eēt dare absolute: ꝫ tn̄ ꝯditiōalit̄ puta si tale ipedimētū nō eēt. Exēplū scōi. aliqs vellet sustinere mortez ꝑ defensiōe fidei: si mors iminerет sibi ꝛ si nō esset ipedimentū. silr̄ q̄tū ad aliud exēplū aliqs vellet libent̄ dare diuitias ꝑ amore dei si hēret eas ꝛ si nō esset ipedimētū ꝫ qr nō hꝫ iō nō p̄t rōnabiliter absolute dare ꝑpter ipedimentū. Istud velle est actus iperatiu⁹ nō formalit̄ ꝫ equalent̄. ex istis actib⁹ distictis bitus spē distīcti generant̄. tū ꝑpter distictōem specificā obiectoꝝ. tum qr vn⁹ hꝫ ipedimentū ꝑ obiecto ali⁹ q̄ est formalit̄ ipatiu⁹ nō hꝫ. tū qr q̄tūcūqꝫ bitus ille gn̄at⁹ ex actib⁹ generat̄ equalent̄ augeret̄ in īfinitū nūq̄ iclinaret ad actū iperatiuū formalit̄. Distictio istoꝝ ptꝫ ꝑ sepabilitatē actuū: qr aliqs pōt hēe actū iperatiuū equalent̄: ꝛ si nūq̄ hēat actū impatiuū formalit̄. Tertia distinctio est ꝙ iusticia ꝛ q̄liber alia virtus moralis ꝫm qō nō est alia virtus nec formalit̄ nec equalent̄ hꝫ q̄nqꝫ gradus nō q̄dē eiusdē spēi ꝫ distictarū speciē. Primus gradus est qn̄ aliqs vult facere opa iusta cōformiter rōni recte dictāti talia opa esse facienda ꝫm determinatas circūstātias respicientes p̄cise ipm obiectū ꝑpter honestatē ipi⁹ opis sicut ꝑpt̄ finē puta intellect⁹ dictat ꝙ oē tale opus est faciendū tali loco tali tpe ꝑpter honestatē ipius opis vel ꝑpter pacē vl' aliud tale ꝛ volūtas elicit actū volendi talia opa cōformiter iuxta dictamen intellect⁹. Scōs gradus est qn̄ volūtas vult facere opa iusta ꝫ recta dictamē predictū ꝛ ꝑpter hoc cū intētiōe nullo modo dimittendi talia ꝑ quocūqꝫ qō est cōtra rectā rōnem ꝛ nō ꝑ morte si recta ratio dictaret tale opus nō esse dimittendū ꝑ morte: puta si hō velit sic honorare p̄rem ꝫm predictū dictamē rectū loco ꝛ tpe ꝛc. cū intentōe ꝛ volūtate nō dimittendi illū hoiem ꝑ morte si imineret. Terti⁹ gradus est qn̄ aliqs vult tale op⁹ facere ꝫ rectā rōnez p̄dictā cū intētōe ꝛc. ꝛ ꝑpt̄ ꝫ vult tale op⁹ ꝫm circūstātias p̄dictas facere p̄cise ꝛ semel: qr est sic dictatū a recta ratione. Quart⁹ gradus est qn̄ vult illud facere ꝫm oēs ꝯditōes ꝛ circūstātias p̄dictas ꝛ p̄ter ꝫ ꝑpter amorē dei p̄cise: puta qr sic dictatuz est ab intellectu ꝙ talia opa sunt facīēda ꝑpt̄ amorē dei p̄cise. ꝛ ita vlr̄ est pfecta ꝛ vera virt⁹ moralis de qua scti loquunt̄. Q aūt sit ꝑprie virtus moralis. ptꝫ p̄mo: qr proprie generatur ex actibus moralibus ꝛ inclinat ad actus consimiles ꝛ dirigit in actibus respectu eorūdem obiectoꝝ. qō proprie pertinet ad virtutē moralem. Scōo qr vatiatio finis nō variat virtutē q̄tū ad moralitatē vel nō moralitatē: qr respectu diuersoꝝ finiū possūt esse diuerse virtutes morales ꝫ aūt solū variat̄ finis a tribus p̄mis gradib⁹. Tertio qr viciū oppositū est ꝑprie viciū morale. igit̄ istud est virtus moralis. Quitus grad⁹ qn̄ aliqs eligit facere tale op⁹ ꝛ nō p̄dictas cōditiōes excepto fine qn̄ indifferent̄ potest fieri ꝑpter deū tanq̄ propter finez aue propter honestatē vel pacem vel aliquid tale qō dico pro intentiōe p̄hi ꝛ propter hoc elicit tale opus facere actu imperatiuo formalit̄ nō tantū equiualenter. ꝛ si tunc velit actu imperatiuo formaliter facere vel pati aliquid quod ex natura sua excedit cōem statum hoim: ꝛ est contra naturalem inclinatōem. vel si tale op⁹ non excedit cōem statum hoim: nec est hoc cōtra inclinatōem naturalem q̄tum est ex natura actus: tn̄ ex circumstantia est cōtra inclinatōem naturalē. talis in quā actus impatus formalit̄ tale opus est gn̄atiu⁹ virtutꝫ heroyce vl' elicit⁹ a virtute heroyca ꝫm intentionem p̄hi ꝛ ꝫm veritatē ꝛ nullus alius bitus gn̄atus ex q̄buscūqꝫ alijs actibus est virt⁹ heroyca. Exempla p̄imi. aliquis vult actu imperatiuo formaliter morte sibi iminente pro defensione fidei siue combustione si di iminente sustinere mortem vel combustionē. Exemplum scōi aliquis habens iniusticiā pro nullo qō est contra rectā rōem vult deserere iusticiā ꝛ facere iniusticiā ꝛ post exponitur igni vel carceri perpetuo nisi faciat iniusticiā hoc nolle facere iniusticiā nō excedit cōem statum hoim: sed nolle sic q̄tum ad illā circumstantiā q̄ est recta rō vl'is excedit cōem statū hoim, si tūc ille citius vult actu im

peratiue formalit̃ executõez act⁹ exterioris q̄ deserat iusticiã ille vtiq̧ tã in primo actu q̄ in scd̃o est pfecte heroycus ⁊ nõ alius. Distinctio cõueralis istoꝝ actuũ ⁊ habituũ. ptꝫ p separabilitatẽ ipoꝝ. distinctio specifica pꝫ pmo p distinctiõem specificã obiectoꝝ partialiũ: qꝛ posito q̄ illa q̄ ponunt̃ circũstãtie virtutũ ⁊ ab alijs sunt obiecta ptialia ⁊ scd̃aria ipius act⁹ virtuosi: nõ qñ talia obiecta variant̃ fm spẽm actus ⁊ habitus coꝝ variantur fm speciem: sed act⁹ cuiuslibet gradus ascẽdẽdo hꝫ aliqd̃ obiectuꝫ ⁊ circũstãtiã spẽ qd̃ nõ hꝫ alius gradus inferior. Scd̃m ptꝫ: qꝛ q̄tũcunq̧ vn⁹ gradus augeret̃ in infinitũ nunq̄ inclinabit ad actũ alterius gradus: fꝫ illa q̄ sunt eiusdẽ spẽi pñt hic esse ctũ eiusdẽ spẽi. igit̃ ⁊c. Quarta distictio ẽ q̄ virt⁹ theologica accipit̃ large ⁊ stricte. large accipit̃ p virtutib⁹ acq̃sitis puta p fide acq̃sita spe acq̃sita: caritate acq̃sita. qꝛ isti act⁹ habẽt deũ p obiecto. stricte accipit̃ solũ p istis habẽtib⁹ ifusis. Quita distictio ẽ q̄ aliq̄s hitus ẽ intriſece bon⁹ moralit̃: aliq̄s itriſece malus et viciosus: aliq̄s neuter siue indifferẽs. Exẽpluꝫ primi velle orare pp̄ter honorẽ dei: ⁊ qꝛ preceptũ est a deo fm rectã rõeꝫ ⁊c. Exẽplũ scd̃i. velle orare pp̄ter vanã gloriã ⁊ ꝯ preceptũ dei et cõtra rectã rõem. Exemplũ tertij. velle simplr̃ orare sine aliq̄ circũstãtia dictata a rõe: qꝛ nec pp̄ter bonũ finẽ nec pp̄ter malũ finẽ: ⁊ talis actus siue sit iterior siue exterior solũ dicit̃ bonus denoiatõe extriſeca: ⁊ nullo mõ intriſece bon⁹ nec viciosus. Sexta distinctio est q̄ aliq̄s act⁹ est bon⁹ ex gñe vel malus aliq̄s ex circũstãtia aliq̄s ex pncipio meritorio. Exemplũ primi q̄tũ ad actũ bonũ ex gñe: sicut orare dare elemosinã siue velle talia facere absolute sine oi circũstãtia bona vel mala. Exẽplũ q̄tuꝫ ad actũ malũ vt furtũ facere velle fornicari absolute sine aliq̄ circũstantia bona vel mala de q̄bus dicũt phi ⁊ scti q̄ stat i noiata cõuoluta sunt cũ malicia. Exemplũ scd̃i. velle abstinere fm circũstãtias debitas ⁊ dictatas a recta rõne pp̄ter honestatẽ tanq̄ pp̄ter finẽ vel pp̄ter cõseruatõem nature vel pp̄ter aliũ finẽ quẽ intẽderet purus pagan⁹. Exẽplũ scd̃i q̄tum ad actũ malũ. velle fornicari cõtra rectã rõneꝫ loco indebito ⁊c. ⁊ pp̄ter libidineꝫ tanq̄ pp̄ter finẽ. Exẽplũ tertij. velle cõtinere fꝫ rectã rõeꝫ ⁊ fm circũstãtias ⁊ pp̄ter honorẽ diuinũ: qꝛ talis actus est deo accept⁹. Septima distictio est q̄ hitũ inclinantiũ ad act⁹ q̄dã sunt subiectiue in pte sensitiua ⁊ q̄dã i volũtate. Primũ ptꝫ p experiẽtiã de brutis ⁊ furiosis ⁊ infatuaris q̄ aliquos actus pñt elicere i absentia rerũ sensibiliũ nõ p intellectũ ⁊ volũtateꝫ: qꝛ in eis nõ est vsus rõnis. igit̃ p fantasiã ⁊ alias virtutes sensitiuas. Ħ nõ pt esse sine habitu genito ex actu q̄ habet̃ in pñtia illarũ rerũ: qꝛ impossibile est q̄ aliq̄d trãseat de ꝯdictorio in ꝯdictoriũ ⁊c. ſꝫ fantasia in talib⁹ ⁊ appetit⁹ sensitiu⁹ post pmũ actũ pñt aliquẽ actũ elicere qd̃ non possunt añ pmũ actũ igit̃ ex illo actu aliq̄d generat̃ i illo appetitu. nõ spẽs: qꝛ illa nõ ẽ ponẽda sicut alibi ptꝫ. si etiã ponat̃ illa precedit actũ ⁊ si etiã illa sola ponat̃ nunq̄ põt in actuꝫ in absentia rerũ si nõ habeat̃ act⁹ in eadẽ potẽtia in pñtia obiecti. Igit̃ ex illo actu causat̃ hitus aliq̄s in tali potẽtia. igit̃ ⁊c. Scd̃ꝫ mẽbrũ pbat̃: qꝛ hitus aliq̄s est simplr̃ virtus ⁊ pmo ⁊ nõ nisi volũtat̃: qꝛ nullus act⁹ gñatiu⁹ hit⁹ talis est pmo virtuosus nisi act⁹ volũtat̃. igit̃ ⁊c. Preterea si ħ nõ esset nisi pp̄t libertatẽ voluntatis q̄ nõ pt determinate iclinari ad vnã ptẽ ꝯdictõis vel pp̄ter ꝯformitatẽ eius ad rectaꝫ rõnem: qꝛ scꝫ nõ pt discordare a recta rõne. primũ nõ impedit: qꝛ fm oẽs caritas est ponẽda in volũtate ad eliciendũ actũ meritoriũ q̄ libere elicit̃: alit̃ nõ esset meritori⁹: ⁊ tñ inclinat voluntatẽ p modũ nature ad vnũ determinate. Nec scd̃ꝫ ipedit: qꝛ illud assumptũ falsum ẽ sic postea ptẽdit. Circa tertiũ articulũ pncipalẽ sũt q̄tuor articuli: pm⁹ est de ꝯnexiõe virtutũ inter se. Scd̃s de cõnexiõe earũ cũ virtutib⁹ theologicis. Terti⁹ de cõnexiõe earũ cũ hitibus ptis sensitiue. Quart⁹ est de ꝯnexiõe earuꝫ cũ prudentia. Quãtũ ad primũ articulũ est vna opinio thome pria. ij. q. lxv. q̄ aliq̄ sunt virtutes q̄ pficiũt hoieꝫ q̄tũ ad statũ cõeꝫ: scꝫ q̄tũ ad ea q̄ cõiter oi hoi cõueniũt cuiusmõi sunt q̄tuor virtutes cardinales. Quedã sunt q̄ pficiũt hominẽ q̄tũ ad statũ spãlem ⁊ q̄tũ ad illa q̄ ꝯueniũt hoi fm illũ statũ sicut magnificẽtia magnimitas q̄ ꝯueniũt hoi existẽti in dignitate prãte ⁊ honore ⁊ alijs virtutib⁹. Loq̄ndo de pmis dicit̃ q̄ ille sunt ꝯnexe. loq̄ndo de scd̃is dr̃ q̄ ille nõ sunt ꝯnexe. Quãtũ ad ꝯnexionẽ virtutũ cũ prudẽtia dicit q̄ prudẽtia nõ est sine virtutib⁹ moralibus: qꝛ prudentia est recta rõ agibiliũ q̄ pcedit ex finibus virtutũ. quere in Thoma. Item phs. vi. ethicoꝝ. malicia est corruptiua principij. principiũ autẽ est prudentia. igit̃ nõ stat cum vicio. Item. iij. ethicoꝝ. oẽs malus est ignorans. igitur scientia siue prudẽtia non stat cũ malicia. Contra istam opinioneꝫ primo qꝛ concedit propositũ: scꝫ q̄ nõ oẽs virtutes sunt nessario cõnexe: qꝛ ille q̄ perficiunt hominem in determinato statu non sunt connexe cum alijs que perficiunt hominẽ fm cõmunẽ statuꝫ. Scd̃o qꝛ impossibile est q̄ alicui occurrat materia vniꝰ virtutis q̄ pficit hoiem

Z Quarta distictio

ꝺ Quinta distinctio

π Sexta distinctio

Septima distictio

Circa tertiũ arti[culũ] sunt q̄tuor [articuli] incidentales

P Primus arti[culus] incidentalis [...] tat op. thome

Cõtra op. thome

sm oēm statū ⁊ nō alterius sicut possibile ē ꝙ alicui occurrat materia tēperātie ⁊ nō fortitudinis. ⁊ ꝑ ꝯñs potest se exercere circa materiā illius virtutis acq̄rendo tēperantiā ⁊ nō fortitudinē ꝑ rōnem suā. Tertio q: videt̄ ꝯdicere sibijpi: q: dicit ꝙ prudētia nō pōt esse sine virtutibus moralib⁹: ⁊ q̄ rōe pōt separari ab vna morali virtute: etiā ab alia. ⁊ ꝑ ꝯñs q̄ rōne nō pōt esse sine virtutib⁹ de p̄mo genere eadē rōne nō pōt esse sine virtutibus de scđo genere. Cōfirmat̄. q: nō ois prudens est ꝑfecte virtuosus.

Opinio gādēsis

Ideo est alia opinio henrici gandensis quotlib3. v q. vij. q: in acq̄sitōe virtutis sūt q̄tuor gradus: sc3 tēperantia ꝑseuerātia cōtinētia virtus heroyca: ⁊ in acq̄sitōe habit⁹ viciosi sunt alij q̄tuor gradus: sc3 icōtinētia intēperātia impseuerātia bestialitas sm p̄hm. vij. ethicoꝝ in principio. dicit eñ ibi in ꝯsione ad argumentū ꝙ aliq̄s pōt exerceri circa materiam vni⁹ virtutis ⁊ non alterius vt acq̄rat pseuerantiā ⁊ cōtinentiā ⁊ tēperantiā in duobus gradibus: sc3 q̄tū ad inchoatōem ⁊ augmētatōem: ⁊ nō quātū ad cōplementū ⁊ pfectiōem naturę in quo gradu simplr̄ meret̄ dici virtus absolute: nec etiā acquirit q̄tū ad virtutē heroycā ita ꝙ in eodē habitu numero ponit predictos quattuor gradus: et in duobus primis possunt esse nō connexe ⁊ aliquo mō in tertio gradu: s3 in tertio gradu pfecto ⁊ quarto necessario sunt cōnexe: q: sic req̄rit̄ cōnexio aliarum sic fulcimentū: q: nō pōt diu cōseruari nisi fulcirēt̄ nec diu psistere ab sq3 alijs eam fulcientibus. Pro ista opinione arguit̄ multiplicit̄ tangā rōnes aliquas.

Probatur primo

Primo sic. nō est vera aliq̄ virtus q̄ in cōtrariū sui suo obliquori potest.

Secundo

Scđo: q: vna sine alia delectabilit̄ opari nō pōt.

Tertio

Tertio: q: vna nō pfecte ꝑducit̄ ad finē virtutis sine alia.

Quarto

Confirmat̄: q: virtus est q̄ habentē pficit ⁊ opus eius bonū reddit.

Quinto

Preterea sexto ethicoꝝ virtutes sūt sorores.

Sexto.

Itē Augl. vi. de trini. ca. viij. Itē Greg. l. x. moraliū q̄re h̄ ⁊ alia in gandensi ⁊ Job.

S Contra gādēsem

Contra istā opinionē q: multiplicit̄ peccat. primo q: male allegat p̄hm: q: nō ponit nisi tria mēbra. Illō patet in principio. vij. vbi cōtinentiā tēperantiā virtutē heroycā ex vna pte ⁊ ex alia parte ponit icōtinentiā maliciā ⁊ bestialitatē: sed caplo. ix. ⁊ x. ponit quartā sc3 pseuerantiā ⁊ cōtinentiā ex vna parte ⁊ ex alia parte pōit mollicię ⁊ incōtinentiā. Et distinguit̄ inter ista: q: continētia ⁊ icōtinentia sunt circa delectationes: pseuerantia ⁊ mollicies sunt circa tristicias. Unde dicit sic. ix. caplo. hic aūt circa delectationes incontinēs. hic aūt cōtinens est circa tristicias mollis. hic autē pseuerans. qđ sic intelligo. Nā cōtinens est ille q̄ h3 prauas cōcupiscentias ⁊ delectatōes in appetitu sensitiuo ⁊ nō sequit̄ eas: sed sequitur rectā rōnem Incōtinens qui dimittit rōnem ⁊ sequitur illas delectatōes: ⁊ ideo cōtinentia ⁊ incōtinētis habent fieri ꝑpe circa delectatōes carnis Perseuerans est ille q̄ habet virtutē: sed i illa aliqñ pseuerat cu3 tristicia ꝑpter aliqđ extrinsecū annexū materie illius virtutis. Mollis ē ille q̄ ꝑpter aliqđ extrinsecū ex quo sequit̄ tristicia dimittit actū virtutis q̄ non vult illū actū exercere cum tristicia. Exemplū. si aliquis esset virtuosus surgēdo ad matutinas ad laudandū deū: ⁊ si esset frigidus vel piger vel aliquid tale sibi accideret: ⁊ exerceret tunc actū illius virtutis hoc esset cū quadā tristicia: ⁊ diceretur talis pseuerans cōtinuando actū virtutis si aūt dimitteret actū virtutis ⁊ non exerceret illū: q: nō vult talem actū exercere cū tristicia tunc diceret̄ mollis. Nā aūt bestialitas distinguat̄ per oppositū a virtute. pt3 ꝑ p̄hm caplo vij. dico aūt bestiales ⁊c̄. quomō autē isti gradus quos ponit p̄hs distiguunt̄ patebit postea Scđo deficit: q: ponendo ꝙ essent gradus tales in virtute sicut nō sunt adhuc nō valet qđ dicit de cōnexione. Primo q: possibile est materiā vnius virtutis occurrere ⁊ nunq̄ alteri⁹ ⁊ ꝑ ꝯñs circa materiā illius virtutis pōt gñari virtus in gradu heroyco sine aliqua alia virtute maxime cū sm eu3 isti sint gradus vnius q̄titatis ⁊ vna pōt augeri vsq3 ad gradū supremū possibilē sibi sine alia q̄n non occurrat materia alterius. Preterea. virtus sufficit ad fulciendū seipam sine quacūq3 alia. igitur añs p3 quia stante vicio opposito illi virtuti q̄uis nō in cōplemento sufficit. igitur sine alia virtute sufficit. patet eñ ꝑ experientiā ꝙ aliquis intēperatus citra cōplementū intēperātie potest velle exercere opera iusticie ⁊ facere. igit̄ multomagis pōt talis opera exercere sine intēperantia: ideo dixi in cōplemēto: q: tūc aliq̄s est in cōplemento vicij q̄ñ ꝑpter actum viciosum vult oio deserere actū virtuosū: ⁊ iō intēperātia in tali gradu nō stat cū iusticia. Preterea. q̄ñ aliqua cā est nata generare aliquē effectu3 augmentabilē illa approximata generabit et ꝑducet ad perfectionem causatū q̄tu3 potest ⁊ sic est de causis generatiuis vnius virtutis sine alia. Preterea. sm istam viā multi sancti ⁊ cōfessores nō habuissent aliquā virtutē moralem perfecte: quia multi fuerūt quibus nunq̄ materia fortitudīs occurrebat nec materia regiminis. Si dicas ꝙ occurrebat eis i cognitione ⁊ fuerunt parati mortem sustinere si materia eis occurrisset: ⁊ eodē mōad bū regēdū

Contra, forte nunq̄ dubitabāt de materia for
titudinis nec de regimine nisi forte tantū i ge
nerali saltē hoc est possibile. ⁊ sic cogitare nō
sufficit ad virtutē moralē in speciali: q2 ad illā
requirit̄ prudentia in speciali sicut prius dcm̄

Z Prima conclusio ꝑ primo articulo incidentali

est. Ideo respondeo ad istū articulū ⁊ sit hec
prima cōclusio ꝙ virtutes oēs generales cō
nectunt̄ in quibusdā principijs vniuersalibus
puta oē honestū est faciendū oē bonū est dili
gendū oē dictatū a recta rōne est faciēdum q̄
pñt esse maiores ⁊ minores i sillogismo practi
co cōcludēte ꝯclusionē pticularē cui⁹ noticia
est prudētia imediate directiua i actu virtuo
so ⁊ pōt idē pncipiā nūero esse maior cū diuer
sis minoribus acceptis ad cōcludendū diuer
sas ꝯclusiones particulares quarū noticie sūt
prudētie directiue in diuersis actib⁹ virtuosis
sicut de ista ꝯclusione dcm̄ est diffuse i reporta
tōibus i materia morali q̄re ibi.

V Scda cōclusio

Scda cōclu
sio est ꝙ vna virtus pfecta sufficiēter cū volū
tate ⁊ recta rōne siue prudētia inclinat ad pri
mū actū alterius v̄tutꝫ q̄ est gn̄atiuus illi⁹ vir
tutis ⁊ intelligo per virtutem perfectam in
scdo ⁊ quarto gradu de q̄bus supra dcm̄ est: q2
si aliquis vult aliq̄d solū q2 est dictatū a recta
rōne q̄tū ad tertiū gradū: vel quia soluꝫ est di
etatū a rōne recta ⁊ ꝓpter honorē diuinū: tūc
vult oīne dictatū a recta rōne: ⁊ ita dictāte re
cta rōne ꝙ actus virtuosus sit eliciendus cir
ca materiā alterius virtutis: statim illa virtus
licet sit alterius spēi in vno gradu vel in alio
inclinat tn̄ sufficient̄ voluntatē ad eliciendū
actū primū alterius virtutis. Exemplū. pꝫ de
iusticia ⁊ temperantia. Et si queras vtrū vir
tus in scdo gradu inclinat sufficient̄ mō predi
cto ad primū actū alterius virtutis. Rn̄deo. ꝙ
aliq̄n inclinat ⁊ aliq̄n non. vniuersaliter enim
q̄n occurrit materia alterius virtutis cum ali
qua circunstātia repugnāte cōseruatiōi istius
virtutis in scdo gradu sicut in tertio vel in q̄r
to. q̄n aūt occurrit cū circūstantijs impertinen
tibus tūc nō inclinat. Exempluꝫ. si enī aliquis
sit iustus ⁊ iminēat sibi mors: nisi faciat actuꝫ
iusticie talis iusticia in scdo gradu iclinat sta
tim modo predicto ad actū p̄mū fortitudinis
q2 actus illi⁹ virtutis est nolle deserē iusticiaꝫ
ꝓ aliquo qd̄ est cōtra rectā rōnem. ⁊ iō si recta
rō dictet ꝙ citi⁹ sit sustinēda mors q̄ fiat act⁹
iniusticie: stati illa iusticia i tali gradu incliat
ad actū p̄mū fortitudinis: s̄ si aliq̄s hēat iusti
ciā i p̄dicto gradu ⁊ iminēat sibi mors nisi fa
ciat actū intēperātie puta nisi fornicet̄ ibi nō
inclinat iusticia i gradu p̄dicto ad p̄mū gra
dū tēperātie: q2 pōt primā iusticiā ꝯseruare s̄ꝫ
rectā rōnem ⁊ tn̄ facere actū intēperātie: q2 h̄

nulla est repugnātia inter actus nec inter cir
cūstātias actuū. Sed vtrū iusticia in p̄mo gra
du inclinat ad p̄mū actū alteri⁹ virtutis. Rn̄
deo ꝙ nō: q2 pōt aliq̄s velle facere opera iusta
ꝯformit̄ recte rōni absqꝫ h̄ ꝙ plus inclinet̄ ad
volendū actuꝫ tēperantie cōformit̄ rōni recte
q2 tā isti actus q̄ circūstātie actuū sunt impti
nētes adinuicē. Et iō habitus a quo dicit̄ vn⁹
actus nō inclinat ad aliū actū impertinentē. De
hac ꝯclusione scꝫ quō vna virt⁹ inclinat ad a
ctū p̄mū alteri⁹ q̄re vbi supra. Si q̄ras vtruꝫ
iusticia s̄m quā virtus heroyca inclinat suffici
enter ad actū alteri⁹ virtutis. Rn̄deo ꝙ aliq̄n
inclinat ⁊ aliq̄n nō. nā occurrēte materia alte
rius virtutis cū alia circūstantia necessario se
quēte iusticiā nihil repugnāte: puta si aliqueꝫ
oporteret deserere actū iusticie vel facere ho
nesti vel sustinere carcerē ibi inclinaret suffi
ciēter ad actū fortitudinis. si aūt occurrat ma
teria virtutis cū circūstātijs oīno impertinenti
bus: puta si oporteret aliqueꝫ bona sua ꝑdere
nisi faceret actū intēperātie in tali casu nō in
clinat sufficient̄. Si q̄ras vtrū iusticia in vno
gradu inclinat ad actū iusticie in alio gradu.
Rn̄deo. primus gradus nō videt̄ inclinare ad
scdm̄: q2 scds h̄ꝫ circūstantiā oīno impertinentē
ad p̄mū nec sequētē: nec repugnātē sibi: nec
eadē rōne scds inclinat ad tertiū nec ad q̄rtū
s̄ tā scds q̄ tertius q̄ quartus inclinat ad q̄n
tū: puta ad heroycā.

X Tertia cōclusio

Tertia cōclusio ē ꝙ nul
la virtus moralis in quocunqꝫ gradu necessa
rio coexigit aliā virtutē i quocūqꝫ gradu h̄ ꝓ
bat̄: q2 aliq̄s pōt se exercitare circa materiam
vni⁹ virtutꝫ i quocūqꝫ gradu supradicto absqꝫ
hoc ꝙ exerceat se circa materiā alteri⁹ virtutꝫ
q2 possibile ē ꝙ nō occurrat materia cuiuscūqꝫ
alteri⁹ virtutꝫ: ⁊ nō videt̄ rō maior q̄re pt se ex
ercitare i vno g̃du q̄ i alio: ⁊ ita i quolibꝫ vel i
nullo si quecūqꝫ occurrat mat̄ia alteri⁹ virtutꝫ
h̄ accidit.

Y Quarta cōclusio

Quarta ꝯclusio ē ꝙ duo p̄mi gra
dus virtutꝫ stāt cū vicio ꝯtrio alteri⁹ virtutis ⁊
recto iudicio rōnis: nō tn̄ respectu illi⁹ virtutꝫ
q̄ stat cū vicio: s̄ respectu alteri⁹ virtutꝫ cū cui⁹
opposito stat ista virt⁹: ⁊ sil'r stat cū vicio oppo
sito ⁊ errore rctū alteri⁹ virtutꝫ: ⁊ h̄ q̄tūcūqꝫ vir
tus i illis g̃dibus itendat̄. p̄ma ps ꝓbat̄ p ex
periētiā: q2 aliq̄s pōt tēpate agere s̄m duos p̄
mos g̃d⁹ tēperātie: ⁊ tn̄ velle iniuste agere etiā
dictāte rōe recta: q2 talia opa iniusta nō sunt
faciēda: s̄ opposita sunt facienda ⁊ stante rōe
recta tā respectu tēperātie q̄ respectu iusticie
potest aliquis ꝓpter libertatē voluntatis vel
le oppositū vnius sicut post patebit. ⁊ ita po
test velle facere opera iniusta ⁊ post esse iniu
stus. Preterea, q̄n aliquis act⁹ sine circūstan

tijs stat cũ aliquo actu idem actus, saltem ge nere nõ dico numero: q̄r nõ potest esse idẽ act⁹ numero primo sine circũstantijs ⁊ postea cum circũstantijs: scʒ cũ eodẽ actu cũ circũstantijs impertinentibus. hoc p̄tʒ: q̄r si stat cũ eo sine circũstantijs nõ potest repugnare sibi nisi ꝓpter aliquã circũstantiã repugnantẽ circũstantie alicui illius virtutꝭ: puta si aliquis vellet facere opera iniusta ⁊ inhonesta vel cõtra rectam rõnem: hoc videt̃ repugnare inter actum temperantie in primo gradu ⁊ scd̃o ⁊ inter actũ iniusticie: quia actus temperantie tam in primo q̄ in scd̃o elicit̃ propt̃ honestatẽ: ⁊ quia conformis recte rõni. ⁊ ideo ille qui elicit̃ quia inhonestus vel quia contra rectã rõnem videt̃ repugnare alteri actui propt̃ istas duas circunstantias. igit̃ ablata omĩ repugnantia int̃ circunstantias ⁊ stante impertinentia inter eas videt̃ q̄ isti actus possunt equalit̃ simul stare sicut quando vnus fuerit sine circũstantijs. p̄tʒ igit̃ maior: sed probat̃ minor: q̄r velle facere actũ temperantie prout est actus indifferens ⁊ sine circũstantijs stat cũ actu vicioso volendi facere opera iniusta sicut p̄ʒ p̄ experientiã: ⁊ potest primo elici actus in primo gradu ⁊ scd̃a cũ circumstantijs oĩno impertinentibus: vt si aliquis vellet facere opera iusta: q̄r nociua proximo vel destructiua fame vel hmõi vbi ponuntur circũstantie oĩno impertinentes a circũstãtijs tẽperantie: q̄r virtus temperãtie in predictis gradibus põt stare cũ iniusticia. Scd̃a pars p̄tʒ: q̄r si iniusticia potest stare cũ tẽperantia ⁊ recta rõne respectu iusticie: multomagis põt stare cũ errore in rõne respectu iusticie: puta si rõ erronea dictaret q̄ talia opera iniusta non sint mala: sed bona ⁊ honesta. Quinta conclusio est q̄ tertius gradus virtutꝭ nõ stat cum vicio opposito alteri v̾tuti ⁊ recto dictamĩe respectu illius virtutꝭ: sed si sit ignorantia in rõe vel error respectu alterius virtutꝭ: tunc potest stare cũ vicio opposito. prima pars probat̃: q̄a q̄n aliquid est volitũ q̄r aliquale: precise nihil scitũ esse tale põt esse nolitũ. Exemplũ. si diligo forte q̄r est homo est ipossibile est stante prima dilectõe q̄ ego odiã cũ vel aliquẽ quẽ scio esse hoiem: ⁊ p̄ ꝯñs diligo oẽm quẽ scio esse hominẽ: q̄r aliter sequeret̃ q̄ diligo oẽm quẽ scio eẽ hoĩeʒ p̄ primã ꝓpositõem: ⁊ tñ odirẽ aliquẽ quẽ scio esse hoiem. qd̃ includit ꝯdictõem. Sʒ in tertio gradu diligo vel volo facere opera iusta precise q̄r conformia recte rõni: ergo impossibile est q̄ sciam aliquid esse cõforme recte rõni: ⁊ tñ q̄ nolim illud. Si dicas q̄ lʒ nõ possuʒ nolle dictatũ a recta rõne: tñ possum velle oppositũ illius dictati: puta possum velle actũ incõtinentie q̄tũcũq̄ rõ dictet cõtinentiã esse volendã. Nunc aũt viciũ nõ tñ generat̃ ex actu nolẽdi cõtinẽtiã: s actu volẽdi icõtinẽtiã igit̃ ⁊c̃. Rñdeo q̄ stãte prima rõne ⁊ recta volitõe ipossibile est aliquẽ velle actũ incõtinẽtie propt̃ repugnantiã formalẽ: q̄r si vult facere actũ iusticie propt̃ honestatẽ ⁊ precise: q̄r sic est dictatus a recta rõne: tunc ꝯsequent̃ vult necessario oĩe dictatũ a rõne recta stãte prima volitõe. ⁊ p̄ ꝯñs si dictat̃ a rõne q̄ sit cõtinendũ propt̃ honestatẽ necessario vult illũ actum igit̃ non põt simul velle oppositũ: q̄r volitões taliũ oppositoꝝ sunt opposite. Si dicas q̄ tũc ista scd̃a volitio respectu cõtinẽtie nõ est act⁹ virtuosus: q̄r nõ est in p̄tãte voluntatꝭ. Rñdeo q̄ sic q̄tenus põt suspẽdere p̄mũ actũ. Scd̃a pars cõclusiõis p̄tʒ: q̄r si aliq̄s ignoret actũ incõtinẽtie esse malũ vel erret credẽdo illũ actũ esse bonũ: tunc cã p̄mo actui illius voluntatꝭ. ⁊ tali errore potest stare viciũ oppositũ alteri virtuti: q̄r hic nõ videt̃ aliq̄ repugnãtia. Sexta cõclusio est q̄ iusticia in quarto gradu cũ nullo vicio stat: nec error culpabilis hoc probatur quia si aliqd̃ viciũ staret aut illud esset peccatũ ex ignorantia vl̃ malicia vel ex passione. nõ primũ q̄r illa ignorantia esset vincibilis aut invincibilis. si scd̃o modo: tunc nõ est ignorãtia culpabilis. si vincibilis: tunc necessario vincit ⁊ amouet ĩpedimẽtũ si diligit deũ vel honoreʒ dei ordiate. nõ scd̃o mõ nec tertio: q̄r si sic seq̄t̃ q̄ aliq̄d plus diligeret̃ q̄ deus ⁊ ita corrũpet̃ illa virt⁹ q̄ diligo aliq̄d ꝓpt̃ amorẽ dei ordinate. Septima ꝯclusio ẽ q̄ iusticia in q̄nto gradu ꝓut est virt⁹ heroyca p̄fecta in vno xp̄iano secũ aliqd̃ viciũ nõ cõpatit̃ nisi talẽ actũ impar et ꝓpt̃ honorẽ dei nec d efectũ culpabilẽ propter eandẽ cãm cũ virtus heroyca alicui⁹ p̄hi bene cõpatit̃ viciũ aliqd̃: q̄r sunt alterius spẽi q̄r vna hʒ hẽ ꝓ obiecto alia nõ. Quãtũ ad scd̃m articulũ isti⁹ tertij articuli sit ista p̄ma cõclusio virtutes morales in tribus p̄mis gradibus nõ ncẽrio coexigũt v̾tutes theologicas stricte vl̃ large acceptas. h̄ p̄tʒ: q̄r theologice virtutes non possunt haberi sine cognitione finis in particulari eo modo quo cognoscitur pro statu isto in conceptu sibi proprio: sed virtutes morales in predictis gradibus possunt acquiri sine tali cognitione finis: sicut patet in simplici pagano qui potest talia facere sm rectam rõnem sine inuestigatiõe ad habendũ cõceptũ propriũ de rõne finis. igit̃ ⁊c̃. Secũda conclusio q̄ duo primi gradus stant cum contrarijs virtutũ theologicarum. hoc patet: quia stant cum dubitatione ⁊ dissensu respectu credendorũ: patet in dubio philosopho ⁊

Z
Quinta cõclusio

AA
Sexta conclusio

BB
Septia cõclusio

CC
Scd̃i articuli incidentalis
Prima cõclusio

DD
Scd̃a conclusio

cũ desperatiõe:q: nullus sperat qđ nõ credit: ⁊ cũ odio dei:quia potest virtuosus perfecte in predictis gradibus odire sectã xpianoꝝ. Preterea.nõ est maior cõnexio virtutũ moraliũ ⁊ theologicarũ ꝙ vnius virtutis ad aliã:nec maior repugnantia inter virtutes morales in predictis gradibus ⁊ vitia opposita virtutũ theologicarũ ꝙ inter vnã virtutẽ moralẽ ⁊ vitiũ oppositũ alteri virtuti:sed vna virtus moralis in predictis gradibus stat cũ vitio opposito alteri virtuti.ergo codẽ modo in proposito.

EE
Tertia cõclusio

Tertia ɔclusio est ꝙ virtus moralis in tertio gradu nõ cõpatit̃ secũ contrariũ virtutis theologice nisi propter defectũ rõnis.probat̃ per oĩa sicut quinta conclusio alterius articuli:ĩõ nunc supersedeo.

FF
Quarta cõclusio

Quarta cõclusio est ꝙ virtus moralis i quarto gradu coexigit virtutes theologicas ⁊ hoc de potentia dei ordinata.Ħ ptʒ:quia nõ potest esse amor creature vel alicuius creati propter deũ nisi talis amor deũ sup oĩa:q: propter vnũqđq; ⁊c̃.talis autẽ amor de potentia dei ordinata nõ põt esse sine fide spe ⁊ caritate ĩfusis:nec sine eis aliquomodo acq̃sitis.

GG
Quinta ɔclusio

Quinta cõclusio est ꝙ virtus theologica in quinto gradu q̃ est heroyca perfecti xpiani coexigit necessario de potẽtia dei ordinata virtutes theologicas non aũt virtus heroyca phi. primũ ꝓbat̃ q̃tũ ad primã partẽ sicut precedens cõclusio. ꝓbatur etiã q̃tum ad scđam partẽ:q: ipe nõ imperaret talẽ actũ ꝓpter honorẽ dei:nec diligeret deũ sup oĩa ⁊c̃.

HH
Sexta conclusio

Sexta cõclusio est ꝙ virtutes theologice nõ necessario coexigũt oĩs alias virtutes morales sunt tamẽ cause sufficiẽtes mediãtibus actibus suis:vbi cõcurrunt tam virtutes theologice acquisite ꝙ infuse:q: infuse sine acquisitis nõ inclinãt ad actũ virtuosum cũ recta ratiõe si occurrat materia virtutis moralis ad causandũ actũ virtuosum.hec cõclusio probat̃ q̃tum ad primã partẽ:q: rectitudo circa finẽ põt esse sine rectitudine circa ea q̃ sũt ad finẽ.potest enĩ aliquis credere articulos fidei sperare speranda ⁊ ordinate diligere deũ:⁊ si nullã creaturã diligit vel diligat:sed virtutes morales in tribus gradibus maxime inclinant ad actus rectos circa creaturã precise ⁊c̃.sed virtutes theologice stricte sumpte nõ infunduntur de potentia dei ordinata alicui adulto habẽti vsum rõnis sine virtute morali in quarto gradu ⁊ in eo requirit̃ bonus motus precedẽs. Scđa ps ptʒ q: q̃ habet virtutes theologicas infusas ⁊ acquisitas occurrẽte materia virtutis ⁊ dictãte rõne ꝙ actus virtuosus sit eliciendus:stati ille virtutes cũ recta rõne inclinãt sufficiẽter ad talem actũ virtuosũ.⁊ hoc est qđ dicit gregorius ꝙ ꝓbatio dilectiõis exhibitio est opis ⁊ ex hoc sequit̃ ꝙ virtutes theologice marie infuse nõ possunt diu conseruari sine illis virtutibus:quia ratione dictante ꝙ actus virtuosus sit eliciendus occurrente materia ⁊ alijs inclinatõibus modo predicto:⁊ ipo nõ eliciente statim demerẽtur conseruatiõem virtutum theologicarũ.

II
Septima cõclusio

Septima cõclusio ꝙ virtutes theologice nullũ viciũ morale compatiunt̃. Ħ ptʒ q: rectitudo circa finẽ vltimũ repugnat oĩ difformitati circa ea q̃ sunt ad finẽ:q: si nõ aut illa difformitas procedit ex ignorantia vincibili:⁊ tunc vincit si potest aliter nõ est rectitudo circa finẽ:aut inuicibili:⁊ tunc non est culpabilis:aut procedit ex malicia ⁊ passiõe siue sic siue sic.destruit̃ rectitudo circa finẽ vltimũ ptʒ etiã ꝙ si recte diligit deũ diligit deũ super oĩa.qui habʒ autẽ aliqđ vitiũ diligit obiectuʒ illius plusꝙ deũ:ista non stant simul. Ptʒ tertio:quia qui recte diligit deũ:diligit omne qđ deus vult diligi. similiter odit omnia que deus vult odiri.⁊ si sit viciosus:tunc non diligit omne qđ deus vult diligi:quia non virtutem quam deus vult diligi. similiter diligit aliqđ qđ de⁹ nõ vult diligi sicut vitiũ hec repugnãt patet igitur maior scilicet si sit maior difformitas circa ea que sunt ad finem procederet illa ex ignorantia vel malicia ⁊c̃.igitur nõ stant simul.

KK
Octaua cõclusio

Octaua conclusio est ꝙ virtutes theologice stricte sumpte compatiuntur secum vicia moralia habitualia:sed non actualia.Ħ theologice acquisite non compatiunt̃ habitualia nec actualia.prima pars patet de adulto viciosq nunc baptisato cui infunduntur virtutes theologice:⁊ tamen vicia habitualia non corrumpũtur:quia pronũ sentit se adhuc post baptismũ ad actus viciosos.igitur remanet habitus inclinans equaliter:nũc sicut prius. Secunda pars patet:quia quilibʒ actus vitiosus corrumpit moraliter illas virtutes demeritorie:quia non stant simul rectitudo circa finẽ. et difformitas circa ea que sunt ad finem. patet ex conclusione precedenti. Tertia pars patet:quia vniuersalit̃ vbi actus aliquoꝝ habituũ repugnant ipi habitus repugnant:sed actus vicioꝝ moraliũ ⁊ virtutũ theologicarũ acquisitatuʒ repugnant:quia actus caritatis acquisite est diligere deũ super oĩa actus autẽ viciosus est plus diligere aliquid ꝙ deuʒ:⁊ diligere aliquid qđ deus nõ vult diligi vel odire aliquid quod deus non vult odiri.

LL
Tertij articuli secũdi p̃ma conclusio

Circa secundum articulum huius tertij articuli principalis sit hec prima conclusio. Quod nulla virtus moralis necessario coexigit habitum consimilẽ in parte sensitiua.hoc ptʒ: q: q̃ticunq;

actus eliciatur in appetitu sensitiuo generati ui habituum: tñ põt esse tãta rebellio carnis ad spm̃ q causatio talis habitus põt oĩno impedi-ri. Exemplũ de paulo q̃ habuit stimulũ carnis q̃ nõ potuit ab eo naturalr̃ p act⁹ naturales au-ferri sicut satis pz: ⁊ tñ ipe fuit castus ⁊ tẽpe-ratus. Preterea. qñ duo cõtraria generant̃ au-gmentant̃ vel cõseruant̃ ex distinctis causis: q̃tũcunq; vna cã sit approximata fortior pote-rit impedire eã. igit̃ q̃tũcunq; cã generatiua habitus virtuosi denoĩatiue aproximet̃ in ap-petitu sensitiuo q̃ aliqñ põt esse voluntas ⁊ vo-litio: q: nõ videt̃ incõueniẽs q volũtas causet ⁊ cõseruet aliquẽ habitũ in parte sensitiua si-cut in q̃rto dicet̃: aliqñ actus imperati a volũ-tate generant talẽ habitũ sicut pz de actib⁹ tẽperantie ⁊ alijs virtutibus q̃ requirunt act⁹ in parte sensitiua: tñ cã cõtraria impediẽs po-test esse ita fortis q totã illã actiuitatẽ destru-at ⁊ generatõem habituũ ipediat. ⁊ hoc aliqñ põt esse cibus bonus aliqñ bona cõplexio na-turalis sicut calor vel sanitas vel aliquid tale

MM
Secunda conclusio

Secunda cõclusio q q̃cunq; habitus partis sen-sitiue inclinãs ad opera bona ex gñe sicut ha-bitus partis sensitiue inclinãs ad tẽperate cõ-edendum cõpatit̃ secũ q̃dcunq; vitiũ in volũ-tate ⁊ cõtrariũ virtuti volũtatis respectu illi⁹ obiecti. q aũt secũ cõpatiat̃ vitiũ disparatũ q̃d respicit aliud obiectũ oĩno. pz: q: nulla est re-pugnãtia. Q aũt cõpatit̃ vitiũ oppositũ vir-tutis: q̃d respicit oppositũ istius habitus. p-bat̃: q: talis actus in parte sensitiua põt indif-ferẽter fieri bona intẽtõe ⁊ mala ꝑpter malũ finẽ conformiter recte rõni vel difformiter ⁊ si primo fiat bona intẽtõne. tunc stat cũ virtute in volũtate inclinãte ad illũ actum si post fiat mala intẽtõe: tũc corrũpit̃ virtus ⁊ generat̃ vitiũ ⁊ semp stat idẽ habitus in appetitu sen-sitiuo q̃ est virtuosus ⁊ vitiosus denoĩatõe ex-trinseca ⁊ non intrinseca põt primo denoĩari virtuosus post vitiasus stante semp eodẽ actu vniformit̃ nõ variato in appetitu sensitiuo ꝑ-pter solã variatõem actus volũtatis.

NN
Quantũ ad articulũ quartum
Prima cõclusio

Quan-tũ ad quartũ articulum huius tertij argumẽti sit hec prima cõclusio. nulla virtus moralis nec actus virtuosus est possibilis sine oĩ prudẽtia q: nullus actus est virtuosus nisi sit cõformis recte rõni: q: recta ratio ponitur in diffinitiõe virtutis scd̃o ethicoꝝ. igitur q̃libet actus ⁊ hi-tus virtuosus necessario requirit aliquaz pru-dentiã. Et si queras vtrũ post generatõem vir-tutis possit elici actus virtuosus sine actu pru-dentie. Respondeo q nõ. q: nullus virtuose a-git nisi sciens agit ⁊ ex libertate. et ideo si ali-quãdo talis actus voluntatis eliciat̃ a tali ha-bitu sine actu prudentie: ⁊ nõ diceretur virtu-osus nec est: sed magis vitiosus sicut actus ap-petitus sensitiui habituati sicut in fatuis. pz q aliqui volunt q̃d prius virtuose voluerũt ꝑ-pter habitũ derelictũ in volũtate q̃ iclinabat ad actus virtuosos qñ sunt i bono statu: ß nũc nõ est actus virtuosus: q: nec est talis lauda-bilis nec vituperabilis ꝑpter actus suos. ⁊ ra-tio est: q: nescit quid facit eo q̃d nõ habet pru-dentiã sine rectã rõnem. Si q̃ras de actu pru-dentie in quo genere cause se habet ad actum virtuosuz. Ex quo necessario requirit̃ per te et effectus sufficiẽter dependet ex causis suis es-sentialibus. igitur ⁊c̃. Rñdeo q est causa effi-ciens necessario requisita ad actũ virtuosum sine qua impossibile est actũ esse virtuosuz sta-te ordinatiõe diuina q̃ nunc est: ita q ad actuz virtuosum necessaria requirit̃ actiuitas act⁹ prudentie ⁊ actiuitas voluntatis: ita q ille due cause sunt cause partiales cuz deo respectu a-ctus virtuosi.

OO
Secunda cõclusio

Secunda ꝯclusio est q prudentia primo nõ põt esse sine oĩ actu virtuoso ⁊ habi-tu. ꝓbat̃ sic: ille actus q̃ primo cõformat̃ alte-ri ⁊ q̃ de necessitate ponit̃ posito altero nõ est primo virtuosus formaliter. hoc pz: q: ille act⁹ q̃ necessario cõformat̃ alteri nõ est primo lau-dabilis nec ꝑpter illũ laudamur nec vitupera-mur. patet etiã p exempluz de actu appetitus sensitiui q̃ necessario ponit̃ posita apprehẽsio-ne sensitiua: q̃ nõ est primo laudabilis: ß si act⁹ virtuosus necessario poneret̃ posita recta rati-one necẽrio ꝯformaret̃ sibi. ⁊ sic ille act⁹ nõ eẽt primo virtuosus: ß act⁹ intellect⁹ cui⁹ oppositũ ẽ supra ꝓbatũ. Secũdo sic. act⁹ q̃ de necessitate elicit̃ altero elicito: nõ est primo in ptãte volun-tatis: q: qñ ad primũ necessario sequit̃ scd̃z: tũc scd̃m nõ est in ptãte volũtatis nisi primũ sit in ptãte volũtatis: ß si volitio necessario ꝯforme-tur rõni posita rõne necessario sequit̃ volitio. igit̃ act⁹ volũtatis nõ est in ptãte volũtat̃ nisi q: act⁹ intellect⁹ est i ptãte volũtat̃. ꝯñs ẽ fal-sum: q: act⁹ itellect⁹ nõ est primo virtuosus nec est i ptãte volũtat̃: q: act⁹ primo ⁊ essentialit̃ et intrĩsece virtuosus nõ põt idẽ manẽs esse viti-osus: ß actus intellectus idẽ manẽs põt. igr̃ ⁊c̃. Assumptũ pz: q: aliq̃s primo itelligẽs aliquid cũ bona intẽtõe põt eũdẽ actũ ꝯtinuare cũ ma-la intẽtõe iste actus intelligẽdi idẽ nũero ma-nẽs est primo virtuosus ⁊ post vitiosus. igit̃ nõ est primo virtuosus nec ẽ in ptãte volũtatis pri-mo.

PP
Euasio

Si dicat̃ q ꝓpositio particularis nõ põt sciri cũ mala intentõe ꝑpter certitudinẽ ⁊ re-ctitudinẽ.

Instantia

Cõtra. tanta est rectitudo in ꝓpo-sitõne vli sicut in particulari ⁊ certitudo. igi-tur si vna potest sciri mala intentione et alia

Tertio sic sm oĩes theologos aliqđ est pctm ex malicia aliqđ ex ignorantia. Tũc quero an peccans ex malicia habet noticiã tã vniuersalẽ ꝙ particularẽ aut tm̃ vniuersalẽ si pmo mõ habet ꝓpositũ: qꝛ habẽs tã vniuersalẽ ꝙ particularẽ noticiã põt ex malicia facere ꝯtra vtrãq;. si scđo mõ ita peccãs ex ignorantia hꝫ noticiã vniuersalẽ sicut peccãs ex malicia: qꝛ peccans ex ignorãtia scit tales maiores oẽ iustuꝫ est faciendũ oẽ bonũ est faciẽdũ oẽ qđ deo placet ⁊c. ꝫ ignorat minores puta ꝙ ꝫ est iustũ: ꝫ est honestũ: ꝫ est placitũ deo. si igitur peccans ex ignorantia nõ tunc plus sciret equalem scientiã haberet peccãs ex malicia ⁊ ignorantia ⁊ ita equaliter vnꝰ peccãs ex malicia sicut alius igit̃ eodẽ modo. Si dicas in sciẽtia vniuersali sunt gradus. Contra. aut itelligis ꝙ sunt gradus respectu eiusdẽ ꝓportionis: qꝛ scientia in peccãte ex malicia est intensior ꝙ in peccante ex ignorantia. ⁊ hoc nihil ad ꝓpositũ: qꝛ siue intensior siue nõ semp ignorãs põt habere noticiã vniuersalẽ aut respectu diuersarũ ꝓpositionũ vniuersaliũ: ⁊ tunc adhuc stat argumẽtũ ꝑdictũ: qꝛ oẽm noticiã quarũcuq; ꝓpositionũ vniuersaliũ quã hꝫ peccans ex malicia potest habere peccans ex ignorantia. igitur solũ differũt penes cognitõem particularũ. Quarto sic sm cõiter opinãtes contrariũ natura angelica nõ potest transmutari: tunc sicut angelus malus iducit hoĩes ad pctm̃ ⁊ vult efficaciter eos peccare: ⁊ tñ ipe hꝫ noticiã vniuersalẽ istiꝰ nullus est inducẽdus ad faciendũ cõtra pcepta dei sui. Tũ qꝛ hec videtur per se nota et habet noticiaꝫ particularẽ istius pctĩ ad qđ homo induciť per angelũ malũ est contra preceptũ dei sui: qꝛ non videť rationale ab eo negare noticiã ꝓpositionũ vniuersaliũ quarum noticiã habent hoĩes cõiter ⁊ tamẽ facit contrariũ. igiť ⁊c. Si dicas ꝙ bene habet noticiã speculatiuã ꝓpositionũ: sed nõ practicã. Contra. illã habuit aliqñ ⁊ nõ põt transmutari per te. igitur ⁊c. Preterea. si corrũpať q̃ro a quo? nõ a passione: qꝛ talis nõ est in angelo. igitur a malicia: ꝫ illa presupponit noticiã practicã tã maioris ꝙ minoris sicut prius pꝫ. igiť ⁊c. Quinto sm pħm ꝑmo posteriorũ impossibile est sil' scire maiorẽ ⁊ minorẽ: ⁊ tñ ignorare conclusionẽ: qꝛ sm eũ sil' inducẽs necessario cognoscit: ꝫ aliquis incõtinens scit ꝙ nullũ inhonestũ est faciendũ: ⁊ scit euidẽter p experientiã: qꝛ ꝫ est inhonestũ. igiť scit ꝙ hoc nõ est faciendũ: quia scit principia istius: ⁊ tñ facit cõtrariũ ⁊c. Si dicas ꝙ incontinẽs hꝫ duas maiores: scꝫ ꝙ nl'lũ inhonestũ est faciendũ ⁊ oẽ delectabile est faciendũ: sub scđa maiore solũ accipit minorẽ puta ꝙ hoc est delectabile. ⁊ iõ ex istis tm̃ concludit ꝙ hoc est faciendũ. Cõtra. ipossibile est ꝙ sil' assentiat illis maioribus: qꝛ isti assensus opponunť. sil' dato ꝙ possit euidenter scire ꝑmã maiorẽ minorẽ ⁊ cõclusionẽ: tñ põt facere oppositũ illius qđ dictatũ est a recta ratione.

Sexto ostendo ꝙ posito ꝙ volũtas necessario cõformeť rationi in eliciẽdo actũ ꝙ voluntas nõ erit liberior appetitu sensitiuo: qꝛ quando sunt aliqua duo indifferẽtia q̃ possunt causari a diuersis si vtrũq; illoꝝ equaliter ⁊ eque necessario respiciat causalitatẽ illoꝝ vtrũq; illoꝝ est eque liberũ. sed posita ypotesi volũtas eque indifferẽter se hꝫ ad nolle ⁊ velle: ⁊ eque necessario respicit causalitatẽ illoꝝ sicut appetitus sensitiuus appetere ⁊ fugere: qꝛ mediãte sensu apprehendẽte ꝙ hoc est nociuũ vel delectabile appetitus sensitiuꝰ stati fugit vel appetit: nec põt resistere: ita mediãte intellectu ꝙ hoc est volendũ vel nolendũ volũtas statim necessario vult vel nõ vult: igiť est eq̃lis libertas vtrobiq;. Si dicas ꝙ volũtas põt impedire iudiciũ rõnis p imperiũ: qꝛ põt imperare intellectui ꝙ cõsideret aliũ vel aliud: ⁊ ita est libera respectu illius iperij qꝛ i potestate sua. Contra. aut intellectus dictat illud imperiuꝫ esse eligendũ aut nõ. si sic voluntas necessario cõformať illi volẽdo imperiũ. igiť hoc non est in potestate sua. Si nõ. igiť põt voluntas aliquid velle qđ nõ est dictatũ a rõne cuius contrariũ dicũt. Preterea. nõ plus depẽdet volũtas in volẽdo ab intellectu ꝙ appetitus sensitiuus a potẽtia cognitiua: ꝫ appetitus sensitiuꝰ põt in actũ suũ facta aliqua sola ostensione obiecti sine oĩ indiuiduo vel dictamine. igiť multomagis põt volũtas. Preterea. aut actus intellectus necessario eliciť aut nõ. si sic tũc in essentialiter ordinatis q̃ sic se habent ꝙ posito pmo necessario poniť scđm. Scđꝫ nõ est in ptãte volũtatis nisi pmũ sit in potestate volũtatis: ꝫ dictante intellectu ꝙ tale iperiũ sit eliciẽdũ necessario eliciť p te. igitur istđ imperiũ nõ est in potestate volũtatis. pmo si nõ necessario eliciť actꝰ intellectꝰ: ꝫ libere sequiť idẽ ꝙ ille actus itellectꝰ sit ꝑmo in ptãte volũtatis. Preterea illud imperiũ p qđ voluntas põt impedire iudiciũ rõnis est actus volũtatis elicitus. igiť est ꝯformis recte rõni: ⁊ nõ isti iudicio rõnis cuiꝰ imperiũ est destructiuũ. certũ est ꝙ si sic nõ esset eius destructiuũ igiť est cõformis alteri iudicio rõnis. ⁊ d' illo iudicio quero sicut de pmo ex quo põt ipediri p imperiũ: ꝫ nõ erit p imperiũ cõforme sibi: qꝛ illud eliciť cõformiť recte rõni. igiť per aliqđ aliud imperiũ ⁊ illud est actus: ⁊ p ꝯñs necessario cõ

formatur alicui iudicio rõis: nã autẽ illi cuius est destructiuũ: sicut pz. ergo alteri priori. ꝛ de illo tertio ex quo põt impediri põt queri sic̃ de ꝑmo ꝛ scđo. ꝛ sic erit ꝓcessus in infinitũ in iudicijs et imperijs: vel stabit ad aliqđ imperiũ qđ nõ elicit cõformiter recte rãni sed salũ libere et nuda ostẽsione. ꝛ qua rõne statur in scđo vel in tertio: eadẽ rõne in primo ꝛc̃. Preterea. appetitus sensitiu⁹ põt ĩpedire iudiciũ: sic qñ alique passiones pñt esse ita vehemẽtes in appetitu sensitiuo φ totalit̃ impediãt iudiciũ rõnis: ꝛ tñ ꝑ hoc nõ est liber. igit̃ nec eodẽ mõ in ꝓposito. Cõfirmat̃. qꝛ rõ aliqñ errat. tũc q̃ro aut hoc est in ptãte volũtatis aut nã. si nã: nõ peccat ex ignorãtia. qꝛ null⁹ obligat̃ ad ĩpossibile. si sit in ptãte volũtatis aut ĩmediate: aut mediãte actu volũtatis. Si dicis φ ipa ĩtellectia est ꝑmo in ptãte intellect⁹. Cõtra. ĩtellect⁹ nulli adheret nisi ꝓpẽ euidentiã rei vl' ꝓpter auctoritatẽ vel ꝓpter imperiũ volũtatis sed siue sic: siue sic adhereat semꝑ necẽrio adheret posito alio: puta euidẽtia rei vel ĩperia volũtatis. nec põt istis stãtibus nã adherere. igit̃ nõ est in ptãte intellect⁹. Preterea. tũc primũ pctm̃ esset in intellectu nõ in volũtate. qꝛ cõsistit in illo actu q̃ prima est in ptãte nostra. ꝛ ꝑ ꝯñs tunc posset pctm̃ nõ esse volũtariũ. qđ est cõtra Augustinũ ꝛ alios scõs. Cõfirmatur. nã videt̃ impossibile deũ suspendere actiãnez cause scđe ꝛ facere actũ priorẽ sine actu posteriori. igit̃ põt facere illũ actũ intellect⁹ eẽ sine actu volũtatis. ꝛ sic pctm̃ esset in itellectu nõ existẽte in volũtate. Tertia ꝯclusio est. φ prudẽtia scđo modo dicta ꝓ notitia imediate directiũis alicui⁹ ꝓpositiãio ꝑticularis euident̃ illate ex vli: põt esse sine virtute morali. hoc ꝓbatur ꝑ easdẽ rões: ꝑ quas ꝑor ꝓbat̃. qꝛ dictãte intellectu de aliqua in ꝑticulari: põt voluntas in contrariũ. Si autẽ tunc dicat̃ φ tum ad priorẽ ꝯclusionẽ: ꝛ istã silr φ volũtas nã est libera: qꝛ põt facere ꝯtra iudiciũ rõnis. ß quia ꝑt libere impare executionẽ opationũ exteriorũ: ꝛ respectu illi⁹ imperij dicit̃ libera: nõ aũt respectu alicui⁹ act⁹ eliciti cõformit̃ vel difformiter recte rõni. Contra. qñ aliqua duo sic se habẽt. φ posito ꝑmo necessaria ponit̃ secũdũ impossibile est primũ poni nisi scđm ponat̃. et ꝑ ꝯñs scđm nã est in ptãte volũtatis: nisi quia primũ est. sed recta rãne dictãte φ aliqđ sit oino operandum: ꝛ imperante voluntate illud efficacit̃ apetari necessario operat̃ et exequit̃ ꝑm potẽtias exteriores si nõ impediãtur. igit̃ necessaria sequit̃ imperiũ executiãis. Maior pz ex dictis. Minor ꝓbatur ꝑ gregoriũ dicẽtẽ. ꝓbatio dilectionis est exhibitio operis. silr

Tertia cõclusio

ꝑ hus. ix. metha. potentia rationalis valet ad opposita: ꝛ dicit ibi φ cũ sit oppositorũ: oꝫ idi aliqđ esse determinatiuũ. s. appetitũ ꝛ ꝓheresim Unde dicit sic qđ cũ desiderabit pricipalit̃ hoc faciet. qñ vt passiui extiterit ꝛ appropiquauerit passiuo. quare patẽs ꝑm rãẽz necesse qñ desiderat cui⁹ habet potentiã ꝛ vt habet hoc facere habet. igit̃ presente passiuo sequit̃ ꝯclusio. Si queras vtrũ impare executõez act⁹ exterioris sit alius act⁹ ab illo quo vult efficacit̃ dictatũ a recta rõne. Respõdeo si ille actus quo vult dictatũ a rõne recta sit act⁹ imparatiu⁹ formalr̃ qualis est actus virtutis heroyce. tũc est idẽ actus oĩno quo vult dictatã ꝛ quo ĩperat executiãez. qꝛ posito ĩpo exequit̃ stati amota impedimẽta: sicut prius pz. ꝛ hoc sine omi actu volũtatis. si aũt sit imparatiuus equalẽter pu⁹ a aliq̃s vult dictatũ a rõne si esset opartunitas: ꝛ nisi esset impedimentuz. si post imper executionẽ actus exterioris habita oportunitate. idi impare est alius actus a ꝑmo. q̃a ꝑm⁹ est impatiu⁹ solũ equiualet̃ scđs formaliter. ꝑmus hꝫ impedimẽtũ ꝓ obiecto scđs nõ. scđs hꝫ tps pñs ꝓ obiecto primus nã. ꝛ ꝑ ꝯñs sunt diuersi act⁹. Quarta ꝯclusio est φ aliqua prudẽtia tertio mõ dicta põt esse sine virtute morali ꝛ alia prudentia nõ. hoc pz: qꝛ aliqua talis ꝓpositio hꝫ cognosci ꝑ experientiã acceptam respectu actus alterius hoĩs. Alia nõ põt euidenter cognosci nisi ꝑ experientiã acceptã respectu ꝓprij actus. Exemplũ primi iracũdus est mitigandus ꝑ pulchra verba qñ aliqñ vidi eũ sic mitigatũ ꝑ aliũ vl' ꝑ me noticia euidens istius põt esse sine virtute morali qꝛ aliquis põt euidenter illã ꝓpositiõem cognoscere: ꝛ tamẽ nolle eũ simplr̃ mitigare sicut patet ꝑ experiẽtiã. ꝛ ꝓbatur hec pars ꝑ rões prius factas ꝑ scđa conclusione. Exemplũ scđi. aliquis enim eliciendo frequẽter actũ continentie ꝛ tẽperãtie. magis disponit̃ ad dei cognitiõem ꝛ dilectiõem ꝛ ad studendũ. Silr̃ hic aliquis diligẽdo deũ maiorẽ hꝫ dilectiõem φ in alia re tẽporali. ꝛ silr̃ diligens ꝑfecte deũ ꝛ actũ temperãtie ꝓpter deũ facile contẽnit actus intẽperantie ꝛ huiõi sunt ꝓpositiões q̃ nã possunt euidẽter esse vere nec euidenter ab aliquo sciri sine actu ꝓpria elicitiuo generatiuo virtutis. Nullus enim põt euidenter scire istud φ actus tẽparantie est frequẽter diligendus: qꝛ hoĩem disponit ad dei dilectiõez: vl' φ deus sit diligendus ꝓpter dilectiõem q̃ habet̃ in eo plus φ in alia re. nõ qꝛ ꝑ experientiã in seipõ aliqñ cognoscit φ ipsemet eliciendo frequẽter actũ tẽperantie magis sic disponit̃. silr̃ in diligẽdo deũ habuit ipsemet maiorẽ dilectiõnem φ in aliqua alia re

Quarta cõclusio

tēporali: q2 iste ꝓpositōes τ siles nō possūt eui denter sciri ꝑ ꝓpositōes ꝑ se notas nec possūt euidēter sciri ꝑ experientiā acceptaꝫ respectu actus alteri⁹ hois. Ꝙ2 de actibus talib⁹ alteri us hois nō possum hr̄e experiētiā ꝑ statu isto. Ad h̄ igitur ꝙ habeā noticiā euidentē talium naturaliter necesse est ꝙ virtus moralis insit habēti talē prudentiā virtus in quā gn̄ata ex il lis actibus de quib⁹ accipit̄ noticia euidens τ certa: vl' saltē q̄ prius fuit virtus aliquo tpe li cet forte mō non est. qđ dico q2 possibile est ꝙ maneat habitus in intellectu inclinās euidē ter ad assentiendū illis ꝓpositōibus prius ac ceptis ꝑ experientiā τ ꝙ oēs habitus volūta tis corrūpant̄: τ tunc talis actus prudētie nō requirit necessario actū virtuosum: nō est intel ligendū illud dictū q̄tū ad gn̄atiōem primam actus virtuosi τ prudētie: q2 prim⁹ actus talis prudētie nō pōt causari sine actu virtuoso: q̄a respectu illius actus prudētie act⁹ virtuosus est cā partialis τ post generatōeꝫ habituū hic inde pōt esse vnū sine alio. Si q̄ras vtrū actus prudentie q̄ necessario requirit vel presuppo nit actū virtuosum sit directiu⁹ respectu illius actus quē presupponit. R̄ndeo ꝙ non. q2 diri gere nō est nisi causare actū: ꝫ actus virtuosus causat illū actū prudentie. igr̄ nō causat̄ ab eo aliter idē esset anteq̄ esset. Quinta ꝯclusio ē ꝙ prudentia quarto mō dicta qua aliq̄s dicit̄ prudēs q̄tū ad totū viuere ꝫm qđ includit no ticias directiuas oīm virtutū q̄ req̄runt̄ ad ꝑ fecte viuere hois pōt esse sine aliq̄bus virtuti bus τ sine aliq̄bus nō pōt esse. hoc pꝫ: q2 prudē tia sic accepta includit prudentiā trib⁹ p̄mis modis acceptā τ aliq̄ istarū prudentiarū pōt esse sine virtute morali: sicut pꝫ de duob⁹ pri mis modis. τ de tertio mō q̄tū ad aliquā pru dentiā. Sexta ꝯclusio est ꝙ q̄libet virtus mo ralis pōt esse sine prudentia primo mō τ scđo mō dicta. q2 ad hoc ꝙ actus virtuosus eliciat̄ nō requirit̄ ꝙ noticia imediate directiua cau set̄ ꝑ ꝓpositōes ꝑ se notas quō causat̄ pruden tia scđo mō dicta: q2 illa eadē noticia pōt cau sari ꝑ ꝓpositōes ꝑ se notas vel ꝑ experientias τ sufficit ꝙ alto istoꝝ modoꝝ causet̄. Exēplū. ad hoc ꝙ virtuose benefaciā isti. nō requiritur ꝙ hec ꝓpositio. isti est benefaciendū sequatur ex ista. oī amico est benefaciendū τc̄. sed suffi cit ꝙ huic euidenter assentiā: q2 vidi vel aliter expertus suꝫ ꝙ ipse mihi bene fecit: ꝫ ad hoc ꝙ actus virtuosus eliciatur necessario requirit̄ prudentia scđo modo vel tertio mō dicta. Eo dē modo ad virtutē moralē non requiritur pru dentia primo modo dicta: q2 vt pꝫ noticia par ticularis cuiuscūq2 imediate directiua potest

XX Quinta ꝯclusio

VII Sexta conclusio

haberi ꝑ experientiā ad quā nō requirit̄ noti tia alicuius vlis. si tn̄ euidēs notitia alicui⁹ ꝑ ticularis nō pōt haberi ꝑ experientiā. tūc vir tus illa cuius illa pticularis esset directiua ne cessario requireret necūo prudentiā p̄mo mo do τ scđo modo: ꝫ nō tertio modo. Cōtra. q̄r tuꝫ articulū sunt aliqua dubia mouēda. Pri muꝫ est. vtrū aliquis act⁹ volūtatis sit indiffe rēs sic ꝙ primo sit indifferēs ad bonū τ ad ma lū τ post idēꝫ fiat bon⁹ vel malus: videt̄ ꝙ sic. q2 omis actus elicit⁹ cōformiter recte rōni est simplicit̄ virtuosus: sed pōt aliquis p̄mo elice re actū indifferentē sine rōne recta: et post cō tinuare eundē cū rōne recta. igit̄ τc̄. Et eodeꝫ modo pōt ꝓbari ꝙ act⁹ primo τ intrinsece bo nus pōt fieri intrinsece malus, q2 si p̄mo elici citur cōformiter recte rōni: τ post cōtinuet̄ cō tra rectā rōem: τ post cōtinuet̄ ꝫm rectā rōem erit p̄mo intrinsece bon⁹: τ post intrinsece ma lus: τ post iterū intrinsece bon⁹. igit̄ τc̄. Se cundū dubiū est ꝙ non videt̄ ꝙ rō recta. finis. locus. τ tēpus τc̄. sunt obiecta scđaria τ ptia lia actus virtuosi. p̄mo q̄a iste sunt circūstātie talis actus. igit̄ nō sunt obiecta illius act⁹. q2 idē nō pōt esse obiectū τ circūstantia. scđo q̄a tūc idē actus esset actus nolēdi τ volendi. q̄a aliq̄s pōt odire τ nolle τ detestari peccatū ꝓ pter deū tanq̄ ꝓpter finē. sed iste actus vt ter minat̄ ad deū nō pōt esse actus odiēdi τ nolē di. q2 est actus virtuosus τ null⁹ virtuose odit deū. igit̄ est actus volēdi: vt sic terminat̄: ꝫ vt terminat̄ ad peccatū est actus nolēdi. igit̄ τc̄. Tertiū est. q2 videtur ꝙ act⁹ exterior habeat ꝓpriā bonitatē τ maliciā. Primo q2 aliter q̄s nō magis vituparetur ꝓpter malū actū exte riorē q̄ interiorē tm̄. Scđo q2 distincta prece pta cadūt sup exteriorē τ interiorē. igit̄ sunt di stincta peccata. Quartū dubiū. q2 ph̄s ponit virtutē in pte sensitiua. scꝫ irrationabilē. igit̄ videtur ꝙ nō solū sit in volūtate. Quintū du biū est de distinctione virtutis moralis. q̄a nō videtur ꝙ aliqua virtus naturalis moralis ha beat obiectū supnaturale. Tū q2 distincti ha bitus inclināt ad distincta obiecta. cū igit̄ ob iectuꝫ naturale τ supernaturale sint distincta erūt distincti habitus sic inclinātes. igr̄ si vn⁹ erit moralis: puta ille qui inclinat ad obiectū naturale: alius qui inclinat ad act⁹ circa obie ctū supnaturale erit supnaturalis. τ ꝑ ꝯn̄s nul la virtus moralis naturalis habebit obiectuꝫ supnaturale. Sextū dubiū est. videtur ꝙ illa ꝓpositio nō sit sufficiēs qua ꝓbatur distictio specifica int̄ habitus. q̄a error circa ꝯclusionē pōt stare cū notitia principij τ nō cū scia ꝯclu siōis. igitur iste due notitie distingunt̄ specie.

Circa q̄rtum articulū p⁹ capitu[...] Primū dubiū

Secūdū dubiū

Tertiū dubiū

Quartū dubiū

Quintū dubiū

Sextū dubiū

similiter vna virtus potest stare cū vicio respectu alterius virtutis ꝛ nō cū vicio sibi opposito ꝙ distinguit̃ specie: quia instātia est. potest enī dilectio vnius hoīs stare cū odio alteri⁹: et nō cū odio respectu eiusdē. ꝛ tñ nullo modo dicitur ꝙ iste dilectiones distinguant̃ spē.

Septimū dubiū

Septimū dubiū est. q: videtur ꝙ illa distinctio de virtute morali sit isufficiens. phs enī. vij. ethi. distinguit virtutē in continentiā perseuerantiā ꝛ temperantiā que sub nullo istoꝝ mēbroꝝ cōtinent̃. igitur ꝛc̄.

Octauum dubiū

Octauū dubiū est. qa videtur ꝙ virtus heroyca nō dicitur a fortitudine: nec sit ponere virtutē heroycā in aliquo genere virtutis nisi tantū in fortitudine: q: talis habitus generatur ex actibus imperatiuis executionū q̄ sunt contra cōem cursum nature: puta sustinere mortē vulnera carcerem ꝛc̄. ꝛ circa tales actus generatur solum fortitudo

XX
Ad primū dubiuz [illegible] scoti

Ad primū istoꝝ respondit Joh. in principio de materia caritatis ꝛ scdo. vbi q̄rit vtrū aliquis actus voluntatis sit indifferēs ꝛ in quotlibet: vbi querit vtrū actus dilectionis naturalis ꝛ meritorie sint eiusdē speciei. ꝛ dicit ꝙ tam habitus ꝙ̄ actus voluntatis pōt esse indifferens sicut ꝙ idē habitus abstinētie generatus solet inesse nature cuiusmodi actus solū est actus naturalis: potest postea p̄ coexistētiā actus prudentie esse intrinsece bon⁹. scdo dicit in quotlibz. ꝙ idē actus nō solum specie sed numero differēs pōt esse sic ꝙ erit solū primo actus naturalis nec laudabilis nec vituperabilis: ꝛ postea manens oīno idem numero potest esse virtuosus ꝛ moraliter bonus. ꝛ tertio idē manens actus potest esse meritori⁹: q̄a ꝫm eū moralis bonitas vel meritoria nō addit sup substantiā actus nisi quosdā respectus ad circunstantias actus vel tantū vnū respectuz ad ratōem rectā plene dictantē de circūstantijs. ꝛ ille respectus ꝫm eū oritur ex natura rei. Tertio dicit in scđo vbi tractat de peccato originali ꝙ peccatum siue difformitas in actu peccati nō est nisi carentia rectitudinis nō q̄ dē q̄ inest actui nec q̄ aliquando infuit: q: act⁹ idē est. ꝛ per ꝯñs non alteratur ab opposito in oppositū: sed solū est carentia rectitudinis q̄ debuit inesse oīni actui tali quā rectitudinem tenebat̃ illa voluntas sibi dare.

Contra primum [illegible]

Contra primū. impossibile est ꝙ de actu nō virtuoso fiat virtuosus per aliquē actū pure naturalē q̄ nullo modo est in volūtatis potestate: q: propter talē nullus laudatur vel vituperat̃: ex quo solū est actus naturalis: sed actus prudentie ꝫm eū ꝛ ꝫm veritatē est solū actus naturalis. ꝛ nullo modo in potestate nostra plusq̄ actus videndi. igitur impossibile est ꝙ actus voluntatis indifferēs et nō virtuosus fiat virtuosus p̄ solaz coexistentiā prudētie. Preterea. nunq̄ de actu intrinsece nō virtuoso pōt fieri virtuosus nisi p̄ actū intrinsece virtuosuz: ꝛ nō solū extrinsece ꝛ cōtingent̃. q: aliter esset processus in infinitū: sicut p3 supra. Sed sicut supra dictū est solus act⁹ volūtatis est intrinsece virtuosus vel viciosus: ꝛ nullus alius nisi extrinseca denominatione. q: quilibz alius tā actus interior ꝙ̄ exterior pōt idē manens fieri successiue bona intētione ꝛ mala. ꝛ p̄ ꝯñs pōt esse cōtingent̃ bon⁹ ꝛ malus: ꝛ nō necessario ꝛ intrinsece. q: ipossibile est ꝙ aliquis actus volūtatis nō bon⁹ fiat bonus ꝑpter solū actū prudētie. Preterea. ꝫm istā viaz videt̃ ꝙ actus virtuosus nō est vn⁹ ꝛ simplex actus: ꝫ ꝙ includit formal̃r duos act⁹ puta actū illū indifferentē ꝛ actū prudētie. q̄a nunq̄ de actu nō bono intrinsece ꝛ formaliter pōt fieri bonus intrinsece ꝛ formalit̃ nisi p̄ aliquid formalit̃ ꝛ intrinsece bonū. ꝛ sic act⁹ virtuosus includit formalit̃ duos actus: qđ videtur absurdū. Si dicis ꝙ solū icludit respectu cōformitatis ad prudentiā ꝫm scđam act⁹. hoc videtur magis absurdū ꝙ aliquis act⁹ fiat formaliter virtuosus p̄ vnū respectū qui naturaliter oritur posito extremo: qui etiā naturalit̃ ponit̃ ꝫm eū: q: prudētia naturalit̃ causatur: ꝛ ipa posita naturalit̃ oritur ille respect⁹. igr̃ ꝛc̄.

Contra scđm dictū scoti

Cōtra scđm. q: impossibile est fieri trāsitum de cōtradictorio in cōtradictoriū ceteris paribus sine oī acquisitōe ꝛ destructione positiui: sed qñ de actu nō bono moraliter ꝛ intrinsece fit actus bonus moralit̃ et intrinsece fit talis trāsitus. igitur ꝛc̄. Sed nihil destruitur per te ꝛ ꝫm veritatē. igitur aliquid de nouo acquiritur: aut absolutū aut respectiuū. Si primū aut habitus aut species aut actus: non primū nec secundū. q̄a illa possunt equaliter manere cuz actu nō virtuoso ꝛ vicioso: sicut patet considerāti. igitur ꝑducitur nouus act⁹ nō solū in intellectu. q: sicut prius patet per solū actuz intellectus nō pōt de vno actu nō bono intrinsece fieri bonus intrinsece. igit̃ necessario erit alius actus voluntatis: qui nūc est intrinsece bonus moraliter vel meritorie ab actu nō bono siue indifferēte. Si ꝑducatur nouus act⁹ cōtra. ꝫ3 eū in p̄mo in materia de charitate. ille respectus est intrinsecus adueniēs. sed ꝫm eū in prima ꝯclusiōe tertij nunq̄ causat̃ talis respectus sine ꝑductiōe alicui⁹ absoluti de nouo. igitur necesse est ponere ꝙ hic ꝑducat̃ aliquid de nouo absolutū qđ est formaliter et intrinsece bonū. tale nihil pōt esse ex sua natura nisi actus solius volūtatis. licet alius act⁹ volūtatis pōt dici intrinsece bonus ex causa ex-

trinseca acceptante quomodo deus nūc solū acceptat actū voluntatis: q2 si acceptaret actū intellectus sicut voluntatis. tūc ita potest actus intellectus dici bonus intrinsece sicut volūtatis.

Cōtra tertium di ctum Scoti

Contra tertiū quero q̄d intelligit p rectitudinē debitam inesse: aut intelligit q̄ peccatū ꝛ diffo2mitas in actu est carentia rectitudinis debite inesse voluntati peccanti ꝛ tunc verū dicit: quia voluntas elicit actū quē nō debet elicere: q2 cōtra volūtatē ꝛ preceptū diuinū. ꝛ sil'r nō elicit actū rectū quē dbuit elicere sm preceptū diuinū: ꝛ ita peccat peccato omissionis ꝛ cōmissionis: sed isti actus sunt distincti non solū numero: sed specie propter distinctōem obiecto2: aut intelligit q̄ diffo2mitas in actu peccati ē carentia rectitudinis debite inesse actui illius peccati: vl'q̄ sibi potest inesse in posteriꝫ: sed hoc est impossibile. q2 q̄ro q̄ est illa rectitudo sic nata inesse actui aut aliquid absolutū aut respectiuū. si p2imū aut habitus aut species aut actus. Non spēs nec habitus: q2 illi possunt stare cuꝫ actu peccati. igit' nō sunt rectitudo illius actus: sed act⁹ nō potest esse actus intellectus. p3: tum q2 talis actus nō est natus inesse actui volūtatis. Tū q2 actus volūtatis nō est natus esse rect⁹ per actū intellectus. igit' erit actus rectus voluntatis. sed ille nō est natus inesse actui vicioso q2 illi actus sunt cōtrarij respectu eiusdē obiecti. ꝛ p ɔ̄ns nō compatiunt' se: sed potius vn⁹ est destructiuus alterius ꝛ nō natus sibi inesse sicut eius pfectio. si aūt illa rectitudo sit respectus erit respect⁹ intrinsecus adueniēs ex natura extremo2. ꝛ p ɔsequēs nō est natus inesse alicui' cui nō inest nisi p suū obiectū. hoc aūt non pōt esse nisi actus voluntatis rectus sicut patet supra qui nō est natus inesse actui peccati. igit' ꝛc.

Rñsio auctoris ad primū dubiū.

Ideo dico q̄tum ad istud dubiū q̄ actus potest dici virtuosus intrinsece vl' extrinsece. primo modo impossibile est q̄ act⁹ indifferens fiat malus moraliter per coexistētiā actus prudentie: quia impossibile est q̄ aliquis actus nō virtuosus p mere naturale fiat virtuosus. scd̄o modo bene potest. sed hoc nō erit solū per coexistentiā prudentie: sed cū hoc per nonā volitōem. Exemplū. aliquis vult studere circūscribendo oēm circunstantiā iste actus est bonus ex genere. ꝛ post intellectus dictat q̄ iste actus volendi sit continuandus sꝫ oēs circūstantias requisitas ꝛ voluntas vult p2imū actū continuare sm dictamē recte rationis. iste scd̄s est perfecte virtuosus: quia conformis recte rationi complete dictanti: ꝛ est intrinsece virtuosus. ꝛ primus est solū virtuosus denoiatiue denoiatione extrinseca, q2. s. cōformatur secūdo actui: ꝛ est secūdus actus distinctus a p2imo. patet p separabilitatē eo2 ꝛ distinctionē obiecto2. q2 secundus habet rectā rationē pro obiecto: ꝛ p̄mus nō. Tū si solū eēt p̄mus actus nō esset deliberatus. ꝛ ideo iste p̄mus actus nō est aliter bon⁹ q̄ actus exterio2 potētie apprehēsiue vel executiue. sicut p3 in reportorio. tamē act⁹ prudentie nō diceret' virtuosus intrinsece nec extrinsece bonus: nisi q2 cōformatur alicui actui intrinsece bono cuiusmodi nō est actus prudētie: s3 solū actus volūtatis. vt p3 ex dictis. Et q̄n arguitur de actu p̄mo intrinsece bono et post malo. Dico q̄ casus iste impossibilis est. q2 iste rōes sunt cōtrarie. quia p2ima dictat q̄ talis actus sit eliciēdus ꝛ cōtinuādus. Scd̄a dictat. q̄ ille act⁹ nō est cōtinuādus. quia impossibile est q̄ iste rationes stent simul in intellectu ꝓpter formalē repugnantiā. ꝛ sicut iste rōes repugnāt: ita volitiones ɔformiter elicite istis rōnibus. vel le cū studere scd̄m rectā rōem: ꝛ nolle studere cōtra rōem. circa idē obiectū sunt volitiones opposite ꝓpter rōnes oppositas: que sunt obiecta istaru volitionū. et simili' p2imus actus volendi virtuosus nō posset naturaliter elici nec cōtinuari sine recta rōne: que est causa formalis eius tam in eliciēdo q̄ in cōseruādo. et ideo destructa illa ratōne recta destruitur ille actus volēdi. destruitur aūt illa ratio q̄n act⁹ oppositus elicitur. ergo ꝛc. Et ideo actus intrinsece bon⁹ nō pōt fieri post intrinsece mal⁹ nec indifferēs nec intrinsece mal⁹ nec ecōtra.

Solutio scdi ad Jo.

Quātum ad scd̄m q̄ dicit Johes. dico q̄ impossibile est q̄ quicūq3 actus sit p̄mo naturalis ꝛ indifferēs solū: ꝛ postea intrinsece bon⁹ moraliter vel meritorie. et hoc ꝓpter transitū de cōtradictorio in cōtradictoriū: qui nō pōt saluari sine nouo actu volūtatis: sic patuit prius

Solutio terti

Quātum ad tertiū qd̄ dicit. Dico q̄ diffo2mitas in actu vel peccatuꝫ in actu nō est carētia rectitudinis debite inesse actui: qui dicit' peccatū ꝓpter rōem prius dictā: sed est carētia rectitudinis debite inesse voluntati: quod nihil aliud est dicere nisi q̄ volūtas obligat' aliquē actū elicere sm preceptū diuinū quē nō elicit ꝛ sic peccat peccato omissionis. et ita rectitudo vel absolutuꝫ vel respectiuū nihil aliud est q̄ ipsemet actus qui debuit elici sm rationē rectā ꝛ voluntatē dei. Et ex hoc patet q̄ ymaginatio Johis ꝛ alio2ꝫ est falsa. q̄ rectitudo sit respectus cōformitatis ad circūstantias sicut ad rectā rōem ꝓpter rōes prius dictas. ꝛ hoc videtur sequi ex dictis suis. Nā dicit q̄ diffo2mitas nō est carentia rectitudinis que aliq̄n infuit actui ꝛ modo nō inest. q̄a actus ille cuꝫ

sit idem ⁊ simpliciter simplex non potest alterari ab opposito in oppositū. Tunc arguo sic. difformitas non potest esse carentia rectitudinis que infuit: ⁊ modo non inest propter illuz transitū de contradictorio. igitur eodē modo non potest esse carentia rectitudinis q̄ modo inest ⁊ prius non infuit propter eandē causaz ⁊ per cōsequens impossibile est etiam s̄m euz ꝙ actus voluntatis sit primo indifferens siue virtuosus moraliter vel meritorie. ⁊ post idem actus fiat intrinsece virtuosus. Unde oēs iste ymaginationes que dicunt ꝙ rectitudo in actu addit aliquid supra actum absolutū vel respectiuū false sunt: quia nihil aliud est q̄ ipsemet actus: ⁊ ideo carere rectitudine i actu est carere tali actu. ⁊ similiter voluntas elicit aliquē actū amicitie quem tenetur non elicere: quia elicit contra rectam ratōem ⁊ preceptuz diuinū. ⁊ sic peccat peccato cōmissionis: etiaz si voluntas non teneatur ad oppositū actum. si hoc esset possibile alicubi inuenire ⁊ tūc difformitas nō esset carentia alicuius rectitudinis debite inesse: nec illi actui: nec voluntati per positum. sed esset ipsemet actus elicitus cōtra dei preceptū ⁊ nullius etiam esset carētia. Et ex hoc etiā patet ꝙ nō bene dicitur ꝙ actus positiuus est materiale in peccato ⁊ carentia iusticie debite iesse est formale. quia aut ē peccatum cōmissionis aut omissionis in voluntate aut vtrunq̄ simul. si primū solum: puta si voluntas eliciat aliquē actū contra rectam rationem ⁊ preceptum diuinū ⁊ non teneat elicere oppositū actū: tunc solum est in voluntate actus peccati sine omī carentia rectitudinis vel iusticie debite inesse. ⁊ per cōsequens carentia non est illi formale. Si scōm solū sit in voluntate: puta quia volūtas tenetur aliquez actum elicere quē non elicit: tunc solum est illa carentia rectitudinis sine omī materiali et sine omī actu elicita. Si tertiū detur puta ꝙ voluntas elicit actū aliquē contra preceptū dei cū ad oppositū tenetur tūc est ibi duplex peccatū cōmissionis ⁊ omissionis. peccatuz commissionis est actus ille positiuus solū. omissionis est carentia alterius actus debiti inesse. ⁊ ꝙ per consequens nihil aliud erit dicere q̄ ꝙ in peccato sunt talia duo materiale ⁊ formale: et ꝙ peccatū cōmissū est materiale ⁊ omissum est formale. ⁊ per cōsequens vbi solum est peccatum omissionis non erit assignare talia duo ⁊ non ymaginatur veruz: quia si ymaginatur ꝙ carentia rectitudinis ⁊ iusticie sit sic formale in peccato ꝙ rectitudo illa sit aliq̄d positiuuz absolutū vel respectiuū natū vel possibile inesse actui per qd̄ ille actus peccati fieret virtuosus. ⁊ hoc propter actū rectum quē voluntas tenetur elicere ymaginatio est impossibilis sicut prius probatū est. Ex hoc patet quomodo peccatū dicitur priuatio: quia peccatuz omissionis est formaliter priuatio. ⁊ aliqd̄ peccatū scz cōmissionis non dicitur priuatio: sed est actus positiuus quē voluntas tenetur non elicere: ⁊ ideo est peccatū. si tamē cū isto peccato sit semꝑ peccatū omissionis: tunc cū omī peccato est priuatio: quia est peccatū. non tamen omē peccatū est priuatio: quia solū peccatū omissiōis est priuatio. Et ex hoc patet quid est causa efficiens peccati: quia peccati omissionis nulla est causa positiua: quia ipm nihil ē positiuū: sed itantū habet causam defectiuā. et illa est voluntas que tenetur actū oppositum illi carentie elicere ⁊ nō elicit. Si autē loquamur de peccato cōmissionis sic non solum voluntas creata est causa efficiens illius actus: sed ipe deus qui oēm actum imediate causat sicut causa scđa quecunq̄. ⁊ ita est causa positiua difformitatis in tali actu: sicut ipius substantie actus: quia sicut dictū est difformitas in actu cōmissionis non est nisi ipsemet actus elicitus contra preceptū diuinū ⁊ nihil penitus aliud dicit. Et si dicas ꝙ deus tunc peccaret causando talem actū difformē sicut voluntas creata peccat: quia causat talē actuz. Respondeo. deus nullius est debitor. et ideo nec tenetur illum actū causare nec oppositū actū nec illum actū non causare. ⁊ ideo non peccat q̄tūcunq̄ illū actū causat. voluntas autē creata tenetur per preceptū diuinū illum actum non causare. ⁊ per consequēs illū actū causando peccat: quia facit illud qd̄ non debet facere. vnde si voluntas creata nō obligaretur ad causandū illum actū vel oppositū q̄tūcunq̄ causaret illum nunq̄ peccaret: sicut nec deus. Ex isto etiam patet quomodo quis per peccatum auertitur a deo: quia non omē peccatum etiam cōmissum est actus odiendi deū. potest enī aliquis velle facere opera iniusta contra rectam ratōem: ⁊ nō odire deū nec diligere: sed ideo dicitur omē peccatū auertere a deo: quia omīs peccans mortaliter vel facit aliquid qd̄ deus non vult eum facere: quia precepit illud non fieri: vel non facit qd̄ deus vult fieri: quia deus precepit illud fieri. ⁊ sic talis videtur aliud diligere a deo plusq̄ deum. ⁊ sic auertitur a deo: quia non diligit deū super omīa: qd̄ tamen tenetur facere. ⁊ similiter per actū gratie ⁊ caritatis aliquis cōuertitur ad deū: quia tali actu diligit deū super oīa. Et si queras vtrū conuersio ad deū per caritatez ⁊ auersio a deo per actū peccati formaliter repugnāt. Respō

deo. aut q̃ris de caritate habituali aut actua li. Et similiter aut queris de actu peccati quo aliquis odit deũ: aut de actu quo diligit aliaz creaturã quã deus nõ vult diligi. Si queras vtrũ cõuersio ad deum actu caritatiuo ⁊ auer sio ab eo actu odiendi euz opponitur formali ter dicẽdũ est ꝙ sic. quia diligere deuz sup oia ⁊ odire deum sunt actus cõtrarij. Si queras de conuersione ad deum actu caritatiuo ⁊ cõ uersiõe actu quo diligitur creatura quã deus nõ vult diligi. puta actũ fornicandi sic non re pugnant illi naturaliter et formaliter inter se sed compatiũtur se in codez q̃tum est ex natu ra actuũ: sed solum repugnant per causam ex trinsecã. puta per deuz ordinantẽ talem crea turã nullomõ a voluntate creata diligi. et ita voluntas diligens talez creaturã non diligit deum super omĩa quia si sic nõ diligeret aliaz creaturã quã deus odit: vel vult non diligi. et ideo post ordinationem talis cause extrinsece videtur soluz repugnãtia: qd̃ patet. quia si lex statuta remoueretur iã isti actus diligendi cõ paterenẽ se in eodem. ⁊ si illa lex preciperet il lam creaturã diligi: tunc nõ potest tm̃ stare cũ illo actu: sed tunc meritorie diligeret illã crea turã. Si queras de conuersione ad deuz per caritatẽ habitualẽ ⁊ auersione a deo per actũ peccati actualis. Sic dico ꝙ caritas habitua lis infusa et peccatũ actuale: siue primo modo siue secundo modo acceptũ non repugnãt for maliter. quia nulla forma supnaturalis repu gnat forme naturali: licz aliquãdo differat ab ea specie: sed solum repugnant per causam ex trinsecã statuentẽ nunq̃ dare caritatez cristẽ tiu tali actu. Et similiter potest aliquis habe re habitũ odiendi deum: ⁊ tamẽ caritatẽ infu sam. quia inter illos habitus est repugnantia nulla. qd̃ patet. quia aliquis sic odiens deũ ha bitualiter post penitens iustificatur. ⁊ per cõ sequens gratia sibi infunditur ⁊ per vnũ actũ penitẽtie non corrumpitur totus habitus ille odiendi deum. igitur manet ille habitus cum caritate ẽm multos gradus: qd̃ credo esse ve rum. quia post primũ actum penitẽtie experiẽ se plus esse inclinatũ ad odienduz deum q̃ ad diligendum: et ad odiendum plus q̃ si nul lum actum odij prius habuisset: ⁊ ista inclina tio non potest esse nisi per habitũ odiendi. igi tur ⁊c. Si queras. vtrum caritas habitualis acquisita ⁊ peccatuz actuale primo modo vel secundo modo opponãtur formaliter ⁊ intrin sece. Dico ꝙ non. quia aliquis habens carita tem acquisitã potest deum odire vel creaturã aliquã diligere quaz deus nõ vult diligi. quia aliter nunq̃ põt peccare peccato cõmissionis

AAA

BBB

⁊ per illũ actũ odiendi deum nõ corrumpitur tota caritas acquisita. ꝓbatur sicut precedẽs cõclusio de odio. igitur manet iste actus odiẽ di eum caritate acquisita in eodẽ. ⁊ per conse quẽs nõ repugnat formaliter nec intrinsece: ẽ caritas habitualis acquisita ⁊ odiũ habitua le respectu dei repugnãt formaliter. Et si que ras quomodo ꝑ illũ actũ odiẽdi deũ frequẽter elicitũ corrumpitur caritas acquisita si nulla sit repugnãtia formalis inter caritatẽ acquisi tã ⁊ actũ odiendi. Responsionẽ q̃re alibi. Ad scd̃m dubiũ dico ꝙ tam finis q̃ recta ratio et om̃s alie circũstantie sunt obiecta partialia se cundaria actus virtuosi. Cuius ratio est. quia est aliquis actus voluntatis qui est intrinsece ⁊ necessario virtuosus stante ordinatione di uina: quia nunc est ⁊ nullo modo cõtingenter virtuosus. nũc autẽ si illa que dicũtur circum stantie nõ sunt obiecta actus virtuosi nullus actus voluntatis esset necessario ⁊ intrinsece virtuosus: sed solũ extrinsece ⁊ cõtingẽter. cu ius oppositũ prius probatũ est. Assumptũ ptz quia om̃s actus volũtatis idẽ om̃o manens potest cõtinuari ⁊ cõseruari facta sola appre hensione ⁊ ostẽsione obiecti illius actus quia ad causandũ actum voluntatis non videntur plura requiri q̃ deus: ⁊ ipsa voluntas ⁊ appre hensio obiecti. ⁊ ista sufficiũt ad causandũ oẽz actũ volendi sicut cause ꝑtiales q̃ nõ requirũt aliquid aliud q̃ obiectũ in esse reali. ergo ista sufficiunt ad cõseruandũ talem actũ sine om̃i alio positiuo in esse reali. igitur si recta ratio si ue actus assentiendi que vocatur recta ratio nõ sit obiectũ actus virtuosi: puta actus tem perãtie: sed solũ circũstantia ⁊ cibaria sunt ob iecta talis actus. sequitur ꝙ apprehenso cibo sine om̃i recta ratione: imo forte cũ ratione er ronea potest voluntas elicere actũ virtuosum perfecte. ⁊ sicut potest causare actũ virtuosuz posita ypothesi sine om̃i recta ratione: ita po test conseruare actũ elicitum cũ recta ratione postea sine recta ratione. ⁊ sic ille actus esset primo virtuosus ⁊ post nõ virtuosus vel vicio sus: ⁊ ita cõtingẽter ⁊ nõ necessario. Si dicas ꝙ actus prudentie requiritur sicut causa essen tialis ⁊ partialis ad actũ virtuosum ẽm Ioh. ⁊ istã opinionẽ. Non tamẽ oportet ꝙ occurrat tanq̃ obiectũ. sicut apprehẽsio obiecti ⁊ deus cõcurrũt sicut cause partiales ad causandum actũ virtuosum: non tamẽ sunt obiecta. Con tra. si recta ratio solũ requirit sicut causa par tialis ⁊ essentialis modo predicto cum deus oẽm causalitatez cause scd̃e potest supplere si deus suppleret causalitatẽ rationis recte stan te causalitate voluntatis ⁊ apprehẽsionis po

CCC
Ad secundum du[illegible]

rest ille actus esse perfecte virtuosus sine actu prudentie qđ est manifeste falsum: quia stante ordinatiõe que nunc est nullus actus est ꝑfecte virtuosus nisi cõformiter eliciatur rationi recte actualiter inherẽti. ideo dico ꝙ recta ratio est obiectũ actus virtuosi ꝛ ex hoc ꝙ requiritur ad actũ virtuosum tanꝙ obiectuꝫ in esse reali. sequitur ꝙ habet causalitatẽ effectiuam respectu actus virtuosi ſm principiũ frequenter allegatũ. effectus sufficienter depẽdet ꝛc. quia si non requireret̃ in esse reali tanꝙ obiectũ: tunc videtur ꝙ solum eius presentia ꝛ obiecti actus virtuosi cũ voluntate potest causare actũ virtuosũ sicut queẽcꝫ aliũ actũ pt causare. Confirmatur. quia nullus actus est perfecte virtuosus nisi voluntas per illũ actũ velit dictatũ a recta ratiõe propter hoc ꝙ est dictatum a recta ratione. quia si vellet dictatũ a ratione nõ quia dictatũ: sed quia delectabile vel propter aliã causam iam vellet illud dictatum si solum esset ostensum ꝓpt apprehẽsionẽ sine recta ratõe. ꝛ ꝑ cõsequẽs ille actus nõ esseꝫ virtuosus: quia nõ eliceretur cõformiter recte rationi: quia hoc est elicere conformiter rationi recte velle dictatũ a ratõne recta propter hoc qđ est dictatũ. nunc autẽ est impossibile ꝙ aliquis velit aliquid propter aliud nisi velit illđ aliud: quia si nolit vel nõ velit illud aliud iam vult aliud magis ꝓpter se ꝙ̃ ꝓpter illud aliud igitur ad hoc ꝙ velim virtuose illud dictatuꝫ a ratione recta oportet necessario ꝙ velim rectam rõnem per eundem actũ ꝛ nõ per alium. quia si per aliũ iam ille actus quo volo a ratõne dictatũ nõ esset virtuosus: quia non est virtuosus nisi propter hoc ꝙ volo illum dictatuꝫ a ratione propter ratõem: quia ratio sic dictat ꝛ sic igitur ꝑ eundem actũ sicut per eũdẽ actũ volo creatura ꝛ diligo deũ propter quẽ diligo creaturã. ꝛ eodẽ modo põt probari ꝙ finis qui est vna circũstantia sit obiectũ actus virtuosi quia volo tale dictatũ propter talem finẽ. igitur per illũ actũ volo fineꝫ: quia vnũqđꝫ propter qđ ꝛ illud magis. Similiter põt probari ꝙ locus ꝛ tẽpus que sunt circũstantie sunt obiecta partialia actus virtuosi: quia aliter sequeretur ꝙ ille actus esset perfecte virtuosus sine illis circũstantijs sicut cũ illis circũstãtijs. qđ est manifeste falsum. ptꝫ cũ ꝙ velle creaturẽ actus virtuosus si velit loco ꝛ tẽpore aliter nõ sed magis viciosus. Assumptũ patet: quia positis causis sufficientibus ad actũ virtuosũ siue obiectis sufficientibus apprehẽsis ꝛ dictatis potest poni ille actus: sed apprehensio actus carnalis propter deũ ꝛ ratio dictãs talẽ actũ carnalẽ esse volendũ propter deum: ita ꝙ nec

DDD

apprehendatur nec dictetur de loco ꝛ tẽpore cũ deo ꝛ voluntate sufficiãt ad causandũ velle virtuosum respectu illius actus. ꝛ hoc dico si locus ꝛ tẽpus non sint obiecta actus virtuosi. igitur illud velle est perfecte virtuosum sine talibus circũstantijs. Si dicas ꝙ requirit̃ ad actũ virtuosum ꝙ locus ꝛ tẽpus apprehendãtur ꝛ dictentur a ratione sicut finis: ꝛ aliter nõ potest ratio causare actũ virtuosum. ꝛ per consequẽs tam locus ꝙ̃ tẽpus sunt obiecta partialia actus dictandi ꝛ apprehensionis: non tamen sunt obiecta volitionis virtuose. Contra volitio dicitur perfecte virtuosa: quia in omnibus cõformiter elicitur rationi recte: quia si in aliquo cõformiter eliceretur ꝛ in aliquo non. iam non esset perfecte virtuosa. Exemplũ. si aliquis vellet actũ carnalẽ propter talẽ finẽ dictatũ a ratione recta ꝛ nullũ aliũ actũ volendi haberet respectu loci ꝛ tẽporis ꝙ̃ꝙ̃ ista dictentur a ratione recta ista volitio nõ est perfecte virtuosa: sed potius viciosa vel indifferens. igit̃ ad hoc ꝙ sit perfecte virtuosa: oportet ꝙ conformetur rationi recte ꝛ omnibus dictatis a rõne recta sibi debite cõpetere. igitur si recta ratio dictet ꝙ talis actus sit volendus loco ꝛ tẽpore voluntas perfecte virtuosa debet velle talẽ actũ loco ꝛ tẽpore. ꝛ per cõsequens quicqđ est obiectũ actus dictandi recte erit oppositum actus perfecte virtuosi. Si dicas ꝙ prima probatio qua probat̃ ꝙ recta ratio est obiectum ꝙ̃ fuit: quia non requiritur sicut causa partialis. quia potest deus illaꝫ causalitatẽ supplere. ergo ꝛc. quia ſm istam viã si deus suppleret illam causalitatẽ voluntas in causando illũ actũ q̃ dicitur virtuosus. tunc nõ diceret̃ virtuosus: quia virtuosus cõnotat actiuitatẽ voluntatis: ꝛ tamẽ voluntas nõ est obiectũ talis actus: sed potentia ꝛ causa partialis. igitur eodẽ modo in ꝓposito virtuosum cõnotat actiuitatẽ prudentie respectu actus virtuosi: ꝛ quãdo illa actiuitas suppletur aliunde nõ est actus virtuosus. igitur ꝑ suppletiõem illã non oportet ponere prudentiã esse obiectũ actus virtuosi. Respõdeo ꝙ potest dici ꝙ melior ꝛ fortior ratio ad ꝓbandũ rõnem rectam siue prudentiã esse obiectũ actus virtuosi est hec. quia aliter sequerentur duo incõuenientia. Primũ est ꝙ nullus actus necessario ꝛ intrinsece est virtuosus: ſ3 solũ cõtingenter cuius oppositũ prius ꝓbatum est. Scđm est ꝙ de actu nõ virtuoso fieret virtuosus per aliquid mere naturale quod nõ est in potestate nostra. ꝛ eodẽ modo de non meritorio fieret meritorium ꝑ aliquid mere naturale: sed oppositũ vtriusꝫ ꝓbatum est prius.

EEE

Primũ ꝓbatur sic, quia quecũꝫ actũ respectu

quorūcunq; obiectoꝝ excepta ratōne recta in
ratione obiecti pōt voluntas elicere mediā-
te recta ratione pōt elicere sine ea ⁊ cū sola ap
prehensione illoꝝ obiectoꝝ. pꝫ eñ ꝙ sicut vo
lūtas pōt velle abstinere ꝑpter deū loco ⁊ tē
pore. ⁊ sic de alijs circūstātijs mediāte actu di
ctatiuo intellectus: ita potest velle abstinere
ꝑpter deū loco ⁊ tēpore ⁊c̄. si solū intellectus
apprehendit istā ꝑpositōem volendū est ab-
stinere propter ⁊c̄. ⁊ si intellectus nullo modo
assētiat illi cōplexo: quero si illa volitio sit vir
tuosa intrinsece vel nō. nō potest dici ꝙ sic: q̄a
non elicit̄ conformiter rationi recte ꝭm predi-
cta: qḋ necessario requirit̄ ad actū virtuosum.
Si dicas ꝙ sic: quia talis act⁹ elicit̄ sicut ratō
dictaret. ⁊ ideo lꝫ actualiter nō conformet̄ ra-
tioni recte: tamen cōformat̄ aptitudinaliter.
⁊ hoc sufficit. Cōtra. recta ratio dictaret ꝙ vo
lendū est abstinere propt̄ deū ⁊c̄. ⁊ hoc confor
miter rationi recte. hoc est: quia sic dictatū est
a rōne recta aliter nō erit recta: sed erronea. ꝭ
volitio habens deū ⁊ alias circūstantias ꝑ ob
iecto preter rōnem rectā nō est eadē numero:
nec spē cū volitōe q̄ eliceret̄: q: sic essꝫ dictatū
a rōne recta propt̄ variatōem obiecti: puta rō
nis recte. igit̄ illa que non habꝫ rōnem ꝑ obie
cto: nō est nata cōformiter elici rōni recte: q̄a
recta rō nō eliceret illū: sed vnū aliū q̄ haberet
rōnem pro obiecto. Si dicas ꝙ nō est iste vir-
tuosus propter defectū prudentie. tūc pono ꝙ
coexistat actus prudētie. Et quero tunc vtrū
ille actus volēdi coexistente actu prudētie sit
virtus vel nō. si nō pꝫ discurrendo per singu-
las causas huius: q: nulla esset causa huius ni-
si quia illa volitio nō habet rectam rationē ꝑ
obiecto q: per ypothesiꝫ nullū aliud obiectū
requisitū deficit ⁊ ratio recta coexistit. ⁊ omīa
talia. vñ igitur est ꝙ nō est talis actus virtuo-
sus si sit virtuosus coexistente actu prudentie
igitur sequit̄ ꝙ actus primus nō virtuosus in-
trinsece nec extrinsece. modo sit virtuosus in-
trinsece ꝑ solā coexistentiā prudentie. ⁊ cū vo
luntas pōt cōseruare eundē actū stante prima
apprehēsiōe illius cōplexi destructo illo actu
prudentie ꝑpter aliqḋ aliud negatiuū sibi ap
parens. sequit̄ ꝙ idē act⁹ numero fieret iterū
nō virtuosus: q: nō coexistit prudētie. ⁊ sic q̄li-
bet act⁹ esset ꝯtingent̄ virtuosus. igit̄ opꝫ ne-
cessario ꝙ actus q̄ est intrīsece ⁊ necessario vir
tuosus sic ꝙ nō pōt fieri indifferēs vel viciosus
ꝙ habeat nō tm̄ illas circūstantias: sed etiam
rōnem rectā ꝑ obiecto. ⁊ ille solus est sic virtu
osus ⁊ quilibet alius sil̄r cōtingenter ⁊ extrin
sece. Et codē modo potest argui si ponatur ꝙ
actus dictatiuus illius cōplexi simul ponatur
cū actu apprehensiuo eiusdē ⁊ actu volēdi pre
dicto. ⁊ sil̄r ille actus volendi abstinere ꝑpter
deū ⁊c̄. excepta rōne pro obiecto potest causa-
ri sine actu dictatiuo ꝭm casum prius positum
ita pōt cōseruari sine eo dē q̄tūcunq; sil̄r causā
tur: q: nō plus dependet actus volendi ab eo
in cōseruando ꝙ in causando ⁊ sic pꝫ primū
inconueniens. Secōm sequit̄ ex primo ꝙ ꝑ so-
lā positōem actus prudentie fieret actus volū
tatis preexistēs virtuosus vel meritorius q̄ ta
men prius nō esset virtuosus ꝑpter defectum
rōnis recte ꝭm casum primū prius dictū: q: cū
actus prudētie sic est naturalis ⁊ nullo mō in
potestate nr̄a. sequit̄ ꝙ de nō meritorio vel nō
virtuoso fieret virtuosum ⁊ meritoriū ꝑ aliqḋ
qḋ nullo mō est in ptāte nostra. ⁊ sic de nō di-
gno vita eterna fieret dign⁹ ꝑ aliquid qḋ nul-
lo mō est in potestate nr̄a. qḋ videt̄ absurdum
Eodē mō si ꝑpter solā destructiōem act⁹ pru-
dētie de actu virtuoso ⁊ meritorio fieret nō vir
tuosus ⁊ nō meritori⁹ ꝭm aliū casum cū actus
ille prudētie sit mere naturalis sicut prius: seq̄
tur ꝙ virtuosus ⁊ dignus vita eterna fieret nō
virtuosus ⁊ idignus ꝑ aliquid qḋ nullo modo
esset in potestate sua qḋ est absurdū: ⁊ ista in-
cōueniencia possunt vitari ponendo ꝙ recta
rō sit obiecti actus virtuosi ⁊ non aliter vt vi-
det̄. Ad primū argumentū scḋe dubitatiōis
dico ꝙ nō sunt circūstantie respectu actus in-
trinsece ⁊ necessario virtuosi. sed sunt obiecta
scḋaria respectu illius act⁹: sed sunt circūstan
tie respectu illoꝝ actuū siue sint actus volun-
tatis siue intellectus siue cuiuscunq; alterius
potentie q̄ solū sunt virtuosi extrinsece ꝭꝫ quā
dā denoīatōem extrinsecā ꝑ cōformitatem ad
actū aliquē intrīnsece virtuosum: q: tales act⁹
possunt semꝑ ijdem remanere ⁊ circunstantie
variari: sicut idē potest esse actus volendi ali-
quid ⁊ intelligendi ⁊ ambulandi propter finē
bonū ⁊ malū cū recta ratione ⁊ cōtra rectā ra
tionē. ⁊ ideo respectu taliū dicunt̄ proprie esse
circūstantie: sed actus q̄ est necessario ⁊ intrī-
sece bonus nō esset idē variata quacūq; circū
stantia ꝙ variato obiecto nō potest actus esse
idē ꝑpter transitū a cōtradictorio in cōtradi-
ctoriū. ⁊ ideo respectu actus nō sunt ꝑprie cir
cūstantie. Et si dicat̄ oīno ꝙ sic tūc dicunt̄ cir
cūstātie: q: nō sunt obiecta principalia: ꝭ scḋa-
ria saltē aliqua lꝫ finis sit obiectum pn̄cipale
Ad aliud dico ꝙ idē actus pōt habere diuer
sas denoīationes vt terminat̄ ad diuersa obie
cta. de hoc q̄re in. iij. q. de penitētia. Ad ter-
tiū dico ꝙ actus exterior nō habꝫ propriā vo-
luntatē sicut ymaginat̄ Joh. de hoc quere in
quotlibꝫ. Joh. ⁊ responsionē supra ad argumē

, ioannes n, Scotus quodlibeto, 18.
asserit partim affirmatiuam

Ad primū argumentū scḋe dubi.

Ad scḋm argu.

Ad tertiū dubiū

ta Joh. in materia de virtutibus moralibus.

Ad quartū.

Ad quartū dubiū dico q̄ phs intelligit q̄ in parte sensitiua sunt aliqui habitus ponendi q̄ inclināt ad actus virtuosos nō intrinsece sed solū extrinsece sicut prius dictū est.

GGG Ad quintū

Ad quintū dico q̄ respectu obiecti supernaturalis potest esse virt⁹ moralis: imo nulla est pfecta virtus nisi inclinet ad actū respectu obiecti supernaturalis: sicut prius ostēsuʒ est. phs tñ nō ponit virtutē moralē esse respectu obiecti supnaturalis sicut nos ponimus: q: non ponit q̄ abstinētia ꝛ cōtinentia sit volēda ꝓpter honorē diuinū tanq̄ ꝓpter finē: nec talia et consimilia q̄ sunt precepta a deo quō bonus xp̄ianus ponit talia: sed solū ponit talia esse volēda: q̄a sunt honesta vel cōseruatiua nature: vel aliq̄d aliud mere naturale. Et hoc etiā sequit̄ q̄ virtus moralis quā poneret phs ꝛ bonus xp̄ian⁹ differūt spē: nō solū numero ſm predicta: quia vl̄r quoꝝ obiecta totalia vel partialia differūt spē illoꝝ actus ꝛ habitus differūt spē: sed de⁹ nō est eiusdē spēi cū qualibʒ creatura. cuʒ igit̄ deus sit obiectū cuiuscūqʒ actus pfecte virtuosi quē eliceret bon⁹ xp̄ian⁹: ꝛ nō sit obiectuʒ alicuius actus virtuosi quē eliceret phs vl̄ paganus. sequit̄ q̄ ibi actus ꝛ habitus differunt spē.

DDD Ad sextum

Ad sextū dubiū dico q̄ illa ꝓpositio non est vl̄is. nec ꝓbat vl̄r q̄ noticia principij ꝛ cōclusionis ꝛ noticie quarūcūqʒ ꝯclusionuʒ dr̄nt spē: ſ; bñ ꝓbat q̄ noticie aliquarū ꝯclusionū dr̄nt spē q: noticie ꝯclusionū ꝯ̄uaꝝ necessario specie dr̄nt: puta noticia istarū ꝯclusionū ois triāgul⁹ hʒ tres āgulos null⁹ triāgul⁹ hʒ tres angulos vel silium. q̄ error istius ois triangulus ꝛc. nō stat cū scia istius nul'us triāgul⁹ ꝛc. ſ; ad hoc opʒ addere plus anteq̄ inferat̄ distinctio specifica inter noticias: scʒ q̄ isti errores differūt tm̄ spē qd̄ p̄t inferri ex h̄ q̄ isti errores sunt ꝯ̄rij vel habēt obiecta distincta spē. Exemplū ſm̄ m ꝓposito errores istarū ꝯclusionum ꝯ̄uarū ois triāgulus ꝛc. ꝛ nullus triāgulus ꝛc. differūt spē: q: ꝯ̄riant̄ qd̄ impossibile est q̄ aliq̄s habeat habitū erroris quo firmit̄ assentiat q̄ ois triāgulus ꝛc. ꝛ habitū erroris quo firmiter assentiat q̄ nullus triāgulus ꝛc. q: isti act⁹ formalit̄ repugnant. Exemplū scd̄i error circa ꝑncipiū ꝛ ꝯclusionem: ꝛ circa duas ꝯclusiōes disparatas oīno vel q̄tū ad aliquē terminum subiectū vel predicatū sic sūt alterius spēi nō ꝓpter repugnantiā formalē: q: sil' stant. sed q: vnus error hʒ obiectū totale vel partiale distictū spē ab obiecto alterius erroris: q: in quolibet principio accipit̄ ad min⁹ aliquis termin⁹ distinctus spē ab aliquo termino cōclusionis ꝛ eodē modo de conclusionibus disparatis totaliter vel partialiter. ꝛ tūc habito q̄ errores distingunt̄ spē sequit̄ necessario q̄ noticie corrūdeʒ obiectoꝝ respectu quoꝝ sunt errores distingant̄ spē. ꝛ p istam viā pōt ꝓbari q̄ noticie pncipij ꝛ conclusionis distingunt̄ spē: q: vl̄r quoꝝ obiecta distingunt̄ spē ꝛ ipa distingunt̄ spē. Et sic q: obiecta istarū noticiarū distingunt̄ spē. ꝛ ita tenet rō Joh. Et eodē modo p̄t ꝓbari distinctio specifica inter duas virtutes q: vicia cōtraria distingunt̄ spē. ꝛ hoc ꝓbatur vel ꝓpter repugnantiā formalē vicioꝝ si aliq̄ talia sint vel ꝓpter distinctōem specificā obiectoꝝ vicioꝝ ꝛ virtutū: ſ; odiū fortis ꝛ platonis nō distingunt̄ spē vno mō nec alio modo. iō nec iste dilectōes distingunt̄ spē. Et sic pʒ ad illud. Sed semꝑ remanet dubiū si ista odia sint eiusdē spēi quomodo vnū odiū plus repugnat dilectōni fortis q̄ aliud: ex quo oīno sunt eiusdē spēi.

JJJ Ad septimū

Ad septimuʒ dico sicut supra patuit in q̄busdam dubitationibus de ista materia quia ꝑseuerantia nō dicit distinctum gradum virtutis a cōtinentia ꝛ temperantia. q̄re ibi. Sed quomodo cōtinentia ꝛ temperantia cōtinentur sub gradibus virtutum prius assignatis. R̄ñdeo q̄ cōtinentur necessario sub illis vt sunt actus virtuosi: quia si aliquis est cōtinēs vel temperatus virtuose: vel est cōtinēs cōformiter ſm rectā ratiōem ꝛ propter honestatē ꝛ sic q̄ nō vult dimittere cōtinentiam ꝓ quocūqʒ. qd̄ est cōtra rectam ratōem vel precise: quia nihil sic dictat̄ a ratione vel ꝓpter honorē dei cū alijs circūstantijs vel habet continētiā generatā ex actibus imperatiuis executionū q̄ excedunt cōem naturam hoim: ꝛ sine sic siue sic semꝑ cōtinetur sub gradibus predictis. tamē potest aliquis habere cōtinentiam ꝛ temperātiā q̄ nullo modo cōtinētur sub gradibus predictis: puta si velit aliq̄s ꝯtinere vl̄ esse tēperatus ꝓpter nullā circūstātiā bonam vel malā: vel si velit cōtinere ꝓpter circūstantiā malā ꝑm⁹ nō continet̄ sub ꝑdictis: q: est actus īdifferēs nec bon⁹ nec malus moralit̄ mō prius dicto. scd̄s nō cōtinet̄: q: est actus viciosus: ꝛ predicti sunt actus virtuosi.

KKK Ad vltimū dubiū

Ad vltimū dico q̄ in omī genere virtutis cōtingit reperire virtutē heroycā: quia propter actus cuiuslibet generis virtutis potest quis imperare form aliter executōem actus: q: est cōtra inclinatōem nature: sed aliq̄s pōt imperare executōem actus. vno mō sic q̄ imperet executōem actus cāti a seipo. vl̄ in se sine aliqua violētia vel molestia sibi illata ab aliquo alio hoie extriseco sicut q̄dā īpator ꝓpter iusticiā ꝯseruādā et legē quā statuit alijs eruit sibi oculū. iste actus quo īpauit executōeʒ illi⁹ act⁹ nō ē act⁹

P v

fortitudinis: nec est generatiuus fortitudis: sed solū est actus generatiuus virtutis heroyce. Similiter aliquis propter castitatē seruandā semper abstinet a vino et carnibus et aliquis abscindit sibi verēda et actus imperatiui istarum executionū non sunt actus fortitudinis sed sunt actus tēperātie heroyce. et sic de alijs. Alio modo potest imperare executionē actus causati ab alio vel a se propter aliquā molestiā sibi illatam ab alio propter actū virtutis: sicut sustinere verbera et carcerē nisi dimittat actū temperātie: et tales sunt act⁹ fortitudinis heroyce et ad illos inclinat iusticia et tēperantia modo supra dicto. Cetera quere alibi de materia morali. Questio decimatertia.

A Questio XIII

Utrū aliquis pos

sit habere actum rectum et virtuosum respectu alicui⁹ obiecti respectu cuius est error in intellectu: videtur quod nō quia ille actus voluntatis eliceretur cōformiter iudicio itellectus erroneo aut difformiter. si primo modo. Contra. illud iudiciū iudicat oppositū illius. Diuina volūtas vult sicut intellectus deceptus iudicat quod alicui puta aciē subueniendū tanquam indigenti extrema necessitate: cui tamē secundum voluntatē diuinā nō est sic subueniendū: quia non sic indiget. et per cōsequens talis meretur faciendo cōtra voluntatem diuinā. si secūdo modo. igitur aliquis meretur faciendo cōtra conscientiā. quod videtur falsū et incōueniēs.

B Circa questionē

Ad questionē primo sciēdum est quod ad hoc quod actus rectus primo elicia tur a volūtate necessario requiritur aliqua recta ratio in intellectu. hoc patet per rationē et auctoritates. per rationē: quia illa volūtas que potest quantum est de se bene agere et male. quia de se nō est recta necessario ad hoc quod recte agat indiget aliqua regula dirigēte alia a se. hoc patet. quia ideo voluntas diuina nō indiget aliquo dirigente. quia illa est prima regula directiua et nō potest male agere. sed volūtas nostra est huiusmodi. quia potest recte et nō recte agere. igitur indiget aliqua ratiōe dirigēte. Per auctoritatē patet per diffinitionem virtutis .ij. ethicorum. quod virtus est habitus electiuus consistēs in medio determinata ratione et cetera. Et multe alie auctoritates sunt ad hoc quod nō potest esse actus rectus et virtuosus nisi habeat ratiōē rectā. hoc igitur supposito tanquam certo quod actus rectus et virtuosus voluntatis necessario cōformatur actui prudētie.

C

Tunc est dubiū. verum ad actū virtuosum sufficit cōformitas ad prudentiā habitualē vel aptitudinalē, vel requiritur necessario conformitas ad prudentiā actualē actualiter inherētē quādo elicitur actus rectus in voluntate. Respōdeo primo dico quod prudentia aptitudinalis nō sufficit ad actū virtuosum: quia supposito quod conformitas ad prudentiā aptitudinalē non est aliud nisi quod ipsemet actus dicatur rectus quando elicitur sicut recta ratio dictaret illū actū esse eliciendū si inesset: licet modo non insit de facto ita quod prudentia aptitudinalis non est nisi potentia siue aptitudo ante actū ad habendum prudentiā. Tunc arguo sic. Impossibile est quod aliquis actus voluntatis elicitus cōtra cōscientiā et contra dictamē rationis siue rectū siue erroneū sit virtuosus. patet de conscientia recta: quia talis eliceretur contra preceptū diuinū et voluntatē diuinā volentē talem actū elicere conformiter rationi recte. de cōsciētia erronea errore inuincibili patet: quia talis error nō est culpabilis pro eo quod non est in potestate errantis sic faciendo cōtra rationē erroneā quā nescis erroneā: nec est in potestate tua hoc scire quod facia contra conscientiā erroneā. De conscientia erronea vincibili. patet: quia licet error sit culpabilis: tamen ex quo tu ignoras te errare faciendo contra talem rationem contēnis rationē quā nescis erroneā. et sic peccas ex contemptu: sed aliquis potest velle aliquid quod recta ratio dictet esse volendū si inesset sibi. et tamen rō erronea siue errore inuincibili siue vincibili de facto dictat illud esse nolendū et oppositū eius esse volendū. Exemplū. aliquis indiget extrema necessitate: sic ita et per cōsequens recta ratio si inesset alicui potenti dictaret quod tali esset subueniēdū tanquam indigēti extrema necessitate: sed ratio errans errore inuincibili potest iudicare quod talis nō est sic indigens. et per cōsequēs potest iudicare quod tali tanquam sic indigenti nō est sic subueniendū. potest voluntas ex libertate sua velle sibi subuenire tanquam sic indigenti. et secundum veritatē sic indiget quantumcunque ratio erronea iudicet oppositū igitur ille actus voluntatis non est virtuosus sed peccatū mortale. et sic si ille actus virtuosus esset solum propter cōformitatem ad prudentiā aptitudinalē aliquis simul et semel eodē actu peccaret mortaliter et mereretur. Si dicatur quod conformitas ad prudentiam aptitudinalem sufficit ad actum virtuosum quādo nō inest voluntati error oppositus illi prudentie. Cōtra istud nō est nisi fuga: quia equaliter est aptitudo ad prudentiā in intellectu quādo inest error opposit⁹ illi prudētie sicut quādo nō inest. hoc excepto quod nō ita faciliter reducitur ad actū illa aptitudo quādo est error in intellectu sicut quādo nō inest talis error: quia quū

est talis error: primo apparet illũ erravem carui-
pi ⁊ postea prudentiã ex actibus generari. qñ
autem nõ est talis error tunc sufficit generatio
prudẽtie ad cuius conformitatẽ potest fieri a-
ctus ille virtuosus: sed quicquid sit nõ videtur
aliquid esse in intellectu quãda est negatio tã
prudentie ꝙ̃ habitus erranei: ad cuius confor
mitatẽ actus volũtatis potest fieri virtuosus
ꝙ̃ quãdo est in intellectu error habitualis op-
positus illi prudẽtie. Scḋo dico ꝙ cõformi-
tas actus volũtatis ad prudẽtiam habitualẽ
nõ sufficit ad actum virtuosum. qḋ patet: quia
sicut dictũ est habitus vnus nũꝙ̃ inclinat ad
actũ alterius habitus causando vel regulãda
vel quãcũꝗ nisi mediãte actu proprio ad quẽ
primo inclinat. patet de habitu principij qui
nũꝙ̃ inclinat ad actũ cõclusionis nisi mediã
te actu respectu illius principij ad quẽ prima
inclinat. totũ istud patet per experiẽtiã: quia
si sit solus habitus principij in intellectu ⁊ nõ
eliciatur aliquis actus respectu illius princi-
pij nõ plus faceret habitus ad sciendũ cõclu-
sionẽ ꝙ̃ si nõ esset talis habitus in intellectu.
cũ igitur de ratiõe prudentie sit regulare actũ
volũtatis: quia est recta ratio agibiliũ: impos-
sibile est ꝙ reguletur habitus quicũꝗ in intel
lectu nisi mediãte actu suo non plus ꝙ̃ si talis
habitus nõ esset in intellectu. igitur prudẽtia
habitualis nõ sufficit ad actũ rectũ: sed neces-
saria requirit prudẽtia actualis. Preterea im
possibile est ꝙ de actu nõ virtuoso vel demeri
torio fiat virtuosus per aliquid mere natura-
le: qḋ nullo modo est in potestate nostra: sed pa-
sito ꝙ cõformitas ad prudentiã habitualẽ suf-
ficeret ad actũ virtuosum supposita ꝙ elicere-
tur debito modo sm oẽs circũstãtias. excepta
ꝙ nõ inesset talis ratio habitualis. iste actus
primo nõ est perfecte virtuosus: q2 deficit con
formitas ad prudẽtiam habitualẽ: sed si post
generetur prudẽtia habitualis stante eadem
actu in volũtate: tũc diceretur ille idem actus
perfecte virtuosus: quia prius ad perfectã vir
tutẽ nõ deficit nisi cõformitas ad ratiõem ha-
bitualem. ⁊ iam habet illa cõformitas per ge-
nerationẽ prudẽtie. igitur sequitur ꝙ ille act9
qui primo nõ fuit virtuosus propter defectum
illius: iam est virtuosus generato illo habitu
cum igitur generatio illius prudẽtie sit mere
naturalis: ⁊ nullo modo in potestate nostra se
quitur ⁊c. similiter sequit ꝙ de actu virtuoso
fit nõ virtuosus per corruptiõem alicuius me-
re naturalis puta per corruptionem illi9 pru-
dentie habitualis: si stante semp eodem actu
⁊ volũtate corrumpit habitus prudẽtie. ⁊ per
cõsequens cõformitas actus volũtatis ad pru-

dẽtiam habitualẽ nõ sufficit ad perfectam re-
ctitudinẽ in actu. Tertio dico ꝙ ad rectitudi-
nẽ actus volũtatis requirit prudẽtia actualis
actualiter inherens illi cuius est talis act9 re-
ctus. hoc patet ꝙ sꝫ oẽs ad actũ virtuosum ali
qua prudẽtia requirit necessaria: sed nec apti-
tudinalis nec habitualis sufficiũt. igit neces-
saria requirit prudẽtia actualis. Sed ꝙ pru-
dẽtia actualis necessaria requiritur potest du
pliciter intelligi. vno modo ꝙ primo eliciatur
aliquis actus volũtatis sm oẽs circũstanti-
as requisitas ad actũ virtuosum. excepta pru-
dẽtia sive recta ratiõe: ⁊ ꝙ post manente eodẽ
actu i volũtate precise ⁊ nulla alia elicita per
generatiõem prudẽtie fiat iste actus qui prius
nõ fuit virtuosus ꝓpter defectũ prudẽtie fiat
inquã virtuosus ꝑ generatiõem prudẽtie quo-
modo ponit Joh. in prima in materia de cari
tate: ⁊ in quatlibet. ⁊ iste intellectus est impos-
sibilis. qḋ ꝓbatur in questiõe de cõnexiõe vir
tutũ. q2 hoc dato nullus actus esset intrinsece
⁊ necessario virtuosus: sed solũ cõtingẽter ⁊ ex
trinsece: quia per generatiõem prudẽtie fieret
ille actus virtuosus: ⁊ per corruptiõem eius fie
ret viciosus semper manẽte eodẽ actu in volũ
tate. q̃re ibi. Alio modo potest intelligi ꝙ req̃
ritur prudẽtia tanꝙ̃ obiectũ partiale ⁊ causa
efficiens partialis ipsius actus virtuosi. ⁊ per
cõsequens nihil oportet ꝙ prudẽtia precedat
illũ actũ virtuosum cuius ratio est sicut causa
effectum vel saltem ꝙ simul producatur cum
illo actu simul dico tẽpore: licet de facto natu
ra sit prior illo actu virtuoso: quia potest sepa-
rari ab eo ⁊ nõ econuersa. ⁊ iste intellectus est
bonus verus ⁊ sanus. Si dicas ꝙ eodẽ modo
potest dici ꝙ prudentia habitualis non sequi-
tur actũ virtuosum: ⁊ facit de nõ virtuoso vir-
tuosum: sicut prius probatum est: ⁊ ꝙ precedit
actũ voluntatis vel tempore vel natura sicut
obiectũ partiale ⁊ partialis causa ipsius actus
virtuosi. ⁊ per cõsequẽs nõ probatur sufficien
ter ꝙ requiritur prudẽtia actualis ad actũ vir
tuosum: quia sm istã viã sufficit prudentia ha
bitualis. Respõdeo. licet prima ratio prius fa
cta potest euacuari per istã respõsionẽ. non ta
mẽ scḋa ratio: q2 nunꝙ̃ habitus aliquis incli-
nat quõcunꝗ ad actum alterius habitus nisi
mediante actu habitus ad quẽ prima ⁊ ꝓprie
inclinat. ⁊ per cõsequẽs si prudentia habitua
lis inclinat ad actũ virtuosum volũtatis. hoc
erit necessaria per actũ prudentie: q2 aliter nõ
plus causaret nec regularet actum volunta-
tis ꝙ̃ si non esset talis habitus in intellectu.
Si dicas. ꝙ ponẽdo prudentiã actualẽ in in
tellectu cũ alijs requisitis nõ sufficit ad recti

D

E

Opinio primo

tudinē actus voluntatis. quia ꝙñcunq̄ ponatur in intellectu talis prudētia actualis potest deus suspendere eius actiuitatē vel supplere eius causalitatē in genere cause efficiētis: ⁊ si sic. tūc ille act⁹ nō erit virtuosus ꝙuis eliciatur effectiue a voluntate: quia nō cōcurrit prudentia sicut causa partialis ad causandum illū actum rectū.

Secundo

Preterea. quod adducitur contra primū modū ponendi prudentiā actualem nō videtur inconueniēs. quia idem actus nūero potest successiue dici meritorius ⁊ nō meritorius virtuosus et nō virtuosus. q̄a si volūtas primo eliciat actū meritoriū perfecte: ⁊ post deus suspēdat actionē voluntatis ⁊ ipse deus conseruet totaliter talē actū: talis actus erit intrinsece virtuosus ⁊ meritori⁹: et post nō meritorius. quia nullus actus est meritorius: ⁊ post non meritorius: nisi qui est in potestate nostra. sed quādo deus conseruat talē actum: tunc nō est in potestate nostra. ⁊ ꝑ consequēs nō videtur incōueniēs ꝙ actus sit virtuosus per solam generationē prudentie: ⁊ nō virtuosus per eius corruptionē remanēte semper eodē actu in voluntate.

Ad primum

Ad primū istorū tenendo istud principiū ꝙ effectus sufficiēter depēdet ex suis causis essentialibus: ex quo sequeretur ꝙ nullū absolutū necessario requiritur ad aliquē effectū nisi aliquo modo sit causa illius effectus. ⁊ per consequēs cum prudētia actualis necessario requiratur ad actū virtuosum ⁊ est aliquomō prior. necessario sequitur ꝙ actus prudentie sit vera causa efficiens essentialiter ⁊ necessario requisita ad actū virtuosum. ita essentialiter sicut voluntas necessario requiritur tanꝙ causa efficiēs ad hoc ꝙ sit virtuosus vel meritorius: ⁊ cōsequēs sequitur vltra ꝙ suspensa actiuitate volūtatis vel actus prudentie nullo mō dicitur talis actus virtuosus. ⁊ ratio est: quia virtuosum ⁊ viciosum sunt nomina cōnotatiua ⁊ significāt ipm̄ actū nō absolute: sed connotādo cū hoc actiuitatē voluntatis ⁊ prudentie: et quādo deficit aliqḋ connotatū nō dicitur talis actus virtuosus. Et si dicas ꝙ talis actus per positū elicitur effectiue a voluntate ꝯformiter rationi recte ꝯm alias circumstantias requisitas. igitur est virtuosus. Respondeo actū elici conformiter rationi recte: ē ipm̄ elici ꝯm rectā rationem regulantē ⁊ dictantē talem actū esse eliciendū. ꝙḋ quidē dictare siue regulare non est aliud ꝙ̄ speciali modo illum actum causare. sicut alibi patet. Nūc autē posito casu predicta prudentia nō causat illum actū. igitur nō regulat illū: imo supposito ꝙ deus faceret totū qḋ prudentia faceret si imperetur per deū nō tunc plus facit prudentia ad actū virtuosum ꝙ̄ si nulla prudentia inesset: quia nihil facit nisi sicut vna statua.

Ad scdm

Ad scḋm potest dici vno modo ꝙ quādo deducitur ad hoc tanꝙ̄ ad inconueniens ꝙ idem actus sit intrinsece virtuosus: ⁊ post non virtuosus intelligitur per nō virtuosum viciosus: quia impossibile est ꝙ idē actus numero sit intrinsece virtuosus et post intrinsece viciosus: qḋ tamen sequeretur si circunstantie non essent obiecta actus virtuosi: sicut patet in qualibet connexione virtutū. et eodē modo si actus prudentie non esset obiectū nec causa essentialis actus virtuosi: sed solum circūstātia sicut alij ponūt aliquos actus voluntatis esse intrinsece virtuosos per solam generatiōem prudentie: posito casu predicto: sed si post ratio erronea predicta dictaret illū eundē actū nō esse continuandū. si tunc ille actus cōtinuaret̄ cōtra ratōem ⁊ cōtra consciētiam: tūc ille actus nullo modo variatus esset viciosus: quia peccatū mortale eo ꝙ cōtinuatur cōtra cōsciētiam: ꝯ sic nō est in instātia posita: q2 si deus suspēderet actōem volūtatis vel prudētie vel vtriusq̄: tūc bene actus q̄ primo fuit intrisece virtuosus. post nō est virtuosus negatiue: ꝯ nō cōtrarie: q2 nō est virtuosus nec viciosus: posito illo casu.

G Alia solutio

Aliter pōt dici ꝙ actus intrisece virtuosus nō pōt fieri nō virtuosus negatiue. etiā ꝑ naturā: q2 si corrumpatur actus prudentie necessario corrumpit̄ act⁹ virtuosus cuius prudētia erat directiua necessitate dico naturali pro eo ꝙ talis actus prudētie est causa efficiēs ⁊ obiectū: vt actualiter inherens necessario requisita ad causandū actum virtuosum ⁊ ad cōseruandū. ⁊ sic intelligit̄ inconueniens ad qḋ deducitur de virtuoso ⁊ non vicioso. tamē per potētiā dei absolutā potest fieri cōtrariū sicut prius probatū est: quia de illa potētia nō intelligebatur illud dictū. sic igitur p3 ꝙ ad actū rectū volūtat̄ necessario req̄rit̄ aliq̄ rō in intellectu: nō quidē aptitudinalis nec habitualis: ꝯ actualis modo predicto.

H Responsio ad questionem

Nūc vltra videndū si cū errore in aliqua ratione recta respectu alicuius obiecti pōt stare actus rectus in volūtate. vbi ponēde sunt alique distinctiones: quia actus volūtatis rect⁹ potest esse respectu eiusdem obiecti. respectu cuius est error in intellectu vel respectu alterius obiecti. sil'r error q̄dā est vincibilis ⁊ ille est culpabilis: vel est inuincibilis ⁊ ille nō est culpabilis. sil'r actus volūtatis pōt esse cōformis rationi erronee vel difformis ⁊ cōtra rōem erroneā.

Prima conclusio

Istis suppositis dico ꝑmo ꝙ act⁹ rect⁹ volūtatis moraliter ⁊ circa vnū obiectum potest stare cū errore i rōe circa aliḋ obiectū siue

ille error sit vincibilis siue non. Exemplū. ali-
quis pt velle virtuose castitatē: ꝛ tamē errare
circa fortitudinē. hoc ptꝫ p experientiā ꝛ pba
tur supra: ideo transeo. Scd̃o dico ꝙ act⁹ me-
ritorius circa vnū obiectū nō stat in volunta
te cum errore culpabili mortaliter circa aliud
obiectū: tamē stat cū errore inuincibili ꝛ cum
errore culpabili venialiter. hoc patet primo ꝙ
tū ad primā partē: quia qn̄ aliquis errat erro-
re vincibili ꝓpter quē peccat mortaliter omit
tendo vel committendo: puta q̃a fuit negligens
ad inuestigandū id qd̾ tenetur scire ꝛ vitare p
preceptū diuinū omittendo illam inuestigatō
nem voluntarie propter pigriciā vel aliā cau-
sam consimilē q̃ā posset vitare si vellet talis
omittendo actū volūtatis cū debuit efficaci-
ter imperasse intellectui inuestigare illud qd̾
sibi est necessariū ad salutē peccat mortaliter
peccato omissionis. ꝛ per ꝯns ille error quo er
rat circa tale obiectum est vincibilis ꝛ culpa-
bilis mortaliter nō quidem sic intelligēdo: q̃a
actus istius erroris sit intrinsece viciosus: quia
solus actus voluntatis est intrinsece virtuo-
sus vel viciosus sicut alibi patuit de cōnexio-
ne virtutū: sed est culpabilis ꝛ viciosus solum
quadā denoīatione extrinseca ab actu volun-
tatis. Ponēdo ꝙ peccatū omissiōis nō potest
esse sine peccato cōmissionis. tunc nolle tale
obiectū inuestigare esset hoc peccatū cōmissi-
onis vel aliqd̾ velle repugnans huic inuesti-
gationi ꝛ nō velle inuestigare esset peccatum
omissionis: tunc actus erroris diceretur vicio
sus propter illud nolle vel velle aliquē actum
cōsimilē a quo potest denoīari. vel si peccatū
omissionis nō presupponit peccatū cōmissio-
nis: tunc diceretur ille error viciosus ꝓpter a-
ctū voluntatis quo omittit inuestigare illud
qd̾ tenetur inuestigare sed quicq̄d sit de hoc si
talis omissio sit peccatū mortale non stat cuꝫ
caritate ꝛ per ꝯsequens stante tali errore non
potest talis voluntas elicere actū meritorium
circa qd̾cunqꝫ obiectū: q2 talis actio sine cari-
tate nō potest elici. Similiter cōclusio predi-
cta q̄tū ad scd̃am partem patet: q2 error inui-
cibilis nō est culpabilis quia nō est in potesta
te errantis. ꝛ per cōsequēs nō impedit actum
meritoriū circa qd̾cunqꝫ obiectū: quia nō cor-
rumpit demeritorie caritatē. similiter error vi-
cibilis ꝛ culpabilis venialiter qui generatꝰ ex
hoc ꝙ homo negligit inquirere aliquid qd̾ de
bet scire: tamen omittendo solū peccat venia-
liter non impedit caritateꝫ. ꝛ per consequens
nec actuꝫ meritoriū circa qd̾cunqꝫ obiectum.
Tertio dico ꝙ actus rectus in voluntate stat
cū errore inuincibili in intellectu eiusdem ob-
iecti. hoc patet per exemplū. ponatur aliquis
habens istam ratōem vniuersaleꝫ rectam oīm
indigenti in extrema necessitate est benefaci
endū ne pereat que ē euidēs ex notitia termi-
noꝝ. occurrente igitur aliquo paupere qui ap
paret indigere in extrema necessitate si volun
tas imperet intellectui vt inquirat si talis sic
indigeat: sicut apparet indigere facta inuesti
gatione per oēm viam possibilem poni si ex a-
liquo latente qd̾ non est in potestate sua scire
intellectus assentiat ꝙ talis indigeat sicut ap
paret indigere: licet non sic indigeat ſm veri-
tatem euidenter intellectus dictabit ꝙ tali q̄
sic apparet indigere: licet non sic indigeat est
subueniendū tanq̄ existenti in extrema neces
sitate. hic igitur ſm istam conclusiōem errat
intellectus: quia iudicat illum existere i extre-
ma necessitate qui non sic indiget ꝛ indicat ꝙ
sibi est subueniendū: cū ſm veritatem non est
sic subueniendū. ꝛ tamen voluntas volens ef
ficaciter sic ei subuenire: habet actum rectum
ꝛ virtuosum ꝛ meritoriū si hoc velit pro amo-
re dei. ꝛ per cōsequens actus rectus volunta-
tis: ꝛ error intellectus stāt simul respectu eius-
dem obiecti. ꝛ tota ratio est: quia ille error nō
est in potestate errantis ex quo posuit diligen
tiam quā debuit ad sciendū veritatem. ꝛ per
consequens ille error oēm peccatū excusat. et
ideo voluntas eliciens actum conformiter ta
li rationi erronee virtuose ꝛ meritorie agit: i-
mo stante tali errore si nollet sibi benefacere
haberet actum viciosum ꝛ demeritoriuꝫ: quia
talis actus eliceretur contra conscientiam ꝛ
rationem non culpabileꝫ. ꝛ hoc scienter: quia
posito casu predicto nescit se errare: sed credit
se habere rationem rectam. ꝛ per consequens
contemnendo eam peccat mortaliter. simili-
ter non volendo sibi efficaciter subuenire est
peccatum omissionis: quia tenetur velle illud
quod ratio non viciosa dictat esse volendum.
ꝛ per cōsequens omittendo illud peccat mor-
taliter: sed licꝫ hic sit ratio particularis errās
circa minorem ꝛ conclusiōem: tamē ratio vni-
uersalis est recta. ista scilꝫ ꝙ omni indigenti
in extrema necessitate est subueniendum. igi-
tur ꝛc̃. ꝛ hec ratio recta concurrit cum ratio-
ne erronea immediate formaliter ad causan-
dum illum actum voluntatis rectum. quod si
non esset in intellectu talis ratio recta: nullo
modo esset actus voluntatis virtuosus. ꝛ ideo
qui non assentiret huic propositioni. oīm indi-
gēti in extrema necessitate ꝛc̃. vel dissentiret
ꝓpter aliquā deceptiōeꝫ: ꝛ tamē erraret circa
cōclusiōem mō p̄dicto nullo modo pōt elicere
actū rectū voluntatis: sic aliquis fatuus forte

non assentiret huic ꝓpositioni ꝙuis sit per se nota: ideo talis q̄ non habet vsum ratōnis nō posset habere actū virtuosum respectu eiusdē obiecti. ⁊ tota ratio est: q: actus virtuosus necessario reqͥrit aliquā rationē rectā sicut prius patet. Si dicas aliquis habēs habitū prudentie ⁊ habitū virtuosum potest elicere actū ad quē inclinat virtus nō eliciendo actum ad quē inclinat prudentia: q: potest aliq̄d velle ꝰm inclinatōem virtutis non assentiendo per intellectū ꝙ illud est volendū. igitur pōt esse actus virtuosus cū solo habitu prudentie sine oī̄ alio actu. Respondeo ꝙ pōt dici ꝙ casus nō est possibilis: quia nihil est actualiter volitū nisi actualiter apprehensum ab intellectu: ⁊ tunc apprehensione facta statim intellectus naturaliter assentit: ⁊ ita ad eliciendū actum ꝰm inclinatōnem habitus virtuosi necessario requiritur actus prudentie. Tū q: virtus inclinat ad actū solū circa illud obiectum circa qd̄ versatur. nūc autem vt probatū est supra de cōnexione actus prudentie actualiter existēs est obiectū actus virtuosi. ⁊ ꝑ ꝯñs nō potest voluntas elicere actū aliquē mediante illa virtute: nisi existat actus prudentie tanq̄ obiectū illi⁹ q: si illa virtus inclinaret ad aliquē actū q̄ nō terminaret ad totū illud obiectū circa qd̄ generatur: q: omittitur aliqd̄ obiectū partiale sicut prudentia: sequeretur ꝙ ex illo actu nō augeret habitus virtuosus a quo elicitur: q: habitus augetur ex actibus elicitis circa idē obiectū oīno circa qd̄ primo generatur ille habit⁹ sed ille actus generaret illū habitū distinctū specie formaliter: q: ille actus habet aliud obiectū specie q̄ prius: q: obiectū illud partiale qd̄ nō est obiectū scd̄i actus eliciti ꝑ positū est alterius spēi ab obiecto scd̄i actus. sed hoc videtur satis absurdū ꝙ aliquis habitus naturaliter inclinat imediate ad actū generatiuū habitus distincte spēi sine oī̄ alio habitu occurrente ad causandū illū actū. igitur ⁊c. Tū q̄a superi⁹ est dictū ꝙ nō tantū ad causandū actū virtuosum cōcurrit actus prudentie sicut causa partialis ⁊ effectiua: ſ ad illū actū conseruandū naturaliter. ⁊ ratio est: q: causat vt existēs naturaliter actualiter obiectū istius act⁹ quo nō existente nō pōt naturaliter causari nec cōseruari. igitur nec eodē modo pōt aliquis actus elici a virtute generata nisi actus prudētie sit causa illius actus tanq̄ obiectum eius actualiter existens: q: nō videtur alia ratio q̄ cogat ponere ꝙ actus prudentie sit causa primi actus virtuosi q̄ primo generat habitū q̄n eadē cogat ꝙ sit causa actus scd̄i eliciti ab habitu cū vterq; actus sit eque virtuosus ⁊ vterq; generetur licet ad generatōem scd̄i actus cōcurrat aliq̄ causa q̄ nō cōcurrebat ad gn̄atōem primi: puta habitus virtuosus gn̄atus ex actu primo et vterq; habet idē obiectū totale ꝑ oīa: ⁊ iō casus predictus nō videtur possibilis. Aliter pōt dici supponēdo casum esse possibilē ꝙ si voluntas posset elicere actū mediāte virtute sine actu prudētie actualiter existēte i intellectu: q: talis actus nō est virtuosus ꝑfecte sicut ꝑus: q̄a deficit vnū obiectū partiale ⁊ vna circūstātia necessario reqͥsita ad hoc ꝙ ille actus sit virtuosus: puta act⁹ prudētie ſ poti⁹ eliceretur sic fatuus vel furiosus eliceret aliquē actū mediante virtute ꝑus gn̄ata i volūtate tali sine recta rōne: q: i illis nō est vsus rōnis. si tū sit hoc possibile: q: credo firmiter ꝙ in talib⁹ nō pt̄ elici aliquis act⁹ intellect⁹ maxime iudicatiu⁹: lȝ forte in eis posset esse act⁹ apprehensiua rerū incōplexoꝝ nō rerū cōplexoꝝ: q: ad illū cōcurrit act⁹ volūtatis sicut alibi pȝ: ⁊ ita tales nō pn̄t hr̄e aliquē actū volūtatis. ⁊ iō vterq; casus ꝑdictus videtur simplr̄ impossibilis. Quarto dico ꝙ act⁹ rectus in volūtate nō stat cū errore vicibili ⁊ culpabili in intellectu eiusdē obiecti ꝙuis posset simul stare respectu diuersoꝝ obiectoꝝ sicut prius dcm̄ est. hec ꝯclusio pȝ: q: talis actus volūtatis: aut eliceretur ꝯformiter rōni erronee aut difformiter. si ꝑmo modo nō est actus virtuosus sine rect⁹: q: ille error nō excusat aliquē actū sibi elicitū ꝯformiter a pctō: ſ aggrauat magis: q: in ptāte talis fuit nō errare tali errore ad quē sequitur voluntatē ꝯformiter volentē errare. aliter nō esset error culpabilis

2 Quarta cōclu

Quia act⁹ erroris i se: nec est virtuosus nec viciosus nisi denoīatōe extrinseca: ſ solū ē viciosus respectu actus volūtatis ad quē inclinat. forte ita est. vñ pōt dici viciosus ꝑpter actū omissionis quo volūtas debuit imperasse intellectui inuestigare circūstātias necessarias ad illū actū virtuosū: ita vt nō gn̄aretur talis error in intellectu ⁊ nō īperauit. ⁊ sic peccauit pctō omissionis omittēdo illū actū quē debuit elicere: ⁊ volūtas eliciens cōformiter actū illum illi rōni erronee peccat: q: semper peccat voluntas pctō cōmissionis q̄n elicit aliquē actū ad cuius oppositū obligatur per preceptū diuinū vel ordinatōem diuinā vel alio mō obligatur ad oppositū ⁊ nunq̄ aliter peccat nunc autē voluntas obligatur ad eliciendū conformiter rationi recte. igitur eliciendo actū contra ratōez rectā: q: ꝯformiter rōni erronee culpabili facit oppositum illi⁹ qd̄ tenetur facere ⁊ ꝑ ꝯsequens peccat in eliciendo talem actum ⁊ nō recte agit: q: si recte ageret: nō teneretur elicere actū oppositū. vnde licet nō teneatur

voluntas elicere conformiter actū rōni recte q̄ opponit rōni erronee inuincibili: quia talis error nō est in potestate hoīs errantis: ⁊ ideo excusat voluntatē ꝙ non tenetur facere cōformiter rationi recte opposite: imo eliciēdo conformiter tali rationi erronee nō peccat: ꝭ agit virtuose ⁊ eliciendo actū contra illum errorē peccat ⁊ errat: lz in quātita sit tamē voluntas teneṫ elicere cōformiter rationi recte que opponitur rationi erronee vincibili ⁊ culpabili ⁊ hoc q: talis est in potestate errantis: q: potuit non errasse si voluisset. ⁊ per ɔñs eliciendo actum conformiter rationi erronee vincibili peccat: q: elicit actū quē non debet elicere: imo oppositū actū tenetur elicere: q: ille error nō excusat eum: sed potius aggrauat: quia talis peccat duplici peccato: scz cōmissionis eliciendo ɔformiter rationi erronee culpabili ⁊ omissionis omittendo actū oppositū quē tenetur elicere. ⁊ sic aggrauat error tolis ⁊ nō excusat. si autē voluntas eliciat actū difformiter rationi erronee culpabili: puta cōtra talē rationē peccat etiā duplici peccato cōmissionis eliciendo actū contra rationē quā credit esse verā. ⁊ sic peccat faciendo contra conscientiā ꝑ contemptū illius qđ debet esse regula sua in agendo. etiā teneṫ se ɔformare dictamini ⁊c̄. in operando siue sit rectū siue erroneū ꝑ consequēs ɔformando se omittit illū actū quē tenetur elicere: ⁊ sic peccat pctō omissionis. si aūt nullū actū eliciat nec cōformiter rationi erronee nec difformiter: ꝭ oēm actū suspendit: tūc peccat duplici peccato omissionis omittēdo illum actū quē tenetur conformiter elicere rationi recte que opponitur rationi erronee predicte ⁊ omittendo actū quē tenetur conformiter elicere rationi erronee: q: aliter faciēdo cōtra illā rationē nō peccaret nisi teneretur cōformare se in operando dictamini erronee rationis: ⁊ ꝑ ɔñs talis necessario peccat ⁊ est perplexus ⁊ siue voluntas operatur conformiter illi rationi siue difformiter siue nihil operetur semꝑ peccet vno mō vel alio modo. ⁊ ideo summū remediū tali q̄ peccat est dimittere conscientiā ⁊ ratōem illā erroneā qđ potest fieri per inuestigatōem veritatis. Si dicas ꝙ non videtur rationabile ꝙ aliquis teneaṫ agere conformiter rationi erronee vincibili: q: teneṫ ad eliciendū actū oppositū: puta ad eliciendū cōformiter rationi recte que opponiṫ rationi erronee predicte. ⁊ sic talis simul obligaretur ad eliciendū actus oppositos. Respondeo. licet superius dicaṫ ꝙ errans errore vincibili tenetur agere conformiter rationi erronee. tamen hoc nō est verū: q: agendo conformiter peccat, ⁊ nullus obligatur ad peccandū: sed pro tanto peccat discordando cū ratione erronea: q̄a cōtēnit ratōem quā credit esse rectā: quia si recta esset deberet esse regula sua ⁊ agendo difformiter peccat. nō q: tenetur elicere actū oppositū: scz rationi erronee conformare: sed q̄a teneṫ ad oppositū negatiue: hoc est teneṫ non elicere actū discordantē a ratione erronea ne contēnat. similr ogendo conformiter illi rationi dicitur semper peccare: quia tenetur elicere actū oppositū puta discordantē a tali ratione: quia eliciendo talē actum peccat. nec actū cōformem rationi recte opposite. quia hoc non oportet: sed quia tenetur non elicere actū conformiter tali rationi erronee. ⁊ sic tenetur ad oppositū negatiue. ⁊ sic intelligenda est illa ꝓpositio generalis ꝙ nullus peccat nisi qui tenetur ad oppositū illius qđ facit. Sic igitur patet quomodo actus rectus in volūtate stat cum errore in ratione ⁊ quomodo non ⁊ respectu cuius obiecti. ⁊ de hoc quere prius questione de cōnexiōe virtutū. Sed hic sunt aliqua dubia. Primū est ꝙ voluntas agens conformiter rationi erronee inuincibili non sit simpliciter recta cuius oppositū prius dictum est quia illa voluntas est recta que in operando conformatur voluntati diuine tanq̄ sue regule: ⁊ illa non est recta que discordat ab intellectu diuino ⁊ voluntate diuina in volēdo: ꝭ voluntas agens predicto modo discordat a iudicio intellectus diuini ⁊ volūtate diuina: quia deus iudicat ꝙ illi qui sm̄ veritatem non indiget extrema necessitate non est subueniendū tanq̄ sit indigens ⁊ volūtas creata vult ꝙ tali sic subueniatur. ergo voluntas creata volēs sibi sic subuenire vult oppositum illius quod deus iudicat sic esse volendum ⁊ qđ deus vult ⁊ per consequens discordando o voluntate diuina peccabit. Scdm̄ est. vtrū peccatū commissionis ⁊ omissionis necessario concomitātur se: videtur ꝙ sic quia aliquis nunq̄ peccat peccato cōmissiōis: nisi quia facit aliquid qđ tenetur non facere vel eius oppositum facere igitur talis omittit illud ad qđ obligatur. ⁊ ꝑ consequens peccat peccato omissionis. Similiter vt videtur nunq̄ aliquis peccat peccato omissionis nisi nolendo actum: quem actum tenetur velle vel volendo actum contrarium illi actui quē tenetur velle sicut si teneaṫ diligere deū super oīa die dñico ⁊ toto illo die plꝰ diligat actus venereos q̄ deum. hic peccat duplici peccato commissionis ⁊ omissionis. Preterea nullus peccat peccato omissiōis nisi suspendendo actum quem tenetur elicere: sed tale suspendere est elicere actū. n. ergo ⁊c̄.

Primū dubiū

Secōm dubiū

Tertiũ dubiũ

Tertiũ dubiũ est de hoc q̄ꝺ dicit' ꝙ voluntas tenet' velle dictatũ a rõne errõnea errore inuincibili esse volendũ: q̄ꝛ tale dictatũ ẽ malũ: ponam⁹ ꝙ ita sit: nũc aũt malũ sub rõne mali nõ est volitũ nec volibile: q̄ꝛ sicut oẽ volitũ vl' volibile est solũ bonũ existẽs vl' apparẽs solũ: ita oẽ nolitũ ꝛ nolibile est malũ exñs vl' apparẽs ꝛ ꝑ ꝯñs nullũ bonũ est nolitũ nec esse põt: nec aliq̄ꝺ malũ est volitũ nec esse põt.

Quartũ dubiũ.

Quartum dubiũ est de dictato a rõne errõnea vincibili vl' inuincibili rõe recta vl' nõ: nõ curo ad p̄ñs: q̄ꝛ tale dictatũ siue apprehensio talis dictati aliq̃n causat delectatõem in appetitu sensitiuo: vt p̄z de apprehẽsione alicui⁹ obiecti pulchri ꝛ delectabilis aliq̃n apprehẽsio illius dictati a rõne causat dolorẽ i appetitu sensitiuo sicut aliq̄s ymaginãs mortẽ vel bellũ mortale futurũ timet ꝛ dolet in appetitu: nũc aũt regulariter ita est ꝑ statu isto ꝙ voluntas magis inclinat' ad volendũ obiectũ: cuius apprehẽsio causat delectatõem in appetitu sensitiuo. ꝛ nolendũ illud cuius apprehẽsio causat dolorẽ in eodẽ appetitu. Tũc est dubiũ q̃ est cã istius inclinatõis ꝛ q̃ est cã istoꝝ actuũ: sic difformiter elicitoꝝ. nã volũtas: q̄ꝛ ipa est libera respectu cuiuscũq; actus eliciti ab ea. ꝛ ꝑ ꝯñs de se nõ pl⁹ determinat' ad vnũ actũ ꝙ ad aliũ. nec cagnitia intellectiua: q̄ꝛ sicut rõ recta vl' errõnea põt dictare ꝙ aliq̄ꝺ delectabile appetitui sensitiuo est volendũ: ita põt dictare ꝙ mors sit volẽda ꝛ ꝑ ꝯñs post dictamẽ est cã vniformit' vtrobiq̄ꝛ: ꝛ tñ nõ obstante tali dictamine volũtas inclinat' ad act⁹ appositos respectu istoꝝ actuũ q̄ꝛ ad volendũ vnũ ꝛ nolendũ aliud q̃ igit' est cã istius difformitatis.

Quintũ dubium

Quintũ dubiũ ẽ vtrũ aliq̄s habẽs rõnem errõneam põt stãre errore scire se errare vl' credere. videt' ꝙ sic: q̄ꝛ alit' nõ põt dimittere errorẽ. igit' ꝛc.

Ad p̄mũ dubiũ

Ad p̄mũ istoꝝ dico, ꝙ nã semꝑ volũtas est recta q̄ cõformatur volũtati diuine in obiecto volito: nã aliq̃n vult deus aliq̄ꝺ: ꝛ tñ vult creaturã nolle illud Exẽplũ. deus ab eterno voluit mortẽ xp̄i: ꝛ tñ noluit iudeos velle mortẽ eius eo mõ quo est mortu⁹ ab eis. Silr ponit Augustin⁹ exẽplum ꝙ deus vult patrẽ meũ mori: ꝛ tñ non vult me velle mortẽ patris mei. nũc aũt q̃n volo aliq̄ꝺ q̄ꝺ deus vult me nolle: lꝫ illud sit volitũ a deo tñ pecco maxime si sciã deũ me nolle illud. q̄a tũc scienter discordo a reglã cui me teneor in actibus meis cõformare. ꝛ ꝑ ꝯñs pecco. Et ex hoc põt patere ſm illã viã q̃ ponit ꝙ deus est cã imediata cuiuslibꝫ actus nr̃i volẽdo illũ actũ esse quõ nos in actu aliquo peccam⁹: lꝫ de⁹ vellet actũ illũ esse imediate ab eo partialit' concurrente volũtate: q̄ꝛ lꝫ volũtas creata velit illud q̄ꝺ deus vult: q̄ꝛ deus vult illũ actũ esse aliter nã fieret: tñ nã peccat: ſꝫ voluntas nr̃a peccat: q̄ꝛ volũtas diuina nõ tenet' velle oppositũ ea ꝙ ad nihil obligat': ſꝫ voluntas creata tenet' velle oppositũ: q̄ꝛ tenet' velle q̄ꝺ deus vult eã velle. nũc aũt q̃n deus velit actum pc̄ti esse: tñ de⁹ vult volũtatẽ creatã nolle illũ actũ pc̄ti vl' saltẽ nõ velle: ꝛ ꝑ ꝯñs volũtas creata volẽda illũ actũ quẽ deus peccat: q̄ꝛ obligat' ad oppositũ. nec etiã deus vult istũ actũ esse absolute sed tñ volũtate ꝯñte siue ꝯditionata: q̄ꝛ deus vult illũ actũ esse si creatura vult: ſꝫ vult creaturã nã velle illũ actũ si placeat sibi. sic igitur p̄z ꝙ volũtas nõ semꝑ tenet' se cõformare volũtati diuine in volito: imo frequẽter cõformãdo se illi volũtati in volito peccabit ꝑpt' causam dictã: ſꝫ tenet' se ꝯformare volũtati diuine in circũstãtia obiecti voliti: puta q̄ꝛ tenet' velle q̄ꝺ de⁹ vult eã velle. Ad istã est opinio Ioh. q̃re vbi q̃rit istã questionẽ. Ad ꝓpositũ dico ꝙ q̃uis itellectus diuin⁹ dicret ꝙ tali nõ sit subueniendũ mõ p̄dicto ꝛ volũtas dei nolit ꝙ sic ei subueniat'. tñ volũtas creata sequẽs rõnem errõneã errore inuincibili est volũtas recta: q̄ꝛ volũtas diuina vult eã sequi rõnem nõ culpabilẽ. ꝛ sic faciendo cõtra illã rõnem peccat: q̄a obligat' ad oppositũ. Et si dicas ꝙ volũtas diuina nõ vult sibi sic subuẽire: imo respectu huius hꝫ sic actũ nolẽdi. igitur volũtas volẽdo sibi subuenire peccet: q̄ꝛ vult illud q̄ꝺ deus vult eũ nolle. R̃ndeo si sciret ꝙ deus nollet eũ velle subuenire: ꝛ tunc ipe vellet illũ actũ peccaret nũc aũt ꝑ casum errat tñ ꝙ credit deũ se velle illũ actũ quẽ deus vult eũ nolle: ꝛ õ ille excusat' igit' ꝛc.

Ad secun

Ad aliud dico ꝙ pc̄tm̃ cõmissionis a pc̄tõ omissionis est oĩno separabile: ita ꝙ ꝑ potẽtiã diuinã vere põt fieri sine alio: ꝛ ecõuerso Mantẽ pc̄tm̃ omissionis põt esse sine peccato cõmissionis. p̄z: q̄ꝛ ponam⁹ ꝙ aliquis teneatur deũ diligere die dñico nõ habito impedimẽto talis seq̄stratus ab oĩ impedimẽto põt nõ diligere deũ toto illo die manifestũ est: q̄ꝛ si necessitaret' ad diligendũ deũ toto illo die: tunc nõ mereret' in diligendo. potest igit' deũ nõ diligere ꝛ ꝑ ꝯñs peccare pc̄tõ omissionis talis, sic peccans necessario peccabit pc̄tã ꝯmissionis ꝑ te. q̄ro de illo actu volũtatis quo peccat peccato cõmissionis siue sit actus nolendi diligere deũ siue sit actus cõtrarius dilectõis dei: aut est in potestate voluntatis sic ꝙ voluntas stante pc̄tõ omissionis potest scꝫ actũ cõmissionis elicere ꝛ nõ elicere vl' nõ potest non elicere: sed statim ꝛ necessario elicit stante p̄mo pc̄tõ. si primo mõ igitur põt volũtas illũ actũ nõ elicere: ꝛ per ꝯñs põt nã peccare pc̄tã com-

hec ratio ostendit dabile esse peccatum pure omissionis in quo nil sit positivum

missionis: ⁊ dimittēdo actū diligēdi deū peccet peccato omissiōis. igitur pōt peccare peccato omissionis nō peccādo peccato cōmissionis. Si detur scḋm. igitur eliciēdo illū actuʒ nō peccabit. quia nullus peccabit in eo qḋ vitare nō pōt. Nā peccatū adeo est volūtariū ꝙ si nō sit voluntariū non est peccatū ſm Augustinuʒ. Si igitur ille actus nō sit in potestate voluntatis modo predicto: sed necessario volūtas eliciat illū actū. volūtas in eliciēdo illū actū nō peccabit. ⁊ per ꝯsequēs siue sit in potestate volūtatis siue non: pōt peccare peccato omissionis: nō peccādo peccato cōmissiōis. Si dicas ꝙ ille actus cōmissionis absolute est in potestate volūtatis: tñ supposito illo antecedēte ꝙ peccat peccato ꝯmissiōis. tūc nō est in ptāte volūtatis: cuʒ hoc nō stat ꝙ peccet illo actu: sicut ebrius occidēs hoiem in ebrietate facit actū qui nō est in ptāte sua. q̄a pro tūc nō habet vsum rōnis: ⁊ tamē tūc peccet ꝯmittēdo homicidiū. eodem modo est in ꝓposito. Respondeo. si talis nō habet vsum rationis nec actū volūtatis: tūc nullo modo peccet faciēdo illud homicidiū nō plus ꝙ si nō faceret et tñ talis meret̄ duplicē increpationē apud homies qui habēt iudicare de malefactis manifestis ⁊ nō de occultis. ⁊ hoc ne euertat̄ respublica: sed corā deo nō meretur aliquā increpationē: nisi pro primo actu quo volūtarie se inebriauit. hoc clarum est. tenēdo illā opinionē ꝙ solū actus volūtatis est virtuosus vel viciosus ⁊ nō actus exterior. sic igitur pꝫ ꝙ peccatū omissionis pōt esse sine peccato cōmissionis. Similiter peccatū cōmissionis pōt esse sine peccato omissionis. Q sit distinctū peccatū patet. Nā aliquis obligatur ad non eliciēdū actū contrariū actui alicuius precepti pro aliquo tēpore: ꝓ quo tñ nō obligatur ad eliciēdum affirmationē ⁊ positiuuʒ illius precepti. Exemplū. aliquis obligatur ad non odiendū deū: qñ nō tenetur positiue diligere deū talis igitur pōt odire deū. ⁊ per cōsequens peccare peccato ꝯmissionis: ⁊ tñ ille nō necessario peccet peccato omissionis. quia si sic. hoc nō esset nisi omittēdo actū dilectiōis oppositū actui odij. sed omittēdo hanc dilectionē nō peccat quia regularetur: sicut nullus peccat peccato cōmissionis nisi eliciendo actū quē tenetur nō elicere. ita nullus peccat peccato omissionis nisi omittēdo actū queʒ tenet̄ elicere. nūc aūt per positū quādo elicit actū odiēdi nō tenetur deū pro tūc diligere. igitur ⁊c. Nec obligatur pro tūc ad actū affirmatiuū alicui⁹ precepti: saltē hoc est possibile. igitur pōt aliquis peccare peccato ꝯmissionis: nō peccādo peccato omissionis. Si loq̄mur de peccato omissionis: qḋ est distinctuʒ peccatū a peccato cōmissionis sic semper qui peccat peccato ꝯmissionis peccat etiā peccato omissionis. q̄a quicunqʒ peccat peccato cōmissionis nō omittit actū quē tenetur omittere. ⁊ per ꝯñs nō omittēdo illuʒ actū peccat peccato omissionis. sed aliter capitur in precedētibus casibus. et hoc quia in illis dicitur peccatū omissionis: qñ aliquis omittit actū quē tenetur elicere. hic aūt quia nō omittit actū quē tenetur omittere. et ita in primo casu est peccatū omissionis ꝓprie in secūdo est peccatū nō omissionis. Q autē qñ aliquis peccat peccato ꝯmissionis: nō peccat peccato omissionis tanq̄ distincto peccato. ꝓbatur sicut ꝯclusio precedēs de separabilitate omissionis a cōmissione. quia aut est in ptāte omittētis omittere illū actū: aut non. si sic. igitur pt illud peccatū omittere libere vel nō omittere: sicut pꝫ. ⁊ per ꝯñs pōt non omittere. ⁊ per ꝯñs nō peccare peccato omissionis qḋ est ꝓpositū. quia sicut arguitur de vno ita de quolibet si nō est in ptāte eius nō omittere illū actū. igitur necessario omittit illū. igit̄ nō peccet. ꝓbatur sicut cōclusio precedēs. ideo dico ꝙ vnū peccatū pōt separari ab alio ⁊ econtra. Ad rationē pro illo dubio dico ad primā ꝙ nunq̄ est peccatū omissionis: nisi quādo q̄s facit qḋ tenetur nō facere vel tenetur elicere actū oppositū ⁊c. ⁊ ideo cōcedo ꝙ talis semꝑ omittit illud ad qḋ obligatur. sed nō semper omittit distinctū actuʒ ab actu ad quē eliciēdum pro tūc obligatur. quia nō semꝑ obligat̄ ad talē actū: sed omittit istū actū cōmissionis quē tenetur nō cōmittere. quia istū actū tenetur nō elicere. ⁊ ideo talis omissio semꝑ sequitur peccatū cōmissionis: sed istud nō est peccatū distinctū a cōmissiōe. Si dicas ꝙ omissio semꝑ necessario sequitur peccatū cōmissionis q̄a talis omissio nō est semꝑ peccatū ſm principia tua. Respondeo. verū est ꝙ nō est peccatum distinctū a cōmissione. et dico ꝙ libere omittit sicut libere cōmittit. quia vtraqʒ tam omissio q̄ ꝯmissio est in ptāte volūtatis. licet vnuʒ necessario inferat aliud sicut antecedēs infert cōsequēs. sed sic nō est de peccato omissionis distincto. quia illud est imediate in ptāte volūtatis: etiā quocūqʒ peccato cōmissiōis posito: ⁊ aliter nō essʒ peccatū distinctū: sicut ꝓbat argumentū. Ad aliud nego assumptū. quia sicut prius satis efficaciter ꝓbatū est aliquis pōt peccare pctō omissionis: nullū actuʒ penitus eliciēdo: saltē nullū actū peccati: nec velle contrariū actui illi quē tenet̄ elicere: nec nolle illū actū quē tenet̄ elicere. q̄a pōt hec tali

Q

R

materia non cogitare: ⁊ per cõsequens nec velle nec nolle. ⁊ ideo assumptū est falsum simpliciter. Per idē ad tertiū dico ꝙ suspendere actū non est semper actus positiuus. bene enim aliquis actus suspenditur quādo actus cōtrarius elicitur: sed aliquādo potest actus suspendi ⁊ nullus alius elici. ⁊ hoc est proprie suspendere actū non elicere actum.

S
Ad tertiū dubiū

Ad tertiū dico ꝙ bonū accipitur dupliciter. vno modo vt diuiditur in bonū honestū ⁊ delectabile. alio modo bonū idē est qđ volitum: vel accipitur pro omni illo qđ est volibile. Et eodē modo malum accipitur dupliciter vt opponitur bono primo modo dicto vel vt accipitur pro aliquo qđ est nolibile vel nolitū. Accipiendo bonū primo modo ⁊ malū prout opponitur bono. primo modo sic dico ꝙ voluntas potest velle malū qđ nec est bonū realiter nec apparēter. ⁊ potest nolle bonū qđ nec est malū realiter nec apparēter. Prima pars istius cōclusionis patet: quia aliter sequeretur ꝙ nec posset mereri nec demereri cōmittēdo circa qđcunqꝫ obiectū malum realiter ⁊ dictatū a recta ratione esse tale. qđ probo: quia accipio aliqđ tale obiectū peccati mortalis: puta colere deos alienos malum est. Ponamus igitur ꝙ intellectus dicter hoc eē malū: quia tunc est malū realiter ⁊ apparēter. quia hoc solum voco realiter apparēter bonū vel malū qđ iudicatur ab intellectu bonū vel malū. ⁊ si iudicetur ab intellectu recto non errante esse tale: tūc nō solum est apparēter bonū vel malum: sed realiter. quia sic dictat intellectus esse sicut est in re. stante ꝙ iudicetur ab intellectu errante: tūc est solum bonū vel malū apparēter et nō realiter hoc supposito. quero tūc vtrum volūtas potest velle hoc malū colere deos alienos dictatū tale esse ab intellectu vel nō. si sic habetur propositū ꝙ voluntas potest velle malū: qđ est malū realiter ⁊ apparēter ⁊ nullo modo bonū primo modo acceptū. si nō potest velle hoc malū sic dictatū. igitur volūtas nūꝙ potest peccare circa illud obiectū peccato cōmissionis: quia nō peccaret tali peccato nisi volēdo oppositū illius qđ dictat recta ratio circa predictū obiectū: quia in nolēdo illud qđ est dictatū a recta ratione esse nolēdum nō peccat: imo magis meretur. igitur si volūtas potest peccare peccato cōmissionis circa illud obiectū: hoc est volēdo illud quod est dictatū a recta ratōe esse malū.

T

Si igitur nō potest velle tale malū sic dictatum: nō potest peccare peccato cōmissionis: nūc autē apparet verū ſꝫ leges dei cōiter ordinatas ꝙ volūtas viatoris nō potest mereri circa aliqđ nisi circa illud posset demereri cōmittēdo: licet cū christus ⁊ beata virgo potuerūt mereri circa mala obiecta et nullo modo demereri. hoc fuit in eis ex speciali dispensatiōe diuina. sed de alijs videtur propositio assumpta generaliter vera. Si cū volūtas nō pōt velle predictū obiectū: nō pōt demereri. ⁊ per cōsequens nō pōt mereri in nolēdo illud malū sic dictatū. et per cōsequens aufertur omīs ratio merendi ⁊ demerēdi circa talia obiecta: qđ est erroneum dicere. Si dicas ꝙ pōt mereri eliciēdo actū volēdi circa illud obiectū quia actus volendi est in ptāte sua. sic videlicet ꝙ pōt libere cessare ab illo actu ⁊ libere elicere. licꝫ nō possit elicere aliū actū. hoc nō valet. quia licet istud sit solum verū de aliquibus: puta de xp̄o ⁊ beata virgine quādo fuerūt viatores. hoc tamē fuit ex speciali preseruatiōe et ordinatione diuina qua voluit nō cōcurrere cū volitionib⁹ eoꝝ ad eliciendū actū peccati. igitur vbi non est tale speciale priuilegiū: ibi dicitur generaliter esse verū. ꝙ si volūtas pōt mereri circa aliqđ obiectū: pōt demereri cōmittendo circa illud obiectū. ⁊ ꝑ cōsequens in alia volūtate a volūtate xp̄i ⁊ beate virginis nō habet ista ratio locū. Peridē mediū per omīa pōt probari secunda pars cōclusionis predicte. scꝫ ꝙ voluntas pōt nolle bonū primo modo acceptū: qđ nō habet rationē mali: nec realiter nec apparēter. puta quia realiter est. ⁊ sic dictatur ab intellectu et est mediū. quia volūtas circa qđcunqꝫ obiectū pōt mereri eliciēdo actū: ⁊ pōt demereri cōmittēdo. et ꝑ cōsequens si pōt mereri eliciēdo actū volēdi circa tale obiectū bonū pōt demereri eliciēdo actū nolēdi circa idē bonū nisi sit impedimētū speciale: sicut supra dictū est. vel auferetur oīno ratio merendi ⁊ demerēdi circa omē obiectū: qđ est absurdū dicere. sic igitur patet predicta cōclusio. Scđo dico ꝙ accipiēdo bonū ⁊ malū secūdo modo. sic voluntas nō pōt velle aliquid nisi bonū: nec nolle aliquid nisi malū vel sub ratione mali. hoc patet. quia sic accipiēdo bonū idē est qđ volitū vel volibile. malū idē est ꝙ nolitū siue nolibile. tūc autē videtur cōtradicere ꝙ voluntas velit aliud nisi sit volitū ⁊ volibile. igitur ⁊c. Et sic possunt glosari auctoritates ⁊ dicta sanctorū: qui dicunt ꝙ voluntas nō pōt velle aliquid nisi sit bonū realiter: vel sub ratione boni apparēter similiter non pōt nolle aliquid nisi sit malū et sub ratione mali.

V
Ad q̄rtū dubiū

Ad quartum dubiū dico ꝙ difficile est dare causam quare voluntas plus inclinatur ad nolendū illud obiectum qđ causat dolorem in appetitu sensitiuo. quia nec cognitio dictatiua potest esse causa illius inclinatiōis. quia cognitio dictatiua pōt esse eque

intensa ad volendū aliquid qđ causat dolorē in appetitu sensitiuo sicut ad volendum illud qđ causat delectationē:immo forte intensior saltem hoc est possibile:⁊ tamē hoc non obstā te volūtas inclinatur ad contrarium illius di ctati a ratione recta. patet per experientiam si intellectus dictat mortē esse suscipiendam pro republica voluntas quasi naturaliter in clinatur ad cōtrarium nec actus nec delecta tio appetitus sensitiui potest sic inclinare vo luntatem:quin q̄tūcūq; delectatio sit inten sa in appetitu sensitiuo potest voluntas ex li bertate sua velle contrariū.⁊ ideo nō apparet vt videtur alia causa inclinationis volūtatis naturalis dico nisi quia natura rei talis est.et hoc innotescit nobis per experiētiam. Scđo dico ꝙ potest reddi aliqua causa quare causa tur actus volēdi respectu obiecti qđ causat de lectatiōem in appetitu sensitiuo ⁊ actus nolē di respectu obiecti qđ causat dolorem in eodē quia potest dici ꝙ actus appetitus sensitiui si ue inclino ipa delectatiō in appetitu sensitiuo est causa effectiua partialis imediate concur rēs cum volūtate ⁊ cognitiōe talis obiecti ad causandū volitiōem.⁊ similiter dolor est causa effectiua partialis ad causandū actum nolen di respectu talis obiecti.⁊ ideo posito delecta tione in appetitu sensitiuo potest faciliter a ctus volēdi causari in volūtate respectu illius obiecti:⁊ ipa nō posita nō pōt ibi faciliter ta lis actus causari:quia tunc deficit vna causa partialis requisita ad eliciēdum talem actum faciliter vel saltem intense.⁊ eodem modo po sito dolore in appetitu sensitiuo potest facili ter causari actus nolendi respectu talis obie cti in volūtate ⁊ nō actus volendi:quia dolor est causa effectiua partialis imediate causans cū alijs actum nolēdi.⁊ nō est causa ad causan dum actum volēdi ⁊ ipo dolore deficiēte non potest talis actus nolendi ita faciliter causa ri.nec videtur plus incōueniēs ꝙ aliqua qua litas in appetitu sensitiuo:puta delectatio vl̄ dolor vl̄ alius actus appetitus sit immediate causa respectu alicuius actus voluntatis q̄ ꝙ res extra sit imediate causa respectu actus as sentiendi ⁊ dissentiendi in intellectu:sed vnū est verū:igitur ⁊ aliud. Sed istis nō obstanti bus nō redditur causa quare voluntas plus vl̄ minus inclinatur positis talibus passiōibus in appetitu sensitiuo:quia q̄tūcūq; ponatur delectatio vehemēs in sensu ⁊ cognitio dicta tiua in intellectu ⁊ alia concurrente ad actū adhuc est in potestate volūtatis elicere actū volendi respectu illius obiecti vel nolendi vl̄ nullum actū elicere,⁊ ideo respectu illius in clinatiōis voluntatis nō videtur posse reddi aliqua causa nisi quia natura rei talis ē.⁊ hoc innotescit nobis per experiētiam. Utrum ali quis pot est se scire errare. Ad quitum dubiū dico ꝙ cōtradictio est ꝙ aliquis errās circa a liquam cōclusionem in particulari stāte erro ri sciat se errare vel etiam credat se errare. cu ius ratio est:quia si erret circa cōclusionem a liquam veram ⁊ necessariā puta circa istam. deus est.igitur respectu istius cōclusionis ha bet habitum erroris quo dissentit huic cōclu sioni:quia si assentiret nō erraret tunc:⁊ si sciat se errare circa istam cōclusiōem:tūc scit illam cōclusionem esse veram cui dissentit tanq̄ fal se:quia aliter īpossibile est ꝙ sciat se errare cir ca istam cōclusionē nisi sciendo propositiōem esse veram.igitur dissentit tanq̄ false.⁊ si sciat illam conclusionem esse veram.igitur assentit huic propositioni:quia hoc est scire aliquā pro positiōem esse veram sibi assentire.igitur a pri mo ad vltimū si stante errore potest scire se er rare posset eidem cōclusioni assentire ⁊ dissen tire qđ includit repugnātiam.eodē modo po test argui respectu cōclusionis false. Potest tamen in generali forte se errare credere sicut aliquis cognoscēs multa credens se in aliqui bus errare:licet nesciat i speciali in quibus er rat:sed in generali non potest scire se errare,⁊ scire cū hoc errare. qꝛ scire aliquid proprie est euidēter hoc scire.nūc autē nō potest euidenter scire se errare nisi euidenter assentiat se errore circa aliquā propositiōem in speciali:quo assē sus non stat simul cum errore. pōt aūt scire se errasse:quia destructo errore respectu predicte conclusionis:⁊ ipa cōclusione scita potest sci re se aliquando errasse:quia potest recordare se habuisse habitum erroris respectu illius cō clusionis. Sed tunc est dubiū propter argu mentum si potest scire se aliquādo errare quo modo ergo potest dimittere errorem. Respō deo propter aliquod mediū sibi modo notum qđ non fuit primo sibi notum siue per doctri nam siue per inuentiōem siue per aliam viam potest tunc de nouo alicui assentire conclusio ni cui primo dissensit.⁊ sic paulatim habitus erroris corrumpitur ⁊ post habitus scientie ge neratur modo quo alibi dictum est. De ista du bitatiōe quere plus in questione de verbo quo modo potest aliquis mentiri ⁊ non mentiri.

Ad qūni dubiū

y

Dubitatur

Respōdetur

Questio decimaquarta.

Circa dolores et delectatiōes ⁊ tristicias. Sciēdū est primo ꝙ dolor qui proprie ē pas sio ⁊ qualitas appetitus sensitiui ⁊ ab appre

c

Questio XIIII determinatiue p cedit,primo duo probans

hensione sensitiua causatur ⁊ non ab obiecto apprehenso sensitiue: nec ab actu appetitus. sed solũmodo ab apprehensione ⁊ potẽtia appetitiua ⁊ deo. si tamẽ appetitus habeat aliquam efficiẽtiam respectu illius passionis: hoc nõ videt necessariũ ponere sicut alĩs patebit. Primũ scȝ ꝙ dolor in appetitu sensitiuo nõ causetur ab obiecto apprehẽso. patet per propositõnem frequẽter acceptã: quia effectus sufficienter depẽdet a suis causis essentialibus ⁊ dispositionibus earum. sed destructo obiecto remanẽte apprehensione obiecti in sensu nihilominus potest causari dolor vel delectatio in appetitu: sicut patet quando aliquis sensus interior: puta fantasia per actum abstractiuũ apprehendit aliqđ obiectũ nociuũ vel delectabile ꝗtũcunq; illud obiectum ãnihilaretur nihilominus potest causari dolor vel delectatio in appetitu sensitiuo: sicut etiam si deus cõseruaret visionem alicuius obiecti delectabilis vel tristabilis ⁊ destrueret obiectũ illius visionis potest statim causari delectatio vel tristicia in appetitu sequente visiõem. sicut patet per experiẽtiam. ⁊ per consequens obiectum apprehẽsum nullo modo est causa immediata istarũ passionũ: sed solum si sit causa sicut ponit Jo. in .iij. in illa questione. vtrũ xpo doluit ſm portionem superiorẽ. solũ est causa mediata respectu illius passionis: ⁊ solum causa cause inquãtum naturaliter noticiam intuitiuam in sensu causat ⁊ eam cõseruat. que cognitio causat immediate passiones modo predicto. Scđȝ scȝ ꝙ actus appetit⁹ sensitiui nõ causat illas passiones. patet: quia appetitus sensitiuus nullũ actum habet respectu alicuius obiecti: nisi qñ obiectũ est absens ⁊ nõ habitũ: quia nõ habet nisi actum desiderij ⁊ fuge. ⁊ isti solum sunt respectu obiectoꝝ absentium et nõ habitorum. Nunc autem respectu illius obiecti qđ appetitus desiderat vel fugit stantibus illis actibus in appetitu nunꝗ causatur dolor vel delectatio in eodem appetitu: sed quãdo obiectuȝ desideratum vel cõcupitum habetur ⁊ est presens potentie apprehensiue: tunc cessat actus desiderij qui solum est respectu nõ hiti ⁊ causatur tũc delectatio que est causa causata ab apprehensione obiecti desiderij modo predicto ⁊ nõ ab actu desiderij. quia tunc nõ est quando causatur illa delectatio. ⁊ per cõsequẽs causa esse non potest. patet: quia si aliquis appetat fornicari cum muliere ꝗdiu stat actus desiderij nõ delectatur in fornicatione ꝗtũcunq; videat mulierem cum qua appetit fornicari: ⁊ hoc quia actus fornicandi nõ habetur a desiderante: sed tũc solum delectatur in illo actu quãdo habitus est vel quando fornicatur: quia respectu illius obiecti qđ est desideratũ siue appetitu sensitiuo siue intellectiuo ꝗdiu stat act⁹ desiderij in vna potẽtia vel alia nunꝗ causatur delectatio vel dolor vel tristicia in vno appetitu vel alio. Cõfirmatur: quia potest aliquis apprehendere actum fornicandi actu vtriusq; appetitus: ⁊ tamẽ efficaciꝰ ⁊ absolute nolle carẽtiam illius actus quo tunc caret actualiter. ⁊ sic se carere. ⁊ per cõsequens appetendo sic tristatur ⁊ dolet fortiter in appetitu sensitiuo saltem posito casu possibili. igitur ſm istũ casum nõ causatur delectatio in vno appetitu vel alio respectu illius actus fornicandi ꝗtũcunq; vehemẽter cõcupiscatur per actum desiderij. vnde aũt ista tristicia causatur post patebit. Si dicatur ꝙ istud est manifeste contra experiẽtiam: quia quilibet experitur in se ꝙ si videat obiectũ pulchrum ⁊ delectabile ⁊ desideret actum fornicandi ꝙ vehemẽter delectatur ꝗtũcunq; nunꝗ acquirat illuȝ actum. ⁊ similiter quãdo apprehendit aliqđ obiectũ nociuum siue per intellectũ siue per fantasiaȝ qđ sibi aliquãdo nocuit puta vulnus vel aliquid tale ⁊ appetitus sensitiuus fugiat illud ⁊ voluntas velit statim causatur dolor in appetitu ⁊ tristicia in alio ꝗtũcũq; etiam illud obiectũ nunꝗ habeatur. igitur nõ est verum qđ dictũ est. Respõdeo ad vtrũq; simul ꝙ nec delectatio nec tristicia predicta est respectu obiectorum nõ habitoꝝ respectu quoꝝ est actus desiderandi vel fugiendi in vtraq; potentia: sed vtrũq; est vel respectu actus apprehẽsiui quo tale obiectũ desideratũ apprehenditur vel respectu actus desiderij quo appetitur tale obiectum vel respectu vtriusq;. ⁊ iste actus tã apprehẽsiuus ꝗ appetitiuus habẽtur ⁊ sunt presentes. Verbi gratia. exẽplo posito si aliquis videat mulierem ⁊ desideret fornicari cum ea talis nõ delectatur in actu fornicandi quẽ nõ habet: sed sic est ꝙ intellectus apprehendit illud obiectũ ⁊ cogitat ⁊ percipit et apprehendit cogitatõem suam quam iam actualiter habet ⁊ voluntas vult illam cogitationem actu complacẽtie non actu desiderij qui iam habetur ex volitiõe talis cognitionis habite sequitur delectatio in volũtate ⁊ nullo modo respectu actus fornicãdi qui nõ habetur: sed vl' causatur respectu cogitationis intellectus vel respectu visus corporalis vel respectu actus desiderij appetitus sensitiui: puta si intellectus intelligat illam visionem corporalem ⁊ actuȝ appetendi sensitiuum ⁊ cognitõem propriam ⁊ voluntas quẽcunq; istoꝝ actuum velit: statim causatur in volũtate delectatio ⁊ hoc prȝ

Primũ

B Secundũ

C Rñsio auc

quia obiectum illius volitionis habetur: puta actus quicunq; predictus. eodē modo sensus aliquis interior: puta sensus cōis vel fantasia apprehendit actum sensus exterioris et actum desiderādi sensitiuū sicut ponit phs scdo de aīa et ipse apprehensiuus actus causat immediate sine omi actu appetitus precio vel medio delectationem in appetitu sensitiuo que est respectu illorum actuum tāq; respectu obiectorum et nō respectu actus fornicādi qui appetitur: et hoc quia ille actus nō habetur: sed predicti actus respectu quorum est delectatio habētur: et eodē modo per oīa dicendū est de dolore et tristicia quando appetitur aliqd obiectū nociuum qd appetitus sensitiuus fugit et rationalis nō vult per actum nolendi causatur enim ex apprehensione actus sensus exterioris aut interioris aut intellectus quo apprehenditur aliqd terribile imminens post ex actu ipso fugiendi vel spernendi: nec oportet hoc applicare qd satis ex predictis patet. Ulterius p̄terea sciēdum est q distinctio inter dolorem delectationem gaudiū tristiciam et actum desiderij fugiendi nolibilis et volibilis probat̄ per istam viā q̄tū ad p̄mā. quia dolor et delectatio appetitiua sensiti et actus desiderij vel fuge respectū eiusdem obiecti nūq; possunt esse naturaliter simul: sed respectu diuersorum bene possūt sicut patuit superius. et ideo per separabilitatem illorum potest distinctio probari. actus enī desiderij vel fugiendi nunq; est nisi respectu rei non habite respectu cuius pro tunc nō est delectatio vel tristicia. sed quando res concupita habetur: tunc cessat actus vterq; et causatur dolor vel delectatio mediante apprehēsione sensitiua nō ab actu appetendi sicut supra probatum est sm qd probat Job. in tertio questione vtrum xps doluit sm portionem superiorem p separabilitatem illorum: quia actus nolendi positiue absolute potest esse sine tristicia. patet i beatis qui absolute nolūt aliqua euenire in q̄bus tamen non est tristicia nec esse potest: sicut post patebit: sed ista ratio non concludit vniuersaliter distinctōem inter actum nolēdi et tristiciam et actum volendi. et delectatiōem quia aduersarius diceret q non quilibet actus volendi est idem cū delectatōe nec q̄libz actus nolendi est idem cum tristicia: sed tantū ille actus nolendi quo nolo aliquid cuius tamen oppositum accidit est idem cum tristicia: quia ille actus nunq; esse potest sine tristicia nisi per miraculū. et ideo si deus et beati nolunt aliquid cuius oppositū eueniret: tunc tristarentur vel miraculose suspenderetur causalitas actus nolendi respectu causationis tristicie per potentiam diuinam vel ipediretur illa causalitas propter excellētiam delectationis: sicut post dicetur quando tamē deus et beati volunt aliquid euenire deus impedit illud ne eueniat. Similiter diceret aduersarius q ille actus volendi est idem cum delectatōe q̄ volo aliquid et illud euenit sicut volo et non eius oppositum: quia ille actus nunq; est sine delectatione nisi per miraculum vel p aliq̄d impediens sicut post patebit. Et ideo melior via ad probandū distinctionem predictam est ista q scilz angelus malus intensiue diligit se et vult sibi bonum et vult homīes absolute peccare et multa talia consequenter eueniunt sicut vult et tamen non delectatur q eueniunt sicut vult quia sicut in beato de communi lege nulla est tristitia ita in damnato nulla est delectatio. eodem modo si beati vellent aliqua euenire et eorum opposita euenirēt. tunc probatur sufficienter q quilibet actus nolēdi distingueretur a tristicia: quia si aliquis non distingueret̄ maxime esset iste cuius oppositū eueniret: sed ille tunc potest esse sine tristicia: sicut patet in angelo bono et in beatis in quibus esset talis actus nolendi sine omi tristicia. et ad istam probatiōem non peruenit Job. Si queras vtrū cum actu volendi posset stare tristicia: et cum actu nolendi posset stare delectatio. Pro primo arguitur sic q̄a si aliquis vellet amico suo bonū euenire et malum eueniat stante sola volitōne respectu boni cuius oppositum accidit tristatur de hoc q oppositū voluntati sibi accidit. Pro scdo arguitur sic. quia quando aliquis per actum nolendi non vult inimico suo bonum et illud bonum eueniat inimico suo sicut nolitum ē stante sola volitione respectu boni cuius oppositum accidit sibi: quia male euenit sibi: quia delectatur ex hoc sicut patet per experientiam. Respondeo ad primū q ex sola volitōe nō pōt cāri tristicia q: tristicia sm augustinū accidit nobis nolentib9. & ad probatiōem dico q si velit sibi bonū et oppositum sibi eueniat statum elicit actum nolendi respectu oppositi mali. et ille actus forte causat naturaliter a volitione precedente respectu boni et a voluntate: ita naturaliter sicut ignis naturaliter calefacit. sicut si voluntas habeat volitionem efficacem respectu sanitatis. et ratio diceret q illa nō posset fieri sine potione amara necessitatur voluntas ad volendum potionem amaram: nec est in eius potestate simpliciter illam potionem simpliciter nolle stante predicto casu licet cōtingenter possit velle potionem amaram. cessante autem prima volitione sanitatis aut dictamine intellectus pos

Queritur duo

Arguit̄ p primo

Pro scdo

Rñdet̄ ad p̄mū

G
Rñdet ad scðm

test nolle potionem illam. De hoc require lib. scðo huius. Eodẽ modo ad scðm si nolit per actum positiuũ inimico suo bonũ: ⁊ illud nolitum eueniat sicut nolitum est. ⁊ hoc quia bonum nõ accidit sibi vel malum. vel quia malũ euenit sibi. tũc iste sic volẽs habet statiꝫ actũ volẽdi respectu carẽtie boni: vel respectu mali quod euenit. ⁊ ille actus volẽdi causatur necessario ab actu volendi primo. et forte ex sola volitione potest causari delectatio in volũtate sine omni actu nolẽdi. puta si volo alicui bonum ⁊ illud eueniat. Similiter ex sola nolitione potest causari tristitia sine volitione. puta si nolo aliquid: ⁊ illud nolitum tñ eueniat. sed ex sola volitione sine omni actu nolẽdi nunꝙ̃ potest causari tristitia: nec ex sola nolitione sine omni actu volendi medio potest causari delectatio.

H
Queritur

Si queras iuxta predicta. vtrũ dolor vel delectatio possit causari ĩ appetitu sensitiuo sine omni actu desiderãdi ⁊ fugiẽdi preuio.

Respondetur

Respondeo ꝙ sic de dolore patet. quia si aliquis poneretur subito in igne statim doleret: ⁊ tamẽ nullũ actum desiderij habuit respectu ignis nec fugiendi forte. Similiter ptꝫ ex predictis ꝙ sic. quia predicta potentia imaginatiua vel alia interior potest apprehẽdere visionẽ corporalem qua videt visus aliqđ obiectum pulchrũ ⁊ delectabile ⁊ actum desiderãdi fornicationẽ: ⁊ actum fugiẽdi nociuũ. ⁊ illa apprehensio potest immediate causare dolorẽ vel delectationẽ in illo appetitu sensitiuo sequẽte illã apprehensionẽ sine omni actu desiderandi vel in illo appetitu sensitiuo. quia predicti habitus sunt obiectorũ nõ habitorꝫ. sed obiecta illius apprehensionis fantasiate fornicationis habẽtur sicut prius patuit.

I
Queritur

Si queras vtrum actus appetitus sensitiui ⁊ dolor ⁊ delectatio semper causantur ab apprehensione preuia.

Respõdetur

Respondeo ꝙ non. quia si esset infans natus qui nunꝙ̃ apprehendit alimentuꝫ extra vterũ matris: iste tamen naturaliter esuriret vel sitiret cum nihil aliud sciuit ꝙ̃ cibum ⁊ potum appetere ⁊ doleret. iste igiť actus nõ potest causari ab aliqua apprehensiõe preuia: q: nulla est: sed tũc causatur ab aliqua q̃litate corpali puta a caliditate vel frigiditate: ⁊ tũ infãs in vtero apprehẽdit alimẽtũ: ex illa apprehensione potest generari habitus in potentia sensitiua inclinans ad actus consimiles. ⁊ si hõ sit possibile posset poni predictas passiones. causari ex apprehẽsione causata a predicto habitu ꝙ̃tũcunqꝫ deficeret alimentum. si autem non sit possibile talem habitũ generari in puero propter motum continuũ: tunc oportet sequi viam aliam. Sed tunc est dubium si iste passiones famis ⁊ sitis causantur a qualitatibus corporalibus ⁊ nõ ab apprehẽsione. vtruꝫ causetur dolor distinctus ab istis passionibus. Potest dici ꝙ potẽtia sensitiua interior infans potest illas passiones apprehẽdere. ⁊ tũc ab illa apprehẽsione põt causari dolor distinctus ab istis passionibus sicut prius dictũ est. Si aũt nõ possit tales passiones apprehẽdere (qđ credo esse verũ) tunc rationabilius ẽ dicere ꝙ ille passiones sunt due qualitates puta fames ⁊ sitis vel vna qualitas indistincta nũero a dolore: sed aliquando vocať actus appetẽdi aliqñ dolor: q: vt videť dolor distĩctus ab actu appetitus nunꝙ̃ naturaliter causať nisi ab apprehensione preuia que nulla est in proposito ꝑ casum positũ: ꝟ i nobis distĩguiť: q: ĩ nobis sunt apprehẽsiones tales ex q̃bus põt dolor intellectus causari. Silr ille passiones ĩ puero puta fames ⁊ sitis distĩguuť specie a fame ⁊ siti habitis post apprehẽsiõeꝫ alimẽti ⁊ post apprehẽsionẽ est distĩctio specifica inter dolorem ⁊ actũ appetendi ꝓpter distinctiõeꝫ obiectorꝫ ⁊ nulla ante est distĩctio nisi nũeralis. et ideo sunt passiones tũc alterius rõnis.

K
Sciendum

Ulterius sciendũ ꝙ in appetitu sensitiuo põt eẽ dolor ⁊ delectatio ita excellens ꝙ põt totaliter ĩpedire vsum rõnis sicut ptꝫ ꝑ experiẽtiã in forti q̃ aggrediẽdo terribilia põt tantũ dolorẽ habere ꝙ nihil põt intelligere: nec velle. ⁊ silr in fornicãte q̃ ꝓpter vehemẽtẽ delectatiõeꝫ: nec potest intelligere nec velle. cuius causa est: q̃a lꝫ talis habeat intellectũ bene dispositũ ⁊ fantasiã. tñ ꝓpter excellẽtiam talis passionis impediť actus talis qualitatis corporalis q̃ necessario reqriť ꝓ statu isto ad causandũ actuꝫ ĩtelligẽdi sicut alibi dcm̃ est.

L
Dubitatur

Sed tũc est dubiũ positis casibus priorib⁹ vtrũ aggressio terribiliũ sit virtuosa in forti ꝓ tunc qñ suspẽdiť vsus rationis ⁊ fornicatio viciosa ĩ alio.

Respondetur

Rñdeo ꝙ nõ: q: sicut ptꝫ supra: solus actus voluntatis libere elicitus est virtuosus vel viciosus: meritorius vel demeritori⁹ ⁊ nullus alius act⁹ diciť viciosus vl' virtuosus nisi quadã denominatione extrinseca puta q̃tũ põt ꝯformari illi volitioni. ⁊ iõ qñ nõ est aliqua volitio in hoĩe nullus est actus virtuosus nec viciosus essentialiter nec denoĩatiue: ꝟ actus ille ꝑ quẽ volũtas posuit se in tali statu in quo amitteret vsũ rationis diciť viciosus vel virtuosus: ⁊ ille diciť actus volẽdi. Sed Joh. qui ponit ꝙ actus exterior habet ꝓpriã bonitatẽ distinctã ab actu interiori habet ponere ꝙ predicti actus essent virtuosi vel viciosi q̃ñtũcunqꝫ nõ haberẽt vsuꝫ rationis. sed hec opinio videtur falsa: sicut alibi ptꝫ. Et ꝓbatur, quia nunꝙ̃ in aliquo ꝯsistit

peccatū: nisi actus ille sit volūtarius ⁊ in ptā-te volūtatis mediate vel imediate: ſ nūc possi bile est q aliqs habeat actū exteriorē. pmo eli-citi iuxta volitōem viciosam ⁊ stāte illo actu exteriori simpliciter nollet illū actū ⁊ merito-re. ⁊ p ɔñs i illo actu nō cōsistit peccatū. Exē pli. aliquis volūtarie descēdit in precipitium ⁊ in descendendo penitet ⁊ dolet simpliciter nolendo illum actum ppter deum. tūc ille a-ctus descendendi non est voluntarius nec in potestate voluntatis. igitur tunc in illo non consistit peccatum: quia tunc mereretur p no litionem illius peccati et peccaret mortaliter. quod falsum est. igitur nec prius in secundo a-ctu consistit peccatū. Si queras vtrū appre hēsio sensibilis delectabilis vel nocivi potest causare dolorem vel delectatōem in appetitu sine mutatione reali eiusdē. Rñdeo q sic. qa licet iustus in actu sit apprehēdat obiectū sen sibile ⁊ immutetur realiter ab illo. tñ hoc acci dit ad causandū dolorē. patet cū q in alijs sē-sibus q solū apprehendunt ⁊ nō mutant rea-liter causatur dolor. ⁊ eodē modo si obiectum gustus ⁊ tactus solū apprehenderet sine mu-tatione: adhuc causaret dolorē ⁊ delectatōem in appetitu ppter cōuenientiā vel discōuen-entiā illius apprehēsionis cū potētia. Si di-cas q tūc corpus beati existēs in igne doleret q apprehēderet calorē. Rñdeo. sicut delecta tio excellēs excludit quācunq tristiciā: ita de lectatio excellens excludit oēm dolorem i sen su. Et q in tali corpore est delectatio excellēs ideo nō potest causare apprehēsio dolorem in eodem appetitu. Aliter potest dici q deus cō currit cū calore ad causandū apprehensionem caloris in corpore beati: ſ nō cōcurrit cū app-hensione ad causandū dolorē qd forte est verū ⁊ ideo nō dolet lz apprehendat calorē. Ulte-rius sciendū est q ois delectatio ⁊ tristicia cā tur in volūtate mediāte volitione ⁊ nolitione sicut patet ex precedētibus: sed volitio ⁊ noli-tio est duplex qdam absoluta ⁊ qdam conditi onata. Absoluta est illa qua simplicit volo vel nolo aliquid sine omi cōditione. Cōditionata est illa qua aliqd volo vel nolo sub conditione sicut nauta nollet pijcere merces i mari si pos set euadere submersionē ⁊ vtraq tā nolitio q volitio absoluta ⁊ cōditionata est sufficiēs ad causandū tristiciā ⁊ delectatōem modo prius declarato. Ex quo patet q illi duo modi quos Joh. ponit causare delectatōem ⁊ tristiciā nō sunt veri. ponit eñ quattuor modos quib⁹ po test causari delectatio vel tristicia in volunta te questione preallegata quor duo modi sunt per volitōem absolutam ⁊ volitōem conditio nată ⁊ isti veri sunt. Alij sunt q sicut obiectū naturaliter cōueniens vel discōueniēs volun tati potest causare delectatōem vel tristiciam in voluntate sine oi actu libere elicito: ſ solū mediante velle naturali q nō est elicitus act⁹. Alius modus est. si obiectum sit cōueniēs vel discōueniēs sensui pōt causare delectatōe vl tristiciā in volūtate sine oi volitōe libere elici ta primo: sed isti duo modi falsi sunt ⁊ cōtra ex perientiā: nec pōt dictū istud iprobari nisi per experientiā. Si eñ volūtas nō haberet actū desiderij vel fugiendi sicut hz appetitus sensi tiuus: tūc haberet efficaciā. q qñ res desidera ta haberetur cessarent illi actus ⁊ causarētur predicte passiones ab apprehensione intelle-ctiua obiecti iam habiti. scz q vt alibi patet voluntas nō tantū habet predictos habitus scz actū complacētie seu amicitie quo diligit rem habitā presentē. ideo nunq causat illa ap prehensio aliquid in voluntate nisi mediante illa volitione vel nolitiōe. Sed tūc est dubi-um de delectationibus subreptitijs a quo cau santur. vt si mulier deflorata nō assentiens p actū volēdi delectetur aliquo modo in tali a-ctu. vnde causatur delectatio illa. Respōdeo q delectatio illa semp causatur a volitiōibus preuijs: ſ ille volitiones forte nō sunt in pote-state volūtatis: sed causantur naturaliter ab apprehensiōe intellect⁹ ⁊ a volūtate ⁊ postea eadem naturalitate ⁊ necessitate causant dele ctatōem: vel si fuerūt in potestate voluntatis tunc nunq delectaretur nisi libere vellet. ⁊ iō mulier deflorata non consentiens per actum volēdi bene delectatur in parte sensitiua: sed non in voluntate nisi esset actus nolendi re-spectu talis actus: ⁊ libere eliciat actum voli bilem respectu illius. tamē actus tales nō di-cuntur esse in potestate voluntatis qui cōmu in subiecto eliciuntur et non perceptibiliter.

Sed dubium est si velle absolute ⁊ nolle sint causa delectationis ⁊ tristicie quando oppo-sita et proposita eueniunt modo prius dicto qualiter angeli mali qui mala volunt que eue niunt: vt sunt ab eis volita puta volunt homi nes absolute peccare ⁊ multa que simpliciter eueniunt sicut sunt ab eis volita quare nō de-lectantur sicut homines ⁊ angeli boni dele-ctantur volendo talia. Preterea si nolle con ditionatum sufficit ad causandum tristiciam in homine ⁊ sufficit. Et in christo sm opinio nem Johannis. ⁊ verum est quia noluit pe-nam illā sibi infligi si placuisset deo. ⁊ illa no-litio sufficit ad causādū tristiciā i illo. Quare igit nolle ɔditionatū nō sufficit ad causandū tristiciam in angelo bono sicut in xpo qui fuit

[Margin notes:] ...rūt · ...spondet · ...ntia · ...sponsio · ...ndū · P Dubitatur · Respondetur · Primū dubiū · Secundū

Tertiū

comprehensor: qn̄ īdo oppositum voliti accidit. Similiter cū angelus bonus habeat actū uolendi respectu maloꝝ: quoꝝ opposita eueniūt puta angelus bonus deputatus ad custodiaꝫ hominis habꝫ inclinationē rectā respectu hominis: ꝛ tamē hō peccat: quare nō tristatur sicut homines ꝛ angeli mali.

Ad primum

Ad primū istoꝝ potest dici. Uno modo. quia hoc est per miraculū. quia deus suspendit actū voluntatis respectu delectationis causande in angelo malo. q̄a sicut btitudo ꝛ summa delectatio excludunt omnē tristitiā: nisi quādo oppositū ꝯtingat per miraculum sicut in xp̄o. ita iusticia et summa tristitia excludūt omnē delectationeꝫ quia licet angelus malus habeat actū qui naturaliter est causa delectationis ꝙtum est de se. tamē ille actus nō causat delectationeꝫ. q̄a eius actiuitas suspenditur per deū nō causantem secuꝫ. Aliter potest dici ad istud ꝙ aliqua repugnāt sibi et sunt incōpossibilia ꝙtum ad potentiā creatam que tamē nō repugnāt sibi simpliciter et obsolute ꝙtum ad potentiaꝫ increatā. Exemplū. duo corpora esse simul repugnat ꝙtum ad potentiā creatā: sed per potentiā dei obsolutā possunt esse simul. patet quādo christus intrauit ianuis clausis. Unde aliquis existens in vno loco potest se mouere ad aliū locum naturaliter in quo exīt aliud corp⁹ sed ꝙ recipiatur in isto loco retento primo corpore est impossibile per naturā: tamen per potentiā diuinā potest fieri. Ad propositū dica ꝙ summa tristitio ꝛ delectatio esse simul in eadem est impossibile qua ad potentiā creatā et naturaliter. quia quo ad illam potentiā repugnāt simpliciter: licet nō repugnāt simul esse ꝙtum ad potentiā increatā. sed ſm istā viam ꝙtūcunqꝫ volita ab angelo malo eueniūt: illa volitio nō sufficit causare delectationē in eodeꝫ stante summa tristitia. Et sic potest ad primuꝫ respōderi sine omni miraculo: ꝛ ita respāsio esset bona: nisi ꝙ volitiones ille. quarū opposita eueniūt sicut sunt volita possunt multiplicari ꝛ intendi: quare nō videtur verisimile quin possent vnā paruā delectationē causare nisi miraculose impedirentur.

Ad scdm

Per hoc patet ad scd̄m de xp̄o ꝙ nolitio cōditionata sufficit od causandū tristitiā deus suspēdit miraculose vltra generalem influētiā actionē summe delectatiōis respectu illius tristitie corrūpende: ꝛ summa illa delectatio ꝙtuꝫ est ex natura sua expelleret oēm tristitiā: si aliqua inesset ꝛ impediret ne causaretur: si nō inesset sibi nisi eius actio corruptiua ꝛ expulsiua suspēderetur per potentiā dei: sicut deus ꝯcurrit per generalē influentiā cū corpore ad mouendū se de vno loco ad aliū. et istud corpus expelleret aliud corpus de alio loco ne simul existant nisi eius actio expulsiua suspēdatur per miraculum. In angelo aūt bono licet concurrat ſm generalem influentiam cum volitione conditionata ad causandum tristiciam: tamen non suspendit actiuitatem illius summe delectationis respectu tristicie destruende: ꝛ propter h̄ in angelo bono non causatur tristicia sicut in xp̄o ꝙtūcunqꝫ illud nolitum eueniat.

Ad tertium

Ad aliud potest dici ꝙ angelus bonus non habet actum nolendi absolute alicuius cuius oppositum euenit: quia beatus non vult aliquid nisi cōformiter iuxta voluntatem dei. nam nō vult aliud nisi qd̄ deus vult eum velle. ꝛ ideo si velit aliquid absolute deus impedit ne eius oppositum eueniat. ꝛ ideo formaliter non habet actum nolendi respectu peccati nisi conditionaliter: puta si placeat peccanti ip̄e nollet eū peccare. Uel potest dici sine velit aliquid absolute siue conditionaliter cuius oppositū accidit. non tamen tristicia causatur vel per miraculum: puta ꝙ deus non concurrit cum tali nolitione ad causandū tristiciam. vel quia tristicia ꝛ summa delectatio sibi repugnant quo ad potentiam creatam sicut prius dictum est

Quest

Si queras iuxta predicta vtrū in christo fuit aliqua rebellio inter vires inferiores ꝛ superiores.

Respōdeo

Respondeo ꝙ non fuit aliqua rebellio quia ꝙtūcunqꝫ in appetitu sensitiuo eius fuisset inclinatio ꝛ desiderium ad actum fornicandi ponamus dūmodo non haberet volitiōem respectu illius actus nunꝙ peccaret. quia vt patet alibi in sola volitiōe consistit peccatum ꝛ nullo modo in actu exterior nisi quadam denominatione extrinseca concurrente volitione. ꝛ hoc quia deus non cogit cum apprehensione sensitiua ad causandum talem actum et delectationem vel quia habuit multas volitiones vel aliquam vnam intensam per quam actus appetitus sensitiui tales impediuntur sicut patet per experientiam: quia aliquis habet actum desiderij ꝛ delectationē in appetitu sensitiuo ꝛ tctū p̄dicti actus pōt ita intense cogitare ꝛ velle aliud obiectum: puta passionem christi ꝙ totus ille actus destruitur ꝛ delectatio similiter. Ex hoc patet ꝙ volitio habet veram efficaciam corruptiuam ꝛ productiuam super qualitates corporales sicut aliquis per solum actum nolendi ꝛ tristiciam incurrit infirmitatem ꝛ per actum volendi ꝛ delectationem acquirit sanitatem. ꝛ sic fuit forte in christo. Sed quantū od illos actus qui cōiter non dicūtur viciosi etiam denoīatione extrinseca cuiusmōi sūt comedē bibere q̄escere ꝛc. fuit

ex solo actu nollendi & tristitia incurrit morbum homo, sicut ex actu volendi & delectatiōe sanitatem!

rebellio inter illos appetitus. dixit enim i cre cesino. ꝛ postq̄ ieiunauit. xl. diebus esuriit. et per consequēs per appetitum sensitiuum desi derauit cibum ꝛ potum. ꝛ tamē ſm rectam ra tiōem noluit bibere in cruce: quoniam statim fuit mortuus. ꝛ ſm rectam rationem noluit cō edere quando temptator accessit ad eum. igitur in istis similibus actibus fuit rebellio inter il los appetitus ꝛ eodem modo fuisset in homi nibus si stetissent in statu innocentie: sed illa rebellio non fuisset virtuosa nec viciosa.

Questio quintadecima.

A
ſtio XV
...minatur ꝑ

c

Circa virtutes et dona sciendū q̄ phs iii. vi. ethico rū in principio in acquisitione vir tutis assignat tres gradus: ꝛ similiter tres op positiōes in acquisitione habitus viciosi. Pri mi tres sunt. continētia tēperantia et virt⁹ he royca. qui sic differūt. q̄a continēs est ille qui habet concupiscētias prauas: tamē nō sequit eas. sed sequit rectā rationē ſm phm q̄d sic in telligo. q̄ continēs est ille qui apprehēdit ali qua obiecta delectabilia ꝛ appetit illa appe titu sensitiuo. sed recta ratio dictat contrariū illius q̄d desideratur ab appetitu sensitiuo. et voluntas ex libertate sua nō vult illud q̄d desi derat appetitus sensitiuus: sed illud q̄d dicta tū est a ratione recta. quia respectu illius voli tiōis recta ratio est obiectū partiale: sicut ali bi patet. Ex tali autē volitione frequēter elici ta sequit vnus habitus in volūtate quo incli natur ad volendū illud q̄d dictatur a recta ra tione. et ille habitus vocatur cōtinētia a pho et iste habitus cū tēperantia ꝛ virtute heroy ca: sicut quelibet virt⁹ stat cū aliis: vt alibi pꝫ. Nā q̄ntūcūq̄ aliq̄s tēperatus aut heroycus in volūtate si habeat ꝯcupiscētias prauas pre dicto modo: et habitū inclinantē volūtatē ad sequendū rectā rationē adhuc dicitur ꝯtinēs. ꝛ est ita q̄ continētia significat principaliter illū habitū inclinantē in voluntate: ꝛ ꝯnotat actus concupiscēdi in appetitu sensitiuo. ꝛ iō quādo sunt aliqui actus concupiscēdi dicitur ille continēs ſm intentiōeꝫ phi q̄ntūcūq̄ ma neat habitus volūtatis predictus qui est rea liter virtus. Tēperatus ꝛ tēperantia dicitur dupliciter. Vno modo ſm intentionē phi pro illo qui sequitur ꝛ viuit ſm rectaꝫ rationē. ca ret tamē prauis concupiscētijs. et ista tēperā tia nō distinguit a continētia ſm speciē: ſ; so lū ſm magis perfectū ꝛ minus perfectū. quia idē habitus oīno est primo remissus postea in tensus intantuꝫ q̄ illi actus praui in appetitu sensitiuo destruātur vl' to taliter remittātur. et alia qualitas inclinās appetitum sensitiuū in actus conformes recte rationi generatur: ille inq̄ habitus remissus cū concupiscētijs in pꝫ te sensitiua dicitur continētia ꝛ idem intēsus sine illis concupiscētijs dicitur temperantia. Alio modo accipitur temperātia magis pro priē ꝛ stricte pro habitu inclinātē voluntateꝫ ad eliciendū nō tm̄ concupiscētias prauas iā inherentes. sed etiam occasiones taliū concu piscentiarū ſm rationē rectaꝫ sic dictantē nō soluꝫ velle fugere concupiscētias prauas: sed etiā obiecta ꝛ occasiones taliū. Verbi gratia apprehendere obiecta delectabilia puta vide re talia tangere audire sunt occasiones recte talium actuū desiderandi in appetitu sensiti uo. ꝛ ideo recta ratio dictat q̄ non solum vo luntas debet velle fugere tales cōcupiscenti as ſm oīs predictas occasiones cōcupiscen tiarum taliū ne insint. ꝛ temperantia sic acce pta distinguitur ſm speciem a cōtinētia: quia vniuersaliter illi habitus distinguntur specie quoꝝ obiecta distinguntur specie: nūc autem recta ratio est obiectū partiale actus ꝛ habit⁹ virtuosi: vt alibi patet. Et alia est recta ratio ꝛ distincta ſm speciem que est obiectuꝫ istius temperantie ꝛ cōtinentie siue alia prudentia extendendo nomē. nam recta ratio que est ob iectū cōtinentie dictat q̄ voluntas debet fu gere concupiscentias prauas iam inherentes quādo oportet: ꝛ vt oportet ꝛc. recta auteꝫ ra tio que est obiectum predicte temperantie di ctat q̄ nō debet tantum fugere cōcupiscenti as actualiter inherentes: sed oīs occasiones talium: puta q̄ homo non videat delectabilia pulchra nō tāgat nec audiat turpia colloquia ꝛ sic de alijs occasionibus. ꝛ iste ratiōes recte specie distinguntur. igitur ꝛ virtutes haben tes ista pro obiectis distingūtur specie. ꝛ tem perantia sic accepta manet ꝛ denoīatur sic si ue passiones sensibiles insint siue non. tempe rantia autem primo modo dicta non dicitur temperantia quādo insunt praue concupiscē tie. Perseuerantia vero nullo modo distingui tur a cōtinentia: quia perseuerans est ille qui manet in actu virtuoso ſm rectam rationem ꝛ cōtinuat talem actum virtuosum. Virtus heroyca dupliciť accipiť vno mō ꝑ habitu in clinante ad aliquem actum vltra cōem statuꝫ hominis ꝛ cōtra inclinatōem naturalem. ꝛ ex hoc ex genere actus et natura: sicut sustinere mortem comburi igne pro bono cōmuni ꝛ fi de catholica. Alio modo accipitur pro habitu inclinante ad aliquem actum qui ex natura a ctus non excedit cōem statum hoīs: sed tamē ex aliqua circunstantia excedit talis actus cō

c

munē statū hoīs. Verbi gratia aliquis seruat castitatē ī tali gradu ꝙ pro nulla re que est cōtra rectā rationē vult fornicari nolle fornicari nō excedit omnē statū hominū. sed nolle fornicari ꝗ̄tum ad istā circūstantiā que est recta ratio vniuersalis excedit cōem statum hominū. quia ista nolitione respectu fornicationis si recta ratio dictaret ꝙ citius est sustinēda pena carceris ⁊ mortis ꝙ̄ esset fornicandū. tunc deberet talis volūtas velle talē penā anteꝙ̄ pderet castitatē. Vterqꝫ modus predictus potest diuidi. quia habitus inclinās ad actū excedētem cōmunē statū hominū siue ex natura act⁹ siue ex aliqua circūstantia potest sic inclinare ad actum interiorē in volūtate ꝙ ille paratus est sic elicere actuꝫ exteriorē cōformē interiori vel solum inclinat ad actū interiorē: absqꝫ hoc ꝙ habēs talē actū sit paratus elicere actū exteriorēꝫ. primo modo loquitur phs de virtute heroyca. ⁊ quia ſm eū ille est pfecte heroycus qui habet aliquē habitū in voluntate inclinātem ad actū nolēdi vel volēdi excedentē coēꝫ statum hominū ex natura actus vel circumstātia modo predicto. ⁊ cuꝫ hoc est paratus facere opus exterius cōforme actui interiori. puta ꝙ aliquis velit volitione elicita ab habitu cōburi ad saluādūꝫ fidē. ⁊ postea anteꝙ̄ fides deficiat sustinere voluntarie talē combustionē in corpore. ille nūꝙ̄ ſm intentionē phi est perfecte heroycus. vel si aliquis habeat habitū inclinantē ad nolle fornicandū pro nullo qͦ potest sibi inferri cōtra rectā rationē: si tūc recta ratio dictat ꝙ citius debet sustinere mortē ꝙ̄ fornicari: ⁊ ipe voluntarie talia sustineat. ipse est perfecte heroycus. Scdͦo loquendo de tali habitu inclināte ad actū interiorē solum sine cōcupiscentia actus exterioris. sic illa dicitur virtus perfecta. sed nō proprie ſm intentionē phi: ⁊ ſm cōmuniter loquētes. quia virtus heroyca dicit principaliter illū habitū in volūtate ⁊ cōnotat concupiscentiaꝫ actus exterioris quādo oportet ⁊c̄. Et idͦo si aliquis habeat talem habitū in volūtate per quē inclinatur ad volendū vel nolēduꝫ aliquid qͦ excedit cōem statū hominū ex natura eius vel ex aliqua circumstātia ⁊ nō sit inclinatus vel paratus facere opus exterius illi volitioni conforme perfectissime habet ille habitū qui est ꝟtus heroyca. licet nō vocetur heroyca nisi quādo sequit̄ actus exterior. Et si queras vtruꝫ stante nolitione in voluntate respectu fornicationis ſm rectā rationē vniuersalē. puta nolle fornicari pro aliquo qͦ est cōtra rectā rationē: ⁊ stante ⁊ dictāte itellectu ꝙ citius est pena carceris sustinenda ꝙ̄ velle fornicari. Vtrum aliquis necessitetur ad volēdum penam carceris. Respondeo ꝙ sic stante vtroqꝫ actu intellectus ⁊ voluntatis. Si dicatur ꝙ tunc non meretur sustinere in volendo illam penam. verum est ꝙ ille actus non est in potestate sua sed meretur per volitiōem precedētem respectu actus fornicādi. Sed nūquid stante vtroqꝫ actu predicto in intellectu ⁊ voluntate necessitatur ille ad opus exterius: puta ad intrandū voluntarie carcerē si sibi cōminaret̄ pena carceris. Respondeo ꝙ sic: quia eadem necessitate qua necessitatur ad volendum intrare carcerē eadem necessitate intraret: cum nisi prohiberetur: quia illud velle videtur esse sufficiens cuꝫ deo ⁊ alijs potentijs executiuis ad causanduꝫ illum actum ⁊ oīa ista sunt cause naturales igitur ipis stantibus ⁊ non impeditis necessario sequitur actus. Sed quomodo tunc illa actio est meritoria dicēdum est hic sicut de volitione precedente.

D Dubitatio

Sed tunc est dubiū quomodo distinguitur virtus heroyca a cōtinentia ⁊ temperantia.

Responsio

Respondeo ꝙ distinguitur specifice propter rationem prius factam: quia scilꝫ habēt obiecta distincta specie: quia alie habēt ratiōem rectam particularem pro obiecto: sed heroyca habꝫ ratiōem rectam vniuersalē que due ratiōes distinguūtur specie igitur ⁊ habitus quoꝝ iste rationes sunt obiecta distinguūtur specie. per hoc Joh̄ẽs at quādo ponit ꝙ sunt eiusdem speciei sed ꝙ differunt ſm gradum remissum magis perfectum ⁊ perfectissimū: quia non solum differūt sic: sed specie. Quantūcumqꝫ enī habitus ille voluntatis qui est continētia augeretur in infinitum nūꝙ̄ fieret virtus heroyca: nec etiam temperantia. ⁊ hoc quia heroyca habet aliud obiectum imo multa alia obiecta ad que nullo modo inclinat temperantia ⁊ continentia.

Dubitatio pro

Sed dubium est vtrum ad generatiōem istorum habituum in voluntate generātur alique qualitates in appetitu sensitiuo inclinātes ad actus cōformes actibus interioribus.

Secundo

Et sic quomodo ille qualitates distinguūtur in appetitu sensitiuo.

E Ad primum

Respōdeo ad primum ꝙ ad generationem cōtinentie in volūtate nō generatur aliqua qualitas in appetitu sensitiuo inclinans ad actus conformes continentie: quia continens proprie loquendo habet prauas cōcupiscētias in appetitu sensitiuo ex quo potius generatur qualitas iclinās ad actū cōtrariū cōtinētie ꝙ̄ ad actum cōformē sibi: sed ad gn̄atānē tēperātie in volūtate siue accipiatur vno modo siue alio. sequit̄ remissio istoꝝ actuū in appetitu sensitiuo vel totaliter destruit̄. tēperatus scdͦo mō loq̄ndo vt ꝓus nō solum fugit

actum nolendi concupiscentias prauas:sed p
occasionem taliū. ꝛ ideo per actus temperan-
tie possunt illi actus destrui. Eodē modo ē di-
cēdum de virtute heroyca. Sed possunt ne a-
lique positiue qualitates generari in appeti-
tu sensitiuo ad generatiōem talium habituū.
Respōdeo. alique sunt virtutes in voluntate
quibus correspōdent actus in parte sensitiua
qui possunt quadam denoīatiōe extrinseca sic
dici virtutes: sicut est de temperantia circa ci-
baria ꝛ pocula ꝛ castitas coniugalis ꝛc. Alie
sunt virtutes quibus nō correspondent tales
actus i appetitu sēsitiuo: sicut virginitas pau
pertas ꝛ talibus virtutibus que sunt i primo
genere correspondent alique qualitates in ap
petitu sensitiuo: sicut ex temperata comestio-
ne frequentata generatur aliqua qualitas in
parte sensitiua inclinans ad actus consimiles
ꝛ si aliquis esset heroycus circa comestibilia ꝛ
potabilia. sicut fuit eliazarus qui pro nullo qꝺ
fuit contra rectam rationem voluit comedere
carnes porcinas. ꝛ ideo ſm rectam rationem
ꝛ ſm dictamen recte rationis sustinuit mortē
tali forte virtuti potest correspondere aliqua
qualitas in parte sensitiua generata ex actibꝰ
frequēter elicitis: sicut de quibusdam sanctis
legimus ꝙ fuerunt quasi insensibiles in corpo
ribus propter actus frequenter elicitos cōfor
mes virtutibus voluntatis ex q̄bus talis qua
litas generatur. Quantum ad secundū dico
ꝙ si iste qualitates in parte sensitiua generan
tur circa eandem materiam vel idem obiectū
qꝺ est obiectum temperātie ꝛ virtutis heroy-
ce: tunc solum distinguitur sicut magis perfe-
ctū ꝛ minus perfectū: ꝛ sunt vna qualitas nu-
mero si generātur circa diuersa obiecta sic dif
ferunt specie. quod patet: quia nunꝗ̄ inclināt
ad actus eiusdem rationis: sicut patet de qua
litate generata circa cibuꝫ ꝛ potum: ꝛ de alia
generata circa venerea. Eodē modo est dicen
dum de habitibus oppositis predictis tribus
quos ponit phs ibi que sunt continentia ma-
licia ꝛ bestialitas. quia incontinētia prout re-
peritur in voluntate est habitus quo aliquis
habens concupiscentias prauas dimittit re-
ctam rationem: ꝛ vult libere sequi concupiscē
tias illas. Mollicies siue intēperantia est ha
bitus viciosus quo aliquis non tantum sequi-
tur concupiscentias iam inherentes: imo vult
querere occasiones habendi tales actus. Be-
stialis est ille qui contra rectam ratōnem vult
tales concupiscētias habere circa aliquid di-
co contra naturam: quia isti habitus in volun
tate distinguuntur specie: quia eorū obiecta di-
stinguuntur specie, quia licet non habēt rectaꝫ

f

rationem pro obiecto: tamen habent alia ob-
iecta distincta specie. De qualitatibus genera-
tis in parte sensitiua potest hic dici sicut ꝓus
dictū est de virtutibus. Ulterius sciendū est
ꝙ sciētia moralis accipit̄ dupliciter. vno mo-
do pro omī sciētifica noticia que euidēter po-
test haberi per doctrinā. ꝛ hec procedit ex pri-
cipijs per se notis vt ꝙ benefactori est benefa
ciendū: sed quilibet liberans aliqueꝫ a morte
est benefactor. igitur tali est benefaciendum.
Alio modo accipitur pro noticia sciētifica eui
dēte que solū habetur ꝛ haberi potest per ex-
periētiaꝫ ꝛ nullo modo euidēter per doctrinā.
Uerbi gratia. hec quilibet iracūdus ex tali oc
casione per pulchra verba est mitigandus ꝛ miti-
gandus nō potest euidēter sciri nisi per expe-
riētiam: ex hoc scilꝫ ꝙ habemus per experien-
tiam noticiam euidētem de multis propositō
nibus singularibus: puta ꝙ iste sic sit mitigā-
dus ꝛ ille ꝛc. Similiter prudentia accipitur
dupliciter. vno modo proprie ꝓ noticia euidē
ti alicuius propositionis singularis que soluꝫ
habetur mediāte experiētia. verbi gratia. no-
ticia hec euidēs iste est mitigandus ꝑ pulchra
verba que euidēs est virtute huius cōtingen-
tis ille mitigatur per talem viam. ꝛ hec cogno
scitur per experientiam. Alio modo accipitur
cōiter pro noticia euidēti alicuius vniuersalis
practice que solum euidēter cognoscitur ꝑ ex-
periētiam: vt ꝙ omīs iracūdus est sic mitēdus
tūc dico ꝙ accipiendo scientiam moralem pri
mo modo pro noticia scientifica euidenti que
potest euidēs acquiri per doctrinaꝫ sic distin-
guitur a prudētia vtroqꝫ modo dicta: quia qua
litercūqꝫ accipiatur prudentia potest solū ac-
quiri per experiētiā accipiēdo sciētiam mora-
lem. scđo modo sic. sciētia moralis ꝛ prudētia
cōiter dicta vt ptꝫ ex dictis sunt idē. sed sic ad
huc distinguit̄ a prudētia ꝓprie dicta: qꝛ pru-
dētia est circa singularia alia circa vniuersalia
ꝛ sic ptꝫ ꝙ scīa moralis ꝛ prudētia distinguūt
Ex hoc ptꝫ ꝙ nō bene assignat Joħ. differētiā
in primo inter sciam moralē ꝛ prudētiam in hͦ
ꝙ scientia moralis est de vniuersalibus ꝛ diri
git remote ꝛ mediate solū prudētia est de par
ticularibus ꝛ dirigit imediate ꝛ propique. tū
quia supponit ꝙ sciētia moralis nō dirigit ni-
si mediāte prudentia. qꝺ falsum est: qꝛ aliquis
potest habere noticiam euidētem alicuius ꝓ-
positiōis vniuersalis per doctrinā vt huius oī
benefactori est benefaciendū: ꝛ noticiā euidē
tem alicuius propositiōis cōtingēter sumpte
sub propositiōe vniuersali: ꝛ hͦ ꝑ experientiam
puta ꝙ iste est bn̄factor qꝛ vidit cū sic facē cuiꝰ
noticia nō est prudētia: quia nō est directiua.

G
Sciendum

H
Notandum

Ex istis sufficienter cõcluditur ꝙ isti sic est benefaciendũ: quia noticia huius propositionis particularis dirigit imediate in praxim sequẽti interiori vel exteriori. ⁊ tamen noticia huius conclusionis non est prudẽtia: quia ista acquiritur per doctrinã ⁊ non per experientiã. Tum quia supponit ꝙ scientia non dirigit imediate: quia est vniuersaliũ ⁊ prudentia dirigit immediate quia est particulariũ.

I

Ex hoc dans intelligere ꝙ q̃libet particulare imediatius dirigit in praxiz ꝙ̃ vniuersale respectu praxis qđ falsum est. quia dirigere in praxi nõ est nisi causare praxim. nunc autẽ potest imediate noticia vniuersalis propositionis facere praxim sicut noticia particularis propositionis. sicut patet ꝙ noticia maioris vniuersalis ⁊ minoris particularis eque dirigunt in praxim sequentem: quia ambe due iste noticie sunt cause partiales cũ obiecto noticie particularis conclusionis que imediate dirigunt siue causant praxim: ita ꝙ neutra noticia prius causat ꝙ̃ alia: sed ambe eque imediate illã causant noticiaz cũ immediate dirigit praxim. ita ꝙ sunt eque cause. Sed dubiũ est quomodo virtutes connectuntur. de hoc dictũ est alibi in reportationibus.

K Sciendum

Sed propter illa sciendũ ꝙ aliq̃ virtutes cõpatiuntur secũ habitus viciosos aliarũ virtutum aliq̃ non. Nam tam temperantia ꝙ̃ continentia de quibus supradictũ est cõpatiuntur secũ vicia alijs virtutibus opposita ꝙ̃tũcunq; isti habitus augmententur in infinitũ vel vsq; ad gradũ summũ possibilem sibi. cuius ratio est: quia iste virtutes habent rectam rationem particularẽ pro obiecto: puta ꝙ talis praxis est sic elicienda quãdo oportet sicut oportet. nunc autẽ ratio particularis potest esse recta circa istã materiã, ⁊ si non sit aliqua ratio particularis recta circa alias: puta circa actus venereos ⁊ non circa pecuniã: q̃a distincte sunt rationes hincinde. ⁊ per consequens potest esse ratio recta circa vnã materiam ⁊ erronea circa aliam. ⁊ per consequẽs voluntas eliciens praxim cõformiter iuxta illas rationes elicit vnam praxim virtuosam iuxta rectam rationem: ⁊ aliam viciosam vel saltem non virtuosam iuxta rationem erroneã. et dato ꝙ vtraq; ratio esset recta: adhuc voluntas ex libertate sua potest confõrmiter vni rationi praxim elicere ⁊ virtuose ⁊ discordare ab alia ⁊ sic viciose. quia contra rectam rationez: sed virtus simpliciter perfecta que potest dici ƀz veritatez heroyca siue ex natura actus siue ex circumstantia aliqua licet non dicatur proprie heroyca ƀm intentionem phi nisi quando correspondet actus exterior illa inquã non compatitur secum viciũ oppositum alterius virtutis: licet talis virtus posset esse sine quacunq; alia virtute. Cuius ratio est. quia talis virtus habet pro obiecto rationem vniuersalẽ: ⁊ non tantũ particularẽ: puta habens castitatẽ simpliciter perfectã. vt virtus heroyca habz istã rationem vniuersalem pro obiecto qđ pro nullo qđ est contra rectã rationem vult facere cõtra castitatem. Et ideo si sibi cõminetur pena mortis vel promittatur maxima pecunia ⁊ sic de alijs ad hoc ꝙ fornicetur: ⁊ ratio particularis dicret ꝙ non est fornicandũ pro morte nec pro pecunia nec pro aliquo tali: tunc stante illa virtute perfecta ⁊ ratione vniuersali ⁊ particulari non potest talis fieri timidus aut auarus propter contradictiõem inclusam: quia dato ꝙ vellet fornicari pro pecunia: tunc vellet recedere a castitate. pro aliquo qđ est cõtra rectam rationem: ⁊ ƀm rationem vniuersalẽ pro nullo qđ est contra rectam rationem debz velle cadere a castitate. ⁊ per consequẽs iuxta rationem vniuersalem staret virtus perfecta et propter actionem illam particularem contra rectam ratiõem esset non perfecta. ⁊ sic simul esset perfecta ⁊ non perfecta ⁊c. Et hec super tertium sententiarum.

Libri quarti. Questio prima.

A Questio I Primũ argu.

Trũ sacramenta noue legis sint cause effectiue gratie. Et sic. qa illud quo posito ponitur aliud ipm est causa illius. hoc p3 fm phm. v. metaphisice. Causa est ad cuius esse sequit̃ aliud: sed posito sacramẽto ponitur gratia ⁊ ipo amoto remouetur gratia. ergo respectu gratie est in aliquo genere causa ⁊ nõ nisi in genere cause efficientis. igitur ⁊c̃. Scdo sic. si sacramẽta noue legis nõ sint cause gratie: aut hoc est. qr sensibilia nõ possũt agere in spm̃: aut quia gratia est precise producibilis per creatõe3. aut quia sacramentũ est ignobilius gratia ꝓducenda. Primũ non impedit: quia obiectũ ⁊ fantasia agũt in aiam. nec scdm: quia qd solũ est creabile nõ requirit aliud esse q̃ esse principalis agẽtis creantis. gratia requirit sacramẽta esse nec tertiũ impedit: quia nõ est de ratione efficientis partialis q ip3 sit nobilior suo effectu.

Tertiũ

Tertio sic. magister in littera sacramentũ est inuisibilis gratie visibilis forma: ita vt eius similitudinẽ gerat ⁊ causa existat. sed i nullo genere cause nisi in gñe cause efficientis. igit̃ ⁊c̃. Ad oppositũ Augustin⁹ lib. lxxxiij. q̃stionũ. q. lij. soli deo cõuenit aĩas illuminare. illud autẽ est per gratiã. igitur nihil aliud potest efficere gratiã.

Duo facit B Primũ

Circa istã questionẽ sic procedã. Primo videndũ est quid est sacramẽtũ. scdo ad q̃stionẽ. Circa primũ sciendũ q duplex est diffinitio fm aristotelẽ. ij. posterioꝝ. Una est diffinitio exprimẽs quid rei. Alia est diffinitio exprimẽs quid noĩa. Primo modo nihil diffinit̃ nisi sit rea vna ⁊ si sit vna vnitate cõpositõis ex p se distinctis sui generia. tũc proprie diffinitur per genus ⁊ differentiã essentialẽ. ⁊ tũc aggregatũ non põt diffiniri. si autẽ sit simplex sicut angelus vel aĩa sic potest diffiniri per genus ⁊ differentias accidentales ⁊ per multos conceptus quoꝝ q̃libet est i plus ⁊ totũ eque Scdo modo põt omne nomẽ diffiniri per q̃cq̃d significet in recto vel i obliquo: qr pro omi nomine possunt poni noĩa distincte significãtia illa q̃ significant̃ per vnũ nomẽ. Ad propositũ dico q sacramentũ non potest diffiniri primo modo: sed p̃t esse scdo modo ⁊ sic dico q oratio exprimẽs quid noĩs est ista: significare efficaciter effectũ dei gratuitũ. ista autẽ oratio non predicatur modo de facto nisi de sensibilibus si tamẽ deus institueret spũalia ad sic significãdũ effectũ dei gratuitũ. tũc ipa ita competeret spiritualib⁹ sicut modo sensibilibus. ⁊ sic i diffinitione exprimẽte quid nominis sacramẽti nõ ponitur sensibile. qa significare effectu3 dei gratuitũ est eius diffinitio sufficiẽs. et hec põt esse cõis spiritualibus et sensibilibus. lic3 de facto tm̃ cõueniat sensibilibus: nec sacramẽtum dicit respectũ rationis: sed tm̃ vnũ conceptum connotatiuũ negatiuũ.

C Scdm

Circa secundũ est vna opinio q oĩes cogũtur ponere sacramẽta noue legis aliquo modo causare gratia3 qa aliter nõ possunt saluari auctoritates sanctorum. nec põt dici q deus pepigit fedus cũ genere humano. q quicunq3 acciperet tale signũ3 infunderet sibi gratiã: sicut si rex ordinaret q quicũq3 acciperet denariũ plumbeũ haberet certũ donũ. et tunc denarius plumbeus esset causa sine qua nõ: respectu illius boni. et sic esset in ꝓposito de sacramẽto respectu gratie. quod probatur esse falsum dupliciter. Primo sic. causa sine qua non: si nihil faciat ad inducendũ effectũ nec disponẽdo nec meliorãdo nihil habebit vltra causas p accidens. nec per cõsequens debet poni in diffinitiõe sacramenti. Secũdo quia tunc nõ differret a sacramentis veteris legis fm rationẽ cause: sed tm̃ fm modũ significandi. Ideo dicit ista opinio q ex sacramẽtis duo sequũtur in anima. vnu3 est sacramẽtũ ⁊ res. sicut caracter vel aliquis ornatus: ⁊ respectu illius sunt cause efficiẽtes aliud qd est res tm̃. scilicet gratia: et respectu illius sunt cause dispositiue dispositione q̃ est necessitas.

D Sciendum

Ad cuius euidentiã dicit̃ esse sciẽdum. q causa efficiẽs potest dupliciter diuidi Uno modo ex parte effectiua. scilicet in disponentẽ ⁊ perficientẽ. Alio modo ex parte cause in principalẽ ⁊ instrumentalẽ. Instrumẽto autem ꝯpetit duplex actio. vna ex ꝓpria naturali a in quãtu3 mouetur a principali agente. sicut patet de calore respectu virtutis nutritiue: sed actio instrumẽti aliquãdo attingit vltimã perfectionẽ: aliquãdo nõ. semper tamẽ ad aliquid vltra illud qd sibi cõuenit ex ꝓpria natura sicut de qualitatib⁹ actiuis respectu elemẽtoru3 ⁊ anime humane. Dicitur igitur q respectu instrumenti deus est principale agens sed ꝓpter cõgruitatẽ iustificãdi vtitur instrumẽtis quibus nõ cõpetit actio aliqua virtute ꝓpria. sed instrumẽtaliter ptingũt ad aliquem effectũ in anima. sed tm̃ dispositiue ad vltimũ effectũ qui est gratia. Et si queratur. vtrũ hoc agat tm̃ per virtutẽ naturalẽ vel supnaturalẽ

Primũ arg. opi.

Dicit q necesse est ponere aliquã virtutẽ supnaturalẽ in sacramẽtis. ⁊ ista virtus nõ potest esse respectus quidã. quia relatio nõ est principiũ actionis. ideo dicit q virtus agẽdi ꝓpo

tionatur agenti. et ideo aliter est ponenda in principali ꝛ aliter i instrumẽtali quia principale agit per exigentiã ſue forme. ꝛ ideo ẽ talis virtus qualitas habẽs ſuũ eſſe cõpletũ. inſtrumẽtale agit inquãtũ mouet. ꝛ ideo virtus ei⁹ proportionat̃ motui qui ẽ quoddã ens incompletũ ꝛ diminutũ. Pro iſta opinione adducũtur multe auctoritates ꝛ rationes.

Secundã

Prima ẽ Auguſtini ſuper geñ. qui dicit ꝙ tãta ẽ virtus aque baptiſmi ꝙ corpus tangit et cor abluit. Item beda ſuper Lucã. Xp̃a tactu mundiſſime carnis ſue vim generatiuã contulit aquis.

Tertiũ

Preterea. ꝛ hec eſt ratio fundamentalis opinionis ſm oẽs ſacramẽta noue legis efficiunt qđ figurant: ſacramenta veteris legis non. ꝛ hec eſt differentia inter illa ꝛc.

Quartũ

Preterea. magiſter in littera. homo nõ querit ſalutẽ in ſacramentis quaſi in eis: ſed per illa a deo. Hec prepoſitio a: denotat principale agens: ꝛ hec prepoſitio per cãm inſtrumentalẽ.

Quintũ

Item lex noua eſt nobiliſſima: igitur habet nobiliſſima ſacramenta: ſed nobilius eſt habere virtutem talem ꝙ non habere. igit̃ ꝛc.

Sextũ.

Preterea. ſimilitudo debet eſſe inter generatõem humanã ꝛ ſuã regeneratõem: ꝛ ibi natura diſponit. igitur ꝛ hic.

E
Cõtra dicta iſta r

Contra iſtam opinionẽ probo ꝙ rationes ſue cõtra alias opinionẽ non cõcludunt. Primo nõ: quia cauſa ſine qua nõ: aliqd plus dicit ꝙ cauſa per accidẽs ſm eundẽ. Sed meritũ non ẽ niſi cauſa ſine qua nõ reſpectu p̃mij ꝛ gratie: quia nec eſt principalis nec inſtrumẽtalis. ſicut etiã modo paſſio xp̃i eſt cauſa ſine qua nõ reſpectu gratie: ꝛ tamẽ neutrũ eſt cauſa per accidẽs reſpectu gratie. Preterea cauſa per accidens eſt illa qua amota nihilomin⁹ ponitur effectus. Exemplũ de albo qđ eſt cauſa per accidens reſpectu actus edificandi. ſed amotis ſacramẽtis nõ ſequitur aliquid in aia: nec confertur gratia. igitur ꝛc. Scđa ratio cõcludit: quia differũt per alium modũ: quia illa nõ ſignificabant ita efficaciter ſicut iſta. Contra ſcđm. gratiã non cauſat aliquid tale in aia quia illud vel eſt forma naturalis vel ſupernaturalis. nõ naturalis: quia tũc quilibet poteſt eam habere naturaliter. nõ ſupernaturalis: qꝛ tũc crearetur. ꝛ per cõſequens ſacramentũ nihil facit ꝙtum ad iſtud impreſſum. Preterea quero quomodo illud impꝛſſum erit neceſſitãs reſpectu gratie aut tantũ ex pactione diuina aut eſt diſpoſitio aliqua actiua vel paſſiua. nõ primo modo: quia eque põt dici ꝙ ſacramẽta ſunt neceſſitas reſpectu gratie ex pactione diuina. nec ſcđo ꝛ tertio modo: quia gratia creatur ꝛ aia eſt paſſiuũ ſufficienter diſpoſitã. Cõtra tertiũ ꝙ non ſit talis virtus in ſacramẽtis arguo ꝑ argumenta iſtius. Primo quia in nullo genere põt poni: ꝙ nõ in genere ſubſtantie certã eſt nec accidẽtis. patet diſcurrendo per ſingula p̃dicamenta. Ad iſtud dicitur ꝙ ens incompletũ qđ eſt in anima diuiditur contra ens diſtinctũ ꝛ completũ per nouẽ genera. et ideo tale ens non eſt in genere niſi ꝑ reductionem ſicut motus. ꝛ ideo hec virtus reducitur ad idem genus in quo eſt virtus cõpleta principalis agẽtis: que eſt qualitas in quo eſſet ſi eſſet in genere. quia virtus increata nõ eſt in genere. Contra. nihil eſt in genere per reductionẽ: niſi qđ eſt intrinſecũ illi qđ eſt in genere per ſe ſine quo nõ põt eſſe. patet de materia ꝛ forma. igitur cũ iſta virtus nõ ſit aliquid alicui intrinſecum: qđ eſt per ſe in genere nõ erit in genere per reductionẽ. Preterea. accipit falſum. ꝙ iſta virtus eſt in eodẽ genere cuꝫ forma principali. quia virtus mixta calori nõ eſt in eodem genere cum anima vegetatiua. igit̃ ſimiliter nec in propoſito. quia aliter eſſet illa virtus in eodem genere modo in quo eſt deus cum ipſe ſit agens principale. Similiter ſi de⁹ eſſet in gẽnere: eſſet in genere ſubſtantie. ꝛ ita iſta virtus eſſet in genere ſubſtantie per reductionẽ. Preterea. illa virtus aut cõputatur inter bona maxĩa: aut minima aut media. Nõ inter maxia vel minima vt certũ ẽ ꝙ inter media. ꝛ tũc eẽt potẽtia vel habitus. Si dr̃ ꝙ ſicut iſta virtus nõ põt poni in genere niſi per reductionẽ: ita nec conſtitui in aliquo gradu bonitatis niſi per reductionẽ. reducitur autem ad bona maxima cuiuſmodi eſt gratia: que quodãmodo eſt completum iſtius virtutis ꝛ finis eius.

Cõtra. reductũ ad gradũ bonitatis alterius eſt in eodem genere cum illo ad quod reducit̃ ſed virtus non eſt in eodẽ genere cum gratia. quia prius dixit ꝙ eſſet in illo genere per reductionẽ in quo eſſet forma principalis agẽtis. igitur nõ eſt in eodem genere cũ gratia. Preterea. ſi ſic. tũc omnes actiones noſtre naturales ordinate ad beatitudinẽ eſſent bona maxima ꝛ qualitates ordinate ad animã intellectiuam eſſent in eodem genere cũ anima intellectiua per reductionem. Preterea. virtus ſpiritualis non põt eſſe ſubiectiue in re corporali igitur non eſt in ſacramentis. Dicitur ꝙ verũ eſt ſm ſuum eſſe completũ. tamen ſm ſuã eſſe incompletũ põt per modũ intẽtionis ſicut in inſtrumẽtis motis ab artifice eſt virtus artificis ꝛ ſermo audibilis exiſtẽs cauſa diſcipline. ita de ſenſu ꝛ ſenſato que continẽt intentiões anime quodãmodo: ꝛ in motu eſt virtus ſb̃ne ſeparate mouẽtis ſm pħoꝫ: ꝛ ſemẽ agit in virtute anime. Cõtra. quero. an iſta virt⁹ dicat̃

spiritualis aut quia nata ẽ perficere spiritum aut quia ẽ indiuisibilis: aut quia habet esse in cõpletũ aut diminutũ: aut quia habet tantũ esse obiectiuũ ⁊ nõ subiectiuũ reale. nõ ꝓpẽ primum: quia talis virtus nõ põt esse in corpore. nec aliqua perfectio spiritus naturalis. vel supernaturalis põt subiectiue esse in corpore. aliter enĩ intellectio ⁊ volitio ⁊ huiusmodi possũt esse subiectiue in lapide. Nec propter scđz q̃a nulla perfectio absoluta imꝑfecta põt esse tota in toto ⁊ tota in qualibet parte sicut ẽ ista. Nec propter tertiũ: quia tunc motus põt dici spiritualis. nec propter quartũ: quia tunc non erit in sacramentis subiectiue. Preterea ista virtus ẽ vera res aliter nihil esset: ⁊ tũc vel substantia vel accidẽs. ⁊ sic esset per se in genere ⁊ haberet completũ esse sibi cõueniens. Preterea exempla sua nõ sunt ad propositũ: quia instrumenta nihil recipiũt a motore: nisi motũ localẽ similiter sermo audibilis cõtinet solum disciplinã mediãtibus habitibus in aĩa. similiter mobile nihil recipit a substãtia separata nisi motũ. similiter semẽ agit virtute caloris que est forma completa. Ideo ad questionẽ primo premittã vnam distinctõem propter dicta sanctoꝝ ⁊ auctoꝝ. ꝙ cũ causa sit illud ad cuius esse sequitur aliud: dupliciter potest accipi. vno modo quãdo ex natura rei ad presentiam ⁊ esse vnius sequitur naturaliter esse alterius. Alio modo quãdo ad esse ⁊ presentiã vnius nõ ex natura rei: sed sequit̃ aliud ex sola voluntate diuina aliq̃d instituentis. ⁊ isto modo dicimus ꝙ actus meritorius dicitur causa premij ex sola voluntate diuina ⁊ causa sine q̃ nõ dicitur scđo modo causa. Primo dico ꝙ sacramenta nõ sunt causa gratie. Circa qđ probandũ primo ostendam ꝙ sacramenta per virtutẽ naturalẽ non causant gratiã nec aliquid preuium instrumẽtaliter gratie. Scđo ꝙ nec per virtutem eis collatã. Primũ probatur sic. oẽ agens instrumentaliter agit inquantũ mouetur ab agente principali ꝫm eũ. igitur si sacramẽta sunt cause instrumentales respectu gratie mouẽtur vel motu ad formã vel motu locali. nõ primo modo circũscribendo illam virtutem de qua prius dictũ est: quia nec alterãtur nec augmẽtantur: nec mouentur motu locali: quia ita potest deus instituere sensibilia quiescentia vt significent gratiam sicut sensibilia mota: quia ꝙ aqua mota huiusmodi sensibilia mouẽtur. hoc est solũ per accidens: quia deus potest ordinare ꝙ aĩa mundaretur quãdo corpus tangeret lignũ quiescens. sicut in ablutiõne aque mote. Preterea agens instrumentale respectu distinctoꝝ actuũ habet distictos motus locales. patet de fabro. sed eisdẽ sacramentis manentibus potest deus ordinare ꝙ habeant rationem sacramẽti respectu multoꝝ effectuũ sicut ꝙ aliquis per tactũ aque esset baptisatus ⁊ cõfirmatus ⁊ sic de multis alijs. Preterea agens instrumentale qđ equaliter respicit distinctos effectus equaliter potest agere respectu illoꝝ: sed sacramentũ equaliter respicit gratiã ⁊ aliũ effectũ spiritualem. igitur eq̃liter potest agere gratiam sicut aliũ effectum. Preterea corpus nihil aget in aĩam nisi speciem actum vel habitũ: sed nullum istoꝝ agit sacramentũ in aĩa. igitur ⁊c̃. Scđo dico ꝙ non agit per virtutẽ sibi collataz: quia si sic hoc nõ esset nisi quia instrumentũ recipit aliquã formam: sed hoc non est necessariũ: quia si sic. hoc esset aut propter perfectõnem instrumẽti aut propter imperfectõez. nõ propter primũ: quia sufficit ꝙ sit imperfectior forma p̃cipalis agentis. nec propter scđm: quia forma propria instrumenti erit perfectior illa forma superaddita. Preterea. oĩs virtus supernaturalis est perfectior virtute naturali quãdo sunt eiusdẽ generis. Si igitur in sacramento sit virtus supernaturalis. igitur ⁊c̃. Preterea ꝙ nõ semp causetur aliqđ prius gratie: videtur. quia frustra poneretur: cũ nec sit effectiuũ gratie: nec receptiuũ. Preterea tunc sacramenta iterata nihil causarent cuz sit prius causata illa dispositio in aĩa. Scđo dico ꝙ sacramenta sunt causa gratie: quia deus sic instituit ꝙ nõ conferatur gratia nisi positis sacramẽtis ⁊ sacramento posito conferatur. ⁊ ideo causa sine qua nõ. vñ i naturalib⁹ nõ ẽ dare aliquã cãm sine q̃ nõ necmediatã nec imediatã respectu alicui⁹ effectus: sed in voluntarijs bene potest esse talis causa. Sed cõtra predicta sunt aliqua dubia. primũ est ꝙ videtur ꝙ oratio exprimẽs q̃d nois nõ sit diffinitio: quia tunc ꝫm aristotelez vij. metaphisice. ⁊ scđo posterioꝝ. oẽs sermões essent diffinitões: imo sillogismi oẽs ⁊ tota hystoria troiana: quia potest imponi vnũ nomẽ significãs idem qđ significant iste diffinitões. Scđm dubium est. quia videtur ꝙ sacramẽtũ dicat aliquid vnũ: quia dicit respectũ rationis. tuz quia est signũ ⁊ signũ dicitur alicuius signũ. ⁊ per cõsequens signũ dicit respectũ nõ realem ergo rationis. tum quia. iiij. metaphisice dicitur ꝙ oĩe nomẽ qđ nõ est equiuocũ habet vnũ significatũ. tum quia sacramẽtum dicitur de aliquo ⁊ nõ de absoluto: quia nullum absolutũ est sacramẽtum: ergo de aliquo respectiuo nõ reali ergo rationis. Tertiũ dubium est. quia videt̃ ꝙ omne quo posito ponit̃ aliud sit causa proprie dicta: quia non est de ratione

Ad q̃stiõm principale

Probatur primũ

D Scđm

Primũ dubiũ

Secundũ dubiũ

Tertiũ dubiũ

cause ꝙ ad ipsam necessario sequatur effectus sed ꝙ nō possit esse sine ea igitur sufficit ꝙ ipsa posita ponitur effectus et ꝙ non ponatur effectus sine ea igitur sacramēta sunt proprie causa.

Quartū dubiū

Quartū dubiū est: quia videtur ꝙ non est impossibile sacramētū agere in aiam. tū quia sacramēta sunt medicine quedam: sed medicina haber virtutem effectiuā respectu sanitatis. Tum quia ignis vt instrumētū potest agere in spiritū.

I
Ad primū dubiū

Ad primū istorū dico ꝙ nō omnis oratio est diffinitio: sed oratio significās quid significatur per nomē diffinitiū: ita ꝙ sit signū eius et nō significatū nominis est diffinitio. et sic hystoria troiana nō est diffinitio: quia non exprimit quid significatur per vnū nomen et similiter est significatū illius et non signū. Si dicitur ꝙ potest poni vnū nomen significās totam hystoriam troianā: vel illud qđ significat tota hystoria troiana. Respondeo ꝙ requiritur ad diffinitiōem nois ꝙ sit oratio predicabilis de diffinito huiusmodi nō est hystoria troiana: quia in vniuersali nomine importantur plures conceptus nominis qui nō possunt de aliquo vno diffinito predicari: nec per cōsequēs in tali diffinitiōe exprimi. Si dicatur ꝙ talis oratio non semper predicatur de diffinito. nam hec est falsa vacuū est locus priuatus corpore et sic de aliis. Dico ꝙ nō oportet ꝙ semper vere predicetur de diffinito ne forte diffinitū sumatur materialiter.

K
Ad secūdm dubiū

Ad secūdm dico ꝙ sacramētum nullum respectum ratiōis importat. hoc probo: quia sicut respectus realis nō aduenit alicui de nouo nisi per actū realem nouū: ita nec respectus rationis: sed aqua habet ratōem sacramēti de nouo sine tali respectu et actu intellectus comparantis. vnde nō plus importat sacramētum respectum ratiōis ꝙ signū: sed signum nō importat: quia signum potest de nouo significare sine omni comparatiōe intellectus. patet de baptismo, vbi post baptismū sacramētū significat gratiam et ante nō: et tamē sine omni intellectu comparāte. patet etiam per exemplū de voce significatiua prolata de nouo et etiam de signo aliquo facto alicui bruto. Ideo dico ꝙ sicut participium cum predicatis sequētibus nō significat aliquid vnū: sed plura vnū in recto et aliud in obliquo. ita nec hoc nomē sacramētum. et ita licet tale nomē non sit equiuocū: tamen nō requiritur talis vnitas mediante quocunque respectu patet de hoc nomie ciuitas populus vniuersum etc. Ad primum dico ꝙ cōnotat distincta. Ad secūdm dico ꝙ sufficit vnitas ratiōis et nō requiritur alia vnitas a parte rei nisi quādo nomē sic significat aliquid qđ non cōnotat distinctum vel distincta.

Ad tertiū dubiū

Ad aliud de causa et effectu dico ꝙ de ratiōe cause est ꝙ ad eam possit virtute propria sequi effectus ex natura rei et naturaliter sic nō est in proposito sed tātum ex voluntate diuina.

L
Ad quartū dubiū

Ad aliud dico ꝙ sensibile nō potest agere in aiam nisi mediāte aliquo ipsius aie puta mediāte cognitione: et ideo cum nō sit notum per scripturam sacram nec per experiētiam nec per ratiōem deductam ex per se notis ꝙ potest aliter agere in aiam ꝙ modo dicto: ideo cōcedo ꝙ nullo alio modo potest agere in aiam. Ad argumētum dico ꝙ sacra scriptura loquitur similitudinarie: ꝙ sicut per receptiōem medicine sequitur sanitas: ita per misterium sacramētorū sequitur gratia.

M
Ad primū rationem alterius opinionis

Ad argumenta alterius opinionis. Ad primū dico ꝙ nō valet: quia causa per accidēs est qua nō posita nihilominus ponitur effectus: sed sacramēta sunt cause sine quibus nō, quia sine illis non dat deus gratiam.

Ad secūdm

Ad Augustinū dico ꝙ sic tangit ꝙ per actionem dei ponitur effectus gratie. Ad Bedā dico ꝙ nō intelligit ꝙ virtus aliqua fuerit collata aquis: sed deus ordinauit ꝙ quādo in aquis fieret sacramētum lapsis tunc ꝯfertur grā.

Ad tertium

Ad aliud patet ex dictis

Ad quartū

Ad aliud dico ꝙ nō querit salutem formaliter.

Ad quintum

Ad aliud dico ꝙ sacramētum non est potens efficere gratiam.

Ad sextum

Ad aliud de similitudine dico ꝙ de forma est ibi fallacia ꝯsequētis.

Ad primū principale

Ad primū principale dico ꝙ verum est si sic sit ex natura rei quando tamen est ex volūtate alterius nō est verum: sic est in proposito.

Ad secūdm

Ad aliud ꝙ nulla illarum causarū est sufficiens sed ista quia effectus nō est producibilis nisi a deo solo.

Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ sacramēta sunt causa qua posita deus vult agere et aliter non.

Questio .ij.

A
Questio II

Vtrum cuilibet recipienti baptismū imprimatur caracter.

Ꝙ non: quia si sic hoc nō esset nisi propter excellentiā: nūc autem aliqua sacramēta in quibus nō imprimitur caracter sunt excellentiora: vt patet de eucharistia specialiter. igitur etc. Secūdo quia circumcisio que adidem valebat ad qđ nunc valet baptismus nō impressit caracterem. igitur nec baptismus alter enī in circumciso et post baptisato essent duo caracteres aut nullus. Ad oppositū est damascenus q̃ libro .iiij. c. i. ponit sigillū in diffinitione sacramēti.

B
Circa q̃ne[...] or per alios

Ad questionē dicitur ꝙ oportet caracterem imprimi aie cuiuslibet recipientis baptismū. vbi primo declaratur ꝙ ē forma absoluta de genere qualitatis. Secūdo ꝙ est in secūda specie qualitatis. Tertio ꝙ est i potentia aie intellectiue, et nō in essentia. Quar-

to q̄ in baptismo imprimitur caracter baptisato. *Primū* Primum patet quia oēs attribuūt ista caracteri q̄ est signum distinctiuū configuratiuum siue assimilatiuū. sed ista tria nō possūt competere nisi forme absolute. de primo patet quia signum per formam quā sensibus vel intellectui imprimit facit deuenire in cognitionem alterius: sed relatio in nullius cognitionem facit venire. De scdo patet: quia relatio nō distinguit cum distinctio sit relatio. igitur forma absoluta. De tertia patet: quia similitudo fundatur in vnitate qualitatis. *Scdm* Scdm principale: scilz q̄ sit in scda specie qualitatis. probatur: quia nō est in quarta specie: quia ibi nō est nisi forma qualitatis dimensiue. nec in tertia: quia fm phm .vij. phisicorū tertia species qualitatis est inter qualitates sensibiles que solum sunt in parte sensitiua. nec in prima: q̄a scdo ethicoꝝ potētia possumus simpliciter: s̄ habitu nos habem⁹ ad passiones bene vel male: sed caracter ordinatur ad aliquid simpliciter sicut sacerdotium est quo potest quis conficere simpliciter ꝛ absolute siue bene siue male semper conficit. igitur non est habitus nec dispositio: quia dispositio est habitus imperfectus. igitur est i scda specie. Preterea cuilibet in natura competūt operatōes proprie. igitur regeneratī in vita spirituali competūt operatiōes proprie. sed vbi sunt operatiōes proprie sunt principia propria: ꝛ illa nō sunt nisi qualitates in scda specie que dicūtur potentie: et sunt similes illis virtutibus quibus sacramēta habent efficaciam sibi inditam. *Tertiū* Tertium probat: scz q̄ sit in potentia intellectiua. q̄ sit in potentia probat: quia sicut gratia que ē principium spiritualis vite est i essentia aīe: ita potentia spiritualis est in potentia naturali aīe. Q̄ sit in intellectu probatur: quia ymago principaliter consistit in parte intellectiua: sed caracter respicit principaliter ymaginē. igit̄ ꝛc.

Quartū Quartū probat: quia sicut est i naturalibus ita in supernaturalibus: sed in naturalibus respectu alicuius operationis est dare potentiā actiuam ꝛ passiuā. igitur similiter in supernaturalibus oportet dare respectu operationuz supernaturaliū principia supernaturalia: huiusmodi autem principiū est caracter. igit̄ ꝛc.

Contra rōes doctōis Contra opinionē istam. quicquid sit de conclusione quā tenet: tamen rationes nō probāt q̄ sit aliquid absolutū: quia fm eum relatio est alia res a fundamēto. igitur possunt predicta de caractere conuenire relationi sicut absoluto. cōsequentia patet: quia pot est esse signum sicut accidens absolutū probatur: quia vel est signum naturale vel ex institutione. si naturale: tūc eque bene potest relatio sic esse signum naturale ꝛ ducere in cognitionem sicut accidens absolutum. probo: quia sicut per cognitionem intuitiuam alicuius accidentis absoluti deueniret in cognitōem subiecti: puta q̄ ibi est subiectum sustentans accidens ita si videretur relatio aliqua intuitiue potest vidēs deuenire in cognitiōem subiecti sustentantis illā relatiōem: quia tantum vel plus dependet q̄tum accidens absolutum. si sit signū ex institutione: tunc potest ita quis instituere relatōnem ad significandum hoc vel illud sicut potest imponere accidens absolutum: ex quo sic significare est ad placituz īstituere. Preterea illa relatio potest distiguere ꝛ assimilare sicut accidens absolutum dicitur assimilare alteri. quia suū simile est in alio: ꝛ distinguere ab aliquo: quia suū simile est in vno ꝛ non in altero: ita ꝛ relatio. Scdo non concludit ratio qui caracter possit esse in tertia specie qualitatis: q̄a aut intelligit per illa que sunt in tertia specie qualitatis q̄ sunt subiectiue i parte sensitiua. ꝛ hoc non oportet: quia albedo ꝛ similia non sunt in sensibus aut dicuntur in parte sensitiua: quia inferūt passionem sensibus. ꝛ hoc nō valet: quia alique qualitates sunt in herbis ꝛ in veneno que nō possunt cognosci per aliquē sensum: sed solum cognoscuntur per operationes eoꝝ sicut qualitates in veneno per intoxicationem. ꝛ tamen ille qualitates bñ possunt poni in tertia specie qualitatis. Si dicatur q̄ tales qualitates sunt in scda specie: quia sunt principia operationū. Contra. calor est principium operationū: ꝛ tamen non est in scda specie sed in tertia. ꝛ hoc ponendo species distinctas. Preterea rationes non probant quin caracter possit esse i prima specie: quia respectu primoꝝ principioꝝ est tam potentia q̄ habitus. nec tamen ille habitus potest disponere ad bene vel male operandum: quia circa principium nullus potest errare nec se habere sub ista dispositione bene vel male. Preterea habitus apprehensiuus est habitus: ꝛ tamē nō disponit intellectum ad comprehendendū bene vel male: ꝛ ita in proposito caracter potest esse habitus absq̧ hoc q̄ disponat hominē ad bene vel male operandum. Preterea sicut aliquis actus potest esse indifferens ad bene vel male: ita ꝛ habitus. ergo bene vel male possumus illo habitu vti indifferenter. Sed dicet sicut cōuenit bene vel male vti habitu: ita cōuenit bene vel male vti potentia. Ideo dica q̄ prima differentia quā ponit inter potentiā ꝛ habitum: quia potentia respicit actum simpliciter ꝛ habitus respicit actum sub istis con

D

ditionibus bene vel male nõ valet: sed ista est magis propria differentia quã ponuit phs secũdo ethicoꝝ caplo primo ⁊ nono metaphisice in illo caplo. omnibus autẽ potentijs existentibus. ⁊ in illo caplo probat autẽ. distinctio ẽ ꝙ potentia precedit actum nec augmentatur nec generatur per actum. habitus sequitur actum ⁊ generatur ⁊ augmentatur per habitũ. sed ꝙ inclinet ad actum bene vel male hoc accidit. ⁊ ad phm scdo ethicoꝝ dico ꝙ loquitur de habitibus moralibus qui sunt laudabiles ⁊ vituperabiles qui sũt habitus oppositi quorum vnus inclinat ad bene operandũ ⁊ alius ad male. sed habitus pricipioꝝ ⁊ habitus apprehensiui non habẽt talia opposita. ideo sũt indifferentes nec sunt determinate inclinatiui ad bene operandum vel male. Preterea cõtra hoc qđ dicit ꝙ caracter est in scda spẽ qualitatis. quia quero quid intelligit per potentiam naturalem aut omẽ actiuum vel passiuum respectu alicuius actus: aut omẽ determinabile per actum ad bonum actum vel ad malum actum. non primo modo: quia tunc omis forma de tertia specie esset i scda specie: quia oĩs talis est actiua vel passiua ⁊ maxime que ẽ maxime actiua: similiter materia prima que est receptiua ⁊ forma substantialis que est actiua esset in scda specie. qđ est falsum. nec scdm: qꝛ voluntas et intellectus essent in scda specie. Similiter talis potentia non est receptiua habituũ. igitur ⁊c̃. Preterea contra hoc qđ dicit ꝙ potentia naturalis est qua possumus absolute in actum: quia phs in predicamẽtis dicit potentiam naturalem esse illam qua bene ⁊ prompte possumus in actum qua potẽtia dicitur aliquis pugilator vel cursor: quia nõ quicunqꝫ qui potest currere vel pugilare dicit̃ cursor vel pugilator: sed qui bene ⁊ prõpte potest talia facere.

Circa questionẽ duo facit

E

Primum

Circa istam questionẽ sic est procedendum. primo vidẽdum est quid sit baptismus. scdo quid sit caracter. tertio ad questionem. Circa primũ dico ꝙ baptismus non habet quid rei etiam extendendo quid rei ad diffinitiõem rerum compositarum vel simplicium ⁊ rationũ sicut potest ꝯceptus diffiniri ⁊ eius rationis ⁊ huiusmodi: sed tantum habet quid nominis exprimens quid importatur per nomen. Et sic loquẽdo dico ꝙ baptismus est ablutio hominis viatoris nec habitualiter nec actualiter dissentientis facta in aqua elementari fluida: ab homine vel muliere ista verba proferente instituta a christo cum intentione faciendi qđ intẽdit ecclesia facere. ⁊ sic loquẽdo vt doctores loquuntur patet quid sit materia huius sacramenti, quia aqua elementaris ⁊ fluida. que forma: quia certa verba instituta a christo q̃ hec sunt. Ego te baptiso in noĩe patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. quis recipiens: qꝛ viator non dissentiens: nec actualiter nec virtualiter. quia si sit paruus ad hoc ꝙ sit ꝑceptiuus istius sacramenti non requiritur consensus. si vero sit baptisandus adultus requirit̃ ꝙ assentiat vel ad minus ꝙ non dissentiat. qꝛ nullus inuitus baptisari potest. sicut patet extra de baptismo ⁊ eius effectu capitulo maiores. Quis minister. quia suppositũ itellectualis nature in specie humana. alius a recipiẽte habens intentionẽ debitam. oportet etiam ꝙ sit viator vt possit abluí. qꝛ puer in vtero matris non potest baptisari.

F

Secundũ

Circa secundum dico. ꝙ caracter est signũ quoddam impressuꝫ baptisato per quod distinguit̃ a non baptisato. signum inꝗ̃ distinctiuum: rememoratiuuꝫ: obligatiuum legi diuine indelebiliter manẽs postꝗ̃ est semel impressum.

Tertiũ principale dicta

Circa tertiũ primo dicam. ꝙ non potest probari per rationeꝫ naturalem nec improbari nec per auctoritatẽ biblie. Secundo ꝙ determinatio ecclesie videtur esse pro hoc: ⁊ etiam alique congruẽtie. Tertio supposito ꝙ caracter sit aliquid. dicaꝫ ꝙ est forma absoluta non respectiua. Quarto ꝙ est in potẽtia anime: ⁊ si essent distincte potentie ꝙ conueniẽtius ponitur in volũtate ꝗ̃ in intellectu: ꝗ̃uis nullũ possit probari. Quinto ꝙ cõueniẽtius ponitur in prima specie qualitatis. Sexto ꝙ nõ potest simpliciter sic esse indelebile: quin potest deleri per potentiã diuinã.

G

Probatur primum

Primũ patet. quia illud quod solũ dependet ex voluntate diuina contingẽter causante ⁊ libere nõ potest probari nec improbari nec ratione naturali nec auctoritate biblie. quia posita causa contingent̃ agente ⁊ libere nõ propter hoc necessario sequitur effectus. illi etiam qui ponũt caracterẽ non adducũt auctoritatem ad hoc cogentẽ. nec etiam probãt ꝙ magis imprimat̃ in baptismo ꝗ̃ in circumcisione. ⁊ tamẽ ipi negãt in circũcisione. Preterea. oĩa possunt saluari: ita hic sicut in alijs sacramentis sine caractere. ergo ⁊c̃.

H

Probatur secundum

Secũdũ videt̃ inniti c̃x de baptismo ⁊ eiꝰ effectu. c. maiores vbi querit. de dormiẽtibus ⁊ amentibus vtruꝫ baptisantur. videtur ibi dicere ꝙ aliqui suscipiũt caracterem sacramenti: ꝗ̃uis nõ reꝫ sacramenti. Sed auctoritas ista non cogit. qꝛ potest exponi ꝙ intendit per caracterem ipm baptismũ. qui est quoddã signũ ⁊ sacramẽtuꝫ. Congruẽtia est ad hoc. ꝙ congruũ est ꝙ quilibet receptus in dei familiã aliquid ꝑmanens recipiat quo distinguatur ab alijs.

I

Probat̃ tertium

Tertiuꝫ probo: scꝫ ꝙ conuenientius ponitur forma ab

soluta ꝙ respectus non quin ille predicte conditiones possent competere relationi: sed propter aliquas rationes alias a predictis. quarū prima est ꝙ nunq̃ potest talis respectus nou⁹ acquiri sine motu locali vel mutatione alterius extremi. Exemplū de vbi qḋ non potest acquiri sine motu locali vel mutatiōe: nec respectus actionis ⁊ passionis sine locali: non sic ꝙ posita approximatiōne necessario sequatᷣ actō quia deus potest suspendere actōem ignis approximati per tēpus ⁊ postea coagere ipi igni ⁊ tunc ignis agit qui prius non agebat: ⁊ erit respectus actōnis nouus sine oīn approximatione noua. ⁊ per consequens sine omni motu locali: sed caracter potest imprimi in aīaz sine oīn mutatione in aīa vel in sacramentis terminata ad caracterem ⁊ sine oīn mutatione locali ⁊ sine oīn mutatione noua. igitur videtur ꝙ sit aliquid absolutum. Si propositio accepta de respectu videtur habere instantias aliquas. vna est de vnione materie ⁊ forme. nā materia ⁊ forma sunt in eodē situ existentes sine oīn mutatione locali ⁊ motu potest forma que prius non informabat modo informare ꝑ potentiam diuinam. Scḋo de vnione nature assumpte ad verbum que sine aliqua mutatione alia vel in situ vel in aliqua alio potest esse prius non vnita et post vnita. ergo respectus nouus potest acquiri sine oīn mutatione alterius extremi. Sed licet ꝓpositio predicta habeat plures instantias tales: quia tamē in caractere non habent ille instantie locum. ideo propositio videtur ratio efficax. Preterea quelibet relatio actualis realis habet duo extrema in actu. q̄ro igitur que sunt extrema istius respectus non potest dari nisi aīa rationalis ⁊ deus vel aliqḋ accidens absolutū in aīa: quia aīa rationalis per hoc ꝙ recipit caracterē nō habet respectum nouū extra se ad aliqḋ corporale vł spirituale manifestū est ꝙ excepto deo non potest poni alterū extremū esse accidens absolutū in aīa: quia illud si poneretur maxime esset gratia: sed hoc non. probatur: quia caracter potest esse sine gratia sicut patet ꝑ predictam decretalem. nec deus potest esse alterum extremum: quia nō videtur ꝙ sint plures respectus creature ad deum q̃ respectus causalitatis in quocūq̧ genere respectu vnionis spiritualis quoꝝ nullus ponitur caracter. igitur cōuenientius potest dici ꝙ si aliquid tale imprimatur ꝙ sit absolutū q̃ respectiuū.

R
Quartū ꝓbatur

Quarto dico ꝙ si potentie aīe non distinguitur ab aīa nec inter se ꝙ tunc caracter ponitur in essentia subiectiue ⁊ non in potentia: quia intellectus ⁊ voluntas non differunt ſm istā viam nisi quia intellectus connotat actū intelligēdi ⁊ voluntas cōnotat actum volendi. sed essentia aīe nō connotat aliquē actum: ⁊ ideo si caracter esset in intellectu propter intellectionem quā cōnotat. hoc esset: quia esset principium actus intelligendi. qḋ non est verum: quia credo ꝙ nullus actus est pricipium nec ad aliquē actum inclinat. ⁊ ideo melius dicitur ſm istam viam ꝙ est in essentia aīe subiectiue que nullum actum connotat q̃ in potentia que cōnotat actum ⁊ tunc esset simile. de illo caractere ⁊ habitu religiosi per quē distinguitur a cōmuni populo ⁊ alligatur ad certas obseruantias qui tamen habitus non est principiū cuiuscūq̧ actus: quia ad nullum actum inclinat sic in proposito caracter est signum obligatarū aīe ad deū quale signum et obligationem non habent alie aīe. si tamen potentie distinguerentur realiter sicut dicit alius opināș adhuc cōuenientius poneretur caracter in voluntate q̃ in intellectu. Cuius ratio est: quia caracter maxime ponitur in illo qḋ est principium merendi huiusmodi autem est voluntas nō intellectus ſm istam viam. igitur ⁊c. Et etiā tūc voluntas esset potētia nobilior q̃ intellectus ⁊ per cōsequens tunc cōuenientius est ponere caracterem in voluntate q̃ in intellectu.

Z
Quintum ꝓbatᷣ

Quinto dico ꝙ caracter cōuenientius debꝫ poni in prima vel in tertia specie qualitatis q̃ in scḋa: quia potentia naturalis que est in secūda specie dicitur in respectu ad actum actiue vel passiue quoꝝ neutrum cōuenit caracteri. non enī dicitur caracter potētia naturalis actiua respectu actuū naturaliū: quia ad oēs actus naturales sufficiunt habitus naturales ⁊ infusi. nec est potentia naturalis actiua respectu actuū supernaturaliū: quia tales actus sunt immediate a deo. nec potest esse potētia passiua quia aīa rationalis est passiuū sufficiens respectu oīm actuū.

AB
Sextū ꝓbatur

Sexto dico ꝙ caracter nō ē simpliciter indelebilis: quia aut ē aliquid absolutum aut respectiuū. si est aliquid absolutum ⁊ est posterius subiecto potest deus separare subiectū ab illo accidente absoluto ⁊ cōseruare. hoc patet: quia deus potest facere subiectum sine caractere certum est. igitur potest caracterem impressum destruere ⁊ subiectum conseruare. ex quo nullam contradictionem implicat. si sit respect⁹ adhuc potest deleri: quia nulla relatio distincta realiter a creatura est simpliciṫ indelebilis ab ea nisi illa q̄ est creature ad deum in ratione cause si ipsa sit indelebilis. igitur ⁊c. Septimo dico ꝙ iste conditiones attribuuntur caracteri: ita scꝫ ꝙ est significatiuum gratie dispositiuū ratiōis me-

N

moratiuū distinctiuum configuratiuū ⁊ obligatiuum. Quantū ad primam conditionem dico ꝙ est significatiuum gratie non ex natura rei ⁊ naturaliter: sed ex institutione diuina. quia sic ordinauit ꝙ baptisatus ad hoc ꝙ recipit gratiā prius aliquo modo recipit caracterem. ⁊ posito tali caractere recipiat gratiā nisi ponat obicē. Est etiaꝫ dispositiuū tanꝗ causa sine qua non. ⁊ hoc solum ex voluntate ⁊ ordinatione diuina ⁊ nō ex natura rei: quia licet in naturalibus nō ponatur causa sine qua nō tamen in voluntarijs potest poni sicut prius dictum est. et ideo caracter potest esse tale signum dispositiuū sine quo deus nō vult infūdere gratiam. Est etiam rememoratiuum ⁊ recordatiuum suscepti sacramenti. tamen ex ordinatione diuina in voluntate que vult caracterem sic ducere in noticiam sacramēti suscepti ⁊ nō est tale signum ex natura rei. Est similiter signum distictiuū. ⁊ hoc competit sibi naturaliter sicut cuilibet alteri forme. Est nihilaminus assimilatiuū. ⁊ hoc naturaliter: quia nō assimilat nisi sicut alie res. Est tandem signū obligatiuū sicut habitus in viro religioso ⁊ hō solum habet ex institutione diuina ⁊ nō ex natura rei. Sed contra predicta sunt aliqua dubia.

Primū dubiū

Primū est vtrum aliquis adultus recipiat baptismū si nec dissentiat nec cōsentiat. videtur ꝙ sic: quia paruulus nec dissentiēs nec consentiens recipit baptismū. igitur adultus cōsequētia patet: quia adultus nō est peioris cōditionis ꝗ paruulus. igitur ⁊c.

Scḋm

Scḋm est de caractere: quia non videtur ꝙ sit forma absoluta: quia fm phm scḋo ethicoꝝ ⁊ alibi i aia sunt tantum quattuor: scꝫ potentia ⁊ habitus actus ⁊ passio. sed caracter non est aliqḋ illoꝝ patet per predicta. Preterea res absoluta ponitur propter operationem: sed caracter nō. per te igitur.

Tertiū

Tertiū est. quia non videtur ꝙ aliq̄ qualitas sit in tertia specie qualitatis: nisi tantum sensibilis: quia sicut omē spirituale est intelligibile ab intellectu: ita omē corporale est sensibile a sensu.

Quartū

Quartū est vtrum isti caracteres impressi i diuersis sacramētis sint eiusdem speciei vł alterius.

D
Ad primū dubiū

Ad primū istoꝝ dico ꝙ de intētione ecclie romane ⁊ de mente sanctoꝝ est ꝙ in adulto requiritur assēsus de presenti vel de preterito sicut patet in illa decretali extra de baptismo ⁊ eius effectu. maiores. vbi dicit ꝙ cōtradicentes ⁊ dissentientes nō recipiunt baptismū nec caracterem: tamen in adulto nō requiritur cōsensus actualis de presenti nec virtualis nō actualis: ꝗa furiosi possunt recipere baptismū ⁊ eius effectum si sint dispositi: licet tunc non consentiāt actualiter puta si prius consentiant ⁊ non dissentiāt ante furiam. nec requiritur cōsensus habitualis quia habitus generatur ex actibus. ponamus ergo ꝙ adultus primo consentiat ⁊ post habitualiter generatus ex vno actu corrumpatur p cessationem actus: ⁊ ꝙ non dissentiat postea. iste potest baptisari: ⁊ tamen nullum assensuꝫ habitualem vel virtualem habet. ⁊ per ꝯsequēs videtur sufficere ad recipiendum baptismum et effectum semel in preteritum consentire. et post non dissentire. postea ꝗtūcūqꝫ nec consentiat actualiter nec habitualiter. Et quādo dicitur ꝙ non est peioris conditionis ⁊c. dica ꝙ adultus propter multa peccata que cōmisit que non potest cōmittere paruulus est peioris conditionis intantum ꝙ non recipit rem sacramenti nisi peniteat. ⁊ si ante penitentiā efficeret furiosus ⁊ tunc baptisaretur: tunc non recipit rem neqꝫ effectū baptismi. ⁊ talis adultus est peioris conditōnis ꝗ paruulus. tamē adultus sine omi peccato existens nō est peioris cōditionis ꝗ paruulus ꝗtum ad susceptionem sacramēti: ⁊ statim potest recipere baptismuꝫ ⁊ effectum baptismi dūmodo cōsentiat vel cōsenserit de preterito ⁊ post nō dissentiat.

D
Ad scḋm

Ad alıud dico ꝙ licet non sint plura in aīa ad quorum cognitionem possimus deuenire per cognitionem intuitiuam vel abstractiuam sicut operationes delectabiles ⁊ tristicie cognoscuntur intuitiue ⁊ habitus abstractiue ⁊ argumtiue propter hoc tamen non sequitur ꝙ nō sint plura in aīa: quia sicut sunt aliqua accidentia corporalia que tamen per sensus nō potest cognoscere vt qualitas i herbis ⁊ venenis. quia visus ⁊ quilibet sensus determinatur ad certa obiecta in que potest ita ꝙ nō in plura. eodem modo possunt esse aliqua accidētia spiritualia que tamen intellectus non potest cognoscere quia intellectus determinatur pro isto statu ad certa obiecta ⁊ nō vltra. de quoꝝ numero videtur esse caracter. Ad scḋm pro illo dubio nego assumptū: quia ꝗtitas est forma absoluta ⁊ tamen non est de potentijs actiua sed passiuis fm cōmentatorem quarto phisicoꝝ. caplo de vacuo. eodē modo est de qualitatibus de quarta specie qualitatis. Aliter potest dici ꝙ lꝫ ꝗtitas ⁊ omīs forma absoluta sit actiua respectu intellectus nostri saltez quasi obiectū hoc tamen nō est concedenduꝫ de caractere: quia nullam actiuitatem habet respectu nostri intellectus in via. qḋ forte est ex defectu intellectus nostri vel ex ordinatione diuina.

D
Ad tertium

Ad aliud dico ꝙ sicut non est incōueniens ꝙ sit aliq̄ materia naturalis extēsa: ⁊ tamen ꝙ non possit apprehendi ab aliquo sensu vel intellectu

pro statu isto nec intelligi intuitiue ꝛ nunq̄ a sensu intuitiue ita potest esse aliqua qualitas que potest cognosci ab intellectu intuitiue licet nõ pro statu isto: ꝛ tamen a nullo sensu poterit vnq̄ cognosci. Ad aliud dico ꝙ caracteres impressi in diuersis sacramẽtis sunt diuersarũ specierũ: quia lʒ accidentia eiusdem speciei possunt esse in eodem. tamẽ hoc nõ est ponendũ sine aliqua ratione puta sine necessitate auctoritate vel experientia certa que necessario ad hoc inducit: sed nullũ istoꝝ iducit ad ponendũ caracteres eiusdem speciei: sed potius ad cõtrariũ: quia caracter ponitur ad distinguendũ. nunc autẽ si circumcisus reciperet caracterẽ ꝛ baptisatus similiter: nõ distingueretur circumcisus a baptisato per caracterẽ: nec aliquis habens sacerdotiũ distingueret̃ a confirmato per caracterẽ ꝛ ꝙ illa que sunt eiusdẽ speciei nõ distinguũtur: vt nũc suppono: sed si fuerint alteri⁹ ꝛ alterius rationis tunc possunt distinguere. Ad primũ principale dico ꝙ nõ est propter excellentiam baptismi: quia in eo imprimitur caracter. sed quia in baptismo recipitur aliquis ad familiã xp̄i. ideo rationabile est ꝙ distinguatur ab alijs que non sunt de familia eius. talis autẽ distinctio est per caracterem. Ad aliud dico ꝙ neutrũ põt pbari ꝙ sit impressum vel nõ impressum. Questio. iij.

Marg.: A Ad quartum — Ad primũ prin. — Ad aliud

Marg.: A Questio III

Circa idẽ denuo

C principaliter quero vtrũ quilibet digne recipiens baptismũ recipiat gratiam ꝛ oẽs virtutes necessarias ad salutẽ. Quod nõ recipiat grãm pbatur: quia magis sunt incõpossibilia amor habitualis ꝛ odiũ habituale respectu eiusdẽ obiecti vel tñ q̄ꝫ fides ꝛ sciẽtia respectu eiusdem obiecti: sed fides ꝛ scia nõ stant siml' respectu eiusdem obiecti. ergo nec pma. sed odiẽs deũ pmo intense acq̃rit sibi habitũ odiendi deũ ꝛ cũ hoc habitu stare potest vnus actus quo põt diligere deũ ꝛ velle baptisari. pbatur: quia qñ post diligit deũ magis iclinatur ad odiũ dei q̄ si nunq̄ habuisset habitũ odiẽdi. igitur tũc stat habitus odiendi deũ intensus vel saltẽ remissus ꝛ talis ppter actum diligẽdi põt digne recipere baptismũ. ꝛ tamẽ tũc nõ recipit grãm ppter incõpossibilitatẽ inter grãm ꝛ odiũ habituale. Per idẽ pbatur ꝙ non recipiat alias virtutes: quia aliquis talis põt recipere habitus viciosos. Cõfirmatur: quia nunq̄ põt pbari incõpossibilitas habituũ nisi p incõpossibilitatẽ actuũ: sed actus odij habitualis ꝛ amoris nõ se cõpatiunt igit̃ nec habit⁹ igit̃ stante habitu odiẽdi vel vicioso nõ põt infundi habitus diligẽdi deũ vl' virtuosus habitus. Si dicas q̄ isti habitus nõ sunt incõpossibiles: quia vnus est infusus ꝛ alius acq̃situs. Cõtra quoꝝ habituũ actus sunt incõpossibiles ꝛ illi habitus sunt incõpossibiles: sed aliquis diligẽs deũ siue naturaliter siue supernaturaliter nõ põt eũ p tũc odire: quia aliter aliq̄s posset habere actũ fruitiõis ꝛ odij dei siml'. igit̃ isti habit⁹ sunt incõpossibiles siue vnus sit naturalis siue supnaturalis siue vterqꝫ sit naturalis. Preterea si habitus infũdunt̃ in baptismo aut sũt alterius rõnis ab alijs acq̃sitis aut eiusdẽ rationis. si alterius ꝛ habit⁹ infusus sit pfectior iclinabit ad pfectiorẽ actũ ꝛ pfectius inclinabit q̄ habitus acq̃situs. ꝛ p ɔ̄ña cũ habitus acquisitus inclinat ad actũ oi alio circumscripto multo magis habitus infusus sic iclinabit oi alio circũscripto. ꝛ p ɔ̄ña paruulus p habitũ infusum posset in actũ fidei ꝛ spei ꝛc. si sũt eiusdeꝫ spẽi tũc poterũt infusi facere q̄cq̃d possunt acq̃siti qd̓ est manifeste falsum. patʒ de paruulo sicut prius q̄ p habitũ infusũ nõ põt i actũ sine habitu acq̃sito. Cõfirmat̃. illud qd̓ facit obiectũ noticie intuitiue idẽ facit habitus respectu noticie abstractiue. igit̃ sicut obiectũ põt esse cã respectu noticie itũtiue ita bitus si ponat̃ pt esse cã respectu noticie abstractiue. Ad oppositũ in baptismo est remissio culpe. igit̃ est ifusio grẽ ꝛ aliarũ virtutũ necessariarũ ad salutẽ. Scd̓o querit̃ vtrũ baptismus tollat oẽm culpã. Quod nõ. quia si sic aut tollit: quia repugnat formaliter aut expellit causaliter. non primo mõ quia aliq̄s põt retinere oẽm culpã. ꝛ tñ baptisari sic ficte accedẽs ad baptismuꝫ q̄ nõ est postea rebaptisand⁹. Si cãliter aut igit̃ effectiue aut meritorie. nõ pmo mõ: quia sacramentũ nihil efficit coꝝ q̄ sunt i aĩa. ꝛ p ɔ̄ñs nihil inde expellit nec scd̓o mõ. ñã aliq̄s in actu sacramẽti põt demereri. Ad oppositũ est magr̃ in lr̃a. Tertio q̄ro vtrũ ois pena in baptismo remittat̃. ꝙ nõ quia sicut nullũ bonũ est irremuneratũ: ita nullũ malũ est impunitũ. igit ur nõ remittit̃ i baptismo sine punitiõe. Ad oppositũ est magister in littera. ꝛ cõiter sancti ꝛ doctores dicũt oppositũ. Circa istas questiones est sciẽdũ ꝙ prius est expulsio vnius forme q̄ inductio forme cõtrarie. qd̓ patʒ: quia illud est prius natura vt patʒ p phʒ. v. metaphisice qd̓ põt esse sine alijs ꝛ alia nõ põt esse sine eo. Exẽplũ de substãtia ꝛ accidente: quia sbã põt esse sine oi accñte lʒ nõ econuerso. nũc autẽ expulsio forme põt esse sine oi inductiõe forme cõtrarie. ꝛ iõ nõ nego q̄n deus põt facere aquã neqꝫ calidã neqꝫ frigidam: sicut celuꝫ nõ est calidũ neqꝫ frigidum. sed iductio forme non potest esse sine expulsione forme cõtrarie ꝛ ideo deus nõ potest inducere calorẽ in aquã

Marg.: Scd̓m — B Scd̓a questio — C Tertia q̄stio — D Circa q̄stiones sciendum

frigidam nisi prius expellat frigiditatem. Jō primo videndū est de expulsione culpe: ⁊ quia pena non debetur nisi culpe. Ideo scdō videndum est de remissione pene ⁊ de collatiōe gratie.

E Primus articul⁹

Quantum ad primū articulum dicitur ꝙ in generatione qualibet per inductionem forme oīs forma contraria expellitur ⁊ etiā dispositio ad formam contrariā. sed baptismus est gñatio in vitā spiritualem ſ; grā ⁊ culpa sūt cōtraria. igitur in baptismo infusio gratie tollit culpam actualem originalem ⁊ venialē ꝙ̄tum est de se. Licet hec cōclusio sit vera vt suppono. tamen ratio non valet quia supponit ꝙ oīe peccatum est cōtrarium gratie. qđ tamē est falsum loquendo de absoluto in gratia ⁊ in peccato. hoc patet primo de peccato originali: quia quandocum3 sunt due forme absolute disparate possibiles creature rationali cū existentia vnius forme potest stare carentia alterius forme que sibi non contrariatur ⁊ cum debito habendi illam formam. sed gratia ⁊ iusticia originalis sūt huiusmodi forme. igitur gratia potest stare cum carentia iusticie originalis et debito habendi eandem. igitur gratia ꝙ̄tum ad esse absolutum in ea potest stare cu3 peccato originali. Sed tamen accipiēdo gratiam prout facit aliquem esse gratum deo siue hoc sit per aliquā formam infusam siue oīi tali forma. talis inquā gratia repugnat oīi peccato tam originali ꝙ̄ actuali: quia per gratia3 sic acceptam sit aliquis gratus deo ⁊ per peccatum sit inimicus: ⁊ ideo nō stant simul. Secūdo patet idem de peccato actuali: quia peccatum actuale nō dicit aliud ꝙ̄ actum aliquē absolutum preteritum per quem quis obligatur ad penā. nunc autem ille actus absolutus vel habit⁹ derelictus ex eo ⁊ gratia primo modo accepta non repugnant: quia forme absolute disparate sunt. igitur possunt esse simul ī eodem: nec illa obligatio ad penam repugnat gratie sic accepte: quia nulla pena repugnat gratie sic dicte: quia non est cōtradictio quin potest esse in diabolo. similiter illa obligatio nō dicit aliquid absolutum in aīa distinctum ab actu et habitu nec respectum realem: quia suus terminus non est. igitur tantum respectum rationis si sit aliquis respectus: sed talis respectus nō repugnat forme absolute in gratia primo mō dicta. tamē obligatio ad penam eternam bene repugnat gratie scdō mō dicte.

€

Ideo dico ꝙ̄tū ad istū articulū ꝙ tm̄ creditū est oēm culpam in baptismo remitti: nec pt̄ h̄ ostendi ratione naturali. q̄a non per repugnātiam formalem peccati ⁊ gratie. quia licet pena ⁊ gratia repugn. n̄t formaliter actui peccati p̄sentis vel habitui vicioso: nō tamen actui preterito qui nullu3 habitū relinquit nunc. ꝙ prius forte corrumpitur nec repugnat obligationi ad penam. ⁊ ideo potest deus de potentia sua absoluta remittere culpā sine omni iniusticia. sicut potest aliquē punire sine omni demerito absq3 hoc ꝙ dicatur iniustus. licet illa punitio nō esset proprie pena. quia pena correspondet culpe: sed magis diceret̄ dolor. Unde sicut deus semper potest continuare ⁊ detinere in brutis vnū brutum sine omni peccato vel iniusticia a parte sui. ita eodē modo potest facere cu3 homine. Si dicatur ꝙ deus est debitor p̄mij pro meritis. Respōsio. dico ꝙ de⁹ nullius est debitor: nisi q̄a sic ordinauit. de potentia tamē absoluta potest facere contrariū cum creatura sua sine omni iniuria. Creditur tamē ꝙ omnis culpa remittitur in baptismo ex eius ordinatione nisi recipiens ponat obicem: puta si actualiter peccet. tunc non remittitur illud peccatum virtute baptismi. siue sit mortale siue veniale. ⁊ ideo omne peccatū preteritū remittitur tā mortale ꝙ̄ veniale: ⁊ non aliud.

G Scdōs articul⁹

Circa secundu3 dico ꝙ duplex est pena eterna et temporalis. Prima remittitur in baptismo ex ordinatione diuina: quia baptismus redditur dignus vita eterna: lic3 de⁹ possit non remittere de potētia sua absoluta. Secunda pena est duplex. vna voluntarie assumpta. alia naturaliter inflicta. prima nō remittitur in paruulo baptisato. quia ad nulla3 penā obligatur: nec ante baptismū nec post. ⁊ quia ad nullā penam tenetur nulla sibi remittitur. sed quia adultus obligatur ad penā ante baptismū. quia obligatur ad displicentiā de peccatis preteritis. ideo illa pena sibi remittitur sic ꝙ non obligatur ad illam displicentiā post baptismum: nec tenetur satisfacere pro peccatis preteritis. Secūda pena naturaliter inflicta que cōsequitur omnē hominē ſm cōmunē cursum nature. puta esurire ⁊ sitire ⁊ huiusmodi nō remittitur. ⁊ hoc solum est ex ordinatione diuina. quia deus potest oppositum facere si sibi placeret. sic igitur patet quomō remittitur pena ⁊ quomō non.

Tertius articul⁹

Circa tertium articulū sunt multe difficultates. Pria est. vtru3 deus possit remittere culpam sine collatione gratie. Secunda. vtrū gratia posset infundi sine virtutibus theologicis. Tertia. vtrū possit infundi sine virtutib⁹ moralib⁹. Quarta. vtrū oēs iste virtutes infundātur. Quinta. vtrum alique virtutes morales possint infūdi distiete ſm spēm a v̄tutib⁹ alijs naturalit̄ acq̄sitis.

Pria difficul. / Secunda / Tertia / Quarta / Quinta

H Ad primam

De pria difficultate fuit tactū libro p̄mo distinctiōe. xvij. ideo dico breuiter itelli

gēdo per gratiam caritatem. quia pono ꝙ sit idem omnino licet sint hic diuersa noīa ꝛ diuersi conceptus. deus de potētia sua absoluta potest remittere culpam ꝛ penam sine collatiōe gratie. Cuius causa est. quia quēcunqȝ potest acceptare tanꝙ dignū vita eterna sine oī gratia inherente illi potest remittere omnem culpam sine omī infusione gratie: sed deus nunc potest primum facere vt patet ī primo huius. igitur potest facere scdm. Confirmatur: quia non videtur contradictio quin deus possit dare alicui existenti in peccato mortali visionem essentie sue in illo instanti in quo potest dare gratiam quā sibi vult dare. ergo multomagis potest eum acceptare tanꝙ dignum vita eterna in eodē instanti in quo potest sibi dare gratiam quā sibi vult dare postea. sed primū potest pura essentie visionem causare sine omni gratia preuia informante. igitur multomagis potest eum acceptare sine gratia. ꝛ per consequens sibi remittere omnē culpaȝ sine gratia. de hoc quere ibi. Tamen dico de facto ꝙ gratia infunditur quāuis probari non possit ratione: sed quia hoc sonāt auctoritates sacre scripture ꝛ dicta sanctoꝝ. ideo teneo hoc cum eis.

3 Ad scdm

Circa scdm an gratia siue caritas possit infundi sine alijs virtutibus theologicis: puta sine fide ꝛ spe. Et arguitur ꝙ nō. quia sicut se habet habitus ad habituȝ: sic actus ad actū ꝛ econuerso: sed nullus actus potest esse in volūtate nisi prius sit in intellectu. igitur nec habitus voluntatis potest esse sine habitu intellectus. sed caritas est habitus voluntatis quo diligit deum: et fides est habitus intellectus quo intelligit deum. igitur ꝛc̄. Si dicatur ꝙ actus caritatis potest esse sine actu fidei: sicut patet in patria. Contra. saltem tunc nō potest esse sine actu intellectus. ꝛ similiter actus patrie nō est ad propositum in via. ꝛ ita videtur ꝙ caritas necessario presupponit aliquē actū vel habitum in intellectu.

R

Ad istam difficultatem respondeo ꝙ deus potest facere de potentia sua absoluta caritatem sine fide et spe. ratio est: quia quando vnū absolutum non dependet necessario ab alio absoluto: potest fieri sine eo sine cōtradictione. sed caritas est q̄d absolutum ꝛ non dependet a fide ꝛ spe vt manifestum est: quia in nullo genere cause. igitur ꝛc̄. Confirmatur. quia quando absolutū respicit diuersa obiecta disparata si potest esse sine eis separatim per naturam potest esse sine eis coniunctim per potētiam diuinam: sed in patria potest caritas separari a fide ꝛ spe separatim. igitur ꝛc̄. Et licet appareat necessitas in actibus: sic scilȝ ꝙ actus voluntatis necessario presupponit actum intellectus: tamen in habitibus non est talis necessitas: quia deus potest suspēdere actiuitatem intellectionum respectu generationis habitus: ita ꝙ non possent generare habitum ꝛ cōcurrere cum actu voluntatis ad generandū habitum. ꝛ tūc hoc posito generabitur habitus in volūtate ꝛ nō in intellectu. ꝛ tūc ad habendum habitum in voluntate sufficit ꝙ obiectū ostendatur volūtati per actum intellectus sine oīm habitu generato.

Z Instantia

Si dicas ꝙ tunc potest generari virtus moralis in voluntate sine prudentia in intellectu.

Repulsio

Respondeo ꝙ non est inconueniens ꝙ deus faciat virtutem moralem sine prudentia habituali. quia deus potest suspēdere actiuitatem actus prudentie respectu generationis habitus: ꝛ potest concurrere cum actu voluntatis respectu generationis virtutis moralis habitualis. si tamen deus nō potest facere actum voluntatis absqȝ actu intellectus. tūc dicitur ꝙ virtus moralis non potest esse sine actu prudentie. Contra. impossibile est virtutem moralem esse sine suo obiecto. quia sicut impossibile est ꝙ aliquis intelligat se intelligere nisi intelligat. ita impossibile est talem virtutem esse sine tali obiecto. nūc autem obiecta partialia virtutis moralis sunt circumstantie sicut locus ꝛ tempus inter quas est precipua recta ratio cuius actus debet conformari ad hoc ꝙ sit virtuosus perfecte. ꝛ per ꝯsequēs impossibile est virtutem moralem esse sine recta ratione que est actus prudentie. Ad argumētum dico ꝙ non est similis proportio inter habitum ꝛ habitum: sicut est inter actū ꝛ actū quia actus voluntatis non causatur ab habitu intellectus nisi mediante actu elicito ab illo habitu. ꝛ ideo actus ītellectus est causa immediata actus volūtatis. sed habitus intellectus a quo elicitur ille actus nō est causa volitionis: nec habitus generati a tali volitione: sed tantum est causa cause: ꝛ ita est causa mediata: quia non est causa actus volūtatis: nec habitus generati per illum actum nisi tātum mediante actu proprio. nunc autem potest deus suspendere actiuitatem illius actus respectu generationis habitus in intellectu ꝛ non in voluntate. ꝛ ideo non est simile.

AD Ad tertiam

Circa tertium vtrum infusa caritate infundantur virtutes morales: dicitur ꝙ sic. cuius ratio est: q̄a deus non minus perfecte operatur in operibus gratie ꝙ nature: sed nō inuenit in natura dare aliqȝ principiū aliarum operationū nisi det omīa necessaria ad illa opera sicut nō dat virtutem progressiuam. nisi det organa ꝛ oīa requisita ad organum. ꝛ sic de alijs operibus

nature.igitur eodez modo in operibus gratie dat oĩa necessaria ad gratiã:sed habens caritatem habet principium operationũ meritoriarum. ⁊ non possunt opera illa exercen sine virtutibus moralibus.ideo dando caritatem dat oĩs virtutes morales. Ista ratio non valet:quia in operibus nature videmus frequenter ꝙ deus dat alicui principium operationis ⁊ tamẽ non dat actualiter oĩa necessaria ad illam operatiõem.Exemplum.deus creando hominem dat sibi principium respectu actus sciendi ⁊ volendi:quia intellectum ⁊ voluntatem.⁊ tamen non oportet ꝙ det sibi habitus per quos faciliter potest in talia opera.sed sufficit ꝙ det sibi potestatem acquirẽdi tales habitus ita in proposito quando dat sibi principia per que potest simpliciter in opera virtuosa ⁊ meritoria non oportet ꝙ det sibi oĩa per que potest i illa opera prompte ⁊ expedite:sed sufficit ꝙ det sibi potestatem acquirẽdi talia. Preterea non imprimũtur nature talia necessaria ad operationem:nisi quãdo principium est insufficiens ad talia exercenda. sic non est in proposito:quia per caritatem fidem ⁊ spem potest aliquis simpliciter in actus meritorios ⁊ hoc dico si habeat caritatem acquisitam. et sic de alijs cum dictamine recte rationis absq3 alijs virtutibus moralibus infusis:licet nõ ita prompte sicut cum alijs virtutibus igitur gratia potest infundi sine talibus virtutibus.

Ad quartũ

Ideo dico ꝙtum ad istum articulum ꝙ preter virtutes morales natas acquiri ex actibus nostris non sunt alique alie ponẽde:sed istud nõ potest evidẽter probari vel improbari:sed q̃a pluralitas non est ponenda sine necessitate: nec apparet aliqua necessitas nec per ratõem evidẽtẽ nec per experiẽtiã nec per auctoritatẽ quia omnes auctoritates tales. puta ipse docuit omnẽ viam prudentie. ⁊ omnia per ipsuz facta sunt.⁊ omnes tales sunt intelligende ꝙ deus est causa partialis respectu cuiuscũq3 effectus ⁊ immediata. ideo superfluum videtur ponere tales virtutes infusas alias ab acquisitis.⁊ sic patet ad tertiuz ⁊ quintũ articulos.

Ad quintũ

Quantum ad quartum dico ꝙ virtutes morales nate acquiri ex actibus non infundũtur in baptismo de cõmuni lege.hoc patet.q̃a aliquis ante baptismuz habẽs habitus viciosos si faciat totuz quod debet digne penitendo ⁊ baptisetur:tamen se sentit pronũ ad vicia cõsueta sicut prius et magis pronũ q̃ si nunq̃ illa peccata cõmisisset.igitur tunc manet aliquis habitus inclinans ad talia peccata:sed nõ videtur verisimile ꝙ deus infundat vnũ habitũ nisi expellat habitum contrarium.igitur habitus alius nõ infunditur in baptismo.⁊ per cõsequens tales virtutes non infundũtur in baptismo.

Primũ dubiũ

Sed contra predicta sunt multa dubia. Primum est an culpa originalis possit remitti in baptismo sine culpa actuali quantuz ad omnẽ suscipientẽ baptismũ. videtur ꝙ sic. quia sicut peccatum cõmissum cum consensu nõ potest per vim sacramenti remitti sine cõsensu penitẽtie.ita peccatuz cõmissum sine cõsensu potest remitti sine consensu per vim sacramenti.sed adultus ficte accedẽs ad baptismum non consentit nec disponit se qui cõmisit peccatum actuale.ponamus tale peccatuz actuale esse cõmissum cuz consensu. igitur nõ sibi remittitur.igitur cum peccatum originale sit in eo contractum sine consensu. videtur ꝙ illud potest sibi remitti virtute sacramenti nõ obstante ꝙ ficte accedat sine assensu. Cõfirmatur.oportet existentẽ in peccato originali baptisari: vel baptismo flaminis.vel fluminis vel sanguinis. igitur si ficte accedens ad baptismum remanet in originali post baptismuz:oportet eum adhuc baptisari. quod videtur absurdum.

Scdm

Secundũ dubium.quare paruulus non baptisatus obligatur ad penã eternam: cum talis pena non debeatur nisi culpe ⁊ paruulus nunq̃ habuit actum peccandi vel habitum.

Terciũ

Tertiuz est qualiter virtutes theologice infundũtur in baptismo:cuz habitus ordinẽtur ad actus quos paruuli habere non possunt.

Quartũ

Quartuz est ꝙ videtur ꝙ alique virtutes morales sint necessarie preter acq̃sitas Primo quia virtutes morales acquisite non sunt nate dirigere actus suos in deũ.quia phs ⁊ alij phi habuerunt virtutem fortitudinis tẽperantie.⁊ sic de alijs eiusdem rationis cũ virtutibus nostris.igitur sicut virtutes sue nõ dirigebant opera sua in finem vltimum:nec nostre facient cum sint eiusdem rationis in eis ⁊ in nobis. igitur propter istas oportet ponere alias dirigentes opera sua in finem vltimum Preterea.opera dei sunt perfecta.igitur quãdo sanat hominem perfecte sanat eum. igitur non tantum infundit virtutẽ in parte intellectiua:ꝫ etiã sensitiua ꝑ quas perfecte sanatur huiusmodi autem sunt virtutes morales. igitur ⁊c̃. Preterea arguitur si paruulus moreretur anteq̃ esset adultus semꝑ careret illis virtutibus:quod videtur incõueniens.

Ad primũ dubiũ

Ad primũ istorum dico ꝙ adulto non potest remitti peccatum originale nisi etiã remittatur actuale peccatum. Cuius due rationes assignantur extra de baptismo ⁊ eius effectu caplo maiores.§.illud vero.quarum prima ẽ ꝙ deus ex toto sanat hoiem ⁊ non ex parte vel omnino

non sanat. ꝛ ideo remittit vtrunq3 peccatum. si vtrunq3 insit vel nihil remittit. Secunda ratio est quia peccato originali debetur carentia visiõis diuine: pctõ actuali debet' pena gehēne. si igit' pctm̃ originale deleret' sine deletiõe peccati actualis per remissionē peccati originalis aperitur ianua. ita ꝙ potest deum videre visione beatifica: et si remaneat peccatum actuale adhuc reseruatur sibi pena gehēne. et per cõsequens talis decedēs potest deuz videre. ꝛ tamē cruciari pena gehēne: qđ ab oĩbus negatur. ꝛ ideo dico ꝙ nõ remittitur vnũ sine alio. Ad argumentũ in contrariũ dico ꝙ verum cõcludit si nõ sit aliqđ impedimentũ speciale: quale est in adulto ꝑpter peccatũ actuale cõmissuz. in paruulo in quo nõ est tale impedimentũ est verum. quia peccatũ contractũ sine cõsensu remittitur sine dissensu. Ad aliud dico ꝙ nec ficte accedēs ad baptismũ nec peccans actualiter quãdo baptisatur est rebaptisandus. quia tũc licet neuter accipiat effectũ baptismi. tamē põt post penitere ꝛ accipere baptismũ. ꝛ tunc per penitentiã ablui tam ab originali q̃ ab actuali. Ad secundum dico. ꝙ pena debetur. quia deus sic ordinauit. quia sicut deus creat creaturaz quãlibet ex mera voluntate sua. ita ex mera volũtate sua potest facere de creatura quicquid sibi placet. sicut em̃ si aliquis diligeret deuz ꝛ faceret oĩa opera deo accepta: potest eũ deus ãnihilare sine aliqua iniuria. ita sibi post talia opera potest nõ dare vitã etetnã: sed penã eternã sine iniuria. ꝛ ratio est quia deus nullius est debitor. ꝛ ideo quicquid facit nobis ex mera gratia facit. ꝛ iõ ex hoc ipso ꝙ de' facit aliq̃d iuste factũ est. Exẽplum. xp̃s nunq̃ peccauit: et tamē fuit punit' grauissime vsq3 ad mortẽ. Ad tertiuz dico. ꝙ nec potest probari per rationē nec per auctoritatẽ ecclesie ꝙ virtutes theologice sufficiẽter infundãtur in baptismo. quia licet ecclesia reputat illam probabiliorẽ que tenet ꝙ ille virtutes infundũtur. tamen contrariã opinionẽ nõ dãnat. sicut patet extra de summa trinitate ꝛ fide catholica capitulo vnico. lib. vij. ꝛ cẽ de baptismo ꝛ eius effectu. Ad auctoritates aliquas ꝑpter quas aliqui dixerũt baptismũ inutiliter conferri paruulis. quia nõ habẽt charitatẽ. quia vt dicunt ſm apostolum. charitas opit multitudinẽ peccatoꝝ. ꝛ de magdalena. dixit christus dimissa sunt ei pctã multa: quoniã dilexit multũ que non possunt competere nisi consentiẽtibus quales non sunt paruuli. Respondit domin' papa. ꝙ baptismus est vtilis. quia per euz liberatur homo a culpa ꝛ aperitur sibi ianua ꝛc̃. ꝛ postea subdit domin' papa. Ceteruz ex vi littere ptz satis q̃ ꝑdicte auctoritates christi ꝛ apostoli sunt intelligende de adultis qui habent multitudinẽ peccatorũ tam ẽ de paruulis nõ possunt intelligi qui tm̃ peccato tenẽtur originali. Similiter ꝛ illa auctoritas est soluenda qui crediderit ꝛ baptisatus fuerit. cum non possent credere paruuli: sed adulti ꝛ ad hoc tota illa auctoritas intelligẽda est de adultis vt ad alios ꝛ ad alios scđa clausula referatur quãuis aliqui concedant ꝙ paruuli credũt non per vsum sed per habitum fidei quez susceperunt in baptismo sicut ꝛ alia multa verba ſm vsum cõmunẽ loquendi non ad actum sed ad aptitudinẽ referũtur: ꝛ ideo vtrum infundantur vel nõ: dimittitur doctoribus disputandum ꝛ inuestigandũ: sic igitur patet ꝙ nõ apparet necessitas ponendi istas virtutes theologicas infundi in baptismo: q2 tamẽ auctoritates sanctoꝝ videntur hic sonare ꝛ maxime augustini super canonica Job. ꝙ sola caritas diuidit inter filios dei ꝛ filios perditionis: ꝛ multe alie sunt ad hoc. ꝛ etiam doctores tenent hoc cõiter. igitur teneo cum eis ꝙ iste virtutes infundũtur in baptismo. Sed ad quid ponũtur in paruulo ex quo nullũ actũ potest elicere mediantibus illis. Respondeo ꝙ licet non valeant q̃tũ ad electionem actuũ tempore infantie: valebunt tamẽ quando erit adultus: ꝛ per illos habitus tũc potest in opera meritoria cum alijs acquisitis ꝛ valent sibi quocunq3 tempore vt ostendatur diuisus a filijs perditionis ꝛ copulatus filijs regni. Ad quartũ dico ꝙ ꝑter virtutes acquisitas nõ sunt alie virtutes infuse necessarie ꝙ caritas sufficit cum virtutibus acquisitis: quia caritas inclinat immediate ad actum cuiuslibet virtutis: ꝛ ideo dicit Gregorius ꝙ omnia precepta sunt vnũ in radice caritatis. ꝛ isto modo oẽs virtutes sunt cõnexe in caritate vnde caritas inclinat ad actum cuiuscunq3 virtutis: licz nõ ita prompte ꝛ expedite sicut cum alijs virtutibus. ꝛ ideo nullus actus est virtuosus perfecte vel meritorius sine actu caritatis. Et quãdo dicitur ꝙ non dirigunt in finem dico ꝙ mediante caritate satis dirigunt ĩ finẽ vltimum. Et quando dicitur ꝙ virtutes pħoꝝ fuerunt eiusdem rationis cum virtutibus nostris. Nego ꝛ dico ꝙ virtutes morales distinguntur ſz distinctionem obiectorum partialium: nunc autem finis est obiectum partiale virtutis sicut al's dictum est: nunc autem pħi in acquirendo virtutes morales habuerunt alium finem q̃ xp̃m. verbi gratia abstinet christianus ab actu fornicãdi ꝑpter deuz: ꝛ quia deus precepit sibi abstinere. ita ꝙ deus est hic causa fi

Q
Aliud

R
Ad tertium

S
Ad quartum

nalis vel preceptū dei istius abstinentie. ⁊ sic de omnibus alijs virtutibus acquisitis a bono xpiano. quia semper deus est principalis finis intētus. Phus autē licet abstineat a talibus tamē totaliter ꝓpter aliū finē vel ꝓpter conseruationē nature vel ad ꝓficiendū in sciētia vel propter aliquid tale. igitur aliud fuit obiectum partiale abstinētie phi ⁊ boni xpiani. et per cōsequens alia virtus ⁊ alterius rationis ⁊ ideo si deus acceptaret hominē sine charitate sicut possibile est: vt alias fuit dictū. adhuc iste virtutes morales dirigerent operationes suas in finē vltimū. quia finis ille est obiectū ꝑtiale cuiuscūq; talis virtutis i bono xpiano.

Z Ad aliud dico ꝙ sanat perfecte dādo aliqua necessario requisita ad salutem. sed ille virtutes nō sunt necessarie ad salutē. quia sine illis pōt deus aliquē saluare sn̄ illos. etiam deus non liberat hominē ab habitibus viciosis in baptismo. igitur non infundūtur virtutes eis opposite. sufficit enim ꝙ det homini vnde possit tales virtutes acquirere vn̄ de perfecte possit saluari sine virtutib⁹ acquisitis in habitu. quia habēdo solos actus illarū cum actu charitatis: pōt homo optime saluari. puta si deus suspenderet omnē actiuitatē illorum actuū respectu generationis habit⁹ virtuosi sicut ꝓus dictū est. Ad aliud dico ꝙ si ponātur ille virtutes remanere in patria ex quo nō possunt acquiri per actus pueri. tamē sic deus ante mortem sibi illas infunderet. si autē nō sint ibi nō videtur necessariū ꝙ paruulus vn̄ꝗ̄ habeat tales virtutes.

A Ad primū principale prīe q̄stiōis

Ad primū principale dico. ꝙ illa sunt vera de habitu amoris ⁊ odij naturaliter acquisito. sed vnus infusus ⁊ alius acquisitus nō repugnant sicut fides infusa ⁊ sciētia repugnāt ⁊ ratio est. quia habitus infusus nō acquiritur ex actibus nec augetur: sed solū se habet actiue ad actus. ⁊ ideo sicut potētia potest stare cum habitu opposito: puta si aliquis acquirit habitū contra inclinationē potentie ita ille habitus infusus potest stare cum habitu acquisito: qui sibi videtur repugnare: et tamen nō sibi i repugnat. Unde charitas ⁊ habitus odiendi deum non repugnāt formaliter. ß actus charitatis ⁊ actus odiendi deum repugnant sicut habitus sciētie ⁊ actus erroris respectu eiusdē conclusionis: nec forte charitas repugnat formaliter actui peccati ꝑsentis nisi solum ex institutione diuina: qua circumscripta nulla est ibi repugnantia: sed aliter est de habitibus acquisitis. quia in illis tanta est repugnantia actuum ꝗ̄ habituum. Et quādo dicitur actus sunt incōpossibiles: igitur ⁊ habitus. cōsequentia nō valet nisi tantū de habitibus qui acquirūtur per actus: sed de alijs non valet.

X Ad scdm

Ad aliud dico ꝙ habitus infusi distinguntur specie ab habitibus acquisitis sed non sequitur vltra. igitur magis inclinant ad actum: quia non oportet ꝙ illud qđ est perfectius in natura perfectius īclinet: quia potest esse imperfectius in inclinando ad actum vel si sit perfectius ꝙ possit causare perfectiorem actum quando potest agere: licet non semper magis inclinet ad actū.

Y Ad argumētum scdē q̄stiōis

Ad aliud alterius q̄stionis dico ꝙ licet baptismus non sit causa ꝑ ꝑte expulsionis culpe: tamen potest poni causa sine qua non. quia in voluntarijs sicut dictū est potest poni causa sine qua non. licet nō in naturalibus. ⁊ ideo baptismus est aliquid tale sine quo deus non vult expellere culpam ab aliquo.

Z Ad arg. tertie q̄.

Ad aliud pro tertia opinione dico ꝙ deus est magis pronus ad remittendū vel remunerandū ꝗ̄ puniendū. ⁊ ideo malū aliquādo remittit sine punitione vel leuiter punitur a deo ⁊c.

Questio. iiij.

A Questio IIII

Primū arg.

Verū corpus xpi

V realiter sub speciebus panis contineatur. Arguitur ꝙ non: quia que occupāt locū equalem sunt equalia: quia quecūq; vni ⁊ eidem sunt equalia inter se sunt equalia ⁊ locatum est equale loco: sed corpus christi ⁊ species panis occupant eūdem locū. igit̄ ⁊c. cū igitur ibi vnū est ⁊ reliquū est ibi ⁊ vnū non continet reliquū.

Scdm

Item si sic. tunc distaret a se: quia quanta est distantia inter loca: tantū est distantia inter locata. Ad oppositū Mathei. xxvi. Hoc est enī corpus meū. ⁊ ad hoc sunt omēs doctores. Cōclusio istius questionis est certa: tamen illud ponitur diuersimode.

B Opinio pma

Est igitur vna opinio que ponit ꝙ corpus xpi est ibi ex vi conuersionis substantie panis in corpus xpi ⁊ ideo locus non habet imediate ordinem ad corpus xpi: sed mediātibus speciebus sub quibus fuit substantia panis: ⁊ ita non est ibi sicut in loco proprie: sed sicut in sacramento: quia ex vi cōuersionis est sub speciebus substantie panis. Secūdo declarat⁹ quomodo est ibi quantitas corporis xpi: quia non est ibi ex vi conuersionis: sed tantū ex naturali cōcomitantia: ⁊ ideo contrario ordine sunt ibi dimēsiones corporis xpi ⁊ dimensiones corporis locati in loco: quia substantia non potest esse alicubi sine dimensionibus suis. ⁊ ideo vna substantia non potest esse cum alia: nisi quis dimensiones sue possunt esse cū dimēsionibus alterius: sic est in proposito. ⁊ sic est ibi quantitas corporis christi.

C Cōtra opinionē

Contra istam opinionem. primo quia non videtur ibi esse precise

corpus xpi ex vi conuersionis: quia quicquid
potest deus cõseruare circũscripto quocunqȝ
alio illud potest facere sine alio. igit̃ sicut po-
test corpus xpi sub illis speciebus sine substã-
tia panis: ita ibi põt facere corpus xpi sub il-
lis speciebus: ⁊ tamen ꝙ ibi nunꝗ̃ fuit substã-
tia panis: quia si nunꝗ̃ fuisset ibi nunꝗ̃ fuissȝ
cõuersa in corpus xpi: ⁊ tamẽ eodẽ modo foret
ibi tunc sicut nũc. ⁊ tunc nõ foret ibi ex vi con
uersionis: igitur nec nunc. Si dicas ꝙ nõ po-
test ibi fieri corpus xpi sine mutatione: q: tũc
corpus xpi mutaret̃ localiter ⁊ haberet diuer-
sa vbi. Contra. nõ obstante conuersione ignis
in aerẽ posito ꝙ si talis conuersio esset ibi mu-
tatio localis aeris. igitur eodẽ modo in propo
sito. nam sicut materia nõ põt habere nouam
formã sine mutatiõe: sic nec corpus põt habe-
re esse q̃d prius nõ habuit sine mutatiõe illius
corporis. Mutatur igit̃ corpus xpi: sed nõ ƀm
perditiõem loci prioris: sed per acquisitõnem
loci prius nõ habiti: quia nunc est presens illi
loco cui prius non fuit presens. ⁊ tamẽ cũ hoc
est presens illi corpori cui prius fuit p̃sens. Itẽ
ad variatiõem ƀm dauẽti ⁊ termini sequitur
variatio respectus: sed hic est aliud ⁊ aliud fũ
damẽtum presens isti loco in quo est species
panis: quia substantia corporis xpi est aliud a
substãtia panis que prius fuit presens. igitur
est alius respectus in substantia panis ⁊ i sub
stantia corporis xpi. Tunc sic. illud cui primo
acquiritur respectus primo mutatur. corp⁹ xpi
est huiusmodi. igitur ⁊c̃. Item aut corpus xpi
ibi est in loco imediate aut mediate. si imedia
te habetur propositũ. si mediate contra. oẽ q̃d
cõpetit alicui mediante alio cui primo compe
tit non cõpetit illi nisi propter specialem vni-
onem vnius ad alterũ quã prius non habuit.
Exemplũ. ignis calefacit: quia calefacere pri-
mo competit calori qui iformat ignẽ ita ꝙ ca-
lefacere competit igni mediãte speciali vnio-
ne caloris ad ignez. Similiter filius dei dicit̃
passus: quia passio primo competit nature hu
mane que vnitur filio dei speciali vnione. ⁊ ni
si esset illa vnio non diceretur verbũ passum:
sed vnio corporis xpi ad illas species non est
vnio specialis: nec est alia ꝙ̃ vnio angeli ad
aliq̃d corpus cui coexistit primo localiter: sed
si angelus illis speciebus esset prior non esset
in loco propter illas species. igitur nec corpus
xpi ita ꝙ species sit causa formalis essendi cor
poris xpi in vno loco. Contra scd̃m: quando a-
liquid est in loco sic ꝙ totuz est in toto ⁊ pars
in parte. tunc est in loco circũscriptiue. igitur
quando aliquid est in loco sic ꝙ totũ est in to-
to ⁊ totũ in qualibet parte: tunc est in loco dif

finitiue sic est de quãtitate corporis christi sub
illis speciebus. igitur non est ibi per concomi
tantiã naturalem. Alia est opinio Ioh. ꝙ du

D
Scd̃a p̃clusio.

plex est positio. vna est que est differẽtia quan
titatis. alia est que est predicamẽtũ. prima po-
sitio dicit ordinẽ partiũ in toto absolute. scd̃a
dicit ordinem partiũ in toto ⁊ in loco. Prima
non potest separari a quantitate: quia non po
test esse q̃titatiũ sine ordine partiũ in toto. se-
cũda potest separari non tantũ per abnegati
onem termini scȝ loci: sed etiã posito loco cui
potest fieri mensuratio ita ꝙ potest esse locus
⁊ quãtũ: ⁊ tamen non habere ordinẽ partium
in loco. ⁊ sic põt quãtũ separari a positione q̃
est predicamentũ ⁊ non a positione que ẽ spe-
cies quantitatis. Pro ista opinione arguitur

Probatur primo

primo sic. quecũqȝ natura respicit contingen-
ter quãlibet formam alicuius generis respicit
contingenter totũ illud genus: quia quando
aliquid determinat sibi certũ genus determi-
nat sibi certã speciẽ illius generis: sed corpus
xpi respicit contingenter quãlibet positiõem
igitur corpus habens positiõem partiũ in to-
to non simpliciter necessario se habet ad posi
tionẽ que ẽ predicamentũ: nec coexistẽtia quã
ti ad quãtuz ẽ simpliciter necessaria respectu
illius positionis: quia cõuenit intelligere co-
existentiã alicuius ipsi toti absqȝ hoc ꝙ intelli-
gitur coexistentia partiũ vnius cũ partibus al
terius. hec enĩ coexistentia totius ad totum ẽ
alia ab ea que ẽ partiũ ad partes: ⁊ quando se
concomitãtur nec ista in ratione sua formali
includit illã. Unde q̃titatẽ cõseruari sine po-
sitione extrinseca nõ ẽ aliud nisi absolutũ ꝯser
uari sine respectu extrisec⁹ aduenĩete. ⁊ coexi-
stentiã totius ad totũ conseruari sine coexistẽ
tia partiũ quãti ad partes loci. nõ est aliud ni
si vnũ respectũ extrinsecus aduenientẽ cõser-
uari sine alio respectu extrinsecus aduenĩete.
Cõfirmat̃. q: positio illa scd̃a presupponit vbi
ꝓprie dcm̃: scȝ circũscriptiuũ: ƀ deus põt cõser
uare q̃tũ sine oĩ tali vbi ꝓprie dicto. igitur ⁊c̃.

E
Cõtra opiniones

Contra istam opinionẽ primo. q: nõ videtur
ꝙ põt esse ordo partiũ in toto sine ordine par
tiũ in loco: quia vbicũqȝ ẽ ordo partiuz in toto
vbi ẽ primũ scd̃m ⁊ tertiũ ⁊c̃. quero ergo illud
q̃d ẽ primũ aut ẽ primum ƀm naturam aut pri-
mũ ƀm perfectionem ⁊ sic de aliis modis prio
ritatis aut ƀm situm vt patet discurrendo per
omnes modos prioris: sed non ẽ ponere ibi a-
liam nisi prioritatem ƀm locum: quia non est
prioritas ƀm naturam capitis ad pedes. ƀm
philosophum ⁊ commentatorem quinto me-
thaphisice. illud dicitur prius naturaliter q̃d
potest separari ab alio et non aliud ab eo.

ꝫ sicut caput pōt separari a pede: ita ecōuerso Nec ꝫm perfectionē. quia si totū esset separatū ab omni loco ⁊ quātitate. tunc existeret in indiuisibili: sicut āgelus. ⁊ adhuc potest inter caput ⁊ pedes esse prioritas perfectiōis. quia adhuc caput est perfectius pede ⁊ nō habꝫ ordinē partium in toto. igitur illa prioritas qua vna pars prius ordinatur i toto ꝙ̄ alia est tm̄ prioritas ꝫm locum ⁊ situm. Itēꝫ phs in predicamētis diuidit quātitatē in habentē positionē ⁊ nō habentē. ⁊ ponit exempla de habētibus positionē: vt linea supficies corpus. singulū enim eorūꝫ situm est alicubi. Unde littera sua est ista. Amplius autē alia quidē ꝯstāt ex partibus habētibus positionē. Alia autēꝫ ex nō habētibus positionē vt linee quedā particule positionēꝫ habent ad se inuicē. singulū nāꝙꝫ eorū sitū est alicubi. ⁊ habes vnde sumas ⁊ assignes vbi situ est in plano. ꝫ iste ordo non est sine ordine partiū in loco ⁊c̄. Item nunꝙ̄ potest esse ordo partium in toto sine distantia vnius partis ad aliam. sed talis distantia nō potest esse sine ordine partium in loco. ita ꝙ si esset locus p̄sens vna pars illius corporis corresponderet vni parti ⁊ pars alia alteri. ꝙ autē talis ordo partiū in toto nō pot: st esse sine distantia vnius partis ad aliam per eundēꝫ doctorem patet vbi improbat illam opinionem ponentē vnā partē subintrare aliam illud dicit ipē falsum est. quia tunc esset ibi positio sine distantia vnius partis ab alia: ⁊ sine distinctione figure. ⁊ ideo est distātia vnius partis ab alia distantia localis. Item vbi ē talis ordo inter partes distantes. tunc inter illas potest esse motus localis: sed talis motus nō potest esse sine ordine partium in loco. igitur ⁊c̄. Secūdo videt ꝙ illa propositio accepta. quecunꝙꝫ natura respicit contingenter ⁊c̄. non sit vera generaliter: sed quia quātitas contingēter respicit quācunꝙꝫ positiōem que est differētia quātitatis: ⁊ tamen non respicit totū genꝰ quātitatis contingenter sed necessario. Si dicitur ꝙ̄tum aliquid habet in se de genere quātitatis sicut quātitas respicit cōtingēter quācunꝙꝫ positiōem que est differentia quātitatis ⁊ tamen non respicit totum: quia quātitas est genus figure: quia vbicunꝙꝫ est ꝙ̄tum ibi est longitudo latitudo ⁊ profunditas: sed necessario longitudo vel est curua vel recta vel circularis ⁊c̄. igitur ista propositio non videtur vera: ⁊ tunc ad propositum si quantitas non potest habere ordinēꝫ partiū in toto nisi habeat figuram: ⁊ figura talis vel talis nō potest esse sine tali vel tali ordine partium in loco ⁊ si locus sit presens. igitur ⁊c̄. Item contra istam propositiōem. impossibile est lineā esse nisi rectam vel curuā: ⁊ sic de alijs. ⁊ tamen linea cōtingenter respicit curuitatē ⁊ rectitudinem. ⁊ sic de alijs. Item dato ꝙ illa maior esset vera adhuc non haberet intentū: quia quātitas cōtingenter respicit oēm positiōem presentis. ⁊ potest fieri sine om̄i tali positione. verū est facta ista positione ꝙ deus faciat quātitatem sine termino ⁊ loco: tunc existit sine om̄i positione que est ordo partiū in loco: quia non est locus. ⁊ existit sine om̄i tali respectu extrinseco: quia non est terminus eius aliquo casu posito quia posito ꝙ ꝙ̄tum sit ⁊ locus sit ei presens: tunc non potest existere sine quacunꝙꝫ positione tali vel tali. igitur sine om̄i. Exemplūꝫ. corpus contingenter respicit quālibet presentiā ad aliud corpus ⁊ quālibet distantiam ad idē puta ad solem: quia destructo sole tunc potest esse sine om̄i presentialitate ⁊ distantia ad solem: tamen posito sole non potest esse corpus sine presentialitate ⁊ distantia ad solem: quia non possunt esse duo corpora simul sine distantia inter illa: ⁊ tamen illud corpus respicit cōtingenter quālibet presentialitatem ⁊ distantiam ad solem talem vel talem. igitur non videtur verū. quia quando natura aliqua respicit contingenter quālibet formā alicuius generis ꝙ respicit contingenter totum illud genus. Item non videtur verum ꝙ deus potest conseruare absolutum sine om̄i respectu extrinseco aduenīente posito termino. Ad questionē igitur potest dici nihil asserēdo qđ a cōmunibus dictis discordat: quia difficultas istius questionis ⁊ multarum sequentiū consistit in natura quātitatis quid sit. Ideo primo vidēdum ē quid sit quātitas. dico ergo hic tenēdo ꝙ quātitas nō dicit aliquā rem absolutaꝫ vel rem respectiuā aliam a substantia ⁊ qualitate dico tunc ꝙ quātitas non est aliud nisi extensio rei habentis partes a quarum vna ad aliā potest esse motus localis. ita ꝙ sicut i scđo dictum est de duratione ꝙ duratio nihil positiuū dicit vltra rem durantem: sed est quedam vox vel conceptus significans principaliter ipsam rem durantem ⁊ connotat successionēꝫ actualem vel potentialem: ita ꝙ significat rē coexistētem successioni actualiter vel q̄ coexisteret successioni si esset: ita extensio vel quātitas nō dicit aliquā rem absolutā vel respectiuā vltra substantiā ⁊ qualitatē: ꝫ ē quedā vox vel cōceptus significās substantiā principaliter puta materiā vel formā vel qualitatē corporalem ⁊ connotans multas alias res inter quas potest esse motus localis ita ꝙ significat substantiā vel qualitatē coexistētē multis

f Rn̄sio autoris

g Notandū

rebus extrinsecis inter q̄s pōt eē motus local'
si cēnt toles. tū φ tota substātia vel qualitas
coexistit toti corpori extrinseco. vel toti loco ⁊
pars vna substātie vni parti loci ⁊ alia alteri.
et sic deinceps. ita φ potest esse motus loco-
lis inter vnā partē substātie sic coexistentē lo-
co ⁊ aliā coexntē alteri pti loci. ⁊ qn̄ substātia
vel qualitas sic coexistit loco. φ totū coexistit
toti ⁊ ps parti ita vni φ nō alteri. tunc dr̄ sub-
stantia vel qualitas q̄titos. hoc est tūc deno-
minat' ab illo conceptu vel voce quo vocatur
quātitas. quando aūt sic coexistit loco φ totū
coexistit toti ⁊ totā cuilibꝫ parti. tūc nō dicit'
quātitas vel q̄ta. Pro ista opione arguit' ml'-
tiplr̄ p̄mo sic. φ nō dicit formā absolutā super
sbam ⁊ qualitatē formalr̄ inherētē substantie
q̄ si sic tūc hr̄et aliquod subiectū s̄ nō mote-
riam nec formā. q2 nō est maior rō de vno q̄ d̄
alio nec vtrūqꝫ. q2 quodlibet subiectū imme-
diatum cuiuslibꝫ accn̄tis est ita simplex sicut
ipm accn̄s. hoc nūc suppono post pbabit' ⁊ p9
fuit pbatū in tertio. Scd̄o sic. illud quod pōt
esse sine omni alio extrinseco ⁊ hr̄e distinctōeꝫ
realē partiū situ ⁊ loco distinctarū potest esse
q̄tum ⁊ extensum sine omni extrinseco. sic est
ī pposito de materia ⁊ forma ⁊ qualitate. igit'
Maior pꝫ de se. Minor pbat' quo ad vtrāqꝫ
partē. Primo φ materia hꝫ partes distinctas
sine omni extrinseco. q2 sicut sepe dictū est di-
stinctōes nō p̄dicant' de aliquo nisi de illo cui
p̄mo competūt. q2 vnūquodqꝫ est idē alicui vl'
distinctū ab eo p aliqd̄ sibi intrinsecū. sed s̄m
oēs materia exn̄s sub vna forma substantiali
habet ptes distinctas. q2 vna ps sine alia pōt
annihilari. igit' circūscripta quacūqꝫ forma de
mūdo. adhuc vna ps materie distiguit' ab alia
ꝑ seipām ⁊ p aliquid sibi intrinsecū. Scd̄a ps
scꝫ φ iste partes distinguunt' loco ⁊ situ. Pro-
bat'. q2 cuicūqꝫ indiuiduo nō repugnat esse in
loco qn̄ nō facit vnā cū alio indiuiduo. nec qn̄
facit vnū cū alio indiuiduo ⁊ nō repugnat isti
parti materie qn̄ nō facit idē cū altera parte
materie esse in loco distincto a loco alteri9 ptis.
sicut manifestū est. igit' sibi nō repugnat esse ī
loco distincto a loco alterius partis qn̄ facit
vnū cū alia parte. ⁊ pp̄ñs medietas illorū par-
tiū materie est in medietate loci ⁊ alia medie-
tas partium in alia medietate. Item deus de
potētia sua absoluta potest facere omne abso-
lutum p̄us alio p se nulla facta mutatiōe circa
p̄mū absolutū nisi illo solū que est ab esse secū-
di absoluti ad suum nō esse. Exemplū. si homo
sit subiectū sub aliquo accidente informante
potest deus facere illud subiectum ⁊ destruere
solum illud accidens informans subiectū. q2 a
natura potest hoc facere. ⁊ hic nulla est muta-
tio circa illud subiectū nisi illo que est ab esse
accidētis ad eius nō eē. igit' si quātitas sit res
absoluta distincta a materia: et materia est p̄or
quātitate certū est φ pōt deus materiā facere
destruēdo solā quātitatē. ita φ nulla mutatio
erit circa materiā nisi illa que est ab esse quāti-
tatis ad eius nō esse. ⁊ per pn̄s pōt facere ma-
teriā sine quātitate absqꝫ motu locali ptiū ma-
terie. igit' pōt facere φ tota materia et oēs ei9
ptes maneāt in eodē situ in quo prius fuerunt
sub quātitate. ⁊ per cōsequens materia sic ma-
nēs habet ptes distictas loco ⁊ situ ⁊ tota cor-
respōdet toti loco ⁊ pars parti: sicut prius sub
quātitate. sed illud ego voco extensū. ⁊ q̄tū
qd̄ sic se habet φ tota correspōdet toti ⁊ pars
parti ⁊ sic est circūscriptiue in loco. Si dicas
φ quādo materia priuat' aliquo accidēte: priua-
tur omī accidēte recepto in illo accidēte. et sic
de quocūqꝫ subiecto ⁊ suo accidēte. sed vbi est
accidēs receptū ⁊ fundatū in quātitate. igit'
quādo materia priuatur quātitate: priuat' vbi
igitur nō est in loco. Cōtra. saltē igitur hoc
nō obstante pōt p potentiā dei remanere pre-
sentia totius materie ad totū locū ⁊ ptiū ad p-
tes. sed omē tale est circūscriptiue in loco ⁊ ex-
tensum vt prius. igit' ⁊c̄. Itē alia est p̄sentia
ipius substātie ad locū ⁊ ipius quātitatis. patꝫ
quia vna pōt esse sine alia. igitur p̄sentialitas
substātie in loco fundatur in substātia: sicut p̄-
sentialitas quātitatis fundatur in quātitate.
Nūc autē ad variationē fundamēti sequit' va-
riatio respectus. igitur pōt manere p̄or respe-
ctus. puta presentialitas materie ad locū sine
posteriori respectu: puta sine p̄n̄tialitate quā-
titatis ad locū. ⁊ tūc totū correspondet toti ⁊
pars pti. Preterea nō magis cōuenit substātie
habēti ptes distinctas realiter φ s̄m vnā ptē
sit presens vni pti loci. ⁊ s̄m aliā alteri q̄ sub-
stantie nō habēti partes esse presens s̄m se to-
tā cuilibꝫ parti loci. sed substātia immaterialis.
puta angelus s̄m se totū pōt esse presens toti
loco alicui ⁊ cuilibet parti sine omī accidente
absoluto medio: ⁊ pōt fundare respectū p̄sen-
tialitatis ad locū imediate ponēdo illū respe-
ctū. igitur eodē modo pōt substātia materia-
lis sine omni alio absoluto. Ex hoc arguitur
omē qd̄ est circūscriptiue in loco est quātitas
sed materia sine omī alio per hoc precise φ ha-
bet partes. quarū vna est in vna parte loci. et
alia pars circūscriptiue in alia pte loci est cir-
cūscriptiue. igitur talis materia est quātitas.
Confirmat'. quia nō magis repugnat substā-
tie corporee fundare imediate respectū ad lo-
cū q̄ substātie incorporee: ⁊ substātie incorpo-

rec nō repugnat. igit̃ ⁊c. Item non magis repugnat nature corporee immediate coexistere quātitati extrinsece nō informāti materiā sine loco extrīseco. ita ꝙ materia tota coexistit toti quātitati extrinsece et ꝑs parti. Sed ꝑm illos qui ponūt quātitatem esse rem absolutā distinctā a substātia ⁊ qualitate materia immediate coexistit q̄titati informāti eā. ita ꝙ tota materia immediate sine omni medio absoluto et respectiuo coexistit q̄titati. ⁊ ꝑs vna vni parti quātitatis. ⁊ alia alterī. igit̃ eodem modo per potentiā diuinā potest coexistere q̄titati nō informāti. ⁊ h̄ posito tunc eēt quātitas. quia illud ꝓprie loquēdo est quantitas quod habet partē extra partē distinctā loco et situ. ita ꝙ totum correspondet toti et pars parti p̄cise. Et sicut argutū est de materia ita eodē modo dicendū est per omnia de forma substantiali ⁊ qualitate. Si dicis ꝙ ad q̄titatem requirit̃ longitudo. latitudo ⁊ ꝓfunditas. nūc autē iste tres dimēsiones nō possūt materie nec forme substātiali nec q̄litati maxime competere nec habent figurā. igitur ⁊c.

Respondeo ꝙ materia habet figurā. quia aut rectam aut curuā. ⁊ simili᷑ ꝙ hab; tres dimēsiones. q: calor potest habere longitudinem ⁊ latitudinē ⁊ ꝓfunditatē. nec est aliquod incōueniens quod reputat̃ inconueniēs concedere ꝙ materia sit corpus. His visis dico ꝙ nō est incōueniēs nec repugnat aliquo modo substantiam corporis xp̄i contineri sub specie panis ⁊c. Probat̃ quia sicut nō repugnat alicui indiuisibili ꝙ ꝑm se totum coexistat distinctis locis. sicut angelus ꝑm se est in toto loco et in qualibet eius parte. Similiter anima intellectiua ꝑm se totā est in toto corpore ⁊ in qualibet eius parte. ita nō repugnat diuisibili ꝙ ꝑm se totum coexistat alicui toti ⁊ cuilibet eius parti. Preterea cuicūq; diuisibili nō repugnat esse simul ꝑm omnes suas partes. ei non repugnat coexistere alicui toti ꝑm se totum et ꝑm omēs suas partes. sed corpori xp̄i nō repugnat esse simul ꝑm omnes suas partes. Tum q: naturaliter possunt esse alique partes ꝑmo distincte simul. sic ꝙ ille partes que ꝑus coexistebāt pluribus locis nūc coexistunt vni loco. patet quādo de raro fit densum partes rari que ꝑus coexistebāt pluribus partibus loci. nūc eedē coexistunt vni parti. sicut ꝑus patuit. Tum q: nō est maior difficultas ꝙ due partes corporis sint simul q̄ ꝙ duo corpora sint simul. sed vnū potest fieri per potentiam diuinam. igitur et aliud. Preterea cuicūq; non repugnat esse sub maiori extensione ⁊ minori non repugnat sibi esse sine oī extensione. s; corpus christi est huiusmodi. patet. si primo sit rarū ⁊ post densetur. igitur ⁊c. Ideo ad videndū quomō corpus xp̄i existit sub sp̄eb᷒ panis apparent due difficultates. Una quomō vnū corp᷒ numero potest coexistere pluribus locis ꝑm se totū. Alia quomō multe partes possunt coexistere vni loco. ⁊ qui videret ista duo perfecte videret quomō corpus xp̄i existit sub specie panis. ita ꝙ totum sub toto: et totū sub quolibet eius parte. ⁊ ad ista intelligendū duo habem᷒ exemplo in alijs. Quantū ad p̄mū nō videtur maior difficultas. ꝙ idē corpus numero coexistat pluribus locis ꝑm se totū q̄ ꝙ anima eadem intellectiua ꝑm se totā sit in toto corpore ⁊ in qualibet parte corporis. vel idē angel᷒ existens in aliquo toto loco ꝑm se totū existat in qualibet parte illius loci: sed vnū ponim᷒ ꝑm veritatē ⁊ theologicā ⁊ ꝓhicā. et q̄ vidit vnū potest faciliter videre aliud. Quantū ad secundū nō est maior difficultas q̄ ꝙ duo corpora coexistant vni loco vel duo angeli eidē. et hoc siue sint corpora gloriosa siue nō gloriosa. quia indifferēter possunt duo corpora non gloriosa esse in eodē loco. ita ꝙ vtrūq; erit in toto loco ⁊ in qualib; parte loci sicut duo gloriosa quia gloria vel non gloria nihil facit ad hoc ꝙ ꝑm istū modū ponēdi potest saluari dictū cōmune. quomō est ibidē corpus xp̄i non habēs modū quātitatiuū. quia nec ē ibi quātitatiue nec circūscriptiue. quia sic haberet partes. et vbi vna pars esset ibi alia nō esset: sed totū coexisteret toti ⁊ pars parti p̄cise. ita ꝙ non alteri: sed nō sic coexistit sub speciebus panis: s; sic ꝙ totū corp᷒ xp̄i existit sub tota hostia: ⁊ totū sub q̄lib; parte. quia vna pars corporis xp̄i sic se habet ꝙ nōn plus repugnat sibi coexistere alteri q̄ vnū corpus repugnat alteri. Sed ꝯtra p̄dicta sunt multa dubia. Primū. quia destruitur vnū p̄dicamentū in hoc ꝙ ponit̃ ꝙ quātitas non sit res alia a substātia ⁊ qualitate. q̄a quātitas est vnū p̄dicamentū. Secundū est de hoc quod dicitur ꝙ extensio noua potest esse in substantia sine omni re noua. quia non potest esse transitus de contradictorio in contradictoriū sine omni generatiōe et corruptione. sed materia potest esse modo nō extēsa sicut materia corporis christi in eucharistia: ⁊ post potest extendi. et constat ꝙ nihil corrumpitur nec deperditur. igitur aliquid absolutum acquiritur vel respectiuū: vel ecōtra. quādo de materia extensa fit nō extensa nihil acquiritur. igitur aliquid deꝑditur absolutū vel respectiuū ex quo ē ibi transitus de cōtradictorio in contradictoriū. Tertiū est de hoc ꝙ dico ꝙ substantia habet quātitatē sine omni

D Responsio auc.

Prīa diff.

Scd̄a diff.

Ad primū

Ad secūdū

Primū dubiū

Secundū.

Tertiū

aliare. quia sm omnes substantia est indiuisi
bilis. igitur habet indiuisionem partiũ. Item
si sic tunc ex materia ⁊ forma nunq̃ fieret vnũ
vel duo quãta occuparent eundem locuz. cõ
sequẽtia patet. quia materia habet propriam
extensionem et forma similiter per se. quia to
tum correspondet toti et pars parti et sunt in
eodem loco adequate. quia faciunt vnuz. igit
vel ex istis non potest fieri vnum: vel duo quã
ta habebunt vnum ⁊ eundẽ locum. Si dicis
q̄ non est inconueniens duo quãta occupare
eundem locum quando faciunt per se vnum.

Contra. due partes aque nõ magis possũt
esse in eodem loco quãdo faciunt per se vnum
q̃ quãdo non faciunt per se vnuz. sicut patet
ad sensum. igitur ⁊c. Item qualitas habet
ppriam extensionẽ. igitur sequitur q̄ vel qua
litas non informat substantiã vel duo quanta
extensa per se in genere. licet non in eodẽ sint
in eodem loco. sed nõ est maior ratio vt vide
tur quare duo quãta quorum vnum est de ge
nere substantie per se. ⁊ aliud de genere quali
tatis sint in eodem loco q̃ duo extensa per se
in genere substantie. sed secũda duo non pos
sunt esse in eodem loco. ergo nec duo prima.
et per consequẽs qualitas nõ potest informa
re substantiam compositã. sed tantũ materiã
vel formã. quod est falsum. Quartum est de
hoc qd ponitur q̄ corpus christi cõtinetur in
hostia sic q̄ totum in toto ⁊ totum in qualibz
parte. quia extensio est accidens quod potest
euenire alicui et recedere ab eo sine destructi
one subiecti. sed vbicunq̃ est subiectuz ibi est
accidens suum maxime denominãs illud sub
iectum. igit si corpus christi sit in eucharistia
ibi est sua extẽsio. ⁊ sic habebit partem. et per
consequẽs totum non erit in toto et in quali
bet parte. Item quia quãtum nõ potest esse
nisi positiõnem habeat que est differẽtia quã
titatis. ⁊ quicquid continet sub genere conti
netur sub aliqua specie. si igitur corpus chri
sti erit quãtum vbicunq̃ erit habebit positio
nem. et per consequẽs ordinem partiuz extra
partem. Preterea corpus christi habet figu
ram vbicunq̃ est. quia non est corpus organi
cum quod nõ habet figuraz. ⁊ per consequẽs
partes corporis distant. Quintum dubium
est de illa ppositione negatiua queciũq̃ natu
ra contingẽter ⁊c. quia prius potest separari
a posteriori. quia ab illo et ab illo. ⁊ per conse
quens potest esse sine illo genere. Similiter
volitio respicit omnẽ intellectiõnem contin
genter. quia taz intuitiuã q̃ abstractiuã. quia
siue vna ponatur siue alia potest sequi volitõ

Et tamen est dubium. Utrum volitio potest
fieri sine omni intellectione. Sextũ est vtrũ
corpus christi sit i diuersis locis videtur q̄ sic
q̃a in celo et in altari. p hoc enĩ q̄ est in altari
non perdit locum quẽ habet in celo. igitur ⁊c.
Sed cõtra locus sursum ⁊ locus deorsum sunt
contraria que non possunt simul eidem inesse
igitur ⁊c. Ad primũ istorum dico. q̄ idem ar
gumentũ fieri potest per omnia contra ponẽ
tes relationẽ non esse realiter distinctã a fun
damento: nisi q̄ vnũ concludit de absoluto: ⁊
aliud de respectiuo. Ideo dico p vtroq̃ q̄ di
stinctio predicamẽtorum non est accipienda
in rebus: sed in cõceptibus possunt assignari
diuersi ordines predicabilium: non pro se sed
pro reb⁹. ⁊ sic potest dici predicamentũ distin
ctum. nõ quia res distincta a substantia ⁊ qua
litate sibi correspõdet. sed quia est conceptus
quidã significans substantiaz realem ⁊ quali
tatem non absolute: sed extensas. ⁊ sic intelli
git phus. Ad aliud dico. q̄ aliquando potest
esse transitus de cõtradictorio in contradicto
rium propter solã transitionẽ temporis actua
lem vel potentionalem: vel propter motuz lo
calem. Exemplum primi. si enim deus ordina
ret q̄ quicunq̃ inueniretur hodie in tali loco
damnaretur. ⁊ si aliquis quicunq̃ sit inuenire
tur cras in tali loco saluaretur. Si tũc aliquis
existẽs hodie in illo loco remaneret vsq̃ in diẽ
crastinuz sine omni mutatione iste transit de
contradictorio in contradictoriuz. quia primo
nõ est accept⁹ deo. puta hodie ⁊ cras est acce
ptus deo. ⁊ sic est transitus de contradictorio
in contradictoriũ propter solam transitionez
temporis. Exemplum secundi. angelus creã
tur. angelus nõ creatur: vt negationez conno
tat creatio immediate precedentem. si nulla
sit mutatio in angelo: nec motus nec tempus
sit in actu. tamen angelus transit de cõtradi
ctorio in contradictoriũ per solaz transitionẽ
temporis in potentia. quia scilicet ista contra
dictio coexisteret diuersis partibus: si tẽpus
esset. Exemplũ tertij. de motu locali sicut quã
do de non approximato fit approximatum. de
quibus alias dictum est. Similiter si celũ mo
uetur localiter ⁊ non habeat aliquem locũ cir
cumscribentẽ extra: nec per motum sũu acqui
rit respectuz ad centrum nec absolutum. tunc
transit de contradictorio in contradictorium
quia tunc modo est in isto situ. modo non. ⁊ ta
men non acq̃rit sibi aliquid de nouo: nec ab
solutum nec respectiuum nec nouus locus cir
cunstans. quia talis non est: sed transitus iste est
propter solam mutationẽ in extrinseco. quia si

haberet locū circūscribētē. tunc haberet vnū
locum sub vno cōtradictorio et alium sub alio
et eodem modo est in proposito. quia materia
vel forma primo non extensa et post extensa.
Dico per hoc ꝙ per motum localem partium
acquiritur aliquid de nouo isti materie quod
prius non habuit. aliquod extrinsecum dico
et non intrinsecum. quia acquiritur sibi locus
circūstans quem prius non habuit: non dica
locus nouus. sed locus antiquus de nouo ac-
quirit isti. et eodem modo potest aliquod anti-
quū de nouo alicui acqri. et ex3 ille locus sic ac-
quirit ꝑ motum localem partium materie. si-
cut quādo de denso fit rarū nihil nouū intrin
secum denso acquirit nec absolutu3 nec respe
ctiuum. sed tantū per motum localē partium
densi acquiritur sibi nouus locus et maior ꝙ
prius. Eodem modo si materia sit nunc exten
sa et fiat īextēsa per potentiā diuinā est trāsi-
tus ibi de contradictorio in contradictorium
per motum localem partium materie ad inui-
cem. quia omnes partes que prius distabant
sunt simul. ita ꝙ quelibet pars mouetur loca-
liter ad aliam. et per consequēs quelibet pars
acquirit nouū locum. l3 nō dimittat ꝑmu3 vel
licet totum forte teneat eundem locum quem
prius. q3 ꝙ per talem mutatōe3 totū sit prius
in minori loco vel equali vel maiori hoc acci-
dit totaliter. Ad aliud dico ꝙ substantia di-
uisibilis est ſm istam opinionē. quia tam ma-
teria ꝙ forma substantialis ꝙ qualitas etiam
si essent separate abinuicem per potentiā di-
uinam haberet vnūquodq3 istorum partē ex-
tra partem loco et situ distinctas. et totum co-
existeret toti loco. et pars parti. et per conse-
quens vnūquodq3 istorum esset circūscripti-
ue in loco. Habet tamen veritatē. quia substā-
tia ſm se et essentiā suam non est diuisibilis in
partes loco et situ distinctas. quia hoc nō com
petit substantie nisi quādo extendit et potest
ſm se essentialiter existere sine omni extensio-
ne. et sic potest verificari. Ad aliud dico ꝙ
duo quāta eiusdem rationis esse non possunt
in eodem. sed duo quāta alterius ratōnis quo
rum vnum est actus et aliud est potentia siue
per se siue per accidens possunt esse in eodem
Exemplum primi de materia quāta ſm istam
opinione3 et forma substantiali quāta. Exem
plum secūdi de qualitate et substātia vbi vnū
est in potentia accidentali respectu alterius.
Et non est causa querenda quare ista possunt
esse in eodem. nisi quia vnum est actus et ali-
ud potentia. sicut philosophus dicit octauo
metaphisice ꝙ non est querenda causa quare

Ad tertiū
Pro primo

Pro sc̄do

materia et forma faciunt vnu3: nisi quia vnu3
est potentia: et aliud actus. Similiter non est
causa querenda quare duo q̄ta eiusdem ratio
nis non sint in eodem loco: nisi quia vnū non
est in potētia et aliud i actu. Ad aliud de cor-
pore christi dico ſm opinionē istam ꝙ substā-
tia corporis christi potest esse nō extensa in ho
stia eade3: tamē potest esse extensa in celo. nec
hoc est inconueniens. quia in vno loco habet
modu3 quātitatiuu3. puta in celo in hostia nā
et quando dicitur ꝙ extensio est accidēs. quia
potest aduenire et recedere. Dico ꝙ dupliciter
accipitur accidens. Uno modo pro aliqua re
informāte substantiā. Alio modo pro cōceptu
predicabili de substantia. qui aliquādo predi-
catur de ea. aliquādo nō. primo modo ſm ista3
viam nō est accidens. quia nō est res absoluta
vel respectiua. alia a substantia et q̄litate. Se
cundo modo est accidēs. quia est quidā conce
ptus qui aliquādo predicatur de substātia. ali
quādo non. Unū est conceptus cōnotatiuus si
gnificans substantiā et qualitatē. tamē cōno-
tando totum coexistere toti et partem parti. si
cut duratio angeli significat angelu3 cōnotā-
do eum coexistere alicui successiue. Ad secū-
dum dico. ꝙ nō est quātitas nec extensio sine
positione que est ordo partiu3 in loco. quia po
sitiones necessario sequūtur se vt probatū est.
ideo corpus non potest esse q̄tum sine vtraq3
positione. sed in hostia nō est q̄tum nec exten
sum quia nō habet modum quātitatiuū. Ad
aliud de figura dico sicut de quantitate. q̄a si
gnificat substantiā vel qualitatē cōnotando
talem: et talem distantiā partiu3 et ordinē par-
tium in toto et in loco. Nunc autē quando sub
stantia facit vnu3 sine quātitate et extensione
sicut est in eucharistia: non possunt sic partes
distare et ordinare in toto vel in loco. et ideo si-
cut deus facit corpus suū sine extensione et quāti
tate. ita sine figura. nec plus est incōueniens
de vno ꝙ de alio. Et quādo dicitur ꝙ corpus
organicu3 non est sine figura. dico ꝙ deus nō
potest facere corpus animatū sine extensione
et vocando corpus animatu3 extensum sic: vel
sic. tunc tale deus non potest facere sine figu-
ra. quia tale vel erit rectu3 vel curuū. et sic cor-
pus christi in eucharistia non est organisatu3.
Ad aliud quādo dicitur ꝙ natura que respi-
cit contingenter etc. dico ꝙ aliquando conce
ptus ordinati in linea ꝑdicamētali significāt
absolute ea que significant: sicut substantia
homo. animal etc. aliquando sunt cōceptus cō
notatiui qui principaliter significant vnā re3
et eandem et cōnotant aliam rem vel negatio-

Ad quartum

Ad quintū

nes. ⁊ si significant primo modo ⁊ simpliciter
sm̄ diuersas res. tunc in talibus potest prius
separari a posteriori. ideo homo si potest eē si-
ne albedine ⁊ nigredine: potest esse sine colo-
re. et si potest esse sine cognitione intuitiua et
abstractiua ⁊c̄. potest esse sine cognitione vel
intellectiōe simplicit̄. et si potest esse sine hac
qualitate ⁊ ista intellectione ⁊c̄. potest esse si-
ne qualitate. ⁊ ita in talibus est propositio Jo
hannis vera simpliciter. Unde quia cognitio
intuitiua ⁊ abstractiua sunt huiusmodi cōce-
ptus: quia significant diuersa. igitur dilectio
contingenter respicit cognitionez in cōmuni
quia potest esse sine omni cognitione: saltem
per potentiā dei. licet nō naturaliter. Et etiaz
videtur ꝙ actus appetendi potest esse naturo
liter sine omni apprehensione in parte sensiti
ua: sicut alias dictum est. Si dicas contra il
lud qd̄ est animal respicit contingēter omnez
substantiā. quia istam ⁊ illam ⁊c̄. et tamen nō
substantiā in cōmuni. Respondeo ꝙ verum
est. quia conceptus animalis contingēter respi
cit oēm substantiā de qua potest abstrahi vel
predicari. sed animal singulare reale nō sic re-
spicit. modo de ente reali accipiebatur propo
sitio. Secūdo modo loquēdo quando sunt cō
ceptus connotatiui subordinati. tunc non est
propositio vera: sicut est de linea reali vel cor-
pore ⁊ figura. quia figura significat eandē rez
quā significat linea vel corpus: ⁊ cōnotat ali-
quas negationes ⁊ affirmationes. ⁊ ideo licet
linea realis respiciat contingēter omnē figu-
ram. sicut patet ad sensum. quia circularē triā
gularem ⁊c̄. nō tamen figurā in cōmuni. quia
impossibile est ꝙ sit linea nisi habeat figuraz.
⁊ ratio est: quia que significat hec linea signi-
ficat figura in cōmuni. et similiter. hec figura
cōnotat tamen aliquas negationes: ad quas
linea se habet indifferēter. quia ad omnē in p-
ticulari. sed figura in cōmuni. cōnotat omnes
negationes que possunt linee competere. ⁊ qz
nulla linea potest separari ab omni negatiōe
stante linea. ideo non potest separari a figura
modo predicto. corpus singulare contingēter
respicit omnē positionē que dicitur esse in ge
nere positionis contingēter. quia illam ⁊ illā
nō tamen positionē in cōmuni. Eodem modo
forte est de positione que est differentia quāti
tatis. quia corpus quātum respicit omnez seu
quālibet talem positionem cōtingenter: non
tamē quantitatē. ⁊ hoc quia tā positio vtraqz
ꝙ quātitas in cōmuni significāt illud idez qd̄
corpus q̄tum: ⁊ connotāt omnes negationes
que possunt cōcurrere: puta significant substā

tiam ⁊ qualitatem: connotādo talem vel talē
distantiam: et breuiter omnem distantiā con
notāt que potest esse in partes quātitatis. et
hoc quātum potest esse sine illa distantia ⁊ il
la ⁊c. non tm̄ sine omni. Sz si p̄mo modo signi
ficaret rem omnino distinctam a quantitate
singulari et quātitate in cōmuni similiter. tūc
eadem ratione qua quātitas hec potest sepa-
rari a d hac positione de genere positionis si-
ue quātitatis potest separari a positiōne in cō
muni et a genere quātitatis. Exemplū de in-
stantia quantum ad istam ꝑpositionem est in
alijs. quia res indifferēter respicit omnē par-
tem contradictionis et contingēter. q₂ albuz
et non album. quia homo est contingenter al-
bus et nō ē albus simpliciter. et tamen nō re-
spicit contingenter vtrāqz partem contradi-
ctionis. Ad aliud dicūt aliqui ꝙ idem per
potentiam aliquaz non potest esse in diuersis
locis siue circūscriptiue siue diffinitiue. Mō
probant primo sic. quia esse modo in vno loco
vl' in alio est includi in illo loco. ita ꝙ nihil ei⁹
sit extra illum locum. sed si potest esse in diuer
sis locis. tunc posset esse extra vtrunqz locum
et sequitur contradictio. quia posset eē extra
locum extra quem nō posset esse. Item sicut
locatum commensurat̄ loco sm̄ quantitatem
continuā. ita sm̄ quātitatem discretā: s̄ si eēt
in diuersis locis nō commensurarer̄ quātita-
te discreta. igitur ⁊c. Item materia p te non
est susceptiua formarum contrariarum. sicut
est caloris et frigoris. ergo res per eandem di-
mensionem non potest esse in locis oppositis
quia tunc simul et semel fundaret respectus
oppositos. Item quādo aliquid existens in
aliquo loco debet acquirere alium locum vel
oportet ꝙ moueatur ad alium locum acq̄ren-
dum. vel ꝙ locus acquirēdus moueatur ad ip
sum. si primo modo tunc necessario relinquit
p̄mum locum. si secundo modo. tunc illo duo
loca habebunt ratōem vnius loci. et per con-
sequens quod ponitur esse in distinctis locis
non est in distinctis locis. Item si sic aut il-
la loca sūt distīcta specie aut numera siue sic
siue sic. cum illa possint esse contraria. sicut
sursum ⁊ deorsum. sequit̄ ꝙ corpus est in diuer
sis locis contrarijs. ⁊ ꝙ forme accidētales cō
trarie sunt in eodem subiecto simul. Item si
cut se habet posterius et prius in tempore. ita
ante et retro in loco ad rem locatam. sed vna
res nō potest esse simul in parte priori ⁊ poste
riori. igitur nec in loco. Item esse vbiqz re-
pugnat limitationi. quia tale ad nullum cer-
tum locum limitat̄. sed qua ratōne potest esse

Ad
Ad sextum
Rñdent aliqui
Probatio prima
Scd̄a
Tertia
Quarta
Quinta V

¶ n
Cōtra opi.

in duobus locis et vbiq̄. igitur ⁊c. Contra istam opinionem impossibile est eidem opposita competere per se vel per accidēs: sed esse sursum et deorsum sūt opposita. igitur nō possunt competere corpori christi per accidens. cuius oppositum dicit. quia dicit ꝙ aliq̄d est in loco per aliud. sicut angelus per operationem. ⁊ sic corpus christi dicitur esse in loco hostie. quia ibi est hostia. Si dicis ꝙ non est inconueniēs ꝙ aliquid sit in locis diuersis per aliud sicut idē per diuersos respectus potest suscipere naturas contrarias. puta albedinē et nigredinem patet in diuinis. Contra. hoc dato sequitur ꝙ filius dei potest esse albus ⁊ niger. Item tantam repugnantiā habent due presentialitates ad loca contraria q̄ttam duo vbi ad loca cōtraria et nō plus repugnat alicui habere duo vbi ad loca contraria q̄ duas presentialitates. sicut patet ponendo presentialitates respect⁹. sicut vbi. quia sicut vbi est subiectiue in loco. ita presentialitates. ⁊ sicut vbi causata ex locis contrarijs sunt cōtraria. ita presentialitates. sed quādo corp⁹ christi est vbi est hostia ibi ⁊ illi loco est corpus suum presens realiter. igitur ⁊c. Item hec opinio ponit modum essendi in loco qui nō competit creature. quia creatura non est in loco. nisi circumscriptiue. vel est sic in toto loco. ꝙ non est in alio. et tunc diffinitiue. ⁊ non est alius modus essendi in loco qui conueniat creature. quia vt videtur non est dare modū quo sit aliquid in loco per aliud. Item quādo aliquid est in loco per aliud. et sic per accidēs eodem modo est in loco per accidens quo aliud est per se in loco. sed dimensio panis est per se in loco circumscriptiue igitur corpus christi ē in eodem loco per accidens circūscriptiue. et vna pars correspondet vni parti et alia alteri per modum quo accidens extensū est in loco per accidens. Item impossibile est ꝙ aliquid sit in loco per aliud nisi vniatur sibi aliquo modo speciali sicut est de substantia ⁊ accidente extenso. sed illa dimensio non vnitur corpori modo speciali. nisi quia est in eodem loco cui dimensio est presens. Ideo teneo ꝙ idem corpus potest esse in diuersis locis diffinitiue. sed corpus christi coexistit principaliter toti hostie et cuilibet parti. igitur eodem modo et multomagis potest esse presens distinctis locis. ita ꝙ totū toti et pars parti ⁊ hoc ē eē circūscriptiue in loco. Similiter idem indiuisibile potest esse in diuersis. sicut anima in toto corpore ⁊ tota in qualibet parte corporis et angelus totus esse in toto ⁊ in qualibet

¶ Rīsio auc. ad secūdum dubiū

parte eius. Item illa predicata esse prius distare et similia non possunt competere alicui. nisi immediate vel saltem mediante aliquo sibi specialiter vnito. ergo corpus christi cuicūꝙ est presens est seipo immediate presens. et per consequēs illa species panis nihil ad presentiam corporis facit hoc est hostia. quia potest deus conseruare corpus in illo loco in quo modo est hostia et destruere hostiam. et hoc nullam contradictionē includit. et hoc facto corpus christi esset presens illi loco immediate. igitur nunc eodē modo immediate nō mediāte illa specie. ⁊ sic corpus christi immediate esse in distinctis sacramentis potest eodē modo esse localiter ⁊ circumscriptiue. nec apparet vnum incōueniēs magis alio. immo minus apparet incōueniens: ꝙ aliquod corpus sit in distinctis locis. ita ꝙ totum sit in toto ⁊ pars in parte q̄ ꝙ sit in distinctis locis. ita ꝙ totum sit in toto ⁊ totum in qualibet parte. sicut scdm habemus ex fide. igitur primū est possibile. tamen contra istud videtur vnum dubiū scilicet ꝙ isto dato sequitur ꝙ agens creatum potest in passum omnino improportionatum vel ꝙ subiectum potest esse subiectum sine accidente suo. sic scilicet ꝙ subiectū informatū aliquo accidente sit vbi illud accidens nō est quia si idem calefactibile esset hic et rome. et ignis ageret in illud calefactibile. tunc quero aut ageret in illō calefactibile rome. ita ꝙ calor qui causatur hic sit in eodem calefactibili rome aut non. si sic. cum ignis nō sit h̄ approximat⁹ calefactibili rome ignis ageret in passum improportionatū et non approximatum. si non cū ignis agat in calefactibile hic. ⁊ per ꝯsequēs calor informat illud calefactibile h̄ ⁊ non rome. sequitur ꝙ accidens informās suū subiectum non sit vbi subiectum est. Ad istud respondit Johannes vno modo quere eū. Aliter dico ꝙ non est contradictio ꝙ substantia habens accidens sit alicubi vbi non est suum accidens sicut in proposito exemplo et hoc ꝓpter distantiā ꝓportionatam. hoc patet per exempla vnum est de natura assumpta a verbo fm oēs vnio nature humane ad verbū est similis vnioni accidentis ad subiectum. licet non in omnibus. sed nō obstante ista similitudine potest natura diuina ⁊ verbum esse: ⁊ est alicubi vbi nō est natura assumpta. igitur eodem modo potest esse in ꝓposito. Si dicis ꝙ non est simile. quia verbum diuinū est illimitatum. et sic non est subiectum accidētis. Contra. licet subiectum accidentis sit simpliciter limitatum, tamen est illimitatum fm quid. q̄

sicut verbum diuinum dicitur illimitatũ quo ad locum quãtum ad essentiam diuinam que seipsa virtute propria est vbiqȝ. ita substantia corporea est illimitata. quia potest esse in diuersis locis simul. immo vbiqȝ per potentiam diuinam. et non virtute propria. ideo dicitur tantum illimitatum ſm quid et non simpliciter. Aliud exemplum est ꝙ ſm Johannem vnum corpus potest habere duo vbi vel presentialitates vnuȝ in vno loco et aliud in alio loco. et tamen corpus existens nunc in loco nõ habet istud vbi quod habet existens in alio loco. igitur corpus christi existẽs in celo potest habere aliquod vbi et illo carere in sacramento. Si dicis ꝙ non est simile de accidẽte absoluto et respectiuo. quia iste respectus causatur ab vno loco et non ab alio. Contra. idem calor approximatus corpori hic causat caloreȝ et non rome. ita ꝙ non videtur differentia de vno et de alio. nisi quia calor causatus ab igne hic et non alibi est aliquid absolutum et non terminatur ad locum. sed istud vbi non tantũ causatur a loco. sed terminatur ad locum vt ẽ presens. et sic non videtur inconueniẽs ꝙ subiectum sit vbi suum accidens non est. quoniã subiectum est in duobus locis. quorum vnus proportionatur agenti ſm distantiam et alius non; hoc patet. quia certum est ꝙ subiectũ careat isto accidente per hoc ꝙ est in isto secũdo loco et caret accidente tali in isto loco. non sequitur negatio absoluta illius accidentis a tali subiecto. sicut non sequitur. hoc non est album hic. ergo nõ est album. sed est fallacia ſm quid ad simpliciter. sicut non sequitur. deus non est hic incarnatus. ergo non est incarnatus quia est vbiqȝ. et per consequẽs in multis locis in quibus non est incarnatus. sic etiam non sequitur si corpus ponatur in vno loco et post in aliquo spacio quod non est locus. tunc non sequitur. hoc corpus non est hic in loco. igitur non est in loco. Nec sequit̃. si corpus sit in duobus locis hoc in secundo loco nõ habet proprium vbi. igitur non habet propriuȝ vbi sibi sufficiens ad motuȝ. Hoc supposito potest dici ad argumenta que probant ꝙ idem corpus non potest esse in diuersis locis. Ad primum dico ꝙ licet de facto locatum commensuretur loco ſm quãtitatem. potest tamen aliter esse per potentiam diuinam. et sicut plura corpora possunt esse in eodem loco siue gloriosa siue non gloriosa siue sit vnum gloriosum et aliud non gloriosum. quia omnia ista reputo possibilia. quia gloria nihil facit ad hoc ꝙ vtrũqȝ sit in eodem loco. vel ꝙ totum sit in toto vel totũ in qualibet parte. sicut est de corpore christi si sit vnum sit in loco localiter et circumscriptiue et aliud diffinitiue. ita ꝙ totum sit in toto et pars in parte precise. sicut christi corpus et species panis sunt in eodem loco. quia omnia ista sunt possibilia. sicut potest vnũ corpus eẽ in diuersis locis.

Ad primã pho. alterius opi.

Ad secũdum

Ad aliud dico ꝙ corp⁹ potest esse in loco quo prius non fuit absqȝ hoc ꝙ moueatur ad locum vel locus ad eum. et hoc potest fieri subito sine omni motu. non tamen sine mutatione illius corporis. Exemplũ. corpus in sacramento eucharistie est modo presens vbi prius non fuit. et tamen subito et eodem modo potest esse in diuersis locis circumscriptiue subito sine omni motu. Et quãdo dicitur si moueatur ad alium locum relinquit primum. Dico ꝙ sicut corpus christi ſm fideȝ est modo presens loco cui prius non fuit presens et sic mutatur. et tamen non relinquit locum suum in celo. ita potest fieri circumscriptiue in quo prius non fuit. et tamen non relinquet locum primum nec apparet vnum inconueniens magis ꝙ̃ aliud.

Ad tertiũ

Ad aliud dico. ꝙ duo loca sursum et deorsum non sunt contraria quicq̃d homines dicãt de hoc quia in aere est reperire partem superiorem et inferiorem que sunt eiusdem speciei quo ad omnia tam quo ad materiam ꝙ̃ ad formaȝ tam ad quãtitatem ꝙ̃ ad qualitatem penes que et inter que est talis cõtrarietas non video. tamen est ibi talis cõtrarietas qualis requiritur ad motum localem et huiusmodi est solum distantia vnius extremi ad aliud simpliciter. sicut quando aliquis mouetur de minus albo ad magis album non est ibi cõtrarietas sed distantia sufficiens ad motum.

Ad quartũ

Ad aliud dico ꝙ est in distinctis locis numero. et tamen nõ sunt contraria loca nec differentia specie et vltra nego illam ꝓpositõnem. quia plura accidentia eiusdeȝ speciei nõ possunt esse in eodem loco sicut alias dictum est. tamen quãdo sunt plura accidentia nata facere vnum accidens numero. sicut due partes albedinis in eadem superficie possunt facere vnam albedinem ad modum quo due partes aque faciunt vnam aquam et due partes ignis faciunt vnum ignem et actus nõ respicit certum obiectum. quia talia accidẽtia plura eiusdem speciei distincta solum numero non possunt naturaliter idem subiectum informare. Dico autem quãdo respicit certum obiectum. sicut duo habitus dilectionis eiusdem speciei inclinantes ad diligendum duos homines quorum vnus potest ꝑdi alio manente non distinguuntur specie plusqȝ̃ coruȝ obiecta.

et tamen non faciunt vnum accidens. & sunt duo in eodem subiecto. et hoc quia vterqꝫ respicit certum obiectum. et eodem modo ponendo species rerum in medio potest dici ꝙ sunt solum numero distincte.

Ad quintã

Ad aliud dico ꝙ licet corpus christi sit limitatum de se. tamen per potentiam diuinam potest esse illimitatum ad multa loca. sicut potest eẽ in multis altaribus non obstante limitatione sua. Tenendo tamen cõmunem opinionẽ de quãtitate ꝙ sit res absoluto distincta a substantia et qualitate. sic potest vno modo dici ꝙ corpus xp̄i est sub illis spẽbus sine omni quãtitate. et ꝙ est in celo cum quantitate modo priua exposito. quia substantia potest esse vbi suum accidens est. et patet per exemplum de natura assumpto et respectu de genere vbi.

Aliter potest dici ꝙ ibi est quantitas christi sub illis speciebus & nã circumscriptiue. quia hoc est impossibile sed tantum diffinitiue. et tunc proportionabiliter dicendum est de substantia et quantitate. ꝙ quantitas existit in loco tota et tota in qualibet eiꝰ parte. et ꝙ sunt due quantitates in eadem loco. et ita est hic eodem modo per omnia dicendum. sicut de substantia ponendo ꝙ quantitas non distinguntur a substantiis et qualitate. Notandũ est hic ꝙ quando de materia quanta et extensa fit non extensa vel econuerso. Hoc potest intelligi tripliciter. Uno modo ꝙ illa extensa occupet maiorem locum ꝙ non extensa. Alio modo ꝙ minorem locum occupet. Tertio modo ꝙ locum equalem. Si primo modo tunc ibi sunt due mutationes. vna acquisitiua alia deperditiua. Acquisitiua quia materia illa acquirit nouum locum quem ꝑus non habuit ex quo maiorem occupat. Et similiter quelibet pars acquirit nouum locum. Deperditiua mutatio est ibi. quia quando materia fuit iextensa. tunc fuit tota cum toto loco ⁊ tota cum qualibet parte sed quando extenditur tunc tantum est tota in tota et quelibet pars cum qualibet parte. ⁊ per consequens omnes partes materie perdũt illo loca que prius habuerunt. quia prius fuit pes cum capite ⁊ ecõuerso et modo distant. et ideo vtraqꝫ perdidit locum quem prius habuit. Si secundo modo tunc est solo mutatio deperditiua. quia tantum minus occupat de loco ꝙ prius. et ꝑ consequens maiorem locum perdit ⁊ occupat minorem illius maioris. Similiter perdunt loca prius habita. quia prius totum fuit cuꝫ qualibet parte et econuerso. Nunc autem quando est extensa est tota cum toto. non tota cũ qualibet eius parte. nunc autem partes distant ⁊ per consequens perdunt multa loca prius habita. Si tertio modo et de materia non extensa fiat extensa. tunc est tantuꝫ mutatio deperditiuo non acquisitiuo. quia tunc omnes partes que tunc omnes simul fuerunt cum toto ⁊ qualibet parte dimittunt loca prius habita. sed nõ omnia. quia quelibet pars retinet vnũ certum determinatum vbi quando extenditur et mouetur localiter perdendo omnia loca. sicut pes tenet vnum locum vel vnam partem loci inferioris. et per motum localem dimittit locum quem prius habuit cum capite. et sic de alijs partibus. eodem modo caput tenet locum supremum et perdit locum quẽ prius habuit cum pede. quia modo distant prius non. Si autem de materia extensa fuit non extensa in equali loco. tunc est tantum motus localis acquisitiuus. et tunc quelibet pars tenet locum quem prius habuit et acquirit multa alia loca de nouo. quia tot quot sunt partes alie. quia totum et partes mouentur localiter ad essendum simul. ita ꝙ caput tenet locum quem prius habebat et mouetur localiter ad occupandum locum pedis. et sic de alijs partibus. Et sic patet ꝙ diuersimode est dicendum de motu istarum partium.

Instãtia ꝓma

Si dicis cõtra illam positionem vltimam de quantitate quia impossibile est ꝙ sit ibi vna quantitas ⁊ hic alia. nisi tangãt se vel sit commensuratio quantitatis ad locum. et per consequens erit in loco circumscriptiue.

S. ba

Item sicut substãtia se habet ad essendum in loco diffinitiue. ita quantitas ad essendum in loca circumscriptiue sed impossibile est ꝙ sit substantia. nisi sit in loco diffinitiue. igitur nec potest eẽ quãtitas nisi sit in loca circumscriptiue si locꝰ sit.

Ad ꝓmã

Ad primum dico ꝙ hic potest esse vna pars quantitatis: et ibi alia in alio loca. et tamen non tangunt se quia ad tactum requiritur distantia inter partes et inter totum et partes. Nunc autem si quantitas corporis christi sit sub illis specie. quelibet pars quantitatis est vbi est alia et ecõuerso. et ideo partes non tãgũt se nec sunt circumscriptiue in loco. sed si vna pars quãtitatis sit precise hic. ita ꝙ non alibi et hic non sit alia pars et alia precise sit alibi et nõ sit hic. tunc propositio accepta haberet veritatem. sed sic non est in proposito.

Ad scḋam

Ad aliud nego assumptum. quia esse in loco diffinitiue conuenit omni creato. ⁊ ita quãtitati et cuicũqꝫ competit: competit illi mediante quãtitate. Unde dico ꝙ quãt tos potest esse in loco diffinitiue ⁊ circũscriptiue. sed sbs

ex se retenta illa positione potest solum esse in loco diffinitiue. et si sit circumscriptiue in loco. hoc solum est per quantitatem. Ad primum principale tenendo primam opinionem. dico ꝙ non oportet ꝙ illa que equalem locum occupant equalia sint: nisi naturaliter et eodem modo occupant locum. ita ꝙ si vnum sit circumscriptiue et aliud: et econuerso. et si vnum sit in loco diffinitiue: et aliud circumscriptiue. tunc non oportet. potest enim angelus et alia substãtia materialis existere in loco puncti et in alio magno loco. ita ꝙ sit totum in toto et totum in qualibet parte. et tamẽ punctus et illa substantia non sunt equales: sic est in proposito. ille species sunt in loco circumscriptiue: sed corpus christi diffinitiue. ideo in proposito non habet propositio accepta veritatem. Ad aliud quomodo respondendum sit satis patet ex dictis.

Ad primum principale

Questio quinta.

A Questio. V

Trum actio et passio et omne accidens possint inesse corpori christi existenti in eucharistia que insunt sibi localiter existẽti in celo. ꝙ non probatur. quia in hostia non possunt videri nec audiri: et ista competunt sibi in celo. igitur et cetera. Item actiuum et passiuum non possunt agere nec pati nisi habeant modum quantitatiuum. sed corpus christi in altari non habet modum quãtitatiuum. igitur et cetera.

Ad oppositum actiuo sufficienter approximato passiuo potest sequi actio: sed in eucharistia omne actiuum est sufficienter approximatum passiuo: sicut patet. igitur et cetera. Hic primo distinguo de actione et passione. quia quedã est cuius principium est substantia quanta vel nata esse quanta. Et quedam est cuius principium est natura pure spiritualis. Alia est distinctio. quia quedam est actio que terminatur ad formã absolutam formaliter inherentẽ alicui passo: quedã est actio que terminatur ad vbi secundum aliquos. vel ad locum secundum alios. Ideo primo videndum est an christus in hostia possit habere actionem omnem et passionem terminatam ad formam absolutam inherentem cuius principium est natura corporalis. Secundo. vtrum possit omnẽ actionem et passionem habere terminatam ad vbi: cuius principium est natura corporalis. Tertio. vtrum possit habere omnem actionem et passionem: cuius principium est natura pure spiritualis. Quantum ad primum est vna opinio ꝙ christus in hostia non potest videri: nec videre calefieri nec calefacere. et sic de aliis. quod probatur. quia nihil videtur oculo corporali: nisi per hoc ꝙ oculus mouetur ab obiecto secundum similitudinem in obiecto existentem. et primo est in medio post in sensu. sed similitudo corporis christi non potest esse in medio. Tum quia actio corporalis christi requirit cõtactum quia nihil aliud est ꝙ coniunctio terminorum duarum quantitatum. Hoc enim modo corpus christi non tangit medium certum est. Tum quia color immediate consequitur quãtitatem tanquam subiectum immediatum ipsius. sed corpus christi non habet ordinem ad hunc locum ratiõne sue quantitatis. quia non est in hostia nisi mediante sua substantia nec ratione corporis christi. Quantum ad secũdum dicit ꝙ mouetur per accidens. quia per motum hostie. sicut est in loco per accidens.

Conclusio

B Circa primum

Secundo

Circa secundum

Circa tertium

Quantum ad tertium dicit ꝙ non potest videri naturaliter nec ab intellectu angelico nec humano. Probatur quia corpus christi vt ibi est obiectum fidei. igitur non potest cognosci naturaliter. Sed quantum ad primũ dicit Johannes ꝙ non. quia organũ sensus corporis christi vt est in eucharistia nõ est isto modo quo requiritur ad hoc ꝙ immutetur ab obiecto. quia ad hoc requiritur ꝙ habeat modum quantitatiuum. et sit localiter et circumscriptiue in loco. ideo non est ibi presens presentia que requiritur ad rationem obiecti mouentis visum quere ibi. Quantum ad secũdum dicit primo ꝙ mouetur motu extensiuo. dicto. quod patet quia vbicunque est hostia ibi est corpus christi. sed hostia mouetur localiter. igitur et cetera. Secundo dicit ꝙ isto motu mouetur immediate a deo. quod patet quia quãdo aliqua coniunguntur precise per actum voluntatis contingenter se habent ad illã coniunctionem si vnum illorum secundum se sit mobile omnino improportionatum ipsi mouenti et reliquum proportionatum non eadem motione potest mouere vtrunque coniunctorum. Exemplum posito ꝙ angelus per actum voluntatis sue coniungatur lapidi et lapis est mobile proportionatum homini portanti et angelus non. tunc certum est ꝙ tunc eadem motione non potest homo mouere lapidem et angelum. sed corpus christi et cetera. quere Johannem.

C Opinio secunda Primum dictum Scoti

Secundum

Quantum ad tertium principale dicit Johannes ꝙ christum potest vti quacunque potẽtentia actiua spirituali. quia non requiritur ad actionem ꝙ habeat esse localiter. quere Johannem in quarto. Contra istas opiniones posset multipliciter argui. Et primo contra primum doctorem quo ad eius primum articulum posset argui: probando videlicet

Tertium

Contra predicta

ꝙ non est inconueniens idem agere in seipsū sicut patet de voluntate et per consequēs nō requirit̄ cōtact⁹ talis. q2 ptact⁹ est distinctoꝝ. Item prius probatuꝫ est ꝙ distans potest agere in distans. igitur nō requiritur talis contactus. Contra opinionē Iohis q̄tum ad primum articulum. quia fundamentuꝫ illius propositionis. ꝙ omne actiuum ⁊ passiuuꝫ corporale ad hoc ꝙ agat est in loco circumscriptiue ⁊ q̄tum ⁊ extensum. quia f̄m eum ⁊ auicennā si calor esset separatus ab omni substātia. tūc potest in omnem operationem in quoꝫ modo potest. sed hoc posito non esset calor in subiecto: nec in loco extensiue. Item f̄m auicennā potest idem agere in se: non obstante ꝙ sit a se localiter indistinctum. sed qua ratione agens ⁊ patiens non oportet ꝙ sint localiter distincta eadem ratione. nec oportet ꝙ agens sit in loco localiter ad hoc ꝙ agat. Item actiuū respiciens diuersa passiua sibi sufficiēter approximata ⁊ eque disposita. si potest agere in vnū ⁊ in aliud sed color in corpore christi potest intuitiue videri ab angelo. quia f̄m eum sensibile pōt agere: non solū in corpus: sed etiā in spiritum. quia angelus accipit f̄m eum cognitionem a reb⁹ abstrahendo ab eis species. ⁊ ideo idem color q̄tum est de se potest videri a potētia angelica: cum ipsa sit sufficienter approximata ⁊ eque disposita. Si dicas ꝙ angelus hoc potest propter lumen glorie. Contra. f̄m ipsum demon sibi derelictus potest cognoscere vbi est corpus christi. non tamen a deo permittitur. sicut non permittitur scire cogitationes nostras. igitur angelus ex puris naturalibus potest cognoscere illud corp⁹. Si dicas. ꝙ ideo angelus intelligit intuitiue. quia intellectus suus respicit omne intelligibile. q̄a intellectus ⁊ intelligibile in se prius est omni modo accidentali. ⁊ ideo nullus modus accidentalis. scilicet non esse in loco quātitatiue. ⁊ similis potest impedire intellectionē intuitiuam angeli. Sed aliter est de visu corporali. quia nō est prior omni modo accidentali. Cōtra. responsio concedit propositum. quia sicut modus essendi quātitatiue in loco est modus accidētalis coloris. ⁊ color est prior omni tali modo essendi accidētali. quia potest esse sine illis igitur cum color sit obiectum primuꝫ visus et nō quātitas prius respicitur color a visu corporali ꝙ quicunqꝫ modus eius accidentalis. ⁊ p consequens potest videri a visu corporali sine omni tali modo accidētali. Si dicas ꝙ quātitas est prior colore. quia subiectum eius est. ideo non est solum modus accidētalis: nec potest color videri sine quātitate. Contra. licet naturaliter color insit quātitati habēti modū quātitatiuuꝫ. quia in proposito non est in quātitate habente modum quātitatiuū. igitur lꝫ q̄titas vt est subiectū in se sit prior colore. non tamē iste modus quātitatis. quia sine illo potest esse quātitas ponendo quātitatem rē distinctam et existentem in corpore sub hostia. Item si istud valeret eodem modo posset dici ꝙ color non potest videri nisi informaret subiectum. quia substantia est subiectum eius et prior eo. et tunc arguo sicut ipse arguit. modus accidentalis in obiecto non impedit cognitōnem illius obiecti sed esse in quātitate habente modum quātitatiuum est modus accidētalis coloris. igitur color potest videri absqꝫ hoc ꝙ habeat talem modum quātitatiuum. Iteꝫ ad p̄ncipale sic: omnes effectus dependēt sufficienter ex suis causis essentialibus et dispositionibus et approximationibus earum. sed quātitas non est causa effectiua respectu visionis albedinis. igitur distructa quantitate ⁊ modo q̄titotiuo adhuc potest videri albedo.

Contra aliud quātum ad secūdum articuluꝫ non videtur ꝙ corpus christi sit in loco in sacramento per accidēs. quia corpus immediate et per se fundat respectum presentialitatis ad hunc locum. igitur per se et immediate est in hoc loco. Item non videtur contradictio nec impossibile q̄n deus possit conseruare corpus christi in loco cui presens est in sacramento omni alio destructo quod est presens tali loco circūscriptiue sed modo est realiter corpus christi presens loco hostie. igitur potest deus conseruare corpus christi presens ibi destruēdo hostiam que non inheret corpori christi. s3 est ibi totale extrinsecum sicut corpus assumptum in angelo. sed destructis speciebus ⁊ remanente in corpore p̄sentialiter est immediate et per se presens illi loco. igitur eodem modo nunc est immediate presens. et sic est in loco per se ⁊ immediate. igitur potest per se moueri. Item contra Iohanneꝫ in hoc ꝙ ponit corpus christi in altari tantū moueri a deo. q2 ipsemet dicit post ꝙ in anima est duplex potētia organica et non organica. quarum vtraqꝫ est principium motus localis. sed potentia organica respicit corpus vt mobile f̄m eū in sacramento eucharistie. igitur anima christi potest mouere corpus xp̄i quādo nō habꝫ modū quātitatiuū. sicut quādo habet. tn̄ vt excusetur a contradictione istud dictum potest habere duos causas veritatis. scꝫ ꝙ potētia motiua nō organica in ipo non potest corpus mouere

quātum est de se corpus christi in eucharistia. Alia causa est ꝙ non potest mouere. quia non est necessarium ꝙ moueatur. quia immediate mouetur a deo. Confirmatur sicut modus accidentalis existendi quātitatiue non impedit actionem corporis xpi in animā alicuius beati fm eum: quin intellectus beati possit videre corpus xpi. licet non existat quātitatiue. ita videtur ex alia parte ꝙ modus ille accidentalis quātitatiue existēdi non impedit: quin corpus xpi possit pati a potentia organica et non organica siue anime proportionata sibi.

D
Rñsio ad arti.

Aliter ergo dico ad articulos predictos. ꝙ sepositis illis que sunt fidei non potest probari per rationem: quin omnē actionem et passionē terminatā ad formā absolutam quam potest corpus habere existens in loco circūscriptiue habeat in loco diffinitiue et non quātitatiue. qđ probo. quia non minus potest aliqđ principiū actiuum habere actionem: quando fm se totū est presens alicui passo. puta alicui calefactibili. ꝙ quando per vnam partē est presens vni et per aliam est presens alteri. sed corpus christi in hostia est presens fm se toto hostie et toti et cuilibet parti. igitur calor corporis xpi potest agere in hostiam et calefacere eā. Per idē potest probari ꝙ corpus christi pōt videri in hostia oculo corporali. quia est actiuum: non tm̄ in mediū sed etiam in oculum. quia fm se toto est presens cuilibet parti oculi et medij. et per hoc sequitur ꝙ si corpus xpi potest causare visionem etiam p̄mo: vt hic ꝙ multo magis potest terminare talem visionē: vt hic primo terminatam in oculo a solo deo. quia non minus repugnat alicui existēti realiter primo terminare talem visionem ꝙ nō existenti sed deus potest facere ꝙ non existens terminet visionem intuitiuā: sicut alibi dictū est. ergo etc. Item quādo sunt duo actiua. quorum vnum est ex se actiuum: et ponitur habere consimilē modum existendi cum alio pōt vnum agere sicut aliud sed anima intellectiua pōt agere in corpus nō obstante ꝙ nō habeat modum existēdi quātitatiuū. quia Augustinus. ix. de trinitate. dicit ꝙ animo magnā habet immutationē respectu corporis sui igitur eodem modo qualitates in corpore xpi possunt agere in aliqđ corpus non obstante ꝙ nō habeat modū quātitatiuū essendi. et sic vt videtur corpus xpi pōt causare particulariter visionē in oculo nō glorioso. ita ꝙ ille oculus videat corpus xpi qđ est principiū actiuū ex parte obiecti: et principiū passiuū ex parte oculi. et modus essendi quātitatiuus nō impedit: et alia requisita ponūtur. igitur pōt poni actio. Unde videtur ꝙ ista ꝓpositio cōmunis ꝙ agente approximato et passo disposito sequitur actio non est neganda nisi obuiet sibi vel auctoritas vel experientia. Experientia autem quā nunc habemus de corpore christi de facto non concludit. quia deus suspendit actionem istarum qualitatum non coagēdo cum illis vt agant. fm si coageret. videretur nec est auctoritas in scriptura aliqua vt pars nec ratio est ad hoc. sed magis ad oppositum Ex isto sequitur ꝙ corpus christi potest terminare corporalem visionem. quia non magis repugnat alicui existenti realiter terminare corporalem visionem ꝙ non existenti. sicut prius dictum est. Eodem modo dico ꝙ non potest probari per rationem ꝙ corpus christi sub hostia alicui actiuo sufficienter approximatū nō potest ab illo pati. cum ab agente cui est presens fm partem tantū possit pati: multo magis potest pati ab agente cui est presens fm se totum.

E
Ad scđm artic.

Quātum ad secūdum de actione et passione terminantis ad locum. Dico ꝙ corpus potest moueri realiter et localiter in sacramēto. quia est vbicunq; est hostia. Secūdo dico ꝙ potest moueri in sacramento per virtutem creatam. quia habet virtutem organicā et non organicam qua potest moueri. Et per vtranq; virtutem potest moueri in sacramento. Hoc probatur. quia quādo aliquid habet modum essendi cōuenientem mobili et modum eēndi conuenientem mouenti non est inconueniens illud moueri et aliud mouere. sed corpus christi habet modū essendi conuenientem mobili et aīa xpi habet modū eēndi cōuenientē mouenti quātum ad potentiā non organicam. igitur etc. Unde sicut angelus potest mouere se et potentia organica potest esse ratio mouendi corpus. ita anima intellectiua potest mouere corpus suum siue corpus habeat modum essendi quātitatiuum siue non.

F
Nota hec dub.

Sed dubiū est que est potentia organica et que non organica. et quid est mouere organice et quid non organice. Respōdeo potentia organica est que vtitur organo corporali in actione sua. cuiusmodi sunt omnes potentie extense in materia. sicut potentie sensitiue. Potentia non organica est illa que non vtitur organo corporali in actione sua. sicut intellectus et voluntas. Johannes autē ponit ꝙ anima intellectiua habet potentiam organicam et non organicā et hoc sequitur si ponatur ꝙ anima intellectiua et sensitiua in hoīe sunt eadē forma. tunc enī anima habet quasdā potētias organicas. q̄a sensitiuas et quasdā nō organicas. q̄ intellectū

et voluntatem. sed econtra qui ponunt ani-
maz intellectiuã distingui realiter a sensitiua
in homine habent ponere ꝙ aia intellectiua
in corpore habet potentiam non organicam.
Sed quid est mouere organice et non organi-
ce. Respondeo mouere organice est mouere
primo vnam partem et post mediante illa ali
am. sicut est in motu animalium ꝙ scilꝫ primo
forte mouetur cor motu locali realiter et post
mediante motu cordis alia pars magis pro-
pinqua ⁊ post tertia. et sic deinceps ⁊ hoc vni
uersaliter in omni motu composito ex pulsu ⁊
tractu et in omni motu vbi ꝑmo pellitur vna
pars et post trahitur alia. Sed mouere nõ or-
ganice est mouere totum et partem eque pri-
mo. sicut angelus in corpore assumpto. quia ẽ
totus in toto et in quolibet parte totus. ideo
eque primo mouet quãlibet partem. Est eti-
am totus in toto et totus in quolibet parte.
sicut motor in mobili. non autem sicut perfe-
ctio in perfectibili. sicut anima intellectiua ẽ
tota in toto et tota in qualibet parte. non ta-
men mouet totum eque primo ⁊ quãlibet par
tem. sed primo mouet vnaꝫ partem ⁊ post me
diante illa aliam. sicut prius dictuꝫ est. Quia
licet anima sit tota in toto et tota in qualibꝫ
parte. non tamen sicut motor in mobili. sed si
cut perfectio in perfectibili. et ex hoc patet ꝙ
anima intellectiua in nobis non potest moue
re corpus nostrum non organice. et hoc quia
primo mouet vnam partem ⁊ post aliam mo-
do iam dicto. et etiam quia inter partes talis
corporis est distantia localis. quia totum non
coexistit cuilibet parti. et ideo ad hoc ꝙ aliqđ
moueat organice requiritur ꝙ primo moueat
vnam partem et post alteram et ꝙ inter illas
partes sit distãtia. et hoc est solum qñ totũ est
circumscriptiue in loco. ita ꝙ totum correspõ
deat toti ⁊ pars vni parti precise. Sed potest
ne anima intellectiua in christo mouere cor-
pus christi organice et non organice. Dico ꝙ
anima intellectiua christi in celo potest moue
re corpus christi organice. sicut anima intelle
ctiua mea et solum sic. Tum quia corpus chri-
sti in celo est circumscriptiue in loco. ita ꝙ est
distantia inter partes corporis. Tum quia so-
lum mouet primo vnam partem ⁊ post aliam
Et est potẽtia tunc motiua non organice vo-
luntas que potest appetere aliquid distans ꝑ
pter quod vult corpus suum mouere. Secun-
do dico ꝙ anima intellectiua christi sub hostia
potest mouere corpus christi non organice. q2
organice non potest mouere in sacramẽto co
ꝙ non potest primo mouere vnam partem et

post aliam mediante prima. quia inter partes
corporis hic vel ibi non est distantia localis.
quia totum est in toto et totũ in qualibet par
te. et ideo non potest mouere vnam partẽ pri-
us ꝙ aliam. quia quelibet pars est cũ alia. sed
non organice potest mouere localiter. quia po
test velle. et credo ꝙ vult corpus suum de fa-
cto moueri ad motuꝫ hostie. et hoc propter cõ
formitatem voluntatis sue ad voluntateꝫ di-
uinam potest illud corpus sic moueri et vult.
et sic volendo si moueatur hostia mouet tunc
corpus suum non organice. quia eque ꝑmo to
tum et quãlibet eius partem. eo ꝙ totum ẽ in
toto ⁊ in qualibet parte. et nõ est distantia in
ter partes que necessario requiruntur ad mo-
uere organice. Ex hoc patet ꝙ quãdo mouet
hostia anima intellectiua christi mouet volũ-
tate sua immediate corpus christi sub hostia
non organice. sicut causa partialis cõcurrens
cum voluntate diuina causante contingẽter
disponente illud corpus moueri ad motuꝫ ho
stie. et hoc totum est ꝑpter conformitatem vo
luntatis humane in christo ad voluntateꝫ di
uinam. et sic intelligo ꝙ anima intellectiua
christi mouet corpus suum in hostia non orga
nice. Si queras ꝗd si anima christi suspẽdat
actum volũtatis sue mouetur ne corpus chri-
sti ad motum hostie? Dico ꝙ sic et hoc posito
tunc soluꝫ moueretur a deo. et sic forte potest
intelligi Johannes in hac parte. Sed potest
ne anima intellectiua christi in hostia separa-
ri ab hostia. ita ꝙ non moueretur ad motũ ho-
stie. Dico ꝙ sic nisi eẽt ordinatio diuina in cõ-
trarium que de facto ordinat semper illud cor
pus moueri ad motum hostie. sed non obstan
te illa ordinatione potest separare se ab ho-
stia et hoc volendo quiescere hostia mota vel
hostia quiescente volendo recedere et moue-
ri ad alium locum. tunc esset causa partialis
concurrens cum deo ad causandum istuꝫ mo-
tum. et eodem modo potest separari illud cor
pus ab hostia predictis modis. sicut causa to-
talis. Quãtum ad tertium dico ꝙ christus
in sacramento altaris potest intelligere natu
raliter et intuitiue alia obiecta. ac si esset ibi
quãtitatiue. potest etiam ibi intelligi ⁊ vide-
ri naturaliter et intuitiue non tantum ab in-
tellectu angelico. nec anima separata sed eti-
am ab oculo corporali nisi esset speciale impe
dimentum. de quo supra patuit. et hoc nõ tñ
est verũ quãtũ ad substantialia. ꝟ etiã quãtuꝫ
ad accñtalia. hec patẽt. q2 posito actiuo suffi-
ciẽte ⁊ passiuo disposito ⁊ approximato sequit
actio. ꝟ nõ est negãda nisi appeat rõ euidẽs in

Ad tertiũ arti.

cōtrariū vel experientia certa vel auctoritas quorum nullū patet in ꝑposito. sicut supra dictū est Confirmat̄ q: nō repugnat intellectui pati ab aliquo non habente modum quātitatiuum. igitur ad hoc ꝙ intelligat istud vel illud nihil refert vtrum habeat modum quātitatiuū vel non. Mirabile enim esset si christus existens sub hostia nesciere vbi esset. Jō teneo ꝙ omnē actōem ꝛ passionem quam potest habere quādo existit circumscriptiue in loco potest habere in eucharistia nisi aliō impediret. puta volūtas diuina. sicut supra dictū est.

D Ad primā p. op.

Ad rationes aliarum opinionum. Ad primā de similitudie in medio dico ꝙ ad actōnem corporalem non requirit̄ contactus corporalis. Tum quia distans potest agere in distans. sicut supra ꝓbatū est. Tum quia anima potest agere in corpus suum sicut substantia. patet per Augustinū. Tum quia corpus potest agere in spiritū. sicut etiam in secūdo dictum est. Tum quia idem potest agere in se. sicut patet de volūtate et intellectu. ꝛ specialiter de volūtate. et ideo dico ꝙ ad talem actionem sufficit debita approximatio ꝛ presentia qualis est in proposito.

Ad scd̄m

Ad aliud de colore dico tenendo opinionem prius recitatā. quia color non ꝯsequitur immediate quātitatē. sed substantiā. ꝛ quātitas consequitur immediate tam substantiam ꝙ colorem. quia predicat̄ de vtroqꝫ in secūdo modo dicendi per se. sicut conceptus quidā cōnotatiuus. sicut prius dictum est. Tenendo etiā ꝙ quantitas sit alia res a substantia et qualitate. tunc color nō sequitur immediate quātitatem. vt habet modum quātitatiuum. sed indifferenter sequitur eam siue habeat modū quātitatiuū siue non.

Ad tertium

Ad aliud de obiecto fidei dico ꝙ multa que cadunt sub fide possunt cognosci intuitiue. Vidit eniꝫ beata virgo ꝙ peperit hominem crucifigendum. et illud capitur ab articulo fidei ꝙ beata virgo concepit hominē crucifigendum. et similiter apostoli viderūt mortē christi et passionem. et tamen hoc cadit sub articulo fidei.

Ad primū scd̄e o. in scd̄o dicto

Ad ꝑmū Johannis dico ꝙ petit ꝑncipium q: assumit id quod habet probare. quia obiectum non potest agere nec pati. nisi habeat modū quātitatiuū. quia istud est principale quesitum maxime ponendo ꝙ quātitas sit res alia a substantia et qualitate cuꝫ non sit actiua sufficit ad actionem quātitas sine omni modo quātitatiuo. Si dicis ꝙ quātitas requiritur ad subiectum illarum formarum actiuarum. Contra. tenendo ꝙ quātitas sit res distincta sicut tenet. licet nō ponatur in corpore christi in sacramēto altaris quātitas modo quātitatiuo: tamē realiter est ibi quātitas que vere est ibi subiectuꝫ illarū qualitatum. igitur eadem ratione potest consimiles qualitates recipere ab agente sufficiēter ꝛ sufficienter approximato.

Ad scd̄m

Si dicis ꝙ corpus christi non est hic presens quātum ad rationem patiendi hoc oppter probare. Quod dicis de angelo. dico ꝙ sicut ageret et pateretur si esset hic presens. ita corpus christi in sacramento. Per idem dico ad aliud ꝙ non omnis potentia corporea requirit passum sibi approximatum localiter siue circumscriptiue.

Ad tertium

Ad aliud de motu locali dico. ꝙ illa ratio probat ꝙ corpus christi non potest moueri a virtute creata. q: mouet hostiam puta a sacerdote. sed non probat quī possit moueri ab anima christi non organice modo supradicto. Et dico ꝙ probat verum si bene intelligat. scilꝫ ꝙ aliquādo aliqua contingenter coniungunt̄ et vnum mobile proportionatur potentie motiue et aliud non proportionatur. tunc non mouetur motione eadem nec eadem virtute creata. sed in proposito tam hostia ꝙ corpus christi est mobile proportionatum anime christi. quia anima christi non tantū potest mouere corpus suum separando se ab hostia. sicut supra dictum est. sed etiam potest mouere hostiam eadem volitione et corpus suum. quia eadem volitione potest velle hostiam et corpus suum moueri de loco ad locum. licet tunc moueat suum corpus non organice et hostiaꝫ etiam non organice tamen concurrente deo. sicut causa partiali. sic potest dici ꝙ eadē motione actiua causata mouetur vtrūqꝫ et diuersa motione actiua quatum vna est creata et alia increata et diuersa motōe passiua que sunt diuersa mobilia.

Ad ꝓbatōes tertii dicti

Ad aliud concedo cuꝫ eo ꝙ potest talem actionem habere spiritualem et corporalē.

Primū dubium

Sed contra ista sunt multa dubia. Primum est vtrum quādo aliquod corpus agit vel patitur vbi est quantitatiue necessario agat vel patiatur idem corpus vbi non est quantitatiue. sicut est de corpore christi in celo et sacramento. Videtur ꝙ sic. quia nullum absolutum desinit esse in aliquo aduenienti sibi precise nouo respectu extrinseco. sꝫ per hoc ꝙ corpus christi est in eucharistia solum aduenit sibi nouus respectus extrinsecus. Igitur per hoc ꝙ est in eucharistia non desinit aliquod absolutum ab eo quod habet in celo. Item absolutum naturaliter prius inest cui inest ꝙ talis respectus. igitur non variatur ꝓpter talem respectū. non enim ꝓpter

respectum propter aliquid dici albuz simpliciter et nō album. Item sicut affirmatio alicuius nō est nata inesse alicui sm vbi vel locum. ita nec negatio absoluti est nata inesse alicui sz vbi. Igitur corpus christi habens colorem in celo habet colorez in eucharistia. quia non propter solum vbi potest habere negationem. Unde vbicunqz corpus est quātum vel albuz ibi est quātitas vel albedo. Item possibile est corpus christi contineri in hostia in esse sacramentali et non in esse reali. et si sic nō esset tunc sine accidētibus suis. Item omnis intentio q̄ est in christo in celo ē et i eucharistia.

Secūdū dubium

Item color qui est in christo in vno loco z in quocunqz loco. Secundū est quomodo corpus christi sub hostia potest videri oculo corporali. quia omne diuisibile habēs partes distinctas discerni potest vna pars ab alia. sed in hostia discerni nō potest inter caput et pedes. quia ibi est confusio partium. Item omne quod videtur. videtur sub piramide cuius conus est in oculo et basis in re visa. sed illud non potest competere rei non habēti modum quātitatiuū.

Tertiū dubiū

Tertium est vtrum christus potest videre seipsum in hostia sicut si esset in distinctis locis circumscriptiue videtur q non. quia inter videntem et rem visam debet esse distantia. sed corpus christi in vna parte non distat a se in alia parte. igitur zc. Quia ibi non est circūscriptiue.

Quartū dubium

Quartum est vtrum potentia actiua christi potest mouere aliqd corpus extra hostiam vel ipsam hostiam.

Quitū dubium

Quintum est vtruz intellectus viatorum potest naturaliter intuitiue videre substantiam corporis christi in eucharistia existētē.

Ad pmū dubiuz

Ad pmuz dico q si de facto vnum corpus sit in duobus locis circumscriptiue vel diffinitiue omne absolutum pertinens ad integritatem quod habet in primo loco habz in secūdo. nec aliquid absolutum perdit per hoc q nunc est in nouo loco. nec etiam aliquid pertinēs ad conseruationem illius corporis. sicut sm aliquos sanguis non est de integritate nature humane. sz est indiuiduum distinctum requisitū ad conseruatōnem hominis sicut aer circumstās nec prius dixi oppositum. sed cum hoc dico q stat de potētia dei absoluta q illud corpus potest habere talia accidentia in vno loco et carere in alio. et hoc dixi supra et declaraui. sic enim non fit contradictio. q accidentia corporis christi sint vbi est localiter et non vbi est sacramētaliter. nec erit cōtradictio q sit in vno et non in alio. licet in vtroqz sit circūscriptiue. Ad aliud dico q licet absolutum sit prius respectu. nō tamen est contradictio quin illud corpus absolutum sit presens illi loco. z accidens non. Ad aliud dico q contradictoria non possunt predicari de aliquo sm idem. sed sz diuersa. sicut si christus assumeret duas naturas posset dici albus sm vnam naturam et niger sm aliam. Similiter dico q ista duo nō contradicunt esse album simpliciter. et non esse album sm quid. sicut ista nō cōtradicunt. sum albus simpliciter. et non suz albus rome et vtraqz negatiua potest habere duas causas veritatis. vel quia non sum hic vel rome. vel si sum hic non sum hic alb9. Similiter. si sum rome non sum albus rome. z vtraqz potest cē et potest stare affirmatiua per potentiam dei et tota ratio est. quia per negatōnem accidentis in isto loco vel rome non sequitur absolute negatio illius accidentis. sed tantum negatio sm quid. nunc autem affirmatio absoluta et negatio absoluta simpliciter cōtradicūt et non negatio sm quid et affirmatio absoluta. patet per exempla prius posita de diuinitate et natura assumpta. z silr de corpore habente duo vbi in duobus locis. Exemplum. ista non contradicūt corpus christi mouetur in celo et nō hostia. quia potest ibi quiescere vel econuerso. Igitur eodem modo non videtur contradictio in proposito. Si dicis q est impossibile z contradictio q idem simul z semel moueatur z quiescat. Respondeo si per quiescere intelligas priuatōnem motus simpliciter. tunc est impossibile et contradictio q simul moueatur z quiescat. Unde bene sequitur. quiescit ergo aliquē locum quem prius habuit non mutat: et sequitur. mouetur. ergo aliquē locū acquirit nouū et mutat hituz. Si tamen intelligas per quietem non mutari locum. et q corpus existens in aliquo loco non mutans illum locum quiescit. et corpus exīns similiter in alio loco et illum mutans mouetur. sic potest idem corpus simul quiescere et moueri. quia corpus potest mutare locum suum. et per consequens mouetur localiter. et idem corpus in altari et in hostia potest manere in loco hostie et non mutare illum locum. et sic quiescit et non mutat locum quem prius habuit z in celo mouetur. quis mutat locuz quē prius habuit et acquirit nouū locum. Ad aliud de gaudio et dolore et intellectione. Dico q de facto omnia talia que sunt de facto in christo in celo sunt in eo. vt hic in hostia. tamen non est contradictio quin possit fieri oppositum.

K
Ad scdm dubiuz

Ad aliud dico q maior est difficultas de colore respectu visus q̄ de alijs

sensibilibus respectu aliorum sensuum. qr co-
lor ad hoc φ videatur requirit certam situatō
nez. quia taliter possunt disponi colores φ nō
videbunt ꝛ taliter φ vterqꝫ videbit. Exēplū
pmū si aliquod corpus albū subtile. puta pānꝰ
albus ponit sup ꝛa rubeū multū intensū. tunc
tm̄ distincte videbit rubeū et non albū. Ex-
emplum secūdi. si ponatur pannus idē albus
in eodem situ cum rubeo. et distet ab eo. tunc
vtrqꝫ videbit. calor aūt nō requirit talē situa-
tionem ad hoc φ sentiat p tactum. sed potest
agere in tactum fm omnē situm pportionatū
Ideo difficile est iudicare quomodo colores
videntur in corpore christi. et quomodo situ-
antur et quis videtur ꝛ quis nō hoc quia non
constat nobis per experientiā certam vnde si
eet ppter diuersam situatiōem colorū in cor-
re christi possint se inuicem impedire ne oēs
videant. tamen illa diuersa situatio nō impe-
dit simpliciter quin aliquid videret nisi deus
suspenderet actōem colorū nō concedo eis
quando igitur dicit. si corpus christi videret.
tunc possunt partes eius distingui per visum
ab inuicem. dico φ forte partes eiusdez ratio
nis nō possent ab inuicem distingui. sicut ap-
paret in albedine intensa ꝛ remissa. quia par-
tes non possunt ab inuicem distingui. et simi
liter si duo lumina eiusdem rationis poneren
tur simul in eadez parte medij visus nunqꝫ po
test illa ab inuicez distinguere. sicut patet ad
sensum. sed partes alterius rationis bene pos
sunt forte ab inuicem distingui. Ad aliud di
co φ autor perspectiue hoc dicit quia nō vidit
occulta fidei ꝛ nō vidit colorem nisi extensum
et ideo ponit videri fm naturalē cursum per
figuram vnius piramidis cuius conus eēt in
oculo et basis in re visa. tamen sine contradi
ctione potest deus facere colorem nō extensū
et tunc nō esset ppositio assumpta vera. quia
ille color nō videretur per talem figurā. Ad
aliū dico φ oculus christi in vna parte hostie
potest se videre in alia parte. ita bene ac si eēt
in diuersis locis localiter tūc existens in vno
potest se videre in alio. Si dicis φ ad hoc φ
aliquis videat se oportet φ distet a se localit.
idem autem nō potest a se distare sic. Respon
deo sicut idem distat a se quando est in diuer-
sis locis diffinitiue distantia sufficienter reqꝫ-
sita ad visionē. ita idem distat a se quando est
in diuersis locis diffinitiue distantia sufficien
ter requisita ad visionem corporalē. sicut ē in
pposito. Ad quartū patet ex dictis. Ad ali
ud dico φ nō repugnat intellectui viatoris ex
natura rei videre corpus christi in hostia si p-
mitteretur. puta si deus ageret secum. tamē

Z Ad tertiū dubiū

Ad quartū

Ad quintū

de facto nō facit. quia non permittit.

Questio sexta.

Utrum substātia

panis transsubstātiet in corpus
christi. Probatur φ nō. quia aut
panis manet aut nō. si sic tunc nō transsubstā
tiatur. si nō tunc annihilat. ꝛ per consequens
non transsubstantiat. Ad oppositum est ma
gister in littera. distinctione quarta qui dicit
φ ex pane fit corpus xpi ex vino sanguis. Hic
tria sunt facienda. Primo videndū est quid
sit transsubstātiatio. Secūdo vtrum in ppo-
sito sit tenēda. Tertio quid sit terminus for-
malis transsubstātialis. Quātum ad primum
potest dici φ transsubstantiatio in proposito
est successio substantie ad substantiā desinen
tem esse simpliciter in se sub aliquibus accidē
tibus pprijs substantie precedētis. Possibili
tas illius apparet. quia nō repugnat potētie
diuine destruere substantiam in se ꝛ conserua-
re accidentia ꝛ φ aliqꝫ alia substantia eisdem
accidētibus eam nō informantibus immedi-
ate coexistat. Quātum ad secūduz dico φ in
altari est vera transsubstātiatio corporis xpi.
sed hoc potest multis modis poni. vno modo
ponendo φ remaneat ibi substantia panis. et
cum hoc φ corpus christi coexistat substantie
illi. ita φ pma substantia sit deserens accidēs
secūda non. sed tantū coexistēs. Alio modo φ
recedat substātia panis subito de illo loco ad
alium locuz et remaneāt accidentia et eis co-
existat corpus christi. Tertio φ redigatur in
materiam vel per se stantem vel aliā formam
recipientē. et hoc siue in eodem siue in alio ꝛ
tunc illi materie et accidētibus coexistat cor-
pus christi. Quarto φ substantia panis re-
digatur in nihil. Primus modus patet. quia
hoc potest fieri per simplicē coexistentiā ve-
ri corporis christi substantie panis. quia non
minus repugnat quātitas quātitati vel sub-
stantia quātitati. φ substantia substantie. sed
quātitas potest coexistere in eodem loco cum
quātitate alia. patz de miraculosis corporibus
existentibus in loco eodem. similr substantia
potest coexistere quātitati in eodem loco. pa-
tet de corpore christi. igitur aliud est possibile.

Sed vtrum corpus christi ibi possit coexi-
stere per vnionem et assumptōem dubium est
ꝛ potest dici φ si sit possibile vnam creaturaz
sustinere aliam vt dicunt aliqui ꝛ credo φ nō
includit contradictōnē. nec potest probari p
rationem naturalē φ corpus xpi possz assume
re substantiā panis per vnionem. et tunc na-
tura sustentans erit suppositum. et alia erit

A Questio VI

B Circa q tria sunt

C Primū

D

sustentata a supposito ⁊ aliqñ nõ. quia vtraq̃
potest inniti alicui supposito. Scđs modus
patet. q2 sicut nõ est impossibile deo subito fa
cere corpus xpi hic sub specieb⁹ hostie. ita po-
test facere φ substãtia subito sit alicubi rema-
nẽtibus spẽbus in eodẽ loco. ⁊ φ illi coexistat
corpus xpi. Terti⁹ modus patet p idem. Quar
tus modus patet q2 in ptãte dei est esse substã
tie sub specie panis ⁊ nõ esse eius p̃mus mod⁹
potest teneri. q2 non repugnat rõni nec alicui
auctoritati biblie ⁊ ẽ rõabilior ⁊ facilior ad te
nendum inter oĩs modos. q2 pautiora incon
uenẽtia sequunt̃ ex eo q̃ ex aliquo alio modo
Quod patet q2 inter omnia incõuenẽtia que
ponunt̃ sequi ex isto sacramẽto maius ẽ φ ac-
cidens sit sine subiecto. sed ponẽdo p̃mum mo
dum nõ oportet illud ponere. igit̃ ⁊c. Si dicis
φ maius est duas substãtias corpeas eẽ simul
Contra. nõ est maius incõueniẽs nec magis
mirabile duas substantias corpeas eẽ simul,
q̃ substantiã ⁊ quãtitatẽ. q2 nõ plus ꝯpatitur
illa spẽs hostie secum aliã hostiã q̃ substãtia
tum spẽbus eius aliã substantiã. q2 videm⁹ φ
illa spẽs expellit aliã hostiã nõ consecratã. sic
si esset ibi substãtia panis ⁊ hoc nõ ꝯuenit sibi
rõne corporis xpi. q2 corpori xpi nõ repugnat
alia quãtitas sicut nec ista. Ita videt̃ φ nullũ
incõueniẽs sequit̃ ex p̃mo modo ponẽdi quod
nõ sequat̃ ex scđo modo. q2 tñ determĩatio eccle
sie in cõtrariũ existit. sicut patet extra de sum-
ma trinitate et fide ca. ⁊ de cele. mis. et cõiter
oĩs doctores tenẽt φ ibi nõ remanet substan
tia panis. iđo etiã teneo φ nõ remanet ibi sub
stãtia panis sed illa spẽs ⁊ φ illi coexistat cor-
pus xpi. ⁊ φ hoc sit passibile patꝫ. quia in ista
trãssubstãtiatõe nõ icludit̃ nisi φ spẽs ibi rea
liter maneãt. ⁊ φ substãtia nõ maneat in se re
aliter. ⁊ φ ibi sit realr̃ corpus xpi nõ q̃titatiue
sed quodlibet istoꝝ est possibile. igit̃ ⁊c. Circa

C Tertiũ

ad tertiũ đr hic cõiter φ aliq̃d est ibi primo et
p̃ncipalr̃ ex vi sacramẽti aliquid tm̃ ex quadã
cõcomitantia naturali. p̃mum vocamus ter-
minum formalẽ illius cõuersionis scđm non.
ponitur exemplũ quomodo aliquid est termi-
nus ꝑductõnis p se. sicut domus respectu edi
ficationis. sed albedo in domo est terminus p
accidens. ita in ꝑposito corpus xpi est termi-
nus formalis illius ꝯuersionis p se. sed anima
intellectiua est terminus per accidẽs p quã-
dam concomitantiã. sed hec distinctio potest
intelligi bene ⁊ male. Si cũ intelligat̃ φ ani
ma intellectiua est ibi ex quadã cõcomitãtia
naturali. ita φ sit p̃cise terminus illius trans-
substantiatõnis per accidẽs. ⁊ nõ ꝑpria trans
substantiatõe. illud est falsum p̃mo. quia vbi ẽ
terminus distinctus ibi est distincta trãssub-
stantiatio. sed anima et corpus xpi sunt distin-
cti termini. igit̃ ⁊c. Secũdo. q2 vbi vnus termi
nus potest separari ab alio: ibi sunt distincti
termini. sic est de aĩa et corpore. sicut patet in
triduo mortis si sacerdos cõfecisset. ꝯuertissꝫ
panem in corpus xpi. tũc fuissent ibi distincti
termini ⁊ distincte transsubstãtiatões. igit̃ et
nũc. Si dicis φ ex vi cõuersionis solũ est con-
uersio in corpus xpi nõ in aiam nisi inq̃tũ vni
tur corpori. et si nõ sit vnita tunc est cõuersio
in corpus nõ in animã. Contra. substantie pa
nis ita succedit anima sicut corpus et post tri
duum et ante. igit̃ ita ex vi cõuersionis trans-
substantiat̃ panis in animã sicut in corpus.
Item nõ est aliqua variatio in corpore succe-
dente nec in eo cui succedit plusq̃ si ꝯuertere
tur in animã. igit̃ non prius est cõuersio in cor
pus q̃ in animã. Item exemplũ nõ est ad pro-
positum de domo respectu edificatõis ⁊ albe
dine in domo. quia cum accidẽs sit res distin-
cta a substãtia et vera res habet veram causã
efficientẽ. tunc sic sicut nihil potest fieri nisi p
se. ita nihil est terminus ꝑductionis nisi p se.
et sicut accidens est res distincta ab homine.
ita distincta ꝑductione ꝑducunt̃. quia aliter
semp homo in ꝑducendo hominẽ produceret
albedinẽ. ⁊ etiam quia nihil requirit̃ ad ꝑdu-
ctionem albedinis quod tñ requirit̃ ad ꝑdu-
ctonẽ hominis. ⁊ ideo dico φ sicut accidẽs
est res distincta a substãtia. ita distincta ꝑdu
ctione ꝑducitur. Aliter potest ista distinctio
intelligi bene. quia illud est p̃mus terminus
transsubstantiatiõis quod est primo intentuꝫ
a conuertẽte siue transsubstantiãte. φ scilicet
existente separato vel destructo quocũqꝫ alio
esset transsubstãtiatio. ⁊ illud dicit̃ terminus
per accidens quod est secũdario intentuꝫ ab
eodem agente. scilicet φ nõ potest transsub-
stantiare vnũ sine aliis. maxime quando sunt
vnita. vel quia nõ vult transsubstantiare sine
aliis. hoc modo corpus christi compositum ex
materia ⁊ forma precedẽte animã intellecti-
uam quecũqꝫ sit illa. et hoc ponẽdo plures for
mas in homine. sicut oportet ponere per arti-
culum est prim⁹ terminus huius transsubstã-
tiationis. quia deus est qui est agens p̃ncipa
le in ista conuersione qui intendit primo con
uertere panẽ in corpus christi. ita φ si anima
sit separata sicut fuit in triduo. tunc solum fi-
eret conuersio in corpus christi: anima intelle
ctiua est terminus per accidens. quia deus se
cundario intẽdit conuertere panem in aĩam.
qualiter vnitur corpori. sicut ꝑducens domũ
intendit p̃ncipaliter se defendere ab ymbri-

bus ⁊ alijs nociuis. ⁊ hoc dicit̄ terminus ꝓdu
ctionis: ſ figura. vel albedo aut aliquid tale
in domo ſunt termini ꝑ accidēs: q̄a ſecūdario
intēti: quatenus primū non poteſt ꝓduci ſine
alijs. et ſic poſſunt exponi oīa auctoritates
que loquūtur de ꝓductione ꝑ ſe ⁊ ꝑ accidēs. ⁊
ſic p꞉ iſte articulus.

Primum dubium

Cōtra p̄dicta ſunt mul-
ta dubia. Primū eſt an trāſſubſtātiatō ſit aliq̄
mutatio ⁊ ad quid terminet̄.

Secundū

Secundum eſt
vtrū trāſſubſtātiatio poſſit eſſe in ſubſtātia p̄
exiſtēte.

Tertiū

Tertiū vtrū ſubſtātia remanēs in eē
ſubſtātiali reali pōt trāſſubſtātiari.

Quartū

Quartū
an oporteat ſubſtantiā in quā tranſſubſtātia-
tur mutare locū.

Quintū

Quītū an illud in quo fuit
tranſſubſtātiatio p̄ciſe pro tūc poſſit eſſe in lo
co diffinitiue.

Sextū

Sextū an poſſit eſſe tranſſub-
ſtātiatio. poſito q᷑ corpus maneret cū ſubſtā
tia panis.

Septimū

Septimū vtrū de facto ille panis
ānihiletur. videtur q᷑ nō. quia ſm magiſtrū et
Ambroſiū panis eſt vnicus in altari ante ſa-
cra verba vbi acceſſit conſecratio de pane fit
xp̄i caro. Itē illud quod mutatur in aliud nō
ānihilatur: ſed panis mutat̄ in corpus xp̄i. igit̄
⁊c̄.

Octauū

Octauū eſt. quia videt̄ q᷑ iſta ꝯuerſio nā
pōt fieri in aiam intellectiuā. quia ſm Augu-
ſtinū corpus cōuerti in ſpiritū nō pōt. Item
eadē ratione pōt cōuerti in accidēs xp̄i. quia
accidēs ſuccedit ſubſtātie ⁊ tūc eſſet trāſacci-
dētatio: qd̄ tamē oēs negāt.

Ad primū dubiū

Ad primū iſto
rū dicit̄ q᷑ hic eſt mutatio nō corporis xp̄i. q̄a
aliter eſt hic q̄ in mutationib⁹ naturalib⁹. q̄a
in illis ad qd̄ terminat̄ mutatio mutatur ex-
tendēdo nomē mutationis. ⁊ termin⁹ a quo ſi
militer. ſed hic ſolū mutat̄ termin⁹ a quo ⁊ nō
termin⁹ ad quē. ideo dicūt q᷑ ſubſtātia panis
que mutatur in corpus xp̄i mutatur et nō cor-
pus xp̄i. Cōtra. oīs mutatio neceſſario eſt
inter terminos incōpoſſibiles. licʒ termini ſe-
cūdarij nō ſint incōpoſſibiles. Exemplū. mu
tatio eſt inter iſtū locū et illū tanq̄ inter ter-
minos. ſed quia iſti termini nō ſunt incōpoſſi-
biles corpori. quia idē corpus pōt eſſe in diuer
ſis locis. ideo nō ſunt termini primi huius mu
tationis: ſed ſecūdarij. ſed primi termini hui⁹
mutationis ſunt eſſe in hoc loco ⁊ nō eſſe in h
loco. Quero igitur. aut iſta mutatio habet ter
mios incōpoſſibiles: quoꝝ vterq꞉ ē ēs aut vterq꞉
nō ens. aut vn⁹ eſt ens ⁊ alius nō ens. primū
nō eſt dari. quia tales termini nō ſunt niſi ſub
ſtātia panis ⁊ ſpecies panis ex vna pte et cor-
pus xp̄i ex alia pte. Sʒ iſti termini nō ſunt in-
cōpoſſibiles. quia corp⁹ xp̄i pōt manere ſimul
cū ſubſtātia panis. ſicut prius dictū eſt ⁊ de fa
cto ſimul manet cū illis ſpeciebus. Nec ſcḋm
pōt dari. quia inter nō ens ⁊ nā ens nā eſt mu
tatio. v. phiſicoꝝ. igitur oportet dare tertiū. ſ
ſic eſt dare duos termios poſitiuos ⁊ duos ne
gatiuos reſpectu quorū pōt eſſe hec mutatio
ſcʒ eſſe panis ⁊ nō eſſe panis: eſſe corp⁹ xp̄i hic
⁊ nō eſſe corp⁹ xp̄i h. ſ ꝑꝑ iſtos termios ſcʒ eē
panis ⁊ nō eē panis nō eſt aliq̄ mutatio in cor
pore xp̄i plus q̄ in alio corpore. ⁊ ideo ꝓpter il
las nō plus habʒ corpus xp̄i eſſe hic q̄ qd̄cūq꞉
aliud corp⁹. pōt eīm panis nō eſſe poſt ſuū eſſe
abſq꞉ hoc q᷑ corpus xp̄i ibi ſit. ḡ primi termini
incōpoſſibiles illius mutatiōis: ꝑ quā corpus
xp̄i eſt hic: ſunt corpus xp̄i eſſe hic: et corp⁹ xp̄i
nō eē hic. igit̄ cū corpus xp̄i trāſeat de nō eſſe
hic ad eſſe hic. ratione cui⁹ hec eſt vera muta-
tatio ſequit̄ q᷑ corpus xp̄i vere mutatur. iō di-
co q᷑ corpus xp̄i mutatur localit̄. q2 ſicut ime-
diate eſt hic ꝑ ſubſtantiā vbi prius non fuit ꝑ
ſubſtantiā: ita imediate mutatur. q᷑ autē ime-
diate ſit in loco prius ꝓbatū eſt. Ideo dico. q᷑
duplex eſt mutatio. vna acq̄ſitiua. alia deꝑdi-
tiua. acquiſitiua eſt in corpore xp̄i. q̄a accipit
eſſe vbi prius nō habuit eſſe. ſ deperditiua eſt
ipius ſubſtātie panis que nō manet ⁊ pu⁹ mā
ſit. ⁊ hoc extendēdo mutationē ad oēm acqui
ſitionē ⁊ deꝑditionē.

G
Ad ſcḋm dubium

Ad ſecundū dico q᷑ pt
eſſe trāſſubſtātiatio in ſbam p̄exiſtentē. ꝓbat̄
quia nō magis repugnat huic cōuerſioni q᷑ fit
in ſbam p̄exiſtentē q̄ alterationi q᷑ fit in qua-
litatē p̄exiſtentē: ſcḋm pōt fieri. igit̄ ⁊ primū.
Aſſumptū ꝓbatur. quia ponam⁹ q᷑ de⁹ aliquā
qualitatē ꝑ ſe exiſtentē ſine ſubiecto cauſet et
poſtea vniat eā alicui ſubiecto: illud ſubiectū
vere alterat̄. quia vere nūc informat̄ qualita-
te qua prius nō informabat̄. de hoc quere in p̄
mo. ſed iſta alteratio eſt ad qualitatē p̄exiſten
tem. q2 licʒ qualitas de nouo acquirat̄ iſti ſub
iecto. tn̄ nō de nouo ꝓducitur ſimpliciter: nec
aliquid in iſta alteratione ſimplicit̄ ꝓducitur
de non eſſe ad eſſe: niſi reſpectu vnionis illi⁹
qualitatis ad ſubiectū. ſicut alias dictū fuit.
igitur eodē modo in propoſito poteſt eſſe con
uerſio ſubſtātie in ſubſtantiā p̄exiſtentē.

H
Ad terciū dubium

Ad
tertiū dico q᷑ ibi nō eſt difficultas niſi in vo-
cabulo. vtrum terminus a quo poteſt manere
ſicut manet terminus ad quē. ⁊ tūc dicit̄ trāſ-
ſubſtātiatio. ⁊ dico q᷑ nō. q᷑ hoc nomen ſic im-
portatur ad ſignificandū vt ſignificet prima
q᷑ ſit aliqua ſubſtātia ⁊ poſt nō ſit ⁊ q᷑ ſibi ſuc
cedat alia ſubſtātia. ⁊ hoc vocatur trāſſubſtā-
tiari: ſicut dictū eſt.

I
Ad quartū

Ad quartū patet q᷑ ſic.

Ad quintū

Ad quintū dico q᷑ eſſe in loco circūſcriptiue
vel diffinitiue accidit trāſſubſtātiatōni. quia
poteſt eſſe trāſſubſtātiatō ſiue illud in quo fit
ꝯuerſio ſit in vno loco ſiue in alio. de facto tn̄
nā eſt in loca hoſtie circūſcriptiue: ſ tn̄ diffi

nitiue. tñ si esset corp⁹ eq̃le: puta substãtia panis corpori xp̄i in celo: si illud corp⁹ trãssubstãtiat̃ in corp⁹ xp̄i. tũc põt corp⁹ ibi habere esse in loco circũscriptiue sicut in celo. ⁊ p ɔñs hic ptes distinctas loco ⁊ situ. Si q̃ras vtrũ corpus mai⁹ vel min⁹ corpore xp̄i in celo: puta hostia possit trãssubstãtiari in corp⁹ xp̄i: ita q̃ habeat eẽ circũscriptiue i loco illo maiori vel minori: puta in loco hostie vni⁹. põt dici q̃ h̃ non includit aliquã cõtradictionẽ. q: sicut põt facere idẽ corp⁹ in duob⁹ locis simul: ⁊ idẽ corp⁹ nãero põt naturalr̃ fieri sub maiori loco ⁊ q̃titate ⁊ minori sine acquisitiõe, ⁊ ꝑditiõe alicui⁹ absoluti in tali corpore. sicut pꝫ in corpore ꝑmo raro ⁊ post denso. ⁊ ecõuerso. ⁊ hoc tenẽdo primã opinionẽ de q̃titate: ita multo magis põt de⁹ ɔdensare corp⁹ suũ vt existat circũscriptiue in minori loco q̃ existat in celo, et p ɔñs põt tñ ɔdensari corpus xp̄i ⁊ eius ptes q̃ põt eẽ circũscriptiue in ita ꝑuo loco sicut est locus hostie. ⁊ tũc erũt ptes eius distincte ab inuicẽ loco ⁊ situ sicut in celo: licet nõ tñ distãtes. q: hoc posito haberet ꝑuũ corp⁹ ⁊ pedes ⁊c̃. Similit̃ pt̃ rarefacere corp⁹ suũ vt coexistat maiori loco q̃ coexistit: et dico circũscriptiue. Ad sextũ põt dici q̃ sic: tñ de facto nõ est ita. Ad septimũ dico accipiendo annihilationẽ sic q̃ illud reducat̃ in nihil ⁊ nõ ɔuertatur in aliq̃d aliud. sic panis nõ ãnihilatur accipiẽdo. tñ sic q̃ illud dicat̃ ãnihilari qd̓ redigitur in ita purũ nihil sicut fuit ãte mũdi creationẽ: sic vere ãnihilatur panis. qd̓ ꝓbatur. quia non habet verius esse nec actuali⁹ substãtia panis in corpore xp̄i q̃ in potẽtia dei creatiua. ꝟ nõ obstãte esse qd̓ habet in essentia diuina siue in potẽtia dei siue p continẽtiã virtualẽ siue ꝑfectionalẽ siue quocũq; alio modo vere pt̃ panis annihilari. licꝫ in potẽtia diuina vere habeat eẽ q: ãte mũdi creationẽ vere fuit nihil: ⁊ tñ esse habuit in potẽtia diuina. similit̃ vere põt de⁹ panẽ ãnihilare: ⁊ tũc haberẽt esse in potentia dei. g̃ eodẽ modo h̃ nõ obstãte omẽ esse qd̓ habet in corpore xp̄i vere põt ãnihilari. Itẽ si tã forma panis q̃ materia cõuertatur in corp⁹ xp̄i. tũc manifestũ est q̃ totũ illud ɔpositũ ãnihilat̃. Itẽ sicut ipossibile est q̃ aliq̃d habeat esse post nõ esse nisi p generationẽ vel creationẽ. ita ipossibile est q̃ aliq̃d habeat nõ eẽ post eẽ nisi p ãnihilationẽ vel corruptionẽ. ꝟ nõ hꝫ nõ esse p corruptionẽ. q: tunc esset vna ps manẽs: puta materia: qd̓ nõ est in ꝓposito. q: totũ conuertit̃ in totũ. igr̃ p ãnihilationẽ. Ideo dico q̃ vere substãtia panis ãnihilat̃: ⁊ tñ est ibi conuersio panis in corp⁹ xp̄i. sicut ex nocte dies fit et mane meridies. Tũc ad argumẽta in cõtrariũ ad primũ qñ dicit̃ q̃ illud ex quo aliquid fit nõ annihilat̃. Dico s̃ꝫ phm̃ ꝑmo phisico⁊ aliq̃d fieri ex alio dupliciter intelligitur vno mõ sicut ex aliquo manẽte sicut forma dicit̃ fieri ex materia. alio mõ ex aliquo non manẽte sicut vnũ oppositoꝝ fit ex alio: sicut albũ ex nigro ⁊ ex nõ albo albũ s̃m phm̃. primo mõ qd̓ fit ex aliquo nõ ãnihilat̃. scd̓o mõ qd̓ fit ex alio põt annihilari sicut est i ꝓposito: q: nihil hic manet. ⁊ nõ obstante q̃ nihil ipius panis maneat. tñ ex pane põt dici fieri corpus xp̄i sicut hic nõ obstãte q̃ vnũ cõtrariũ realiter corrũpit̃ põt dici vnũ cõtrariũ fieri ex alio. Ad aliud dico q̃ qñ aliq̃d sic mutat̃ q̃ aliter se habꝫ nũc q̃ ꝑus illud nõ ãnihilat̃ accipiẽdo tñ mutatiõeꝫ large qñ aliqd̓ totũ simpliciter post eẽ accipit nõ esse: cui aliud esse succedit sic dicit̃ tale annihilari. ⁊ sic est in ꝓposito de substantia panis ⁊ corpore xp̄i.

Ad octauũ

Ad aliud dico q̃ licꝫ corpus nõ possit cõuerti in spm̃ p potentiã creature. tñ põt p potẽtiã diuinã. vñ põt in aiam intellectiuã sicut in corpus xp̄i. Ad aliud dico q̃ nõ est incõueniẽs cõcedere q̃ sit ibi trãssubstãtiatio: q: substãtia corporis xp̄i succedit substantie panis: ita accidens corporis xp̄i succedit: ⁊ hꝫ esse vbi prius nõ habuit esse ⁊ est ꝓpria cõuersio distincta a ꝓductiõe siue ɔuersione in substãtiã sicut ꝑus ꝓbatũ est q̃ est distincta cõuersio in corpus xp̄i ⁊ in aiam intellectiuã: q: sunt distincti termini. Aliter põt dici q̃ nõ est transsubstantiatio nisi qñ ꝑmo vna substantia est ⁊ postea destruit̃ illa ⁊ succedit alia substãtia. ⁊ iõ ex virtute vocabuli dicit̃ trãssubstãtiatio ita q̃ nõ dicit̃ trãsaccidẽtatio nisi qñ ꝑmo est aliqd̓ accñs ⁊ post destruit̃ illud accidẽs: ⁊ tũc succedit aliqd̓ aliud accñs tũc dicit̃ ꝓprie trãsaccidẽtatio: aliter nõ. ꝟ in ꝓposito panis nõ remanet ⁊ accñtia panis manẽt. ideo nõ dicit̃ trãsaccidẽtatio: lꝫ accñtia xp̄i illis accidẽtib⁹ coexistãt q̃b⁹ nõ coexistebãt ꝑus. Ad argumẽtũ ꝑncipale ptꝫ ex dictis. Questio. vij

Ad sextũ

Ad septimũ

Questio VII

Trũ accidẽtia separata a subiecto i eucharistia vniformiter se habeãt ad actõem ⁊ passionẽ: sicut qñ erãt cõiuncta. q̃ nõ ꝓbat̃: q: tũc possẽt gñare substãtiã: q: illud possunt qñ sũt cõiuncta. ɔñs falsum est: q: accñs separatũ nõ agit in virtute alicuius. Itẽ accñtia cõiuncto possunt rarefieri ⁊ densari separata nõ. igit̃ ⁊c̃. Assumptũ ptꝫ: q: rarefactiõi aduenit noua q̃titas: ꝟ i accñtib⁹ sepotatis nõ: q: tũc haberẽt nouũ esse. igit̃ p gñatõem vel p creatõem. non p creatiõem: q: rarefactio est passio naturalis nec p gñatõem: q: nõ est aliqd̓ subiectũ hic he

cuius potētia possit talis quātitas educi. igit̄ ⁊c̄. Ꝯ autē adueniat noua quātitas. p3. q2 si esset hostia: tūc rarefacta esset equalis priori hostie. Itē accidētia cōiuncta pñt corrūpi. separata nō. q2 si sic possent ānihilari. Ad oppositū p3 ad sensuz. q2 eadē ⁊ agūt ⁊ patiunt̄ separata ⁊ cōiūcta. q2 alit̄ pōt ad sensuz cognosci ibi variatio que nō ante. ⁊ ꝑ ꝯñs pōt naturalit̄ ꝑcipi ibi eē corpus xp̄i. Hic sunt tria facienda. Primo videndū est vtrū accidēs sit separatū ⁊ quō. Secundo vtrum possit in omnē actionē separatū sicut coniūctū. Tertio vtruz possit eodē modo pati ⁊ trāsmutari naturalit̄.

Circa q̄stionem tria fiunt

B Primū

Quātum ad primū pōt dici ꝙ quātitas pōt esse sine substātia. sed qualitas nō sine quātitate. p̄mo q2 tūc albedo eēt forma spiritualis q2 sine materia ⁊ quātitate ⁊ extensione. qualitas autē corporea necessario est extēsa. Cōtra istā opinionē est p̄ma opinio quaz recitaui de quātitate. sc3 ꝙ quātitas nō distinguit̄ realit̄ a substātia. et ꝑ ꝯñs si vnū pōt esse sine subiecto ⁊ aliud. Itez magis depēdet quātitas a substātia q̄ qualitas ponēdo quātitatē esse rē distinctā mediā inter substātiā et qualitatē. s3 quātitas pōt esse sine substātia. igit̄ ⁊c̄. Maior p3 ꝑ eos. q2 priorē influentiā ⁊ velociorē habet causa p̄ma sup causatū q̄ causa secūda. igit̄ pōt deus cōseruare q̄titatē nō cōseruādo substantiā: ⁊ idē argumētū pōt fieri in ꝓposito de quātitate ⁊ qualitate poīa. Confirmat̄. q2 q̄litas est ꝑfectior quātitate. igit̄ si quātitas pōt esse sine substātia ⁊ q̄litas sine quātitate. Ido dico tenēdo primā opinionē de q̄titate ꝙ de9 pōt facere qualitatē sine substātia. ⁊ tūc haberet ptes distinctas loco ⁊ situ sicut materia vt supra patuit. Scōo dico. ꝙ si quātitas sit accidēs absolutū distinctū a substātia ⁊ qualitate ꝙ deus pōt facere qualitatē sine quātitate: sicut qualitatē sine substātia. ꝓbat̄ q̄a accidēs depēdet a subiecto sicut a cā extrinseca. s3 de9 pōt suspēdere ⁊ supplere oēm causalitatē cause extrinsece: ita ꝙ subiectū nullā causalitatē habeat sup accidēs. ⁊ ꝑ ꝯñs qua rōe pōt facere quātitatē sine substātia pōt facere qualitatē sine quātitate. Sed tūc sunt hic aliqua dubia. primo q2 data ista opinione pōt deus facere intentionē ⁊ volitionez sine subiecto. quia vtrūq3 est accidēs absolutū. hoc aūt est falsuz. igit̄ ⁊c̄. Itē si sic. oēs rōnes adducte ad ꝓbandū ꝙ pōt facere absolutū sine subiecto eq̄liter cōcludūt de respectiuo. q2 subiectū nō h3 nisi rōem cause extrinsece respectu accidētis respectiui. ⁊ tūc pōt facere relationē sine fundamēto. Itē si sic tūc pōt facere eadē rōe substātiā sine oī accidēte. ⁊ sic hoiem sine q̄titate

Dubitat̄ primo

Secundo

Tertio

⁊ colore. Ad primū istoꝝ dico ꝙ nō est maius incōueniēs ꝙ accidēs absolutū spūale sit sine subiecto ꝑ potētiā dei, q̄ corporale: ⁊ vnū nō depēdet ad subiectū plusq̄ aliud: ⁊ io ꝯcedo cōclusionē prime rōnis. Ad scōm pōt dici ꝙ nō est sile: q2 respect9 necētio dicit habitudinē ⁊ ordinē ad subiectū suū: io non pōt poni sine subiecto sicut pōt accñs absolutuz: nec rōnes adducte equaliter ꝓbant de respectu sicut de absoluto: q2 respectus dicit ordinē ad suū subiectū. Ad tertiū. vno mō ꝙ substātia materialis nō pōt fieri sine oī accidēte: q2 talis substātia includit accidēs in intellectu suo formali. Cōtra. isti declarant vnū falsum ꝑ aliud: sc3 ꝙ substātia includat accidēs: q2 oē quō est de rōe formali alicuius ⁊ includit̄ in eo. p̄dicat̄ de eo in q̄d: s3 substātia nō p̄dicat̄ in q̄d de accidēte nec accidēs de substātia. igit̄ ⁊c̄. Itē si sic: tūc substātia diffinit̄ ꝑ additamētū. quō est ꝯ p̄hm ⁊ oēs logicos. Aliter dicit̄ ab alijs ad h̄ ꝙ sic sunt aliq̄ accidētia deteriata circa substantiā ⁊ aliq̄ nō. ⁊ prima accidētia sunt iseparabilia a subiectis suis: ⁊ scōa separabilia sic sunt aliq̄ substātie determinātes sibi certa accidentia ⁊ aliq̄ nō. prime substātie nō pñt esse sine accidētibus scōe pñt. nūc aūt substātia materialis determinat sibi q̄titatē ⁊ aliq̄ alia accidētia: q2 q̄titas est effectus necētio causat9 ex substātia. Pro ista opinione argūit̄ multiplicit̄ primo sic. corpus organicū est de esse hoīs: q̄a scōo de aīa diffinit̄ aīa q̄ est de essentia hoīs ꝙ est actus ꝑhici organici ⁊c̄. igit̄ aīa nō pōt fieri sine organo: nec organū sine q̄titate. igit̄ ⁊c̄. Itē ipossibile est formā esse in materia nuda sine oī dispositōe aptāte eā ad formā: quia actus actiuoꝝ ⁊c̄. scōo de aīa. aliter eīn q̄libet forma pōt informare quālibet materiā. Itez vij. metaphisice. homo non intelligit̄ sine carne ⁊ ossib9: ⁊ ista necētio includūt q̄titatē. igit̄ ⁊c̄. Itē cōsideratio naturalis est de reb9 q̄ nō sunt sine motu. motus aūt nō est sine q̄titate. Itē homo nō pōt esse sine tactu: tactus autē nō pōt esse sine q̄titate. igit̄ ⁊c̄. Cōtra istam opinionē: q2 ꝙ aliq̄ accidētia determināt sibi certa subiecta. si intelligat sic ꝙ nō pñt esse in aliquo alio subiecto. sic est verū: ⁊ hoc mō q̄titas determinat sibi substantiā: q2 nō pōt q̄titas esse in angelo: nec intellectio in substātia materiali. si itelligat ꝙ determinat sibi subiectū sic ꝙ nō pōt esse sine subiecto. falsum est: ⁊ eodē modo falsum est ꝙ substātia determinat sibi accidens: ita ꝙ nō pōt esse sine accidente. Si dicas ꝙ simitas determinat sibi nasum ⁊ nō pōt ꝑ q̄cunq3 potentiā fieri sine naso. Rn̄deo si simitas diceret rē absolutā distinctā3 a

Ad primū

Ad scōm

Ad tertium

C

Opinio ꝓbat̄ Primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto

D Cōtra opinionem

naso:tunc pōt separari a naso. sed iuxta opinione prius recitatā de q̄titate dico q̄ simitas figura curuitas ꝛ rectitudo ꝛ oīa talia sūt tm̄ cōceptus cōnotatiui significātes eādē rē quā significat q̄titas puta substātiā ꝛ q̄litatē ꝛ cōnotāt coexistētiā multarū rerū distictarū actualē ꝛ potētialē. vñ simitas est quidā cōceptus significās principaliter ipam substātiā nasi ꝛ cōnotās coexistētiā ꝛ extēsionē partiū aliis partibus corporis extrinseci inter quas pōt esse motus localis. eodē mō est de figura ꝛ de oib' aliis. cuius rō est: q2 talia pñt cāri in substātia p solā situatōem localē. si em̄ accipias rectā lineam ꝛ facias curuā tūc mutat' figura: ꝛ tm̄ est solū mot' localis. nec est verisile q̄ qñ de recta linea fit curua vel ecōuerso q̄ accipiat substantiā nouā vel q̄litatē vel pdat. Si dicas q̄ iste sunt q̄litates de q̄rta spē. Rñdit phs q̄ q̄litas ē ħm quā q̄les eē dicimur vel denoiamur. ꝛ sic sūt q̄litates: q2 ɔcept' cōnotatiui denoiantes sua significata pncipalia. ꝛ de eis pdicāt' scd'o mō dicendi p se. Sil'r dicunt' esse accidētia q̄a aliq̄n pdicāt' de significat' pncipalib' ꝛ aliq̄n nō. Itē p3 istū substātia ē cā accidēt' g deus pōt cōseruare substātiā suspēdēdo eius actiōem ꝛ causalitatē. igit' pōt substātia esse ꝛ tm̄ nullum accñs causabit. ꝛ p ɔñs nec q̄titatem. Itē ħm istū deus pōt facere materiā sine forma substātiali. igit' multomagis sine q̄titate. Itē pt facere substātiā sine q̄titate maiori ꝛ minori: q̄a natura pōt hoc facere de raro ꝛ denso p3. Igitur facere pōt substātiā sine oī q̄titate. Jdō cōcedo q̄ substātia pōt esse sine oī accidēte. tum q2 q̄titas pōt esse sine substātia. tū q2 q̄dlibet pōt esse sine illo qd non est cā eius essentialis ꝛ intrinseca: ß tm̄ extrinseca ꝛ est res absoluta.

Ad primū i ɔriū dico q̄ ponēdo organa distīcta p formas substātiales sic ponūt aliq̄ q̄ sunt de essentia hoīs sic nō pōt deus facere hoīem. sine organis ꝛ sine q̄titate. Si aūt ponat' q̄ distinguant' p formas accidētales: tūc pō homo fieri sine organis simpliciter siue sic siue sic: pōt esse homo sine organis aliq̄bus tū q2 p ōt esse sine manib' ꝛ pedib'. tū q2 p miraculū homo vixit sine capite qd est organū maxime necessariū tū q2 qñ forma informat diuersas partes materie pōt cā ɔseruare de' in vna parte materie nō cōseruādo in aliis. ꝛ h̄ siue forma extēdat' in materia siue nō extēdat'. tūc pōt de' cōseruare totā formā in vna pte si extendat' pōt tm̄ saltē cōseruare ptē forme in pte materie nō ɔseruādo aliā ptē forme i alia pte materie ꝛ totā formā pōt cōseruare in pte materie informātem: q2 h̄ nō includit ɔdictōem. Ad aliud dico q̄ posito q̄ in cōposito sit tm̄ vna forma substātialis: tūc dico q̄ illa imediate informat materiā sine oī dispositōe accidētali puta si aūt ponant' plures in hoīe: tūc est ibi vna forma substātialis informās: ꝛ sic sunt diuerse materie i cōposito habētes plures formas q̄ forma prior ē materia respectu psectioris: ꝛ talia forma posterior informās priorē imediate tāq̄ subiectū imediate receptiuū.

Notandum

Mā aūt in hoīe sunt plures forme substātiales bene est difficile pbare vel eius oppositū: tm̄ ad pñs pbat' sic. saltē de intellectiua ꝛ sensitiua q̄ sunt distīcte in hoīe q2 in eodē subiecto imediato nō sunt act' contrarij: ß homo sil' ꝛ semel h3 actū appetendi respectu alicui' obiecti ꝛ actū cōtrariū puta fugiēdi respectu eiusd' obiecti q̄ a pho. iij. de aīa dñr act' ɔrij ꝛ essēt ɔrij si essēt imediate i eodē subiecto. igit' actus appetēdi volūtatis ꝛ act' fugiēdi appetitus sensitiui sunt subiectiue in diuersis formis. Itē ipossibile est eādē formā substātialē respectu eiusdē obiecti sil' ꝛ semel hīe duos act' appetēdi ß volūtas actū eiusdē obiecti pōt hīe actū appetēdi ꝛ appetit' sensitiu' sil'r. g iste forme q̄rū sūt appetit' distiguūt'. Itē ead' forma nō elicit sil' vnū actū appetēdi libe ꝛ aliū nal'r: ß volūtas elicit actū appetēdi libere ꝛ sensitiu' appetitus naturalit'. igit' ꝛc. Si dicas q̄ iste opatōes sunt subiectiue in distinctis potētijs fundatis in eadē forma substātiali. Cōtra. aut potētie distinguunt' ab eēntia aīe realiter aut nō. si nō igit' iste opatōnes sunt imediate in eadē eēntia aīe. ꝛ sic actus cōtrarij in eodē subiecto erūt sil' si sic. ꝛ si sunt accidētia: tūc ille potētie erunt subiectiue in aīa. ꝛ p ɔñs opatōes prioris erūt subiectiue in eadē aīa. ꝛ sic sequit' idē qd prius. Itē si sic: tāc visio corpalis ꝛ alie opatōes potētiarū sensitiuarū sunt ita imateriales ꝛ spūales sicut intellectō ꝛ visio intellectualis: q2 recipiunt' in aīa intellectiua sicut opatio intellect'. ꝛ h̄ siue potētie sint accñtia distincta ab eēntia aīe siue non. si em̄ sint accñtia imediate in aīa intellectiua recepta: ꝛ opatōes imediate recipiunt' in potentijs sequit' ppositū vniformiter vtrobiq3. Itē visio hoīs ꝛ bruti respectu eiusdē obiecti sunt eiusdē rōnis. igit' habēt subiecta eiusdē rōnis: ß i bruto sensitiua est subiectū visionis vt distiguit' ab intellectiua. igit' eodē mō in hoīe. Si dicas q̄ act' potētiarū sensitiuarū sunt actus cōiuncti ꝛ cōpositi sicut ipe potētie ꝛ act' ins intellect' ꝛ volūtatis nō sic sunt: ß sunt imediate ipius aīe intellectiue: sicut ipe potētie. Cōtra. tūc potētie sensitiue essent potentie materie p'me ꝛ nō aīe intellectiue. pbat': q2 semp subiectū accidētis est eque simplex sicut ipm accidēs. ꝛ h̄ ē verū ħm negantē formā totius i

Ad primā phati one opinionis

Ad scdm

cōposito q̄ ponit φ in cōposito nō est nisi materia ꝛ forma. forma est altera pars: nō forma totius sicut ponit Job. ipse eñi ponit φ subiectū īmediatū accidētis est illa forma tertia cōpositi. ꝛ sic s̄m eū nō est eq̄ simplex sicut ipz accidēs. s̄ illi q̄ nō ponūt talē formā tertiam hñt ponere φ subiectū īmediatū cuiuscūq3 accidētis est ita simplex sicut ipm̄ accñs. pbat̄ istud qꝛ accipio accñs respectiuū in cōposito ꝛ q̄ro vtrū illud accñs recipiat̄ tm̄ in vna pte cōpositi aut in vtraq3: qꝛ nō est dare formā tertiā s̄z tc. si tm̄ in vna puta in materia vel i forma substātiali: tūc habet̄ ppositū: qꝛ subiectū immediatū ē eq̄ simplex sicut accñs respectiuūz. si aūt i vtraq3 aut totū in vtraq3 aut ps in vna ꝛ ps in alia. si pmo mō: tūc idē accñs nūero eq̄ īmediate recipit̄ in duob⁹ subiect̄ nūero distictis. qđ videt̄ falsum. ꝛ sic p potētiā dei vnū subiectuz cū illo accñte pōt destrui ꝛ aliud subiectū cuz eodē accñte manere: ꝛ sic idē māeret post destructōem sui. qđ est absurdū. Si scđo mō: adhuc habet̄ ppositū: qꝛ illa ps q̄ recipit̄ in vna pte cōpositi hz subiectū eq̄ simplex sicut ē ipz accñs ꝛ alia siłr. ꝛ illud voco pmū subiectū. ꝛ sic ad ppositū sequit̄ φ potētie sensitiue recipiunt̄ īmediate in materia pma: qꝛ nō in aīa intellectiua p tc. Cōfirmat̄ p deīn cōe: qꝛ aliq̄ accidētia insunt toti rōne materie: puta q̄titas aliq̄ rōne forme puta q̄litas istud non valeret nisi esset aliqđ accñs imediate receptū in materia puta q̄titas: aliqđ in forma substantiali puta q̄litas. ꝛ sic habet̄ ppositū. Tūc ad argumēta q̄n dicit̄ act⁹ actiuoꝝ tc. dico φ verū est qꝛ naturaliter forma nō pōt esse cū dispositiōibus ꝯrijs in materia s̄ reqrit certā dispositōez

Ad tertium

sine q̄ nō pōt esse naturalit̄. Ad aliud dico φ si intelligam⁹ φ carnes ꝛ ossa distiguant̄ p accidēs: tūc homo pōt esse sine carnib⁹ ꝛ ossib⁹ ꝛ s̄ loq̄ndo de hoīe cōpleto s̄m cōem cursuz nature.

Ad quartū

Ad aliud dico φ motus pōt esse sine q̄titate.

Ad quintū

Ad aliud dico φ tact⁹ pōt tripliciť accipi. vno mō p oī eo qđ requirit̄ ad actū tāgēdi a pte forme substātialis. ꝛ sic nō pōt eē sine tactu. Alio mō accipit̄ p oī eo qđ necīo reqrit̄ ad actū tāgendi eliciēdū. ꝛ sic reqrunt̄ dispositiones accñtales ad talē actū tanq̄ cause partiales sicut in scđo deīn est. ꝛ sic pōt hō eē sine tactu saltē p potētiā diuinā. Si q̄ras vtrū si q̄titas sit res distīcta a substantia ꝛ q̄litate vtrū pficiat imediate materiā vel formā. Rñdeo. videt̄ φ forma substātialis habeat ppriā q̄titatē s̄z viā illā: qꝛ de⁹ pōt ꝯseruare materiā sine forma: ita φ habeat ptes distīctas loco ꝛ situ: s3 nō sine q̄titate ꝛ formā substātialē simpliciter. ꝛ q̄n forma vnit̄ materie non videt̄ amittere extensionē suā ꝛ nouā acquirere. s̄ s̄m istā viā est dicendū φ q̄titas materie est imediate in materia: ꝛ q̄titas forme est imediate in forma. ꝛ s̄m hoc apparet φ sunt due quātitates simul i eadē materia. ꝛ illud est argumētū ad pbandū φ quātitas nō distiguit̄ a substātia ꝛ q̄litate: si tm̄ sit vna quātitas pōt dici φ imediate pficit formā ꝛ mediate materiaz. qꝛ forma substātialis imediate pficit materiā. Et h̄ de pmo articulo.

Scđs articul⁹ cōtinet duas difficultates

Circa scđm articuluz sunt due difficultates. Prima. vtrū accidens sepatū possit eē principiū generādi substātiā. Scđa. vtrū possit esse pricipiū corrūpēdi substantiā sicut qñ corrūgunt̄.

Prima pbatur primo

Quārūz ad pmā dicit̄ φ nō. qđ pbat̄. qꝛ oē agens totale aut est vniuocū aut equiuocū. si vniuocū: tūc est eque pfectū sicut effect⁹ pduct⁹. si equiuocū tūc est pfectius. hoc pz. q̄a cā vniuoca hz vnū effectū pro termīo adeq̄to sue potētie. s̄ cā eq̄uoca est pfectior q̄ vniuoca. igit̄ cā eq̄uoca est pfectior suo effectu. s̄ accidēs nec est eq̄ pfectū cū substātia nec pfectius. igit̄ tc.

Secundo

Itē si causatū est pfecti⁹ simplicit cā. licet sit simplex. tñ s̄m itellectū pōt diuidi i duo in illud qđ eq̄uat̄ cāe eq̄uoce. ꝛ illud qđ excedit cām. pmū vocet̄ a ꝛ scđm b iste scđa effect⁹ est p̄cise effectus adequat⁹ sue cause. hoc supposito q̄ro a quo est b nō a cā eq̄uoca. qꝛ ille effect⁹ i a adequat̄ cause in virtute pductiua. igit̄ b. vel erit a nullo vel a seipō.

Tertio

Itē vbicūq3 ad pductōez eiusdē effect⁹ cōcurrūt cā vniuoca ꝛ eq̄uoca. cā eq̄uoca ē simpliciter pfectior. pbat̄. nā s̄z phm̄. ij. metaphisice. oportet totū ordinē accidentalē reducere in aliquā speciē p̄orē ꝛ pfectiorē ꝛ essentialē: vbi oēs cāe reducūtur ad pmā cām. s̄ ordo accidentalis q̄ est int̄ indiuidua eiusdez rōnis: int̄ q̄ ē generatio vniuoca reducit̄ ad cām eq̄uocā tanq̄ ad causam pfectiorē.

Quarto

Itē si forma cause eq̄uoce daret eē formalit̄ non posset dare esse pfectius seipā. igr̄ eodē mō si cā vniuoca daret esse: nō daret esse perfectius seipā

Scđa difficultas

Quantū ad scđam difficultatē dico. φ accidēs sepatū nō pōt corrūpere substātiā intātū φ si hic esset maximus calor p se nō pt destruere minimā ptē aque. et hoc qꝛ nō habz virtutē pducēdi substātiā. Contra. prius probatū est φ accidēs sepatū pōt pducere substātiā sicut cā ptialis. Itē alias pbatū fuit φ de⁹ est causa ptialis respectu cuiuslibz effect⁹ pducēdi aliquomō cōcurrēs imediate cū oī creatura ad pducendū oēm effectū sicut sol. et tō pbabilior p ista cōclusione ē φ nō min⁹ depēdet creatura q̄cunq3 in causando a deo q̄ a quacūq3 alia s̄ multe creature depēdēt ab alia in causando in tantū φ nō p̄nt in aliquē effectū: nisi cōcur-

rente alia cā imediate. Exēplū dē generante naturaliter ꝛ sole vel alio corpare celesti. igit̄ nulla creatura pōt in aliquē effectū deo nō coagēte imediate tanq̄ cā partiali ꝛ principali. Alia ratio de suspēsione actiōis causarū secūdarū pōt eñ calor approximari calefactibili ꝛ nā calefacere: qr deus suspēdit actōem caloris sicut pꝫ in camina ignis: ita vt suspensio non videt̄ aliud nisi deū nolle coagere cū illis causis scđis ad ꝓducendū effectū: ꝛ ꝑ istū moduꝫ pōt faciliter saluari illud miraculū in camino ignis sicut alibi hoc dcm̄ est. His suppositis faciliter pōt rn̄deri ad rōes Job. predictas tenenda q accidēs pōt esse cā partialis ꝓducēdi substātiā ꝛ corrūpendi simpliciter accidēs: dico tā separatū q̄ ꝯiunctū nō totalis cā. pꝫ dici tūc q oēs rōnes ꝓus facte ꝓbant q cā totalis sit ꝑfectio: suo effectu. qđ verū est gn̄aliter ꝫ cā partialis nō est perfectior sua effectu: nec eque ꝑfecta. pꝫ de obiecto respectu intellectionis intuitiue qn̄ obiectū est ꝑfectius ipa intellectāe: puta si albedo intelligat̄ intuitiue: tūc dico q accn̄s nā est cā totalis gn̄atōis ꝛ corruptiōis substātie sicut nec aliq̄ creatura: qr cuꝫ oī creatura ꝯcurrit de⁹ imediate vt ꝓus patuit. tn̄ accn̄s est cā partialis mō ꝓdicto: lꝫ h nō possit ꝓ statu isto demōstrari tn̄ pōt rōnabilit̄ ꝑsuaderi: qr ad p̄ntiā istoꝝ accidētiū sequunt̄ multi effect⁹ q̄ nec corrūpunt̄ nec ꝓducunt̄ in absentia illoꝝ accidētiū. ꝛ h nō pōt esse vt videt̄ nisi accn̄tia aliquā actiuitatē habeāt ad illos effect⁹ ꝓducēdos vl̄ corrūpendas. alit̄ eñ perit aīs via ad ꝓbandū aliq̄d esse cāin alteri⁹ sicut alibi dcm̄ est. Vn̄ si esset h materia informata forma ignis ꝛ alia informata forma aq̄ sine oībus accn̄tib⁹ hinc inde: tūc posset homo experiri certitudinaliter vtrū substātia possit gn̄are substantiā sine accidētib⁹. ꝛ si sic nā ponerent̄ accn̄tia tanq̄ cause ꝑtiales respectu illius gn̄atāis. si nō: tūc deberēt pam cause partiales ꝫ qr substātie nō sic manent de facto sine accn̄tib⁹: iō de isto p̄ncta nō pōt hō certificari: ꝫ remanet quasi ꝯclusio neutra.

Ad primū

Tūc ad rōnes rn̄dendo dico ad primā q aliq̄n cā equiuoca est ꝑfectior q̄ vniuoca ꝛ aliq̄n nā. Si dicas q cā illimitatior est ꝛ ꝑfectior falsum est. vl̄r accipiendo tn̄ ꝯcludendo gn̄aliter q quādo ad aliquē effectū ꝓducendum ꝯcurrūt due cause quaruꝫ vna est equoca ꝛ alia vniuoca q altera cā ꝯcurrēs est perfectior illo effectu: qr cā prima est ꝑfectior q̄ cā scđa: ꝫ nulla alia pꝛ gn̄aliter.

Ad scđm

Ad aliud de adequatāe dico q i effectu intelligi duo ꝫm modū intelligendi nostrū est falsum q talia duo in effectu nō sint et intelligere esse in rōne qđ nō est in re est falsū intelligere. qr siue effect⁹ sit diuisibilis siue indiuisibilis nā est dare aliq̄d in effectu qn̄ illud ꝓducatur ab eadeꝫ causa a qua aliud ꝓducit̄. tn̄ hoc posito falso q in effectu duo intelligūt̄ tūc qn̄ dicit q in a adeq̄t̄ illa causa. dico q aliq̄d adeq̄ri alicui pōt dupl̄r intelligi. Vna mā ꝫ ꝑfectiané. ꝛ sic qn̄q̄ effect⁹ est ꝑfectior cā ꝑtiali. in quo est a ꝛ b. ꝫm imaginatiané ꝓdictā a adeq̄tur cause ꝑtiali in ꝑfectiāe. qr a est ita ꝑfectū sicut illa causa ꝑtialis: ꝛ a cū b ē ꝑfecti⁹ illa cā ꝑtiali. Alia mā dicit̄ aliq̄d adeq̄ri alteri in potētia ꝛ vi ꝓductiua. ita q illud sit ꝑfectissimū: qđ pꝫ ꝓduci ab ea ꝯcurrēte quocūq̄ alio agente. ꝛ sic nec a nec b adeq̄tur illi cāe ꝑtiali. qr licꝫ a sit ita ꝑfectū in natura sicut causa illa ꝑtialis. tn̄ nā est ꝑfectissimū: qđ pōt produci a tali causa ꝑtiali. qr causa ꝑtialis pōt ꝓducere aliq̄d ꝑfectius sc3 licꝫ causa totalis nā.

Ad alia duo argumenta

Vn̄ argumētū de cālitate ꝛ actiuitate respectu effect⁹ ꝑfectioris vel imꝑfectōris i creatur nō ꝯcludit vl̄r cām esse ꝑfectiorē effectu. ꝛ rō est. q̄a nulla creatura est causa totalis respectu alicui⁹ effect⁹ ꝫ tm̄ ꝑtialis. qr in omī actiōe creature ꝯcurrit deus. ꝫ ex causalitate ꝛ actiuitate cause tatalis q̄ est totalis vel pōt eē totalis respectu cuiuslibet effect⁹ pōt argui cām esse ꝑfectiorē effectu. ꝛ sic solus deus est causa totalis: vel esse pōt causa totalis respectu cuiuslibet effect⁹. ideo sequit̄ q deus sit ꝑfectior omī effectu ꝓducto. aliter eñ periret omīs via ad probandū deū esse ens ꝑfectissimū. nā ꝑ oīs potentiaꝫ: puta ꝑ hoc q pōt esse causa ꝑtialis equiuoca vl̄is ꝛ totalis respectu effectuū: maxime respectu ꝑfectissimoꝝ. puta angeloꝝ: arguit̄ deū esse ens ꝑfectissimū. Nā aliter nō pꝫ probari deū esse ens ꝑfectissimū per causalitatē: nisi ꝑ hoc q est causa totalis oīm effectuuꝫ vel esse pōt.

R. Circa tertium articulum

Quantū ad articulū de trāsmutatione passiua istaꝝ accidentiū q̄tuꝫ ad motū lacalē dicūt aēs q accidētia separata possunt moueri localiter: sicut qn̄ sunt coniuncta

Nota tres difficultates

Sed est difficultas. primo vtrū possint trāsmutari ad quātitatē. Secūdo vtrū ad substātiā. ita q posset fieri de illis subiectuꝫ vel substātia. Tertio vtrū ad qualitatē.

Z. Rn̄sio ad primā difficultatem

Quātuꝫ ad primū est difficultas de rarefactione ꝛ cōdensatione illarū specierū: qr ad sensum pꝫ. qr raresiunt ꝛ cādensant̄. et dicitur hic q ille spēs possunt rarefieri ꝛ cōdensari. sed siue sit ibi rarefactio siue ꝯdensatio semꝑ quātitas ꝑor corrūpitur ꝛ noua generatur. et ita est ibi motus localis: qr sicut deus potest cōseruare quātitatē in esse ꝑmanēti sine subiecto. ita in fluxu et fieri. ꝛ tn̄ non sunt ibi aliq̄ mutationes sine subiecto nisi ad q̄titatē, q̄a oīa alia accidētia

sunt in quātitate subiectiue. et per cōsequens mutationes illorū accidentiū sunt subiectiue in quātitate. Cōtra istaz opinionē. q2 non est motus nisi vbi aliquid se hʒ aliter nūc ꝙ prius sed si quātitas precedēs corrūpitur ⁊ noua ꝓducitur: tūc nihil est ibi quod aliter se habeat nūc ꝙ prius. igitur nō potest hic esse perfecta ratio motus. Itē quādo aliquid de nouo producitur: ⁊ nō de potētia materie vere creatur sed quātitas de nouo producta est ⁊ nō de potētia materie. aut enī ibi esset materia deferēs eā quod manifestissime falsum est. Si dicas ꝙ quādo producitur aliqua quātitas sine materia sui se ⁊ sine omī habitudine ad quātitatem preexistentē: tunc non creatur. ⁊ sic nō est in proposito: quia quātitas de nouo producta dicit habitudinē ad quātitatē ꝑexistentē. Cōtra. quādo aliqua res que fuit puruz nihil. ita ꝙ nulla potētia materie ꝑexistat: tūc vere creatur. sic est in proposito de quātitate: et maxīe cū fiat a deo qui nō requirit aliquā potētiam materie in actione sua. Cōfirmatur. quia licet quātitas habeat habitudinē ad deuz creantē nihilominus vere creatur. cū igitur ista quātitas precedens sit sibi oīno extrinseca non obstante ꝙ dicat habitudinez ad eam nihilominus vere creatur. ideo potest dici tenēdo ꝓmā opinionē de quātitate ꝙ nō sit res distincta a substātia ⁊ qualitate ꝙ est rarefactio ⁊ condēsatio in illis speciebus. ⁊ hoc sine qualitate et quātitate absoluta de nouo adueniēte. ⁊ tunc fieret ꝑ istū modū ꝙ de denso fieret rarū ꝑ solā extensionem. ita ꝙ rarefieri ⁊ cōdensari nihil aliud est ꝙ aliquod corpꝰ ꝑ virtutē creatā aliquādo occupare maiorē locū: aliqñ minorē sine oī absoluto de nouo adueniente. ita ꝙ raritas nihil addit nisi extensionē alicuius corporis ⁊ coexistentiā pluribꝰ ꝑtibus loci ꝙ prius. ita ꝙ hoc nomen raritas vel cōceptus eius significat substantiā vel qualitatez principalr̃ sicut ꝑdictas: ⁊ cōnotat multas alias res vel ꝑtes loci: quibꝰ ꝑtes corporis rari coexistūt: et nullā aliā rem dicit. Densitas ecōuerso eandē substantiā ⁊ qualitatē significat principalr̃ ⁊ ꝯnotat coexistentiā earū ꝑtiū que prius coexistebāt pluribꝰ ꝑtibus loci: nūc coexistere paucioribus ꝑtibus loci. ita ꝙ prius tres ꝑtes forme corporis rari coexistebāt tribus partibus loci. nunc autē in denso ille tres partes eedez nūero coexistūt vni ꝑti loci. et hʒ totū pōt fieri ꝑ virtutē creatā ⁊ sine aliquo absoluto adueniente de nouo vel recedēte. vñ ꝓm istā viā quādo de raro fit densuz ille tres ꝑtes prius coexistentes tribus ꝑtibus loci nūc mouentr̃ localiter ꝑ cōdensatōem ad minorē locū ⁊ coexistūt tm̄ vni ꝑti eiusdē loci vel alterius: qñ aūt ecōtra de denso fit raruz tūc ille tres ꝑtes nūc prius coexistentes vni parti loci ꝑ rarefactōnem coexistūt tribus partibus loci. ⁊ sic mouentur localiter ad maiorē locuz. ⁊ isto mō pōt faciliter saluari ꝙ qlibet pars rari est rarior ⁊ densi dēsior: q2 in ꝓmo saluatr̃ ꝑ hoc ꝙ qlibꝫ pars coexistit maiori loco ꝙ prius. In scdo ꝑ hoc ꝙ quelibet coexistit minori loco ꝙ prius. Tenēdo tamē aliā opinionem de ꝙtitate ꝙ sit res distīcta a substātia ⁊ qlitate: tūc teneo duas ꝯclusiones Prima est ꝙ in rarefactōe ⁊ cōdensatiōe tota ꝙtitas precedēs corrūpitr̃ ⁊ alia de nouo generatur. Scda est ꝙ illa ꝙtitas ꝓducitur a solo deo ⁊ nō a creatura. Prima ꝯclusio ꝓbatur: q2 eodē mō se habēt rarefactio ⁊ cōdensatio quo ad ꝙtitatē in eucharistia sicut in substātia panis: ꝯ ibi est noua ꝙtitas lʒ precedēs maneat qñ de denso fit rarū: tūc tota illa ꝙtitas est in toto ⁊ pars in ꝑte. Tūc quero de subiecto imediato illius ꝙtitatis de nouo adueniētis quādo de denso fit rarū aut illud subiectū retinet ꝙtitatē ꝑcedētē qñ recipit nouā aut non. si sic tūc in eodē subiecto ꝓmo essent due ꝙtitates informatiue naturaliter qđ est impossibile. si nō: tūc aut illa ꝙtitas ꝑcedens trāsit ad aliud subiectū: ⁊ hʒ est impossibile ꝑ naturā: aut corrūpitr̃. ⁊ sic habetr̃ ꝓpositū. Si dicas ꝙ materia tota existēs sub ꝙtitate precedente nō recipit ꝙtitatē nouā: ꝯ vna ꝑs materie recipit nouā alia nō. Cōtra. ex hoc sequuntr̃ duo incōuenientia. vnū ꝙ nō quelibet pars rari est rara: q2 qñ de denso fit rarū nulla pars pōt fieri rara ꝓm istā viā nisi recipiat nouā ꝙtitatē: quia nō est rarior nisi quia eedē partes materie informantr̃ iā pluribus partibus ꝙtitatis ꝙ prius: ⁊ illis partibus pluribus ꝙtitatis partes materie rarefacte coexistūt: si ille partes q̄ nō recipiūt nouā ꝙtitatē nō informantr̃ nec coexistunt pluribus partibus ꝙ prius. ⁊ ꝑ ꝯñs non sunt rariores ꝙ prius. ⁊ sic nō qlibet pars rari est rara. Scdm incōueniēs est ꝙ illa pars substantie recipiens ꝙtitatē de nouo prius informatur ꝑ ꝙtitatem ⁊ sic aliqua pars forme substantialis naturaliter ꝑficeret materiam sine ꝙtitate. qđ est impossibile. vel si ꝓus informabatur ꝙtitate cū illa non corrumpatur per te. sequitur ꝙ in illa parte materie sunt due partes eque primo ꝙtitatis illius. qđ est impossibile. Ideo ꝙtum ad istam questionē teneo ꝙ tota ꝙtitas precedēs corrumpitr̃. ⁊ hec est opinio Ioh. ⁊ alia de nouo ꝓducitur. Scda conclusio ꝓbatur: scʒ ꝙ illa ꝙtitas producitur a solo deo: q2 omīs cā scda requirit passuz in qđ agat: q2 aliter creatura possꝫ creare sicut deꝰ

M Rn̄sio ad scd̄am difficultatem pro prima parte

est in scd̄o. hic aūt nō est aliq̄d passum. igitur rc. Quantū ad scd̄am difficultatē istius articuli. primo videndū est verū illa accn̄tia possint corrūpi ab aliquo agēte creato. Scd̄o an de illis pōt aliq̄ substātia generari. Quātū ad primā ptē dicit cōiter q̄ accidēs separatū ab oī subiecto nulla ꝟtute creata pt corrūpi: q̄ illa accn̄tia nō pn̄t corrūpi nisi p annihilatiōez: ꝭ nulla creatura pōt ānihilare sic nec creare. igr̄ rc. Aliť dico q̄ creatura pt annihilare lʒ nō creare. cuiꝰ rō ē: q̄ qn̄ aliq̄d agēs naturale eq̄liter ⁊ idifferēt se hʒ ad multa siue infinita eq̄lit ⁊ eque prio faciet oīa vel nullū. ꝭ agēs equalit ⁊ indifferent se habet ad oēs effectꝰ creabiles sub aliq̄ spē. puta infinita idiuidua sub specie hoīs. q̄a cū oīa creabilia sint purū nihil. nō plꝰ appropinquat vnū creabile agēti q̄ aliud. ⁊ p ꝯn̄s oīa talia equaliť respicit. igiť si pōt causare nō pōt assignari rō aliqua q̄re plus creabit vnū q̄ infinita. ⁊ p ꝯn̄s: q̄ creatura non pōt sił ⁊ semel creare infinita nō pōt aliquid creare. Agēs aūt volūtariū cuius volitio est cā tēaliter se hʒ: q̄ in volūtate sua est ꝓducere ⁊ nō ꝓducere. ꝭ sic nō est de annihilare: q̄ agēs naturale creatū respicit aliter vnū annihilabile q̄ aliud: eo q̄ q̄dlibet eoꝝ est in actu ⁊ vnū pt plꝰ approximari agenti naturali q̄ aliud. iō cōcedo q̄ creatura pt ānihilare lʒ nō creare. vnde mirabile esset si h̄ esset modicū frigus separatū: ⁊ approximareť sibi maximꝰ ignis q̄ ignis nō pōt illud frigus destruere. Si dicas q̄ creatura in oī actōe sua exigit materiā ⁊ subiectuz cōcurrens. Rn̄deo q̄ verū est in oī actōe sua ꝓductiua: ꝭ nō opʒ in oī actōne sua destructiua cuiusmōi est annihilatio. Si dicas q̄ agēs naturale nō p se intendit destructōem alicuiꝰ igitur p se intendit primo alicuius ꝓductiōem ⁊ scd̄ario corruptōem. igiť si pōt annihilare pōt creare. Itē in eucharistia ptʒ q̄ nō ꝓduciť nouus color nisi p inductionem coloris cōtrarij. Ad primū pōt dici q̄ falsum est loq̄ndo gn̄aliť Ad scd̄m pōt dici q̄ color vnꝰ pōt corrūpi per agēs creatū ⁊ annihilať mō predicto: ꝭ alius nō produciť p agens creatū: ꝭ imediate a deo causať: ⁊ tūc ibi deus supplet vicē agentis creati tanq̄ cā totalis in ꝓducendo: lʒ in corrumpendo sit tm̄ cā partialis cū creatura concurrens.

N Pro scd̄a parte

Quātū ad scd̄m videť mihi dicere probabilius q̄ ꝓprie loq̄ndo de illis speciebꝰ nō pōt aliq̄d generari nec virtute creata nec increata: q̄ illud diciť proprie generari qd̄ fit ex agente necessario exigente passum: ⁊ quia hic nō est materia nec aliquod passum. iō nullum agens creatū pōt aliquā substātiā ex illis speciebus generare: nec virtute ꝓpria nec virtute dei. sicut in scd̄o aliqualiter ꝓbatū est. Hoc ꝓbatur rōne: q̄ si ex illis posset gn̄ari aliq̄ substantia aut esset materia aut forma. non materia: q̄ est ꝓducibilis a solo deo. nō forma: quia ipa nō produciť naturaliter sine materia. nec cōpositū: q̄ materia a solo deo creatur. tamen deus de potētia sua absoluta pt ibi facere materiā sine forma ⁊ formā sine materia ⁊ totum cōpositū. ⁊ q̄ accidētia illa informāt illud cōpositū vel materiā sicut placet sibi. Quantuz ad mutatōem ꝭm qualitatē siue sit ꝭm intēsionē ⁊ remissionē siue iductio vel generatō vniꝰ q̄litatis ⁊ corruptio alteriꝰ ē diuersimode dicēdū: sicut sunt diuerse opiniones. Scd̄m enim vnā viā illarū ⁊ illā q̄ ponit q̄titatē realiť differre a substātia ⁊ qualitate. dico q̄ talia accidentia possint mutari ꝭm intensiōem ⁊ remissionez. ⁊ pōt vna q̄litas naturaliter corrūpi ⁊ alia gn̄ari. Cuius rō est. q̄ ibi est determinatū actiuū ⁊ passiuū approximatū. igiť ibi pōt esse actio: ac si esset ibi substātia. Sed tenēdo illā viā q̄ q̄titas nō distinguiť realr̄ a substantia ⁊ qualitate: tūc non pōt q̄litas noua generari nec pōt intēdi nisi p virtutē increatā. Cuiꝰ rō est: q̄ nihil est receptiuū actionis acquisitiue creature. Nō tenēdo q̄ creatura pōt annihilare: tūc pōt illa qualitas corrūpi ⁊ remitti p agens naturale ⁊ alia induci solū p creatiōem: nec videť hoc mirabile magis de q̄litate q̄ de substantia. ⁊ tn̄ multi dicūt q̄ forma substantialis nō pōt ꝓduci sub illis spēbus nisi a solo deo. ⁊ hoc q̄ ibi nō est aliqd̄ subiectū in qd̄ agens creatū possit agere.

Primum dubiuz

Contra ista sūt aliqua dubia. primo de hoc qd̄ diciť ꝭʒ opinionē p̄mā de q̄titate: vel scd̄am q̄ rarefactio nō est nisi ꝭm maiorē extensionē substātie rare siue p maiorē q̄titatē. Cōtra. tūc vnꝰ pugillus ignis non diceret rarior vno pugillo terre: q̄ vterq̄ hʒ equalē extensionē siue q̄titatē: q̄ q̄titatez vnius pugilli.

Scd̄m

Scd̄m est ꝭm primā opinionē rarefactio nō est nisi motus localis: q̄ non est maior extensio nisi q̄ partes coexistūt pluribꝰ partibꝰ loci q̄ ante hoc aūt nō est nisi p motuz localē. igiť rc.

Tertiū

Tertiū est verū rarefactio possit esse sine qualitate noua. ⁊ videť q̄ nō: q̄ ꝭʒ phm̄ raritas ⁊ dēsitas sunt qualitates. igitur rarefactio est mutatio ad qualitatē. vn̄ cōmentator. iiij. phisicoꝝ capl̄o de vacuo. dicit q̄ rarefactio est trāsmutatio a minori qualitate ad maiorē.

Quartū

Quartū quō rarefactio distinguitur ab augmentatōe: ⁊ ecōtra.

Quintū

Quintū est: q̄ videtur q̄ talia accidentia nō possint annihilari nec corrūpi p agens creatū: q̄ ipē instituit q̄ maneret corpus xp̄i sub illis q̄diu maneret actualiter. igiť si manet accidēs ⁊ parietur ibi

q̄titas nō manet ibi corpus xp̄i qđ videt̄ incō uenieñs. Itē tunc faceret ibi semꝑ nouū miraculū: q: in tali mutatōe corruptiua semꝑ ag̃co causaret aliq̄d qđ nō pōt fieri nisi a solo deo.

Ad primum

Ad primū illoꝝ dicit̄ ꝙ vnus pugillus ignis est maior vno pugillo terre: q: vnus pugillus terre pōt magis extendi manēs terra ꝙ vnus pugill⁹ ignis manēs ignis. Cōtra. si terra manēs pōt rarefieri ⁊ cōdensari. Eodē mō ignis manēs: q: sicut terra existens sub nō vltimo ⁊ summo gradu raritatis cōpetente nature sue pōt manēs terra rarefieri: ita ignis nō existēs ĩ supremo gradu raritatis q̄ sibi ex natura sua cōpetit pōt manere ⁊ rarefieri ⁊ eodē mō condensari: q: si vnū pōt sic ⁊ aliud. Sꝫ si accipiatur vnus pugillus terre manēs in gradu supremo raritatis q̄ sibi ex natura sua pōt cōpetere stāte natura terre, ⁊ eodē mō si acciperet pugillū ignis existentē simpliciter in gradu supremo sue nature cōpetenti. Tūc de illis est dubium vtrū de illis possit dici vnus rarior altero postꝙ habent equalē extensionē ⁊ vnū nō pt̄ plus rarefieri stante sua natura ꝙ aliud. Ideo dico ꝙ forma substantialis in ꝓposito non pōt denoīari a raritate ⁊ densitate supposito casu priori quot sunt gradus forme in vno pugillo terre tot sunt gradus forme in vno pugillo ignis ⁊ nō plus: q: vterqꝫ tantū extendit̄ ꝑ casum ꝙ tū pōt extēdi stante natura sua: Sꝫ illud qđ est raritatis cā ⁊ densitatis tanꝙ illud qđ primo denotat̄ rarius vel densius est materia illđ autē qđ efficit raritatē vel densitatem est forma substantialis informans materiā sic denoiantē densiorē vel rariorē ⁊ qualitas ꝓpria illius cōpositi. Primū pꝫ: q: qñ aliqua inter se comparant̄ sm densitatē ⁊ raritatē: ita ꝙ vnū dicatur rarius ⁊ aliud densius oportet ꝙ in illis sit aliq̄d eiusdē rōnis qđ existens sub vna forma habet maiorem extensionē ⁊ existens sub alia minorē. Exemplū in ꝓposito retento casu priori vnus pugillus terre est densior vno pugillo ignis ⁊ alius rarior: q: i terra est aliquid qđ existens sub forma terre habet minorem extensionē ⁊ occupat minus de loco. ⁊ illud existens sub forma ignis hꝫ maiorē extensionē: q: ex vno pugillo terre possunt generari centum vel mille ignes sm phm in de generatōne qđ nullo modo esset verū nisi esset aliquid in terra qđ existens sub forma terre haberet maiorē extensionē ⁊ locum. ⁊ idem existens sub forma ignis haberet maiorē extensionē modo predicto. Nihil aūt idē numero existens prius sub vna forma terre pōt existere sub forma ignis nisi materia terre sicut pꝫ de se inquirēti. igitur materia terre est illud qđ denoiat̄ densius ⁊ rarius: q: illa materia existens sub forma terre habet minorē extensionē: ⁊ existens sub forma ignis hꝫ maiorē extensionē ⁊ locū: ⁊ q: magis ⁊ minus extendit̄ in centuplo. io ignis in vno pugillo dicit̄ rarior ꝙ materia vni⁹ pugilli terre: q: illa materia existēs sub forma ignis hꝫ maiorē extensionē ⁊ locū; ⁊ eadē existēs sub forma terre hꝫ minorē extensionē ⁊ locū ad minus in cētuplo minorē. Et ex hꝰ pꝫ ꝙ ignis dicit̄ rarior terra. Si dicas ꝙ cā dēsitatis terre ⁊ raritat̄ ignis est: q: ptes terre ꝓpiqui⁹ iacēt ꝙ ptes ignis: ⁊ ptes ignis mag̃ distāt sic videt̄ dicere phs in p̄dicamēt. Cōtra. aut intelligis ꝙ ptes vni⁹ forme ꝓpiquius iacēt ꝙ alteri⁹: aut ptes q̄ntatis ponēdo q̄titatē distictā a substātia ⁊ q̄litate: aut ptes materie. nō p̄mū: q: sꝫ casū p̄us positū tot sunt ptes vni⁹ forme quot alteri⁹. Ex quo neutra pōt esse rarior sm naturā. igit̄ tāta est ꝓpinq̄tas inter ptes vni⁹ forme quāta alteri⁹ ⁊ tāta distātia silr: q: sic ptes vni⁹ forme puta ignis nō pñt plus distare per naturam: ita nec ptes forme terre: ⁊ sicut ptes forme ignis pñt ꝓpinqui⁹ iacere: q: p̄t manēs ignis condēsari: ita ptes forme terre pñt ꝓpinquius iacere ꝑ cōdensatōeꝫ. ⁊ hꝰ ponēdo ꝙ ista elementa possunt rarefieri ⁊ condensari manētia in spē ꝓpria. qđ tū reputo dubiū vel falsuꝫ. Nec scđo mō ꝓpter eandē rōnem: ⁊ q: silr partes q̄ntitat̄ nō pñt ꝓpiqui⁹ iacere ꝙ ꝙ vna pars ꝯtinuet̄ alteri ꝑ imediate. Sꝫ hꝰ mō indifferēter cōtinuāt̄ in igne ⁊ terra: igit̄ opꝫ ꝙ intelligat̄ de ptib⁹ materie: q: in dēso ꝓpinqui⁹ iacēt ⁊ ĩ raro mag̃ distant. ⁊ tūc habet̄ ꝓpositū mō superdicto. Si dicas ꝙ sicut ptes q̄ntitat̄ nō possunt ꝓpiqui⁹ iacere ꝙ ꝙ vna ꝯtinuet̄ alteri immediate: ita dicā de materia rara vel densa verū est ꝙ hue partes materie ꝯtinuate adinuicē nō pñt ꝓpinqui⁹ iacere. ⁊ sic nō est de duabus ptib⁹ q̄ntitat̄ inter quas est pars materie lꝫ forte ptes forme substātialis possint ꝓpiqui⁹ iacere sm scꝫ ꝙ forma substātialis ⁊ q̄litas ꝓpa ꝯsequēs talē formā sunt cause effectiue raritatis ⁊ dēsitat̄. qđ pꝫ: q: si ex terra gñetur ignis ⁊ approximet̄ ignis terre ꝙdiu in terra no inducit̄ calor ignis: nec forma: nunꝙ terra rarefit: nec econtra. si ex igne generatur terra: si in igne nō inducatur frigus terre: nec forma terre nunꝙ condensatur ignis. igitur agens extrinsecū non potest esse causa effectiua raritat̄ ⁊ densitatis: sꝫ tantū est cā cause. igit̄ oportet ꝙ cā efficiēs raritatis qñ ex terra fit ignis sit forma ignis ⁊ calor: ita ꝙ ille due sint cause ꝑtiales respectu illius raritatis. ⁊ tunc hoc potest poni duob⁹ modis. vno mō ꝙ q̄litates ĩ se sibi ꝓprie corrūpant̄ totaliter ⁊ post q̄litates

ignis successiue inducant in terra manēte terra. ꝛ tunc ꝙ sicut successiue ille qualitates inducunt ita materia terre rarefiat successiue ꝛ in fine quādo inducitur forma ignis: tunc illa forma inducta causat vltimū gradū ꝛ pfectuꝫ raritatis ꝛ gradus raritatis precedentes causantur a qualitate ignis puta calore. Alio modo potest poni ꝛ forte melius ꝙ qn̄ expellunt qualitates terre ꝛ inducūtur qualitates ignis semp manet materia eque densa sicut prius: ꝫ quādo inducitur vltima forma ignis: tunc illa forma cū qualitate ignis causat raritatem cōpetentē. igitur nunꝙ in eodē instanti: quia si sic motus localis esset in instāti: qꝛ illa rarefactio est quedā motus localis: sed in tpe imediate sequēte instās inductōis ignis causat raritas: sed illud tēpus ꝑpter sui breuitatē est impceptibile. Si dicas ꝙ incōueniens est ꝙ forma ignis recipiat in materia ita densa sicut materia terre. Rn̄deo ꝙ verū est ꝙ maneat diu naturaliter in tali materia: ꝫ ꝙ in generatōe sua ita recipiat in materia sua prima ita dēsa modo predicto nō est ꝑcōueniens. Iꝫ aūt dicatur ꝙ forma non semꝑ denoīatur a raritate: tn̄ aliqn̄ pōt forma extensa rarefieri sicut materia. ꝛ hoc dico de forma siue sit cōiuncta materie siue separata. Ex predictis pꝫ de raritate quō est dicendū ꝛc̄.

P
Ad scdm

Ad scdm dico ꝙ illa rarefactio est quedā spēs motus localis ꝛ condensatio: qꝛ nō est nisi motus de minori loco ad maiorē: vel ecōtra. Sed ad cōmentatorē qn̄ comparat augmentatōem ad diminutōem in qualitate ꝛ rarefactionē ꝛ cōdensatōem in q̄titate. Rn̄deo ꝙ in aliquo est silr̄ de vno ꝛ de alio: ꝛ in aliquo nō est silr̄. In hoc est silr̄: quia sicut in augmentatōe ꝛ diminutōe qualitatis dicitur aliquid magis vel minus calidū: sic per rarefactōem ꝛ cōdensatiōem dicitur aliqd magis extensum vel minus extensum. In alio est silr̄ qꝛ sicut in augmētatōe qualitatis nihil de nouo causatur ab extrinseco sicut in augmentatiōe aliorꝫ. eodē modo qn̄ de denso fit rarū nihil ꝑducitur de nouo ab extrīseco. ꝛ hec est intentio phi ꝛ cōmentatoris sicut alibi dcm̄ est. Sed in hoc est dissilr̄: qꝛ in augmentatōe qualitatis est motus ad formā absolutā nouā distinctā a subiecto in rarefactōe aūt nō acquiritur aliqua talis forma de nouo absoluta vel respectiua. hoc dico tenēdo primā opinionem de q̄titate: sed acquiritur tantū maior locus. Sed fm̄ cōem opinionē acquirit noua quātitas: qꝛ tota precedens corrūpitur.

Q
Ad tertium

Ad tertiū dico ꝙ qualitas accipitur vno modo ꝑ qualitate de genere qualitatis. Alio mō accipitur pro cōceptu cōnotatiuo q̄ predicatur denoīatiue de subiecto quō loquit phs de qualitate in predicamētis dicens ꝙ qualitas est fꝫ quā quales eē dicimur ꝛ denoīamur ita ꝙ oē denominās fm̄ eū siue sit res siue cōceptus pōt dici qualitas primo mō loquēdo de qualitate sicut pōt rarefactio esse sine qualitate ꝛ cōdensatio silr̄ per potentiā diuinā: sed nō ꝑ potentiam creatā: qꝛ sicut rarefactio naturaliter nō pōt esse nisi cōcurrente cā sua actiua: nunc autē qualitas inducta per agens extrinsecū concurrens cū substātiali forma inducta in eadeꝫ materia est cā raritatis ꝛ densitatis ꝛ ipm agens extrinsecū est tantū cā cause sicut prius probatū est. igitur creatura nō pōt aliquā materiā rarefacere nisi inducendo primā qualitatē. Sed accipiendo scd̄o modo sic nec virtus creata nec increata pōt rarefacere aliquā materiā sine qualitate: quia qn̄ de denso fit rarū deus non pōt facere q̄n denoietur magis extēsum ꝛ rarūꝫ qd̄ prius fuit densum: lꝫ nō sit hic aliqua qualitas de nouo ꝑducta: ꝫ tantū partes prius coexistētes paucioribus partibus loci nūc coexistūt pluribus ꝛ magis nunc extenditur sine omi accidente positiuo. ꝛ hoc ꝑ potentiā diuinā.

R
Ad quartum

Ad quartū dico ꝙ augmentatio proprie dicta q̄ est aiatorū distinguitur ab alijs motibus: qꝛ illa augmētatio includit mutatōem ꝛ motū ad substantiā: qꝛ tā partes materie ꝙ̄ forme nūc per augmentatōem acq̄runtur ꝛ prius nō fuerūt. ꝛ sic distinguitur a motu locali ꝛ rarefactōe: qꝛ neuter includit mutatōnem ad substantiā: qꝛ per neutrū acquirit aliqua pars substātie. ꝛ ꝑ idē distinguit ab alteratōe.

S
Ad quintū

Ad quintū dico ꝙ accidēs separatim pōt variari mō supradicto. ꝛ tūc qn̄ dicitur ꝙ tūc desinit ibi esse corpus xp̄i. Negatur: qꝛ xp̄s instituit ꝙ q̄diu manēt eadē accn̄tia q̄ fuerūt primo in hostia cōsecrata vel alia q̄ pn̄t naturalit̄ eadē substātiā panis pficere ꝙ q̄diu manēt tādiu manet ibi corpus xp̄i sub illis accn̄tibus. Sed substātia panis pōt ita manere et pfici nigredine sic̄ albedine: io nō obstante ꝙ hostia ab albedie ad nigredinē mutaret nihilominꝰ pōt ibi corpus xp̄i manere. Et qn̄ dicit ꝙ tūc deus semꝑ faceret nouū miraculū: cōcedo ꝯclusionē. Si dicas eadem volūtate antiq̄ creat rē ꝛ cōseruat. Rn̄deo. aut intelligis ꝑ volūtatē antiquā aliq̄d a pte dei: sic oia q̄ fiunt a deo ꝑ ātiquā volūtatē fiūt. ꝛ sic deꝰ nūꝙ̄ facit nouū miraculū: ꝫ q̄cq̄d facit ꝑ antiquā volūtatē a pte sui facit. si aūt ꝑ volūtatē ātiquā itelligis aliq̄d a pte dei ꝯnotādo tn̄ effectū ꝑductū de nouo sic pt̄ eē variatio i volūtate: qꝛ isto mō sic̄ effectꝰ ē nouꝰ: ita pt̄ dici volitio noua. ꝛ sic p̄t deꝰ ꝯtinue facere nouū miraculū: qꝛ ꝑducit

cōtinue forte effectū q̄ nō pōt ꝓduci nisi ab ipso solo. Ad argumēta ꝑncipalia ptʒ ex dictis q̄d sit dicendū. Questio. viij.

A
Questio VIII cōtinet duas. Prima est

Vtrū sine peniten

tia possit deleri pctm̄ mortale. videtur ꝙ sic: qꝛ ſm Augustinū caritas distiguit sola inter filios dei ⁊ ꝑditōis. ⁊ actꝰ diligendi deū pōt hr̄i sine penitētia. igitur ⁊c. Si dicat ꝙ actus caritatis post pctm̄ nō pōt haberi sine penitētia. Cōtra. diligere deū sup oīa pōt haberi sine penitētia. ⁊ sic diligere est actꝰ caritatꝭ. Ad oppositū est magr̄ in lr̄a ⁊ allegat Hieronimū dicētē. penitētia est scđa tabula post naufragiū. igit̄ nccīo requirit̄ ad deletōem peccati mortalis. Questio. ix.

B
Questio IX q̄ est octaue Secunda

Secundo vtrū cui

libet penitēti ꝑ sacramētū penitentie gratia ⁊ virtutes infundant̄. ꝓbat̄ ꝙ nō: qꝛ si sic aut infundunt̄ ꝑ pn̄iam tāꝙ ꝑ cām efficientē: aut tanꝙ ꝑ cām meritoriam.

Arguitur ꝑmo

Primo mō ꝓbat̄ ꝙ nō: qꝛ nō est aliq̄d sacramētū q̄d possit hr̄e efficaciā respectu gr̄e ⁊ virtutū. nec scđo mō: qꝛ meritū procedit ex gr̄a ⁊ caritate: igit̄ ꝑsupponit caritatē. igit̄ pn̄ia nō est cā meritoria respectu gr̄e.

Confirmat̄

Simr̄ si sic: tunc sacramētū penitētie nō hr̄et efficaciā nisi ꝑcipue rōne deuotōis ⁊ meriti. ⁊ sic sacramēta noue legis nō distinguerēt̄ a sacramētis veteris legis: nec in efficiēdo nec in significādo. q̄d ē cōtra oēs q̄ dicūt ꝙ hec est differētia: qꝛ sacramēta veteris legis nō efficiūt q̄d figurāt sacramēta aūt noue leg̅ efficiūt q̄d figurat̄.

Scđo

Scđo sic. si gr̄a infunda t̄: aut igit̄ eade gr̄a q̄ infūdit̄ in alijs: aut alia ⁊ alia nō eadē. nec eiuidē rōis qꝛ alius est effectꝰ gr̄e baptismalis: qꝛ remissio pene ⁊ culpe cuiuslibet. ⁊ alius est effectꝰ penitētialis gr̄e: scʒ deletio culpe nō pene. nec est alia: qꝛ cū gr̄a sit talis ꝙ reddit hoīem gratū đo. sequit̄ nccīo ꝙ altera supfluit nec vna reddit hoīem gratū deo. Preterea q̄d est priꝰ alio non infundit̄ ꝑ illud: ſ; penitētia est ꝑor caritate. qꝛ ſm magr̄m in lr̄a. penitētia timore ꝯcipitur ⁊ ip̄e dicit timore seruili. ⁊ ille excludit caritatē. igit̄ nō infūdit caritatē. Ad oppositū ē magr̄ i lr̄a ⁊ allegat Hieronimū dicentē. penitētia est scđa tabula post naufragiū: qꝛ si quis vestē innocētie in baptismo captam peccādo corrūpat penitētie remedio reparare pt̄.

Circa questiōes duos deducit articulos

Circa istas q̄stiones ꝑmo exponā terminos: scđo dicā ad q̄stionē.

C
Primus articulꝰ tria ꝯtinet mēbra
Primū mēbrum

Circa primū ꝑmo vidēdū est q̄d est pctm̄ mortale. scđo q̄d ē pn̄ia. tertio q̄d est pctm̄ deleri. Quātū ad primū dico ꝙ peccatū mortale nō hʒ q̄d rei: ſ; tm̄ q̄d nois: qꝛ nihil vnū reale dicit nec positiuū nec priuatiuū vel negatiuū. ſ; dicit multa nō habētia aliquā vnitatē nec ꝑ se nec ꝑ accidens. vnde pōt dici ꝙ ſm q̄d nois est aliquē cōmisisse aliquē actū vel omisisse ꝓpter quē obligatur ad penā eternā. Mi aūt nō dicit aliquid positiuū. patet: q̄a nō substantiā quia nulla substātia noua remanet in peccāte post actū peccati quā nō habuit prius. nec accidēs absolutū in aīa: qꝛ nec speciē nec passionē nec habitū: quia oīa ista possunt cessare ⁊ corrūpi remanente peccato: nec dicit priuatōem alicuius accidentis absoluti: qꝛ nec priuatōem gratie: qꝛ talis posset esse sine culpa. ptʒ in primo angelo ⁊ hoīe primo ante pctm̄: nec priuatōem iusticie originalis: q̄a talis stat cū caritate. ptʒ in paruulo baptisato q̄ nō est in pctō mortali: nec est priuatio alicuius actꝰ recti ⁊ cōueniētis: qꝛ talis pōt eē in carēte vsu rōnis: puta in furioso q̄ tunc non peccat. Nec pctm̄ mortale dicit aliquē respectū nō realē: qꝛ si diceret ille esset respectu pene future. q̄d nō est dicendū: qꝛ respectus realis req̄rit terminū realem: nec ratiōis: sicut dicit Iob. de pctō mortali. qꝛ nullꝰ talis est ponendꝰ: sicut ptʒ ꝑ argumēta facta. lib. ij. q. i. et ptʒ specialiter ꝑ exemplū istius doctoris i. iiij. vbi dicit ꝙ aliquis pōt offendere principē ⁊ eē inimicus esse nihil realiter remanente vel adueniēte in offendēte ⁊ offenso. ⁊ dicit̄ iste inimicus obligatꝰ ad penā ad quā ante offensaʒ nō obligabat̄ neutro etiā aliquid cōsiderante vl̄ volente nihilominus dicit̄ inimicus ⁊ obligatur ad penā: vt si vterqꝫ dormiat: tūc in neutro est actus intellectus vel volūtatis. nec ꝑ ꝯñs aliq̄s respectus rōnis quo dicit̄ inimicus obligari ad penā: qꝛ talis respectus ſm eos causatur ꝑ actū volūtatis ⁊ itellectus. Eodē modo pōt dici de pctō mortali ꝙ supposito ꝑ impossibile ꝙ deus aliq̄n nō intelligeret: ⁊ per ꝯñs nō esset tunc in deo aliquis respectus ratiōis ſm eos nec vellet: ſ; homo tunc pōt esse equaliter pctōr in pctō mortali ⁊ obligaret̄ ad penā eternā ꝑ pctō: ⁊ esset tūc inimicus sic̄ nunc q̄n semꝑ itelligit. igit̄ pctm̄ mortale nō est formaliter respectus rationis: qꝛ tūc aliq̄s nō eēt in pctō nisi q̄n ille respectus esset. q̄d falsum ē sicut ꝓbatuʒ est. ideo pctm̄ nihil aliud est nisi aliquē cōmisisse vel omisisse actū ꝓpter quem deus eū ordinauit ad penam eternā. Aliter tn̄ pōt deus ordinare.

D
Primum correlarium

Ex isto sequit̄ ꝙ ꝑ peccatū mortale nihil corrūpit̄ nec tollit̄ in aīa: qꝛ lʒ tunc peccans careat aliquo actu q̄ deberet sibi. inesse ⁊ ad quē obligat̄. tn̄ ille actꝰ nō corrūpit̄. qꝛ nō inest nec aliq̄d tollit̄ ab aīa: quia nō substātia nec accidēs certuʒ ē: qꝛ si sic aut hr̄ꝰ

nie: ꝛ ptꝫ ꝙ nõ opꝫ ꝙ aliq̃s precedat talẽ actũ nec aliq̃ passio: q2 nõ opꝫ ꝙ necessario p̃cedat illũ actũ nec spẽs aliq̃: q2 illa põt stare cuꝫ tali actu. Si dicat̃ ꝙ ꝑ petm̃ diminuit̃ inclinatio ad virtutẽ. Cõtra aliter sicut p̃us. q2 inclinatõ aut ẽ substãtia aut accñs. nõ substãtia: q2 nulla talis corrũpit̃ vl̃ minuit̃ ꝑ petm̃ s̃m oẽs. nec est accidẽs: q2 nõ habit⁹ nec actus s̃m oẽs nec spẽs nec potẽtia sl̃r. ptꝫ p̃ius. Si em̃ esset habitus vel naturaliter indiret⁹ vel ifusus vel acq̃situs. nõ p̃mo mõ: q2 nullus talis ibi ponitur scđo etiã mõ, nõ cõsequit̃. nec acq̃sit⁹: q2 talis acquirit̃ ex actib⁹ q̃ nõ necessario p̃cedũt actũ peti: s̃ possunt seq̃. Si dicat̃ ꝙ ꝑ tolẽ actũ est minus disposit⁹ ad actuꝫ virtutis q̃ ante: q2 ꝑ illũ actũ inclinat̃ ad oppositũ virtutis. Cõtra de⁹ põt suspẽdere actiuitatẽ illi⁹ act⁹ peti respectu g̃natõis habit⁹ ꝛ istũ actũ anhibilare: ꝛ tñ remanet ille petõr sicut p̃ius. Ex istis ptꝫ quõ de⁹ nõ peccaret q̃tũcunqꝫ faceret oẽꝫ actũ sicut cã totalis quẽ nũc facit cũ petõre sicut cã partialis: q2 petm̃ vt dcm̃ est nihil aliud dicit nisi aliquẽ actũ cõmissionis vel omissionis ad quẽ hõ obligat̃ ꝑpter cuius cõmissionẽ vel omissionẽ hõ obligat̃ ad penã eternã. de⁹ aũt ad nullũ actum põt obligari: ꝛ iõ eoipo ꝙ deus vult: h̃ est iustũ fieri. ꝛ est exemplũ ad h̃ ꝙ si esset aliq̃s superior respectu duoꝝ ꝛ preciperet vni facere aliq̃d ꝛ alteri nõ. vnus in nõ faciẽdo peccaret ꝛ alter nõ. q2 scđs nõ equaliter obligat̃ sicut p̃mus. obligatio g̃ facit aliquẽ petõrem vel nõ petõrem. vñ si deus causaret odiũ sui in volũtate alicuius sicut cã totalis (sicut nũc semꝑ causat sicut cã ꝑtialis) nũ̃ ꝙ talis peccaret nec deus: q2 ad nihil obligat̃ nec alius q2 actus ille nõ esset i ptãte sua. Ex istis ptꝫ tertio quõ possunt petã redire: cadeꝫ in nũero: nõ q2 illi actus preteriti redeãt ydem nũero: s̃ q2 actus q̃ obligãt aliqueꝫ ad penam eternã ante penitentiam destructa caritate ꝑ petm̃ illi actus p̃teriti vel alij cõmissi de nouo eiusdẽ spẽi cũ p̃mis vel alteri⁹ spẽi obligãt ad eandẽ penã numero ad quã p̃mi obligabant: q2 ad penã eternã in numero: ꝛ h̃ si ante lapsũ scđm penitẽs ꝓ p̃mo petõ nõ totaliter satisfecit: s̃ ꝑticulariter. si aũt totaliter satisfecit: tũc nõ dicit̃ illud petm̃ redire: s̃ scđm petm̃ ẽ grauius ꝑpter ingratitudinẽ q̃ fuisset si p̃us nõ peccasset. hec oĩa dico sine assertione. Circa scđm dico s̃m magr̃m ꝙ dicit̃ penitẽtia a puniẽdo: nõ tñ sunt idẽ penitere ꝛ punire: q2 aliquis punit petã alterius nõ tñ penitet. s̃ penitere est actus penitẽtis de cõmissis de seipso. Penitẽtia aũt multipliciter accipitur. vno modo eñ ꝓ actu penitẽtis. alio mõ ꝓ sacramento. Primo mõ accipit̃ multipliciter. vno mõ ꝓ pena quã sustinet penitens. alio mõ accipit̃ ꝓ actu effectiuo causatiuo talis penitẽtie. tertio mõ accipit̃ ꝓ actu quẽ q̃s volũtarie assumit ꝓ petõ cõmisso. Primus modus accipit̃ dupliciter vel pro aliquo interiori vel exteriori. primo mõ tristicia de petõ põt dici penitẽtia ꝛ cõtritio. scđo mõ aliq̃s act⁹ i parte sensitiua põt dici penitẽtia. Scđs modus p̃ncipalis capitur dupliciter. vno mõ ꝓ aliquo interiori effectiuo penitẽtie. alio mõ sp̃aliter ꝓ extrinseco effectiuo penitẽtie. Primo mõ displicentia de petõ cõmisso dicit̃ penitẽtia: q2 nata est in plurib⁹ causare tristiciã q̃ ẽ penitẽtia. scđo mõ ꝯfessio dicit̃ penitẽtia: q2 est causatiua verecũdie q̃ ẽ pena ꝛ ieiuniũ ꝛ hmõi. Tertio mõ accipiendo p̃ncipaliter põt satisfactio dici penitẽtia que volũtarie accipit̃ ꝓ petõ cõmisso. ꝛ h̃ siue illa sit pena siue nõ sit. põt eñ aliq̃s voluntarie assumere vt deũ diligat sup oĩa ꝓ satisfactiõe. ꝛ sic aliq̃d delectabile pt dici penitẽtia. ꝛ i istis est talis ordo: q2 p̃mo est actus detestandi peccatũ cõmissũ vel displicẽtia. scđo mõ sequit̃ ex illo actu tristicia. Tertio mõ ẽ acceptatio detestatõis siue volitõis tristicie cõsequentis. ꝛ sunt duo act⁹ detestatio ꝛ acceptatio ꝛ distincti: q2 possunt abinuicẽ separi: ꝛ post p̃mũ actũ vel scđm vel tertiũ ponẽdo ꝙ terti⁹ actus sit acceptatio pene ꝯñtis displicẽtiã vel detestatõem seq̃t̃ act⁹ puniẽdi exterior. ꝛ hic variatur s̃m diuersas regulas institutas. Penitẽtia scđo mõ principali accepta ꝓ sacramento scꝫ s̃m magr̃m videt̃ esse actus aliquis punitiuus interior vel exterior s̃m alios nõ est ita: s̃ sola absolutio sacerdotis penitẽtia q̃ ẽ sacramẽtũ. Sed q̃cquid sit dico ꝙ penitentia q̃ ẽ sacramentũ nõ habet q̃d rei: s̃ tantũ quid noĩs eius: ꝛ ideo q̃libet q̃ ponit̃ in eius diffinitõne exprimẽte q̃d noĩs eius põt dici ꝑs penitẽtie q̃ est sacramentũ. Nũc aũt penitẽtia sacramentũ sic diffinit̃ vel describitur ꝙ est absolutio hoĩs penitẽtis facta a sacerdote iurisdictionẽ habẽte sub certa forma verboꝝ cũ debita intẽtiõe ꝓlata ex institutione verboꝝ diuina efficaciter significantiũ absolutionẽ aĩe a peccato. ꝛ sic homo penitẽs ponit̃ i ista descriptione ꝛ multa alia. Circa tertiũ dico ꝙ peccatũ deleri nõ est aliquã rem absolutã vel relatiuã a petõre amoueri vl̃ separi: s̃ ẽ actũ cõmissũ vel omissũ ad penã nõ iputari. ꝛ h̃ siue illud cõtingat ꝑ solã trãsitõem tpis vt si de⁹ ordinaret ꝙ q̃cũqꝫ cõmisisset talẽ actũ si inueniret̃ i a tẽpore illũ actuꝫ cõmisisse esset ordinatus ad penã eternã: s̃ si nõ inueniret̃ illũ actum cõmisisse in h tpe seq̃ẽte a nõ essꝫ ordinatus ad

E Scđm

F Tertiũ

G Scđm mẽbrum principale

H Notandũ

I Tertiũ membrum

talem penã: sed ad vitã eternã. Tũc si inueni-
ret in vtroq; tpe illũ actum cõmisisse: tũc in ꝑa
tpe esset petõr ⁊ in b non. ⁊ ꝑ ꝯñs põt peĩm sic
deleri ꝑ solã trãsitõem tpis sine oi actu vel ha
bitu vel respectu nouo. ⁊ sic ille trãsiret de ꝯdi
ctorio in contradictoriũ ꝑ solã mutatõez tpis
⁊ nulla alia mutatõe facta in quocũq;. siue h̃
cõtingat per aliquẽ actum nouũ in petõre pro
pter quẽ deus ordinauit petm̃ illud nõ iputa-
ri ad penã eternã. sicut mõ de⁹ remittit de fcõ
peccatũ mortale siue cõtingat ꝑ actũ nouũ in
alio a peccatore ꝓpter quez de⁹ remittit illud
peccatũ sicut si remitteret nobis peccata ꝓpt
opa xpi. nõ tñ oz ꝙ sit aliquis nou⁹ act⁹ nec in
nec in peccatore nec in quocũq; alio: ad hoc ꝙ
peccatũ remittat. Istis visis dic ndũ est ad
qstiones ꝓpositas. ⁊ circa pmã q̃stionẽ. pmo
videndũ est de infusiõe gratie ⁊ expulsiõe cul-
pe quõ ista habẽt se int se. Scdo vtrũ ꝑ pe-
nitẽtiã deleat culpa et ifundat gratia cũ alijs
virtutib⁹. Tertio vtrũ ista gratia infusa sit ea-
dẽ cũ illis que infundũtur in alijs sacramẽtis.
Quarto ad questionẽ secũdã. Quĩto mouẽda
sunt aliqua dubia et soluẽda. Circa pmã q̃-
stionẽ est difficultas cõis. Utrũ expulsio vni⁹
cõtrarij sit prior inductiõe alteri⁹ cõtrarij. ⁊ h̃
loquẽdo ꝓprie. qr alit loquẽdũ est de illis q̃ op
ponãtur ꝓprie ⁊ ex natura rei: siue vtrũq; sit po
sitiuũ siue aliud sit priuatiuũ vel negatiuũ. ⁊
alit de hijs que nõ ꝓprie opponũt ex natura
rei. sed si opponitur: hoc erit solũ ꝑ aliquã cãz
extrinsecã instituentẽ. De pmo dico ꝙ expul-
sio vni⁹ cõtrarij est prior natura inductiõe alte
rius cõtrarij. licz aliq̃ dicãt ꝙ inductio vnius
sit prior ꝙ̃ expulsio alteri⁹ qõ sic ꝓbant. qr illud
est pri⁹ natura: qõ ab agẽte naturali pri⁹ inten
dit. h̃ inductio forme est hmõi ⁊ nõ expulsio al
teri⁹ nisi ꝑ accidẽs: sicut inducẽs albedinẽ nõ
intẽdit nigredinẽ expellere nisi ꝑ accidẽs. Sz
istud nõ valet. qr ꝯm ph̃m ⁊ cõmẽtatorẽ. v. me
taphisice ⁊. vij. illud est prior natura qõ põt eẽ
sine alio ⁊ aliud nõ sine illo. Exemplũ de sub-
stantia ⁊ accidẽte ꝯm ph̃m. vij. metaphisice. h̃
expulsio vni⁹ forme põt eẽ ꝑ potẽtiã diuinã et
etiã ꝑ naturã sine iductiõe alteri⁹ ⁊ nõ ecõtra
⁊ h̃ tenẽdo ꝙ de⁹ nõ põt facere cõtraria simul
esse in eodẽ ⁊c̃. Exemplũ. qr albedo pt expelli
ab aliquo subiecto. ⁊ tñ nõ oz ꝙ nigredo indu
catur: qr subiectũ est sic indifferẽs ad ista ꝯria
qr põt carere vtroq; etiã naturalit. ⁊ iõ nõ opz
ad expulsionez vni⁹ seq̃ iductionẽ alteri⁹. Si
dicas ꝙ ꝑ naturã nõ pt vna forma expelli nisi
inducat alia. qr generatio vni⁹ est corruptio al
teri⁹ ⁊c̃. Dico ꝙ assumptũ est falsum. qr expul-
sio ⁊ inductio sunt distincte mutatiões et de⁹

põt coagere cũ creatura ad expulsionẽ nõ coa
gẽdo nec ꝯcurrẽdo ad inductionẽ. ⁊ tũc natu
ra creata pt expellere vnã formã naturalr: nõ
obstãte ꝙ de⁹ ꝯcurrat secũ: h̃ nõ potest aliã in-
ducere: qr de⁹ nõ cõcurrit. ideo ꝑ naturã pt fie
ri corruptio sine generatiõe. h̃ illa ꝓpositio al
le gata corruptio vni⁹ ⁊c̃. Habet intelligi qñ
de⁹ cõcurrit equalit in oi actione creature: et
alit nõ est vera. pria rõ superi⁹ inducta ꝯcludit
oppositũ. qr h̃z ph̃z. ix. metaphisice. et. ij. poste-
riorũ illa q̃ sunt priora intẽtõe sunt posteriora
in executiõe. ⁊ iõ lz inductio forme pus intẽda
tur cũ h̃ tñ stat ꝙ sit posterior in effectu. pdcta
aũt sunt intelligẽda esse vera tenẽdo ꝙ de⁹ nõ
põt facere duo ꝯria esse in eodẽ subiecto: quia
tũc nec expulsio vni⁹ forme prior natura esset in
ductiõe alteri⁹. nec ecõuerso: qr tũc sicut expul
sio vni⁹ forme põt esse sine inductiõe alteri⁹ ita
ecõuerso inductio vni⁹ põt esse sine expulsiõe
alteri⁹: q: pñt esse sil ꝯm istã viã. ⁊ iõ ꝯm istam
opinionẽ neutra esset prior alia: h̃ h̃ videt irrati
onabile ⁊ includẽs ꝯdictiõem. Loq̃ndo aũt de
duob⁹ q̃ nõ ꝓprie opponunt formalit ⁊ intrin
sece: h̃ si opponunt solũ opponunt ꝑ cãm extri
secã quõ est de culpa ⁊ grã: qr nullũ absolutum
i vno repugnat formalit alicui absoluto i alio
h̃ si opponant solũ opponunt institutiõe diua
q̃ ordinauit ꝙ q̃cunq; esset in tali culpa essz in
dign⁹ vita eterna: ⁊ quicunq; hẽret grãm esset
dign⁹ vita eterna. ⁊ ꝑ ꝯñs ex institutiõe diuina
si gra ⁊ culpa essent in eodẽ ille esset dign⁹ vi-
ta eterna ⁊ nõ esset dign⁹ vita eterna q̃ est ma
nifesta ꝯdictio. De istis aũt ⁊ cõsilibus q̃ non
opponũt ex natura rei dico ꝙ nec expulsio vni
us est prior inductiõe alteri⁹ ⁊ ꝑ diuinã potẽtiaz
pnt esse sil ⁊ idifferent vnã sine alio. ⁊ ecõuerso
Primũ ptz: qr sic nulla est iter ea repugnãtia:
nisi ex istitutiõe diuina: h̃ de⁹ potuisset alit ordi
nasse. igit ⁊c̃. Scdm ptz q̃trã ad vnã partẽ: qr
deus põt infundere grãm sine expulsiõe: sicut
ptz in pmo angelo stati in quo nulla culpa p-
cessit infusionẽ grẽ ⁊ de pmo hoie ptz etiã ꝯm
aliquos q̃ dicũt eũ hũisse grãz añ lapsũ. Quã-
tũ ad scdam ptẽ pz: qr sicut instituit penã eter
nã alicui infligendã ꝓ ꝑ ctõ mortali sine infu-
sione alicuius positiui sicut prius ꝓbatũ est: ita
põt illã penã ⁊ obligatõez sibi remittere ⁊ oẽz
offensam sine infusione positiui. Confirmatur
qr de⁹ pt suspẽdere inflictõez illi⁹ pene ꝓ pctõ
vsq; ad tps vt manifestũ est. ⁊ hoc sine infusio
ne positiui. igit eadẽ rõne põt suspendere infli
ctionẽ illius pene imppetuũ absq; hoc ꝙ infũ
dat aliquam grãm. de facto tamen ⁊ regulari
ter prius est expulsio culpe ꝙ̃ infusio gratie:
quia de facto et regulariter non remittitur

R
Resño ad pmaz q̃ones pncipalẽ q̃ est scdo articulus q̃ncq; cõtinet pria les articulos

Z
Circa pmũ

culpa nisi infundatur grã:sed grã de facto fuit
infu'a sine expulsione culpe:ptz de angelis de
xp̃o de beata virgine ⁊ de primo homie ɓm ali
quos:sed istud nõ est ex natura rei ꝙ nõ expel
litur culpa sine infusione grẽ: qꝛ deus põt fa-
cere cõtrariũ. Circa scd̃m articulũ videndũ
vtrũ remittat culpa sine penitẽtia. Ad ɓ dico
ꝙ ꝑ penitẽtiã põt itelligi vel actus exterior in
parte sensitiua: vel interior loquẽdo de primo
actu. sic dico. primo ꝙ nullus actua vel pena q̃
cunq̃ʒ exterior necessario reqrit' vel sufficit ad
deletõem pcti ⁊ infusionẽ grẽ. Sed loq̃ndo de
actibus interiorib⁹ ⁊ etiã passionib⁹ puta dis
plicentia vel detestatione pcti vel de tristicia
cõsequẽte ⁊ de acceptatõe actus displicẽtie ⁊
tristicie ꝯñtis. Dico ꝙ nullũ istoꝝ sufficit i ge-
nerali ad deletõem pcti mortalis: qꝛ põt fieri
inordinate ⁊ sine circũstãtijs debitis: sed oĩa
predicta sunt hmõi. igit' ⁊c̃. Minor ptz: qꝛ ali-
quis põt detestari pctm̃ ⁊ tristari ꝓpter penã
tpalem vl' eternã solã ⁊ nõ ꝓpter deũ. ⁊ ꝑ ꝯñs
ille actus vel tristicia caret debito fine: qꝛ pfe-
cta caritas foris mittit timorẽ. Scd̃o dico ꝙ
nõ includit cõtradictõem pctm̃ remitti ⁊ gra
tiã infundi sine penitẽtia. ⁊ ꝑ ꝯñs sine aliquo
predictoꝝ. ɓ ptz: qꝛ deus põt grãm infundere
illi sine penitẽtia i quo nõ inuenit' aliq̃d repu
gnãs grẽ vl' glie. Sʒ in peccatore nihil inuenit'
repugnãs grẽ vel glie: qꝛ actus iã trãsit ⁊ ex il
lo actu nõ opʒ ꝙ aliq̃s hitus derelinquat' sicut
patuit supra. igit' ⁊c̃. Preterea nihil exñs i pec
catore est cã necessaria pene ꝓpter quã repu-
gnat sibi glia. ⁊ ɓ si infligere penã sit solã i vo
lũtate dei. igit' põt deus sibi illã penã remitte
te sine oi repugnãtia. Si dicis ꝙ deus nccrio
infliget penã: aliter esset deus iniustus. Cõtra
deus ꝓ aliquo tpe põt nõ infligere penã. ⁊ si il
la nõ repugnãt ꝓ aliquo tpe nec inꝑpetuũ re
pugnabũt: qꝛ lapsus tpis nõ facit repugnãtiã
ɓ illa q̃ repugnãt de se repugnant. Preterea ɓ
dato sequit' ꝙ deus nõ põt istũ pctõrem anni-
hilare vllo mõ: qꝛ si nõ peniteret nccrio opor-
teret si sit iustus: qꝛ infligeret sibi penã quam
nõ põt infligere si cũ annihilaret. ⁊ si peniteret
nõ põt eũ annihilare: qꝛ tũc necessario sibi da-
ret grãm. ⁊ ꝑ ꝯñs ɓm rectam rõnem daret sibi
gliam. ⁊ sic nunq̃ posset aliquẽ pctõrem anni-
hilare: qꝛ necessario ois pctõrẽ sub aliquo isto
rũ cõtradictorioꝝ: qꝛ vl' penitet vl' nõ penitet.
Tertio dico ꝙ de potentia ordinata põt deus
remittere culpã sine omi spãli penitẽtia exteri
or vel iterior. Et ɓ ꝓbatur: qꝛ possibile est ali
quẽ obliuisci se cõmisisse pctm̃: sic scʒ ꝙ habet
ignorantiã inuincibilẽ respectu illius. ⁊ ꝑ ꝯñs
illa ignorãtia nõ est imputabilis. iste tũc nõ te-

netur detestari illud pctm̃: sed nullus habens
vsum rõnis põt poni extra statũ salutis. igit' si
iste diligat deũ sup oĩa de⁹ de potẽtia ordiata
sibi ifundit grãm. igit' ⁊c̃. Si dicas ꝙ talis te-
netur penitere in gñali: puta si aliq̃d cõmisit
Rñdeo ꝙ tenet' penitere si sibi occurrat pctm̃
i gñali. ɓ si nõ occurrat sine negligẽtia sua nõ
videt' quin possit sibi remitti pctm̃: puta si co-
gitet intense de deo vel de quocũq̃ʒ alio ꝓpter
q̃d non põt conteri in generali nec in spãli. tñ
nõ obstãte hoc dico ꝙ existẽti in pctõ mortali
⁊ habẽti de tali pctõ vel nõ habẽti cõscientiã
ꝓpter ignorantiã imputabilẽ nõ põt remitti
illud pctm̃ de potentia dei ordinata sine actu
penitẽtie. ⁊ hoc qꝛ deus sic disposuit ꝙ nulli re
mitteret' culpa sine oi punitiõe. Quarto dico
ꝙ essentialius se hʒ ad remissionẽ culpe actus
detestandi peccatũ q̃ q̃cunq̃ʒ penitẽtia sine in
terior sine exterior. Cuius rõ est: qꝛ sicut pctm̃
sola volũtate committit': ita ille actus q̃ prius
⁊ essentialius est in ptãte volũtatis prius iter
oĩa actus ad deletõem peccati cõcurrit. hmõi
aũt est actua displicẽtie ⁊ nõ tristicia. Confir
mat': qꝛ deus põt suspẽdere causalitatẽ illius
actus respectus tristicie: ⁊ tũc ibi est displicẽ-
tia ⁊ detestatio sine aliqua tristicia cõsequẽte
⁊ in talis detestans tunc meret' remissionẽ cul
pe ⁊ infusionẽ grẽ. Ex istis ptz ꝙ tria ponunt'
q̃ dicunt' partes penitẽtie: scʒ cõtritio cõfessio
⁊ satisfactio quoꝝ primũ respõdet actibus ite
rioribus ⁊ alia duo actib⁹ exteriorib⁹. Circa
tertiũ articulũ vtrũ sit eadẽ grã q̃ infundit' in
penitẽtia ⁊ in alijs sacramẽtis ɓ dicit' ꝙ est a-
lia grã gratũ faciẽs ⁊ grã sacramẽtalis: qꝛ grẽ
sacramẽtales ordinant' ad reparatiõem defe-
ctuũ hoim q̃ ex predictis acciderunt ⁊ gratia
gratũ faciens ordinatur ad bene operandũ. si
militer alia est grã collata in vno sacramento
⁊ in alio. Sed ꝯ ista. grã sacramẽtalis est q̃dẽ
habitus ordinatus ad actũ. igit' non est diuer
sa nisi ꝓpter diuersitatẽ actuũ: sed nullus act⁹
est in recipiẽte sacramentũ q̃dcunq̃ʒ q̃n possit
esse in eo si nõ recipiat sacramẽtũ. ⁊ recipiens
põt percipere se habere oẽm actũ ante sacra-
mentũ quẽ ꝑcipit se habere post sacramentũ:
qꝛ oẽʒ actũ elicitũ tã ab habitib⁹ naturalibus
q̃ supnaturalibus põt se ꝑcipere habere ante
receptiõem sacramenti: quia deus nõ ligatur
sacramentis. igit' ⁊c̃. Si dicatur ꝙ actus eius
latet nos. Cõtra. sicut actus pfectissime virtu
tis nõ latet: ita nec act⁹ cuiuscũq̃ʒ alteri⁹ ꝟtutis
ɓ act⁹ caritatis q̃ ẽ pfectissima nõ latet nos. igr
⁊c̃. Preterea ꝯtra ɓ q̃d dicit ꝙ grã sacramẽta
lis ponitur ad reparandũ defectus aĩe ⁊ potẽ
tiarũ aĩe: quia quero an isti defectus sint solũ

AD Circa scdm

II Circa terrium

priuatões aut entia positiua. Si sint priuatio
nes aut priuatiões virtutũ naturaliũ aut sup‑
naturaliũ. ⁊ siue sic siue sic isti actus sufficient
reparant̃ p virtutes supnaturales. Si sint en‑
tia positiua discõuenientia aie ⁊ tollant̃: tunc
sequit̃ q̃ aia in quolibet sacramẽta pderet ali‑
qd accidẽs absolutũ qd videt̃ incõueniẽs. Si
militer taliter entia positiua discõuenientia op
ponunt̃ virtutib⁹. igit̃ sufficiẽter tollunt̃ p in‑
fusionẽ taliũ virtutũ. ⁊ p ɔ̃ñs ille virtutes re‑
parãt sufficiẽter tales defectus. Preterea hõ
in statu gratie nõ h̃z grãm pfectiorẽ q̃ habuis‑
set si stetisset in statu innocẽtie: s; tunc nõ ha‑
buisset nisi grãm gratũ facientẽ ⁊ alias virtu‑
tes: igit̃ nec modo. ⁊ p ɔ̃ñs illa grã sacramẽta
lis taliter supfluit. Preterea pctm̃ nihil reli
quit in aia expellendũ: s; tm̃ obligatõem ad pe
nã eternã: s; illa obligatio expellit̃ sufficienter
p grãm gratũ facientẽ ⁊ alias virtutes. igitur
grã sacramentalis supfluit. Preterea illud qd
sufficiẽter inclinat ad vnũ oppositorũ. expellit
reliquũ vel saltẽ nõ requirit̃ aliud ad expellen
dũ s; isti defect⁹ nõ sunt nisi pctã mortalia ⁊
grã gratũ faciẽs cũ alijs virtutib⁹ sufficienter
inclinat ad actus oppositos istis pctĩs igitur
sufficiẽter expellũt. ista igit̃ grã sacramẽtalis
supflua est. Preterea isti defectus nõ sunt nisi
defect⁹ morales peccatorũ ⁊ culpabiles quo
ad mores: ⁊ nõ quo ad naturã aliquã positiuã
s; oẽs tales defect⁹ sufficiẽter tollunt̃ ⁊ carrũ‑
punt̃ p grãm gratũ faciẽtẽ ⁊ alias ṽtutes istõ
faciẽtes. igit̃ ⁊c̃. Preterea isti defect⁹ nõ sunt
nisi pctã mortalia. igi⁹ si grẽ ponunt̃ ad repa‑
randũ istos defect⁹ tot erũt grẽ distincte quot
erũt pctã mortalia: qd videt̃ absurdum. Uel si
dicas q̃ vna grã sacramẽtalis sufficit ad repa
randũ oẽs istos defect⁹ eadem rõne dicã ego q̃
vna grã gratũ faciẽs sufficit ad reparãdũ oẽs
huiõi defect⁹. igit̃ supflue ponũt̃ oẽs tales grẽ
Ideo dico q̃ duplex est grã: vna est q̃litas absa‑
luta informãs aĩam. alia est grã gratuita dei vo
luntas. Prima mõ loq̃ndo de grã dico q̃ eadez est
grã gratũ faciẽs ⁊ grã virtutũ ⁊ grã sacramen
talis. h̃ p; q2 pluralitas nõ est ponẽda sine ne
cessitate: sed omnia possunt saluari eque bene
ponendo vnam gratiam sicut ponendo plu‑
res. igit̃ est tm̃ ponenda vna ⁊ maxime ex quo
nõ est ad h̃ auctas nec rõ nec expiẽtia. Assum
ptũ p;: q2 oĩs grã ponit̃ vl' vt reddat hoiem di
gnũ vita eterna vel ad meritorie operandũ vl'
ad tollẽdũ defect⁹ inclinãtes ad pctm̃ ⁊ retra
hẽtes hoiem a bonis: s; oĩa ista saluant̃ p vnaz
gratiã cũ alijs virtutibus. igitur ⁊c̃. Primum
patet vt prius sola caritas distinguit inter fi‑
lios regni ⁊ perditiõis. Scd̃o p; quia caritas
cũ alijs virtutibus sufficit ad meritorie operã
dũ: puta cũ fide spe ⁊c̃. l; enĩ caritas nõ suffici
at ad credendũ ⁊ sperandũ: q2 isti actus sũt in
intellectu. tñ si sint aliq̃ virtutes in intellectu
inclinãtes. tũc ad istos actus sufficit caritas
cũ alijs virtutibus ad meritorie operandum.
Tertiũ p;: q2 isti defectus vel sunt ignorãtia
in intellectu vl' malicia in volũtate vl' defect⁹
in potẽtijs executiuis. s; ignorãtia in itellectu
sufficiẽter tollit̃ p fidẽ ⁊ alios habitus intelle
ctuales. malicia in voluntate tollit̃ p caritatẽ
defectus in potẽtijs executiuis tollit̃ sufficiẽ‑
ter p alias virtutes ⁊ q̃litates inclinãtes. Se
cũdo dico ad istũ articulũ q̃ grã virtutũ nõ di
stinguit̃ realiter a grã gratũ faciẽte: q2 caritas
nõ distiguit̃ realiter a grã gratũ faciẽte. s; grã
virtutũ est caritas. igit̃ ⁊c̃. Maior p;. q2 si di
stinguerẽt̃ realiter tũc grã pãt esse sine carita
te: q2 si sunt res distincte passũt separari ab in‑
uicẽ. ⁊ sic aliq̃s esset gratus deo sine caritate ⁊
p ɔ̃ñs acceptus deo ⁊ nõ acceptus deo. Pre‑
terea s̃m eos q̃ ponũt grãm differre a caritate
grã est subiectiue in essentia aie ⁊ ex ea fluunt
caritas ⁊ alie virtutes. s; s̃m cũ alibi intellect⁹
est prior volũtate. ⁊ p ɔ̃ñs essentia aie est prior
volũtate. igit̃ põt grã esse in essentia aie absq̃
hoc q̃ caritas sit i volũtate. Preterea si gratia
sit cã respectu caritatis videt̃ maxime esse cã
effectiua: s; deus põt suspẽdere oẽm actionem
cause scd̃e. igit̃ pãt suspẽdere actionẽ grẽ qua
ab ea fluit caritas. ⁊ p ɔ̃ñs grã pãt esse sine ca
ritate. Ideo dico q̃ grã ⁊ caritas sunt oĩno ee‑
dẽ realiter: s; solũ distinguunt̃ sicut noĩa vel cõ
ceptus cannotatiui. Loq̃ndo aũt de grã scd̃o
mõ scz de gratuita dei volũtate q̃ coexistit sa‑
cramẽtis ex pactõe diuina aliq̃d efficit in aĩa
sic dico q̃ grã sacramẽtalis differt a grã virtu
tũ: q2 aliq̃s effect⁹ correspõdet grẽ sacramẽta‑
li h̃ est volũtati diuine respectu recipiẽtis sa‑
cramẽtũ q̃ nõ cõuenit caritati s̃m se. naz talis
grã coexistẽs in sacramẽto liberat recipientẽ
ab oĩ culpa ⁊ pena simpliciter: ⁊ tñ h̃ nõ opa‑
ret fieri p grãm informãtẽ. Exẽplũ est ad hoc.
q̃ eadẽ grã cõfertur i baptismo fluminis ⁊ fla‑
minis. ⁊ tñ aliquẽ effectũ h̃z baptismus flumi
nis quẽ nõ h̃z baptismus flaminis: q2 in primo
absoluit̃ baptisatus ab oĩ pena tpali ⁊ eterna
nõ aũt in scd̃o. Si dicas q̃ baptisatus baptis
mo flaminis absoluit̃ ab oĩ pena eterna ⁊ tpa
li sicut in baptismo fluminis: q2 sancti dicunt
q̃ idẽ facit baptismus flaminis qñ nõ põt fie‑
ri baptism⁹ fluminis. Cõtra. tũc baptisat⁹ ba‑
ptismo fluminis esset peior q̃ nõ baptisat⁹. q2
baptism⁹ fluminis nõ dissoluit a pena tpali in
adulto. ⁊ si baptisatus baptismo fluminis se‑

Nota

eisset vnū pctm̄ tm̄ ⁊ baptisat⁹ baptismo flaminis multa pumus q̄ hꝫ fluminis baptismuꝫ absoluit̄ a culpa s̄ nō a pena tpali si sit adult⁹ s̄ scđs absoluit̄ ab oi pena. igit̄ essꝫ peioris cōditionis. sic igit̄ ptꝫ quō grā virtutū est aliquo mō diuersa. Quantū ad scđam questionē dicit Jo. in. iiij. xiiij. dis. de penitentia. ꝙ quāuis p contritōem possit deleri pctm̄ ⁊ grā cōferri. tn̄ si aliq̄s cū debita intētōe recipiat sacramētū penitētie sine oi motu bono vel cōtritione virtute sacramēti penitētie sibi remittit̄ culpa ⁊ infundit̄ grā. ⁊ h̄ est maioris misericordie. s. duplicē viā instituere ꝑ quā iustificat̄ pctōr ꝙ ipm ad vnā coartare. Unde sicut adultus primā grām delentem pctm̄ originale pōt hr̄e duplici via scꝫ ex bono motu disponēte ad illam de cōgruo: sicut ptꝫ in baptismo flaminis vbi infundit̄ grā sine baptismo fluminis ⁊ etiā ex susceptōe baptismi. ita in ꝓposito adultus pōt primā grām delentē pctm̄ actuale dupliciter ꝓmereri. scꝫ ꝑ vnū motū disponentē ad illā de cōgruo ⁊ ꝑ voluntariā susceptōem sacramēti penitētie sine oi bono motu. ⁊ sicut ad deletionem pcti originalis preter cōtritōem requiritur aliquis motus meritorius de cōgruo ⁊ ad deletiōem illius pcti p baptismū fluminis nō reqrit̄ nisi volūtaria susceptio baptismi sine fictiōe ⁊ sine actu vl̄ volūtate pcti mortalis: ita i ꝓposito ad deletiōem pcti actualis nō solū atritus vsq ad certū gradum in adulto recipit gratiā: s̄ nō habēs talē actū: habēs tn̄ volūtatē suscipiēdi sacramētuꝫ penitētie sine oi obice pcti mortalis actualiter inherentis recipit grām nō ex merito s̄ ex pacto diuino si nullum obicē ponat. Hec cōclusio ꝓbat̄. qr si nō: tunc sequeret̄ ꝙ p sacramentū penitētie nunꝙ deleret̄ pctm̄ si esset prius necessariū deleri p cōtritionē ⁊ attritiōez. si nō: tūc sacramētū penitētie nūꝙ esset scđa tabula post naufragiū: qr nunꝙ liberaret a periculo submersiōis. Preterea dicit xp̄s Joh. iij. ⁊ Matthei. xxvi. quorū pctā remiseritis remittūt̄ eis. igit̄ ⁊c. Cōtra. quāuis deus de potentia sua absoluta pōt iustificare impiū sine oi motu bono volūtatis ⁊ sine cōtritione vel attritione de pctīs. tn̄ nō videt̄ h̄ esse de intentōe sctōꝝ. Dicit em̄ Augl. s̄m ꝙ magr̄ allegat libro sententiarū. ⁊ ipsemet dicit idē distīctōe. xiiij. ⁊ xv. ꝙ penitētia ē virtus vel grā q̄ cōmissa mala cū emēdatōis proposito plāgimus ⁊ odimus ⁊ plāgenda vlterius cōmittere nolumus. ⁊ loquit̄ de penitētia necessaria ad salutē. Preterea descriptio penitētie quā ponit iste doctor videt̄ esse ad oppositū. Dicit em̄ ꝙ penitētia ē absolutio hoīs penitēt̄ ⁊c. ⁊ illđ nō pōt eē sine actu penitētis ⁊

Rn̄sio ad scđaꝫ qonem q̄ est qrt⁹ articul⁹ gnalis

Primū argumētum scoti

Secundū

Cōtra dicta

impugnatur Scotus.

penitētie. g̃ ⁊c. Preterea q̄ ratione requirit̄ intentio baptismi in adulto ⁊ dolor de pctīs sicut prius dcm̄ est eadē rōne in sacramēto penitētie. Preterea sunt tres partes penitentie s̄m oēs: puta cōtritio cōfessio ⁊ satisfactio. igr̄ sine cōtritōe nō delet̄ pctm̄: nec sine ꝓposito cōfitendi nec satisfaciendi habita oportunitate: ita nec cōfessio sine cōtritōe ⁊ satisfactōne. Preterea silitudo quaꝫ adducit de baptismo nō valet. s. qr in baptismo requirit̄ bon⁹ mot⁹ mētis precedens deletōem pcti in ꝓposito. h̄ silitudo videt̄ ad oppositū esse: qr in baptismo adulti non pōt pctm̄ deleri sine oi bono motu volūtatis: sicut ptꝫ ꝑ magrm̄ libro. iiij. dis. xvi. caplo. v. ⁊ disti. xli. c. ij. vbi dicit. Ois q̄ sue volūtatis arbiter est cōstitutus cū accedit ad sacramenta fideliū nisi peniteat eū veteris vite nō pōt nouā inchoare vitā: ab hac penitentia cū baptisant̄ soli pueri īmunes sunt. ⁊ addit ad h̄ multas auctoritates. Et iō dico sine omi preiudicio alioꝝ ꝙ per nullū sacramētū pōt remitti pctm̄ mortale sine oi cōtritōe in generali vl̄ in speciali. ⁊ h̄ dico de eo q̄ pōt vti libero arbitrio: scꝫ q̄ hꝫ legitimā etateꝫ ⁊ non habet ignorantiā inuincibilē. s̄ si alterū istoꝝ infuerit excusat̄. ptꝫ in paruulo ⁊ in fatuo: lꝫ cū paruulus possit liberari ab originali sine actu ꝓprie volūtatis: qr caret vsu liberi arbitrij: tn̄ nō remittit̄ pctm̄ sine oi motu sui vel alteri⁹. adulto aūt q̄ habet vsum liberi arbitrij nō remittitur sine motu bono ꝓprie volūtatis. Ad argumēta Job. cū dicit ꝙ tūc nō ligarēt nec soluerēt sacerdotes aliquē. Rn̄deo hꝫ magrm̄ ꝙ sacerdotes ligāt ⁊ soluūt: qr ostendūt hoies esse ligatos ⁊ solutos. Itē ibidē s̄m eū distinctione. xviij. ligāt dū satisfactōem penitētib⁹ imponūt. soluūt cū de ea aliq̄d diminuūt. ⁊ sic p sacramētū penitētie ꝓut distinguit̄ cōtra motū bonū recipiētis sacramētū nō dimittit̄ peccatū lꝫ maior grā cōferat̄ in cōfessione ⁊ aliq̄d de pena tpali dimittat̄ ꝙ si ista fierēt p solam cordis cōtritōem. Ad aliud dico ꝙ s̄m Hieronimū ⁊ alios sctōs loq̄ntes de ista materia ꝙ penitētia est scđa tabula ⁊ actus penitētis est cōtritio ⁊ cōfessio. nō tn̄ sine penitentie sacramēto saltē in ꝓposito. Ad auctoritates ptꝫ qnō pn̄t saluari p magrm̄ in lr̄a. disti. xviij. Ad aliud de baptismo ptꝫ ꝙ est ad oppositū: qr sicut pctm̄ originale non delet̄ in adulto sine oi actu volūtatis: ita nec pctm̄ actuale delet̄ sine actu volūtatis: nec p sacramētum eucharistie remittit̄ pctm̄: imo opꝫ ꝙ ante susceptōeꝫ sit extra pctm̄. Silr̄ cōfirmatio formaliter nō cōfert grām sine bono motu mētis in adulto. Sed circa predicta sunt multa dubia. primū

Ad primū scoti

Ad scđm

Quinti articuli primū dubiū

est: q: videt̃ ꝙ peccatũ mortale sit priuatio ali cuiꝰ positiui. Tũ q: s̃m sctõs loquẽtes de ista materia peccatũ est p̃uatio boni. tũ q: peccatũ est morbus sp̃ũalis aie. tũ q: peccatũ est viciũ aie. tũ q: p peccatũ aia spoliat̃ bonis naturalibꝰ ⁊ p̃uat̃ gratuitis.

Secundũ

Scd̃m est. q: videt̃ ꝙ peccatũ dicat aliquẽ respectũ rõis. q̃a obligatio ad penã eternã: aut ẽ aliq̃d aut nihil: nõ nihil, certũ est. igit̃ est aliq̃d. aut igit̃ aliq̃d reale aut rõnis: nõ reale certũ est. igit̃ rõis.

Tertiũ

Tertiũ est de diffinitõe penitẽtie. q: nõ videtur ꝙ sacramẽtũ penitẽtie sit absolutio sacramẽtalis. q: s̃m magistrũ ⁊ sctõs tres sunt p̃tes penitẽtie. cõtritio. cõfessio. ⁊ satisfactio. et ista non ꝯtinẽtur sub penitẽtia sacramẽtali. Preterea. sine penitẽtia nõ põt deleri peccatũ: ⁊ sine absolutione põt. igit̃ ⁊c̃.

Quartũ

Quartũ est de remissione culpe per penitẽtiã: quis illoꝝ actuũ scʒ detestãdi: dolendi ⁊c̃. se habeat ẽẽntialius ad remissionẽ culpe: ⁊ quis illoꝝ actuũ sit p̃or. vtrũ sit aliquis actꝰ ante actũ detestãdi. q: videt̃ ꝙ velle vindicare sit actꝰ prior: et quis ẽ iste actꝰ detestãdi: ⁊ vtrũ actus detestãdi oi altero circũscripto de potẽtia dei ordinata sit sufficiẽs ad remissionẽ culpe tanꝙ meritũ de congruo.

Quintũ

Quintũ est. vtrũ peccata dimissa p penitẽtiã redeãt in recidiuãte.

Sextũ

Sextum vtrũ bona mortificata p peccata redeãt per penitentiã.

Septimũ

Septimũ an aliq̃d peccatũ post istã vitã dimittat̃.

Octauũ

Octauũ est de infusiõe gratie. vtrũ sit alia mutatio ab expulsione culpe.

Nonũ.

Nonũ est. vtrum gratia infusa sit alia a gratia gratũ faciẽte a virtutibus. ⁊ videtur ꝙ sic. q̃a sacramẽta sunt medicine cõtra morbos. igitur non dãtur nisi in remediũ alicuius morbi spiritualis. sed virtutes possunt esse sine eis.

R
Ad primũ dubiũ

Ad primũ istoꝝ dico. ꝙ peccatũ mortale non est aliquid positiuũ reale nec ens ratiõis. tamẽ s̃m suũ quid nominis includit multa positiua. q̃a actum ⁊ potentiã ⁊ penã futurã: quia aliquẽ peccare mortaliter nõ est aliud nisi facere aliquẽ actum vel omittere ꝓpter quẽ ordinatur ad penam eternã. ⁊ ideo dicitur peccatũ morbus: vulnus: egritudo. quia sicut ex istis sequitur dolor in corpore. sic ex peccato cõmisso sequitur tristitia in mente: vel eterna si nõ peniteat: vel tẽporalis si peniteat. Per hoc ad auctoritatẽ. Ad primã dico. ꝙ peccatũ non est priuatio alicuius boni inherentis actualiter. vel quod aliquando infuit: sed est priuatio boni futuri quod deberet inesse si nõ peccasset: sicut causa demeritoria ad modũ quo aliquis inabilitatur ad beneficiũ ecclesiasticum ꝓpter aliquẽ actum quo priuatur illo beneficio futuro. Ad aliã dico ꝙ loquitur de peccato p̃mi parẽtis ꝓpter q̃d ipse pro oĩbus suis posteris vulneratꝰ est in naturalibꝰ spoliatꝰ gratuitis. q: ipse s̃m aliquos accepit gratiã gratũ faciẽtẽ ⁊ multas pfectiões naturales ⁊ corporales sic bonã cõplexionẽ: s̃ p peccatũ suũ tanꝙ p demeritoriã causam meruit spoliari gratuitis ⁊ vulnerari in naturalibꝰ p hoc ꝙ corpus suũ expositũ fuit causis naturalibꝰ: vt in illud agerẽt ⁊ bonã dispositionẽ minuerẽt.

S
Ad scd̃m

Ad scd̃m dubiũ dico. ꝙ peccatũ nec est ens reale nec rõnis: s̃ sicut alias dictũ est de bono vero ⁊ aliis ꝯceptibꝰ cõnotatiuis ꝙ habẽt tm̃ q̃d nominis ⁊ nõ q̃d rei nec rõnis. q: talia nõ significãt tm̃ vnã rẽ s̃ significãt multa. vnũ in recto ⁊ aliud in obliquo. ⁊ iõ de talibꝰ in abstracto sumptis nihil vnũ reale p̃dicatur. Eodẽ mõ est de cõceptibus negatiuis: sicut de p̃uatõe ⁊ negatione. q: nõ dicũt rẽ vnã nec aliq̃s res: ita ꝙ sint simul ille res. s̃ p̃uatio iportat totũ istud visionẽ in oculo nõ esse ⁊ necessario significat plures res: quarũ vna nõ est alia. ⁊ iõ nihil vere p̃dicat̃ de negatõe vel p̃uatione in abstracto: s̃ solũ in cõcreto ⁊ vnũ in recto ⁊ aliud in obliquo. ita dico de pctõ ꝙ nõ dicit aliquã vnã rẽ realẽ vel rõnis: sed significat et iportat totũ istud. actũ p̃tentũ ꝯmissũ vel omissũ ad quẽ aliq̃s obligat̃: ꝓpter quẽ talis ordinat̃ ad penã eternã. Et iõ q̃n querit̃ quid est peccatũ. dicendũ est ꝙ nõ habet q̃d rei: s̃ tm̃ q̃d nois. iõ nõ debet cõcedi ꝙ est ens reale nec rõnis: s̃ bñ in diffinitiõe eius exprimẽte q̃d nois ponũtur multa realia. ⁊ iõ sic põt concedi ꝙ nõ est ens q: nõ est aliqua res vna p̃cise nec multe res sil̃ s̃ est vnũ nomẽ vel cõceptus significãs vel importãs plures res. potest etiã dici nihil. q: oẽ positiuũ q̃d est in peccato põt poni p deũ: sic p causã totalẽ in volũtate hoĩs. ⁊ tñ nõ dicit̃ peccatũ. q: nec ex p̃te dei nec ex p̃te hoĩs. quia nunꝙ dicit̃ hõ peccator ꝓpter aliquẽ actũ nisi habeat respectu illius actiuitatẽ. s̃ si deꝰ sit causa totalis actus: tũc hõ nõ habet actiuitatẽ aliquã respectu illius. igit̃ ⁊c̃. Nec deꝰ peccare dicit̃ ꝓpter istũ actũ. q: nullus dicit̃ peccare nisi q̃ facit aliq̃d ad cuiꝰ oppositũ obligatur. vel q: nõ facit illud ad q̃d obligat̃. deꝰ aũt ad nihil faciendũ vel nõ faciẽdũ obligat̃. igit̃ ⁊c̃. Et iõ pctm̃ nihil dicit̃. q: oẽ positiuũ in eo põt causari sine oĩ pctõ. ⁊ sil̃r põt aliquẽ deus obligare ad penã eternã sine oĩ pctõ.

T
Ad tertium

Ad tertiũ dubiũ dico. ꝙ ille nõ sunt p̃tes penitẽtie q̃ est sacramẽtũ: s̃ sunt dispositiões penitẽtis p̃supponẽtes effectũ sacramẽti: ⁊ hoc i actu vel in voto. Sʒ ꝯ. penitẽtia dicit̃ a puniẽdo: s̃ absolutio sacramẽtalis nõ punit. Preterea. penitentia non est nisi ad deletionẽ culpe: s̃ abso-

T

lutio sacramētalis nō delet culpā. igit̃ ꝛc. Ad primū cōcedo ꝙ penitētia sacramētalis vel ꝓ supponit penā vel iportat penā. formaliter tñ nō est pena vel punitio. Ad aliud dico ꝙ pñia est ad augmētū grē ꝑ se: nō aūt ad expulsionē culpe.

V
Ad quartum

Ad quartū dubiū dico p̄mo ꝙ act⁹ detestandi eēntiali⁹ ꝛ p̄us se hȝ ad expulsionem culpe int̃ oēs alios act⁹. Ꝙ ꝓbat̃: q2 petim est in ptāte volūtat̃. igit̃ ꝛc. ꝛ ꝑ ꝯñs illud qḋ eēntialius se hȝ ad ꝯ ꝙ sit in ptāte volūtatis: eēntialius se habebit ad deletiōem culpe: ꝯ int̃ illos actus act⁹ detestādi p̄us est in ptāte volūtat̃. igit̃ ꝛc. Assumptū ꝓȝ: q2 tristicia nō est in ptāte volūtatis nisi mediāte actu detestādi. igit̃ iste act⁹ eēntiali⁹ ꝛ p̄us requirit̃ ad deletōem culpe ꝙ aliqḋ ꝯñs illū actū. Cōfirmat̃. q2 de⁹ pōt suspēdere cālitatē act⁹ detestādi respectu tristicie ꝛ cōseruare illū actū. ꝛ tñ tūc in illo actu meret̃. igit̃ respectu deletōis culpe. Scḋo dico q̄rtū ad istud dubiū ꝙ int̃ oēs illos actus q̄ respiciūt actū actus detestādi est p̄or. Si dicas ꝙ velle vīdicare petm̄ est act⁹ p̄or. R̄ndeo ꝙ nō: q2 nullus vult vindicare aliq̄d nisi qḋ ē ab eo p̄us nolitū: q2 volitio vīdicte p̄supponit nolitōem illi⁹ ꝓpter qḋ infligit vindictā. Si dicas ꝙ ex solo amore dei vult aliqḋ petm̄ vindicare. R̄ndeo ꝙ velle vīdicare petm̄ p̄suppōnit actū detestādi petm̄: q2 aliq̄s bn̄e vult ꝛ p̄e actū detestādi petm̄: ꝛ tñ nolle rctū vindicte. igit̃ velle vīdicare petm̄ nō est p̄mus act⁹ rctū peti. Assumptū ꝓȝ: q2 vīdicare est ꝓprie rctū pene exterioris inflīgēde nō inflicte. ꝯ de⁹ posset precipe ꝙ petōr nō vindicaret vindictam actu interiori: ꝯ solū exteriori. igit̃ ꝛc. Jō dico ꝙ regularit̃ iste est ordo inter p̄dicta: q2 primo est act⁹ detestādi petm̄. scḋo est pena sequens scȝ tristicia. tertio est acceptatio tā detestādi actus ꝙ tristicie. q̄rto est velle vīdicare ꝯ ē velle infligēre penā exteriorē: siue ꝑ cōfessionē: siue ꝑ satisfactōem. ꝛ ꝯ ꝓpter p̄ceptū diuinū: ꝛ aliter nollet forte īfligere penā talē. Et si queras quō ordinant̃ isti tres act⁹ detestari acceptare ꝛ velle vīdicare. dico ꝙ nō ordinant̃ eēntialit̃ ꝓp̄e loq̄ndo: q2 vn⁹ p̄t esse sine alio: ꝛ ecōtra tñ extēdendo nomē ordīns est ibi ordo: q2 ista tria detestatio tristicia ꝛ acceptatio sūt cā sufficiēs hui⁹ act⁹ velle vīdicare ꝛ nō vnū ꝑ se. Si q̄ras q̄s est ille act⁹ detestādi q̄ delet petm̄. R̄ndeo. aliq̄s p̄t detestari petm̄: vel q2 est dei offensiuū: vel q2 est pene inflectiuū: vl' q2 ē premij ipeditiuū. ꝛ isti sunt distīcti act⁹: q2 p̄nt separi abinuicē ꝛ ille act⁹ detestādi petm̄: q2 est dei offensiuū delet petm̄ ꝛ nō alij. Tertiō dico ꝓ isto dubio ꝙ possibile ē aliquē actū detestādi sufficere ad deletōem culpe ꝛ infusionē grē q2 ille actus quo aliq̄s detestat̃ petm̄ ꝓpt̃ deū q2 est dei offensiuū circūscripto oi alio sufficit. Si dicat̃ ꝙ actus caritat̃ req̄rit̃ ad deletōem peti. ꝯ iste nō est actus caritat̃: q2 caritas respicit p̄cise deū ꝓ obiecto: act⁹ detestādi respicit ꝓ obiecto deū ꝛ petm̄. Cōfirmat̃: q2 act⁹ amoris ꝛ odij distinguūt̃ spē. igit̃ act⁹ detestādi nō est act⁹ caritat̃. Ad primū istoꝝ dico sicut alias dictū fuit ꝙ sicut ē idē act⁹ quo diligit̃ finis. ꝛ ea q̄ sunt ad finē: ꝯ vt terminat̃ ad finē sic est actus fruēdi vt terminat̃ ad ea q̄ sunt ad finē: sic est act⁹ vtēdi: ita est ī ꝓposito ꝙ eodē actu in numero aliq̄s odit ꝛ detestat̃ petm̄ ꝛ diligit deū. ꝛ iō iste actus ē actus caritat̃: sicut eodē actu nūero pōt aliq̄s scire p̄ncipiū ꝛ ꝯclusiōē. vñ iste act⁹ caritat̃ p̄dictuo hȝ duo obiecta ꝑtialia denoiantia illū actū extrīseca denoiatōne. ꝛ iste actus vt terminat̃ ad deū dicit̃. ꝛ est act⁹ amoris vt aūt terminat̃ ad petm̄ est act⁹ odij. ꝛ sic idē act⁹ nūero p̄t denoiari oppositis ꝛ diuersis denoiatōib⁹ ꝑ cōparatōēȝ ad diuersa obiecta ꝑtialia. Ad ꝯfirmatōem dico ꝙ nō semꝑ distinguūt̃ spē illi act⁹: q2 vn⁹ ꝛ idē p̄t sic ꝛ sic denoiari. q̄n tñ sunt distīcti rctū dei ꝛ peccati: tūc bn̄ distinguūt̃ spē.

Instantia p̄ma

Si dicas ꝙ illud est ꝯ p̄dicta: q2 p̄us dictū ē ꝙ q̄ta est distictio actuū q̄ta habituū: ꝛ ecōuerso. ꝯ hitus quo diligit̃ de⁹ ē hitus caritat̃ ꝛ hit⁹ quo detestat̃ petm̄ est hitus odij. ꝛ isti hitus distinguūt̃ spē igit̃ ꝛ act⁹.

Secunda

Preterea. dictū ē ꝙ hitus nūq̄ inclinat ad actū alteri⁹ hitus: nisi mediāte ꝓprio actu ad quē p̄mo inclinat. ꝯ actus ꝓprius caritatis ē actus amoris. igit̃ ad deletōem nō sufficit act⁹ detestādi: ꝯ requirit̃ actus ꝓpri⁹ amoris.

X
Ad primā

Ad primū istoꝝ dico ꝙ ꝯ ē verū de habitib⁹ acq̄sitis ex actib⁹ ꝛ nō de infusis. caritas aūt ē hitus infusus. ꝛ iō isti actui quo aliq̄s detestat̃ petm̄ ꝓpter deū correspōdet vn⁹ hitus acq̄situs distinct⁹ spē ab actu caritat̃ īfuse. Et silr possunt ꝯ esse due caritates acq̄site: vna q̄ diligit aliq̄s deū tm̄ ꝓpter se. alia q̄ detestatur petm̄ ꝓpter deū: ꝛ isti distiguūt̃ spē.

Ad scḋam

Ad aliḋ dico ꝙ illud intelligēdū ē de hitib⁹ acq̄sit̃ nō infusis: huiōi ē caritas. ꝛ maxime hȝ intelligi de hitib⁹ app̄hensiuis. vñ hitus acq̄situs nūq̄ inclinat ad actū alteri⁹ hit⁹ nisi mediāte actu ꝓprio ad quē īmediate inclinat: ꝯ hitus infusus pōt imediate iclinare ad actū alteri⁹ hit⁹ absq̄ hoc ꝙ iclinet ad actū ꝓpriū. ꝛ iō caritas īfusa pōt bene inclinare īmediate ad actū illius hitus quo aliq̄s detestat̃ petm̄ ꝓpter deū absq̄ ꝯ ꝙ inclinet ad actū ꝓpriū imediate. Si q̄rat̃. vtrū ille hitus acq̄situs ex actu detestandi petm̄ ꝓpter deū sit ꝟtuosus vel nō? R̄ndeo ꝙ sic, cui⁹ rō ē: q2 inclinat ad act⁹ ꝯformes rōi

y
Queritur
Respōdetur

recte ꝛ actus sunt ita boni ꝙ nō pñt esse mali. Si queras an iste habit⁹ sit virt⁹ moralis an theologica. Respōdeo ꝙ pōt esse theologica ꝛ moralis: ita ꝙ pōt habere diuersas denoiationes extrinsecas ꝓpter diuersa obiecta ptialia. Et dicit̄ theologica: q꞉ hʒ deū pro obiecto ptiali sicut amicitia acq̄sita respectu dei. nō aūt dicit̄ sic theologica: q꞉ infundit̄ a solo deo Et pōt dici moralis: q꞉ hʒ pctm̄ pro obiecto ptiali ꝛ est habit⁹ acq̄situs ex actib⁹: ꝛ sic pōt hre diuersas denoiatiões. Si q̄ras vtruʒ virt⁹ ista sit iusticia vel amicitia vel qualis virtus. Respōdeo. ꝙ qñ vn⁹ actus causat̄ ex alio: q̄ actus ptineret ad distinctas v̄tutes si sit aliq̄s act⁹ includēs eq̄ualent̄ vtrūqꝫ illoꝝ actuū: ille act⁹ magis denoiatur absolute a virtute elicitiua scdi actus ꝙ p̄mi. Exemplū. respectu pricipij est vnus actus: et respectu cōclusionis est alt⁹ q̄ natus est causati ab actu respectu pricipij. ꝛ vnus act⁹ pōt esse tā respectu pricipij ꝙ cōclusionis q̄ vtrūqꝫ includat equalēter. iō ille act⁹ vel hitus magis dicit̄ scia respectu cōclusiōis ꝙ respectu pricipij. ꝛ iō est ꝓpter cōitatē causalitatis act⁹ respectu pricipij: q̄ natus est causare distinctos act⁹ respectu distinctarū ꝯclusionū: sicut vnū pricipiū est causa distinctarū cōclusionū. et iō si ille actus tertius includēs duos p̄mos equalēter denoiaretur ab hitu pricipij: ille actus haberet totā cōitatē causalitatis sicut prim⁹ act⁹ q̄ est pricipij tm̄: qḋ falsum est. Eodē modo de actu quo ītelligo subiectuʒ ꝑ se: ꝛ de actu quo intelligo p̄dicatuʒ ꝑ se: ꝛ de actu quo ītelligo vtrūqꝫ cōiuncti. q꞉ iste tertius actus potius capiet denoiationē ab eodē p̄dicato ꝙ a subiecto ꝓpter eandē causaʒ. patʒ igit̄ maior. Accipio minorē. respectu dei habeo vnū actū diligēdi ꝓpter se: et respectu peti habeo aliū actū detestādi q̄ causat̄ ex p̄mo actu. igit̄ si ꝑ aliquē detestor pctm̄ ꝛ diligo deuʒ q̄ est act⁹ eq̄ualens vtriqꝫ. iste tertius actus magis capiet denoiationē ab hitu scdi act⁹ ꝙ p̄mi. et ꝑ ꝯñs si prim⁹ act⁹ dicat̄ amicitia ꝛ scd̄s iusticia iste act⁹ t̄tius magis iusticia ꝙ amicitia nūcupabit̄. ꝛ iō est: q꞉ iste p̄mus inclinat sicut cā ptialis ad plures actus ꝙ scd̄s q̄ tm̄ inclinat ad actū detestādi pctm̄. ꝛ propt̄ h̄ ad alios actus cātādi: orādi: laudādi: ꝛ siles. ꝛ etiā eodē mō ille tertius act⁹ ad oīa illa inclinaret: si reduceret̄ ad hituʒ p̄mi hitus: qḋ f̄lm est. Si dicas ꝙ p̄mus act⁹ est principalior ꝛ ꝑfectior. igit̄ ab eo recipiet denoiationē. Rñdeo. eq̄ualēter cōtinet tā amicitiā ꝙ iusticiā. tm̄ poti⁹ debʒ denoiari a iusticia ꝙ ab amicitia ꝓpt̄ cās dictas Exēplū. q̄ vellet punire malefactorē ꝓpt̄ dilectionē pricipis q̄ iuste p̄cipit malefactorē punire iste actus includit equalenter tā dilectionē principis ꝙ velle punitōis. ꝛ tm̄ iste dʒ magis dici iustus ꝙ amic⁹. ꝛ virtus illa gñata ex illo actu dicit̄ maḡ iusticia ꝙ amicitia sicut ē in ꝓposito. Si q̄ras an ille actus detestādi sufficiat ad expulsionē culpe ꝛ infusionē grē. Rñdeo. ille act⁹ ē solus sufficiēs ad meritū de cōgruo. nā hito isto actu de⁹ stati infūdit grām ꝛ de potētia dei ordinata nō pt nō infūdere. Si dicas ꝙ nullus actus pōt esse meritori⁹ de potētia dei ordinata sine grā. ꝛ ꝑ ꝯñs p̄supponit grām ꝛ expulsionē culpe. igit̄ ꝓpt̄ eū nō expellitur culpa. Rñdeo ꝙ ꝓpter istū actū ꝯfert̄ grā nō prius tpe ꝟ sit. ꝛ dico ꝙ respectū grē null⁹ actus est meritori⁹ de cōdigno nisi ille q̄ est respectū eterne beatitudinis. si em̄ duo eq̄liter habeāt talē actū detestādi: nō opʒ ꝙ de⁹ eq̄liter vtriqꝫ infundat grām: q꞉ pōt vni infundere ꝛ alteri nō infundere. ꝛ isti act⁹ solū sunt meritorij respectu ꝓpue grē de cōgruo nō de cōdigno. si sint aliq̄ eq̄liter dispositi in oībus actib⁹ ꝛ equalē habeāt grām nō pōt deus de potētia sua ordinata pmittere q̄n vterqꝫ habeat talē gliaʒ ceteris paribus. ꝛ iō respectū grē nō ē aliq̄s act⁹ meritori⁹ de cōdigno: ꝟ respectū beatitudinis pōt. et sic patʒ ꝙ multi sunt actus meritorij de cōgruo ꝛ nō de cōdigno.

Ad quitū dubiū dico ꝙ neutra pars ꝓbari pōt: tm̄ videt̄ esse maḡ cōsonū dictis sctōꝝ ꝙ petā nō redeāt. ꝛ ad hoc ē congruētia ꝙ deus nō iudicabit bis in idipm̄. Sʒ tm̄ possunt dici redire: q꞉ possunt iputari ad tātā penā ad quātā p̄us imputabāt. Sed tunc ē dubiū ꝙ rū ad aliquas circūstātias aggrauantes an pctm̄ postea cōmissū sit grauius. ꝛ videt̄ ꝙ sic: q꞉ ꝙto aliq̄s recipit plura beneficia tanto maḡ obligat̄. ꝟ iste cui dimittit̄ pctm̄ ē huiusmōi ꝙ si nō peccasset. ꝛ ꝑ ꝯñs iterū peccando grauius peccat ꝙ si p̄us non peccasset. ꝛ h̄ cōcedo ꝙ maḡ peccat ꝙ si nūꝙ̄ fuisset sibi culpa remissa nō tm̄ obligat̄ ad tātā penā ad quātā fuisset obligat⁹ si nūꝙ̄ penituisset ꝛ iō nō redeūt. ꝛ h̄ ē verū si p̄us fuit totū satisfactū ꝓ pctō: sicut prius hītm̄ est. Si dicas aut pctm̄ scd̄m est oīno idē cū p̄mo aut nō. si sic: tūc non obligat̄ ad maiorē penā ꝓpter illud qḋ cōmisit post pniam ꝙ ꝓpter illud qḋ cōmisit ante. si nō: tūc scd̄m pctm̄ esset duo petā: vel nūꝙ̄ posset aliq̄s peccare eodē pctō quo peccat an pniam. cōfirmat̄: q꞉ prius dēm̄ est ꝙ circūstantie sūt obiecta ptialia act⁹: ꝟ possibile ē ꝙ peccans scd̄o nō cogitet de pctō p̄mo: nec de circūstantijs illius peti. igit̄ non opʒ pctm̄ redire ꝙ rū ad circūstantias aggrauātes. Ad primuʒ dico ꝙ accipiēdo pctm̄ ꝓ actu peti: sic est ideʒ actus ꝟm spēm: ꝛ pōt esse idē ꝟm numerū per

z
Ad quintū

potẽtiã hñi nõ accipiẽdo tñ pctm̃ ꝓ toto ex ꝑ so ꝓ q̃d noia sic nõ est idẽ pctm̃: q2 ille actus secũdus denoiatur aliq̃ spãli denoiatõe q̃ nõ denoiatur ꝑmus: q2 ille põt vocari ingratus seu actus ingratitudinis ꝛ ꝑmus nõ. ꝓpter istã ingratitudinẽ põt dici grauius pctm̃: ꝛ debet sibi pena alia q̃ ꝑus ꝛ maior. Ad cõfirmatõem dico q̃ tales circũstãtie sunt obiecta ꝑtialia virtutũ. nõ tñ actuũ viciosoꝝ: q2 actus virtuosus est ex cã integra nõ actus viciosus. ꝛ iõ ad ꝑfecte virtuosum req̃runt oẽs circũstãtie tã q̃ obiecta ꝑtialia: ꝟ dicit viciosus ex defectu vnius circũstãtie. Si dicas ille q̃ ꝑmo peccat põt habere eq̃lem conatum in volũtate sicut peccãs scd̃o. ꝛ ꝑ ꝯñs eq̃liter peccabit. Rñdeo. sic nullus dicit peccare nec viciose opari: nisi q2 facit illud ad cuius oppositũ obligat. ꝛ iõ sola voluntas põt peccare. ita q̃ plus obligatur plus peccat: ꝛ secũdo peccãs plus obligat. igit ꝛc. Si dicas q̃ faciẽs illud ad qd̃ minus obligat magis meretur. ꝟ si ꝑmo peccãs facit illud ad qd̃ minus obligat: igit magis meret in faciendo illud q̃ scd̃o peccãs. Dico q̃ sic nullus meret nisi operãs sciẽt: ita q̃ scia sit obiectũ ꝑtiale illius actus: ꝛ ita talis si plus meret ꝓpt talẽ sciẽtiã q̃ hz aliquẽ actũ quẽ nõ hz scd̃s. ꝛ ꝑ ꝯñs ceteris paribus ex maiori conatu opat.

Ad sextũ dubiũ dico q̃ bona mortificata redeũt ꝑ pniam q̃tum ad acceptatõem diuinã: q2 ꝑ deimiam ordinant ad ꝑmiũ ad qd̃ ordinabãt añ pctm̃: q2 ex diuina mia ordinat q̃ nullũ bonum sit irremuneratũ nisi ꝓpt indispositõem actualẽ illius in quo fuit tale bonũ ꝛ talis indispositio remouet ꝑ pniam. ꝟ totũ nõ põt ꝓbari. Si dicas q̃ sic aliq̃s semper resurgeret post pniam in maiori grã q̃ habuit ꝑus añ pniam ex quo bona ꝑdicta redeũt quo ad remuneratõem. ꝯña est falsũ: q2 conatus resurgentis aliq̃n ꝑt eẽ minor q̃ añ pctm̃. tñ q2 alicui hñti maiorẽ conatũ ãte pctm̃ ꝯferat minor grã q̃ hñti minorẽ conatũ post pniam. Preterea. sic malũ ad punitiõem ita bonũ ad remuneratõem: ꝟ ꝑ pniam punitio mali eterna cõmutat in tpalem. igit ꝛ remuneratio boni eterna cõmutat in tpalem ꝑ pctm̃. ꝟ post q̃ cõmutauit nõ videt q̃ vlterius ipm̃ premiabit: q2 deus nõ ꝑmiat bis idipm. igr ꝛc. Preterea aliq̃d bonũ in dãnato nõ premiabit nec tpaliter nec eternaliter. igr nõ est incõueniẽs aliq̃d bonũ nõ premiari eternalit. Ad primum istoꝝ dico q̃ nõ est incõueniens q̃ habeat maiorẽ grãm q̃ ꝑmus: q2 illa grã nõ reddit ꝓpt conatũ quẽ hz mõ: ꝟ ꝓpter ꝑdicta bona.

Ad septimũ dubiũ dico q̃ pctm̃ mortale nõ dimittitur post hanc vitã: q2 pena eterna post hãc vitã nõ cõmutat in tẽporalẽ: ꝟ pctm̃ veniale põt dimitti.

Ad octauũ dubiũ dico consimiliter.

Ad nonũ dico q̃ grã infusa est eadẽ cum grã gratũ faciente ꝛ grã virtutũ. Et qñ dicit q̃ sũt medicine: dico q̃ nõ dicunt medicine: q2 ꝑmo curãt morbos: q2 aliq̃ sacramẽta ꝑsupponunt hoiem iã curatũ sicut ꝯfirmatio ꝛ eucharistia dicunt tñ medicine: q2 nisi morbus fuisset nõ fuissent instituta sine tñ aliq̃bus sacramẽtis in re vel in voluntate vel in voto homo curat: vt sine sacramẽto cõiugij ꝛc.

Questio. x.

Circa distinctionẽ. xliij.

quero vtrũ hoies resurgent incorruptibiles. Q nõ: q2 a hñ aia beata nulla dz auferri ꝑfectio: ꝟ aiam separari a corpore est ꝑfectio. tñ q2 tũc deo magis assimilatur q̃ qñ cõiungit cũ corpore. tũ q2 sic simpliciter ad simplicit: ita magis ad magis ꝛ maximum ad maximũ: ꝟ q̃to forma ẽ magis abstracta tanto est ꝑfectior: igit maxime abstractum est maxime ꝑfectũ. Preterea. si idẽ hõ nũero posset redire ꝟ nõ esset nisi q2 est ita in ꝑtãte agentis post corruptõem sicut añ. ꝛ sic eadẽ rõne posset redire idẽ nũero ꝑ agẽs naturale: q2 eandẽ potẽtiã hz agens naturale respectu effectus ꝓducti post ꝓductõem quã habebat ante. Ad oppositũ est fides ecclie.

Circa istã q̃stionẽ conclusio est certa ex scriptura: ꝟ sunt hic aliq̃ speciales difficultates. vna est an sit aliq̃ rõ spãlis ex pte hoís quare resurrectõ ipius sit magis possibilis q̃ alterius rei gñabilis. Et q̃tũ ad istã dicit q̃ est spãlis rõ q2 aia itellectiua ẽ ꝑ se subsistẽs ꝛ materia simplr̃ ẽ incorruptibilis: ꝛ iõ nõ ẽ iterruptio i esse scz substãtiali. forma aũt alioꝝ cedit in nihil: ꝛ iõ nõ est redibilis ꝛ ideo dicit q̃ aia sensitiua in hoie nõ differt ab aia intellectiua ꝛ q̃ accñtia hoís nõ rediduñt eadem in nũero q̃uis substãtia eadẽ in nũero redeat. Cõtra istã ꝯclusionẽ sunt auctoritates vna augustini. xxij. de ciui. dei. c. xx. Quãuis ꝛ si oĩbus perisset modis nec vlla eius materies i vllis nature latebris remãsisset vnde vellet eã repararet oĩps. scd̃o nõ est ꝯsona dictis ꝓprijs in h̃ q̃ dicit q̃ cedit in nihil: q2 tũc q̃libet forma annihilaret vere. Tertio q2 aia sensitiua in hoie differt realiter ab intellectiua sicut alibi ꝓbatur. Preterea nõ videt verisile q̃ xp̃s oĩa accñtia habuit noua post resurrectõem ꝛ q̃ cõmutauit potẽtias sensitiuas q̃ sunt accñtia ꝟm eum. Iõ dico q̃ tã materia q̃ forma intellectiua sensitiua q̃ accñtia oĩa redibũt. ꝛ h̃ nõ includit ꝯdictõem. h̃ etiã pt3 ꝑ auctoritatẽ sacre scripture Job. xix. Scio q̃ in nouissimo die de terra surrecturus sum.

Scd̃a difficultas est: an aia intellectiua sit forma specifica hoís ꝛ multipli-

CC Ad octauũ
DD Ad nonũ
A Questio X
B Circa questiõem prima difficultas
C Scd̃a difficultas
AA Ad sextum
BB Ad septimũ

cabilis ad indiuiduo multiplicatoem cotra ɔmetatorē auerroim .iij. de aia. de qstione qre respōsionē alibi ₇c. Sȝ dubiū est iuxta h' vtrū aia itellectiua sit icorruptibilis ɓm pħm. Respōdeo. φ nō videt' eē de intētione pħi φ sit icorruptibilis: qꝛ ɓm eū nihil est incorruptibile a pte post qꝺ habuit initiū a pte ante. Tum si ponat' icorruptibilis ɓm euȝ magis videt' esse de intētione sua φ maneret iperpetuuȝ vnita corpori: sicut pfectio pfectibili: q̄ φ separetur

D
Tertia difficultas duas cōtinet incidentales
Prima est

Tertia difficultas ē. vtrū resurrectio sit possibilis. ₇ hic sūt duo vidēda. Primū est. vtruȝ p naturā ideȝ nūero possit redire de nō esse ad esse. Circa istud est duplex opinio. Una est φ oia redibūt eadē nūero. qꝛ agēs redibit in suo situ. ₇ p ɔ̄ns effect⁹. Sed h' opinio est heretica ₇ falsa: qꝛ ɔtra sacrā scripturā.

Prima ratio

Scd̄a opinio est. qa nihil ideȝ nūero pōt redire p naturā. qꝺ ɔbatur sic. natura nihil facit nisi mediāte motu ₇ trāsmutatiōe. ꝭ mot⁹ nō pōt redire idē numero: etiā p potentiā diuinā. igit' ₇c. Minorē ɔbat sic gādensis quotlibȝ octauo qstione secūda. Ex pmo ex pte eius φ ptinet ad vnitatē motus. qꝛ ponere vnitatē cū intrruptiōe eēndi in illis de quoꝝ vnitate rōis est cōtinuatio. illud est multiplicare ɔdictionē: ꝭ oia successiua sicut mot⁹ ₇ tēpus in rōne sue vnitatis itcludūt cōtinuationē eēndi. igit' ₇c.

Secunda

Probat' eadē minor ex pre ꝑoritatis ₇ posterioritatis in tpe: qꝛ ponere ea simul: de quoꝝ rōe est nō eē simul est ponere ɔdictionē: ꝭ de rōe ꝑoris ₇ posterioris in motu ₇ tpe est nō esse simul. ꝭ tēpus pteritū pri⁹ ₇ postea repatū se habēt sicut prius et posteri⁹. igit' si tale pōt repari pōt esse pri⁹ simul cū posteriori.

Tertio

Tertio ɔbatur eadeȝ minor ex spacio sup qꝺ est mot⁹ moueat' aliqd ab a in c ₇ p b. si igit' motus posset repari ps mot⁹ q̄ est ab a in b pōt reparari qn̄ moueat' a b in c. ₇ tūc simul moueret' ad b. ₇ recederet a b. Preterea. scd̄o de gnatione dicit': φ nō redit ideȝ nūero. Similit' in ɔdicamētis. A puatione in hītum nō est regressio. Quātū ad istū articulū respōsionē qre alibi.

E
Scd̄a difficultas incidentalis

Scd̄a difficultas in isto articulo est. vtrū vtroqȝ exn̄te tā aia itellectiua q̄ corpore: posset aia se vnire corpori. φ nō: qꝛ qn̄ aia informat corp⁹: aliqꝺ esse causat in corpore. aut igit' illud est idē cuȝ aia: aut est diuersum ab aia. si idē: tūc aia causaret se in corpe. Si ꝟȝ aliud eēt illud esset mediū int' formā ₇ materiā ₇ p ɔ̄ns ex ꝑori articulo istud esse post suaȝ corruptionē nō posset repari p naturā. igitur ₇c. Scd̄o sic. pri⁹ natura aia creat' q̄ corpori vniatur. ₇ p ɔ̄ns si aia posset se vnire: semp possȝ se vnire. Tertio sic. qa tūc resurrectio xp̄i fuisset naturalis. qꝛ ptes ille fuerūt ɔ̄suate. qꝛ tā aia q̄ corpus: qꝺ falsuȝ est ₇ erroneū. Sed iste rōnes nō cōcludūt. pma nō: qꝛ nullū est esse creatū ab aia i corpore qꝺ nō fuit pri⁹: nisi qꝛ resultat quedā vnio q̄ est relatio: sicut ptȝ alibi: sed ista relatio pōt causari p naturā. igit' ₇c. nec secūda valet: qꝛ ꝑoritas nature aie ad corp⁹ non sufficit ad hoc φ aia se vniat corpori: sed reqritur φ pri⁹ tpe existeret āteq̄ corpori vniret' qꝺ nō est verū. iō nō valet. Nec tertia valet: qꝛ cōclusio pōt ɔcedi.

F
Sententia auct.

Ideo dico φ nō pōt sufficiēter ɔbari qn aia possit se reunire. qꝛ non vī rō quare p naturā nō possint ptes vniri cū videamus φ p agēs naturale due aq̄ ₇ due ptes aeris diuerse vniūtur: qꝛ m̄ oppositū est magis cōsonā dictis scōꝝ. iō teneo hāc opinionē: licet nō posset sufficiēter ɔbari.

G
Quarta difficultas principalis

Quarta difficultas pricipalis est quō fiet resurrectio. Rñdeo ɓm doctrinā scōꝝ. licet nō posset ɔbari. dico φ ministerio āgeloꝝ fiet. sic φ pri⁹ cōgregabūt materiā: q̄ aggregata inducet' post formā ɓbalis ꝑcedena aiam intellectiuā: ₇ post iducetur aia intellectiua. ₇ q̄uis vtraqȝ forma possit totalit' a deo ɔduci: nō t̄n videtur φ debeat negari actiuitas respectu huius a causis vlibus. qꝛ nō pōt ɔbari φ nō possit fieri ab aliqua naturali cā ₇ vli. puta corpore celesti: saltē deo cōcurrēte. qꝛ ex quo materia est nata recipere ₇ agēs naturale vle agere. nō videt' qn corpora celestia: saltē prialit' possint illas formas inducere: nec ipedit. qꝛ tunc nō erit mot⁹ ꝭ cessabit tūc: qꝛ mot⁹ nihil facit nisi qꝛ approximat agēs ad passuȝ ₇ sine oi motu pōt fieri ista approximatio: saltē ministerio angeloꝝ.

Primū dubiū

Sed cōtra ꝑdicta sunt multa dubia. pmuȝ est. an determinat⁹ effect⁹ detminet sibi certū agēs. hoc videtur ɔ ꝑdicta in scd̄o libro. qꝛ ibi dicebat' φ qꝺlibet respicit ifinita ɔducibilia ₇ p ɔ̄ns nullū vnū effectū sibi detminat. ₇ hec est cā q̄re creatura nō pōt creare: sicut ibi dcm̄ est. Scd̄o qꝛ q̄ rōne ois effect⁹ determinat sibi certū agēs: ita ₇ certuȝ tēp⁹. ₇ p ɔ̄ns nihil bis pt ɔduci.

Scd̄m

Scd̄m dubiū est. qꝛ alibi dictū est φ due pn̄t eē cāe totales alicui⁹ effect⁹: qꝺ nō ē verū si vnū agēs detminet sibi certū effectū

Tertiū

Tertiū dubiū est. qa in t'tio dictū est φ in augmētatiōe forme inducūtur plures ptes realit' distincte. ₇ tūc cū agēs eq̄lit' respiciat distinctas ptes in eodē instāti oēs illas ɔducit vel nullā. vel dabis φ variatio tēpoꝝ sit cā quare modo ɔducit vnā ptem ₇ post aliam.

Quartū

Quartū est. quia videtur φ sola variatio tēpoꝝ variat effectū: qꝛ sola variatio approxiatiōis variat effectū. igit' eodē modo hic.

Quintū

Quintū dubiū est. qꝛ si sic idē motus numero possȝ redire tūc semp eēt ideȝ mot⁹ nūero corporis celestis

ꝛ ita semꝑ esset vna dies ꝛ vnū tps: ꝛ non esset tps in infinitū ꝯ phm ꝛ cōmentatorē. Itē z. v. phisicoꝝ sanitas corrupta non redit eadē nūero. ꝛ ꝯtra idē faciūt autoritates reliq̄ suprapositę.

Sextū

Sextū dubiū est an eadē actio nūero pōt redire videt̄ ꝙ non: q2 actio interrupta. sil'r. v. phisicoꝝ ad vnitatē motus requirit̄ vnitas tēporis: tps aūt nō pōt redire.

Septimū

Septimū dubiū est an possit ꝓbari resurrectio naturali rōe videt̄ ꝙ sic: q2 desideriū est naturale respectu beatitudinis: ꝟ non possum⁹ ꝑfecte beatificari nisi post resurrectōem. igr̄ ꝛc̄.

R
Ad primum

Ad pmū istoꝝ dico ꝙ rō cōuincit: q2 quāuis non respiciat infinita ꝓducibilia in eadē materia. tn̄ in diuersis materijs infinitis respicit infinita ꝓducibilia: q2 cū equaliter se habeat oīo ad oēs illas materias ꝓduceret infinitos effect⁹ vel nullū. ꝛ eodē mō si pōt creare cū eq̄liter se habeat ad oēs effectus creabiles: q2 infiniti sunt vel crearet infinita: vel nihil crearet. ꝟ in ꝓposito nō est sil'e q2 l3 agens in diuersis materijs nō determiet certū numerū: q2 saltē pōt facere infinitas materias eq̄liter approximatas agēti: tn̄ in eadē materia bene pōt agens naturale sibi determinare certū effectū.

I
Ad secūdū
a.

Ad scđm dico ꝙ forte possūt eē due cāe finales totales eiusđ rei sic̄ als dcm̄ est. ꝛ due cause agentes successiue totales: puta si vna cā totalis ꝓducat effectū ꝛ illa cā destruat̄ ꝛ ponat̄ alia cā eiusdē spēi ꝛ virtutis ꝑ oīa: tūc illa cā ꝯseruaret eundē effectū: sicut si iste sol destrueret̄ ꝛ poneret̄ alius sol eiusdem virtutꝭ ꝑ oīa: tūc iste scđs cōseruaret illud idem lumē numero in medio qđ ꝓducit pm⁹ sol: nūc aūt ꝯseruatio nō differt a creatōe q̄tū ad principale significatū: ꝟ solū penes connotatiua. Alio mō pōt dici ꝙ sunt due cause totales agētes rerū vnius effect⁹ sil'r ꝛ semel ꝓducti quarū vna sit deus ꝛ alia cā scđa cū deo. Exemplū. si esset hꝰ calor vn⁹ sufficiens ad ꝓducendū aliū calorē in isto gradu ita ꝙ nō req̄reret aliā cām scđam ad ꝓducendū istū calorē: tūc calor pōt sil'r ꝛ semel produci a calore sicut a cā totali ꝛ a deo sil'r. ꝙ aūt deus ꝯcurrat cū calore sicut causa totalis vel ptialis hꝰ est in volūtate sua: q2 dimittit creaturā hr̄e actōem ꝛ pōt ipe nihilominus ꝯcurrere sicut placet sibi. ꝙ autē creatura nō pōt esse cā totalis rō est: q2 semper cōcurrit deus: ꝟ ꝙ respectu eiusdē effectus sint due cause totales naturales est impossibile. nec hꝰ vn⁹ ꝙ dixi nisi ꝟ3 opinionē Job. Cōtra quā arguo in eo ꝙ ponit ꝙ idē homo possit ꝓduci a pluribus patrib⁹: q2 nō videt̄ incōueniēs ꝟm eum q̄ dicit ꝙ ad variatōem cause nō variat̄ effectus q2 due cause totales possunt idē ꝓducere: q2 ꝟ3 Job. duo patres sunt cause naturales: q2 eadē rōne posset vn⁹ effectus ꝓduci a duab⁹ causis totalib⁹ naturalibus: puta ignis. ꝛ tūc cū ista agētia possint simul approximari alicui passo disposito: ipe habet dicere ꝙ idē effect⁹ pōt ꝓduci a duab⁹ causis naturalib⁹ totalib⁹: qđ tamē ego nego. ꝟ hoc nō est ꝯtra me: q2 nō pono hoc vel si teneret̄ ꝙ duo calefactiua approximata aliq̄d ꝓducerēt in passo: qđ nō videt̄ rō quare vnū magis ꝓduceret in passo ꝙ aliud. pōt dici ꝙ nō essent cause totales: q2 ꝓducerēt aliū effectū nūero distinctū ab illo q̄ ꝓduceret̄ ab vno tm̄. ꝛ ille effect⁹ sic esset a duob⁹ ꝙ nō posset esse ab vno solo. ꝛ ꝑ ꝯn̄s respectu illius effectus sunt iste cause ptiales: licet respectu aliorū effectuū possint esse cāe totales.

R
Ad tertium

Ad aliud dubiū dico ꝙ non videt̄ rō quare in augmētatione prius ꝓducit̄ vna ps ꝙ alia: nisi q2 deus cōcurrit ad ꝓducēdū istā ptem ꝛ nō aliā.

Instantia pma

Cōtra. eadē rōne posset de⁹ determinare agēs ad eundē effectū: qđ tn̄ respiceret infinita ꝓducibilia in eadē materia.

Secunda
L
Ad instantias

Pretea. tūc eadē rōne pōt creare: q2 de⁹ pōt cōcurrere ad ꝓductionē vni⁹ ꝛ nō alteri⁹. Ad pmū istoꝝ ꝛ ad aliud dico. ꝙ nō est simile de tēpore ꝛ approximatiōe. q2 nō depēdet effect⁹ a tpe sicut a causa nisi ꝑ accidēs. q2 si de⁹ crearet actiuū sine omi tēpore adhuc ꝓduceret effectū. ꝛ ꝑ ꝯn̄s q̄libet effectus ꝓduci pōt in quolib3 tēpore: nec semꝑ diuersitas approximationis facit ad diuersitatem effectuū: dūmodo agēs eandē habeat virtutē.

M
Ad alia dubia

Ad aliud de motu dico. ꝙ phs dicit vel intelligit ꝙ ad variationē termini variat̄ mot⁹. q2 in vno tēpore motus cōnotat aliq̄s ptes ꝯdictionis: quas non cōnotat in alio. tn̄ q̄tū ad oīe positiuū ꝛ affirmatiuū. ꝟ3 ꝙ differt a reb⁹ ꝑmanētib⁹ bene pōt esse ꝛ redire motus ꝑ potentiā diuinā et forte ꝑ naturā in motu locali quo fit suꝑ spaciū: pōt oē intrinsecū motui redire idē nūero. q2 eedem sunt ptes magnitudinis siue spacij: ꝛ eedē negatiōes illarū ptiū: ꝛ plura nō sunt de rōne intrinseca motus: ꝟ motus semꝑ cōnotat aliq̄d qđ redire nō pōt. ꝛ ꝓpter hoc nō semꝑ est idē dies vl' hora. q2 pmus dies cōnotat ꝙ ptes magnitudinis mote non coexistāt ptib⁹ magnitudinis suꝑ quā est motus. ita ꝙ nō āte. secūdā dies q̄ ꝯnotat ꝙ eedē ptes coexistāt pdictis ptib⁹ semel. tertia dies cōnotat ꝙ coexistāt bis. ꝛ q̄tum ad ista cōnotata nō potest semꝑ eē eadē dies ꝑ naturā nec ꝑ aliquā potētiā. licet semꝑ sit eadē dies q̄tū ad oīe intrinsecū diei: siue sit affirmatiuū siue negatiuū. Ad phm dico. ꝙ sanitas potest redire eadē numero. sed sanitas q̄tū ad ꝯnotatū nō potest redire. q2 sanitas pma cōnotat coexistētiā alicui⁹ ptis tpis q̄ nō pt coexistere

cū ista parte tp̄is q̄ cōnotat̄ p sanitatē scđam. Cum vero vellet tenere p̄mā viā ꝙ agens naturale nō determinat sibi vnū effectū ſ certos effect⁹: ita ꝙ isti effectus nō possunt ꝓduci ab alio agente: nec in alia materia nec in alio tēpore: ita ꝙ ad ꝓductōem vni⁹ effect⁹ requirit̄ vnitas materie ⁊ agent̄. ⁊ h̄ sufficit ⁊ videt̄ eē intētio phi. v. phisicoꝝ. ⁊ sic nō pōt idē motus n̄uero redire nisi rediret idē tp̄s. ⁊ p ꝯn̄s idem motus n̄uero nō pōt fieri in alio tp̄e. Ex istis pꝫ ꝙ nihil valet qđ aliq̄ dicūt ꝙ idē n̄uero nō pōt redire: q̄ꝛ duplex est p̄uatio: scꝫ vna q̄ ē forma. ⁊ h̄ p̄uatio est potētia obiectiua forme: ⁊ h̄ nō posset esse eadē post corruptōem: q̄ꝛ in illaꝫ nō corrūpit̄ forma. Alia est p̄uatio q̄ cōsequit̄ formā: ⁊ est potētia obiectiua materie: ⁊ i illoꝫ corrūpit̄ forma ⁊ nō in eandē potētiā obiectiuā n̄uero: q̄ꝛ potēcia obiectiua isti⁹ forme nihil dicit nisi hāc formā posse ꝓduci ab agēte. ⁊ p ꝯn̄s dicere ꝙ hec forma nō pōt iterū ꝓduci: q̄ꝛ nō est in potētia obiectiua est dicere ꝙ nō pōt ꝓduci: q̄ꝛ nō pōt ꝓduci. ⁊ sic est petere principiū ⁊ ꝓbare idē p idē. sil̄r ꝯ h̄ ꝙ dicit̄ ꝙ forma cedit in eandē potētiā spē non n̄uero. q̄ꝛ si corrūpat̄ in eādē potētiā rectū forme eiusdē rōnis cū agēs sit idē ⁊ materia eadē: nec sit aliq̄ mutatio facta in eis. Ponam⁹. nō est aliq̄ rō quare vnū nō posset ꝓduci sicut aliud. ⁊ ita illud qđ fuit iā ꝓductū sicut aliud agēs eiusdē rōis pōt ꝓduci de illa potētia. Si eñ de⁹ annihilaret angeluꝫ nulla fieret in deo mutatio ꝓpter quā nō posset illū angelū reparare: nec in āgelo nisi q̄ꝛ angelus fuit p̄us ⁊ mō nō est. ⁊ h̄ nō est aliq̄d reale nec rōnis ipediens q̄n angelus posset redire. Jō dicerē ſm pħm ꝙ in nullā potentiā naturalē corrūpit̄ forma. ⁊ rō est: q̄ꝛ esse in potētia naturali nō est aliud nisi posse ꝓduci p naturā. igr̄ cū talis forma nō pōt redire p viā nature nō pōt forma corrūpi in potētiā naturalē. nec ex h̄ sequeret̄ ꝙ ānihilaret̄: q̄ꝛ agēs naturale necessario p̄supponit subiectū i sua actiōe: ⁊ illud manet post desitiōem forme. et illud sufficit ad h̄ ꝙ forma nō annihilet̄. Ad rōnes gādensis ego dico. Ad p̄mā dico ꝙ aliq̄ intruptio in motu non stat cū cōtinuatione: ⁊ aliq̄ stat. ꝙ eñ aliqđ mobile p aliquā pteꝫ spacij q̄escat ⁊ postea moueat̄ in alia pte spacij. talis interruptio nō stat cū vnitate motus ⁊ cōtinuatione. Alio mō pōt esse intruptio in motu. sic scꝫ ꝙ aliq̄s act⁹ motus p̄mo corrūpatur ⁊ post mobile q̄escat: ⁊ post in alio tp̄e redeat idē motus totalit̄ sup illud spaciū. ⁊ talis interruptio motus stat cū cōtinuatiōe eiusdē q̄tuꝫ ad oīa intrinseca motus. Si dicas ꝙ ad vnitatē mot⁹ requirit̄ vnitas tp̄is. nego assumptuꝫ.

N — Ad primā rōem gandensis

Ad aliud dico. ꝙ illud qđ est p̄us in motu pōt esse posteri⁹ in motu p potētiā diuinā. ⁊ p ꝯn̄s sic m̄ltitudo ē simul pri⁹ ⁊ posteri⁹. ſ q̄ꝛ ideꝫ nō pōt simul habere istā denoīationē: q̄ꝛ nō habꝫ denoīationē p̄oris: nisi q̄ꝛ coexistat p̄ori pti tēporis. denotat̄ autēꝫ posteri⁹ p̄ut coexistit pti posteriori tp̄is. ſ ille ptes scđe tp̄is non p̄nt simul coexistere ꝓpter ꝯdictionē inclusaꝫ. q̄ꝛ nō pōt simul habere istas denoīationes: ſ q̄n̄ motus existit cū p̄ori pte tēporis denoīatur prius q̄n̄ vero existit cūꝫ pte posteriori tp̄is denoīat̄ posteri⁹.

O — Ad scđam

Ad aliud de spacio pōt respōderi dupliciter. Uno mō. ſm opinionē Job. qui dicit ꝙ deus pōt facere idē corp⁹ i diuersis locis. et tūc nō est incōueniēs ꝙ tūc aliqđ mobile accedat ad b. ⁊ recedat a b. sicut si idē corp⁹ ponat̄ hic ⁊ in ecclīa p potentiā diuinā: vt hic posset moueri ad ecclīaꝫ: vt ibi pōt moueri de ecclīa. Aliter pōt dici ꝙ nō sequit̄ pōt reparari. igit̄ isto tp̄e pōt reparari: sicut nō sequit̄ albū pōt fieri nigrū. ſ q̄n̄ est albū pōt fieri nigrū. igit̄ non sequit̄ motus ab a ad b. pōt reparari. ſ pōt reparari q̄n̄ mouet̄ ab a in c. sufficit eñ ꝙ possit reparari in aliquo alio tp̄e.

P — Ad tertiū

Ad auctoritates pħorum dico ꝙ eadē forma nō pōt reparari. q̄a a p̄uatiōe i habitū nō est possibilis regressio. q̄ꝛ forma generata ⁊ reparata ſm istas denoīationes connotat diuersas ptes tp̄is q̄ nō p̄nt simul coexistere. ⁊ iō dicit pħs ꝙ p̄uatio cōnotat vnā ptē tp̄is in q̄ nō est hitus. habit⁹ cōnotat aliā ptē in qua nō est p̄uatio. ⁊ iste ptes nō p̄nt simul eē.

Ad auctoritates

Ad primū p̄ricipale dico. q̄ꝛ aīa separata q̄tuꝫ ad aliq̄s cōditiōes ⁊ ꝓprietates est magis silis deo q̄ꝫ cōiuncta. tñ ex hoc non sequit̄ ꝙ sit pfectior ꝯposito sicut materia est magis simplex q̄ꝫ compositū ⁊ nō est perfectior cōposito. Ad aliud patet ex dictis ⁊c. Questio. xi.

Q — Ad p̄ncipalia

Circa distinctione. xliiij. quero.

A — Questio XI

Utrū idē homo n̄uero resurget q̄ pri⁹ vixit. Qꝫ nō. quia ad variationē ptis sequit̄ variatio toti⁹. ſ i resurrectiōe nō erit eadē materia. q̄a vel tūc esset īmoderate q̄titatis: vel īmoderate dēsitatis. Preterea. tūc eadē materia posset simul esse in diuersis indiuiduis: sicut p̄t esse in diuersis successiue. Ad oppositū est Job. xix. Quē visurus sum ego ipse ⁊ nō alius ⁊c. Difficultas isti⁹ cōclusionis cōsurgit ex ipa materia q̄ ponitur pars substantie cōposite q̄ nō videt̄ redire eadē sicut nec p̄manere eadē in hoīe ante mortē ⁊ post resurrectōem. ⁊ hic est vna opinio ꝙ materia nō est de quidditate rei: ſ p solā identitatē aīe q̄ sola est de q̄dditate rei redit homo idē in numero in resurrectione. ⁊ ſꝫ istā opinionē

B — Opinio p̄ma

euacuat leuiter ista difficultas. Sed ista opi-
nio falsa est itelligedo p q̄dditatez oē illud qd
est de eēntia vl' ps eēntialis rei. qm si materia
nō essz de eēntia vel de q̄dditate rei nihil essz
p se cōpositū ex materia ꝛ forma. Preterea. qd ē
in genere p reductionē est de q̄dditate illi' qd
est in genere p se. ß materia est hmōi. igr̄ est ps
q̄dditatis. Preterea. q̄cunq; aliq̄d est in gene-
re p se. vtrūq; est ps eēntialis ꝛ de q̄dditate il-
lius existētis p se in genere: ß tā materia q̄ for-
ma est hmōi. igit ꝛc. Itē alij tenētes q materia est de q̄dditate rei. dicūt q erit idē hō post
resurrectionē q̄ añ ꝛ habebit easdē ptes mate-
rie ßm spēm: licet nō ßm materiā ꝛ numerū. et
eodē mō dicūt q q̄diu hō viuit manet idē nu-
mero ,ppter idētitatē ptiū ßm spēm: sicut i au-
gmētatione materia aduenies cuz forma pce-
dēte. ꝛ p ɔ̄ns ßm opinionē istā inducit p gn̄a-
tionē forma substātialis q̄ semp manet eadē i
augmētatione: q̄uis nō maneat eadē ßm nūe-
rū: ß solā ßm specię. Pro ista opinione sic ar-
guit. si adueniret noua forma in augmētatiōe
essz vera gn̄atio. Aliter sequeret q eēt iuxta
positio: vel duo corpora eēnt simul in eodē lo-
co. scz corp' auctū ꝛ corp' augēs. ꝛ ita q̄libz ps
aucti nō esset aucta. Preterea. nō maneret ali-
quid idez nūero in augmētatione: ꝛ maxie in di-
minutiōe: si semp gn̄aretur et corrūperetur ps
materie ꝛ forme simul. Cōtra phm in pmo de
gn̄atiōe. materia fluit ꝛ refluit. nō aūt species
aut forma. Sed hec opinio nō videt difficul-
tatē q̄stionis. q: si materia ßm eos est de essen-
tia cōpositi ad variationez materie sequit va-
riatio cōpositi. ꝛ p ɔ̄ns cū nō redeat eadē ma-
teria nūero in resurgēte nō resurget idē homo
q: nō est idē totū cui' nō sunt eedē ptes. ptz. di-
stinctio maior realis ē int ɔpositū ex a ꝛ b. ꝛ cō-
positū ex a ꝛ c. q̄ inter ɔpositā ex a ꝛ b. ꝛ inter
cōpositū ex a b. accipiēdo a pro forma. et b ꝛ c
pro materijs diuersis. q: cōpositū ex a ꝛ b: ꝛ ex
a b. est ɔpositū ex eadez materia ꝛ eadē forma
cōpositū ex a ꝛ b. ꝛ cōpositū ex a ꝛ c nō sunt ex
eadē materia. ß ista distictio est materialis. et
hoc solā ,ppter diuersitatē materie. igit ad di-
uersitatē materie sequit variatio ɔpositi. Pre-
terea. ista opinio non videt difficultatē de au-
gmētatione et ɔcedit q idē est aial postq̄ pes
abscinderet ab eo qd añ. et tn̄ in illa abscisiōe
aliq̄ ps forme depditur cū forma sit extēsa. ꝛ p
ɔ̄ns saluat idētitas aialis materialis per solā
idētitatē forme ßm spēm nō obstāre variatōe
materie ßm nūeruz: sicut saluat idētitas nūe-
ralis ci' suppositi p idētitatez specificā mate-
rie nō obstāte diuersitate numerali. Et eodez
mō arguit q aliqd aial auget cui' forma est ex-

tensa ꝛ in talibus sicut est augmētatio ꝛ varia-
tio in materia ita in forma extensa. ß ,pbat: q̄a
forma extēsa nō trāsit de nouo ad aliquā mate
riā q̄ prius nō informabat sicut alibi ptz. vbi ,p
bat q subiectū cuiuscūq; forme est ita simplex
sicut ipa forma. ptz etiā: q: forma q̄liber deter-
minat sibi certā materiā sicut dcm̄ est in q̄one
precedēte: q: effectus determinat sibi certū a-
gens' ꝛ certā materiā. igr̄ in augmētatōe sicut
est augmētatio materie ita erit forme vl' rema
nebit illa materia sine forma. Preterea. tunc
augmētatio q̄tū ad formā nō esset nisi q̄dā ra-
refactio: q: qn aliq̄d manēs idē ꝛ in scdo adue
niente aliquo extrinseco occupat maiorē locū
q̄ prius illud solū rarefit. sic aūt est in augmēta
tōe si forma nō variet: ß solū materia. ɔ̄ns ē fal
sum ꝛ ɔtra phm. Ad primū istoꝝ dico q aug
mentatio differt a generatione: q: pars illa de
nouo ,pducta q̄tū ad materiā ꝛ formā vnit to
ti precedēti cū quo facit vnū sicut pars aq̄ fo-
cit cū tota aq̄ua. sic aūt nō pōt esse in genera-
tōne: quia pōt generare aliquid ex se existens.
Ad aliud dico q augmētatio nō est iuxta po
sitio simplr̄ loquendo: ß bene cōcedo q iuxta
quālibet partez formalem q̄ scz pōt agere acti
one ,ppria cōuertēdo alimentū in suā naturā ꝛ
vnire sibi iā cōuersam fit ꝛ generat alia ps nō
subintrās eā: ß faciēs vnā cū illa sicut pars aq̄
cū aq̄. ꝛ illud sic plus occupat de loco q̄ prius
ꝛ hß sufficit ad vitandū iuxta positōem. ꝛ p hoc
ptz q duo corpora nō sunt sil' sicut nec in aug-
mentatōe aq̄. ꝛ q q̄libz pars ßm spēm ē aucta
vel q̄liber ps potēs agere actōe ,ppria: q: sibi ē
aliq̄d vnitā mō qd prius nō fuit. Ad aliud ptz
in rn̄sione questionis. Ad aliud dico q phs
intelligit p ptes materiales non materiā siue
formā: ß p ptes materiales intelligit ptes qb'
nō cōpetit agere. p partes ßm spēm intelligit
partes q̄bus cōpetit agere. prime ptes fluūt
ꝛ refluūt. scde nō. Et iō aliter dico ad q̄onem
ꝛ pmo pmitto quādā distinctiōem de q̄dditā-
te. nā q̄dditas vno mō accipit ,p oībus q̄ sunt
de essentia rei q̄ faciunt vnū p se. ꝛ isto mō q̄d-
ditas est vnū cōpositū precise ex materia ꝛ for
ma: ꝛ materia erit de q̄dditate ꝛ essentia com
positi sicut forma: nec est aliq̄ differētia inter
hāc hūanitatē ꝛ hūc hoiem: vel hūanitatem ꝛ
hoiem. nisi q: hūanitas icludit aliqd sincathe
goreuma ex vsu loquendi equalent vel virtua
liter: ,ppter quā inclusionē pōt aliq̄d predica-
ri de hoie qd nō de hūanitate. Alio mō accipi
tur q̄dditas ,p forma vltima q̄ aliq̄d differt ab
alio. qd nō est idē cū illo. ꝛ de q̄dditate sic ac-
cepta est verū q q̄dditas differt ab eo: cui' est
q̄dditas. ꝛ q i separatis est idē q̄dditas cū eo.

Marginal notes (left): C Opinio scda — Primū argumētum — Scdm — Tertiū — Cōtra opiniones scdam

Marginal notes (right): D Ad primū argu. — Ad scdm — Ad tertium — E

cuius est q̄dditas: q2 illud est simplex non hn̄s aliquā distinctōem intrinsecā ex ptib⁹ intrinsecis. Tertio mō accipit q̄dditas ꝓ diffinitōe cōposita ex diuersis ꝯceptib⁹ generis ⁊ differētie. ⁊ illa q̄dditas nō est idē realit cū eo cui⁹ est q̄dditas: q2 illa hꝫ solū esse obiectiuū in aīa et nulla modo subiectiuū. His visis dico ad q̄stionē ꝙ materia est de eēntia ⁊ q̄dditate cōpositi vt dcm̄ est. ⁊ vbi est alia ⁊ alia materia i aliquo successiue est q̄dam distinctio realis inter idē ⁊ seipm̄ vno tēpore ⁊ alio: quia aliquid est de eēntia vni⁹ qđ nō est de eēntia alteri⁹. ⁊ silr vbi est aliq̄d idem simplr in ꝑncipio ⁊ in fine trāsmutatiōis pōt dici totū idē realiter ꝓpter idētitatē illi⁹ dico. tūc ꝙ sic in augmētatōe nō est idē oīb⁹ modio īdiuiduū añ augmentatū ⁊ post: q2 vbi est alia ⁊ alia materia q̄ est de q̄dditate ⁊ esse rei est quodāmodo distinctio realis: q2 aliq̄d est de essentia vnius: qđ nō est de essentia alterius sicut supra dcm̄ est. ita i resurrectōe nō erit oībus modis idē homo ante resurrectōem ⁊ post: q2 ꝑm oēs doctores non est simpliciter eadē materia numero in resurgēte q̄ fuit ante resurrectōem: nec est eadē forma sēsitiua si ponat distīncta ab intellectiua ⁊ extēsa: q2 tunc dicendū est de ea sicut de materia i augmētatōe p oīa. tn̄ bene dicit idē homo i numero: q2 aīa itellectiua q̄ est forma simplex remaneret oīno eadē in tota ⁊ in q̄libet parte. Scđo dico ꝙ nō obstāte illa diuersitate in resurgēte ꝙ maior est idētitas in hoīe aucto ⁊ resurgēte ad seipꝫ ꝑus viuū ⁊ nō auctū q̄ sit vnitas cuiuscūq3 aīalis bruti augmētabilis ad se post augmētatōem ⁊ ante: q2 nō est aliq̄d idē oīno in aliquo aīali bruto post augmentatōez nec quo ad totū nec quo ad aliquā partē essentialē illius toti⁹. Cū quo illud adueniēs i augmentatōe faciat p se vnū: q2 partes materiales fluunt ⁊ silr partes formales: q2 oēs extēse sunt in brutis ꝑ in hoīe remanet intellectiua oīno eadē ꝑm se ⁊ ꝑm qđlibet sui añ augmētatōem ⁊ post: ⁊ ante resurrectōnem ⁊ post. Ex istis pōt patere ꝙ nō obstātib⁹ dictis in precedēti q̄stione ꝙ idē sunt nūero electi q̄ fuissent si adā ꝑmansisset in statu innocētie ꝓpter easdē aīas intellectiuas q̄ sunt eedē principales partes hoīm: q2 nō obstāte ꝙ fuisset alia ⁊ alia materia. ⁊ aliud agens adhuc tn̄ q2 esset eadē aīa numero esset idē homo numero: sicut ponitur idē homo numero in resurrectiōe. ⁊ nō obstāte diuersitate partis essentialis puta materie. Ex istis etiā pꝫ ad istā difficultatē si aliq̄s eēt nutritus ex carnibus hūanis toto tpe vite sue ꝙ resurget idē hō cū materia q̄tū decet cū creatore forte de nouo supplēte vicē alteri⁹ materie q̄ fuit sub forma carniū humanarū ⁊ cum forma itellectiua ꝑexistēte nō variata aliquo mō. Nec videt h̄ icōueniēs isto casu posito: q2 multi ꝯcedūt ꝙ aliq̄d de materia erit in resurgēte qđ nūq̄ añ resurrectiōez fuit i eo. Exēplū puulus mortu⁹ resurget in corpore cōpetente hoī. si aūt nō oddat sibi aliq̄ materia de nouo vltra materiā hītā tpe mortꝭ nō pt hre corp⁹ cōueniēs hoī: nisi ptes illi⁹ pue marie rarefierēt ad q̄titatē corpis hoīs q̄ rarefactio nō pōt stare cū dēsitate corpis hūani. igr eodē mō pōt h dici ꝙ in nutrito ex carnib⁹ resurget alia materia q̄ ꝑus nō fuit i eo. ꝑ vtrū illa habeat p creatōem aut p aliud nō curo ad p̄ns.

Primū dubiū Sed ꝯ p̄dicta sunt aliq̄ dubia. primū est: q2 nō videt ꝙ in augmētatōe bruti forma acq̄sita deꝑdat: q2 tūc sequeret ꝙ posset fieri totalit p augmētatōem ⁊ p diminutōem aliud brutū q̄ ꝑus fuit: si forma semꝑ deꝑdat et noua forma cū materia adueniat p augmētatōem sicut antiq̄ deꝑdit p diminutōem.

Scđm Scđm dubiū est: q2 nō videt ꝙ sit alius homo resurgens aliquo mō: q2 hoc videt esse hereticū: q2 ex quo homo meret in corpare ⁊ in ptibus q̄buscūq3 materialibus corporis debet homo ꝑꝫ rectā iusticiā in eodē corpare numera in quo merebat premiari: sed dato ꝙ p augmētatōem tā partes materiales q̄ formales forme extēse deꝑderent p diminutōem in hoīe sicut in bruto posset homo totaliter hre in resurrectōe corpus acq̄situ p augmētatōem nouū ⁊ distinctū a corpore in quo merebatur vt ꝑus argutū est de bruto. ⁊ p ꝯñs nullo mō premiaret in corpore in quo merebatur. ⁊ maxime si mereret in corpore aucto per carnes humanas ꝑm casum prius positū. qđ videtur hereticū.

Tertiū Tertiū dubiū est ꝙ nō videt ꝙ materia determinet sibi certā formā: q2 tunc si ent ē ibi alia materia ⁊ alia ita erit alia ⁊ alia forma. ⁊ p ꝯñs tunc cū sit alia materia in hoīe ante augmētatiōem ⁊ post erit alia aīa ⁊ alia. ⁊ sic alius homo oīno ante resurrectōez ⁊ post q̄tū ad formā sicut q̄tū ad materiā.

Quartū Quartū est. q2 videt ex predictis ꝙ vita aīalis pōt ꝯtinuari: q2 semꝑ ē in augmētatōe ꝑm te adueniat noua forma ⁊ materia.

Quintū Quintū est. vtrū aliq̄ portio materie q̄ fuit in ꝑmo hoīe resurgat in quolibet hoīe descendēte ab eo p naturalē ꝓpagatōem.

Sextū Sextū. vtrū aliq̄ pars vel portio q̄ fuit in hoīe p totam vitā suam resurget in eo

Septimū Septimū. vtrū aliqua pars materie sit de veritate nature hūane: ita ꝙ sine ea nō possit tal' forma eē.

Octauū Octauū ē. vtrū ps marie vl materia exñs ꝑmo sub forma semis resurgat i quolibet hoīe. ⁊ eadē dubitatio de forma sēsitiua puuli nati ponēdo illā esse extēsā vtrū aliq̄ ps forme

Nonū.

resurget in eo si viuat vsq₃ ad statū hoīs. Nonū est in quo materia carniū ex q̄b⁹ homo toto tp̄e vite sue nutrit̄ resurget an in nutrito an' i illis quoꝝ carnes ille fuerūt.

Ad p̄mū dubiū F

Ad p̄mū istoꝝ pōt dici ꝙ forte est impossibile saltē de p̄ncipalibus ⁊ sp̄alib⁹ mēbris ꝙ totū sc₃ depdatur ⁊ totu₃ de nouo adueniat. Et ꝓpter h̄ in vita aīalis semp remanet aliq̄d de ꝑtibus sp̄alib⁹ ⁊ p̄ncipalib⁹ saltē: ⁊ ꝓpter hoc nō dicit̄ aliud aīal saltē ꝑtialiter: sicut pt₃ de corde ꝙ totum vl' aliq̄ eius pars manet nō aucta nec diminuta. ⁊ cōiter dicit̄ ꝙ si cor tangeret̄ statim aīal moreret̄. ⁊ ꝑ ꝯns in illa parte non posset diminui nec augeri aliquō. Eodē mō est dicendum de aliis partib⁹ ⁊ p̄ncipalioribus mēbris ⁊ specialiorib⁹.

Ad scd̄m G

Ad scd̄m dicendum est de corpore hoīs q̄tū ad partes materiales ⁊ formales forme sensitiue si extēdant̄ in hoīe sicut de corpore bruti. q: q̄tūcūq₃ fieret nouū corp⁹ ꝑ augmentatōem ⁊ diminutōem: q: tn̄ ꝑtes sp̄ales ⁊ p̄ncipales manēt eedem sicut cor ⁊c̄. ꝓpter idētitatē illarū partiū pōt dici idē corpus sic̄ ꝑius in bruto ⁊ aliter nō: nec est hoc hereticu₃ dicere sicut nō est hereticū dicere ꝙ ꝑ augmētatōe₃ hoīs aduenit noua pars materie: ⁊ sit̄r forme p̄existentis. ⁊ q̄n dicit̄ ꝙ aīa p̄miat̄ i eodez corpore in quo merebat̄: dico ꝙ aīa p̄miat̄ oīno eadē q̄ prius fuit: q: ipa sc₃ volūtas ē p̄ncipiū p̄ncipale operationū meritoriarū. corp⁹ aūt nec potētie sensitiue sunt p̄ncipiū talium operationū nisi q̄tenus cōformant̄ in actibus suis: ⁊ regulant̄ ab intellectu ⁊ volūtate: ⁊ iō de se nō faciūt ad meritū: ꝯ potius ad demeritū: q: caro cōcupiscit aduersus sp̄m ⁊ p̄miū essentiale p̄mo ⁊ p̄ncipalr̄ est ipa sola fruitio dei cū delectatōe sequēte q̄ est in sola voluntate ⁊ visio dei ⁊ dotes aīe ⁊ corporis sunt p̄mia ip̄i⁹ volūtatis: q: oīa ista dant̄ toti cōposito tanq̄ p̄miū ꝓpter solū actū meritoriū ipius voluntatis ad modū quo rex dat alicui castrū ꝓpter aliquē actū militarē sibi acceptū. ⁊ tn̄ castru₃ nō est in milite: nec semp secū: sed vbicūq₃ fuerit semp castrū dicit̄ esse ei⁹ p̄miū. ⁊ nō alicui⁹ ꝑta famuli custodiētis castrū ad modu₃ quo aliq̄d confert̄ filijs ꝓpter bonū opus patris. q̄d collatū nō dicit̄ premiū filij ꝯ patris. Eodē modo visio dei ⁊ dotes corporales ⁊ glificatō corporis nullo mō est nec debet dici premium corporis: ꝯ solius volūtatis: q: cōferunt̄ sibi tāq̄ p̄mia ꝑ actu volūtatis q̄ solus est meritori⁹. ⁊ tn̄ visio dei pōt dici beatitudo essentialis q̄tenus est in eodē subiecto oīno indistincto cū fruitōe: q: in eadē aīa simplici ⁊ indistincta. ⁊ ideo illi q̄ ponūt intellectū ⁊ volūtatē potentias realiter distinctas habent dicere ꝙ ita deus pōt deus cōferre volūtati visionē dei i alio intellectu tanq̄ p̄miū sicut in intellectu proprio. q: pōt separare intellectū absq₃ alio ⁊ ponere in isto: ⁊ ecōuerso. ⁊ sic ꝯm vnā viā p̄t aīa intellectiua premiari in alio intellectu q̄ habuit ante resurrectionem. ⁊ iō dotes corporis sunt verissime premiū volūtatis ⁊ siue sint in eodez corpore siue in alio nihil refert. est tamē idē corpus ꝯm idētitatē p̄ncipaliū mēbrorum

Ad tertium H

Ad tertiū dico ꝙ nō intellexi ꝙ aīa intellectiua determinaret certā materiā: q: ipa creatur. ⁊ iō informat quācūq₃ materiā ꝯ₃ beneplacitū creantis: ꝯ de forma inducta in materia ꝑ agens naturale est bene verū ꝙ determinat sibi certā materiā de alijs nō.

Ad quartum I

Ad q̄rtū dubiū dico ꝙ cuilibet parti ꝯm sp̄em op₃ dare certā periodū in q̄ possit cōuertere in se ꝑtē nutriti. ⁊ iō illa pars est impurior. q̄d ꝓbat̄: q: oē agēs phīce in agendo patit̄. ⁊ sic tn̄ in fine debilitatur ꝙ nō poterit ꝯuertere nutrimentū. ⁊ sic tandē aīal corrūperet̄. nec pōt aīal semp cōtinuari. Cōfirmat̄: q: virtus ꝯuersiua nō pōt cōfortari ꝑ aliq̄d nisi cōuertat̄ in ip̄m: ꝯ illud cōuersum nō pōt plus fortificare ꝙ cōuertēs: q: ꝓductū nō est ꝑfectius ꝓducēte. igr̄ ⁊c̄. Sed ista rūsio nō videt̄ habere apparentiā nisi ꝑ h̄ ꝙ caro nō pōt cōfortari nisi ꝑ ꝯuersionē alicuius in ipam. q̄d nō videt̄ verū: q: virtus illa q̄ cōfortat̄ est accidēs: q: cōfortari ⁊ sīlia nō cōpetūt forme substātiali q̄ nō suscipit magis et minus. igit̄ illa cōfortatio videt̄ posse fieri per augmentatōem aliarū qualitatū: sed ille qualitates possunt confortari augeri ⁊ conseruari ꝑ qualitates extrinsecas absq₃ aliqua cōuersione ⁊ postea virtus cōuertēs remanebit ita pura post cōuersionē sicut ante. Tn̄ sensibilit̄ videm⁹ ꝙ ante oēm cōuersionē aliq̄s cōfortat̄ ad faciēdū opa vite q̄ prius facere nō poterat puta stati₃ post comestionē cibi. ⁊ sic nō oportet ꝙ agens phīcū semp in agendo patiat̄ q̄n in multo excedit passiuū ⁊ per ꝯseq̄ns virtus pōt confortari absq₃ hoc ꝙ agens phīcū semp ita repatiat̄ ꝙ in fine deficiat: q: semp potest aliquid habere confortans suā virtutē ⁊ aliq̄d coadiuuās. Exemplū. aliter sequeret̄ ꝙ ignis q̄d est agens naturale semper diminueret̄ ꝯm substantiā suā. ⁊ sic semp esset minor. ⁊ ꝑ ꝯsequēs finaliter totaliter deficeret cū sit agens phīcum quod in agendo patitur. Et preterea quāuis p̄mū conuertens fiat debilius tamē totū resultans postea ex cōuertente ⁊ conuerso est fortius ⁊ perfectius. ⁊ sic postea facere carnē puriore₃ poterit. Ideo pōt dici ꝙ nō potest probari sufficienter per ratiōem naturalē q̄n aīal imppetuū ꝑ causas naturales p̄t cōser

uari sicut posuerūt aliq̄ doctores saltē in paradiso: q: sm̄ ista posset dici φ mors accidit ꝓpt' ꝟ dñemētia agentia p q̄ agēs semꝑ patit': quia agens ꝓbicū in agendo pātit': tn̄ ibi nō. Et ad rōnes de debilitate pꝫ φ sicut agens ꝓbicuꝫ pōt debilitari: ita pōt augeri in virtute ꝛ non est incōueniēs φ in duplo augeat' virtus eius ꝛ postea si cōfortet' augebitur vel non destruetur virtus ei⁹. ꝛ sic semꝑ durabit. Si dicas sm̄ pħm oē corruptibile de necessitate corrūpit'. dico φ h̄ est verū: q: q̄cunq; pars aucta corrūpitur exceptis ꝑncipalib⁹: tn̄ pōt ꝯseruari sil'e ꝛ consil'e in ꝑpetuū. Exemplū de igne ꝛ aere ꝛ alijs elemētis: q: si vna pars ignis q̄n agit in aquā corrūpat': tn̄ alia pars ꝯsilis ꝛ eiusdē spēi ꝛ maior loco ei⁹ gñatur vel forte virtus cōuersiua est parua ꝛ in parua pte. ꝛ iō ꝓpter suī paruitatē tandē cōsumit': ꝛ iō nō in qualibet pte corporis est virtus cōuersiua quāuis caro q̄libet cōcurrat ad remouendū ꝓhibens: puta q̄litates cōtrarias.

K Ad quintū

Ad q̄ntū dico φ nō est verisil'e φ ita parua materia existens sub illis seminibus ex q̄bus gñant' filij ꝛ filie diuidat' in tot partes quot sunt resurrecturi: q: oēs resurgentes descendetūt de illis octo q̄ fuerūt i archa noe ꝛ nō est rōnabile φ semina octo i tot portōes diuidant'. Cōfirmat'. q: materia seminis cedit in mēbra ꝛ ptes ꝑncipales aīalis et semē decisum est ex ptibus gñatis ex alimēto sm̄ pħos. sic igi' p magnā multitudinē tandē deuenit' ad aliquē i quo nihil est de illa materia q̄ fuit in illis octo. Si dicat' ꝯ xp̄s dicit' fuisse in lūbis abrahā sm̄ corpulentā substantiā nō sm̄ rōneꝫ seminalē sm̄ Augustinū. Rn̄deo verū est φ beata virgo fuit in eius lūbis vtroq; mō: q: materia q̄ in beata virgine fuit: decisa fuit ab aliquo descēdēte ab eo p naturalem ꝓpagatōem ꝛ p decisionē nō φ aliqua portio materie q̄ fuit in btā virgine fuit in abrahā: ſ q: aliq̄d descēdens ex abrahā naturali ꝓpagatione generauit beatā virginē p decisionē seminis generati ex partib⁹ alimēti ab extra accepti. xp̄s aūt fuit in eo p corpulentā substātiā q: materia xp̄i ex q̄ formabat' eius corpus saltē aliq̄ pars fuit ab aliquo descendēte ab abrahā naturali ꝓpagatōe puta a patre beate virginis. ꝛ nō fuit in eo sm̄ rōnem seminalē: quia xp̄s nō descendit ab eo sm̄ naturalē ꝓpagationē sicut mater eius fecit: ſ p ministeriū spūs sancti.

Z Ad sextum

Ad sextū dubiū pꝫ φ sic: q: illa pars q̄ est in mēbris ꝑncipalibus q̄ p totā vitam hoīs nō mutat' manet in hoīe ꝛ p totā vitā suam: q: illa membra generant' p maiori parte ex materia seminis ex qua generat' homo.

AB Ad septimū

Ad septimuꝫ dico φ nulla pars materie est de veritate nature humane q̄n sine qualibet posset aīa intellectiua esse: q: ip̄a nullā materiā sibi determinat. aliqua tn̄ sic est de veritate nature humane φ forma sensitiua hoīs q̄ distinguit' ab intellectiua ꝛ extēdit' sine illa nō pōt esse p naturā. ꝛ sic materia sub mēbris ꝑncipalibus ē de veritate nature humane ꝛ oēs ille partes materie: q: qualitercūq; depdat' pars materie oꝫ φ depdat' pars forme extēse in illa materia q̄n tn̄ pōt p potentiā diuinaꝫ ista forma sensitiua pficere aliā materiā nō video. ꝛ sic loq̄ndo nulla materia est de veritate nature hūane. q̄n tn̄ p potētiā diuinā posset oēs forme hoīs tā substantiales q̄ accidētales fieri in alia materia nō video.

N Ad octauum

Ad octauū dico φ sic q̄rtū ad vtrūq;: q: ex maiori parte seminis p maiore parte fiūt mēbra ꝑncipalia ꝛ spālia q̄ nō augent' nec diminuunt' p vitā hoīs saltē q̄rtū ad aliquā ptē. ꝛ illa pars materie fuit sub forma hoīs: ꝛ illa materia resurget in hoīe. ꝛ sil'r sensitiua pficiens illā ꝛ alias ptes ꝯsil'es: ſ nō q̄libet pars sensitiua aliarū partiū auctarū resurget sicut nō q̄libꝫ pars materie. aliter homo resurgeret in magnitudine excedente magnitudinē oīm hoīm ꝛ aliarū bestiarū. saltē aliq̄s homo q̄ diu vixit ꝛ multū conuertit de alimento in suā naturā. q̄ pars materie ꝛ forme sensitiue q̄rtū ad alias partes resurget ꝛ q̄ nō solus deus novit

O Ad nonum

Ad aliud dicendū est φ si nutritus ex carnibus humanis generet aliū hoīem materia illarū carniū resurget i illis quaruꝫ fuerūt carnes ꝛ nō in nutrito. ꝛ maxime materia membrorū ꝑncipaliū si illa comendant': q: illa resurgent in quolibet hoīe sicut dcm̄ est: ꝛ tunc deus supplebit materiā istius nutriti vel p creatōnem noue materie vel p additiōem alterius materie q̄ fuit in aliquo alio hoīe q̄ sibi est supflua ꝛ in qua non est nutritus. si etiā ille nutritus generet aliū hoīem: ꝛ ille tertiū: ꝛ ille quartū. et sic deinceps poterit cōtingere per multiplicatōem generationis φ materia illarū carnium eadeꝫ numero sit sub partibus principalibus multoꝝ hominū: ꝛ tunc non potest in quolibꝫ resurgere. tunc esset dicendū φ deus distigueret sicut sibi placeret. ꝛ forte tunc illa materia resurgeret cū illo hoīe sub cui⁹ partibus ꝛ mēbris spālibus ꝑmo fuit: ꝛ in nullo alio. ꝛ p ꝯsequens deus supplebit materiā partiū principaliū alioꝝ hoīm de aliena materia sicut sibi placeret. ꝛ sic videt' dicenduꝫ φ nulla materia q̄ fuit sic in tali scdo hoīe p totam vitam suam resurget in eo: quia nō materia partiū principalium sm̄ casum posituꝫ: nec etiam materia aliarū partiū propter augmentatōem ꝛ diminutōem.

Questio. xij.

A
Questio XII

Vero de statu a-

q
nime añ resurrectõem ꝛ post. vtrũ
aĩa separata habeat memoriã tam
actualẽ ꝙ habitualẽ eoꝝ q̃ nouit ꝑuncta. Ar
guit̃ p̃mo ꝙ nõ: qꝛ intellectus possibilis nihil
intelligit nisi ꝑ ꝯuersionẽ ad fantasmata: sed
aĩa separata nõ hꝫ fantasmata. igĩ ꝛc̃. Scđa
qꝛ tũc aĩa beata haberet memoriã pctõꝝ suoꝝ
ꝛ ꝑ ꝯñs tristaret̃. Tertio. destructa cã destrui
tur effect⁹: s aliq̃d in nobis ꝑ aĩam intellecti-
uã est cã sufficiẽs intellectõem ꝑ illã ꝓpõez cã
est ad cuius esse sequit̃ aliud: s illud nõ rema-
net i aĩa separata. igĩ ꝛc̃. Cõfirmat̃: qꝛ dctm̃ ẽ
ꝑus ꝙ noticia intuitiua in aĩa nr̃a ꝓsupponit
noticiã intuitiuã sensitiuã. igĩ vbi deficit noti
cia sensitiua ꝛ intuitiua. Scđo ꝓbo ꝙ non hꝫ
noticiã hitualẽ: qꝛ virtus corrũpit̃ ꝑ obliuionẽ
ꝛ ꝑ infirmitatẽ graũe nõ inducentẽ mortẽ. igĩ
multofortius ꝑ mortẽ q̃ ẽ vltima penarũ. Pre
terea s̃m p̃hm in de memoria ꝛ reminiscentia
memoria soluꝫ ẽ in pte sensitiua. igĩ si ibi defi-
cit sẽsus ibi deficit memoria. igĩ ꝛc̃. Ad oppo-
sitũ Luce. xviij. Fili recordare ꝙ recepisti bõa
in vita tua. sĩr ꝛ lazarus mala.

B
Notãdũ primo

Hic primo ẽ
videndũ ꝙ memoria tripliciť accipit̃. vno mõ
ꝓ hitu inclinãte ad aliquẽ actũ intelligẽdi tã
q̃ cã ꝑtialis ꝛ effectiua cũ intellectu. Alio mõ
ꝓ p̃ncipio sufficiẽti tetũ itellectõis siue se ha-
beat a pte aĩe intellectiue siue obiecti siue al-
terius cuiuscunqꝫ. Tertio mõ accipit̃ ꝓ princi
pio determinato respectu act⁹ recordãdi q̃ est
respectu p̃teriti vt p̃teritũ ẽ: vt cũ h̃ fecisti ibi

Circa q̃stionem quattuor fiunt

Circa istã q̃stionẽ sic ẽ ꝓcedendũ. P̃mo vidẽ
dũ ẽ vtrũ in aĩa remancãt hitus h̃ naturaliter
acq̃si post separatõem suã a corpe. Scđo vtrũ
aĩa separata virtute illius hitus possit in oẽm
actũ intelligendi in quẽ potuit mediante illo
hitu intelligẽdi qñ erat cõiuncta. Tertio. vtrũ
aĩa separata vel seipa vl̃ mediãte aliquo in ea
recepto possit in actũ recordãdi ꝓprie dctm̃ q̃
est respectu preteriti vt preteritũ est. Quarto

C
Primus articul⁹

monebunt̃ dubia ꝛ soluent̃. Circa primũ di-
citur ꝙ hitus scie acq̃situs manet in aĩa sepa-
rata. qđ ꝓbat̃: qꝛ nihil põt corrũpi nisi ꝑ suum
ꝯtrium vel ꝑ corruptõem sui subiecti. P̃mo mõ
nõ est scia corruptibilis in aĩa separata: qꝛ ibi
nõ hꝫ cõtrariũ nec opꝫ ꝙ ante separatõem ha
bitus cõtrariũ inducat̃. igĩ ꝛc̃. nec corruptibi
lis est scđo mõ: qꝛ subiectũ suũ ẽ incorruptibi-
le. ꝯequid sit de q̃stione rõ ista nõ valet: qꝛ s̃m
eũ esset tertius modus corruptõis effectus: scꝫ
ꝑ substractõem cause cõseruantis vel efficien
tis queãdmodũ lumẽ in luna ꝛ in medio defi-
cit esse nõ ꝑ corruptõem subiecti nec ꝑ ĩducti-
onẽ cõtrarij: s solũ ꝑ substractiõem cause con-
seruãtis puta solis. nũc aũt s̃m cũ aliq̃d i par-
te sensitiua est cã cõseruans hitum: qꝛ aliquid
in sensu ẽ cã mediata habitus quatenus ẽ cã
actuũ q̃ sũt cause hitus: igĩ illa destructa tãq̃
cã cõseruante destruit̃ habitus. Scđo dico ꝙ
ꝑ rõnem naturalẽ ꝓbari nõ põt ꝙ habitus ac
quisiti remaneãt in aĩa separata. Prĩmus rõ est
qꝛ qñ aliq̃d causat̃ mediãte cã aliqua ꝛ conser
uat̃ mediãte eadẽ nõ põt euidenter ꝓbari nisi
ꝑ experientiã ꝙ ille effectus maneat altero il
loꝝ corrupto: s habitus acq̃siti in toto hõie hi
tus dico intellectuales causant̃ mediante dis
positiõe corporali sicut ꝛ actus: qꝛ ad hoc ꝙ a-
liq̃s scientifice cognoscat aliq̃d requirit̃ debi
ta cõplexio ꝛ q̃litas in corpore: ꝛ ipa deficiẽte
nõ põt hõ intelligere sicut ptꝫ in fatuis ꝛ furi
osis. Eodẽ mõ tã habitus illi q̃ actus mediãn
te tali dispositõe cõseruant̃: ꝛ ꝓpter eius defe
ctũ corrũpunt̃: sicut ptꝫ ꝑ p̃hm in p̃dicamẽtis
q̃ dicit ꝙ ꝑ longã infirmitatẽ põt scia ꝑus ac-
quisita diminui vel totalit̃ corrũpi. hoc docet
experiẽtia manifeste. igĩ corrupta tali dispo-
sitione nõ põt euidẽter ꝓbari nisi ꝑ experien-
tiã ꝙ tales habitus remancãt in aĩa. sed in se-
paratõe aĩe a corpore corrũpit̃ illa dispositio.
ꝛ ꝓ isto statu nõ habem⁹ experientiã an in aĩa
separata maneãt habitus vel nõ. igĩ nullo mõ
põt esse in nobis certũ vtrũ maneãt in aĩa se-
parata vel nõ. põt tñ dici ꝓbabiliter ꝙ habi-
tus acq̃situs in corpore manet in aĩa separata
ꝛ ad hoc est cõgruentia: qꝛ ex eisdẽ causis gene
rant̃ actus ꝛ habitus ꝛ cõseruant̃: qꝛ posita cã
sufficiẽti generatiua ꝛ cõseruatiua habitus p̃t
poni habitus circũscripto quocũqꝫ alio: s cir-
cũscripta oĩ dispositõe corporali posito solo in
tellectu cũ obiecto ponit̃ cã generatiua suffi-
ciẽs tã actus q̃ hitus. igĩ circũscripta tali dis-
positiõe põt habitus ꝑus acq̃situs cõseruari.
hoc etiã videt̃ dicere Hieronim⁹. Discam⁹ in
terris illa quoꝝ nobis scia remanebit in celis
Sancti etiã vident̃ dicere ꝙ mortui recordan
tur eoꝝ q̃ fecerunt. Tunc ad ratõem in contra
riũ dico ꝙ ex ordinatõe diuina ẽ ꝙ habit⁹ non
cõseruat̃ in aĩa ꝓ statu isto sine tali qualitate
corporali ꝛ h̃ forte ꝓpter peccatũ primũ. ꝛ iõ
deficiente illa qualitate nõ vult deus concur-
rere ad conseruatõem habitus intellectualis
ꝛ voluntatis: sed tñ ipa posita licet separata
aĩa a corpore ex eadem ordinatione concurrit
deus cum aĩa ad conseruandũ habitus sine oĩ
tali qualitate corporali quasi cũ supplẽs vicẽ
illius qualitatis corporalis sic ꝙ de⁹ non plus
agat q̃ prius: s quia ipe ordinauit se non con-
seruaturum illum habitũ in anima coniuncta

D
Scđs articulus

sine tali q̄litate: ſ in aīa separata ordinauit to
lē bitū se ɔseruaturū. ⁊ iō nō manet ī oīa sepa-
ta. Quātū ad scđz articulū dic̄ hēric⁹ quotl.
vi. q. viij. ꝙ nō pōt in oēm actū intelligēdi me-
diāte illo bitu ī quē potuit ɔiūcta. Probat᷑: qr
bit⁹ gn̄at᷑ ex actib⁹: ⁊ ex silib⁹ actib⁹ illes gn̄an
tur bitus. cuius igr̄ est act⁹ intelligēdi eius est
bitus ⁊ ē vsus: ſ actus itelligēdi qn̄ oīa ē ɔiun
cta est toti⁹ cōpositi ⁊ nō ptis nisi ꝑ túc. sic qn̄
aliq̄d ɔuenit duobus vni p̄ se ⁊ alteri ꝑ accn̄s
īpossibile ē ꝙ illud qđ cōuenit ꝑ accn̄s pfecti⁹
vel eq̄ pfecte vtat᷑ illo ꝙ̄ illud cui ɔuenit ꝑ se: ſ
vti bitu ɔuenit ꝑ se cōposito ⁊ aie ꝑ accn̄s: q̄a
pfectior ē vn⁹ bitus qn̄ nō solū ꝑ ipm̄ inclinat᷑
potētia ad actū: ſ etiā p̄ñtat᷑ obiectū: ſ totum
hō vtit᷑ bitu obiecto sibi p̄ñtato ⁊ fantasmate
nec alit᷑ pōt vti cū igr̄ aie separate nō ɔueniat
vsus isti⁹ bitus ꝑ se: ſ accn̄s nec p̄ñret᷑ sibi ob-
iectū in fātasmate. sequit᷑ ꝙ oīa separata nō pōt
in oēm actū in quē pōt ɔiuncta. Sz ista rō nō
videt᷑ sufficiēs: qr oēs bitus eiusdē potētie eq̄
pfecti ⁊ intēsi ꝓportionabilit᷑ ⁊ eq̄lit᷑ sufficiūt
⁊ inclinant ad actū. ptz ħ ꝓpositio inductiue
tā in bitib⁹ volūtat᷑ tā intellect⁹ ꝙ̄ angeloꝝ ꝙ̄
hoīm: ſ aīa separata post eius sepatōem pt ha
bere actus ⁊ bitus genitos ex illis actib⁹ eius
dē rōnis cū bitibus acq̄sit᷑ in aīa ɔiuncta ⁊ eq̄
pfectos ⁊ intēsos sicretū eiusdē cōplexī ⁊ cōti
gēt᷑ vl' nccīj. ⁊ ꝑ idē mediū ⁊ ꝑ eūdē intellectū
pōt aīa ɔiācta acq̄rere noticiā ⁊ separata: ⁊ il
li sunt eiusdē rōnis ex quo hn̄t effect⁹ eiusdē rō
nis ⁊ obiectū idē. igit᷑ cū bitus acq̄sit⁹ post se-
paratiōem sufficiat cū intellectu ad actū cau-
sandū eadē rōne bitus acq̄situs in aīa cōiun
cta sine aliquo obiecto suffic̄. Si dicas ꝙ aīa
separata req̄rit obiectū in se vel in spē rep̄ñtā
te. Cōtra. iste doctor alibi negat oēm talē spe-
cie quāuis ꝑmo quotl. q. xxij. ponat eā. Pretea
nō videt᷑ maior rō ꝙ āgelo sufficiat bitus ad i-
telligēdū sine oī spē ꝙ̄ aie separate: ſ ꝑma cōue-
nit āgelo ꝑ eū, igit᷑ ħ idem cōueniet aie separate

E

Preterea. si ponat᷑ spēs ī aīa separata eadē rōne
posset poni in itellectu ɔiūcto. qđ tn̄ ipe negat
Jō dico ꝙ aīa separato pōt noticiā bitualem
mediātib⁹ actib⁹ elicit᷑ post ei⁹ sepatōem acq̄
rere. Scđo ꝙ ipa sepata pōt vti illo bitu sic ac
q̄sito ꝑ tales act⁹. Tertio ꝙ ipa sepata pōt vti
bitu ꝑus acq̄sito ī corpore ⁊ remanēte in oīa se
parata. Primū ꝓbo: qr aīa sepata pt hr̄e noti-
ciā intuitiuā rerū ⁊ mediātib⁹ illis noticiā ab
stractiuā q̄ ē gn̄atiua bitus. igr̄ pōt noticiā ta-
liū bituū bitualē mediātib⁹ talib⁹ actib⁹ acq̄
rere ɔña manifesta ē. aña ꝓbat᷑ in scđo de āge
lo. ⁊ eodē mō ꝓbat᷑ ħ: qr posito actiuo sufficiē-
ter approximato ⁊ nō impedito, ⁊ passiuo simi
liter: vel sequit᷑ effectus: vel saltē nō pōt nega
ri posse seq̄ nisi rō euidēs vel experiētia sit ī op
positū: ſ obiectū extra, cū intellectu est cā effe
ctiua sufficient᷑ approximata ⁊ nō ipedita no-
ticie intuitiue ⁊ aīa separata est receptiua suf
ficient᷑. igit᷑ aīa separato pōt hr̄e noticiā intui
tiuā de tali re. Si dicat᷑ ꝙ illud agēs nō est na
tū agere in passiuū: qr vnū est corp⁹ aliud spūs
Cōtra. qn̄ aliq̄ sunt eiusdē rōnis in patiendo.
videt᷑ ꝙ oē actiuū respectu vnius est actiuū re
spectu alteri⁹: ſ obiectū extra est eiusdē rōnis
ī agēdo in angelū ⁊ in aīam separatā. ⁊ ange-
lus ⁊ aīa separata sunt eiusdē rōnis q̄tum ad
actōem ⁊ passionē: sic videlꝫ si vnū pōt agere
⁊ pati ⁊ aliud. igit᷑ cū obiectū extra causet ī an
gelo cognitōem intuitiuā vt ꝓbatū est in scđo
eadē rōne causabit in aīa separata. Preterea.
si obiectū nō pōt agere in aīam ħ esset: qr cor-
pus nō pōt agere in spm̄: aut qr aīa separata ē
a materia. ⁊ ꝑ ɔñs nō hꝫ debitū modū existen
di vt agat vel patiat᷑: ſ qđlibet istoꝝ videtur
equaliter cōpetere angelo: ⁊ tn̄ nō impediunt
actōem eius. Si dicas ꝙ oīo separato non est
receptiua noticie intuitiue. Cōtra nō minus
est receptiua noticie intuitiue aīa separata ꝙ̄
cōiuncta: ſ aīa ɔiuncta intelligit ista obiecta
extra intuitiue. igr̄ ⁊c. Ne aūt ista opinio noua
videat᷑ adduco verba subtilis doctoris ħ posi-
ta. dicit em̄ sic in quarta q̄stione cuꝫ dico ꝙ in
intellectu est memoria ⁊ actus recordandi ꝓ-
prie dictus supposito em̄ ꝙ intellectus nō tan
tū cognoscat vniuersalia. qđ q̄dē verū est de i-
tentiōe obiectiua: al's de intētiōe obstractiua
de qua loquit᷑ phs. ⁊ illa sola est sciētifica: sed
etiā intantū cognoscit illa q̄ sensus cognoscit
qr pfectior ⁊ superior cognitiua in eodē cogno
scit illud qđ inferior: ⁊ etiā ꝙ cognoscit sen sa-
tiōea. ⁊ vtrūqꝫ ꝓbatur ꝑ ħ ꝙ cognoscit ꝓposi-
tiōes contingent᷑ veras. ⁊ ex illis sillogizat. for
mare aūt ꝓpōes ⁊ sillogisare ꝓpositū est in in
tellectu: illarū aūt veritas est de obiectis itui
tiue cognitis sub rōne experiētie sub q̄ cogno
scunt᷑ a sensu. sequit᷑ ꝙ in itellectu possint iue-
niri oēs ɔditōes ptinētes ad recordatōez. Po
test em̄ pcipere tēpus ⁊ habere actū post tps.
⁊ sic de alijs. ⁊ sic breuit᷑ pōt recordari cuiuscū
qꝫ obiecti cuius pōt memoria sensitiua recor-
dari: qr pōt ipm̄ actū q̄ est ꝓximū obiectū cog
scere ituitiue qn̄ ē: ⁊ ita rcordari postꝙ̄ fuit. pt
etiā recordari multoꝝ obiectoꝝ ꝓrimoꝝ quoꝝ
nō pt sēsitiua rcordari: vtpote oīs itellectiōis
⁊ volitōis pterite. ⁊ ꝓbat ꝙ taliū recordat᷑ hō
Ex quo arguo ꝯn istū doctorē. oīs recordatio ē
tēcū obiecti ꝑus ituitiue cogniti a potētia re-
cordāte: qr dicit postea, nulla recordatō ptinet

ad intellectũ inquãtũ pcise abstractiue intelligẽs:sed solũ inquãtũ intuitiue intelligẽs. igitur pcedit in itellectu cognitõem ituitiuã rerũ sensibiliũ. Et hoc etiã pt hri ab eo. libro pmo in plogo qone de subiecto: vbi dicit sic. videt autẽ pmũ subiectũ pme veritatis ptingentis:q2 vt tale visum natũ ẽ videri pmo pũgi cũ pdicato illius:q2 pmũ notũ in ptingẽtib9 nihil ẽ nisi p intuitõem extremoꝝ. igr pmũ intuibile cui iest pmũ pdicatũ pme veritatis ptingẽt. ẽ pmũ subiectũ oim veritatũ ptingẽtiũ ordinatarũ. Ex istis ptz q expsse pcedit noticiã intuitiuã 7 in itellectu rerũ eoꝝ quoꝝ ẽ memoria. Si dicas q in pbãdo vnivocatõem entis ponit pclusionem q2 dicit q nullus pceptus cãtur in nobis naturaliter nisi ab his q naturalr sunt motiua intellect9 nři cuiusmõi sunt intellect9 agẽs 7 fãtasma. Preterea qñ aliqd vlr intelligit singulare illi9 fantasiat. igit nõ cognoscit illud singulare intuitiue. Rñsionẽ qre. Qualit mediãte cognitõe intuitiua põt aia separata hřẽ noticiã abstractiuã sicut hz piunctã. pbat sufficient in scdo qre ibi. etiã q illa noticia abstractiua fuit gñatiua hitus in aia separata. ptz ibidẽ. scda pclusio 7 tertia patẽt:q2 tã hitus acqsitus in aia sepata post ei9 separatõem q i corpore cõposito sufficient inclinat cũ intellectu ad actũ psilẽm illi ex quo gñabatur. igitur 7c.

Tertius articul9

Circa tertiũ articulũ pncipalez de memoria hr q memoria sm q de rõne ipius est q ei9 obiectũ nõ sit vt pteritũ:q2 vt ẽ pteritũ nõ ẽ i pte intellectiua:sed sensitiua tm q ẽ appchẽsiua pticulariũ. 7 pteritũ vt pteritũ ẽ hz esse pticulare. Intellect9 autẽ ẽ vniuersaliũ nõ pticulariũ. 7 hoc videt esse intẽtio phi de memoria 7 reminiscẽtia. vbi dicit q si intellectiuarũ ptiũ esset nõ vtiq ineesset multis alioꝝ aialiũ. Itez postea cui9 qdem eoꝝ q sunt aie memoria sit manifestũ est qm qdẽ ei9 7 fantasia ẽ 7 memoria. hec qdẽ p se quoꝝ ẽ fantasia sm accñs:aut qcunq cũ fãtasia. sic igr ista opinio ponit duo vnuz q memoria isto mõ ẽ i pte sensitiua. 7 aliud q nõ est in pte itellectiua. Cõtra istã opinionẽ:q2 sicut spes ẽ rerũ futuri vel opinio:sic memoria ẽ rerũ pteriti:sed spes vel opinio sũt in intellectu igr codẽ mõ memoria. Pretea itellect9 pt cognoscere pteritũ sub rõne pteriti:sic pns sub rõne pñt. cũ igr ad memoriã ptinet pgscere pteritũ i itellectu ẽ mẽoria. Pretea rõ adducta nõ pcludit:q2 nõ tm sensus pgscit singulare:sed itellect9. imo sic pus dctũ fuit singulare pmo itelligit. Iõ pmo vidẽdũ ẽ qd ẽ act9 recordandi. Dico q act9 iste recordandi ẽ rerũ alicui9 act9 pcedent 7 pteriti inquãtũ pcedens ẽ. q2 q act9 sit sic pcedẽs q iteiũpat hoc forte accidit: q2 aliqs põt recordari se dilexisse heri quãuis hodie ptinuat dilectõem. hoc tñ nõ ẽ multuz ad ppositũ:sed q2 actus q ẽ obiectũ act9 recordãdi sit pcedẽs actũ rcordãdi tpe siue ptinuet siue nõ:ita q ad recordatõem reqrunt duo actus. pm9 ẽ act9 recordantis pcedẽs q ẽ obiectũ ptiale act9 recordatiui. scdus ẽ actus recordatiu9 q apphendit pmus act9:siue ille pm9 act9 maneat siue nõ:ita q int istos duos actus ẽ pouitas 7 posterioritas hz tps. Iõ dico q ad actũ recordãdi reqrit sensualis expientia:puta q hoc vidi hoc audiui:q2 alit nõ distigueret a spe 7 opinõe. Istis suppositis sunt hic tres difficultates. pma est. An cã isti9 act9 recordãdi sit aliq res extra aiam vl totalit sit aia:vl aliqd in aia. Scda ẽ an act9 recordatiu9 sit cõplexus vl incõplex9. Tertia ẽ a qua potẽtia elicit actus recordãdi.

Pria difficultas

Quãtũ ad pmũ dico pformit iuxta pus dctã q nihil ex aiam ẽ cã rerũ act9 recordãdi. qd pbat:q2 illud quo posito vl nõ posito nõ minus põt poni effect9 naturalr. illud nõ videt eẽ cã illi9:sed positis reb9 ex vel destructis nihilominus pt põi act9 recordãdi. igr 7c. Iõ dico q cã act9 recordãdi ẽ aliqd existẽs in aia:q2 hitus gñatus ex actib9 abstractiuis q act9 sunt obiecta ptialia hitus recordãdi 7 intellectus 7 deus. 7 ista sufficiũt siue res sit siue nõ sit. q autẽ hitus concurrat pz:q2 sic sepe dctũ ẽ nihil ẽ in aia nisi act9 vl hit9 7 passiones psequẽtes act9:puta delectatio vl tristicia. sed nec act9 nec passio pt eẽ cã recordãdi. q2 act9 recordãdi hz eẽ qñ neutrũ est. 7 illud qd nõ ẽ:cã esse non põt. Si dicas q spẽs act9 vel alterius ẽ cã pncipalis act9 recordãdi. Cõtra. ois spẽs eqlit respicit oẽz differẽtiã tpis:sed act9 recordãdi determiate respicit 7 pcerut pteritũ:lz nõ hoc pteritũ vel illd. igr 7c. Pretea illa spẽs possz fieri a deo in intellectu añ oẽm actũ:sed hoc posito nõ causaret actũ recordãdi:q2 ille ẽ respectu actus recordantis tãq respectu obiecti ptialis. igit nõ ẽ cã sit naturalr ipmmat.

Scda difficultas

Quãtũ ad scdaz difficultatẽ dico q lz actus recordãdi sit i scvn9 7 simplex:tñ dicit act9 cõplexus non incõplex9. qd pbat:q2 rerũ eiusdẽ icõplexi nõ pt eẽ nisi duplex act9 in gñe scz intuitiu9 7 abstractiu9. igr respectu cuiuscũq act9 recordantis pt eẽ act9 intuitiu9 7 abstractiu9 quoꝝ neuter ẽ actus recordãdi. igr cũ nõ sint plures act9 incõplexi in gñe. seqtur q act9 recordandi sit actus cõplexus. Preterea ille ẽ cõplexus q terminat ad cõplexũ:sed actus recordandi ẽ hmõi. igr 7c. pbatur:q2 actus recordãdi ẽ pmo tanq respectu obiecti imediati respectu actus pteriti vt pteritũ ẽ. igr rerũ distinctoꝝ:sed disticta nõ pñt cogsci nisi mediãte vbo copulãte sibi actũ cõplexũ:q2 cogsce hoc eẽ

p̄teritū est cognoscere quoddā ꝯplexū. Con
firmat᷑. q: act᷒ recordādi est respectu hmōi ob-
iecti p̄mo hoc vidi hoc audiui h̄ itellexi. ꝭ ista
sunt cōplexa. igr̄ ₇c. Ūn̄ dico ꝙ act᷒ recordādi
hꝫ duplex obiectuꝫ. s. ptiale ₇ totale. ptiale est
act᷒ recordādi p̄terit᷒ ₇ pōt eē intuitiu᷒ vel ab
stractiu᷒ in itellectu vel i potētia sensitiua vel
in volūtate vel i appetitu sensitiuo: nō eñ ob-
iectū ptiale imediatū est act᷒ alteri᷒ a recordā
te. puta act᷒ loquēdi vel disputādi vel scribē-
di alteri᷒ hois. q: de talib᷒ nō recordor: nisi q̄te
nus me recordor audiuisse vel vidisse eū talia
facere. ita ꝙ act᷒ me᷒ q̄ suꝫ recordās aliq̄n̄ tmi-
nabat᷑ ad illos act᷒ disputādi legēdi ₇c. obie-
ctū p̄mū totale respectu act᷒ recordādi ē qȯ-
dā ꝯplexū: puta ꝓpō q̄dā cōposita ex actu re-
cordātis tāq̄ ex obiecto ptiali: ₇ ex alio t̄mino
significāte: vel ꝯsignificāte tēpus p̄teritū. pu
ta ista h̄ vidi h̄ audiui: audiui iohēꝫ tali die le-
gere: ₇ act᷒ t̄minat᷒ ad istud cōplexū est actus
recordandi. Si dicas. ꝙ nō habeo tm̄ actū re-
cordādi taliū ꝯplexoꝝ: vbi act᷒ recordandi est
vnū extremū: ꝭ vbi act᷒ alteri᷒ est aliud extre-
muꝫ. Exemplū. recordor tūc mgr̄m legisse i sco
lis ₇ disputasse ₇ silia. ita ꝙ respectu taliū cō-
plexoꝝ habeo notitiā euidētē. ꝭ illa nō videt᷑
alia q̄ notitia recordatiua. igr̄ ₇c. R̄ndeo sicut
habit᷒ generat᷒ ex actib᷒ in cōplexis abstracti
uis pōt inclinare euidēter itellectū ad actū re
cordādi respectu illi᷒ p̄mi act᷒: ita pōt act᷒ re-
cordādi ₇ habit᷒ ex eo generat᷒ inclinare eūdē
intellectū ad eliciendū actū euidētē respectu
alteri᷒ cōplexi. in hoc ponit᷑ aliq̄d extremū ma
xime respectu illi᷒ cōplexi in quo ponit᷑ aliq̄d
extremū q̄d fuit ps p̄mi cōplexi q̄d est obiectū
recordatiōis ₇ ille secūdus act᷒ t̄minat᷒ ad il-
lud cōplexū non dicet᷑ actus recordādi: ꝭ noti
tia euidēs sequēs ex actu recordādi. Exemplū
habeo vnū actū terminatū ad h̄ cōplexū audi
ui magistrū tūc disputare. aliū terminatū ad h̄
cōplexuꝫ magister in disputādo clamauit ₇ se
dit in cathedra. p̄ma notitia est ꝓprie recorda
tiua. Scd̄a est notitia euidēs sequens ex noti
tia recordatiua. q: nō cognoscit᷑ euidēter ꝙ ma
gister clamauit: nisi q: tūc audiui disputare et
clamare. ₇ tūc vidi ₇c. Sic ḡ pōt dici ad istud
vel etiā si vtraq̄ notitia dicat᷑ recordatio. tūc
opꝫ distinguere de duplici recordatione. vna
est q̄ est respectu actus recordātis sicut respe-
ctu obiecti ptialis: ₇ illa est ꝓprie recordatio.
alia est respectu alteri᷒: ₇ illa nō est ꝓpe recor
datio.

Tertia difficultas

Quātuꝫ ad tertiā difficultatē. dico ꝙ
memoria dupliciter accipitur. Uno mō pro po-
tētia habēte aliquē habitū vel qualitatē dere
lictā ex actu p̄terito: virtute cui᷒ pōt talis po-
tentia in aliquē actū consilem ₇ eiusdē rōnis
cū actu p̄terito q̄quidēꝫ actus preterit᷒ aliq̄d
req̄rit ad suū esse q̄d nō exigit᷑ ad esse scd̄i act᷒
puta obiectū extra. Alio mō acapit᷑ ꝓ poten-
tia q̄ pōt in actū recordādi ꝓprie: dēm̄ median
te h̄itu genito ex actib᷒ preterit᷑ nō q̄dē incō-
plexis: sed complexis puta ex istis itelligo me
nunc audire hoc vel videre h̄. q: in istis vl̄ cō-
silib᷒ ḡnat᷑ h̄itus alius ab habitu genito ex
actibus incōplexis intuitiuis vl̄ abstractiuis
₇ mediāte tali h̄itu cognosco postea euidēter
ꝑ actū recordādi ꝙ hoc vidi ₇ ꝙ h̄ audiui ₇ ra
tio ē: q: habitus semp̄ inclinat ad actus incō-
plexos ꝯsilēs illis ex q̄bus generat᷑. nūc autēꝫ
actus incōplexus ₇ actus cōplexus nō sunt si-
miles: nec eiusdēꝫ rōnis. igit᷑ h̄itus ḡnatus ex
actu incōplexo nō inclinat ad actū cōplexum
P̄rimo mō accipiēdo memoriā dico ꝙ memo-
ria reperit᷑ in pte sensitiua ₇ itellectiua: q: cer
tū est ꝙ in vtraq̄ derelinquit᷑ aliq̄ qualitas me-
diāte q̄ pōt in aliquē actū i quē p̄us nō potuit
₇ i actū siliꝫ p̄mo actui sic alibi ꝓbatū est q̄sti
one de spēbus. Scd̄o mō loq̄ndo de memoria
dico tanq̄ certū dico ꝙ est in parte intellecti-
ua: ꝭ nō ē ita certū ꝙ ē in potētia sensitiua. pri
mū ꝓbat᷑: q: illa potētia q̄ pt cognoscere actū
suū esse p̄teritū vel p̄cessisse hꝫ memoriā ꝓprie
dictā: ꝭ intellect᷒ ē hmōi. ꝓbat᷑: q: intuitiua vi
det actū suū: ₇ pōt tūc cognoscere euidēter ꝙ
actus su᷒ ē ₇ ex illo actu cōplexo euidēti ḡnat᷑
h̄itus inclināis ad cognoscēdū euident᷑ ꝙ iste
actus fuit ₇ ille ē actus recordādi. igit᷑ ₇c. P̄re
terea sicut sensus dicit᷑ esse p̄ntium ₇ opinio ₇
spes futuroꝝ. sic memoria ē preteritoꝝ: ꝭ intel
lectus respicit p̄sens vt presens: ₇ futurū vt fu
turū: igit᷑ p̄teritū vt preteritū. ꝭ nō nisi mediā-
te memoria ꝓprie dicta. Tertio cōfirmatur ꝑ
p̄hm de memoria ₇ reminiscētia: vbi dicit. cuꝫ
aūt sine actib᷒ ₇ scientiā ₇ sensum habeamus
tūc memoramur vt trianguli duobus rectis eq̄-
les sunt hoc q̄dē q̄d didicit ₇ speculatus fuit
illud q̄rtū hmōi aliquid audiuit ₇ vidit. Item
cōsequēter tūc oportet cū h̄m illā memoriā a-
gat sic in aia dicere ꝙ hoc p̄us audiuit aut sen
sit aut intellexit. Itē post. Memoria autē ₇ q̄
est intelligibiliū nō sine fantasmate est. Scd̄o
dico ꝙ in parte sensitiua non ē memoria ꝓprie
dicta. ꝓbatur: q: memoria respicit ꝓ obiecto
partiali propriū actū: sed nullus sensus perci-
pit propriū actū. igit᷑ ₇c. P̄reterea. nullus sen-
sus respicit aliq̄d cōplexū ꝓ obiecto: sed act᷒
recordandi respicit aliq̄d cōplexū: sicut prius
ꝓbatū ē. igit᷑ ₇c. minor ꝓbat᷑: q: q̄n aliq̄s act᷒
respicit aliq̄d obiectū habēs distinctōēꝫ natu
ralit᷑ ₇ i re nō ē talis distictio int᷑ ptes obiecti

ille actus est cōpletus ⁊ est intellectus poten
tis fabricare aliq̄d in esse obiectiue: ꝫ illud qđ
est preteritū vt preteritum est hm̄ōi obiectum
recordatōis: q: inter ptes cōplexi isti⁹ est aliq̄
distictio: lz nō in re. igit͛ intellectu fabricāre
talē distinctiōem. Preterea preteritio nihil di
cit vltra illud qđ p̄teritū est: q: nec rem absolu
tā nec respectiuā: ptz inductiue. Preterea tē
pus dicit affirmatōes ⁊ negatōes q̄ nō possūt
apprehendi ab aliquo sensu: ꝫ tp̄s apprehēdit͛
ab intellectu recordāte. igit͛ actus recordādi
nō est actus potētie sensitiue. Preterea iste a
ctus recordādi nō est actus sensus exterioris

R
Notandū

certū est nec interioris: q: nō pōt esse nisi illi⁹
q̄ hz actū intuitiuū q̄ actus nō videt͛ cōpetere
sensui interiori. igit͛ ⁊c. Scđ͛z istū modū po
nēdi pōt saluari q̄ sensus nō est reflexiuus: q̄a
si pōt hr̄e actū recordatiuū pōt tūc se reflecte
re sup actū suū. pōt etiā saluari ꝫm istā viā q̄
nihil est obiectum sensus interioris nisi qđ est
obiectū sensus exterioris. cui⁹ oppositū est ve
rū si sensitiua haberet noticiā recordatiuam.

Primū dubiū

Sed ꝯ predicta sunt aliq̄ dubia. Primū ē de
corruptibilitate hitus: q: videt͛ q̄ alio mō cor
rūpit͛ q̄ p corruptōem sui subiecti vel iductio
nē ꝯrij vel subtractōem cause cōseruantis: q: pt
corrūpi p cessatōem actuū lōgo tpe sicut aliq̄s
obliuiscit͛ demōstratōēz alicui⁹ ꝯclusiōis quā

Scđm

tā prius sciuit ꝓpter defectū exercicij. Scđ͛z
dubiū est quoꝝ cognitōnem pōt aīa separata
acq̄rere vtrū oīm naturaliū materialiū ⁊ ima

Tertiū

terialiū vel imaterialiū tm̄. Tertiū ē de h̄ qđ
dr̄ q̄ de virtute noticie intuitiue pōt hr̄i noti
cia abstractiua. q: tunc sequeret͛ q̄ essent duo
actus intelligēdi in intellectu sil͛. ꝯñs est falsū
falsitas ꝯñtis ptz: p̄mo q: q̄ncūq͛ sub aliquo
genere plures species sunt incōpossibiles vel
cōtrarie oēs spēs illius generis sunt incōpos
sibiles. ꝫ opiniones ꝯdictorioꝝ continent sub
genere noticie ⁊ sunt cōtrarie ꝫ oēs. igit͛ oēs
noticie distincte sunt ꝯrie. Preterea scđo tho
picoꝝ. Cōtingit plura scire tm̄ vnū intellige
re. Si dicis q̄ intelligit q̄ possibile ē plura sci
re ⁊ tm̄ vnū intelligere. Cōtra. intellectus est
simplex. igit͛ vbi cōuertit͛ totalit͛ ꝯuertit͛. igit͛
si totaliter cōuertat͛ ad eliciendū vnū actū nō
pōt sil͛ ꝯuerti ad eliciendū aliū. Preterea itel
lectio vni⁹ ipedit͛ p intellectōem alteri⁹. ḡ nō

Quartū

p̄nt sil͛ stare. Quartū dubiū est an act⁹ recor
dandi respectu alicui⁹ actus p̄teriti possit sim
pliciē esse p̄mus vel necēio p̄supponat aliū a

Quintū

ctū. Quintū dubiū est nō videt͛ q̄ hitus geni
tus ex illo actu q̄ est obiectū partiale actus re
cordādi possit esse p̄ncipiū elicitiuū illi⁹ act⁹
recordādi: q: oīo hit⁹ gñatur ex actib⁹ illis sil͛
bus ad quos inclinat: ꝫ hitus gñatus ex actu
recordādi inclinat ad actū cōplexū. igit͛ nō ge
nerat͛ ex hitu nec ex actu incōplexo. Preterea
p̄mus act⁹ recordādi nō gñatur ab hitu cōple
xo: q: nullus est p̄mus. nec ab hitu incōplexo
q: hit⁹ incōplex⁹ nō inclinat imediate in actū
cōplexū. igit͛ a nullo gñat͛. Preterea oīs rōes
ꝓbātes q̄ spēs nō pōt esse cā act⁹ recordandi
equalit͛ ꝓbāt de hitu: q: hitus equalit͛ respicit
oēm differētiā tp̄is sicut spēs. igit͛ ⁊c. Preterea
istū hitū pōt de⁹ cāre one oēm actū intelligē
di sicut spēm. igit͛ nō inclinat ad aliquē actuz

Sextum.

p̄teritū. Sextū dubiū est an actus recordādi

Septimū

sit intuitiu⁹ vel abstractiu⁹. Septimū dubiū
q: videt͛ q̄ act⁹ recordādi nō sit cōplexus: q: si
sic cū act⁹ recordādi sit euidēs seq̄ret͛ q̄ illud
cōplexū esse euidēt͛ notū. ꝫ euidēs cōplexū cau
sat͛ ex noticia terminoꝝ intuitiua sicut i ꝓpo
sitōe cōtingēti euidēter nota: ꝫ obiectū recor
datōis nō est euidēter notum vno mō vel alio
mō. igit͛ ⁊c. Preterea. preteritū vt preteritum
non est cōplexū sicut nec hō inq̄ātū aīal. igit͛
ꝓpter tale obiectū nō dz actus dici cōplexus
Octauū dubiū est. q: videt͛ q̄ memoria ꝓprie
dicta sit i pte sensitiua ꝓbo p phm scđo poste
rioꝝ in fine. vbi dicit q̄ in q̄busdā aīalib⁹ est
memoria ⁊ in q̄busdā nō. h̄ etiā dicit p̄mo me
taphisice. q: cū sensib⁹ q̄busdā ipoꝝ memoria
nō insit q̄busdā vero insit. ⁊ ꝓpt͛ h̄ q̄dā aīalia
prudētia sunt alia vero indisciplinabilia non
potētia memorari. Itē de mēoria ⁊ reminiscē
tia est māifestū q̄ in p̄mo sensitiuo hoꝝ cogni
tio sit. Itē p experiētiā ptz de brutis q̄ habent
actū prudētie: q: certo tpe operant͛ ⁊ certo lo
co vt formice. sil͛r ptz de vīdicta ⁊ ira sicut ptz
in symea vel cane. sil͛r ptz de furiosis q̄ dicunt
se audiuisse qđ mō non audiūt: ⁊ tm̄ nō habent
vsuz rōnis. igit͛ habēt memoriā sensitiuā. Pre
terea rōnes vident͛ ad oppositū. Preterea. vi
det͛ q̄ sensatio pōt esse obiectū sensus ꝫm phz
scđo de aīa. q: sentimus: q: videmus ⁊ audim⁹
sil͛r sensus hz iudiciū quo differt ab actu appre
hensiuo. sil͛r hz memoriā recipiēdi indiuisibi
lia. Preterea scđa rō nō valet: q: sensus pōt cō
prehēdere aliqđ cōplexū. videt͛ eñ canis sillo
gisare ⁊ discurrere ⁊c. sil͛r pōt apprehēdere ali
qđ cōplexū qđ pōt fingere mōtē aureū ptz de
ymaginatiua. Preterea. accipit q̄ nihil est sē
sibile nisi res in actu vel in potētia. Cōtra. pri
mo de aīa rectū est iudex sui ⁊ obliqui Et se
cūdo. visu discernim⁹ lumē ⁊ tenebrā. Preterea
qđ dicit͛ q̄ brutū nō pōt apprehēdere tp̄s non
videt͛ verū: q: de memoria ⁊ reminiscētia. q̄cū
q̄ aīaliū tp̄s sentiūt ⁊ in q̄. h̄ sola aīalia memo
rant͛ ⁊ in quo sentiūt. Itē post. oībus aīalibus

non est memoria. Ad primū istoꝝ pōt dici ꝙ deus nō cōseruat qn̄ deficit exercitiū act⁹ diu ⁊ tūc corrumpit̄. Aliter pōt dici ꝙ ex actibus intellectus frequēter eliciēis causat̄ aliq̄ qualitas in corpore ⁊ volūtate. sil'r sicut videmus ꝙ actus cōcupiscētie siue passiones appetit⁹ sensitiui moderant̄ ꝑ actus intelligēdi ⁊ volēdi ꝑ hoc ꝙ volūtas suspendit actū intellectus respectu taliū: ⁊ cōuertit se ad alia ⁊ voluntas vult deū vel aliq̄d tale. ita ꝙ ex frequēti intellectōe ⁊ volitōe pōt generari ⁊ augeri aliqua qualitas corporalis q̄ est cōseruans habitū in intellectu ⁊ volūtate sunc q: frequēter s̄m alterotiōez aīe sequit̄ alteratio corporis. ⁊ ideo ad corruptōem illius qualitatis corporalis cōseruantis sequit̄ corruptio hītus in aīa. Illa aūt qualitas corporalis corrūpit̄ ꝑ actōem extrinsecoꝝ agentiū. q̄ cōtinue agūt in corpus alterando diuersimode. cuiusmōi sunt elementa ⁊ alia corpora multa ꝓpter quoꝝ actōem corrūpit̄ qualitas illa corporalis qn̄ nō auget̄ ꝑ frequētatōem actuū intellect⁹ ⁊ voluntatis. ⁊ h̄ videt̄ esse rō quare corrūpit̄ habitus in intellectu ⁊ volūtate ꝑ cessatiōem actuū: ⁊ dicit̄ esse corruptio ꝑ obliuionē.

Ad scđm dubiū dico ꝙ aīa separata pt̄ acq̄rere tā notitiā materialiū q̄ imaterialiū. ⁊ h̄ naturalr̄ sicut āgel⁹. ⁊ dicēdū est idē de aīa separata ꝑ oīa: sicut dictū est de āgelo. s; sedo tn̄ cognitōez dei ꝑticulari nō pt̄ naturalr̄ acq̄rere: q: illū actū vidēdi pōt solus de⁹ causare. Si dicas ꝙ de⁹ se ostēdat tāq̄ obiectū itellectui separato sicut albedo mō se ostēdit: tūc videt̄ ꝙ itellect⁹ talis possit acquirere aliquē actū circa deū ⁊ naturalr̄ elicere. Respōdeo ꝙ oīno eodē mō ōndit se de⁹ itellectui cōiūcto sicut separato ꝑ sui sez p̄ntiā: q: nō alit̄ est p̄ns vni q̄ alteri. Un̄ nō est imaginādū de ostēsione dei sicut de alijs obiectis: q: alia obiecta si fuerint presentia potentie cogniti ue ⁊ nō sit impedimentū possunt naturalr̄ cognosci: siue sint materialia siue imaterialia: q̄a nō est in ꝑtāte eoꝝ cognosci vel nō cognosci: sed q̄ñtūcunq; de⁹ sit p̄ns alicui potētie nō īpedite nō est i ꝑtāte sua videre ⁊ nō videre: q̄a si vult videri videt̄: ⁊ si nō vult videri nō videt̄. ⁊ tota causa est: q: deū ostendi volūtati nō est nisi deū videri a volūtate ⁊ visio dei totalit̄ causatur a deo. nec pōt aliq̄ creatura in visionē hāc nec naturalr̄ nec aliquo mō.

Ad tertiū dico ꝙ duo act⁹ intelligēdi p̄nt simul esse in intellectu. Et ad ꝓbationē dico ꝙ qn̄ aliq̄ spēs extreme sunt incōpossibiles oēs intermedie ꝓprie sunt incōpossibiles sicut pt; q: oēs spēs inter albū ⁊ nigrū sunt incōpossibiles: s; notitia intuitiua ⁊ abstractiua non sunt ꝓprie spēs medie int̄ notitias duarū opinionū cōtrariarū. ⁊ iō nō est ad ꝓpositū. Ad aliud pz alibi ꝙ ꝓbaponit dr̄am int̄ actū sciēdi ⁊ itelligēdi: q: plura possu; scire ⁊ itelligere tm̄ vnū. igit̄ ⁊c̄. Ad ꝓbationē dico ꝙ assumptū est falsu;: s; intellexit ꝙ hec ꝯn̄a bona est. possu; plura scire: ⁊ tm̄ vnū itelligere. igit̄ intelligere ⁊ scire distinguūtur: ⁊ ecōtra ꝯtingit plura itelligere ⁊ tm̄ vnū scire. igit̄ distinguūt̄. Ad aliud dico ꝙ intellectū totalit̄ cōuerti pōt dupliciť intelligi. Uno mō ꝙ totalit̄ cōuertit̄ sic ꝙ nulla ps illi⁹ sit nō cōuersa: ⁊ sic est veru; ꝙ simplex est nō habēs p̄tē. Alio mō ꝙ cōuertit̄ eliciēdo vnū ꝙ nō ꝑe elicere aliū: ⁊ sic nō totaliter cōuertit̄. q̄a si sic ꝯcluderet ꝙ de⁹ nō pōt simul ꝓducere plures creaturas ⁊ ꝙ aīa nō pōt siml' habere actū volēdi ⁊ itelligēdi: qđ falsu; est. igr̄ ⁊c̄. Ad aliud dico ꝙ aliqn̄ intellectio vni⁹ ipedit itellectiōnē alteri⁹ sicut itellect⁹ vni⁹ disparati impedit intellectionē alteri⁹. aliquando nō: sicut qn̄ intellecta ordinātur ⁊ itellectiōes. sicut intellectio incōplexi ordinat̄ ad cōplexū. tunc p̄nt simul esse: nec vna ipedit aliā.

Ad quartū dubiū dico. ꝙ naturalr̄ loquēdo actus recordādi necc̄rio p̄supponit actū recordāti p̄teriti: l; aliť fieri possit ꝑ potētiā diuinā: q: act⁹ recordādi est respectu actus recordātis p̄teriti sicut obiecti ꝑtialis. ⁊ iō actus recordātis nō pōt esse naturalit̄ simpliciť sine actu p̄uio.

Ad q̄ntū dubiū dico ꝙ hitus generat⁹ ex actu recordāti preterito cū multis alijs hiti b⁹ incōplexis inclinat ꝑtialr̄ ad actū recordādi. ⁊ p̄ter h̄ sūt aliq̄ hitus cōplexi q̄ inclināt ad illū actū recordādi imediate: nec habēt aliū actū: sic̄ postea patebit. s; hitus incōplexi nō inclināt ad actū cōplexū imediate: puta ad actū recordandi: s; tm̄ mediate actu ꝓprio. Et qn̄ dr̄ ꝙ hitus iclināt ad act⁹ ꝯsiles. igr̄ ⁊c̄. verū est: s; nō tm̄ ad illos s; etiā ad alios dissiles maxime mediate: s; forte imediate nō inclināt nisi ad act⁹ ꝯsiles. ⁊ iō hitus incōplex⁹ nō inclinat ad actū cōplexu;: s; ad actū incōplexū imediate ⁊ ad aliū cōplexū mediate. Ad aliā rōnem ꝓ dubio dico ꝙ p̄mus act⁹ recordādi causat̄ ab hitu cōplexo imediate ⁊ ab hitu vl' hiti b⁹ icōplexis mediate tn̄ qn̄ act⁹ recordāti q̄ est obiectū ꝑtiale act⁹ recordātis. sic nō solū habuit recordās illū actū incōplexū generatiuū hitus incōplexi: s; etia; actū cōplexū duplicē. vnū quo appiehēdit illū actū esse: ⁊ aliū quo euidenter assentit hunc cōplexo iste actus est. ⁊ ex isto actu generatur habitus incōplexus inclinans imediate ad actū recordādi silem sibi in specie saltem tanq̄ ad principale obiectū qui est actus recordantis licet mutetur differētia tēporis que nō mu

rat spēm habitus. Ad aliā rōnem dico q licet quilibet habitus incōplexus equaliter respiciat oēm differentiā tēporis sicut spēs: nō tamē habitus incōplexus q̄ cōcernit certā differentiā tēporis. Si dicas q actus ille inclinās ad actū recordatiuū cōcernit solū pñs tēpus: actus recordandi tēpus preteritū. ideo isti act⁹ nō sunt silēs nec vnus habitus iclinat ad aliū actū sicut tu ponis. Rñdeo ad istā rōnem τ dico q deus pōt causare habitū inclinantē imediate ad actū recordandi anteoēm actū intelligendi. τ tunc inclinaret ad actū recordandi falsum: q2 inclinaret ad actū respectu actus q̄ nō fuit preteritus: sed hoc non est naturaliter

Ad sextum

Ad sextū dubiū dico q actus recordandi est abstractiuus: q2 est act⁹ cōplexus q̄ est abstractiuus τ nā intuitiu⁹.

Ad septimū

Ad aliud dico q illud cōplexū est euidēter notum: τ dico q illa noticia ē euidēs noticia qua intellectus euidēter assentit huic cōplexo. hoc vidi hoc audiui hoc intellexi: causat ex noticia intuitiua terminorū. sed intuitiua duplex est sicut alibi patuit q̄dā pfecta q̄dam imperfecta. pfecta est illa mediante qua intellectus euidēter indicat q talis actus est. τ hec est generatiua habitus cōplexi iclinātis ptialiter ad actū recordatiuū. Imperfecta est illa mediāte qua itellectus indicat euidenter q talis actus fuit τ intuitiua imperfecta generat ex intuitiua pfecta. Tunc dico q noticia euidēs predicti cōplexi causat ex noticia intuitiua imperfecta terminoꝝ. τ hec p̄supponit naturaliter loq̄ndo intuitiuā pfectam.

Ad octauum

Ad aliud dico q hoies sic vtunt sic loquēda q preteritū est obiectū recordatiua: tamē illō nō est eius obiectū: sed tale cōplexū talis act⁹ fuit. hoc vidi hoc audiui: ille fuit tūc τc̄. Ad aliud dico q in brutis τ in pte sensitiua hois et in hoibus furiosis est memoria p̄mo mō τ non scdo modo superius dicto s̄m premissa in principio q̄stionis. sed nō est memoria ibi dicta tertio modo ppter causas dictas. τ p hoc ad oēs auctes phi scdo posterioꝝ p̄mo metaphisice de memoria τ reminiscētia dr̄ q intelligūt de memoria p̄mo τ nō scdo mō dicta: q2 ex talib⁹ actibus taliū aialiū generat habitus incōplexus q̄ inclinat intellectū ad apphēdēdū eadē incōplexa q̄ prius sensibilr̄ τ p̄sentialiter apphendebāt: nō tm̄ cognoscūt talia cōplexa q tales actus tūc fuerūt. Tūc p hoc paret ad experientiā as de prudentia τ prouidentia formice τ vindicta symee τ canis: q2 per habitus incompleros genitos ex actibus precedentibus inclinatur fantasia taliū aialium ad apprehendendū talia incōplexa q̄ prius apprehēdebāt puta formica ad apprehendendū locū τ canis apprehendens ictū: generantur in eis diuersi habitus ad apphendendū inclinātes ad fantasiā taliū aialiū ad apprehendendū illa que prius apprehendebant. τ p multos tales conceptus apprehēsiuos incōplexos possunt tantū facere sicut si haberēt habitus cōplexos. et ideo illi habitus eq̄ualenter sunt cōplexi: quia tantū possunt facere mediantibus illis hītib⁹ sicut mediantib⁹ cōplexis. Ad aliud de furiosis dicendū est eodē modo. vnde licet pferant tales ppositiōes. tamē nō habent aliquē actū cōplexū in parte sensitiua terminatū ad alia cāplexa: s̄z tm̄ actus incāplexos causatos ex actibus incōplexis eoꝝ q̄ prius audiuerūt vel viderunt. vnde talis ppositio nō habet aliqđ cē nisi tantū in voce. Exemplū patz in pica q̄ profert: τ tamē nullū actū cōplexū habet. Ad aliud dica q sensatiōes sensuū nō pcipiunt ab ipsis sensibus quaꝝ sunt: sed a sensibus superioribus: puta sensu cōmuni. vel ab intellectu. et sic intelligit phs. Ad aliud dica q sensitiua habet iudicium: patz in brutis pueris fatuis τc̄. q̄ indicant inter nociua τ cōuenientia: s̄z nō habet actū iudicādi distinctū ab actib⁹ apprehēsiuis in cōplexis sicut intellectus habet: q2 talis actus apprehendendi est cōplexus τ p̄supponit formatiōem cōplexi qualis debet esse in parte sensitiua quare talia nō pōt esse in intellectu patz alibi: sed illi actus incōplexi equiualent eis: ac si haberēt noticiā cāplexā. τ hoc q̄tū ad apera exteriora. Ad aliud de fallogisare canis patz per idē: q2 apprehendit incōplexa q̄ equiualēt noticijs cōplexis q̄tū ad opus extra. silr̄ ymaginatiua pōt mediantibus apphensiuis habitib⁹ simul apprehēdere partes mōtis aurei: puta p vnū montē τ aliū aurū. τ hoc est ymaginari montē aureū simul habere actū ymaginandi respectu montis τ respectu auri siue hoc sit p vnū actū siue p plures. nā vtrūq pōt pbabiliter dici. Ad aliud dico q tā linie q̄ rectum potest per se videri a sensu τ ab intellectu tenebra τ obliquū nō potest cognosci a sensu: s̄z tantū ab intellectu. τ h̄ per discursum. Ad aliud dica q talia animalia sola memorātur in quibus possunt generari talea habitus inclinantes fantasiā ad apprehēdendū ea in absentia q̄ prius presentialiter apprehendebant. τ sic habent sensum tēporis aliter nā. τ ideo aīalia q̄ non ymaginātur in presentia rerū non habent memoriā: quia in eis non possunt tales habitus generari.

Ad primum principale

Ad primū principale dico q licet p statu isto intellectus nan intelligat nisi ppter conuersionem ad fantasmata. τ hoc forte propter peccatum: quia deus nā vult concurrere ad actum intel

ligendi nō concurrente actu fantasiandi: tamē in aīa separata nō valet: q͛ tunc sunt oīa principia sufficientia ad actū: ⁊ deus vult concurrere sine tali actu.

Ad scḋm

Ad aliud pōt dici q̄ nō quia deus nō vult concurrere ad actū recordādi respectu peccatoꝝ vel daro q̄ sic: tūc suspēdit actiuitatē actua respectu tristitie. sicut pȝ alibi.

Ad tertium
Ad quartū

Ad aliud pȝ superius. Ad aliud dico q̄ licet intuitiua intellectiua presupponat sensitiuā pro statu isto nō tamē tunc: cuius causa pȝ alibi. Ad aliud dico q̄ ꝯsequentia nō valȝ quia deus nō vult cōseruare habitū in anima coniuncta sine qualitate corporali cōseruante q̄ corrumpitur p̄ infirmitatē. sed post mortem conseruat talez habitū sine tali qualitate. nec corruptio corporis infert corruptōem alicuius in aīa nisi q͛ aliqḋ corporale requiratur ad cōseruatōem illius. Ad aliud patet ex precedentibus ⁊c̄. Questio. xiij.

A
Questio XIII

Quero vtrū quilibet

bet vidēs diuinā eēntiā necessario cōprehēdat eā ⁊ oīa creaturas. p̄baꝶ q̄ sic. q͛ cōprehēdit diuinitatē q͛. vij. methaphisice ait p̄hs q̄ simplex aut totaliter cognoscitur aut totalr̄ ignoraꝶ de⁹ ē summe simplex. igiꝶ ⁊c̄. ꝭ qḋ totalr̄ cognosciꝶ totalit̄ apprehēditur. igiꝶ ⁊c̄. Scḋo p̄baꝶ q̄ cōphendit creaturas. q͛ gregori⁹. v. dialogoꝝ. q̄d ē qḋ illi nesciūt q̄ scientem oia sciunt. igiꝶ nihil latet creaturas videntes essentiā diuinā. Ad oppositū q̄ nō apprehēdat diuinitatē p̄baꝶ. q͛ cognitio cōprehēsiua rei ē p̄fectissima. ꝭ nulla intellectio intellect⁹ creati de deo pōt eē p̄fectissima. q͛ talis sola ē diuina cognitio. igitur ⁊c̄. Scḋo p̄baꝶ q̄ nō cōprehendat omēs creaturas q͛ āgeli multa ignorāt. igiꝶ ⁊c̄.

Declarabūt quī articuli

Circa istā questionē sic p̄cedā p̄mo videndū ē qualis sit ista visio. Et p̄mo videndū ē vtrū vidēs diuinā essentiā cōprehēdat eā. Scḋo vtrū p̄ eādē visionē videat eēntiā diuinā ⁊ creaturas. Tertio vtrū vna creatura possit videri sine alia. Quarto vtrū sic vidēs diuinā essentiā cōphēdat creaturas. Quinto mouebuꝶ dubia ⁊ soluentur.

B
Primus articul⁹

Circa p̄mū dico q̄ cōprehendere accipiꝶ multipliciꝶ vno mō q̄n aliq̄d videꝶ sic q̄ nihil ei⁹ latet ⁊ sic cōphendere ē distincte videre. Scḋo accipiꝶ q̄n aliqḋ totū distincte videꝶ ⁊ pōt sine difficultate discerni inter p̄tes ei⁹. Tertio mō q̄n aliq̄d cognosciꝶ p̄fectissima cognitione qua cognosci pōt. Quarto q̄n cognosciꝶ sub oīb⁹ p̄dicatis cōuenientibus sibi. Quinto q̄n talis ē p̄portio intellectiōis rei ad alias intellectiōes qualis ē illi⁹ rei ad alias res. Quātū ad p̄mū dico q̄ vidēs essentiā diuinā cōprehendit eā p̄mo mō. q͛ vidēs videt distincte. q͛ nō habet p̄tes quarū vna pōt latere ⁊ alia patere. scḋo mō nō cōpehēdit eā q͛ nō hȝ tales p̄tes int̄ quas possit discerni. q͛ simplex est et iō totū videꝶ vel nihil. tertio mō nō pōt cōprehēdi nisi a deo q͛ oīni cognitōne creata est dare p̄fectiorē scȝ increatā. quarto mō non pōt cōprehendi nisi a se ipo. q͛ ipe sol⁹ oia p̄dicata sibi ꝯueniētia cognoscit. Quinto modo nō pōt cōphendi nisi a seipo. q͛ intellectio beati qua cognoscit deū excedit intellectionē q̄ cognoscit creaturā finite ⁊ i p̄portōe finita. ꝭ cognitio dei q̄ cognoscit seipam excedit oēm cognitionē creature qua cognosciꝶ creatura i infinitū sicut obiectū cognitiōis dei excedit obiectū cognitiōis creature in īfinitū. ⁊ iō nō ē similis p̄portio inter cognitionē dei qua cognoscit seipm ⁊ cognitionē creature sicut ē inter obiectū vni⁹ ⁊ alteri⁹.

C
Scḋs articulus

Quātū ad scḋz articulū. an scȝ intellectus vidēs diuinā eēntiā possit videre vnā creaturā alia nō visa. Dico ad hoc breuiꝶ q̄ sic. cui⁹ ratio est: quia q̄ncunq̄ sunt aliqua obiecta realiꝶ distincta qḋlibet illoꝝ potest videri sine alio ⁊ qḋlibet secundū sine tertio: ⁊ qḋlibet tertiū sine quarto. pȝ: quia nō minus repugnat separatȝ aliq̄d intelligere intuitiue q̄ abstractiue: sed cognoscēs creaturas distinctas abstractiue vnā pōt cognoscere sine alia abstractiue. igiꝶ eodez modo intuitiue: ꝭ creature distincte sunt obiecta realiter. igitur potest vna videri sine alia. Sed in isto articulo est difficultas. an scilȝ actus quo videtur deus et quo videꝶ creatura sit simpliciter idē numero. quia si sit alius actus numero: tūc est magna difficultas. si aūt sit idē act⁹ numero est maior difficultas. Et q̄tuȝ ad istū articulū dicit Johēs q̄ est vna et eadem visio ⁊ idē actus nūero. quia tn̄ iste actus terminaꝶ ad essentiā diuinā tanq̄ ad obiectū primariū ⁊ ad creaturā tanq̄ ad obiectū secundariū. iō potest manere idē actus terminat⁹ ad obiectū primariū: licet nō termineꝶ ad obiectū secundariū: ꝭ nō ecōuerso.

Prima rō pro opinione

Q̄ aūt sit idē actus p̄bāt aliqui p̄mo sic. actus intelligēdi nō mutatur nisi mutatione subiecti vel mēsure vel rōnis cognoscēdi: ꝭ in p̄posito subiectū est idē similiꝶ mēsura ⁊ ratio cognoscēdi. q̄a obiectū p̄mū actus est eius mēsura ⁊ ratio cognoscēdi.

Secunda

Preterea p̄fectiones creaturarū simpliciori modo ꝯtinētur in deo q̄ in creatura. igr̄ simpliciori modo cognoscūtur. igr̄ licet cognoscātur in creaturis p̄ plures act⁹: tn̄ in deo cognoscūtur p̄ vnū actū: ꝭ cognoscēs p̄fectionē creature cognoscit creaturā. igiꝶ ⁊c̄.

Tertia

Preterea beatus vidēs deū nō plures habet actus beatifi-

cos: ꝫ act⁹ quo creatura vidēda deū videt etiā alia est beatificus. ꝗ est tm̄ vnus talis actus.

Quarta — Preterea. beat⁹ eodē actu quo videt eēn̄tiā diuina videt alia relucētia in ipsa. ꝓbatur: quia beatus vidēs diuinā essentiā videt ipam esse infinitā: q2 infinitas sibi cōpetit vt naturalis pfectio: sed vidēda eius infinitā pfectionē videt oīa relucētia ꝛc̄. Cū igit̄ creature oēs reluceant in essentia diuina sequit̄ ꝛc̄.

Quinta — Preterea videns deū vt representatiuū creature eodē actu videt creaturā: sed beatus videt deū ꝑm talē rationē formalē. ergo eodem modo videt creaturaꝫ.

Sexta — Preterea. aliter sequeret̄ ꝙ vidēs creaturā aliquā in verbo nō esset beatus in illo actu: qđ videtur incōueniēs. igitur dicitur ꝙ de facto oēs creature relucent in essentia diuina sicut in speculo. ꝛ ita deus ꝑ vnā rationē infinitā representat offert ꝛ exprimit omnia que naturaliter relucent in ea tanꝗ̄ speculuꝫ. sed intellectus creat⁹ beatus nō pōt oīa sil' cōprehēdere. ꝛ iō ꝑm sui finitatē intelligit finita sed ꝓpter suā libertatē in cōuertēdo se ad qđcunqꝫ relucēs in essentia diuina pōt intelligere intellectus creat⁹ qđcūqꝫ sibi placuerit. ponit̄ exemplū de speculo in quo relucent multe ymagines.

Cōtra opiniones — Contra ista ꝑmo cōtra ꝑncipalem ꝯclusionē ꝛ moduꝫ ponēdi Jo. arguo ꝑmo sic Impossibile est trāsire de ꝯdictorio in ꝯdictoriū: ceteris instantijs seclusis sine mutatōe acqsitiua vel deꝑditiua alicuius absoluti vel respectiui: ꝫ itellect⁹ creat⁹ beāus vidēs ꝑmo eēn̄tiā diuinā solū ꝑ istū respectū: ꝛ post videns ꝑ eundē actū creaturā ibi relucentē trāsit de cōtradictorio in ꝯdictoriū: q2 de nō visione creature in visionē eiusdē. igr̄ aliqđ ꝫ acquirit̄: q2 nihil deꝑdit̄: aut igr̄ aliqđ absolutū ꝛ tūc nō erit nisi nouus act⁹ vidēdi. pꝫ discurrēdo: aut erit nouus respect⁹. ꝫ hoc non pōt esse: q2 creatura visa nō est. ponam⁹ igr̄ nō pōt terminare relatōem realē ꝑm eundē doctorē. Preterea oēs respectus actus itellect⁹ ad obiecta sunt eiusdē generis. cū igr̄ vn⁹ est intrisecus aduenies oēs erūt intrinsece aduenietes ꝛ nō extrisecus ꝫ nūꝗ̄ oat̄ sine producit̄ intrinsec⁹ aduenieus sine ꝓductōe absoluti: lꝫ respectus extrinsec⁹ posset alicui aduenire de nouo sine ꝓductiōe alicuius absoluti ꝑm eūdem doctorē in tertio. igr̄ ꝓducit̄ ꝫ aliqđ absolutuꝫ igr̄ nou⁹ act⁹ sic̄ prius. Itē act⁹ amoris semꝑ est alius rctū obiecti ꝑmarij ꝗ̄ scđarij: ꝫ obiectū scđariū ē aliđ igr̄ eodē mō act⁹ intellect⁹. aīs pꝫ: q2 act⁹ amoris rctū obiecti ꝑmarij pōt stare cū actu odien di scđarij. si igr̄ amet ꝑmū obiectū ꝫ erit ꝑ aliū actū amoris. Scđo arguo ꝯtra positōeꝫ ꝛ opinionē. q2 videt̄ ꝙ eēn̄tia diuina sic nō repn̄tet sicut ponit opinio. q2 vna res nā habet in noticiā incōplexā alterius rei: sicut alibi diffuse pꝫ ꝫ deus ꝛ creatura sunt res realiter distincte. Preterea. qđ dicit̄ ꝙ intellect⁹ creatus beat⁹ pōt se cōuertere ad qđcunqꝫ sibi placet. Contra. illud ꝯuertere est aliquid: aut igr̄ dicta visione actōe aut nō. nō pōt dari pmū: q2 illud cōuertere est aliud obiectuꝫ nec ē motus localis nec mot⁹ ad formā: nec ad aliud pꝫ de se. Si dicas scđm: aut illa visio est distīcta a ꝑma: ꝛ sic habet̄ ꝓpositū: aut est simpliciter eadē: tūc tā se cōuertit de nouo. Si dicas ꝙ ista visio est ꝑ imperiū volūtatis. Cōtra. imperiū volūtatis presupponit intellectōem: ergo si ꝑ imperium volūtatis intellectus cōuertat ad diligendū aliquā creaturā illa post est intellecta. quero a quo causat̄ ista intellectio. ꝓpter qđ stat ꝑmū argumētū ꝙ nō pōt esse trāsitus a nō cōuersione ad cōuersionē: vel a nō intelligēte ad intelligentē sine mutatōe. Preterea exēplū suū ē ad oppositū. tū q2 ad ꝫ ꝙ aliqs videat aliqđ de nouo in speculo qđ prius nō vidit requirit̄ motus localis videntis vel in ymagine visa vel in re: cuius est ymago. sic nō est in ꝓposito. Tum q2 qñ aliquid videtur de nouo in speculo ibi ē noua visio. igr̄ sic erit in ꝓposito.

D
Tertius articul⁹ — Ideo sine preiudicio ꝛ assertōe pōt dici ꝙ qñ aliquis beatus pmo videt deū ꝛ postea creaturā ꝙ est necessario alius actus. ꝛ hoc potest persuaderi: q2 quādo duo sic se habent ꝙ vnū manet alio destructo: hoc erit propter aliquā distinctionē inter illa. sed actus videndi deū manet: et potest manere nō manēte actu videndi creaturā. igit̄ ꝛc̄. Si dicas ꝙ eodem mō pōt ꝓbari ꝙ silitudo q̄ ponit̄ relatio realiter distiguit̄ ab albedine. iō silitudo dicit̄ destrui ad destructionē alterius albedinis: q2 talis cōcept⁹ significat talē albedinē coexistentē sicut alibi pꝫ. sed istud nihil valet in ꝓposito. Scđo dico ꝙ actus quo intellectus creatus videt creaturā differt spē ab intellectu qua videt essentiā ei⁹ ratio est: quia qñ aliqua sunt eiusdem rationis ꝗcquid cōuenit vni cōsimili conuenit reliquo vel cōuenire pōt. sed ꝑmo actui nō pōt conuenire ꝙ ipo intelligat̄ creatura: nec scđo ꝙ ipo intelligatur deus. igit̄. Tertio dico ꝙ pōt poni rationabiliter ꝙ deus causando actū vidēdi respectu essentie sue pōt causare actū respectu creature vnius vel multarū sicut placet. ꝛ sic possunt itelligi auctoritates sctōꝝ q̄ dicūt ꝙ vidēs verbū videt creaturas in verbo. illas scꝫ quarum visionem deus causat: vt causa totalis ꝛ deus est speculum voluntarium ꝛ ꝙ alique creature possint videri in eo sine aliis: ita ꝙ beatus non videat alios effectus;

nec creaturas in deo nec sicut in causa nec si-
cut in speculo p̄sentāte nec sicut in efficiēte. s̄
si naturaliter representaret: tūc nō videtur ra-
tio quare vna creatura essz magis visa q̄ alia
⁊ sic om̄es vel nulle viderētur: s̄ solū illas cre-
aturas: quarū visionē deus causat in tali intel-
lectu. ⁊ qꝛ de cōi lege deus tales visiones crea-
turarū nō causat nisi videat̄ ip̄a essentia. ideo
talia dicūt̄ videri in tali essentia diuina. qꝛ in-
tellectus recipit visionē ab essentia diuina: si-
cut a causa efficiēte. nō aūt vider in eēntia di-
uina sicut in libro vel in speculo s̄m imagina-
tionē aliquoꝝ. Quarto dico q̄ act⁹ beatificus
pōt esse idem respectu essentie diuine ⁊ respe-
ctu creaturarū: ⁊ nō p̄mo respectu dei ⁊ post
respectu creature s̄m imaginationē Jobis. qꝛ
impossibile est q̄ sit idez actus ꝓpter rationē
iā dictā: et si semel videātur illo actu semꝑ vi-
debūtur actu ip̄o stante. Cuius oppositū vide-
tur Jobes dicere. ⁊ si ille actus semꝑ cōtinua-
retur ille actus nō esset btificus: quia esset ꝑ
se respectu creaturarū nisi soluz accidēraliter
vel plures actus essent btifici simul. Quinto
dico q̄ pōt poni q̄ iste actus sit interruptus ⁊
causet̄ nouus actus respectu aium istoꝝ prius
visoꝝ ⁊ respectu alioꝝ abiectoꝝ ⁊ creaturarū
⁊ tūc s̄m istos duos modos ponēdi opꝫ pone-
re q̄ in eodē intellectu successiue pūt esse plu-
res actus btifici: vel q̄ simul sunt tales actus
⁊ hoc videtur rōnabile: q̄a nulla videtur repu-
gnātia. Circa quartuz articulū dico. q̄ p̄sup-

Quart⁹ articul⁹

posita precedēti distinctiōe de cōprehēsione.
q̄a vna creatura pōt cōprehēdere aliā creatu-
rā. primo sic q̄ nihil eius lateat eidē. ⁊ sic scdo
modo maxime qn̄ videtur aliqd̄ tatuz s̄m oēs
ptes suas. tertio modo pōt cōprehēdere: quia
res pōt cognosci pfectiori cognitiōe: q̄ sit cre-
ature cognitio: qꝛ cognitiōe diuina ⁊ etiā pōt
deus causare pfectiorē cognitionē creatā om̄i
nūc creata. quarto modo nā pōt apprehēdere
creaturā: q̄a multa p̄dicata possunt cōuenire
rei create que nunq̄ oīa scientur ab intellectu
creato. quito modo pōt cōprehēdere creaturā
quia pōt esse ꝓportio recta ita pfecta inter in-
tellectiones sicut inter res. ⁊ ita erit aliqua in-
tellectio ita pfecta intellectione inter intelle-

Quit⁹ articulus.

ctiōes: sicut est res pfecta inter alias res. Sz
contra p̄dicta sunt aliqua dubia. Primū de

Primū dubiū

visione diuine eēntie. vtrū sit actus cōplexus
vel incōplexus. ⁊ ratio dubitatiōis est: qꝛ act⁹
cōplexus videtur pfectior incōplexo: s̄ actus
beatificus est pfectissimus. Scdm est. vtruz

Secūdm

actus btificus sit actus rectus vel reflexus. q̄
reflexus ꝓbatur. qꝛ nullus est pfecte beat⁹ ni-
si sciat se esse beatū. ⁊ p̄ cōsequēs habeat secu-
ritatē de hac. Tertiū est. vtrū actus reflexus

Tertiū

sit idē actus numero cū actu recto. Quartū

Quartū

vtrū intellectus beatus pōt simul videre infi-
nita. Quintū est. an cognitio rerū in verba ⁊

Quintū

cognitio earundē in genere ꝓprio sint cogni-
tiones distincte s̄m speciē. Sextū a quo cau-

Sextum

santur actus vidēdi. Ad p̄mū istoꝝ dico q̄

Ad p̄mū dub

est actus incōplexus: quia intuitiuus. Ad pro-
bationē dico q̄ notitia cōplexa est pfectior in-
cōplexa quādo sunt eiusdē generis. Preterea
vtraq̄ existēte abstractiua: si tñ vna notitia in-
cōplexa sit intuitiua ⁊ complexa abstractiua.
tūc nō oportet sic est in ꝓposito. Ad scdm di-

Ad scdm

co q̄ est act⁹ rect⁹: qꝛ sine oī actu reflexo pōt ali-
q̄s eq̄liter esse btūs. ⁊ qn̄ dī q̄ null⁹ est pfecte
btūs ⁊c. dico q̄ aliq̄s pōt esse pfecte btūs btitu-
dine eēntiali: lz nesciat se esse btm̄. ⁊ h̄ actu eli-
cito. s̄ sufficit q̄ hēat p̄ncipiū sufficiens. vn̄ sta-
tim pōt scire se esse btm̄ nisi deus impediat. Ad
aliud de securitate pꝫ q̄ hā pōt esse eq̄liter bea-
tus sine illa securitate. ⁊ h̄ si sit aliq̄d distinctuz
a fruitiōe: qꝛ securitas nihil aliud est q̄ euidēs
vel certa cognitio de diuina ordinatiōe: qꝛ ordi-
nauit actū beatificū sp esse ꝯtinuādū. s̄ si ille
act⁹ idē esset cū visione dei: tūc nō possꝫ eē bea-
tus sine securitate si ponat̄ distinct⁹ act⁹ tota-
lit̄ cā tua a dea. qd̄ videt̄ esse verū: qꝛ visio dei ē
noticia incōplexa. hec aūt noticia cōplexa: q̄a
terminat̄ ad istud cōplexū. de⁹ ordinauit istuz
actū btificū sp ꝯtinuādū: tūc differt realit̄ a vi-
siōe. ⁊ pōt eē tā visia q̄ fruitia ei⁹ sine tali actu
creato: nisi ponat̄ q̄ idē act⁹ pōt eē cōplex⁹ ⁊ in-
cōplex⁹ rerū diuersoꝝ obiectoꝝ. sic act⁹ ille q̄
formaꝫ ꝓpō pōt dici icōplex⁹ q̄tenꝰ ip̄a apph̄e-
dit̄ termin⁹ ꝓpōis. ⁊ pōt eē ꝯplex⁹ q̄ten⁹ ip̄o ap-
p̄hēdit̄ tota ꝓpō. Ad tertiū pꝫ q̄ nā sic alibi

Ad tertium

diffuse pꝫ. io nūc ptrāseo. Ad q̄rtū dico q̄ nō.

Ad quartū

qꝛ si sic: aut p vnū actū aut p ifinitas teriatos
ad diuersa obiecta. siue sic siue sic sp argueret
īfinitā pfectōez i actu teriato ad infinita obie-
cta vł in actib⁹: qꝛ q̄tūcūq̄ multa pūt intelli-
gi p vnū actū finitū ⁊ aliq̄n actus teriatus ad
multa pōt esse ipfectior ⁊ remissior: q̄ act⁹ teria-
tus ad vnū solū tñ actū terminari ad infinita
semꝑ arguit excessum vltra finitatē vel infini-
tatē. Ad quintū dico q̄ si cognitio creature

Ad quintū

in verbo sit intuitiua ⁊ in genere ꝓprio sit ab-
stractiua. tūc distinguit̄ spē sicut alibi patet.
si aūt vtraq̄ sit intuitiua puta si deus causaret
cognitōem intuitiuā alicuius albedinis in in-
tellectu beatifico: ⁊ ip̄e btūs corpalit̄ videret
eandē albedinē: tūc cognitio albedinis i v̄bo
⁊ in gn̄e ꝓprio nō sunt distincte cognitōes s̄z
spēm: nec etiā s̄m numerū loquendo de intui-
tiua intellectiua. q̄ nā s̄m spēm: qꝛ habēt idez

R
Ad sextum

obiectū oīno 7 habēt effectus oīno eiusdē rōnis: nec ſm numerū. qꝛ pluralitas nō est ponēda sine necessitate: sed nulla necessitas est ad ponendū distinctionē: sed solū primus act⁹ est auctus. qꝛ alia causa ꝑtialis cōcurrēs augmētat actū. Ad sextū dico. ꝙ tā visio ꝙ̄ fruitio causatur totaliter a deo. hoc tñ nō pōt euidēter ꝓbari: ſꝫ hoc videtur rōnabilius ꝙ̄ eius oppositū. tū qꝛ vterqꝫ actus est premiū eēntiale 7 cōfertur a deo pro actibus meritorijs ꝑcedētibus. qꝛ magꝭ est rōnabile ꝙ̄ ꝙ creatura agat premiū suū. Tū ꝗa creatura nullū actū suū ita excellentē pōt causare: nec totaliter nec ꝑtialiter respectu actus aliarū cognitionū creaturarū 7 volitionū: pōt intellectus ibi eē actus causa 7 volūtas silr: sicut in via. Si dicas ꝙ ħ est impossibile: quia tunc idem posset se reducere de potentia essentiali ad actū sine oī ū extrinseco. qđ est cōtra phm. viij. phisicoꝝ. Preterea. vij. phisicoꝝ. ꝓbat phs primū motorem esse imobilē ꝑ istud mediū. omne quod mouet ab alio mouetur: 7 nō est ꝓcessus in infinitū. igitur primū est imobile: qđ argumētū nō valeret si idē posset mouere se. posset eīm aliquis dicere ꝙ primus motor nō mouetur ab alio: ſꝫ bene mouetur a se. sicut tu dicis de intellectu 7 voluntate. Ad primū istoꝝ dico. ꝙ intentio phi est in agētibus naturalib⁹ siue corꝑalib⁹ siue spiritualibus siue cōiunctis siue separatis ꝙ agēs tale postꝙ̄ est in potētia eētiali ꝑ aliqđ tēpus ad hoc ꝙ eliciat actū: necesse est aliqđ extrinsecū cōcurrere in aliquo genere cause ad hoc ꝙ talis actus eliciatur 7 nunꝙ̄ repericitur instātia. ꝑꝫ in agente corporali: si nunc ignis nō agat 7 post agat. hoc erit vel qꝛ passum nō erit approximatū qđ debet cōcurrere ad recipiendū actionē ignis in genere cause materialis. vel si sit approximatū 7 de⁹ suspēdat actionē ignis ſm cōem modū loquēdi cuꝫ actionē eius suspēdere nō est nisi cū igne non cōcurrere vt causa ad hoc ꝙ actus eliciat̄ opꝫ deū qui est causa extrinseca ad istū actū ꝯcurrere vel qđcunqꝫ aliud impedimentū ponatur oportet illud ꝑ agēs extrinsecū remoueri. Eodem mō in spūalibus ꝑꝫ: qꝛ qñ intellectus de nō intelligente fit intelligēs. reqrit̄ ꝙ obiectū ꝯcurrat qđ ꝑus nō ꝯcurrebat: vl̄ si sic 7 act⁹ intellect⁹ suspendat̄ vel simplr̄ ꝑ deum: tūc opꝫ deū ꝯcurrere ad ħ ꝙ intellectus intelligat vel respectu isti⁹ obiecti ꝑ volūtatem auertentē intellectū ab isto 7 ꝯuertentem ad aliud obiectū. si post itellect⁹ eliciat actū circa ꝑmū obiectū. ħ erit ꝑ volūtatem. 7 tūc rctū illi⁹ volitio est vere cā efficiens: sic ꝙ istud est gñaliter verum de agente naturali corporali 7 spūali: sed in agente libero est instantia manifesta: quia obiectū cognitū pōt esse presens voluntati in rōne volibilis: 7 deus silr̄ ad causandū 7 volūtas silr̄: 7 oīa requisita ad actū volendi. 7 tamen nō oportet ꝙ eliciatur actus volendi: quia hoc totū est in libertate voluntatis q̄ potest sibi libere elicere sicut sibi placet ꝙ̄ tūcum ꝙ oīa sufficientia ad actū volēdi sint presentia 7 bene disposita: ita ꝙ agens liberū existēs in potentia essentiali ad actuꝫ potest exire ad actū ex se solo sine aliquo extrinseco quocunqꝫ aliter cōcurrente nūc ꝙ̄ prius ꝑ casum positū. Ad aliud dico ꝙ phs. vij. phisicoꝝ intendit ꝓbare ꝙ primus motor est imobilis motu locali per argumentū predictum 7 supponit tanꝙ̄ probatū in. vi. quia oē qđ mouetur localiter est ꝙ̄tuꝫ 7 diuisibile. 7 supponit ꝙ est dare primū mouens. 7 supponit ꝙ nihil potest moueri a se primo. 7 vocat moueri a seipso primo quādo aliquid conuenit toti: ita ꝙ non parti. 7 sic nihil potest moueri a seipso primo. qđ probatur sic: quia totuꝫ quiescit ad quietem partis. igitur mouetur ad motū partis: quia impossibile est ſm eum ꝙ totū moueatur 7 pars quiescat: ita ꝙ vna pars mouet aliam 7 multe siue oēs mouent totū. 7 per ꝯsequens totū nō mouetur a seipso primo ſm expositiōem dictam de libro primo. Ex istis potest sic argui. oē qđ mouetur ab alio mouetur: quia oē qđ mouetur aut mouetur a principio extrinseco aut intrinseco. si ab extrinseco tunc manifestū est ꝙ mouetur ab alio. si ab intrinseco: tunc mouetur a parte: pars est alia a toto. patet igitur ꝓpositio sumpta. sed ſm suppositiōem quādam prius dictā est dare primū motorē. si igitur mouetur localiter mouetur ab alio mouente ꝑus et hoc siue moueat̄ a principio intrinseco siue extrinseco. 7 ꝑ cōsequens primus motor nō esset primus: sed esset alius prior. igit̄ necessario sequit̄ ꝙ primus sit imobilis motu locali: quia nec pōt moueri ab alio: nec a se. 7 sic ꝑꝫ ad secundū. Si dicas ꝙ istud nō ꝓbat ꝗn sit mobilis motu ad formā puta ad intellectiōem ex se Rñdeo ꝙ sic: qꝛ per argumentū. viij. phisicoꝝ. pōt probari ꝓpositio accepta prius oē qđ mouet̄ ab alio mouet̄. q̄ talis est qñ aliquid est in potentia essentiali ad aliquā formā. 7 est agēs naturale ipossibile est ꝙ reducat se de potētia ad actū sine mouēte extrinseco: qꝛ agens naturale approximatū passo necērio agit nisi deficiat aliqđ extrinsecū ꝯcurrens ad talē actiōem. si igr̄ prim⁹ motor moueat̄ ad formā puta itellectiōeꝫ: tc̄ aliqñ eēt i potētia eēntiali rctū forme 7 ꝑ ꝯñs ñ possꝫ se reducē ad actū nisi moueret̄ ab alio. 7 sic ꝑ aliud argumentū ꝓbaret̄ ꝙ nō

est mobilis ad formã motu naturali ꝛ natura-
liter. Si dicas adhuc ꝙ aĩa ista nõ ꝓbant qn
sit mobilis ad formã libere puta ad volitõem.
Rñdeo. verũ est: ſ hec cõclusio ꝓbat ꝑ tertiũ
argumẽtũ. viij. phisicoꝝ: ꝛ. xij. metaphisice. ꝛ ẽ
tale. oĩs natura libere mota ad volitionez ali-
quã põt esse misera si eius felicitas nõ depen-
deat ab aliquo alio sicut a cã totali: qḋ dico ꝓ-
pter angelos ꝛ homies q̃ possunt libere multa
velle in patria: ꝛ tñ non possunt esse miseri: qꝛ
eoꝝ felicitas dependet a deo sicut a cã totali.
qḋ ptꝫ siĺr de visione: qꝛ si intellectꝰ esset acti-
uus respectu visiõis posset voluntas vt videt
auertere intellectũ ab illa visione sic ꝛ nãc ꝑt
nolle illã visionẽ eẽ ꝛ ꝑt libẽ velle aliã visionẽ
esse. ꝛ sic vt videt actꝰ intellectus eẽt in ptãte
volũtatis. siĺr ptꝫ de fruitiõe ꝙ causat totalit
a deo: qꝛ si volũtas eẽt actiua respectu illius a-
ctus eẽt in ptãte volũtatis. ꝛ tunc posset fieri
misera in patria sicut sibi placeret. qḋ videtur
absurdũ. ſ ꝑmũ motor ex quo simpl'r ꝑmus ẽ:
nõ sic depẽdet ab aliquo alio. igr̃ si sic mouere-
tur ad volitõem posset fieri miser. qḋ reputat
ꝑhs absurdũ. Si dicas ꝙ ad fruitiõem mouet
naturalit ꝛ ad alias volitões libere. ꝛ sic ꝯclu
dit argumentũ. Rñdeo ꝙ hoc est ſm argumẽ-
tũ factũ: qꝛ tũc tanꝗ naturale mouet de potẽ
tia essentiali: qꝛ eo ipo quo aliq̃d mouet de po
tẽtia essentiali ad formã est in potẽtia ad eã. ꝛ
tũc necessario moueret ab alio. ꝛ sic nõ eẽt pri-
mus motor. sic igit ptꝫ ꝙ ꝑ tres rõnes ꝓbatur
ꝙ ꝑmus motor est simpl'r imobilis tã motu lo
cali ꝗ̃ motu ad formã. Si dicas ꝙ ista nõ pro-
bãt qn sit mobilis ꝑ accidẽs. Rñdeo. oẽ quod
mouet ꝑ accidẽs põt moueri ꝑ se. ptꝫ de acci-
dentibꝰ de q̃bus minꝰ videt ꝙ si essent separa
ta mouerent saltẽ localiter ꝑ se ſ nõ aliis moti
bus. Ad rõnes opinionis.

Z

Ad primã ratõez alterꝰ opinionis

Ad primã dico ꝙ
ille actus mutat ad mutatõem obiecti siue sit
ꝑmariũ siue scḋariũ nihil refert. ꝛ nõ dico ꝙ il-
la est isufficiẽs nisi ꝑ rãnem cognascẽdi intel-
ligat obiectã sicut aũt est in ꝓposito qñ ꝑmo
cognoscit essentia ꝛ post creatura.

Ad scḋam

Ad aliud
dico ꝙ creaturas contineri in deo nõ est nisi il
las posse causari a deo. ꝛ ideo simpliciori mo-
do ꝯtinent: qꝛ possunt causari a simplicissimo
igit cognitio illa qua cognoscit ipm continẽs
est simplicior ꝛ tantã vnius actua. ſ illa cõten
ta sub cõtinente nõ possunt cognosci simplici
ori modo ꝑ pauciores actus ꝗ̃ possunt cogno-
sci in se ceteris paribus. potest tamen tã deus
ꝗ̃ creatura cognosci per vnũ actũ si simul ꝛ eq̃
primo cognoscat vterꝫ. ita possunt due cau-
se cognosci per vnũ actũ. sed si vnum prius co
gnoscat ꝛ posterius aliud: tũc nõ potest esse tã
tũ vnus actus.

Ad terciã

Ad aliud dico ꝙ vtraqꝫ pars
põt cõcedi prima: qꝛ si habeat vnũ actũ termi
natũ solũ ad essentiã diuinã ꝛ aliũ terminatũ
ad essentiã ꝛ creaturã vterqꝫ esset beatificꝰ: qꝛ
haberet deũ clare visum ꝓ obiecto. Siĺr scḋa
pars: qꝛ si haberet actũ vnũ terminatũ ad deũ
precise ꝛ aliũ ad creaturã terminatũ ꝑcise: pri-
mus eẽt beatificus: qꝛ haberet deũ ꝓ obiecto
scḋs nõ ꝓpter cãm positã.

Ad quartã

Ad aliud dico ꝙ
implicat falsum: scꝫ ꝙ aliq̃ relucẽt in essentia
diuina tanꝗ in speculo. qḋ falsum est: qꝛ crea-
tura in deo nõ hꝫ nisi duplex esse ſm istũ cõem
modũ loquẽdi vnũ: sicut in cã virtualiter ꝗ̃ est
in cã potẽte talia causare. ꝛ aliud in cognitõe
diuina: ꝛ in volitõe q̃ oĩno sunt idẽ: nec habet
aliud esse relucẽs: nec representatiuũ in essen-
tia sicut i speculo: sicut aliq̃ ymaginant false.
Et qñ dicit vidẽs deũ videt infinitã ꝑfectõez
cõcedo. Et cũ dicit talis videt oĩa relucentia
dico ꝙ nihil tale est ibi.

Ad quintã

Ad aliud dico ꝙ etiã
implicat deũ repñtare creaturã aliter ꝗ̃ cã q̃-
cunqꝫ representat suum effectũ. qḋ falsum est.

Ad sextam

Ad aliud concedo cõclusionẽ ꝙ videns crea
turã in verbo nõ est beatus in illo actu si ter-
minet ad creaturã nisi forte beatitudine acci
tali q̃ nihil est ad ꝓpositũ. Questio. xiiij.

Queritur vltimo

A

Questio XIIII ꝛ vltima

q

Utrũ voluntas beata necessaria
fruat deo. Probat ꝙ nõ: qꝛ eadez
potentia habet eundẽ modũ fa-
ciendi circa oĩa sua obiecta: ſ voluntas est ea
dẽ potẽtia in via ꝛ in patria: ꝛ in via nõ neces
sario fruitur deo: ergo nec i patria. Preterea
potẽtia rõnalis valet ad opposita: volũtas ẽ
hmõi: igr̃ põt in fruitiõe ꝛ in eius oppositũ. er-
go nõ necessario fruit. Ad oppositum. Si nõ:
tũc voluntas beata posset peccare: qꝛ põt frui
deo ꝛ nõ frui deo qñ tenet. igr̃ ꝛc.

Circa q̃stionem quattuor articuli

Circa q̃sti-
onẽ sic ꝓcedendũ est. Primo videndũ est q̃d
sit fruitio ꝛ cuius est. Scḋo vtrũ posset ꝓbari
ꝑ naturalẽ rõnem ꝙ est possibile nostre natu-
re. Tertio vtrũ necessario eliciat a voluntate
vel cõtigẽter: sic ꝙ sit in ptãte volũtatis. Quar
to mouebunt dubia.

B

Primus articulꝰ

Circa primũ est difficul
tas ꝓpter cõuenientiã q̃ apparet inter dilectõ
nẽ ꝛ delectatõem: vtrũ sint eadẽ vel distincta
realiter.

Opinio ꝑma

Et dicũt hic aliqui ꝙ fruitio nõ est
nisi quedã delectatio: ita ꝙ ponunt ꝙ sunt ea-
dem realiter ꝛ nõ distinguũtur.

Probatio prima

Hec probatur
primo sic. Quia habito fine apprehẽso per a-
ctũ intellectus volũtas nõ habet aliquẽ actũ
nisi tm̃ delectatõem. ḡ ꝛc.

Secunda

Preterea. siĺr de-
bet esse de appetitu sensitiuo ꝛ de itellectiuo:
sed appetitus sensitiuus post actum desiderij

psente delectabili: nõ habet aliquē actū: ſ tm̄
Tertia
delectationē. g̃ ⁊c. Preterea, appetitus ſe hʒ
ad obiectū delectabile ſicut graue ad centrū.
ſed graue in cētro nullum actū habet ſed ſolū
quietē. igitur eodē modo appetitus pſente de
Quarta
lectabili ſolū habet delectationē. Preterea.
ſi diſtinguūtur: tūc poteſt eſſe fruitio ſine dele
Quinta
ctatione: quod videtur abſurdū. Preterea. ſi
diſtinguātur realiter: tūc quero in quo eſt dele
ctatio ſubiectiue: an in actu fruitōis: an in vo
lūtate? Nō in actu fruitiōis: qꝛ tūc poſſet frui
tio ſtare cū triſtitia: quia ſubiectū eſt in potē
tia neutra ad vtrūqꝫ. Nec in voluntate: qꝛ q̄c
quid eſt cōpoſſibile vni cōtrarioꝝ in eodē ſub
iecto eſt cōpoſſibile reliquo. ⁊ per ꝯſequēs de
lectatio eſſet cōpoſſibilis actui odiēdi in volū
tate: ⁊ fruitio eſſet ꝯpoſſibilis triſtitie. vtrūqꝫ
Cōtra opiniōnē
videtur falſum. g̃ ⁊c. Cōtra iſtā opiniōnē ar
guitur pmo ſic. Amor amicitie eſt pfectior q̄
amor cōcupiſcētie: ſed amor cōcupiſcētie ma
nebit in patria reſpectu beatoꝝ. g̃ amor ami
citie manebit reſpectu dei. Preterea. odiū et
triſtitia non ſunt idē. g̃ nec amor et delectatio
ſunt idē. Aſſumptū ptʒ. qa quādo aliquid eſt
a me nolitū: puta nolo iſtū peccare: ſi non pec
cet delectabor in nolēdo: et ſi eueniat oppoſi
tū illius quod eſt a me nolitū: tūc triſtabor in
nolēdo. g̃ cū actu nolēdi ſtat delectatio et tri
ſtitia. ⁊ per cōſequēs nō ſunt eadē. qa poſſunt
ſeparari. Similiter cū actu amandi ſtat dele
ctatio: puta quādo aliquid eſt volitū a me: ⁊ il
lud euenit ſicut eſt volitū. et quādo oppoſitū
euenit: tūc eſt triſtitia in volūtate ſine omni no
ua volitione. g̃ iſta eodē modo diſtinguūtur: qꝛ
poſſunt ſeparari. Preterea. delectatio ſtat cū
amore cōcupiſcētie ⁊ cū amore amicitie q̄ nō
ſtant ſimul reſpectu eiuſdē obiecti. g̃ nō eſt ea
dem cū altero illoꝝ. Preterea. non plus repu
gnāt dilectio ⁊ delectatio quādo obiectū eſt
preſens: q̄ deſideriū ⁊ dilectio quādo obiectū
eſt abſens: ſed dilectio eſt cum actu deſiderij
Sententia auct.
in abſentia obiecti. g̃ ⁊c. Ideo dico q̄ dile
ctio ⁊ delectatio diſtinguūtur realiter: ſed non
dico hoc ꝓpter rationē quā aliqui poſuīt: ſcʒ
q̄ actus volēdi ſe habet ad delectationē: ſicut
actus nolēdi ad triſtitiā: ſed actus nolēdi pōt
eſſe ſine triſtitia: vt patet in beatis qui nolūt
homines peccare: ⁊ tamē nō triſtātur. Quia q̄
poneret predictā idētitatē diceret q̄ delecta
tio nō eſſet eadē cū quolibet actu diligēdi: ſed
ſolū qū aliqd diligitur ita q̄ euenit ſicut talis
vult ⁊ diligit. qꝛ tūc vlꝛ ſequiť delectatio. ⁊
eſt eadē cū dilectione. qū aūt oppoſitū euenit
tūc nō eſt idē cū dilectione. qꝛ tūc ſequiť triſti
tia. Similiter diceret q̄ triſtitia eſt eadem cū

actu illo nolendi qū oppoſitum noliti accidit
qꝛ vlꝛ eſt triſtitia. qū aūt nō accidit oppoſitū
tūc eſt delectatio. Et ita diceret: ſi angeli ⁊ be
ati nollent aliquid eſſe: ⁊ eius oppoſitū eueni
ret triſtarenť. Et per ꝯſequēs ſi nollent hoīes
peccare ⁊ hoīes peccarent triſtarenť. Vel po
teſt dici q̄ angeli boni nollent hoīes peccare
⁊ tū accidit frequēter oppoſitū ſine triſtitia: et
hoc miraculoſe: qꝛ deus ſuſpendit actiuitatē
illius actus nolendi reſpectu triſtitie in ange
lo bono. Silr angelus malus vult hoīes pec
care: ⁊ frequēter accidit q̄ hoīes peccāt: ⁊ ta
mē ſine delectatōe eius: qꝛ deus per miraculū
ſuſpendit actiuitatē actus volēdi reſpectu de
lectatōis. Et ideo pono diſtinctōem inter illa
qꝛ poſſunt ſeparari. Patet in āgelo malo q̄ di
ligit ſe intēſiue: ⁊ tamē nullā delectatōem ha
bet. De h̄ q̄re alibi. Aliter pōt dici q̄ delecta
tio excellens excludit oēm triſtitiā: ⁊ triſtitia
excellens excludit qnācūqꝫ delectatōem. Et
qꝛ angelus habet delectatōem excellentē: iō
nō obſtāte q̄ oppoſitum noliti accidat: nō ta
mē triſtať. Silr angelus malus habʒ triſtitiā
excellentē: ⁊ iō nō obſtante q̄ volitū eueniat
nō delectať. Et hec videť potiſſima ratio eſſe
ad ꝓbandā diſtinctōem inter delectatōem ⁊
triſtitiā: ⁊ actū nolendi ⁊ volēdi: qꝛ poſſunt ſe
parari. vt ptʒ in angelo bono ⁊ malo. Tū pma
rūſio eſt melior. Quantū ad ſcḋm. videť ali
Secundi articuli primū argumentū
quibus q̄ pōt demōſtrari. Primo qꝛ omi agen
ti ꝓpter finē neceſſaria ē cognitio finis. Se
Scḋm
cūdo qꝛ cognita potētia pōt cognoſci eius or
Tertiū
dinabilitas ad finē. Tertio qꝛ potētia habēs
aliqḋ cōe ꝓ obiecto nō quietať niſi in pfectiſ
Quartū
ſimo cōtēto ſub illo obiecto. Quarto qꝛ potē
tia q̄ reſpicit multa obiecta nō q̄etať i aliquo
Quintū
niſi virtualiť includat oīa alia obiecta. Qui
to qꝛ hō pōt naturaliť ꝯgnoſcere q̄ ens ē eius
obiectū naturale ⁊ c. Iſtas rōnes q̄re in Iohe
q̄one pma ordinis. Sʒ qꝛ nō concludūt rńdeo
Ad primū prout habetur in textu.
ad eas. Ad pmā dico quo ad maiorē q̄ qū fi
nis nō ſequiť naturaliť ex eis q̄ ſunt ad finē: ſ
ſolū libere ꝯferť ex mera volūtate acceptātis
talia tāq̄ ordinata ad finē: tūc nō eſt nccria co
gnitio finis in pticulari: in vlī tū pōt cognoſci
ſic ē in ꝓpoſito. Qū aūt ſeq̄tur ex naturali ne
ceſſitate: tūc ē nccria cognitio ciꝰ vl in agente
vel in dirigēte agēs. Ad minorē dico q̄ lʒ bti
tudo ſit finis nr̄: h̄ tū nō pōt a nobis naturaliť
cognoſci q̄ fruitio eſt finis mediāte viſiōe eē
tie diue clara ⁊ nuda: ſ nō pōt naturaliť cogſci
Ad ſcḋm
a nobis q̄ illa viſio ſit poſſibilis. Ad ſcḋm di
co ſicut ptʒ alibi q̄ nūq̄ notitia icōplexa vni
us rei ducit nos ad noticiā pmā incōplexā al
terꝰ. Et iō q̄tūcūqꝫ cognoſcereť q̄cūqꝫ poten

Ad tertium et Ad quartum

tia ordinabilis ad beatitudinē: ꝗtum ad omē positiuā in ea: nō tñ ꝓpter hoc cognoscit beatitudo in particulari. Ad tertiū et quartum dico ꝙ nō probat naturalr̄ ⁊ sufficient ꝙ q̄era tur in pfectissimo obiecto cōtento sub isto obiecto. Tū qꝛ nō potest ꝓbari ꝙ tale obiectū cognoscat a nobis in particulari ꝓ statu isto: et tñ requirit ad quietatonē potētie: tū q̄a hoc dato ꝙ sit a nobis naturalr̄ cogscibilis in particulari nō pōt sufficiēter ꝓbari ꝙ potētia in illo quietat. qꝛ tūc quietat qñ hꝫ delectatōem excludentē oēm tristitiā vndecūqꝫ ꝓuenientē sed hoc nō pōt ꝓbari de delectatōe q̄ consequit fruitōem: Probat assumptū. qꝛ ꝗtūcūqꝫ talis delectat in deo: tñ pōt velle ⁊ nolle multa alia puta potest velle amicū bñfacere: et nolle eū peccare quoꝝ opposita pñt accidere: ⁊ p ꝯñs potest de his tristari. qꝛ ſm Augustinū Tristitia est de his q̄ nobis nolētibus contingunt. Si dicis ꝙ deꝰ pōt suspēdere actiuitatē actuum respectu delectatōis ⁊ tristitie sicut tu dixisti prius. Uerū est: sed hoc nō pōt naturalr̄ ꝓbari. Et hoc soluꝫ factibile est miraculose. Si dicis ꝙ ſm pħm quarto ethicoꝝ: ⁊ ſm te delectatio excellēs excludit oēm tristitiā. Rñdeo ꝙ de facto frequēter ita est: q̄n tamē possit eē tristitia nō video: qꝛ lꝫ possit excludere tristitiam ꝓuenientē ex duobus vel ex tribus actibꝰ ⁊ causis tristitie: tñ tot cāe pñt ꝯcurrere ⁊ totiens ꝙ non pōt oēm tristitiā excludere: puta si vellet ⁊ nollet multa quoꝝ opposita accidūt.

Preterea nō pōt ꝓbari sufficiēter ꝙ potētia nō potest quietari nisi in pfecto. Quia aut intelligis ꝙ quietat sic ꝙ excludat oēm tristitiā actualē et de facto: vel de possibili. Si primo modo: sic eñ pōt appetitꝰ sensitiuus quietari in aliquo finito. ptꝫ eñ ꝙ appetitus sensitiuꝰ potest sic q̄etari in aliquo actu venereo ꝙ nullus dolor tūc inest: et pōt volūtas sequi appetitum sensitiuū dimittēdo rōem. ⁊ p ꝯsequens potest volūtas sic quietari. volēdo illū actum ꝙ tūc nulla sit tristitia in volūtate. Preterea intellectus errās pōt sic iudicare ꝙ talis actꝰ sit summe delectabilis: igit volūtas pōt sequi intellectū. g̃ ⁊c̄. Si intelligis secūdo modo. sic ꝙ in nullo delectat nisi in pfectissimo. nō satis liq̄t ꝙ nō in alio. qꝛ nō pōt ꝓbari q̄n talis actꝰ possit corrumpi ⁊ tristitia ex actu alio causari: et etiā stante pmo actu pōt velle et nolle multa quoꝝ opposita pñt accidere.

E
Ad quintum

Ad q̄ntū dico ꝙ ens naturalr̄ cognosci esse obiectū naturale et adequatū pōt duplr̄ intelligi. Uno mō qꝛ pdicat in q̄d de omni obiecto naturali apphensibili ab intellectu ꝓ statu isto. Et sic est h̄ vera: ꝙ homo potest naturalr̄ cognoscere ens esse eius obiectū naturale ⁊ adequatū. q̄a pōt naturaliter abstrahere cōceptuꝫ entis qui est predicabilis in quid de omī naturaliter apprehensibili ab intellectu. Alio modo pōt intelligi ꝙ naturaliter cognoscitur esse obiectū adequatū intellectus: sic ꝙ naturaliter cognoscitur ꝙ cōceptus entis predicat in quid de omī naturaliter apprehēsibili ab itellectu: et ꝙ oē cōtentum sub eo siue de quo predicat in quid sit naturaliter apprehēsibile ab intellectu pro statu isto. ⁊ sic ꝓpositio pdicta falsa est. ꝙ ens naturaliter cognoscitur eē obiectū adequatū intellectus. quia multa sunt cōtenta sub ente de quibus predicat: que tamē in particulari ⁊ in se nō possunt naturaliter apprehēdi ab intellectu pro statu isto. puta omēs substātie tā materiales ꝙ immateriales: ⁊ multa accidētia. Et sub isto intellectu ꝓpositio dicta debet habere veritatē si argumentū valeat. Ideo dico ꝙ nō pōt sufficiēter ꝓbari ꝑ naturalē rationē ꝙ beatitudo quā expectamus in patria sit nature nostre possibilis: sed solū fide tenendū est.

Conclusio aucto ria

D
Tertius articulus.

Quantū ad tertiū: quere de libertate ⁊ ꝯtingētia ⁊ necessitate in pmo distinctione prima Et quomō volūtas fruatur deo in via ⁊ in patria. Sed vltra dicta ibi dico ꝙ volūtas pro statu isto pōt nolle vltimū finē siue ostendat i generali siue in pticulari. Quod probatur sic. Illud pōt esse nolitū quod intellectus pōt dictare esse nolendū. (Hoc ptꝫ de se) sed intellectus pōt credere nullā esse finē vltimuꝫ siue beatitudinē. ⁊ per ꝯñs dictare finē vltimū siue beatitudinē esse nolenduꝫ. Scdō sic. Quicūqꝫ pōt nolle antecedēs pōt nolle ⁊ ꝯsequēs sed aliquis pōt velle non esse. igitur pōt beatitudinē nolle quā credit consequi ad suū esse.

Dictum primum.

Scdō dico ꝙ intellectu iudicāte hoc esse finē vltimū: pōt volūtas illū finē nolle: quod ꝓbatur. Quia potētia libera que est receptiua actuū cōtrarioꝝ: qua ratione pōt in vnū et in reliquū. sed voluntas tanꝗ potētia libera est receptiua nolle ⁊ velle respectu cuiuscūqꝫ obiecti. Si igitur pōt in velle respectu dei: eadē ratione pōt in nolle dei. Item potētia obliquabilis que nō necessario ꝯformatur rationi recte: qua ratione pōt in obiectū vnius dictati: eadē ratiōe pōt in obiectū alterius dictati. sed voluntas creata est obliquabilis: ⁊ pōt in obiectum vnius dictati hic scꝫ in via (patet ꝑ experientiaꝫ) igitur nō obstāte ꝙ intellectꝰ dictet hoc esse finē vltimū: pōt volūtas nolle illū finē. Preterea. q̄cq̄d voluntas pōt nolle alicui indiuiduo alicuiꝰ spēi: hoc pōt nolle sibi: sꝫ volūtas pōt nolle btitudinē alteri indiuiduo. puta iohāni. igr̄ pt nolle btitudinē sibi. Tertio dico ꝙ ostēso bono in vlī: puta i aliquo cō

Dictum secundum

Dictum tertium

nõ est necessariũ volũtatẽ velle illud bonum:
sed potest illḋ nolle: q2 nõ nc̃rio illḋ appetit
in quo nõ credit se posse quietari. igĩ ꝛc. Pre
terea idẽ est mot⁹ potẽtie tendẽdi in supius ꝛ
inferius: ſ volũtas nõ nc̃rio vult bonũ i par
ticulari. sed põt illud nolle. ḡ nõ nc̃rio tendit
in bonũ vl'e sed põt illud nolle.

Dictum quartum

Quarto di
co ꝙ visio p̃rie põt esse sine fruitione. Hoc pꝫ
p illã regulã. q2 p̃us põt separari a posteriori.

Dictũ quintum

Quinto dico ꝙ volũtas elicita p charitatẽ vl'
habitũ quẽcũq3 qui nõ aufert vsum rõnis põt
btĩtudinẽ nolle sibi inesse. Pꝫ q2 oẽ illud qḋ
põt esse obiectũ nolitõis alicu⁹ p aliquo tpe:
p̃t eẽ obiectũ illi⁹ p oi tpe: ſ btĩtudo p̃t eẽ ob-
iectũ nolitõis in peccãte mortalr̃ tpe quo pec
cat. igĩ oi tẽpe p statu vie: et codẽ mõ p statu
p̃rie. Pr̃terea ois volũtas põt se ꝯformare p̃ce
pto diuino: ſ de⁹ p̃t p̃cipe ꝙ volũtas creata odi
at eũ. igĩ volũtas creata p̃t ħ facere. Pr̃terea
oẽ quod põt esse actus rectus in via: ꝛ in pa
tria: sed odire deũ põt esse actus rectus in via
puta si precipiaĩ a deo: ḡ et in patria.

Dictum sextum

Sexta
põt dici ꝙ vidẽs clare deũ hñs actũ btĩficum
a deo totalr̃ creatũ nõ potest deũ nolle: ppter
repugnantiã formalẽ inter illos actus diligẽ
di et odiendi. Si tñ actus btĩficus nõ causare
tur a deo totalr̃ et volũtas relinquereĩ totalĩ
nature sue ꝛ libertati: et fruitio btĩfica suspen
dereĩ p potentiã diuinã: tũc posset voluntas
deũ nolle: sed illa nõ eẽt btĩfica. Tum quia in
p̃tãte volũtatis est: et p ꝯñs si eẽt btĩficus pos
set btũs libere fieri miser ꝛ beatus sicut place
ret sibi: sed si deus suspẽdat actiuitatẽ volũta
tis respectu volitionis: tũc põt volũtas nolle
deũ. hoc pbaĩ alibi. Et põt adhuc cõfirmari.
Quia ois potẽtia naturalr̃ incliata ad aliquẽ
actũ violẽter respicit cõtrariũ actũ. si igĩ vo-
lũtas naturalr̃ inclinareĩ ad volendum deum
respiceret violẽter actũ nolẽdi qḋ falsum est.

Preterea si nõ posset: ħ nõ eẽt nisi q2 intelle
ctus btũs iudicat deũ esse volẽdũ ꝛ nullo mõ
nolendũ. igĩ volũtas nc̃rio vellet illud iudi
catum ꝛ nullo mõ posset illud nolle. Preterea
qua rõne opꝫ volũtatẽ cõfirmari intellectui i
illo actu: eadẽ rõne semp oporteret cõformari
et respectu cuiuslibet: et p ꝯñs nullus act⁹ eẽt
meritorius nec demeritorius. ꝙ nullus eẽt
in p̃tãte volũtatis: quod falsũ est. Preterea
nõ magis artaĩ volũtas ad volẽdũ quodcũq3
ꝙ̃ ad volendum impossibile: sed põt velle im-
possibile: igĩ eodẽ mõ quodcũq3 aliud.

Queriĩ

Si q̃
ras vtrũ btũs põt pfecte velle aliq̃d nolitum
a deo?

Respondeĩ

Respõdeo ꝙ non: ppter repugnãtiam
inter actus. Nam pfecte btũs vult deũ ꝛ dili-
git oẽ illud quod de⁹ vult et diligit. Si igi

vellet aliquid nolitũ a deo: aut nollet aliquid
volitum a deo: tũc simul illud vellet et nollet
quod falsum est.

Quarti articuli
Primũ dubium

Sed cõtra p̃dicta sunt aliq̃
dubia. Primũ est ꝙ nõ videĩ de rõne libertat'
sit indifferẽtia sicut d'r in p̃mo dist inctõe p̃ma
q2 ſm augustinũ posse peccare nõ est libertas
nec pars libertatis. Cũ igĩ homo peccat ẽ q2
indifferẽs est ad tales actus. igĩ ꝛc.

Secundũ dubiũ

Secũdũ
dubiũ est q2 tũc volũtas moueret se quod est
contra phm. vij. phisicoꝝ. vbi dicit ꝛ pbat. ꝙ
omne quod moueĩ ab alio moueĩ. Preterea
tunc nõ possꝫ pbari ꝙ est deuenire ad moueñ
immobile.

Tertiũ dubiũ
Primo

Tertiũ dubiũ est quõ volũtas po
test moueri contra iudiciũ rõnis. q2 ſm Arist.
ois malus est ignorãs. Et. vij. ethi. Ebrius me
retur duplicẽ increpatõem ꝛc.

Secũdo

Preterea. ix.
metaphisice. Potẽtia rõnalis valet ad oppo-
sita: sed volũtas nõ est potẽtia rõnalis. igitur
nõ potest in opposita. q2 licet deus possꝫ cau-
sare oẽ positiuũ in actu peccati: nõ tñ pecca
ret: q2 nõ obligaĩ ad eius oppositũ causandũ
sicut creatura. ideo non peccaret si causaret ħ
vel eius oppositũ.

E
Ad p̃mũ dubiũ

Ad p̃mũ istorum concedo
ꝙ nõ est libertas nec pars libertaĩ: quia si sic:
tũc cuicũq3 competeret libertas: ei cõpeteret
posse peccare. et p ꝯñs deus posset peccare:
et silr̃ btũs quod est falsum. Dico igĩ ꝙ liber
tas et posse peccare se hñt sicut supius ꝛ infe-
rius. ita ꝙ quicũq3 potest peccare hꝫ libertatẽ
et nõ ecõtra. Et causa est: q2 potẽs peccare hꝫ
libertatẽ et cõtingentiã respectu illoꝝ actuũ
in q̃bus cõsistit pctm̃: sed nec deus nec beat⁹
hꝫ libertatẽ respectu taliũ: sed respectu aliorũ
in q̃bus nõ est pctm̃.

F
Ad scḋm dubiũ

Ad scḋꝫ dico ꝙ Aristo.
p̃supponit aliqua p̃ncipia. Vnũ ꝙ impartibile
et indiuisibile nõ põt moueri. Aliud ꝙ omne quod
moueĩ põt ab aliquo alio nobiliori se moueri.
Et hoc põt pbari. q2 oẽ motũ ꝯ̃trum est de se
est in potẽtia ẽentiali sed oẽ qḋ est in poten
tia essentiali reduciĩ ad actũ p aliud. cuius rõ
est. q2 oẽ tale ꝯ̃trum est ex se: oĩ alio circum
scripto põt causare effectũ: sed passo existente
disposito ꝛ agẽte naturali nõ põt stare nõ esse
effect⁹. Hoc pꝫ p Aristo. viij. phisicoꝝ vbi diĩ
de potẽtia ꝙ sicut est duplex in itellectualib⁹
ita in naturalib⁹. vñ postea subdit. Silr̃ autẽ
se hꝫ circa graue et leue. leue cũ sit ex ḡui. et ex
aqua aer. hoc aũt est in potẽtia p̃mũ iam leue et
opabiĩ mox nisi aliud phibeat. Et postea sub-
dit. Tñ hic queriĩ quare moueanĩ in ipsorum
loca grauia ꝛ leuia? Rõ autẽ est: q2 apta nata
sunt ibi esse: ꝛ ħ est graui et leui esse ħ quidem
deorsum aliud aũt sursum dici. Et post. Si au-
feratur impediẽs agit ꝛ sursum fit ꝛc. Si diq3
ꝙ post sequiĩ ꝙ p̃ncipiũ habent nec mouendi

nec faciendi sed patiēdi. Dicendū q̄ post seq̄t Aut cū agente ⁊ faciēte leui aut ab impediē-tia ⁊ ꝓhibētia soluēte. ita est gnālr q: qn̄ aliq̄d est in potētia in naturalib⁹ req̄rit aliō mouēs vel ꝑ se vel ꝑ accn̄s. vt supra dictū est. Hoc pz ꝑ cōmentatorē ibidē. Propriū inq̄t est eēntia li potētie vt nō fiat in actu nisi ꝓpter motorē eēntialē. Et q̄ nō venit ad actū nisi qn̄ duo cō-gregant̄ scz recipiēs et agēs. E cōtrario potē-tie accn̄tali q̄ nō indiget ad h̄ vt exeat in actū motore extrīseco nisi ꝑ accn̄s ⁊ est recessus im-pedimēti. Item post. Nō indiget vt exeat in actū alio motore extrinseco cū sit potētia acci-dētalis.

G Ad primus tertij dubij

Ad aliud dubiū d̄r q̄ oīs mal⁹ dicit̄ ignorās: nō qn̄ sciēter possz homo facere ꝯtra iudiciū rōnis: s̄ q: malus multas ignorātias i-currit: q̄s nō incurreret si essz bon⁹. q: ꝑ exerci-tiū ⁊ ꝑ experientiā in bonis actibus possz acq̄-rere notitiā multoꝝ q̄ ignorat ꝓpter malitiā.

Ad scdm tertij dubij

Ad aliud dico q̄ volūtas ꝓpe est potētia rō-nalis q: valet ad opposita s̄m mētionem ꝑhi: M: ipa ꝓpter libertatem suā posset indr̄nter agere in vnū oppositoꝝ vel in reliquū. ita q̄ si essz potētia passiua ⁊ nullo mō actiua nō vide-tur quō possit saluari eius libertas. Si dicis s̄m ꝑhm ibidē ad h̄ q̄ potētia rōnalis de qua loquit̄ ꝑhs agat in vnū oppositoꝝ ⁊ nō i aliō: opz q̄ detmineť ꝑ aliud. s̄ volūtas nō detmi-nat seipam respectu taliū. Rn̄deo q̄ duplex ē actio cōueniēs hōi: exterior ⁊ interior. Tūc ad hoc q̄ volūtas agat actū exteriorē mediate vl̄ immediate magis vnū q̄ eius oppositū. puta ābulare q̄ nō ābulare. cōedere q̄ nō cōedere: opz q̄ detmineť ad vnū illoꝝ ꝑ aliud o se. puta ꝑ electōem siue volitōem efficacē: q̄ vult vnū esse ⁊ nō aliud. Et sic intelligit ꝑhs qn̄ dicit q̄ detmineť ad ꝓheresim ⁊ electōem. Operatio interior duplex est. vna q̄ imediate ē in ptāte volūtatis sicut volitio. alia q̄ non est in ptāte volūtatis nisi mediāte ꝑmo actu: ⁊ iō ꝑmo actu destructo ille act⁹ nō est in ptāte aie sic itelli-gere. Et iō vnū actū elicit ꝯtingēter ⁊ libere ⁊ aliū naturalr̄. Loquēdo d̄ ꝑmo actu: posito oī sufficiēti ⁊ ticcērio requisito ad talē actū. puta ad actū volūtatis: si obiectū cognoscat̄ et de⁹ velit ꝯcurrere cū volūtate od cāndū qn̄ placz volūtati: pōt volūtas ex sua libertate sine oī alia detminatōe actuali vel hituali actū illuz ⁊ ei⁹ obiectū elicere vel nō elicere. Et iō respe-ctu illius act⁹ nō opz in aliquo q̄ detmineť vo-lūtas nisi a seipa. Sed loquendo de scđo actu puta de intellectōe vni⁹ obiecti magis q̄ alteri-us. sic q̄ vtrūqz sit eq̄lr̄ ꝑn̄s intellectui. Tunc dico q̄ ad h̄ q̄ aīa intelligat vnū plus q̄ aliud opz ipz detminari ꝑ aliū actū q̄ imediate ē in eius ptāte. puta ꝑ volitionē qua vult intellige-re vnū ⁊ nō reliquū. Et hec est intētio ꝑhi in ꝑ-dicto loco. Ad rōnes alteri⁹ opinionis. Ad ꝑ-mā dico. ⁊ similr̄ ad secūdā q̄ nō est simile de appetitu sensitiuo ⁊ rōnali. q: appetitus sensi-tiuus nō habet aliquē actū positiuū nisi actuz desiderādi: ⁊ eius oppositā. puta actū fugiēdi ⁊ vindicādi. s̄ appetit⁹ rōnalis habet duplicē actū amoris respectu obiecti absent. vnū quo diligit tale obiectū in se ⁊ ꝓpter se q̄ est amor amicitie: aliū quo cōcupiscit et desiderat tale obiectum vt bonum sibi vel alteri.

D Ad ꝑmā ⁊ scđaz prime opi.

Nūc autē in appetitu sensitiuo p̄sente obiecto delecta-bili cessat act⁹ desiderij: q: ille tīō est nisi respe-ctu absentis vt absens est. et iō tūc appetitus sensitiu⁹ nullū actū habet circa tale obiectū: s̄ solū delectationē q̄ causat̄ ab obiecto mediā-te cognitiōe sensitiua sine oī act⁹ appetit⁹ me-dio. Volūtas aūt qn̄ obiectū p̄i⁹ desideratū ē p̄n̄s sibi vel alteri cui desiderauit: nō habz tūc actuz desiderij ꝓpter eandē rōem: s̄ habet tūc actū amicitie quo diligit tale obiectū in se: q̄a ille act⁹ pōt indifferēter respectu p̄sentis ⁊ ab-sentis. Et tūc mediāte actu illo causatur dele-ctatio in volūtate. ⁊ forte illa delectatio ouge-tur per apprehensionē p̄sentie talis obiecti: ⁊ post actū desiderij p̄t illa cognitio causare de-lectationē in volūtate imediate sicut in appe-titu sensitiuo. Et iō vel est duplex delectatio vna seq̄ns actū d̄siderij qn̄ obiectū est p̄sens ⁊ ista tūc causat̄ ab obiecto ⁊ cognitōe appre-hensiuo: sicut est in appetitu sensitiuo. Et alia causata ab actu amicitie: q̄d videtur sup̄fluuz Vel erit vna delectatio intēsior q̄ si solū hr̄et actū desiderādi vl̄ amādi. ⁊ h̄ videť verū. Vn̄ si volūtas nullū actū hr̄et respectu obiecti ab-sentis nisi actū desiderādi nec hr̄e posset: tūc eēt ꝯnter dicēdū: q̄ volūtas p̄n̄te tali obiecto solū hr̄et delectatōez: ⁊ nullū aliū actū. licz re-spectu obiecti absent̄ nō hēat de fcō nisi actū desiderij: posset tn̄ aliū hr̄e: ⁊ illū hz p̄n̄te obie-cto: tūc pz distictio itr̄ actū talē ⁊ dlectatōez.

Ad tertiā

Ad aliud de grati pz q̄ nō est sile: q: graue nul-lū actū hz naturalr̄ nisi motū ad cētruz qn̄ ē ex-ipm. iō qn̄ est i cētro solū hz q̄etē oppositā illi motui: sic tīō est i ꝓposito ꝓpt̄ eāz dictā. Et si q̄rat̄ ꝑ q̄d moueť graue effectie qn̄ ē ex locū suū: Rn̄deā q̄ moueť ꝑ grauitatē suā q̄ ē q̄litas di-sticta ab ei⁹ s̄ba: ⁊ iō si separet̄ ꝑ potētiā dei ad huc mouebit se ad cētrū.

Ad quartā

Ad aliū d̄ dico q̄ p̄n̄t separi miraclōse tn̄: sic pz i āgel̄ bōis ⁊ mal: sic supra dictū ē.

Ad quintā

Ad vltimū pz ex ꝑmo q̄ dlecta-tio ē i aīa s̄biectie. vbi hui⁹ facile rn̄sionē potes-tis iuēire. Ad argumēta aūt ꝑncipalia p atēt solutiōes ex dict̄. Et hec de q̄oib⁹ hui⁹ operis.

X vi

A Sequuntur quedam dubitationes quas huic operi invenimus annexas. Prima est

Sunt autem quedam dubitationes adhuc discutiende. quarum prima est. Utrum charitas habeat aliquam causalitatem respectu actus meritorii. Videtur quod non. quia aliquis potest diligere deum naturali dilectione super omnia et ita intense sicut possibile est pro statu isto: sine omni charitate: et tunc si in tali dilectione infundatur charitas: actus ille tunc dicitur meritorius: et tamen iste actus nullo modo causatur a charitate: nec quantum ad substantiam actus nec quantum ad intensionem actus. quia propter infusionem charitatis non experitur se habere intensiorem actum quam prius: sicut patet consideranti.

B Secunda dubitatio

Secunda dubitatio est supposito quod deus potest de potentia sua absoluta accipere aliquem tanquam dignum vita eterna propter solum actum naturalem sine omni infusione charitatis vel cuiuscunque alterius positivi qui tamen non esset acceptus de potentia sua ordinata: quo dato talem actum ex puris naturalibus elicitum non est acceptus primo et postea est acceptus de potentia dei absoluta sine aliquo positivo causato vel destructo. Videtur quod hoc non sit possibile: quia ibi est transitus de contradictorio in contradictorium: et per consequens oportet ponere aliquam mutationem in tali accepto: quia ille transitus non potest salvari per solam transitionem temporis actualem vel potentialem quantumcunque tempus habeat esse actualiter vel potentialiter nisi aliquid aliud concurrat nunquam diceretur actus iste successive meritorius. quia potest tempus transire et ipse actus semper esse non meritorius sicut patet. igitur illa positio non est possibilis que ponit deum sic posse acceptare.

Tertia

Preterea sicut alibi latius habetur dubitatur in quo consistat perfecta delectatio et quietatio potentie beate.

Quarta

Item sicut etiam alibi disquisitum est. dubitatur an dilectio et delectatio distinguantur. Et an preter actum concupiscentie oporteat ponere actum amicitie distinctum etc.

Quinta

Sexta

Similiter cui actui debeatur premium. Item que et cuius sit securitas etc.

E Ad primam dubitationem

Ad primum respondeo primo quod ad ponendam charitatem respectu cuiuscunque actus quem in nobis experimur pro statu isto non cogit ratio aliqua nec experientia aliqua sed hoc solum licet poni propter auctoritatem ecclesie determinantis divinam voluntatem esse talem et ordinationem eius: quod nullus actus sit meritorius ex condigno nisi elicitus mediante charitate. sicut patet per apostolum prime ad corinth. xiij. Secundo dico. quia potest poni rationabiliter quod charitas nullam activitatem habet respectu actus meritorii. quia ad hoc nec est ratio naturalis nec experientia nec expressa auctoritas sacre scripture maxime biblie. quia licet ad ponendum charitatem respectu actus meritorii sit auctoritas expressa: non tamen dicit auctoritas quod charitas est causa activa respectu actus meritorii. Si dicitur quod secundum istam viam charitas solum esset causa sine qua non: respectu actus meritorii quod tamen alibi improbatur pro parte. Respondeo sicut patet supra licet in naturalibus non sit ponere respectu alicuius effectus causam sine qua non. quia illa improbatur alibi per communem propositionem effectus dependet etc. tamen in voluntariis bene est ponere causam sine qua non respectu alicuius effectus: sicut sacramenta sunt cause sine quibus non respectu gratie. ita potest dici in proposito quod caritas non necessario requiritur sicut causa naturalis respectu actus meritorii sed requiritur secundum voluntatem dei sic ordinantem se actum non esse acceptum deo nisi a ea meritum actu. sicut factis signis exterioribus sacramenti circa aliquem deus libere infundit gratiam sicut etiam si aliquis princeps ordinaret quod quicunque portaret tunicam suam tali die esset sibi carus et acceptus aliter non: tunc portare tunicam esset causa sine qua non illius acceptationis. Sic caritas secundum istam viam posset dici causa sine qua non propter divinam voluntatem libere sic ordinantem. Sed licet ista via sit probabilis quia tamen auctoritates sanctorum videntur expresse dicere quod voluntas est pedissequa respectu charitatis et charitas quasi domina. et quod charitas se habet respectu voluntatis sicut equus ad sessorem. Et multe alie que sonant in activitatem charitatis. Irrationabile etiam videtur negari a charitate quod conceditur de alio habitu naturali naturaliter acquisito. nunc autem conceditur quod habitus acquisitus naturaliter est activus respectu actus eliciti ab eo: igitur hoc est concedendum de caritate. aliter vilipenderetur charitas plusquam quicunque alius habitus quod non videtur conveniens. Rationabilius igitur est dicere quod sit causa activa respectu actus meritorii sicut quicunque alius habitus est activus respectu actus eliciti ab eo.

D

Ad rationem potest dupliciter responderi. Uno modo quod si aliquis diligat deum naturali dilectione ita intense sicut est possibile pro statu isto sine charitate. et post infundatur charitas. quia licet charitas non sit activa respectu illius actus quantum ad productionem: puta tamen est activa quantum ad conservationem: et causa conservativa ita vere est activa sicut causa productiva. sicut si deus causaret cognitionem intuitivam in aliquo beato sine presentia vel experientia alicuius obiecti. et postea causaret obiectum et faceret presens potentie cognitive: licet non produceret illam visionem. tamen naturaliter conservaret eandem. etiam si deus non concurreret nisi secundum generalem influentiam ad conservationem illius. Similiter si deus causaret lumen ita intensum in medio sine sole sicut cum sole. et post causaret coexistentem solem sol bene conservaret illud lumen causatum a deo solo licet non produceret. ita potest dici in proposito quod charitas secundum ordinationem divinam concurrit ad conservationem illius actus licet non ad productionem.

E Dubitatur

Sed hic est dubium quia iste actus naturalis potest equaliter conservari per naturales causas sine charitate sicut potest produci sine charitate secundum non potest cognitio intuitiva naturaliter conservari sine obiecto nec lumen in medio sine sole. et

iō nō est sic hr ibi. Ad h posset dici q̄ s3 potentiā dei ordinatā nō posset ille act⁹ p aliqd tp̄a cōseruari sine caritate: q2 de⁹ sic ordinauit q̄ q̄cūq3 7 q̄ncūq3 hūt talē actū stati īfūderet sibi caritatē: nec p potētiā dei ordinatā posset caritas substrahi manēte tali actu. 7 iō assūpta est falsū. s. q̄ pt naturalr̄ cōseruari sine caritate. 7 p cōns exēpla adducta nō sūt ad ppositū. Sed q̄cq̄d est de potētia dei ordinata certū est q̄ de potētia dei absoluta pōt talis act⁹ naturalr̄ pduci 7 in ppetuū cōseruari naturaliter sine caritate. 7 etiā infusa caritate. 7 pōt p patētiā diuinā absolutam caritas ānihilari manifeste eodē actu quo prius naturaliter cōseruato. Ideo pōt aliter rndēri ad rōnem positō casu pdicto q̄ caritas cū volūtate diligēte deū tali actu naturali causat aliquē gradū intensiōē 7 eiusdē rōnis quē gradū nō pōt volūtas cū alijs causis naturaliter causare. Et quādo dicit q̄ talē actū nō experimur in nobis. dico q̄ caritas infusa ponēda est in nobis nō propter experientiā aliquā: q2 ad h nullā habem⁹ experientiā: s3 solā est ponēda ppter auctoritatē ecclie hoc determinātis sicut supra patuit. Ex eadē auctoritate habem⁹ rationabilr̄ ponere q̄ caritas cōcurrit cū volūtate ad causandū aliquē gradū intēsum dilectiōis eiusdē rōnis q̄uis ad h nullā habemus experientiā. Ex istis pt3 q̄ actus naturalis 7 meritori⁹ possūt esse eiusdē spēi: q2 ille gradus intēsus causat⁹ mediante caritate est eiusdē spēi cū actu naturali p̄cedēte: q2 distinctio specifica in cā nō arguit distinctiōe3 specificā in effectu. p3 de multis causis prialib⁹ distinctis spē cōcurrentib⁹ ad effectū eundem. 7 iō q̄uis caritas distiguatur spē ab alijs causis pducētib⁹ actū meritoriū nō op3 tn̄ ppter hoc q̄ ille gradus causat⁹ mediāte caritate distiguat spē ab alio gradu: imo s̄m istā viā actus pure naturalis 7 actus meritori⁹ faciāt vnū actū nūero sicut duo gradus albedinis faciūt vnā albedinem numero vn̄ q̄n actus naturales pfecte meritorij habēt idē obiectū spē: tūc possunt esse vnus act⁹ spē 7 numero mō predicto. q̄n aūt nō habēt idem obiectū spē: tūc necessario actus naturalis et meritori⁹ distiguunt spē: sicut si aliq̄s diligeret deū sup oīa nō s̄m aliquā circūstantiā reqsitā 7 iste idē p̄mus diligeret deu3 sup oīa s̄m oēs circūstantias: puta s̄m rectā rōne3 q̄ est finis vltim⁹ 7 sic de alijs. h act⁹ pure naturalis 7 meritori⁹ necēio distiguunt nō solū nūero: s3 et spē ppt distictiōem specificā circūstātiarū q̄ sunt obiecta prialia act⁹ meritorij. de h q̄re in q̄one de cōnexiōe virtutū moralū. Si dicas q̄ illa q̄ nō pn̄t hr̄e effectū eiusdē rōis nō pn̄t eē eiusdē rōnis: s3 act⁹ ille naturalis 7 g̃dus cātus mediante caritate nō pn̄t hr̄e effectū eiusdē rōis: q2 ille g̃dus facit aliquē acceptū deo act⁹ naturalis nō pt h facere q̄ntūcūq3 p cās naturales intēdat. igr̄ 7c. Rn̄deo 7 dico q̄ q̄n effect⁹ sequit cām naturali necētē: tūc est ppō accepta vā. q̄n aūt seq̄t ɔtigent ex mera libertate 7 volūtate cāe extrīsece i cui⁹ librate 7 ptāte ē q̄ talis effect⁹ seq̄tur talē actū vel nō seq̄tur. silr̄ q̄ seq̄t vnū actū 7 nō aliū nō o3 q̄ sit vā. sic ē in pposito: q2 q̄ act⁹ cū illo g̃du cāto mediāte caritate sit accept⁹ a deo: 7 sine illo nō sit accept⁹. h solū est ex mera librate 7 volūtate dei sic ordināte. Et iō nō seq̄tur q̄n illi g̃dus sint eiusdē spēi s3 supposito q̄ caritas hēat actiuitate3 respectu actus meritorij mō p̄dicto: adhuc ē dubiu3 quō ille auctēs hēant itelligi q̄ volūtas est pedissequa caritatis: 7 q̄ caritas se hēat ad volūtatem sic sessor ad equū: q2 ex istis videt̄ seq̄ q̄ caritas est cā p̄ncipalior q̄ volūtas respectu act⁹ meritorij qd̄ nō ē verū. Rn̄deo q̄ itelligēde sūt q̄ntū ad rōne3 merēdi. nō q̄ntū ad sbam act⁹: q2 respectu sbe act⁹ volūtas ē cā p̄ncipalior. s3 q̄ntū ad acceptatiōem diuinā siue rōne merēdi est volūtas q̄si pedisseq̄ 7 famula 7 caritas q̄si dn̄a: q2 sic pedissequa nō est dn̄o accepta p se s3 mediāte dn̄a cui famulat̄: ita volūtas cū nullo actu mere naturali deo ē accepta sine caritate: s3 ea mediāte ē volūtas deo accepta 7 cara. 7 silr̄ act⁹ nō ē sine ca. 7 iō dr̄ pedisseq̄. Eodē mō dr̄ q̄si sessor eq̄: q2 sic sessor regit 7 gubnat equā: ita caritas volūtatē q̄ntū ad acceptatiōem diuinā 7 vitā eternā: q2 q̄ plus h3 de caritate plus ē accept⁹ deo 7 q̄ minu⁹ min⁹. Ad scd̄m dubiū supposito q̄ illa positio ibi facta sit possibilis sic credo q̄ sit. dico tūc q̄ talis trāsit⁹ de ɔ̄dictorio i ɔ̄dictoriu3 saluari d3 p trāsitōem tp̄is 7 ordinatōem diuinā eternā de nouo factā: q2 q̄ nō h3 saluari p solā trāsitōnem tp̄is nisi illud ɔcurrat saltē efficacit̄ ɔcludit illa rō p̄us fcā. qd̄ etiā nō pt fieri p ordinatōem dei nouā. pt3: q2 si de⁹ nō ordinaret de nouo q̄ ille act⁹ naturalis eēt deo accept⁹ q̄ tn̄ nō eēt accept⁹ deo s̄m potētiā ordinata3 eternā: o3 h necēio eē p nouū velle: q2 h ē deu3 ordiare deū velle: s3 h nō pt aliquo mō fieri sin mutatōe q̄ nō pt i deo cē. o3 igr̄ necēio dicere q̄ tal' trāsit⁹ saluat̄ p trāsitōe3 tp̄is actualē vl' potēcialē 7 p ordiatōe3 diuiā eternā. 7 p istū modū: q2 de⁹ ordiauit ab eterno 7 forte q̄ ille act⁹ naturalis vno tp̄e nō eēt sibi accept⁹ sine caritate. alio tp̄e esset tal' accept⁹ sine oī caritate si solū tp̄s trāseat ille act⁹ eēt p̄mo nō accept⁹ sin̄ oī ɔ̄structiōe vl' positōe cuiuscū3 positiui. Exēplū si rex statueret q̄ q̄cūq3 in a die inueniret̄ i aula sua esset ei iniuriosus: 7 quicumq3 in b die esset ei

Dubiū

Rūsio

Ad scd̄am dubitatōem

amicus ꝛ accept⁹: si aliqs esset in aula ãte sta-
tuã suũ ꝑseueraret in eadẽ imobiliter ꝑ vtrũqꝫ
diẽ ꝛ a ꝛ b. talis eẽꝫ ꝑmo die. s. a nõ accept⁹ re
gi: q: inimicus. scdo die. s. b esset accept⁹ quia
amicus. hic igr̃ est silis trãsitus sicut in alio ca
su: ꝛ tñ ꝑ positũ nõ acq̃rit̃ hic aliqd vel ꝑdit̃
ꝫ solũ saluat̃ b talis trãsitus ꝑ trãsitionẽꝫ tp̃is
ꝛ ordinatõẽꝫ regis. q: trãsitio sola sine ordina
tione regis nõ sufficeret. Eodẽ mõ dictũ est ꝑ
oĩa in alio casu: nec est dĩa nisi ꝙ ĩ b exẽplo or-
dinatio est noua. ꝛ sic est mutatio ĩ rege sic or-
dinãte. ordinatio aũt t oĩs diuĩa est etna. Ad

M
Ad tertiam dubitatiõem

tertiũ dubiũ dico. ꝙ illa difficultas est magis
vocalis ꝙ̃ realia. q: dubiũ est q̃d bõ velit voca
re btitudinẽ ꝑpt diuersas auctoritates sctõꝝ
et diuersas cõditiões attribuẽas btĩudini. si
eñ vocat̃ btĩtudo illud quo attingit̃ obiectuꝫ
btĩficũ vniẽa obiectũ cũ btõ ꝫm cõem moduꝫ
loquẽdi aliquoꝝ ad qd̃ sequit̃ ꝑfecta delecta-
tio ꝛ q̃etatio in potẽtia btã. sic videt̃ ꝙ ꝯsistit
eẽntialiter ꝛ p̃icipalr̃ in actu fruitiõis ꝛ dele
ctatiõe ꝯñte: ꝛ nã i cognitõe. q: tali attribuit̃
illud obiectũ modo ꝑdicto: ꝛ ad talẽ actũ ꝯse-
quit̃ naturalr̃ talis delectatio sicut effect⁹ na-
turalis suã cãm. ꝛ iõ sic loquẽdo de btitudine
sic circũscribẽdo illã cognitionẽ clarã: dũmõ
remaneat illa fruitio cũ delectatiõe erit ꝑfectẽ
beat⁹. ꝫ si circũscribat̃ delectatio cũ cognitõe
ꝛ maneat sol⁹ act⁹ fruitiõis nõ erit ꝑfecte bea-
tuo. Cui⁹ rõ est: q: sicut null⁹ est ꝑfecte dãna-
tus vel cruciat⁹ q̃ pt eẽ sine tristitia. iõ sine tri
stitia null⁹ est ꝑfecte dãnatus. et iõ forte puuli
decedẽtes i originali non sunt ꝑfecte dãnati.
q: nõ hñt talem penã nec talẽ tristitiã q̃lẽ hñt
alij. ita sine dilectiõe null⁹ est nec eẽ pt ꝑfectẽ
beat⁹. ꝛ ꝫ scot⁹ q̃ ponit ꝑfectã btitudinẽ eẽ si
ne delectatiõe. q̃re eũ in materia de btĩtudie.
si aũt btitudo accipiat̃ ꝑ quodã statu oĩm bo-
noꝝ aggregatõe ꝑferõ sic diffinit̃ felicitas sic
ĩcludit visionẽ illã clarã fruitionẽ ꝛ delectati
onẽ: licet forte vnũ p̃icipali⁹: ꝛ aliud min⁹ p̃i
cipalr̃: ꝛ hec de isto articulo. Ad quartũ di-

Z
Ad quartam dubitatiõem

co ꝙ licet scot⁹ in materia de btitudine videa
tur dicere ꝙ rõnabile sit dicere ꝙ volũtas re-
spectu p̃ntis boni habeat aliũ actũ distinctuꝫ
a cõcupiscẽtia ꝛ delectatione ꝛ nõ necessariũ
tñ videt̃ ꝙ possit ꝓbari ꝑ expientiã ꝛ rõem ꝑ
rõem sic. q: mal⁹ angel⁹ diligit se intensiue ꝫm
Augustinũ. xiiij. de ciuitate. cap̃. vltimo. duo
amores fecerũt duas ciuitates. ciuitatem dia
boli fecit amor sui vsqꝫ ad cõtẽptũ dei. igr̃ ma-
li ãgeli fabricãteo ciuitatẽ diaboli diligũt se.
q̃ro tũc an amor iste sit act⁹ cõcupiscẽtie vl̃ de
lectatio vel aliqs ali⁹ distinctus ab vtroqꝫ. nõ
ꝑmo moda. q: actus desiderãdi ꝛ cõcupiscẽdi

est semꝑ respectu rei nã habite ꝑncipaliter ni
hil aũt est ita p̃ns angelo sicut est ipemet an-
gelus. igr̃ ꝛc̃. Nec scdo mõ: q: in angelis malis
nulla ẽ delectatio sicut i bonis nã est tristicia
q: tristicia vehemẽs excludit qu. ãcũqꝫ delecta
tionẽ nã solũ ꝯnã ꝫ cõtingẽtẽ ex. vij. ethicoꝝ.
igr̃ est necesse dicere ꝙ ille actus est distinct⁹
quo diligit seip̃m ꝛ illũ vocam⁹ actũ amicicie
ꝛ ista rõ est efficacior ad ꝓbandũ duas ꝯclusi-
ones inter oẽs quas adducit scot⁹ in ꝑma di-
stinctõe lecture parisiẽsis. Pria cõclusio ẽ ꝙ
delectatõ distiguit̃ a dilectione. Scd̃a est ꝙ

R
Prima cõclusio
Secunda

preter actũ ꝯcupiscẽtie est ponere actũ amici
cie distinctũ ab ea. ptꝫ ꝑ expetientiã. nã aliqs
diligit deũ intẽsius ordinate: ꝛ tñ minorẽ dele
ctatõẽꝫ hꝫ sicut aliqs fidelis q̃ nõ est deuotus
ꝛ ꝑ ꝯñs nõ multũ delectat̃ in dilectõne dei: tñ
feruẽtius diligit deũ ꝛ itẽtius ꝙ̃ alius deuot⁹
q: citi⁹ se exponeret exilio ꝓ amore dei ꝙ̃ ali⁹:
ꝛ mltũ valet ꝙ nã pt hẽe deuotõem siue delcã
tãẽꝫ q: circa h laborat q̃tũ põt: lꝫ ꝓpositũ nõ
passit obtinẽ. ille igr̃ amor q̃ talis diligit deũ
in se nõ est amor ꝯcupiscẽtie: q: sic non esset a-
mor ordinatus nec delectatio: q: tũc haberet
maiorẽ delectatõem ꝙ̃ alius. sicut hꝫ intẽsiorẽ
dilectõem: q: maiorẽ dilectõem nemo hꝫ ꝙ̃ vt
aiam suã ponat ꝓ amico suo. ad qd̃ est iste pa-
rat⁹ alius nõ igr̃ iste hꝫ actũ amicicie. Alias

Z
Prima rõ scoti

rões adducit scotus q̃ nõ ꝯcludũt ad ꝓposi-
tũ ita efficaciter quãtũ ꝑma est in virtute: scꝫ
odiũ ꝛ tristicia q̃ opponũt̃ dilectiõi ꝛ delecta
tioni distiguunt̃ realit̃. igr̃ delectatio ꝛ dilectõ
ꝯña pꝫ. maior ꝓbat̃: q: odire ẽ quoddã nolle a-
ct⁹ aũt nolẽdi nõ reqrit obiectũ apphensũ exi
stere: q: volũtas põt nolle illud anteq̃ existat
tristicia nõ est nisi de obiecto actualr̃ existẽte
ꝫ Aug. lib. xiiij. de ciui. capl̃o. vij. Volũtas ꝑ
uersa malus est amor. Amor igr̃ inhians habe
re qd̃ amat cupiditas est. id aũt hñs eoqꝫ fru-
ens leticia. fugiẽs qd̃ ei aduersat̃ timor est: id-
qꝫ si acciderit sentiens tristicia est. Et alibi.
Tristicia est de his que nobis nolentibus ac-
cidũt. igr̃ cum tristicia ꝛ odiũ non sunt idẽ: q:
possunt separari vt ptꝫ ex dictis dilectio ꝛ de
lectatio nõ erũt idẽ. Sed ista rõ nõ ꝯcludit: q:

Improbat̃.

aduersari⁹ diceret ꝙ nõ q̃libet act⁹ nolendi ẽ
idẽ cũ tristicia: ꝫ tm̃ ille quo nolo aliq̃d qd̃ tñ
accidit: q: illud odiũ siue nolle nõ põt eẽ sine
tristicia nisi per miraculũ. Eodẽ mõ diceret ꝙ
nõ q̃libet dilectio esset eadẽ cũ delectatõne: ꝛ
ecõuerso: ꝫ solũ illa q̃ volo aliq̃d qd̃ tñ volitũ
a me accidit sicut volo: q: illa dilectio nũq̃ pt
separi a delectatõe nisi ꝑ miraculũ. ꝛ ista rõ be
ne ꝓbat ꝙ aliqd̃ odiũ distinguit̃ ab aliq̃ tristi
cia ꝛ aliq̃ dilectio a delcãtõe: q: illa p̃nt separi

sed nō ꝓbat distictōem vl̓r inter dilectōem ⁊ delectatōem. De hac rōe q̄re alibi ī dubitatōibus nr̄is.

M
Scd̄a rō scoti

Scd̄a rō: q: volūtas pt̄ h̄re nolle intēsissimū an̄ aduētū ip̄sius noliti. Ponat̄ igr̄ ꝙ nolitū veniat in effectū sic ē nolitū: tūc ex h̄ ꝙ ponit̄ istud nō h̄z volūtas intensi⁹ nolle ꝙ pri⁹ q: ꝑ positū ꝑus h̄ūit eē intēsissimū. igr̄ ꝓpt̄ aduentū noliti nō mutat̄ volūtas s̄m aliq̄d nolle. ꝭ ꝯstat ꝙ mutat̄ de nō tristitia ī tristitiā: q: ꝑus non tristabat̄: mō tristat̄. igr̄ illa tristitia nō ē nolle. ⁊ ꝑ ꝯn̄s nec odiū: q: nolle ⁊ odiū idē sūt.

Improbat̄.

Sȝ ista rō nō ꝯcludit: vt sit distictio inter actū nolēdi ⁊ tristitiā sic ꝑus dc̄m̄ ē: q: aduersari⁹ diceret ꝙ lȝ illud nolle ꝑcedēs euētū noliti distiguit̄ a tristitia: q: sepatat̄ vt dc̄m̄ ē: tn̄ nolle qd̄ h̄z volūtas rerū noliti iā positi in effectu nō distiguit̄ a tristitia: q: illud nolle nō pt̄ sepati a tristitia nisi forte miraculose s̄ȝ veritatē: lȝ nō s̄m aduersariū. ⁊ iō diceret ad argumētū ꝙ volūtas h̄ret aliud nolle an̄ aduētū noliti ⁊ post aduētū ei⁹ forte alteri⁹ rōis: ⁊ tūc nolle ꝑcedēs distiguit̄ a tristitia: ꝭ nolle seq̄ns est idē cū tristitia. vl̓ diceret ꝙ nolle ꝑcedens aduētū noliti augmētaret̄ i aduentu noliti ꝑ aliquē ḡdū eiusdē rōnis q̄ eēt cū tristitia. Et q̄n̄ dicit̄ ꝙ possibile ē ꝙ h̄eat nolle itēsissimū ante aduētū noliti. negādū est: q: sꝑ ꝑ positōem rei in effectu augmētat̄ nolitio.

N
Tertia rō scoti

Tertia rō est: q: volūtas libere ⁊ volūtarie elicit oēm actū nolēdi ⁊ volēdi: q: ita pt̄ volūtarie nolle aliq̄d' sic velle: q: null⁹ tristat̄ volūtarie: q: sic nō tristaret̄. igr̄.

Improbatur.

Sed ista rō nō ꝯcludit: q: volūtas pt̄ voluntarie ⁊ libere velle aliq̄d imediate. ⁊ tn̄ posit̄ aliis actib⁹ mutabit̄ ad volēdū illud. Exemplū. infirm⁹ pt̄ libere velle potionē amarā ⁊ nō velle sic placet: ꝭ stātē vno actu īvolūtate quo vult efficacit̄ sanitatē oīno: nec ꝓ aliq̄ īpedimēto dimitteret cōseq̄ sanitatē. ⁊ alio actu itellectu quo dictat ip̄ȝ īfirmū nō posse sanari nisi ꝑ potionē amarā ṅcērio: tūc ita naturaliter sic ignis calefacit vult potionē amarā. ita diceret ī ꝓposito ꝙ an̄ aduētū noliti pt̄ volūtas nolle illud vl̓ nō nolle: ꝭ posito ꝙ nolitū eueniat stātē volitōe libera ⁊ app̄hēsiōe ītellectus ꝙ nolitū iā euenit de nc̄cē h̄z nolle rerū illi⁹ sic de nc̄cē tristat̄. ⁊ ita ꝯcludit rō ꝙ nolle illd̄ libere elicitū an̄ aduētū noliti distiguit̄ a tristitia: ꝭ nō ꝯcludit ꝙ nolle rerū noliti iam positi ī effectu distiguat̄ realr̄ a tristitia: q: illd̄ naturalr̄ forte cāt̄ saltē s̄ȝ aduersariū sic tristitia.

O
Quarta rō scoti

Quarta rō ē: q: volūtas reflectens se sup actū suū volūtarie elicitū cōplacet sibi actus su⁹. ⁊ ꝑ ꝯn̄s volūtas volēs se libere nolle complacet sibi ī nolēdo: ꝭ volūtas reflectēs se sup tristitiā suā nō cōplacet sibi tristitia sua: ꝭ displicet. igr̄ ⁊c̄.

Improbatur

Sed ista rō nō ꝯcludit. tn̄ q: lȝ volūtas reflectēs se sup actū nolēdi an̄ aduentū sibi cōplacet ī illo actu libere elicito: nō tn̄ volūtas libere r̄flectēs se sup actū nolēdi post aduentū noliti cōplacet sibi ī illo actu: ꝭ mag̃ tristat̄. Istud pȝ ꝑ exꝑientiā. nā aliq̄s nolens amicū suū peccare volēdo illd̄ nolle pt̄ sibi cōplacere ⁊ delectari. si post peccet ⁊ tūc ī nolendo eū peccare sibi displicet ⁊ tristat̄. Et silr̄ in volēdo eū nolle: q: sibi displicet ꝙ voluit illud nolle ad qd̄ sequit̄ naturalr̄ ī eo tristitia ⁊ pea. Tū q: dubiū assumit ꝙ qd̄libȝ nolle volūtatis sit volūtarie ⁊ libere elicitū: q: ꝓbatū ē ꝑus ꝙ aliq̄d ē libere elicitū ⁊ aliq̄d naturalit̄: ⁊ ita lȝ rō ꝑdicta cōcludat ꝙ volūtas reflectēs se sup actū suū libere elicitū pt̄ sibi cōplacere ī illo actu cuiusmōi est nolle elicitū an̄ aduētū noliti q: ille est libere elicit⁹ nō tn̄ ꝯcludit ꝙ reflectēdo se sup actū suū naturalr̄ ⁊ nc̄cērio elicitū cōplaceat sibi ī illo actu ꝭ mag̃ displicet. nā cau tē sic declaratū ē ꝑus nolle alicui⁹ noliti naturalit̄ cāt̄ ꝑ aduētū noliti ⁊ ē aliud nolle a ꝑcedēte euētū noliti. ⁊ ꝑ ꝯn̄s reflectēdo se sup illd̄ nolle mag̃ tristat̄ ⁊ displicet. ⁊ sic vt videt̄ aduersario illud nolle nō distingueret̄ a tristitia.

P
Quīnta rō scoti

Quīta rō est. q: in deo est act⁹ nolēdi. naȝ sic ꝑ velle suū est cā eoꝝ q̄ eueniūt: ita ꝑ nolle suū est cā īpeditiua multoꝝ q̄ nō eueniūt: ꝭ de⁹ nō pōt tristari. igr̄ tristitia ⁊ nolle nō sūt idē.

Improbatur

Sȝ ista rō nō ꝯcludit: q: sic ꝑus dc̄m̄ est s̄m aduersariū nō qd̄libȝ nolle est idē cū tristitia: ꝭ solū nolle rerū noliti cuius oppositū euenit. ⁊ tale nolle nō pt̄ esse ī deo: q: si deus h̄ēat nolle rerū alicui⁹ act⁹ noliti: tūc obiectū illi⁹ noliti nullo mō pōt euenire maxie obiectū noliti a deo efficaciter. sed si obiectum noliti posset euenire et tamen deus nollet euenire illud tunc concluderet rō ꝙ illud nolle nō eēt idem cū tristitia: ꝭ sic nō pt̄ esse. ⁊ iō rō nō ꝯcludit ꝓpositūȝ suū. Si tn̄ fieret rō de āgelo bono volēte aliq̄d volitū: cui⁹ oppositū euenit freq̄nt̄. exēplū. angelus deputat⁹ ad custodiā hoīs h̄z nolle rerū pcī mortalis isti⁹. si tn̄ peccat freq̄nt̄ mortaliter. tūc euenit oppositū noliti ab isto āgelo. et tn̄ nō tristat̄ de h̄: q: sic ī āgelo malo nulla ē delectatio: ita ī āgelo bono nulla ē tristitia: tunc ꝯcluderet argumētū forte ḡnalr̄ distictōeȝ inter nolle ⁊ tristitiā: q: sicut ꝑus ꝓbatū est fere ꝑ oēs rōnes Job. nolle ꝑcedēs euētū noliti nō ē idē cū tristitia: q: pn̄t separi. nec nolle seq̄ns euētū noliti de quo nolle maxie videt̄ ꝙ sit idē cū tristitia. g̊ nullū nolle est idē cū tristitia. sic pȝ de āgelo bono ī exēplo ꝑus posito. igr̄ ḡnalit̄ reqrit̄ ꝙ nullū nolle est idē cū tristitia: ꝭ ad istud nō ꝑuenit deductio Job.

Q
Sexta rō scoti

Sexta rō: q:

delectatio pt esse p se obiectū alicui⁹ dilectōis cui⁹ ipa dilectio nō est p se oppositū. igr̄ distin guntur. ꝯña ptꝫ: q: sic̄ illi act⁹ nō sūt idē realiter nec idē obiectū realit': ita nec illa sunt eiusdē rōnis q̄ nō sūt obiecta eiusdē act⁹. aṅs ꝓbat̄ vl'r sic ꝙ q̄cq̄d est obiectū desiderādi sine aliq̄ reflexiōe i actū desiderādi sup ipꝫ actū pt esse obiectū act⁹ amoris: q: bō pn̄te obiecto sine a lia reflexiōe i ip'o actu amoris. q: ꝓm Aug. ix. de tri. ca. vltio. Appetit⁹ inhiātis desiderāt facit amor fruētis delectabili voluntas sine oī reflexiōe. iō solā desiderat obiectā delectabi le: ꝓ pōt desiderare delectari i ipo delectabili cū fuerit pn̄s delectabil. igr̄ eodē mō pt vo lūtas diligere delectabile pn̄s actu amoris vt distiguit̄ ꝯ actū desiderādi ꝛ delectoni in co si ne oī reflexione: q: delectatio est obiectū. isto casu posito act⁹ amoris ꝛ dilectio sine ipenet act⁹ amoris nō eēt obiectū supi⁹. igr̄ ꝛc̄. Sꝫ ista rō nō ꝯcludit: q: lꝫ ꝯña sit bona: tn̄ aṅs est falsum ꝓꝫ aduersariū: q: ipse diceret ꝙ licet de lectatio de aliquo volito qd̄ euenit sic̄ ē volitū nō pt eē obiectā alicui⁹ dlectatōis: nisi dlecta tio illa rctū voliti i effectu sit obiectū rctū eius dē dilectōis: q: idē sūt ꝓꝫ eū. ꝛ qn̄ ꝓbat̄ p actū desiderādi ꝛc̄. diceret aduersari⁹ ꝙ illa ꝓpō as sūpta eēt māifeste falsa: q: p actū desiderij sine oī reflexiōe possū desiderare actū amoris mihi inesse q̄ abn̄s est. tn̄ nō pt sine reflexiōe diliger actū amoris pn̄tē sic̄ māifeste ptꝫ. igr̄ eodē mō dicēdo ꝯñter hēt dicere ꝙ lꝫ p actū desideran di sine aliquo actu reflexo possim d̄siderare de lectatiōeꝫ. tn̄ delectatōem pn̄tē ꝛ hitā nō pos sum diligere sine actu reflexo dilectiōis: q: ꝓm eū dilectō illa ꝛ delectatio idē sunt. ꝛ p ꝯña sic̄ dilectio hita nō pt diligi nisi p actū reflexū: ita nec delectatō pt diligi nisi p actū reflexū. ꝛ ex isto seq̄tur vlr̄ ꝙ nulli⁹ act⁹ nec desiderādi nec diligēdi pt delectatio eē obiectū nisi eiusdē a ctus sit dilectio illa obiectuꝫ que ē rctū voliti iā positi i effcū: q: ꝓm aduersariū si desidero il lā dilectōeꝫ desidero illā d̄lectatōeꝫ: ꝛ ecōuer so. Ad auctē Aug. dico ꝙ itelligit p illd̄ appe tit⁹ ꝛc̄. ꝙ oē qd̄ ē obiectū desiderādi pt eē obie ctū actiui diligēdi siue fruēdi. Sꝫ ex h̄ nō seq̄ tur. igr̄ si aliq̄d pt eē obiectū act⁹ desiderādi si ne actu reflexo pt eodē mō eē obiectū dilectio nis sine actu reflexo. sic̄ pꝫ ex dictis. Sic igr̄ ptꝫ ꝙ Joh. facit octo rōnes ad ꝓbādū distictōem int' dilectōeꝫ ꝛ delectatōeꝫ: q̄rū due ꝯcludūt: ꝛ alie sex nō concludunt vt ostensum est prius.

Improbatur

R
Prima rō alteri⁹ opinionis

Sꝫ q: opposita opinio probatur ab alijs per quattuor rationes. ideo respōdeo ad eas. qua rum prima ē. fruitio ꝛ delectatio: sunt eiusdeꝫ potētie ꝛ actus circa ideꝫ obiectū. igr̄ sūt idē act⁹. Sꝫ isto rō nō ꝯcludit: q: maior ꝓm acci pit: scꝫ ꝙ act⁹ eiusdē obiecti: q: dilectio ē act⁹ elicit⁹: ꝓ delectatio ē q̄dā passio cāta naturalit' a dilectōe: ꝛ dato ꝙ eēt act⁹ adhuc ꝓm occipit ꝙ sūt act⁹ rctū eiusdē obiecti: q: vl' delectatio nō hꝫ obiectū ꝓpe loq̄ndo: q: solū ē q̄dā q̄litas absoluta ꝯn̄s naturalit' actum diligēdi: vl' si hꝫ obiectū sūi erit dilectio vl' cognitio obiecti di lecti. ꝛ rō ē: q: delectatō ē sp de re hita formalit' sic̄ ptꝫ alibi. Nūc oīt cognitio siue delectatio ꝓpe hꝫ formalit' ꝛ nō obiectū dilectū. igr̄ n̄ hūt idē obiectū. Silr̄ adhuc dato ꝙ eēnt act⁹ rctū eiusdē obiecti. adhuc nō seq̄t̄ ꝙ sint idē actus q: sic̄ alibi pꝫ rctū eiusdē pt tā itellect⁹ ꝙ volū tas hēre plēs act⁹ alteri⁹ rōis. pꝫ de cognitōe i tuitiua ꝛ abstractiua. pꝫ etiā de actu nolēdi ꝛ volēdi.

Improbat

S
Secūda rō alioꝝ

Scd̄a rō ē: q: imediate sequit̄ ad eū dē actū cognoscēdi ꝛ nō vnū mediāte alio. g̊ sūt idē.

Improbat

Sꝫ ista rō non valet: q: ꝓm accipit. q: sic̄ dicit Jo. ꝛ bn̄ lꝫ delectatō sensibilis possit ime diate seq̄ sensatōem. ꝛ illa ē sola ꝓꝫ eū ꝛ ꝓꝫ veri tatē ita ꝙ null⁹ act⁹ ē elicit⁹ ab appetitu sēsiti uo qn̄ cāt̄ i eo delectatō: ꝓ imediate illo d̄lecta tio cāt̄ ab apphēsiōe sensibili sic̄ dic̄ Scot⁹ Jo. ꝛ ptꝫ ex ꝓsse i dubitatōib⁹ p̄dictis. tn̄ delectatō volūtatis cāt̄ imediate a dilectōe: ita ꝙ dilectō cāt̄ a cognitiōe sic̄ a cā p'ali. ꝛ delectatio cāt̄ imediate a dilectōe.

T
Tercia rō alioꝝ

Tertia rō ē: q: odiū ꝛ tri stitia q̄ sūt opposita dilectōis ꝛ d̄lectatōis sūt eadē. igr̄ ꝛc̄.

Improbat

Sꝫ ista rō assumit ꝓm: q: prius ꝓ bat̄ ꝙ odiū ꝛ tristitia distiguūt̄: q: si oliq̄ eēnt eadē maxie nolle sine odiū qn̄ euenit oppositū noliti ꝛ tristitia eēnt eadē: ꝓ illa nō sūt eadē: q: separant̄ i āgelis bonis q̄ nolūt aliq̄: quoꝝ tn̄ opposita eueniūt sine oī tristitia. sic̄ nolūt ho mines peccare ꝛ tn̄ peccāt.

V
Quarta rō alioꝝ

Quarto rō est: q: hūt eūdē effectū p se ꝛ imediate. s. pficere opa tōem. igr̄ sūt idē ꝛc̄.

Improbat

Sꝫ ista rō assumit ꝓm: q: dilectō ē ipa opatio: ꝛ nō pficit opatōem: ꝓ so lū pficit aīaꝫ. delectatio ē q̄dā q̄litas ꝯn̄s dile ctōeꝫ sic̄ effect⁹ cām nō tn̄ pficit dilectōeꝫ: ꝓ ip saꝫ aīaꝫ. Alit' orguit Pe. p tres rōes: q̄rū p̄ma est. q̄re alibi.

X
Ad quītam dubitatōem

Ad q̄ntū dubiū vi' ꝙ difficultas illi⁹ dubij ꝯsistit i h̄. vtrū act⁹ exterior hēat p pria bonitatē ꝛ distictā ab actu iteriori. ꝛ ꝓꝫ istā viā vi' ꝙ dotes corpis sic̄ aīe nō sūt p̄miuꝫ soli⁹ act⁹ volūtatis: ꝓ alioꝝ actuū in corpe vel in alijs potētijs electoꝝ: q: iustuꝫ ē ꝙ vnusq̄sq̄ a ct⁹ meritori⁹ hēat suū p̄miū. ꝛ ꝓm ꝙ plus vl' mi nus pticipat de merito ꝓm h̄ pl⁹ vl' mi⁹ hēat de p̄mio. Et iō ex quo ꝓꝫ istā viā act⁹ potētiaꝝ executiuarū ꝛ itellect⁹: ꝛ vl'r oīꝫ potētiarū q̄rū act⁹ ipant̄ a volūtate sūt meritorij ꝓpo ꝛ disti cto merito ab actu volūtatis. vi' ꝙ dotes visio ꝛ talia q̄ nō sūt subiectiue i volūtate sunt p̄mia

actionū corpaliū siue act⁹ itellect⁹. Sȝ qȝ ista opinio aliter reprobata est, nā probatū est alibi q solus act⁹ volūtatis est meritorius ⁊ virtuosus intrinsece et nullius alterius potentie actus est meritorius nisi quadā denominatōe extrinseca: idō est dicendū q obiecta primo dicta scilȝ causa volitio ⁊ delectatio visio et dotes corporales sunt premiū solius actus volūtatis qui fuit meritorius ⁊ nullo modo alteri⁹ actus a volūtate nisi quadā denominatiōe extrinseca. Et exemplū est ad hoc de pricipe qui dat militi castrū ꝑpter bonū et strenuūȝ actū in bello: ad quēȝ actū exequendū iuuat equus ⁊ armiger. ⁊ tamē istud castrū nec est armigeri nec equi: sed solius ipsius militis causantia. ⁊ ideo absolute dicendū est q predicta sunt p̄mia solius actus volūtatis. sicut ex alia parte actio conueniēs gehēne est pena correspondens soli actui volūtatis dānati. licet ad exequendū illum actū demeritoriū cōcurrant actus corporales potētiarū executiuarū. Ad sextū dubiū dico. q ꝓprie loquēdo de securitate. securitas est notitia certa qua aliquis scit certitudinaliter q deus vult beatitudinē suā cōtinuari sine actu beatifico sine interruptione aliqua. ⁊ ideo securitas nō est visio dei nec dilectio. sed est ꝓprie loquēdo quidā actus reflexus habēs ꝓ obiecto totali totū istud. deus vult tā visionē beatificā q̄ fruitionē in perpetuū conseruari. ⁊ ꝑ cōsequēs tā fruitio q̄ visio est obiectū partiale illius actus qui vocatur securitas. Si queras a quo causatur ille actus tanq̄ a causa totali, dico q a solo deo: quia sicut cōtingenter tanq̄ causa totalis causat visionē beatificā ⁊ fruitionē: ita ꝯtingēter causat illā securitatē ꝑ quā contingēter in beato apparuit tales semper esse contingētes. Hoc supposito dico q ꝫm distinctionēȝ prehabitā de beatitudine dico q accipiēdo beatitudinē pro illo actu quo imediate accipitur obiectuȝ beatificū. sic securitas nō est de essentia beatitudinis nec delectatio ⁊c. sicut prius dictū est accipiēdo tamē beatitudinē pro quodā statu oīm bonoꝝ aggregatione ꝑfecto sicut loquūtur sancti. sic securitas ꝑtinet ad essentiā beatitudinis: licet forte ꝯplete ⁊ essentialiter posset aliquis eē beatus sine tali securitate. Sȝ hic sunt aliqua parua dubia. Primū est quo modo habet intelligi q aliquis ꝑ actū beatificū ⁊ meritoriū dicitur conuerti a deo. Scōm est qualis est repugnātia inter actū beatificū ⁊ actū peccati et vnde oritur. Tertiū vtrum idē actus beatificus nūero vel quicunq̄ alius actus idē existēs nūero potest primo esse vni⁹ ⁊ postea alterius. Ad primū istoꝝ dico q nō

Ad sextam dubitatōem · *Alia dubia* · *Primum* · *Scōm* · *Tertiū* · *Ad primū dubiū*

oēs actus pctī ⁊ actus meritorij repugnāt formaliter q̄tū ad substātiā actus: ⁊ eodē mō de actu beatifico: ꝫ aliq̄ repugnāt ⁊ aliqui non. nā ꝑ cōuersionē ad deū vel actū meritoriū quo quis cōuertit ad deū nō pōt intelligi nisi act⁹ volēdi quo aliq̄s diligit deū vel illud qḋ vult deus eū diligere vel actus nolēdi quo nō vult illud qḋ vult de⁹ eū nolle. Per auersiōeȝ a deo intelligit actus nolēdi deū vel actus volēdi illud qḋ deus vult eū nolle vel aliqḋ tale. Ad videndū vtrū cōuersio ⁊ auersio in actu meritorio ⁊ actu pctī repugnāt. querendū est de q̄b⁹ actib⁹ loq̄mur hic inde. nā si voces cōuersionē ad deū ꝑ actū meritoriū actū volendi deuȝ ⁊ auersionē actū nolendi deū certū est: tunc q talis cōuersio ad deū ⁊ talis auersio a deo opponunt formaliter sicut act⁹ nolendi ⁊ volendi eius obiecti. Sed talis ꝯuersio ⁊ auersio nō sunt in oī actu pctī: qȝ multi sunt act⁹ pctī qui sunt actus volēdi creaturas. Si intelligas ꝑ cōuersionē actū quo aliq̄s vult illud qḋ deus vult eū velle ⁊ auersionē actū nolēdi quo nolo illḋ qḋ deus vult me velle si fuerit respectu eiusdē obiecti: sic adhuc opponūt formaliter sicut act⁹ nolēdi ⁊ volēdi respectu eiusdē obiecti. Si autē intelligas ꝑ ꝯuersionē actū volēdi: qȝ deus vult creaturā velle: ⁊ ꝑ auersionē actū nolēdi quo vult aliq̄s id qḋ de⁹ vult euȝ nolle si isti actus sint eiusdē obiecti si adhuc repugnant: ⁊ forte sic act⁹ nolēdi ⁊ volēdi respectu eiusdē obiecti. Sȝ isti tres modi nō saluant in oīb⁹ actib⁹ pctī: qȝ aliq̄s pōt deū velle meritorie ⁊ nolle aliquā creaturā: puta Jobem demeritorie q̄tuȝ ad primū modū. ⁊ ꝑ vnū actū cōuertit ad deū: ⁊ ꝑ aliū auertit a deo. ⁊ in istis actib⁹ conuersio ⁊ auersio nō repugnāt sicut nec isti actus velle deū ⁊ nolle creaturā nō repugnāt. silr pōt aliquis velle aliqḋ meritorie qḋ deus vult eū velle ⁊ nolle aliud obiectū: nō idē qḋ de⁹ vult eū velle ⁊ hoc velle ⁊ ideȝ nolle respectu diuersoꝝ obiectoꝝ nō repugnant. ⁊ ꝑ ꝯñs nec cōuersio nec auersio in istis actib⁹. silr pōt aliquis velle illud qḋ deus vult eū nolle. ⁊ sic demerer et auertit a deo: et pōt nolle aliud qḋ deus vult eū nolle. ⁊ sic meret ⁊ cōuertitur ad deū ⁊ isti actus nō opponunt formaliter. Silr potest aliquis meritorie velle deū ⁊ meritorie velle creaturā. ⁊ isti duo actus nō opponuntur formaliter: quia vtrūq̄ est actus volendi ⁊ respectu diuersoꝝ obiectoꝝ. Et silr pōt aliquis nolle aliquā creaturā meritorie ⁊ nolle aliā creaturam demeritorie: ꝫ isti duo act⁹ nolēdi respectu diuersarū obiectoꝝ nō opponunt. ⁊ ꝑ ꝯñs nō oīs conuersio ad deum ꝑ actū beatificū ⁊ meritoriuȝ conuersio ⁊ auersio a deo per quēcunq̄ actum

beatificū ⁊ meritoꝛiū ⁊ auersio a deo per quē-cunq̄ꝫ actū peccati opponunt̄ formaliter:quia nō est repugnātia formalis inter substantiam actus beatifici siue meritoꝛij ⁊ substantiā cu-iuscūq̄ꝫ actus pctī moꝛtalis. ⁊ sic illud dictum gn̄aliter nō videt̄ verū ꝙ cōuersio ⁊ auersio in oī pctō ⁊ actu opponunt̄:pōt tn̄ illud dcm̄ sal-uari fm̄ bonū intellectū:sic videlꝫ ꝙ ꝑ actum meritoꝛiūꝫ aliq̄s est acceptus deo ⁊ carus sibi ⁊ quia est sic acceptus non potest dici cōuer-sus ad deū ꝑ quēcunq̄ꝫ actū meritoꝛiū.ꝑ actuꝫ aūt pctī nō est acceptatus sibi:ꝫ magis repro-batus a deo.⁊ sic dicit̄ auerti.tūc aūt videt̄ eē repugnantia formalis inter duo cōplexa ista videlꝫ a est acceptus deo a nō est acceptus sil' ⁊ semel.⁊ iō nō obstāte ꝙ nō semꝑ sit repugnā-tia inter substantias taliū actuū.nō tn̄ sequit̄ ꝙ inter cōplexa sequentia exposit̄oem taliū actuū sil' in effectu ⁊ ordinatōe dei q̄ sic ordina-uit ꝙ ꝑ vnū actū esset acceptus:⁊ per aliū nā-esset acceptatus est repugnātia:sed iter istos actus cōplexos nō est repugnātia formalis:ꝫ ista repugnātia magis videt̄ reduci ad ordina-tōem cause extrinsece sic statuētis q̄tū ad sub-stantias actuū:sicut de hoc alibi dcm̄ est.Et si q̄ras si nō sit,repugnātia formalis int̄ substan-tias illoꝝ actuū quare nō possunt isti actus sil' esse. Rn̄deo ꝙ pōt dici fm̄ rei veritatē ad actū meritoꝛiū eliciendū requirit̄ caritas tanq̄ cā partialis illius act⁹:ꝫ ꝑ actū peccati corrūpit̄ caritas nō ꝑpter repugnantiāꝫ formalē inter-illa ꝫ ꝑpter demeritū.q: qn̄ aliq̄s peccat moꝛ-taliter demeret̄ conseruatōnem caritatis.⁊ ꝑ cōsequēs nō pōt elici actus meritoꝛius destru-cta caritate q̄tūcunq̄ꝫ substantia alicuius a-ctus meritoꝛij ⁊ actus peccati nō opponātur.

Ad aliud dubiū pōt cōsequēter dici ꝙ inter actū beatificū ⁊ iter actū peccati alicuius nō est repugnātia formalis q̄tuꝫ ad substantias actuū puta inter fruitōem respectu dei ⁊ velle occidere hoīem:sed inter istos concept⁹ ⁊ act⁹ beatificos ⁊ actus peccati est repugnantia. ⁊ sic aliqn̄ inter conceptus est repugnātia ⁊ nō inter cōtenta sub illis. ⁊ ponit̄ exēplum.de cō-ceptu entis ⁊ nō entis:q: nihil cōtinet̄ sub nō ente q̄ꝺ repugnat enti. Aliter pt̄ dici ad istud dubiū ⁊ ad precedēs:q: tā actus beatificus q̄ meritoꝛ⁹ repugnat oīnī actui peccati.de p̄ma pteꝫ:q: actus beatificus est quo aliquis diligit deū sup oīa actus pctī est quo aliq̄s diligit q̄ꝺ est dei offensiuū:vel hꝫ nolle sicut odit q̄ꝺ de⁹ eū diligere vult vel diligit aliq̄d contra prece-ptū suū.nūc aūt isti act⁹ formaliter repugnāt diligere deū sup oīa ⁊ diligere aliq̄d offensiuū dei vel cōtra preceptū dei:q: eo ipo quo diligo illud q̄ꝺ est dei offensiuū nō diligo deū sup oīa Scdm̄ patet:q: actus meritoꝛius est quo dili-go deū ꝑpter se vel ꝑpter honorē diuinū act⁹ aūt pctī cuiuscūq̄ꝫ moꝛtalis est actus quo dili-go aliq̄d cōtra voluntatē diuinā vel preceptū diuinū:⁊ ita semꝑ actus pctī moꝛtalis ē aliq̄ꝺ obiectū partiale q̄ꝺ repugnat obiecto partia-li actus meritoꝛij.⁊ ꝑ ꝯn̄s rōne illoꝝ obiectoꝝ repugnat actus meritoꝛius cuilibet actui pec-cati.Exemplū.velle errare ꝑpter honorē diui-nū est actus absolutus:ꝫ velle absolute occi-dere nō est act⁹ pctī moꝛtalis:q: tale velle ca-ret oī circūstantia tā bona q̄ mala.⁊ ꝑ ꝯn̄s pt̄ velle occidere sine oī pctō:ꝫ tn̄ velle occidere cōtra preceptū diuinū vel ꝯtra honorē diuinū ⁊ ꝑ ꝯn̄s cū oē pctm̄ moꝛtale hēat tale obiectū ꝑtiale repugnās formalit̄ obiecto ꝑtiali tā a-ctus beatifici q̄ meritoꝛij.sequit̄ ꝙ vlr̄ act⁹ bt̄i-ficus ⁊ act⁹ meritoꝛ⁹ repugnant oī actui pctī moꝛtalis formalit̄ ⁊ intrīsece q̄tū ad substātiā act⁹.Sꝫ dubiū est ꝑpter aliq̄ ꝑdicta de carita-te vtrū aliq̄s pōt vitare oē pctm̄ moꝛtale ex pu-ris naturalib⁹ sine oī caritate.⁊ videt̄ ꝙ nō:q: tūc aliq̄s posset mereri vitā eternā ex puris na-turalib⁹.tūc etiā sequeret̄ erroꝛ pelagij q̄ hoc ponit. Rn̄deo ꝙ sic respectu cuiuscūq̄ꝫ obiecti pōt volūtas elicere aliquē actū sine caritate ⁊ respectu eiusdē obiecti pōt elicere cū caritate q: q̄ꝺlibet obiectū q̄ꝺ pōt apprehēdi ab intel-lectu ⁊ dictari esse eliciendū cū caritate existē-te in aīa pōt sic cōprehendi ⁊ dictari ipa non existente in aīa:ꝫ caritate existēte pt̄ aliq̄s vi-tare oē pctm̄ tā omissionis q̄ cōmissionis. igi-tur ⁊c̄.Et cōfirmat̄:q: oīs actus meritoꝛius ⁊ pctī est in ptāte volūtatis:q: aliter nō eēt pec-catū nec demeritoꝛiū.igit̄ pōt oēm actuꝫ pctī suspendere ⁊ nō elicere.⁊ sic pōt vitare pctm̄ omissionis ⁊ ꝯmissionis ꝑ suspensiōeꝫ talis a-ct⁹.silr̄ si teneat̄ elicere actū positiuū certo die ⁊ certa determiato hora:sic si aliq̄s tenet̄ sup oīa diligere deū dn̄ico die ⁊ q̄libꝫ silis sit i ptā-te volūtatis pōt tūc ex puris naturalib⁹ ⁊ cir-ca illa obiecta illū actū elicere.⁊ ꝑ ꝯn̄s pōt vi-tare pctm̄ omissionis:q: constat ꝙ se ponēda actū pctī nō peccat:ꝫ magis meret̄ de cōgruo nec eliciēdo actū naturalē diligēdi vel aliquē cōsilēꝫ circa oīa illa obiecta circa q̄ pt̄ elicē cū caritate peccet maḡ ⁊ de ꝯgruo meret̄. igr̄ pt̄ vitare ex puris naturalib⁹ oē pctm̄.Ad argu-mētū dico ꝙ aliq̄s de ꝯgruo pt̄ mereri grāꝫ ex puris naturalib⁹ sic aliq̄s diligēs deū sup oīa naturaliter fm̄ rectā rōnem ⁊ alias circūstan-tias requisitas ad actuꝫ meritoꝛium meretur primā infusionē caritatis:sed de ꝯdigno non pōt aliquis mereri grām ⁊ glīam sine caritate

Finis

BB
Ad tertiū.

Ad errorem pelagij dico q̄ ip̄e posuit q̄ aliq̄s ex puris naturalibus potest vitare omē peccatum actuale et originale et mereri vitam eternam de condigno et in hoc errat. Ad tertiū dubium dico q̄ idē actus numero nō potest successiue terminari ad diuersa obiecta. ita q̄ primo terminet ad vnum ꝛ postea ad aliud vł post ad diuersa obiecta sicut ponit Johānes in primo de fruitione et ꝓpter illam rationem de transitu contradictorij in contradictoriū quam fecimus contra Johannem in materia de fruitiōe que cū ibi et alibi frequēter ꝛ diffuse ponant ideo nunc pertranseo.

Hec sunt que M. Guilhelmus de ockam super quattuor sententiarū libros scripta reliquit: inter que si qua offendant discrepantia: danda est venia auctori: qui (veluti ꝓfitet) in diuersis locis diuersas nūc recitat nunc insequit opiniones. Porro impressori etiam grēs sunt referende qui ea tam fideliter et tam tersa: ad optimi maximi saluatoris nostri laudem et studiosorum commoditatē multiplicauit.

Impressum est autem hoc opus Lugduni p M Johannē trechsel alemānum: virū huius artis solertissimum. Anno domini nostri. M. CCCC.xcv. Die vero decima mēsis nouēbris

Laus omnipotenti deo

Ad lectores eorꝫ qui in huius versiculorꝫ elementis notificātur cōmendatiūcula.

Grandia cū multo magnarū pondere rerum
Verba: medusseis nō tamen hausta vadis.
Immo nec arguto que cō crepitātia plectro
Leticiā vacuis mentibus attulerint.
Hinc inquā fucus morosior exulat omnis:
Et clarent magne sensa profunda rei.
Lustrator siquidē rerū penitissimus occam
Magno atq̄ audaci preditus ingenio:
Vnus doctorū subtili obsistere suetus:
Multorum votis sepe vocatus: adest.
Hic olim extortis: nunc o studiosa iuuentus
Vestro sese offert ꝛ sua iudicio.
Nesciuit viuēs cuiq̄ concedere: doctus
Contra precipuos arma mouere duces.
Digna inquā arma pijs ꝛ sanc religiosis
Eloquij: ꝛ mentis dogma scientifice:
Omia (quādoquidē supat mors oīa) liquit
Contentus paruo funeris obsequio.
Clara tamen nobis q̄ plurima scripta reliq̄t
Auctoris rediment nomen ab interitu
Mille licet mundo det mūdi conditor ānos
Incolumem linquant tempora summa virū
Miraris forsan qui tanto munere donem
Preter pontificis iussa verenda hominem.
Reuera nihil huic mens est subscribere: verū
Eius scripta mori non patientur eum.
Si tn̄ ex multis placeant que pluribꝰ: optes
Scire: huius titulum codicis inspicito.
Inuenies etenī sanctorum sensa quaternis
Traducta: hic totidem clarificata libris.
Talia sollicitꝰ potuit tibi munera Trechsel
Reddere Trittemio preditus auspicio.
Esse autem memorē studiosum cōdecet oēm
Cum nihil ingrato fedius esse queat.
Hoc siquidē pacto maiora volumina quibit
Suscipere impensis multiplicanda suis:
Et studiosa cohors doctorum freta bonorum
Lumine: sydereas discet adire vias.

Registrum

Huius operis. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z. aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. Item A. B. C. D. E. F. G. H. K. L. M. N. O. P. R. S. T. et. V. sunt quaterna. I. et. Q. terna. et. X. quīternū. Centilogij AA. et BB. q̄terna.

Centilogiũ theologici magistri Guilhelmi de ockã oẽm ferme theologiã speculatiuã sub cẽtũ ꝯclusionib⁹ vñ nomẽ sumpsit: subtilissime cõplectẽns: pfatio īcipit

Cẽtilogij pfatio.

a

Rima no: bis innata co potı⁹ naturalit appetit cognoscere suũ finez: quo precęteris apperẽtib⁹ oĩbus corruptibilib⁹ creatis: ratione ditata: ad ymaginẽ ꝛ similitudinẽ dei celsi⁹ eminẽtiusq̧ figurat. Presertim cũ ſꝫ Aristotelẽ pmo ethicorũ. Omis ars ꝛ oĩs doctrina: similit aũt ꝛ setus ꝛ intellectio bonũ quoddã apperere videntur. Hoc aũt bonũ nobis manifestat diuina sapientis ꝑ directiones pulcherrimas humani finis q̃ deus ẽ. Cũ ipe sit alpha ꝛ o: pucipiũ ꝛ finis. In cui⁹ laudẽ ꝛ gloriã centũ cõclusiones theologicas vt breuissime ꝛ cõmodissime potero declarabo. Quarũ pma est talis.

A Prima conclusio

b

Eus est. Cõclusionem istaz tã theologi q̃ phi vnanimiter posuerũt. In theologia naq̧ tanq̃ pncipiũ pmũ ab oĩbus psuppositũ et aliorũ omniũ fundamẽtũ esse cõprobat. In phia vero ſm plures nõ solũ apinabilit: verũ etiã phisice demõstratur. sicut pꝫ ꝑ aristotelẽ viij. phi. vbi deducit ex pncipijs naturalibus ad imobile penit⁹ pmũ mouẽs: qđ pma cã et de⁹ ab oĩbus vocat. Hoc idẽ. ij. metha. vbi declarat aristoteles q̃ i causis nõ sit ꝓcessus in infinitũ. et ꝑ ꝯñs ad vnũ pmũ deueniendũ qđ est oibus summũ bonũ. Idẽ clari⁹ deducit xij. metha. vbi ꝓbat vnũ eẽ pncipiũ omniã scꝫ substantiã pmã et pfeetissimã quã nominant oĩs deũ. Istã ġ cõclusionẽ tã a phis q̃ a theologis psuppositã atq̧ datã ꝑ fundamẽto totius operis pnunt⁹ pono.

B An deũ eẽ sit demõstrabile ꝛ ꝑ se notũ an ꝓbabile

Uerũtñ de necessitate ponẽdi an scꝫ demõstrabile sit vel ꝓbabile deũ eẽ vel ꝑ se notũ nõ videt eque planũ. Et iõ circa istã materiã dignũ duca aliqualit disputãdã. Premissa tñ ista ꝓtestatione: q̃ si aliq̃d dixerim i isto libello vel i aliquo alio qđ nõ sit bene dictũ nũc ꝓ tũc reuoco i hmõi scriptis.

C Rõnes pbi

Deducit ġ aristoteles. viij. phi. pmũ mouens imobile medio tali. Omẽ qđ mouet ab alio mouet. ꝛ nõ est ꝓcessus in infinitũ in causis. ġ ẽ vnũ pmũ imobile in mouẽtib⁹.

Primũ argu.

Prima ps añtis scꝫ q̃ omẽ qđ mouet ab alio mouet. Ptꝫ ex hoc. q: alit sequeret q̃ aliq̃d posset primo ꝛ ꝑ se seipm mouere: ꝛ tũc idẽ eẽt i actu et in potẽtia respectu eiusdẽ.

Scđm argu.

Scđa ps añtis scꝫ q̃ nõ sit ꝓcessus in infinitũ in causis mouẽtibus. ptꝫ ex hoc q̃ si eẽt ꝓcessus i infinitũ nulla esset cã media. q: vbi nõ ẽ vltimũ ibi nõ ẽ mediũ. ꝛ ista demõstratio videt a posteriori esse. q: ab effectu habuit originẽ. scꝫ a motu.

D Cõtra rões pħi

Sed ista rõ q̃uis sit aliquib⁹ ꝓbabilis tñ nõ videt demõstratiua. Primo q: possum rõnabilit dicere aliq̃d seipm mouere sicut aĩa et ãgelus q̃ ꝓducũt varios suos act⁹ ꝛ grauitas ipa q̃ mouẽdo seipsam descendit. Et si dicat q̃ descendit desecũ subiecti ꝛ ita nõ mouet seipaz. Cõtra. illud poti⁹ dr̃ mouere qđ mouendo se mouet q̃ aliq̃d aliud cui inheret scꝫ suũ subiectũ ġ spẽcia cã mot⁹ ẽ descẽsus naturalis. Itẽ circũscribat subiectũ adhuc grauitas descendit. Itẽ pꝫ in sacramẽto altaris vbi a plurib⁹ ponũtur accidentia sine subiecto.

E Rñsio euasiua ad rões pħi

Aliquib⁹ ġ videt nullũ incõueniẽs aliq̃d posse seipm mouere. et ꝑ ꝯñs ista ꝓpõ omẽ qđ mouet ab alio mouet nõ est ꝑ se nota: n: ex ꝑ se notis deducta. ꝛ ꝑ ꝯñs nõ est pncipiũ demõstratiuũ.

Ad primũ argu.

Ad argumẽtũ i oppositũ qñ dr̃ sequeret q̃ idẽ eẽt in actu ꝛ in potẽtia simul. Dicit q̃ ista põt habere duplicẽ sensum vnũ scꝫ talẽ. idẽ hꝫ aliq̃d actu ꝛ nõ habet illud actu ſ in potẽtia habendi ẽ. ꝛ iste sensus ẽ impossibilis tãq̃ includẽs cõtradictionẽ manifeste. Aliũ sensũ talẽ põt habere idẽ ẽ actu potẽs ad causandũ in seipo aliq̃d ad qđ ẽ in potẽtia ad recipiẽdũ ꝛ hoc videt multis satis possibile: qđ sufficit in ꝓposito ad impediendũ vt pdicta ꝓpõ. scꝫ omẽ qđ mouet ab alio mouet sit primũ pncipiũ. Alie vero rãnes aristotelis quib⁹ nitit ħ idẽ ꝓbare q̃uis sint multis ꝓbabiles nõ oĩb⁹ tñ vident demõstratiue.

F An sit processus i infinitũ

Scđo instari põt ꝯtra aliã ꝓpõnem assumptã. scꝫ q̃ nõ sit ꝓcessus i infinitũ in mouẽtib⁹ q: clarũ ẽ q̃ opꝫ necessario ponere in aliq̃b⁹ causis mouẽtib⁹ ꝓcessuz in ifinitũ. sicut ptꝫ si ꝑcutiat aliqđ cõtinuũ lõgum ex percussiõe vni⁹ ptis scꝫ finis ps ꝑcussa mouet partẽ sibi cõtinuã ꝛ illa ps aliã ꝛ sic in infinitũ ex quo sũt ibi ifinite ptes saltẽ ꝓportionabiles ſm lõgitudinẽ quarũ q̃libet mouetur rõne talis ꝑcussionis. et iõ nõ ẽ ipossibile ſ pati⁹ necessariũ i mouẽtib⁹ ponere ꝓcessuz in infinitũ. In discõtinuis vero ꝛ q̃ nõ pñt sil' cõtinuati ponere infinitũ nõ videt ipossibile ſ poti⁹ ex pncipijs aristotelis plani⁹ sequit: sicut in aiab⁹ intellectiuis quas aristoteles ponit ꝑpetuas. ij. de aĩa. ꝛ sic verisimilit ifinitas ex quo infiniti hõies ꝓcesserunt si nõ in pluribus hõibus fuerit vna eadẽ aĩa sicut satis ꝓ tũc põt poni.

G Ad scđm argu.

Ad scđm argumẽtũ i oppositũ qñ dr̃ q̃ si sic sit nulla esset cã media respectu vltimorũ intrinsecorũ q̃uis aliud possꝫ eẽ mediũ respectu aliorũ. Et tũc ad argumẽtum qđ aristoteles facit. vij. phi. qñ deducit q̃ nisi

nitus mot⁹ eēt i tpe finito si i īfinitū eēt ꝓcessus i coīus mouētib⁹. Dicit̄ ꝙ aliq̄b⁹ nō vi inconuenies tal' mot⁹ īfinitoꝝ mouētiū ꝙ debeat dici īfinit⁹. q̄ mouētia eē p̄nt icorporalia ⁊ q̄uis eēnt corporalia adhuc possꝫ ꝓbabilit̄ sustineri tal' eē īfinit⁹. Ex q̄b⁹ oīb⁹ seq̄t̄ vel seq̄ui aristotelē nō demonstrare vnū eē motorē imobilē q̄uis ħ ꝓbabilit⁹ q̄ suū oppositū poterit poni. q̄ oīa apparētie eq̄ euidēt̄ vel euidēti⁹ p̄nt saluari ponēdo finitatē i mouētib⁹ ⁊ vnū p̄ncipiū sic īfinitatē ponēdo ⁊ iō poti⁹ ē pōni.

A — Cōclusio scd̄a q̄ ē taz theologica q̄ philosophica

Alia cōclusio ē tal' ꝙ nō sunt plures dij: accipiēdo deū ꝑ summo bono. Ista ꝯclusio ē tā theologica q̄ phisica. Nā in theologia ē vnū d' decē p̄ceptis i mōte synai moysi datis ad q̄ p̄cepta tā antiqua q̄ noua lex cōiter omnē ligat mortalē. sicut p̄z i exodo ⁊ breuit̄ ꝑ totaz theologiā. Phs etiā ħ idē tenet. sicut p̄z. vij. phi. vbi deducit ad vnū p̄ncipiū sic deductū ē i ꝓcessu p̄me cōclusiōis. Et p̄mo celi vbi ꝓbat plures nō eē mūdos. Et. xij. metha. vbi determinat vnā eē summā cām sempitnā. Et ista cōclusio ab oīb⁹ ponit̄ ꝓbabilis eē ⁊ ꝓbabilior sua opposita. ħ minime demōstrata. q̄ theologice loq̄ndo q̄uis in diuinis nō ponat̄ pluralitas eēntial'. tñ ponit̄ plalitas ꝑsonalis. ⁊ certe ab aliq̄b⁹ ponebat̄ heretice pluralitas eēntialis. sicut ab abbate ioachim sic elicit̄ ex de summa trini. ⁊ fi. ca.

B — Q' nō est demonstratiua

Itē nulla icōueniēs rōabiliter deducit̄ ex pluralitate pluriū cārū. q̄ int' illas nō posset eē aliqua discordia. ex quo q̄libet illarū q̄d ē optimū sp̄ vellet. ⁊ ꝑ ꝯ̄ns vnanimi assensu oīa gubernarēt. Itē aliq̄b⁹ dubitabile vi satis: vtrū sit ali⁹ mūd⁹ ab isto. q̄a de⁹ ita facilit̄ potuissꝫ aliū vel alias creasse sic istū. q̄ isto creato nō fuit sua potentia tota exhausta sic oēs theologi tenēt firmit̄. Et si essꝫ ali⁹ mūd⁹ q̄re nā ali⁹ p̄nceps: vel p̄ma causa.

C

D

Nec argumenta ari. i. celi faciūt aliq̄b⁹ necessitatē. Nā ex ħ q̄ ipse dic̄ ꝙ elemēta illi⁹ mūdi niterent̄ moueri ad loca elemētoꝝ isti⁹ mūdi nō viꝫ verū. q̄ nulla cōtēta i illo mūdo haberēt īfluentiā aliquā istius. cū penit⁹ ibidē nihil esset sursū vel deorsum vel mediū vel vltimū vel circūferentia vel centrū respectu isti⁹ sicut si ymaginaret̄ terra pura extra istū mundū: vel in eadē grauitate sicut ista poneret̄ in cētrū talis nullo mō moueret̄ ꝑ aliquā viam localē eo ꝙ ibidē esset. Nō ḡ cōclusio tā q̄ demōstrata. ħ bene tanq̄ ꝓbabilis: suo opposito tenēda esset eo ꝙ oēs apparentie equalit̄ apparent ⁊ faciliter p̄nt saluari tenendo vnitatē p̄me cāe. et per ꝯ̄ns talis pluralitas nō ē ponenda.

A — Tertia cōclusio

Tertia cōclusio est. ꝙ deus ē intensiue virtutis infinite. ista firmit̄ habet credi et teneri a theologis ex vocabuli significatione: sicut elicit̄ a boetio. iij. de cōsolatione phie. q̄d est illud quo maius excogitari nō pōt. ḡ ē infinite virtutis. q̄ quocūq̄ finito dato maius excogitari pōt. Itē phs hoc idē deducit. viij. phisicoꝝ. ex eternitate p̄mi motus vbi videtur aristoteles velle primā cām nō posse ꝑpetuo mobile primū mouere: nisi esset infinite virtutis.

B — Q' nō est demonstrata.

Itē quodāmodo potest elici ex aristotele. xij. metaphisice. Verūtñ ista ꝯclusio videt̄ ab aliquib⁹ nō demōstrata: sed sicut p̄cedēs ꝓbabiliter opinat̄. p̄mo q̄ tale significatū vocabuli est ad placitū imponētis. Cū oē nomē sit vox significatiua ad placitū. ⁊ ꝑ ꝯ̄ns nullā necessitatē inducit istā cōclusionez ponēdi. Secūda q̄ rō aristotelis nō demōstrat: nec aliquā euidentiā inducit: q̄ angel⁹ posset primū mobile mouere ꝑpetuo. sic etiā aīa et quecūq̄ potētia actiua q̄tūcunq̄ parua. q̄a in illo motu nō est aliqua resistētia intrinseca vel extrinseca. nō intrinseca: q̄ primū mobile nō est mixtuꝫ. nec extrinseca: q̄ ibi mediū nō est obstaculū: ⁊ ibi nulla est resistētia vbi nō est mediū: q̄uis posita requirūtur ad mouēdū. Itē aristoteles. xij. metaphisice ponit alios motores orbiū potentes mouere suis virtutib⁹: non tñ sunt potētie infinite intensiue. Nō est ergo cōclusio demōstrata: ħ tanq̄ ꝓbabilit̄ opinata. q̄ satꝫ dignuꝫ est deo nostro exhibere ⁊ attribuere oēm excellētiā ⁊ honorē quo maior ñ poterit excogitari.

A — Quarta ꝯclusio.

Quarta cōclusio est. ꝙ deus est oīpatens. Istā cōclusionē tenēt catholici tanq̄ ex ꝑpria seq̄ntē. q̄ ex quo est virtutis infinite intēsiue videt̄ sequi ipm esse oīpotentē. Verūtñ imaginat̄ ab aliquib⁹ aliq̄d posse esse infinite virtutis intēsiue respectu vni⁹ actiōis: q̄d nō respectu cuiuscūq̄. vt si ignis poneret̄ infinite v̄tutis respectu calefactiōis: ex hoc tñ non seq̄it̄ ꝙ esset oīpotēs. Silr̄ nō seq̄it̄ ꝙ si deus sit infinite virtutis intēsiue. ḡ de⁹ est oīpotēs. Sed bene ex significatione vocabuli p̄us data plenius seq̄it̄ ex ista sez significatiōe. ꝙ deus est illud quo meli⁹ vel maius excogitari non pōt.

B — Arguit̄ q̄ de⁹ nō sit oīpotens

Sed cōtra hoc arguit̄ ⁊ ꝓbatur ꝙ de⁹ non sit oīpotēs. Sortes pōt aliq̄d facere q̄d deus nō pōt facere. ḡ de⁹ nō est oīpatēs. ꝯ̄ña est clara ⁊ añs multipliciter declarat̄. Prima q̄ sortes pōt interficere seipsū: ⁊ de⁹ nō pōt interficere seipm. ḡ nā pōt de⁹ q̄d pōt sortes: ⁊ sortes pōt q̄d non pōt de⁹. Scd̄o sortes pōt sibi p̄ malū facere. de⁹ añt nō pōt. ḡ sortes pōt quod de⁹ nō pōt. Tertio sortes p̄t sedere iuxta meliores ⁊ de⁹ non pōt. ḡ ⁊c̄. Quarto sortes pōt generare filiū a se distinctū essentialit̄ q̄d de⁹

Primo

Secundo

Tertio

Quarto

Quinto
Sexto
Septimo

nō pōt. ꝰ ꝛc. Quīto sortes pōt peccare. deꝰ aūt nō. ꝰ ꝛc. Sexto sortes pōt irasci. deus aūt nō. ꝰ ꝛc. Septimo sortes pōt informari ꝛ aliq̄ꝫ accidēs recipere q̄ oia deꝰ nō pōt facere. ꝰ sortes pōt facere quod deus non pōt.

Octauo

Octauo sortes pt loq̄ comedere cātare nutare incrimētū in substātiā suā crescere ꝛ augmētari ꝑm suā essentiā: qꝺ deꝰ nō pōt ꝫ suā essentiā. ꝰ ꝛc. ꝛ alia multa ista similia pnt cōtra istā conclusionē adduci q̄ istis solutis pnt faciliter solui.

Respōdetur ad primū

Ad pmū istoꝝ dī cōcedēdo ꝯñam ꝛ negādo añs. ꝛ ad pmā ꝑbationē dicitur negādo istā ꝯñam sortes pōt seipm interficere ꝛ deꝰ nō pōt. ꝰ ꝛc. Et hoc dupliciter cā. Primo. qꝛ cōmittit fallacia equiuocationis ī isto termino seipm. nā in pma supponit ꝑ sorte ꝛ in scđo supponit ꝑ deo. ꝛ sic equocat. Secūdo qꝛ cōmittit fallacia figure dictionis cōmutādo quale q̄d in hoc aliq̄d. hoc ē arguēdo a terminis accidētalibꝰ ad terminū absolutū ꝛ substātialē qꝛ isti termini q̄ accipiunt ī añte scꝫ interficere seipm sūt termini accidētales ꝛ isti termini q̄ ponūtur in ꝯñte sunt termini essentiales ꝛ substātiales. ꝛ iō nō opꝫ istā cōsequentiā valere sicut ista non valet sortes nō cōedit carnes crudas vel sortes nō pōt comedere carnes crudas. ꝰ sortes nō pōt comedere qꝺ heri emit. ꝫ bene sequit sortes pōt interficere seipm ꝛ deꝰ nō pōt iterficere sortē. ꝰ sortes pōt aliq̄d facere qꝺ deꝰ non pōt facere. et tūc scđa ꝑs oñtia ē falsa.

Ad secūdum

Ad scđm dī ꝯsimilit negādo ꝯñaꝫ. ꝫ bene seq̄tur sortes pōt sibi ipi malū facere. ꝛ deꝰ nō pōt sorti malū facere ꝰ sortes pōt qꝺ deꝰ nō pōt. scđa ꝑs añtis ē falsa.

Ad tertium

Ad tertiū dī vniformit negādo ꝯñaꝫ. qꝛ hoc relatiuū se ibi mutat. qꝛ in pma ꝑpōne refert ad sortē. ꝛ in scđa ad deū. ꝛ iō ꝯña nō valꝫ

Ad quartū

Ad quartū dī negādo añs. qꝛ in generatione deꝰ potiꝰ operat ꝙ sortes. qꝛ sortes nihil pt nisi deo cooꝑante ꝫ ꝙ elicit plane. vij. ꝛ. viij. phi. ꝛ in illo euāgelio sine me nihil potestis facere. vnde deꝰ potius ē pt filij sortis ꝙ ipe sortes sicut cā pncipalis magis ē cā ꝙ cā instrumētalis q̄ nō agit nisi ꝟtute cāe instrumētal.

Ad quintū

Ad quintū dico negādo ꝯñam. qꝛ cōmittitur fallacia figure dictionis cōmutando quale q̄d in hoc aliq̄d qꝛ ꝑm doctores pꝯsse peccare potiꝰ significat defectū potētie ꝙ potētiā qꝛ tales ꝑpōes sortes pōt deficere a bono sortes nō hꝫ tātā potētiā ꝙ sp possit virtuose agere sortes pōt vinci sortes nō hꝫ tātā potētiā ꝙ sp possit resistere nocumento significāt defectū tal potētie

Ad sextum

Ad sextū pꝫ ꝑ iā dicta qꝛ potētia illa potiꝰ denotat defectū potētie ꝙ ꝑfectionē ipsius ꝛ illa forma nō valet. qꝛ cōmittit fallacia figure dictiōis.

Ad septimū.

Ad septimū ꝑ idē negat ꝯña. nā in oibus talibus accidētibus deꝰ potiꝰ opatur vt dictuꝫ est ꝙ sortes. q̄ a sub loquēte deo sortes loquit magis: ꝛ ipo magis comedēte magis comedit: ꝛ ipo concātāte magis cātat tanꝙ pncipalis causa cuiꝰ est talis effectꝰ.

Ad consimilia

Pꝫ ꝰ q̄liter cōsilia sunt intelligēda q̄ idiotis nō intelligentibꝰ satis vidētur ligare: sicut dictuꝫ est. Patet ergo conclusio.

A
Quita conclusio

Quita cōclusio est ista. ꝙ deꝰ pōt facere oē qꝺ nō includit ꝯdictionē. Ista cōclusio sequit ex proxia pcedēte. q̄ a oē possibile oipotēs pōt facere: ꝫ oē qꝺ nō includit ꝯdictionē possibile est fieri. ꝰ oē qꝺ nō icludit ꝯdictionē deꝰ pt facere.

B
Obiectio

Sꝫ cōtra istā cōclusionē instat sic. oē qꝺ nō includit ꝯdictionē deꝰ pōt facere; ꝫ facere pctm̄ nō includit ꝯdictionē. ꝰ deꝰ pōt facere pctm̄.

C
Responsio.

Ad istud dicit distiguēdo ꝯñs pꝫ nes āphibologiā. nā vnꝰ sensus est iste. deꝰ pōt facere illā rē seu illū actū q̄ est pctm̄. Iste sensus est verus ꝛ ꝑpriꝰ: qꝛ ꝙ aliq̄ res posset fieri sine hoc ꝙ deꝰ pncipalr causa existeret ī phia esset erroneū ꝛ in theologia hereticū. Aliꝰ sensus est iste. deꝰ pt facere pctm̄ i. deꝰ peccare pt ꝛ male facere: ꝛ iste sensus est iproprꝰ ꝛ falsus ꝛ ex hoc nō sequit vt dictuꝫ est ꝙ aliq̄d pōt facere sortes qꝺ deꝰ nō pt facere: qꝛ faciēdo peccatū deꝰ nō peccat: ꝛ isto mō nō sequit deꝰ fac pctm̄. ꝰ deꝰ peccat. Debet autē dicta ꝑpositio sane intelligi in isto sensu. oē illud deꝰ pt facere. ad cuiꝰ ꝑpositionē significāt ē illud esse ꝛ fieri nō sequit ꝯdictio ꝛ ꝑdicota sibi inuicē cōtradicētia vniꝰ ꝛ eiusdē significati. qꝛ que sic sibijpis ꝯtradicūt esse simul vera non possunt.

A
Sexta conclusio.

Sexta cōclusio est ista. ꝙ deꝰ pōt assumere oēm creaturā siue oē aliud a deo in vnitate suppositi. Ista cōclusio sic ꝑbat. deus assumpsit aliquā creaturā siue naturā i vnitate suppositi. ꝰ deꝰ pōt assumere oēm. Ista ꝯña pꝫ. nō gr̄a forme: ꝫ gr̄a materie. qꝛ nō videt ratio rōnē q̄re potuit vnā assumere nichꝰ ꝙ aliā: et oēs ea sunt cōpossibiles. ꝰ potuit assumere oēm. ꝯña isto est satꝰ cōis ꝛ ꝑbabilis in theologia: ꝛ oñs ꝑdicte ꝯñe. s. ꝙ deꝰ assumpsit vnā naturā ē articulꝰ fidei. qꝛ est articulꝰ fidei ꝙ deꝰ assumpsit naturā humanā. Itē nō icludit ꝯdictionē deū assumere naturā asininā. ꝰ deꝰ pōt facere. ꝯña isto pꝫ ꝑ conclusionē proxime precedētē ꝛ pari ratione potest assumere lapidē ꝛ lignuꝫ ꝛc.

A
Septima ꝯclusio

Septia cōclusio est ista q̄ videt ex istis scꝫ ꝙ ois ꝑpō mere affirmatia ex terminis vlibꝰ cōposita in q̄ nulla ponit negatio cuiꝰ t̄mini supponūt pro aliquo q̄ nō falsificat ꝑ suppositis diuinis sine noua ipositiōe t̄mioꝝ est possibil.

Cōclusio ista declarat sic. deꝰ assumpsit ꝛ po

tuit assumere quãlibet creaturaȝ vel põt. igit̃ omis ꝓpõ talis ē possibil'. Ista ꝯña ē bona ꝯ añs ē possibile. Et ꝙ ista ꝯña sit bona pȝ ex h̃ q: facta assumptione alicuiꝰ creature in vnitate suppositi diuini: statiȝ fit cõicatio ydiomatũ siue dictionũ. scȝ dei ꝛ creature illiꝰ assumpte: sicut qñ fuit facta assumptio nature hũane ĩ vnitate suppositi diuini statim fuit cõmunicatio ydiomatũ facta: ꝛ statim fuerũt tales ꝓpões vere deꝰ ē hõ. homo ē deꝰ. deꝰ ē mortalis. homo ē eternꝰ. deꝰ est genitꝰ. deꝰ fuit cõceptꝰ in vtero beate marie v̱ginis. deꝰ incepit esse hõ. homo fuit ab eterno. hõ creauit mũdũ ꝛc̃. ita ꝙ omnia v̱ba alias verificabilia q̃ fuerũt et sunt termini cõicabiles de deo fuerunt v'l sunt verificabilia de hõie ꝛ ecõuerso. ꝛ hoc rõne terminoꝝ assumproꝝ talis assumptiõis ḡ pari rõe si deꝰ nũc assumeret aliquã creaturã in vnitate suppositi cõsilis fieret int' deũ et illã creaturã cõicatio dictionũ ḡ cũ ipe possit omnē creaturã assumere in vnitate suppositi i ter ipm et omnē creaturã põt eē cõicatio oim ydiomatũ ꝛ p ꝯñs oēs tales ꝓpões sũt possibiles. deꝰ est asinꝰ. deus est lapis. lapis ē asinus. ꝛ sic de alijs ꝓpõnibꝰ mere affirmatiuis. quarũ termini p aliquo supponũt. ꝛ ꝓdãt oēs taleo expositorie sic posito ꝙ filiꝰ dei assumeret lapidē ꝛ asinũ in vnitate suppositi: tũc posset expositorie sic argui. iste filiꝰ dei ē asinꝰ. iste filius dei ē lapis. ḡ lapis ē asinus. Clarũ ē ꝙ discursus ē expositorius ꝛ p̃misse patẽt rõe assũptionis q̃ inducit ydiomatũ cõicationē. Cõsimiliter quelibet ꝓpõ mere affirmatiua ē possibilis cuiꝰ terminꝰ p aliquo supponit i q̃ nulla ponit' negatio. qr isto ꝓpõ deꝰ est nõens sine noua impositione terminoꝝ p nullã assumptionē poterit verificari Et ista oia sequũt' ex ista cõclusione scȝ ꝙ deꝰ põt oĩe qđ fieri nõ includit ꝯdictionē.

B

Obijcitur contra quintã sextã et septimã conclusiones

Primo

Sȝ ꝯ istas tres cõclusiones instat'. Primo si deꝰ posset facere oĩe qđ fieri nõ icludit ꝯdictionē: seq̃t' ꝙ deꝰ possȝ dãnare beatã virginē ꝛ animē multitudinē ãgeloꝝ seu beatoꝝ. qđ nõ vr̃ bene sonare q: ex h̃ sequitur vt vr̃ ꝙ deꝰ nõ eēt iustus et ꝙ ipe iniuste iudicaret. q: iniustũ ē dare p̃miũ nõ merenti et nõ dare merẽti. vñ sequit' vel ꝙ ipe mẽtiretur q: ipe dicit bonos eē habituros vitã eternã siue beatitudinē ꝛ malos penã pati eternã s̃m illud euãgelij. Ibunt hij in vitã eternã illi autē in ignē eternũ. Et ꝙ ista sequeret' pȝ. q: nullũ istoꝝ videret' includere cõtradictioneȝ. Et ꝙ isto sit falsa patȝ ex opinione tã theologoꝝ ꝙ phoꝝ qui õnes ponũt sine hesitatione aliqnali ꝙ deꝰ nõ põt peccare. Propt' qđ venerabilis anselmꝰ in libro de libero arbitrio ait: si deus mẽtiretur: tũc sequeret' ꝙ mendaciũ nõ esset pctm̃: vel ꝙ deꝰ nõ esset.

Secundo.

Itē si sic: seq̃retur ꝙ aliq̃s possȝ deũ odire meritorie. ista ꝯña ꝓbatur sic. deus põt facere oē qđ fieri nõ includit ꝯdictionē. ḡ deꝰ põt p̃cipere sorti ꝙ sortes odiat deũ. tũc arguit' sic. Quicũq; implet diuinũ p̃ceptũ meret'. ḡ sortes odiẽdo deũ meret'. s; quicũq; faciẽdo aliq̃d meret': h̃ facit ꝓ amore dei. ḡ sortes odiẽdo deũ meret' ꝓ amore dei. igr̃ sortes odit deũ pro amore dei: qđ videt' includere ꝯdictionē. q: ꝙuis essȝ possibile ꝙ aliquis posset simul idē diligere ꝛ odire: nõ tñ videtur possibile. ꝙ aliq̃s odiat idē et videatur illud odire ꝓpt' h̃ ꝙ illud diligit. Et illud oñsũ ptũ. s. q̃cq̃d meritorie facit aliq̃s: hoc facit pro amore dei. est principiũ in theologia: qđ ponit ꝙ sine charitate nemo põt mereri: sicut plane videt' innuere illa auctoritas apl'i. Si linguis hoim loquar ꝛ ãgeloꝝ ꝛ i me charitatē nõ habeã nihil mihi ꝓdest.

C

Cõtra sextã ꝯclusionem primo

Cõtra aliã istaruȝ triũ cõclusionũ. s. ꝙ deꝰ posset assumere oēm naturaȝ in vnitate suppositi instat': q: vel talis assumptio est vnio creature ad deum: vel cũ tali vnione sp̃alis acceptatio: q: deꝰ sp̃aliter ꝛ gratiose illã acceptat. vñ gratiosius acceptat illã talē creaturã sic assumptã ꝙ aliquã aliã. Primuȝ nõ põt dici. q: tũc sequeret' ꝙ ois creatura tũc de facto esset assumpta. q: ois creatura est deo vnita. ex quo s̃cđm theologos deus est vbiq; eēntial'r ꝛ p̃ntial'r. Et si s̃cđm dicat'. tũc nõ põt assumere lapidē. q: lapis nõ esset receptibilis alicuiꝰ grẽ: qua mediãte deus lapideȝ talit' assumere posset.

Secundo

Iteȝ deus nõ põt plus diligere lapidē vt vr̃ ꝙ hoiem. q̃o deus nõ põt aliq̃s creaturas diligere inordinate. s; si deus plus diligeret creaturã minꝰ diligibilē ꝛ minꝰ magis diligibilē: ipe inordinate diligeret creaturas qđ deus facere nõ põt. ḡ nec naturã lapidis assumere põt.

Tertio

Itē si deus possȝ assumere oēm creaturã in vnitate suppositi ꝛ pari rõne assumptã dimittere. Ista ꝯña videtur euidẽs ꝛ falsitas ꝯñtis sequit'. q: ex hoc sequeret' ꝙ iste terminꝰ hõ esset terminꝰ accidẽtalis. q̃a põt adesse et abesse p̃ter subiecti corruptõeȝ. ꝛ possȝ vere affirmari: et posset vere negari de eodē p̃ter h̃ ꝙ aliq̃d corrũpat': ꝛ falsitas ꝯñtis satis reputat' nota in logica ꝛ põt plane elici a porphirio q̃ ponit drãm int' s̃bam ꝛ accidẽs. ꝛ p̃cipue int' spēm sp̃alissimã ꝛ accidẽs: qđ est vl'e. Sc̃đa declarat'. q: si deꝰ posset dimittere naturã hũanã assumptã. ponat' ḡ in eē ꝛ vocetur filiꝰ a. ꝛ ista natura sit b. tũc sic a fuit hõ. et nũc nõ est hõ. ḡ iste terminꝰ hõ p̃rioꝝ v̱ificat' đ a ꝛ postea vere negat' ab a. ꝛ clarũ est ꝙ nõ est i aliquo corruptꝰ. Et cõsil'r põt argui de b. quia

nũc b est hõ ⁊ prius nõ fuit hõ. qñ scʒ b fuit assũpta: ⁊ b nõ est corrupta: vel nouiter gñata. g̃ iste terminus hõ põt adesse ⁊ abesse preter subiecti corruptionẽ. g̃ est accidẽs. Item istũ filiũ demõstrãdo b genuit btã virgo. istũ filiũ demõstrãdo a genuit btã virgo. ⁊ nullũ istoꝝ est reliquũ. g̃ generauit duos filios. qd̃ vr̃ esse hereticũ in theologia.

Quarto

Itẽ sequit̃ ꝙ btã virgo posset nouũ filiũ hr̃e sine noua gñatiõe. ꝯña dicit̃ esse falsũʒ. ⁊ ꝯña ptʒ. qr ista natura dimissa statim post dimissionẽ icepit eẽ fili⁹ virginis. q̃a ista natura icepit eẽ hõ: si iste hõ nõ fuit creatus: s̃ naturalr̃ gñatus, i vtero btẽ v̾ginis materie ꝯceptus ⁊ nutrit⁹: ⁊ ãte dimissionẽ nõ fuit fili⁹. qr si sic btã virgo habuisset duos filios. s. ipm̃ b. ⁊ ipm̃ a. g̃ nũc icepit eẽ fili⁹. g̃ btã v̾go habʒ nouũ filiũ sine noua gñatione.

Quinto

Et cõsilr̃ posset ꝓbari ꝙ btã virgo desinit hr̃e istũ filiũʒ demõstrãdo a sine alicui⁹ corruptiõe: ⁊ ꝙ aliq̃ duo p̃mo pñt eẽ mat̃ ⁊ filius: ⁊ postea in nulla linea cõsanguinitatis sibi iuicẽ attinere sine aliq̃ mutatiõe alicui⁹ illoꝝ: qd̃ nõ v̾ det̃ bñ sonare. ꝯña facilit̃ ptʒ ex iã dictis. qr dimissa natura hũana: tũc a desinit eẽ filius btẽ v̾ginis. ⁊ tũc a in nullo est mutat⁹. nec oʒ ꝙ btã virgo sit in aliquo mutata.

D Obijcitur ꝯ sepetimã ꝯclonẽʒ p̃mo

Cõtra tertiã cõclusionẽ scʒ ꝙ ois affirmatiua ⁊c̃. Instat̃ ꝙ sic sequeretur ꝙ ista ꝓpositio hõ est asin⁹ esset possibilis q̃a põt esse vera sine noua ipositiõe t̾minoꝝ: s̃ falsitas ꝯñtis declarat̃. ois ꝓpositio est ipossibilis q̃ significat sic esse: sicut ipossibile est eẽ ita est h̃. g̃ ista ẽ ipossibilis. Maior videt̃ euidẽs p diffinitionẽ ꝓpositiõis ipossibilis. Minor est nota. s. ꝙ ista ꝓpõ hõ est asinus significat sicut ipossibile est esse. qr significat vnã rẽ esse aliã rem a tali re distinctã: vt sortẽ esse asinuʒ a sorte distinctũ: qd̃ est ipossibile. qr includit ꝯdictiõeʒ. s. ꝙ idẽ naturalr̃ sit idẽ alteri ab alio distincto. qr significat ꝙ sortes sit tali rei idẽ: ⁊ ꝙ sortes nõ sit tali rei idẽ: q̃ manifeste sibi iuicẽ ꝯdicũt.

Secundo

Itẽ de⁹ nõ põt facere sortẽ eẽ platonẽ. g̃ a multo fortiori deus nõ põt facere sortẽ esse asinũ. Ista ꝯña videt̃ euidẽs ⁊ ãtecedẽs. clarũ est ⁊ ab oĩbus tenet̃.

Tertio.

Itẽ si sic seq̃retur ꝙ oẽs ꝓpositiões essent possibiles: saltẽ ad istũ intellectũ ꝙ pñt esse vere sine noua impositione terminoꝝ. sicut ista oĩe ens est fili⁹ beate virginis. oĩs lapis est filius beate virginis ⁊c̃. que sunt ꝓpositiones mere affirmatiue i q̃b⁹ nulla ponit̃ noua ipositio nec negatio. quarũ termini stãt pro aliquib⁹. ꝯña videt̃ satis sinistre sonare.

E Rñsio ad p̃mũ ꝯtra quintã cõclusionem

Ad p̃imũ istoꝝ ab aliq̃bus ꝯceditur. ꝙ deus de sua potẽtia absoluta põt dãnare innocẽtẽ ⁊ beatificare nocentẽ. s̃ tamẽ nõ posset de sua potẽtia ordinata. Sed cõtra. potẽtia dei absoluta dicit̃ eẽ potẽtia ordinata dei. g̃ q̃cunq; posset p potentiã absolutã: posset p potentiã ordinatã. Propt̾ qd̃ aliq̃ volẽtes corrigere modũ loquẽdi mutãt locutionẽ noialẽ in aduerbialẽ. dicẽtes ꝙ deus põt facere p̃dicta absolute: s̃ nõ põt illa ordinate facere. i. tenẽdo suã ordinationẽ. q̃a ab eterno ordinauit beatos esse premiãdos: ⁊ malos dãnandos.

Replicatio

Sed cõtra. creatura vt ptʒ. scʒ malus iudex dãnat t̾paliter innocentẽʒ ⁊ liberat pessimũ pctõreʒ. g̃ deus h̃ facit: vel saltẽ põt facere. ⁊ ista ꝯña ptʒ p quartã conclusionẽ.

Rñsio

Ad istud dicit̃ ꝙ de⁹ facit hoc ex cõi influẽtia cooꝑatiue seu p̾missiue: nõ tñ facit hoc beneplacite. Alij vero dicũt simil̾r negãdo deũ posse talr̃ facere beneplacite. Et vlterius dicit̃ negãdo ꝙ nullũ istoꝝ icludit ꝯdictionẽ. Primo dicũt ꝙ satis expresse includit ꝯdictionẽ. deũ dãnare beatos: et btificare malos. qr ex h̃ seq̃tur ꝙ deus nõ eẽt bon⁹: et ꝙ deus nõ est. scd̃m ꝙ rãgedat̃ p auctoritatẽ anselmi. ⁊ istud videtur multis satis sic ꝓ istis respõsionib⁹ dixisse.

F Ad secũdum

Ad scd̃m dicit̃ ab aliquib⁹ cõcedẽdo ꝯclusionẽ. scʒ ꝙ aliq̃s põt odire deũ meritorie ⁊ hoc ꝓpter argumẽtũ factũ ⁊ vlteri⁹ in tali casu ꝙ q̃cũq; merendo aliq̃d facit: fac̃ h̃ amore dei nec hoc eẽt p̃ncipiũ in theologia illo casu posito. Et vlteri⁹ dicũt ad auctoritatẽ apl̃i ꝙ itelligitur s̾m legẽ statutã de facto nõ s̾m casũ positũ. i. s̾m potẽtiã dei absolutã. Alij vero facilit̃ cõcedunt ꝙ aliq̃s põt odire deũ ꝓ amore dei. tñ negãt hoc includere cõtradictionẽ. Tertio dicũt similit̃ negãdo hoc deũ p̃cipere posse beneplacite ⁊ assertiue s̃ tñ hoc cõi influentia cooꝑatiue seu p̾missiue rõne cuius p̃cepti null⁹ aliquid facere tenet̃ nisi illud qd̃ ẽ euangelicũ. Et cũ hoc cõcordat sentẽtia apl̃i q̃ dic̃ si ãgel⁹ dei euãgelizauerit vobis aliq̃d p̾ter illud quod euangelizatũ ẽ nõ credatis ei. Et vlterius qñ dr̃ sortes põt p̃cipere h̃ ꝙ tales ꝯñe breuiter vel vniuersalr̃ nõ valẽt sicut nõ sequitur sortes põt peccare. g̃ deus põt peccare. et tñ cũ hoc stat ꝙ sortes nõ põt facere quin de⁹ hoc idẽ põt facere. sicut pʒ in declaratiõe tertie cõclusionis.

G. Ad p̃mũ cõtra sextã cõclusionẽ

Ad p̃mũ contra secũdã cõclusionẽ dicit̃ ꝙ ista assumptio qua de⁹ assumpsit creaturã in vnitate suppositi ẽ vnio ipsi⁹ creature ad deũ siue ad suppositũ diuinũ s̃ nõ naturalis vnio s̃ ypostatica ⁊ quasi ineffabil̾ excedẽs omnẽ vnionẽ naturalẽ accidentaleʒ ⁊ essentialẽ. qr rõne taliũ vnionũ naturalium nõ fit cõicatio ydiomatũ substantialiũ ⁊ consubstantialiũ. qr q̃uis materie vniat̃ forma ꝓpter hoc nõ conecdit̃ ꝙ materia sit forma nec forma materia, s̃ rõe vnionis nature humane

ad suppositū diuinū cōcedit̄ q̄ homo ē de⁹ et de⁹ est hō. Et vlteri⁹ negat̄ ɔ̄ña qua īfertur q̄ oīs creatura de facto ē assumpta. q̄ q̄uis oīs creatura quodāmō sit deo vnita. q̄ de⁹ vbiq̄ ē nō tñ ita intēse siue ypostatice q̄ nō ī vnitate suppositi assumpta rōe cui⁹ cōicatio ydiomatū sustinet̄. Et vlteri⁹ dī ab aliq̄b⁹ q̄ q̄uis cōcederet̄ q̄ talis vnio seu assumptio eēt specialissima acceptatio: h̄ tñ nō obstāte de⁹ posset assumere lapidē in vnitate suppositi. Et vlterius dī q̄ de⁹ pōt absolute pl⁹ acceptare lapidē q̄ beatā virginē ⁊ q̄ quācūq̄ aliā creaturā nō assumptā nō tñ hoc pōt ordinate. Et cōsimilit̄ cōcedit̄ q̄ de⁹ pōt absolute pl⁹ diligere lapidē q̄ beatā virginē ꝫ q̄uis nō ordinate. Sꝫ aliq̄ magis acceptāt p̄mā solutōnē dicētes ɔtradictionē īcludere illud qđ scđa respōsio dicit q̄ cōtra bonitatē dei eēt deū pl⁹ lapidē diligere q̄ bonā creaturā rōnalē.

D Ad secūdum

Ad secūdū p̄ꝫ p̄ iā dicta q̄ q̄uis de⁹ assumeret lapidē ī vnitate suppositi nō tñ ꝓpt̄ hoc sequit̄ q̄ de⁹ diligeret lapidē pl⁹ q̄ aliā creaturā nō assumptā ⁊ hoc dici pōt p̄ceise tenēdo q̄ talis assumptio nō sit specialior acceptatio vl' gratiosior s̄ q̄ sit intēsior vnio oēm vnitatē naturalē excedēs sicut p̄dictū ē. Et cōsilr̄ concedit̄ q̄ de⁹ absolute pōt aliquā creaturā q̄ ē min⁹ diligibilis magis diligere ⁊ ecōuerso. nō tñ hoc ipse ordinate pōt.

F Ad tertium

Ad tertiū dī q̄ ꝓbabilit̄ pōt cōcedi q̄ oīs res alia a deo respectu eētie diuine ē accidēs seu termin⁹ accidētalia. Ueruntñ aliter possꝫ difficultas euadi negādo cōsequētiā. q̄ nō oē illud qđ pōt adeē et abeē p̄ter subiecti corruptionē est accidēs. s̄ qđ p̄t sic naturalit̄ adeē et abeē per operationē naturalē alicui⁹ cāe scđe naturalit̄ operātis subiectū transmutabile⁊ de tali loq̄t̄ porphirius

R Ad quartū

Ad quartū dī ɔcedēdo tāq̄ possibile absolute q̄uis nō ordinate q̄ scꝫ duos filios generauit beata virgo. Et vlteri⁹ cōcedit̄ q̄ hereticū ē in theologia dicere istā ɔclusionē eē verā beata virgo generauit duos filios. s̄ nō est hereticū dicere istā cōclusionē eē possibilē absolute.

Z Ad quintū

Ad quītū dico q̄ beata virgo pōt h̄re nouit̄ filiū sine noua generatiōe ⁊ aliquē filiū quē nūc habet desinere habere ī filiū sine alicui⁹ corruptione. Et finalit̄ vlteri⁹ cōcedit̄ q̄ aliqua duo q̄ nūc sic se habēt tāq̄ mat̄ ⁊ filius p̄nt sibiīuicē nō attinere ī aliqua linea ɔsanguinitatis sicut ꝓbat argumētū nec hoc ē īɔueniēs respectu diuine potētie scꝫ q̄ h̄ pōt facere absolute q̄uis esset īpossibile respectu alicui⁹ cāe scđe.

M Ad p̄mū cōtra conclusionē septimam

Ad p̄mū cōtra cōclusionē tertiā dī cōcedēdo hāc hō ē asin⁹ eē possibilē ⁊ vlteri⁹ negat̄ q̄ ista hō est asin⁹ in oīni sensu significet sic eē sicut īpossibile ē eē q̄ s̄ꝫ theologos saltē theologice loquēdo p̄ecise significat q̄ homo q̄ est habēs naturā asininā sibi suppositalr̄ ē vnitā est et hūs naturā humanā sibi suppositalr̄ vnitā qđ nō est īpossibile s̄ satis possibile absolute q̄uis forte nō ordinate siue de potētia dei ordinata

N Ad scđm

Ad scđm dī q̄ de⁹ nō pōt facere fortē eē platonē ad istū ītellectū .i. q̄ de⁹ nō pōt facere naturā fortis esse naturā platonis. Et cōsilr̄ diceret̄ q̄ de⁹ non pōt facere naturā asininā eē naturā humanā Cū hoc tñ bene stat q̄ ipse sine noua īpositōe terminoꝝ pōt hāc facere eē verā homo est asinus.

Ad tertium

Ad tertiū dī ɔcedēdo ɔ̄ñam nec tales ꝓpōnes sinistre sonāt respectu diuine potentie ad ītellectū sup̄ius datū.

A Octaua cōclusio

Octaua cōclusio ē q̄ hec de⁹ pat̄ ē fili⁹ beate virginis ē possibilis sine noua īpositione terminoꝝ. Ista cōclusio seq̄t̄ ex imediate p̄cedēte. Et vlteri⁹ ꝓbat̄ sic. de⁹ pr̄ pōt assumere naturā humanā assumptā a suo filio. ḡ hec est possibilis de⁹ p̄r est fili⁹ beate v̄ginis. Ista cōclusio vī euidēs q̄ p̄cisa cā quare de⁹ ē fili⁹ beate virginis est. q̄ ipe assumpsit naturā humanā in vtero virginis. ḡ pari rōe si de⁹ pr̄ assumeret eandē naturā in vnitate suppositi ī vtero virginis vere diceret̄ bte virginis fili⁹. q̄a posita causa ponit̄ effect⁹ eius. Añs p̄ꝫ p̄ quītā cōclusionē. Item pat̄ est eq̄lis potētie filio vel eiusdē potētie. ḡ pari rōne q̄ fili⁹ assumpsit istā naturā: pr̄ assumere pōt.

B Obiectio p̄ma.

Sed cōtra istaꝫ cōclusionē instat̄. q̄ si sic sequeret̄ q̄ hec esset possibilis. Pr̄ in diuinis est fili⁹ ī diuinis. ɔ̄ñs est hereticū ⁊ ɔ̄ña declarat̄ sic. q̄ facta tali assumptiōe a p̄re iste hō est pat̄ demōstrato hoīe assumpto iste est fili⁹. ḡ fili⁹ est pr̄:

Secunda

Iteꝫ sequeretur q̄ oēs iste ꝓpositiones essent possibiles pr̄ generauit seipsuꝫ: pr̄ mouebat̄ in cruce: pat̄ etiā resurrexit a mortuis. ⁊ sic de sīlibus.

C Ad primam

Ad p̄mū dicit̄ negādo ɔ̄ñaꝫ: ⁊ vlteri⁹ ad ꝓbationē dicit̄ negādo istā maiorē. iste homo ē pr̄ demōstrato hoīe assumpto: q̄ null⁹ hō est assumptus: q̄ natura assumpta nō est hō: s̄ suppositū assumēs talē naturā est homo. vñ q̄uis vna ⁊ eadē albedo esset in forte ⁊ in platone: nūq̄ posset p̄ hoc ꝓbari q̄ fortes esset plato. Sꝫ si ī maiori demōstrat̄ pr̄ qui assumpsit istā naturā tunc esset vera illa iste homo est pr̄. sed tunc si idē demonstretur in minori. minor esset falsa.

D Ad secūdā

Ad scđm dicit̄ cōcedēdo q̄ ista est possibilis pater generauit seipsūꝫ. q̄a pr̄ posset assumere beatā virginē in vnitate suppositi. quo facto posset argui facilit̄. Ista btā virgo generauit istū patrē demōstrādo idē. et p̄ ɔ̄ñs generauit seipsū. Et vlterius dicit̄ cōcedēdo q̄ iste sunt

possibiles pater moriebatur in cruce ꝛc.

A
Nona conclusio.

Nona cõclusio est ista. ꝙ hec est possibilis spũssanctus est homo qui est filiꝰ predicte virginis: ꝛ probatur sicut precedens totaliter

A
Decima cõclusio

Decima cõclusio est ista. ꝙ pater qui nũꝙ̃ moriebatur põt esse mortuꝰ. Ista ꝯclusio declarat̃ sic. pat̃ põt assumere naturã assumptã a filio q̃ in cruce moriebat̃ rõne nature assumpte ꝛ pat̃ nũꝙ̃ moriebat̃. ergo pat̃ q̃ nunꝙ̃ moriebat̃ põt fuisse mortuꝰ. Prima pticula patz ex octaua cõclusione. Et scḋa pticula scʒ ꝙ pat̃ nũꝙ̃ moriebat̃ est satis nota in theologia. Et ꝯña patz ex hoc qꝛ sicut filius dei nũc dr̃ fuisse mortuꝰ in cruce rõne hũanitatis assumpte q̃ i cruce moriebat̃: pari rõe si pater assumeret eãdẽ naturã posset dici fuisse mortuꝰ in cruce rõne eiusdẽ nature ab eo assumpte q̃ i cruce moriebat̃.

B

Nec forte q̃s dicat ꝙ ad veritatẽ illius pat̃ moriebat̃ in cruce nõ sufficit ꝙ natura ab eo assumpta moriebat̃ in cruce. ſ reqrit̃ sil' cũ hoc ꝙ ista natura assumpta q̃ñ moriebatur in cruce a patre fuerit assumpta. Sʒ hoc nõ vr̃ oportere. qꝛ si sic pari rõne si pat̃ illã eãdeʒ assumeret naturã et filiꝰ dimitteret tũc pater nõ eẽt filiꝰ beate virginis. qꝛ nec fuit natus a virgine maria nec fuit cõceptꝰ a beata v̾gine qꝛ ista natura nõ fuit assumpta a p̃re q̃ñ erat i vtero materno ꝛ p ꝯñs vlteriꝰ sequit̃ ꝙ tali casu posito iste hõ nulliꝰ eẽt filiꝰ: ꝛ ꝙ iste hõ nũꝙ̃ redemit genꝰ hũanũ. qḋ nõ vr̃. qꝛ si ista natura dimitteret̃ sibi ipĩ ꝛ tũc nõ assumeret̃ ab aliqua psona diuina adhuc cõcedẽdũ eẽt ꝙ ista natura eẽt homo scʒ hoc cõpositũ ꝛ eẽt filius beate virginis q̃ moriebat̃ i cruce. ergo si assumeret̃ a patre essent hec cõcedẽda de patre rõne talis assumptiõis cũ cõicatiõe ydiomatũ idu cẽñs.

C

Sʒ ꝯtra instat̃ sic. qꝛ si sic tũc quedã ꝓpositio vera de p̃terito sine aliqua noua ipositione terminoꝝ posset falsificari scʒ ista pat̃ nõ moriebat̃ i cruce.

D

Ad istud breuit̃ respõdet̃ cõcedẽdo ꝯñam. qꝛ ista ꝓpõ de p̃terito ẽ ita cõtingẽs sicut ẽ ista de futuro p̃r assumet in vnitatẽ suppositi naturã hũanã q̃ in cruce moriebat̃ ꝛ ad veritatẽ istiꝰ assumptiõis depẽdet veritas istiꝰ ꝓpõnis de futuro et falsitas alterius de preterito.

A
Undecima cõclusio

Undecima cõclusio est ista. ꝙ filiꝰ q̃ moriebatur põt nũꝙ̃ fuisse mortuꝰ. Que declarat̃ sic. iste filiꝰ demõstrato filio diuino q̃ assũpsit naturã hũanã moriebat̃ in cruce iste filiꝰ põt dimittere naturã hũanã rõe cuiꝰ dr̃ p̃cise fuisse mortuꝰ in cruce. ergo filiꝰ q̃ moriebat̃ põt nũꝙ̃ fuisse mortuꝰ. Prima pticula añtis ẽ articulꝰ fidei. ꝛ scḋa pticula p aliã cõclusionẽ patʒ. et p demõstrationẽ sexte cõclusionis. Et ꝯña declaratur. qꝛ sicut p̃r qui nunꝙ̃ moriebatur põt fuisse mortuus rõne assumptiõis nature hũane q̃ moriebatur: ita filius p̃t dici nunꝙ̃ fuisse mortuus rõne dimissionis nature hũane: rõne cuiꝰ p̃cise filiꝰ dr̃ esse mortuus. Hec cõclusio ꝓbatur tanꝙ̃ ꝓpositio q̃ põt ꝓbabiliter teneri q̃uis forte aliqui vellent dicere oppositũ. scilicet ꝙ sua opposita sit magis probabilis ꝛc.

A
Duodecĩa cõclusio de dei imutabilitate

Duodecima cõclusio est ista. ꝙ deꝰ est imutabilis. Ista cõclusio tã in theologia q̃ i phĩa ab oibus affirmatur. Nã sicut patʒ in decisione cõclusionis p̃me Aristoteles iuestigabat vnũ p̃mũ pricipiũ p hoc ꝙ oẽ qḋ mouet̃ ab alio mouet̃: ꝛ non est ꝓcessus in infinitũ in causis mouẽtibus. ergo tandẽ deueniendũ est ad vnũ p̃muʒ principiũ imobile. Iteʒ. xij. metha. declarat aristoteles ꝙ p̃ĩa causa est p̃mus actꝰ: nec existẽs in potẽtia ad aliq̃d aliud. ſ si p̃ma causa esset mutabilis: tũc esset in potẽtia ad aliter vel aliter se habendũ: sicut patʒ p diffinitioneʒ motus. iij phisicoꝝ ab aristotele declarataʒ: q̃ dr̃ ꝙ motus est actus entis in potẽtia ꝛc. Itẽ in theologia tenet̃ tanꝙ̃ principiũ firmissimũ ꝙ deꝰ nullo mõ põt mutari. qꝛ deus scḋm aplʒ est i quo nõ est trãsmutatio nec vicissitudinis obũbratio. Iteʒ ipe dicit de se Malachie. iij. Ego deꝰ ꝛ nõ mutor. ꝛ i pluribꝰ locis sacre scripture firmissime asserit̃ ꝙ deꝰ nullateñꝰ p̃t mutari.

B
Obiectio prima.

Sed cõtra istã ꝯclusionẽ instat̃ sic. oẽ illud põt mutari cui p̃t p̃mo aliq̃d aduenire et postea separi ab eodẽ: ſ deꝰ ẽ hmõi. ergo ꝛc. Maior videtur euidẽs de se. qꝛ iõ dr̃ sb̃a mutabilis qꝛ põt sibi accidẽs aduenire ꝛ postea separari ab eadẽ. Et cõsimilit̃ materia p̃ma vere dr̃ generari sicut patʒ p aristotelẽ ꝛ cõmẽtatorem. v. phisicoꝝ. Ubi volunt ꝙ materia est q̃ vere est subiectũ generatiõis. ergo motu generatiõis mutatur. ꝛ hoc nõ est alia de cã nisi qꝛ sibi p̃t euenire noua forma ꝛ antiq̃ forma p̃habita ab eadeʒ materia separi.

Secunda

Itẽ hoc pʒ de aĩa q̃ p̃cise dicit̃ ꝓpter hoc mutabilis: qꝛ sibi p̃nt euenire diuerse passiones ꝛ diuersi actꝰ quos p̃us non habuit ꝛ etiã postea ab eadẽ absunt. Nec põt dici ꝙ in istis. scʒ materia prima ꝛ aĩa p tales motꝰ aliq̃d de substãtijs earũ deꝑdatur. qꝛ oẽs p̃hi tenẽt ꝙ tã materia p̃ma q̃ aĩa itellectiua est ꝑpetua tanꝙ̃ illud qḋ nullo modo põt corrũpi. Et minor p̃dicte rõnis. scʒ ꝙ deꝰ sit hmõi declarat̃. qꝛ põt aliq̃d aduenire deo in vnitate suppositi: ꝛ postea ab eodẽ separi siue dimitti sicut plane patʒ p sextã cõclusionẽ. Unde dicẽdũ videt̃ ꝙ sicut albedo aduenit suo sbiecto ꝛ ab eodẽ sustẽtatur ꝛ postea ab eodẽ separat̃. ꝛ iõ tale subiectũ dicit̃ alterari, pari rõe videt̃ ꝙ q̃cũꝗ alia creatura põt deo aduenire i vnitate

suppositi ⁊ in tali suppositiõe ab eodẽ substẽtari: ⁊ postea põt dimitti. ⁊ sic põt de⁹ mutari.

Tertia. Itẽ de⁹ generabat: mouebatur: resurrexit: descẽdit ad inferos: ascendit ad celos. g̊ de⁹ mutabat. Añs est articul⁹ fidei: ⁊ ꝯña est nota de se. Itẽ de⁹ mouebat oĩ specie mot⁹. q: ipe gñabatur: ipe corrũpebatur: ipe augmentabat. q: ꝓmo ipe fuit puus puer ⁊ postea creuit in magnũ virũ: ⁊ ipe diminuebat. sicut patuit in cruce in morte q̃ totuȝ sanguineȝ fudit. alterabat q̃a ipe sudauit guttis sanguineis ⁊ esurijt ⁊ sitiuit ⁊ calefiebat ⁊ frigefiebat: ⁊ ipe loquebatur: mouebat. q: de vno loco ad aliũ locũ g̊ est mutabilis.

Quarta Itẽ de⁹ põt esse diuersarũ volũtatũ: ita ꝙ ꝓmo põt esse vni⁹ volũtatis ⁊ postea alteri⁹ sine mutatiõe alicui⁹ alteri⁹ rei. g̊ de⁹ põt mutari. Ista ꝯña videt euidẽs. Et añs declaratur ⁊ ponat ꝙ a sit tẽpus futurũ: ⁊ postea capiãtur iste due ꝓpositiones. de⁹ dãnabit sortẽ vel antichristũ vel vnũ aliũ: ita tñ ꝙ null⁹ eoꝝ sit in rerũ natura: vt possibile est in a instãti: ⁊ de⁹ nõ dãnabit illũ eundẽ sortẽ: vel ãtichristuȝ nõ existẽtẽ in rerũ natura in a instãti: ⁊ postea ille sit in a instãti: vel añ a instãs: qḋ necrio oȝ si habeat dãnari. Tũc sic vtraqȝ istaruȝ põt eẽ vera añ a instãs. Pȝ q: q̃libet istarũ est cõtingẽs: ⁊ h̃ sine mutatiõe alicui⁹ rei. vt pȝ p casuȝ g̊ de⁹ põt esse. ꝓmo vni⁹ volũtatis: ⁊ postea alteri⁹ volũtatis.

Quinta Itẽ si dicat ꝙ nõ põt esse mutatio añ a. instãs capiat tertia ꝓpõ gr̃a exempli ⁊ sit ista de⁹ dãnauit sortẽ in a instãti. Tũc sic. sortes põt finalit peccare mortalit añ a instãs: ⁊ de h̃ nunqȝ cõteri. g̊ sortẽ de⁹ põt dãnare in a instãti. Ista ꝯña videt euidẽs. q: cã efficiẽs ipius dãnatiõis põt eẽ pctm̃ mortale. ⁊ p ꝯñs h̃ põt eẽ vera añ a instãs. de⁹ dãnauit sortẽ. ⁊ silr põt argui de sua opposita. Et si dicat ꝙ sua opposita. s. negatiua nõ posset esse vera añ a instãs vȭ põt negari. q: clarũ est ꝙ añ a instãs sortes põt eẽ viatoꝛ liberi arbitrij ⁊ poterit flecti ad vtrũlibȝ. Cõsequẽtia est satis manifesta in theologia. ⁊ añs est verũ ⁊ de se notũ: ⁊ põt elici ex p̃dictis. Pȝ g̊ ꝙ vtraqȝ istarũ põt eẽ v̾a añ a instãs sine mutatõe alicui⁹ alterius rei a deo. ⁊ sic p̃cipalis ꝯña pȝ. q: qñ h̃ ẽ v̾a de⁹ dãnauit sortẽ in a instãti. tũc de⁹ hȝ volũtatẽ dãnãdi: ⁊ tñ possibile est ꝙ de⁹ nõ dãnabit sortẽ in a instãti. ⁊ sic debit volũtatẽ nõ dãnãdi.

Sexta Itẽ si q̃libȝ istarũ põt eẽ v̾a añ a instãs scȝ de⁹ dãnabit sortẽ ⁊ nõ dãnabit sine mutatiõe alicui⁹ alteri⁹ rei a deo. seqt ꝙ de⁹ erit mutabilis: vl ꝙ vtrũqȝ ꝯdictoriorũ p̃t eẽ verũ sine aliq̃ mutatiõe qḋ videt ipossibile. q: in q̃libet ꝓpõe affirmatiua q̃ nũc est v̾a si debeat eẽ f̾lsa opȝ ꝙ fiat aliq̃ mutatio, q̃a alit sequeret erroꝛ patrisĩus cõdẽnat⁹ nec aliter eẽt rõ aliqua assignãda quare poti⁹ oporteret nũc eẽ falsam ꝙ verã.

Confirmat per auctoritate Itẽ istud cõfirmat p diuersas auctoritates sacre scripture p illḋ gen. vi. c. qḋ de⁹ dicit penitet me fecisse hõiem. ⁊ sic ꝓmo qñ fecit placuit ⁊ postea displicuit. g̊ de⁹ a placentia i displicẽtiã mutat.

Secunda Itẽ p illud ione. iij. ca. qñ dicit ionas p p̃ceptũ diuinũ niniuitis adhuc quadraginta dies ⁊ niniue subuertet ⁊ hoc nõ fuit factũ q: fecerũt penitẽtiã qua de⁹ pacificat. g̊ de⁹ ꝓmo fuit in volũtate subuertẽdi niniuẽ ⁊ postea nõ fuit illi⁹ volũtatis. g̊ de⁹ mutabat.

Tertia Itẽ de ezechia rege cui de⁹ insinuauit p ꝓphetã ipm̃ fore de illa infirmitate in qua tũc iacuerat moriturũ ⁊ statim p eũdẽ ꝓphetã dixit ipȝ victurũ. g̊ de⁹ ꝓmo habuit vnã volũtatẽ ⁊ postea aliã.

Quarta Itẽ p illud euãgelij vbi de⁹ dicit discipulis suis ascendite vos ad diẽ festũ hunc ego aũt nõ ascẽdã. et tñ postea ascendit de quo tñ apl̃i ei⁹ q̃siuerunt quõ illḋ fuit ꝙ ipe ascẽdit cũ ꝑus negauerat ascẽsurũ. Respõdit. nõne duodecim sũt hore diei: quasi dicat i vna hora sum i volũtate ascẽdẽdi ⁊ in alia nõ ascẽdẽdi. g̊ de⁹ mutabat. Et si dicat ꝙ ipe mutabat s̃m volũtatẽ humanã ⁊ nõ s̃ȝ volũtatẽ diuinã. Cõtra. volũtas sua hũana fuit cõcors ⁊ obediẽs volũtati diuine. g̊ ꝓmo s̃m volũtatẽ diuinã voluit ⁊ postea noluit. g̊ mutabat s̃m volũtatẽ diuinã. Itẽ ĩfinite auctoritates p̃nt addnci q̃ p istoꝝ solutiões p̃nt solui.

C Responsio ad primam obiectionem Ad ꝓmũ istoꝝ dico negãdo maiorẽ nisi addat p trãsmutationẽ eiusdẽ Uerũtñ aliq̃ sũt q̃b⁹ nõ sufficit ista respõsio q̃ dicũt deũ nõ eẽ incõueniẽs mutari mutatiõe nõ includẽte aliquã iperfectionẽ. nã cõcedũt mutationẽ assumptionis alicui⁹ nature i vnitatẽ suppositi vel dimissionẽ. ⁊ iõ deũ posse mutari. Et si dicat eis ꝙ tũc eẽt in potẽtia ad aliq̃d habẽdũ qḋ nõ habet respõdẽt ꝙ hoc nõ tm̃ ẽ possibile s̃ẽ necessariũ. q: de⁹ añ creationẽ mũdi fuit in potẽtia ad habẽdũ seruũ. q: tũc nullũ habuit quẽ post creationẽ mũdi possedit. ⁊ pari rõne poterat de⁹ illa q̃ nõ hȝ post hẽe. Nec ista rõ vȝ multis posse reprobari. Et iõ isti simulit cõcedũt tali mutatione deũ mutari sicut argumẽtũ satis ꝓbabilit ꝯcludebat Uerũtñ ꝓmi vlterius dicunt ꝙ exẽplũ de albedine ⁊ de natura humana i vnitatẽ suppositi assumpta nõ ẽ sufficiẽs ꝓ cõclusione ꝓbãda. q: albedo aduenit illi cui aduenit subiectiue qḋ nõ facit natura hũana Ued q̃uis ista sint bñ dicta. tñ scḋa respõsio vȝ meli⁹ intellectũ q̃etare.

D Ad secundam Ad scḋm dĩ cõcedẽdo deũ posse mutari s̃m naturã assũptã sicut ꝓbat argumẽtũ.

Ad tertiam Ad tertiũ p idez ꝙ hoc totũ cõcedit ⁊ itelligit ꝙ verificat s̃m

naturam humanā ꝛ non ſm diuinam pro quo tamen ſicut ipſi dicunt cōcluſio iſta ponebat

E
Ad quartā

Ad quartum dicitur concedendo proprie loquendo ſcilicet ꝙ non pōt eſſe diuerſarum voluntatum. quia ſua de ineſſe impoſſibilis iſta ſcilicet deus eſt diuerſarum voluntatum. ꝛ hoc ad iſtū itellectuȝ ſm ꝙ loquit̃ ꝓpoſito deꝰ habet diuerſas volūtates intrinſece ſȝ naturā diuinā. Et vlteriꝰ cōcedit̃ ꝙ vtraqȝ iſtarū ē cōtingēs ſcȝ deꝰ dānabit ſortē i a īſtāti. ꝛ deꝰ nō dānabit ſortē in a inſtāti. ꝛ ſic cōcedit̃ ꝙ vtraqȝ pōt eē vera in a īſtāti. ꝛ cōcedit̃ iſta copulatiua deꝰ pōt hr̃e volūtatē dānandi ſortē in a inſtāti. ꝛ nō dānādi in a īſtāti. ꝛ vlteriꝰ negat̃ ꝯña. ꝗ deꝰ pōt habere diuerſas volūtates ſ bene cōcedit̃ ꝙ diuerſa ꝛ oppoſita deus pōt velle. Et ſi dicat̃ ponat̃ ꝗ in eē ſcȝ ꝙ diuerſa ꝛ oppoſita deꝰ velit. Dico ꝙ hoc nō opȝ ſcȝ ꝙ aliqua ꝓpō poſſibilis poſſit poni in eſſe cū nota pluralitatis ꝛ diſtinctiōis ſicut ad veritatē iſtiꝰ. In diuerſis locis ſortes pōt eē nō reqrit̃ ꝙ ſic ponat̃ in eē. In diuerſis locis ſortes ē. ſ ſufficit ꝙ iſte ſint poſſibiles ꝗuis non cōpoſſibiles i iſto loco ſortes ē (a loco demōſtrato) ꝛ in iſto alio loco ab a ſortes eſt. Et cōſimilit̃ dico i ꝓpoſito ꝙ ad veritatē iſtiꝰ diuerſarū volūtatū deꝰ pōt eē ſufficit ꝙ iſte ſint poſſibiles ꝗuis icōpoſſibiles deꝰ ē i volūtate dānādi ſortē in a inſtāti: deus ē in volūtate nō dānādi ſortē in a iſtāti. Et ſi dicat̃ ponat̃ in eē ꝙ deꝰ ſit in volūtate dānandi ſortē in a inſtāti tūc qro cū hoc vtrū deus poſſit eē in voluntate nō dānādi ſortē in a inſtāti. Ad iſtud dr̃ cōcedēdo ꝙ ſic. q2 iſta copulatiua ē poſſibilis deꝰ ē in volūtate dānandi ſortē in a inſtāti. et deꝰ pōt nō eē illiꝰ volūtatis. ſ eſſe in volūtate nō dānādi ſortē in a inſtāti. Et ſi dicat̃: ꝗ pōt mutari ab vna volūtate in aliā negat̃ ꝯña. ꝗa ꝗuis iſta ꝓpō ſortes dānabit̃ in a inſtanti ſit vera ꝛ poterit eē falſa. nō tn̄ pōt mutari a veritate in falſitatē poſtꝗ fuit vera añ a inſtans nō pōt incipere eē falſa añ a inſtās. q2 ſi ponatur ſcȝ ꝙ deꝰ nō dānauit ſortē in a inſtāti. tūc nō eſt dicendū ꝙ ſit alteriꝰ volūtatis ꝗ prius fuerit. ſ ꝓpt̃ nouū caſum poſitū incōpoſſibilē ꝑcedenti caſui negādū eſt nō eē repugnās primo caſui ꝗuis ſequat̃ ex caſu ſcȝ ꝙ fuit ſemp i volūtate dānandi ſortē in a inſtanti. ꝛ nō dānādi in a inſtanti poſteo ꝑ caſum dānatur vel ſaluatur tūc iſte caſus repugnat primo caſui. q2 ſi ſaluetur ſemper fuit illius voluntatis. ſi damnetur etiā fuit. q2 in iſta materia cōcedēdum eſt ꝙ iſtius volūtatis cuiꝰ eſt nunc deus et prius fuit pōt nūꝗ fuiſſe ſicut cōcedendū eſt ꝙ iſtam propoſitionē quā deus nunc ſcit ꝛ quā prius ſciuit pōt nunꝗ ſciuiſſe. Et totum iſtud dicit̃ ſm opinionem illoꝝ qui ponunt ꝙ in futuris contingentibus non eſt aliqua veritas determinata. vel in aliqua ꝓpoſitione de preſenti vel de preterito cuius veritas dependet a veritate propoſitionis de futuro contingenti.

F
Ad quintam.

Ad quintū dicitur ꝙ vtrunqȝ contradictoriorū de futuro contingenti: vel illorum quorū veritas dependet a veritate futurorȝ contingentiū pōt eſſe ſine aliqua mutatione ſicut dictum eſt prius. quia totaliter ſe habet res ſicut prius ſine aliqua mutatiōe ratio quare eſt hoc. quia ſi talis ꝓpoſitio eſt nunc falſa ſemper fuit falſa. ſi vera ſemper fuit vera. ꝛ ſic nō pōt mutari a veritate in falſitatē vel econuerſo. Et ad argumentum concedo ꝙ ꝓpoſitio vera nunc ꝛ que prius fuit vera pōt nunꝗ fuiſſe vera ꝛ econuerſo. ſcȝ ſi fuit falſa nūꝗ poterit eſſe vera. ꝛ ideo pōt eſſe falſa ſine aliqua mutatione. Et vlterius eſt concedendū ꝙ cōtradictoria poſſunt eē vera ſine aliqua mutatione ad iſtū intellectum ꝙ vtrūqȝ contradictoriorū pōt eſſe verū ſine aliqua mutatiōe nec eſt hoc inconueniens in iſta materia taliter opinari. Sed ſecus eſſet ſm opinionem illorum qui ponunt veritatem determinatam et neceſſitatem ſaltē aliqualem in futuro contingenti.

G
Ad primā auctoritatem

Ad ſextum dicitur ꝙ iſta auctoritas geñ. non debet accipi ſicut iacet de virtute ſermonis q2 tales paſſiones ſalicet diſplicentie placentie ira furor et cōſimiles nō poſſunt eſſe in deo ſm naturam diuinaȝ. Et ideo iſta auctoritas a doctoribus ſic gloſatur. Penitet me feciſſe hominem. ideſt faciam homini ſenſum vel ſpiritum penitendo ſeu ac ſi peniteret me feciſſe hominē. et ex hoc non ſequitur ꝙ habet diuerſas voluntates et ſi habeat obiectiue non tamen ſubiectiue.

Ad ſecūdam

Secunda auctoritas de niniuitis adhuc quadraginta dies ſunt et niniue ſubuertetur ſupple ſi non egerit penitentioȝ ſufficientem ꝗuis propheta dixerit abſolute ſine aliqua conditione tamen in ſua reuelatione conditio ſubintelligebatur.

Ad tertiā

Et per hoc ad tertiam auctoritatem dicitur ꝙ ſic intelligitur de ezechia rege ꝙ ꝓpheta dixerat ipſum eſſe moriturum ſupple ſi non peniteret et cōſimiliter gloſande ſunt cōſimiles auctoritates ſacre ſcripture que vidētur abſolute aliquid ſignificare que tn̄ omēs condionaliter intelliguntur.

H
Ad quartā.

Ad quartam auctoritatē que ſic intelligitur faciliter. q2 ad iſtū ſenſum dicebat vos aſcendite ad diem feſtum ego aūt non aſcendam ſupple vobiſcum ſed in alia hora. quia diuerſe ſūt hore diei. Et ex hoc vlteriꝰ nō ſequit̃ ꝙ volūtas ſua diuina

mutabat̄. q2 possibile est duas volũtates cõuenire ita ꝙ q̄cq̄d vno volũtos vult ⁊ reliqua illarũ velit: ⁊ cũ vna illarũ mutat̄ sine mutatione alteri⁹ mutat̄: sic vna ⁊ eadē imutata volũtate vult aliquē ieiunare feria sexta ⁊ nõ ieiunare die dñica cui volũtas sacerdotis ē obediēs. hoc idē velle diuersorũ actuũ volũtatis q2 act⁹ quo sacerdos vult aliquē ieiunare feria sexta ⁊ act⁹ quo nõ vult ieiunare die dñica sũt diuersi. nõ ḡ sequit̄ volũtos diuina filij dei in oĩm b⁹ sunt cõcors ⁊ obediēs volũtati sue dine ⁊ ip̄e mutabat̄ ꝭm volũtatē humanã. ḡ ⁊ diuinã. q2 hoc idē qđ debilis homo facit duobus actibus: fortis vnico actu facere põt.

A — Decimatertia cõclusio

Decimatertia cõclusio est ista q̄ ponit̄ tãꝙ ꝓbabilis semꝑ cũ supportatione ⁊ declaratione p̄me cõclusionis posita: q2 ptes xp̄i cõicant ydiomata sic videlȝ ꝙ tales ꝓpõnes sũt vere. caput xp̄i ē pes xp̄i. ocul⁹ xp̄i ē man⁹ xp̄i. ⁊ sic de cõsimilib⁹ alijs. Ista cõclusio tal̄r declarat̄. filius dei assumpsit naturã humanã. ḡ assumpsit quãlibet partē talis nature. ḡ assũpsit caput pedē ⁊ manũ ⁊ sic de singulis ptib⁹. Pari r̄õne qua fit cõicatio ydiomatũ in̄ filiũ dei ⁊ naturã hũanã pot̄ mõ rõe assumptionis nature hũane fiet etiã cõicatio ydiomatũ inter filiũ ⁊ tales ptes nature assumpte q̄ cõsimiliter assumũt̄. ḡ sicut est hec vera de⁹ ē hõ rõe assũpnõis nature sic hec ē v̄a de⁹ ē caput rõe cõsimilis assumptiõis. Et cõsimilit̄ põt ꝓbari ꝙ hec ē vera etiã scȝ ꝙ de⁹ ē pes. Tũc sic. iste de⁹ ē pes xp̄i. iste de⁹ ē caput xp̄i. ḡ caput xp̄i ē pes xp̄i. ⁊ cõsil̄r. de alijs ptib⁹ põt argui.

Itē posito ꝙ de⁹ dimitteret quãlibet partē nature assumpte q̄ nõ ē caput vl̄ pars capitis ⁊ retineat caput assumptũ tunc q̄ro vtrũ fiat cõicatio ydiomatũ inter deũ ⁊ caput assũptũ vl̄ nõ. si sic videret̄ ꝓpositũ cõcedi. Si nõ. tũc sequit̄ ꝙ cũ caput ita bene fuerit assumptũ et ita in se cũ reliquis ptib⁹ ꝙ sicut etiã fiebat cõicatio cũ oĩb⁹ ptib⁹ ꝙ nũc nõ fieret inter deũ ⁊ caput reliquis dimissis qđ nõ v̄r verum.

B — Obiectio prima.

Sed ꝯtra istã cõclusionē iustot̄ sic. si talis assumptio esset semꝑ sufficiēs cã cõicationis ydiomatũ int̄ deũ ⁊ naturã hũanã assumptaȝ sequeret̄ ꝙ tales ꝓpõnes essent vere de⁹ ē ista natura assumpta natura diuina ē natura hũana deitas ē humanitas. ista natura diuina demõstrata ē ista demonstrata natura humana.

Secunda

Itē sequeret̄ ꝙ in triduo mortis xp̄i iste ꝓpositiones vere fuisset de⁹ ē corp⁹ mortuũ. de⁹ ē aĩa separata a corpore. corp⁹ xp̄i mortuũ ē separatũ a corpore mortuo xp̄i. ⁊ p ꝯñs idē est separatũ a seip̄o ⁊ nõ tñ sequeret̄ isto ꝭ infinita alia q̄ istis solutis faciliter pñt solui.

C — Rñsio ad p̄mã

Ad p̄mũ istorũ facilit̄ dr̄ cõcedēdo añs ⁊ negãdo cõsequētiã. q2 q̄uis assũptio alicui⁹ nature i vnitatē suppositi diuini sit cã sufficiēs cõicatõis ydiomatũ vl̄ aliquarũ dictionũ nõ tñ oĩȝ. Nã quedã sunt dictiões cõicabiles ⁊ q̄dã nõ. que vero non sunt cõicabiles sunt iste q̄ ita distincte significant earũ significata ⁊ ita determinate ꝙ nũq̄ accipiũt̄ ꝓ aliquo alio vel aliquibus alijs ⁊ hoc ex natura ipositionis talis dictionis vel ex cõi vsu oĩm vtētiũ talib⁹ signis ⁊ taliũ quedã sũt ꝓp̄a ⁊ q̄dã abstractiua. Propria sicut signa demõstratiua vl̄ cũ demõstratiõib⁹ accepta cuiusmõi sũt ille iste ħ mortuũ hec aĩa ⁊c̄. q2 nũq̄ virtute isti⁹ assumptõnis ē ista possibilis isto (demõstrata natura humana) est ista (demõstrato natura diuina) nec sil̄r ista ꝓpõ ista natura vel hec res est ista res demõstrãdo p p̄mũ demõstratiuũ naturã hũanã ⁊ per scđm naturã diuinã. Signa vero obstractiua sunt ista natura hũana humanitas natura assumpta ⁊c̄. ⁊ iõ talia abstracta sic accepta cũ ꝓnoīe demõstratiuo vel sine ꝓnoīe demõstratiuo p nullã assumptõnē tale assumptum verificet̄ de eis ⁊ iõ tales nõ sũt possibiles ꝑ aliquã assumptionē diuinitas ē humanitas de⁹ ē natura assumpta deitas ē natura humana assumpta ⁊ sic de alijs cõpositis ex terminis nõ cõicabilib⁹. ⁊ iõ ꝙ sint cõicabiles opȝ ꝭm cõclusionē illã vbi dicebat̄ ꝙ omnis ꝓpõ mere affirmatiua cõposita ex terminis cõicabilib⁹ ⁊c̄. Ptȝ ḡ ꝙ assumptio est cã sufficiens cõicationis ydiomatũ aliquorũ terminorum vt pote terminorũ cõicabiliũ ꝭ nõ aliorũ. ⁊ ita nõ sequit̄ ꝙ rõe assumptiõis erit hec vera deitas ē humanitas. nec etiã alie ꝓpões q̄ in ante superius adducebãtur.

D — Ad scđam

Ad scđm dr̄ cõcedendo ꝯñam ⁊ ꝙtũ ad illas ꝓpõnes scȝ q̄ cõponũtur ex terminis cõicabilib⁹ q̄ sunt iste deus est corpus mortuũ. q2 nõ magis incõueniēs ē cõcedere ꝙ de⁹ fuerit corp⁹ mortuũ q̄ꝙ de⁹ moriebat̄ in cruce. Itē de⁹ ē oĩa. q2 in illo triduo deus nõ deseruit corpus nec etiã dimisit oiaȝ post assumptionē humanitat̄ accipiēdo hũoīnitatē ꝓ natura humana ex corpore ⁊ aĩa intellectiua cõposita nõ erat in triduo cũ corpore aĩa ⁊ tñ deus nõ dimisit in illo triduo quod assumpserat q2 deus erat in sepulchro cũ corpore ⁊ in inferno cũ aĩa ⁊ in triduo cõcedit̄ ꝙ hec sunt vera aĩa est corpus q2 taliter expositorie põt argui seu ꝓbari. iste dei filius est corp⁹ et iste filius est aĩa. ḡ oĩa est corpus. Et vlterī⁹ cuȝ dicitur ꝙ in triduo corpus erat mortuum separatum a corpore mortuo concedo ad bonum intellectum. sed iste qui est corpus mortuum ratione communicationis ydiomatum

bm suā naturā est separatū a corpore mortuo. Sed vlteri⁹ negat̄ φ iste idē separat̄ a seipso. q2 ista ꝓpō quodāmō cōponit̄ ex terminis nō cōicabilib⁹ sc3 ex terminis relatiuis aliqualē demōstrationē importātib⁹ sicut nō sequitur de c⁹ bō assumpsit naturā hūanā ⁊ homo assumpsit naturā hūanā. g̃ idē assūpsit seipm. et ꝓpter hoc negat̄ φ idē separat̄ a seipo. qd̄ nō sequit̄ ex p̄dictis. Uerūtn̄ p̄dictis nō obstātibus aliq̄ dicere volūt φ termini siue dictiōes significātes ptes xp̄i nō sunt termini cōicabiles quapropt̄ rōe assumptōis tolis ꝑtis nō fit cōicotio ydiomatū. Primū tn̄ ꝓbabili⁹ videt̄ ⁊ iō q̄libet eligat quod meli⁹ sibi placebit.

A Decimaquarta cōclusio

Decimaquarta cōclusio ē φ hō assumpsit naturā humanā i vnitatē suppositi diuini. cōclusio stati pz sic arguēdo. iste fili⁹ dei assūpsit humanitatē in vnitatē suppositi diuini ⁊ iste fili⁹ dei est hō: tā maior φ minor patēt. ⁊ ē articulas fidei.

B Obiectio

Sz ꝯ istā ꝯclusionē instat̄ si hō assumpsit naturā humanā ⁊c̄. cū ista humanitas assumpta sit hō. g̃ homo assumpsit hominē. vel g̃ seipm vel aliū. Primū nō pōt. q2 impossibile ē φ aliq̄s assumeret seipm. Nec scdm. q2 si sic sequeret̄ φ ibi eēt duo hōies. s. assumēs ⁊ assumpt⁹. ⁊ p ꝯñs beata virgo habuit duos filios sc3 hōiem assumētē et hōiem assumptū.

C Responsio

Ad istud dr̄ negando φ natura hūana sit hō Rō. q2 nō ē suppositū per se subsistēs vel existēs. q2 suppositat̄ p suppositū diuinū. nec ē filius virginis. q2 nō habuit nisi vnicū filiū. ⁊ ille ē fili⁹ dei ⁊ clarū est φ illa natura assumpta siue illa hūanitas nō ē fili⁹ dei sicut pz p decisionē cōclusionis ꝓxime p̄cedētis. ⁊ sic pz φ non sunt ibi duo homines.

A Decimaquinta cōclusio

Decimaquinta cōclusio ē ista φ nō omne aīal rōale mortale ē hō. Ista cōclusio declarat̄ sic. natura assumpta ē substātia aīata sensibilis. Primo φ sit sb̄a satis clarū ē. q2 ē ens ⁊ nō accidēs. g̃ sb̄a. Scd̄o φ sit aīata pz. q2 ē cōposita ex corpore ⁊ aīa. Tertio φ sit sensibilis pz. q2 sentit multas penas et passiones sic de se notū ē ⁊ ab oīb⁹ cōcedit̄. g̃ ē aīal ⁊ clarū ē φ nō ē aīal irrōnale. g̃ ē aīal rōnale. Et φ sit mortale vr̄ φ pōt vel saltē potuit mori. g̃ natura ista assumpta ē aīal rōnale mortale. et tn̄ nō ē hō sic p̄dictū ē. g̃ nō oē aīal rōnale mortale ē hō.

B Obiectio

Sz ꝯ istā cōclusionē instat̄. Omnis ꝓpō ē falsa i qua diffinitū negat̄ d̄ sua diffinitiōe. s3 h̄ ē hmōi. g̃ ⁊c̄.

Rñsio aliquorū

Rōne isti⁹ argumēti. volūt aliq̄ negare naturā assumptā eē aīal. q2 nō ē sb̄a p se existēs qd̄ reqreret̄ ad hoc φ esset aīal. Et vlteri⁹ dicūt cōcedēdo φ ꝓpe loquēdo aliq̄d ē qd̄ nec ē sb̄a nec accidēs. q2 ista natura assumpta nō ē ꝓpe loquēdo ⁊ stricte accepta sb̄a. q2 nō ē p se existēs suppositalit̄ nec est accidēs. q2 h̄ m̄l⁹ ponit q̄uis habeat aliqualē similitudinē cū accidente. q2 sustentat̄ ab alio sicut accidēs sustentat̄ a subiecto suo nō tn̄ ꝓpt̄ hoc sequit̄ φ sit accidēs. q2 pōt naturaliter adesse sine tali sustentatiōe. ⁊ silr̄ forma sb̄alis sustentat̄ a materia ⁊ ē in materia subiectiue ⁊ h3 magnā similitudinē cū accidēte. ⁊ tn̄ nō ē accidēs. Sz ex istis seqt̄ ita mirabilis ꝓpō sicut p̄cedēs. sc3 φ aliqd̄ ens ē p se vnū qd̄ nec ē sb̄a nec accidēs. Et iō vr̄ in ista materia ꝓbabilior eē cōclusio supradicta. s. φ nō oē aīal rōale mortale ē hō. Et si dicat̄ φ q̄uis ista natura assumpta sit aīal rōale no tn̄ est mortale q2 ē corpus glorificatū. ⁊ p ꝯñs induit immortalitatē ꝓpt̄ qd̄ dixit apl̄us. xp̄us resurgēs ex mortuis iā3 nō morit̄ mors illi vltra nō dn̄abit̄. Sz nō vr̄ illud argumētū q̄si cauillatorie dictū ē. q2 an̄ mortē xp̄i clarū est φ ista natura fuit mortalis et tūc saltē fuit cōclusio vera. Itē ex h̄ sequeret̄ φ null⁹ hō post diē iudicij eēt aīal rōnale mortale. q2 q̄lib3 hō saltē saluat⁹ erit glorificat⁹. ⁊ iō vr̄ ꝓbabili⁹ dici φ illud sit mortale. q2 ex p̄ncipijs suis naturalibus naturalit̄ pōt mori vel aliqñ potuit mori q̄uis p aliqd̄ extrinsecum ab ista mortalitate perpetuo p̄seruet̄.

C Rñsio auctoris

Alit̄ g̃ respondet̄ ad argumētū φ theologice loquēdo h̄ oīo aīal rōale mortale nō ē diffinitio cōuertibilis cū hōie. s3 op3 addi istā dr̄iam supponibile vel p se exñs. ⁊ ista diffinitio rōne dr̄e vltime nō vr̄ dici de natura assumpta. ⁊ p h̄ pz respōsio a argumēti.

A Decimasexta cōclusio

Decimasexta cōclusio ē ista ⁊ sequit̄ q̄si immediate ex iā dictis. sc3 φ aliq̄d p se vnū nō ē suppositū alicui⁹ spēi spālissime. Ista cōclusio declarat̄ sic natura assumpta ē aīal sicut iā dictū ē ⁊ ē p se vnū sicut de se notū ē. q2 ē cōposita ex materio ⁊ forma q̄ faciūt eēntialit̄ vnū ⁊ tn̄ ista natura assumpta nō ē spēi spālissime seu hūane nec alicui⁹ alteri⁹ sicut ꝓbari pōt inductiue. Itē aggregatū ex naturo assumpta ⁊ natura diuina ē aliq̄d p se vnū. ⁊ tn̄ nō ē suppositū alicui⁹ spēi hūane nec alicui⁹ alteri⁹ sicut pz iductiue. Et φ nō sit suppositū hūane spēi declarat̄. q2 si eēt suppositū hūane spēi esset homo qd̄ falsum ē. ffolsitas ꝯñtis pz. q2 nō ē hō xp̄s. Nā q̄cq̄d ē homo xp̄s fuit ab etno. s3 aggregatū ex natura hūana ⁊ natura diuina nō fuit ab eterno g̃ hoc aggregatū nō ē homo xp̄s nec aliq̄s ali⁹ hō. q2 sic eēnt ibi duo hōies qd̄ oēs theologi negāt. ⁊ pari rōne nō vr̄ magis icōueniēs ponere aliqd̄ aīal p se vnū qd̄ nō sit suppositū alicuius speciei specialissime. g̃ ⁊c̄.

A Decimaseptima cōclusio

Decimaseptima ꝯclusio ē ista. φ aliquod ens p se vnū nō ē suppositū alicui⁹ spēi spālis

sime Et pz conclusio ex natura hūana assū-
pra sicut iam supra dictū est et ex aggregato.
Et q̄ istud aggregatum ex natura humana ꝛ
natura diuina non sit suppositū alicuius spēi
spēalissime. pz in declaratiōe p̄cedētis cōclu
sionis. Et q̄ sit p se vnū declarat̄ sic. q̄cūq; in-
tēsius vniūtur q̄ materia et forma: illa faciūt
p se vnū ēentialr̄. s natura diuina ꝛ natura hu
mana assumpta in vnitate suppositi diuini in
tēsius vniūtur q̄ materia ꝛ forma. ḡ faciūt es-
sentialit̄ vnū p se. maior huiꝰ rōnis vr̄ euidēs.
q: ex quo materia ꝛ forma rōe earū intēse vni-
onis cōstituūt ēentialr̄ p se vnū: a multo forti
ori illa q̄ itēsius vniunt̄ q̄ materia ꝛ forma de
bēt vnū cōstituere p se. Et minor etiā declara
tur. q: vniforme cū materia licet sit magne in
tensionis nō ē tn̄ tāte q̄ sit cā faciēdi cōicatio
nē ydiomatū vt de se pz. q: hoc nō possumus
vere dicere q̄ materia sit forma vel q̄ informa
tū sit forma vel subiectū materiale sit forma
vel aggregotū. nec cōsilia vocabula ipsiꝰ mo
terie verificāt̄ de vocabulis spēalibꝰ ipsiꝰ for-
me. s vnio nature hūane ad naturā humanā ē
tāte intēsionis q̄ ipa ē sufficiēs cā cōicatiōis
ydiomatū int̄ naturā diuinā ꝛ humanā sic pz
ex p̄dictis. ḡ vr̄ plane q̄ ista vnio sit intensior
valde q̄ vnio materie ꝛ forme.

B Obiectio

Sz ꝯ istā cō
clusionē instat̄. q: si sic sequeret̄ q̄ ps alicuiꝰ
totiꝰ eēt equalis vel saltē nō minor suo toto:
qđ vr̄ ꝯ p̄mū p̄ncipiū. scz om̄e totū ē maiꝰ sua
pte. ꝯña pz q: natura diuina ē īfinite virtut̄ i
tensiue. ḡ nō minor q̄ totū aggregatū ex na-
tura diuina ꝛ hūana.

C Rn̄sio

Ad istud dico q̄ nul-
lū ē incōueniēs ptē ēē equalē suo toti vl̄ nō ēē
minorē. q: hoc iuenit̄: nō tm̄ velut extensiue s
etiā intēsiue sic pz i ꝓposito vbicūq; altera
ps ē īfinite virtutis intēsiue. vnde aggregatū
ex deo ꝛ natura hūana nō ē maioris ꝟtutis q̄
deꝰ solus: cū ipe sit absolute infinite virtutis
itēsiue. Extēsiue vero pz q̄ aliqua ps sit equal̄
suo toti sicut materia ignis ē eq̄ lōga eq̄ lata
ꝛ eq̄ ꝓfunda sicut totꝰ ignis cuiꝰ ē materia ꝛ
ꝯsimilit̄ sua forma. Hoc etiā idē iuenit̄ i quāti
tate discreta vel saltē i aliqua multitudine in
cuiꝰ aliqua pte nō sunt pauciores vnitates q̄
in tota multitudine q: i toto vniuerso nō sunt
plūes ptes q̄ i vna faba et q̄ i faba sūt īfinite p
tes. s illud p̄ncipiū. Om̄e totū ē maiꝰ sua pte
d; sic itelligi q̄ om̄e totū extēsiuū cōpositū ex
ptibꝰ finitis itegrātibꝰ ē maiꝰ aliqua sua pte i
tegrali. ꝛ etiā q̄ om̄e totū virtutis cōpositū ex
aliq̄bꝰ virtutibꝰ finitis ē maiꝰ virtualit̄ sua p-
te ptiali finita. Et p istō pz respōsio ad q̄stio-

D Questio

nē istā laycoꝝ. q̄s portauit meliꝰ bonū qđ vn-

Rn̄sio

q̄ portabat̄. qđ si respondeat̄ q̄ beata virgo
portauit melius bonū et p̄ciosius q̄n portauit
xp̄z.

Obiectio laycoꝝ

Obijciūt ꝯ hoc aliq̄ q̄ asinus portauit
tā xp̄m q̄ matrē ꝛ iō portauit melius bonū q̄
mater q̄ portauit xp̄m tm̄.

Solutio

Sz hoc nō valet
q: clarū ē q̄ xp̄s et mat̄ nō sunt aliq̄d meliꝰ q̄
xp̄s solus. q: xp̄s ē īfinitū bonū ꝛ nullū īfinitū
ꝓp̄e loquēdo respectu cuiuscūq; opatiōis pt
extēdi aliquo mō vl̄ itēdi. ꝛ sic pz solutio rōis.

A Decimaoctaua conclusio

Decimaoctaua cōclusio ē ista. q̄ aliquod
aīal rōnale p se vnū ꝛ p se existēs nō est suppo
sitū alicuiꝰ spēi humane. Ista cōclusio stat im
declarat̄. q: aggregatū ex vtraq; natura diui-
na ꝛ humana ē aīal rōnale rōne alteriꝰ sue ps
tis q: natura hūana assumpta ē aīal ꝛ nō irrō
nale. ḡ aggregatū ex vtraq; natura ē aīal rōna-
le alteriꝰ ptis. Et q̄ sit p se vnū pz p ꝓximā cō
clusionē p̄cedentē ꝛ q̄ sit p se existēs pz. q: nō
ē accidēs nec ē materia nec forma nec ps ali-
cuiꝰ substātie nec est assumptū in vnitate ali-
cuiꝰ suppositi. ḡ ē p se existēs. ꝛ q̄ nō sit suppo
sitū alicuiꝰ speciei spālissime pz inductiue. ḡ
pz cōclusio

B Obiectio

Sz ꝯ cōclusionē istā instat̄. q̄c
q̄d est xp̄s est homo s aggregatū ex naturo di
uina ꝛ humana ē xp̄s. ḡ aggregatū ex natura
diuina ꝛ hūana ē hō. Ans est articulꝰ fidei. et
minor pz p illud qđ dr̄ in symbolo fidei. Naz
sicut aīa rōnalis ꝛ caro vnꝰ ē hō. ita deꝰ et hō
vnus ē xp̄s. Ex qua auctoritate vr̄ plane q̄ sit
cōpositū ex hōie ꝛ deo siue ex natura diuina ꝛ
natura hūana ipe xp̄s.

C Rn̄sio

Ad illud breuiter dr̄
ꝯcedēdo auctoritatē ad intellectū ecclie. q: p
ipsaz nō vult itelligere nisi q̄ sicut ad h̄ q̄ ali-
q̄d sit homo requirit̄ cōpositio aīe ꝛ corporis:
ita ad hoc q̄ aliq̄d sit xp̄s requirit̄ vnio natu-
re diuine ꝛ nature hūane. s ex hac vlterius nō
seq̄tur q̄ sicut ex vna pte cōpositū ē homo: ita
ex alia parte cōpositū siue aggregatū ē xp̄s q:
in hoc nō attēdit̄ similitudo. s sicut iā dictū ē
ad hoc tm̄ q̄ sicut aīa ꝛ corpus siue vnio ex cor
pore ꝛ aīa requirit̄ ad hoc q̄ aliquid sit hō ita
vnio nature diuine ꝛ nature humane requiri-
tur ad hoc q̄ natura diuina sit xp̄s. q: alr̄ eēnt
ibi tres hōies si auctoritas itelligeret̄ sicut vi
detur sonare. scz illa natura assumpta quā vi-
det̄ auctoritas hominē vocare ꝛ natura diui-
na. q: s̄m fidē est homo ꝛ aggregatū ex vtraq;
quod videt̄ auctoritas vocare xp̄m. Sed cla-
rū ē q̄ nō sunt tres homines. ideo auctoritas
debet exponi s̄m q̄ exposita fuit.

A Decimanona

Decimanona cōclusio ē ista que videt̄ se-
qui ex p̄dictis q̄ ex aggregatione siue ex as-
sumptione hūane nature in vnitatē suppositi
diuini aīalia tria resultant quoꝝ vnū est tm̄
suppositū alicuiꝰ simplicis spēi speciealissime.
Ista cōclusio declarat̄ sic. q: i tali vniōe na-

tura humana assumpta ẽ aĩal sicut in .xv. conclusione dictũ ẽ. ⁊ aggregatũ ex vtraq̧ natura ẽ aĩal sicut pz p decimã cõclusionẽ ⁊ natura diuina ẽ aĩal. q: ẽ hõ ⁊ nullũ istoꝝ aĩaliũ est aliud sicut pz de se ⁊ tñ illud aĩal de numero istoꝝ triũ aĩaliũ qđ ẽ natura diuina ẽ homo sicut iã declaratũ ẽ in cõclusione ꝑrima. ğ conclusio iã dicta ẽ vera.

B Contra / Respondetur.

Et si q̃rat quare ẽ icõueniẽti⁹ ponere tres hõies q̃̃ tria aĩalia. Ad istud breuit dĩ ꝙ ꝑfecti⁹ ẽ ẽẽ hõiem q̃̃ esse aĩal iõ q̃uis cõcederet aliqđ ẽẽ aĩal nõ supponibile nõ tñ cõcedit ꝑpt hoc aliq̃d esse hoiem nõ supponibilez. q: repugnat ꝑfectioni hõis ꝑm ymaginẽ ipz ꝑfectissimũ nõ ẽẽ. Verũtñ nõ reputo tãtã ẽẽ necessitatẽ i iã dictis cõclusionibus de ista materia q̃uis sint ꝓbabiles q̃n si alicui placeret posset negare ibi esse tria aĩalia sicut negaret tres ẽẽ hõies. Sz cõsequẽter bederet dici ꝙ nõ oĩa ꝟba aĩata sensibilis essz aĩal ꝟ oĩs ꝟba aĩata sensibilis supponibil' sicut superi⁹ dictũ ẽ: ꝙ nõ oĩe aĩal rõnale mortale ẽ hõ: ꝟ oẽ aĩal rõale mortale supponibile ẽ hõ.

A Vigesima cõclusio

Vigesima cõclusio ẽ ista. ꝙ vnũ ⁊ idẽ corpus nũero ẽ i vno loco extẽsiue ⁊ i alio loco nõ extẽsiue ꝯsili extẽsione. Ista cõclusio declaratur sic. q̃̃ corpe xpi qđ i celo ẽ extẽsiue ⁊ i sacramẽto altaris idẽ corp⁹ nũero ẽ nõ extẽsiue. pz q: totũ corp⁹ xpi ẽ sub hostie q̃libet pte sicut plane ptz p determinatiões catholicas ⁊ p ecclesiã. q: frangẽdo hostiã cõsecratã põt totũ corpus xpi esse sub qualibet pte. ğ sub tali hostia vbicũq̧ erit caput ibi erit pes xpi. et vbicũq̧ erit ps capitis ibi ẽ totũ caput ⁊ vbicũq̧ ẽ aliqua ps corporis xpi sub hostia vel accidẽtib⁹ ibi ẽ totũ corp⁹ xpi ⁊ totalr. ğ corp⁹ xpi est vbi nõ ẽ extẽsiue. q: oẽs sue ptes sibi mutuo coexistũt ⁊ nõ habẽt ibi ptẽ aliquã extra aliã partẽ Et iõ ẽ ibi sacramẽtalr solũmõ. et hoc idẽ accidit corpori xpi q̃n corp⁹ xpi sedebat in cena extẽsiue ⁊ illud idẽ corpus nuero nõ extẽsiue existebat ꝟ sacramẽtalr vt dictũ ẽ sub specie panis quẽ ꝯsecrabat et discipulis exhibebat. ⁊ totũ illud ptz p fidẽ catholicã.

A Vigesimaprima cõclusio

Vigesimaprima cõclusio est ista. ꝙ aliqđ corp⁹ replet aliquẽ locũ extẽsiue qđ tñ nõ ẽ in loco extẽsiue. ꝟ talr põt ꝑsuaderi: oĩe corp⁹ replet suũ locũ corp⁹ xpi ẽ corp⁹. ğ ⁊c.

A Vigesimasecũda conclusio

Vigesimasecũda cõclusio ẽ ista. ꝙ nõ ẽ dare maximũ locũ quẽ corp⁹ xpi nõ posset implere Et ista cõclusio declarat. q: pari rõne qua totũ corp⁹ xpi coexistit cuilibet pti hostie parue consecrate ita põt cuilibet magne ⁊ maxime. ista ꝯña nũc cuilibet clara ẽ. Et si dicat ꝙ ista adimpletio seu repletio localis fit p accidentia q̃ sũt ibi sine subiecto Cõtra. ponat ꝙ de⁹ illa accidentia anihilet ipo corpore existente ⁊ remanẽte in eodẽ loco sacramẽtalr sicut ẽ ꝑus erat talis locus est replet⁹. q̃a nulla pars loci est sine corpore. ğ talis loc⁹ ẽ plen⁹ ⁊ nõ p illa accidẽtia sicut ptz per casum.

A Vigesimatertia conclusio

Vigesimatertia ꝯclusio ẽ ista. ꝙ aliquod corp⁹ extensum põt moueri in aliquo loco pleno aliquo corpe sine aliqua resistẽtia illi⁹ corporis. Ista declarat sic. posito ꝙ totus locus aeris repleat p corp⁹ xpi sacramẽtalit ⁊ ꝙ aer anihilet ⁊ ꝙ lapis incipiat descendere a sphera ignis ad spherã aq̃ tũc clarũ ẽ ꝙ iste lapis mouet in isto loco repleto corpore xpi sine aliqua resistẽtia corpis xpi. ⁊ ꝙ iste casus sit possibilis ptz p vigesimã secũdã conclusionẽ ⁊ ꝙ corp⁹ xpi nõ resistit motui lapidis vz q: p talẽ motuz lapidis corp⁹ xpi nõ diuidit nec patit ab aliquo sicut i fractiõe hostie corp⁹ xpi nõ frãgit. ğ corp⁹ xpi tali motui lapidis non resistit. Ista ꝯclusio ponit q: si aer nõ diuideret nec i aliquo pateret ab aliquo qđ moueret i aere: aer nõ resisteret tali motui et pari rõe corpus xpi replẽs locũ aeris ex quo nõ diuidit nec pacitur a lapide nõ resistit motui lapidis. Et q̃ lapis descẽderet p locũ repletũ corpe xpi ptz. q: q̃uis lapis nullã resistẽtiã habeat extrinsecã sicut iã declaratũ ẽ tñ hz resistentiã intrinsecã successioni mot⁹ suffi ciẽtem.

A Vigesimaquarta conclusio

Vigesimaquarta cõclusio ẽ ista. ꝙ idẽ corpus nũero cũ eadẽ resistentia intrinseca eq̃ velocit moueri põt in loco pleno sicut põt moueri in loco vacuo. Et pz ista cõclusio ex imediate ꝑcedẽti. q: lapis nõ velocius descẽderet i loco vacuo q̃̃ in loco repleto aliquo corpore sacramẽtaliter ex quo tale corp⁹ p nihil penit⁹ resistit.

B Obiectio

Sz ꝯ istã cõclusionẽ vĩ ꝙ sit aristoteles. iiij. phi. c. de vacuo vbi deducit ad istã cõclusionẽ tãq̃̃ ad ipossibile volens p hoc ꝓbare non posse vacuũ esse.

Responsio

Ad istud dĩ ꝙ aris. nõ ponit repletionẽ loci sacramẽtalr ⁊ iõ itelligit ibi de medio replẽte locũ resistẽti quod mediũ p talẽ motũ diuidit ⁊ patit qđ nõ ẽ ad propositum

A Vigesimaquĩta conclusio

Vigesimaquinta cõclusio ẽ ista. ꝙ corpus xpi põt ẽẽ vbiq̧ sicut deus est vbiq̧. Ista conclusio pz p .xxij. cõclusionẽ. q̃a nõ ẽ maior rõ ꝙ corp⁹ xpi totũ põt ẽẽ in qualibet pte vni⁹ parui loci q̃̃ in qualibet pte vni⁹ magni loci. Vñ si ẽẽt aliqua magna hostia replens totũ mũdũz eque faciliter posset totũ corpus xpi coexistere cuilibet parti hostie cõsecrate.

A Vigesimasexta conclusio

Vigesimasexta cõclusio ẽ ista. ꝙ corpus xpi ẽ i plurib⁹ locis discõtinuis. Ista cõclusio statim pz. q: est in pluribus ecclesijs.

A Vigesimaseptĩa cõclusio

Vigesimaseptima cõclusio est ista. ꝙ corp⁹

xpi pōt moueri motib⁹ cōtrarijs ⁊ de facto fre quēter mouet motib⁹ cōtrarijs sicut pȝ qñ ab vno sacerdote eleuat ⁊ ab alio deprimit. Sȝ ꝯ istā cōclusionē instat tā auctoritate ꝙ rōne auctoritate sic. qꝛ vr̄ expresse ꝯ aris. iij. phi. vbi vult ꝙ nihil idē ꝑm idē pōt dealbari simul et denigrari, augeri ⁊ diminui ⁊ sic ꝺ alijs speciebus mot⁹. Rōne sic. qꝛ si aliqꝺ corpus posset moueri motib⁹ contrarijs ꝑm idē ꝑcise localit ponat in ee. scȝ ꝙ aliqꝺ corp⁹ moueat ab a termino a quo. ad. b terminū ad quē. Tūc sic. ꝙ̄tā pl⁹ corp⁹ appropinquat ad terminū ad quē tāto pl⁹ distat a termino a quo. ꝗ si hoc corp⁹ cōtinue moueat versus b cōtinue pl⁹ appropinquat ipi. b. ⁊ p ꝯñs pl⁹ cōtinue distat a b a. ꝗ nō mouet versus a cōtinue et plus ⁊ pl⁹ appropinquat ipi a. Ex quo seqt ꝙ idē corpus nūero ꝑm idē cōtinue ab illo pl⁹ distat cui cōtinue pl⁹ appropinquat qꝺ vr̄ includere ꝯdictionē. Ad pmū istoꝝ dr̄ ꝙ aris. tāq̄ artifex naturalis loquebat de motib⁹ cāꝝ ꝑm cōem influentiā naturalē ⁊ ꝑm veritatē illarū cāꝝ sensu apparentiū vel ex sensib⁹ cōtēplatarū. Verūtñ in istis iferiorib⁹ nō vr̄ posse dari maximū effectū siue difficiliorē effectū nō icludentē ꝯdictionē ꝗ nō posset ab aliqua potētia finita cōpleri. Sȝ de isto alibi videbit. ꝗ ꝙ̄tum est ad pñs p auctoritate aris. dr̄ ꝙ i dictis suis nō intendebat nisi pure naturalr loq ꝑm quē modū ꝯclusio ꝑdicta nō ponebat. Ad aliꝺ dr̄ negādo istā. ꝙ̄to magis hoc corp⁹ appropinquat ipi. b. tāto magis distat a b a. qꝛ ꝑm istū modū loquēdi possibile ē aliqꝺ corp⁹ moueri versus. b. ⁊ nō relinquere ipm a. imo q̄escere i ipo sicut iferi⁹ pl⁹ patebit. Vigesimaoctaua cōclusio ē ista. ꝙ idē corpus nūero extēsum pōt extensiue eē i plurib⁹ locis sil. Ista cōclusio declarat sic. nō manifestius includit ꝯdictionē ꝙ idē corp⁹ extēsum sit in plurib⁹ locis sil extēsiue ꝙ̄ ꝙ idē corp⁹ nūero extēsū sit i plurib⁹ sil nō extēsiue. ꝗ pari rōe qua idē corp⁹ nūero extēsum pōt eē i plurib⁹ locis sil nō extēsiue. idē corp⁹ nūero pōt eē in plurib⁹ locis sil extēsiue. Primū assumptū videt eudēs satis qꝛ clarū ē ꝙ he⁹ posset illud corp⁹ qꝺ ē sub vna hostia ī extēsiue: sine hoc ꝙ idē corp⁹ sub alia hostia siue ab alijs accidētib⁹ hostie in aliquo mutaret. et pari rōe posset extēdere idē corp⁹ sub duab⁹ hostijs sine hoc ꝙ idē corp⁹ mutaretur i loco tertie hostie siue sub accidētib⁹ tertie hostie. sicut ipe pt facere ꝙ corp⁹ suū i celo mutaret localiter ꝙuis nullo mō mutaret sub hostia in altari. Et ꝙ nō icludat ꝯdictionē idēȝ corp⁹ nūero extēsuȝ eē i plurib⁹ locis sil nō extēsiue pȝ p cōclusionē. xx. ⁊ vigesimaq̄ntā.

B
Obiectio per auctoritatē

Per rōnē

C
Rñsio ad auctoritatē

D
Ad rōnē

A
Vigesimaoctaua cōclusio

Vigesimanona ꝯclusio ē ista. ꝙ idē corp⁹ nūero extēsū pt eē vbiq; extēsiue. qꝛ pari rōe q pōt eē sil i duob⁹ locis extēsiue ⁊ i quatuor. ⁊ sic in infinitū. ⁊ sic pōt eē vbiq; extēsiue. Vñ ꝙuis forte ista iductio ex pte ꝑdicati nō sit formal i ꝑposito. tñ necessaria vr̄ qꝛ oēs singulares sūt possibiles ⁊ cōpossibiles. Trigesima ꝯclusio ē ista. ꝙ vnū ⁊ idē corp⁹ nūero pōt eē i vno loco algidū vel calidū dulce vel amarū humidū vel siccū. ⁊ sic de alijs qualitatib⁹. et i alio loco i quo idē corp⁹ existit nō. Ista cōclusio declarat sic. idē corp⁹ nūero pōt eē i vno loco extēsuȝ ⁊ nō eē extēsū i alio loco i quo tñ loco existit. ꝗ pari rōe idē corp⁹ nūero pōt eē i vno loco albū ⁊ nō eē albū i alio loco i quo tñ existit. Añs pȝ p. xx. cōclusionē. ⁊ ꝯña tenet.

Trigesimaprima cōclusio ē ista. ꝙ idē corp⁹ nūero exñs extēsiue i plurib⁹ locis sil pt eē albū in vno illoꝝ locoꝝ ⁊ nigrū in alio illoꝝ locoꝝ. Ista ꝯclusio declarat sic. idē corp⁹ nūero pōt eē extēsiue i plurib⁹ locis sil discōtinuātib⁹ ꝙuis nullū aliud corp⁹ vel nullū aliud extēsum qꝺ nō sit ipm vel sua ps. ⁊ sic i plurib⁹ locis sil pōt eē albū i vno scȝ illoꝝ locoꝝ ⁊ in alio illarū locoꝝ nigrū. ꝗ idē corp⁹ existēs i plurib⁹ locis extēsiue sil pōt eē albū i vno illoꝝ locoꝝ ⁊ nō albū in alio illoꝝ locoꝝ. añs istius ꝯñe vr̄ satis euidēs. qꝛ nō opȝ ꝙ si pmū faciat vnū corpus siue vnū extēsum eē i plurib⁹ locis sil ꝙ ꝑpter hoc faciat aliud extēsuȝ a b alio totalr distinctū eē in plurib⁹ locis simul. Et ꝯña declarat. posito ꝙ a corp⁹ sit i b loco albū. ⁊ idē corpus sit in c loco: tūc clarū ē ꝙ a posset eē i c loco sine hoc ꝙ sua albedo sic extēsa sit in c loco quo posito a corpus nō erit albuȝ. i. nō erit albuȝ in c loco. ⁊ per ꝯñs pōt esse nigrū in c loco.

Trigesimasecūda cōclusio est ista. ꝙ aliqꝺ corp⁹ p finitā albedinē intēsiue pōt esse albuȝ in infinitū. Ista cōclusio declarat oēs partes alicui⁹ corporis vniformiter albi p totū pñt sibi inuicē inexistere ita ꝙ q̄libȝ pars illius corporis inexistat cuilibet pti eiusdē. ꝗ aliqꝺ corpus p finitā albedinē intensiue pōt eē albū i infinitū extensiue. Añs istius ꝯñe clicit ex. xx. cōclusione. qꝛ pari rōne qua prima causa pōt oēs partes vni⁹ corporis facere sibi mutuo inexistere. ⁊ p ꝯñs pōt facere oēs ptes corporis vniformit albi iexistere sibi inuicē. Et ꝯña declarat. qꝛ posito ꝙ cā pma hoc faciat tūc infinite albedines eq̄ ifinite pñt eē sil. ꝗ albedo resultās eēt ifinita itēsiue. ꝗ faceret vnū subiectū infinitum intensiue.

Trigesimatertia ꝯclusio ē ista. ꝙ idē corp⁹ nūero pt eē i ifinitū albū itēsiue i vno loco ⁊ itēsiue i ifinitū nigrū i alio loco. Ex sequit ista

A
Vigesimanona cōclusio

A
Trigesima cōclusio

A
Trigesimaprima conclusio

A
Trigesimasecunda cōclusio

A
Trigesimatertia conclusio

cōclusio ꝓbata ex duab⁹ p̄cedētib⁹ imediate

A Trigesimaquarta conclusio

Trigesimaquarta cōclusio est ista. ꝙ aliq̄d pōt eē albū qd̄ nō pōt ab aliqua visione finite virtutis videri. Ista cōclusio declarat̄ sic. aliq̄d pōt eē albū ī ifinitū intēsiue. ḡ pōt esse aliqd̄ albū qd̄ nō pōt ab aliqua visiōe finite virtutis videri. Añs isti⁹ ꝯñe ptʒ ꝑ cōclusionē p̄cedētē. Et ꝯña declarat̄. Primo q: tale albū pōt eē nō extensum. et ꝑ ꝯñs per carētiā ptiū extensarū indiuisibile q̄ntis nō simplr̄ ꝑ carētiā ptiū aliquarū ⁊ oīe tale ſm arist. in de sensu ⁊ sensato ē insensibile. Itē ꝑ experiētiā ptʒ ꝙ nō tm̄ nō extēsuʒ sit insensibile. ſʒ etiā aliqd̄ extēsum pōt eē ita paruū ꝙ nō pōt videri nec etiā tāgi nec ab aliquo humano sensu sentiri. Itē sensibile finitū successiue excedēs sensibile infinituʒ subito corrūpit sensum. ⁊ ꝑ ꝯñs tale nō pōt sensu sentiri. Primū añs pʒ ꝑ ari. in tertio de aīa. ⁊ ꝯña silr̄ ptʒ. q: aliter ceteris parib⁹ in equali tpe ageret vlteri⁹: qd̄ ē ꝯ arist. viij. phi. Ultra ꝙ ſʒ sequat̄ pʒ. q: sensibile tale infinitū nō subito corrūpit sensuʒ ſʒ successiue capiat̄ tūc tēpus successionis et sit grā exēpli vna dies ⁊ capiat̄ aliud sensibile finitū qd̄ tm̄ excedit sensibile finitū qd̄ corrūpit sensum in vna die tūc dies excedit horā ⁊ vocat̄ illd̄ sensibile finitū qd̄ tm̄ aliud excedit a. Tūc sic. a corrūpit sensum in vna hora ⁊ p̄cise i equali tpe sensibile infinitū corrūpit sensum. ḡ inequale tps finitū ⁊ infinitū ſʒ eoꝝ posse vlteri⁹ ageret. Et cōsimiliter pōt ꝓbari ꝙ aliq̄d posset eē calidū qd̄ nō pōt calefacere. q: nō pōt magis calidū calefacere ⁊ multa similia q̄ ex ista cōclusione extrahi pñt. Et istud dr̄ cōditionalit̄ scʒ si aliq̄d tale infinite virtutis posset agere de quo alibi diffuse patebit.

B Obiectio prima.

Sʒ cōtra cōclusionē istā instat̄. q: si tale albū nō poterit videri vel hoc eēt q: nō pōt spēm cāre in organo visus vel q: si ipsū posset causare talē spēm. tū visus nō posset eā recipere. Primū vt vr̄ nō pōt dari q: minor potētia sive albedo vi virtutis pōt suā speciē causare in medio. ḡ a multo fortiori albedo maioris virtutis.

Secunda

Itē i summo est dispositū ad recipiēdū cuiuscūqʒ coloris spēm. ḡ istius coloris infiniti.

Tertia

Itē hodie cadeʒ albedo pōt in alio loco extensi⁹ cāre spēm suā in medio.

Quarta

Itē si sic scʒ ꝙ talis albedo taliter infinita nō pōt cāre suā spēm i medio pari rōne aliqd̄ lumē talit̄ infinitū scʒ ꝑ extensionē oīm partiū nō posset causare aliqd̄ lumē in medio. Ex quo sequit̄ ꝙ aliqd̄ lumē intensiue infinitū posset eē in aliquo medio sine ꝙ illo q̄ tale mediū illuminaret qd̄ verisimile nō vr̄.

Quinta

Itē sequeret̄ ꝙ agēs sufficiens ad agendū approximaret̄ debito mō passo sine hoc ꝙ i tali passo ageret oīm impedimēto remoto. ꝯñs est falsuʒ. ḡ ⁊c. ffalsitas ꝯñtis elicit̄ ab aristotele p̄mo de generatōe. Et ꝯña pʒ. q: hec albedo ē sufficiēs ad agendū ⁊ sufficient̄ approximat̄ passo scʒ medio siue organo vt suppono ⁊ nullū est impedimētū. Et si dicat̄ ꝙ impedimētū ē. q: obiectū nō ē extensum in illo loco. ⁊ iō nō pōt agere in extēsum rōne talis modi diuersitatis. Cōtra. aīa itellectiua ē indimēsionalis. ⁊ tñ agit in corp⁹ ipm mouēdo: calorē suū cōseruādo ⁊ opationes alias naturales ꝑfecti⁹ extēdēdo. ḡ idimēsitas nō ipedit actionē corporalē Nec scōm pōt dari scʒ ꝙ organū nō sit susceptibile talis spēi. q: superi⁹ dictuʒ ē ꝙ tale excellēs sensibile et infinitū corrūpit sensū. ⁊ nō nisi causando spēʒ in organo talis sensus. ḡ organū est susceptibile talis speciei.

Sexta

Itē tal' albedo nō eē taliter infinita. ḡ conclusio falsa ē. Añs declarat̄ q: pari rōne q̄ de⁹ possʒ facere oēs ptes talis albedis sil' iexistere posset cōdēsare aliqd̄ q̄ntū siue extēsū ad nō extēsionē siue ad nō extēsum ⁊ condensare aliqd̄ in ifinitū ⁊ cōsimili rōne aliqd̄ rarefacere in ifinitū: motū velocitare in ifinitū ⁊ tarditatē augere in ifinitū. ⁊ sic de cōsimilib⁹ alijs infinitis.

C Rñsio ad p̄mū

Ad p̄mū istoꝝ dr̄ ꝙ tal' albedo q̄ hʒ oēs suas ptes sibiīuicē iexistētes nō pōt suaʒ spēm cāre in medio nec in organo. q: sequeretur ꝙ existeret sine subiecto. q: ꝑ viā nature seciūdū nō pōt fieri. ⁊ ꝓpt̄ eādē rōnē organū nō pōt talē spēm recipere. Sʒ si ponat̄ ꝙ tal' albedo cū hoc ꝙ hʒ oīs suas ptes etiā sibiīuicē iexistētes repleat locū sic videlʒ ꝙ ipa tota et quelibet sua ps sit in qualibet parte talis loci sicut nūc de facto corp⁹ xp̄i totū ē sub qualibet pte talis. loci q: sit h qualibet pte hostie. Tūc querit̄ vtrū talis albedo posset suā speciē cāre aut nō. Ad qd̄ respōdet̄ duplr̄. Primo tenēdo ꝙ nō: ꝓpt̄ dispositionē talis albedinis medij ⁊ organi. q: albedo ē infinite ꝟtutis intēsiue ⁊ mediū ⁊ organū finite virtutis. ⁊ ideo improportionabilit̄ sūt ibi opatio siue actio talis albedinis infinite. Et radix illi⁹ elicitur ab arist. viij. phi. vbi vult: ꝙ potētia ifinita nō libera siue rōnalis nō pōt eē i magnitudine s. n ta effectiue agēdo ⁊ mouēdo talē magnitudinē. q: ex quo talis potētia ē nō libera nō moderat̄ suā operationē ſʒ ageret ⁊ moueret q̄ntūcūqʒ possʒ agere ⁊ mouere ⁊ ꝑ ꝯñs moueret in non tpe cū sit infinite virtutis: qd̄ ſʒ aristotelē in. viij. phi. includit ꝯdictionē. Secūdo dr̄ ꝙ albedinē talē nō cāre spēm erit. q̄ nō corrñdet organū obiecto. q: eēt i ifinitū extēsū. Prīa rñsio ē melior. q: si fieret argumētū de tali colore q̄ talit̄ hʒ suas ptes sibiīuicē

inexistētes cū hoc ꝙ repleret locuȝ. videt̄ plane ꝙ calefaceret: q2 sustētaret calorē infinituȝ.

Ad secundā

Ad scd̄m p3 p2 dicta. q2 negat̄ ꝙ mediū sit dispositū ad recipiendū coloris specieȝ posito isto casu.

Ad tertiam

Ad tertiū dicit̄ negādo ꝯn̄aȝ ꝙ ista eadē albedo q̄ est infinita i alio loco est infinita in isto loco. ꝛ nō ꝙuis sit determiata ꝓportio int̄ ipam in alio loco ꝛ mediū req̄situ int̄ agēs ꝛ patiēs: i isto tn̄ loco tal' ꝓportio deficit.

Ad quartā.

Ad quartū dicit̄ totalit̄ cōcedēdo cōclusionē tāꝙ possibilē ꝛ ꝓpt̄ dispositoēȝ talis luminis me dij ꝓpt̄ qd̄ se deberet multiplicare.

Ad quintā

Ad quintū dicit̄ negādo ꝯn̄am. q2 ipedimētū sufficiēs est q2 patiēs nō est aptū natū agētis recipere actionē. ꝛ hoc nō tm̄ ꝓpter indiuersitatē ꝛ carentiā ptiū extēsarū: s3 ꝓpt̄ infinitatē. q2 agēs infinitū nō potēs se moderare sine moderatione p liberū arbitriuȝ disproportionat̄ passo finito: qd̄ nō est verū de aīa itellectiua. q2 ꝙuis sit indiuisibilis: est tn̄ forma corporis ꝛ sibi intē finita bene ꝓportionata.

D Ad vltimū

Ad vltimū dicitur negādo ꝯn̄am. cōsequēs eīm includit cōtradictionē ꝙ aliqd̄ esset densum infinitū ꝛ ꝙ nō haberet extēsionē ptiū. q2 ad densitatē reqrit̄ ꝙ ptes sibi iuicē iaceāt ꝓpinque: qd̄ nō p̄t fieri sine aliquali distātia. ꝛ p ꝯn̄s nō sine extēsione similit̄ ꝙ aliqd̄ sic sit rarū infinitū. Nā includit cōtradictionē. q2 ex hoc sequeret̄ ꝙ due ptes talis rari plus distarēt a se iuicē ꝙ̄ ꝓuo qn̄ tale rarū nō fuit rarū in infinitū. ꝛ p ꝯn̄s seqt̄ ꝙ quelibȝ ps talis rari in infinitū ab alia pte eiusdē rari ab ipa distātia distaret in infinitū. g̃ nulla esset ibi cōtinuitas. g̃ nō esset rarū: sed ista sunt cōtradictoria. s. ꝙ aliqd̄ sit rarū in infinitū ꝛ ꝙ illud rarū nō sit. Siīr includit ꝯtradictionē infinitā velocitatē esse. q2 ex hoc seqt̄ur ꝙ successio eēt in nō tpe. g̃ subito. g̃ nō esset successio. g̃ aliq̄s mot⁹ esset successiu⁹: ꝛ ille idē nō eēt successiu⁹: ꝛ q2 ista manifeste includūt cōtradictionē. iō ista de⁹ nō pōt facere.

E

Et si dicat̄ ꝙ de⁹ pōt i pma pte ꝓportionabili vni⁹ hore aliqd̄ cōdensare ad subduplū. ꝛ sic in infinitū. ꝛ simili rarefacere ꝛ motū velocitare et retardare. Ad istud dicit̄ ꝙ in infinitū de⁹ h̄ pōt. q2 nō est dāda po ꝓportionobilis i q̄ de⁹ hoc nō pōt: s3 de⁹ nō pōt hoc in infinitū. ꝛ h̄ ꝓpter ꝯtradictionē manifeste inclusaȝ: sicut supeni⁹ respōsuȝ est.

F

Et si dicat̄ ꝙ nō pōt eē motus velocior ꝙ̄ motus pmi mobilis. dicit̄ ad h̄ negādo. q2 motor pmi mobilis in infinitū velocius posset ipm mouere. nec est hoc ꝯtra aristotelē qui dicit scd̄o celi. ꝙ mot⁹ pmi mobilis est velocissimus. q2 intelligit de facto ꝛ nō de posse. vel si intelligat de posse intelligit̄ scd̄m cōem influentiā pmi motoris vt iste sit sensus motus pmi mobilis nō pōt esse velocior p illā influentiā pcise: s3 si d3 eē velocior op3 ꝙ influētia sit spēalior ꝛ maior.

F

Et si dicat̄ ꝙ i ppetuis nō dift eē ꝛ posse. Ad h̄ di ꝙ ista ꝓpō intelligit̄ ꝙtū ad existētiā. q2 ai ppetuis posse eē nō precedit esse.

A Trigesimaquinta conclusio

Trigesimaquita ꝯclusio ē ista. ꝙ aliq̄s hō fuit ab eťno cui⁹ hūanitas incepit eē. Ista cōclusio ꝓbat̄ sic. iste filius dei fuit ab eťno cui⁹ humanitas incepit eē: iste fili⁹ dei ē aliq̄s hō. g̃ aliq̄s hō fuit ab eťno cui⁹ humanitas icepit eē.

B Obiectio

S3 ꝯ istā cōclusionē istat̄. q2 si humanitas hōis q̄ ē fili⁹ dei icepit eē cū ipa hūanitas sit hō q̄ ē fili⁹ dei. g̃ hō q̄ est fili⁹ dei incepit eē ꝛ vltra. g̃ hō q̄ ē fili⁹ dei nō fuit ab eťno.

C Rñsio

Ad istud nego istā maioreȝ ista hūanitas ē hō q̄ ē fili⁹ dei. q2 sicut p3 p. xiiij. ꝯclusionē humanitas assumpta nō ē hō. s3 fili⁹ dei assumens illā hūanitatē rōne illi⁹ assumptionis ē hō.

A Trigesimasexta conclusio

Trigesimasexta cōclusio ē ista. ꝙ aliqd̄ totū fuit ab eťno cuius quelibet pars incepit eē. Que ꝓbat̄ sic. iste demōstrando filiū dei fuit ab eterno cui⁹ q̄libet ps incepit eē. g̃ aliqd̄ totū fuit ab eťno cui⁹ ꝛc. Maior declarat̄. q2 pma pticula ab oīb⁹ cōcedit̄. s3 ꝙ iste hō demōstrādo filiū dei fuit ab eťno. Et scd̄a pticula s3 ꝙ q̄libet ps isti⁹ hōis incepit eē declaratur. Nā q̄libet ps eētialis isti⁹ hōis icepit eē ꝛ q̄libet ps itegralis isti⁹ hōis icepit eē. g̃ ꝛc. Ista ꝯn̄a ē de se nota. Et pma ps añtis declarat̄ sic. s3 ꝙ q̄libet ps eētialis isti⁹ hōis ꝛc. q2 aīa isti⁹ hōis icepit eē ꝛ corp⁹ ꝛ materia s̄m theologos saltē q̄ ponūt mūdū icepisse ꝛ non h3 plures ptes eētiales. q2 natura diuina s3 deitas nō ē ps eētialis isti⁹: s3 ē iste hō. Et secūda ps añtis declarat̄ s3 ꝙ q̄libet ps itegralis isti⁹ hōis icepit eē. q2 caput isti⁹ hōis icepit eē. ꝛ sic de singulis ptib⁹. p3 q2 añ cōceptionē ipsius i vtero bte v̄ginis nō fuerunt. g̃ aliqd̄ totū fuit ab eťno cui⁹ q̄libet ps icepit eē.

B Obiectio

S3 ꝯ cōclusionē istat̄ sic. ex ista cōclusiōe ꝛ ei⁹ decisione vi seq̄ ꝙ aīa ꝛ corp⁹ sūt ptes filij dei et cū fili⁹ dei sit diuinitas seq̄ret̄ vlteri⁹ ꝙ sūt ptes deitatis. g̃ deitas cōponit̄ ex corpe ꝛ aīa. g̃ deitas nō ē idiuisibil'. s3 ē lōga lata et ꝓfunda sicut cōpositā ex aīa ꝛ corpore.

C Responsio

Ad istud di ꝯcedēdo saltē i aliquo casu vl' sensu ꝙ fili⁹ dei ē cōpositū ex aīa ꝛ corpe. Verūtn̄ aliqd̄ cōponi ex aīa ꝛ corpe pōt itelligi dupl'r. vel s3 se vl' s3 aliqd̄ sibi assumptū i vnitatē suppositi. p se eīm deitas nō ē cōposita ex aīa ꝛ corpe s3 s̄m se intrīsece oī extrīseco remoto. s3 scd̄o mō deitas ē cōposita ex aīa ꝛ corpe. s3 s3 naturā humanā assumptā i vnitatē suppositi sibi assumptā. ꝛ i eodē sensu ꝯcedit̄ ꝙ deitas nō sit idiui

ſibilis ſ; lõga lata ꝛ ꝓfunda ꝛ ꝙ h3 ptes eſſen tiales ꝛ etiã integrales ꝛ nõ ĩ pmo ſenſu h3 ſe oĩ extrinſeco remoto. ſ; hũ ſcðo vt dictũ ẽ ꝑus.

A — Trigeſimaſeptiã concluſio

Trigeſimaſeptima cõcluſio ẽ iſta ꝙ aliqđ totũ i aliquo ĩſtãti fuit: ĩ quo nulla ei⁹ ps fuit ꝗ declarat̃ ſic. ꝛ vocet̃ aliqđ ĩſtãs qđ fuit añꝗ̃ beata virgo fuit a. Tũc ſic. aliqđ totũ fuit ĩ a ĩſtãti. ꝗ ꝛc̃. ꝯña ẽ nota. Et p3. q2 tot⁹ xp̃s fuit in a ĩſtãti. q2 fuit ab etno ꝛ ĩ a iſtãti nulla ps xp̃i fuit. q2 nõ aĩa xp̃i nec corpus xp̃i q2 tũ non fuit nec diu poſtea añꝗ̃ cõcipiat̃ ĩ vtero beate virginis. Et ſi cauillet̃ dicẽdo ꝙ materia xp̃i fuit ab etno vl' ab initio mũdi ab aliquo ĩſtãti tũc ſignet̃ aliqđ ĩſtãs ymaginarie añ ꝑncipiũ mũdi vel aliqđ ĩſtãs añ creationẽ materie ꝑme ꝛ ꝓbet̃ cõcluſio ſic̃ ꝑus.

B — Obiectio.

Cõtra iſtã cõcluſionẽ inſtat̃. q2 ſeq̃ret̃ ꝙ loc⁹ a pte ĩtegrali negatiue arguẽdo nõ valeret. q2 tal' ꝯña ſ̃m iſtã cõcluſionẽ nõ val3 nulla ps domus fuit. ꝗ dom⁹ nõ fuit ſic̃ nõ ſeq̃t̃ nulla ps xp̃i fuit ĩ a iſtãti. ꝗ xp̃s nõ fuit ĩ a iſtãti.

C — Reſponſio

Ad iſtud dr̃ ꝙ nõ o3 locũ a pte ĩtegrali reſpectu cuiuſcũꝗ̃ vbi ſp valere: l3 oporteat reſpectu v̲bi p̃ntia tpis ĩ ꝯña exiſtẽdi ſiue ſubſiſtẽdi ſp valere ſic̃ optime ſeq̃t̃ nulla ps xp̃i ẽ. ꝛ xp̃s ſi cẽt ꝯponeret̃ ex ptib⁹. ꝗ xp̃s nõ ẽ. ſ; ſine tali additiõe i añte ñ o3 ꝯñam valere ſic̃ nõ ſeq̃t̃ nulla ps ſpũſſancti ẽ ꝗ ſpũſſanct⁹ nõ ẽ. q2 añs ẽ verũ eo ꝙ nullas ptes h3. ꝛ ꝯñs ẽ falſum ſic̃ de ſe p3.

A — Trigeſimaoctaua concluſio

Trigeſimaoctaua cõcluſio ẽ iſta. ꝙ hõ xp̃s fuit aliqđ qñ nihil fuit hõ xp̃s Iſta cõcluſio ſtatim p3 ex immediate p̃cedente q2 hõ xp̃s fuit aliqđ ĩ a iſtãti. Nã hõ xp̃s fuit aliqđ ab etno. ꝗ hõ xp̃s fuit ĩ a iſtãti. ꝛ tñ ĩ a iſtãti nõ fuit hõ xp̃s. q2 ĩ a ĩſtãti fili⁹ dei nõ fuit hõ xp̃s. q2 tunc nõ erat cõpoſit⁹ nec aliqđ aliđ a filio dei fuit ĩ a iſtãti hõ xp̃s. ꝗ nihil in a ĩſtãti fuit hõ xp̃us

B — Obiectio

S3 ꝯ. q2 tũc ſeq̃ret̃ ꝙ pticularis affirmatiua ſiue ĩdefinita nõ cõuerteret̃ ſimpl'r. q2 iſta hõ xp̃s ĩ a ĩſtãti fuit aliqđ ſ̃m iſtã cõcluſionẽ non poſſet cõuerti. q2 hec ẽ falſa aliqđ fuit hõ xp̃s ĩ a ĩſtãti.

C — Rñſio

Ad iſtud dr̃ cõcedẽdo ꝙ nõ ſp põt pticularis affirmatiua vl' idefinita affirmatiua cõuerti formal'r ꝛ directe ſ; ſufficit ꝙ aliqñ cõuertat̃ ĩdirecte ſiue cũ circũlocutiõe ꝛ ſic̃ ẽ ĩ ꝓpoſito. Nã iſta ꝓpõ hõ xp̃s fuit aliqđ ĩ a ĩſtãti d3 ſic̃ cõuerti ĩ a ĩſtãti fuit aliqđ demonſtrãdo illđ qđ nunc ẽ hõ xp̃s ſi ẽ poſita caſu ꝙ ſortes ꝗ p. xx. horas fuit hõ nunc ſit alb⁹ ita ꝙ nũꝗ̃ ꝑus fuit alb⁹ tũc h̃ ẽ v̲a. h̃ albũ ꝑus fuit ſortes. Mõ ꝓbat̃ ſic. iſte ſortes ꝑus fuit ſortes iſte ſortes ẽ hoc albũ. ꝗ hoc albũ ꝑus fuit ſortes. ꝛ tñ hec ẽ falſa ſortes fuit ꝑus hoc albũ q2 p caſu3 ſortes nũꝗ̃ ꝑus fuit alb⁹ ꝛ iõ iſta ꝓpõ hoc albũ ꝑus fuit ſortes d3 ſic̃ conuerti ſortes fuit ꝑus hoc demõſtrãdo illud qđ nũc ẽ albũ. Et hoc ſufficit od v̲itatẽ ꝛ cõuerſionẽ taliũ ꝓpoſitionũ vel ſ̃m aliquos d3 ſic̃ cõuerti ſortes ꝑus fuit h̃ qđ nũc ẽ albũ de cui⁹ diuerſitate ñ curo multũ quo ad preſens.

A — Trigeſimanona concluſio

Trigeſimanona cõcluſio ẽ iſta ꝙ ex nõ ſubſtãtijs põt fieri ſ̃ba. Que declarat̃ ſic. ex accidẽtib⁹ põt fieri ſ̃ba. ꝗ ex nõ ſubſtãtijs põt fieri ſ̃ba. ꝯña ẽ de ſe nota et añs declarat̃ ſic. Nã ſi q̃s cõederet hoſtias cõſecratas ꝛ biberet vinũ cõſecratũ ꝯueniẽt̃ nutriret̃. ꝛ p ꝯñs ex tali nutrimẽto generaret̃ ſanguis ꝛ ex ſãguine caro ꝛ alia mẽbra ſ̃m exigẽtiã rei nutrite. ꝛ cõis opinio tenet ꝙ ĩ hoſtia ꝯſecrata nihil ẽ aliud niſi corp⁹ xp̃i ꝛ ipſemet xp̃s ꝛ aĩa xp̃i ꝛ accñtia ꝛ ꝗ̃titas albedo ſiue rubedo ſapor ador ꝛ cetera accidẽtia q̃ p̃nt ibidẽ exiſtere ſine ſubiecto. ſ; clarũ ẽ ꝙ corp⁹ xp̃i nõ cõuertit̃ ĩ ſ̃bam rei alẽde. q2 corp⁹ xp̃i nõ corrũpit̃ Et h̃ ẽ qđ exp̃ſſe dicit aug⁹. ĩ illa cõi ꝓpõe. Nõ mutabis me ſic̃ cibũ carnis tue. ſ; tu mutaberis ĩ me. ꝛ loq̃t̃ ĩ pſona xp̃i Nã aĩa xp̃i etiã nec ipſemet xp̃s trãſit ĩ ſ̃ba3 rei alẽde ſic̃ de ſe nota ẽ. relinq̃t̃ ꝗ ꝙ iſta accidẽtia nutriũt. Itẽ ex nihilo põt fieri ſ̃ba ꝗ a fortiori põt fieri ab accidẽtib⁹.

B — Obiectio prima

Iſta ꝯña vr̃ euidẽs. ꝛ añs ẽ fidei q̃ ponit ex nihilo deu3 creaſſe mũdũ. S3 ꝯ iſtã ꝯcluſionẽ iſtat̃. q2 oppoſitũ dic̃ exp̃ſſe phs ꝑmo phi. vbi dicit ꝙ ex nõ ſ̃ba non fit ſ̃ba.

Secunda

Itẽ argui̅t̃ p illud ꝑm de gñatiõe. vbi dicit ꝙ ex eiſdẽ ſum⁹ ꝛ nutrimur ſ; nos nõ ſum⁹ ꝯpoſiti ex accidẽtib⁹ ꝗ̃tũ ad corpus: ſ; ex elemẽtis ꝛ elemẽtatis. ꝗ ex accidẽtibus nõ nutrimur: ſ; elemẽtatis.

Tertia

Itẽ ſi ex accidẽtib⁹ p̃t fieri ſ̃ba: ſequit̃ ꝙ gñatio poſſet fieri ſine ſubiecto. ſ; ꝯñs eſt f'ſm. ꝗ ꝛc̃. Falſitas ꝯñt̃ ſufficiẽter p3. ĩ. phiſi. ꝛ. ij. de gñatõe. vbi ariſtoteles rõe gñationis q̃ nõ p̃t fieri ſine ſubiecto ſic̃ nec aliq̃ mot⁹ neceſſitat̃ ponere materia3 ꝑmã. ꝯña p3. q2 in tali gñatiõe. q̃ ſ̃ba generat̃ ex accidẽte: accidẽs nõ ẽ ſubiectũ. q2 illud corrũpit̃ nec ſ̃ba generãda eſt ſubiectũ. q2 illa maneret p totã gñatõe3: nec eſt ibi aliqđ aliud qđ poſſet poni ſubiectũ ſic̃ p3. reliquit̃ ꝗ ꝙ tal' generatio eſt ſine ſubiecto.

C — Pro rñſione triplex opinio.

Pro iſtis ꝯñlibuſꝗ̃ alijs argumẽtis ẽ ſciẽdũ ꝙ ĩ materia iſta ẽ triplex opinio.

Prima

Quarũ ꝑma eſt h̃ q̃ ponit. ꝙ ĩ cõſecratõe hoſtie panis. ꝗ ſ̃biectũ eſt accidẽtiu3 iſti⁹ hoſtie trãſſubſtãtiat̃ ĩ corp⁹ xp̃i ad iſtũ itellectũ ꝙ tal' trãſſubſtãtiatio ẽ quodãmõ trãſſũptio ꝛ cõuerſio panis ĩ corp⁹ xp̃i. ꝗ trãſſũptiõe facta nõ ẽ ibi panis: ſ; accñtia q̃ pri⁹ fuerũt ĩ pane tãꝗ̃ ĩ ſubiecto: poſtea exiſtũt ſine ſubiecto.

Secunda

Scða opinio põit ꝯſil'r ꝙ ĩ ꝯſecratiõe hoſtie panis trãſſubſtãtiat̃ ĩ corp⁹ xp̃i: ñ vt ipſe panis aliquo mõ ꝯuertat̃ in corp⁹ xp̃i ex quo pri⁹ fuit

ꝰm se ⁊ ꝰm q̄libet ei⁹ ptē. ꝟ ad istū itellectū ꝙ tal' trāsbātō nihil aliō ē q̄ȝ panē desinere eē ⁊ verū corp⁹ xpi sub accidētib⁹ hostie existere vel cōsistere ⁊ sic adhuc illa opinio ponit ꝙ illa accidētia hostie cōsecrate sūt sine subiecto

Tertia

Tertia opinio ē q̄ adhuc ponit ꝙ panis hostie trāssubstātiat̄ i corp⁹ xpi nō ꝙ aliquo mō mutet̄ vl' cōuertat̄ i corp⁹ xpi: sic opinio p̄ma ponit nec etiā ꝙ panis desinat eē sic scd̄a ponit. Sȝ ad istū itellectū ꝙ ista transsubstātiatio i corp⁹ xpi nihil aliud ē q̄ȝ ꝙ corp⁹ xpi ꝟtus re⸗rbo sacramētaliū ꝰm se totū ⁊ q̄libȝ sui ptē coexistit cuilibet sui parti panis ⁊ tūc ꝰm istaȝ opinionē accidētia hostie nō existūt sine subiecto post cōsecrationē. ꝟ sūt i pane sicut i subiecto sic p̄us. Et dicūt sic opinātes ꝙ nō ē articul⁹ fidei credere panē ꝑ transsubstātionē desinere eē. ꝟ credere verū corp⁹ xpi ꝑ trāssubstationē i alia hostia cōsecrata existere. Et istā opinionē tāgit mgr̄ i quarto nec istā multū reprobat. Et ꝰm opinionē istā oēs apparētie facilit̄ soluerēt̄. s. nutritio ex hostijs ꝯsecratis et corruptio hostie ex diuturnitate tp̄is et sic de multis alijs. Sȝ q2 ista opinio nō cōit̄ tenet̄. iō ponebat̄ ꝯclusio ꝰm opinionē scd̄aȝ q̄ alijs ꝯtria reputat̄ p̄cipue a modernis

D Ad p̄mam obie.

Ad p̄mū argumētū i oppositū dī ꝙ aris. p̄mo phi. ⁊ i alijs locis phie naturalis loq̄bat̄ de factione siue gñatiōe q̄ fit ꝰm cōem. isluentiā naturalē. ꝟ tal' factio nō ē illa qua ex nō substātijs fit s̄ba ⁊ iō auctoritas ari. i ꝓposito nihil ꝓbat

E Ad secūdam

Ad scd̄m ꝑ idē q2 ꝰm cōem isluētiā naturalē nō nutrimur nisi ex elemētis. ⁊ h̄ ē qd̄ dicit aris. ij. de gñatiōe. possibile tn̄ ē ꝑ isluētiā sp̄ālē q̄ i accidētib⁹ isluit ꝑ se subsistere. ⁊ ꝑ ꝯn̄s sine subiecto aliquo mō tenere nutritionē ipsi⁹ s̄be fieri ex nā elemētis vel elemētatis.

F Ad tertiā

Ad tertiū dī ꝙ nullū vī icōueniēs gñationē posse fieri sine subiecto ꝑ sp̄ālē. cōsilēȝ isluētiā p̄me cāe qualit̄ fac̄ existere accidētia sine subiecto ⁊ iō ꝑ eādē rōnē qua vnū cōcedit̄ pōt concedi ⁊ reliquū p̄cipue tn̄ ꝰm opinionē quorūdā volētiū nullā eē ponēdā materiā p̄mā ꝓpt̄ gñationē naturaliū rerū saluādā. q2 dixerūt ꝙ ad gñationē ignis ex aere nō req̄rit̄ pl⁹ nisi actio ignis i aere: ip̄m aerē corrūpēdo. ꝟ de ista materia cessat ꝰmo q2 forte diffuse tāget̄ i scd̄a pte istius tractat⁹. ⁊ ꝑ istas solutiōes alia argumēta sic de gñatiōe vermis ex hostia cōsecrata ⁊ cōsilia ꝯsil̄r p̄nt solui ⁊ vniuersal̄r designari.

A Quadragesima

Quadragesima cōclusio ē ista. ꝙ de⁹ hȝ duas volūtates ⁊ duos itellect⁹ ⁊ duas sciētias. Ista cōclusio declarat̄ sic. q2 de⁹ hȝ volūtatē a q̄ nō distiguit̄ eēntial̄r vt pote volūtatē q̄ ē ipsemet de⁹ ⁊ hȝ volūtatē hūanā q̄ ē aia, ⁊ ꝯsil̄r habet itellectū q̄ est de⁹: ⁊ itellectū q̄ ē aia xpi ⁊ scientiā q̄ est ipsemet xp̄s ⁊ sciam que est aia xpi. ⁊ quia ista oīa sunt principia in theologia ideo vlterius non probātur quia ꝑ plana sunt.

A Quadragesima prima conclusio

Quadragesimap̄ma ꝯcl'o ē ista q̄ seq̄t̄ ex iā dict̄. s. ꝙ de⁹ vult aliq̄d qd̄ de⁹ n̄ vult. de⁹ itelligit aliq̄d qd̄ de⁹ n̄ itelligit. de⁹ scit aliq̄ qd̄ de⁹ nō scit. vl' de⁹ ignorat aliq̄d qd̄ de⁹ nō ignorat. Pria ptic'a isti⁹ cōcl'ois pȝ. q2 de⁹ scd̄m volūtatē q̄ ē ipsemet de⁹ vult aliq̄d circa qd̄ nō hȝ aliquē actū scd̄ȝ volūtatē q̄ ē ip̄a aia xpi: ⁊ vocet̄ illud qd̄ de⁹ tal̄r vult a. tūc de⁹ vult a. ⁊ ꝑ volūtatē q̄ ē aia xpi nō vult a. q̄a scd̄ȝ illā volūtatē nullū actū circa a hȝ vt suppono.

Obiectiones Prima.

Et si dicat̄ circa oē illud qd̄ de⁹ vult ꝑ volūtatē q̄ ē de⁹: et vult ꝑ volūtatē q̄ ē aia xpi.

Secunda

Scd̄o supposito ꝙ aliq̄d tale vellet de⁹ ꝑ vnā volūtatē: ⁊ nō secūdū aliā, ista ꝯn̄a n̄ valȝ. de⁹ nō vult a ꝰm volūtatē q̄ ē aia xpi g̊ de⁹ nō vult a. q2 sic seq̄ret̄ duo ꝯdictoria. iste de⁹ vult a. ⁊ iste de⁹ nō vult a.

E Rn̄sio ad primā

Ad p̄mū istoꝝ dī ꝙ ꝯcl'o ē itelligēda de volitiōe distīcta. ⁊ tali volitōe de⁹ ꝑ volūtatē q̄ ē ipsemet de⁹ vult isinita. quoꝝ q̄dlibȝ ē distīcte volitū a deo: ꝟ certe nō q̄dlibȝ ē distīcte volitū ab aia xpi. q2 sic seq̄ret̄ ꝙ aia xpi sil' vellet infinitas distīctas volitōes et sic eēt isinite ꝟtut̄ qd̄ null⁹ pōit. g̊ ponēdū ē deū aliq̄d velle ꝑ volūtatē q̄ ē de⁹. qd̄ n̄ vult ꝑ volūtatē q̄ ē aia xpi.

D Ad secundā

Ad scd̄ȝ dī. ꝙ q̄uis nō seq̄tur de⁹ nō vult a secūd n̄ volūtatē q̄ ē aia xpi. g̊ de⁹ nō vult a. tn̄ ad bonū itellectū theologice loq̄ētiū pōit̄ ꝯcl'o i eē q̄ dicūt deū icepisse ⁊ deū fuisse mortalē. ⁊ sic de consilib⁹ locutiōib⁹. q̄ oēs ꝯn̄c logice loq̄ēdo nō sūt v̄e. Ad itellectū tn̄ scd̄m quē dicunt̄ sūt v̄issime. q2 ab oib⁹ sic itelligunt̄. de⁹ icepit eē scd̄ȝ naturā hūanā q̄ tn̄ sp̄ fuit scd̄ȝ dietatē. de⁹ fuit mortal' scd̄ȝ naturā hūanā q̄ scd̄ȝ deitatē existit imortal'. Et ad cōsilēȝ itellectuȝ pōit̄ p̄ria ptic'a ꝯcl'ois. s. ꝙ de⁹ vult aliq̄d scd̄ȝ volūtatē q̄ ē de⁹: qd̄ nō vult scd̄ȝ volūtatē q̄ ē anima xpi. reliqne vero pticule dicte conclusionis cōsimilimodo faciliter possunt probari.

A Quadragesima secūda conclusio

Quadragesimascd̄a ꝯcl'o ē ista. ꝙ vnica volitiōe de⁹ vult oē qd̄ vult ⁊ itelligit. oē qd̄ itelligit ⁊ scit oē qd̄ scit. Ista ꝯcl'o stati pȝ. q2 volitiōe q̄ ē ipsemet de⁹ vult ⁊ itelligit ⁊ scit oē qd̄ scit. q2 volūtas ⁊ itellect⁹ i natura diuia n̄ distigūt̄ eo ꝙ nulla ē distīctō ꝑsonal'. ⁊ iō vbicūq̄ n̄ obuiat oppō relatia oīa cōsilia de deo expositorie p̄nt ꝓbari sic arguēdo. Iste de⁹ ē volūtas diuia: iste de⁹ ē itellect⁹ diuin⁹. g̊ itellect⁹ diui⁹ ē volūtas diua. Iste deus ē volūtas diua: iste de⁹ ē scia diua. g̊ scia diua ē volūtas diua. ⁊ sic p̄t argui de oib⁹ alijs attribut̄ diuinis ꝑ ꝯcludēdo vnū de alio expositorie: nisi in ip̄a sit op⸗

positio aliqua relatiua q̄ pt discursū expositorū īpedire. Ꝭ scc̄ˀ ē de psonis diuis. qꝛ si sic argueret̄ ista ēentia diuina ē pr̄ ista ēentia diuina ē filiˀ nō tn̄ seq̄t̄ iste filiˀ ē pr̄. qꝛ ꝯ istū discursū obuiat oppositio relatiua q̄ spealit̄ i ista materia cā sufficiēs ē ad talē discursū īpediendū

A
Quadragesimatertia conclusio

Quadragesimatertia cōclusio ē ista. ꝙ vnico actu siue vna et eadē volūtate deˀ vult oīe qđ vult. ⁊ itelligit oīe qđ itelligit ⁊ scit oīe qđ scit. Ista cōclusio sic ꝓcedēs declarat̄. qꝛ volitio diua ⁊ itellectio diua ⁊ scia diua sunt vna res simplicissima q̄ ē ipemet deˀ. qꝛ si essꝫ vnˀ actˀ supadditˀ seq̄r̄ ꝙ i deo ꝑm naturā diuinā esset accn̄s aliqđ adueniēs ⁊ aliqn̄ recedēs si volitio diua nō eēt ipemet deˀ. ⁊ p ꝯn̄s ipemet deˀ mutaret̄ qđ ab oībˀ taꝫ theologis q̄ phis reprobatur.

B
Notandum

Uerūtn̄ si fas esset dicere q̄busdā non vī ꝙ aliq rō sit necessitās ponere deū nō posse mutari ꝑcipue cū oēs theologi ponāt ꝙ deˀ posset recipere alīđ a se i vnitatē suppositi ⁊ illđ sustētare ⁊ postea ad plenū dimittere siue sit sba siue accn̄s sat̄ diffuse pꝫ i q̄busdā ꝯclonibˀ supiˀ declarat̄ nec ꝓcessus ari. vij. phi. vbi accipit ꝙ oē qđ mouet̄ ab alio mouet̄ sufficiēs est ad h̄ necessitādū sic superiˀ fuit tactū ꝓpt̄ qđ volūt opinātes dicere ꝙ nō argueret maiorē ipfectionē i deo diuersitas actuū pfectoꝝ vt pote volitionū itellectionū sciarū q̄ i āgel' vl' i aiabˀ. Ꝭ qꝛ ista opinio ē ꝯ theologos ad pn̄s asserere nolo ⁊c̄.

A
Quadragesimaquarta cōclusio

Quadragesimaq̄rta ꝯclo ē ista. ꝙ iusticia diuina ē mia diuina. q̄ ꝓbat̄ sic. iste deˀ ē mia diuina iste deus est iusticia diuina. ḡ iusticia diuina ē misericordia diuina.

A
Quadragesimaquinta cōclusio

Quadragesimaq̄nta ꝯclo ē ista q̄ seq̄t̄ ex iā dictis ⁊ ponit̄ tal'. q̄cq̄d deˀ fac̄ p iusticiā diuinā fac̄ p miaꝫ diuinā ⁊ ecōuerso. Ista ꝯclo ꝓbat̄ statī. qꝛ idē ē iusticia diua ⁊ mia diua.

B
Obiectio prima.

Sꝫ ꝯ istā ꝯcloem istat̄. deˀ vocauit petrū ⁊ ꝯuertit paulū p miam diuā ⁊ n̄ p iusticiā fecit. ḡ n̄ fac̄ vl' fecit p iusticiā qđ fec̄ p miam. ꝯn̄a vī euidēs. Et an̄s q̄tū ad ꝑmā ptē ꝓbat̄ sic. deˀ ꝯuertit paulū p miam pꝫ de se ⁊ ꝙ n̄ ꝯuertebat paulū p iusticiā suā vī qꝛ ꝫ iusticiā diuā paulˀ meruit dānationē qꝛ totis viribˀ nitebat̄ fidē xpianā destruere. ḡ nō ꝑm iusticiā meruit ad fidē ꝯuerti seu vocari.

Secunda

Itē dauid i psalmis. mia eiˀ sup oīa opa eiˀ. vn̄ seq̄t̄ ꝙ opa mie diue sūt pl'a q̄ opa iusticie. ḡ n̄ oē illđ qđ deˀ fac̄ p miaꝫ fac̄ p iusticiā

C
Ad primā

Ad ꝑmū istoꝝ dī ꝯcedēdo ꝙ deˀ petrū ꝯuertit ⁊ vocauit paulū p miam diuā. ⁊ nego ꝙ h̄ n̄ fec̄ p iusticiā suā. Et vlteriˀ dī ꝯcedēdo ad ꝓbationē ꝙ paulˀ ꝑm iusticiā diuā meruit dānationē ⁊ ꝫ miaꝫ silr̄ ⁊ illđ totū pt̄ ꝓbari sp expositionē sic arguēdo ꝑm istā iusticiā paulˀ meruit dānationē: ista iusticia ē ista mia ḡ scđm miam meruit dānationē. Itē ē scđꝫ istā miam deˀ ꝯuertit paulū: ista mia ē ista iusticia ḡ scđꝫ istā iusticiā deˀ cōuertit paulū.

Nota bene

Uerūtn̄ sic ē magna dr̄a int̄ istas duas ꝓpōes. deˀ fecit malū ⁊ deˀ fec̄ male. ita ē magna dr̄a int̄ istas duas ꝓpōes. deˀ p suā miam ꝯuertebat paulū ⁊ deˀ misīcordit̄ cōuertebat paulū. Et silr̄ iter istas duas ꝓpōes. deˀ p iusticiā suā ꝯuertebat paulū ⁊ deˀ iuste cōuertebat paulū: ⁊ deˀ p suā miam dānauit iudā ⁊ deˀ misīcordit̄ dānauit iudā. qꝛ p istā ꝓpōem. deˀ p suā iusticiā ꝯuertebat paulū: nō plˀ significat̄ nisi ꝙ deˀ p seipsuꝫ q̄ ē sua iusticia cōuertebat paulū. ⁊ h̄ ē verū. Ꝭ p istā ꝓpōēꝫ. deˀ iuste ꝯuertebat paulū: nō plˀ significat̄ nisi ꝙ deˀ ex debito cōuertebat paulū: q̄ dī eē f'la. Et cōsilr̄ p istā ꝓpōem. deˀ misīcordit̄ dānauit iudā significat̄ ꝙ nō ex debito vel ex demerit̄ iude dānauit iudā. ⁊ p istā ꝓpōnē deˀ iuste dānauit iudā significat̄ ꝙ deus ex debito vl' ꝓpt̄ demerita ipius iude dānauit iudā. quarū ꝑma ē f'la: ⁊ scđa ē v̄a. Uerūtn̄ in aliquo sensu pt̄ ꝑma eē v̄a. s. ꝙ deˀ dānauit iudaꝫ nō tn̄ ita grauit̄ sic ipe demeruit.

D
Ad secundā

Ad scđꝫ dī ꝙ ista ꝓpō mia eiˀ sup oīa opa eiˀ dꝫ sic itelligi ꝙ deˀ frequētiˀ agit misīcordit̄ cū pcōribˀ q̄ iuste. vel sic ꝙ i oībˀ opibˀ diuis q̄ exercet circa hoīes agit misīcordit̄. qꝛ si dat eis ꝑmiū: magꝭ dat q̄ merent̄. ⁊ si eos punit minˀ punit q̄ demerent̄: ita sp misīcordit̄ agit cū eis. Et ex hijs dict̄ potent igeniosus elicere. de alijs attributis diuinis qualiter de se mutuo verificantur.

A
Quadragesimasexta conclusio

Quadragesimasexta ꝯclo est ista. ꝙ deˀ nō fuit misīcors ab eīno. ⁊ h̄ supponēdo: sic theologi ponūt. ꝙ deˀ ex nihilo mūduꝫ creauit: ⁊ ꝙ misīcors cognotet aliq̄d extrinsecū a deo: cui deˀ sit misīcors atqꝫ clemēs. Hec conclo stati pꝫ. qꝛ an̄q̄ mūdus fuerit nullˀ fuit cui deˀ misīcors fuerit. ḡ deˀ fuit qn̄ aliq̄s n̄ fuit misīcors.

B
Obiectio prima.

Sꝫ ꝯ istā ꝯcloem istat̄ sic. q̄d q̄d ē nūc deˀ ab eīno fuit deˀ: Ꝭ misīcors nūc ē deˀ. ḡ misīcors ab eīno fuit deˀ.

Secunda

Itē ita diu sic mūdˀ fuit deˀ fuit misīcors: Ꝭ oi tpe p̄terito mūdus fuit. ḡ oī tpe p̄tito deˀ fuit misīcors. ḡ deˀ ab eīno fuit misīcors. Maior elici vī ex significatōe ꝑmiouꝫ ꝯclois. qꝛ ita diu sic aliq̄d aliud a deo fuit cui deˀ potuit oñdere miam suā deˀ fuit misīcors: ⁊ clarū ē ꝙ h̄ fuit ita diu sic mūdˀ fuit. Et mior declarat̄. s. ꝙ oi tpe mūdus fuit. qꝛ an̄ mūdū nullū tps fuit ⁊ ia creatōe mūdi siue ab initio mūdi cōtinue fuit tps. ḡ oi tpe p̄terito mūdus fuit.

Tercia

Itē si aliquo tpe mūdus nō fuit: vl' ḡ aliquo tpe p̄terito pˀ creationē mūdi: vel aliquo tpe p̄terito an̄ creationē mūdi. scđꝫ nō pt̄ dici sic iā bn̄ ē. qꝛ an̄ creatōeꝫ mūdi nullū fuit tps

ḡ añ creatōnē ñ aliquo tp̄e mūdus fuit. fuit h̄ vera. Nā mūd⁹ nō fuit. nec p̄mū pōt dici q: clarū ē q̄ ñ aliquo tp̄e p̄terito post creatiōnē mūdi mūd⁹ nō fuit. q: oī tp̄e p̄terito post creatiōnē mūdi mūd⁹ fuit.

Quarta

Itē de⁹ et sūme misericors puertūř. q: q̄cq̄d ē de⁹ etiā sūme misericors ē. ⁊ silr̄ tales v̄ificāř de se puersim ī p̄pōe tā de p̄terito q̄ d̄ futō. ḡ simplr̄ ⁊ absolute cōuertūř. s̄ de⁹ ab et̄no fuit de⁹. ḡ de⁹ ab eterno mīsīcors fuit.

Rñsio ad primā

Ad p̄mū istoꝝ dī ꝯcedēdo istā cōclōem queadmodū argumētū p̄bat. s. q̄ misericors de⁹ fuit ab et̄no. s̄ ex h̄ nō seq̄ř q̄ de⁹ ab et̄no fuit mīsīcors. q: ad v̄itatē p̄me nō pl⁹ req̄riř q̄ q̄ aliq̄d nūc ē mīsīcors q̄d fuit ab et̄no de⁹. s̄ ad v̄itatē scd̄e req̄riř q̄ ab et̄no fuit aliud a deo circa q̄d exercuit suā miām vl̄ cui de⁹ fuit mīsīcors.

Ad secundā

Ad scd̄m dī ꝯcedendo q̄ oī tp̄e p̄terito de⁹ fuit mīsīcors. et nego istā ꝯñam. ḡ de⁹ ab et̄no fuit misericors. q: añs nihil aliud significat nisi q̄ q̄cūq̄ aliq̄d tp̄s fuit. vl̄ celū moueba. (cui⁹ motu oēs alij mot⁹ mouēř vl̄ sūt vl̄ fuerūt mēsurabiles) de⁹ fuit misericors. s̄ ꝯñs significat q̄ añ initiū mūdi aliq̄d aliud a deo fuit cui mīsīcors de⁹ fuit q̄d s̄m suppositionē sup̄i⁹ positā p̄z eē f̄lm.

Ad tertiā

Ad terciū p̄z p̄ iā dicta q: ꝯcediř q̄ oī tp̄e p̄terito de⁹ fuit mīsīcors.

Ad quartā

Ad quartū dī negādo q̄ de⁹ ⁊ mīsīcors simplr̄ et absolute ꝯuertāř. Et ad p̄bationē dico q̄ ñ ē cā sufficiēs tāq̄ cā q̄uis appareat eē. q: s̄m porphiriū ad h̄ q̄ aliq̄d vel aliq̄ ꝯuertāř simplr̄ et absolute oz q̄ añs nō ē nec fuit nec p̄t eē sine ꝯñte. Exēplū h̄ seq̄ř hō ē q̄d ē hō ē risibile et ecōuerso. Et q̄cq̄d fuit hō fuit risibile. ⁊ q̄cq̄d erit hō erit risibile ⁊ ecōuerso. ḡ hō ⁊ risibile simplr̄ ⁊ absolute ꝯuertūtur. ⁊ ista ē itētio porphirij Sz sic nō ē de istis duob⁹ de⁹ ⁊ mīsīcors. q: de⁹ fuit vl̄ potuit fuisse q̄uis nō fuisset mīsīcors ⁊ clemēs.

A
Quadragesimaseptima cōclusio

Quadragesimaseptima ꝯclō ē ista. q̄ ī aliquo istāti de⁹ nō fuit. i. de⁹ ī nō istāti fuit. Ista ꝯclō d̄clarāř sic de⁹ ī istāti creatōis mūdi fuit añ illd̄ nō fuit. ḡ ī aliquo istāti de⁹ fuit añ q̄d ī istās de⁹ nō fuit. Ista ꝯñā ē de se nō. Et p̄ma p̄ticula añtis p̄z de se. s. q̄ ī istāti creatōis mūdi de⁹ fuit. Et scd̄a p̄ticla. s. q̄ añ illd̄ istās de⁹ nō fuit declarāř. q: p̄ nullū istās añ illd̄ istās de⁹ fuit nec p̄ aliq̄d tp̄s añ illd̄ istās fuit. ḡ añ illd̄ istās de⁹ nō fuit. Ista ꝯñā p̄z. q: supposito ad p̄ns s̄c grāmatica tradit q̄ añ tunc olim q̄ñ diu diuti⁹ ⁊ ꝯsilia sūt aduerbia tp̄is. et per ꝯñs si de⁹ añ illd̄ istās fuit: aliquo tp̄e vl̄ aliq̄ istāti fuisset. ḡ ex opposito si nullo tp̄e nec aliquo istāti añ illd̄ istās de⁹ fuit añ illd̄ istās de⁹ nō fuit.

B
Obiectio prima.

Sz ꝯ istā ꝯclōez istāř de⁹ et̄nalr̄ fuit ḡ de⁹ añ mūdi creatōez fuit. ḡ añ istās creationis mūdi de⁹ fuit.

Secunda

Itē h̄ ē v̄a de⁹ ab et̄no fuit tūc q̄ro q̄d sit illud et̄nū p̄ q̄d de⁹ fuit: vel scilz verū sit de⁹ vel aliq̄d a deo nō vī q̄ sit deus. q: tūc dicēdo sic. de⁹ ab et̄no fuit vel de⁹ p̄ et̄nūz fuit idē ē dicerez: sic si diceret de⁹ a deo fuit vel de⁹ p̄ deū fuit: q̄d nō vī veruz. q: p̄ istas p̄pōes nō denotāř aliq̄ mēsura siue aliq̄ duratio ex̄ñdi: s̄ poti⁹ q̄dā creatio vel p̄cessio vl̄ ḡñatio. Sz clarū est q̄uis de⁹ pī cōcedāř ḡñasse deū filiū. ⁊ p̄ ꝯñs fuisse quodāmō cā filij. a nullo tñ cōcediř de⁹ ē vel fuit cā dei. q: nullā penit⁹ cām hz. Restat ḡ q̄ illud et̄nū sit aliq̄d aliud a deo: q̄d est mēsura ex̄ñtie dīne. ⁊ cū ī oī mēsura nō idiuisibili sit pri⁹ ⁊ posteri⁹. vī q̄ in et̄nitate sit pri⁹ ⁊ posteri⁹. ⁊ p̄ ꝯñs añ ē. P̄z ḡ si de⁹ ab et̄no fuit quō p̄t dici ꝯūter q̄ de⁹ añ istās creatōis mūdi fuit: q̄uis añ istās creatōis mūdi nullū fuit tp̄s.

Rñsio ad primā

Ad p̄mū istoꝝ dī negādo istā ꝯñam. de⁹ et̄nalr̄ fuit ⁊ mūdus ñ et̄nalr̄ fuit. ḡ de⁹ añ mūdū fuit. ⁊ h̄ sp̄ p̄supposita grāmatica: sic dcm̄ ē q: añ: post: ⁊ silia sūt aduerbia tp̄is.

Ad secundā

Ad scd̄m dī theologice loquēdo. q̄ nihil aliud a deo fuit et̄nalr̄. q: fides tenet q̄ oē q̄d ē vel fuit: aut est creator vl̄ creatura: ⁊ q̄ nulla creatura fuit et̄nalr̄. ⁊ p̄ ꝯñs et̄nalitas nō est aliud a deo. Nec etiā cōcedēdū ē p̄p̄e loquēdo q̄ sit ip̄e de⁹ nec ē mēsura nec mēsuratū: q: ē ⁊ fuit ēs ifinitū. et tō oēs iste p̄pōes de⁹ ab et̄no fuit: de⁹ ineternū ē: de⁹ et̄nalr̄ erit: stāt loco istarū de⁹ fuit ⁊ ñ habuit cām sue ex̄ñtie vel initij: de⁹ erit ⁊ ñ hēbit cām vel finē sue ex̄ñtie. ⁊ ita p̄p̄e loquēdo ī et̄nitate nō ē pri⁹ nec posteri⁹: añ: p⁹: vel retro. et tō q̄uis ꝯcedāř scd̄m itellectū iā positū q̄ de⁹ fuit et̄nalr̄: nō tñ p̄pt̄ h̄ oz ꝯcedere de v̄tute s̄mōis q̄ de⁹ añ creatōez mūdi vl̄ añ mūdū fuit

A
Quadragesima octaua conclusio

Quadragesimaoctaua cōclō ē ista q̄ seq̄ř ex p̄missis q̄ de⁹ ī aliquo istāti icepit eē: ⁊ h̄ p̄supponēdo aliq̄s expōes istoꝝ v̄boꝝ icipit et desinit et suoꝝ oppositoꝝ iā cōtr̄ vsitatas. Et declarāř sic. de⁹ ī istāti creatōis mūdi fuit. ⁊ añ illud istās nō fuit vl̄ nō fuit añ illud istās ḡ ī illo istāti icepit eē. Ista ꝯñā p̄z. q: arguiř ab oīb⁹ exponētib⁹ ad suū expositū. ⁊ ꝯñs p̄z p̄ p̄mā ꝯclōem.

B
Obiectio

Sz ꝯ istā cōclōez istāř: de⁹ ī aliquo istāti icepit eē. ḡ de⁹ habuit cāz sui eē. vel q: si nō: tūc nō maiori rōe ī illo istāti icepit eē q̄ ī alio istāti. ḡ de⁹ habuit cāz: q̄d ē f̄lm ⁊ sup̄i⁹ negatū.

C
Responsio

Ad illud dī negādo istā ꝯñam. de⁹ ī aliquo istāti icepit eē. ḡ de⁹ habuit cām sui esse. Et vlteri⁹ ad p̄bationez dī negādo. q̄ tūc nō maiori rōñe ī illo istāti icepit eē: q̄ in alio. ⁊ cā ē q: illud istās fuit p̄mū istās. ⁊ añ illud istās nullū tēpus fuit vel istās in quo deus fuit. et ideo in illo instanti incepit esse.

A
Quadragesima nona conclusio.

Quadregesimanona cōclō est ista, de⁹ desi

net cē τ h̄ supponēdo cū theologis qui ponūt q̄ aliq̄n celū nō mouebit.s.post diē iudicij τ q̄ vltери⁹ nō erit gn̄atio τ corruptio tūc istās terminās motū celi voceť a tūc sic ī a istāti de⁹ erit τ imediate post a istās de⁹ nō erit. g̃ ī a in stāti de⁹ desinet cē. Ista ɔn̄a p3. q2 arguit̃ ab oibus exponētib⁹ ad suā expositā. Et scđa etiā p̃ticula aīitis p3. q2 sic p̄us p̄suppositū fuit q̄ aū sit aduerbiū tp̄is ita nūc suppono vniformiter loquēdo q̄ post sit aduerbiū tp̄is. Vn̄ ista ɔuertuť iste hō erit post hoc istās τ homo erit ī aliquo istāti vel tp̄e post h̄ istās

B
Obiectio prima.

Sz ɔ̄ istā cōclusionē istat̃ de⁹ desinet cē. g̃ corrūpet̃. Itē a erit post diē iudicij τ post q̄ mot⁹ celi desinet cē. g̃ de⁹ erit post q̄ mot⁹ celi desinet esse g̃ ī a nō desinet cē. ɔn̄a vr̄ euidēs. Et aūs declarat̃ sic. h̄ celū erit post q̄ mot⁹ celi cessauerit h̄ celū est a. g̃ a erit post q̄ motus celi cessauerit. Iste discursus ē bon⁹ ī a vt suppono τ p̄misse erūt v̄e ī a. g̃ ɔclusio erit v̄a ī a.

Secunda

C
Rñsio ad p̄mas

Ad p̄mū isto rū dr̄ negādo ɔn̄am. q2 ad h̄ q̄ de⁹ desinat cē ī a sufficit q̄ nullū tp̄s aut istās erit post h̄. τ q̄ erit ī a τ h̄ nō pōt mēsurari ppť h̄ q̄ nullū tp̄s vł istās erit post a.

Ad secūdam

A scđz dr̄ negādo q̄ de⁹ erit post q̄ celi mot⁹ cessauerit cē sicut supi⁹ dicebať. q2 post motū celi nullū tp̄s vł istās erit

A
Quīquagesima conclusio

Quinquagesima cōclusio ē ista. q̄ ī a istāti erit h̄ v̄a. si tūc fuerit. de⁹ non erit. Hoc p̄bať sic τ ponaťgr̃a exēpli q̄ nūc sit a istās tūc sic. de⁹ nō erit ī tp̄e p̄terito nec etiā de⁹ erit ī istāti p̄nti sic de se notū ē nec de⁹ erit ī tp̄e vł istāti futuro. g̃ de⁹ nō erit. Tertia p̃ticula isti⁹ aūtis p3. q2 post h̄ istās p̄ns nullū erit istās vł tp̄s vt suppono. Itē h̄ verbū erit ē v̄bū futuri tp̄is g̃ si nullū tp̄s futurū erit de nullo verificabiť

B
Obiectio

Sz ɔ̄ istā ɔclusionē istať. de⁹ ē p̄petuus. g̃ de⁹ post h̄ istās pōt cē. g̃ de⁹ post h̄ istās erit. Prima ɔn̄a vr̄ euidens. τ scđa eliciť ex aris. ij. p̃iarmenias et scđo celi vbi vult q̄ ī p̄petuis nō dr̄t eē τ posse.

C
Rñsio

Ad istō breuiť dr̄ ɔcedēdo q̄ de⁹ ē p̄petu⁹ q2 ad v̄itatē isti⁹ nō pl⁹ req̃riť nisi q̄ de⁹ sit τ nūq̄ hēat causā sue existentie nec vnq̄ hēbit causā sue corruptiōis. q2 nūq̄ corrūpeť τ vlteri⁹ ɔcediť q̄ de⁹ pōt cē post a istās q2 de⁹ posset facere celū vlteri⁹ moueri τ sic pōt cē post a istās vlterius negať ɔn̄a. g̃ de⁹ erit post a istās. Et ad illā p̄pōnē aristotelis ī p̄petuis τc̃. dr̄ dupl̄r. Primo q̄ aris. p̄supponit motū celi nō posse cessare cui⁹ oppositū p̄suppoiť ī p̄nti. Et scđo dr̄ τ melius. s. q̄ ari. vult itelligere q̄ si aliqua sūt q̄ p̄petue fuerūt τ p̄petue erūt nō p̄us fuit v̄isimile de eis cē q̄ posse cē nec ecōuerso. Et iō q2 de⁹ ē p̄petu⁹ nō p̄us fuit verisimile de eo vł suo noie ī p̄pōe de actu exercito posse eē q̄ cē τ nō fuit p̄us vera ista de⁹ pōt cē: q̄ ista de⁹ est. nec aliud vult aristoteles itelligere p̄ istā p̄pōem ī p̄petuis τc̃. q2 ī tlib⁹ potētia eēndi nō p̄cedit actū eēndi τc̃.

A
Quinquagesima prima conclusio.

Quinquagesima p̄ma cōclō est ista. q̄ ā̄teq̄ de⁹ fuit de⁹ potuisset cē. Hoc declarať sic. aū istās creatiōis mūdi de⁹ potuisset fecisse mūdū τ aū istās creatiōis mūdi deus nō fuit. g̃ ā̄teq̄ de⁹ fuit deus potuisset cē. Ista ɔn̄a vr̄ euidēs. Et p̄ia p̃ticula aūcedētis p3 ex dictis ī ɔclōe p̄xie p̄cedēti. q2 sic p⁹ instās terminās tp̄s motus celi nō erit: ita aū tp̄a creatōis mūdi nō fuit.

A
Quinquagesima secunda cōclusio.

Quinquagesima scđa cōclō est ista. q̄ post q̄ de⁹ nō erit de⁹ poterit cē: τ d̄clarať sic p̄cedēs q2 de⁹ post a instās nō erit. Ists p3 p. xlvij. cōclusionē. Et post a instās de⁹ poterit cē. q2 de⁹ nō necessitatur facere tempus in a instāti: sed libere hoc faciet. g̃ de⁹ potest facere post a instans tēpus esse. ergo deus post a instans pōt esse. ergo deus post q̄ non erit poterit esse.

A
Quinqua[gesima] tertia conclusio

Quadragesimatertia ɔclō est ista. q̄ dādū ē vltimū istās rei p̄manētis ī cē. Ista ɔclō p3 stati. q2 ī a istāti de⁹ erit: τ p⁹ a istās de⁹ nō erit g̃ a instās erit vltimū istās exūtie diue τ de⁹ ē p̄manēs. g̃ dādū ē vltimū instās rei p̄manētis in cē.

Obiectio

Sed ɔ̄ h̄ arguiť ab aristotele. viij. phisicoꝝ. vbi eliciť q̄ nō ē dare vltimū instās rei p̄manētis in cē.

Responsio

Ad illud breuiť dr̄ q̄ aristoteles ibidē itelligit de reb⁹ p̄manētib⁹ q̄ desinūt cē p̄ corruptionē τ q̄ hn̄t cām sue exūtie τ sue corruptiōis: quod nō habet locū in proposito

A
Quinquagesima quarta conclusio

Quinquagesimaq̃rta ɔclō ē ista q̄ etiā licet sequiť q̄ aliq̄ res īcepit cē τ desinet cē: q̄ ē īgenerabilis et īcorruptibilis: ita q̄ nō pōt gn̄ari nec corrūpi. Ista cōclō p3. q2 deus īcepit eē p̄ xlviij. cōclōem τ de⁹ desinet eē: sic p3 p. xlix. et de⁹ nō potuit gn̄ari nec potuit corrūpi. Nā nō potuit gn̄ari. q2 nō potuit hr̄e cām: cū ipe met sit prima cā. silr̄ nec potuit corrūpi: q̄a nec a se nec ab alio. nō a seipō p3. q̄a rāte potētie ē ad resistēdū sic ad agendū. nec ab alio: q2 ē maioris potētie q̄ aliq̄d aliud ab ipō. P3 g̃ ista cōclusio. q̄ aliq̄d icepit eē τc̃. Et si dicať q̄ deus corrūpebať: q2 moriebať. Ad h̄ dr̄ q̄ corrūpebať scđm naturā hūanā. τ iō h̄ ē verū ī alio sensu q̄ hic sumiť. q2 itēdit h̄ dicere q̄ de⁹ sm̄ eēntiā dīnā nō pt̄ corrūpi.

B
Nota q̄ octo conclusiones p̄posite non sunt asserende.

Hic ē finalr̄ notandū q̄ octo p̄dcē ɔclōes imediate p̄cedētes poti⁹ sunt īcredibiles q̄ asserende. τ iō tm̄mō cā exercicij dicebať. q̄propť si alicui placeat alr̄ respōdere facilr̄ poterit negare tales ɔn̄as. de⁹ fuit aū h̄ istās. g̃ de⁹ fuit ī aliquo tp̄e vel in aliquo istāti aū h̄ istās. de⁹ erit post h̄ istās. g̃ de⁹ erit ī aliquo tp̄e vel ī aliquo istāti p⁹ h̄ istās. et sic de ɔsili b⁹ alijs. q2 aū τ p⁹ fuit erit τ ɔsilia et aduerbia q̄ dicūtur p̄teriti tp̄is vel futuri fre

quẽter accipiũtur a doctorib⁹ i auctoritatib⁹ theologicis p̄cise applicatiue. et ita q̄ non significet vel connotet p̄teritũ vel futurũ: sed io dicũtur aduerbia ⁊ v̄ba p̄teriti tēporis: vel q̄ si aliq̄d t̄ps p̄teriti fuisset p̄teritũ: preteritũ esset. vel q̄ si aliq̄d tēpus futurũ esset ipm̄ stati sine noua iposit̄oe significaret: vel cōnotaret. Et iō ad veritatē isti⁹ de⁹ fuit añ h̄ instās: siue ad v̄itatē isti⁹ de⁹ fuit: nō requirit q̄ aliq̄d t̄ps fuit vel aliq̄d instās: s̄ sufficit q̄ aliq̄d instans vel tēpus potuisset fuisse vel suffic̄ si aliq̄d tēpus vel instās fuisset. h̄ aduerbiũ añ: ⁊ h̄ v̄bũ fuit sine noua ipositiōe stati significaret vl̄ cōnotaret. ⁊ sic̄ p̄portiōabilit̄ dicēdũ est de ista p̄positione de futuro deus erit post h̄ instans

A. Quinquagesima quinta in materia de trinitate.

Quinquagesimaquinta cōclusio ē ista. q̄ vna eẽntia simplicissima ⁊ penit⁹ indistinguibilis est tres p̄sone realit̄ distincte. Ista ḡ nulla rōne naturali aliquomō p̄t p̄suaderi: s̄ sola catholica fide tenet̄ tanq̄ illa q̄ exuperat oēm sensuz oēm itellectuz hũanũ ⁊ oēm rōem penit⁹. sola ḡ fide infusa tenet̄ sic̄ satis manifeste elicit̄. ex de summa tri. ⁊ fi. catho. Sz p̄ istā p̄clusionē multipliciter instat̄.

B. Obiectiones. Prima.

Et p̄mo sic. ista eentia diua ē filius i diuinis. ista eẽntia diua ē pr̄ i diuinis. ḡ pat̄ in diuinis ē fili⁹ in diuinis. Iste discursus p̄z. q̄ est expositori⁹. ⁊ p̄ p̄ño manifestus tanq̄ nō indigēs aliquo ipm̄ pro maiori apparētia ⁊ euidētia regulāre. q̄ medio existēte h̄ aliq̄d necesse est extrema p̄iungi.

Scḋs discursus

Itē ex opposito cōcl̄onis cũ minore q̄ p̄us ponebat̄ sequit̄ oppositũ maioris sic arguēdo. null⁹ pr̄ est fili⁹ i diuinis. h̄ eẽntia dina ē pr̄ i diuinis. ḡ h̄ eẽntia nō ē fili⁹ i diuinis Iste discursus i q̄rto mō p̄me figure ponit̄. Verũ iste scḋs discursus adducit̄ ex supabũdāti gr̄a exempli: nō tanq̄ p̄batiu⁹ p̄mi: q̄ p̄ mus p̄ nullũ discursum euidētiorē vel mag̃ apparētē p̄t p̄bari: q̄ null⁹ est eo apparētior ⁊ verior Predict⁹ discursus elicit̄ ex cōcl̄oe q̄ ponit q̄ eẽntia dina sit tā p̄numeri q̄ diuisiz tres p̄sone i diuinis.

Secunda

Itē sic̄ seq̄ret̄ q̄ vna ⁊ eadē res nũero gñaret seipam. p̄ñs ē f̄lm. ḡ ⁊c̄. Falsitas p̄ñtis p̄z tā p̄ oēs p̄hos q̄ theologos. Vñ p̄cordāt in h̄ q̄ ipossibile ē aliquā rē gñare seipam. Et cōsequētia declarat̄ sic. iste pr̄ i diuinis gñat filiuz in diuinis. iste pr̄ i diuinis ē ista eẽntia dina. ḡ ista eẽntia dina generat filiũ i diuinis. Tūc vltra iste fili⁹ i diuinis gñat̄. iste fili⁹ i diuinis ē h̄ eẽntia dina. ḡ h̄ eẽntia dina gñat̄ ⁊ non ab alio gñat̄ q̄ a seipa. ḡ ipamet generās generat seipsum.

Tertia.

Itē iste tres p̄sone sunt tres res: iste tres p̄sone sunt ista eẽntia. ḡ ista eẽntia ē tres res. ⁊ vltra. ḡ ista eẽntia ē tria ēntia. q̄ ēs ⁊ res p̄uertũtur tanq̄ trāscēdētia: et vltra. ḡ ista eẽntia est tres eẽntie: q̄ sic̄ ens ē trāscēdēs ita eẽntia. q̄ oē ens ē eẽntia ⁊ ois eẽntia ē ēs.

Quarta

Itē si sic. tūc seq̄t̄ q̄ eẽntia i dinia esset fili⁹ b̄te v̄ginis p̄ñs ē f̄lm. ḡ ⁊c̄. Falsitas p̄mi p̄ñtis p̄z p̄ theologos q̄ ponũt q̄ eẽntia dina n̄ gñat̄ nec vnq̄ gñabat̄. Et falsitas scḋi p̄ñtis p̄z p̄ theologos q̄ ponũt q̄ sol⁹ fili⁹ i diuinis assũpsit sibi naturā hũanā ex v̄gie maria ⁊ n̄ pr̄ vl̄ sp̄s s̄ctus⁹ icarnabat̄. ⁊ p̄ña declaratur. q̄ iste fili⁹ i diuinis ē h̄ eẽntia dina. ḡ eẽntia dina ē fili⁹ b̄te v̄gis h̄ eẽntia dina ē pr̄ i diuinis. ḡ pr̄ in diuino ē fili⁹ b̄te v̄gis.

Quinta

Itē si sic. seq̄ret̄ q̄ eẽnt pl̄es dij q̄d ē p̄ p̄mũ p̄ncipiũ ⁊ scḋa p̄clōem. h̄ p̄ña declarat̄ q̄ h̄ e v̄a de⁹ ē fili⁹ b̄te v̄gis ⁊ h̄ sil̄r ē v̄a. de⁹ n̄ ē fili⁹ b̄te v̄gis. q̄ pari rōe q̄ p̄ma ē v̄a p̄ filio i diuinis scḋa ē v̄a p̄ p̄re i diuinis ⁊ sp̄ũ scō ⁊ clarũ ē q̄ n̄ p̄t v̄ificari p̄ vno ⁊ eodē. ḡ v̄ificat̄ p̄ diuersis dijs. ḡ pl̄es sũt dij ⁊ q̄ n̄ possint v̄ificari p̄ vno ⁊ eodē. p̄z q̄ stat i seq̄t̄ p̄dictio. s. q̄ iste de⁹ sit fili⁹ b̄te v̄gis ⁊ q̄ iste de⁹ n̄ sit fili⁹ b̄te v̄ginis demōstrādo eūdē deũ

Sexto

Itē si sic. seq̄ret̄ q̄ p̄dictoria sibi inuicē p̄dicētia respectu eiusdē significati eẽnt sil̄ v̄a. Falsitas p̄ñtis p̄z tā i theologia q̄ i p̄hia ⁊ p̄ oēs. p̄ña declarat̄ q̄ capio istas duas p̄pōnes h̄ ē pr̄ ⁊ h̄ n̄ ē pr̄ q̄rũ p̄ma vocet̄ a. scḋa b. ⁊ p̄ subiectũ ip̄i⁹ a demōstrādo eẽntiā dinā ⁊ p̄ subiectũ ip̄i⁹ b filiũ i diuinis tūc a ⁊ b sũt duo p̄dictoria sibi inuicē p̄dicētia ḡ duo p̄dictoria sibi inuicē p̄dicētia sũt sil̄ v̄a. Maior isti⁹ p̄z. q̄ a ē verũ q̄ eẽntia dina ē pr̄ ⁊ b ē verũ q̄ fili⁹ n̄ ē pr̄. Et minor p̄z q̄ a ⁊ b sũt due p̄pōes singulares q̄rũ subiecta p̄cise idez dmōstrāt ⁊ vna ē mere affirmatiua ⁊ alia mere negatiua. ḡ sũt p̄dictoria sibi inuicē p̄dicētia. ḡ ⁊c̄. Cōt̄ istā p̄cl̄oez p̄nt alia q̄si ifinita adduci q̄b⁹ vniformit̄ sic̄ istis potest r̄nderi.

C. R̄nsio ad primũ p̄ primo discursu

Ad p̄mũ ḡ istorũ dr̄ negādo discursuz. q̄ q̄uis nullũ appareat i materia creata ⁊ naturali. n̄ tñ tz i materia icreata ⁊ p̄cise i p̄pōib⁹ siue terminis diuine trinitat̄. Vñ q̄ ari. n̄ iuenit alios terminos vl̄ aliā materiā i q̄b⁹ n̄ teneret iste discursus. nec ad istā materiā trinitatis potuit p̄uenire. iō gñalit̄ posuit sine aliq̄ exceptiōe p̄dictũ discursũ valē s̄ p⁹ t̄ps ari. i ista diuina trinitate diuinit⁹ reuelata a sũmis doctorib⁹ theologis iuētũ ē p̄dictũ discursũ i istā materiā pati. q̄ iuenerũt̄ t̄mini i q̄b⁹ nō tz vt pote i dina eẽntia ⁊ trinitate.

Pro scḋo

Vlteri⁹ dr̄ negādo scḋz discursũ sic̄ p̄mũ q̄ p̄pt̄ theologi corrigētes ari. resoluũt p̄clōem sic arguēdo h̄ eẽntia dina ē pr̄ i diuinis h̄ eẽntia dina ē fili⁹ i diuinis. ḡ aliq̄d q̄d ē pr̄ i diuinis ē fili⁹ i diuinis tunc si arguat̄ ex opposito p̄cl̄onis erit maior f̄la. s. ista nihil q̄d ē fili⁹ i dina ē pr̄ i dina.

D. Ad secundã

Ad scḋm dr̄ dupl̄r vno mō distinguēdo illō q̄ idē gñat seip̄z. q̄ idē gñare seip̄z p̄t itelligi vl̄ s̄m idē suppositũ vl̄ s̄z diuersa supposita. Primo mō ē ipossibile ⁊ negāt theologi ⁊ p̄hi. s̄ scḋo mō p̄t aliquo mō sustineri q̄ idē s̄z vnũ suppo

situ gñat ⁊ scdm aliud gñatˀ sic ēentia diuina secūdū prēm gñat ⁊ scdm filiū gñatˀ ⁊ scdm spm scīm spiratˀ et ab vtroqȝ procedit. ⁊ tunc nihil aliud resultat nisi ꝙ prī q̄ ē gñat ⁊ filiꝰ q̄ ē ēentia gñatˀ. ⁊ sic itelligūt auctores q̄ ponūt ꝙ essentia gñat vel gñatur. Scdo mō dr negando pñaȝ. silr ⁊ ad ꝓbatōeȝ dr negādo discursuȝ: sicut prīꝰ. ꝗ si discursus debeat valere oȝ ꝯclōeȝ resolui p istū modū. iste prī i diuis gñat filiū in diuis. ⁊ iste prī ē h ēentia. ꝗ aliq̄s q̄ ē ēentia diuina gñat filiū i diuis. Pro quo signāter notādū ē ꝙ subiectū ꝯclōis q̄n ē tminꝰ psonalˀ dȝ resolui i gñe masculio. ⁊ q̄n ē ēentialˀ i gñe neutro: sic pȝ i resolutiōibꝰ iā dict. q̄rū pria fiebat i gñe neutro: ⁊ scda i gñe masculino.

Nota bene

E — Ad tertium

Ad tertiū dr ꝙ ꝓpe loquēdo sc ad istā materiā ptinȝ negatˀ ista. s. iste tres psone sūt tres res: q2 sic iste tres psōe sūt vna ēentia ⁊ ñ tres ēentie: ita sūt vna res ⁊ ñ tres res ⁊ vnū ēs ⁊ ñ tria ētia. Verū tñ iprope loquēdo ad sanū itellectū possȝ ꝯcedi i isto sēsu. iste tres psone sūt tres. q̄rū q̄libet ē res. ⁊ iō si i aliq̄ auctoritate iueniatˀ ꝯsilˀe pie talitˀ accipi dȝ.

Ad quartum

Ad q̄rtū dr ꝙ ꝓpe loquēdo sicut ista negatˀ ēentia gñatˀ. ita ista negatˀ. iste ē filiꝰ btē vgis. deꝰ ē filiꝰ btē vgis. btā vgo gñauit deū. ⁊ sic de ꝯsilˀibꝰ. ꝗ debēt ꝯclōes sillogismoꝝ expositorioꝝ resolui. ⁊ p h pȝ q̄d sit dicēdū ad totū residuū argumēti.

G — Ad quintum

Ad q̄ntū ꝯcediturˀ idē. q2 cōceditˀ ꝙ aliq̄s q̄ ē deꝰ ē filiꝰ btē vgīs ꝗ ex h ñ seq̄tˀ ꝙ plˀes sint dij: ꝗ ꝙ plures sūt psone.

H — Ad sextum

Ad sextū dr cōcedēdo istā tali casu posito h ē prī ⁊ negatˀ ista. h ñ ē prī: q̄a sic plane habetˀ ex de sum. tri. ⁊ fi. ca. Dānamꝰ ꝗ. vbi vult ꝙ prī ē aliꝰ a filio: ñ tñ aliud. Ex quo seq̄tˀ ꝙ neutralˀr ñ pt exꝓmi distictio psonarū: ꝗ tm masculˀe vlˀ feīe. ⁊ iō negatˀ ista mior: i q̄ sb̄iectū neutrˀlr dmōstrat filiū i diuis. Itē q̄n sic dr: h ñ ē prī dmōstrādo filiū i diuis q̄ro q̄d sit adiectiuū huiꝰ sbstātiui h. ñ pt dici ꝙ filiꝰ vlˀ ꝙ psona q̄ ē filiꝰ. q2 sic cēt icōgruū oino. et p ꝯñs nec scdȝ aliquos vā nec fla. Si vo sit suū substātiuū iste tminꝰ ēs vlˀ iste tminꝰ aliq̄d vlˀ q̄dcūqȝ aliud q̄d potest imagiari gener neutri. tūc clarū ē ꝙ ꝓpō ē fla sic ē fla. si demōstretˀ ēentia p h ēs. h ēs ñ ē prī q2 sic h ē vā ois ēentia diuina ē prī: ⁊ ista ꝯsilˀr q̄cq̄d ē ēentia diuina ē prī. ita h ē vera oē ēs i diuis ē prī. silˀr h q̄cq̄d ē ens i diuis ē prī. Tñ q̄uis ista solutio scdȝ pncipia fidei aliq̄ vā cōtineat: nō tñ vtvī difficultatē euadit. q̄d pȝ faciēdo argumētū siue demōstratōeȝ p gen feminenū: sic arguēdo. h ē prī. demōstrādo ēentiā diuinā. h ñ ē prī demōstrādo psonā diuinā q̄ ē filiꝰ clarū ē ꝙ vtrobiqȝ idē silr demōstratˀ. ꝗ ista sūt duo ꝯdictoria sibi iuicē ꝯdicētia ⁊ ista sūt silˀr vā: sic notuȝ ē. ꝗ stabit difficultas ñ soluta. Itē oportet prī dici ꝙ sbstātiuū huiꝰ adiectiui. h. ē iste tminꝰ supposi-

tū sic ꝙ i miori demōstretˀ suppositū diuinū q̄d ē filiꝰ sic pȝ p iā dicta. ꝗ solutio ñ valet. Proptˀ q̄d alˀr dr ad argumētū q̄uis i istis duabꝰ ꝓpōnibꝰ idē nūero demōstretˀ ñ tñ cōuertibilˀr idē q̄uis ēentia diuina sit eadē filio dei. tñ ē alicui alteri a filio eadē ꝗ req̄reretˀ ꝙ nulli alteri psone cēt eadē ad h ꝙ ēentia diuina cēt eadē ꝯuertibilˀr filio i diuis ⁊ h ē i ista maria singulare. ⁊ iō negatˀ q̄uis vtrobiqȝ idē demōstretˀ ꝙ sūt ꝯdictoria sibi iuicē ꝯdicētia. q2 ñ idē ꝯuertibilˀr dmōstratˀ q̄d req̄ritˀ ad verā ꝯdictionē.

A — Quinquagesima sexta cōclusio

Quinq̄gesimasexta ꝯclō ē ista. ꝙ nullꝰ discursus quē arī. vlˀ aliq̄s pboꝝ posuit ē formalˀ. ꝓbatˀ q2 vbicūqȝ poterūt tmini iueniri in q̄bꝰ pmisse ꝯsilˀes sūt vē ⁊ ꝯclō fla: ñ ē discursus formalˀ. Sȝ ois discursus ab arī. positꝰ ē hmōi. ꝗ nullꝰ discursus ab arī. positꝰ ē formalˀ. Maior istꝰ elicitˀ ab arī. pmo poꝝ. ⁊ minor pȝ p dicta pme ꝯclōnis pcedēt. vbi māifeste ex pncipijs fidei dclaratˀ discursū expositoriū i aliq̄bꝰ terminis ñ valere. q2 ñ seq̄tˀ h essentia diuina ē prī h ēentia ē filiꝰ. ꝗ filiꝰ ē prī. Itē ñ seq̄tˀ ois ēentia diuina ē prī ois filiꝰ i diuis ē ēentia diuina. ꝗ ois filius i diuis ē prī. q̄a istoꝝ discursuū pmisse sm catholicā fidē sunt vē ⁊ ꝯclō penitꝰ fla ⁊ tāq̄ heretica ab oibꝰ fidelibꝰ refutāda. ⁊ tñ pmus discursus sic dr se pȝ ē expositoriꝰ ⁊ scdꝰ i pmo mō pme figure manifestissime regulatˀ q̄ ab arī ⁊ ab oibꝰ phis ponūtˀ formalissimi ⁊ simplˀr pmi nec possent paliquē discursū euidēter aliquo modo probari.

A — Quinquagesima septima cōclusio

Quinq̄gesimaseptima ꝯclō ē ista ꝙ aliq̄d suppositū diuinū ē aliud suppositū a filio i diuis ⁊ tñ ñ ē aliud a filio i diuis. Que dclaratˀ sic. prī i diuis ē aliud suppositū a filio i diuis. ⁊ prī i diuis ñ ē aliud a filio i diuis. ꝗ aliq̄d suppositū diuinū ē aliud suppositū a filio i diuis q̄d tñ nō ē aliud a filio i diuis. Ista ꝯña vr euidēs. et pma pticla aīt pȝ d sc. l. ꝙ prī i diuis ē aliud suppositū a filio i diuis. q2 prī i diuis filiꝰ i diuis ⁊ s. s. i diuinis sūt tria supposita realˀr distīcta. Et scda pticula aīt. s. ꝙ prī i diuis ñ ē aliud a filio. pȝ p decretalē supiꝰ allegatā i q̄ dr ꝙ pater est aliꝰ a filio. sed nō aliud a filio.

A — Quinquagesima octaua cōclusio

Quinq̄gesimaoctaua ꝯclō ē ista q̄ q̄si correlarie seq̄tˀ ex iā dict. q2 i aliq̄bꝰ tminis ab iferiori ad suū supiꝰ affirmatiue sine distributōe superioris respectu eiusdē sbi ⁊ respectu eiusdē pdicati. ꝯña penitꝰ nihil valȝ sic ex iā dictˀ pȝ q2 sic h ē vā prī ē aliud suppositū a filio ñ tñ seq̄t. ꝗ prī ē aliud a filio ⁊ aīs ē verū ꝯñs ē flȝ. ⁊ tñ arguitˀ ab iferiori ad suū supiꝰ. Itē ñ seq̄tˀ prī i diuis gñat. ꝗ deꝰ gñat. filiꝰ in diuis gñatˀ. ꝗ ēentia diuina gñatˀ. s. s. a prē ⁊ filio pcedit siue spiratur. ꝗ deꝰ spiratˀ vlˀ a prē ⁊ filio pcedit. ⁊ tñ in oībꝰ arguitˀ ab iferiori ad supiꝰ affirmatiue

A
Quinquagesimanona cõclusio

sine distributiõe. Lix. pclõ ẽ ista φ i oĩ materia valet aliq̃s discursus forãl' q̃ ab aliq̃ phoꝝ ãtiquoꝝ ponebaẗ vt pote discursus expositoꝝ ꝛ discursus ĩ mõ et ĩ figura regulat⁹ quoꝝ pclõnes vl' pñe masculine vl' neut' lr̃ resoluũẗ cuiusmõi sũt tales discursus iste pr̃ ĩ diuinis gñat iste pr̃ ĩ diuinis ẽ ẽẽntia diuina. g̃ aliq̃s q̃ ẽ ẽẽntia diuina gñat. Sꝫ n̄ seq̃ẗ. g̃ aliq̃d qd̃ ẽ ẽẽntia diuina generat. qr̃ illud aliq̃d vl' ẽẽt fili⁹ l' aliud a filio neutrũ pr̃ dari sic et p̃dicẗ plani⁹ pꝫ. Et p̃sili' seq̃ẗ. oĩs ẽẽntia diuina ẽ pr̃. Hec ẽẽntia diuina ẽ fili⁹. g̃ aliq̃d qd̃ ẽ fili⁹ ẽ pr̃. ꝛ nõ seq̃ẗ. g̃ aliq̃s q̃ ẽ fili⁹ ẽ pr̃.

B
Notandum

Notãdũ ẽ sp̃al'r sic sup'i⁹ tãgebaẗ φ qñcũq̃ subiectũ pclõnis ꝫ discursũ naturalẽ. s. natural'r a phĩs ãtiq̃s iuẽtũ ẽ ẽminus ẽẽntial' siue trib⁹ psõis cõis tũc dꝫ resolui ĩ gñe masculino vl' feminino tũc sic arguẽdo. iste pr̃ ĩ diuinis generat iste pr̃ ĩ diuinis ẽ ẽẽntia diuina ꝫ discursũ natural'r iuẽtũ subiectũ pclõnis dẽret ẽẽ ẽminus ẽẽntial' q̃ ẽ ẽminus cõis trib⁹ psõis sic cõcludẽdo. g̃ ẽẽntia diuina gñat qd̃ nullo mõ seq̃ẗ sic sup'i⁹ dclarabaẗ. Sꝫ oꝑrie seq̃ẗ resoluẽdo cõclõem masculine sic pcludẽdo. g̃ aliq̃s q̃ ẽ ẽẽntia diuina gñat. Pꝫ g̃ qñ fit resolutio qñ subiectũ pclõis ꝫ discursũ naturalẽ dꝫ ẽẽ ẽminus cõis Itẽ pr̃ argui. Hec ẽẽntia diuina ẽ pr̃ ĩ diuinis. Hec ẽẽntia diuina ẽ fili⁹ ĩ diuinis clarũ ẽ φ ad istas p̃missas ꝫ discursũ naturalẽ seq̃ẗ ista pclõ. g̃ fili⁹ ĩ diuinis ẽ pr̃ ĩ diuinis. cũ g̃ sbiectũ pclõis dꝫ ẽẽ ẽminus psõal' ꝫ discursũ naturalẽ fiat resolutiõ neutral' ꝛ optim⁹ fiet discursus sic arguendo. ista ẽẽntia diuina ẽ pr̃ ĩ diuinis. ista ẽẽntia diuina ẽ fili⁹ ĩ diuinis. g̃ aliq̃d qd̃ ẽ fili⁹ ĩ diuinis ẽ pr̃ ĩ diuinis. et seq̃ẗ plãe ex istis φ null⁹ discursus iuẽt⁹ naturalit' ẽ formal' Sꝫ aliq̃s discursus sup'naturalit' iuẽtus ẽ forãl'.

A
Sexagesima conclusio

Lx. pclõ ẽ ista. φ q̃libꝫ catholic⁹ ꝛ fidel' xp̃ian⁹ facil'r pr̃ credere alicui cui nullo mõ pr̃ ex pur' nãlib⁹ assentire. Que dclaraẗ sic. q̃libꝫ fidel' xp̃ian⁹ saltẽ habitual'r iplicite vel explicite credit φ pr̃ ĩ diuinis ñ ẽ fili⁹ ĩ diuinis. et φ illud qd̃ ẽ pr̃ ĩ diuinis ẽ fili⁹ ĩ diuinis. ꝛ isti copulatie nullo mõ assẽtire pr̃ ex pur' nãlib⁹. g̃ ꝛc. pña hec ẽ plana ꝛ añs ꝫ sui p̃mã p'ticulã itelligẽti ẽminos ẽ manifestũ. s. φ q̃libꝫ fidel' xp̃ian⁹ credit φ pr̃ ĩ diuinis ñ ẽ fili⁹ ĩ diuinis. Et scd̃a p'ticula añt. s. φ null⁹ pr̃ isti copulatie assẽtire ex pur' nãlib⁹ Pꝫ qr̃ null⁹ alicui assentire pr̃ qd̃ ip̃e ex pur' nãlib⁹ iudicat icludere pdictionẽ. Sꝫ ista copulatia ẽ hmõi. g̃ isti copulatie null⁹ ex pur' nãlib⁹ pr̃ assẽtire. maior exp'iẗ q̃ q̃libet exp'iẗ φ q̃cq̃d dicat ore ñ pr̃ pdictorijs sibiĩuicẽ pdicẽtib⁹ respectu p̃cise eiusdẽ significati ex pur' nãlib⁹ assẽtire sic null⁹ pr̃ nãl'r assẽtire isti copulatie h̃ res ẽ ꝛ illud qd̃ ẽ h̃ res ñ ẽ dmõstrata eadẽ re. Hec elicit' ab ari. iiij. metha. vbi i'uult φ null⁹ pr̃ pdictorijs assẽtire. Et minor p̃dicere rõis sat' pꝫ. qr̃ ari. ꝛ oẽs ph̃i ãtiq̃ ꝛ moderni oĩ fide circũscripta iudicauerũt p̃dictã copulatiuã icludere pdictõez sic adhuc q̃libꝫ exp'iẗ ꝛ possꝫ facil'r exp'iri a phĩs ñ credẽtib⁹ siue ifidelib⁹ q̃rereẗ q̃re ari. nãl'r posuit necẽẽ in discursib⁹ q̃ ꝫ theologos formal'r minime valerẽt sic ex. lvi. pclõe plani⁹ pꝫ.

B
Obiectio prima.

Sꝫ p̃ istã pclõez istaẗ q̃libꝫ hõ ex pur' nãlib⁹ hꝫ liberũ arbitriũ. g̃ q̃libet hõ ex pur' nãlib⁹ pr̃ velle assentire cuicũq̃ ꝯplexo siue possibili siue ipossibili. g̃ isti copulatie siue icludat pdictionẽ siue ñ. Ista pña ẽ euidẽs ꝛ añs ẽ d' se notũ. Et ꝯfirmaẗ pña p beatũ aug' ĩ lib. d' libero arbitrio vbi dic̃ φ volẽtis ẽ credere ꝛ h̃ idẽ dĩ ĩ suo lib. ꝯfessionũ ꝛ p h̃ rẽnẽs φ null⁹ hꝫ excusationẽ q̃n sit fidel' ad credẽdũ ex q̃ hꝫ liberã volũtatẽ. qr̃ pr̃ credere q̃cq̃d vult.

Secunda.

Itẽ si ñ. seq̃reẗ φ ifidelitas ñ ẽẽt peccatũ hõis. sꝫ poti⁹ dei. qr̃ q̃libꝫ credit cui dat fidẽ. ꝛ cui ñ dat fidẽ ñ pr̃ ex suis nãlib⁹ credere. g̃ vr̃ φ ñ ẽ culpa credẽti qr̃ ip̃e ñ credit sꝫ poti⁹ dĩ ñ daẗ sibi hitũ fidei q̃ mediãte credere posset.

Tertia

Itẽ seq̃ẗ φ q̃libꝫ dãnat⁹ iniuste ꝛ neq̃ter dãnareẗ pclõ ẽ fl'a. g̃ ꝯfalsitas ãtẽ d' se pꝫ. Et pña dclaraẗ. qr̃ q̃sq̃s dãnaẗ ꝓpẗ defectũ fidei dãnaẗ ꝫ illud euãgelij q̃ ñ crediderit dãnabiẗ sꝫ ñ ẽ ĩ ptãte hõis hr̃e fidẽ cũ total'r sup'nãl'r deẗ. g̃ ñ vituperabiẗ si ñ hꝫ fidẽ. qr̃ null⁹ ẽ vituperabil' ꝓ illo qd̃ ñ ẽ ĩ sua ptãte ꝫ ari. ij. ethi. ꝛ p pñs si ꝓ illo dãneẗ iniuste dãneẗ.

Quarta

Itẽ vlteri⁹ seq̃ẗ φ q̃libet hõ q̃ saluabiẗ vl' q̃ saluaẗ iniuste saluaẗ qr̃ siue suis merit' nã sic null⁹ ẽ vituperabil' ꝓ illo qd̃ ĩ sua ptãte ñ ẽ. sic etiã nec laudabil' ẽ ꝛ p pñs nec p̃miabil'. g̃ si p̃mieẗ immerito p̃miabiẗ. g̃ iniuste.

Quinta

Itẽ si sic. seq̃reẗ φ ẽẽt possibile aliquẽ hõiez ẽẽ q̃ ꝫ nullã legẽ datã saluaretur vl' dãnareẗ posito φ aliq̃s puer nutrireẗ ĩ heremo vbi nũq̃ audiret aliquẽ loq̃ q̃d ẽẽt credẽdũ vl' discredẽdũ sꝫ tm̃mõ ex pur' nãlib⁹ ꝫm rectã viã rõis q̃ntũ possꝫ viuere nutrireẗ nec ñ posset saluari. qr̃ ñ pr̃ fidẽ ipaꝫ hr̃e ex pur' nãlibus nec dãnabiẗ qr̃ nũq̃ peccauit ꝛ ꝫp fecẽ ꝫ verã viã rõnis meli⁹ quo pot' fit. g̃ ꝓ istis icõuenientib⁹ ꝛ φ plurib⁹ alijs ꝯsilib⁹ vitãdis vr̃ φ ex pur' nãlib⁹ aliq̃s pr̃ cuilibꝫ articulo fidei assentire. Sꝫ istis ꝛ alijs plib⁹ ñ obstãtib⁹ p̃dicta pclõ ẽ tenẽda.

C
Resp̃sio ad p̃mã

Quapropẗ ad p̃mũ ĩ oppositũ dr̃ pcedẽdo φ q̃libet hõ ex pur' nãlib⁹ q̃buscũq̃ alijs sic circũscriptis nãlib⁹ ill' ĩ determinata dispositiõe manẽtib⁹ pr̃ cuilibꝫ cõplexo velle assẽtire. Sꝫ vlteri⁹ negaẗ pña. g̃ q̃libꝫ ex pur' nãlib⁹ cuilibꝫ cõplexo pr̃ assẽtire. Experiẽtia nãq̃ regit nos φ stãti multa possem⁹ velle facere q̃ ñ possum⁹ facere sic multi sũt q̃ vellẽt se diligere deũ sup oĩa qd̃ tñ ꝓpẗ malitiã vl' malũ hitũ ipedientẽ quẽ ñ pñt statĩ deponere nõ pñt illi toti' ꝯtib⁹ adherere. Et ad argu

niētū bī ꝓcedēdo ꝙ volens ē credere q̄ quicūq̄ vult credere pt ex puris nālib⁹ se disponere ad credēdū n̄ ponēdo aliqd obstaculū per malā ptinaciā spirituisancto et q̄cūq̄ facit qd in se ē de⁹ ex sua grā īfundit sibi habitū quo mediāte cuilibꝫ articlo fidei pt assentire nec aliud vult sug. itelligere.

D
Ad secundā

Ad scdꝫ dr negādo ꝙ nō credere nō ē culpa hois ſꝫ dei. ⁊ vlteri⁹ negat̄ ista ꝯña cuicūq̄ de⁹ dat bitū fidei ille credit nec ex puris naturalib⁹ pt bn̄ facere vl credere. g̃ n̄ credere nō ē culpa hois nō credēt̄ ſꝫ dei nō dātis ⁊ cā ē q̄ hō n̄ facit qd ex puris naturalib⁹ pt bn̄ facere ad h̄ ꝙ de⁹ det sibi fidē. ⁊ iō si ꝯña debeat valere opꝫ pl⁹ addere añti. s. ꝙ hō faciat q̄cq̄d pt facere ex puris naturalib⁹ ad disponēdū se vt hēat fidei bitū. Tūn h̄ ꝯña ē bōa hō facit q̄cq̄d ex puris naturalib⁹ pt ad habēdū fidē ⁊ n̄ pt hr̄e fidē ex puris naturalib⁹ et de⁹ nō dat sibi fidē. g̃ nō ē culpa hois nō credēt̄ ꝙ nō hēat fidē. ſꝫ tūc añs ē falsū. s. ꝙ cuilibꝫ facienti qd in se ē ⁊ disponēti se ad fidē recipiēdā de⁹ paratissime dabit sibi fidē. vn̄ null⁹ ē disposit⁹ ad credēdū q̄tū ex puris nālib⁹ pt disponi q̄n hēat fidē vl cui⁹ n̄ hēat fidē q̄ ipse ē sic diposit⁹ ad hn̄dū n̄ ptinacit̄ opponēdo ſꝫ articulo fidei adherendo.

E
Ad tertiā

Ad tertiū dr negādo ꝯñaꝫ ⁊ vlteri⁹ dr q̄uis n̄ sit i ptāte hois īmediate ad fidē hn̄dā mediate tn̄ ē i ptāte hois q̄ i sua ptāte ē hr̄e dispositōnē q̄ mediāte statī hebit fidē. ⁊ h̄ sufficit ad h̄ ꝙ hō sit vitupabil̄ si n̄ hēat fidē ⁊ laudabil̄ si hēat q̄ clarꝫ ē ꝙ null⁹ ex seipo ꝑcise pt aliq̄d meritorie ꝑpetrare ſꝫ bn̄ pt ex suis puris nālib⁹ cū cōi diuina īfluētia se disponere ad q̄ālibꝫ ꝟtutē theologicā vt pote ad fidē spē ⁊ caritatē qb⁹ mediantibus pt aia meritorie facere siue vigilꝫ siue dormiat siue qdcūq̄ aliud agat. q̄ ſꝫ aplꝫ diligētib⁹ deū oia coopāt̄ i bonū. Ad q̄rtū sat̄ pꝫ ex dictis.

E
Ad vltimū

Ad vltimū dr ꝙ tali cāu posito si tal̄ hō n̄ possꝫ venire ad locū aliquē vbi possꝫ istrui q̄d eēt faciēdū vl dimittēdū credēdū vl discredēdū ⁊ faceret q̄tū ex nālib⁹ possꝫ ad bn̄ viuēdū de⁹ ex sua bonitate baptismo flamis ipꝫ baptizaret ⁊ ꝟbis theologicis saltē necessarijs ipm sufficiēt̄ istrueret. ⁊ sic final̄r p dei grāꝫ saluaret̄.

E
Sexagesimapprima ꝯclusio

Sexagesimaprima ꝯclo ē ista ꝙ null⁹ t̄min⁹ signās distīcte aliquā opatōeꝫ i diuinis est ꝟificabil̄ de aliq̄ t̄mīo cōi trib⁹ ꝑsonis. Hec declarat̄ sic Illi nāq̄ signās distīctas opatōes distinctarū ꝑsonarū siue ꝓꝑas certi ꝑsōis i diuinis. sic sūt hm̄ōi gn̄ans gn̄atū spirās spiratū ab vtroq̄ ꝓcedēs assumēs sibi naturā hūanā i vnitate suppositi. ⁊ sic de ꝯsilib⁹ signātib⁹ aliq̄s opatōes nomialiter vel aduerbial̄r actiue siue passiue q̄ nō pn̄t cōpetere ꝑsonis oīb⁹ in diuina ꝯiūctꝫ illud n̄ ē trib⁹ ꝑsōis cōe sic sūt tales t̄mini cōes. De⁹ ēētia diuina creatō actiā pria cā. ⁊ ꝯsiles si-

gnificātes ꝑsonas diuinas diuisiꝫ ⁊ coniūctim. q̄ q̄libꝫ ꝑsona diuina ē de⁹ ⁊ oēs tres ꝑsone diuine sūt de⁹ unꝰ. g̃ termi n̄ sunt ꝟisimiles de ꝑdictis q̄ oēs iste ꝓpōes sūt fal̄e. de⁹ gn̄at̄ de⁹ ꝓcedit a pr̄e et filio. ⁊ sic de ꝯsilib⁹. q̄ pari rōe. q̄ ista ꝓpō de⁹ ē generās i diuinis eēt ꝟa. ꝓ pr̄e cadē rōe eēt ꝓ filio. ⁊ sic eēnt duo filij. quoꝝ vn⁹ eēt generās ⁊ ali⁹ genit⁹: ita ꝙ tales ꝓpōes sunt fal̄e. Pꝫ ex ꝓsse ex d. sn̄. tri. ⁊ fi. ca. sic ex supi⁹ dictis pꝫ.

E
Obiectio prima.

Sꝫ ꝯ istā cōclōeꝫ instat̄ generās filiū i diuinis ē de⁹. g̃ de⁹ ē gn̄ans filiuꝫ i diuinis. Añs istius ꝯñe ab oib⁹ cōcedit̄: q̄ ē articul⁹ fidei. Nā pr̄ generās ē de⁹. g̃ generās ē de⁹. ⁊ ꝯña vꝫ eīmdēs. q̄ ꝑticularis affirmatia ⁊ idefinita affirmatia ꝯuertunt̄ simpl̄r.

Secunda

Itē h̄ ē ꝟa. de⁹ mouebat̄ i cruce de⁹ resurgebat a mortuis. ⁊ sic de ꝯsilib⁹ i qb⁹ termi significāt distīcte opatiōes distīctas ꝑsonarū. ⁊ illud n̄ ē cōpetēs cuilibꝫ ꝑsonarū i diuinis. ⁊ tn̄ ꝟificat̄ de termīs cōib⁹ trib⁹ ꝑsonis.

Tertia.

Itē iste sūt ꝟe. de⁹ ē pr̄ de⁹ ē filius de⁹ ē spūssctūs et ꝑdicata sūt termini significātes opationes distīctas ꝑsonaruꝫ. q̄ pat̄ significat gn̄ationē actiuā i diuinis: q̄ q̄cq̄d ē pr̄ ē gn̄atio actia i diuinis. ⁊ q̄cq̄d ē gn̄atio actia i diuinis ē pr̄. g̃ significat gn̄atōeꝫ actiuā: ⁊ pari rōe fili⁹ gn̄ationeꝫ passiuā: ⁊ spūssctūs ꝓcessionē.

E
Ad primā

Ad pmū istoꝝ dr negādo ꝯñaꝫ. Ad ꝓbatōeꝫ dr ꝙ sic̄ in mult̄ termīs diuinis n̄ tenet sillogism⁹. ita etiā i mult̄ termīs i diuinis n̄ tenet discursus enthimematicus. sic̄ pꝫ p cōclōem. lviij. ſꝫ si tal̄ discursus debeat valere opꝫ ꝯñs resolui scdꝫ modū supius declaratū. ⁊ i declaratiōe cōclōnis. lix. dr ꝓpt̄ qd ista ꝯña negat̄. generās filiū i diuinis est de⁹ g̃ de⁹ ē gn̄ans filiuꝫ i diuinis. ſꝫ bn̄ seq̄t̄ g̃ aliq̄s q̄ ē de⁹ ē generās filiū i diuinis.

D
Ad secūdam

Ad scdꝫ dr negādo istas ꝓpōes q̄tū ē de ꝟtute s̄mōis. de⁹ moriebat̄ i cruce: de⁹ resurrexit a mortuo. ⁊ sic de ꝯsilib⁹. ⁊ si i aliquo loco tales ꝓpōes iueniāt̄ debēt exponi scdm sanū itellectū: dicēdo ꝙ p tales ꝓpōes ⁊ alias ꝯsil̄es itelligit̄ fili⁹ q̄ est de⁹ mouebat̄ i cruce. filius q̄ ē de⁹ resurrexit a mortuis. ⁊ sic de ꝯsil̄ib⁹ alijs.

Ad tertiā

Ad tertiū dr ꝙ q̄uis tales t̄mini significēt distīctas opatōes distinctiuas ꝑsonarū: nō tn̄ imediate correspōdēt cōceptib⁹ qb⁹ tales t̄mini gn̄atio ꝓcessio ⁊c. Imponebātur ad significandū: sic albū significat agnū: nō tn̄ imediate correspōdet cōceptui quo iste termin⁹ agnus fuit ipos t⁹ ad significandū ⁊ de terminis significantibus imediate distincte distinctiuas operationes ꝑsonarum. intelligitur iam dicta conclusio.

A
Sexagesimasecunda conclusio

Sexagesimasecda ꝯclo ē ista. ꝙ xp̄s ſꝫ existētiā diuinā n̄ ē fili⁹ dei q̄uis ſꝫ suā naturā hūanā sibi i vnitatē suppositi assūptā sit fili⁹ dei Ista ꝯclo ꝯclarat̄ sic. de⁹ nunq̄ gn̄abit nec gn̄at nec gn̄auit vnq̄ filiū i diuinis. g̃ de⁹ n̄ hꝫ filiū i diuinis

Istã ɔclõ vĩ evidẽs ⁊ aῇs pȝ ex pris ɔclõe. s. ꝙ deꝰ ñ ẽ generãs. Sȝ ɔ̃ istã ɔclõeȝ istat̃ p illõ euãgelij ꝙ cẽturio dicebat. ve filiꝰ dei erat iste

B Obiectio

C Rñsio

Ad illõ dĩ illõ dictũ cẽturionis dȝ expõi tal̃r iste demõstrãdo iesũȝ erat vẽ filiꝰ pr̃is diui q̃ ẽ deꝰ. Aliꝰ sẽsꝰ ẽ iste iesus rõe sue nature hũane erat filiꝰ dei adoptiuꝰ sic ẽ q̃libȝ bonꝰ xp̃ianꝰ ꝫ iste spãl̃r. ꝫ ex istis ñ seq̃t̃ ꝙ xp̃s ꝫm suã naturã diuinã sit gñatꝰ a deo siue filiꝰ dei qđ ẽ idem.

A Sexagesimatertia conclusio

Sexagesimatertia ɔclõ ẽ ista. ꝙ multa sũt v̄ba q̃ non sũt v̄ificabilia de aliquo p̄ticl̄ari. q̃đ declarat̃ sic. nã oẽs iste ꝓpões sũt vẽ deꝰ ẽ trinitas deꝰ ẽ nũerꝰ. deꝰ ẽ cõis tribꝰ psõis diuinis. ⁊ sic ɔ̃siliꝰ iste tñ sũt f̃le. p̃z ẽ trinitas. p̃z ẽ nũerꝰ p̃z est cõis tribꝰ seu pluribus psonis.

A Sexagesimaq̃rta conclusio

Sexagesimaq̃rta ɔclõ ẽ ista deꝰ ẽ q̃titas. q̃ pbat̃ sic. oĩs nũerꝰ ẽ q̃titas. deꝰ ẽ nũerꝰ. g̃ deꝰ ẽ q̃titas. maior pȝ ꝑ ari. c. ꝺ q̃titate. minor pȝ. q̃ deꝰ ẽ trinitas psonarũ siue ternariꝰ nũerꝰ q̃ ẽ tres psone i diuinis. Sȝ ɔ̃ istã ɔclõeȝ istat̃. nullũ accñs ẽ deꝰ. oĩs nũerꝰ ẽ accñs. g̃ nullꝰ nũerꝰ ẽ deꝰ. maior ⁊ minor apparẽt. q̃ oĩs nũerꝰ ponit̃ in gñe accñt̃. s. i gñe q̃titat̃. q̃ q̃titas ẽ accidẽs. Itẽ si sic seq̃ret̃ ꝙ eẽnt q̃tuor res i diuinis scȝ tres psone et trinitas q̃ ñ eẽt aliq̃ psonarũ.

B Obiectio prima

Secunda

C Rñsio ad primã

Ad p̃mũ istoꝝ dĩ ɔcedẽdo maiorẽ ⁊ negãdo minorẽ. Et vlteriꝰ ad ꝓbationẽ dĩ ɔcedẽdo ꝙ oĩs nũerꝰ ponit̃ i p̄dicamẽto q̃titat̃ et ɔtinet̃ tãq̃ res illꝰ p̄dicamẽti q̃đ q̃dẽ p̄dicamẽtũ dĩ p̄dicamẽtũ accñt̃. Dico tñ ꝙ q̃đlibȝ ɔtẽtũ i illo p̄nto tãq̃ res illꝰ p̄nti ẽ sic accñs. ꝫ ꝙ oẽ cõtẽtũ i illo p̄nto tãq̃ signũ ẽ accñs illõ ẽ t̃minꝰ accidẽtal̃. vl̃ ꝫȝ se vl̃ ꝫȝ suũ ɔtẽtũ.

Ad sc̄dam

Ad sc̄dȝ dĩ ꝙ illõ argumẽtũ ñ potiꝰ cõcludit i diuinis ꝙ in creaturĩ. q̃ posito ꝙ a sit vna aĩa idiuidual̃ ⁊ b alia ⁊ c tertia ⁊ d sit iste tres aĩe siue iste nũerꝰ t̃nariꝰ istarũ triũ aĩarũ tũc arguit̃ sic. s. ꝙ ꝫ sũt q̃tuor res. q̃ clꝫꝝ ẽ ꝙ a ẽ vna res ⁊ b alia ⁊ c tertia ⁊ d vt vĩ q̃rta. q̃ ẽ res ⁊ ñ aliq̃ triũ. g̃ ẽ aliq̃ res distincta sic vt vĩ p̃t fieri ꝓcessus in i̇̃finitũ posito ꝙ e sit nũerꝰ q̃rnariꝰ istarũ q̃tuor rerũ q̃ q̃dẽ nũerꝰ ẽ res distincta a rebꝰ p̄cedentibꝰ. g̃ erũt ibi q̃nq̃ res distĩcte. s. a b c d e. ⁊ sic vlteriꝰ p̃t põi ꝙ f sit iste nũerꝰ q̃nariꝰ ⁊ sic vlteriꝰ i infinitũ. Ex q̃ seq̃t̃ ꝙ vbicũq̃ sũt due res q̃uis idiuiduales ibi sũt i̇̃finite res ⁊ istõ argumẽtũ forte ɔcludit ɔ̃ illos q̃. ponũt totũ ɔpositũ aliõ a suis ptibꝰ sil̃ sũpt̃. Et iõ breuit̃ dĩ ꝙ nũerꝰ t̃nariꝰ ñ ẽ res distincta a tribꝰ vnitatibꝰ q̃uis a q̃libet vnitate illꝰ t̃narij rõe alteriꝰ vnitat̃ distĩguat̃. ⁊ iõ negat̃ ista ɔ̃ña d ẽ ⁊ ñ ẽ aliq̃ res illarũ p̄cedẽtiũ. s. ñ ẽ a nec b nec c g̃ ẽ q̃rta res ꝫ oȝ addere ad̃ꝫ sic. d ẽ res. g̃ d ẽ q̃rta res. Et si dicat̃ ꝙ seq̃ret̃ ꝙ ꝫba ɔposita ex materia ⁊ forma ñ eẽt distincta a materia ⁊ forma. Ad illõ ɔcedo breuit̃ ɔ̃ñq̃ totũ ñ fac nũerũ distinctũ ab oĩbꝰ ptibꝰ sil̃ sũptis. ꝫ ista materia alibi ẽ declarãda. Sufficiat g̃ ad p̃ns ꝙ trinitas psonarũ ñ ẽ q̃rta res i diuinis p̄cise q̃ q̃libȝ illarũ psonaꝝ ẽ aliq̃d qđ ẽ trinitas. s. eẽntia diuina q̃ ẽ trinitas i diuinis.

A Sexagesimaquĩta conclusio

Sexagesimaq̃nta ɔclõ ẽ ista. ꝙ vnitas idiuisibil̃ ẽ nũerꝰ t̃nariꝰ. Ista ɔclõ pȝ ex statĩ dict̃. q̃ ista eẽntia diuina ẽ nũerꝰ ternariꝰ q̃ ẽ trinitas triũ psonarũ ista eẽntia diuina ẽ vnitas idiuisibil̃. g̃ vnitas idiuisibil̃ ẽ nũerꝰ ternariꝰ.

A Sexagesimasexta cõclusio

Sexagesimasexta ɔclõ ẽ ista. ꝙ vnitas idiuisibil̃ ẽ q̃tuor nũeri distincti. Que ɔclõ declarat̃ sic vocet̃ nũerꝰ t̃nariꝰ triũ psonarũ a ⁊ nũerus binariꝰ pr̃is ⁊ filij b. ⁊ nũerꝰ binariꝰ filij ⁊ spũssãcti c. ⁊ binariꝰ nũerꝰ spũssãcti et pr̃is d. tũc clarũ ẽ ꝙ ibi sũt q̃tuor nũeri. s. a b c d ⁊ a ñ ẽ b. q̃ nũerꝰ triũ psonaꝝ ñ ẽ nũerꝰ binariꝰ pr̃is et filij. nec b ẽ c. q̃ nũerꝰ binariꝰ pr̃is ⁊ filij ñ ẽ nũerꝰ binariꝰ filij ⁊ spũssãcti. nec etiã c ẽ d. q̃a nũerꝰ binariꝰ filij ⁊ spũssãcti ñ ẽ nũerꝰ binariꝰ pr̃is et spũssãcti. g̃ ꝫ sũt q̃tuor nũeri distincti. Tũc sic ꝫ eẽntia diuina ẽ isti q̃tuor nũeri tã ɔiũctim q̃ diuisim ⁊ ꝫ eẽntia diuina ẽ vnitas idiuisibil̃. g̃ vnitas idiuisibil̃ ẽ q̃tuor nũeri distincti.

B Obiectio prima

Sȝ ɔ̃ istã ɔclõeȝ istat̃. q̃ si sic tũc seq̃ret̃ ꝙ esset q̃ternitas diuinis. ɔ̃ñs est ꝫtñ ⁊ hereticũ. g̃ ⁊c. ffalsitas ɔ̃ñt̃ pȝ ⁊ elicit̃ ex decretali ex ꝺ sũma tri. ⁊ fi. ca. Et ɔ̃ña ꝺclarat̃. q̃ i diuinis sũt q̃tuor nũeri distincti. g̃ i diuinis sũt q̃tuor res distincte. Istã ɔ̃ña vĩ euidẽs ab iferiori ad supiꝰ affirmatiue sine distributiõe. sic seq̃t̃ hõ ẽ. g̃ aĩal ẽ. q̃tuor hõies sũt. g̃ q̃tuor res sũt.

Secunda

Itẽ i diuinis sũt q̃tuor nũeri distincti g̃ i diuinis sũt q̃tuor vnitates distincte. ista ɔ̃ña ẽ clara. q̃ q̃libȝ nũerꝰ ẽ multitudo ɔposita ex distinct̃ vnitatibꝰ. Itẽ i diuinis sũt q̃tuor nũeri distincti g̃ i diuinis ẽ ifinitas nũeroꝝ.

C Ad primã

Ad p̃mũ istoꝝ dĩ ꝙ illõ argumẽtũ nõ potius fieri p̃t in diuinis. q̃ i creaturĩ posita ꝙ incipiant̃ tres aĩe idiuiduales quarũ tñ nũerus ternariꝰ vocet̃ a ⁊ sit vna aĩa petri ⁊ sc̄da pauli ⁊ tertia iohãnis ⁊ vocet̃ nũerus binariꝰ aĩe pauli ⁊ aĩe petri. b. et nũerus binarius aĩe pauli ⁊ aĩe iohãnis c. ⁊ nũerus binariꝰ aĩe petri ⁊ aĩe iohãnis d. et arguat̃ total̃r sicut p̃us ex quo seq̃t̃ ꝙ vbicũq̃ sũt tres aĩe diuiduales ibi sũt quatuor nũeri distincti ⁊ quatuor res distincte. Ad illud g̃ dĩ negãdo istã duplici de cã. q̃ sicut p. lviij. cõclusionẽ supiꝰ declarabat̃ nõ sp̃ in diuinis valet ɔ̃ña ab iferiori ad supiꝰ affirmatiue sine distributiõe. Sc̄do q̃ in creaturis etiã ꝫm aliquos in terminis naturalibꝰ nõ opȝ ɔ̃ñam talẽ valere nisi addat̃ in aῇte ꝙ sunt nõ cõicãtes ⁊ ꝙ nullꝰ coꝝ recipiat p̄dicationẽ alioꝝ cõiũctim vel diuisim quoꝝ vtrũq̃ i ꝓposito falsificat̃. p̃mo q̃ isti quatuor numeri sũt cõicãtes. q̃ aliq̃d qđ ẽ ps vniꝰ nũeri ẽ ps alteriꝰ nũeri. Sc̄do q̃ nũerus ternariꝰ q̃

est a ẽ alij tres binarij. s. b c b. ⁊ iõ nõ oꝫ ꝯñam valere nec ꝯfirmaꝛ oĩno p exẽplũ. q: in illo ponũtur termini nũerales nõ cõicãtes vel significãtes aliquos nũeros vl̃ aliquẽ nũerũ q̃ recipit oĩm alioꝝ ꝑdicationẽ. Ad. scõꝫ ⁊ tertiũ pꝫ satis quid dicẽdũ est ex predictis.

Ad r. liquaꝫ

Sexagesimaseptima cõclusio

Sexagesimaseptima cõclusio ẽ ista. ꝙ aliquis nũerus nõ ẽ plura vnitate nũerali. Que declaraꝛ sic. iste nũerus triũ ꝑsonaruꝫ in diuinis ẽ vnitas idiuidualis q: ẽ ẽntis idiuisibil'. ğ iste nũerus nõ ẽ plura vnitate ista ĩdiuiduali. Ista ꝯña satis pꝫ de se ⁊ põt ꝓbari expositione sic. iste nũerus isto nũero nõ ẽ plura. iste nũerus ẽ ista vnitas idiuidualis. ğ ista vnitas idiuidualis isto nũero nõ ẽ plura. Itẽ iste nũerus nõ ẽ plura. ğ iste nũerus nõ ẽ plura vnitate idiuiduali. Ista ꝯña ẽ de se nota. Et añs pꝫ q: iste nũerus nõ ẽ plura ẽtia. ğ nõ ẽ plura.

Sexagesimaoctaua cõclusio

Sexagesimaoctaua cõclusio ẽ ista. ꝙ aliq̃s ẽ nũerus cui⁹ vnitas ẽ equalis toti. Ista cõclusio pꝫ. q: pr̃ i diuinis q̃ ẽ vnitas trinitatis diuine est equalis toti trinitati.

Sexagesimanona conclusio

Sexagesimanona ꝯclõ ẽ ista. ꝙ aliq̃s nũerus ẽ par q̃ nõ põt diuidi ĩ duo equalia. Que declaraꝛ sic. ista dualitas demõstratis pr̃e ⁊ filio i diuinis nõ põt diuidi in duo equalia ista dualitas ẽ nũerus par. ğ aliq̃s nũerus par nõ põt diuidi ĩ duo equalia. Maior pꝫ. q: pr̃ ⁊ filius nõ sũt duo equalia sic eliciꝛ plane ex illo symbolo. Etern⁹ pr̃ etern⁹ fili⁹ etern⁹ spũssanctus nõ tñ tres eťni, nec tres immẽsi nec tres oĩpotẽtes ⁊ ita nec tres eq̃les. Minor etiã pꝫ. q: oĩs nũerus ẽ par vel ipar. ista dualitas nõ ẽ nũerus impar. ğ ẽ nũerus par.

Septuagesima conclusio

Septuagesima cõclõ ẽ ista. ꝙ aliq̃ due ꝑsone sic se habẽt ꝙ vna ẽ equalis alteri ⁊ ecõuerso. et tñ nõ sũt plures equales. Ista cõclusio sine maiori declaratõe põt elici ex ꝑcedenti.

Septuagesimaprima cõclusio

Septuagesimaꝑma ꝯclõ ẽ ista. ꝙ ꝑsone diuine nõ sũt eťne. Que declaraꝛ sic. ꝑsone diuine nõ sũt plures eťne. ğ ꝑsone diuine nõ sũt eťne. ꝯña pꝫ. q: arguiꝛ a cõuertibili ad cõuertibile. nã eťne et plꝛes eťne cõuertũꝛ sic hões ⁊ plures hões. Añs pꝫ p illud simboli nõ sũt plꝛes eťni ꝫ vn⁹ eťnus. Et ex eadẽ ꝯclõne seq̇ꝛ ꝙ ꝑsone diuine nõ sũt oĩpotẽtes. ⁊ ꝙ aliq̃ ꝑsone sũt quarũ q̃libet ẽ oĩpotẽs. ⁊ tñ nõ sũt oĩpotẽtes ꝫ vn⁹ oĩpotẽs sic clare seq̇ꝛ p illud simboli oĩps pr̃ oĩps fili⁹ ⁊c̃. ꝫ tñ nõ tres oĩpotẽtes ꝫ vn⁹ oĩps. ğ nõ sũt tres ꝑsone oĩpotẽtes. ğ ⁊c̃.

Septuagesimasecũda cõclusio

Septuagesimascđa ꝯclõ ẽ ista. ꝙ aliq̃ ꝑsone sũt q̃ ab eťno fuerũt ⁊ nũq̃ iceperũt ẽẽ et tñ nõ sũt eťne. Ista cõclusio satis pꝫ. q: ꝑsone diuine ꝑ fuerũt ab eťno et nũq̃ inceperũt ẽẽ. ⁊ tñ nõ sũt eťne sic iã pꝫ p ꝑximã ꝯclusionẽ ꝑcedẽtẽ. Et ꝯñter seq̇ꝛ ꝙ ꝑsone diuine oĩa possibilia põt ⁊ tñ nõ sũt oĩpotẽtes ꝫ sufficit ad hoc ꝙ oĩa possibilia possint ꝙ q̃libꝫ istarũ sit oĩps seq̇ꝛ etiaꝫ ꝙ lꝫ ista trinitas sit oĩps iste tñ tres nõ sũt oĩpotẽtes ⁊ totũ seq̇ꝛ ex vna radice. s. ꝙ nõ sũt plꝛes oĩpotẽtes q: si nõ sũt plꝛes nõ sunt due res vel tres oĩpotẽtes. Sꝫ hic forte diceꝛ ab aliq̃b⁹ ꝙ non seq̇ꝛ plꝛes sũt oĩpotẽtes. ğ duo sũt oĩpotẽtes. ğ due sũt oĩpotẽtes. Sꝫ hoc totalr̃ vr̃ ꝯcordare cũ sentẽtia simboli. q: pari rõe posset dici i diuinis duo dñi. q: due ꝑsone vl̃ tres sũt dñs i diuinis. ⁊ p ꝯñs plꝛes ẽẽnt ꝑsõe tñ expꝛsse i simbolo ꝯdicaꝛ oppositũ cũ di: ⁊ tñ nõ tres sũt dñi ꝫ vn⁹ ẽ dñs.

Septuagesima tertia cõclusio

Septuagesimatria ꝯclõ ẽ ista. ꝙ plꝛes sunt relatões i diuinis. Ista ꝯclõ declaraꝛ q̃ñ si relatio sumiꝛ p ťmino relatiuo significãte tũc eta rũ ẽ plꝛes i diuinis ẽẽ relatões. q: plꝛes sũt ťmini relatiue significãtes vt pote isti ťmini pr̃ ⁊ fili⁹ ⁊. s. s. ⁊ nõ isti tñ ıııo coꝝ abstracta etiã sic pr̃nitas ⁊ filiatio ⁊ spiratio siue ꝓcessio. ⁊ ꝫ istũ modũ loq̇ndi vlteri⁹ seq̇ꝛ ꝙ plꝛes sũt relationes i diuis ꝙ tres. sic pꝫ iã dictis. Sꝫ uõ relatõ sumaꝛ ꝓ re q̃ p signũ ťminũ significaꝛ sic oẽs theologi q̃si tenẽt tũc adhuc p fidẽ oꝫ tenere plꝛes relatões ẽẽ i diuis vt pote pr̃nitatẽ realẽ filiatõnẽ realẽ ⁊ spirationẽ realẽ ad q̃s relationes reales ponẽdas iudicio ecclie ꝑ saluo nulla vĩ rõ cogẽs. q: sic i creaturis a multis modernis poniꝛ relationẽ nihil aliõ ẽẽ ꝙ ťminũ relatiue significãtẽ sic etiã a modernis fide ꝑ salua ꝓbabilr̃ poni põt.

Instantia

Et si dicaꝛ ꝙ si nõ relatio realr̃ ťmini poneret i diuis ñ haberet q̃lr̃ vna ꝑs distigueret ab alia. q: p solã ꝓꝑetatez relatiuã siue p relatõez i diuis ꝑsone poniũꝛ distigui.

Responsio

Sꝫ ad istõ facilr̃ diceret ꝙ ex q̃ ab oĩb⁹ theologis hẽꝛ p eodẽ relatõ i diuis ⁊ relatiuũ ⁊ pr̃nitatẽ ⁊ patrẽ simplr̃ idẽ ẽẽ ꝙ pr̃ differret a filio se ipo ꝙuis nulla tal' relatõ poneret.

Septuagesima quarta cõclusio

Septuagesimaq̃rta ꝯclõ ẽ ista. ꝙ ñ oĩs relatio i diuis ẽ ꝑsonal' ad istũ sanũ itellectũ ꝙ aliqua ẽ relatio i diuis cõis trib⁹ ⁊ ñ tñ ꝓꝑa vni. Ista facilr̃ declaraꝛ q: sic pr̃ ⁊ fili⁹ sũt relatiua scia scitũ ⁊ scibile itellectio ⁊ itellectũ volitio ⁊ volitũ dilectio ⁊ dilectũ ⁊ oẽs iste relatões ꝑsonis oĩb⁹ sũt cões. q: oẽs ꝑsone diuis sunt scia diuina ⁊ intellectio diuina ⁊ volitio diuina. ⁊ sic de cõsimilib⁹ quibuscũq̃.

Septuagesima quinta cõclusio

Septuagesimaq̃nta ꝯclõ ẽ ista. ꝙ aliq̃ relatio i diuis ẽ q̃ ñ faciť distictõnẽ. Ista stati pꝫ ex dictis. q: relatõ scie ad scitũ i diuis sũt simplr̃ idẽ ⁊ nullã penit⁹ faciť distictiõnẽ ⁊ cõsilr̃ dilectio ⁊ dilectũ ⁊c̃. Ex quo seq̇ꝛ correlarie ꝙ nõ omnis relatio in diuinis poniꝛ ꝓpter aliquã distinctionẽ faciendã.

Septuagesima sexta cõclusio

Septuagesimasexta cõclusio ẽ ista. ꝙ q̃dã relatio in diuinis ẽ ꝓꝑa vni ꝑsone tñ ⁊ q̃daꝫ

duab⁹ ⁊ q̄dã oĩb⁹ trib⁹. Ista cõclusio declarat sic. p̄nitas ē p̄pa psone p̄ris ⁊ filiatio filio ⁊ spiratio passiua sp̄ũisãcto ⁊ spiratio q̄ pr̄ ⁊ filius spirant sp̄ũsanctũ ē cõis duabus psonis tm̃. s. p̄rĩ ⁊ filio ⁊ scia siue dilectio siue cognitõ ē cõis oĩb⁹ psonis. ⁊ nõ pl⁹ de ista.

A Septuagesima septima cõclusio.

Septuagesimaseptima conclusio ē ista. q̄ nõ sũt plures relatões i diuinis q̄ tres. s. p̄nitas filiatio ⁊ spiratio passiua. Pz q2 in diuinis nulla ē penit⁹ distinctio nĩ psonas ⁊ p̄ꝑetates psonales q̄ ɔ̄similr̄ ⁊ eodē mõ sicut psonetõalr̄ distinguunt̄.

B Obiectio

Et si dicat̄ q̄ in diuinis sũt tres relationes psonales vt porē p̄nitas filiatio ⁊ spiratio passiua et alie relatiões q̄ sũt cões plurib⁹ psonis vt porē spiratio actiua ⁊ relatio scie ⁊ dilectõis ⁊ cognitõis ⁊ cetera q̄ sũt plures. ḡ sũt relatiões in diuinis plẽs q̄ tres.

C R̄nsio

Sz ad istud breuir̄ dr̄ negãdo ɔ̄ñaz q2 spiratio actiua q̄ ē pr̄ ⁊ filĩ⁹ ⁊ q̄ ē pat̄nitas ⁊ filiatio ⁊ relatio scie ⁊c. iste oĩs relatiões nõ faciũt pluralitatē vltra tres relatiões ꝓpias q2 spiratio actiua nõ distinguit̄ a p̄re ⁊ filio. ⁊ p ɔ̄ñs nec a pat̄nitate ⁊ filiatiõe. ⁊ p ɔ̄ñs dicẽdũ ē a multo fortiori de scia ⁊ dilectione ⁊ cognitiõe q2 sũt oẽs iste relatões ɔ̄ñerim ⁊ diuisim. Et si dicat̄ ista scia ē filiatio ista scia ē pat̄nitas. ḡ pat̄nitas est filiatio. Hic dicẽdũ negãdo discursum sicut visum ē i ɔ̄clõnib⁹ supi⁹ positis vbi plani⁹ declarat̄ q̄ tales discursus in aliquib⁹ terminis diuinis minime valent.

A Septuagesima octaua cõclusio

Septuagesimaoctaua cõclusio ē ista. q̄ aliq̄d naturalr̄ relatiuũ ē naturalr̄ ⁊ ꝓpe absolutũ. Hec declarat̄ sic. p̄nitas in diuinis q̄ ē naturalr̄ relatiua ē eẽntia diuina siue de⁹. q̄ ē naturalr̄ ⁊ p se absolutũ. vñ etiaz absolutissimũ vt porē q2 a nullo aliquo mõ depẽdet vel poterit depẽdere. ḡ naturalr̄ relatiuũ ē aliq̄d qd̄ ē naturalr̄ absolutũ p se. Et q̄ pat̄nitas sit naturalr̄ relatiua pz q2 sp fuit relatiua ⁊ sp erit relatiua ⁊ nõ porē ēē nisi sit relatiua. ḡ ē naturalr̄ relatiua.

B Obiectio.

Sz ɔ̄ istã ɔ̄clusionē istat̄. nullũ nõ relatiuũ ē relatiuũ. oĩe absolutũ ē nõ relatiuũ. ḡ nullũ absolutũ ē relatiuũ. Maior est de se nota. q2 vnũ ɔ̄dictoriũ negat̄ ab alio. minor etiã pz. q2 lõ dr̄ aliq̄d absolutũ q2 nõ ē relatiuũ.

C R̄nsio

Ad istud dr̄ distiguẽdo maiorē eo q̄ non relatiuũ accipit̄ dupl̄r. vno mõ p illo qd̄ sub nulla rõe ē relatiuũ. ⁊ in isto sensu ē maior ṽa. Alio mõ accipit̄ nõ relatiuũ p illo qd̄ aliq̄n accipit̄ absolute q̄uis aliq̄n accipit̄ relatiue et in isto sensu maior ē falsa. Et vlteri⁹ dr̄ negãdo minorē accipiẽdo nõ relatiuũ primo mõ. ⁊ ad ꝓbationē dr̄ negãdo q̄ illa sit cã q̄re aliq̄d dr̄ absolutũ. s. q2 ē nõ relatiuũ ⁊ hꝰ sp accipiẽdo nõ relatiuũ p̄mo mõ. Sed cã quare aliq̄d ē absolutũ ē. q2 aliq̄n accipit̄ absolute ⁊ nõ relatiue siue sub rõe absoluta ⁊ ñ sb̄ rõe relatiua.

A Septuagesima nona conclusio

Septuagesimanona ɔ̄clusio ē ista. q̄ multe relatiões verificant̄ nũc de deo q̄ nõ sp verificabant̄ de deo. Ista ɔ̄clusio declarat̄ sic. relatio creatõis ad creatũ ⁊ relatio dñatõis ad seruũ ⁊ relatio cãe ad effectũ ⁊c. nũc v̄ificãt̄ de deo q2 ip̄e ē nũc creator ⁊ dñs. ⁊ tñ iste relatiões ñ sp v̄ificabant̄ de deo q2 oñq̄ creauit nõ fuit creator ⁊ añq̄ habuit seruum nec fuit dñs. ḡ aliq̄ relatiões nũc verificant̄ de deo q̄ nõ semꝑ verificabantur de deo.

A Octogesima conclusio

Octogesima conclusio ē ista. q̄ aliq̄s creator fuit ab eterno q̄ incepit ēē creator ⁊ aliq̄s dñs. ⁊ sic de cõsimilib⁹ relatiuis q̄ aliq̄n inceperũt de deo verificari. Ista ɔ̄clusio declarat̄ sic. iste de⁹ fuit ab eterno. iste de⁹ ē creator. ḡ iste creator fuit ab eterno. et iste creator nũc ē creator ⁊ p̄us non fuit creator. ḡ aliq̄n incepit esse creator. ḡ aliquis creator fuit ab eterno q̄ incepit esse creator.

B Obiectio

Sed cõtra istã cõclusionē instat̄. iste creator fuit ab eterno iste creator est deus. ḡ deus fuit ab eterno iste creator. Ista ɔ̄ñia pz p ɔ̄clusionē q2 singularis affirmatiua cõuertit̄ simpliciter ⁊ per accidẽs. Itez deus incepit esse iste creator et iste creator est deus. ḡ deus incepit esse deus. Itē quicquid ē nũc in deo ab eterno fuit in deo. relatio creationis ē nũc in deo. ḡ relatio creatiõis ab eterno fuit in deo. ḡ relatio creationis ab eterno fuit de⁹ creator.

C Responsio

Ad p̄mũ istoꝝ dicit̄ negãdo ɔ̄ñam. et vlterius ad ꝓbationē dicit̄ q̄ nõ opz omnē cõuersionē ēē directã. s3 aliq̄n sufficit ipsam esse indirectaz siue circũlocutiuã. et videt̄ q̄ isto in ꝓposito debet sic cõuerti. iste creator fuit ab eterno. ḡ aliquid qd̄ fuit ab eterno deus est vel fuit iste creator. Ad scd̄z dr̄ negãdo ɔ̄ñam. q2 cõmittit̄ fallacia figure dictionis q2 q̄uis tal̄ mod⁹ arguẽdi valeat i terminis ſbalibus ⁊ absolutis nõ tñ oz q̄ teneat i t̄minis connotatiuis. Ad tertiũ dr̄ negãdo discursũ ꝓpt̄ eãdē cãz. q2 cõmittit̄ fallacia figure dictiõis mutãdo hꝰ aliq̄d i quale q̄d.

A Octogesimaprima conclusio

Octogesimap̄ma ɔ̄clõ ē ista q̄ de⁹ est scia cuiuslibet scibilis qd̄ ē. Hec declarat̄ sic. de⁹ scit oẽ scibile qd̄ ē ⁊ de⁹ ē scia q̄ ip̄e scit aliq̄d. ḡ de⁹ ē scia cuiuscũq3 scibil̄ qd̄ ē.

B Obiectio

Sz ɔ̄ istaz ɔ̄clõem istat̄. de⁹ ē scia cuiuscũq3 scibil̄ qd̄ ē. ḡ de⁹ ē scia isti⁹ scibilis qd̄ ē demostrato aliquo scibili qd̄ aliq̄n nõ erit ⁊ voce t̄ a. Tũc sic o scibile nõ ē. ḡ nulla scia a scibil̄ ē. Ista ɔ̄ñia pz p arist. i p̄dicamẽtis. ca. de relatiuo. ⁊ añs ē possibile. ḡ et ɔ̄ñs ex cõclõne. ḡ seq̄t̄ q̄ p. ssibile est deũ nõ ēē. sꝫ hꝰ ē ipossibile. ḡ ɔ̄clõ ē ipossibilis.

C R̄nsio

Ad istud breuir̄ dr̄ cõcedẽda q̄ de⁹ est scia

a scibilis ⁊ vlteri⁹ ꝯcedit̃ ista ꝯña a scibile nõ ẽ. ğ nulla scia a scibil' ẽ. ⁊ cõcedit̃ ꝙ añs ẽ possibile. ß vlteri⁹ negat̃ ꝯña ista. nulla scia a scibilis ẽ. ğ de⁹ nõ ẽ. ⁊ si tũc arguitur. nulla scia a scibilis ẽ. de⁹ ẽ scia a scibil'. ğ de⁹ nõ ẽ. cõcedit̃ discursus ⁊ negat̃ añs. s. cõpositũ ex p̃missis tanq̃ cõpositũ ex impossibilibus.

A
Octogesimasecũda conclusio

Octogesimasecũda ꝯclusio ẽ ista. ꝙ scia a scibilis q̃ sp fuit icepit eẽ scia a scibilis posito ꝙ de⁹ nũc p̃mo sciat a scibile qḋ satis ẽ possibile. q: suppono tãq̃ possibile ꝙ scibile icepit eẽ, ita ꝙ nũc ⁊ ñ p̃us fuit. Et ḋclarat̃ sic ista cõclusio. ista scia a scibil' p̃us nõ fuit scia a scibil' ğ aliqua scia a scibil' q̃ sp fuit icepit esse scia a scibilis. ⁊ ꝯsimilit̃ pt̃ pbari ꝙ aliqua scia a scibilis q̃ semp erit desinet esse.

A
Octogesimatertia conclusio

Octogesimatertia ꝯclusio ẽ ista. ꝙ de⁹ aliq̃d qḋ nũc nõ scit nec vnq̃ sciuit põt scire sine mutatiõe aliq̃ sui vl' alicuius alteri⁹ a se. Que ḋclarat̃ sic. cr: et de⁹ a i istãti b. ita ꝙ ipz a nec aliq̃d i p̃ius a nũq̃ p̃us sciuerit et sit b futurũ cras. Tũc sic. de⁹ nũq̃ sciuit a nec scit a. q: nõ ẽ nec vnq̃ fuit ⁊ de⁹ sciet a i b. q: a i b in istãti erit ⁊ de⁹ nõ mutabit̃ sic de se manifestũ ẽ nec ñ mutabit̃ i b istãti. q: a i b istãti creabit̃ p̃ casuz. ğ a i b istãti nõ se habebit alit̃ q̃ babuit p̃us ğ i b istãti nõ mutabit̃. ğ ꝯclo seq̃t̃. s. ꝙ de⁹ aliq̃d qḋ nõ scit nũc nec vnq̃ sciuit põt scire aliq̃ñ sine mutatiõe aliq̃ sui vl' alicui⁹ alteri⁹ a se.

B
Obiectio prima

Sz ꝯ istã ꝯclusionẽ istat̃ de⁹ scit oĩa p̃rerita ⁊ oĩa futura añq̃ sint vl' fiant. ğ deus nũc scit a. ꝯña ista ẽ plana. ⁊ añs pz tãq̃ p̃ncipiũ i theologia. q: i h̃ ꝯuenitũ q̃si oẽs doctores autẽtici theologie ꝙ de⁹ eq̃ clare cognoscit p̃terita p̃ntia ⁊ futura. Et ꝯfirmat̃ p̃ illḋ euãgeliũ qḋ i p̃sona xp̃us dicit discipulo añq̃ esses sub ficu noui te p̃ qḋ dat̃ itelligi ꝙ añq̃ res fiãt future vl' existãt de⁹ ip̃as cognoscit.

Secunda

Itẽ si sic seq̃ret̃ ꝙ dei scia possz augeri sic scia hũana q: aliq̃ alia q̃ nõ sciuit pt̃ scire ⁊ plura alia q̃ sciuit põt scire.

C
Rñsio ad p̃mã

Ad p̃miũ istoꝝ ḋr negãdo añs q̃tũ ẽ de p̃ꝓtate s̃monis. ß ob reuerẽtiã sanctorũ doctoꝝ. Illud mõs asserẽtiũ distinguit̃ p̃pones ãphibologiã eo ꝙ põt accipi i sensu p̃p̃o vel trãssumptiuo. ꝯcedit̃ vt sit sensus de⁹ scit p̃terita ⁊ futura. i. de⁹ ẽ scia q̃ fuit scia p̃teritorũ ⁊ qua erit scia futuroꝝ. vl' de⁹ ẽ ille actus q̃ fuit cognitio p̃teritoꝝ et q̃ erit cognitio futurorũ. vel ꝓp̃ cauillatores: qui futuroꝝ erit cognitio ⁊ ꝓp̃ h̃ exponit̃ illa auctoritas euãgeliste añq̃ esses sub ficu noui te. i. añq̃ tu esses ego fui. ille act⁹ vl' illa eadẽ cognitõ q̃ te nũc cognosco.

D
Ad scḋam

Ad aliḋ ḋr negãdo ꝯñam. q: de⁹ põt aliq̃ desinere scire ⁊ aliqua icipere scire ⁊ alia q̃ scit scire ⁊ plura scire q̃ scit sine augmẽtatiõe sue scie. q: ad h̃ ꝙ de⁹ desinat aliq̃d scire nõ pl⁹ req̃rit̃ nisi ꝙ aliq̃d p̃us fuit quḋ nũc nõ ẽ. sic ꝓportiõabilit̃ dicendũ de aliis ꝯsilib⁹ ꝓpõnib⁹ de futuro ⁊ de possibili.

A
Octogesima quarta cõclusio

Octogesimaquarta ꝯclo ẽ ista ꝙ aliq̃d qḋ de⁹ scit ⁊ p̃us sciuit põt nũq̃ sciuisse ⁊ nũc nõ scire. Que ꝓbat̃ sic ⁊ accipiat̃ cõtingẽs futurũ i determinate sũptũ ⁊ vocet̃ a tũc sic. a de⁹ nũc scit ⁊ p̃us sciuit vt suppono ⁊ a de⁹ pt̃ nũc sciuisse et etiã nũ nõ scire ad istũ itellectũ. s. ꝙ h̃ ẽ possibil' de⁹ nũq̃ sciuit a et de⁹ nũc nõ scit a. ğ aliq̃d qḋ de⁹ scit ⁊ p̃us sciuit põt nũq̃ sciuisse ⁊ nũc nõ scire. Ista ꝯclo ẽ de se nota. Et añs declarat̃. a põt nũq̃ fuisse verũ ⁊ nõ eẽ verũ nũc i isto istãti. ğ a põt deus nũq̃ sciuisse ⁊ nũc ñ scire. Ista ꝯña vr̃ euidẽs q: ꝓp̃e loquẽdo nihil scit̃ vl' sciebat̃ nisi qḋ ẽ vel fuit verũ. Et añs adhuc declarat̃ q: a ẽ de futuro cõtingẽti ğ pt̃ nõ eẽ verũ i isto istãti. ⁊ p̃ ꝯñs fuisse verũ.

B
Obiectio

Et si dicat̃ ꝙ ista ꝓpõ a fuit verũ. ẽ de p̃terito v̈a. ğ ẽ necẽria.

C
Responsio

Ad istḋ ḋr negãdo ꝯñaz q: ꝓpõ de futuro ⁊ etiã de p̃terito, cui⁹ v̈itas depẽdet a futuro ꝯtingẽti ẽ ita ꝯtigẽs ⁊ ita indẽrmiate v̈a sic ip̃a ḋ futo ꝯtigẽti a q̃ depẽdz.

A
Octogesima quinta conclusio

Octogesimaq̃nta ꝯclo ẽ ista aliq̃d qḋ deus nũq̃ sciuit ⁊ qḋ nõ scit i istãti p̃nti: pt̃ p̃us sciuisse ⁊ i istãti p̃nti scire. Que ꝓbat̃ sic. capiat̃ aliqḋ ꝯtigẽs qḋ nũc ẽ f'sm ⁊ vocet̃ a tunc sic a nũc ẽ f'sm et nũq̃ fuit verũ. ğ a nũq̃ fuit a deo scitũ. nec i istãti p̃nti scit̃ ⁊ a pt̃ a deo fuisse scitũ ⁊ i isto istãti p̃nti sciri. Ista ꝯclo ẽ plana et añs declarat̃. q: a ẽ f'sm ꝯtingẽs ⁊ ideterminate falsuz. ğ põt eẽ verũ i istãti p̃nti. ⁊ p̃ ꝯñs pt̃ fuisse verũ p̃us. ğ a põt p̃us fuisse scitũ a deo ⁊ ab eodẽ in isto instanti fieri sciri.

A
Octogesimasexta conclusio

Octogesimasexta ꝯclusio ẽ ista. ꝙ aliq̃d qḋ de⁹ asseruit cũ iuramẽto etiã sensibilit̃. i. in p̃ntia aliquorũ audientiũ põt ip̃m nõ asseruisse. Que declarat̃ sic ⁊ capiat̃ aliqḋ verũ de futuro ꝯtingẽti qḋ p̃us fuit verũ ⁊ vocet̃ a ⁊ vlterius ponat̃ ꝙ de⁹ asseruit a sensibilit̃ qḋ satis ẽ possibile ex quo a est verũ ⁊ fuit verũ. q: fuit quondã de facto. Exẽplũ qñ xp̃us asseruit petrũ ip̃m fore negaturũ tũc sic a ẽ falsuz ⁊ nũq̃ fuit verũ ğ de⁹ nũq̃ asseruit. Istã cõclusio est euidẽs. q: alit̃ sequeret̃ ꝙ de⁹ asseruit falsum. ⁊ p̃ ꝯñs mẽtiebat̃ qḋ ab om̃ibus tã theologis q̃ p̃his abnegatur. Tũc vltra. ista ꝯña est bona ⁊ añs ẽ possibile. ğ ⁊ ꝯñs. ğ deus aliq̃d asseruit qḋ põt nũq̃ asseruisse.

B
Obiectio prima.

Cõtra istã cõclusionẽ arguit̃ sic. nihil qḋ de⁹ fecit põt nũq̃ fuisse. ß istã assertionẽ de⁹ fecit. ğ istã assertionẽ deus non põt nunq̃ fecisse. Ista maior est de se nota. quia isti⁹ opposite intellectus põt minime assentire, q̃a hoc solo priuatur deus.

scꝫ facere qđ ē p̄teritũ ñ fuisse p̄teritũ. Minor pꝫ p casũ. Secunda Itē nihil qđ fuit sensibilit̄ auditũ ⁊ dictũ pōt nũq̄ fuisse nō auditũ vl nō dictũ. ſꝫ ista assertio fuit dicta ⁊ audita. ğ ista assertiō nō pōt ñ fuisse nō dicta ⁊ audita. Maior ⁊ minor p̄tēt vt p̄us. Tertia Itē deꝰ asseruit a eē futurũ ⁊ pōt nunq̄ fuisse futurũ ⁊ non esse futurũ. ğ deus pōt fuisse mentitus quod est absurduꝫ

C Ad primũ Ad p̄mũ istoꝶ dī negādo discursũ. q̄ ibi cōmittit̄ fallacia figure dictiōis q̄ ibi cōmutat̄ ḃ aliq̄d i q̄le q̄d. Scđo dī q̄si ad idē et meliꝰ q̄ satis p̄babilit̄ pōt ꝯcedi cōclusio scꝫ istā assertionē nō p̄t deꝰ vnq̄ fecisse ⁊ vlteriꝰ negat̄ ista ꝯña. ğ deꝰ ñ p̄t ḃ asseruisse. Ad scđm p̄ꝫ idez

D Ad reliquas Ad tertiũ dī negādo ꝯñaꝫ ḃ bñ seq̄t̄ si sic arguat̄ deꝰ asseruit a futurũ fore ⁊ a nũq̄ fuit futurũ. ğ deꝰ mētiebat̄. ḃ tūc añs ē ipossibile tāq̄ cōpositũ ex impossibilibꝰ. Sed tñ hoc mō nũq̄ valet ꝯña de forma.

A Octogesimaseptima cōclusio. Octogesimaseptima ꝯclō ē ista. q̄ deꝰ aliq̄d qđ reuelauit p̄t nũq̄ reuelasse. ⁊ ista ꝯclō sicut imediate p̄cedēs i oībꝰ declarat̄. q̄ totalr̄ ex eadē radice p̄cedit. B Obiectio Et si dicat̄ ğ aliq̄d qđ deꝰ fec̄ p̄t nũq̄ fecisse ⁊ aliq̄d qđ dixit nũq̄ dixisse. C Responsio Ad ḃ dī negādo ꝯñam p̄pt̄ causas dictas. q̄ fec̄ et factio se hñt idifferēt̄ ad verũ et falsũ ⁊ nō reuelatio. q̄ si deꝰ reuelet aliq̄d aliq̄d fore futurũ seq̄t̄ q̄ verũ ē illđ futurũ fore futurũ. s. ꝯditionalr̄ implicite ⁊ nō assertiue sic p illud ione quo ionas dic̄ ab ore dei adhuc tres dies sunt ⁊ niniue subuertet̄. Et p illud dictũ qđ p̄phā dixit ezechie regi dispōe domui tue q̄ morieris. nō tñ sic accidit sic̄ p̄phē dixerũt Et si dicat̄ ğ deꝰ mētitꝰ ē. dī negādo ꝯñam. q̄ mētiri ē ꝯ mētē ire. dicere illđ qđ q̄s credit eē fl̄m qđ mēs iudicat nō eē dicēdũ. Vñ pꝫ oēs doctores licitũ ē aliq̄n fl̄m asserere qđ q̄s credit eē fl̄m sine mēdaciũ faciēdo vt pote ad saluādũ vitā inocētũ q̄ mēs iudicat i tali illđ falsum eē dicēdũ nō mentitur.

A Octogesimaoctaua conclusio. Octogesimaoctaua ꝯclō ē ista. q̄ b̄titudo siue gaudiũ celeste nō ē vltimꝰ finis. Que declarat̄ sic. nullũ accñs ē vltimꝰ finis ḃ aliq̄ b̄titudo ē accñs. ğ aliq̄ b̄titudo nō ē vltimꝰ finis Maior ē nō d se. q̄ ñ oīa cit̄ deũ ordinant̄ ad aliqđ accñs vltiate. Minor etiā pꝫ. q̄ b̄titudo siue gaudiũ celeste qđ ē subiectiue i aīa beata ē accidens sicut de se notũ est.

A Octogesimanona cōclusio. Octogesimanona ꝯclō ē ista. q̄ ad b̄titudinē tāq̄ ad vltimũ finē nulla v̄tꝰ ē ordinata. Ista ꝯclō stati pꝫ ex p̄cedēti. q̄ ad nullũ accñs ordinat̄ aliq̄ v̄tꝰ vltimate ⁊ aliq̄ b̄titudo ē accñs. ğ ad aliquā b̄titudinē nō ordinat̄ aliq̄ v̄tꝰ vltimate. Et pꝫ totũ hoc sicut p̄cedens.

A Nonagesima cōclusio. Nonagesima ꝯclō est ista. q̄ possibile ē aliquē ꝯtinue opari p̄pt̄ b̄titudinē habēdā ⁊ ipꝫ dānari ita q̄ p̄pt̄ aliđ nō opet̄ vltimate. Que p̄bat̄ sic. q̄cūq̄ opat̄ ⁊ q̄diu opabit̄ p̄cise p̄pt̄ aliq̄d aliud a deo dānabit̄. ḃ aliq̄s opans et q̄ opat̄ et q̄diu viuet opabit̄ cōtinue p̄pt̄ aliq̄d aliđ a deo. ğ aliq̄s q̄ opat̄ ⁊ q̄diu viuet opabit̄ p̄pt̄ b̄titudinē dānabit̄. B Obiectio. Sꝫ ꝯ istā ꝯclusionē istat̄. nullꝰ finalr̄ opās virtuose dānabit̄. ḃ aliq̄s q̄ sp opabit̄ p̄pt̄ b̄titudinē v̄tuose opabit̄. ğ nullꝰ q̄ sp opabit̄ p̄pt̄ b̄titudinē dānabit̄. C R̄nsio Hic breuit̄ dī ꝯcedēdo maiorē ⁊ negādo minorē in casu q̄n q̄s opabit̄ vltimate p̄pt̄ aliq̄d aliud a deo. q̄ tal̄ nullo mō opat̄ v̄tuose siue meritorie qđ idē ē i p̄posito. D Replica Et si dicat̄ q̄ v̄tꝰ ordinat̄ ad b̄titudinē. ğ q̄ opat̄ p̄pt̄ b̄titudinē opat̄ v̄tuose. E R̄nsio Ad istđ breuit̄ dī negādo ꝯñam. q̄ v̄tꝰ ordinat̄ vltimate ad b̄titudinē q̄ deꝰ ē ⁊ ñ ad b̄titudinē q̄ ē gaudiũ existēs subiectiue i aīa Et nō oꝫ si aliq̄s opet̄ vltimate p̄pter b̄titudineꝫ q̄ operet̄ virtuose p̄pter beatitudinē q̄ deus est.

A Nonagesimaprima cōclusio. Nonagesimap̄ma ꝯclō ē ista q̄ oīs merces vltimata alicuꝰ v̄tuose opatōis ē ifinita. nō tm̄ duratiue ḃ etiā itēsiue. Que p̄bat̄ sic. q̄cq̄d ē deꝰ ē ifinitũ duratiue ⁊ itēsiue. ḃ oīs vltimata merces alicuꝰ v̄tuose opatōis ē ipē met deꝰ ğ oīs vltiata merces alicuꝰ v̄tuose opatiōis tā duratiue q̄ itēsiue ē ifinita. maior ē d se nō. minor etiā pꝫ. q̄ oīs oparor opat̄ p̄pt̄ mercedē. vl ğ p̄pt̄ mercedē q̄ ē alia a deo vl p̄pt̄ mercedē q̄ ē ipē met deꝰ. si agat p̄pt̄ mercedē aliā a deo vltimatā peccat mortalit̄. q̄ diligit aliq̄d aliud a deo plusq̄ deũ qđ ē ꝯ p̄ceptũ diuinũ. ⁊ p ꝯñs nō opat̄ v̄tuose. si v̄o opet̄ vltimate p̄pter mercedē q̄ ē deꝰ sic oꝫ sic opabit̄ v̄tuose ⁊ bī p̄positũ videlꝫ q̄ cuiuscūq̄ opatiōis v̄tuose finalis ⁊ vltima merces ē infinita.

A Nonagesimasecunda cōclusio. Nonagesimascđa ꝯclō est ista. q̄ i decuplo sanctior ⁊ melior nō habebit maiorē mercedē Ista declarat̄ sic. cuiuslibet saluādi merces ē ifinita vel erit ifinita tali ifinitate q̄ nō p̄t ab aliquo excedi. ğ i decuplo sāctior nō habebit maiorē mercedē. Ista ꝯclō ē de se nō. Et añs etiā pꝫ. q̄ solꝰ deꝰ ē final̄ merces ⁊ p̄miũ cuiuslibet. B Obiectio Sꝫ ꝯ istā ꝯclusionē istat̄. q̄ si sic seq̄ret̄ q̄ deꝰ iniuste p̄miaret q̄ nō fm exigētiā meriti q̄ clarũ ē vt vī q̄ duplũ meritũ exigit duplũ p̄miũ Itē si sic. tūc nō eēt magꝰ meritoriũ i duplo meliꝰ agere. Ista ꝯña pꝫ ex ḃ. q̄ oī merito debet̄ eq̄le p̄miũ. ğ vnũ meritũ altero nō ē magꝰ meritoriũ qđ totũ vī absurdũ ⁊ ꝯ determinationē theologicā q̄ dī q̄ deꝰ reddet vnicuiq̄ fm opa sua cuꝰ expositio ē plana vt pote q̄ meliꝰ opabit̄ meliꝰ p̄miabit̄ q̄ minꝰ minꝰ ⁊ ḃ vt vī manifeste regl̄a iusticie necc̄rio req̄rit

C Rñsio

Ad pmū istoꝝ dī negādo ꝯñam. ⁊ ad probationē dico ꝙ ꝗuis ipm pmiū sit equale nō tñ equalit tali pmio oēs fruūt siue fruct. Nā ꝗ i duplo meli⁹ opabit beati⁹ pmio suo fruet i duplo. Et h̄ sufficit ad iuste pmiandū. Ad scḋm dī negādo ꝯñam qꝛ magis meritoriū nō dī ꝓpt h̄ ꝙ sibi correspōdebit pmiū mai⁹ vel qꝛ pmiū mai⁹ merek s; qꝛ mereť pmio suo beatius frui ⁊ iō i duplo magi mereť. i. ꝗ in duplo magis meritorie operať i duplo beati⁹ pmio suo fruetur.

A Nonagesimatertia conclusio

Nonagesimatertia cōclusio ē ista ꝙ null⁹ pōt p aliqua opera sua meritoria pmiū maius mereri. Ista cōclusio ē correlaria pcedēti. qꝛ null⁹ pōt pmiū maius mereri ꝙ sit īfinitū nec etiā min⁹ s; dz etiā saluari. ꝗ null⁹ pōt pmiū mai⁹ vł min⁹ mereri. Sz ꝯ istā cōclusionē pt silr obijci sicut ꝯ pcedentē ⁊ cōsilr respōderi.

A Nonagesimaquarta conclusio

Nonagesimaquarta ꝯclusio ē ista. ꝓpter ꝟtutē nō ē finalr bñ operādū. Probať sic. ꝓpter nullū accidēs ē finalr bñ operādū. ꝗ ꝓpter nullā ꝟtutē ē finalr bñ operādū. Maior ē de se nota. ⁊ minor pz vocādo ꝟtutē habitū aīe quo mediāte ꝟtuose ꝗs opať ꝓm qḋ dicit Aristoteles. ij. ethi.

A Nonagesimaquinta conclusio.

Nonagesimaquinta cōclusio ē ista. ꝙ ꝓpť virtutē nō ē finalr monēdū. Que ꝓbať sic. ꝓpter nullū accidēs ē finalr monēdū oīs virt⁹ ē accidēs. ꝗ ⁊c. maior vī euidēs. qꝛ meli⁹ nō est dādū ꝓ min⁹ bono. s; vita ē melior ꝙ aliqḋ accidēs. ꝗ vita nō ē dāda ꝓpť aliquā ꝟtutē.

A Nonagesimasexta conclusio

Nonagesimasexta cōclusio ē ista. ꝙ nullū gaudiū celeste ꝗ subiectiue ī aīa beati nec est totū vł ps vltimate mercedis. Que ꝓbať sic nullū tale gaudiū ē tota merces ꝓpť quā ꝗs opať vel opabať vel opabit ꝟtuose. qꝛ sic seqreť ꝙ finis vltim⁹ nō ē optimū qḋ pz eē falsū qꝛ alr seqreť ꝙ aliqua meliora ordinareť vltimate ad min⁹ bonū. nec etiā ē ps vltiate mercedis. qꝛ de⁹ ē vltima merces. et sic seqť ꝙ nō ē ps vltimate mercedis. qꝛ de⁹ ꝓm deitatē nō hz ptes vel aliqḋ aliud a deo qḋ possz poni. qꝛ si sic nō eēt de⁹ sūme diligēd⁹ qḋ ē ꝯ pncipiū theologicū ab illa auctēte euāgelij suptū. diliges dñz deū tuū ex tota aīa tua ⁊ ex tota ꝟtute

A N. nagesimaseptima conclusio.

Nonagesimaseptima ꝯclusio ē ista ꝙ ꝗlibz saluat⁹ siue beat⁹ eqlr teneť diligere deū. ad istū intellectū ꝙ beatior nō pl⁹ teneť diligere deū ꝙ min⁹ beat⁹. Ista cōclusio declarať sic qꝛ ꝗlibet istoꝝ ex tota mēte ⁊ ex tota aīa tenetur diligere deū. ꝗ nō pl⁹ teneť vn⁹ istoꝝ ꝙ reliqu⁹. ꝯña vī euidēs. ⁊ añs pz ex euāgelij textu supra allegato. Itē si ꝗ beatior pl⁹ teneť diligere deū ꝓ tūc ⁊ h̄ rōe mercedis. s; h̄ ē falsū sic pz p. xcij. ꝯclusionē. pz ꝗ ⁊c. Itē cuiuslibz beati obiectū btitudis ē eq̄ diligibile. qꝛ ē ipe met de⁹. ꝗ ꝗlibet teneť eqlr diligere deū. Sz ꝯ istā ꝯclusionē istať sic. qꝛ ꝗ pl⁹ a deo recipit ⁊ ꝓ quo de⁹ magi fač pl⁹ teneť diligere. s; hmōi ē beatior. ꝗ beatior pl⁹ teneť diligere deū.

B Obiectio

C Rñsio

Ad istḋ dī breuit negādo maiorē qꝛ null⁹ pl⁹ tenetur diligere ꝙ ex tota mēte et ex tota aīa ⁊ ꝗlibet tm̄ teneť sic dictū ē. vñ total cā ꝗre de⁹ teneť diligi sup omnia pcise dī qꝛ ē ipe deus et qꝛ ipe plus vni ꝙ alteri ꝓut vult facit.

A Nonagesimaoctaua conclusio

Nonagesimaoctaua ꝯclusio ē ista ꝙ nō tm̄ bti eqlr teneť deū diligere imo eqlr ꝗlibz viator etiā teneť deū diligere ⁊ ꝓbatur totalr sicut precedens.

A Nonagesimanona conclusio

Nonagesimanona ꝯclusio ē ista ꝙ dānat⁹ tenetur tm̄ deū diligere sicut saluatus. Quia dānatus tenetur deuz diligere ex tota mente ⁊ ex tota aīa ⁊ nō pl⁹ beat⁹. ꝗ dānat⁹ teneť tm̄ deū diligere sic beat⁹. Ista ꝯña vī euidēs. Et scḋa pticula aīīs. Pz. s. ꝙ nō pl⁹ beat⁹ tenetur deū diligere ꝙ ex tota mēte ⁊c. Et pma pticula aīīs. ꝙ dānat⁹ deū diligere tm̄ teneť scz ex tota mēte ⁊c. Probať sic. dānatus añꝗ fuit dānat⁹ tenebať diligere ex tota mēte ⁊c. ⁊ nō min⁹ post dānationē. ꝗ ⁊c. Ista ꝯña vī eē bona. Et pma ps hui⁹ aīīs ē pncipiū i theologia. s. ꝙ ꝗlibet viator teneť diligere deuz ex tota mēte ⁊c. sič plane pz ex euāgelij textu. Et ꝙ dānat⁹ nō min⁹ teneť post dānationē ꝙ añ pz qꝛ dānatū de⁹ iuste dānauit ⁊ ꝓpť iustū factū ⁊ bonū ⁊ bñ factū a nullo teneť de⁹ min⁹ diligi. ꝗ equalr ē de⁹ diligibil añ dānationē ⁊ post. ꝗ añ dānationē ⁊ p⁹ eqlr de⁹ diligi teneť

A Centesima cōclusio

Centesima ꝯclusio ē ista. ꝙ dānat⁹ tm̄ tenetur diligere deū. qꝛ ipm dānauit sicut beat⁹ qꝛ ipm btificauit. Que ꝓbať sic. ꝓpť eq̄ iustū factū vł poti⁹ magi iustū factū teneť faciēs tale factū eqlr diligi vel saltē nō min⁹ diligi. s; de⁹ dānatis eq̄ iuste vel iusti⁹ facit sič saluādo beatū. ꝗ dānat⁹ diligere tm̄ teneť qꝛ ipz iuste dānauit sič beat⁹. qꝛ ipz iuste ⁊ mīsicordit saluauit. Itē vltimat⁹ finis oīm ab oīb⁹ eiusdē spēi spālissime eqlr teneť diligi sup appetitū. ꝗ dānat⁹ ⁊ beat⁹ cū sint eiusdē spēi spālissime naturalr ordīati ad diligēdū deū ex tota ꝟtute seqť ꝙ dānat⁹ nō min⁹ teneť diligere deū. qꝛ ipz dānauit ꝙ beat⁹ qꝛ ipz saluauit qꝛ ꝓz illud apoč. Ipse de⁹ ē alpha ⁊ o pncipiū oīz ⁊ finis i quē oīs creatura vltimate tendere teneť. Quē nobis ꝯcedere digneť bñdict⁹ dei fili⁹. Amē.

Finis cētilogij theologici. M. Guilhelmi de ocham diligenter impressi per. M. Johannem Trechsel alemanū. Lugduni. Anno dñi. M. cccc. xcv. die vero nono nouembris.